

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

HESIODVS ASCRAEVS.
Apud Fulvium Vrsinum in marmore.

I. D. Philippi geb. Syfang,

HESIODI
ASCRAEI
QVAE EXSTANT

EX RECENSIONE
THOMAE ROBINSONI

CVM EIVSDEM
IOS. SCALIGERI DAN. HEINSII FRANCISCI
GVIETI ET IOHANNIS CLERICI
NOTIS
IOH. GEORGII GRAEVII
LECTIONIBVS HESIODEIS

ET

DANIELIS HEINSII
INTRODVCTIONE IN DOCTRINAM OPERVM
ET DIERVM

ACCESSERVNT
VARIETATES LECTIONIS MSS. ET EDD. VETT
SCHOLIAQVE INEDITA

ITEMQVE
DAV. RVHNKENII ANIMADVERSIONES
CVM ALIORVM SELECTIS

CVRANTE
CHR. FRID. LOESNERO

LIPSIAE
SVMTV GOTTH. THEOPHILI GEORGI
A. C. CIↃIↃCCLXXVIII

MVSEVM
BRITAN
NICVM

LECTORI BENEVOLO

S. D

CHRISTOPHORVS FRIDER. LOESNERVS

Quod erat nobis propoſitum in Heſiodeis denuo prodendis, an aſſecuti fuerimus, aliorum eſto potius, quam noſtrum iudicium. Certe, qui iamdudum parabat antiquiſſimi Poetae et ſapientiſſimi nouam editionem, et Anglicanam Thomae Robinſoni, Oxonii, anno ſeptimo et triceſimo huius ſaeculi, curatam, tanquam a plurimis ſibi commendatam, ipſe vel locorum, quibus nata eſſet, diſtantia permotus, vel typorum chartarumque quibus exſcripta, nitore ſplendoreque captus; vel denique eiuſdem, in his et aliis terris, raritate accenſus, operis ſub praelum daturus erat Georgius librarius, cuius alii plures optimi vtriusque linguae auctores induſtriae debentur, ſui iſtius conſilii effectum tam diu diſtulit, quoad bona, quae huic editioni ineſſent, noua quadam acceſſione cumulari augerique poſſe viderentur. Dum enim et ſuam cum doctis hominibus communicat ſententiam, eorumque viciſſim accipit admonitiones, euenit tandem, vt, quae maiorem operi ſuſcipiendo

adderent alacritatem et fiduciam, neceſſaria, a fauore bonorum et ſtudiis recta iubentium, a fortuna denique vltro offerrentur ornandae editionis praeſidia. Nactus enim eſt deſignationem variae lectionis ex aliquot ſcriptis codicibus et editionibus vetuſtis confectam, e duobus nimirum Mſſ. qui Lipſiae, tum in bibliotheca Academica Paullina, tum in ea, quam Senatus Ampliſſimus ſtudioſorum vſibus aperuit, ſeruantur: porro ex editionibus de quibus ſingulis accurate tradit Ioh. Alb. Fabricius, Iuntina priori, anni CIↃIↃXV et ſecunda anni CIↃIↃXL et a priori diuerſa, Aldina item primaria et Trincauelli, Veneta, A. CIↃIↃXXXVII, a Graeuio adhibita, tum Stephaniana, quae in Principibus Poetis Graecis heroici carminis habetur, Heinſiana denique, maiori forma edita, quae ſibi coniunctos veteres Graecos Poetae Interpretes habet. Quae quidem rei Criticae praeſidia ſubminiſtrauit Ioh. Petrus Schmidius Vir plurimum Reuerendus et nunc Ganzigii ſacrorum interpres, qui optimarum artium, hoc eſt ad cultum animi et ingenii pertinentium ſtudio ductus, nouae carminum Heſiodi editionis adiuuandae cauſſa, iſtos libros, partim e ſuis copiis, partim vel e priuatis, vel publicis bibliothecis receptos, dominorum cuiuſque et

prae-

praefectorum fauore adiutus, iamdudum ante sacerdotium susceptum, ipse inspexerat et lectionis varietatem in iis repertam enotauerat. Quamquam huius quidem codicis, quem simpliciter Lipsiensem appellare consueuimus, hoc est Senatorii, lectiones, petiit ab exemplo editionis Trincauelli, quod istius codicis collationem habens, fuit in bibliotheca Stiglizii ICti, Viri nuper Celeberrimi et Amplissimi in hac vrbe, nunc vero in bibliothecam Paullinam peruenit. Inceperat is etiam conferre editionem Farreanam itidem Venetiis anno CIↃIↃXLIII proditam; sed cum deprehenderet, eam esse meram iterationem Iuntinae posterioris et plurima vitia typographica habere, consilium abiecit. Socius ergo Hesiodus hic Farreanus est et par Theocrito et Aristophani Farreano, quorum ille a Ioh. Iac. Reiskio, vt eius praefatio priori editionis Theocriteae volumini praemissa docet *), hic ab Hemsterhusio mendosissimus portentosissimusque, et Bergleri praedicatione multis modis inferior est repertus. In manus librarii venit etiam collatio codicis Augustani, qui cum octo Idylliis Theocriti et Pindari Olympionicis, Hesiodi tenet Opera et Dies cum

*) p. 16. 17.

ſcholiis interlinearibus, cuius codicis mentionem faciunt Elias Ehingerus in catalogo bibliothecae Auguſtanae [b]) et Ant. Reiſerus in Indice Manuſcriptorum eiusdem [c]). De incrementis enim humanioris doctrinae praeclare ſemper meruit reſpublica Auguſtana, quae etiam nunc opes ſuas cum eruditis communicat, promouentibus conatus eius et adiuuantibus, quibus ſua commiſit, doctiſſimis et humaniſſimis viris. Huius igitur libri varietates lectionis et ſcholia Reiskius, ad quem is vt opinamur cum aliis quibuſdam, inprimis vero Demoſtheni recenſendo profuturis, manuſcriptis libris, ipſo petente peruenerat, tradidit deſcripta librario et iis inſtrui Heſiodea iterum edenda, de quo iam ipſo adhuc ſuperſtite agebatur, iuſſit. Cui quidem codici, cum aliis Heſiodi plurimis, qui in bibliothecis aſſeruantur, hoc commune eſt, vt et Theocritea coniuncta habeat, et Operum Dierumque carmen ſolum referat [d]): qui etiam mos ſeruatur in editionibus primis,

[b]) n. 2. p. 860.

[c]) n. 2. p. 81.

[d]) vid. Montefalconii bibliotheca Coiſlin. p. 226. et 518. duo enim ibi codices memorantur. Alterius varietatem lectionis, a Monteſalconio ſibi tranſmiſſam, ſe adhibuiſſe, qui nullam ſuorum codicum notitiam dedit, Robinſonus ait, ſed ita, vt vtrius, neſciamus.

primis, Mediolanenſi anni CIↃCCCCXCIII, quam bibliotheca Lugdunenſis tenet e), Aldina, aliisque vetuſtis f). At in eodem genere, cum hoc et inter ſe conueniunt manuſcripti Lipſienſes. Alter enim bibliothecae Senatoriae proprius, ſicut refert Reiſkius, qui hoc codice bis eſt vſus, ſemel in Animaduerſionibus ad Sophoclem ſcribendis, decem vero poſt annos iterum in Theocrito illuſtrando g), chartaceus eſt, non admodum quidem antiquus, notae tamen non infimae, nec plane ſpernendus. Tenet Theocriti octo priora Idyllia, cum ſcholiis, tum Heſiodi Opera et Dies item cum ſcholiis non poenitendis et ab Tzetzae opere, nam Moſchopuli ſunt ſcholia, diuerſis, denique tres primas Sophoclis fabulas, cum ſcholiis pariter, iis quae Thomas Iohnſonus ad Aiacem et Electram dedit, geminis germanis. Caret quidem aeui nota, ſed ad ſaeculi XV primordia ei referendus eſſe videbatur. Idem

e) vid. L. C. Valkenarii praefatio Theocriteis praemiſſa, Continet orationes Iſocratis, XVIII. Idyllia Theocriti et Heſiodi Opera et Dies.

f) Fabricius B. G. To. I. p. 382. et II. p. 436. cf. Acta Eruditor. Lipſ. A. CIↃIↃCCLXV p. 404 ſqq.

g) vid. Viri Celeberrimi praefationes, tam ad Animadverſiones in Sophoclem, quam ad editionem Theocriti p. 38. ſeq.

vir doctiſſimus memorabat, eadem manu exaratum codicem eademque iſta cum Ariſtophanis etiam Pluto et Nubibus continentem, ſcilicet eumdem, e quo ſcholia in iſtius Poetae fabulam quae Plutus inſcribitur ediderit Hemſterhuſius, cum Leidae verſaretur, a Doruillio poſſeſſore ſibi commodo datum, penes ſe habuiſſe.

Aetate huic fere eſt aequalis, ipſe quoque chartaceus, bibliothecae Paullinae codex, quem ſimpliciter Academicum nominare placuit. Continet et ipſe Pindari Olympionicas cum ſcholiis, dein Theocriti octo priora Idyllia cum antiquis Grammaticorum commentariis, iis qui vulgati ſunt per editiones, nunc paucioribus, nunc amplioribus, nonnullisque adeo ineditis [b]); tum Heſiodi Opera et Dies cum vetuſtis Moſchopuli ſcholiis marginem occupantibus aliisque, cum grammatici tum rhetorici argumenti, inter lineas collocatis.

Hanc variarum lectionum congeriem textis verborum Heſiodi ſubiecimus; in qua deſcribenda, ordinanda, diſponenda et cum Robinſoniana collectione, tam notis inſerta, quam ad calcem editionis prolata, coniun-

[b]) vid. Ioh. Bern. Koehleri Emendatt. et Notae in Theocritum p. 26.

iungenda, adiuti ſumus diligentia et induſtria Chriſtiani Danielis Beckii Lipſienſis, Viri Clariſſimi humanitateque, ingenio et rectiſſimi ſtudii laude praeſtantis: qui ipſe non ſolum Aldinae, ab recentioribus editoribus prorſus neglectae, editionis collationem, a Schmidio P. R. tantum inchoatam, perfecit, ſed et in Clerici exemplo ad Robinſonianum conformando et praelis typographorum aptando, praeclaram operam nauauit.

Sed cum Robinſoniana editio, variorum notas vt tituli inſcriptio habet, ſiue, vt praefationis verba dicunt, plurimas tantum exhibeat adnotationes doctorum quas integras Clerici editio continet, faciendum putauimus, vt tam communibus, quam propriis vtriusque contexendis, hanc nouam conſtrueremus, ita quidem, vt etiam notarum quadam acceſſione augeretur. Adiecimus enim Ioh. Tob. Krebſii V. C., qui anno huius ſaeculi quadrageſimo ſexto Schreuelianum exemplum ad editionem Robinſoni recenſuit, notas nonnullas, in quibus vel coniecturarum et emendationum viri docti in Obſeruationibus Miſcell. Doruillanis To. I. Vol. II. propoſitarum, rationem habuiſſet, vel alio modo intelligendae verborum ſententiae profuiſſet.

Nec desiderari passi sumus Dau. Ruhnkenii animaduersiones, collectis, quae non solum priori ipsius epistolae Criticae, anno CIↃIↃCCXLIX editae et ex instituto Hesiodea tractanti, sed etiam alteri quae tribus post annis Lugduni Batauorum exiit, inessent ad Hesiodum pertinentibus; qui quidem solus inter interpretes huius Poetae, vestigia premit Graeuii, veriſſime affirmantis, operam se dediſſe, vt iam deterſis maculis, quae ei ſuperiorum temporum barbaries adſperſiſſet cultior prodiret. Qui tamen et ipſe in varietatibus e codicibus ſuis enotandis ſummam diligentiam adhibuiſſe non videtur, neque vero loca obſcura et male adfecta perſanaſſe et ſatis colluſtraſſe. Iſta igitur Ruhnkenii, non admodum illa quidem multa, quoniam tamen laeto flore interiorum litterarum dilatantur, latius et diſertius expoſita, digreſſionibus quoque interiecis, quas longiores quidem excluſimus, ſeorſim, commodius vt legerentur, adiunximus. Paucula inſerta ſunt aliena, vel auctoribus laudatis, vel nobis tribuenda. Certe tali ingenio editores flagitabat Poeta, homines lectione, iudicio, enarratione et emendatione pollentes, hoc eſt vere Grammaticos, quam vim virtutemque in Clerico et Robinſono,

ſono, quos haud raro nugatores et ieiunos fuiſſe conſtat, ſane deſideramus. Nam Robinſonus quidem, etſi praeter chartarum et typorum illecebras, a ſe collectas dedit ex antiquis codicibus Anglicanis manu exaratis varias lectiones, e quibus Heſiodi cum lector tum editor haud parum proficiat; tamen ex inſtituto Poetam non tractauit, ſed locos nec admodum multos, nec nimis impeditos ſibi explicandos ſumſit. In eo tamen laudandus, quod plerumque dicta ſua veterum Grammaticorum auctoritate confirmauit. Quod autem *in rebus nihili* lectores ſe noluiſſe tenere ſcribit, indicare videtur, ſe non longe abeſſe ab eorum partibus, qui contemtu diſciplinae rationiſque Criticae, a cuius idoneo vſu alieni ſunt, ignauiae inſcitiaeque velamen quaerunt.

Proxima cura fuit, vt haec omnia quae daremus, quam emendatiſſima prodirent, carerentque naeuis, quibus Clerici editio prorſus obſita eſt, in notis potiſſimum, quibusque vel Anglicana ipſa deformatur. Inter haec ſimul disiectis paſſim et temere locatis, ſuum locum reddidimus; veluti etiam I. A. Fabricii de ſcriptis Heſiodi diſputatis, quae commodius videbantur eo, quo nunc ſunt ordine, legi. Cum iſta in cauendis mendis diligentia,

coniuncta est mundities chartarum ea, is typorum nitor, vt vel elegantissimi spectatores et iudices, nihil facile in hac parte reprehensuri sint.

Opus fortasse fuerat, vt, quidquid vel ex instituto perscriptum, necdum editum [i]), vel vspiam per libros sparsum nouissemus a Viris doctis ad illustrationem Hesiodi prolatum, id colligeremus, sed et tempore destituebamur, neque res arbitrii nostri fuit. Solent enim librarii et conductores, certam libris suis molem numerumque pagellarum, quem excedi non patiuntur praefinire, et qui ipsis praestant operam, eos sui iuris esse non sinere. Deinde etiam aliam prorsus faciem; haec nostra, quam accepisset a Robinsono, editio habitura fuisset, quam seruare et reddere propositum erat; qua de caussa in Pasoris quoque Indicis locum, Robinsonianum recepimus.

Latina vero interpretatio post Graeuium a multis et ab ipso demum Robinsono interpolata, qualiscunque esset, relinquenda fuit. Semel meminimus ineptum illud: *manibus caris*, quod

[i]) Francisci Nansii in Hesiodum annotationes, aliquot libellis comprehensae, indicantur in Catalogo bibliothecae Lugduno-Batauae p. 191.

quod is reduxerat, nos eiecisse. Apertum est hoc genere laboris aliis iniuriam fieri, recte ab ipsis scripta corrumpendo, quod saepe fit a sciolis et imperitis; nec gratiam laudemque referre, qui a se recte excogitata alteri inscio largiatur. Multo facilior et suauior opera est, totam nouam conficere alicuius libri interpretationem, quam veterem expurgare. Quapropter etiam Graeuium, quem, quod non omnes ex ea errores sustulerit, accusant, a crimine negligentiae, saltem in hac parte, facile absoluerim.

Neque vero nobis integrum fuit, Graecos Poetae Interpretes, eodem tempore et vna eademque opera lectoribus dare. Sed sequetur fortasse hoc volumen aliud, quo istorum magistrorum commentarii, adhibitis vel codicibus scriptis, vel veterum Grammaticorum libris, cum editis, tum ineditis [k]), vel Trincauelli, cuius nomen etiam aliis scriptoribus diligenter editis nobilitatum est inter eruditiores, editionis ope diligentius, quam in Heinsiana dantur, con-

 stituti

k) Horum in numero est is, cuius *Συναγωγὴ λέξεων συλλεγεῖσα ἐκ διαφόρων βίβλων*, glossas etiam Hesiodeas continens, indicatur a Montefalconio Catal. bibl. Coislin. p. 238. Item λέξεις ex Hesiodo, quae commemorantur ibidem p. 502.

ſtituti prodeant. At vero non ignoramus, hoc in genere ſtudium, diligentiamque et operam promiſiſſe ſuam Ioh. Bernardum Koehlerum, V. C. Lubecenſem, qui ante quindecim circiter annos *de noua editione Heſiodi adornanda conſilium* Kiloniae edidit; quod ſcriptum inſertum eſt Actis Eruditorum Lipſiae publicatis A. CIↃIↃCCLXIV. p. 89. ſqq., in quo recenſum agit codicum ſcriptorum bibliothecae Regiae Pariſinae potiſſimum, quos refert a ſe inſpectos et cum Heinſiana editione collatos; tum etiam mentionem facit aliorum, vel e Britannia, vel aliunde ſperandorum, rei recte gerendae praeſidiorum. Caetera quoque demonſtrant, in iſta cura, ſumma cum diligentia, minima feſtinatione eum conſtituiſſe verſari. Cuius conſilii ad effectum venturi, quia longior mora ſpem dubiam faciebat, hanc interea prodidimus editionem, ſuas profecto dotes, ſua vtique decora et fundamenta editionis locupletioris, quae ſunt in varietate lectionis, habituram. Scripſi Lipſiae Calend. Maiis A. C. CIↃIↃCCLXXVIII.

THO.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI

IOANNI POTTERO

PROVIDENTIA DIVINA

ARCHIEPISCOPO CANTVARIENSI

THOMAS ROBINSON.

Ni animi tui moderationem, Pater Reuerendiſſime, iam diu perſpectam exploratamque habuiſſem, deterruiſſet me tum locus, quem ornas, in Eccleſia celſiſſimus, tum fama Tua in literato orbe celebratiſſima, ab ambitione illa qua ardebam, vt hic libellus veneranDo Tuo nomine inſignitus prodiret. Sed cum iſtam recolo humanitatem Tuam, iſtam manſuetudinem, et ſumma grauitate conditam ſuauitatem, quam omnes amant, dum maxime reuerentur; virtutibus Tuis eſſem iniurius, ni hoc munuſculum haud Tibi penitus ingratum, hoc tributum iſtorum Tibi ſtudiorum principi acceptum fore ſperarem. Tu enim ille es, quem Graecis literis addicti ducem ſuſpicimus, huiuſmodi vectigalia exiſtimantes iuſtiſſima lege perſolui Tibi, ex cuius theſauro ditiſſimo magnam noſtrarum opum partem accepimus. Libenter quidem ſoleo, Praeſul doctiſſime, priſtina Tua ſtudia in memoriam revocare, et praeterita illius vitae contemplari ſpatia, cuius nullum non ſtadium pulcherrimis notis diſtinctum conſpicitur. Cum illa tamen mihi aetas adſit, illa iam munera acceſſerint, quae animum meum non

vnice ad Te humanarum literarum ſcientia excellentem, ſed ad ſapientem conſtantemque Virum, ad conſummatum Theologum, ad Antiſtitem ſanctiſſimum, debent conuertere; quantas Tibi gratias agam, qua voce praedicabo benignitatem tuam, qui mihi tale exemplar non e longinquo, admirari, ſed propius quandoque intueri conceſſeris? Orbi tamen Chriſtiano gratulor lumen illud Tuum in ſummo iam faſtigio collocatum. Faxit Deus, vt id multi ſuſpicientes, Coeleſti Patri gloriam tribuant; multique adeo, heu! nimium multi, omni doctrinae vento circumlati, et fidei naufragio periclitantes, illius radiis in veritatis portum dirigantur!

Me vero, Pater Colendiſſime, benedictioni Tuae commendo, precibuſque plurimum valituris; vt, cum ſacroſancto Tuo miniſterio ad ordines Sacerdotii, ad gradus Theologiae euectus fuerim, pars aliqua illius ſpiritus, quem tibi abundanter afflauit Deus, ex impoſitione Tuarum manuum in me deſcendat. Dabam in Burgo Sancti Petri Cal. Iuliis, MDCCXXXVII.

LECTORI S.

En Tibi, Lector erudite, in manus trado Poetam omnium forsan, qui iam extant, post sacros, vetustissimum, editione, ni fallor, vtili et luculenta; a qua quid Tibi expectandum sit, in ipso limine Te velim certiorem facere.

Vt textus Graecus quam emendatissime prodiret, praecipuam curam adhibui, Codices MSS., quos potui comparare, cum libris impressis conferendo. Ex his vnum mihi suppeditauit Codicem Bibliotheca Bodleiana, qui integram Theogoniam exhibet, alterumque dimidia pene parte spoliatum, cuius tamen eo leuior est iactura, quod illum a priori Codice tam parum discrepantem deprehendi, vt alter ab altero descriptus videatur. Tertii autem, idem Poema integrum conservantis, a celeberrima Societate Regia Londinensi, in cuius Bibliotheca est repositus, vsum impetraui. Operum et Dierum quatuor exemplaria MSS. versaui, tria nempe Bodleiana, vnumque Regiae Societatis; porro varias lectiones Codicis Coislinliani, ex bibliotheca, quae Cancellarii Seguerii fuit, cum editione Clerici a se collati, humanissime ad me transmisit senex longe doctissimus, ordinis sui patriaeque decus, *Fr. Bernardus Montfaucon.* Scuti Herculis vnus, quem sciam, Codex est in Anglia; ille autem in bibliotheca pretiosissima Nobilissimi *Comitis Oxoniensis* conseruatur, ad quam cum domini liberale ingenium literatis viris aditum facilem patefaciat, varias ex hoc Codice lectiones a se collectas mecum communicauit eruditissimus amicus *Thomas Hutchinson*, qui Xenophonteis Κύρου Παιδείᾳ et Ἀναβάσει adornandis tam felicem industriam adhibuit, vt reliqua elegantissimi auctoris scripta aequissimo iure literatus orbis ab illo postulet, quippe qui alios omnes ab hoc opere suscipiendo deterruit.

Quid commodi ex hoc meo amicorumque labore perceperim, Te Notae docebunt, in quibus Codicum omnes animaduerti varietates, quae ſpem aliquam melioris lectionis adferrent; earum vero nonnullas, quamvis in emendationes incertas minime procliuis, vel in ipſum textum admittere, Lectore ſemper monito, non dubitaui. Omnes autem varias lectiones ad calcem voluminis exhibui, ne ſagacibus ingeniis materia deſit, vel repetito labore perquiratur, in qua ſe et Heſiodum futuris temporibus exerceant.

Verſionem Latinam, quae in Clerici editione vſurpatur, ad examen reuocaui, eamque plurimis in locis correxi, vbi ab auctoris ſcopo aberrare, eiuſue ſenſum infelicius interpretari viſa eſt.

Certamen Homeri et Heſiodi verſione Latina, quam numquam antea, quod ſciam, ſortitum eſt, donaui. Fragmentorum collectioni nonnulla addidi, quae priorum Editorum induſtriam fugerant. Integras Dan. Heinſii, et I. G. Graeuii Lectiones, plurimas Clerici, Guieti nonnullas exhibui; obſeruationibus quibuſdam propriis ſubinde interſperſis; facilem, vt opinor, veniam impetraturus, quod operoſis Commentariis in res nihili patientem Lectorem nollem praegrauare.

Toti autem Operi praemittitur Diſſertatio, in qua de vita et ſcriptis, praecipue vero de aetate Heſiodi agitur. De illa quidem ſtatuenda maximae ſemper inter doctos lites interceſſerunt, ex quorum ſcriptis, tam antiquis quam recentioribus, excerpſi omnia, quae ad huiuſce rei illuſtrationem facere videbantur; cunctorum inter ſe collatis argumentis, et adiectis, vbicunque eſſet opportunum, propriis obſeruationibus, ſi quo pacto veritas erui poſſit.

Cum vero nonnullorum fuerit opinio, hanc litem ratiociniis Aſtronomicis dirimi potuiſſe; ne quid huius operis integritati deeſſet, in conſilium aduocaui amicum longe doctiſſimum, *Ioſephum Atwell*, S. T. P. qui calcu-

calculum Astronomicum solita sua industria et acumine a se factum, Dissertationi nostrae inserendum transmisit.*) Maximam insigni viro gratiam habeo, quod mecum non dedignatus sit hance studiorum societatem inire, nec paginae meae nomen praefigere, quod etiamnum celebre in literato orbe, breui futurum est celeberrimum.

Denique, quod haec editio ad vmbilicum adducta sit, singulari debeo amicitiae viri ingenio et politiori doctrina praecellentis, *Roberti Eden*, Collegii Vniuersitatis socii, et iuuentutis ibidem Rectoris praestantissimi; qui grauissimis suis occupationibus tempus aliquod negotiis meis impendendum surripuit, nec, me absente, preli molestiam suscipere recusauit.

Vnum iam restat, vt, hac data occasione, gratum animum deuotumque tester erga Venerabilem Praesulem *Robertum Clauering*, *Episcopum Petriburgensem*, qui me per plures annos fauore suo et amicitia ornatum voluit; nec indignum prorsus existimauit, cui in Ecclesia sua Cathedrali Canonicatum conferret. Paribus me officiis deuinctum profiteor viris ornatissimis, quondam fratribus, iam vero patronis meis colendissimis, *Custodi et Sociis Collegii Mertonensis*, qui me, dum hoc opusculum meditabar, in amabili et florentissimo suo domicilio alebant, nec abeuntem dimiserunt indotatum. Huiusce quidem nostrae necessitudinis mihi semper erit iucunda recordatio; iucundior tamen, si aliquod demum opus elaborauero, quod tantae domus nomini et splendori melius conueniret.

*) *In Anglicana editione subiicitur*: Incipit p. 21. desinit p. 30.

NOBILI ATQVE ILLVSTRI

VIRO

CHRISTOPHORO CODRINGTONO

INSVLIS,

QVAE LEWARDICAE DICVNTVR,

IN AMERICANO OCEANO,

PRAEFECTO

S. P. D.

IOANNES CLERICVS.

CVM munificentia Tua, VIR ILLVSTRIS, nuper aucta esset exigua mea supellex libraria; coepi dispicere ac reputare mecum, quanam tandem ratione, gratum erga Te animum testatum facere possem. Haud ita multo post *Hesiodum*, curis meis nonnihil illustratum, typis describendum dedi; nec putaui me commodiorem occasionem nancisci posse, qua Tibi gratias agerem. Eum ergo nunc editum ad Te mitto, in Lewardicis insulis agentem; vt id tempus, quo ab grauissimis administrationis Tuae curis conquiescis, si Tibi videatur, aliqua ex parte iucundius Tibi faciat; dum Te huius saeculi oblitum ad antiquissimas Graeciae origines transfert, et leniissimae poeseos suauitate demulcet. Nisi scirem Te multo facilius laude digna facere, quam laudes licet meritas audire; extollerem hic cum ceteras eximias animi Tui dotes, tum etiam amorem, quo et Libros et Librorum amantes prosequeris, et quem pulcherrime, at contra plerorumque morem, cum rei militaris peritia coniunxisti. Pauciissimi sane

eorum,

eorum, qui militarem gloriam ſequuntur, vllo in loco aut Litteras aut Litteratos habent, quaſi barbariem vitae eorum inſtituti comitem eſſe oporteret. Quibus ſi obiiciamus laudatiſſimos illos duces Graecos et Romanos, qui non minus exculti Litteris, quam bellicarum rerum periti fuerunt, exempla, quaſi vetuſtate temporis morumque mutatione euanida et obſoleta, repudiant. At quid dicent, cum Te, Tuique ſimiles, qui ſaeculum noſtrum exornatis, opponemus eorum ſtolidae ignorantiae, qua propemodum gloriantur? Nimirum, neceſſe erit homines tacere: quemadmodum et me nunc oportet ſilentio quae dicenda haberem premere, ne modeſtiae Tuae grauis ſim. Itaque deſinam voto, quo Te, VIR NOBILIS, Inſulas Anglicanas, quibus praees, ſaluum atque incolumem feliciter tueri; dein, exacto adminiſtrationis tempore, integra valetudine in Europam ac patriam redire optabo; Deumque, quae pretioſiſſima mortalibus largitur, ea vt in Te copioſiſſime omnia effundat orabo. Vale.

Dabam Amſtelodami, Calendis Ianuariis, quibus decimum octauum a Chriſto nato Saeculum inchoatur.

LECTORI
S. P. D.
IOANNES CLERICVS.

Paucis dicam, LECTOR, quid in hac *Heſiodi* editione praeſtare conatus ſim, ne te grauioribus forte occupatum negotiis diutius aequo diſtineam, neue ipſe tempus in aliis collocandum fruſtra teram. Cum ante aliquot annos *Heſiodi Theogoniam*, in gratiam ſtudioſorum adoleſcentium, interpretatus eſſem, vt Graecae Mythologiae myſteria iis panderem, et notulas in chartam meas coniecisſem; fuerunt qui eas edi potius oportere, quam manu deſcriptas volitare exiſtimarunt. Quibus non grauatim adſenſi, cum praeſertim haberem praelectiones Patris mei *Stephani Clerici*, in *Operum et Dierum* aliquam partem; quibus additis, ferme totus Poeta Aſcraeus illuſtrari poterat. Itaque excerpſi, ex paternis ſchedis, quae excerpenda viſa ſunt; alia enim multa habebat in vſum tironum, quae neceſſe non erat in publicam lucem protrahi, cum praeſertim alii pleraque iam praecepiſſent. Cum vero integrum Poema Pater meus non illuſtraſſet, reliqua addidi, vt et pauca quaedam in *Clypeum Herculis*, aut ex meis ſcriniis petita, aut quae a viris doctis obſeruata memineram. Fragmenta etiam Latine verti et tumultuariis notulis illuſtraui auctiora, in hac editione, cura doctiſſimi viri *Ioan. Georgii Graeuii*. *Heſiodum* ipſum ex eius editione deſumſi, emendataque multis in locis verſione Latina, notas *Ioſ. Scaligeri*, *Dan. Heinſii* et *Franciſci Guieti*, vna cum noſtris, in ima pagina ſubieci.

Alterum volumen totum alienum eſt, quippe quod conſtat *Lectionibus Heſiodeis* viri eruditiſſimi, auctioribus et emendatioribus; *Dan. Heinſii Introductione in doctrinam Operum et Dierum;* et Indice *Georgii Paſoris* huic editioni aptato, et obiter multis in locis emendato. Is Index erit Eruditis non inutilis, ad quaerenda

Heſiodi

Heſiodi loca; Indoctis vero vtiliſſimus ad intelligenda Poetae verba, quamuis varia a doctioribus in eo merito carpi poſſint.*) Haec omnia ſi iungantur, non erit cur aliae editiones *Heſiodi*, ab iis qui cupient Poetam intelligere, requirantur. *Heinſii* quidem labores magni non facio, quem paſſim aberraſſe puto, et inanes argutias captaſſe; ſed propter viri famam, non fuerunt omittendi, et ſunt in iis nonnulla quae legiſſe non poenitebit.

Erunt forte qui cupiant me rationem reddere inſtituti mei, in explicanda Mythologia ex Lingua Phoenicia, antiquiſſimiſque Graeciae hiſtoriis; omiſſis omnibus allegoriis, niſi ſi quae forte manifeſtiſſimae ſunt. Verum ſingulari opuſculo res indigeret, ſi foret copioſius exponenda, quod omnino fieri deberet, ſi omnis dubitatio animis eſſet euellenda; at hoc nunc quidem aggredi non vacat. Serias occupationes et grauiora ſtudia eiuſmodi amoenitatibus interdum, ſi Deus vitam et valetudinem conceſſerit, interpungemus; eo libentius quod, vt inſignis Criticus egregie dixit, *regnant alibi familiae et vocabula factionum, opiniones pro ſacramento ſunt, et fateri poſſe in melius profici nefas habetur;* hic vero ſibi indulgere, diſſentire ab aliis et errare etiam ſemper licuit et, niſi fallor, poſthac etiam licebit. Vale.

Dabam Amſtelodami, ineunte Saeculo a Chriſto Nato decimo octauo.

*) Et hanc ob cauſſam, et additum habent, nos eum requia minores fere editiones mouendum duximus.

VIRO CLARISSIMO

BONAVENTVRAE VVLCANIO,

GRAECARVM LITTERARVM PROFESSORI ET INTERPRETI

S. D.

DANIEL HEINSIVS.

Non ignoras, Vir Clariſſime, Heſiodum mihi olim forma editum a nobis fuiſſe: in qua veteres Poetae illius Interpretes coniunxeramus. Qua in re praeclaram a te nobis operam nauatam memini. Ioannis enim Tzetzae, Grammatici non plane contemnendi, gloſſas aliquanto auctiores, ſingulari quadam humanitate nobis ſuppeditaueras. Dederamus autem operam tum temporis, vt ſuauiſſimos et auro contra non caros, Operum et Dierum libellos illuſtraremus: quod in iis veſtigia veteris illius ſanctiſſimae Philoſophiae primi obſervaſſe nobis videremur, quam, Pythagoras et Plato poſtea excoluerunt. Quae res ita grata, vt pote in adoleſcente, viris maximis tum fuit, vt quam ex ſcribendi genere extemporaneo, neque elaborato, ne ſperaueramus quidem, eam nobis ita cumulate laudem tribuerent, vt admittere eam vel putiditas vel mera eſſet inverecundia: quod putarent noua eſſe omnia, ſed quae antiquiſſimo ſcriptori lucis haud parum adferrent. Cum autem iterum minore hac facie, ſine veterum interpretatione, Heſiodum ſub praelum reuocarent operae, feci quod petebant. Verſionem aliorum correxi: quaedam etiam in meis emendaui. In quibus non ſine admiratione quaedam repperi, quae per feſtinationem operarum tum commiſſa, neceſſario erant emendanda: cum nec Graeca eſſent, nec Latina. Vt anachroniſmum omittam, qui in Prolegomenis quae hic non comparent,

rent, mutatione numerorum, quod non raro accidit typographis, in aetate Tzetzae, erat commissus. Ceterum in reliquis, quae tum rudi, vt est vetus verbum, Minerua conceperam, nihil admodum mutandum putaui: ne eam, quae praecipue tum placuit, simplicitatem incrustarem. Libuit autem hic te affari, cui et tum partem aliquam illius operis inscripsi, et nunc quantum debeam, non pudet profiteri. Quis autem excellentem tuam huius linguae peritiam ignorat, nisi qui est prorsus τῶν βεβήλων? Agathiam et Callimachum qui legunt, Romanum in altero historicum, in altero habent Poetam: ita tamen vt in neutro desiderent Interpretem. Ne de aliis hic dicam. Mihi autem maxima voluptas fuit, cum purissimum scriptorem, et qui optima virtutis continet praecepta, de nouo essem editurus, statim in ipso limine pietatem erga praeceptorem profiteri. Vt et hoc quoque inter reliqua Hesiodi praecepta discat iuuentus. Vale, Vir Clarissime, et me ama.

HESIODI VITA

EX LILII GYRALDI, DE POETARVM HISTORIA, DIALOGO II.

De Homero iam satis. A quo non longe abfuit senex, rusticana agrestique facie. Iamdudum, inquit Piso, Hesiodum nobis affers. Ipsum, inquiam, profecto Hesiodum, quem et aliquo tempore cum Homero floruisse accurati quidam prodidere scriptores, alicubi licet Cicero noster Homerum longe faciat antiquiorem. Vetus certe disceptatio inter Grammaticos, Gellio et Seneca et Pausania testibus, vter aetate praecesserit: qua de re et dialogos duos Ponticus Heraclides scripsit, et Cyrillus libro primo contra Iulianum Caesarem, centesimo, inquit, LX. et quinto anno post captam Troiam, Homerum et Hesiodum fuisse dicunt, et reliqua. Tum paullo post subdit idem Cyrillus: Tradunt autem quidam, quod Homerus non fuit coaetaneus Hesiodi, sed in illis fuerit temporibus, regnantibus apud Hebraeos Azaria et Ozia, apud Medos Arbace, apud Latinos autem Proca Syluio, ante scilicet constitutionem Olympiadum. Quae cum dixissem, nos, inquit Piso, summopere auemus de te audire, quae tu assidua lectione super hac re annotaueris. Quibus ego, libenter sic agam, inquam, remque ideo altius aliquanto repetam. Porphyrius enim et plerique alii, Hesiodum Homero iuniorem annis centum faciunt, atque ante primam Olympiadem. Quam opinionem sequi videtur Solinus, qui ita scribit: Inter Homerum, et Hesiodum Poetam, qui in auspiciis Olympiadis primae obiit, centum XXX. anni interfuerunt. Alii eadem Homeri aetate floruisse scriptum reliquere. quam opinio-

opinionem et Philoſtratus habuiſſe videtur. Et Velleius non damnandus hiſtoricus, (tametſi quidam inſulſe nullum fuiſſe Velleium ſuſpicantur) et M. Varro in primo de imaginibus, vt eſt apud Gellium, Non eſt, inquit, dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint Homerus et Heſiodus: idque ex epigrammate comprobat, quod in tripode inſcriptum fuerat, qui in Helicone Muſis poſitus erat. Epigramma quod apud Dionem legi, et inter Graeca epigrammata, tale eſt:

Heſiodus poſuit Muſis Heliconibus iſtum,
Cum cantu vicit diuinum in Chalcide Homerum.

Graecum vero ſi mauultis, hoc eſt:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Verum vbi in hunc ſermonem incidimus, hanc vobis, vt cumque meis verbis potero, hiſtoriam ex Plutarcho recitabo, qui eam tum in quinto Sympoſiacῶν attigit, tum in eo, quod Septem Sapientum conuiuium inſcribitur, copioſe explicauit. Homerus, inquit, et Heſiodus in Oelyci Theſſali exſequiis et Amphidamantis Chalcidenſis, carminibus certarunt, qua in re dubia atque anceps iudicum fuit ſententia. Conuerſi, inquit, ſunt ad huiuſmodi interrogationes, et propoſuerunt inanes, vt aiunt, quaſdam nugas. (ſi modo recte interpretamur, ὡς φασὶ λέσχας, non ὡς φησὶ Λέσχης, vt paſſim legitur: non tamen decerno, conſcius et Leſches nomen eſſe proprium Poetae Lesbii) Homerus quidem ſic:

Muſa mihi referas, quae non vmquam ante fuere,
Neue futura retro.

Tum vero ex tempore reſpondit Heſiodus:

Verum cornipedes quando Iouis ante ſepulcrum
Feſtinantes propter palmam plauſtra terebant?

Ob hoc ferunt Heſiodum maximae omnibus fuiſſe admirationi, atque tripodis praemium adſecutum. Sed Graeca, inquit Piſo, ipſa carmina audire cupio: dure enim admodum et incondite ea vertiſſe videris. Audite ergo

ergo ea Graece, inquam, non enim eo inficias quod ais. Homerus quidem ita:

Μοῦσά μοι ἔννεπε ἐκεῖνα τὰ μήτ' ἐγένοντο πάροιθεν,
Μήτ' ἔσαν μετόπισθεν.

Sic vero Hesiodus:

Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης.

Porro ne et hoc vos lateat, iudicem inter Homerum et Hesiodum Panidem Chalcidis regem fuisse, res vsque in prouerbium deducta ostendit, Πανίδου ψῆφος, Panidae suffragium: quod in eos ferri solet, qui inerudite minusque sapienter iudicant. Pulcre, inquit Piso, et sane simul monstrasti, eadem Homerum et Hesiodum aetate fuisse: sed nihil vetat quominus eadem diligentia reliquam eius Poetae vitam, ab Atticis vsque litteris (quod aiunt) nobis repetas. Faciam id libenter, inquam, quando parum hoc a nostris hactenus hominibus est, quod sciam, factum. Hesiodi igitur nomen, vt ab hoc incipiam, a caste et pudice loquendo deductum videtur, παρὰ τὸ ἧσιν ἀδῶ. Patria vero illi Cuma: quae vrbs inter Aeolicas numeratur, ante Lesbum sita. Num tu, inquit Piso, Hesiodum Ascraeum fuisse negas? eo enim nomine a Graecis et Latinis vocatur. Recte tu quidem, inquam; sed si me vos audire volueritis, qua id ratione factum intelligetis. Hesiodi quidem patria Cuma fuit Aeolica, vt ab Herodoto, Strabone et Stephano traditum est. Valerius quoque Probus, non alium, quam Hesiodum, intelligere Virgilium autumat, illo carmine:

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas.

Quod scilicet Hesiodus Cumaeus primus aetates ex metallis commentus est; vt liquido videtur in eo, quod Ἔργα inscribitur, poemate. Natus ergo Hesiodus Cumae, patre Dio Ampelidis filio, qui ex Menalopo Ithagenaeo Critonis filio natus erat, matre vero Pycimede: qui vtique parentes aere alieno oppressi, cum vnde dis-

solue-

ſoluerent nomina non haberent, in Aſcram Boeotiae vicum demigrarunt, vbi eſt puer Heſiodus educatus, atque Inde Aſcraeus cognominatus. Plutarchus ex Ephori Cumaei ſententia refert, Attellen, Maeona, et Dion, Cumaeos, fratres fuiſſe, quorum Dius, quem nauticam exercuiſſe comperi, ob eam quam attulimus cauſam, in Aſcram migrauit; vbi (ait) Pycimeden vxorem duxit, ex qua natum ferunt Heſiodum: qui dum paterna armenta puer cuſtodiret, a Muſis amatus fuiſſe perhibetur: quae illi guſtandam laurum dedere: eam enim lauri naturam eſſe ſcribit ipſius Poetae Interpres Proclus, et Iſaacius Tzetzes, vt qui eam mandunt, vates fiant: vnde et Lycophron Poeta ea cauſa δαφνηφάγον vatem nominat. Idem et in Caſſandra Sophocles. Et noſter Tibullus agens de Sibylla:

Vera cano, ſit vſque ſacras innoxia laurus
Veſcar, et aeternum ſit mihi virginitas,

Aphthonius quoque rhetor, laurum vaticinii ſymbolum eſſe prodidit: quare et laurum ipſam veteres μαντικὸν φυτὸν appellauere, hoc eſt, vaticinam plantam. Et Claudianus ait:

— — *Venturi praeſcia laurus.*

Eadem ratione Apollini ſacra dicitur, qui vaticinii Deus a gentibus eſt creditus. Quin et huius arboris foliorum crepitu, dum cremantur, antiqui futura (vtinam non et hoc noſtro tempore!) praedicebant: quod et Philoſophus Porphyrius credidit. Si enim magno ſtrepitu in igne crepuiſſent, felicitatem ſignificabant: ſi ſiluiſſent, vnde et tacita laurus eſt dicta, infelicitatem. Et perinde de illa idem Tibullus:

Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni.

Et Propertius:

Et tacet exſtincto laurus aduſta foco.

Lauri inſuper folia, ſi noctu puluino ſubiecta fuerint, ſomniorum veritatem conciliare produntur. Dictam autem Daphnen, prodit Euſtathius, a δὸς particula intenſ-

tenſiua, et φωνέω verbo: quod *voco* et *cano* ſignificat, quod laurus in igne poſita crepet et ſonet: vnde fortaſſe et ipſi nos Latini laurum deduximus, a λα, vt δα, particula intenſiua, et *uro*, vt ſi non voce, at ſignificatu conueniat. Si plura vero de lauro diſcere cupitis, praeter ea quae a noſtris traduntur, legite Parthenii librum Ἐρωτικῶν, et Conſtantini librum XI. de re ruſtica, quo loco plura leguntur parum Latinis nota. Sed iam a lauro ad Heſiodum reuertar, qui lauro guſtata, hauſtaque Hippocrenes vnda, repente Poeta prodiit. Id cum alii, tum ipſe de ſe in Theogonia cecinit. Quam rem ita Maximus Tyrius interpretatur, vt Heſiodum putet voluiſſe, quae ſui ingenii et artis eſſet foetura, in Deas referre, vt ſe Muſis gratum teſtaretur: vt ſi quis aerariam calleat, Vulcano tamen ſua aſſignet opera. Sed hac de re plura apud ipſum Maximum legetis. Delectatum quidem peregrinationibus Heſiodum legimus, ſicuti et Homerum: quam rem tamen in ſomnium quidam retulere. Alii, quod qui peregre proficiſcuntur, facilius prudentiam ceteraſque virtutes comparare exiſtimantur, quod mores ſcilicet hominum multorum videant. Vxorem quoque duxiſſe proditum eſt Ctemenen Phyſigei filiam, et ex ea Steſichorum Poetam natum. Alii non vxorem fuiſſe, et ob hanc ipſum Heſiodum occiſum. Nam cum de ſe ſcitatum oraculum Delphos iuiſſet, eique reſponſum foret, vt Nemeaei Iouis templum vitaret, quod ibi eſſet vitae finem habiturus, cumque ea cauſa Nemeam Peloponneſi fugeret, forte in Oeneonem Locridis peruenit, vbi Nemeaei Iouis templum fuerat, vt ſcribit Thucydides; quo in loco incautus ab Amphiphane, et Ganetore Phyſigei liberis interemtus eſt, quod ab eo vitiatam ſororem Ctemenen crederent. Cadauer ab iis in pelagum proiectum eſt: id quod cum occultè feciſſent, ab Heſiodi cane facinus eſt proditum, vt ſcribit Plutarchus. Alicubi tamen non Phyſigei filii, ſed Ganyctoris Naucletii dicti ſunt, vt in illo eſt, cui titulus,

titulus, Quaenam animalia prudentiora, terreſtriane, an aquatilia. Pauſanias quoque, in Boeoticis, Heſiodi interitum ita recitat: Filii, inquit, Ganyctoris, Ctimenus et Antiphus, in Molycrian ex Naupacto fugerunt ob Heſiodi necem, vbi in Neptunum impii exiſtimati ſunt, de illiſque eſt facta quaeſtio. et cetera quae ille proſequitur. Mortis Heſiodi cauſam Plutarchus ſic in Dioclis conuiuio explicat. Cum Mileſio, inquit, comite et Troilo puero Heſiodus apud quemdam hoſpitatus eſt, noctu Mileſius hoſpitis filiam vitiauit: rei conſcium Heſiodum rati puellae fratres, illum inter paſcua cum puero occiderunt, et cadauer in mare proiecerunt: pueri vero corpus in littore reliquerunt, a quo et loco nomen inditum. Ferunt, inquit, Deorum voluntate a delphinis cadauer ad littus delatum, vbi tum forte Neptunalia celebrabantur. Id ſcelus vbi incolae intellexerunt, interfectorum domos diruerunt; viuos ipſos, qui facinus admiſerant, aquis ſuffocarunt. Alii poſt diem tertium a delphine in littus cadauer deuectum tradunt. Re cognita, occiſores nauigatione ſibi conſulere volentes, vi coortae tempeſtatis ad vnum omnes deprehenſi, naufragio periiſſe dicuntur. Poſt haec Heſiodi corpus in Nemea Locridis ſepultum perhibetur, qua de re extat Alcaei Poetae carmen. Dein vero oraculo monente, eius oſſa exportata ab Orchomeniis, et in medio foro, hoc addito elogio, tumulata:

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου, τῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Tum Picus puer: Cur non et hos Latine, vt alios verſus, nobis exprimis? Vt, inquam, noſter Piſo hos ipſe conuertat, et ego interea ad memoriam cetera reuocem. Et Piſo: Faciam equidem, inquit, vtcumque potero: et non diu cunctatus, ſic coepit:

b Fertilis

Fertilis Aſcra quidem patria eſt: verum morientis
Pugnaces Minyae condita membra tenent
Heſiodi, cuius ſupra omnes plurima laus eſt,
Spectatoſque viros iudicio ſophiae.

Quos cum Piſo recitaſſet, mirum eſt quanto ſit rubore ſuffuſus. quod animaduertens ego, cauſamque intelligens, ſtatim ſubdidi. Legimus et Graecum alterum Pindari, quod ita noſter Caelius Latine vertit:

Salue cui pubes, tumuluſque bis obtigit vnus,
Tu ſapis Heſiode, quantum homini ſapere eſt.

Sed et Aldus ita prius:

Heſiode ante alios ſophia praeſtantior omnes,
Salue, bis quondam qui puer atque ſenex.

Graecum Pindari, ſi vultis, ſic habet:

χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφῳ ἀντιβολήσας
Ἡσίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Verum iam tempus eſt, inquam, vt quae ab Heſiodo ſcripta ſint, commemoremus, ſi tamen prius illud vnum, quod in Graecis commentariis reperi, attulero ſuper ea in Ἔργοις verba, μήτ' ἐμὸς υἱός. Filius, aiunt, Heſiodi Mnaſeas eſt. Philochorus vero Steſichorum dixit ex Climene: ego tamen legendum puto, Ctemene, vt iam oſtendi. Alii tamen ex Archiepe: quo fit vt eos mirer, qui ſcribunt, Heſiodum praeter Steſichorum et filiam habuiſſe Mnaſeam nomine, quam Archiepen vocant alii. Porro ſexdecim Heſiodi legitima feruntur volumina: in primiſque Theogonia, a Philoſopho Zenone inter alios interpretata. Deinde Ἔργα καὶ ἡμέραι, id eſt, Opera et Dies. In quo opere de re ruſtica praecepta tradit ad Perſen fratrem, quem et ipſum Poetam aliqui ſcribunt. Sunt et qui putent, Ἠοίας μεγάλας, ſic vocata carmina, Heſiodi eſſe, vt Eunapius Graecus hiſtoricus, et in Boeoticis Pauſanias. quo loco et alia Heſiodi opera commemorat, de quibus iam ante plane meminimus. Poſthaec Aſtronomica ſcripſit, tum Hypothecas, quas tamen Fabius Quintilianus, ex Ariſtophanis Grammatici

tici ſententia, Heſiodi eſſe negauit. At vero Ariſtoteles et Grammatici nonnulli, vt Heſiodi legitimum opus, in medium afferunt. Scripſit item Heroum et Heroidum Genealogias: ad haec et de mulieribus: quo in opere Heroidas multas induxit virorum fortium nuptias, vt ait Seruius, optaſſe. Dion vero Chryſoſtomus ex Alexandri Macedonis ſententia, Heſiodum ea cauſa de mulieribus ſcripſiſſe dixit, quod Homero concederet, qui de heroibus ante ſcripſiſſet. Et quidem Lucianus ait, Heſiodum mulierum virtutes concinuiſſe. Tradit Pauſanias, Heſiodum vaticinandi artem ab Acarnanibus edoctum, de ea carmina ſcripſiſſe. Scribit Nicocles, quod et in Pindarum Grammatici notant, Heſiodum primum ἐραψῳδῆσαι, hoc eſt, per rhapſodias carmina ceciniſſe. At vero Heſiodus ipſe, ſe cum Homero in Delo in Apollinem huiuſmodi verſus primum concinuiſſe prodidit, dum ſic cecinit, vt pridie diximus:

In Delo tum primum ego Maeonideſque Poetae
Luſimus, inque nouis carmen cantauimus hymnis,
Auricomum Phoebum, quem Latona edidit alma.

Sed videte, rogo, quam ille dulcius ſuauiuſque ſua lingua:

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον, ἐγὼ καὶ Ὅμηρος, ἀοιδοὶ
Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ἐράψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Scripſit item Heſiodus Pelei et Thetidis Epithalamium, ſicuti priori ſermone retulimus. Scripſit et de Dactylis Idaeis. Item Epicedium in Batrachum amicum, et quod adhuc legitur poema inſcriptum Herculis Scutum: quod tamen Ariſtophanes Grammaticus non Heſiodi eſſe ſuſpicatus eſt, ſed cuiuſpiam alterius, qui Homericum ſit imitatus. Megacles autem Athenienſis, et Apollonius Rhodius, Steſichoruſque, ipſius Heſiodi legitimum carmen eſſe cenſuere. Scripſit idem de Medicina. qua de re Plutarchus in Sympoſio Dioclis. Heſiodus, inquit, in Medicina plurimum valuit. quod manifeſte

nifeſte apparet, cum de victus ratione, de vini temperamento, de aquarum vi, de balneis, de foeminis, de temporum connexione, deque infantium ſtatu differit. Et haec quidem Cleodemus medicus apud Plutarchum. Sunt et qui Heſiodum de herbis ſcripſiſſe tradant. quod ex Plinio colligitur. Nec deſunt qui Heſiodum ſcribant auctorem eorum apologorum, qui Aeſopi dicuntur. Quae ego cum dixiſſem, Vide, inquit Piſo, quam paucis carminibus M. Manilius in ſecundo Aſtronomicõn iſta fere omnia Heſiodi opera complectatur. Nam cum Homerum laudaſſet, mox ita de Heſiodo ſubiunxit:

— — *Sed proximus illi*
Heſiodus memorat diuos, diuumque parentes,
Et chaos enixum terras, orbemque ſub illo
Infantem, et primum titubantia ſidera corpus,
Titanas iuuiſſe ſenis cunabula magni,
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,
Atque iterum patris naſcentem corpore Bacchum,
Omniaque immenſo volitantia corpora mundo.
Quin etiam ruris leges cultuſque rogauit,
Militiamque ſoli, quod colles Bacchus amaret,
Quod foecunda Ceres campos, quod Pallas vtrumque,
Atque arbuſta vagis eſſent quod adultera pomis,
Syluarumque Deos ſacrataque numina nymphas,
Pacis opus, magnos naturae condit in vſus.

Cum recitaſſet hos verſus Piſo. Si velim, inquam ego, quaecũmque omnia de Heſiodo legi, vobis in praeſentia recenſere, in longum nimis noſter ſermo procederet: quaedam tamen haud indigna relatu nequaquam praeteribo: Scribit inprimis Dialogum Lucianus, qui Heſiodus inſcribitur, in quo Heſiodum ipſum de ſe multa narrantem inducit, eumque ipſe, vt ſolet, irridet. Sunt et inter Graeca epigrammata in Heſiodum multa. Exſtat et apud Graecos prouerbium, de iis qui ſuperſenecſcunt, Heſiodia ſenectus: de quo et Pindari diſtichon legitur, quod ante ab Aldo et Caelio noſtro interpretatum

tum attulimus. Pythagoram ſcribit Philoſophus Hieronymus, cum ad inferos deſcendiſſet, Heſiodi animam vidiſſe ad columnam aeream ſuſpenſam adſtrictamque adeo, vt ſtridere videretur, et cum ea Homeri quoque animam ſerpentibus vndique incinctam; ea videlicet ſolummodo cauſa, quod de Diis falſa ſuis carminibus confinxiſſent. Quare factum puto, vt Ponticus Heraclides contra Homeri calumniatores librum illum ediderit, qui eſt inſcriptus, Allegoriae in iis quae de Diis ab Homero dicuntur, et reſponſiones in eius calumniatores. Videri enim, inquit, poſſet Homerus, Salmoneus, vel Tantalus, immoderatam atque intemperatam linguam habens, ſi quae de Diis cecinit, ſub alia ſignificatione, non intelligerentur. Et quidem de Homero Heraclides, quod et de aliis Poetis bonis, vt heſterna die diximus, intelligi poteſt. Sed tametſi excellentis ac prope diuini ingenii fuerit Heſiodus, non tamen ideo obtrectatoribus illum caruiſſe accepimus, ſiquidem iniquas aduerſum eum controuerſias exercuiſſe Cercopem legimus, in tantum excellentiſſimus quiſque aliquo detractore eſt vexatus. Homerus quidem, vt Zoilum mittam, a Siagro Poeta laceſſitus, Pindarus ab Amphimane Coo, Simonides a Timocreonte. Nec Virgilio Horatioque noſtris, defuere Parones, Maeuii, Bauii atque Suffeni, aliique, de quibus in noſtris his ſermonibus ſparſim, vt feret locus, plura dicemus. Sed et hoc Homeromaſtigων genus noſtro hoc tempore non minus, quam pridem, viget. Plures quidem nunc Critici et Zoili, quam verſificatores et Poetae. At de Heſiodo iam ſatis.

HESIODI VITA

E Fuluii Vrſini Elogiis deſcripta.

Heſiodum Dio patre, et Pycimede matre natum Olympiade prima, LX. ante Romam conditam annis floruiſſe, ex ſcriptoribus cum Graecis, tum Latinis, colligimus. Patria illi Cuma, Aeolicarum vrbium vna, vt Herodotus et Strabo annotarunt. Inde autem aere alieno oppreſſum patrem Dium migraſſe ferunt, Aſcramque Boeotiae vicum petiſſe; a quo Aſcraeum deinde Heſiodum dictum. Eius mortem, cum ſenex admodum eſſet, recitat Plutarchus in Dioclis conuiuio. Prouerbium inde factum, Heſiodea ſenectus. Heſiodo ſtatuam in publico Conſtantinopolino gymnaſio, quod Zeuxippi dicebatur, ex aere poſitam fuiſſe, intelligimus ex his Chriſtodori verſibus in lib. 5. Epigrammatum Graecorum,

Ἡσίοδος δ' Ἀσκραῖος ὀρειναίσιν εἴδετο μύσαις
Φθεγγόμενος, χαλκὸν δ' ἐβιάζετο θυάδι λύσσῃ
Ἔνθεον ἱμείρων ἀνάγειν μέλος.

Quos Laurentius Gambara Brixianus ita in Latinum tranſtulit:

Heſiodu ſque choros Aſcraeus ſtabat agreſtes
Inter, Hamadryadum media ſublimis in aula:
Aerea et effigies fundebat ad aethera carmen.

Pauſanias quoque in Boeoticis Heſiodo ſtatuam aeream a Theſpienſibus in vrbis foro poſitam fuiſſe ſcribit. qui et aliam Heſiodo ſtatuam in templo Iouis Olympici collocatam narrat in rerum Eliacarum libro 1. De Heſiodo Velleius lib. 1. Huius temporis aequalis Heſiodus fuit circa centum viginti annos diſtinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis; otii quietiſque cupidiſſimus, vt tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus, qui vitauit ne in id, quod Homerus, incideret; patriamque et parentes teſtatus eſt; ſed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſime.

DE

DE
HESIODI AETATE

EX IOHANNIS GERHARDI VOSSII LIBRO DE POETIS GRAECIS CAP. II.

Sic ſtatuimus nihil nunc antiquius habere Graecos poematis Homeri et Heſiodi, ſed quando hi vixerint, Veteres ipſi certant incerti. Heſiodum multo iuniorem Homero (*quem vixiſſe Olympiadum initio, vel paullo poſt, Romuli nempe temporibus, paucis ante oſtenderat*) Cicero putauit. Vti et Porphyrius ac Solinus, quorum ille annis c, hic cxxx poſt Homerum vixiſſe exiſtimat. Alii eo quod ſimplicior ſit antiquiorem fuiſſe coniectant. Plurium vero opinio eſt fuiſſe aequalem. Vt Varro in primo de Imaginibus, teſte Agellio, Plutarchus V. Sympoſiacon et VII. Sapientum conuiuio, item Philoſtratus. In eo diſſenſu ob plurium conſenſum, et quae de certamine Homeri ac Heſiodi prodita ſunt, maluimus nos aggregare iis, qui aliquo tempore ſimul vixiſſe exiſtimant. Non multum abit quod apud Cyrillum legas floruiſſe Heſiodum paullo ante primam Olympiadem, regnante in Latio Proca Syluio, vel quod alii floruiſſe dicunt Olymp. IV, vt eſt apud Euſebium in Chronicis. Apud quem etiam legas ad praecedentem Olympiadem floruiſſe tum Eumelum Poetam, qui Bugoniam et Europam ſcripſit. Fuerint igitur et Heſiodus et Eumelus aequales. Nec multum abit Tzetzes, qui Heſiodum refert ad Olymp. XI. Operae vero eſt attendere ad id, quod Heſiodus ipſe ſcribat, ſua aetate Arcturum ἀκρόνυχον in Boeotia exortum fuiſſe VIII. die *Martii*. vnde Poetae huius aetas in tantum ſaltem poſſit *colligi*, vt error ſi quis ſit ſaltem intra 70. annos ſit conſtiturus,

ſtiturus, ſicuti obſeruat Ioſ. Scaliger in Euſebianis animaduerſionibus, num. MCCLV.

Ἐκ τῶν Σουίδα.

Ἡσίοδος Κυμαῖος, νέος δὲ καμισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δίου, καὶ μητρὸς Πυκιμήδης, ἐν Ἀσκρῃ τῆς Βοιωτίας. Γενεαλογεῖται δὲ εἶναι τοῦ Δίου τοῦ Ἀμπελίδου τοῦ Μελανώπου. ὃν φασί τινες τοῦ Ὁμήρου πρόπατορος εἶναι πάππον, ὡς ἀνεψιάδην εἶναι Ἡσιόδου τοῦ Ὁμήρου. ἑκάτερον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντος καταγεσθαι. ποιήματα δὲ αὐτοῦ ταῦτα, Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Ἀσπὶς, Γυναικῶν καταλογες ἐν βιβλίοις ε. Ἐπικήδειος εἰς Βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτοῦ. Περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων. καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε δὲ ἐπιξενωθεὶς παρ' Ἀντίφῳ καὶ Κτιμένῳ οἳ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς ἑαυτῶν, ἀτείλοντο τὸν Ἡσίοδον ἄκοντες. ἦν δὲ καὶ Ὁμήρου κατά τινας πρεσβύτερος. κατὰ δὲ ἄλλους, σύγχρονος. Πορφύριος καὶ ἄλλοι πλεῖστοι νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ὁρίζουσι.

Ex Suida.

Heſiodus Cumaeus. Ceterum a patre Dio et Pycimede eius matre, in Aſcra, translatus eo, vixit. Genus ac familiam illius ab Ampelide Dio, Melanopi filio deducunt. Quem nonnulli Homeri abauum fuiſſe volunt. Vt Heſiodi conſobrini filius fuerit Homerus. Vtrumque autem ab Atlante volunt oriundum eſſe. Eius autem haec ſunt poemata: Opera et Dies, Scutum, Mulierum Catalogus, libris quinque. Epicedium Batrachi, quem in deliciis habuit. De Dactylis Idaeis. Alia item multa. Obiit autem, cum ad Antiphum et Ctimenum hoſpes diuertiſſet. Qui cum noctu ſororis ſuae ſtupratorem tollere ſe exiſtimarent, Heſiodum ignari ſuſtulere. Fuit autem Homero, vt quibuſdam videtur, antiquior. Alii eadem tempeſtate vixiſſe autumant. Porphyrius, et alii, centum omnino poſt annis floruiſſe tradunt.

Ex

Ex Halicarnaſſenſi Dionyſio.

Heſiodo autem magna voluptatis fuit cura, tum aequabilem dictionem accuratamque amat compoſitionem.

Ἐν τῶν Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσέως.

Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς.

Velleius Paterculus Hiſt. lib. I.

Huius temporis aequalis Heſiodus fuit, circa cxx. annos diſtinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis, otii quietiſque cupidiſſimus. vt tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus. qui vitauit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque et parentes teſtatus eſt. Sed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſime.

Fabius lib. X.

Raro aſſurgit Heſiodus, magnaque pars eius in nominibus eſt occupata. tamen vtilis circa praecepta ſententiae, lenitaſque verborum et expoſitionis probabilis: daturque ei palma in illo mediocri genere dicendi.

Ἀλκαίῳ εἰς τὸν αὐτόν.

Λοκρίδος ἐν νέμεϊ σκιερῷ νέκυν Ἡσιόδοιο
Νύμφαι κρηναίδων λοῦσαν ἀπὸ σφετέρων,
καὶ τάφον ὑψώσαντο. γάλακτι δὲ ποιμένες αἰγῶν
Ἔρραναν, ξανθῷ μιξάμενοι μέλιτι.
Τοίην γὰρ καὶ γῆρυν ἀπέπνευσεν, ἐννέα Μουσῶν
Ὁ πρέσβυς καθαρῶν χυσάμενος λιβάδων.

THO. ROBINSONI DISSERTATIO DE VITA, SCRIPTIS, ET AETATE HESIODI.

Quorum ſcripta et ingenium admirantur homines de perſonis eorum ſolent curioſius inquirere, et omnia, quae ad illos attinent, vmbra quamuis antiquitatis obſcurata, patriam, parentes, ſeculum, mores literato labore perſcrutari. Quae quidem induſtria vtcunque videatur eſſe otioſorum hominum, inſignium virorum famae et meritis debetur, gratumque oſtentat animum et beneficii memorem, ſi eorum, quae ad humano generi benefacientes pertinent, nihil a nobis alienum putamus. Et quanquam ex tam remotae vetuſtatis monumentis explorata veritas ſperanda non ſit, haud tamen iſte arguendus eſt labor, qui pro certis et manifeſtis quidquam poſſit probabile et veriſimile eruere. Nihil vlterius auſim lectori promittere in praeſenti opuſculo, in quo de vita, ſcriptis et aetate antiquiſſimi Poetae diſſeritur; et, ſi in argumento tam dubio et obſcuro eatenus prodire contigerit, haud fruſtra ſuſceptum laborem iudicauerim.

Notat Paterculus (l. 1. c. 7.) Heſiodum *vitaſſe, ne in id, quod Homerus, incideret, patriamque et parentes teſtatum eſſe.* Narrat quidem Heſiodus (Ἔργ. v. 636. etc.) patrem ſuum e Cuma Aeolica fuiſſe, et ex illa ciuitate migraſſe Aſcram Boeotiae vicum prope Heliconem; an vero ipſe Cumae natus fuerit, an potius Aſcrae poſt migrationem paternam ex dictis non liquet. Plutarchus quidem *a)* Ephorum ſecutus, contendit, Heſiodi patrem Aſcrae iam inquilinum vxorem Pycimeden du-

a) Vid. Lil. Gyrald. de vitis Poett.

duxiſſe, et ex ea Heſiodum genuiſſe; Suidas vero tradit, eum, cum adoleſcentulus eſſet, a parentibus ſuis a Cuma, Aſcram translatum fuiſſe, eandemque Strabo (Geogr. l. 13.) tuetur ſententiam. Qui eorum partes ſequuntur, Eclogae 4. Virgilianae verſum 4.,

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas,

quem ad Cumanam Sibyllam referebant interpretes, de Poeta noſtro interpretantur *b*). Nec abſurda quidem videtur haec interpretatio, ſi animaduertamus, quam apte tota pene Ecloga verſibus Heſiodi de mundi ſaeculis reſpondeat. Noſter certe haud obſcure tradidit, poſt ferrei ſaeculi conſummationem aureum denuo renaturum:

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ΕΠΕΙΤΑ γενέσθαι.

quae quidem aetas *c*); non quod *vltima* idem ſit ac *prima* et *antiquiſſima*, ſed ideo vltima dici poteſt, quod poſt aliarum conſummationem reuerſura ſit, et proinde vltimo ordine cenſenda. Ad hanc igitur doctrinam haud obſcure reſpicit verſus ille Virgilianus, *vltima Cumaei* etc. Virgilianum illud, *redeunt Saturnia regna*, ad Heſiodeum illud quadrat (Ἐργ. v. 111. ſeqq.) Οἳ μὲν ἔτι κρόνῳ ἦσαν ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν, *Iam redit et virgo* ad Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην προλιπόντ' ἀνθρώπους Αἰδὼς καὶ Νέμεσις, *Cedet et ipſe mari victor, nec nautica pinus Mutabit merces*, ad Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ κατεαγῇ, *Non raſtros patietur humus*, et, *Robuſtis quoque iam tauris iuga ſoluet arator* ad Ἔργα βοῶν δ' ἀπέλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν, *Molli paullatim flauescet tempus ariſta, Incultiſque rubens pendebit ſentibus vua*, ad καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. Ex his omnibus manifeſtiſſima apparet inter Heſiodea carmina et Eclogam quartam conuenientia, quae ſupradictae *Cumaei carminis* interpretationi fauet. Haud inter-

b) Val. Probus. Fabricii Bibl. Gr. l. 1. c. 20. Graeuii Lect. Heſiod. ad Ἐργ. v. 174.

c) Fabricii B. Gr. l. 1. c. 30. Goralli i. e. Io. Clerici Not. in Seueri Aetnam.

interea dissimulandum est, hanc interpretationem validissimis argumentis oppugnari posse, quae velim petat Lector ex praeclara illa Christianae religionis defensione (Answer to the scheme etc. p. 497.) quam vir longe doctissimus Dunelmensis iam Episcopus in lucem edidit; quibus ego, vt ad institutum opus denuo reuertar illud solum adiicio, nequaquam fieri posse vt in nauigatione illa a Cuma ad Ascram patri comes fuerit Hesiodus, cum ipse disertissime testetur, se vnica tantum vice nauigasse, ex Aulide scilicet in Euboeam (Ἔργ. 650.):

Οὐ γάρ πώποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος.

nisi quis ex argumenti tenore contenderit, hoc solum voluisse Poetam, se hanc vnicam nauigationem suscepisse in aetate sua virili, qua capax erat maritimarum rerum scientiam acquirendi. Vtcunque vero se haec res habet, vel ex quacunque vrbe noster ortum duxit, satis constat Ascram pro patria plerumque agnosci eumque saepius a Virgilio (Ecl. 6, v. 71. Georg. 2. v. 176.) appellari Ascraeum, idemque velle Paterculum, cum patriam suam Hesiodum indicasse memorat.

Quod vero idem tradit Auctor, scilicet Poetam *patriam suam memorasse contumeliosissime, quoniam ab ea mulctatus erat*, vel a traditione quadam, vel a libris deperditis, vel a praua verborum ipsius interpretatione traxit. Nulla enim mulctae occurrit mentio, nisi forte in hunc sensum torqueantur, quae de iniqua iudicum sententia tradita sunt; nec porro iracundiae tribuendum est, quod Ascram tam ignobilem vicum et miserum descripserit:

Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος οἰζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.

Quae quidem incommoditas, vt tradunt Scholiastae (Proclus et Tzetz. ad Ἔργ. 640.), a loci situ oriebatur; nam propinquitate excelsissimi montis Heliconis interceptae sunt aurae, quae aestiuum calorem possent leni-

re,

re, et hiberno tempore excluſi ſunt radii ſolares, niualeſque aquae defluxerunt. An non vero licuit ſine inuidiae ſuſpicione veram vici ſui naturam deſcribere? Quam tamen hic loci ob hanc vnicam cauſam videtur tradidiſſe, vt melius depingeret patris paupertatem, qua bonus vir natiua vrbe exulare, et in tam miſerum vicum profugere compulſus erat. Haud interea diſſimulare velim, Ephorum (v. Proclus ibid.), qui et ipſe Cumanus erat, tradidiſſe, hunc hominem non ob pauperiem, ſed caede quadam perpetrata, patria profugiſſe.

Aeque vanus eſt auctor idem Paterculus cum tradit Heſiodum parentes ſuos indicaſſe, niſi forte in quodam libro iam deperdito eorum nomina inuenerit. In illis, qui ſuperſunt, vnicus occurrit verſus, quem quis de tali re poſſit ſuſpicari, iſte ſcilicet quo fratrem ſuum hiſce verbis compellat (Εργ. 229.), Ἐργάζευ, Πέρση, διὸν γένος, quem ſic Tzetzes exponit, υἱὲ Δίου, ἢ εὐγενὲς γένος. Prior quidem explicatio non adeo abſurda eſt, quin admitti commode poſſet, ſi ex aliis monumentis conſtaret, Dium Heſiodi patrem fuiſſe; non tamen adeo probabilis, vt per ſe valeat ad confirmandam de hac re ſententiam, cum altera ſignificatio, εὐγενὲς γένος, illa ſit, quam et ipſe Heſiodus eique ſuppar Homerus, ſaepiſſime hiſce verbis affigunt. Quod vero nonnulli obiiciunt, incongruum prorſus videri, vt Poeta fratrem ſuum plebeium, vel certe mediocrem hominem tam magnificis titulis compellet, nullius erit ponderis aeſtimanti Homerum (Odyſſ. φ, 234.) ipſum tam benignum eſſe, vt hoc ipſum Epithetum Vlyſſis ſubulco largiatur. Longe aptius tam honeſtam appellationem fratri ſuo tribuit noſter, qui inter maiores ſuos, vt fert traditio, deos Muſasque recenſebat; praeſertim ſi hoc argumento fratrem hortari vellet, vt paupertatem, tam generoſa familia prorſus indignam, laudabili induſtria euitaret,

Ἐργά-

d) Ἐργάζευ, Πέρση, δῖον γένος, ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ.

Poſt migrationem illam ad Aſcram nihil praeterea de Heſiodi patre ſcriptum inuenio ; ſed credere par eſt, eum exinde vberiori vſum eſſe fortuna ; nam poſt eius mortem de diuidendo patrimonio inter Heſiodum fratremque Perſen lis interceſſit (Ἐργ. 37. etc.), in qua Perſes, corruptis iudicibus, ſuperior euaſit, et largiorem hereditatis partem ad ſe traxit. Noſter vero, tali quamuis accepta iniuria, frugalitate ſua vel induſtria adeo factus eſt opulentior, (Ἐργ. 396.) vt hunc ipſum fratrem, ignauum, vt videtur, et ſtolidum homuncionem, ad anguſtias redactum ſaepius ſubleuauerit ; — generoſae ſane indolis argumentum, quod in diſcordia, acriori plerumque in fraternis animis, non modo ſuorum neceſſitati miniſtrauerit, ſed paterno pene affectu et auctoritate praeclarum poema compoſuerit, vt e) hunc ipſum a prauo vitae inſtituto abſtraheret, et ad induſtriam virtutemque accenderet.

Rus plerumque ſe abdebat Heſiodus, ibique in vallibus (Θεογ. 23.) [non iugis, vt narrat ingenioſiſſimus Βιόγραφος f)] Heliconis paſtor erat ; quae quidem occupatio nequaquam, vt idem vult auctor, erat g) ignobilis, ſed quam melioris conditionis homines ſaepius ſectabantur in priſcis temporibus. Huic operi intentum aduenerunt Muſae montis incolae, paſtoralemque ignauiam increpantes de ſacrata arbore lauru ramum tradiderunt, et poeticum inflarunt ſpiritum. Hanc quidem hiſtoriam ioculariter perſtringit, et mendaci gloriolae attribuit

d) Δεινοτάτως καὶ αὐτὸ διὰ τὸ παρόντος ἐγκωμίου πρὸς ἀγαθοεργίαν προτρέπεται. ἀπρεπὲς γὰρ ἀνδρὶ εὐγενεῖ τῶν μὲν χρηςῶν ἀποτρέχειν, etc. Tzetz. ad locum.

e) Ἐργ. 10. Dan. Heinſii Introduct. ad Ἐργ.

f) Kennet's Lives of Greek Poets.

g) Ἀνδρὶ δέμας εἰκυῖα νεῷ, ἐπιβώτορι μήλων, Παναπάλῳ, οἵοι τε ἀνάκτων παῖδες ἔασιν. Od. ν', 222. Vid. etiam Il. ζ, 424. et Hom. hymn. in Venerem.

attribuit egregius ille deriſor Lucianus (p. 269. edit. Bourdel.); eandemque Ouidius (Art. Am. 1, 27.) ſui carminis veracitatem teſtatus ſeria videtur animaduerſione dignari:

Nec mihi ſunt viſae Clio, Cliuſque ſorores,
Seruanti pecudes vallibus, Aſcra, tuis.

Sed vterque in hac re peruerſum Criticum agunt, nequaquam ignorantes fabularum rationem, vel poeticam licentiam audendi quidlibet. Nam ſi Numae grauiſſimo et ſapientiſſimo viro condonarunt poſteri, quod nocturnas cum Egeria nympha confabulationes venditauerit (Liu. 1, 19.), ad maiorem legibus ſuis veneration nem conciliandam; ſi in ſaeculo illo politiſſimo et minime ſuperſtitioſo Horatio licuit furores poeticos effundere (Odd. 2, 19.); *Bacchum in remotis carmina rupibus Vidi docentem (credite poſteri) Nymphaſque diſcentes, et aures Capripedum ſatyrorum acutas.* et iterum (l. 3. od. 4.): *Me fabuloſae Volture in Appulo Fronde noua puerum palumbes Texere*; ſi, inquam, Auguſtanis conceſſum fuit poetis, tam portentoſa figmenta venditare; quid ni liceret Heſiodo in aetate ſua rudi et fabulis addicta, commercium quoddam cum Muſis Heliconiadibus praetendere, cum manifeſtum ſit, nihil aliud hanc totam narrationem ſignificare, quam quod primum iuxta hunc montem poeſi operam dederit?

Quamquam vero *h*) *otii et quietis cupidiſſimus erat* Heſiodus, non adeo tamen ſibi indulgebat, quin ad gloriam quandoque et famam adſpiraret. Mos erat inter veteres Graecos quem Romani poſtea vſurparunt, regum procerumque exequias ludis quibuſdam et ſpectaculis, inter cetera vero certaminibus poeticis *i*) celebrare. Iſtiusmodi ludis in honorem Amphidamantis Chal-

h) Vell. Paterc. 1, 7.
i) Plutarch. Sympoſ. 5. Prob. 2. Sept. Sap. Conuiu. Liuii l. 41. Vide etiam inſcriptionem Adelph. Terent.

Chalcidici indictis, ad Euboeam nauigat Heſiodus (Ἔργ. 654.), poeticum praemium ambiturus; ibique cum victor iudicatus eſſet, tripodemque reportaſſet, eum patronis ſuis, Heliconiadibus Muſis dicauit. Quod quidem fecit, vel gratitudinis ergo, vel ad victoriam ſuam tali trophaeo illuſtrandam, vel potius, vt videtur, *k*) quod mos erat, praemia in iſtiusmodi certaminibus reportata, non ad priuatum vſum conuertere, ſed alicui deo conſecrare. Haud quidem me latet, Proclum in ſcholiis ſuis tradere Plutarchum verſus omnes contentionis hiſtoriam narrantes Heſiodo abiudicaſſe; quod ſane an recte notauerit Scholiaſtes, haud facile iudicaueris, cum libri nonnulli Plutarchi, qui Procli tempeſtate exſtarent, iam perierint. In his qui reſtant, huius Contentionis bis fit mentio. In Septem Sapientum Conuiuio Plutarchus Periandrum inducit hanc hiſtoriam adhibentem pro argumento, quod inter priſcos Graecos fuerint certamina poetica; nec caeteri conuiuae huiuſce traditionis veritatem oppugnarunt. Sed in Sympoſio, cum antiquum hunc fuiſſe morem vellet oſtendere, negat ſe hanc hiſtoriam pro argumento adhibiturum, quoniam res erat obſoleta, et a Grammaticis decantata. Quae quidem oratio, vt iudicium meum interponam, nequaquam id, quod de Plutarcho aſſerit Scholiaſtes euicerit. Dicit enim Plutarchus ſe hoc argumentum praetermittere, non quod *falſa*, ſed quod *trita nimis et vulgaris* res eſſet. Si quis tamen Plutarchi verba, *l*) τὰ ἴωλα πράγματα *vanas et anîles fabellas* ſignificare contendit, non opus eſt, vt de hac re controuerſia moueatur, cum, hoc ſenſu admiſſo, minime ſequatur, Plutarchum totam hanc de Heſiodi contentione hiſtoriam, reſpuere, ſed iſtam ſolummodo illius partem, quae tradit eum ab Homero

k) Herodot. l. 1.

l) Cicer. Epp. 9, 2. *Etſi erat ἴωλος illa epiſtola.* vbi τὸ ἴωλος non *vana* ſeu *inanis*, ſed *obſoleta* ſignificat.

Homero victoriam reportaſſe; cuius rei nullum certe veſtigium in Heſiodi ſcriptis vſquam apparet. Quod ſi manifeſtiſſime conſtaret, illam fuiſſe Plutarchi ſententiam, quam Proclus repraeſentauerit, vix tamen vnius auctoritate permotus versus per tot ſaecula comprobatos reiicerem; praeſertim cum probe ſciant, qui antiquos ſolent ſcriptores verſare, quam prodigi ſint obelorum ſuorum Critici et Grammatici, opinantes nimirum, ſi quidlibet audere Poetis liceat, aequam ſibi eſſe poteſtatem, quidlibet expungendi *m*).

Hiſtoriae Heſiodeae ex ipſis ſcriptis huc vſque lucem attuli, in quibus, ſenili quamuis garrulitate imbutus, pauciſſima vitae ſuae veſtigia conſeruauit. Ne tamen Lectori inuideamus, quae de tanto viro tulit fama, ad alia iam libet deſcendere, quae quidem, ſi Noſtri aetatem ſpectes, a recentioribus, haud tamen vanis vel obſcuris, ſcriptoribus traduntur. Interierunt ſane *n*) Plutarchi integer liber, Lampriae memoratus de vita Heſiodi; alter *o*) Cleomenis; tertius *p*) Heraclidis Hera-

m) Vide quae in hanc rem iocatur Lucianus: Ἔτι δὲ περὶ τῶν ἀθετουμένων ςίχων (τοῦ Ὁμήρου) ἐπηρώτων; εἰ ὑπ' ἐκείνης εἰσὶ γεγραμμένοι· καὶ ὃς ἔφασκε πάντας αὐτῇ εἶναι· κατεγίνωσκον ἄν τῶν ἀμφὶ τὸν Ζηνόδοτον καὶ Ἀρίςαρχον γραμματικῶν πολλὴν τὴν ψυχρολογίαν. Ver. Hiſt. b2. Eoſdem perſtringit Cicero Epp. 3, 11. *Si, vt ſcribis, eae literae non fuerunt diſertae, ſcito meas non fuiſſe. Vt enim Ariſtarchus Homeri verſum negat, quem non probat, ſic tu (libet enim mihi iocari), quod diſertum non erit, me putaris meum.*

n) Proclus et Tzetzes in ſuis ſcholiis ad hunc librum ſaepiſſime reſpiciunt, niſi verum ſit, Plutarchum commentarios etiam in Heſiodum compoſuiſſe. Illi tamen in eius ſcriptorum catalogo apud Lampriam non occurrunt, nec ab A. Gellio, vt nonnulli exiſtimauerunt, l. 20. c. 8. memorantur. Ibi enim pro, IIII *in Heſiodum commentario*, procul dubio legi debet, *in Iſin et Oſiridem Commentario.*

o) Clem. Alex. 1. Strom.

p) Diog. Laert. l. 5. ſect. 92.

c

Heracleotis, ex scriptis, vt dicitur Chamaeleontis compilatus; haud tamen, credo, cum magno litterarum incommodo haec iactura euenit, cum nihil de hac re explorati ex tam recentibus scriptis exspectare fas esset, quaecunque vero probabilia traditio vendita verat, ea vel Plutarchus in scriptis quae supersunt, vel liber ille de Certamine Homeri et Hesiodi, videatur congessisse; quem librum Editioni huic nostrae adiectum adeant illi, qui huiusce certaminis seriem velint cognoscere.

De ipsius vero contentionis historia celebratissima variorum q) auctorum sententias hic loci taedet congerere. Non ego pro fabuloso repente respuerem, quod tot tantique viri, quamuis inter recentiores numerandi, tradiderunt; cum illi, quae scripserint, nequaquam finxisse, sed a vetustioribus libris, et fama antiqua, traxisse videantur. Plutarchus qui historiae auctoritatem labefactare creditur, τὸ ἔωλον πρᾶγμα καὶ διατεθρυλλημένον appellando, exinde concedit, eam non esse figmentum recens, sed a veteri fama deriuatum. Sed non ego is sum, qui tantum antiquitati arrogem, vt ei censeam in omnibus adhibendam esse fidem. Multo, vt fatear, probabilius est, hanc historiam vniuersam a priscis Grammaticis confictam esse, qui cum comperirint Hesiodum certaminis poetici, in quo victoriam retulit, meminisse, itemque forsitan Homerum in hymno (n. 5. edit. Barnes.) Veneri supplicasse, vt in certamine quodam victor euaderet: δὸς δ' ἐν ἀγῶνι Νίκην τῶδε φέρεσθαι, ἐμὴν δ' ἔντυνον ἀοιδήν: exinde ansam arripuerunt duos celeberrimos Poetas inter se committendi, quamvis alii essent coaeui Poetae, quibuscum contendere vterque poterat. Memorantur sane, qua tamen auctoritate,

q) Plutarch. Sympos. l. 5. prob. 2. Conu. 7. Sap. Philostr. in Heroicis. Libanius Socrat. Apol. Tzetzis Prolegg. ad Hesiod. Eustath. Prolegg. ad Homer. A. Gellius l. 3. c. 11.

ritate, nescio, quorundam Poetarum nomina, qui ad hunc honorem creduntur adspirasse. Thomas Magister in argumento Ranarum Aristophanis tradit, obscurum quendam dictum Syagrum cum Homero, cum Hesiodo Cercopem certasse; idemque a Diogene Laertio (l. 2, sect. 46.) traditum inuenias. Occurrunt quidem a nonnullis auctoribus citata duo Epigrammata, quae ad huiusce certaminis veritatem confirmandam adhibentur, r)

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τὸν δ' ἀνέθηκε,
Τμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

et: s)

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν ἐν νεοχοῖς ὕμνοις ἐάψαντες ἀοιδήν.

Sed vtrumque a viris doctis merito reiicitur. Ecce enim huiusmodi, vt videtur, Epigrammatum originem et historiam! Splendidum quoddam mendacium et verisimile ingeniosus vir confingit, scriptis committit, ex vetusto forsan raroque libro petitum simulat. Natam fabulam auide amplectitur et fouet semidoctorum turba, noua a vetustis, falsa a veris discernendi imperita. In succedente saeculo inualuit traditio, facileque ei assentiuntur homines, quam a patribus demissam acceperunt. Exoritur tandem Poeta cyclicus, qui hoc sibi thema proponit, versus pangit, fraudem molitur, omne se tulisse punctum arbitratus, ingenioque suo tacite plaudens, si quid sui literatus orbis vetustum crediderit. Votis respondet euentus; pro Homerico vel Hesiodeo venditatur; itaque demum ad probandam historiae veritatem adducitur, quod ipsum ab historia confecta ortum duxit. Annon huiusmodi sit origo citatorum Epigrammatum, Lector viderit. Prius quidem ab ipsis Hesiodeis versibus paululum immutatis, conflatum vide-

r) Lib. Anthol. Dion. Chrysost. Orat. de regno.

s) Eustath. ad Il. A, p. 5. Schol. Pindar. ad Nemeon. Od. 2.

tur. Posterioris, vt notarunt *t*) viri docti, *νοθείαν* arguit, quod in eo mentio occurrit *τῆς ῥαψῳδίας*, quae quidem in vsu nondum erat in ista Poeseos infantia; nec sane quis crediderit, cui stylus Nostri familiaris est, ei adiudicandos esse duos versiculos, qui vocibus pene iisdem *ἀοιδοὶ*, et *ἀοιδὴν* barbare et inculte desinunt. Vtcunque tamen de ipsius certaminis veritate statuere placuerit, nemo certe contentionis acta et processum, quem *Ἀγὼν Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου* inscriptum in manibus iam habemus, pro vero ac genuino agnouerit. Post Adriani imperatoris tempora, qui in ipso libro (p. 227.) nominatur, scriptum constat; et quamuis non negem, quaedam forsan istius rei momenta sparsa olim fuisse et vulgata, longe tamen plura, vt opinor Auctor *Φιλόμηρος* excogitauit, victoriam quidem, ne famae contradiceret, Hesiodo concedens, sed in aliis omnibus Homeri gloriae inique subseruiens. Ne hoc temere dictum putes, ecce hominem in ipsa fraude deprehensum! Quoniam intricatas et subtiles quaestiunculas proponere nullius sit operis vel ingenii, maximi vero, iisdem extemplo respondere; idcirco perpetui interrogatoris partes Hesiodo assignat, responsoris Homero. Quod quidem contra historiae veritatem factum constat. Nam quaestionem, quam Auctor certaminis Hesiodo assignat:

Μῦσ' ἄγε μοι τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε· σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

itemque responsum Homero attributum:

Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψουσιν, ἐρίζοντες περὶ νίκης.

vtrumque horum, verbis paululum immutatis, memorat Plutarchus *v*), sed historiae, vt opinor, sequacior, quam

t) Salmasii Plin. Exercitatt. p. 609. Lucianus vero in Hermotimo Hesiodum appellat τὸν ῥαψῳδόν.

v) Conuiu. 7. Sapp. Latuit igitur Barnesium hoc a Plutarcho memoratum. Reprehendit enim Lilium Gyraldum, com-

quam vix crediderim per totam Certaminis seriem ineptas percontatoris partes Hesiodo demandasse, quaestionem Homero, Hesiodo responsum assignat; haud obscurum iniquae istius operis falsitatis documentum, cum scriptor ad propugnandas, quas tuetur, partes, receptae traditioni audeat contradicere. Porro si ita in certamine processisset res, vt ab huiusce libri auctore repraesentatur, absurda admodum esset vel ipsius Hesiodi, vel eorum, qui citata Epigrammata composuerunt, de tali victoria gloriatio. Accommodatius ei esset, quod Pyrrhus de Romanis victor gratulatori cuidam narratur respondisse *x*): *Si alteram huiusmodi reportauerimus victoriam, omnino perimus.*

Quae vero post hoc certamen Hesiodo euenerunt, hoc fere modo traduntur. A Chalcide Delphos *y*) nauigauit, tum victoriae praemium Musis consecraturus, tum oraculum de futura vita ibidem consulturus. Cum vero vix templum ingrederetur, Prophetissa deo repleta, talia effudit:

Ὄλβιος ὅτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος, Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι.
Τῷ δ' ἤτοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπικίδναται ἠώς.
Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου ἀγλαὸν ἄλσος.
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

x) Nemeaei Iouis apud Argiuos templum erat celebratissimum, aenea statua, et stadium, in quo eidem Ioui ludos faciunt. Hunc lucum cum haud obscure a deo significari Hesiodus crediderit, vt fatalem regionem vitaret, Oenoen Locrensium oppidum migrans, ab Amphiphane et Ganyctore Phegei filiis hospitio excipitur. Sed ineluctabilis fatorum vis. Ab ambiguo oraculo

competitorum partes ita disponentem. Vix autem, vt opinor, auctoritatem libri τῦ Ἀγῶνος Plutarchi praeposuisset.

x) Plut. in vita Pyrrhi.

y) idem VII. Sapp. Conuiu. Ἀγὼν etc.

z) Pausanias in Corinthiacis.

Poeta decipitur; iſta enim regio, quamuis obſcuriore fama, *a*) Nemeaeo Ioui conſecrata erat. Eadem fere fallacia circumuenti et alii inſignes viri dicuntur occubuiſſe. *b*) Cambyſi, Perſarum regi, redditum erat oraculum, eum Ecbatanae deceſſurum, quod quidem de Ecbatana Medica interpretatus eſt; alia autem erat Ecbatana Syriaca, vrbs obſcurior, in qua vulnere accepto mortem obiit. *c*) In Antigoni morte fratris iuſſu interfecti rem haud abſimilem accidiſſe tradunt. Quid memorem Henricum IV. Anglorum regem, qui, eum praedictum eſſet, eum Hieroſolymis moriturum, Weſtmonaſterii deliquio correptus, et in cameram dictam Hieroſolymitanam deportatus, ibidem, vaticinii memor, animam efflauit? Heſiodo vero apud Oenoenſes commorante, vir quidam nomine Demodes, qui ei comes erat, hoſpitum ſoroni ſtuprum intulit. Illi autem Heſiodum iſtius fuiſſe iniuriae auctorem ſuſpicati eum interfecerunt, marique Euboeam et Locridem interfluente ſubmerſerunt; cuius cum tertio poſt die cadauer ad terram delphines detuliſſent, dum feſtum ſolemne in honorem Ariadnae celebraretur: populus vniuerſus ad littus decurrit, agnitumque corpus ſepeliit.

Interfectores autem ad ſupplicium conquiſiti, cymbam piſcatoriam arripientes ad Cretam nauigarunt. Sed eos conſequuta eſt vindicta. Tradunt aliqui *d*), eos in itinere fulmine percuſſos Iouem ſubmerſiſſe; alii *e*) Chalcidem reuerſos ab Eurycle haruſpice, poena hoſpitalium legum violatoribus indicta, morte mulctatos fuiſſe, detectos quidem, vt tradunt alii *f*), ab ipſo Heſiodi cane. Eius oſſa ad ſe poſtea Orchomenii tranſtulerunt, hac de cauſſa,

a) Thucyd. Hiſt. l. 3.
b) Herodot. l. 3.
c) Ioſeph. Antt. Iudd. 13, 11.
d) Ἀγών. Alcidamus in Muſeo.
e) Eratoſthenes in Ἀνδραπόδῳ.
f) Plutarch. de ſolertia Animal.

cauſſa, vt ipſi *g*) narrant. Saeuiente in homines et pecudes peſtilentia, miſſi ad oraculum conſultores, reſponſum tulerunt, ad ſedandam luem vnicum id fore remedium, ſi ex Naupactio agro in Orchomenium Heſiodi oſſa deportaſſent. Percontantibus autem iis, in qua tandem Naupactii agri parte eſſent illa reperturi, reſpondit Pythias, locum cornicem monſtraturam.

Redeuntes vero in patriam, qui ſciſcitatum miſſi fuerant, et per agrum Naupactium iter facientes, non longe a via cornicem conſpexerunt ſaxo inſidentem, ibique Heſiodi oſſa, in ſaxi cauitate inuenta, cum his Elegis inſcriptis apud ſe ſepelierunt:

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει,
Ἡσιόδου, τὸν πλεῖστον ἐν Ἑλλάδι κῦδος ὀρεῖται,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Iſtam vero mulierem nomine *b*) Ctemenem, cuius ſtupratae ob ſuſpicionem interfectus eſt *i*) Heſiodus, nonnulli eius fuiſſe vxorem tradunt, ex qua filium genuit Mnaſeam, vel, vt dicit Philochorus, Steſichorum, vel, vt alii, Archiepem. Ad extremam dicitur ſenectutem peruenisſe; vnde prouerbium illud, Ἡσιόδειον γῆρας; et Epigramma Pindaro *k*) attributum:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφῳ ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Communem quandam, cum Homero ſortem, ſi Pauſaniae (in Atticis) ſit credendum, Heſiodus obtinuit. Regum, principumque familiaritates, vel fortunae inuidia nacti non ſunt, vel ſpreuerunt. Hic agreſti vitae addictus ab vrbana fronte, faſtidioſis dominis, aulicis artibus et officiis penitus abhorruit. Homerus per va-

g) Pauſanias in Boeoticis. Ἀγών. In nonnullis tamen circumſtantiis inter ſe diſcrepant.

b) ita cortigit Lil. Gyrald. pro Κλυμένην.

i) Proclus et Tzetzes in Schol. ad Ἔργ.

k) Tzetz. in Prolegg. ad Ἔργ.

rias terras peregrinatus, gloriam ſuam propagare praeſtabilius duxit, quam contractiori fama potitum magnatum opibus et gratia floruiſſe. Fortunati ambo! ſi quid veri cecinit Poeta, qui et regiam et paraſiticam menſam probe cognouerit; l) *Dulcis inexpertis cultura potentis amici, Expertus metuit.* Sed felicior multo Heſiodus, qui, dum clientelae taedium non ſubiret, *ſtirpis Achilleae faſtus* non perferret, *gaudebat paruiſque ſodalibus et lare certo.*

Haec fere ſunt, quae paſſim de Heſiodo noſtro conſcripta leguntur; dubiae quidem auctoritatis omnia, quae tamen, ſi falſa exiſtimantur, haud poenitet protuliſſe, quoniam ex his inferri poteſt, maximo eum per omnia ſaecula in honore habitum, de quo talia conficta fuerint.

De hominis vero moribus et indole, cuius vitae vix vlla ſuperſunt veſtigia, quis aliquid auſit pro certo tradere? Quod autem nobis inuidit hiſtoria, ipſe quodammodo ſuppeditauit in libris, quos veram quaſi animi ſui imaginem poſteris reliquerit. Et quamuis de moribus hominum ex eorum ſcriptis, de praxi ex praeceptis non ſine erroris periculo iudicatur; in hoc tamen auctore, cum ſenili quadam garrulitate tantus elucet candor et infucata ſimplicitas, vt ipſum, dum lego, pene videre videar qualis eſſet, omnemque vitam ſenis in libris ſuis veluti votiua deſcriptam tabella patere exiſtimem. Dignus homo, quem quis Patriarchae alicui vel Prophetae aſſimilauerit. *Ruſticus*, *abnormis*, *ſapiens*; abundans praeceptis omnigenis, agriculturae, oeconomiae, virtutis, quae quidem, ni fallor, Aſcraeo populo quotidie inculcabat, fabularum, antiquo more, ornamentis illuſtrata, facetiiſque innocuis condita. Inter caeteras vero virtutes iuſtitiae et frugalitatis cultor praecipuus, quarum alteram ei commendauit a corruptis iudicibus accepta

l) Horat. Epp. l. 1. ep. 18.

cepta iniuria, ad alteram exercitatum fecerunt, quae erant patrimonii parte spoliato facultatum angustiae. Non adeo tamen ad rem attentus, quin arctum quandoque solueret hospitiis animum, *m*) neque πολύξεινος, neque omnino ἄξεινος; si quid vero valeat argumentum illud, *Laudibus arguitur* etc. haud ille illiberalis conuiviorum apparator, *n*) qui, conuiuis ad bibendum dispositis, *vetuit super cratera cyathum quiescere*. Mitis vir ingenii, placabilis, generosus, qui summa licet iniuria affectus, fratrem tamen, damni auctorem, docere, hortari, beneficiis cumulare non destitit. *Otii, quietisque cupidissimus*, qualem decet esse agricolam et pastorem; ista tamen ambitione famaeque siti, qua literati pene omnes, poetae maxime, laborant. Hinc nauigatio illa ad certamen Chalcidense, et plures forsitan contentiones in deperditis libris memoratae. Vaniloquentiae accusationem, quam nonnulli Hesiodo intentarunt, iam supra diluimus; si qui vero superstitiosum arguunt, nec licet nec libet refellere. Talem habemus, qualem expectare fas est antiquissimum Poetam, summa deorum reuerentia imbutum; quae quidem in illuminata mente religionem parit, veramque pietatem, sed in intellectu caecutiente diuinaeque naturae prorsus ignaro, superstitionem omnimodam. Vitium hoc habuit non proprium, sed temporum. Ab erroribus autem popularibus animi maxime erecti haud facile emergunt.

Sed hominem iam dimittamus, vt contemplemur poetam; omnium praeter Homerum ab antiquis celebratissimum; cui dum χαρακτῆρα effingere, explorare genium, propriamque scribendi speciem depingere suscipiam dolebit sane, si sensum meum, sequutum, iudicioque confisum, ab his ipsis antiquis κριτικωτάτοις viris quandoque dissentire contigerit. Acutissimi vir ingenii Dionysius Halicarnassensis *o*) hanc nobis Poetae nostri

 imagi-

m) Εργ. 715.
n) Plutarch. Diocl. Conuiu.
o) in censura vett. Scriptt.

imaginem exhibet: Ἐφέντισιν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Idemque cum politam et floridam τὴν σύνθεσιν descripsisset (περὶ συνθέσεως sect. 23.): Hesiodum inter eos primum recenset, qui in hoc stylo visi sunt elaborasse. Ab illo non discrepat Velleius Paterculus (l. 1. c. 7.): *Vir fuit perelegantis ingenii, et mollissima dulcedine carminum memorabilis.* Eandemque pene sententiam, Grammaticorum princeps, Fabius Quinctilianus in his verbis tueri videtur (Institutt. Oratt. l. 10.): *Raro assurgit Hesiodus, magnaque pars eius in nominibus est occupata, tamen vtiles circa praecepta sententiae, lenitasque verborum et sententiarum probabilis daturque ei palma in illo medio genere dicendi.*

Decreta haecce summorum Criticorum locus erit in posterum perpendendi; illud tamen interea libet animaduertere, scilicet eos, quamuis vera forsan, quae citauimus, de Nostro protulerunt, non ei in his χαρακτῆρα maxime proprium et familiarem attribuisse. Sagaces viri, et Criticorum regulis assueti, hoc vel illud scribendi genus, acri habito examine, in auctore quouis forsitan deprehendant. Sed illud vnicum pro peculiari distinctionis nota cuique attribuerem, si quid in eo sit, quod non acutis, vt sentiatur, naribus indiget, non vt Criticorum trutina pensetur, exigit, sed per se planum et perspicuum vulgarem quemuis et oscitantem ferit lectorem, et nequaquam sui finit esse immemorem. Ecquid vero huiusmodi deprehendimus in Hesiodo? Immo admirabilem quandam simplicitatem, et, vt ita dicam, modestiam orationis et castitatem; a qua quidem scribendi norma in vetustissimo quoque auctore maxime conspicua, recentiorum hominum plerique falsas fucatasque Veneres sectati penitus deflexerunt. Simplicitas vero vel in cogitatis vel in verbis praecipue consistit. Cogitationum simplicitas ea est, quae res concipit et apprehendit, vt in ipsa natura inueniuntur existere, pure, perspicue, distincte.

ſtincte. Iis autem opponuntur cogitationes perplexae, obſcurae, ſubtiles, quae veritatem forſan in ſe continent, ſed longe quaeſitam, paucis obuiam, et fundo quaſi adhaerentem. Verborum ea eſt ſimplicitas, quae res exprimit proprie et clare, non affectatis vocibus, quaeſitiſue figuris, ſed iſtis, quae ad communem vſum proxime accedentes vulgari captui maxime accommodantur. Hic, inquam, ſtylus eſt et dicendi character in quo veteres illi excelluerunt, a quo tamen recentiores, delicati homines et faſtidioſi, acuminatum aliquid et exquiſitum et a vulgo longe longeque remotum inveſtigantes, omnino receſſerunt, et in locum eius frivolos conceptus, argutas ingenioſaſque ſententiolas, introduxerunt. Ex hoc hominum genere perpauci Aſcraei vatis veneratores inueniuntur. Nam de rebus ruſticis vrbane, de humilibus excelſe, de gravibus non lepide et concinne, loqui didicit; ſed ſuum cuique rei colorem induens naturam ducem optimam in omnibus ſectatur. In eo igitur dominatur iſta, de qua loquimur, ſimplicitas; ſiue ad hanc a natura factus, ſeu paſtorali vita inſtitutus, ſeu ab ipſo denique ſubiecto coactus videatur. *Raro* certe *aſſurgit Heſiodus*, nec in tali debuit argumento aſſurgere; ſed aliarum Venerum vices ſupplent, et certiſſimam ei palmam conciliant praeceptorum grauitas, verborum aptitudo, et verſificationis lenitas et dulcedo. In Ethica parte, praeceptorum aridorum, ieiunorum, ſine ordine vel connexione repetita crambe; in deſcriptionibus, notiſſimarum circumſtantiarum minuta congeries, nullis figmentis decorata, vel figuris variegata; totius ruris inornata facies; omnia denique ad vtilitatem potius, quam delectationem comparata; haec quidem vitia ſunt, quae delicatis noſtris hominibus faſtidium creant; ſed iſtiusmodi ſunt vitia, quae in optimo quoque antiquorum maxime conſpiciuntur, et pro ipſiſſima nota antiquitatis

et

et charactere p) genuino habenda sunt. Ecquid enim Homero sublimius, ne dicam diuinius? Sed in ipso, quandocunque a bellorum strepitu recedere, et in domestica vita occupari, vel arua incolere dignatur, eadem conspicitur tum sensuum tum verborum veneranda simplicitas; cuius quidem plurima vel in ipsa Iliade, occurrunt exempla, Odyssea autem tota in hac est. Quin etiam in argumentis maxime excelsis haec ipsa ἀφέλεια locum habet, simplex inquam, magnificentia, et natiua maiestas, quae, per se satis conspicua, extranea respuit ornamenta, nec purpureos pannos assuit; qualem videre licet in sacris scripturis; quae ab omni fastu et tumore abhorrentes, descriptionibus, colloquiis, Patriarcharum historiis, rebus quidem plerumque grandibus, suam attribuunt sublimitatem, vlteriorem non arrogant. Quod siqui sint, qui hanc ipsam orationem simplicem et incultam contemnant, vtpote facile imitabilem, et sine sudore obtinendam, nae illi egregie falluntur, frustra, vt opinor, laboraturi, si eandem tentauerint. Ita enim plerique vel prauorum librorum lectione, vel propria affectatione, et nouitatis falsaeue sublimitatis studio peruertuntur, vt eos ad naturam denuo reuocare et ad iustos sensus veramque eloquentiam effingere, opus sit difficillimum nec nisi diuturno vsu et exercitatione crebra perficiendum. Quid vero? Nullisne liceat ornamentis, nullo vti acumine? An omne dicendi artificium, omnis rhetorica ableganda? Nequaquam. Plura sunt subiecta, ita a natura comparata, vt nitide, vt

p) Huc referri possunt, quae dicit Macrobius in comparatione Catalogorum Homeri et Virgilii. *Has copias fortasse putet aliquis diuinae illi simplicitati praeferendas. Sed nescio quomodo Homerum repetitio illa vnice decet, et est genio antiqui poetae digna.* Saturnal. l. 5. c. 5. Dolet tamen, quod celeberrimum gentis nostrae Poetam Alexandrum Popium in hac re dissentientem habeamus; quem vide in dissertatione sua in Homeri Catalogum.

vt splendide tractari possint, hoc interim si modo caueatur, ne adscitis ornamentis naturalis gratia et venustas obscuretur. Illud vero concedens, nego tamen antiquissimis scriptoribus inornatam suam simplicitatem exprobrandam esse, cum et prisca gens mortalium istiusmodi phalerarum incuriosa esset, et ipsa forsan argumenta nitorem omnem et splendorem respuerent. Haec scripsi in eorum gratiam, qui natura quid sit, quod temporum morumque discrimen, quid denique subiecta cuique conueniat, prorsus ignorantes, inornatam Hesiodi simplicitatem fastidiunt et irrident.

Qui iustam vero de Hesiodo ideam formare velit, oportet eum non in vno quouis, sed in diuersis operibus poetam contemplari. In Ἔργοις καὶ ἡμέραις, quod vnum pro genuino eius opere ab omnibus *q)* agnoscitur talis est, qualem modo depinximus, agrestis, grauis, inornatus, senex, aeui sui antiquitatem et mores fassus; ista tamen dictionis puritate et numerorum suauitate, vt nihil in hac parte vel elegantissimae aures reprehendant. Libens igitur Dionysio Halicarnassensi accedo, qui de nostro ita scribit: ἀφεόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος καὶ συνθέσεως ἁρμονίας; et Quinctiliano, qui hanc nobis eiusdem imaginem proponit; *Lenitas verborum et sententiarum probabilis, daturque ei palma in illo medio genere dicendi;* itemque Velleio, qui eundem *mollissima carminum dulcedine memorabilem* depingit. Sed in his omnibus desidero, quod vnicum pro genuino ac maxime proprio Hesiodi charactere lubens admitterem, rusticam illam, quam descripsi, verissimum antiquitatis exemplar, simplicitatem, cuius illi prae omnibus debuerunt meminisse, qui iustam Hesiodi imaginem exhibere voluerunt. Praecipue vero miror Velleium, hominem tum sensu tum stylo ab antiqua ἀφελείᾳ quam longissime recedentem, sub *ingenii perelegantis* charactere Hesiodum

q) Pausanias in Boeoticis.

dum bonum virum politis illis et naſutis lectoribus deridendum propinaſſe. Male quidem Heſiodo palpatur, dum iſtam ei laudem arrogat, quam ille ſolam non auſit ſibi vendicare. Sed Velleium non moror. Ecquid enim tam putidum eſt et inane, quod ab iſto adulatore vaniſſimo non fas ſit expectare?

Ad *Θεογονίαν* iam procedamus, quam omnes pene praeter Boeotos pro genuino opere admittunt, in qua quidem non eadem, quae in *Ἔργοις*, Heſiodi facies, nec tamen prorſus diuerſa. Hoc poema reſpicit illud Quinctiliani: *magna pars eius in nominibus eſt occupata*; a quo quamuis indicari videatur opus horridum et ieiunum, ad illud tamen quam aptiſſime refertur, quod de noſtro ſequitur Elogium: *Lenitas verborum et ſententiarum probabilis*; itemque Halicarnaſſenſis illud: *ἀφέντες μὲν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς*. Nam quod in Homero ſolent Critici admirari, enim ſcilicet in Catalogo ex tot hominum vrbiumque nominibus tam ſuauiter et molliter fluentem orationem conflare potuiſſe, illud ipſum in Heſiodi Theogonia tam feliciter elaboratum inuenias, vt ſi inter eos de hac re certamen iam inſtitueretur, merito dubitarent iudices, vtri palmam decernerent. In tanta vero nominum congerie, quis miretur, ſi *raro aſſurgat* Heſiodus? Non tamen vel in hoc opere omnino expers eſt poetici ſpiritus, ſed occaſione data tam magnum ſpirat et feliciter audet, vt, quibus rebus idoneus eſſet, poſſis aeſtimare; nec immerito deplores, vel quod in congrua tam ſublimi ingenio ei contigerint argumenta, vel quod operum eius *ποιητικωτέρων* pleraque interciderint.

Ex hoc autem libro petitum atrociſſimum impietatis crimen Heſiodo intentarunt veterum nonnulli. Primus omnium Pythagoras r) Heſiodi ſe animam vidiſſe finxit apud inferos vinculis adſtrictam aereae columnae, ſtriden-

r) Diog. Laert. l. 8. ſect. 21.

ſtridentemque propter ea, quae de diis commentus erat. Eidem dicitur ſubſcripſiſſe Xenophanes, Homerum etiam, vti æquum erat, pariter arguens *s*):

Πάντα θεοῖς ἀνέθηκαν Ὅμηρος Ἡσίοδός τε,
Ὅσσα πὲρ ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστὶν,
Κλέπτειν, μοιχεύειν τε, καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

Ipſe etiam Sextus *t*) qui iſta Xenophanis verba citauit, miti quidem reprehenſione Heſiodum perſtringit, μὴ ἀξιοχρεὼν ὄντα κριτὴν τῶν κατὰ Φιλοσοφίαν. Platonis autem celeberrimam et decantatam ſententiam quid referam, qui *v*) Homerum et Heſiodum ob impias, quas de diis finxerunt fabulas e republica ſua eiecit? Quis igitur Chriſtianus vir Heſiodi tam inepte fautor eſt, vt ei velit in hac lite adeſſe, nec potius fateatur, eum optimo iure iſtius culpae eſſe damnandum, quam vel Ethnici philoſophi et ipſi quoad res diuinas caecutientes, reprehendere potuerunt! Illis certe libens accedo, mentisque acumen admiror, quae quamuis ad veritatem perſpiciendam obtuſior, multos tamen errores vel in iſtis tenebris detegere valuerit; et ſi iam metus eſſet, vt quis a vera religione huiuſmodi librorum lectione perverteretur, nec potius ſperandum eſſet, vt omnes iſtius ſuperſtitionis odium conciperent, quae figmenta tam abſurda venditare potuit, et ipſe inter primos eſſem, qui

s) Sextus Empiricus adu. Mathem. l. 9. Ad idem innuit Ariſtot. Rhet. l. 2. c. 24. Οἷον Ξενοφάνης ἔλεγεν, ὅτι ἀσεβοῦσιν οἱ γενέσθαι φάσκοντες τὰς θεὰς τοῖς ἀποθανεῖν λέγουσιν· ἀμφοτέρως γὰρ συμβαίνει μὴ εἶναί ποτε τὰς θεάς.

t) Pyrrhon. Hypoth. l. 3. c. 16.

v) de republ. l. 2. Vide etiam quae in hanc rem notarunt Cicero Nat. Deor. l. 1. Longinus περὶ ὕψους cap. 9. quem haud opportune confirmat Tollius teſtimonio Ariſtotelis in libro 10. Polit. Iſtum enim libellum in imitationem Ariſtotelis a Kyriaco Stroza Florentino conſcriptum quis ignorat?

qui Heſiodum e noſtra etiam republica ablegatum vellent.

Libens tamen interea in medium proferrem, quodcunque in tanti viri, tam bonis moribus praediti excuſationem allegari poſſet; illud vero praeſertim, ſcilicet quod ipſe non finxerit, quam ſcripſit μυθολογίαν, ſed religionem popularem diu antea receptam carminibus celebrauerit. In ſuperſtitionis gentilitiae, in communis erroris culpa poetam noſtrum patiar inuolui, dummodo non audax impoſtor, tantaeque impietatis inuentor habeatur; ideoque vt haec valeat Apologia, ad Herodoti contrariam aſſerentis ſententiam ponderandam procedamus. De religionis enim Graecae primordiis ſic ſcribit Hiſtoricus (l. 2, c. 53.): Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτι ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινὲς τὰ εἴδεα ἐπ ἠπιστέατο μέχρι ὀλίγου τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ· Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ οὐ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες Θεογονίην Ἕλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. *Vnde autem ſinguli deorum Extiterint, cunctime ſemper fuerint, aut qua ſpecie, hactenus ignoratum erat, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodum atque Homerum 400. non amplius annis ante me opinor fuiſſe. Illi autem finxerunt Graecis Theogoniam, diis cognominibus datis, diuiſiſque honoribus et artibus inter eos et deſcriptis eorum formis.* Huic igitur ſi fidem habeamus, religionis Helleniſticae auctores erant primarii Heſiodus et Homerus, et ab eorum inuentione profluxerunt fabulae, quas Graeci primum, deinde Ethnicorum pene omnium vulgus auide amplexi ſunt. Sed non is eſt Herodotus, cui, in re tam vero abſimili, contra aliarum hiſtoriarum fidem, tuto credas. Vir quidem eleganti ingenio et ſuauiſſima compoſitione memorabilis, ſed placendi quam docendi ſtudioſior, innumeriſque fabellis, et παραδόξοις ſcatens; adeo vt quantum ei arrogat

auc-

auctoritatis aeui antiquitas, tantum detrahat hominis *x*) vanitas, et in admiranda rerum effusa libido; cui ne in illis assentiamur, quae de Graecorum religionis origine narrauit, sequentes rationes vehementer obstant.

1. Quantacunque apud suos fama et auctoritate Hesiodus et Homerus valuerint, vix tamen suspicari possumus eam tantam fuisse, vt hac permota vniuersa gens aliter de diis et forsan sanius sentiens, Theologiam ab iis inuentam, et tam portentosis fabulis refertam admittere voluerit. Ille quidem honos et nomen diuinis vatibus olim attributus est, vt noua quaedam dogmata eos potuisse adiicere facile concedam; sed vt receptam penitus abolere superstitionem, religionemque nouam ex improuiso inducere vnus et alter valuerit, vix credibile videtur reputanti, quam difficulter se in mentes hominum praeoccupatas insinuet religio sanissima, etiamsi miraculis, validissimo veritatis argumento, muniatur.

2. Si praetendatur, istam fuisse Graecorum ignorantiam, vt ante Hesiodi tempora omni prorsus religione vacui fuerint, nullique extiterint poetae vel sapientes, qui de hac re praecepta tradere potuerint; et historiae auctoritatem, et ipsam rationem huic opinioni repugnantem habemus. Multis procul dubio ante haec tempora saeculis Graecia habitata fuit; cumque ex variis olim conflata sit coloniis, mixtam quandam, ex variis regionibus inuectam *y*), religionem accepit. Ne rem altius repetamus, Danaus *z*) qui Argis, Cecrops *a*) qui Athenis regnauit, cum ipsi ex Aegypto essent, aliquam

x) Cicero de Legg. 1, 1. Plutarch. de Herod. Malign. Dio Chrysost. Orat. 18. A. Gellius *l.* 1, 10. Strabo l. 1. et 11. Thucyd. l. 1. Οὔτε ὡς λογογράφοι etc. ad quod *Scholiastes*: Αἰνίττεται τὸν Ἡρόδοτον.

y) Summi viri, Ioh. Potteri, Archiep. iam Cantuar. Archaeol. Gr. l. 2. c. 1.

z) Pausanias in Corinthiacis.

a) Eusebius Chronico. Pausanias in Arcadicis.

quam certe religionis partem, quae in ſuperſtitioſa iſta gente inualuerat, ſecum induxerunt. Dicitur et Phoroneus *b*) Aegyptius templorum, altarium, ſacrificiorum vſum Graecis indicaſſe; ideoque vel deos quoſdam tunc temporis apud eos in honore habitos inuenit, vel ipſe peregrinos et ignotos inuexit. Teſtatur etiam et ipſe Herodotus (l. 2.), pene omnia deorum nomina ex Aegypto in Graeciam peruenisſe; Bacchum vero diu ante Heſiodum Graecis fuiſſe notum, quippe cuius nomen et cerimonias Melampus interpretatus fuerit.

Quamquam vero idem Hiſtoricus contendit (ibid.), poetas illos, qui antiquiores Heſiodo et Homero ferebantur extitiſſe, poſteriores fuiſſe, ei tamen vel ipſa ratione permotus ſtrenuo repugnarem. Cui enim veriſimile videatur, haec poemata tam pulchra et pene diuina prima fuiſſe inter rudes Graecos poeſeos tentamina *c*), cum alioqui omnes artes et ſcientiae, non vno ſaltu

b) Clem. Alex. in Protreptico. Arnobius contra gentes l. 6.

c) Vide hac de re ſententiam Viri doctrina et ingenio praecellentis Franc. Hare Ciceſtrenſis Epiſcopi in Prolegg. in Pſalmos a ſe methodo et arte admirabili metrice diuiſos; cuius tamen obſeruationes elegantiſſimas Lectori inuidere iniquum eſſet. *Reſpondeo, hanc ipſam ſimplicitatem partim in cauſa fuiſſe, quod eius inueſtigatio quaerentibus non felicius ceſſerit; qui non ſatis ſecum reputantes, antiquiſſima quaeque eſſe ſimpliciſſima, artesque omnes, quo initiis propiores eſſent, eo fuiſſe rudiores, nec niſi longo temporis progreſſu ad ἀκμὴν ſuam perductas, temere nimis crediderunt. Poemata haec, quod ſacra eſſent, nec ſine numinis quodam afflatu compoſita, ideo eſſe in ſuo genere perfectiſſima, omnemque poeſeos cultum et ornatum, qui multis poſt ſaeculis apud Graecos obtinuit, in his quaeri oportere.* — Notandum tamen eſt, poeſeos Hebraeae imperfectionem, iſtius linguae, vel ipſorum forſan poetarum, genio, aeque ac antiquitati poematum, quae iam ſuperſunt, adſcribi poſſe. Nam inter Iobum, Moſen, Deboram, ſacrorum poetarum primos et poſteriores illos, Dauidem, Salomonem, caeteroſque qui Babylonicam captiuitatem exceperunt,

ſaltu, ſed gradatim lentiſque paſſibus ad culmen ſoleant peruenire? Rurſus igitur idem notandus eſt Velleius, qui verborum, vt ſolet, ſonitu et antitheſi potius, quam ratione et veritate, ductus, vanum hoc Homero confert elogium (l. 1. c. 5.): *Neque ante illum, quem ille imitaretur, neque poſt illum, qui eum imitari poſſet, inuentus eſt.* Nam praeter ipſorum poematum perfectionem, quae ea nequaquam prima omnium fuiſſe ſatis demonſtrat, etiamnum conſeruantur antiquorum poetarum nomina, qui de diis et religione ſcripſiſſe traduntur. Meminit Pauſanias *d*) Lycii cuiuſdam Olenis, qui antiquiſſimos inter Graecos conſcripſit hymnos et in hymno ſuo in Lucinam dicit Amorem Lucinae filium fuiſſe; poſt eum vero Pamphus et Orpheus poetae claruerunt, et ab vtroque compoſiti ſunt hymni in Amorem. Fertur etiam eundem Pamphum *e*) primum in Gratias carmina ceciniſſe *f*); eius vero hymnum in Iouem Homerum imitatum eſſe. Si Ciceroni ſit credendum *g*), Chryſippus Orphei, Muſaei, Heſiodi, et Homeri fabellas accommodauit ad ea, quae ipſe de diis immortalibus dixerit. Dicitur autem Muſaeus *h*) Θεογονίαν compoſuiſſe; licet hymnum in Cererem pro vnico Muſaei illius priſci ſcripto certo ac genuino agnoſcit *i*) Pauſanias. Ex hoc tamen poemate Homerus et Heſiodus quaedam deſcripſiſſe, ac ſuis intexuiſſe poematibus narrantur *k*).

ceperunt, ſatis longum tempus interceſſit, quo perpoliri, et ad ἀκμὴν quandam perduci poſſet Poeſis Hebraea, ſi modo iſtiusmodi perfectionis capax fuiſſet, vel huic rei ſacri ſcriptores operam dediſſent; cum tamen iiſdem, quibus antiquiſſima, vitiis et maculis laborent poemata recentiora, nec vllum in iis veſtigium profectus cernatur.

d) In Boeoticis. Herodot. lib. 4.

e) Pauſanias in Boeoticis.

f) Philoſtratus in Heroicis.

g) de Natura Deor. l. 1.

h) Diog. Laert. in Prooemio. Harpocration. Suidas in Μελίτη.

i) in Meſſeniacis.

k) Clemens Alex. Strom. l. 6.

De Orpheo autem Graecorum religionis auctore celeberrimo, variorum scriptorum testimonia congerere infinitum pene *l*) esset; a quo, cum patria Thrax esset, ipsum religionis nomen, vt nonnulli existimant *m*), derivatum est. Dicitur enim cultus diuinus Θρησκεία, quasi Θρακία, i. e. Thracis hominis inuentum.

3. Plurimae Graecorum religionis fabulae ab historia sacra desumtae sunt; *n*) quod quidem patet tum ex circumstantiarum factorumque inter se congruentia, tum ex ipsis locorum, personarum, deorumque nominibus ab Hebraea radice deriuatis, paruaque mutatione ad Graecam aurem accommodatis. Sed vehementer errat, si quis existimat, huiusmodi mutationem vnius alteriusue hominis inuentioni et ingenio deberi. Non enim vno aliquo tempore, sed sensim corrupta fuit antiquarum rerum notitia, quae, cum nullis certis monumentis conseruata fuerit et propagata, per longum, vt solet, traditionis cursum innumeras subiit mutationes, a quolibet narrante ademtis, additis, variatis ad libitum circumstantiis, donec ad istum fere statum religio peruenerat, qualis in Hesiodi Theogonia *o*) describitur. Haud tamen asseuerauerim tam scrupulosum eum fuisse in omnibus, fidumque religionis suae interpretem, quin licentia

l) Vide tamen Aristoph. in Ranis, et Euripidem in Rheso.

m) Nonnus Ξυναγ. ἱερ. In Stel. 1. Potteri Archaeol. Gr. 2, 1.

n) Bochartus passim. Clerici Notae in Hesiod. passim. StillingfleetOriginesSacraeI.3. c. 5.

o) *Cum ita Neomeniorum feriae Hesiodi temporibus inter Ethnicos obtinuerint, nemo nisi paullo morosior ambigere queat, quin saeculis longe vetustioribus in vsu fuerint, cum omnia scaterent idolis*, etc. Spencer de Neomen. festis c. 1. sect. 1. Idem de purificationibus verba faciens: *Si gentium pene omnium vsus antiquitatis indicium habeatur, consentaneum est, vt lotiones illas Hesiodo longe antiquiores fuisse, et originem suam a remotissimo mundi senio duxisse, iudicemus.* de Iustrat. Hebr. c. 3. sect. 2.

tia a veteribus poetis vindicata, nouis quibuſdam circumſtantiis et ſplendidis fabellis Poema ſuum decorauerit. Eius tamen ſi τὸ ὅλον ſpectes, ab antiqua eum traditione argumentum deſumſiſſe, vel hac ratione inductus crediderim, quod has res, vt notas diuque receptas, ſecure et tranquille narret, nullamque prae ſe ferat ſpeciem hominis exponentis commenta ſua, iiſque fidem conciliare laborantis.

Ex his omnibus mihi quidem perſuaſiſſimum eſt, longe vetuſtiores Heſiodo fuiſſe has de deorum origine factiſque hiſtorias. Illud tamen libens concedo eum forſan copioſiſſime et accuratiſſime de hac re ſcripſiſſe, primumque πεποιηκέναι ΤΕΛΕΙΑΝ θεογονίαν Ἕλλησι.

His iam expeditis quae ad Ἔργα καὶ ἡμέρας et Θεογονίαν pertinent; ad aliud iam pergamus Poema, ſeu Poematis fragmentum, Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatum, quod an genuinum ſit Heſiodi opus, an potius recentioris aeui, ſumma eſt inter viros doctos controuerſia. Variorum opiniones hic loci memorare ſuperuacaneum eſſet, cum ea, quae in hanc rem congeſſit vir πολυμαθέστατος Io. Alb. Fabricius, huic noſtrae Editioni integra ſubiunxerimus; rationes autem, quibus inducti literati quidam viri hoc opus Heſiodo abiudicauerint, pauliſper expendere non pigebit, quas ſi inanes, nulliuſque eſſe ponderis deprehendemus, nihil certe apud me illorum auctoritas valebit, quo minus tam pulchri poematis honorem Heſiodo tribuam. Argumenta, quae ad huius poematis νοθείαν probandam adhibentur, huiusmodi fere ſunt.

1. Ἀσπίδος Ἡρακλέους auctor Homeri Clypeum Achilleum imitatus eſſe videtur, et ab ipſo plurima carmina mutuatus; quinimo in quadraginta locis, vt recenſet vir quidam p) ἀκριβέστατος, iſtiusmodi vtitur locutio-

p) Vide librum, Anglico ſermone conſcriptum, cui titulus: Miſcellaneous Obſervations on Authors antient et modern.

locutionibus, quales non nisi in hymnis Homero adscriptis inueniuntur, ac proinde necesse est, vt qui Hesiodum Homero coaeuum, vel eo forsan seniorem existimant, recentiori alicui poetae hoc opus adiudicent. A similitudine igitur duorum inter se poematum concludis Ἀσπίδος auctorem Homeri clypeum imitatum fuisse? Pulchrum sane argumentum! quod in te pari ratione torqueri potest. Cum enim inter duo scripta notabilis quaedam apparet conuenientia, exinde probabiliter inferri potest, vnum ad alterum respexisse; sed vtrum sit apographum, vtrum archetypum, aliis argumentis iudicandum restat. Aequo igitur iure Hesiodi fautores contendant, Homerum Hesiodi imitatorem fuisse, nisi aliae occurrant rationes, quae contrarium possint euincere. Porro argumentum illud, quod ducitur a quadraginta locutionibus, quae ab hymnis Homero adscriptis petitae videntur, eadem laborat infirmitate, et maiori quidem, quanto maior est istorum hymnorum nouitatis suspicio. Nam quo longius ab Homerica aetate hymni recedere creduntur, eo probabilius est in parallelis locis eos ad Ἀσπίδα respexisse, quam ad illos Ἀσπίδας, cuius antiquitas a tanto doctorum numero defenditur.

2. Ecce vero aliam rationem, qua Ἀσπίδος antiquitas oppugnatur. In eo nempe inuenitur alluſio ad Centauri nomen, quod in Fornace *q*), poematio Homero attributo, memoratur:

Ἀσπίς. Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰὼ ΑΣΒΟΛΟΝ οἰωνιστήν.
Κάμινος. —— Σμάραγόν τε καὶ ΑΣΒΟΛΟΝ.

Vide, quaeso, argumentum. *Idem occurrit nomen in* Ἀσπίδι *et* Καμίνῳ; *Ergo vnum ad alterum respexit. Idem occurrit nomen in* Ἀσπίδι, *quod dubiae est antiquitatis, ac in* Καμίνῳ, *quod procul dubio est recens; ergo* Ἀσπὶς *illud nomen a* Καμίνῳ *mutuatum est.* Talis est

q) Herodot. vit. Homeri.

eſt Grammaticorum argumentatio; cuius quidem puderet meminiſſe, niſi inſtituti ratio requireret, vt Heſiodei nihil a me alienum putarem. Si Ἀσβόλος nomen eſſet ab auctore Καμίνῳ confictum, valeret argumentum, quod exinde contenderet Ἀσπίδα Καμίνῳ recentius eſſe poema. Sed illud non ſupponitur, nec ſupponi poteſt. Nam Ἀσβόλος vetuſtiſſimum eſt Centauri, diu, vt videtur, ante Heſiodi tempora celebratum, quem ob impietatem et truculentiam ab Hercule fuiſſe interfectum, vetus fama r) tulit. Sed haec nihil moror, cum illud ipſum falſiſſimum ſit, quod in hoc argumento ſupponitur. Vox enim Ἀσβόλου in Καμίνῳ, in omnibus, vt opinor, codicibus legebatur Ἀσβεστον ſeu Ἀσβεσου, donec Homeri editor Barneſius in Ἀσβόλου commutauerit, ratus nimirum ea fuiſſe Centaurorum nomina, quae in iſto verſu memorantur. Sed in hoc fruſtra eſt vir doctus. Veriſimilius enim eſt, ea eſſe Cyclopum nomina, tum quod fictili arti aduerſarii s) praedicentur, tum praecipue, quod infra inuocet Poeta t) Chironem omneſque ſimul Centauros, ideoque in tantillo Poematio ſui eſſet oblitus, ſi illi etiam ſint Centauri, qui in priori verſu deſignantur.

3. Tertia vero obiectio petita eſt ab illa diſſimilitudine, quae inter Ἀσπίδα aliaque Heſiodi opera conſpicitur. Abundat quippe, Ἀσπὶς ſublimibus figuris et ornamentis poeticis, quae aliena prorſus videntur a graui illo et ſimplici poeta, qui Ἔργα et Θεογονίαν compoſuit. In hoc argumento conſequentia non valet. Vix enim a ſtylo auctorem poſſis dignoſcere, nec in re tam incerta exiſtimatori docto tuto confidas, nedum Grammaticorum turbae, qui hoc vtentes criterio, de

r) Philoſtr. in Heroic. Fabricii Bibl. Gr. l. 1. c. 2.

s) Ὅς τῆδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ τορίζει.

t) Δεῦρο δὲ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους, Οἵ θ' Ἡρακλείης Χείρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο.

antiquorum ſcriptis ſuperbum ferunt iudicium; prorſus ignorantes, in eodem auctore ſtylos maxime diuerſos inueniri. Primo enim, ab aetate auctoris ſcribendi ratio variatur. Quod enim in Hortenſio iam ſeniore, et de ſolita induſtria aliquid remittente, animaduertit Cicero (de claris Oratt.): *ſui diſſimilior videbatur fieri quotidie*; id fere in omnibus quodammodo, maxime in poetis, qui ſcribentes ſeneſcunt, conſpicitur. Acre illud et vehemens hebeſcit, venuſtum et politum defloreſcit, veſtitu ſplendido oratio ſpoliatur, et omnino vt Graecorum notat Criticorum princeps v), ἡ ἀπαυρομένη τὸ πάθος ἐν τοῖς μεγάλοις συγγεγραφεῦσι καὶ ποιηταῖς εἰς ἦθος ἐκλύεται. Non inutile eſt illud Horatii (Epiſt. I, 1.) praeceptum, *Solue ſeneſcentem*, etc. et ille ipſe, quamuis in omni genere excellens, aeſtum tamen ingenii deferbuiſſe, et ad aliquid *ſermoni propius* inclinaſſe expertus eſt:

Nunc itaque et verſus et caetera ludicra pono
Quod verum atque decens curo, et rogo et omnis in hoc ſum.

Maxime vero in ipſo Homero iſta, de qua loquimur, ingenii declinatio conſpicitur. Δείκνυσι διὰ τῆς Ὀδυσσείας, ὅτι μεγάλης φύσεως ὑποφερομένης ἤδη ἴδιόν ἐστιν ἐν γήρᾳ τὸ φιλόμυθον. — — Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας, οἶμαι, τῆς μὲν Ἰλιάδος γραφομένης ἐν ἀκμῇ πνεύματος, ἄλλο τὸ σωμάτιον δραματικὸν ὑπεσήσατο καὶ ἀγωνιῶν· τῆς δὲ Ὀδυσσείας τὸ πλέον διηγηματικόν, ὅπερ ἴδιον γήρως x). Quid igitur? ſi dicam Ἀσπίδα figuris et ornamentis abundantem, in iuuentute ſua, alia quae reſtant poemata, inclinata iam aetate Heſiodum compoſuiſſe; eumne deinceps ob ſtyli diuerſitatem Poetae noſtro abiudices?

Secundo,

v) Longinus περὶ ὕψους cap. 8. x) Longinus ibid.

Secundo, ob varietatem argumenti scribendi ratio variatur. Eundemne requiris in Bucolicis et Georgicis feruorem et impetum, qui in Virgilii Aeneide conspicitur? Easdemne figuras in nauium catalogo, vel cum in curruum certamen Diomedes descenderet ac cum Δαΐδι οἱ ἐκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἀκάματον πῦρ Ἀσέρ' ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον γ)? Eadem inter feutum Herculis et alia Hesiodi poemata ratio est. Ἔργα καὶ Ἡμέραι poema est didacticum, virtutis et agriculturae praeceptis constans, subiectorum sane quae non admittunt, procul dubio non postulant, vel sensuum altitudinem, vel dictionis splendorem. Maxima pars Θεογονίας est διηγηματικὴ, et in nominibus occupata, quae quidem, si tam apte inter se Poeta composuerit, vt nihil asperum, vel auriculis delicatis ingratum occurrat, omne punctum tulisse existimatori candido videbitur. In hoc tamen poemate, cum ad res quasdam nitoris et sublimitatis capaces digreditur, istis vtitur figuris et ornamentis, quae satis demonstrant, non ei ad haec ingenium, sed subiectum idoneum plerumque defuisse. Descriptio praelii inter deos et Titanas, ac postea Iouis cum Typhoeo pugnae, omnibus orationis ornamentis abundat, nec quidquam παιητικώτερον in Scuto legitur; cuius tamen argumentum istiusmodi est, vt omnes poetae vires et vniuersum impetum facile patiatur. Male igitur *figurarum vi et ornamentorum abundantia* scuti νόθεια arguitur.

Restat, iam, vt de aetate Hesiodi pauca dicamus, pauca quidem; nam pauciſſimae occurrunt notae, quae curiosum in hac re inuestigatorem possunt dirigere. Periculosae plenum opus aleae! in quo iterum iterumque monendus est lector, vt rationibus verisimilibus contentus sit, nec vltra probabilitatis fines velit euagari. Argumenta, quae huic rei illustrandae inseruiunt, du-

γ) Iliad. Ε. 4.

plicia fere ſunt, veterum teſtimonia et rationes Aſtronomicae.

Veterum teſtimoniis vltra probabilitatem nihil fas eſt tribuere. Nam et ipſi veteres reſpectu Heſiodi pro recentioribus ſunt habendi, et praeterea, quod maxime auctoritatem eorum leuat, inter ſe diſcordes ſunt. Duobus igitur omnino vtemur teſtimoniis, quibus tamen tutius credendum eſt, quia et antiquiſſima ſunt omnium, quae iam ſuperſunt, et inter ſe conſentiunt; tali quidem concordia, qualem de re tam remota expectare fas eſt, in qua ſcilicet non niſi paucorum annorum differentia occurrit. Herodotus poſt Heſiodum et Homerum ſcriptorum proſaicorum antiquiſſimus teſtatur eos 400. fere annis aetatem ſuam praeceſſiſſe (l. 2. c. 53.) Vixit autem Herodotus quo tempore Xerxes copias in Graeciam duxit, annis ante Chriſtum 480. ideoque floruit Heſiodus annis ante Chriſtum fere 900. Quantum Herodoti auctoritati tribuendum ſit, ſuperius dixi. Illud interea animaduertendum eſt, quod, ſi quis in eo ſit error, longe probabilius eſt peccaſſe eum, recentiorem, quam par erat, Heſiodo aetatem tribuendo, quam aſſignando nimis vetuſtam. Nam praeter illam phraſin τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μεῦ πρεσβυτέρους γενέσθαι, ἢ) ΟΤ ΠΑΕΟΣΙ, quae quodammodo innuit, eum a vulgari de hac re opinione diſcedere, animaduertendum eſt, hanc ipſam opinionum diuerſitatem antiquitatem rei arguere. Ad hanc rem facit, quod ſibi ipſi parum conſtet Herodotus, a ſuo quandoque longius remouens ſaeculum Heſiodeum. Nam in vita illa Homerica ponit Homerum, ideoque Heſiodum, ante Xerxis expeditionem annis 622, i. e. annis ante Chriſtum 1042. Cuius quidem memini, non vt ſuſpecti iſtius libelli auctoritatem hiſtoriae Herodoteae teſtimonio opponerem; ſed vt monerem, ſi quae ſit in praedicta Epocha erroris ſuſpicio, in eo verti controuerſiam, an non multo antiquior

tiquior habendus ſit Heſiodus, nequaquam an recentior habendus ſit.

Haec etiam confirmatur ſupputatio ex Chronici Marmoris teſtimonio. In illo enim ſic ſcriptum legimus: ἀφ' οὗ Ἡσίοδος ἐφάνη ἔτη ΓΗ¹ Η ΓΔ¹ Δ Δ . . . βασιλεύοντος Ἀθηνῶν . . . Literarum quidem numeralium vltima, nomenque Archontis interierunt. Illam autem lacunam bene ſuppleri numerali litera τῷ Δ, hanc vero τῷ Μεγακλῆς, ex iis, quae de hac re notarunt doctiſſimi Marmorum Editores *z*) abunde conſtat. Vixit Auctor Marmoris, vt ex plurimis in ipſo Marmore notis conſtat, annis fere ante Chriſtum 260, quibus adiectus numerus ſupra dictus 680. numerum efficit 940. illo autem tempore Athenis Megacles regnauit; eodem igitur floruit Heſiodus.

Hactenus hiſtoriae fidem ſecuti ſumus; iam vero diſpiciamus, quid luminis huic rei illuſtrandae praebeat Aſtronomia. Cecinit Heſiodus Arcturi exortum ἀκρόνυχον, confecta bruma, ſexaginta poſt dies accidiſſe (Ἔργ. 564.):

Εὖτ' ἂν ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ὄμβρια, δὴ ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτῖνος πολίτας ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκρονυχίος.

ex quibus verbis aetatem noſtri Poetae, calculi Aſtronomici ope, intra ſeptuaginta plus minus annos poſſe conſtitui Scaliger *a*) et Voſſius *b*) ſunt arbitrati.

Vellem equidem huc vſque rationum Aſtronomicarum ope prodire liceret; nam certiore calculo opus non eſſet in negotio a noſtris temporibus tam remoto, et exigui momenti. Sed fruſtra huiusmodi ἀκρίβειαν ſpera-

z) Vide Seldeni et Prideauxii Comment. in Marm. Oxon.

a) Animadu. ad Euſeb. No. 1255. p. 72. edit. Amſtel. 1658.

b) de Graecis Poetis cap. 2. ſect. vlt. p. 11.

ſperamus; poſtulat enim τὴν ἐπιτολὴν Arcturi rite et accurate definitam fuiſſe Heſiodi temporibus, et regionem cognitam; deinde nihil ambigui meſſe verbis Poetae.

Sed τὴν ἐπιτολὴν ἀκριβούχην Arcturi rite et exacte definitam fuiſſe ne credamus, vetat quidem rudis antiquorum Aſtronomia, quam nimis imperfectam multa poſt Heſiodum ſaecula manſiſſe adeo demonſtrat, inter alia Eudoxi Sphaera *c*) vt merito dubitari poſſit, an tempus reuera interiectum brumae et exortui ſtellae cognitum fuerit, nec ne, Heſiodo, aut Aſtronomis, quorum ille vſus eſt obſeruatis. Quis enim pro certo affirmauerit eo vſque proceſſiſſe antiquos in Aſtronomica ſcientia vt veros τῶν τροπῶν dies ſtatuere poſſent? Prima omnium iſtiusmodi obſeruationum, quas veteres litteris tradidere, ea eſt ſolſtitii ab Euctemone et Metone obſeruati *d*): cui tamen neque Ptolemaeus, nec eo antiquior Hipparchus auſus eſt confidere; Petauius *e*) autem eam de errore vnius circiter diei arguit. Quid igitur miri eſt, ſi ab Heſiodo, aliquoue eiusdem ſaeculi Aſtronomo minora ſperemus, quam ab Euctemone et Metone, quorum nomina inter cultores Aſtronomiae multum celebrantur? Nec in hac re antiquorum laudibus detrectare cupio. Sol curſum ſuum tardiſſime flectit; et conuerſionem ita aliquando inter duas meridies euenire oportet, vt Aſtronomo minus perito vix ac ne vix quidem conſtaret, vtrum huic illine diei eſſet accenſenda. Sed de imperitia veterum in conſtituendis ταῖς τροπαῖς ſolis audiamus Attalum et ipſum Eudoxum. Hic *f*) dicit in Ἐνόπτρῳ ſuo: Φαίνεται δὲ διαφορὰν τῶν κατὰ τροπὰς τόπων καὶ ὁ ἥλιος ποιούμενος ille affirmat *g*) τὸν ἥλιον τὰς τροπὰς

c) apud Aratum, et Hipparchi commentarium in Arati poemata.

d) Ptolemaei magnum opus l. 3. c. 2.

e) Auctarium operis de doctr. temp. l. 6. c. 10. p. 247. edit. Pariſ. 1630.

f) Hipparch. Φαινομ. l. 1. c. 21. p. 198.

g) Coma Berenices v. 94.

τροπὰς μὴ ἀεὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ κύκλῳ ποιεῖσθαι· ἀλλὰ ποτὲ μὲν νοτιώτερον, ποτὲ δὲ βορειότερον.

Neque id ſolum nobis faceſſit negotium. Apparens ſtellae ortus, modo vt eum in animo habuerit Poeta, ſit eo tempore, quo ſolis centrum ſub Horizonte depreſſum eſt certo graduum numero *b*) pro magnitudinis ſtellae ratione definito, ipſum Horizontem occupante ſtella. Quanquam vero ſtella reuera eſſet iſto tempore Aſtronomis conſpicua; vtrum tamen tunc temporis, nec ſolaribus radiis magis expedita, viro Aſtronomiae imperito obſeruari poſſet, haud iniuria dubitatur. Ruſticus enim expectauerit ſtellam non modo ſub viſum cadere, ſed etiam toto ſplendore coruſcare. Hic autem ſplendor maiorem forte depreſſionis arcum poſtulabit; et vnuſquiſque gradus depreſſionis, ad arcum definitum accedens, apparentem exortum ſtellae ἀκρόνυχον accelerat, et ἑῷον moratur, vno ad minimum, pluribus nonnunquam diebus; pro ratione ſitus, quem ſignifer habet ad Horizontem. Huic etiam ſplendori quandoque obſtant longiora crepuſcula et lucidiora *i*), quae ex aeris ſtatu, ardore ſolis, halitibuſque terrae perpetuo mutantur, et aliquando ἀτμώδης quidam aer *k*) Horizonti incumbens, per quem maiores etiam ſtellae tralucere non poſſunt, niſi gradibus aliquot ſupra Finitorem extiterint; vnde inter alias cauſas, ſcriptorum illa varietas in deſignando ſtellarum ortu occaſuque a quibuſdam iure petitur *l*). Porro haud ſatis conſtat Arcturi exortum ab Heſiodo memoratum ipſius Poetae temporibus, et in Aſcraeo agro fuiſſe obſeruatum. Plinium, Columellam, alioſque ſcriptores reperimus docentes aſtrorum ſtellarumque ortus et occaſus ex praeceptis et para-

b) Auctarium operis de doctr. temp. l. 1. c. 14. p. 45. et Riccioli Almageſt. nouum T. I. l. 6. c. 20. ſect. 15. p. 464.

i) ibid. T. I. l. 1. c. 31. p. 48.

k l) Petauii Auctarium etc. l. 2. c. 8. p. 99. B.

parapegmatibus antecedentium Aſtronomorum *m*), qui diuerſis ſane temporibus, et in variis mundi plagis aſtrorum coelique motus notarunt; quod ſi, vt par eſt, Heſiodus itidem feciſſe credatur, exinde nihil de eius aetate conſtabit. Nam ſaeculi mutatio aliquod diſcriminis, et varietas regionis, qua fit obſeruatio, inſigne diſcrimen temporis exortui inducet; et Arcturus ἀκρονύχως citius ſeriuſque poſt brumam orietur pro ratione ſaeculi magis minuſue remoti, et loci magis minuſue ſeptentrionalis. Hoc ſane diſcrimen ex mutatione ſaeculi oriundum antiqui vſque ad Hipparchi tempora ignorabant; neque illud alterum regioni debitum magis calluiſſe videntur Poetae; et fere omnes rei ruſticae ſcriptores libris ſuis infarcientes ortus et occaſus vndique excerptos, et perplexe et obſcure, ne ſpecie quidem aliquando memorata, deſignatos *n*). Igitur neceſſe eſt, vt iſtiusmodi obſeruationes plerumque ſint incertae, nec ſaepe Chronologiae inſeruire queant.

Denique numerum, quem Poeta ſtatuerat, ſexaginta dierum a bruma ad Arcturi exortum, eundem multi alii ſcriptores *o*) et tandem Plinius *p*) poſuerunt. Sed vtri horum, Plinio an Heſiodo, fides eſt adhibenda? Alterum certe de ſuo tempore locoque cogitantem ſuus fefellit animus, et fortaſſe vtrumque. Plinius quidem ſcientia ac eruditione praelucebat Poetae, ſed poeta antiquior, ideoque, ni fallor, teſtis fide dignior eſt huius exortus Arcturi; nam hic alteri, non vero alter huic, auctor eius rei eſſe potuit. Quoniam tamen vtrique potuerunt ex aliis ſuum de hac re teſtimonium mutuo ſumſiſſe, adhuc incertum erit, quo ſaeculo, quaque regione

m) Eiuſdem Operis l. 2. c. 8. p. 89. B. et D.

n) Miſcell. Obſeruatt. pro Nouemb. et Decemb. 1733. edit. Amſtel. T. III. p. 358.

o) Nat. Hiſt. l. 11. c. 16.

p p) Plinii Nat. Hiſt. l. 2. c. 77. A. Gellii N. A. l. 3. c. 2. Macrob. Saturn. l. 1. c. 3.

ne obſeruatus fuerit ille exortus, quem noſter poeta nos docuit. Et haec fere ſunt, quae in genere dicenda de incertis antiquorum praeceptis ad ortus occaſuſque ſtellarum attinentibus occurrunt.

Iam reſtant conſideranda Poetae verba, in quibus aliquid ambigui nobis ſuſpicari licet. Conceſſo enim, quod dies brumae rite definitus et Arcturi exortus aetate Heſiodi et Aſcrae fuerit obſeruatus, quis tamen ſtatuere poſſit, diemne illum intra tempus a bruma ad Arcturi exortum, an extra eſſe numerandum? Antiquis vtraque computandi methodus erat vſitata; ſed vtram Heſiodus vſurpauit, in promtu non eſt dicere. Praeterea Graeci *p*) ciuilem diem ab occaſu ſolis inchoabant; et exortus ſiderum ἀκρόνυχος, ſiue ipſo occaſus momento, ſeu poſt occaſum ſolis factus, ſub initio diei ciuilis eueniebat. Erit igitur incertum, an ille quoque dies numero incluſus fuerit nec ne; et minime conſtabit an Heſiodus voluerit Arcturi exortum poſuiſſe quinquageſima nona an ſexageſima poſt brumam veſpera, an ſexageſima prima. Id vero notandum eſt, ſingulos dies numero additos Poetae aetatem ad nos propius admouere ſeptuaginta duobus circiter annis. Aliam etiam litem docti mouerunt. Duplex eſt ἀκρόνυχος ortus *q*); alter quo tempore ſol infra Horizontem occidentalem eo vſque nec amplius proceſſit, vt ſtella in orientali Horizontis parte conſpiciatur; qui ortus ἀκρόνυχος et apparens, ſeu ἑσπερία ἐπιτολὴ φαινομένη vocatur: alter eſt, cum ſol verſatur in occidentali Horizonte eodem temporis articulo, quo ſtella eſt in orientali, et ἑσπερία ἐπιτολὴ ἀληθινὴ vocatur, ſiue ortus ἀκρόνυχος verus; qui quidem obſeruari non poteſt, ſole tunc temporis oculis Aſtronomi furripiente, et radiis ſuis abſcondente ſtellam. Neutonus *r*) (praeeuntibus Longomontano et

q) Gemini Εἰσαγωγὴ apud Petauii Vranologiam c. II.

r) Chronol. p. 95.

et Keplero, si Ricciolo *s*) fides est) arbitratur posteriorem ortum esse designatum, quem necesse est apparente serius euenire duodecim ad minimum diebus, et nonnunquam pluribus, respectu habito ad τὸ ἔγκλιμα. Sed hunc sensum prorsus respuunt verba Poetae: nam vox πᾶμφαίνων manifeste indicat τὴν ἐπιτολὴν φαινομένην et minime congruit vero ortui, quem Geminus *t*) ἀθεώρητον vocat. Neque mehercle, qui compos esset sanae mentis, id indicium tempestatis daret agricolis, quod oculis eorum non occurreret, et ex calculo astronomico esset deducendum. Sed alia insunt verbis difficilia: nam ἀκρονύχῳ et apparente ortu posito, stella in Horizonte orientali tum vltima vice conspicitur, neque ibi amplius ante heliacum eius ortum apparebit. Quonam igitur sensu dicitur Arcturus πρῶτον πᾶμφαίνων ἐπιτέλλεσθαι, cum reuera hic ortus sit vltima ἐπιτολὴ φαινομένη, vltimaque ἀνατολὴ ἐκφανής? si dixeris haec verba, πρῶτον πᾶμφαίνων seiungi debere a τῷ ἐπιτέλλεσθαι, et ad praecedentia, πρόλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο, referri, vt stellam iam emersam ex Oceano denotent et in Horizonte conspicuam; si ita, inquam, exposueris locum, redundat oratio, eo ipso stellae situ clare et aperte a τῷ ἐπιτέλλεσθαι expresso. Sin verba, πρῶτον πᾶμφαίνων, volueris a se inuicem distingui, et seorsim ad τὸ ἀκρονυκτίφαιος referri; sensus, fateor, commodus exinde elicietur: quoniam enim duplex est ἀκρονυκτίφαιος seu ἀκρόνυχος ortus, quorum prior est φαινόμενος, posterior ἀθεώρητος; quidni videatur Hesiodus dixisse, quod Arcturus ἐπιτέλλεται ἀκρονυκτίφαιος, πρῶτον, πᾶμφαίνων; qui in vero ortu ἀκρονύχῳ diceretur ἐπιτέλλεσθαι ἀκρονυκτίφαιος, ἔσχατον, ἀθεώρητος? Displicet tamen haec loci interpretatio, vtpote omnino subtilior, quam quae a vetere Poeta et rustico forsan viro expectari possit.

Alia

s) Almagestum nouum T. I. lib. 6. cap. 20. sect. 13. p. 463.

t) Cap. 11. p. 45. E.

Alia tandem, et ni fallor, vera, loci interpretatio occurrit, quam vox παμφαίνων omnino tuetur. Ea Latine ſonat, *totus colluens*, ideoque non conuenit vni cuiuis ſtellae, ſed conſtellationi. Prior enim nullum habens ſenſibilem diametrum vel tota eſt φαινομένη, vel tota ἀθεώρητος· poſterior vero per plures noctes diuerſis ſuis partibus exoriens, magis magiſque ſub viſum ἀκρόνυχος cadit. Huic autem diſtinctioni quam maxime fauet locutio veterum Aſtronomorum, qui de ſtella *v*) nude dicunt, ἐπιτέλλει, δύνει etc. ſed de aſtro *x*). ἄρχεται ἐπιτέλλειν, λήγει ἐπιτέλλειν, μέσος ἐπιτέλλει, ὅλος ἐπιτέλλει etc. additis nonnunquam vocibus *y*) Φανερὸς, ἐκφανής. Itaque videtur τὸ παμφαίνων ἐπιτέλλεται idem ſignificare ac τὸ ὅλος ἐπιτέλλει φανερῶς; et Arcturum pro ſigno Bootae Poeta vſurpauerit: quod neque nouum nec improbandum eſt. Nam idem fecere Catullus Callimachi interpres *z*), Plautus *a*), Virgilius *b*), Vitruvius,

v) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 65. B. ἐν δὲ τῇ ιή — Δοσιθέῳ προτρυγητὴρ ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει. C. ἐν δὲ τῇ ί ἡμέρᾳ — ἐπιτέλλει δὲ καὶ Ἀρκτῦρος. D. ἐν δὲ τῇ κδ ἡμέρᾳ Καλίππῳ ϛάχυς ἐπιτέλλει. p. 67. C. ἐν δὲ τῇ κγ Εὐδόξῳ αἴξ ἑῷα δύνει. p. 69. E. ἐν δὲ τῇ λβ Εὐκτήμονι Ἀρκτῦρος ἑῷος δύνει. Ptolemaei Φάσεις ἀπλανῶν apud Petau. Vranol. p. 71. A. γ ὁ ἐπὶ τῆς ἀρᾶς τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει. Aetii Amideni Serm. III. ibid. 422. Columella Edit. Pariſ. l. II, c. 2. p. 340.

x) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 64. et paſſim. Columella l. II, c. 2. p. 340.

y) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 65. atque alias paſſim.

z) Coma Beren. v. 94.

a) Rudent. Prol. v. 70. „Namque Arcturus *ſignum* o„mnium ſum acerrimus.“ etc.

b) Georg. l. I. v. 204. „Ar„cturi *ſidera* nobis Hoedorum„que dies ſeruandi“. vbi Seruius quidem Arcturum ſtellam eſſe explicat, ſed male, ni fallor: quia τὸ *ſidera* idem ac *ſignum* valet; imo ipſe Seruius ad v. 68. nos ita ſubmonuit: „Arcturus enim pluuiarum ac „tempeſtatum ſidus eſt. Arctu„rus autem idem Artofylax— „idem Bootes etc“

vius *c*), Columella *d*), Plinius *e*), Iulius Firmicus *f*), et Auctor *g*) (quisquis ille fuerit *h*) siue Bassus seu ipse Germanicus), commentariorum in Arati Phaenomena a Germanico conuersa. Nec ipse Hesiodus, optimus sui interpres, praetereundus est. Nam v. 611. Arcturum oriri nos docuit quo tempore Orion et Sirius in medium coelum venerint: nec multo aliter exortum Bootae descripsit Hipparchus: μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἄστρων, ἀρχομένου μὲν ἀνατέλλειν τοῦ Βοώτου, ὅτε ἀρίστερὸς ὦμος τοῦ Ὡρίωνος, καὶ ὁ ἀριστερὸς πούς, ὡς ἡμιπήχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. λήγοντος δὲ αὐτοῦ, μεσουρανεῖ τοῦ Κυνὸς ὁ ἐπὶ τῶν ἰσχίων λαμπρός. ἀνατέλλει δὲ ὅλος ὁ Βοώτης ἐν ὥραις ἰσημεριναῖς δυσὶν ὡς ἔγγιστα. Nam Hesiodi aetate, quo tempore exoriebatur clarissima stella Arcturi, Meridianum iam pridem transierat Orion, nec dum ad eum Sirius peruenerat: sed oriente toto Boote, duabus circiter horis Orion et Sirius Meridianum transcurrebant circulum. Quare vt Hesiodus sibi constet, congruum est arbitrari, Arcturum loco prae mani-

c) L. 9. c. 6. „Item alia „contra est stella media ge„nuorum Custodis Arcti, qui „Arcturus dicitur". Hanc lectionem probat Philander; sed Cl. Perraultius suspicatur legendum esse *Arctophylax*: perpenso quidem loco mallem legere, *quae dicitur*, etc.

d) l. 11. c. 2. p. 341. „VII. Kal. Septembris Vindemiator exoritur mane, et Arcturus incipit occidere."

e) Nat. Hist. l. 18. c. 28. „VIII. Idus Aug. Arcturus *medius* occidit." c. 31. „V. Idus Septembris Caesari capella oritur vesperi. Arcturus vero *medius* pridie Idus vehementissimo significatu terra marique per dies quinque."

f) l. 8. c. 14. „in quinta parte sagittarii oritur Arcturus. Hoc *signo* oriente, etc."

g) sect. 10. p. 109. edit. Par. „Bootes qui et Arcturus, fertur esse Custos Plaustri, etc." p. 145. VIII. Idus Aug. Arcturus *medius* occidit — Arcturus vero pridie Idus Septemb. imbres vehementissimos significat, terra marique. Ratio eius haec traditur, si Delphino occidente imbres fuerint, non defuturi sunt per Arcturum, eius *signi* ortum seruat.

h) Vossius de Hist. Lat. I, 22. p. 104.

manibus noſtris, vel proprie, vel ſaltem per ſynecdochen, poni pro tota conſtellatione Bootae. Atque ita forte intellexerunt Poetam Moſchopulus *i*) et Proclus *k*), qui Arcturum ὁμοταγῆ et συναναστέλλοντα virginis conſtellationi fecerunt: id quod neque proprie ſtellae, nec ei aeque ac ſigno competit, et ab Hipparcho *l*) Bootae tribuitur. Proclus, fateor, quidem ſubiungit: ἀρκτῦρος δὲ ὁ τῦ ἀρκτοφυλάκυ (potius ἀρκτοφύλακος) ἀστὴρ, ὁ μεταξὺ τῶν σκελῶν αὐτῦ ἀνατέλλων. ὁ δὲ αὐτὸς ἀρκτοφύλαξ καλεῖται, καὶ Βοώτης· ſed mihi videtur vel τὸ ἔτως, vel τὸ Ἀρκτῦρος excidiſſe poſt τὸ Ἀρκτοφύλαξ; quia ſtella Arcturi nuſquam, quod ſcio, Arctophylax vel Bootes vocatur, ſed e contra ſub Arcturi nomine ipſe Arctophylax ſaepius occurrit.

His omnibus, quae iam dicta ſunt opponat aliquis, quod Poeta, ſi Booten in animo habuiſſet, non ἀστὴρ Ἀρκτῦρος dixiſſet, ſed ἄστρον Ἀρκτῦρος, ſeu potius ἄστρον Ἀρκτοφύλαξ, quod omnem dubitandi praecidiſſet anſam. Nam Aſtronomi *m*) diſtinguunt inter τὸ ἀστὴρ et τὸ ἄστρον, huic conſtellationis, illi vero ſtellae ſimplicis notionem attribuentes: et Homerus de ſtella loquens τῷ ἀστὴρ vna cum verbo παμφαίνειν vtitur (Iliad. E, 5); vbi Euſtathius (in Comment. p. 514.) ὁ μὲν ἀστὴρ, inquit, ἓν σῶμά ἐστι· τὸ δὲ ἄστρον ὡς περιεκτικόν. ἄστρον γὰρ ἐκ πολλῶν ἀστέρων συγκείμενον ἀστροθέτημα μιᾷ φαντασίᾳ ὄψεως ὑποπίπτων, μετά τινος μυθολογίας ἀποδιδόμενον ὡς ἐν τοῖς Ἀράτυ φαίνεται. καὶ ἔτω μὲν κατὰ τὰς παλαιάς. οἱ δὲ ὕστερον συνέχειν τὰς λέξεις, ὡς εἶναι παρ' αὐτοῖς ταυτὸν ἄστρον καὶ ἀστέρα. Sed videant docti, an non hic loci dormitet bonus Euſtathius: diſtinctionem quidem agnoſco; tamen dubito, an illa vetuſtiſſimis ſcriptoribus fuerit cognita. Apud Homerum et Heſiodum ne-

i k) Comment. in Heſiodum.

l) l. 2. c. 18. p. 229.

m) Achilles Tatius Εἰσαγ. c. 14.

que τὸ ἄστρον in ſingulari, neque τὸ ἀστέρες in Plurali numero occurrunt: ideoque res eiuſdem ſpeciei, diuerſi tamen numeri mihi deſignare videntur. Quod conſtellationes ἄστρα vocantur, et proprie ſane, quia ex pluribus conſtant ſtellis, id patet; ſed an vna aliqua conſtellatio, quippe quae quodammodo ἓν σῶμα eſt, a τῷ ἀστῆρ deſignari poteſt, nec ne, res haud ita certa eſt. Callimachus tamen in eo ſenſu vſurpauit vocem, cum dixit, πρὶν ἀστέρι τῷ Βερενίκης, fatente ipſo Achille Tatio (Εισαγ. c. 14. p. 134. D.), diſtinctionis iſtius vocum fautore maximo; et ſi τὸν ἀστέρα ὀπωρινὸν Homeri eodem modo interpretatus fuero, neque mihi deerit auctor, nec argumenta. Nam Ricciolus *n*) affirmat, quod Canis maior eſt Homero l. c. Iliadis ἀστὴρ ὀπωρινὸς, *aſtrum ſubautumnale, ſeu aeſtatem finiens*: et ipſe Homerus interpretationi fauet, canens:

ἀρίζηλοι δέ οἱ αὐγαὶ
Φαίνονται πολλοῖσι μετ' ΑΣΤΡΑΣΙ νυκτὸς ἀμολγῷ·
Ὅν τε ΚΥΝ' Ὠρίωνος ἐπίκλησιν καλέουσι·
Λαμπρότατος μὲν ὅγ' ἐστὶ, κακὸν δέ τε ΣΗΜΑ τέτυκται.

vbi illam μυθολογίαν quam Euſtathius (in Iliad. E, 5.) aſtris propriam eſſe iudicat cum vocibus, ἀστράσι, κύν' Ὠρίωνος, et σῆμα coniunctam videmus. Ipſa quidem ſtella Sirii Canis aliquando vocatur ex ſententia Hygini *o*) et Baſſi *p*), ſed nunquam σῆμα, vel *ſignum*: quapropter de ſigno potius quam de ſtella Poeta eſt accipiendus. Si tamen hoc diſplicet propterea, quod comparatio inter Diomedem et Sirium inſtituta melius competit ſimilitudini Achillis et Solis, quam Homerum in animo habuiſſe Euſtathius innuit, dicendum eſt Poetam vtramque notionem et ſtellae et conſtellationis, quae communi

n) Almag. Nou. T. I. l. 6. c. 5. ſect. 5. p. 408.
o) de ſignis coeli l. 3. c. 34.
p) Comment. in Germanici Phaenomena c. 32. ſub fine.

communi nomine Canis vocantur, commiſcuiſſe, quod idem fecit Plautus de Arcturo, Prologo in Rudentem:

Ita ſum, vt videtis, ſplendens ſtella candida,
Signum, quod ſemper tempore exoritur ſuo,
Hic atque in coelo: nomen Arcturo eſt mihi.

Quidquid vero de Homero ſtatuatur, Heſiodus aliam, quam quae data eſt, interpretationem non facile admittet; de qua re iam ſatis ſuperque.

Perpenſis igitur verbis Poetae calculum aggrediamur, et exinde ſententias propoſitas examinemus. Verum ortum ἀκρόνυχον ſtellae Arcturi ſtatuerunt Riccioli ſ) et Neutonus r) accidiſſe, prior Athenis anno ante Chriſtum 953., poſterior anno ante Chriſtum 870. nulla loci mentione facta. Riccioli calculum nihil moror, quippe qui mendis ſcatet. Sed Polo boreo ad gr. 41° 30′ eleuato, ad quod ἔγκλιμα mundi Eudoxi ſphaera s) conſtituitur; et angulo Eclipticae et Aequinoctialis, cum Cl. Noſtrate Halleio, conſtituto gr. 23° 29′ (quem tamen angulum eundem ſemper fuiſſe nonnulli forſan negabunt) his, inquam, poſitis, anno ante Chriſtum 942. longitudinem ſolis, vere et ἀκρονύχως oriente Arcturo, comperio fuiſſe gr. 329° 16′. 59″. et meridie diei 27. Febr. fuit fere gr. 329° 17′. Londini. Bruma autem prioris anni, trigeſimo die Decemb. mane ante lucem eueniebat; ideoque exortus Arcturi ἀκρόνυχος verus fuit veſpera ſeu initio diei 28 Febr. i. e. poſt ſexaginta dies a bruma numeratos. Sed minor Aſcrae latitudo, et annus a Neutono memoratus ſeriorem exortum requirunt. Latitudinem Aſcrae conſtituo eſſe gr. 38° 30′. quia Clar. M. D. Iac. Iurin t) recentiſſimas obſeruationes ſecutus, Athenas poſuit in gr. 38° 15′. Anno autem ante Chriſtum 870. exoriebatur

q) Almageſt. Nou. T. I. l. 6. c. 20. ſect. 13. p. 463.

r) Chron. p. 95.

s) Hipparchus apud Petau. Uranol. l. 1. c. 5. p. 178. E.

t) Append. ad Varenii Geogr. c. 31. prop. 7. p. 41.

Arcturus vere et ἀκρονύχως Aſcrae, ſole quartum gradum Piſcium ingrediente, veſpera ſeu initio 3. diei Martii: bruma autem conficiebatur anno priore, tempore poſtmeridiano diei 29. Decemb., igiturque ἀκρόνυχος exortùs Arcturi in agro Aſcraeo eueniebat veſpera poſt brumam confectam ſexageſima quarta, ſeu die ſexageſimo quinto, connumeratis vtriſque extremis. Quid igitur ſibi voluit Neutonus, qui Arcturi exortum ἀκρόνυχον et verum ex ſententia Poetae hoc anno eueniſſe nos docuit *v*)? Num falſus fuit (abſit inuidia verbo) clariſſimus ille vir, cuius nomini honos ſemper eſt habendus? an diuerſa methodo iniuit calculum, pro regione ad Boream magis accedente, computatis ſexaginta diebus a medio brumae tempore, et excluſis numero extremis? De hac re, tacente ipſo Auctore, nihil certi, quod dicam, inuenio.

Alter iam reſtat examinandus ἀκρόνυχος ſtellae ortus Clerico (Not. ad Heſ. Ἐργ. 569.) probatus. Hic ortus apparens eueniebat Aſcrae anno ante Chriſtum 870. ſub initio 18. diei Febr. ſole occupante 21^mum^ gradum Aquarii, et ad 12. gr. ſub Horizontem depreſſo: i. e. poſt quinquaginta dies integros a bruma ad exortum numeratos. Hoc tempus Heſiodi verbis minime conueniet, niſi nobis ſuſpicari liceret Poetam ſcripſiſſe, εὖτ' ἂν πεντήκοντα, quod Grammatici poſteriores cum φαινομένοις ſui temporis, vel aliorum obſeruatis, diſcordare inuenientes id in, εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα commutauerint; cuiuſmodi emendationes Attalus *x*) teſtatur ſe in Arati poemate feciſſe. Sed hac coniectura repudiata, quippe quae nullo nitatur fundamento, hic loci obiter ſubiungere libet, quod Eudoxus et Democritus eadem, quae Heſiodus, de Arcturi exortu, Hirundinis aduentu, et occultatione Vergiliarum notarunt. Nam Heſiodus

v) Chronol. p. 95.

x) Hipparch. φαινομ. l. 1. c. 4. p. 178.

Heſiodus cum Arcturi exortu hirundinem veniſſe affirmat; Eudoxus autem, teſte Gemino *y*), ait die 60. a bruma vtriſque inclusis extremis, Ἀρκτῦρος ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει, καὶ ὑετὸς γίνεται, καὶ χελιδὼν φαίνεται. Heſiodus autem docuit Vergilias ſub initio veris fuiſſe occultas quadraginta circiter dies: et Democritus *z*) die 13. poſt aequinoctium vernum, πλειάδες κρύπτονται ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι, καὶ ἀφανεῖς γίνονται νύκτας μ΄. Vnde haec eſſent cognita Democrito et Eudoxo, diſceptandum aliis relinquo; ab iis certe non mutuo ſumſit Poeta, neque in his locis Heſiodi interpolatio lectori emunctiſſimae naris vnquam ſuboluit.

Iam vltimam ſententiam expendamus, quae Booten ſub Arcturi nomine intelligendum propoſuit. Cum Marmore Arundeliano ponamus Heſiodum floruiſſe anno ante Chriſtum 944. ſeu potius, calculi gratia, anno 942. quia idem eſt annus ratione biſſextilis ac 870. Stella vltimum exoriens in conſtellatione Bootae ponitur ab Hipparcho *a*) et Ptolemaeo *b*) in pede dextro ſigni, et $\alpha\zeta$ in catalogo Bayeri notatur. Haec ſtella tertiae eſt magnitudinis, et ſolem poſtulat ſub Horizontem depreſſum ad quatuordecim vſque gradus in verticali circulo numerandos, vt in Horizonte conſpiciatur. Calculo autem inito, eam inueniemus ἀκρονύχως orientem vltimum in Horizonte fuiſſe conſpectam anno praedicto, ſub initio diei 27. Febr., ſiue die ſexageſimo poſt brumam, vtriſque connumeratis extremis; ſole tunc temporis occupante 29. gradum Aquarii. Neque haec ratio numerandi noua eſt, etiam vbi τὸ μετὰ apud Graecos, ſeu *poſt* apud Latinos occurrit. Nam Cicero (Philipp. 2, 35.) ait: „Neque te illo die (ſcil. Idibus Mart.) „neque poſtero (ſcil. die XVII. Kal. Apr.) vidi; — poſt

„diem

y) Εἰσαγ. c. 16. p. 68. C. et 69. B.

z) Εἰσαγωγὴ ibid.

a) Hipparch. Φαιν. l. 2. c. 18. p. 229.

b) in ἐνθέσει τῶν ἀσερισμῶν apud Hudſoni Geographos minores.

„diem tertium (ſc. die XVI. Kal. Apr.) veni in aedem „Telluris, etc.“ Quodque de ſpina Aegyptia dicit Plinius (H. N. 13, 9.): „Caeſa anno tertio reſurgit.“: id Theophraſtus (Hiſt. Plant. 4, 3.) expreſſerat, ὅταν δὲ κοπῇ μετὰ τρίτον ἔτος αὐθὺς ἀναβεβλάστηκεν. Si quis vero contenderit Heſiodi verba, ἑξήκοντα — χειμέρι ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα, poſtulare ſexaginta dies integros, qualis inter ortum ſolis et occaſum exiguntur, quique a nonnullis *Naturales* vocantur, τῷ ἐκτελέσῃ denotante tempus eſſe completum et exactum, ne vno quidem dierum ſe aliter habente; haud male forſan ei reſpondebimus dicentes, apparentem ἀκρόνυχον exortum ſtellae non iſti diei tribuendum eſſe, quo vltimum in Horizonte orientali ſtella conſpicitur; ſed diei potius ſequenti, quo in conſpectum veniens primum incipit videri non amplius in Horizonte poſita, ſed ſupra eum aliquantillum eleuata. Hoc enim accidit ſtellae, de qua nobis ſermo eſt, veſpera ſeu initio diei 28. Febr. i. e. veſpera ſexageſima poſt brumam accidente, diebus ſexaginta naturalibus, et quinquaginta nouem noctibus, vna cum parte duarum aliarum inter brumam et exortum interpoſitis. Hoc temporis interuallum diminuetur, ſiue maiorem demus Polo eleuationem, ſeu aetatem antiquiorem tribuamus Poetae; et e contra augebitur, poſitis minore Poli eleuatione, aut recentiore aetate Poetae. An vero mutationem aliquam huic illiue inducendam ſuadeant caetera φαινόμενα ab Heſiodo memorata, iam nobis diſpiciendum eſt.

Scribit poeta (Ἐργ. 385.) de Vergiliis, αἵ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα κεκρύφαται: quae verba prima facie occultationem, non tantum quadraginta noctium, qualis ea fuit Democriti, ſed quadraginta νυχθημέρων deſignare videntur. Sed id nobis eſt animaduertendum, quod dies noctesque occultationis aequales fieri non poſſunt. Nam occultatio omne id tempus eſt, quod ab ἡλιακῷ ſtellae cuiuſuis occaſu ſub veſperam

ram accidente vſque ad ἡλιακὸν eius ortum aurora euenientem tranſcurrit a nocte inchoatum pariterque clauſum: itaque neceſſe eſt, vt aut noctes numerum quadraginta excedant, aut ab eo deficiant dies. Neque hoc impedit, quo minus νυχθήμερα a maiore numero denominentur; cuius rei ſacrae ſcripturae illuſtre praebent exemplum. Idem igitur erit occultationum, quae ab Heſiodo et Democrito memorantur, tempus; nempe noctes 40., dieſque interpoſiti 39. Sed hoc poſito tempore, litem fortaſſe mouebit aliquis, dicetque id nobis minime conſtare, vtrum Poeta locutus ſit de occultatione perfecta, omniumque ſtellarum ad Vergilias pertinentium, qualis ea eſt ab ἡλιακῷ occaſu ſtellae maxime orientalis vſque ad exortum ἡλιακὸν ſtellae maxime occidentalis, cuius occultationis breuiſſima eſt duratio; an de occultatione qualicunque et imperfecta ab ἡλιακῷ occaſu ſtellae, maxime orientalis computanda, cuius longiſſima eſt duratio; an denique de media quadam occultatione, illius ſcilicet ſtellae, quae inſigniſſima eſt Vergiliarum, et ſub viſum maxime cadit. De hac vltima Poetam eſſe intelligendum videtur rationi maxime conſentaneum, quia caeterae ſtellae nimis ſunt nebuloſae. Calculo autem inito pro anno ante Chriſtum 942 comperiemus Lucidam Vergiliarum vltimo fuiſſe viſam, ideoque occultationem eius eſſe inceptam veſpera ſeu initio diei 6. Aprilis, et finitam mane diei 15 Maii, quo demum ſtella poſt apparuit quam abſcondita fuiſſet noctes quadraginta dieſque triginta nouem ex vicinitate ſolis. Haec occultatio eo longior erit, quo magis ad Boream locus Poetae vel ad noſtra tempora aetas accedat; et e contra minus ad Boream accedente loco, vel ad noſtra tempora aetate, breuior erit occultatio.

Aliud φαινόμενον ab Heſiodo memoratum (Εργ. 609.) ita ſe habet:

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσιδὴ ἐροδοδάκτυλος Ἠώς, etc.

vbi Booten ſub Arcturi nomine deſignatum eſſe iam ſupra notauimus. Reſtat inquirendum an τὸ Σείριος de tota Canis conſtellatione an de ſtella eius inſigni intelligendum. De hac re in neutram partem acriter diſceptare velim; id tantum ſubmonendus eſt lector, quod Sirius ſemper deſignat ſtellam canis principalem, apud Aratum, Eratoſthenem, Hyginum, et Baſſum ſeu commentatorem Germanici. Si Heſiodus eodem ſenſu intelligendus eſt, id quod cenſuit Proclus *c*), Poeta dixerit, quod Arcturi ſeu Bootae ſigno oriente, ad meridianum Circulum accedet primo Orionis ſidus, deinde aliqua pars Canis, non tota conſtellatio, ſed Sirii ſtella, i. e. vltima Bootae ſtella in Horizonte orientali conſpicietur, quo tempore Sirius in coeli faſtigium aduenerit. Si nulla eſſet aeris refractio, et apparens idem ac verus eſſet locus ſtellae; vltima Arcturi ſtella in Horizonte poſita, Sirius tranſiiſſet Meridianum Aſcrae anno ante Chriſtum 942. duabus fere tertiis partibus vnius gradus, ſeu 44′, quod interuallum quidem nimis erat exiguum, quam quod ab antiquis dignoſceretur. Sin refractionem eſſe 29′. 30″. cum Ricciolo *d*) ſtatuamus; tum quo tempore vltima Arcturi ſtella in Horizonte viſa fuerit, Sirius deficeret a Meridiano 4′. ſeu decima quinta parte vnius gradus, ita vt ſtella Arcturi quam minimum eleuata, Sirius in ipſo Meridiano conſpiceretur. Hoc autem obiter eſt notandum; ſi magis Boream verſus admouemus locum, vel a noſtris temporibus amouemus Poetam, Sirius ne quidem attigerit Meridianum; at e contra minus Boream verſus admoto loco, minuſue a noſtris temporibus amoto Poeta, tranſierit iam pridem Meridianum, quo tempore praedicta ſtella Bootae oritur. Igitur ἐκ τῶν φαινομένων, quae Poeta nos

c) Comment. in locum: σαφῶς ἐν τούτοις τὸν ἐπὶ τῆς γένυος τοῦ κυνὸς Σείριον λέγει.

d) Almag. Nou. T. I. l. 3. c. 9. ſect. 7. p. 115.

nos docuit, nihil quod aetati eius apud Marmor Arundelianum traditae repugnet, inferri poteſt, ſed omnia ita optime conueniunt, vt mirari liceat, vnde haec ei cognita fuiſſent.

Quamquam vero quae iam dicta ſunt propoſito noſtro ſatis feciſſe videantur, haud tamen lectori ingratum fore exiſtimo, ſi ad alias nonnullas quaeſtiones ab hac re non alienas, et a viris doctis ventilari ſolitas, diſcutiendas deſcendero. Quaeritur enim primo, quomodo ſe habeat aetas Heſiodi reſpectu temporum Troianorum? ſecundo, quomodo ſe habeat reſpectu aeui Homerici?

Ad priorem quod attinet, cauſa nulla eſt, vt a vulgari et recepta opinione recedamus, qua Troiae excidium mille et ducentis ante Chriſtum annis, ante Heſiodum fere trecentis, collocatur. Haec enim ſententia argumentis quibuſdam veriſimilibus defenditur. Primo Homerus Heſiodo, vt pleriſque videtur antiquior, ſed ei forſan aequalis, comparatione facta Troianorum virorum, eorumque, qui ſuis temporibus vigebant, tantam roboris praeſtantiam prioribus illis *e*) attribuit, vt vix credibile videatur, tam inſignem humanarum virium diminutionem vno alteroue ſaeculo fieri potuiſſe. Argumentum a Velleio Paterculo petitum ipſius verbis (Hiſt. Rom. 1, 5.) proponemus: *Hic* (Homerus) *longius a temporibus belli, quod compoſuit, Troici, quam quidam rentur, abfuit. Nam ferme ante annos nongentos quinquaginta floruit, intra mille natus eſt. Quo nomine non eſt mirandum, quod ſaepe illud vſurpat, οἷοι νῦν βροτοί εἰσι: hoc enim, vt hominum, ita ſaeculorum notatur differentia.* Hoc quidem argumentum oppugnari poteſt ab eo, quod Homerus eadem fere vſurpat verba ad notandum diſcrimen inter Troianos viros, eoſque qui Troianis temporibus perpaucorum annorum interuallo praeceſſerunt.

e) Iliad. E, 304. M, 383. 449. T, 287.

ceſſerunt. Ita enim Neſtor de illis, qui vna ſecum iuvene militabantur, praedicat. (Iliad. A, 272.): Κείνοισι δ' οὐκ ἄν ἔπειτα --- Τῶν οἳ νῦν βροτοί εἰσιν ἐπιχθόνιοι μαχέοιτο. Sed reſponderi poteſt, longe diuerſam eſſe hic loci iſtorum verborum rationem. Neſtor commilitoribus ſuis priſcis attribuit non virium corporis, ſed virtutis bellicae praeſtantiam, quarum alteram ſine altera poſſe ſubſiſtere. Siquo in re tali opus eſt teſtimonio vel ab ipſo Homero diſcamus (Il. E, 801.), Τυδεΐδη μὲν ἔπειτα μενεπτόλεμον Διομήδεα, ἀλλὰ μαχητής. Quinetiam animaduerte perpetuum Neſtoris χαρακτῆρα. Vaniloquentiam illi minime indecoram attribuit Poeta. More ſenum laudator temporis acti deſcribitur. Quamobrem, ſi diſerte affirmaſſet aequales ſuos magnitudine et robore corporis praecelluiſſe, vix tamen ab oratione eius grandiloqua argumentum peterem, quod ipſius Poetae, in propria loquentis perſona, ſententiae opponerem.

Secundum argumentum, ex quo inter Troianum bellum aetatemque Homeri diſtantia infertur, deſumtum eſt ab inuocatione illa ſolemni Muſarum, quae ante initium Catalogi nauium (Il. B. 484.) a Poeta vſurpatur:

Ἔσπετε νῦν μοι, Μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι.
Ὑμεῖς γὰρ θεαί ἐστε, πάρεστέ τε, ἴστέ τε πάντα·
Ἡμεῖς δὲ κλέος οἷον ἀκούομεν, οὐδέ τι ἴδμεν,
Οἵ τινες ἡγεμόνες Δαναῶν καὶ κοίρανοι ἦσαν.

Negat ſe quidquam certi cognoſcere vel de nauium numero, vel ductorum nomine. Quod ſi paucis annis a Troiana obſidione vixiſſet, non modo illuſtria illa, ſed minutiora multa ad tam celebre bellum pertinentia, vt pote quae in omnium ore tunc temporis fuiſſent, absque inſpiratione ſcire potuiſſet. Quis enim hodiernum Poetam non ineptum exiſtimauerit, qui Magni Malburii res geſtas cantaturus, exordium tale Flandriadi ſuae praepoſuerit?

Ex

Ex his, inquam, infertur argumentis, distantiam temporis non mediocrem inter Troianum bellum et Homeri saeculum interuenisse, quae omnia pari iure ad Hesiodum transferri possunt, quippe quem Homero vel contemporaneum, vel illo perpaucis annis priorem fuisse ex sequentibus patebit.

Huic autem sententiae maxime aduersatur Illustriss. Neutoni hypothesis, qui ter centum totos annos a veterum Chronologia amputans Hesiodum quidem 870 annis ante Christum collocat, sed inter illius aeuum et Troiana tempora vix vltra triginta annos interceßisse contendit (Chronol. p. 29. 32.).

Opusculi huius limites transcurrerem, si omnes rationes, quae ad tam nouam hypothesin muniendam adhibentur, discutiendas in me susciperem: sat erit, opinor, praecipuas selegisse, vt de vniuersa argumentationis serie aequum ferat Lector iudicium.

Primo igitur supponit Vir Magnus (ibid.) γενεὰς illas, quae a poetis et praecipue ab Hesiodo (Ἐργ. 108.) celebrantur, vni hominum successioni, quae intra triginta fere annos perfici solent, pares esse singulas; testatur autem Hesiodus (ibid. v. 174.) se in illa γενεῇ, quae a Troianis temporibus proxima fuit, vixisse; Ergo, etc.

De significatione vocis γενεὴ maxime apud doctos ambigitur. Herodotus (l. 2.) tres γενεὰς centum annis respondere affirmat. Homeri Scholiastes *f*) tradit, veterum calculo τὴν γενεὰν triginta annis definiri. Sed Plutarchus *g*) incertissimam esse huiusce vocis significationem innuit, vtpote quae aliquando de aetate hominis vigentis, intelligitur, et sic triginta annis definitur; aliquando vero de aetate hominis senescentis, et sic 108. amplectitur. Idem praeterea, si quidem ego illius sen-

sum

f) ad Iliad. A, 250.

g) de orac. defectu p. 415. ed. Franc.

ſum capio, τὴν γενεὰν b) exiſtimat apud Heſiodum nequaquam humanae vitae ſpatio circumſcribi, ſed diuerſam prorſus ſignificationem obtinere; dicens μήπω τὸν Ἡσίοδον ἀνθρωπίνην ζωὴν γενεὰν λέγειν. Vtcunque vero de generali huiuſce vocis ſenſu ſtatuatur, mihi quidem exploratiſſimum eſt, γενεὰς illas Heſiodeas nullum comprehendere definitum annorum numerum, ſed aliis alias prolixiores eſſe, et ſingularum longitudinem, vel actionum quarundam ſerie, vel morum ſimilitudine, vel ipſius forſan Poetae arbitrio determinari. Quamuis enim aureum illud, quod vocatur, ſaeculum vno Saturni regno definiuit Heſiodus: Οἳ μὲν ἐπὶ Κρόνῳ ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν; male tamen exinde concluditur longitudinem vnius hominum ſucceſſionis huic aetati Poetam tribuiſſe. Saturnum enim et Iouem diuina et immortali praeditos natura deſcribit, ideoque plures hominum ſucceſſiones ſub imperio Saturni praeteriiſſe pari ratione exiſtimauerit, qua Ioui in ſucceſſiuas hominum generationes imperium diſertis verbis attribuit. Dicit enim de Ioue, quod argenteae aetatis homines (Ἐργ. 138. ſeqq.) Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε; deinde vero, Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων Χάλκειον ποίησ'; illiſque demum ſublatis, Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πυλυβοτείρῃ Ζεὺς Κρονίδης ποίησε, et poſtremum de ferreo ſaeculo, Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων. Cum igitur Iouis imperio plures hominum generationes ſint ſubiectae, quid impedit, ne totidem ſub Saturno etiam fuiſſe concludamus? Nihil certe obſtat huic hypotheſi, quod vnicum, ſcilicet aureum, genus hominum ſub Saturno floruiſſe dicitur. Vox enim illa, τὸ γένος non ad notandam hominum ſucceſſionem adhibetur, ſed reſpectum habet ad mores, indolem, conſuetudines, res geſtas; in quibus, qui inter ſe conueniunt vel magnopere diſcrepant, ii eodem eſſe

b) ibid. p. 416.

esse vel diuerso τῷ γένει dicuntur. Concludo igitur aureum illud saeculum eo vsque durasse, donec homines, conuersis studiis, moribusque, simplicem illam ab Hesiodo descriptam viuendi rationem exuerant.

Ita vero se rem habere, nec vna hominum successione aetatem terminari, a quarti illius, quod dicitur Heroicum, saeculi longitudine patebit. Illustriss. quidem Chronologus, vt suae faueat hypothesi, vltra aurei saeculi initium Deucalionis diluuium remouet *i*). Apollodorus *k*) autem et Proclus *l*) testantur, Iouem istud diluuium ad perdendos aenei saeculi homines immisisse. Quorum sententia quam sit vero consentanea, nec ante aeneum saeculum Deucalionem vixisse ex ipso Neutono constat. Tradit enim vir Magnus *m*), „decem „post Deucalionem annis Idaeos Dactylos ferrum in Ida „Cretensi inuenisse, illudque in arma et instrumenta fa„bricantes fabrorum et armariorum artibus apud Euro„penses initium posuisse". Quod si verum sit, necesse est, vt Deucalionem vsque ad aeneum saeculum et illius quidem extremam partem deducas. nam ipse Hesiodus (Ἐργ. 151.) testatur in aeneo saeculo *ferrum nondum inventum fuisse* — μέλας δ' ἦν ἔσκε σίδηρος. Pone igitur Deucalionem iuxta finem aenei saeculi, et computa hominum generationes, quae inter eum et ferrei saeculi initium interceserunt, et sic tandem de intermedii saeculi, quod dicitur Heroicum, longitudine constabit. Post excisam Troiam ferreum saeculum incepit; discimus autem ab Homero *n*), a Deucalione ad Troianum bellum octo hominum generationes successisse, videlicet Deucalionem, Hellenem, Aeolum, Sisyphum, Glaucum, Bellerophontem, Hippolochum, Glaucum qui Troianorum fuit

i) Chronol. p. 13.
k) Biblioth. l. 1.
l) Comment. ad Hes. Ἐργ. v. 157.
m) Chronol. p. 13. 14.
n) Iliad. Z, 153. seqq.

fuit auxiliarius. In altera eiuſdem familiae linea ſeptem generationes Apollodorus *o*) et Proclus *p*) recenſent, nempe Deucalionem, Hellenem, Aeolum, Critheum, Pheretem, Admetum, Eumelum, qui eidem bello interfuit. Si igitur cum Neutono tres hominum ſucceſſiones centum annis circumſcribi ſupponamus, Heroicum ſaeculum fere in 266. annos, vel ſecundum Eumeli genealogiam in 233 excreſcere neceſſe eſt. Ipſe quidem Heſiodus (Εργ. 162.) diſertis verbis teſtatur plures hominum ſucceſſiones intra Heroici ſaeculi terminum comprehendi. Nam *iſtorum* inquit, *Heroum alii in Thebano, alii in Troiano bello interierunt.* Sed Thebani Heroes patres erant Troianorum, Tydeus Diomedis, Stheneli Capaneus, etc. De aliis quidem ſucceſſionibus quae a Thebano bello retro ad Deucalionis tempora praeterierant, apud Heſiodum ſiletur, illis ſolummodo memoratis Heroibus, qui maxime in iſto ſaeculo inclaruerunt, cauſamque praebuerunt praecipuam, cur illud ſaeculum Heroicum denominaretur. His omnibus perpenſis Neutonianam illam hypotheſin de γενεῶν Heſiodearum longitudine nequaquam eſſe probabilem concludo; ac proinde, etiamſi Heſiodus in ſaeculo ab excidio Troiae proximo floruerit, fieri tamen poſſe, vt multorum annorum interuallo ab illis temporibus remotus fuerit.

Sed inſtat Vir Magnus (Chronol. ibid.) — „Non „modo ipſe Heſiodus teſtatur ſe in ſaeculo a Troianis „temporibus proximo vixiſſe, ſed illud etiam ſaeculum „finem habiturum cum homines tunc viuentes caneſce„rent et morerentur; quod idem eſt, ac ſi dixiſſet ſae„culum illud ſuum longitudinis fuiſſe mediocris, et vna „hominum generatione terminandum". Verba Heſiodi ad quae reſpexit Neutonus, haec ſunt (Εργ. 108.):

Ζεὺς

o) Bibl. I, 2. *p*) Comm. ad Heſ. Εργ. 157.

Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γενέμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

in quibus explicandis ipse bonus (quam indignor!) in communem lapsus est errorem interpretum, qui ab accuratissimo Graeuio sic reprehenduntur (Lectt. Hesiodd.): — „Insulse Interpretes Latini: — *Postquam facti circa tempora cani fuerint.* An γενέσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν est fieri canum? Quid absurdius fingi potest? „Γενόμενοι sunt τεχθέντες. Sic autem verte: — „*Quum vix nati canescant*, hoc est, senescant, quum vix „postquam lucem adspexerunt, senio conficiantur, etc." Eandem pene phrasin a Iosepho vsurpatam inuenias; apud quem Abramus breuem filii sui iam, vt videbatur, mactandi, vitam deplorans, ἀπειδὴ, inquit *q*), γεννηθεὶς ἀποθανοῖη, *Cum iam nato moriendum sit.* Idem procul dubio est sensus verborum Hesiodi, qui a breui contemporaneorum suorum vita argumentum ducit, quod Iupiter, non quidem extemplo, sed aliquando illud genus perditurus sit, et meliora deinde saecula reducturus.

Quum vero, vt supra dixi, Neutonus ante aureum saeculum Deucalionem collocat, nec aliter quidem eius hypothesis potest consistere; expendamus argumenta, quae ad hanc opinionem muniendam adhibentur. Ex illis autem praecipua huiusmodi fere sunt: „*r*) Deucalionis diluuium in secunda vel tertia ante Cadmum generatione euenit; sed Cadmus in aureo saeculo vixit; „ergo Deucalionis diluuium in secunda vel tertia ante „aureum saeculum generatione euenit. Probatur Deucalionis diluuium tertia fere ante Cadmum generatione „euenisse exhinc, quod Ino, Cadmi filia, nupsit Athamae, „filio Aeoli, filii Hellenis, filii Deucalionis. Probatur Cadmum in aureo saeculo vixisse, duplici argumento. 1. Astrius, qui antiquorum erat Saturnus, in aureo saeculo vixit;

q) Antiqq. Iudd. l. 1. c. 13. *r*) Chron. p. 142. 148. 149. 159.

„vixit; ille autem Asterius Europam Cadmi sororem „vxorem duxit. 2. Curetes, quos secum Cadmus in „Graeciam inuexit, Iouem nutriuerunt; Iupiter autem „Minos erat Cretensis et Asterii filius".

Animaduertat Lector totam argumentationis vim ex hoc pendere, quod Asterius et Minos sint Saturnus et Iupiter ab antiquis celebrati, ac proinde Saturnus ille et Iupiter Cadmo coaeui fuerint; illud autem neutiquam probari, nisi verisimile sit, tum Curetas Iouem puerum nutriuisse, tum eosdem Curetas vna cum Cadmo in Graeciam venisse. Sed neutrum horum, vt opinor, vel certum est vel probabile. Curetas quidem Iouem nutriuisse ab Historicis memoratur; sed ab omnibus pro fabula summaeue re incertitudinis habetur. Strabo *s*), scriptor grauissimus, cum de his Curetibus copiosius disseruisset, hac de causa vereri videtur, ne Lector eum fabulis addictum existimauerit; inter discrepantes autem opiniones, quas de his congessit, vna est eorum *t*), qui Curetas non Iouis altores, sed Ioue et Calliopa natos perhibent. Neutonus quidem Luciamum huiusce rei testem adducit *v*), sed prorsus incommode eius vtitur testimonio, qui vniuersam Graecorum μυθολογίαν deridendam solet propinare. Quamobrem mirari licet, egregium hunc philosophum, in Mathematicis demonstrationibus δεινότατον, sperasse, tam leuibus argumentis, ab anilibus fabellis petitis, vniuersam antiquorum Chronologiam se posse subuertere. Sed concesso Curetas Iouem aluisse, vnde constat, illos vna cum Cadmo in Graeciam venisse? Refert quidem Herodotus (l. 5.) Phoenicios quosdam viros Cadmi comites artes literasque in Graeciam inuexisse; illos vero eosdem fuisse ac Cure-

s) προήχθημεν δὲ διὰ πλειόνων εἰπεῖν περὶ τούτων, καίπερ ἥκιστα φιλομυθοῦντες, l. 10. p. 726. ed. Amst.

t) ibid. p. 723.

v) de saltatione, non de sacrificiis, vt citatur a Neutono Chron. p. 149.

Curetas Iouis altores neutiquam teſtatur. Ipſe etiam Diodorus (l. 5. p. 230. edit. Steph.), qui omnes Cretenſium hiſtorias explorauerat, eandem de Ioue et Curetibus fabulam narrat, ſed eorum opinioni penitus aduerſatur, qui illos vna cum Cadmo, Aſterio, Minoe vixiſſe arbitrantur; nam Cretenſes Heroas, Minoem, Rhadamanthum, etc. multis ſaeculis poſt deos genitos floruiſſe refert *x*). Porro Pauſanias et Strabo, qui eorundem Curetum mentionem faciunt *y*) ſaepiſſime, inter varias et repugnantes, quae de iiſdem praedicantur, fabulas, eorum cum Cadmo ſocietatis vel *συγχρονισμοῦ* nuſquam meminerunt. Hypotheſis igitur Neutoniana, quod Cadmus Saturno et Ioui fuerit coaeuus, quodque Aſterius et Minos Saturnus ille et Iupiter fuerint, coniectura ſola nititur, omniſque probationis expers eſt, etiam illius, quae ab obſcura et ſibi ipſi ſaepius aduerſaria Graecorum *μυθολογία* petitur.

Sed alios Vir Magnus ſententiae ſuae patronos exhibet (Chron. p. 152.), ipſos nempe Cretas, qui Iouis tumulum in inſula ſua conſpici iactabant. Argumentum ſane *minime validum;* nam Cretes hac vnica de cauſa pro mendacibus vſque ad prouerbium notati ſunt *z*, κρῆτες

x) l. 5. p. 237. Μετὰ δὲ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὕστερον πολλαῖς γενεαῖς φασὶ γενέσθαι κατὰ τὴν Κρήτην ἥρωας ἐκ ὀλίγας, ὧν ὑπάρχειν ἐπιφανεστάτας τὰς περὶ Μίνω καὶ Ραδάμανθον.

y) Pauſanias Meſſen. et Eliac. prior. Strabo l. 10.

z) S. Pauli epiſt. ad Tit. 1, 12. Callim. Hymn. in Iou. v. 8. Epimenides, vt teſtantur Hieronymus ad Titum, Auguſtinus contra Aduerſarium Legis, Chryſoſt. Sermon. III. Epiſt. ad Titum, et Origenes l. 3. contra Celſum. Innuit quidem Scholiaſtes Callimachi aliam ob cauſam Cretenſium mendacia in prouerbium abiiſſe: παροιμία ἐστὶ τὸ κρητίζειν ἐπὶ τῷ ψεύδεσθαι, ἀπὸ Ἰδομενέως τοῦ Κρητὸς ῥηθεῖσα· ὃς λαχὼν μερίσαι τοῖς Ἕλλησι τὰ λάφυρα τῆς Ἰλίου, τὰ κρείττω ἑαυτῷ περιποιήσατο. Et Suidas: Κρητίζειν· τὸ ψεύδεσθαι. Ἰδομενεὺς γὰρ ἐπιτραπεὶς τὸν ἄριστον ἑαυτῷ ἐξείλετο. Sed mecum certe

τες ἀεὶ ψεῦσαι, quoniam, vt a Callimachi Scholiaſte *a*) accepimus, hoc ipſum ſepulcrum Minois erat, hac inſcriptione inſignitum, ΜΙΝΩΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΤΑΦΟΣ, ſed cum iniuria temporis τὸ Μίνωος eraſum eſſet, pro Iouis ſepulcro oſtentabatur. Neutonus autem Cretenſium veracitatem vindicat, integram inſcriptionem Iouis ſepulcrum deſignare exiſtimans. Nam Μίνωος τοῦ Διὸς τάφος Latine reddidit, *Minois Iouis ſepulcrum*; Minois qui erat Iupiter; ſed haec verba verti debere, *Minois Iouis filii ſepulcrum*, ſubintellecto τῷ υἱῷ per ellipſin Graecis vſitatam, Graeculis omnibus eſt notiſſimum. Quod ſi ita ſe res habet, tota Neutonianae argumentationis moles funditus ruit. Nam ſi Minos non ſit Iupiter, Aſterius non eſt Saturnus; ſi Aſterius non ſit Saturnus, tum Cadmus Aſterio coaeuus in aureo ſaeculo non vixit: quod ſi Cadmus in hoc ſaeculo non vixerit, nequaquam probatur, quod probandum erat, Deucalionis diluuium in ſecunda vel tertia ante ſaeculorum initium generatione euenisſe.

Sed inſtare poſſunt Neutonianae hypotheſeos fautores, parum intereſſe an Minos ſit ipſe Iupiter, an Iouis filius; hoc enim conceſſo, vnius ſolummodo generationis differentiam oriri quae in re tam remota et obſcura nullius eſt momenti. Sed falluntur illi, qui ſic argumentantur, quique aetatem Iouis conſtituunt reſpicientes ad aetatem eorum, qui pro filiis eius ſunt habiti. Ioui

certe fentiunt Callimachus; Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι· καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο Κρῆτες ἐτεκτήναντο· et Lucanus l. 8. extr. Tam mendax magni tumulo quam Creta Tonantis. et Nonnus Dionyſ. l. 8. Οὐ γὰρ ἀεὶ παρέμιμνε Διὸς ψευδήμονι τύμβῳ Τερπομένη Κρήτεσσιν, ἐπεὶ πέλον ἠπεροπῆες.

a) ad Hymn. in Ioh. v. 8. Ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Μίνωος ἐπεγέγραπτο, Μίνωος, τοῦ Διὸς, τάφος· τῷ χρόνῳ δὲ τὸ, τοῦ Μίνωος, ἀπηλείφθη· ὥσε περιλειφθῆναι, Διὸς τάφος. ἐκ τούτου ἔν ἔχειν λέγουσι Κρῆτες τὸν τάφον τοῦ Διός.

Ioui enim, quicunque is fuerit, in deorum numerum relato, et immortalitatem induisse credito, succedentium hominum superstitio varios potuit imputare filios, non eos modo, qui eodem, quo ille in terris versatus est, saeculo vixisse putabantur, sed eos etiam, qui multa post saecula nati fuerunt, nimirum quotiescunque adulatores regi cuiuis vel heroi hunc honorem adscribere voluerunt. Sed Neutonus ab hoc negotio omnem superstitionem et fabulam remouet, eosque vniuersos qui Iouis filii dicti sunt ita reuera fuisse existimans, ex eorum notiori saeculo ipsius Iouis saeculum statuere non dubitat. Huiusmodi argumentationis breue quoddam specimen Lectori iuuat exhibere, vt quam fallax, inanis, et nullius ponderis sit exemplo ostendam. Secundum Neutonum (Chron. p. 38.) condita est Roma sexcentis fere ante Christum annis, secundum visitatam chronologiam fere septingentis quinquaginta. Ego autem si methodo Neutoniana probare velim longe antiquiorem fuisse Romam, sequente argumento, quod ex Neutono didici, opinionem meam defenderim. Heros ille qui sub Martis nomine colebatur, erat Sesostris Aegypti rex (ibid. p. 98), qui mille fere ante Christum annis (ibid. p. 23.) floruit. Sed Mars Romuli erat pater, vt Liuius, Virgilius aliique memorant; ideoque Romam nongentis plus annis ante Christum conditam fuisse necesse est fateamur. Vel alias sic insistam: — Romulus sexcentis ante Christum annis floruit; ergo Mars seu Sesostris, Romuli pater, non amplius sexcentis et triginta. Quis tales rationes inanes esse non videt? Huiusmodi tamen est omnis Neutoniana argumentatio de Asterio, Minoe, cunctisque insuper deorum filiis, quae ex antiqua μυθολογία desumta est.

Aliud vero argumentum, quo hypothesin suam Vir Magnus tuetur, hisce pene verbis conceptum legimus (ibid. p. 164.): „Aliquando cum Mentore in Ithaca „vixit Homerus, et ab eo multa didicit, quae pertinerent

„ad vitam et res geſtas Vlyſſis, cuius Mentor amicus „fuerat". Quod ſi verum ſit, Heſiodum, Homero ſupparem, in generatione poſt Troianum bellum proxima vixiſſe neceſſe eſt.

Sed vnde, quaeſo, conſtat Mentorem illum Ithacenſem Vlyſſi cognitum fuiſſe? Homerus nempe, vt tradit libellus ille de vita eius Herodoto adſcriptus, cum Mentore quodam in Ithaca verſatus eſt, a quo cum multa beneficia accepiſſet, hanc illi gratiam retulit, vt nomen eius Odyſſeae inſereret ſub charactere viri prudentiſſimi, et amici ſummi Vlyſſis. Haud commode ex ſuſpecto hoc libello argumentum petit Neutonus, cuius quidem auctoritati, vt iam patebit, quandocunque hypotheſi ſuae aduerſatur, ſolito vſus acumine, nihil tribuit. Sed hiſtoriae habeatur fides; cum Mentore Ithacenſi verſatus fuerit Homerus; aegre tamen euinces eundem Mentorem Vlyſſi familiarem fuiſſe ex eo, quod in Odyſſea talis deſcribitur. Solent enim Poetae, aliam referendi gratiam plerumque incapaces, amicorum nomina immortalitati conſecrare. Phemius ille (Odyſſ. P, 263.) quem in procorum epulis cithara canentem Homerus inducit, prò ipſius vitrico et praeceptore a praedicto Biographo venditatur. Tychius vero, quem (Iliad. H, 220.) σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστον, et clypei ſeptemplicis fabricatorem idem celebrat, eundem Cuma diuerſantem benigno hoſpitio excepiſſe traditur. Et magiſtrum ſuum imitatus Virgilius, vt nobilibus quibusdam inter Romanos familiis blandiretur, *b*) Sergeſtum, Cloanthum, etc. Aeneae comites adiunxit. Sed quis ſibi perſuadeat vtrumuis poetam hiſtoriae in hac re auctoritatem ſecutum fuiſſe, vel exinde trahat argumentum, quo rei incertae fides concilietur? Quinimo nec ipſius Mentoris aetas facile pateretur, vt ille vna cum Vlyſſe, ac deinde cum Homero verſatus fuerit. Ita enim

b) Aeneid. 5, 121. 122.

enim computando colligimus. Vlyſſes ad Troianum bellum profecturus rei familiaris curam et regimen Mentori iam *ſeniori* committit (Odyſſ. B, 225.):

Μέντωρ ὅς ῥ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἦεν ἑταῖρος,
Καὶ οἱ ἰὼν ἐν νηυσὶν ἐπέτρεπεν οἶκον ἅπαντα
Πείθεσθαί τε ΓΕΡΟΝΤΙ, καὶ ἔμπεδα πάντα φυλάσσειν.

Mentorem iſto tempore quinquaginta ad minimum annos natum fuiſſe ſuppono; nam Heſiodus virum quadraginta annorum iuuenem appellat *c*); Troia iam capta ad ſexageſimum annum peruenerat, ideoque florente Homero triginta quinque abhinc annis, haud procul abfuit a centeſimo, ſi ſuperſtes fuerit. Non igitur veriſimile eſt Mentorem illum, quocum vixiſſe Homerus dicitur, Vlyſſi cognitum fuiſſe; nec id quidem in animo fuit Biographo illi, qui Herodoti nomine inſignitur. Nam Homeri aetatem ad annum a capta Troia centeſimum ſexageſimum deducit, quo tempore nomo certe ex Vlyſſis amicis in viuis eſſe potuit.

Sed ab ipſius, ni fallor, poetae verbis haec omnis lis de diſtantia inter Heſiodi aeuum et Troianum bellum componi poteſt. Octoginta poſt hoc bellum annis, ſi Thucydidi (l. 1. c. 12. p. 11. ed. Wetſt.) credamus, Graeci colonias deducere coeperunt. Alii *d*) quidem, inter quos Neutonus (Chron. p. 33.), anno poſt Troiam *ſexageſimo* Aeolicam migrationem primam factam conſtituunt; inter omnes autem conuenit *e*) non ante tertiam Aeolorum migrationem, quae poſt primam tertia generatione, poſt Troiam annis fere *f*) centum et quinquaginta facta fuit; Cumam conditam fuiſſe. Ipſe vero Heſiodus (Ἔργ. 636.) teſtatur patrem ſuum fuiſſe Cumanum, et in paupertatem tandem delapſum,

c) Ἔργ. 441. Τεσσαρακοντούτεϊς αἰζηός.
d) Strabo lib. 13.
e) Strabo l. 13. Pauſanias in Laconic. Vellei. Paterc. l. 1
f) Marmor Chronic. Homeri vita Herodoto adſcripta.

relicta ista vrbe, Ascram migrasse. Verisimile autem est, non eum ex primis Cumae colonis fuisse, sed ex eorum posteris; eius autem familiam, quae in noua forsan colonia floruerat, processu temporis ad angustias redactam. Ex qua historia licet determinatum aeui Hesiodei tempus statui non potest, eius tamen aetas in tantum colligitur, vt istam post ducentos ad minimum annos a Troiano bello collocare necesse sit. Quapropter quid sibi velit Neutonus nequaquam intelligo, qui Hesiodum pluribus annis ante Aeolicam migrationem vixisse arbitratur.

His adiicio, quod Herodoti auctoritas, cui multum videtur Neutonus tribuere, cum illis est, qui inter Troiana tempora et Hesiodum maximam interponunt distantiam. Troianum enim bellum octingentis ante se annis accidisse, quadringentis Hesiodum floruisse existimat (lib. 2). Cum eo videtur consentire scriptor grauissimus, et fere suppar, Thucydides, qui de Homero absque vlla cunctatione tradit (libro 1.): πολλῷ ὕστερος ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος.

Quin etiam ab ipso pene nomine, quod Troiano saeculo Hesiodus attribuit, coniectare licet illud a suis temporibus remotius fuisse. Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται Ἡμίθεοι (Εργ. 159.), augustius quiddam sonat, quam quod de hominibus a nobis pene visis et cognitis praedicare solemus. Reuera maximi homines in suo saeculo meri sunt homines, et quamvis famam meritis suis respondentem adipiscuntur, maior tamen e longinquo reuerentia, et veneration em conciliat antiquitas. Non nisi volventibus annis res gestae splendidis fabellis decorantur, et insignes viri ad deos euehuntur g);

Praesenti tibi maturos largimur honores
Iurandasque tuum per nomen ponimus aras;

quis

g) Horat. Epist. 1, 2, 15. etc.

quis a vera veneratione profectum iudicauerit, nec potius a turpissima dominantium adulatione? Quanto rectius vera vita hominumque sensus in sequentibus exprimuntur?

Sed tuus hoc populus sapiens et iustus in vno,
Cetera nequaquam simili ratione modoque
Aestimat, et nisi quae terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit.

Si quis igitur suspicetur Hesiodum de hominibus triginta annorum interuallo a se remotis tam magnifica et portentosa praedicasse, nae ille non satis intelligit vel humani generis ingenium, vel rationem fabularum, quae longo interuallo res gestas sequuntur, et generatione quadam, vt dicitur, aequiuoca, ex veritatis corruptione nascuntur.

Iam vero summi viri rationes Chronologicas, quae ad Hesiodum immediate spectant, absoluisse videor. Instituti operis modum excederem, si vniuersas, quae in isto libro continentur, ad examen reuocarem. Sed negotium illud literatis viris commendo industria sua et perscrutatione dignissimum. Quamuis enim vniuersas simul sumtas tantum in se roboris habere non existimo, vt ab illis antiqua Chronologia subuerti queat; in ils tamen tanta scientia, tam perspicax iudicium, et acris vis animi elucet, vt etiam in hoc opere (quid vltra dicam?) Neutoni genius agnoscatur.

De aetate vero Hesiodi respectu habito ad aetatem Homericam quid sit statuendum dispiciamus. In hac re duobus testimoniis ante citatis accedo, Herodoti nempe et Chronici Marmoris auctoris, inter quos conuenit, eos vel iisdem temporibus vixisse, vel Hesiodum perpaucis annis praecessisse. Ad quod confirmandum non leue est argumentum, non solum in vtroque poeta veneranda illa morum simplicitas, quae certissima est nota antiquitatis, sed insuper eaedem similesue locutiones in vtriusque operibus subinde occurrentes; quibus non-

nulli quidem inducti existimant, quod recentior Hesiodus Homerum imitatus fuerit; sed cum easdem phrases rarissime a recentioribus vsurpatas inueniamus, aequius est concludere istas locutiones proprias fuisse isti saeculo, in quo poetae nostri vixerunt, et postea in desuetudinem abiisse. Sed cum alii aliter scriptores sentiant, et opiniones suas variis muniant argumentis, postulat instituti nostri ratio, vt eorum singula examini subiiciamus, et, quid in se ponderis habeant, perscrutemur.

Prima nota, per quam de vtriusque Poetae aetate iudicatur, diuersus est styli character, quem viri docti in vtroque se deprehendisse arbitrantur. Illud vero κριτήριον, quam fallax sit, et errori obnoxium, supra me memini innuisse. Iam vero eandem rem confirmare libet ab iis, quae vir doctrina et iudicio praecellens, Ioh. Alb. Fabricius ad hanc litem respiciens obseruauit *b*): „Iustus Lipsius in notis ad librum 1. Velleii affirmat „*maiorem simplicitatem et rudiorem antiquitatem* in Hesio„do comparere quam in Homero. Contra Salmasius ad „Solinum p. 867. Lipsii iudicium (nomine eius praeter„ito) refellens, contendit longe suauiorem Hesiodum „et comtiorem, eoque minus antiquitatis redolentem „censeri debere, quod Dionysio Halicarnassensi iudice „καὶ ἐφρόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέ„σεως ἐμμελοῦς. Quam Salmasii sententiam nuper Cl. „vir Ludolfus Neocorus in Historia critica Homeri am„plexus, *si ex scriptis, inquit, vtriusque Poetae iudicium* „*ferendum est, Homerus sane ob maiorem simplicitatem* „*remotiorem antiquitatem redolet. Comtior enim Hesio*„*dus et rotundior.* Sed quod pace doctissimorum viro„rum dictum esto, magna in vtroque simplicitas, nec „minor elegantia natiua in vtriusque poematis comparet; „vt aetatem diuersam ex adeo diuersi argumenti scriptis „tam

b) Biblioth. Gr. l. 1. cap. 13. sect. 1.

„tam parum diuerſis coniicere fortaſſis ſit operam per-
„dere. Praecipue cum omnes fere, qui Heſiodum Ho-
„mero antiquiorem negant, illum tamen putent vel ali-
„quo eodem tempore cum Homero vixiſſe, vel non ita
„multis annis poſt, quae exigua temporis diuerſitas non
„adeo diuerſum ſtatim ſcribendi characterem inducit.“
Merito igitur reiicimus illud aetatis κριτήριον, quod a
ſtyli charactere deſumitur, praecipue cum inter viros
doctiſſimos, qualis ſit vtriuſque Poetae ſtylus, nondum
conuenerit. Quorum tamen diſcordiae hanc vnicam eſſe
cauſam exiſtimo, quod qui maiorem Heſiodo quam Ho-
mero ſimplicitatem attribuunt, auctorem Ἰλιάδος cum
auctore Ἔργων καὶ Ἡμερῶν conferant; qui maiorem Ho-
mero, auctorem Ὀδυσσείας cum auctore Θεογονίας vel
Ἀσπίδος, haud interea ſecum reputantes, quantum a
ſubiecti diuerſitate ſcribendi ratio variari debeat.

Aliud argumentum, ex quo aetas antiquior Homero
arrogatur, deſumitur a vocabulis quibuſdam ab Heſiodo
vſurpatis, quae in ſaeculo Homerico vel in vſu nondum
fuiſſe, vel diuerſam ab iſta, quam in Heſiodo obtinent,
tunc temporis ſignificationem habuiſſe exiſtimantur. Sic
enim Dan. Heinſius ad Ἔργ. 229. Ἀργαλέον πόλεμον τεκ-
μαίρεται: „Fruſtra non fuerunt antiquorum gloſſae ne-
„ſcio quae, quae nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ὁμή-
„ρῳ τὸ τελεῖῶ, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βάλλω. Cete-
„rum, quod notabunt vtriuſque poetae ſtudioſi, vel ex
„hoc Homerum apparet Heſiodo noſtro priorem, cui
„τὸ τεκμαίρεσθαι eſt τὸ τελεῖῶν. Antiqua enim lingua
„τέκμαρ ita in vſu erat. Philoſophus Rhet. 1. τὸ γὰρ
„τέκμαρ καὶ πέρας ταυτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαῖαν γλῶτ-
„ταν.“ Valeret hoc argumentum, ſi ſemper τὸ τεκμαί-
ρομαι τῷ τελεῖῶ aequipolleret, nec alio vnquam ſenſu
a veteribus vſurpatum inueniretur. Sed ſaepius ab ipſo
Homero idem huic verbo, quem ei affigit Heſiodus,
ſenſus attributus eſt, vt ex ſequentibus patebit. Iliad.
H, 70. Ἀλλὰ κακὰ φρονέων τεκμαίρεται ἀμφοτέροισι.

Odyſſ.

Odyſſ. H, 317. Πόμπην δ' ἐς τόδ' ἐγὼ τεκμαίρομαι. M, 139. Εἰ δέ κε σίνηαι, τότε τοὶ τεκμαίρομ' ὄλεθρον. K, 563. Ἄλλην δ' ἡμῖν ὁδὸν τεκμήρατο Κίρκη. In his, inquam, omnibus eundem ſenſum obtinet τὸ τεκμαίρομαι, quem in verſu Heſiodeo ſupra citato, Ἀργαλέων πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς, et eiuſdem operis v. 239. Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται, et apte ab Homeri interprete exponitur βυλεύω, προσημαίνω. Nec quidquam obſtat huic interpretationi, quod notauit Ariſtoteles τὸ τέκμαρ eandem quam τὸ πέρας vetere lingua ſignificationem obtinuiſſe. Patet enim cauſſa, cur hic ei ſenſus attributus eſt; nam cum τὸ τεκμαίρομαι primario ſenſu *machinari*, *moliri*, *intendere*, ſignificaret, finis vero illud ſit, in quod homines colliment, et tendant, ideo τὸ τέκμαρ, quod proprio ſenſu *conſilium* et *propoſitum* denotat, pro ipſo *fine* veteres vſurparunt.

Aſſerunt porro vocem νόμος Homeri aetate in vſu non fuiſſe, ſed τὰς θέμιστας occurrere, quotieſcunque apud eum legum iuriſue fit mentio; ſed legitur νόμος apud Heſiodum; de qua re videat Lector, quae fuſius adnotaui ad Theog. 66. Illa interim hic loci reſponſio ſufficiat, quod a ſilentio Homeri male argutitur praetermiſſam vocem poſt eius ſaeculum natum fuiſſe. Quis enim credere vel omnino ſuſpicari poteſt, vniuerſum Graecae linguae theſaurum per eius poemata diſtributum eſſe?

Eiuſdem generis eſt obſeruatio illa, quam a ſummo viro Samuele Clarke in Notis ſuis in Homerum (in Iliad. B, 43.) factam legimus: „Occurrit haec vox καλὸς, in „Iliade et Odyſſea amplius *ducenties* et *ſeptuagies*; et his „omnibus in locis priorem ſemper producit. Vnde ſe„quentes mihi videor obſeruationes colligere, a nemine, „quod ſciam, occupatas. — — Quarto: Hinc mihi no„vo argumento confirmari videtur, Heſiodum non „aequalem fuiſſe Homeri, (niſi forte per longa regionum „interualla linguis loquebantur plane diuerſis,) ſed recen-

„tiorem

„tiorem multo, (quod et aliunde cenſuit Cicero; *Ho-*
„*merus*, inquit, *multis*; *vt mihi videtur*, *ante ſaeculis*
„*fuit*, lib. de Senectute): Heſiodus nimirum, vt prio-
„rem in voce *καλὸς* ſaepe producit (Ἐργ. *καὶ* Ἡμ. 196,
„Theog. v. 8. 17. 22. et alibi) ita eandem ſaepe quo-
„que corripit (Ἐργ. 63. Theog. 584. et 902.) neque hoc
„ſolum; verum etiam more Dorico vltimam in vocibus
„*τροπὰς*, *δεινὰς*, *κύρας*, *Ἀρτύας*, *μεταναίτας*, *βύλας*,
„(quin etiam et *λαγὸς* in Accuſatiuo plurali) corripuit:
„(Ἐργ. 182. 281. 293. Ἀσπ. Ἡρ. 302. Theog. 60. 267.
„401. 534. 653.) Cuiuſmodi exempla apud Homerum
„neutiquam occurrunt. Similiter vocem *ὀπωρινὸς* cuius
„penultimam Homerus ſemper producit, Heſiodus re-
„centiore pronuntiandi more corripuit Ἐργ. v. 33". Ad
haec reſpondeo; nihil certi vel probabilis de aetate
vtriuſuis Poetae ex hiſce obſeruationibus inferri poſſe,
ob defectum ſcilicet aliorum Poetarum Homero coaeuo-
rum. Si enim alii exſtarent, coaeui Poetae duo vel
plures, qui in vocum citatarum proſodia cum Homero
conſtanter et perpetuo congruerent, haud iniuria He-
ſiodum ab eorum praxi diſcrepantem ab eodem ſaeculo
amoueremus, eumque poſtea vel forſan prius (quid
enim vetat?) vixiſſe ſuſpicaremur. Sed cum nemo iam
talis, praeter Heſiodum, de quo quaeſtio eſt, ſuperſit,
ex cuius ſcriptis de communi praxi iſtius ſaeculi iudicare
poſſumus, ecquis tuto affirmauerit, omnes iſtius aeui
Poetas iſtam conſtanter ſecutos eſſe proſodiam, quam
ſibi Homerus praeſcripſit? Iudicium hoc eſſet, pace
tanti Viri dixerim, nimis temerarium. Nam quo ma-
gis aequalibus ſuis Homerus antecelluit, eo maiorem
ab ipſo *ἀκρίβειαν*, et ſtrictiores poeſeos regulas expe-
ctare fas eſt; alios autem inferioris notae Poetas, qui-
bus tantus rigor eſſet incommodus, laxiora ſibi frena
impoſuiſſe; omneſque omnium dialectorum varietates
ſibi in ſubſidium vocaſſe, ſuſpicari. Eiuſdem fere rei
inſigne exemplum vel aetas noſtra et patria ſuppeditat,

in

in qua eundem virum tum in ſenſuum ſublimitate, tum in numerorum modorumque venuſtate exactiſſima, aequalium ſuorum chorum longiſſime ſuperantem admiramur.

Habeat igitur iſtam Homerus laudem, quam praeclaro eius Interpreti denegare non poſſumus; Heſiodumque quem Homero in arte ſua inferiorem, nimirum ne nobis Παίνιδος ψῆφος obiiciatur, ſtatuimus, maiorem ſibi licentiam indulſiſſe, eumque nihilominus cum illo vixiſſe fateamur.

Noſtrae etiam hypotheſi obiici poteſt, quod eidem genti populoque diuerſos ritus et mores Homerus et Heſiodus attribuant ac proinde inter ipſos interuallum temporis haud mediocre intercedere neceſſe ſit, cum vix fieri poſſit, vt vniuerſa gens, mutatis moribus, ad contrarias conſuetudines repente transfugiat. Huius quidem diſcordiae, vnicum, quod ſciam, allegatum eſt exemplum; ad illa Heſiodi verba, (Ασπ. Ηρ. v. 25.) Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι notat Scholiaſtes: ὁ Ὅμηρος τἀναντίον εἶπεν (Iliad. N, 713.) Οὐ γάρ σφιν ταδίη ὑσμίνη μίμνε φίλον κῆρ. Reſponderi poteſt 1. non ſatis conſtare, an vterque Poeta de eodem populo verba fecerit. Nam cum diuerſae eſſent Locrorum gentes *i*), et Homerus, vt patet ex vrbium nominibus *k*), Opuntios et Epicnemidios ſolos Oilei Aiacis imperio deſcripſerit, ſuſpicari poſſumus Locros illos, qui Amphitryonem ſecuti ſunt, et ab Heſiodo ἀγχέμαχοι appellantur, Oꝛolitas fuiſſe qui ab aliis Locris interiecta Phocidis regione remouebantur, et fortaſſe, vt locorum ſitu, ſic inſtitutis et militia a prioribus illis diſtabant; de quibus ſane Heſiodum

i) Λοκροὶ ἀμφότεροι. Xenoph. de Ageſilao rege. Et Hiſt. Gr. l. 4. Ὃν τρόπον δ' ἡ Φωκὶς τῇ Βοιωτίᾳ παρήκει-ται, τὸν αὐτὸν καὶ ἡ Λοκρὶς τῇ Φωκίδι ἑκατέρᾳ· διττὴ γάρ ἐστι etc. Strab. l. 9. p. 637. ed. Amſt. Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ Λοκρὶς. διήρηται δὲ διχα. ibid. p. 650. Pauſan. in Phocicis.

k) Iliad. B, 531. Τῶν γε μὲν Ἑσπερίων Λοκρῶν Ὅμηρος ἐμέμνηται. ibid. p. 653.

dum verba feciſſe veriſimilius eſſe arbitror ex eo, quod iſti Locri Taphiorum et Teleboarum, quibuſcum bellum gerebat Amphitryo *l*), erant finitimi. 2. In dubio eſt, an vteruis Poeta ſingularum gentium mores et conſuetudines, quales in Troianis erant temporibus, deſcripſerit, vel cognorit. Neſcio equidem quo pacto ad ipſos tam magno temporis interuallo remotos iſtiusmodi circumſtantiarum notitia poſſet peruenire, quippe cum in iſta aetate hiſtoria vel nulla eſſet, vel admodum imperfecta, et Homerus ipſe (Iliad. B, 486.) teſtetur, res maxime memorabiles Graecorum ducum populorumque nomina, incerta et obſcura fama ſe accepiſſe. 3. Idcirco probabile eſt vtrumque Poetam ſingulis gentibus a ſe memoratis ritus et conſuetudines non ex vera hiſtoria, ſed pro arbitrio attribuiſſe, illud ſibi ſolum proponentes, vt poemata ſua pulcris deſcriptionibus et grata varietate decorarent; vt omnino temerarium eſſet et ineptum ex epithetis illis πληξιππoι, ἀγχέμαχoι etc. de varia variarum gentium militia aliquid ſtatuere. 4. Obſeruari debet hanc obiectionem petitam eſſe ex Ἀσπίδι Ἡρακλέους, quod quidem poema pro genuino Poetae noſtri opere habendum duxi; de illo tamen ſic mecum ſtatuens, infirmiora eſſe argumenta, quibus eius αὐθεντία, quam quibus Homeri et Heſiodi συγχρονισμὸς euincitur. Si cui igitur citata obiectio alicuius eſſe momenti videatur, in illam potius, quam in hanc incidat ſuſpicio.

l) Iliad. B, 486.

IOH. ALBERTVS FABRICIVS

DE SCRIPTIS HESIODI.

Per opus Heſiodi, cui auctoritatem Homericis ſcriptis proximam tribuit Velleius, ſuſpicari liceat, peculiariter ab eo intelligi Poema, cui titulus: Ἔργα καὶ Ἡμέραι, *Opera et Dies*: nihil enim inter omnia Heſiodi ſcripta, iſthoc vnico eſt celebrius, nihil in veterum ſcriptis frequentius vſurpatum, imo quod ſolum pro Heſiodio agnoſcebant Boeotii, Heliconis accolae, teſte Pauſania in Boeoticis p. 771. Hoc perperam in duo diverſa ſcripta diſtingui, quorum alterum ἔργα, alterum a v. 763. ἡμέραι inſcribitur, probat Dan. Heinſius in Introductione c. 18. Olim enim doctrina τῶν ἡμερῶν ſiue de diebus homini oeconomo obſeruandis, ſine vlla diſtinctione ἔργα ſiue vitae praecepta ſubſequebatur, ita vt communis ac generalis eſſet inſcriptio ἔργα καὶ ἡμέραι, quo nomine etiam allegant paſſim veteres vnum aliquem verſum poetae producentes, licet ſaepius breuitatis cauſa tantum ἔργα appellant, neque cauſa eſt, cur poſt verſum 380. ſecundus liber incipiat; neque enim conſtat ab Heſiodo in plures libros hoc opus diuiſum fuiſſe, neque hanc diſtinctionem vel ſcriptores antiqui, vel Codd. Mſſ. probae notae agnoſcunt, vt docuit Ioh. Georg. Graeuius, elegantioribus litteris, quas cum ſingulari laude ornabat, nuper ereptus, Lection. Heſiodd. c. 9. Quanquam Poematis iſtius a citharoedis per partes decantari ſoliti, partes ſingulae pro argumenti varietate a veteribus Grammaticis laudantur interdum ſub titulis:

δαιμο-

δαιμονολογία, παιδώρα, πιθαγόρα, λήξεις *a*). Quemadmodum partes poeseos Homericae similiter ab argumento appellatas notatum a me supra est c. 3. num. 28. Sic et ἡμέρας Hesiodi seorsim quandoque laudant Grammatici recentiores, vt Iohannes Tzetzes Chiliad. 12. v. 174. καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἡμερῶν αἰτιολογεῖ δὲ πόσας; Eustathius ad Odyss. Σ, p. 661. ἢ καὶ ὅτι πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἡμέρας βιβῶμεν ἀποῖόν τι καὶ τὸ Ὀρφέως καὶ Ἡσιόδῳ περὶ ἡμερῶν.

Dicitur Hesiodus in hoc opere imitatus esse Ἔργα καὶ ἡμέρας Orphei de quibus dixi lib. 1. c. 19. §. 3. Sed Plinius l. 14, c. 1. affirmat Hesiodum praecepta agricolis pandere orsum, et l. 18, c. 25. principem omnium de agricultura praecepisse. At valde incertum est poemata Orpheo tributa Hesiodo fuisse antiquiora, perinde vt fallitur idem Ioh. Tzetza, qui in scholiis p. 180. b. editionis Heinsianae putat Hesiodum quaedam hausisse ex *Melampode b*), cum Melampus ille, ex quo ibi nonnulla a Tzetza proferuntur, longe sit Hesiodo iunior, et libros suos Ptolemaeo Philadelpho inscripserit.

Quanquam vero vocabulum ἔργου peculiariter interdum dicitur de agricultura, operisque rura colentium, vt notauit Eustathius ad Iliad. ε', p. 1135. et de hoc ipso Hesiodi poemate agens Olympiodorus in 1. Meteor. praxi 17. Salmasius de Vsuris p. 299. Petr. Moll ad Longum p. 37. et Anna Daceria p. 22. ad Anacreontem, ac nouissime Cl. Lambertus Bos Obseruatt. Critt. c. 6. p. 32. seqq. Praeterea Manilius quoque non aliud scriptum intellexit, cum l. 2, v. 19. s. de Poeta nostro cecinit:

Quin

a) Vide Eustath. in Iliad. ω, p. 1501. Heinsii Introduct. c. 7. Hesiodum ἐαψῳδὸν vocat Lucianus in Hermotimo T. I. p. 522.

b) Hunc locum ni fallor, respicit Salmasius p. 895. de annis Climactericis, vbi Melampodem refert inter eos, qui ἡμέρας scripserint. Sed et Hesiodi loca quaedam illustrat ibidem vir doctissimus.

Quin etiam ruris cultus legesque rogauit,
Militiamque soli, quos colles etc.

Neque Plinius 14, 1. *Tanta priscorum cura fertilior, aut industria felicior fuit, ante millia annorum* (scripsit Plinius circa annum V. C. 830.) *inter principia litterarum Hesiodo, praecepta agricolis pandere orso, subsecutisque non paucis hanc curam eius.* Neque Themistius Orat. 30. vbi ei Hesiodus dicitur τὴν ποίησιν διανείμας εἰς Ἡρώων τε καὶ Μυσῶν ἐπαίνους, καὶ τὴν γεωργίαν ἐν τούτοις τάξας. Tamen Hesiodi scopus princeps in hoc poemate non fuit agri colendi rationem tradere, sed *Persen* fratrem suum (quem ἀποποιὸν nescio quam vere Suidas vocat) a voluptatibus et otio auocare, ethicisque atque oeconomicis praeceptis imbuere: ἔγραφε δὲ βιβλίον τὸ παρὸν πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν παραίνεσιν ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν περιέχον παντοίαν; quam Tzetzae obseruationem Introductione sua multis confirmauit Dan. Heinsius, et capite vlt. ostendit vocabulum ἔργα latius sumi debere, ac de vniuersis, quae bono oeconomo facienda incumbunt, esse intelligenda. Illam viri docti sententiam Scholiastes Nicandri quoque comprobare videtur, dum p. 27. b. Hesiodum laudat ἐν τοῖς πραττομένοις; praecipue vero Maximus Tyrius Heinsio ipsi commemoratus, qui diss. 16. ait Hesiodum scripsisse τὰ εἰς τὸν βίον ἔργα τε ἃ δρᾶσέον, καὶ ἡμέρας ἐν αἷς δρᾶσέον. Sic θαλάσσια ἔργα scripserat Pancrates Arcas laudata Athenaeo 7, p. 283. et alibi.

In deliciis hoc poema fuit olim Seleuco Nicatori, ita vt capiti eius mortui appositum fuerit inuentum teste Ptolemaeo Hephaestione l. 5. apud Photium cod. 190.

Primos decem versus Hesiodum auctorem agnoscere negat Plutarchus, qui l. 9. Sympos. problem. 1. versum ἐκ ἄρα μοῦνον ἦεν ἐρίδων γένος vocat πρῶτα τῶν ἔργων. Negat Pausanias in Boeot. p. 771. ex mente accolarum Heliconis, qui prooemium in Musas Hesiodo abiudicabant et initium poematis affirmabant esse τὸ ἐς ἐρίδας, demonstratis

tis ſcriptori illi antiquiſſimis plumbeis laminis, in quibus τὰ ἔργα eo modo inſcripta erant. Similiter Ioh. Tzetzes auctor eſt, prooemium Heſiodo abiudicatum eſſe ab Ariſtarcho, Praxiphane Theophraſti diſcipulo, aliiſque; ἰστέον ὅτι Ἀρίσταρχος καὶ ἕτεροι ὀβελίζουσι τὸ προοίμιον, καὶ Πραξιφάνης ὁ μαθητὴς Θεοφράστου, λέγων ἀπροοιμιάστῳ βιβλίῳ ἐντυχεῖν, ἀρχομένῳ ἐντεῦθεν. Οὐκ ἄρα μῶνον ἦν ἐρίδων γένος. Reiicit etiam Heinſius c. 17. Introduct. profeſſus mali Poetae eſſe, ſed boni Philoſophi, et qui cum cura hunc librum perlegerit. Neque defuiſſe olim, qui Heſiodi poemata interpolarent, docet Pauſanias in Corinth. p. 171. At enim Dio Chryſoſtomus diſſ. 12. p. 199. ita hoc prooemium Heſiodi non dubitat, vt propter illud Heſiodum etiam praeferat Homero.

In ἔργα καὶ ἡμέρας triplicia Graeca exſtant ſcholia atque commentaria, in quibus ſingulis prooemium quoque explicatur. Antiquiſſima ſunt *Procli*, neque integra illa ſed excerpta tantum ἐκ τῶν Πρόκλου Διαδόχου c) argumenti maximam partem philoſophici moraliaque et παιδευτικὰ perſequentis. Secunda ſunt d) *Ioh. Tzetzae*, hominis non inerudititi, ſed vani et Proclo ſaepe praeter rem petulanter inſultantis. Tertia *Emanuelis Moſchopuli* Grammatica et intelligendae Poetae dictioni vtiliſſima. Denique ſubiecta eſt *Ioh. Protoſpatharii* ἐξήγησις Φυσικὴ τῶν ἡμερῶν Ἡσιόδου in filii gratiam ab auctore ſcripta et pauciſſimorum foliorum. Porro ediſcendum pueris Heſiodum datum eſſe iam olim, docet vel Ciceronis illud Epp. 6, 18. *Lepta ſuauiſſimus ediſcat Heſiodum, et habeat in ore:* τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα. Etiam a

 Rhapſo-

c) Ita coniicio ex verbis his Graecis, quae in editionibus praeponi video. In MS. tamen Cod. Gudiano, qui editis locupletior non eſt, inſcribitur: Πρόκλου Διαδόχου εἰς τὰ ἔργα καὶ ἡμέρας Ἡσιόδου.

d) Meminit Tzetzes ipſe Chil. 6, 842.

Rhapsodis cantatum ad lyram testis Plutarchus Symposs. 9. p. 736. et 743.

Solet Hesiodi ἔργοις vulgo subiici ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ siue *de scuto Herculis poema*, quod plurimi olim negarunt esse Hesiodi. Nam praeter Boeotos quos sola ἔργα pro genuino Hesiodi scripto habuisse ex Pausania ante nota ui, Aristophanes Grammaticus eam supposititiam esse ratus est, et ex Homeri descriptione ἀσπίδος Iliad. Σ, expressam, teste anonymo Graeco scholii, quod in editione Aldina ἀσπίδι subiicitur. Longinus in libro περὶ ὕψους p. 56. versum Ἡσιόδειον ex Aspide proferens addit: εἴγε Ἡσιόδου καὶ τὴν ἀσπίδα θετέον. Theodosius Alexandrinus in scholiis ineditis ad Dionysium Thracem: δεῖ δὲ τὸν γραμματικὸν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ βιβλία γινώσκειν. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν αὐτοῖς ὁμώνυμα βιβλία ψευδῆ, οἷον ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου καὶ τὰ Θηριακὰ Νικάνδρου· ἑτέρων γάρ εἰσι ποιητῶν. In aliis ad eundem Dionysium scholiis ineditis: ζητοῦμεν δὲ καὶ τὸν συγγραφέα, ἵνα τὸ ἀξιόπιστον ἢ μὴ τοῦ συγγραψαμένου καταλάβωμεν. Τοῦτο δὲ διὰ ἐπίγραφα (forte ψευδεπίγραφα) τῶν βιβλίων, ὡς ἔχει ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου· ἑτέρου γάρ ἐστιν. Ἐπιγραφῇ δὲ καὶ ὀνόματι ἐχρήσατο τοῦ Ἡσιόδου, ἵνα τῇ ἀξιοπιστίᾳ τοῦ ποιητοῦ ἀξίᾳ χρισθῇ ἀναγνώσεως. Eustathius ad Iliad. Σ, p. 1218. ex Homeri aemulatione (Ὁμηρικῷ ζήλῳ) quaedam in illa expressa notat, sed p. 2110. tamen tantum ait interesse inter Homeri Ἀσπιδοποιΐαν e) et

e) Vt Homeri partem postremam Iliados Σ ἀσπιδοποιΐαν vocat Eustathius et Pseudo-Didymus ad v. 491.: ita Servio ad 12. Aen. v. 161. Hesiodus etiam laudatur in Ἀσπιδοποιΐᾳ. Philostratus iunior teste Suida scripserat Παράφρασιν τῆς Ὁμήρου ἀσπίδος. Iudice Ludouico Hestello (Clouis Hesteau) Hesiodus Homericum Achillis scutum in suo poemate fideliter expressit. *Hesiode en son Aspis n' a fait, que rebatre le bouclier d' Achilles forgé par Homere.* Vide Anton. Verderii Biblioth. Gallicam p. 232.

et Heſiodi aſpidem, quantum inter diuinum opus et hominis.

In veteri ſcholio, quod in editione Aldina ſubiicitur, notatur illius initium legi in quarto Heſiodi Catalogo, Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ Φέρεται μέχρι στίχων ν' καὶ σ'. Hunc quartum Catalogum viri docti non abſurde ſentiunt complexum fuiſſe Heſiodo tributas μεγάλας ἤοίας, Eunapio in Aedeſio aliiſque pluribus commemoratas, quarum partem eſſe Aſpidem prima huius poematis vox ἢ οἵη dubitare nos vix permittit, et iam pridem perſuaſum fuit Guil. Cantero Nou. Lect. 4, 3. Tres priores Catalogi ſubinde laudantur ſub titulo Καταλόγοι γυναικῶν. Sane Harpocrationi in μακροκέφαλοι, et Suidae in Ὑπὸ γῆς οἰκοῦντες laudatur Heſiodus ἐν τρίτῳ γυναικῶν καταλόγῳ. Poſt librum quartum ἠοίας μεγάλας complexum, fuit quintus ἡρωϊκὴ γενεαλογία ſiue ἡρωογονία Heroum natales ex foeminis illuſtribus deſcribens. Nam teſte Maximo Tyrio diſſ. 16. Heſiodus χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, κατέλεγε τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ. Vide quae in hanc rem diſputata ſunt viris doctiſſimis Samueli Petito ad leges Atticas p. 460. ſqq. Is. Caſaubono ad Strab. 1, p. 26. Dan. Heinſio ad Heſiodi Interpretes p. 76. ſeqq. et Ioh. Meurſio Attic. Lect. 2, 20. Quanquam vero Aſpidem ita ponimus fuiſſe ἠοιῶν μεγάλων partem, nihilominus incerta res fuerit de auctore Heſiodo, quoniam totum illud opus ſuſpectum doctis iam pridem fuiſſe teſtatur Aelianus, vbi ad illud reſpiciens ſubiungit: εἰ μὴ ἄρα ἔστι τισὶν Ἡσιόδου τὰ ἔπη, ἀλλ' ὡς πολλὰ καὶ ἄλλα κατέψευσαι αὐτοῦ. lib. 12. Var. Hiſt. 726. edit. praeclarae Perizonianae. Ioſephus Scaliger Epiſtola 247. ad Salmaſium p. 530. *Vt anni ſic poeſeos graecae quatuor tempeſtiuitates fuiſſe animaduerti. Prima fuit illa, in qua princeps Homerus et Heſiodus. Hanc potes iudicare atque adeo vocare ver Poetices, pubertatem potius, quam infantiam. Excipit eam aeſtas non feruida quidem, ſed*

quae ex illo vere vestigia non obscura retinuit, in qua Onomacritus, Solon, Tyrtaeus, et quisquis auctor fuit τῶν ἠοιῶν καὶ τῆς ἀσπίδος, quam praeposstero iudicio Criticorum natio Ascraeo illi tribuit. Scaligero assentiuntur Heinsius, et in libro de poetis Vossius. Apollodoro tamen aliter olim visum qui l. 2. Biblioth. Aspidem audacter Hesiodo adscribit. ad quem locum Tan. Faber p. 274. *Sane miror fuisse olim, atque adeo hodieque reperiri, qui ea de re dubitent. Certa enim res est, et qui Hesiodi non esse putant τὴν ἀσπίδα, nae illi poesin graecam haud satis norunt.* Audacter etiam Aspidem Hesiodo tribuit Athenaeus l. 4, p. 180. Sed et Megacles Athenienſis et Apollonius Rhodius et Stesichorus Hesiodi esse illud poema non dubitarunt vt notat auctor vetus scholii, quod in edit. Aldina subiici dixi et hoc loco integrum describam. Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν' καὶ σ'. Ὑποπτεύκε δὲ Ἀριστοφάνης ὐχ ὁ Κωμικὸς, ἀλλά τις ἕτερος Γραμματικὸς, ὡς ὐκ ὄσαν αὐτὴν Ἡσιόδου, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς τὴν Ὁμηρικὴν Ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρουμένου. Μεγακλῆς δὲ ὁ Ἀθηναῖος γνήσιον μὲν οἶδε τὸ ποίημα, ἄλλως δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ, ἄλογον γάρ φησιν ποιεῖν Ἥφαιστον τοῖς τῆς μητρὸς ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ γ' φησὶν αὐτῦ εἶναι ἐκ τε τῦ χαρακτῆρος, καὶ ἐκ τῦ τὸν Ἰόλαον ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρίσκειν ἡνιοχοῦντα τῷ Ἡρακλεῖ. Ὡσαύτως δὲ καὶ Στησίχορός φησιν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

In hoc Poema exstant Commentarii graeci *Iohannis Tzetzae* et alterius *Iohannis Pediasimi*, Diaconi, iunioris vtique Ioh. Philopono, quem laudat p. 197. In Etymologico MS. apud doctiss. Kusterum in ἀλκαία allegantur *Hieronymus* et *Epaphroditus* ἐν ὑπομνήματι ἀσπίδος Ἡσιόδου.

Supereſt ex iis, quae exstant, Hesiodo tributis scriptis dicenda longe celeberrima ΘΕΟΓΟΝΙΑ, hoc est, *Deorum generatio*, vt Lactantius transfert l. 1. c. 5. siue *origines*

gines deorum γενναιτῶν f), quam non memini a quoquam vocari in dubium aut Hesiodo abiudicari nisi ab vnis Boeotiis, de quibus supra dixi ex Pausania p. 771. Neque tamen per omnia fidem Boeotiis habuit ipse Pausanias, sed p. 781. laudans Hesiodum in Theogonia subiungit: προσιέσθω δὲ ὅτῳ φίλον τὴν θεογονίαν. Confer eundem p. 634. Neque dubitarunt illam Hesiodo tribuere Pythagoras, (qui finxit Hesiodi animam vidisse se apud inferos vinculis adstrictam columnae aereae, stridentemque, propter ea quae de diis finxerat, teste Laertio l. 8. sect. 21.) Herodotus 2, 53. Plato, qui Theogoniam subinde sequitur notante Proclo in Timaeum l. 5. p. 291., Aristoteles l. 3. de coelo cap. 1. et alibi, Manilius l. 2. v. 12. s. nec Agatharchides Cnidius apud Photium p. 722. edit. Hoeschel. neque Eratosthenes in Catasterismis c. 9. et 1. et 19. et 32. neque *Acusilaus g*) Argius, qui

f) Vide Radulphum Cudworthum de vero Systemate intelligibili vniuersi p. 211. 212. 216. Ioh. Clericum ad v. 44. et 106. Porro Theogoniam ante ἔργα καὶ ἡμέρας ab Hesiodo editam non dubitat Proclus p. 24. ad Hesiodum: δῆλον δὲ ὡς προεκδέδοται ἡ Θεογονία. Confer quae de ordine scriptorum huius Poetae notaui infra num. 19.

g) Acusilai Argiui genealogias laudant praeter Strabonem et alios Vossio dictos in Hist. Graec. p. 436. Tertullianus l. 2. ad Nationes c. 2. (vbi male viri docti reponunt *Arcesilaus*.) Schol. Hesiodi ad Theog. p. 269. Scholiastes Homeri et Suidas, qui refert Acusilaum genealogias scripsisse ἐκ δέλτων χαλκῶν. Miror Cl. Dodwello in Diss. de aetate Phalaridis p. 25. s. Acusilaum antiquiorem videri Hesiodo, vel saltim ἡοιῶν μεγάλων scriptore. Arduum enim mihi esse videtur in tam remota antiquitate veritatem historicam argumentando assequi vel tueri contra diserta veterum scriptorum testimonia. Praecipue obseruandum, quod apud Suidam in Συγγράφω diserte legitur, τὰ Ἀκουσιλάου νοθεύεσθαι. Confer Valesium ad Harpocr. in Ὁμηρίδαι. Alius fuit Acusilaus Athenienſis Rhetor, sub Galba, de quo idem Suidas. Alius denique Acusilaus Tarentinus, Pythagoricus Iamblicho memoratus.

qui in Theogonia sua Hesiodum saepenumero castigauit teste Iosepho l. 1. contra Apionem p. 1034. neque *Eumelus* Corinthius, a quo non minus atque ab Acusilao, Hesiodi Theogoniam prosario sermone expressam et prosa venditatam esse tradit Clemens Alex. 6. Strom. p. 629. Neque *Xenophanes Colophonius*, quem in elegiis suis ac iambis perstrinxisse ea, quae Hesiodus de diis scripserat, testatur Laertius 9, 18. et Sextus Empiricus adu. Mathemat. l. 1. p. 57. et 341. Neque *Demosthenes Thrax*, a quo eiusdem Theogoniae Hesiodeae metaphrasin prosariam scriptam esse Suida referente cognoscimus, vel *Aristonicus* Grammaticus, aut *Zenodotus* Alexandrini, quos in Hesiodi Theogoniam scripsisse, vt Sabinum Sophistam in Acusilai, ex eodem Suida constat. Nec *Zeno Stoicus*, quem Cicero l. 1. de nat. Deor. c. 36. testatur Theogoniam interpretatum esse, nec *Chrysippus* denique, quem idem Cicero l. 2. auctor est fabulas Orphei, Musaei, Hesiodi, Homerique ad rerum naturam accommodasse.

Nihil vero aliud significare videntur veterum Genealogiae ac Theogoniae, quales praeter Hesiodum scripserunt Abaris *h*), Musaeus *i*), Pherecydes Atheniensis *k*), Orpheus *l*), Arifteas, Epimenides *m*), Antiphon *n*), Hecateus *o*), Andron *p*), Dromocrides *q*), Aemilius Macer,

h) Suidas in Ἄβαρις.

i) Laertius in prooemio.

k) Vide quae viri docti notant ad Laertium in Pherecyde, et Suidam in Φερεκύδης. Idem opus ni fallor, respicitur ab Eratosthene in Catasterismis, Scholiaste Homeri, Germanici, Pindari, et Apollonii, quando Pherecydem laudant.

l) De hoc dixi supra l. 1. c. 19. Adde Theod. Gaurerum 1, 26. et 2. Var. Lect. et Rich. Bentleium in limine Epistolae ad Ioh. Millium.

m) Vide de Epimenide supra l. 1. c. 6. §. 3. et de Aristea l. 1, c. 2. §. 6.

n) Irenaeus 2, 19.

o) Athenaeus l. 4.

p) Schol. Apollonii. Confer H. Lindenbrogium ad Censorinum p. 33.

q) Fulgent. 2, 17. Mythol.

Macer r), itemque alii, nihil, inquam videntur significare aliud, quam Cosmogoniam φυσιογονίαν ac Geogoniam fabulis Poeticis obumbratam, vt recte obseruatum est acutissimo Philosopho Thomae Burneto in Archaeologia Philosophica p. 297. 399. s. et in theoria telluris l. 2. c. 7. vbi inter alia locum insignem in Aristoph. Auibus p. 395. edit. Froben. confert cum Orpheo atque Hesiodo. Adde Simplicium ad 3. de coelo comment. 6. et Cotelerii notas ad recognitiones Clementis l. 10. c. 31. Nescio, satisne firmum argumenti genus sit Thomae Gabei viri cum insigni litterarum Graecarum iactura nuper denati, qui in notis ad Apollodorum p. 6. ex eo, quod in Theog. Hesiodi v. 218. Parcae noctis filiae esse dicuntur; at v. 913. Iouis ac Themidis, concludit, poema hoc non vnius esse auctoris, et fortasse partem Theogoniae Orphei Hesiodo adsutam.

In Theogoniam exstant Commentarii Graeci duplices, quorum vnus inscribitur: τῦ σοφωτάτυ καὶ λογιωτάτυ Κυρῦ Ἰωάννυ Διακόνυ τῦ Γαληνῦ εἰς τὴν Ἡσιόδυ Θεογονίαν ἀλληγορίαι s). alter vero: Σχόλια εἰς τὴν Ἡσιόδυ Θεογονίαν παλαιά; quorum auctorem *Didymum* existimasse videtur Natalis Comes l. 6. c. 18. Mythol. p. 633.

 Ioh.

r) Nisi apud Nonium in *picumnus* (quae auis est Marti dicata) legendum *Ornithogonia* vt sane videtur. Confer Colomesium ad Gyraldum p. 217. Idem p. 120. notat *Cynaethonem* Lacedaemonium cuius etiam Ἡρακλείαν laudat Schol. Apollonii, non *Theogoniam* scripsisse, vt affirmat Gyraldus, sed *Telegoniam*. Atque ita Vossius quoque p. 13. de Poetis Graecis ex Eusebii Chron. ad Olymp. V. 3. quanquam Meursius Misc. Lacon. 4, 17. apud Hieronymum et Marianum Scotum putat legendum *Genealogiam*, quia Pausanias testatur eum γενεαλογῆσαι ἔπεσι. Sed hoc etiam in Telegonia facere potuit. Constat tamen alioqui Telegoniam scriptam ab Eugemone Cyrenaeo, quem Aesopo aequalem facit Syncellus p. 239.

s) Allegoricos in Theogoniam interpretes legisse se innuit Eustathius ad Iliad. Ξ, p. 982.

Ioh. Alexander Braſſicanus a. 1530. praef. ad Saluianum teſtatus eſt ſe habere *Iohannis Philoponi*, cognomento Grammatici, Commentarios in Heſiodum, fortaſſe non alios intelligens quam quos ſub *Iohannis Galeni* nomine habemus, vel commentarios in ἔργα καὶ ἡμέρας, ſed qui Tzetzae ſunt, non Philoponi. Alium tamen ineditum Heſiodi Scholiaſten allegat Henr. Stephanus de inſtituendis Gr. linguae ſtudiis p. 8. et *Demetrii Triclinii* Scholia in *Theogoniam* Heſiodi MSta exſtare in Bibl. Vindobonenſi teſtatur Neſſelius IV, p. 21. ne deperditos Poetae exegetas memorem, *Demetrium Ixionem Adramyttenum* et *Dionyſium Corinthium*, de quibus Suidas; tum commentarios *Plutarchi* t) laudatos Gellio l. 20. c. 8. et in Graecis ad Heſiodum Scholiis paſſim: *Ariſtoteliſque ἀπορήματα Ἡσιόδου*, quae inter Philoſophi ſcripta refert Anonymus vitae eius auctor a Menagio vulgatus ad Laertium p. 202. *Ariſtonici* Alexandrini *περὶ τῶν σημείων τῶν ἐν τῇ θεογονίᾳ Ἡσιόδου*. Suid.

Theogoniam ſuam ita claudit Heſiodus, vt poſt genealogiam deorum ad foeminarum genus decantandum Muſas adhortetur:

Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε Ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Nimirum, vt ad DEPERDITA HESIODI SCRIPTA (ſedecim enim poemata ab Heſiodo compoſita eſſe affirmat Ioh. Tzetzes) pedem promoueamus, in iis primo ſtatim loco memorandus venit:

ΓΥΝΑΙ-

t) P. Lambecius in Lucubrat. Gellianis p. 117. pro verbis Gellii *in* IIII *in Heſiodum commentario*, omnino ſcribendum ſuadet, *in Iſin et Oſiridem commentario*. Sed quanquam in libro de Iſide et Oſiride gemina quaedam legun-tur iis, quae Gellius e Plutarcho producit, non audeo tamen coniecturae Lambecianae accedere contra fidem Codd. MSS. cum rem eandem tradere Plutarchus potuerit et tradiderit non ſemel pluribus in ſcriptis ſuis.

ΓΥΝΑΙΚΩΝ, siue vt Eustathius ad Iliad *i*, p. 643. allegat, ΗΡΩΙΔΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Α, Β, Γ. tum

ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Δ, siue ΗΟΙΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ (quarum forte pars superest, Scutum Herculis) et

ΗΡΩΓΟΝΙΑ siue ΗΡΩΙΚΗ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ. Vide, si lubet, quae de quinque hisce libris ita distinguendis dixi paullo ante §. 12. vbi agebam de Aspide siue Scuto, nec male hac ratione constabit numerus librorum a Suida assignatus, cui inter Hesiodi scripta memorantur Ἡοιῶν γυναικῶν καταλόγος ἐν βιβλίοις πέντε, quod opus ab Aspide ibidem distinguit non minus ac Tzetzes in suis ad Hesiodum prolegomenis. In illis Catalogis Hesiodum etiam de deorum nuptiis egisse testatur Menander Rhetor. p. 628. πολλὰ δὲ καὶ αὐτῷ ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν γυναικῶν περὶ θεῶν συνουσίας καὶ γάμων.

Hesiodi exemplo Ἡοιὰς Θεογαμίας scripsit *Pisander* Poeta memoratus Zosimo l. 5. c. 28. Catalogi Hesiodei mentio etiam apud Lucian. in Amoribus T. I. p. 875. Stephanum in γερηνία etc. Dio Chrysostomus autem 2. de regno p. 21. ex hoc probat Hesiodum ipsum se Homero inferiorem libenter agnouisse, quod Heroibus Homero relictis, ipse celebrandas sibi sumserit mulieres.

Praeterea Hesiodo adscriptae fuerunt ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ siue ΠΡΟΘΗΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ ad Achillem instituendum, de quo scripto dictum est supra libro primo in *Chirone*.

ΜΕΛΑΜΠΟΔΙΑ siue ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΝΤΙΝ ΜΕΛΑΜΠΟΔΑ. De hoc quoque poemate, cuius librum tertium laudat Athenaeus l. 13. p. 609. egi superiore libro in *Melampode*.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ siue ΑΣΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ. Plinius l. 18. c. 25. *Occasum matutinum Vergiliarum Hesiodus, nam huius quoque nomine exstat Astrologia, tradidit fieri, cum aequinoctium autumni conficeretur.* Scholiastes Arati ad v. 255. τὰς καλυμένας ὑάδας, ὧν καὶ Ἡσίοδος ἐν τῇ ἀστρικῇ αὐτοῦ τὰ ὀνόματα διδάσκει βίβλῳ, λέγων·

λέγων Φαισύλη ἠδὲ κορώνῃ εὐσθφανός τε κλέεια, Φαιῷ θ' ἱμερόεσσα καὶ Βυδώρῃ ταναύπτερος. Eosdem versus profert Ioh. Tzetzes in scholiis ad ἔργα p. 92. et Variar. Hist. Chil. 12, 169. s. βίβλου ἀρχαίην Hesiodi laudans, quam tamen non videtur ipse inspexisse. Respectu huius operis potissimum Callimachus, opinor, Aratum vt Hesiodi ζηλωτὴν perstrinxit in notissimo epigrammate, quod exstat in Arati vita apud Petauium in Vranologio p. 270. et emendatum est ab Isaaco Casaubono in Lectionibus Theocriticis c. 4. a Fulvio Vrsino in Virgilio cum Graecis scriptoribus collato p. 251. ab Hugone Grotio ad Aratum, a Salmasio ad Solinum p. 525. s. ab Is. Vossio ad Melam p. 68. Holstenio ad Stephanum p. 301. et nouissime a Rich. Bentleio in Graeuiana Callimachi editione p. 204. et 232. Hesiodo tamen suppositam fuisse Astronomiam innuit praeter Plinium Athenaeus l. 13, p. 491. καὶ ὁ τὴν εἰς Ἡσίοδον δὲ ἀναφερομένην ποιήσας ἀστρονομίαν. Cum admodum simplices et rudes essent obseruationes in illo opere et in ἔργοις traditae, hinc apud Platonem et alios dicuntur ἀστρονομοῦντες κατὰ Ἡσίοδον, qui populariter et ad vulgi captum, non accuratius et μαθηματικῶς Astronomica tractabant.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΕΙΣ ΒΑΤΡΑΧΟΝ τινα τὸν ἐρώμενον αὐτοῦ. Memorat Suidas.

ΠΕΡΙ ΙΔΑΙΩΝ ΔΑΚΤΥΛΩΝ. Idem Suidas. Et ex hoc Poemate fortassis scripsit Plinius l. 7. c. 56. Hesiodum tradere, quod ferrum in Creta repererint Idaei Dactyli.

ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΟΣ ΠΗΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΔΟΣ. Huius versiculos binos primores profert Isaacius Tzetzes prolegg. in Lycophronem, atque ex illo loco, licet dissimulet, Ismael Bullialdus ad Theonem p. 283. Barnesius ad Eurip. Phoeniss. v. 829.

ΓΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΣ memoratur a Strabone l. 7. p. 302. Ceterum obiter notare liceat, versum, quem inter Hesiodi fragmenta ponit Heinsius ex Etymol. Magno in βύβλος, non esse Hesiodi, sed Dionysii Periegetae v. 912.

ΑΙΓΙΜΙΟΣ, siue *in Aegimium Poema* ab aliquibus Hesiodo, ab aliis tributum *Cercopi* Milesio. Athenaeus l. 11. p. 503. καὶ ὁ τὸν Αἰγίμιον δὲ ποιήσας εἴθ' Ἡσίοδός ἐστιν, ἢ Κέρκωψ ὁ Μιλήσιος. Dalechampius Αἰγινόμιον legendum coniicit, *de pascendis et alendis capris;* sed Scholiastes Apollonii quoque in l. 4. ὁ τὸν Αἰγίμιον ποιήσας ἐν δευτέρῳ φησὶν, ὅτι ἡ Θέτις εἰς λέβητα ὕδατος etc. Porro *Cercopem* illum Hesiodi aequalem atque aemulum fuisse notaui supra §. 4. e Laertio in vita Socratis, et ex argumento Aristophanis Ranarum. Alius fuit et iunior Cercops Pythagoreus, de quo dixi l. 1. c. 19. sect. 2. Etiam Suidae Αἰγίμιος est nomen proprium. Sed fuit quoque Aegimius quidam Eleus, Medicus antiquissimus, cuius περὶ παλμῶν memorat Galenus IV. de pulsibus T. III. p. 44 50. περὶ πλακούντων Athenaeus l. 14, p. 643.

ΘΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΔΗΝ ΚΑΤΑΒΑΣΙΣ. Pausanias in Boeot. p. 772. inter scripta Hesiodo tributa commemorat, καὶ ὡς Θησεὺς εἰς τὸν Ἅιδην ὁμοῦ Πειρίθῳ καταβαίη. Confer Ioh. Meursium in Theseo c. 27.

ΕΠΗ ΜΑΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΕΡΑΣΙΝ. Idem Pausanias: οἱ δὲ αὐτοὶ ἕτοι λέγουσι, καὶ ὡς μαντικὴν Ἡσίοδος διδαχθείη παρὰ Ἀκαρναάνων, καὶ ἔστιν ἔπη μαντικὰ, ὁπόσα τε καὶ ἐπελεξάμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρασιν. Nescio iidemne fuerint.

ΘΕΙΟΙ ΛΟΓΟΙ, de quibus Maximus Tyrius diss. 16. de Hesiodo agens, χωρὶς δὲ αὐτῷ, inquit, πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα δὲ τοῖς λόγοις θεογονία.

ΚΕΡΑΜΕΙΣ. Vide supra c. 2. inter scripta Homeri deperdita num. 13.

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ. Athenaeus l. 8. p. 364. ἅπερ πάντα ἐκ τῶν εἰς Ἡσίοδον ἀναφερομένων μεγάλων Ἠοιῶν καὶ μεγάλων ἔργων παρῴδηται. Confer Langbaenium ad Longin. p. 57. edit. Tollianae.

ΚΗΥΚΟΣ ΓΑΜΟΣ. Idem Athenaeus l. 2, p. 49. Ὅτι Ἡσίοδος ἐν Κήυκος γάμῳ, καὶν γραμματικῶν παῖδες ἀποξενῶσι τῷ ποιητῇ τὰ ἔπη ταῦτα, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἀρχαῖα εἶναι,

εἶναι, τρίποδας τὰς τραπέζας φησί. Plutarchus 8, 8. Sympos. ὡς ὁ τὸν Κήυκος γάμον εἰς τὰς Ἡσιόδου παρεμβαλὼν εἴρηκεν.

DE HERBIS scripsisse Hesiodum colligunt viri docti ex Plinii lib. 15. c. 1. l. 21. c. 17. et 20. l. 22. c. 22. l. 25. c. 2. Sed fortasse obiter in aliis poematis ista tractaverat Hesiodus, vt de scolymo et asphodelo dixit in ἔργοις.

DE MEDICINA scripsisse singulari quodam libro, minus adhuc mihi persuadeo, licet *Cleodemus* Medicus apud Plutarchum in Conuiuio septem sapientum p. 158. contendit Hesiodum Medicum fuisse, qui tam accurate et perite de victus ratione, vini temperie, aquae bonitate, lauacris, mulieribus, congressus tempore et infantum sessione disseruerit.

Neque FABVLARVM, quae Aesopo tribuuntur, auctor fuit, aut singulari quodam opere *apologos* scripsit Hesiodus, licet eodem Plutarchi loco legas Aesopum sese Hesiodi discipulum iure profiteri posse propter fabulam de accipitre et luscinia apud Hesiodum in ἔργοις v. 202. s. et Quintilianus l. 5. c. 11. negat fabulas originem accepisse ab Aesopo, sed videri primum auctorem earum Hesiodum. Hermogenes in Progymnasm. Prisciano interprete: *Vbi sunt fabulae vetustissimi quoque auctores, vt Hesiodus, Archilochus, Horatius; Hesiodus quidem luscíniae, Archilochus autem vulpis, Horatius muris.* Theon Alexandrinus in Progymn. p. 22. Αἰσώπειοι δὲ ὀνομάζονται οἱ μῦθοι ὡς ἐπίπαν, οὐχ ὅτι Αἴσωπος πρῶτος εὑρετὴς τῶν μύθων ἐγένετο, Ὅμηρος γὰρ καὶ Ἡσίοδος (confer Suidam in μῦθος) καὶ Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι τινὲς πρεσβύτεροι γεγονότες αὐτῷ φαίνονται ἐπισάμενοι καὶ δὴ καὶ Κόννις ὁ Κίλιξ (ita recte Colomesius in Opusculis p. 224. et p. 103. ad Gyraldum) καὶ Θῆρος ὁ Συβαρίτης καὶ Κυβισσὸς ἐκ Λιβύης μνημονεύονται ὑπό τινων ὡς μυθοποιοί, ἀλλ' ὅτι Αἴσωπος αὐτοῖς μᾶλλον κατακόρως καὶ δεξιῶς ἐχρήσατο. Denique Euphorion, teste Suida,

Heroi-

Heroicum Poema edidit; quod inſcripſit Ἡσίοδον. Inter Teleclidis Comoedias quoque fuit Ἡσίοδος memorata eidem Suidae in ἀδαμῇ et Scholiaſti Ariſtophanis, Athenaeo Ἡσιόδοι. Neque praetereundum eſt, quod *Euthydemus* Athenienſis verſus quoſdam ſub Heſiodi nomine vulgaſſe traditur ab eodem Athenaeo l. 3. p. 116. Pythagoram Homeri et Heſiodi carminibus decantatis animum ſuum delinire ſolitum refert Porphyrius in vita eius p. 21. Neque Homeri tantum ſed Heſiodi quoque carmina μελῳδηθῆναι teſtatur Athenaeus 14. p. 620.

Supereſt, vt iam deinceps editiones praecipuas ſcriptorum Heſiodi, quae exſtant, ſuccincte perſequamur.

Editiones Heſiodi Graecae.

Prima *Aldi Manutii* Romani, dicata Guarino Veronenſi, et luculentis typis exſcripta Venetiis 1491. fol. In hac poſt Theocritum et Catonis diſticha a Maximo Planude Graece verſa ſententiaſque Theognidis, Pythagorae, ac Phocylidis ſequitur Heſiodi Theogonia, poſt Theogoniam Scutum Herculis, et poſtremo loco Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quem ordinem in nouiſſima editione Heſiodi ſeruauit Vir Cl. Iohannes Clericus. Eſt mihi exemplum editionis huius Aldinae idem, quo vſus olim Daniel Heinſius, qui manu ſua nonnulla annotauit, et quaedam non vulgaria ex hac in reliquis recentioribus emendari poſſe monuit.

Ἔργα καὶ ἡμέραι Pariſ. 1507. 4. curante Franciſco Tiſſardo. Confer A. Cheuillierium de origine typographiae Pariſ. p. 249.

Heſiodus Graece apud Iuntas, 1515. 8. et Baſil. apud Ioh. Frobenium 1521. 8. Venet. 1542. 8. Francof. 1549. 8.

Inter Poetas Principes Henrici Stephani A. 1566. fol. typis maioribus et luculentiſſimis.

Edi-

Editiones Hesiodi cum Scholiis Graecis.

Prima Veneta ex officina Ioh. Franciſci Trincauelli A. 1537. in 4. elegans et emendata, quam ex cod. MSto ſuppletam me memini videre in Bibliotheca Gottorpienſi Sereniſſimi Holſatiae Ducis inter libros Wowerianos. In hac editione quaedam melius legi, quam in poſterioribus, etiam Heinſiana, notatum Seldeno ad Marmora Oxonienſia p. 36. ſeq.

Secunda Baſileenſis A. 1542. 8. in qua Heſiodus cum verſione *Bonnini Mombricii*: ſcholia Graeca pleniora, quam in priore, ſed longe minus emendata et augmentis quibuſdam non vno in loco interpolata potius, quam ſuppleta, et hinc inde vitiata atque corrupta, adiunctis *Ioh. Tzetzae* ſcholiis Latine verſis a *Georgio Heniſchio*.

Tertia cum ſcholiis ſiue commentario eiuſdem Tzetzae, ad libri calcem. Baſil. 1574. 8.

Quarta Heinſiana Lugd. Bat. ex officina Raphelengii 1603. 4. in qua poſt dedicationem ad ordines Hollandiae, ſequuntur *Dan. Heinſii* prolegomena, in quibus Poetae Heſiodi character ſimplex a Grammaticorum calumniis vindicatur. Inde poſt nonnulla ex Suida, Anthologia, Gyraldo aliiſque de Heſiodo adſcripta legitur elegans Heinſii in Pandoram hymnus Graecus, quem, cum primum nomine auctoris diſſimulato ſeorſim excuſum Ioſepho Scaligero typographus communicaſſet, vir ille doctiſſimus antiquo Poetae tribuere non dubitauit, teſte auctore apologiae pro Heinſio aduerſus Croium p. 129. Quin Heinſio ipſo teſte in litteris ineditis ad Eliam Putſchium, negauit ſe, ex quo renatae ſunt literae, ſimile quid poematis Graeci compoſitum vidiſſe. Penultimus in appendice hymni verſus: Γεωτιάδην τ' ἐρίηρα φίλοιν ζυγὸς αἰὲν ἐόντες omiſſus eſt in editione Heinſiana 1622. 8. poſt Synodum Dordracenam edita,

edita, (etiam in aliis recentioribus x), quod Heinſius non auderet tantis laudibus mactare nomen Hugonis Grotii, laudatiſſimum profecto, ſed praeualentibus tum in Belgio partibus inuiſum. Poſt alia in Heſiodum Heinſii Epigrammata occurrit argumentum ἔργων Heſiodi ab Heinſio Graece ſcriptum, in quo nonnulla vt parum Graeciſmo congruentia perſtringit Ioh. Croius p. 251. ſ. Obſeruationum ſacrarum. Deinceps ſuccedit Heſiodus ipſe Graece et Latine cum Graecis ſcholiis, quae ex editione Veneta per Bonau. Vulcanium MSti codicis auctoritate ſuppleta et caſtigata, collata inſuper Baſileenſi editione Heinſius recenſuit. Iconem variorum inſtrumentorum ruſticorum, quae exſtat p. 310. quamque in ſua editione p. 261. repeti curauit Iohannes Clericus, debuit Heinſius Conrado Geſnero p. 81. Operis de quadrupedibus. Denique ſubiiciuntur *fragmenta Heſiodi* ex veteribus ſcriptoribus collecta a *Ioſ. Scaligero* et *Dan. Heinſio*; tum Ἡσιόδου καὶ Ὁμήρου ἀγών Graece ex editione Henr. Stephani A. 1573. 8. Catalogus ſcriptorum Heſiodi, Heinſiique introductio in doctrinam quae libris Heſiodi ἔργων καὶ ἡμερῶν continetur: notae, emendationes, et obſeruationes eiusdem Heinſii in Heſiodi ἔργα, et Scholiaſtas Graecos, Latinumque interpretem, et ſpicilegium fragmentorum Heſiodi a *Ioh. Meurſio* ſuppeditatum, atque in Graecos Heſiodi commentatores locupletiſſimus Index Graecus.

Editiones Heſiodi praecipuae Graecolatinae cum verſione et notis doctorum virorum.

Cum verſione Latina et variantibus lectionibus e MSS. Palatinis et notis doctorum virorum ex officina *Hieronymi Commelini* A. 1591. 8.

Cum

x) Iohannis quoque Clerici. Vide Memorias Dombenſes ſi- ve Treuoltianas Anni 1701. p. 269. edit. Amſtelod.

Cum verſione emendata ab *Eraſmo Schmidio*, et in ἔργα enarratione *Melanchthonis* et 23. tabulis ſynopticis eiusdem Schmidii. Witebergae 1601. 8.

Cum verſione emendata a *Dan. Heinſio*, eiusdem introductione, notiſque in Opera et dies, et Heſiodi fragmentis. Lugd. Bat. 1613. et 1622. 8.

Cum verſione ab Heinſio caſtigata, notis *Cornelii Schreuelii* et indice *Georgii Paſoris* longe quam in eius collegio Heſiodeo Amſt. 1632. 8. prodierat, locupletiore. ibid. typis Elzeuirianis nitidiſſimis, A. 1657. 8. Huic editioni in quibuſdam exemplaribus etiam additur fuſior *Lamberti Barlaei* in Theogoniam commentarius, in quo analyſis et Mythologia in tironum gratiam perſpicue traditur.

Cum *Ioh. Georgii Graeuii* Lectionibus Heſiodeis. Amſt. 1669. 8.

Cum verſione a *Ioh. Clerico* y) emendata, Graeuii Lectionibus Heſiodeis auctioribus, Dan. Heinſii introductione notiſque: et *Ioſephi Scaligeri* ac *Franciſci Guieti* in Heſiodum, tum in partem ἔργων *Stephani Clerici* annotatis, et filii eius *Ioh. Clerici*, Viri Cl., animaduerſionibus in vniuerſa Heſiodi opera, Theogoniam praeſertim, et fragmenta, quae Latine vertit et illuſtravit, indicemque Georgii Paſoris addi curauit. Amſt. 1701. 8.

Familiam quoque ducit Heſiodus in editionibus Graecolatinis Poetarum Georgicorum, Bucolicorum, et Gnomicorum, ſaepius editorum non vno in loco 8. et 12.

Olai Wormii quaeſtionum Heſiodearum heptades duae lucem adſpexerunt Hafniae A. 1616. 4. *Radulphi Wintertoni* Notae in Heſiodum cum eius Poetis Graecis

y) Confer eius Bibliothecam ſelectam T. XI. p. 349. et Memorias litterarias Trevultinas ſiue Dombenſes A. 1701. T. I. p. 250. ſ.

cis minoribus Cantabrig. 1652. 8. Praetereo *Iohannis Spondani* in ἔργα notas vulgatas Rupellae A. 1592. 8. et in idem poema paſſim edita ſcholia *Ioh. Caſtelli*, *Iacobi Ceporini*, *Iohannis Friſii*, *Matthiae Garbitii*, *Matthiae Flacii*, et notata Ethica atque Oeconomica *Ioh. Conradi Dieterici*, Lexilogiamque eiuſdem Heſiodeam vulgatam Gieſſae 1659. 8. et *Georgii Heniſchii* ſchematiſmos Baſil. 1508. tabulaſque *Iohannis Poſſelii*. Tum ineditum *Zach. Lundii* Commentarium in Opera et dies, qui Hafniae ſeruatur MS. in Bibl. Excellentiſſimi viri Iohannis Moth.

Latino carmine ἔργα καὶ ἡμέραι vertit paullo liberius *Nicolaus Valla*, ſiue *de valle*, Pariſ. et Lipſ. 1507. 4. Strictius *Vlpius* Franeckerenſis Friſius Baſil. 1540. 8. Vtraque metaphraſis addita eſt verſioni proſariae et commentario *Stephani Riccii* in Heſiodi ἔργα recuſo Lipſiae A. 1611. 8. et prima vice edito ibid. A. 1580. 8.

Georgius Rotallerus carmine elegiaco reddidit Francof. 1576. 8.

Theogoniam tranſtulit verſibus hexametris *Boninus Mombritius* Patricius Mediolanenſis et vberiore carmine elegiaco in libros quinque diſtributo *Burchardus Pylades*, Brixianus, Baſileae ap. Oporin. 1544. 8.

Scutum Herculis Heroico carmine *Iohannes Ramus de Goës*, quod cum *Nicolai Vallae* metaphraſi ἔργων, et *Mombritii*, *Pyladaeque* Theogonia exſtat in calce editionis Heſiodi Graecolatinae Lipſienſis 1597. 8.

Opera et dies *Gallico* carmine per *Ioh. Antonium Bayfium* cum aureis Pythagorae carminibus, ſententiſque Phocylidae et Naumachii Pariſ. 1574. 4. Heſiode traduit par *le Gras* ibid. 1586. 12.

Rhythmis *Danicis* Heſiodum expreſſit *Henr. Thomas Gerner*.

Inter fragmenta Heſiodi ab Heinſio Clerieoque omiſſus eſt locus, ſeruatus vtcunque a Fulgentio l. 3. Mythol. c. 1. quem hoc loco reſtituere conabor. Ful-

gentii verba haec ſunt: *Proetus Pamphylia lingua ſordidus dicitur, ſicut Heſiodus in Bucolico ludicro ſcribit, dicens*: PEPRIGROSISTAFVLVEVLACTISMENESEMORVM. *Id eſt, ſordidus inſtar vuarum, bene calcatarum ſanguineo rore.* Antiquae Fulgentii editiones, verba Graeca plane omiſere. MSti Codices cum editione Munkeri non ſapiunt vltra ea, quae adſcripſi. Vere monuit Reineſius, Graeca Latinis ſcripta literis, per librarios praecipue adeo imperitos, lectu et intellectu difficillima eſſe c. 13. de lingua Punica num. 24. ſeq. Tentauit tamen Is. Caſaubonus ad Suetonii Auguſtum cap. 67.

Πρόϊτος εὐρυβέων βοτρύων δρόσῳ αἱματόεντι.

Iacobus Gronouius in Exercitationibus de Dodone p. 36.

Βρίθωσι ϛαφυλῆς εὐσάκτης μῆνες ἔνωροι.

Videndum, veterine lectioni propius accedat et Fulgentii verſioni melius reſpondeat, quomodo ſcribendum coniicio:

Πρόϊτος ἐ' ὡς ϛάφυλ' εὖ λακτισμένα αἵματος ἔρση.

Alium Heſiodi verſum de Proeti filiabus Suidas in V. μαχλοσύνη·

Εἵνεκα μαχλοσύνης ϛυγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Heſiodum *Homeri imitatorem* multi obſeruarunt, ita vt iam olim notauerint Critici, Euſtathius, aliique verſiculos pene eoſdem apud Homerum et Heſiodum pariter occurrentes. Adde Bochartum in Hieroz. T. I. p. 681. Conuenit et in hoc Poetae noſtro cum Homero, quod ſimiliter atque ille viſus eſt interdum parum abhorrere a' *phraſi Orientalium*, vt oſtendit *Zacharias Boganus* in Homero et Heſiodo Hebraizante. Oxon. 1655. 8. Ne dicam de variis Etymologiis ex Phoenicia lingua petitis, quibus Heſiodi Theogoniae lucem afferre conatus eſt prae ceteris Iohannes Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ

HESIODI
ASCRAEI
THEOGONIA

NOTVLAE IN THEOGONIAM HESIODI.

Θεογονία] Sic inscribitur descriptio generationis Deorum; nimirum, γεννητῶν, nam erant alii ἀγέννητοι, vt docet *Hesiodus*, ab initio Poematis. Dicitur *Abaris* Hyperboreus vates, scripsisse Θεογονίαν καταλογάδην, *prosa oratione generationem Deorum*; quod forte additur, discriminis causa, ne Hesiodea intelligeretur. Vide *Suidam*, in *Abaris*. Si *Herodoto* credimus, *Homerus* et *Hesiodus* inuentores fuere Theogoniae, antea Graecis ignotae. Sic enim loquitur Lib. 2. c. 53. Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινὲς τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπίστατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες ΘΕΟΓΟΝΙΗΝ Ἕλλησι, καὶ τοῖσι Θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες: *Vnde autem singuli Deorum exstiterint, anne cuncti semper fuissent, aut qua specie, hactenus ignoratum fuerat, nisi nuper atque heri, vt sic dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor fuisse) finxerunt Graecis Theogoniam, Diis cognominibus datis, diuisisque honoribus et artibus inter illos, et descriptis illorum formis.* At vbique *Homerus* et *Hesiodus* quasi iam nota illa describunt, nec videntur ornasse nisi circumstantiis nonnullis. Sane numquam homines aliter de Diis sentientes eos tulissent talia de iis blaterantes, qualia habent. Vide ad v. 211. Interim liquet ex hisce verbis *Theogoniam* vere esse *Hesiodi*, quamuis nonnulli dubitarint, vt docet *Pausanias* in Boeoticis, siue Lib. IX. p. 581.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν,
Αἵθ' Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε,
Καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἁπαλοῖσιν

HESIODI ASCRAEI
DEORVM GENERATIO.

A Muſis Heliconiadibus incipiamus canere,
Quae Heliconis habitant montem, magnumque diuinumque:
Et circa fontem caeruleum pedibus teneris

VARIETAS LECTIONIS.

2. *μέγα ζάθεόντε* B. 109.

NOTAE IN HESIODVM.

1. Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν] Priores centum quindecim verſus ſunt ſuppoſiti. Theogonia incipit verſu 116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ' etc. *Guietus.*

Ἑλικωνιάδων] Recte vetus Scholiaſtes patrias Muſas a Boeoto vate inuocari obſervat. *Helicon* mons fuit Boeotiae, ita dictus a Phoenicio *bhalik* חליק aut חליקון *bhalikon*, quae vox *montem altum* ſonat. Vide *Sam. Bochartum* Lib. I. Chanaanis, Cap. XVI. vbi oſtendit plenam fuiſſe Boeotiam et colonis et nominibus Phoeniciis. *Clericus.*

2. Ζάθεόντε] *Diuiniſſimum* montem vocat, propter numerum deorum, qui in eo verſabantur; quales Muſae, Oreades, Dryades, Naiades etc. Infra v. 129. vocat

— ἕρεα μακρὰ θεῶν χαριεντας ἐναύλους
Νυμφέων.
Longos montes Deorum grata habitacula Nympharum.
Clericus.

3. Ἰοειδέα] Malim μελάνυδρον interpretari, *ἀπὸ τῆς ἰὸς ferrugine*, quia eo epitheto ſignificatur copia aquae; quae non eſt *ἰοειδὴς*, niſi ſit profunda, ac proinde copioſa, et perennis, quae laus eſt fontis. Ideo *Homerus*, et poſt eum *Heſiodus* vocant *ἰοειδέα πόντον*, id eſt, profundum. Ideo Poëtae Latini *caeruleos* fontes vocant, vt *caerula Liriope* dicitur *Ouidio* Metam. III. Confirmatur haec interpretatio, ipſa ſignificatione propria vocis, quae ſignificat quod habet εἶδος, ſeu *ſpeciem ἰὸς*. Non poteſt autem dici fons *ſpeciem* habere *floris*, licet

Ὀρχεῦνται, καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος·
Καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο,
Ἢ Ἱππουκρήνης, ἢ Ὀλμειοῦ ζαθέοιο,
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὰς ἐνεποιήσαντο,
Καλὰς, ἱμερόεντας· ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν·

Saltant, aramque praepotentis Saturnii,
Atque ablutae tenero corpore aqua Permeſſi,
Aut Hippocrenes, aut Olmii ſacri,
Summo in Helicone choreas ducere ſolent,
Pulchras, amabiles, firmiterque ſaltare pedibus:

5. τερμησσοῖο Ald. τερμήσσοιο Iunt. 1. 2. Steph. marg. τερμησσοῖο. 6. Ἵππου κρήνης Ald. Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. Ὀλμειοῦ Ald. Ὀλμειοῦ Trinc. 7. Ἑλικώνη Iunt. 1. 8. ἱμερόεντας Trinc. ποσὶν Iunt. 1. 2.

cet ſit floribus cinctus; ſed recte dicitur habere *ſpeciem ferruginoſam*, ad colorem quod attinet. *Clericus.*

4. Καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος.] Non modo in altaribus ſacra faciebant, in honorem deorum, ſed et circa illa choreas agitabant. Vide not. ad Exod. C. XXXII, 6. *Clericus.*

5. Λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο] Ἐλλείπει τὸ ἐξ ἢ ἀπό. *Guietus.*

Περμησσοῖο] Intellige ὕδατι, *aqua*, quod in verſione exprimendum fuit. Permeſſus eſt Phoenicie פאר־מצא *pher-metſo*, hoc eſt, *puteus* aut *fons purus*, nam Radix מצא hanc ſignificationem obtinet, apud Arabas. Commodior haec viſa deriuatio, quam *Bocharti* באר־מיצא *beer-metſo*, fons proceſſus, nempe, *aquarum*. Fons eſt, aut fluuiolus ex Helicone profluens, et qui cum Olmio confluit in Copaïdem lacum. Vide *Strabonem* Lib. IX. *Clericus.*

6. Ἱππουκρήνης] *Phoenicie* dixeris, vt recte *Bochartus*, eodem loco, הפגרן *happhigran*, quod *fontem erumpentem* ſonat, et corruptum in *Hippocrenen*, ortum fecit fabulae, quaſi eſſet κρήνη ἵππου *fons equi*, ſeu ab equo excitatus. *Clericus.*

Ὀλμειοῦ] Phoenicia voce, חול מיא *bhol maio*, dulcis aquis, eodem coniectore. *Diuinus* dicitur, propter memoratam rationem, cum de Helicone ſermo eſſet, ad v. 2. *Clericus.*

8. Ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν] hoc eſt, ὠρχήσαντο. inceſſerunt, proceſſerunt et ſimiliter. *Guietus.*

Ἐπερρώσαντο] *firmiter ſaltabant.* Ita verto, cum aliae editiones habeant, *vehementer tripudiabant.* Vox Graeca *vim* et *ſtabilitatem* denotat. Heſychius,

Ἔνθεν ἀπορνύμεναι, κεκαλυμμέναι ἠέρι πολλῷ,
Ἐννύχιαι σεῖχον, περικαλλέα ὄσσαν ἰεῖσαι, 10
Ὑμνεῦσαι Δία τ' Αἰγίοχον, καὶ πότνιαν Ἥρην
Ἀργείην, χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαυῖαν,

Inde concitatae, velatae aëre multo,
Noctu incedunt, perpulchram vocem emittentes,
Celebrantes Iouemque aegida tenentem, et venerandam Iunonem
Argiuam, aureis calceamentis incedentem:

9. ἀπορνύμεναι Iunt. 2. πολλῇ Trinc. Steph. Comm. Heinſ. 10. σεῖχον Iunt. 1. περικαλέα Iunt. 1. 2. 12. πεδήλοις Trinc.

chius, ῥωμην καὶ ἰσχὺν ἐπέβαλον. Et *firmiter* ſaltare decorum habetur. Sic Schol. antiq. ἐῤῥωμένως καὶ συντόνως ὠρχοῦντο, ἢ ἐπισαμένως ἐχόρευον. *Rob.*

9. Ἠέρι πολλῷ] Pleraeque editiones habent πολλῇ. Sed Mſſ. Gresh. et Bodl ſcribunt πολλῷ, quam quidem lectionem praefero; ἀὴρ enim frequentius maſculino genere vſurpatur. *Rob.* — πολλῇ ſine dubio inde ortum eſt quod putarunt, qui et Pauonis error [v. Vann. Crit. p. 108.] ἀὴρ *caligo* genere maſcul. non vſurpari — quod tamen docet Euſtath. ad Iliad. E, v. 776. etſi negari nequit ſaepius, ſi pro caligine ſumitur, genere foeminino vſurpari, adeo vt doct. Robinſon. humani quid paſſus videatur, cum ad h. l. ſcribit ἀὴρ ſaepius genere maſcul. vſurpari *Krebs.*

10 Ἐννύχιαι] Ne videantur a mortalibus, vel potius ne pateſceret mendacium Poëtae, cui obiici poterat numquam conſpectas. Eadem de cauſa, collocat eas in ſummo Helicone, vbi nemo pernoctabat. *Clericus.*

Ὄσσαν] τὴν θείαν Φωνὴν, καὶ τὴν θείαν κλῆδονα, ὡς παρ' Ὁμήρῳ· ἢ ὄσσαν ἀκέσαις — ἐκ Διὸς. Schol. ant. In ſacris ſcripturis maieſtas quaedam terrifica, et vis fatalis *Iehouae* voci attribuitur. Vide Deuter. 4, 33. 5, 25. Pſalm. 18, 13. 46, 6. 68, 38. Credebant etiam Ethnici longe diverſam eſſe deorum vocem ac hominum. Sic. Virgil. Aen. I, 328. *Nec vox hominem ſonat; o dea certe!* Ὄσσα vero non adeo ſtricte pro *diuina voce* vſurpatur, quin ſaepe cuiusuis animalis vocem ſignificet. Vide infra v. 831. Quod ipſe etiam Scholiaſtes poſtea agnoſcit. — Πᾶσαν τὴν Φωνὴν ὁ Ἡσίοδος ὄσσαν καλεῖ. *Rob.*

11. Δία τ' Αἰγίοχον] Suo loco dicemus quare ita vocetur Iupiter, vt et quae de Muſis, aliisque Numinibus dicenda videbuntur, vbi loquetur Poëta de eorum natalibus. *Clericus.*

16. Ἐλ-

Κούρην τ' Αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἠδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐννοσίγαιον,
Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἑλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην,
Ἥβην τε χρυσοστέφανον, καλήν τε Διώνην,
Ἠώ τ', Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Λήτω τ', Ἰαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην,
Γαῖάν τ', Ὠκεανόν τε μέγαν, καὶ Νύκτα μέλαιναν·
Ἄλλων τ' Ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων·
Αἵ νύ ποθ' Ἡσίοδον καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδήν,
Ἄρνας ποιμαίνονθ' Ἑλικῶνος ὑπὸ ζαθέοιο.

Filiamque Aegiochi Iouis, caeruleos oculos habentem Mineruam:
Phoebumque Apollinem, et Dianam sagittis gaudentem,
Atque Neptunum terram continentem, terrae motorem:
Et Themin venerandam, et blandis oculis Venerem,
Hebenque aurea corona decoram, formosamque Dionen,
Auroramque, Solemque magnum, splendidamque Lunam,
Latonamque, Iapetumque, ac Saturnum versipellem,
Terramque, Oceanumque vastum, et Noctem atram:
Aliorumque immortalium sacrum genus semper existentium:
Quae olim Hesiodum pulchrum docuerunt carmen,
Agnos pascentem Helicone sub diuino.

14. τ' omittit B. 109. 15. ποσηδ. Trinc. ποσειδάονα Ald. Iunt. γαιόχον B. 109. 19. hunc versum ante v. 18. ponunt Iunt. 1. 2. Trinc.

16. Ἑλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] *Arcuatis superciliis* Guietus.

Ἑλικοβλέφαρον] *Volubilibus palpebris*, id est, *pectinatis*, vt Venerem vocabant Latini. Lasciuiae est indicium nictare frequenter, et signum amantium. *Clericus.*

Ἑλικοβλέφαρον] Vetus Schol. exponit, *arcuatis* vel *orbiculatis* palpebris — τὴν ἑλικοειδῆ, καὶ στρογγύλα, καὶ περιφερῆ, καὶ ἀνακεκλασμένα τὰ βλέφαρα ἔχουσαν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν τῆς ἀμπέλου ἑλίκων. Quae quidem interpretatio bene conuenit significationi vocis ἑλίσσειν, *torquere*, *voluere*. Interpretes autem Homerici et Lexicographi paene omnes exponunt, *nigrum*. Et Hesych. Ἑλικόν· μέλαν. *Rob.*

23. Καλὴν ἐδίδαξεν ἀοιδήν] Vide versum 660. ἔργων. *Guietus.*

Τόνδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο·
Ποιμένες ἄγραυλοι, κακ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα·
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι.
Ὣς ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι,
Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον,

Hoc autem me primum Deae ſermone compellarunt,
Muſae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi:
Paſtores ſub dio manentes, mala probra, ventres ſolum,
Scimus falſa multa dicere veris ſimilia:
Scimus etiam, quando voluerimus, vera loqui.
Sic dixerunt filiae Iouis magni veridicae,
Et mihi ſceptrum dederunt, lauri peruiridis ramum,

24. Τόντε δέ Ald. ἔειπον Ald. Iunt. 1. 2. 26. ποιμένιες Iunt. 1. 2. οἶον Ald. 27. ἑτοίμοισιν Iunt. 1. 2. 28. εὖτ' ἐθ. Ald. εὖτ' ἂν Trinc. αὖτ' ἂν B. 109. R. S. 29. διὸς μεγάλου Trinc. 30. ἔδων B. 109. Ald.

26. Κακ' ἐλέγχεα] Gratulatur ſibi Poëta, quod, cum Muſae ipſum primum alloquerentur, conuiciis vſae ſint, quod eſt primaeuae ſimplicitatis. *Clericus.*

27. Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὅμοια] Deabus mendacia tribuere eſt etiam antiquiſſimi aeui, quo Deos vix meliores hominibus fingebant; quia omnes Dii, qui maxime colebantur, fuerant homines, vt poſtea videbimus. *Clericus.*

29. Ἀρτιέπειαι] *Diſertae.* Guietus.

30. Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Ἔδον pro ἔδοσαν. Rhapſodi ramum lauri tenebant recitantes. Vide Lucianum in Dialogo cum Heſiodo p. 659. *Guietus.*

Καί μοι σκῆπτρον ἔδον δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Scholiaſtes poſtquam dixit *Helicona* πολύδαφνον eſſe, et laurum aeque potuiſſe eſſe donum Apollinis, ac Muſarum, quae ad rem non multum faciunt, veram eius rationem reddit hiſce verbis: παρόσον ἡ δαφνὴ ἐνεργεῖ πρὸς τὰς ἐνθουσιασμούς. Σοφοκλῆς ἐν Κασσάνδρᾳ· δάφνην φαγὼν ὀδοντι πρίετο στόμα. καὶ Λυκόφρων· δάφνην φαγὼν φοιβάζεν ἐλαιμῶν ὄπα. καὶ τὰ ποιήματα δὲ μετὰ θεᾶς ἐμπνεύσεως εἴρηται: *quia laurus efficax eſt ad afflatus creandos. Sophocles in Caſſandra:* Cum comediſſet laurum, dentes inſtar ſerrae in ore concutiebat. *Et Lycophron:*

cum

Δρέψασθαι θητόν· ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν

Decerpere mirandum: inſpirarunt autem mihi vocem

31. θητὸν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2.

cum laurum comediſſet, vaticinabatur emittens vocem è gutture. *Certe Poëmata dei afflatu ſunt effuſa.* Sequentia verba rem dubiam eſſe non patiuntur. Cum ergo Laurum ſibi traditam dicit *Heſiodus* a Muſis ſeque ab iis afflatum, perinde eſt ac ſi facultatem poëticam ſibi ab illis conceſſam diceret. Quam in rem paucula ex *Claud. Salmaſio* hic apponemus. Sic ille in *Solini* Polyhiſtora p. 609. vbi poſtquam multis oſtendit ῥαψῳδὲς dictos fuiſſe ἀπὸ τὲ ῥάπτειν τὰς ᾠδὰς, quod veluti *conſuerent* varias partes Poëtarum, quas canebant, non ἀπὸ τὲ ῥάβδε, addit: „Antequam „mos ille τὲ ῥάψῳδεῖν, aliena „carmina natus ac notus eſſet, „auctores ipſi ac Poëtae hymnos et alia carmina in honorem deorum a ſe compoſita ſic „pronunciare conſueuerant, „cum virga e lauru in manibus. „Dicebantur ἐπὶ ῥάβδῳ ᾄδειν. „*Pauſanias* pag. 586. Lib. IX. „ſeu Boeoticis de *Heſiodo*, qui „cum cithara pictus erat: ἐδέν „τοι Ἡσιόδῳ οἰκεῖον Φόρημα. „δῆλα γὰρ δὴ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν „ἐπῶν ὅτι ἐπὶ ῥάβδῳ δάφνης „ἦδε: *nequaquam fuit proprium Heſiodo geſtamen; manifeſtum enim eſt, etiam ex ipſis eius verſibus, eum ad lauri ramum cecinisſe.* „Intelligit hos verſus ex „Theogonia, Καί μοι σκῆπτρον „etc. Traditum ſibi a Muſis ex „lauri ramo baculum dicit. „Tamquam vati futurorum præ„ſcio, non tamquam Poëtae, „datum poſſumus interpretari, „propter illa, ὥς τε κλύοιμι τάτ' „ἐσσόμενα πρό τ' ἔοντα. Sed Poëtica erat coniuncta cum afflatu, non minus ac vaticinandi facultas; imo non erat ſine vaticinatione, cum non poſſent ſcire Poëtae geſta apud deos, aut clam apud homines, aut ante omnem hominum memoriam; vel potius fingere ſe ea ſcire, niſi ſimul afflatum ſimularent. Pergit *Salmaſius*: „Laurum ge„ſtabant et admordebant, qui „vaticinandi ſcientia callere vo„lebant, vnde δαφνηφάγοι va„tes. *Aſclepiades*, in ſtatuam „*Homeri*:

„Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι περὶ πᾶσαι
„Ὤρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα.

Fallitur, vt ſaepe Critici, qui non ſignificant vnde depromſerint quae dicunt. Epigramma eſt in ſtatuam *Heſiodi*, quod legitur Lib. IV. Anthologiae, p. 368. Ed. H. Stephani. Integrum ita habet:

Αὐταὶ ποιμαίνοντα μεσημβρινὰ μῆλά σε Μῶσαι
Ἕδρακον ἐν κραναοῖς ἄρεσιν, Ἡσίοδε.
Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσάμεναι περὶ πᾶσαι
Ὤρεξαν

Θείην, ὡς κλείοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
Καί μ' ἐκέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν.

Diuinam, vt canerem tam futura quam praeterita.
Et me iubebant celebrare beatorum genus sempiternorum,
Se vero primo et postremo semper decantare.

32. Θείαν ἵνα κλείοιμι B. 109. Θείαν ἵνα R. S. ἵνα etiam Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ὥστε κλύοιμι Trinc. Steph. Commel. Heinf. 33. Κ. μ' ἐκέλονθ' B. 109. Κ. μ' ἔκελον θ' Trinc. 34. ἀοιδειν Ald.

Ὧρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα.
Δῶκαν δὲ κρήνης Ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τὸ πτανῷ πῶλῳ πρόσθεν ἔκοψεν ὄνυξ.
Οὕ σὺ κορεσσάμενος μακάρων γένος, ἔργά τε μολπαῖς,
Καί γένος ἀρχαίων ἔγραφες ἡϊθέων.

Ipsae pascentem meridie oues Musae viderunt te in asperis montibus, Hesiode; et tibi pulcra folia habentem decerpentes omnes porrexerunt lauri sacrum ramum. Dederunt vero fontis Heliconis diuinam aquam, quam volucris equi prius erupit vngula. Qua tu satiatus beatorum genus, et res gestas cantibus, et genus priscorum descripsisti inuenum. Sed audiamus *Salmasium*: „*Pausanias* de virga laurea ac„cepit, cum qua Veteres Poëtae „carmina sua recitabant. Quem „morem etiam postea ῥαψῳδοὶ „imitati sunt, qui aliena pronun„ciarunt. Nam et hi virgam e „lauro tenebant, cum carmina „recitarent ex aliquo Poëta. Cetera apud ipsum legentur. *Clericus.*

32. Θείην, ὡς τε κλύοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα] Nothum. *Guietus.*

Ὡς κλείοιμι] Vulgo legitur ὥσε κλύοιμι. Sed ex fide Mss. restitui κλείοιμι. Dixerat poëta, ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν θείην. Non autem necesse erat vt Musae ei *vocem* inspirarent ὡς κλύοιτο, vt *intelligeret*, sed ὡς κλείοιτο, vt *caneret*. *Rob.*

Τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα] Poëtice, nempe, est μαντείας genus, vnde Poëtae Latinis *Vates*. Vtinam exstaret integer Liber VII. *Strabonis!* Aliquid hac de re haberemus, in descriptione Pieriae, cum legamus in excerptis, quo loco de hac regione egerat, ὅτι τὸ παλαιὸν, οἱ μάντεις καὶ μουσικὴν ἐργάζοντο: *olim vates exercuisse et musicam.* Clericus.

34. Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτον δὲ καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν] Imitatus *Horatius* Lib. I. Ep. I.

Prima dicte mihi, summa dicende Camoena,
Maecenas etc. *Clericus.*

35. Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην; 35
Τύνη, Μουσάων ἀρχώμεθα, τᾶϳ Διὶ πατρὶ
Ὑμνεῦσαι τέρψουσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,

Sed quo mihi haec circa quercum, aut circa petram?
O tu, a Muſis ordiamur, quae Ioui patri
Canendo oblectant magnum animum in Olympo,

37. αἶν Trinc.

35. Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc eſt, περὶ τὰ ἀπὸ συκῆς, ſubintellige λέγεται. *Guietus.*

Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc eſt, quid haec ad rem, quam aggreſſus ſum? vt recte Scholiaſtes. *Homerus* paullo aliter hanc Paroemiam profert Iliad. X. v. 126. vbi Hector de inanibus ſermonibus, quos Achillem laturum non fuiſſe, ſi ad eum adiſſet, ſuſpicatur:

Οὐ μέν πως νῦν ἐϛὶν ἀπὸ δρυὸς, οὐδ' ἀπὸ πέτρης,
Τῷ ὀαριζέμεναι, ἅτε παρθένος ἠϊθέος τε,
Παρθένος ἠϊθέός τε ὀαρίζετον ἀλλήλοισιν.

Non quidem vllo modo nunc licet, a quercu, neque a petra cum hoc confabulari, vt virgo et adoleſcens, virgo, inquam, et adoleſcens, confabulantur. Volunt Scholiaſtae ortam loquutionem ex veteri fabula, qua homines ex lapidibus aut quercubus nati ferebantur, et quae pueris ſermones praebebat, adeoque inanes ſermones ſignari. At non video qui locus *Heſiodi* hinc poſſit explicari, cuius ſenſus eſt is quem diximus. Crediderim potius petitum adagionem ex iis, qui aggreſſi montem, aut ſyluam deſcribere, ad alia divagarentur, quae a ſcopo aberrarent. Eſt tamen alius locus *Homeri*, ex quo ſententiae ſuae confirmationem petere poſſe primo intuitu videntur. Odyſſeae T, v. 163 cum rogaſſet Penelope Vlyſſem, quem non agnoſcebat, vnde eſſet, addit:

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυὸς ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.

Non es enim a vetere quercu, aut a petra. Quibus in verbis *Homerus* alludit ad memoratam fabulam; ſed is ſenſus neque alteri loco *Homeri*, neque verſui *Heſiodi* aptari poteſt. *Clericus.*

36. Τύνη Μουσάων ἀρχώμεθα] Τὸ τύνη hic age, agedum ſignificare videtur. Sed hic omnino ſcribendum videtur, τοίνυν Μουσάων ἀρχώμεθα. hoc eſt, διὰ τοῦτο Μουσάων ἀρχώμεθα. Heſych. τοίνυν· διὰ τοῦτο. Hunc locum reſpexiſſe videtur. *Guietus.*

38. τ

Εἰρεῦσαι, τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Φωνῇ ὁμηρεῦσαι. τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ

Memorantes, et praesentia, et futura, et praeterita,
Voce concinentes. illarum vero indefessa fluit vox

39. φωνῆς B. 109.

38. Εἰρεῦσαι τά τ' ἐόντα] Iisdem vtitur verbis Homerus Il. ά. 70. de Calchante Graecorum vate, Ὃς ἤδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα. Plurimi praeterea versus apud vtrumque poetam iidem occurrunt, quorum nonnullos suis locis infra notabimus, ex quibus placuit aliquibus inferre, Homerum Hesiodo antiquiorem fuisse. Perperam omnino; nisi aliis argumentis probari possit Hesiodum potius Homerum, quam hunc illum imitatum esse. Porro dehinc videre est a priscis etiam temporibus vaticinandi artem poetis attributam fuisse. vnde etiam a Latinis *vates* appellantur. Vide quae in hanc rem iocatur Lucianus in Dialogo cum Hesiodo. *Rob.*

39. Ὁμηρεῦσαι] Συμφωνῆσαι. ex ὁμὸς et ἄρω ὁμηρης compositum videtur. Vnde ὁμηρέω, hoc est, concordo, συμφωνῶ. Hesych. ὁμηρὲς, ὁμῶς, συμφώνως. Sed τὸ ὁμηρὴς simplex videtur. Ab ὁμάω, ὁμήρω, ἐμηρὴς. quare et τὸ ὁμηρὴς vnde ὁμηρέω συμφωνῶ simplex fuerit forte. Hesych. ὁμηρεῦσαι, ὁμοφωνῆσαι, ὁμῶς λέγεσαι etc. *Guietus.*

Ὁμηρεῦσαι] *Hesychius:* ὁμηρεύειν, συμφωνεῖν. Ὁμηρεῦσαι, τὸ συμβολῆσαι· ὁμοφωνῆσαι, ὁμῶς λέγεσαι. Ὁμηρεῖν, ὁμῶς εἱρμόσθαι (l. ἁρμόζεσθαι) συμφωνεῖν, hoc est, *concinere*, ex ὁμῶς *simul* et ἐρέω, *dico*. Hinc credibile est nomen factum Ὁμήρῳ, qui postquam carminibus suis innotuisset, non amplius *Melesigenes*, sed *concentor*, quasi *Musarum*, dictus est. Nomen ei inditum fuerat *Melesigeni*, a fluuio *Melete*, qui non procul a Cumis Aeolicis fluit, et ad quem eum mater Critheïs pepererat, vt docet *Herodotus*, in eius vita, Cap. III. Idem oculorum vsum amisisse eum narrat, Cap. VII. et propterea Lingua Cumaea Cap. XIII. ὄμηρον dictum, id est, *caecum*. At vehementer suspicor opinionem de caecitate *Homeri* fictam a Cumaeis, quod nomen eius perperam ex lingua sua interpretarentur; solent enim Graeci, ex nominibus perperam intellectis, historiolas fingere, vt vel ex nomine *Hippocrenes*, de quo diximus, colligere est. Profecto multo verisimilius est, tantum Poëtam cognomen ex arte adeptum esse, quam ex infortunio. *Clericus.*

40. Γελᾷ

Ἐκ στομάτων ἡδεῖα. γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς
Ζηνὸς ἐριγδούποιο, θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ
Σκιδναμένῃ. ἠχεῖ δὲ κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Δώματα ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὄσσαν ἰεῖσαι,
Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ

Ab ore ſuauis. ridet autem domus patris
Iouis valde tonantis, Dearum voce ſuaui
Diſperſa. reſonat vero vertex niuoſi Olympi,
Domus immortalium. hae vero immortalem vocem emittentes,
Deorum genus venerandum inprimis celebrant cantilena

41. θεῶν Trinc. Mox λειριοέσσῃ σκιδναμένῃ Ald. 42. χάρη Iunt. 2. νιφόεντα B. 109. 43. δώματ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 44. αἰδοίαν Iunt. 1. 2. ἀειδῇ B. 109.

40. Γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς] Hoc eſt, ſumma voluptate afficitur coeli regia. Poëtae paſſim et dolorem, et gaudium tribuunt rebus inanimis, vt ſignificent maximam eſſe rationem dolendi, aut laetandi, et quae vel ipſa inanima, vt ſolet dici, mouere poſſit. *Theognis* initio, cum alia de Apollinis natalibus dixiſſet, haec habet:

— ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,
Γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἁλὸς πολιῆς.

Riſit magna terra. *Lucretius* ad Venerem Lib. I. v. 8.

— *tibi ſuaues daedala tellus*
Submittit flores, tibi RIDENT *aequora ponti.*

Ad quem verſum, vide quae collegit *Dion. Lambinus*. Clericus.

44. Θεῶν γένος, καὶ τὰ ἑξῆς] Probe animaduertendum hic ſignari tria genera rerum, I. Terram et Coelum, quae ante omnes deos, qui Heſiodi aeuo maximi habebantur, fuerant: II. Deos ex hiſce genitos, οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ δωτῆρες ἐάων, *qui Dii ex hiſce geniti ſunt datores bonorum*, quos enumerat a v. 116. ad 155. Hi dicuntur ab *Heſiodo* dii, quod nomen denegatur Coelo et Terrae, ſuntque veluti prior deorum aetas: III. Altera eſt filiorum Saturni, quos ſignificat hoc verſu *Heſiodus*: Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν, hoc eſt, *ſecundo loco Iouem, qui eſt Rex deorum*, qui nunc potiſſimum coluntur, *et hominum*. Qui viuebant *Heſiodi* aeuo, et ſuperioribus aliquot aetatibus, duplicem hunc dumtaxat ordinem deorum norant, hoc eſt, hominum in deorum numerum poſt mortem relatorum; ſi altius originem eorum repeterent, nihil antiquius reperiebant, quam Coelum et Terram, hiſque vetuſtius Chaos, nec vltra progredieban-

Ἐξ ἀρχῆς, ὃς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ἔτικ]ον,
Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς,
Ὅσσον φέρτατός ἐστι θεῶν, κράτεί τε μέγιστος.
Αὖθις δ' ἀνθρώπων τε γένος, κρατερῶν τε γιγάντων
Ὑμνεῦσαι, τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,

Ab exordio, quos Tellus et Coelum latum genuerunt,
Quique ex his prognati sunt Dii, dátores bonorum.
Secundo rursum Iouem, Deorum patrem atque etiam hominum,
Incipientesque canunt Deae et finientes carmen,
Quam sit praestantissimus Deorum, et imperio maximus.
Porro et hominum genus, fortiumque gigantum
Celebrantes oblectant Iouis mentem in Olympo,

45. γαιά τε Iunt. 1. 2. ἔτικ]ε B. 109. ἔτικ]εν Ald. 46. δοτῆρες Ald. Iunt. 1. 2. 47. πατέρα Ald. 48. λήγουσι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ὑμνοῦσι B. 109. ἀοιδοῖς Ald. 49. Τόσσον B. 109. Ald. φέρτερος Iunt. 1. 2. 50. αὖτις Iunt. 1. 2. Trinc.

diebantur. Notio dei horum conditoris vsque adeo obscurata erat, vt de eo prorsus tacerent; aut etiam, si quae eius euanida vestigia in eorum animis haeserant, ea miscebantur, cum iis quae vulgo de Ioue et aequalibus illi deis ferebantur. Quae omnia, in sequentibus, explicatione ipsa inuolucrorum Poëticorum, euoluentur et ob oculos ponentur. *Clericus.*

46. Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο] Hoc est, ἐκ τούτων. hoc est, *οἱ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἔκγονοι εὐεργεῖς.* *Guietus.*

47 Δεύτερον αὖτε Ζῆνα] Subintellige κλείουσι. *Guietus.*

48 Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς] Νόθον. scribend. λήγουσί τ' ἀοιδῆς. dicentes, subintellige quam sit praestantissimus etc. *Guietus.*

Λήγουσαι] Haec lectio viris doctis quibusdam crucem fixit, quoniam seruata ea, metrum laborare putarunt. — at eam necessario exigit sensus, qui hic est: *iterum Iouem Musae celebrant et incipientes et finientes cantum.* Iensius in Lect. Lucian. p. 181. h. l. inter ea affert, quibus efficiat diphthongos etiam ante consonantes corripi. Quae sententia nouissime ab Arnaldo est confutata Animadv. Crit. p. 29. seqq. qui dicit, h. l. priores duas syllabas in ἀοιδῆς per synizesin esse, vt vnam, pronunciandas; et ita effici versum Spondaicum. Cuius sententiae subscribo. *Krebs.*

Μῶσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο·

Musae Olympiades, filiae Iouis aegida habentis:

52. Μῶσαι] Primum videndum quae sint *Musae*, deinde a quibus progenitae. Ex descriptionibus cum omnium reliquorum Poëtarum, tum etiam *Hesiodi*, colligere est, Musas inuenisse Eloquentiam ac Musicam, artesque quae elegantiores habentur. Vt solius *Hesiodi* testimoniis vtamur, eae argumentum non verum modo, sed etiam fictum omnium orationum, comminisci poterant. Sic enim eum alloquuntur v. 27. huius Poëmatis:

Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὅμοια,
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι

Scimus multa falsa veris similia, scimus et quando volumus vera dicere. Ait v. 60. fuisse nouem puellas:

— ἦσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν κήδεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,

quibus cantio cordi est et quae habent animum sine curis. v. 65.

— ἐρατὴν δὲ δι' ὤματα ὄσσαν ἱεῖσαι
Μέλπονται πάντων τε νόμους καὶ ἤθεα κεδνὰ
Ἀθανάτων κλείουσιν,

amabilem vocem ore emittentes canunt, omniumque leges, et mores venerandos Immortalium celebrant. Plura non exscribam, nam ex hisce satis liquet quod volo; nec mirum erit si dicam nunc, ab antiquissimis Graeciae colonis phoeniciissantibus, dictas esse *Musas* ab inuentione, nam, Phoenicia Lingua, מוצא *motsa* est *inuentrix*. Credibile autem est, antiquissimis temporibus, per Boeotiam, Thessaliamque ac vicinas Graeciae oras, celebrem factum fuisse cantilenis, seu propter inuentionem, seu propter elegantiam styli, pro aetatis captu, seu propter cantum, seu propter omnia illa simul, *chorum nouem puellarum*; quem instituit Iupiter, vt postea videbimus, Thessaliae rex. Deinde posteritas, quae omnia adauxit, et praesertim Poëtae finxerunt eas inuentrices Poëticae deas esse; quo honore etiam mactati sunt inuentores aliarum artium. *Pater Musarum* dicitur Iupiter, quod primus puellarum concentum instituerit; quae loquutio etiam Phoenicia est, nam Gen. IV. 20, 21. Iabal dicitur *pater Scenitarum et Nomadum*, Iubal vero *cythara et organo canentium*, hoc est, eorum viuendi generum, earumque artium institutores. Μνημοσύνη vero seu *Memoria*, κατὰ προσωποποιΐαν, dicitur earum *mater*, quod memoria suppeditet materiam poëmatum et orationum. Hoc satis ostendit Iouem non habitum esse patrem proprie dictum Musarum, cum *Memoria* sit dumtaxat *persona poetica*, quae numquam in rerum natura fuisse credita

Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη. γνοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα,

Quas in Pieria Saturnio peperit patri mista
Mnemosyne, collibus Eleutheris imperans,

credita est. Non exigua pars artificii huius Theogoniae, vt postea videbimus, sita est in Prosopopoeis. *Clericus.*

Ὀλυμπιάδες] Ita dictae Musae, quod circa montem Olympum diu versatae essent, in Iouis regia, vt ipse Poëta testatur qui aliquoties hoc repetit, vt v. 68.

Αἳ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον,
ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ.

Quae iuerunt tunc ad Olympum
superbientes voce pulcra.
Clericus.

53. Τὰς ἐν Πιερίῃ] Haec est patria puellarum, quas Poetae immortalitati consecrauere. *Pieriae* nomen est montis et regionis ei subiectae, atque ad Thermaicum vsque sinum porrectae; qua Thessalia ad septemtriones clauditur, Macedonia ad austrum. In ea etiam Pimplaeus mons Musis sacer. Hinc dictae Musae *Pierides*, potiori iure quam *Heliconiades*, *Olympiades* etc. vnde enim potius cognomen duxissent, quam a patria, ex qua profectae, cantibus finitimarum orarum incolas in admirationem sui rapuerunt? Illinc eas ad se euocat *Hesiodus* initio Operum et Dierum:

Μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε, καὶ τὸν ἐμὸν πατέρα ὑμνήσατε,

Pomponius Mela Lib. III. c. 3. in descriptione Macedoniae: *hic Musarum* PARENS DOMVSQVE *Pieria*. Si Phoeniciis litteris hanc vocem scribamus, פאריא, inuenietur in ea significatio *puteorum* (nam ב et פ miscentur passim apud Orientales) vel *fertilitatis*; quam non respuit regionis situs, aliquot fluuiis rigatae. Vide Fabulas *Ptolemaei* et *Liuium* Lib. XLIV. c. 6, 7, 8. *Clericus.*

54. Γνοῖσιν Ἐλευθήρος μεδέουσα] Γνὸν interpretatur Scholiastes γονιμωτάτους τόπους *fertilissima loca*. Malim βουνὸς interpretari, seu *colles*, pro quibus Aeoles dixerunt γουνὸς, vt vrbs *Argos* illis erat ἄρβος. Ita vocem interpretatus est *Laur. Valla*, apud Herodotum Lib. IV. Cap. XCIX. vbi τὸν γουνὸν τὸν Σουνιακὸν, vertit *iugum Suniacum*, ex re ipsa, nam fuit illic collis, cui erat impositum templum Mineruae. *Pausanias* in Atticis, initio: Ναὸς Ἀθηνᾶς Σουνιάδος ἐπὶ κορυφῇ τῆς ἄκρας: *Templum Mineruae Suniadis est in vertice promontorii.* Nam *Eleuther* mons est, ita vocatus, vt aiunt, ab Eleuthere Apollinis filio, vnde et dictae *Eleutherae* vrbs ad eum montem sita. Phoeniciis litteris scribas

Λησμοσύνην τε κακῶν, ἄμπαυμά τε μερμηράων. 55
Ἐννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητίετα Ζεύς,

Obliuionemque malorum, et ſolatium curarum.
Nouem enim cum ea noctes miſtus eſt prudens Iupiter,

55. μεμηράων Iunt. 1. 2. 56. μίσγετο B. 109.

bas עלי־חור *balethir*, quae vox *altam ſpeculam* ſonat, a עלה halah *adſcendit* et חור thour *ſpeculatus eſt*, quod optime in montem quadrat, in quo ſpeculatores ſolebant collocari, qui de aduentu hoſtium monerent.

Scholiaſtes hîc habet: ὁ δὲ ἐλευθὴρ ὄνομα πόλεως ἐςι τῆς Βοιωτίας, ἀπό τινος βασιλέως αὐτῆς τῆς πόλεως ἔτως ὠνομασμένε, υἱῦ Ἀπόλλωνος καὶ Αἴθρας τῆς Ποσειδῶνος: *Eleuther eſt nomen vrbis Boeotiae, a quodam Rege eius vrbis ſic dicto, filio Apollinis et Aethuſae filiae Neptuni.* Rectius dixiſſet Ἐλευθέρας, ſic enim vrbs ab omnibus vocatur, quae fuit ambigui iuris, inter Atticos et Boeotios. Vide *Stephanum* Byzantium, in hac voce, et quae ad eum *Luc. Holſtenius* et *Abr. Berkelius*. Pergit Scholiaſtes: ἔςι δὲ καὶ ὄρος, ὡς Φασιν, ἐπ' ὀνόματι τῦ Ἡρῶος: *eſt etiam mons, vt dicunt, cognominis Heroï.* Forte ita dicta, ob cauſam allatam, pars aliqua Cithaeronis montis, ad cuius radices ſitae erant Eleutherae. *Pauſanias* in Atticis p. 72. Ἐλευθερῶν δὲ ἦν μὲν ἔτι τὰ τείχη. ἦν δὲ καὶ οἰκιῶν ἐρείπια· δῆλα δὲ τάτοις ἐςὶ πόλις ὀλίγον ὑπὲρ τὰ πεδία πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα: *Eleutherarum cum muri, tum aedium erant veſtigia,* (cum loca viſebam) *quae manifeſto oſtendunt vrbem conditam fuiſſe paullo ſupra planitiem ad Cithaeronem.* Vide not. ad v. 329.

Quod ab Heroe nomen eius deducit Scholiaſtes, poſt alios, id non maioris eſſe ponderis debet, quam quod addit: ἄτω δὲ λέγεται ὅτι ἐκεῖ ὁ Διόνυσος τῆς μανίας ἐπαύσατο καὶ ἐλευθερώθη: *ſic etiam dicitur, quod illic Bacchus deſiit furere et morbo liberatus eſt.* Fingebant Graeci Heroas et fabulas, vt ex ſua Lingua originem nominum deducerent.

Multo veriſimiliora ſunt, quæ ſequuntur de ratione, ob quam *Heſiodus* matrem Muſarum Eleutherarum reginam fuiſſe dixit. Καὶ τᾶτο δὲ δόξαν προσάπτων τῇ ἑαυτᾶ πατρίδι, λέγει ὅτι ἐγεννήθησαν μὲν ἐν τῇ Πιερίᾳ, ἡ δὲ μήτηρ αὐτῶν ἐκ Βοιωτίας ἦν: *Idque gloriam addens patriae ſuae, dicit genitas quidem eſſe Muſas in Pieria, matrem vero illarum e Boeotia fuiſſe.* Clericus.

55. Ἄμπαυμά τε μερμηράων] Μερμήρα, μερμηράζω. *Guietus.*

Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων.
Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, περὶ δ' ἔτραπον ὧραι,
Μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα πολλ' ἐτελέσθη,
Ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας ὁμόφρονας, ἦσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,
Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντος Ὀλύμπου,
Ἔνθά σφιν λιπαροί τε χοροὶ καὶ δώματα καλά.

Seorsim ab immortalibus, sacrum lectum conscendens.
Sed cum iam annus exactus, circumuolutae vero essent tempesta-
Mensibus exactis, diesque multi transacti essent, [tes,
Ipsa peperit nouem filias concordes, quibus carmen
Curae est, in pectoribus securum animum habentibus,
Paululum a summo vertice niuosi Olympi,
Vbi ipsis splendidique chori, et aedes pulchrae.

57. εἰς ἀναβαίνων Trinc. 58. ἦην ἐνιαυτὸς Iunt. 1. 2. 59. ἐτελέσθην Ald. 60. ἔτεκε Iunt. 1. 2. 61. μέλλεται Ald. Iunt. 1. 2. μεμήλετ' Trinc. 63. σφὶ B. 109.

58. Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc est, περιέτραπον ἑαυτὰς, hoc est, περιετράπησαν. *Guietus.*

Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην] Hoc est, ferme annus decimo mense Lunari exacto. *Clericus.*

Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc est, *circumactae sunt tempestates*, nam hoc proprie significat ὥρα, nec nisi sero duodecimam partem diei significauit. Vide *Ios. Scaligerum* de Emend. Temp. Lib. I. non procul ab initio, et *Ger. Ioan. Vossium* in Etymol. ad vocem *Hora*. Adde et hoc exemplum ex *Horatii* Lib. I. Od. 12. vbi sic describitur Iupiter:

— *qui res hominum ac deorum,*
Qui mare et terras, variisque mundum Temperat HORIS;

Hoc est, vt habet Vetus Scholiastes: *anni partibus, vere, aestate, autumno, hyeme.* Crediderim ὥρα primum dictum de diurno tempore, quod vna cum nocturno est temporis spatium, de quo primum cogitarunt homines, indeque translatum ad quoduis tempus; omnino enim ὥρα videtur ἀπὸ τοῦ אור *our, lucere*, dictum. *Clericus.*

59. Περὶ δ' ἤματα πολλ' ἐτελέσθη.] Phoenices etiam *dies* vocabant annum. Vide quae notauimus ad Gen. IV, 3. vbi multi Intt. *dies multos* annum esse putant, et ad Gen. XL, 4. *Clericus.*

60. Κέρας ὁμόφρονας] Τὸ α hic secundum Doricam dialectum corripitur, vt supra μετὰ τροπὰς Ἡελίοιο. *Guietus.*

62. Τυτθὸν] Huc refer τὸ ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα etc. *Guietus.*

64. Παῤ

Παὶρ δ' αὐταῖς Χάριτές τε, καὶ Ἵμερος οἰκί' ἔχουσιν,
Ἐν θαλίῃς· ἐρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἰεῖσαι, 65
Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἤθεα κεδνὰ

Iuxta vero eas et Gratiae et Cupido domos habitant,
In conuiuiis: amabilem autem per os vocem emittentes,
Canunt omniumque leges, et mores venerandos

64. in Cler. edit. erat, αὐτῇς, χάριτες καὶ Ἵ.

64. Παὶρ δ' αὐτῆς χάριτες καὶ ἵμερος] Τὸ τε hic deeſt. *Guietus.*

66. Μέλπονται πάντων τε νόμους etc.] Duplici ſenſu exponi poſſunt hi verſus; vel, *Canunt omniumque* leges *et mores venerandos immortalium celebrant*, vel, pro νόμους ſcribendo νομὰς, *Canunt omniumque* ſedes *et* domicilia *veneranda* etc. Eodem ſenſu quo dicit Homerus Il. ζ, v. 511. — ἀνὰ ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων. Negat certe Ariſtarchus, teſte Budaeo, vocem νόμος Homeri aetate pro *lege* vſurpatam fuiſſe. Similiter Ioſephus l. 2. contra Apion. p. 1375. ed. Hudſ. Μήδ' αὐτὸ τὄνομα (ſcil. ὁ νόμος) πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μαρτυρεῖ Ὅμηρος ἐδαμοῦ τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμενος. De qua re vide Clerici notam ad Εργ. 276. Poſtremo Heſychius eandem etiam ſententiam amplectitur. Νόμος. ὁ ποιητὴς τῶν καθ' ἡμᾶς νόμων οὐκ οἶδε, θέμισάς δε, καὶ εὐνομίας λέγει ἀπὸ τῆς νεμήσεως. Sic enim verba corrigenda ſunt cum Salmaſio. Huic opinioni ſi ſuffragemur, reddere oportet δυσνομίην, Theog. v. 230. *difficilem viuendi rationem.* Et Εργ. v. 276. etc. — Νομὸν (haud νόμον vt vulgo) διέταξε Κρονίων Ἰχθῦσι μὲν καὶ θηρσὶ, καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς, Ἔσθειν ἀλλήλους. *Hanc viuendi rationem* (hoc quaſi pro pabulo) *conſtituit Saturnius, piſcibus, et feris, et volucribus, deuorare ſe inuicem.* Sed dura eſt haec interpretatio, et nequaquam neceſſaria, cum aliis in locis omnino oporteat, τὸν νόμον *legem* exponere. Θεογ. 417. Ἔρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται, vertendum eſt, *Faciens ſacra fauſta ſecundum* legem *placauerit.* Eodem ſenſu quo Pythagoras χρυσ. ἔπ. Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς, νόμῳ ὡς διάκειται. Sic etiam Εργ. 388. Οὗτος τοι πεδίων πέλεται νόμος — vertendum eſt; *Haec quidem aruorum eſt* lex — Nec in alium ſenſum, vt arbitror, torqueri poteſt. Omiſſio autem vocis νόμος apud Homerum nihil eſt ad rem, nec in argumentum trahi debet, vel quod iſta voce Heſiodus non vſus eſt, vel, ſi vſus ſit, quod Homero eſt iunior. Bene enim notauit Clericus, caſu potuiſſe contingere eam vocem non adhiberi ab

Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὄσσαν ἰεῖσαι.
Αἱ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ,
Ἀμβροσίῃ μολπῇ. περὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
Ὑμνεύσαις· ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὑπὸ δοῦπος ὀρώρει,
Νισσομένων πατέρ' εἰς ὃν, ὁ δ' ἀρανῷ ἐμβασιλεύει,
Αὐτὸς ἔχων βροντὴν ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κάρτει νικήσας πατέρα Κρόνον. εὖ δὲ ἕκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς·

Immortalium celebrant, amabilem per os vocem emittentes.
Illae tum ibant ad Olympum exsultantes voce pulchra,
Immortali cantilena: vndique vero resonabat terra atra
Canentibus hymnos: iucundus vero a pedibus strepitus excita-
Euntium ad patrem suum. ille autem in coelo regnat, [batur,
Ipse habens tonitru, atque ardens fulmen,
Vi superato patre Saturno. bene autem singula
Immortalibus disposuit simul, et ordinauit honores.

68. ἰεῖσ Iunt. 1. 2. 69. οἴαχε Trinc. δι' ἄχε Iunt. 1. περιδίαχε Iunt. 2. 71. νισσομένων Trinc. ἀρανὸν Iunt. 1. ἐμβασίλευεν Ald. 73. ἕκαστον B. 109. 74. Ἀθανάτους Iunt. 1. 2. Ἀθανάτων διέταξε ὁμῶς, ἐπίφρασδε δὲ B. 109.

Homero, qui sane integram linguam Graecam suis versibus non est complexus. *Rub.*

69. Ἀμβροσίῃ μολπῇ· περὶ δ' ἴαχε] Scribendum videtur: περὶ δὲ σφέας ἴαχε γαῖα μέλαινα ὑμνεύσαις. *Guietus.*

71. Ὁ δ' ἀρανῷ ἐμβασιλεύει.] Hic est absurda mistura, vt diximus, veteris doctrinae de Deo; Deum enim in coelo singulari ratione habitare credebant prisci mortales, nec sine causa. Itaque cum Graeci Iouem Deorum summum esse crederent, eum collocabant subinde in coelo. Quia vero Iupiter habitarat in Olympo Thessaliae monte, veluti prioris opinionis obliti non minus frequenter domum Iouis in *Olympo nimoso* ponunt, vt ex 62. versu, et multis aliis liquet. Vt Iouis hominis notionem miscent, cum notione veri Dei: ita Olympum cum coelo confundunt; vnde fit vt de Ioue nunc quasi de homine, nunc quasi de Deo loquantur; deque eius sede nunc quasi de monte Thessaliae, nunc quasi de coelo. Nili haec teneamus, necesse est ignoremus rationem innumerarum loquutionum, quae in Poetis occurrunt. *Clericus.*

74. Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.] Scrib. ἀθανάτοις διέταξε νόμοις, καὶ ἐπέφραδε τιμάς. ἐπέφραδε, hoc est, ἐπενόησε, commentus est, inuenit. Hesych. ἐπιφράσασθαι, ὑπονοῆσαι ἢ ἐπινοῆσαι. *Guietus.*

82. Γεινό-

Ταῦτ' ἄρα Μοῦσαι ἄειδον, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι, 75
Ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαῦιαι,
Κλειώτ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Ἡ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ. 80
Ὁντινα τιμήσουσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Γενόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην,

Haec ſane Muſae canebant, coeleſtes, domos incolentes:
Nouem filiae magno e Ioue prognatae:
Clioque, Euterpeque, Thaliaque, Melpomeneque,
Terpſichoreque, Eratoque, Polymniaque, Vraniaque,
Calliopeque: haec autem praeſtantiſſima eſt omnium.
Haec enim et reges venerandos comitatur.
Quemcunque honoraturae ſunt Iouis filiae magni,
In lucem editumque adſpexerint a Ioue nutritorum regum,
Huic quidem ſuper linguam dulcem fundunt rorem,

78. οὐρανίη Ald. 79. τ' Iunt. 2. ἁπασέων Ald. Trinc. ἁπασῶν Iunt. 2. 80. ſic Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. atque ita edidit Rob. cum vulgo, in Cler. etiam eſſet, Ἡ μὲν γάρ. αἰδοίοισιν Trinc. 81. κοῦραι Iunt. 1. 2. 82. γινόμενον Iunt. 1. 2. 83. δοιδὴν Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. vid. Graev.

82. Γενόμενον τ' ἐσίδωσι] Quia quae nobis cordi ſunt ea ſaepe reſpicimus, ideo *adſpicere aliquem* perinde eſt ac illi fauere. Sic loquebantur etiam Phoenices, ſic et Latini. Vide quae notauimus ad Gen. IV, 4. et quae Scholiaſtes hic habet. *Clericus.*

82. Γενόμενον τ' ἐσίδωσι] Scholiaſtes, Ἀντὶ τοῦ εὐμενῶς θεάσονται, καὶ ὃν τινα βασιλέα θεάσονται καλοῖς ὀφθαλμοῖς. Ἐντεῦθεν καὶ Καλλίμαχος· Μοῦσαι γὰρ ὅσσες ἴδον ὄμμασι παῖδας, Μὴ λοξῶς, πολλοὺς ἐκ ἀπέθεντο φίλους. Eadem vſus phraſi Horatius l. 4. Od. 3. *Quem tu, Melpomene, ſemel Naſcentem placido lumine videris. Rob.*

83. Γλυκερὴν χείουσιν ἐέρσην] Hoc eſt, mel, vt recte eruditi interpretantur. Symbolum eſt mellitae eloquentiae, vnde fictum, vt opinor, a Graecis Platonis infantis, et dormientis in Hymetto, apes os impleuiſſe melle. Vide *Olympiodorum*, initio eius vitae. *Clericus.*

Γλυκ. χ. ἐέρσην] Eadem vſus metaphora Neſtoris eloquentiam deſcripſit Homerus Il. α, 249. Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος

Τῷ δ' ἔπε' ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι, διακρίνοντα θέμιστας 85

Huius vero verba ex ore fluunt ſuauia: ceterum populi
Omnes ipſum reſpiciunt, reddentem ius

84. ἔπ' Iunt. 1. 2. Trinc. Ald. 85. νεῦσι Ald.

λιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Sic etiam Euripides Incert. v. 333. Εἰ μοι Νεστόρειον εὔγλωσσον μέλι, Αντήνορός τε τᾆ Φρυγὸς, δοίη θεός. Et Theocrit. Idyll. ζ, 82. Οὕνεκα οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ. De triplici genere eloquentiæ quod deſcripſit Homerus in Menelao, Vlyſſe, et Neſtore, vid. Gisb. Cuperi Apoth. Hom. p. 113. ſeqq. et P. Victorii Var. Lect. l. 15. c. 17. et Cl. Popii Noſtratis notam ad Il. γ, 214. vbi Auſonii carmen triplicem hanc vim eleganter exprimens protulit: *Dulcem in paucis, vt Pliſthenidem; Et torrentem, ceu Dulichii Ningida dicta; Et mellitae nectare vocis Dulcia fatu verba canentem Neſtora regem.* Hanc ob cauſam non poſſum non mirari, quamobrem Cicero in libro de clar. orator., *eloquentiae ſtudium non commune Graeciae, ſed proprium Athenarum, et in illam inſuper ciuitatem recentibus temporibus introductum fuiſſe*, affirmat. Atticine fuerunt tres illi inſignes oratores ab Homero celebrati? vel recentia Troiani belli tempora? vel Heſiodus ipſe, qui tantis eloquentiam laudibus extollit, inter recentiores habendus? Quod ſi concedatur characteres hoſce a poeta pro arbitrio fictos fuiſſe, huiusmodi tamen fictio eloquentiam tunc temporis et in vſu, et laudi datam fuiſſe confirmat. Quod ipſe quidem Cicero in l. 3. de Orat. fatetur. *Hanc, inquam, cogitandi, pronunciandique rationem, vimque dicendi* veteres Graeci, *ſapientiam nominabant.* Et poſtea: *Vetus quidem illa doctrina eadem videtur et recte faciendi, et bene dicendi magiſtra; neque diiunctι doctores, ſed iidem erant vivendi praeceptores, atque dicendi; vt ille apud Homerum Phoenix, qui ſe a Peleo patre Achilli iuueni comitem eſſe datum dicit ad bellum, vt illum efficeret oratorem verborum, actoremque rerum* — Τέκνα μὲ προέηκε διδασκήμεναι τάδε πάντα Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρα τε ἔργων. Il. ί, 442. Rob.

85. Διακρίνοντα θέμιστας] *Diſceptatorem litium*, ea enim de cauſa primum Reges electi, vt iudices controuerſiarum eſſent. Deinde ex iudicibus facti ſunt Domini. Sic *Deioces* Medorum regnum inuaſit, vt narrat *Herodotus* Lib. I. Vide vſſ. 88, et 89. *Dionyſius* Halicarn. Ant. Rom. Lib. V. p. 336. καθ' ἀρχὰς ἅπασα πόλις ἑλλὰς ἐβασιλεύετο, πλὴν οὐχ ὥσπερ τὰ

Ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων,
Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισαμένως κατέπαυσε.
Τύνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, ὕνεκα λαοῖς
Βλαπ]ομένοις ἀγορῇφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι

Rectis iudiciis. hic autem ſecure in concione verba faciens,
Statim etiam magnam contentionem ſcite dirimere ſolet.
Propterea enim reges prudentes ſunt, vt populis
Damno affectis in foro res iterum integras reſtituant

86. δίκῃσι Steph. Comm. 87. κατέπαυσε Trinc. 88. ὕνεκα Ald. λαοῖσι Ald. Trinc.

τὰ βάρβαρα ἔθνη δεσποτικῶς ἀλλὰ κατὰ νόμους τε καὶ ἐθισμοὺς πατρίους· καὶ κράτιστος ἦν βασιλεὺς ὁ δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος, καὶ μηδὲν ἐνδιαιτώμενος τῶν πατρίων. δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος δικασπόλους τε καλῶν τοὺς βασιλεῖς, καὶ θεμιστοπόλους. καὶ μέχρι πολλοῦ διέμειναν ἐπὶ ῥητοῖς τισιν αἱ βασιλεῖαι διοικούμεναι καθάπερ ἡ Λακεδαιμονίων. ἀρξαμένων δέ τινων ἐν ταῖς ἐξουσίαις πλημμελεῖν, καὶ νόμοις μὲν ὀλίγα χρωμένων, ταῖς δ' αὐτῶν γνώμαις τὰ πολλὰ διοικούντων, δυσχεράναντες ὅλον τὸ πρᾶγμα οἱ πολλοὶ κατέλυσαν τὰς βασιλείας καὶ τὸ πολίτευμα: *Initio vrbes omnes Graecae Regibus parebant, niſi quod illi non barbarica licentia dominabantur, ſed ſecundum leges et mores patrios, regnum exercebant; optimuſque Rex habebatur, qui eſſet iuſtiſſimus et legum ſeruantiſſimus, nuſquam diſcedens ab inſtitutis patriis; id quod ex Homero etiam liquet, dum Reges vocat* iuris tractatores. *Diu regnatum eſt, certis conditionibus, ſicut apud Lacedaemonios, ſed poſtquam aliquot eorum coeperunt abuti poteſtate et in rebus adminiſtrandis rarius leges, quam ſuam libidinem ſequi, plerique Graeci rei taedio affecti regiam Reip. formam aboleuerunt.* Clericus.

Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι] Venerandi et eloquentis viri auctoritatem pulcherrime etiam deſcripſit Virgilius Aen. l. 1. *Ac veluti populo in magno cum ſaepe coorta eſt Seditio; ſaeuitque animis ignobile vulgus; Iamque faces et ſaxa volant, furor arma miniſtrat: Tum pietate grauem et meritis ſi forte virum quem Conſpexere, ſilent, arrectisque auribus adſtant: Ille regit dictis animos, et pectora mulcet. Rob.*

88. Ἐχέφρονες] Subintelligе εἰσί. *Guietus.*

89. Μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσι] Nempe, eos qui alienum inuaſerant, quos auctoritate ſua et perſuaſione, potius quam poenis, ad id reſtituendum adducebant. Populi conſentientis erat poenas infligere, non Regum. *Clericus.*

Ῥηϊδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσιν.
Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὣς, ἱλάσκονται
Αἰδοῖ μειλιχίῃ· μετὰ δὲ πρέπει ἀγερομένοισιν·
Οἷα τοι Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί.
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. ὁ δ' ὄλβιος ὅντινα Μοῦσαι
Φίλεῦνται· γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

Facile, mollibus alloquentes verbis.
Incedentem vero per vrbem, tanquam Deum, venerantur.
Reuerentia blanda: eminet vero inter ipsos congregatos.
Tale Musarum praestans munus hominibus.
A Musis etenim, et eminus feriente Apolline,
Viri cantores super terram et citharoedi:
Ex Ioue vero reges. Ille vero beatus, quemcumque Musae
Amant: suauis ei ab ore fluit vox.

90. παρεφάμενοι B. 109. παρηφάμενοι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Punctum post ἐπέεσσιν non habet Ald. sed ponit in fine v. 91. 91. θεὸν δ' ὣς Trinc. 93. Οἷα τε B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 94. γάρ τοι Iunt. 1. 2. 95. ἔασιν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

93. Οἷα τοι Μουσάων] Scribe Τοίη Μουσάων. vel τοίη Μουσάων. Etiam μουσέων legendum videtur. Sic ratio versus postulat. inf. νυμφέων αἱ ναίουσιν. *Guietus.*

Ἱερὴ δόσις] De significatione τοῦ ἱεροῦς apud poetas vide Stephanum. Vocat Homerus interdum ἱερὸν, quod generi humano vtilitatem aliquam affert, atque ita vrbes ἱεραὶ, quia sunt φυλακτικαὶ etc. Interdum vero ἱερὸν appellat, quicquid in suo genere caeteris praestat, seu magnum est; sicut et ἱερὸν ἰχθὺν quidam apud eum exponunt. Vtroque sensu ἱερὴ δόσις commode exponi potest. *Rob.*

95. Ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί] Malim, χθονί. *Guietus.*

96. Ἐκ δὲ Διὸς] Hoc etiam vsurpauit Callimachus in hymno in Iouem — Φοίβῳ δὲ, λύρης εὖ εἰδότας οἴμας. Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες — *Rob.*

97. Γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή] Haec imitatio est *Homeri*, qui de Nestore, Pyliorum Rege, ita prior loquutus est, Iliad. A. v. 249.

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.
E cuius lingua melle dulcior fluebat sermo. Clericus.

98. Νεο-

Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεοὺς οἱ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Αἶψ' ὅγε δυσφροσυνέων ἐπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων
Μέμνηται· ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεάων.
Χαίρετε τέκνα Διός, δότε δ' ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.
Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων,

Si quis enim vel luctum habens recenti dolore ſaucio animo
Triſtetur, animo dolens, Poeta vero
Muſarum famulus res claras priſcorum hominum
Laudibus celebrauerit, beatoſque Deos qui Olympum incolunt;
Statim hic ſollicitudinum obliuiſcitur, nec quicquam dolorum
Meminit: cito enim deflexerunt eos alio dona Dearum.
Saluete natae Iouis, date vero amabilem cantilenam.
Celebrate quoque immortalium diuinum genus, ſemper exſi-
[ſtentium,

99. ἀκαχήμενος Iunt. 1. 2. 101. ὑμνήσῃ Ald. ὑμνήσει Iunt. 1. 2.

98. Νεοκηδέϊ] Animaduerte vim τῆς νεοκηδέϊ. Vehementiſſimus eſt *recens* dolor et ſedatu difficillimus. Sic Scholiaſtes. Ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν δύναμιν τῆς μουσικῆς διὰ τὸ εἰπεῖν [νεοκηδέϊ θυμῷ] δυσκατάπαυστον τὸ νεόν πάθος. *Rob.*

99. Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος] Hoc eſt, ξηραίνηται. *Guietus.*

— αὐτὰρ ἀοιδὸς,
Μουσάων θεράπων κλεῖα
προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec quoque imitatus ex *Homero Heſiodus.* Ille ait legatos ab Agamemnone ad Achillem miſſos oppreſſiſſe eum cythara canentem, Il. I. v. 189.

Τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν,
qua animum delectabat, canebat autem gloriam virorum. Talia multa ſunt, quae oſtendunt *Heſiodum* recentiorem *Homero* fuiſſe, vt plerorumque fert ſententia. Multis hac de re egit *Claud. Salmaſius*, in Exercitationibus Plinianis p. 607. et ſqq. Ed. Vltraiectinae. *Clericus.*

103. Παρέτραπε δῶρα θεάων] Sub. αὐτόν. *Guietus.*

Παρέτραπε δῶρα] Guietus cenſet ſubintelligendum eſſe τὸ αὐτόν; et interpretes vertunt *deduxerunt* eum *alio.* Commodius tamen videtur ſubintelligi poſſe τὸ αὐτὰ ad praecedens τὸ κηδέων referendum, adeo vt exponatur verſus, *deflexerunt eos*, ſcil. dolores, *dona dearum.* *Rob.*

105. Κλείετε ἀθανάτων] Hoc

Οἳ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανῦ ἀστερόεντος,
Νυκτός τε καὶ δνοφερῆς, ἣς θ' ἁλμυρὸς ἔτρεφε Πόντος.
Εἴπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ Πόντος ἀπείριτος οἴδματι θύων,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν, 110
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Ὡς τ' ἄφενος δάσσαντο, καὶ ὡς τιμὰς διέλοντο,
Ἠδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπτυχον ἔσχον Ὄλυμπον.
Ταῦτά μοι ἔσπετε Μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἴπατ' ὄ, τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν. 115

Qui Tellure prognati sunt, et Coelo stellato,
Noctеque caliginosa, quosque salsus nutriuit Pontus,
Dicite insuper, vt primum Dii et terra fuerint,
Et flumina, et Pontus immensus, aestu furens,
Astraque fulgentia et coelum latum superne:
Et qui ex his nati sunt Dii, datores bonorum.
Vtque opes diuiserint, et quomodo honores distinxerint,
Atque quomodo primum multa iuga habentem tenuerint Olym-
Haec mihi dicite Musae, coelestes domos inhabitantes, [pum
Ab initio: et dicite quodnam primum fuerit illorum.

106. οἱ Ald. 107. Νυκτὸς δὲ F. 109. Ald. Νυκτός τε καὶ Iunt. F. Ἧς δ' ἁλμυρὸς Iunt. 1. 2. ἧς ἅλμυρος B. 109. Ὑτρεφε Iunt. 2. 108. Εἴπατε δ' ὡς Ald. 111. δοτῆρες Iunt. 1. 2. 112. 113. Ter Ald. habet ὡς cum accentu. 115. εἴπατ' Ald.

Hoc est, per me, δι' ἐμοῦ. Poetae omnes inuocant Musas, orantque vt canant quod ipsi postea dicunt, quod se habeant quasi ὑποφήτας Musarum, hoc est, vates qui canant dictata a Musis, non a se inuenta. *Theocritus* vocat Poëtas Μουσάων ἱερὰς ὑποφήτας, *Musarum sacras vates*. Idyll. XVI, 28. *Clericus*.

Αἰὲν ἐόντων] Hoc est, *semper futurorum*, non aeternorum, siue initio et fine carentium, nam postea liquebit Diis Graecorum omnibus initium fuisse. Vel sequentes duo versiculi hoc ostendunt. *Clericus*.

106. Οἳ γῆς ἐξεγένοντο καὶ τὰ ἑξῆς] Hic tres ordines Deorum memorantur: 1. Qui ex coelo et terra nati, hoc est, coelestes et terrestres Dii; 2. Qui fuere proles Noctis, hoc est, inferni Dii, seu Erebi, Pluto, Proserpina, Styx, Furiae, etc. 3. Quos aluit Pontus, seu mare, hoc est, marini Dii. Sic eadem Numina ad varias classes referuntur, prout varie spectantur. *Clericus*.

115. Ἐξ ἀρχῆς] Hoc est, ab initio mundi. Vide not. ad Genes. I, 1. *Clericus*.

116. Ἦτοι

Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα

Primo omnium quidem Chaos fuit, ac deinde

116. γένετ' B. 109.

116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα] Hic incipere videtur Hesiodus. Superiora supposita et additicia videntur. Sic Ἔργα incipiunt a v. 10. ἦ καὶ ἄρα μᾶλλον ἦεν ἐρίδων γένος. *Guietus.*

Χάος γένετ'] Hoc est, coelum, aer, aeris vastitas, immensitas quaqua versum, spatium vniuersum. *Guietus.*

Πρώτιστα Χάως γένετ'] Phoenicia, seu Hebraïca Lingua dixeris: בראשית והי תוהו ובוהו *breschith jehi thohou vabohou*, nam Χάος est *thohou vabohou*, hoc est, immensum inane; ἀπὸ τῦ χαίνειν, *hiare*: quia vasa vacua *hiare* dicuntur. Perinde ergo est, ac si *Hesiodus* diceret fuisse tempus quo nihil erat eorum quae videmus, quod cum Mosaïca rerum genesi consentit. *Clementinarum Homiliarum* Scriptor interpretatur quidem ἐγένετο, quasi dixisset *Hesiodus* ἐγεννήθη, *genitum est Chaos*, sed est inanis argutia. Allato hoc *Hesiodi* loco, ita loquitur Homil. VI. §. 3. τὸ δὲ ἐγένετο δῆλον ὅτι γεγενῆσθαι ὡς γεγονὸς σημαίνει, ἀλλὰ τὸ ἀεὶ εἶναι ὡς ἀγένητα: factum fuit *clarum est significare elementa, vt genita, ortum habuisse, non semper fuisse vt ingenita.* Sed si hoc cogitasset Poeta, causam aliquam commentus esset, a qua genitum Chaos dixisset. Dicenti enim *factum est*, illico obiicitur, *a quo?* Nihil enim fit, sine factore. *Clericus.*

Ἤτοι — γένετ'] Verte, Primo quidem Chaos *genitum est*, vt infra 137. 930. Ita enim Veteres hunc locum intellexerunt, non vt Clericus, *fuit.* Diogenes Laertius lib. 10. sect. 2. causam tradens, ob quam se primum ad philosophiae studium Epicurus contulit, haec habet verba. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῷ περὶ τῦ Ἐπικούρε βίε, φησὶν ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ φιλοσοφίαν, καταγνόντα τῶν σοφιςῶν καὶ γραμματιςῶν, ἐπειδὴ μὴ ἐδυνήθησαν ἑρμηνεῦσαι αὐτῷ τὰ περὶ τῦ παρ' Ἡσιόδῳ χάες. *Apollodorus autem Epicureus in primo de vita Epicuri refert, illum ad Philosophiam se contulisse, sophistas insectantem et grammaticos, quod percontanti, quidnam esset apud Hesiodum Chaos, exponere non potuissent.* Idem plenius narratum legimus apud Sextum Empiricum aduersus Mathem. l. 9. Ὁ μὲν εἰπὼν Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος — Ἐξ αὐτῦ περιτρέπεται· ἐρομένῳ γάρ τινος αὐτὸν, ἐκ τίνος γέγονε τὸ χάος, οὐκ ἔχει λέγειν. Καὶ τῦτό φασίν ἔνιοι αἴτιον γεγονέναι Ἐπικούρῳ τῆς ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς· κωμιδῆ γὰρ μειρακίσκος ὤν, ἤρετο τὸν ἐπ-

ανα-

Γαῖ' εὐρύστερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης·

Tellus lata, omnium ſedes tuta ſemper
Immortalium, qui tenent iuga niuoſi Olympi,
Tartaraque tenebricoſa in receſſu terrae ſpacioſae:

117. Γαῖα δ' B. 109. 118. οἱ Ald. 119. μυχῶν B. 109. εὐρυοδείης Iunt. I.

ανεγινώσκοντα αὐτῷ Γραμματιστὴν [ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ'] ἐκ τίνος τὸ χάος ἐγένετο, εἴπερ πρῶτον ἐγένετο· τότε δὲ εἰπόντος, μὴ αὐτὸ ἔργον εἶναι τὰ τοιαῦτα διδάσκειν, ἀλλὰ τῶν καλεμένων Φιλοσόφων, τοίνυν ἔφησεν ὁ Ἐπίκουρος ἐπ' ἐκείνους μοι βαδιστέον ἐστὶν, εἴπερ αὐτοὶ τῶν ὄντων ἀληθειαν ἴσασιν. *Qui enim dixit Exortum primum chaos eſt, deinde Terra pectore lato, cunctorum ſedes, a ſe ipſo euertitur. Nam ſi quisquam eum roget, ex quo ortum ſit chaos, non poterit dicere. Idque nonnulli dicunt fuiſſe cauſam Epicuro, cur ſe contulerit ad philoſophiam. Nam cum eſſet valde adoleſcens, rogauit Grammaticum illud ſibi praelegentem (primum quidem chaos genitum fuit) ex quonam chaos exortum eſſet, ſi quidem primum exortum erat. Dicente illo, talia docere non eſſe ſui muneris, ſed illorum eſſe, qui vocarentur Philoſophi; igitur, inquit Epicurus, ad illos mihi accedendum eſt, quando ipſi ſunt, qui rerum veritatem perſpectam habent.* Tantis illi in tenebris verſabantur, qui, excluſa ſumma omnium rerum cauſa, per alias hypotheſes mundi originem explicare ſunt conati. Eadem enim quaeſtio neceſſe eſt recurrat in perpetuum, *Ex quo hoc genitum eſt?* donec ad ſupremam aliquam et increatam cauſam deuentum ſit. *Rob.*

117. Γαῖ' εὐρύστερνος] Γαῖα *Guietus.*

Γαῖ' εὐρύστερνος] Terra etiam prima fuit, ſecundum Moſen. *Clericus.*

Πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Ἀθανάτων, καὶ τὰ ἑξῆς] Nempe, Dii quos memorat primum fuere in terra, deinde benevolentia ac fama hominum in coelum ſublati. *Clericus.*

118. Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη] Hic verſus eſt ſuppoſititius. *Guietus.*

Οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου] Ita dictus is mons, vt Phoenicie loquar, כי עולמים בו *quia in illo ſunt aeterni*, olamim-bo, vnde factum עולמפו *olympo*, ſiue ὄλυμπος. Paſſim in eo deſcribit *Heſiodus* αἰὲν ἐόντας, ſiue αἰωνίους θεούς. *Clericus.*

119. Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Τὸ ὑπὸ τὴν γῆν μέρος τοῦ χάους. *Guietus.*

Τάρτα-

Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι, 120

Atque Amor, qui pulcherrimus inter immortales Deos,

Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Vna cum Terra fuit *Tartarus*, quia fingitur esse

— μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης. *in intimo recessu latae terrae.*

Vide et infra v. 717. et seqq. Si Phoeniciis litteris scribas טרחטרח *tarabhtarabh*, deriuabitur ea vox a radice Hebraica et Arabica טרח *tarabh*, quae significat *molestiam creauit*, et *longe amouit*; ac repetitio quidem radicalium, in Hebraica lingua, est superlatiui loco; quae optime conueniunt *Tartaro*, qui simul molestissimus locus et a coelo remotissimus fingitur; in quem propterea Iupiter Titanas coniecit. Ideo ipse *Hesiodus* v. 841. τάρταρα γχιής habet ad significandum *remotissimum terrae locum*, ad quem sonitus tonitruum peruenit. *Clericus.*

120. Ἠδ' Ἔρος] Hoc est, rerum concordia, ἡ τῶ κόσμω ἁρμονία, generationis causa. τὸ πῦρ interpretantur. *Guietus.*

Ἠδ' Ἔρος] Hac voce *Amor* signatur, qualem in animalibus, procreationis causa, cernere est. Is *Amor* προσωποποιηθεὶς describit vim omnium genitricem, cui *Hesiodus* tribuit ortum omnium rerum. Qua in re, tenue est et paene euanidum vestigium *naturae melioris*, hoc est, Dei, qui omnia creauit. Hanc eamdem nomine *Veneris* describit *Lucretius* Lib. I.

Quae mare nauigerum, quae terras frugiferentes
Concelebrat, per quam quoniam genus omne animantum
Concipitur, visitque exortum lumina solis.

Hunc *Hesiodi* locum imitatus est *Aristophanes*, in Auibus p. 573. ed. Genev. in fol. vbi licet absurde aues loquentes inducat, attamen antiquissimae famae, de creatione mundi, reliquias ita colligit:

Χάος ἦν καὶ Νὺξ, Ἔρεβός τε μέλαν πρῶτον, καὶ Τάρταρος εὐρύς.
Γῆ δ' οὐδ' ἀὴρ, οὐδ' οὐρανὸς ἦν.
Ἐρέβει δ' ἐν ἀπείροσι κόλποις
Τίκτει πρώτιστον ὑπηνέμιον
Νὺξ ἡ μελανόπτερος ᾠόν,
Ἐξ οὗ περιτελλομένοις ὥραις
ἔβλαστεν Ἔρως ὁ ποθεινός,
καὶ τὰ ἐξῆς.

Chaos erat et Nox, Erebusque niger primum et Tartarus latus. Terra vero neque aer, neque coelum erat. Erebi vero in infinito sinu parit primo Nox, nigris alis praedita, ventosum ouum; ex quo, circumactis tempestatibus pullulauit Amor desiderabilis etc. Sed quemadmodum absurde *Hesiodus* δημιουργικὴν δύναμιν posteriorem Chao facit: non melius *Aristophanes* fingit eam ex ouo natam; quia Amor volucris dicebatur.

Λυσιμελὴς, πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον, καὶ ἐπίφρονα βυλήν.
Ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε, μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο.
Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο.
Οὓς τέκε κυσσαμένη, Ἐρέβει φιλότητι μιγεῖσα. 125
Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ

Soluens curas, et omnium Deorum, omniumque hominum
Domat in pectoribus animum, et prudens consilium.
Ex Chao vero Erebusque, nigraque Nox editi sunt.
Ex nocte porro Aetherque et Dies prognati sunt:
Quos peperit vbi concepisset, Erebo concubitu mista.
Tellus vero primum quidem genuit aequalem sibi

123. ἐξεγένοντο Ald. Trinc. 125. κύσσαμένη Ald. κεκυσσαμένη Trinc.

batur. Aeternam esse oportuit eam vim, aut nunquam neque ipsa, neque quidquam aliud fuisset, nam *e nihilo nihil*. Clericus.

121. Λυσιμελὴς] Hoc est, τὰ μελήματα λύων, τὰς φροντίδας. a μέλω, μελὴ cura, vt a βύλω βυλὴ, βόλω βολὴ, σόλω σολὴ etc. a μελὴ λυσιμελὴς. *Guietus.*

123. Ἐκ χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Ἔρεβος tenebrae. Nox praecessit diem. *Guietus.*

Ἐκ χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Antequam quidquam esset, erat ערב *hereb*, aut ערבא *erbo*, hoc est, *tenebrae*, siue *nox*, quod docet etiam Moses. Ac sane nox est tantum absentia lucis, luceque nondum condita, tenebras esse oportuit. Hae personae masculini et foeminini sexus finguntur, pro genere vocum Graecarum, quibus vocabantur; pluresque sunt aut pauciores, pro earum vocum numero et copia. Non repetemus quae antea diximus de connubiis et consanguinitate Personarum harumce poeticarum, sed hic est in memoriam reuocandum. *Clericus.*

124. Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθὴρ] Lux et dies successerunt Nocti. ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ ἐρῶμεν τὸν ἀέρα. *Guietus.*

Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο] Voce Αἰθὴρ crediderim hic non summam partem aeris, sed αἰθρίαν intelligi, hoc est, *serenitatem*; quae vna cum Die ex tenebris nata dicitur, quod fuerint post tenebras. Aptius iungitur *serenitas* cum *Die*, quam *aether*, qui nocte obscuratur; estque aeque cum ea coniunctus, ac cum die. *Clericus.*

126. Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν

Οὐρανὸν ἀστερόεντ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι,
Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.
Γείνατο δ' ὄρεα μακρὰ, θεῶν χαρίεντας ἐναύλους
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν' ὄρεα βησσήεντα.
Ἠ δὲ καὶ ἀτρύγετον Πέλαγος τέκεν οἴδματι θῦον,

Coelum ſtellis ornatum, vt ipſam totam obtegat,
Vtque eſſet beatis Diis ſedes tuta ſemper.
Genuit praeterea montes altos, Dearum grata domicilia
Nympharum, quae habitant per montes ſaltuoſos.
Atque etiam infrugiferum pelagus peperit aeſtu furens,

130. νυμφάων Ald. Iunt. 1. αἱ Ald. ἄντ' Ald. 131. Ἠδὲ Ald. Iunt. 2. Trinc.

μὲν ἐγείνατο ἴσον ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀστερόεντ' ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Sic et Moſes poſt Terram Coelum formatum docet. *Clericus.*

127. Ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Hoc eſt, circa omnia, circa omnes partes ſuas. *Guietus.*

128. Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος] Subintellige ὁ οὐρανός. *Guietus.*

Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί] Poſtquam, nimirum, terram per vitam inhabitaſſent, in aethereas ſedes, poſt mortem demum, transferendi erant. *Clericus.*

129. Θεῶν χαρίεντας ἐναύλους] Hoc eſt, ἐνδιαιτήματα. Heſych. διατριβὰς, οἰκητήρια, ἐνδιαιτήρια, ἐναυλιστήρια. *Guietus.*

130. Νυμφέων] Τῶν Ὀρειάδων λεγομένων. *Guietus.*

131. Ἀτρύγετον πέλαγος] Hoc eſt, τὴν θάλασσαν. mare notum ſcilicet, hoc eſt, mare mediterraneum, paruum etc. maria praeter Oceanum. *Guietus.*

129. Γείνατο δ' οὔρεα μακρὰ — 131. ἠδὲ καὶ ἀτρύγετον πέλαγος.] Terra primum erat aequabili ſuperficie, et aqua, quae leuior eſt, vndique tecta; vt ergo terra exſiſteret nonnullis in locis, hic a Deo excauatae valles, illic ſubuecti montes, et circumpoſitum ſolum firmatum. Docet hoc Moſes, nec contradicit *Heſiodus*; nam tum demum fuit *mare* a terra diſcretum, cum loca profundiora fuerunt, in quae aqua defluueret, cumque alia eminere coeperunt. Nec aliter intelligere poſſumus qui

— * *ipſe tener mundi concreuerit orbis,*
Tum durare ſolum et diſcludere Nerea ponto
Coeperit, et rerum paullatim ſumere formas.

Graeci et rem et nomina ὀρέων καὶ πελάγους, a Phoenicibus acceperant,

* Virgil. Eclog. VI, 34.

Πόντον, ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα, τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,

Pontum, abſque amore ſuaui. ceterum deinde [bentem,
Coelo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices ha-

ceperant; quibus בר *bar*, aut *hor*, eſt *mons*, פלג *phaleg* vero *alueus* in quem aqua deriuatur. Ἀτρύγετον, quod additur, malim interpretari ex ſignificatione radicis τρυγέω, quae apud *Heſychium* occurrit, et ſignificare dicitur ξηραίνω *exſicco*, quam *ſterilem*. Aptius certe epitheton eſt maris. Τρυγέω autem videtur eſſe proprie ξηραίνω πρὸς τὴν τρύγα *ſiccare ad faecem vſque*, vnde poſtea quidvis *exhaurire* ſignificarit. Eadem de cauſa, crediderim *Homerum* vocaſſe αἰθέρα ἀτρύγετον Iliad. O, 425. quia numquam pluuias demittere prorſus deſinit. Attamen * *Euſtathius* ignem etiam ἀτρύγετον dictum contendit, quod vix puro, exemplum enim nullum affert. Igitur recte dicetur mare ἀτρύγετον, hoc eſt, cuius τρύγα ſeu infimam aquam nemo vidit, nemo videbit, ſiue *inexhauſtum*. Clericus.

132. Πόντον] Hoc eſt, βαθὺν ὄντα, βάθος ἔχοντα, τὸ βάθος, appoſitiue. *Guietus.*

Πόντον ἄτερ φιλότητος] Intelligit mare internum, cuius nomen Phoenicio more ſcribere poſſis פר־נתאה *pho-nitha*, quod ſolenni mutatione ב in פ, eſt *in eo terminatus*, nempe, ampliſſimus Aſiae tractus, praeſertim minoris, quae ad occaſum Helleſponto, ad ſeptem triones Ponto Euxino finitur. *Clericus.*

133. Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Oceanum, h. e. mare ignotum. *Guietus.*

Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Non repetemus Terram et Coelum quaſi perſonas a Poeta induci, figura conſueta omnibus Linguis; at notandum Terram propiorem Coelo factam peperiſſe Oceanum, quando ex terris ſublatis defluxere aquae in profundiſſimas valles quas nunc tegunt. De Oceano multis egit *Sam. Bochartus* in ſuo Chanaane Lib. I. c. 36. oſtenditque olim vulgo notum Oceano terras ambiri, et coniicit dictum fuiſſe a Phoenicibus חוג *bhog*, hoc eſt, *circulum*, quia inſtar circuli terram cingit. Malim dictum אוגנא *ogano*, quod et *circulum* ſonat apud Chaldaeos, vt liquet ex Paraphraſi Chaldaica Cant. VII, 2. et praeterea *craterem*, et *lacum*, quae omnia optime conueniunt Oceano. Antiquiſſimis Graecis dicebatur etiam Ὠγήν, quod ſimilius Hebraïco אגן *aggan*, aut Chaldaïco אגנן quae *craterem* et *lacum* ſonant. Vide laudatum *Bochartum*. Clericus.

* Il. o. p. 1003, Ed. Rom.

134. Κοῖόν

Κοῖόν τε, Κρεῖον θ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,
Θειάν τε, Ῥείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,
Φοίβην τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ' ἐρατεινήν.
Τὰς δὲ μετ' ὀπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.
Γείνατο δ' αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,
Βρόντην τε, Στερόπην τε, καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον.
Οἳ Διὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν, τεῦξάν τε κεραυνόν.
Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,

Coeumque, Croeumque, Hyperionemque, Iapetumque,
Theamque, Rheamque, Theminque, Mnemosynenque,
Phoebenque aurea coronâ insignem, Tethynque amabilem.
Hos vero post natu minimus natus est Saturnus vafer,
Saeuissimus inter liberos: floridum autem odio prosequebatur [parentem.
Porro genuit et Cyclopes superbum cor habentes,
Brontenque, Steropenque, et Argen forti animo praeditum:
Qui Ioui et tonitru dederunt, et fabricarunt fulmen.
Qui sane per alia Diis similes erant,

134. κρειόν τε Iunt. 1. 2. 137. δὲ omissum est in ed. Rob. sed repugnant metri leges; igitur reuocauimus. ὁπλότητος Iunt. 1. 138. ἤχθηρε Ald. vt erat etiam in Cler. ed. τοκυία Iunt. 1. 2. 140. τ' ἀστερόπην Trinc. ὁμβριμόθυμον B. 109. Iunt. 1. 2.

134. Κοῖόν τε καὶ τὰ ἑξῆς] Haec partim sunt nomina virorum et mulierum, partim personarum poeticarum, quales sunt Θέμις et Μνημοσύνη, *Iustitia* et *Memoria*. Homines vocant Poetae *coeli et terrae liberos*, quos antiquissimos omnium esse putabant; ob tenuem memoriam antiquissimae Traditionis, ex qua acceperant Coelestе Numen ex terra primos homines formasse. *Clericus.*

137. Κρόνος ἀγκυλομήτης] Magnificum nomen. קרנא Phoenicibus dicitur *radius*, quae appellatio digna fuit *filio Coeli*; nec male *radium*, ex Phoeniciae linguae Analogia, dixeris *filium coeli*. Clericus.

139. Γείνατο] Ἡ Γῆ scilicet ἐξ ἀέρος. *Guietus.*

Κύκλωπας] Hoc est, vt egregie *Sam. Bochartus* in Chan. Lib. I. c. 30. אנשי חיק־לוב *viros Chek-loub*, viros sinus Lilybaetani, qui fuere antiquissimi Siciliae coloni, de quibus multis vir summus, quem adito. *Clericus.*

141. Οἳ Διὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν.] De hac re postea. *Clericus.*

Μοῦνος δ' ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐπέκειτο μετώπῳ
Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ' ἄρα σφέων
Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς εἷς ἐνέκειτο μετώπῳ· 145
Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἔπ' ἔργοις.

Vnus vero oculus media positus erat fronte.
Cyclopes vero illis nomen e re erat, eo quod ipsorum
Rotundus oculus vnicus inerat fronti:
Roburque et vires, et variae artes erant in operibus.

143. μίσῳ Iunt. 1. 2. Trinc. μίσσῳ Ald. αἴκειτο Trinc. ἐνίκειτο Iunt. 1. 2. Paullo ante Ald. τεύξαν pro τεῦξαν. 144. Κύκλωπες δ' ὄνομα ἦσαν Trinc. ὄνεκ' Ald. 145. ἧς Trinc. Steph. ἓιν Ald.

144. Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον] Hoc est, κατὰ τὸ ὄνομα ἐπώνυμον, hoc est, e re datum. an ἐπώνυμοι? id est, e re nomen habentes. *Guietus*.

Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν] Inepte ex Graeca Lingua nomen illa vetustius deduxerunt Poetae, vt solent; atque ex nomine ab illa Lingua deducto fabulas finxerunt, de viris qui *oculum vnum rotundum* in media fronte gerebant. Ceterum hi dicuntur θεοῖς ἐναλίγκιοι, *Diis* similes, hoc est σεβασμίοις ἀνδράσιν οἱ πρῶτοι τὴν Ἑλλάδα ἐκόσμησαν, *venerandis viris, qui primi Graeciam coluerunt instruxerunt*; Θεὸς enim, apud antiquissimos Graecos, significabat proprie non naturam aeternam, sed eximiam ac venerandam, vt אלהים *elohim*, apud Hebraeos; et hominibus supra vulgus euectis tribuebatur. Multis hoc ostendimus in *Arte Critica* P. 2. Sect. I. c. 3. Eius significationis primigeniae vestigia remansere semper in Lingua Graeca, vt demonstrauimus. Sed tamen frequentius postea significauit naturas humana praestantiores, adeoque immortales. Ex hoc vsu vocis θεὸς, *Hesiodum* perperam interpretatus, *Crates* emendari volebat Poetam, et versui

Οἵ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς
ἐναλίγκιοι ἦσαν

hunc substituebat:

Οἱ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ
τράφεν αὐδήεντες.

Qui ex immortalibus vixerunt homines celebres; quod ab Apolline interemti dicerentur. At Θεὸς, antiquissimis temporibus, immortalem naturam non significabat, sed eximiam in suo genere, quo factum vt omnia eximia dicerentur *diuina*. Forte θεὸς proprie *admirabilem* significauit, vnde θηέομαι *admiror*, θητὸς *admirabilis*. Apud Chaldaeos, תהה *thehàh* sonat *admirari*. Clericus.

146. Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη] Hinc desum-

Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἐξεγένοντο,
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, ἠδ' ὀνομαστοί,

Alii rurſus e Tellure et Coelo prognati ſunt,
Tres filii magni, et praeualidi, nefandi,

148. ὄμβριμοι B. 109. Iunt. 1. 2.

deſumptum eſt τὸ κράτος καὶ βίη Aeſchyli, ſeu potius ex interioribus: καὶ κράτος ἠδὲ βίην. Ibid. ἐπ' ἔργοις ſubintellige αὐτῶν. *Guietus.*

Μηχαναὶ] Hoc eſt, machinationes, quales multae in fabrorum officinis. Significat *Heſiodus* Cyclopas non modo viribus, ſed et arte pollentes fuiſſe. *Clericus.*

148. Οὐκ ὀνομαστοί] *Non nominandi*, ſiue, *Qui nominari non debent.* Vox vſurpatur de impiis hominibus, qui latine dici ſolent *nefandi* vel *nefarii.* In ſequentibus tamen meliori ſub charactere hi ipſi gigantes exhibentur, grati animi officia erga Iouem praeſtantes, ei contra Titanas auxiliatores ſtrenui, eorundemque in vincula coniectorum fidi cuſtodes. Sic enim Cottus Iouem alloquitur Θεογ. 657. ſeqq. Σῆς δ' ἐπιφροσύνησιν ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος Ἀψορρόον δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν Ἠλύθαμεν. — τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ, καὶ ἐπίφρονι βουλῇ Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι. Et poſtea 733. ſeqq. Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος Ναίουσιν, Φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο. Dicitur etiam ab Homero Briareus contra Deos coniuratos auxilio Ioui fuiſſe. Iliad. α'. Ὁππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι, Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη· Ἀλλὰ σὺ τὸν γ' ἐλθοῦσα, θεὰ, ὑπελύσαο δεσμῶν, Ὤχ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὄλυμπον, Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα — Alii tamen poetae eundem Briareum inter Gigantes numerant, qui Ioui bellum intulerunt. Sic Virgil. Aen. l. 10. *Aegeon qualis centum cui brachia dicunt Centenaſque manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribuſque arſiſſe, Iouis cum fulmina contra Tot paribus ſtreperet clypeis, tot ſtringeret enſes.* Et Horatius l. 3. Od. 4. *Magnum illa terrorem intulerat Ioui Fidens iuuentus horrida* Brachiis. Et poſtea de Gyge Briarei fratre, *Teſtis mearum centimanus Gyges Sententiarum.* Callimachus Briareum Aetnae ſubiectum fuiſſe tradit, Virgilius Enceladum, alii Typhoeum. Adeo incerti ſunt poetae in fabulis narrandis. *Rob.*

Κόττός τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ', ὑπερήφανα τέκνα.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο.
Ἄπλαστοι· κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ἰσχὺς δ' ἄπλατος, κρατερὴ, μεγάλῳ ἐπὶ εἴδει.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἐξεγένοντο,
Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι

Cottusque, Briareusque, Gygesque, ſuperba proles.
Quorum centum quidem manus ab humeris prorumpebant
Inacceſſae: capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris prognata erant ſuper robuſtos artus.
Robur autem immenſum, validum, ingenti in ſtatura.
Quotquot enim Tellure et Coelo procreati ſunt,
Potentiſſimi (ſunt) filiorum, a ſuo vero infeſtabantur parente

149. Κότ]ός Ald. vt etiam edidit Rob. cum in Cler. ed. eſſet Κατ]ός. Γύης Iunt. 1. 2. 150. ἀπ' Iunt. 1. ἀΐσσοντο Ald. 151. ἄπλατοι Trinc. 153. δ' delet Trinc. τ' Iunt. 1. 2. ἄπλητος Iunt. 1. 2. ἄπλητοι B. 109.

149. Κόττός τε καὶ τὰ ἑξῆς] Videntur fuiſſe tres latrones antiquiſſimi, et valido corpore terribiles, et numero praedonum quibus imperabant. Vnde factum vt quinquagena capita, et centena brachia ſingulis tributa ſint. Terribilia ſunt horum nomina, ſi Phoeniciis litteris ſcribantur. קוט *Kot*, et addita terminatione Graeca Κόττος, *faſtidioſum* et *rixatorem* ſonat. בריאה־ירא *briah iiri* eſt *creatura timeto*. גוג *gog* denique ſignificat *ducem improborum*, ſi interpretemur ex Arabica radice אגג *agag*. Ideo ab *Heſiodo* dicuntur ἐκ ὀνομαζοί, hoc eſt, δυσώνυμοι, *male ominati nominis*. Clericus.

151. Ἄπλαστοι] Malim interpretari ad quos impune accedere non liceret, quam *magnos*; ita vt vox deducatur ex α priuatiuo et πελάζειν *adpropinquare*. Clericus.

152. Ἐξ ὤμων] Hic verſus ſuppoſititius videtur. *Guietus.*

155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] δ' delendum. *Guietus.*

Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] Cum pater horum dicatur Coelum, quod propter vetuſtatem ignoraretur; loco Coeli, ſubſtituendus alius quiſpiam priſcorum mortalium, qui primi ex Aſia in Graeciam colonias duxere. Nec vnum patrem tot liberorum fuiſſe crediderim, ſed plures, qui latent ſub vno vocabulo Coeli. Hi homi-

Ἐξ ἀρχῆς. καὶ τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο,
Πάντας ἀποκρύπ]ασκε, καὶ ἐς Φάος οὐκ ἀνίησκε,
Γαίης ἐν κευθμῶνι· κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ

Ab initio. et horum quidem vt quisque primum nascebatur,
Omnes occultabat, et in lucem non emittebat,
Terrae in latebris: malo autem oblectabatur opere

157. ἀνίησκε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. et sic Rob. quoque edidit, vulgo ἀνίεσκε.

homines cum fertilissimas Graeciae oras occupassent, liberos suos, statim ac sibi prospicere poterant, remotiores tractus cultum ire iubebant, ipsi in pinguioribus sedem figebant. Interea imperium sibi patrium in liberos vindicabant, nec eo clementer admodum vtebantur. Ideo *Hesiodus patre inimico vsos esse* dicit. *Clericus.*

156. Τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο, Πάντας ἀποκρύπ]ασκε.] Hoc est, a se amandabat procul a suis sedibus, statim ac primam iuuentutem attigerat. Quod nec ab vno, nec semel factum crediderim, sed forte per aliquot aetates, quae omnia in vnam personam Coeli a Poetis contracta sunt; quia circumstantias harum historiarum nemo scriptis mandauerat, deleveratque, magna ex parte, ex hominum memoria, vetustas. *Clericus.*

158. Γαίης ἐν κευθμῶνι] Procul, in locis abditioribus, considere iubebant iuuenes. Sic infra *Hesiodus* collocat Hesperidum Nympharum hortos, in extrema Africa sitos, ἐν ἐρεμνῇς κεύθεσι γαίης, *in obscurae latibulis terrae*, v. 334. Posset tamen et de antro intelligi, qui loco carceris fuisset, vt infra v. 483. At quando haec facta, et vbi? Vt a posteriori incipiam, ex sequentibus apparet, primos Graeciae incolas in Macedonia et Thessalia sedes fixisse, quandoquidem illic erat Saturnus, cum a Ioue victus est, et Iupiter in Thessalia regnauit, vt postea videbimus. Certe ex Asia venientes; siue traiecerint Bosporum, siue pedestri itinere, circa Pontum Euxinum et Maeotidem paludem progressi sint, deinde ad meridiem iter flexerint; post Thraciam, quae asperior est; exceperunt fertilissimi Macedoniae et Thessaliae tractus. Ad tempus vero quod attinet, haec aliquot aetatibus, post generis humani divisionem, forte paullo ante Abrahami tempora, contigisse videntur. Cum viueret Moses, dudum cultos fuisse hos Graeciae tractus liquet ex Gen. X. 4, ad quem locum vide a nobis notata. Indidem colligere licet primos omnium colonis fuisse instructos, quia eorum solorum Graeciae tractuum meminit Moses. *Clericus.*

Οὐρανὸς, ἡ δ' ἐντὸς ϛοναχίζετο Γαῖα πελώρη,
Στεινομένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσσατο τέχνην.
Αἶψα δὲ ποιήσασα γένος πολιῷ ἀδάμαντος,
Τεῦξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπέφραδε παισὶ φίλοισιν.
Εἶπε δὲ θαρσύνουσα, φίλου τετιημένη ἦτορ·
Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρὸς ἀτασθάλου, αἴ κ' ἐθέλητε
Πείθεσθαι, πατέρος γε κακὴν τισαίμεθα λώβην
Ὑμετέρου. πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο. τοὺς δ' ἄρα πάντας ἕλεν δέος, οὐδέ τις αὐτῶν

Coelus, ipſa vero intus ingemiſcebat Terra vaſta,
Contriſtata: doloſam vero malamque excogitauit artem.
Statim vero cum procreaſſet genus cani ferri,
Fabricauit magnam falcem, edixit vero caris liberis.
Dixit autem animum addens, ſuo moerens corde:
Filii mei et patris nefarii, ſi volueritis
Parere, patris malam vlciſcemur contumeliam
Veſtri. prior enim indigna machinatus eſt opera. [illorum
Sic dixit: illos vero omnes inuaſit metus, neque quiſpiam

159. ἡ Ald. ϛοναχίζετο Iunt. I. 2. 160. ἐπεφράσσατο Trinc. ἐπεφράσατο B. 109. 162. μὲν ἐπέφραδε Trinc. 163. θαρσύνουσα Trinc. Mox τετιημένη legitur in Iunt. I. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. recepitque Robinſ. vulgo τετιεμένη. 165. Πείθεσθε B. 109. R. S. πατρός γε Ald. πατρὸς δὲ Iunt. I. 2. 166. γὰρ abeſt a Iunt. I. 167. ἕλε Iunt. I. 2.

159. Στοναχίζετο γαῖα πελώρη] Hoc eſt, procul acti iuuenes, qui hic dicuntur *terra*, more Phoenicio, ex quo *terra* pro terrae incolis frequentiſſime in ſacris Hebraeorum libris occurrit. Vide Gen. XI, 1, 9. *Clericus.*

161. Γένος πολιῷ ἀδάμαντος] Hoc eſt, ὕλη, χρῆμα. ἀδάμαντος ferri. *Guietus.*

Ποιήσασα γένος πολιῷ ἀδάμαντος] Hoc eſt, hi homines arma ſibi fabricarunt, forte in Thracia, aut in Epiro, in quibus magna olim fuerunt metalla. Ἀδάμας enim eſt *ferrum.* Sic in ſcuto Herculis v. 136.

— κυνέην εὐτυκτον ἔθηκεν
Δαιδαλέην ἀδάμαντος.

galeam bene fabrefactam ex elegantem ex ferro poſuit. Vbi vide Scholiaſten. Sic et *Horatius* Lib. I. Od. VI.

Quis Martem tunica tectum adamantina
Digne ſcripſerit?

Hoc eſt, ferrea. Sic et intelligendi *adamantini claui* Lib. III Od. XXIV. Deliram, qui lapillum pretioſum hic ſomniant. *Clericus.*

177. Ἐπε

Φθέγξατο. θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Ἄψ αὖτις μύθοισι προσηύδα μητέρα κεδνήν·
Μῆτερ, ἐγώ κεν τῶτό γ' ὑποσχόμενος τελέσαιμι
Ἔργον. ἐπεὶ πατρὸς γε δυσωνύμου ἦκα ἀλεγίζω
Ἡμετέρου· πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο· γήθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη·
Εἶσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χειρὶ
Ἅρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα.
Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός· ἀμφὶ δὲ Γαίῃ
Ἱμείρων Φιλότητος ἐπέσχετο, καί ῥ' ἐτανύσθη
Πάντη. ὁ δ' ἐκ λοχεοῖο πάϊς ὠρέξατο χειρὶ
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλλαβεν ἅρπην,
Μακρήν, καρχαρόδοντα, φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς

Locutus eſt. confirmato animo tandem magnus Saturnus ver-
Rurſus verbis compellauit matrem venerandam : [ſutus
Mater, ego certe hoc in me recipiens peragam
Facinus. patrem enim deteſtabilem nihil curo
Noſtrum. prior enim foeda machinatus eſt opera.
Sic dixit: gauiſa eſt autem valde animo Tellus ingens.
Collocauit autem ipſum celans in inſidiis: indidit vero manui
Falcem aſperis dentibus: dolum autem adhibuit omnem. [luri
Venit autem Noctem inducens magnus Coelus: vndique vero Tel-
Flagrans deſiderio concubitus incumbebat, et ſane extenſus eſt
Paſſim. ex inſidiis autem filius petiit manu
Siniſtra, dextra vero immanem cepit falcem,
Longam, aſperos dentes habentem, ſuique genitalia patris

170. in ed. Rob. eſt τελέσωμι operarum vitio. 171. πατέρος τε Iunt. 1. 2. ἀλεγίζω Iunt. 1. 2. 173. Ὣς cum accentu habet Ald. γήθησε Ald. Iunt. 1. 2. Trincav. φρεσὶ Iunt. 2. 175. Ἅρπην Ald. 178. λοχῷ B. 109. R. S. λοχίοιο Iunt. 1. 2. λοχεῖο Trinc. ἐδέξατο Iunt. 1. 2. 179. σκαιῇ Iunt. 1. 2. δεξιτέρῃ Ald. ἔλαβεν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

177. Ἐπέσχετο] Applicuit ſe Terrae vxori. *Guietus.*

178. Ὠρέξατο χειρὶ] Subintellige, apprehendit manu ſiniſtra genitalia patris. Sic habitum metentis expreſſit, qui ſiniſtra manu ſpicas et dextra falcem tenet, Catullus. *Guietus.*

179. Δεξιτερῇ δὲ πελώριον] An τε? *Guietus.*

180. Φίλου δ' ἀπὸ μήδεα] Forſan pro δ' ſcribendum τ'. *Guietus.*

Φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς

Ἐσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι
Ἐξοπίσω. τὰ μὲν ὅτι ἐτώσια ἔκφυγε χειρός·
Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,
Πάσας δέξατο Γαῖα· περιπλωμένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γείνατ' Ἐρίννυς τε κρατερὰς, μεγάλους τε Γίγαντας, 185

Festinanter demessuit, rursumque abiecit vt ferrentur
Pone. illa quidem non incassum elapsa sunt manu:
Quotquot enim guttae proruperunt cruentae,
Omnes suscepit Terra. voluentibus autem annis,
Produxit Erinnyasque validas, magnosque Gigantes

182. ἐξ ὀπίσω Iunt. 1. 2. 183. ῥηθάμιγγες Iunt. 2. 184. δέξατο B. 109. 185. ἐριννῦς Ald. Iunt. 1. 2. Ἐρρίννυς Robinſ. ed. vitioſe.

Ἐσσυμένως ἤμησε.] Hic et paſſim alibi φίλον dici non *amicum*, ſed *ſuum* ſimpliciter, recte obſeruauit *Dan. Heinſius* Cap. V. Lect. in *Theocritum*. Sed quaenam ſunt haec μήδεα, quae abſcidit Saturnus? Omnino exiſtimo *Heſiodum*, et qui eum, hac in re, anteceſſerant, aut ſequuti ſunt, luſiſſe in ambiguo. Vox μῆδος duo ſignificabat, *pudenda* et *conſilium*, cumque audiſſent dici Saturnum patri ἀποτεμεῖν μῆδος, data opera ita rem acceperunt, quaſi narraretur ei pudenda reſecuiſſe, vt τερατολογίαις, quas hac de re habent, locus daretur; quamuis probe ſcirent *conſilium*, ſeu *conſiliarios* intelligi, quorum ſuaſu Theſſalia excedere coactus fuerat Saturnus. Hoſce conſiliarios fugauit, et nauibus in Aſiam redire coegit; ex quibus rebus, nata videntur quae habentur a v. 181. ad 200. Μήδεα autem ſignificare conſilia oſtendit ipſe *Heſiodus*, infra v. 559. Similem vero ludum in ambiguo vocem μῆλον ſuppeditaſſe poſtea probabimus. *Clericus.*

181. Πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι Ἐξοπίσω] Vt in Aſiam redirent, vnde venerant. Πάλιν manifeſto oſtendit agi de hominibus, qui remiſſi ſunt eo, vnde profecti erant, non de genitalibus. *Clericus.*

183. Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες, κ. τ. ἑξῆς.] Hoc eſt, quicumque aufugerunt Saturnum et ſocios, irati, et ſuorum caede cruentati per vicinas oras ſparſi ſunt, aut in Aſiam fugerunt; vnde poſtea Ioui, contra Saturnum, auxilium tulerunt. *Clericus.*

184. Πάσας δέξατο γαῖα] Hoc eſt, omnes, qui fugerunt, in regione quapiam amice excepti ſunt. *Clericus.*

185. Γείνατ' Ἐρίννυς τε κρατερὰς] *Furiae* ſeu *Erinnyes* ſignificant paſſim vltionem divinam, quae magnorum ſcelerum reos perſequi putabatur.

Crede-

Τεύχεσι λαμπομένους, δόλιχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας,
Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.

Armis nitentes, longas haſtas manibus tenentes:
Nymphasque, quas Melias vocant ſuper immenſam terram.

186. Deeſt hic verſ. in B. 109. 187. δ' Iunt. 1. 2.

Credebantur enim Erinnyes excitare bella, vt paſſim docent Poetae. Hic autem magnum ſcelus Saturni, patrem ſolio deiicientis, deſcribitur; et bella poſtea a filio ei illata narrabuntur, quibus poenas dedit violati parentis. Igitur terra dicitur *genuiſſe Erinnyas*, quod poſtea vicinae gentes, aut qui paruerant Saturno Iouem adiuuerint. *Clericus.*

Μεγάλους τε Γίγαντας, τεύχεσι λαμπομένους.] Hoc eſt, poſt hoc Saturni ſcelus, aliaque ſimilia eiusdem aetatis, fuerunt frequentia bella, quibus exercitati homines ſunt, quo factum vt plures eſſent militares viri, quam antea. Γίγας hominem fortem ſonat, aut militiae adſuetum. Radix Arabica אגג *agag*, vt antea diximus, ſignificat *ducem improbitatis eſſe*, et *impetum facere*, qui ſignificatus optime huic negotio conuenit. Hinc, vt puto, LXX. Intt. ſolent vocem גבור *gibbor*, quae fortem proprie ſonat, γίγαντα vertere. Vide Geneſ. IV, 6. X, 8, 9. etc. Deſcriptio ipſa *Heſiodi* τῶν γιγάντων oſtendit milites tantum fuiſſe, cum eos Poeta *armis ſplendentes, et longas haſtas manibus tenentes* deſcribat. Poſteriores Poetae illis poſtea magnitudinem corporis portentoſam tribuerunt, qua factum vt videretur eſſe merum poeticum figmentum quidquid de Gigantibus dicebatur, cum tamen originem traheret ex vero, vt ex *Heſiodo* intelligere licuit. *Clericus.*

187. Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.] Plane mihi perſuaſum eſt vocem νύμφη, qua ſignificatur natura quaedam intelligens, per terram inconſpicua hominibus errabunda, aliud nihil eſſe, praeter Hebraicum נפש nepheſch, *anima*. Sic *Porphyrius* credidit *antrum Nympharum* dici ſacrum animabus. In Quaeſt. Homericis p. LXIII. Ed. *H. Stephani* praefixae Poetis Graecorum Heroïcis: Πηγαὶ δὲ, inquit, καὶ νάματα οἰκεῖα ταῖς ὑδριάσι νύμφαις, καὶ ἔτι γε μᾶλλον νύμφαις ταῖς ψυχαῖς, ἃς ἰδίως μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλεν: *fontes, et fluenta propria ſunt Nympharum aquaticarum, vel potius Animarum quas proprie veteres Meliſſas vocabant.* Multo verius *Melias* dixiſſet, vt ex hoc *Heſiodi* loco liquet, quamuis non ignorem quae de Meliſſis Nymphis ſoleant dici. Sed quaenam ſunt Meliae? Hebraice, ſeu Phoenicie

Μήδεά θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολυκλύσῳ ἐνὶ Πόντῳ,
Ὣς φέρετ' ἀμπέλαγος πολλὺν χρόνον· ἀμφὶ δὲ λευκὸς

Testiculique, postquam vt prius (*sc.* dictum) resectos ferro
Proiecerat e continenti vndis agitatum in pontum,
Sic ferebantur per pelagus longo tempore: circumcirca vero alba

188. θ' Iunt. 1. 2. τοπρῶτον Ald. ἀδάμαντον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 189. ἀπ' Ἠπειρ. Iunt. 1. atque sic edidit Rob. vulgò ἀπ' Ἠπειροιο. ἠπείρῳ Trinc. πολυκλείσῳ Iunt. 1. 2. 190. πολὺν Iunt. 1. 2. Trinc.

nicie dicam, נפשות מלאות *nephaschoth mlouoth*, vel Syriaca inflexione, נפשן מלין *naphschon maleion*, hoc est, *animae plenae*, seu, quibus expletum vitae tempus, quales vocat Apostolus ad Hebraeos Cap. XII. 23. πνεύματα δικαίων τετελειωμένων. Ait ergo Poeta, postquam bella ab aetate Saturni coeperunt, *animos occisorum* hominum proborum per totam terram plurimos errasse. Ceterae Nymphae non dicuntur *Meliae*, quia credebantur esse tantum נפשות nephaschoth, *animi* immortales, qui numquam humano corpore induti fuerant, quales ab Hebraeis et Christianis *Angeli* vocantur. *Clericus.*

188. Ἀποτμήξας ἀδάμαντι] An? ἀποτμήσασκε. *Guietus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' ἤπειρον πολυκλείσῳ ἐνὶ πόντῳ] Versus iste interpolatus est propter ἐφθήμεριν, vt alibi supra. Scribe: Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολύκλυσον ἐνὶ πόντον. *Guietus.*

Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο πολυκλύσῳ ἐνὶ πόντῳ] Recte coniecit *F. Guietus*, morosus ceteroqui Criticus, legendum ἀπ' ἠπείροιο, hoc est, *e continenti coniecit in pontum;* neque enim haec in Epiro gesta sunt, sed in Thessalia. At non est mutandum πολύκλυσον ἐνὶ πόντον, vt ille volebat, nam non opus est, cum passim ἐν significans motum ad locum, vt loquuntur Grammatici, coniungatur cum Datiuo; praeterquam quod vltima vocis πολύκλυσον sit brevis, quam longam esse necesse est. Obiter obseruandum ἤπειρον dici *continentem* ab Hebraïca voce, quae *pluerem* sonat, עפר *haphar*, aut Syriaca inflexione עפרא *haphro*, vnde addito Σ, more Graeco, ἤπειρος. *Clericus.*

190. Ὣς φέρετ' ἀμπέλαγος πολλὺν χρόνον.] Nonnulli ex consiliariis patris Saturni diu nauibus huc illuc acti sunt, donec iuerint in Cyprum, atque e Cypro in Cythera venerint, vt docent sequentia. *Clericus.*

Ἀμφὶ

Ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ὤρνυτο· τῷ δ' ἐνὶ κούρη
Ἐθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν
Ἔπλετο· ἔνθεν ἔπειτα περίῤῥυτον ἵκετο Κύπρον.
Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη καλὴ θεός· ἀμφὶ δὲ ποίη

Spuma ab immortali corpore oriebatur: in ea puella
Innutrita est: primum vero ad Cythera diuina
Vehebatur, inde tum circumfluam peruenit ad Cyprum.
Prodiit vero veneranda formosa Dea: circum vero herba

191. δῷ Iunt. 1. 2. 193. ἔπλητ' Trinc.

Ἀμφὶ δὲ λευκὸς etc.] Haec sunt τερατολογίαι poeticae, ex ambiguitate vocis μήδος natae. *Clericus.*

191. Τῷ δ' ἐνὶ κούρη ἐθρέφθη] Consiliarii patris Saturni in Cyprum cum peruenissent, illic didicerunt cultum Ἀφροδίτης, quem postea, victo Saturno, in Graeciam retulerunt. *Clericus.*

192. Ἐθρέφθη] Ἐπήχθη concreuit. Sic et v. 198. θρέφθη, concreuit, concepta est. κυθήροισι ad τὸ κύειν allusum, sicut et in κύπρος. *Guietus.*

Πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισι] Homo Graecus popularibus suis hic gratificatur, cum ex insula Cytheris, in Laconico sinu, vult Veneris cultum translatum in Cyprum; cum in Cypro antiquissimus sit eius cultus. Alii tamen Graeci Poeta, qui non profitetur se verum dicere, aut candidiores aut accuratiores, Cypriam Venerem Cytherensi antiquiorem fuisse fatentur. *Herodotus* Lib. I. c. 105. loquutus de templo Veneris Vraniae (Syris dicebatur בעלת vel מלכת השמים *Domina* vel *regina coeli*, vt ostendit *Ioan. Seldenus* de Diis Syris Synt. II. Cap. 2.) quod erat Ascalone in Palaestina, quodque ait fuisse πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς Θεοῦ, *antiquissimum templorum omnium quaecumque sunt huius Deae*, pergit his verbis: Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικες εἰσὶν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ἐόντες: *Siquidem templum, quod est in Cypro, hinc ortum duxit, vt ipsi dicunt Cyprii. Templum vero, quod est in Cytheris, condiderunt Phoenices, ex hac eadem Syria.* Similia habet *Pausanias*, non vno loco; cuius verba non addam, quia allata sunt ab *Sam. Bochharto*, in Chanaane Lib. I. c. 22. vbi recte ostendit insulam Cythera dictam ita fuisse a Phoenicia voce קתרים *Ketharim*, petrae, quia illa insula scopulis cincta est. *Clericus.*

193. Ἔπλετο ἔνθεν ἔπειτα] Scribo ἔπλητ' accessit, appulit, τὸ ἔπλετο mendosum. *Guietus.*

194. Ἀμφί δε ποίη] Eandem fere imaginem Veneris exhibet

Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο· τὴν δ' Ἀφροδίτην, 195
Ἀφρογενῆ τε θεὰν, καὶ ἐϋστέφανον Κυθέρειαν
Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ

Pedibus ſub mollibus creſcebat: Aphroditen autem ipſam,
Spuma prognatam Deam, et decoram pulcris ſertis Cytheream
Nominant tam Dii quam homines: eo quod in ſpuma

195. ὑπὸ B. 109. Iunt. 1. 196. Ἀφρογενῆ edidit Rob. vulgo Ἀφρογένειαν. Ald. Ἀφρογενείην. 197. κικλήσκουσι Ald. Iunt. 1, 2. Trinc. οὕνεκ' Ald.

exhibet Lucretius l. 1: *Te, Dea, te fugiunt venti, te nubila coeli, Aduentumque tuum, tibi ſuaues daedala tellus Summittit flores; tibi rident aequora ponti, Placatumque nitet diffuſo lumine coelum.* Similiter de lecto Iouis et Iunonis Il. Ξ, 347. Τοῖσι δ' ὑπὸ χθὼν δῖα φύεν νεοθηλέα ποίην Λωτόν τ' ἐρσήεντα, ἰδὲ κρόκον, ἠδ' ὑάκινθον Πυκνὸν, καὶ μαλακὸν, ὃς ὑπὸ χθονὸς ὗψος ἔεργε. Quem locum quam pulchre imitatus ſit Miltonus noſtras, vid. Parad. Amiſſ. lib. 9. *Rob.*

195. Τὴν δ' Ἀφροδίτην — Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, οὕνεκ' ἐν ἀφρῷ Θρέφθη] Graeculi omnia ex Lingua et Gente ſua deducunt. Dicta vero eſt Phoenicie אפרדתא *aphradatha*, hoc eſt, ſeparata a viro, libidinis cauſa. Hoc ſenſu radix Hebraïca פרד *pharad* occurrit Hoſ. IV, 14. Non opus eſt vt oſtendamus quam apte hoc nomen Veneri conueniat, ſed diligenter obſeruandum hic ab *Heſiodo* Venerem ſtatui Ioue maiorem natu, aut certe ex alio natam circa eadem tempora, cum alii Poetae eam faciant ſubinde Iouis filiam. *Clericus.*

196. Ἀφρογένειάν τε θεὰν] Scribe: Ἀφρογενῆ τε θεάν. *Guietus.*

197. Κικλήσκουσι θεοὶ καὶ ἀνέρες] Ita loquitur *Heſiodus*, quia *Homerus* varia nomina profert, quae ſimilia apud Homines et Deos fuiſſe negat. Sic Iliad. Λ. v. 403.

[a]Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες
Αἰγαίωνα.

Quem Dii vocant Briareum, homines vero omnes Aegeonem. Ξ, v. 291.

Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ κύμινδιν.

Quae auis eſt montana, nigra, magnitudine accipitris, et carnivora. Υ, v. 74. de Phrygiae fluuio:

[a]Ὃν Ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

Ad quem locum ita habet Scholiaſtes: Τῶν δυωνύμων τὸ μὲν προγενέστερον ὄνομα εἰς τὰς θεὰς ἀναφέρει ὁ Ποιητής· τὸ δὲ μεταγενέστερον εἰς ἀνθρώπους: *eorum, quibus duo nomina indita ſunt, nomen antiquius*

ad

Θρέφθη· ἀτὰρ Κυθέρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις·
Κυπρογενῆ δ', ὅτι γέντο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ,
Ἠδὲ Φιλομμηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη.
Τὴν δ' Ἔρος ὡμάρτησε, καὶ Ἵμερος ἕσπετο καλὸς,
Γινομένην τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς φῦλον ἰόντα.
Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει, ἠδὲ λέλογχε
Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθενίους τ' ὀάρους, μειδήματα τ', ἐξαπάτας τε,

Nutrita fuit: Cytheream autem quod appulit Cythera:
Cyprigenam vero, quod nata sit vndosa in Cypro:
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emersit.
Hanc vero Amor comitatus est, et Cupido sequebatur pulcher,
Natam primum, et Deorum ad coetum euntem.
Hunc vero ab initio honorem habet, atque sortita est
Sortem inter homines et immortales Deos,
Virgineas confabulationes, et risus, et deceptiones,

198. αὐτὰρ Κυθέρειαν Ald. 199. Κυπρογενῆ δ', ὅτι edidit Rob. vulgo Κυπρογένειαν δ' ὅτι. In Cod. B. 109. est Κυπρογένεϊ. ὅτι, in Ald. Κυπρογένειαν δ' ὅτι. γέντο in B. 109. atque ita edidit Rob. vulgo γένετο; in Ald. et Trinc. γένειτο. Πόντῳ B. 109. Ald. 200. Καὶ B. 109. φιλομηδέα Iunt. 1. 2. Trinc. Φιλομηδείαν B. 109. φιλομμή, δέα Ald. μειδίων Ald. 202. Γινομένη B. 109. Γινομένην Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἰόντα Ald. 203. Ταύτην Ald. ἔχε B. 109. 204. Ἀνθρώποις B. 109.

ad Deos refert Poeta, recentius vero ad homines. De Venere melius dixisset *Hesiodus*:

Ἀστάρτην καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες
δ' Ἀφροδίτην.

Nam *Astarte* nomen est Phoenicum, *Aphrodite* vero Graecorum. *Clericus.*

200. Φιλομμηδέα] Τὸ Φιλομμηδῆ placet magis, ob sequentia, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη. *Guietus.*

203. Ἠδὲ λέλογχε] Scribo ἠδέ. *Guietus.*

Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει καὶ τὰ ἑξῆς] Hoc est, antequam Iupiter regnaret, hoc illi honoris concessum erat, vt rebus venereis praeesset; seu, iam Dea habebatur in Asia, ea quidem amorum,

— * *priusquam*
Sumeret agrestem, posito diademate, falcem
Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idaeis Iupiter antris.

Non semel ἐξ ἀρχῆς sumitur eo sensu, in hoc Poemate. Postea vero Iupiter Diis nouos honores tribuit, aut veteres confirmauit, vt non semel docet *Hesiodus.* Clericus.

* Iuuenal. Sat. XIII, 38.

207. Τὰς

Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε, μειλιχίην τε.
Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν,
Παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανὸς, οὕς τέκεν αὐτός·
Φάσκε δὲ, τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι
Ἔργον, τοῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι.
Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον, καὶ Κῆρα μέλαιναν,

Oblectationemque suauem, et amorem, blanditiasque.
Illos vero pater Titanas cognomento vocabat,
Filios obiurgans magnus Coelus, quos genuit ipse.
Dictitabat porro, poenas sumentes ex proteruia magnum patrasse
Facinus, cuius deinceps vltio in posterum futura sit.
Nox praeterea peperit odiosum Fatum, et Parcam atram,

207. κηλέεσκε Iunt. 1. 2. 209. ἀτασθαλίη Ald.

207. Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν — Φάσκε δὲ τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι Ἔργον] Poeta voluit a Coelo Titanas dictos esse ἀπὸ τῦ τιταίνειν, *plectere*. At vocati sunt a voce Phoenicia טיט *tit*, id est, lutum, vnde passim dicuntur γηγενεῖς, *terra geniti*, et πηλόγονοι, *e luto nati*; quae vox contumeliosa est, quia hominem ad originem suam e vili luto amandat. Vide *Callimachum* Hym. in Iouem v. 3. eiusque Interpretes. Hinc Coelus dicitur ab *Hesiodo* ea voce vsus παῖδας νεικείων, *obiurgans filios*. Clericus.

209. Τιταίνοντας] *Porrigentes*, hoc est, τὴν χεῖρα ὀρέγοντας. supra ὠρέξατο χειρὶ σκαιῇ. *Guietus*.

210. Τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι] Ὑπὸ τῦ Διὸς, scilicet. *Guietus*.

211. Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν καὶ τὰ ἑξῆς] Haec et quae sequuntur, de malis sub Saturni regno ortis, non sunt aurei saeculi descriptio, sed infelicissimae aetatis. Attamen idem *Hesiodus*, in alio opere, beatissimos homines, sub Saturno finxit. In *Operibus et Diebus*, a v. 90. ad 125. multis aetatem auream describit, eodem temporis tractu, quo tot mala exorta hic dicit. Inter alia, habet de regno Saturni, v. 111.

Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνε ἦσαν ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν,
Ὡς τε θεοὶ ζώεσκον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀϊζύος.

Ii quidem sub Saturno erant, cum in coelo regnaret, et vt Dii viuebant, securum animum habentes, seorsim, absque doloribus et aerumna. Similia alii, post *Hesio-*

Hesiodum, Poetae. cecinerunt, quorum testimonia congerere nihil attinet. Vtrum autem credemus ex antiquiore fama ad *Hesiodum* propagatum esse? An quod habet in *Operibus* praeferemus narrationi, quam hic in *Theogonia* legimus; an vero ficta habebimus priora, vt posteriora ex antiquiore historia manasse credamus? Ad me quidem quod attinet, non dubitarim praeferre quod canit *Hesiodus*, in Theogonia, iis quae alibi dixit. Cuius sententiae hasce habeo rationes.

Primum, verisimilius id haberi debet quod sibi per omnia constat, quam quod secum pugnat. Quod autem narratur de Saturni facinore erga patrem, cuius loco regnauit, id nequaquam consentit cum innocentia aureae aetatis. Itaque aut negandum a Saturno factum esse quod omnes Poetae ei tribuunt, aut abroganda fides iis, quae de aetate aurea dicuntur, quod multo malim.

Secundo, quod de aetate aurea narratur id nullo verae Historiae fundamento nititur; cum constet ex Hebraeorum monumentis a Diluuio vsque, imo vero ab omnium parente Adamo, scelera, in humani generis historia, vtramque paginam feciſſe. Si praesertim meminerimus haec, quae hic narrantur, non multo ante Abrahami tempora contigisse, vt diximus *ad* v. 158. facile intelligemus, illo aeuo, tantam non fuisse Graeciae colonorum innocentiam.

Tertio, ignorantia illorum saeculorum, quibus artes, et longus vitae vsus nondum homines expoliuerant, non patitur nos magnam virtutem in iis quaerere. Falluntur enim omnino quicumque rudem barbariem putant esse virtutis matrem; contra vero ab elegantioribus artibus nata esse vitia. Fateor equidem, doctioribus saeculis callidius peccatum esse, et peccari, quam rudiori aetate; verum eo aeuo ferocius et apertius peccabant, cum discrimen virtutis et vitii paene ignorarent, nec scelera, quae rara non erant, aut vsque adeo inuidiosa, tegere dignarentur. Si postea callida nequitia, larua virtutis tecta, hominibus imposuit; tunc cruda ferocitas, aequi, bonique ignaris, virtutum omnium loco fuit. Neque ex coniectura antiquissimos Graeciae incolas barbariae ac ferocitatis insimulamus, hos illorum fuisse mores nos docet ipse *Hesiodus*, in hac regnorum Saturni et Iouis historia. Nec eum mentitum hinc manifesto liquet, quod illarum aetatum homines Dii haberentur, licet sceleribus inquinati; conseerati, nimirum, ab hominibus virtutis ignaris; quem honorem numquam consequuti essent, si in aliquot saecula dilata fuisset eorum ἀποθέωσις. Forte ficta dixerit quispiam a Poetis, quae de vitiis et sceleribus Deorum canunt; at hoc plane falsum

falsum esse intelligemus, si reputemus quae sit Religionis indoles. Non patitur illa facile res antea inauditas, easque turpes de Numine fingi et vulgo narrari, cum antea alia omnia homines de eo sentiunt; nedum vt summo applausu talia, cum primum finguntur, excipiat, et turpissimorum mendaciorum inuentores maxima cum admiratione audiat. Quod certe factum esset, si *Hesiodus* et *Homerus* primi finxissent quae de Diis narrant. Sed carminibus illi descripserunt a Maioribus accepta; quamquam nolo negare ab iis forte adaucta nouis figmentis fuisse, at consentaneis cum antiquissima fama. Alioqui numquam tanto fauore fuissent excepti, si de Diis sanior vulgo obtinuisset sententia, aut melior illorum fama ad posteros peruenisset. Sed cum homines nequam, propter potentiam, quam viui obtinuerant, ab aequalibus, virtutis omnis ignaris, in Deorum numerum mortui relati fuissent; eam sequenti aetati Religionem, vna cum historia turpissimorum facinorum, quae admirabantur, transdiderant; vnde, veluti per manus, ad *Homerum* et *Hesiodum* tandem peruenit. *Aristoteles* Lib. de Poetica Cap. XXV. vbi quaerit qui excusari possit quod minus recte a Poetis dictum videtur: δὶ ὃ ταύτῃ λητέον· εἰ δὲ μηδετέρως ὅτι ἄτω φασὶν, οἷον τὰ περὶ Θεῶν: *hac autem ratione soluendum est, sin autem neutro modo, quod sic aiunt vt quae de Deis dicuntur.*

Verum, vt ad auream aetatem redeam, non dissimulabo viros doctissimos existimare sub eius descriptione latere antiquius quiddam et remotius; conditionem, nimirum, humani generis, qualis fuit ante primum lapsum, cum totum in duobus capitibus contineretur; et qualis fuisset multo diuturnior, nisi peccassent. At mihi vix simile vero videtur breuis illius felicitatis primorum parentum, vllam superfuisse, apud Graecos, memoriam. Multo credibilius mihi fit ab *Hesiodo* fictum esse quidquid de hisce aetatibus habet in *Operibus*, eo quod homines, qui praesentia dumtaxat mala sentiunt, praeteritaque oblivioni mandant, et praesertim senes, exacta tempora laudare soleant. Si legamus omnium propemodum saeculorum Scriptores, qui aetatem suam cum praeteritis conferunt, comperiemus eos semper superiores aetates, et praesertim antiquiores suae praeferre. Quod si verum esset, primum falsae essent historiae, quae maxima scelera antiquissimorum temporum narrant, non minus quam recentiorum; deinde quo tandem nos deueniissemus, si mala semper essent aucta, bona vero imminuta? Si quis ab *Hesiodo* quaesiuisset qualis esset aetas, qua viuebat, respondisset quae habet in *Operibus* a v. 172. ad 199. vbi grauissime queritur de moribus aetatis ferreae. At si a

Iuue-

Καὶ Θάνατον· τέκε δ' Ὕπνον· ἔτικτε δὲ φῦλον Ὀνείρων,
Οὔτινι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον, καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν·

Et Mortem: peperit etiam Somnum, peperit vero agmen Sō-
Quae nulli mista Dea peperit Nox obscura [mniorum,
Rursum posthaec Momum, et Aerumnam dolore plenam,

212. Ὕπνον Ald. 213. Οὐτινι Ald. Ὅτινι Trinc. ἐρεβεννὴ Iunt. 1. 2.

Iuuenale, qui minimum mille annis posterior *Hesiodo* fuit, similia scisitatus esset, beatam fuisse eius Poetae aetatem iudicasset, suae collatam. Sic quod in nostra aetate desideramus, in superioribus quaerere solemus, quae nobis minus notae sunt; atque hinc nata est illa fictio quatuor, aut plurium aetatum humani generis in peiora paullatim ruentis, hinc voces illae suam aetatem non ferentium Poetarum *:

Nunc aetas agitur, peioraque saecula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo;

itemque vetera laudantium **:

Improbitas illo fuit admirabilis aeuo.

Haec paullo pluribus, quae antiquissimae historiae illustrandae non inutilia videbantur. *Clericus.*

212. Τέκε δ' ὕπνον, ἔτικτε δὲ φῦλον ὀνείρων.] Hinc manifestum quod antea diximus de consanguinitate Deorum Poeticorum; quia enim nocte dormimus et somniamus, ideo Nox dicitur peperisse Somnum et Somnia, et quidem sine opera vllius Dei; quia sola Nox facit vt dormiamus, et somniemus. *Clericus.*

214. Μῶμον] Hoc est ψόγον. *Gutierus.*

Δεύτερον αὖ Μῶμον] Notum est *Momum* dici Numen, quod vitia quae insunt operibus Deorum et hominum callidissime animaduertit. Quare autem noctis filius fertur? Quia, nimirum, clam facilius aliena mordere, quam palam. Quare *Momus* vocatur? A Phoenicia voce מום *moum*, aut *mom*, quae *vitium* sonat; quod ita consentit cum iis, quae dicuntur περὶ τὰ θεῶν μωμοσκόπα, vt Etymologia haec nostra vix in dubium possit reuocari. Ita se ipse describit *Momus*, apud *Lucianum*, in Deorum Conuentu T. 2. p. 709. Ed. Amstelod. Πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλεύθερός εἰμι τὴν γλῶτταν, καὶ ἔδεν ἂν κατασιωπήσαιμι τῶν ἀκαλῶς γιγνομένων. διελέγχω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκοῦντά μοι ἐς τὸ φανερόν, οὔτε ὀδιώς τινα,

* *Iuuenalis* Sat. XIII, 28.

** *Ibid.* v. 53.

Ἑσπερίδας θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο

Hesperidesque, quibus mala trans inclytum Oceanum

τινα, οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐγκαλύπτων τὴν γνώμην. ὥσε καὶ ἐπαχθὴς δοκῶ τοῖς πολλοῖς, καὶ συκοφαντικὸς τὴν φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ' αὐτῶν ἐπονομαζόμενος: *Omnes me norunt liberum esse lingua, et nihil reticere eorum, quae bene non fiunt. Arguo enim omnia, et dico quae mihi videntur aperte, neque quemquam veritus, neque, prae verecundia, meam celans sententiam. Itaque molestus videor plerisque, et natura ad calumniandum propensus; publicusque accusator ab iis appellor.* *Lucianus* quidem, qui Momum in concilio Deorum de se loquentem induxit, eum palam carpentem quae sibi displicerent describere debuit; sed naturam maledicentiae ex vero pinxit *Hesiodus*, cum e nocte natam cecinit. Vide hac de re elegantissimum libellum *Luciani*, περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως πιστεύειν διαβολῇ, in Tom. II.

Ex hac eadem significatione vocis μῶμος, natum est adiectivum ἄμωμος quod infra habemus v. 259. vbi forma sine vitio ita dicitur. *Clericus.*

Καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν.] Quia nocte anxietates augentur; vnde *Ouidio* dicitur *curarum maxima nutrix.* Clericus.

215. Ἑσπερίδας] Τὰς πρὸς ζόφον, scilicet. *Guietus.*

Ἑσπερίδας τε] *Hesperides* Nymphae dicuntur quae ad Occasum habitabant; Occasus autem, ex sententia Veterum, qui rationes motus Solis, aut potius Terrae, ignorabant, magnam cum Nocte affinitatem habebat. Locus in quo Hesperides esse credebantur non vnus fuit, attamen in Africa constabat earum sedes fuisse. *Plinius* Lib. V. Hist. Nat. c. 5. de Berenice Cyrenaicae vrbe: *Berenice in Syrtis extimo cornu est, quondam vocata Hesperidum supradictarum, vagantibus Graeciae fabulis.* Idem de *Lixo* vrbe Mauritaniae Tingitanae, vltra quam ad Occasum nihil esse credebatur, Lib. eiusdem Cap. I. *Ibi regia Antaei, certamenque cum Hercule et Hesperidum horti.* Idem habet Lib. XIX. c. 4. Aliam affert Hesperidum Genealogiam *Diodorus Siculus* Biblioth. Lib. IV. Sed nec eum, nec recentiorem quemquam alium moramur, prae *Hesiodo*; Graeculi enim certatim addidere veteribus fabulis, quae proinde in antiquissimis quibusque minus corruptae inanibus additamentis inueniuntur. *Clericus.*

Αἷς μῆλα — χρύσεα καλὰ μέλεσι.] Dupliei ratione haec μῆλα a Veteribus explicantur. Alii existimant fuisse mala, vel poma quae *citrea* vocamus, et ob colorem *aurea* dicta sunt; vel etiam *aurantia*, quae amara sunt aut dulcia, cum *citrea* sint acida. Certe *citrea* et *aurantia* et ἑσπερίδες

ρίδες et ἑσπερικὰ μῆλα dicta ſunt, et primum ex regionibus Atlanti monti ſubiectis in Europam allata ſunt. *Athenaeus* Lib. III. p. 82. Ἑσπερίδων δὲ μήλων ἔτως κελεισθαί τινά φησι Τιμαχίδας, ἐν τῷ τεταρτῳ, εἰπὼν καὶ ἐν Λακεδαίμονι παρατίθεσθαι τοῖς Θεοῖς. Φησὶ Πάμφιλος ταῦτα, εὔοσμα τὲ εἶναι καὶ ἄβρωτα, καλεῖσθαι δ' ἱ Ἑσπερίδων μῆλα. Ἀριστοκράτης γὰρ ἐν τεταρτῳ Λακωνικῶν, ἔτι δὲ καὶ μῆλα καὶ τὰς λεγομένας Ἑσπερίδας: *quaedam mala dici Heſperidum, ait Timachidas in quarto, teſtatus etiam Lacedaemone apponi Diis. Haec habet et Pamphilus, ac praeterea grati eſſe odoris, ſed non comedi, vocarique Heſperidum mala. Ariſtocrates Libro quarto Laconicorum: inſuper mala et quas Heſperidas vocant.* Idem *Athenaeus*, pagina ſequente: Αἰμιλιανὸς δὲ ἔλεγεν Ἰόβαν τὸν Μαυρεσίων βασιλέα, ἄνδρα πολυμαθέσατον, ἐν τοῖς περὶ Λιβύης συγγράμμασι μνημονεύοντα τὲ κίτρε, καλεῖσθαι φάσκειν αὐτὸ παρὰ τοῖς Λίβυσι μῆλον Ἑσπερικὸν, ἀφ' ὧν καὶ Ἡρακλέα κομίσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ χρύσεα διὰ τὴν ἰδέαν λεγόμενα μῆλα: *Aemilianus vero dixit Iubam Mauritaniae Regem, virum doctiſſimum in commentariis de Libya meminiſſe citri, et dicere vocari a Libybus malum Heſpericum: a quibus etiam Herculem tuliſſe in Graeciam mala, quae ob colorem dicuntur aurea.* In haec verba ampliſſimam enarrationem habet *Claud. Salmaſius* in Solinum p. 670 et ſeqq. Ed. Vltraiect. Addimus nos, ſi Iuba Libycum ipſum nomen protulit, cum dixit ἑσπερικὸν vocari malum hoc, apud Libyas, videri dictum אשפירי *aſchpbiri*, aut *eſpiri*, a pulcritudine, nam Hebraeis שפר *pulcher fuit*. Forte et, vt hoc obiter dicam, ἔσπερος, ſeu *veſperugo* indidem nomen traxit,

* Ἔσπερος ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστήρ.

Veſperugo, quae pulcherrima eſt in coelo ſtella. Galli vocant vulgo *la belle etoile.* Deinde quia illa ſtella ad occaſum, paullo poſtquam ſol occidit, apparet, occidentales orae dictae ſunt a Graecis *heſperiae*, vt Italia, Hiſpania, et occidui Africae tractus. *Macrobius* Saturn. Lib. I. c. 3. *Graeci* ἑσπέραν *a ſtella heſpero dicunt, vnde et* Heſperia *Italia, quod occaſui ſubiecta ſit, nominatur.*

Verum, vt redeamus ad mala Heſperidum, alii crediderunt fuiſſe *oues*. *Diodorus Siculus* Lib. IV. p. 233. Κατὰ τὴν ἑσπερῖτιν ὀνομαζομένην χώραν Φασὶν ἀδελφὲς δύο γενέσθαι δόξῃ διωνομασμένυς, Ἕσπερον καὶ Ἄτλαντα, τέτυς δὲ κεκτῆσθαι πρόβατα τῷ μὲν κάλλει παράδοξα, τῇ δὲ χρόᾳ ξανθά, καὶ χρυσοειδῆ· ἀφ' ἧς αἰτίας τὲς ποιητὰς τὰ πρόβατα μῆλα καλέντας ὀνομάσαι χρυσᾶ μῆλα: *in regione, quae vocatur Heſperitis, aiunt fratres duos fuiſſe, inclyti gloria nominis, Heſperum et Atlantem; hos vero habuiſſe*

* *Iliad.* X, 328.

buisse oues incredibilis pulcritudinis, colore rutilo et ad aureum accedente; qua de causa Poetas cum oues μῆλα vocarent, appellasse eas χρυσᾶ μῆλα. Nimirum Graeci, vt et Latini, *aurea* vocant quaecumque pulcritudine in suo genere excellunt.

Sed multo verisimilior est prior sententia quae *aurea mala*, citrea, vel aurantia interpretatur, praesertim cum omnes memorent *hortos Hesperidum*, nemo *pascua;* in quibus versantur oues, non in hortis. *Samuel* quidem *Bochartus* in Chanaanis Lib. I. c. 24. vult *aurea mala quae draco obseruabat, fuisse opes, vel ab eodem, vel ab alio congestas.* Tum subiicit: *huc facit quod* מאל *malon, vel melon, Arabice opes sonat, vt Graece* μῆλον *vel* μᾶλον *malum.* Sed quod ostendimus de origine citreorum vel aurantiorum malorum, ex Hesperide terra, coniecturam illam euertunt.

Eodem pertinet quod de Hippomene narrant Poetae. *Salmasius* vetus hoc Epigramma, eam in rem profert:

Septa micant spinis felicis munera mali,
Quae tulit vt Circi aureus ora tumor.
Hippomenes vicit tali certamina malo,
Talia poma nemus protulit Hesperidum.

Aut in hisce nihil video,

*Aut * haec Massyli poma draconis erant.*

De dracone custode alibi agemus. *Clericus.*

Πέρην κλυτᾶ Ὠκεανοῖο] Nolim vertere *trans Oceanum*, nam *trans Oceanum* nihil norant antiquiores Graeci, sed *ad Oceanum.* Ac sane vidimus non trans Oceanum, sed ad Oceanum collocari Hesperidum hortos. De hac significatione voculae πέραν, vide Intt. ad Matt. IV, 15. Si tamen haec scripta fuissent postquam Poeni Atlantici Oceani meridianos tractus nauigare coeperunt, possent intelligi insulae in illo Oceano, quae dicerentur πέραν Ὠκεανᾶ, quod sint trans fretum Oceani. *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. cum descripsisset ἑσπέρᾳ κέρας, quod *viride promontarium* nunc vocamus: *inde*, inquit, *incipit frons illa, quae in occidentem vergens mari Atlantico alluitur. Prima eius Aethiopes tenent, media nulli. Nam aut exusta sunt, aut arenis obducta, aut infesta serpentibus. Exustis insulae appositae sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur.* Forte hoc fictum ex hoc *Hesiodi* loco perperam intellecto; ceteri enim Scriptores hortos Hesperidum in continente Africa, esse dixerunt.

Cum antea statuerimus Nymphas esse *animas*, נפשות *nephaschoth*, quaesiuerit forte quispiam qua de causa dixerint Poetae, et vulgo crediderint Ethnici eas versari in nemoribus et viretis? Nimirum, antiquissimis temporibus videntur Graeci

* *Martial.* Lib. XIII. Ep. 37. vbi *Massyli* habet, pro *Massaesyli*, quod nomen populi Mauris vicini.

Graeci credidisse animos fato functorum libenter versatos esse circa loca, quae viui coluerant. Itaque vetustissimorum Hesperiorum animi credebantur, corpore soluti, errare in Mauritaniae viretis, malis citreis et aurantiis consitis; amoenis profecto sedibus, pro eorum captu qui supra haec terrena non sapiebant. Illo aeuo,

— * *nondum aliquis sortitus triste profundi*
Imperium, aut Sicula toruus cum coniuge Pluton.
Nec rota, nec furiae, nec saxum, aut vulturis atri
Poena, sed infernis hilares sine regibus vmbrae.

Seu, vt clarius loquar, nondum Poetae finxerant quae de Inferis postea dicta sunt. Clarum eius opinionis vestigium habemus in *Operibus* v. 122. vbi de prima, seu antiquissima hominum (qui in Graecia, nimirum, vixerant) aetate, ita loquitur *Hesiodus:*

Τοὶ μὲν Δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλα διὰ βελὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Hi quidem Daemones facti sunt, magni Iouis consilio, boni, versantes in terra, custodes mortalium hominum, caliginoso aere induti passim errantes per terram. Eodem pertinet quod postea dicit de Heroibus Thebanorum et Troicorum temporum v. 167.

Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων, βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πείρατα γαίης,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιδέα καρπὸν
Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

His autem seorsim ab hominibus vita et sede tributa, Iupiter pater, Saturni filius, habitare eos iussit ad fines terrae, procul ab immortalibus; eorum autem Saturnus Rex est; et illi quidem habitant, securum animum habentes, in beatorum insulis, intra Oceanum profundum, felices Heroes. Iis dulcem fructum ter quotannis florentem fert foecunda tellus. Sed et aliis in locis eos qui ad Troiam perierunt collocarunt alii Poetae, et quidem supra terram. *Dionysius* in Periegesi v. 541.

Ἔστι δέ τις καὶ σκαιὸν ὑπὲρ πόρον Εὐξείνοιο,
Ἀνταβορυσθένεος, πολυωνυμος εἰν ἁλὶ νῆσος
Ἠρώων· Λευκὴν μιν ἐπωνυμίην καλέουσιν.
Οὔνεκά οἱ τὰ πάρεσι κινώπετα λευκὰ τέτυκται.
Κεῖθι δ' Ἀχιλλῆός τε καὶ Ἡρώων φάτις ἄλλων
Ψυχὰς εἰλίσσεσθαι, ἐρημαίας ἀνὰ βήσσας,
Τοῦτο δ' ἀριζήεσσι Διὸς πάρα δῶρον ὀπηδεῖ
Ἀντ' ἀρετῆς.

Iuuenalis Sat. XIII, 49.

Χρύσεα κάλ' ἀμέλγοι, φέροντά τε δένδρεα καρπόν·
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνους,

Aurea pulchra curae ſunt, frugiferaeque arbores,
Et fatales Deas, et Parcas genuit immites,

216. καρπῶν Iunt. 1. 217. νηλεοποίνας B. 109. Iunt. 1. 2.

Eſt vero quaedam, ſiniſtrum ſuper meatum Euxini, ex aduerſo Boryſtenis celebris in mari inſula Heroum. Albam eam cognomine vocant, quia quae ei inſunt animalia alba ſunt. Illic item Achillis et aliorum fama eſt Heroum animas errare deſertas per valles. Quod aliorum multorum teſtimoniis illuſtrari poſſet, ſi de *Achillea* Inſula ageremus. Verum hoc vnum ex ſuperioribus verbis *Heſiodi* et *Dionyſii*, quibus multi alii concinunt Poetae, colligimus, antiquiſſimis temporibus Graecos credidiſſe vita functorum animos non infra terram detruſos, ſed hic illic in locis amoenis volitaſſe; vnde nata eſt opinio de Nymphis, per totam terram vagantibus; cuius originem Poetae aliud agentes obſcure nobis indicarunt. Poſſemus Philoſophos paria ſentientes illis ſuccenturiare, ſed quia hi coniecturis potius ſuis, quam olim receptis opinionibus gaudent, ab eo labore ſuperſedebimus. Neque enim hic quaerimus quid, ex Philoſophorum ſententia, verum fuerit; ſed quid antiquiſſimi Graeciae incolae crediderint, qualecumque eſſet. Criticos hic agimus, non Philoſophos. *Clericus.*

216. Φέροντά τε δένδρεα καρπόν] Arbores fructiferae. καρπὸς κατ' ἐξοχὴν ὁ σῖτος. Heſych. *Guietus.*

217. Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας] Hoc eſt, Parcas, quae duplici illo nomine vocari ſolent. Sed *Heſiodus*, Poetica licentia ludens, totidem facit Deos, aut Semideos, variis rebus praefectos, quot ſunt illarum nomina, licet idem prorſus ſignificantia. Quod manifeſto oſtendunt ſequentia, et praeſertim quidem verſus 228.

Ὑσμίνας τε Φόνους τε, Μάχας τ' Ἀνδροκτασίας τε.

Nam *Pugnae, Caedes, Proelia et Strages virorum* ſunt vnius eiusdemque rei quatuor nomina. Ex hac autem licentia perſonarum fingendarum, e quidem diuinarum, videtur orta conſuetudo Ethnicorum de qua multis diximus in *Criticae* P. 2. C. VIII. Vt ad Numina de quibus hic *Heſiodus*, redeam fatales Deae dictae ſunt μοῖραι *fata, ſortes*, παρὰ τὸ μερίσθαι ἑκάστῳ, *quia vnicuique diuiſae ſunt.* Sed vox Κῆρ omnino facta eſt a Phoenicia voce קור Kor, *frigus*; nec frequentius additur vllum epithe ton *morti*, quam *frigidae*, e quod mortuorum illico frig

ſca

Κλωθώ τε, Λαχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι δίδῦσιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόν τε,
Αἴτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι,
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὅπιν ὅστις ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,

Clothoque, Lacheſinque, et Atropon, quae mortalibus
Naſcentibus dant habendum bonumque malumque,
Quaeque hominumque Deorumque delicta perſequentes,
Nunquam deponunt Deae vehementem iram,
Priuſquam ab illo ſumſerint grauem poenam, quiſquis peccarit.
Peperit praeterea et Nemeſin, cladem mortalibus hominibus,

218. βροτοῖσιν Iunt. 1. 219. γινομένοισι Iunt. 1. 2. γεινομένοισι Ald. 220. ἀφεπῶσαι R. S.

ſcant membra. Quin et *Horatius* Sat. Lib. II. Sat. I. v. 62. *frigus* ponit pro morte:

— *o puer, vt ſis*
Vitalis metuo, et maiorum ne quis amicus
Frigore te feriat.

Vetus Scholiaſtes: *Morte te afficiat, quae frigida eſt, vt Virgilius*: frigida mors. Vide, ſi tanti eſt, alios Interpretes. Eadem opera, dicam vnde mihi videantur *Parcae* dictae Latinis; nimirum, a voce eiuſdem Linguae פרק *rupit, fregit*, vnde dicta פרקא *parka* Dea quae abrumpit filum; quod *Atropos* potiſſimum facere dicitur, ſed non diſſentientibus ſororibus. Omnes aliae Etymologiae ineptae ſunt, quas licet quaeras apud *G. Ioan. Voſſium* in Etymologico. *Clericus.*

220. Αἵ τ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι] Hoc eſt, quae et huius aetatis homines morte plectunt, et olim de antiquiſſimis Graeciae incolis in Deorum numerum relatis, quosque adeo nunc Deos dicimus, easdem poenas ſumſerunt. Res aliter intelligi nequit, atque hinc liquet, *Heſiodi* aetate, ignotum non fuiſſe Deos, qui colebantur, fuiſſe meros homines. Alioqui Numina, quae praeeſſe credebantur Morti, et fato hominum, Diis ipſis ſuperiora nunquam habita fuiſſent. *Clericus.*

223. Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν] Haec vox idem ſignificat ac Μοῖρα, eſt enim a νεμέω, quod idem ac νέμω, id eſt, *divido*. Numen eſt, quod ſuperbis diſtribuere credebatur poenas, et perſequi reos, qui ſibi meritum ſupplicium effugiſſe videbantur. Vide quae de ea collegit *Rob. Conſtanti-*

Νὺξ ὀλοή. μετὰ τήνδ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,

Nox pernicioſa: poſt hanc Fraudem enixa eſt, et Concubitum,

nus in Lexico, nemo enim plura et aptiora hanc in rem protulit Veterum teſtimonia. Sed non eſt miſcendum, quod ille obſeruare omiſit, hoc Numen cum alio eiusdem nominis, quod praeeſt pudori, quo delicta vetantur. Eſt, nimirum, eius munus in eo ſitum vt excitetur in hominum animis timor δικαίας μέμψεως *iuſtae vituperationis*, vt loquitur *Euſtathius*. Haec Nemeſis anteverrit peccata; illa commiſſa plectit. Nemeſis benignioris meminit ipſe *Heſiodus*, in Operibus v. 200. vbi deſcripto ſaeculo ferreo ita loquitur:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσι φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ ΝΕΜΕΣΙΣ.

Tum demum ad coelum a terra ſpatioſa candidis veſtibus tectae corpus pulcrum, ad Deos ibant, relictis hominibus, Pudor et NEMESIS. interpretatur *Proclus* δίκης ἄγγελον; *iuſtitiae Angelum*; ſed tantum abeſt, vt is ad Deos ſaeculo ferreo iuiſſe dici poſſit, vt contra numquam magis verſatus fuerit inter homines, quam ea aetate, qua maxima ſcelera admiſſa cenſentur. Verum de hac dicemus et ad *Opera* Heſiodi. *Clericus.*

Πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι.] Contra altera *Nemeſis* iuuat, vt dicebamus. *Clericus.*

Νέμεσιν] Ἀσκληπιάδης ἐν τοῖς τραγῳδεμένοις εἰς κύκνον φησὶ μεταβληθέναι τὸν Δία καὶ Νεμέσει μιγῆναι. Schol. Ant. Haec fabula, vt opinor, ex eo traxit originem, quod ad deum, vt loquitur Scriptura Sacra, vindicta pertineat, eique curae ſit, maleficia hominum punire. *Rob.*

224. Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα] Δολότητα ſcribendum videtur pro δολιότητα. τὸ Φιλότητα hic locum non habet *Guietus.*

Καὶ Φιλότητα] Non eſt vertendum *Amicitiam*, vt vulgo ſolent, ſed *Concubitum*; intelligendusque meretricius, qui merito inter maxima mala recenſetur, et Noctis eſt infauſta ſoboles; Non raro Φιλότης, apud *Heſiodum* et *Homerum* eo ſenſu occurrit, vt Lexica docebunt. Vide v. 177. Nec potuit ſoror ei conuenientior dari quam Ἀπάτη, hoc eſt, *fraus, ſimulatio, captio, fallax ſuadela*, quibus meretrices alliciunt adoleſcentes. Res eſt nimis nota, et plenae ſunt exemplis Comoediae. Igitur neceſſaria non eſt violenta emendatio *F. Guieti*, qui volebat legi δολότητα pro δολιότητα. *Clericus.*

Φιλότητα

Γῆρας τ' ὀλόμενον, καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον. 225
Αὐτὰρ Ἔρις σύγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε, Λιμόν τε, καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα,
Ὑσμίνας τε, Φόνους τε, Μάχας, Ἀνδροκτασίας τε,
Νείκεά τε. ψευδέας τε Λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισιν. 230

Seniumque noxium, et Contentionem peperit pertinacem. Ceterum Contentio odiosa peperit quidem Laborem molestum, Obliuionemque, Famemque, et Dolores lacrymabiles, Pugnasque, Caedesque, Proelia, Strageſque virorum, Iurgiaque, mendacesque Sermones, Disceptationesque, Legum contemtum, Noxamque, familiares inter sese:

225. κρατερόθυμον Trinc. 226. ἀλγεινόεντα Iunt. 1. 2. Trinc. 227. λοιμὸν Com. 228. R. S. exhibet sic, Ὑσμίνας τε, Μάχας τε, Φόνους. ὑσμεῖνας Iunt. 1. 2. φόβους Steph. marg. Mox vulgo erat Μάχας τ', illud τ' omisit Rob. et abest quoque ab ed. Ald. 229. Ψεύδεα Trinc. ψευδεά τε, λόγους τ' ἀμφιλογίας τε habent Codd. B. 109. R. S. 230. ἀλλήλησιν B. 109. R. S.

Φιλότητα] Assentior Clerico, qui φιλότητα interpretatur *meretricium amorem*, dicitque *sororem* ei conuenientiorem assignari non posse, quam τὴν ἀπάτην. Cui adiungo, quod nec mater ei conuenientior dari possit quam Νὺξ ὀλοή, cuius sub vmbra haecce facinora perpetrari solent. *Rob.*

229. Ἀμφιλογίας τε] An ἀμφιλλογίας τε. *Guietus.*

230. Δυσνομίην] Ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opposita. *Guietus.*

Δυσνομίην] ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opponitur, vt notauit Guietus. Haud igitur incommode verti potest, *legum malarum institutionem.* Quo sensu ἡ δυσνομία, et ἡ ἄτη optime dicuntur familiares esse, quia nihil maius damnum infert hominibus, quam malae leges. Sed si concedatur τὸν νομὸν nunquam ab Homero vel Hesiodo vsurpari, quaerenda est alia significatio τῆς δυσνομίης. Nec sane incommode verti potest, *difficilis viuendi status*, in quo boni a malis opprimuntur, quo sensu haud male coniungitur τῇ ἄτῃ. Ita verti potest εὐνομίη *bona viuendi ratio*, vt apud Homer. Odyss. ρ', v. 487. Ἀνθρώπων ὕβριν τε, καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες. Vbi Scholiastes exponit εὐνομίην· εὐνεμησίαν· καθ' ἣν εὖ νεμόμεσθα καὶ διατελοῦμεν. Vide quae adnotaui supra ad v. 66. *Rob.*

Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
Πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ·
Νηρέα τ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,

Iusiurandumque quod plurimum terrestres homines
Laedit, quando quispiam volens peierauerit:
Nereumque alienum a mendacio, et veracem genuit Pontus,

232. πημάινει Trinc. 233. δ' Trinc.

231. Ὅρκον] Hanc προσωποποιΐαν imitantur Platonici, vt liquet ex Comment. *Hieroclis* ad 2. vers. *Pythagorae*. Clericus.

233. Νηρέα τ' ἀψευδέα] *Nereum* vocari filium maris nemo mirabitur, qui sciet Phoenicia Lingua נהרא *nahara* esse fluuium. Fluuii merito dicuntur filii maris, cum ex eo oriantur, quod non fuit ignotum *Hesiodo*, vt apparet ex v. 336. et seqq. Crediderim Phoenices dixisse mare esse *patrem fluuiorum* אב נהרא *ab nahare*, quod *pater Nerei* male versum est. Eodem errore, iudicarunt Nerea esse numen maris, cum fluuiorum potius Deus haberi deberet. Vnde vero factum sit vt ei laudes tribuerentur, quas in eum congerit *Hesiodus*, quaerunt Interpretes. Ridiculus hic est *Ioannes Diaconus*, vt solet, qui hanc eius rei rationem reddit: παρόσον εἰώθεσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐν θαλάσσῃ διάγοντες καὶ ναυτιλλόμενοι ἄνθρωποι ἀληθεῖς τε καὶ ἀψευδεῖς εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμοι καὶ γεραροί· ὁ γὰρ καθεκάστην αὐτοῖς ἐλπιζόμενος θάνατος ἀναπείθει νημερτεῖς τε καὶ πρᾴους εἶναι. καὶ μὴ θεμιτὸν ἐπιλανθάνεσθαι μηδὲ δικαιοσύνης, μηδὲ ἰσότητος· *quia solent, vt plurimum, homines qui in mari vitam agunt et nauigant veraces esse et mendacii immunes, propterea que honore et veneratione digni. Mors enim, quam quotidie exspectant, persuadet vt sint veraces et mites; nec licet illis obliuisci aut iustitiam, aut aequitatem.* Certe hac ratione in officio contineri deberent nautae, sed quis nescit contraria omnia esse vera? Hic noster *Ioannes* vixerat forte in oppido mediterraneo, in quo de nautis philosophabatur, vt nos de incolis Planetarum, quos ne in somnis quidem vidimus. Confugiendum hic nobis iterum ad linguam eius gentis, quae frequentibus nauigationibus ceteris maria aperuit. Ea autem Lingua radices נהר *nahar*, נור *nour*, et נאר *naar* sonant *splendere, lucere*; quod a luce corporea translatum ad animum significat *scire, intelligere, sapere*. Itaque laudes, quibus hic Nerea ornat Poeta, videntur

Πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
Οὕνεκα νημερτής τε καὶ ἤπιος· οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.
Αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγήνορα Φόρκην,

Maximum natu filiorum: sed vocant senem,
Eo quod verus atque placidus: nec iuris et aequi
Obliuiscitur, sed iusta et moderata iudicia nouit.
Deinde rursum Thaumantem magnum et fortem Phorcyn,

234. ἀτὰρ Trinc. 235. οὕνεκα Ald. θεμίστεων Iunt. 1. 2.

tur natae ex altera significatione eius nominis. Forte propterea et Nerea et Protea fatidicos Deos esse crediderunt Veteres. *Clericus.*

235. — οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν]

Quaeritur quid proprie significet vox δήνεα, quae et apud *Homerum* aliquoties occurrit. Iliad. Δ, 361. Agamemnon de Vlysse: ἤπεα δήνεα οἶδε. Interpretantur vulgo βεβλεύματα *consilia*, dictaque ea vult *Eustathius*, ad locum allatum *Homeri*, παρὰ τὸ δήν, ὃ σημαίνει τὸ ἐπὶ πολύ. ἀΦ' ἧς καὶ δηναιὸς ὁ πολυχρόνιος· χρόνε γὰρ χρεία τοῖς ὀρθὰ βεβλευομένοις: a δήν, *id est, diu, vnde et* δηναιὸς *longaeuus. Tempore enim opus est iis, qui recta consulunt.* Similia Etymologici Magni auctor, et alia non meliora habet. Quoniam vero hic mentio fit iustitiae, omnino crediderim δῆνος esse proprie *iudicium*, a radice Phoenicia דון *doun*, iudicare, vnde דין *din*, aut דינא *dino*, iudicium, quod a voce δῆνος, si pronunties H vt I, sola terminatione in Σ differt. *Clericus.*

Οὐδὲ θεμιστέων — λήθεται] Hanc ob causam videtur Horatius Nereum potissimum elegisse, qui nauiganti Paridi fata caneret. Non modo ob veritatis amorem, vt ait Dacierius, quem ei attribuit Hesiodus, sed etiam ob aequitatis et iustitiae studium, quam Paris per raptum Helenae tam insigniter violauerat. *Rob.*

237. Θαύμαντα] Iridis patrem. *Guietus.*

Θαύμαντα μέγαν] Cum Thaumas quidem dicatur filius Nerei et pater Iridis, oportet ea voce intelligi quidpiam, cuius natura sit affinis mari et Iridi. Cum vero sit ille filius Terrae, necesse etiam est quod vocatur Thaumas posse dici e terra oriri. Vix ergo aliud esse potest, quam nescio quod Numen, quod sit vaporum et nubium praeses; nam haec nascuntur ex mari et terra, et pariunt Iridem. Ita dictum fuerit, quod meteora hominibus

si-

Γαίῃ μισγόμενος, καὶ Κητὼ καλλιπάρῃον,
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν,
Νηρῆος δ' ἐγένοντο μεγήρατα τέκνα θεάων 240
Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ, καὶ Δωρίδος ἠϋκόμοιο,

Terrae commiſtus, et Ceto formoſam,
Eurybiamque, ferreum in pectore animum habentem.
Ex Nereo porro prognatae ſunt perquam amabiles filiae Dearum
Ponto in infructuoſo, et ex Doride pulcra,

238. Γαίης Ald. καλλιπάρηον Ald. καλλιπάρειον B. 109. 239. ἀδάμαντα R. S. 240. μεγήρητα Trinc. μεγήρειτα Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Commel. Heinſ.

ſint *admirationi*, aut a verbo Graeco θαυμάζειν, aut à Phoenicia voce חמה *thamah*, quae idem ſonat, et a qua Graecum verbum deductum eſt. Homines, vt verbis *Lucretii* vtar, e Lib. VI.

— *mirantur qua ratione*
Quaeque geri poſſint, praeſertim rebus in illis,
Quae ſupra caput aetheriis cernuntur in oris. Clericus.

Ἀγήνορα Φόρκην] Hic videtur homo fuiſſe, qui nauigationis peritus fuerit, et remotiſſimas oras nauibus adierit. Nam cum res ipſa hoc oſtendat, vt poſtea videbimus, Radix פרק *phrak* apud Syros eſt *diſceſſit, amouit ſe* etc. *Clericus.*

238. Κητὼ καλλιπάρῃον] An κητὼ a κῆτος? placet. *Guietus.*

Κητὼ καλλιπάρῃον] Neſcio quare *Heſiodus* Cetonem pulcram vocet. Si enim pulcra fuit, habuit diſſimillimas ſibi filias, vt poſtea videbimus. Ex filiabus ſi coniiciamus de matris nomine, iudicabimus dictam a radice קוט *Kout*, faſtidire, litigare. Soror eius nomen Graecum habet, ſed mali etiam ominis, nec melior fuit filiabus ſororis, cum dicatur

Εὐρυβίη ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσα.
Eurybie ferreum animum in pectore habens. Clericus.

240. Νηρῆος δ' ἐγένοντο] Subintell. ἐκ. μεγήρατα, hoc eſt, μεγάλως ἐπήρατα. Etym. *Guietus.*

Μεγήρατα τέκνα Θεάων, πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ] Hae ſunt nymphae marinae, hoc eſt, animi eorum qui in mari olim perierant, aut etiam eorum qui inſulas Maris Interni primi coluerant. Nomina illis Graeca; pro arbitrio, impoſuerunt Poetae. *Clericus.*

241. Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, μεγάλε. *Guietus.*

Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, extremi, a τέλος, *finis.* Clericus.

Κύρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,
Πρωτώ τ', Εὐκράτη τε, Σαώ τ', Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοθόη, Σπειώ τε, Θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα,
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυὴ,
Πασιθέη τ', Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ῥοδόπηχυς,
Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρουσά τε, Δυναμένη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια
Ἱπποθόη τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ῥοδόπηχυς,
Κυμοδόκη θ', ἣ κύματ' ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων, σὺν Κυματολήγῃ,
Ῥεῖα πρηΰνει, καὶ ἐϋσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·
Κυμώ τ', Ἠιόνη τε, εὐσέφανός θ' Ἀλιμήδη,
Γλαυκονόμη τε Φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια,
Λειαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·

Filia Oceani vltimi fluuii,
Protoque, Eucrateque, Saoque, Amphitriteque,
Eudoraque, Thetisque, Galeneque, Glauceque,
Cymothoë, Spioque, Thoë, Thaliaque iucunda,
Et Melita gratiosa, et Eulimene et Agaue,
Pasitheaque, Eratoque, et Eunice roseis lacertis praedita,
Dotoque, Protoque, Pherusaque, Dynameneque,
Neseaque, et Actaea, et Protomedia,
Doris, et Panope, et speciosa Galatea,
Hippothoëque amabilis, et Hipponoë roseis lacertis praedita,
Cymodoceque, quae fluctus in obscuro ponto,
Et flatus vehementium ventorum, vna cum Cymatolege,
Facile mitigat, et cum pulcros talos habente Amphitrite:
Cymoque, Eioneque, pulchreque coronata Halimede,
Glauconomeque hilaris, et Pontoporia,
Liagoreque, et Euagore, et Laomedia:

243. εὐκράντη Steph. marg. 245. Σπειώ τε Θοὴ Ald. Trinc. Com. 246. et 247. transponuntur in B. 109. R. S. et Iunt. 1. 247. Εὐνεικὴ Ald. 249. Νησσαίη καὶ B. 109. R. S. 252. κύμαθ' Iunt. 2. 254. πρηΰνει B. 109. Trinc. σὺν τε ἐϋσφ. Trincav. In edit. Rob. est ἐϋσφύρῳ. 255. ἐϋφανὶς Ald. Εἰλιμέδη B. 109. 256. φιλομειδὴς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

falsum esse intelligemus, si reputemus quae sit Religionis indoles. Non patitur illa facile res antea inauditas, easque turpes de Numine fingi et vulgo narrari, cum antea alia omnia homines de eo sentiunt; nedum vt summo applausu talia, cum primum finguntur, excipiat, et turpissimorum mendaciorum inuentores maxima cum admiratione audiat. Quod certe factum esset, si *Hesiodus* et *Homerus* primi finxissent quae de Diis narrant. Sed carminibus illi descripserunt a Maioribus accepta; quamquam nolo negare ab iis forte adaucta nouis figmentis fuisse, at consentaneis cum antiquissima fama. Alioqui numquam tanto fauore fuissent excepti, si de Diis sanior vulgo obtinuisset sententia, aut melior illorum fama ad posteros peruenisset. Sed cum homines nequam, propter potentiam, quam viui obtinuerant, ab aequalibus, virtutis omnis ignaris, in Deorum numerum mortui relati fuissent; eam sequenti aetati Religionem, vna cum historia turpissimorum facinorum, quae admirabantur, transdiderant; vnde, veluti per manus, ad *Homerum* et *Hesiodum* tandem peruenit. *Aristoteles* Lib. de Poetica Cap. XXV. vbi quaerit qui excusari possit quod minus recte a Poetis dictum videtur: δι' ὃ ταύτῃ λητέον· εἰ δὲ μηδετέρως ὅτι ἄτω φασὶν, οἷον τὰ περὶ Θεῶν: *hac autem ratione soluendum est, sin autem neutro modo, quod sic aiunt vt quae de Deis dicuntur.*

Verum, vt ad auream aetatem redeam, non dissimulabo viros doctissimos existimare sub eius descriptione latere antiquius quiddam et remotius; conditionem, nimirum, humani generis, qualis fuit ante primum lapsum, cum totum in duobus capitibus contineretur; et qualis fuisset multo diuturnior, nisi peccassent. At mihi vix simile vero videtur breuis illius felicitatis primorum parentum, vllam superfuisse, apud Graecos, memoriam. Multo credibilius mihi fit ab *Hesiodo* fictum esse quidquid de hisce aetatibus habet in *Operibus*, eo quod homines, qui praesentia dumtaxat mala sentiunt, praeteritaque obliuioni mandant, et praesertim senes, exacta tempora laudare soleant. Si legamus omnium propemodum saeculorum Scriptores, qui aetatem suam cum praeteritis conferunt, comperiemus eos semper superiores aetates, et praesertim antiquiores suae praeferre. Quod si verum esset, primum falsae essent historiae, quae maxima scelera antiquissimorum temporum narrant, non minus quam recentiorum; deinde quo tandem nos deueniissemus, si mala semper essent aucta, bona vero imminuta? Si quis ab *Hesiodo* quaesiuisset qualis esset aetas, qua viuebat, respondisset quae habet in *Operibus* a v. 172. ad 199. vbi grauissime queritur de moribus aetatis ferreae. At si a

Iuue-

1 Ar. Ran. Porson et M. Kev. in Epitheto 68.

Καὶ Θάνατον· τέκε δ' Ὕπνον· ἔτικτε δὲ φῦλον Ὀνείρων,
Οὔτινι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον, καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν·

Et Mortem: peperit etiam Somnum, peperit vero agmen Somniorum,
Quae nulli mista Dea peperit Nox obscura.
Rursum posuit Momum, et Aerumnam dolore plenam,

212. Ὕπνον Ald. 213. Οὐτινι Ald. Ὅτινι Trinc. ἐρεβαίνη Iunt. 1. 2.

Iuuenale, qui minimum mille annis posterior *Hesiodo* fuit, similia sciscitatus esset, beatam fuisse eius Poetae aetatem iudicasset, suae collatam. Sic quod in nostra aetate desideramus, in superioribus quaerere solemus, quae nobis minus notae sunt; atque hinc nata est illa fictio quatuor, aut plurium aetatum humani generis in peiora paullatim ruentis, hinc voces illae suam aetatem non ferentium Poetarum *:

Nunc aetas agitur, peioraque saecula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo;

itemque veterum laudantium **:

Improbitas illo fuit admirabilis aeuo.

Haec paullo pluribus, quae antiquissimae historiae illustrandae non inutilia videbantur. *Clericus.*

212. Τέκε δ' ὕπνον, ἔτικτε δὲ φῦλον ὀνείρων.] Hinc manifestum quod antea diximus de consanguinitate Deorum Poeticorum; quia enim nocte dormimus et somniamus, ideo Nox dicitur peperisse Somnum et Somnia, et quidem sine opera vllius Dei; quia sola Nox facit vt dormiamus, et somniemus. *Clericus.*

214. Μῶμον] Hoc est ψόγον. *Guietus.*

Δεύτερον αὖ Μῶμον] Notum est *Momum* dici Numen, quod vitia quae insunt operibus Deorum et hominum callidissime animaduertit. Quare autem noctis filius fertur? Quia, nimirum, clam facilius aliena mordere, quam palam. Quare *Momus* vocatur? A Phoenicia voce מום *moum*, aut *mom*, quae *vitium* sonat; quod ita consentit cum iis, quae dicuntur περὶ τέτε θεὲ μωμοσκόπε, vt Etymologia haec nostra vix in dubium possit reuocari. Ita se ipse describit *Momus*, apud *Lucianum*, in Deorum Conuentu T. 2. p. 709. Ed. Amstelod. Πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλεύθερός εἰμι τὴν γλῶτταν, καὶ ἔδεν ἂν κατασιωπήσαιμι τῶν ἀκλῶς γιγνομένων. διελέγχω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκέντα μοι ἐς τὸ φανερόν, οὔτε δεδιὼς τινα,

* *Iuuenalis* Sat. XIII, 28.

** *Ibid.* v. 53.

Ἑσπερίδας θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο

Heſperidesque, quibus mala trans inclytum Oceanum

τινα, οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐγκαλύπτων τὴν γνώμην. ὥσε καὶ ἐπαχθὴς δοκῶ τοῖς πολλοῖς, καὶ συκοφαντικὸς τὴν Φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ' αὐτῶν ἐπονομαζόμενος: *Omnes me norunt liberum eſſe lingua, et nihil reticere eorum, quae bene non fiunt. Arguo enim omnia, et dico quae mihi videntur aperte, neque quemquam veritus, neque, prae verecundia, meam celans ſententiam. Itaque moleſtus videor pleriſque, et natura ad calumniandum propenſus; publicuſque accuſator ab iis appellor.* *Lucianus* quidem, qui Momum in concilio Deorum de ſe loquentem induxit, eum palam carpentem quae ſibi diſplicerent deſcribere debuit; ſed naturam maledicentiae ex vero pinxit *Heſiodus*, cum e nocte natam cecinit. Vide hac de re elegantiſſimum libellum *Luciani*, περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ, in Tom. II.

Ex hac eadem ſignificatione vocis μῶμος, natum eſt adiectivum ἄμωμος quod infra habemus v. 259. vbi forma ſine vitio ita dicitur. *Clericus.*

Καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν.] Quia nocte anxietates augentur; vnde *Ouidio* dicitur *curarum maxima nutrix.* Clericus.

215. Ἑσπερίδας] Τὰς πρὸς ζόφον, ſcilicet. *Guietus.*

Ἑσπερίδας τε] *Heſperides* Nymphae dicuntur quae ad Occaſum habitabant; Occaſus autem, ex ſententia Veterum, qui rationes motus Solis, aut potius Terrae, ignorabant, magnam cum Nocte affinitatem habebat. Locus in quo Heſperides eſſe credebantur non vnus fuit, attamen in Africa conſtabat earum ſedes fuiſſe. *Plinius* Lib. V. Hiſt. Nat. c. 5. de Berenice Cyrenaicae vrbe: *Berenice in Syrtis extimo cornu eſt, quondam vocata Heſperidum ſupradictarum, vagantibus Graeciae fabulis.* Idem de *Lixo* vrbe Mauritaniae Tingitanae, vltra quam ad Occaſum nihil eſſe credebatur, Lib. eiusdem Cap. I. *Ibi regia Antaei, certamenque cum Hercule et Heſperidum horti.* Idem habet Lib. XIX. c. 4. Aliam affert Heſperidum Genealogiam *Diodorus Siculus* Biblioth. Lib. IV. Sed nec eum, nec recentiorem quemquam alium moramur, prae *Heſiodo*; Graeculi enim certatim addidere veteribus fabulis, quae proinde in antiquiſſimis quibusque minus corruptae inanibus additamentis inueniuntur. *Clericus.*

Αἷς μῆλα — χρύσεα καλὰ μέλεσι.] Dupliei ratione haec μῆλα a Veteribus explicantur. Alii exiſtimant fuiſſe mala, vel poma quae *citrea* vocamus, et ob colorem *aurea* dicta ſunt; vel etiam *aurantia*, quae amara ſunt aut dulcia, cum *citrea* ſint acida. Certe *citrea* et *aurantia* et ἑσπερίδες

ρίδες et ἐσπερικὰ μῆλα dicta ſunt, et primum ex regionibus Atlanti monti ſubiectis in Europam allata ſunt. *Athenaeus* Lib. III. p. 82. Ἐσπερίδων δὲ μήλων ἔτως κελεισθαί τινά φησι Τιμαχίδας, ἐν τῷ τεταρτῳ, εἰπὼν καὶ ἐν Λακεδαίμονι παρατίθεσθαι τοῖς Θεοῖς. φησὶ Πάμφιλος ταῦτα, εὔοσμα τὲ εἶναι καὶ ἄβρωτα, καλεῖσθαι δ' ἐσπεριδων μῆλα. Ἀριστοκράτης γοῦν ἐν τεταρτῳ Λακωνικῶν, ἔτι δὲ καὶ μῆλα καὶ τὰς λεγομένας Ἐσπερίδας: *quaedam mala dici Heſperidum, ait Timachidas in quarto, teſtatus etiam Lacedaemone apponi Diis. Haec habet et Pamphilus, ac praeterea grati eſſe odoris, ſed non comedi, vocarique Heſperidum mala. Ariſtocrates Libro quarto Laconicorum: inſuper mala et quas Heſperidas vocant.* Idem *Athenaeus*, pagina ſequente: Αἰμιλιανὸς δὲ ἔλεγεν Ἰόβαν τὸν Μαυρεσίων βασιλέα, ἄνδρα πολυμαθέσατον, ἐν τοῖς περὶ Λιβύης συγγράμμασι μνημονεύοντα τὲ κίτρε, καλεῖσθαι φάσκειν αὐτὸ παρὰ τοῖς Λίβυσι μῆλον Ἐσπερικὸν, ἀφ' ὧν καὶ Ἡρακλέα κομίσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ χρύσεα διὰ τὴν ἰδέαν λεγόμενα μῆλα: *Aemilianus vero dixit Iubam Mauritaniae Regem, virum doctiſſimum in commentariis de Libya meminiſſe citri, et dicere vocari a Libybus malum Heſpericum: a quibus etiam Herculem tuliſſe in Graeciam mala, quae ob colorem dicuntur aurea.* In haec verba ampliſſimam enarrationem habet *Claud. Salmaſius* in Solinum p. 670 et ſeqq. Ed. Vltraiect. Addimus nos, ſi Iuba Libycum ipſum nomen protulit, cum dixit ἐσπερικὸν vocari malum hoc, apud Libyas, videri dictum אשפירי *aſchpbiri*, aut *eſpiri*, a pulcritudine, nam Hebraeis שפר *pulcher fuit*. Forte et, vt hoc obiter dicam, ἔσπερος, ſeu *veſperugo* indidem nomen traxit,

* Ἔσπερος ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστήρ.

Veſperugo, quae pulcherrima eſt in coelo ſtella. Galli vocant vulgo *la belle etoile.* Deinde quia illa ſtella ad occaſum, paullo poſtquam ſol occidit, apparet, occidentales orae dictae ſunt a Graecis *heſperiae*, vt Italia, Hiſpania, et occidui Africae tractus. *Macrobius* Saturn. Lib. I. c. 3. *Graeci ἑσπέραν a ſtella heſpero dicunt, unde et* Heſperia *Italia, quod occaſui ſubiecta ſit, nominatur.*

Verum, vt redeamus ad mala Heſperidum, alii crediderunt fuiſſe *oues*. *Diodorus Siculus* Lib. IV. p. 233. Κατὰ τὴν ἑσπερῖτιν ὀνομαζομένην χώραν φασὶν ἀδελφὲς δύο γενέσθαι δόξῃ διωνομασμένους, Ἔσπερον καὶ Ἄτλαντα, τούτους δὲ κεκτῆσθαι προβατα τῷ μὲν κάλλει παράδοξα, τῇ δὲ χρόᾳ ξανθὰ, καὶ χρυσοειδῆ· ἀφ' ἧς αἰτίας τοὺς ποιητὰς τὰ πρόβατα μῆλα καλέσαντας ὀνομάσαι χρυσᾶ μῆλα: *in regione, quae vocatur Heſperitis, aiunt fratres duos fuiſſe, inclyti gloria nominis, Heſperum et Atlantem; hos vero habuiſſe*

* *Iliad.* X, 328.

buisse oues incredibilis pulcritudinis, colore rutilo et ad aureum accedente; qua de causa Poetas cum oues μῆλα vocarent, appellasse eas χρυσᾶ μῆλα. Nimirum Graeci, vt et Latini, *aurea* vocant quaecumque pulcritudine in suo genere excellunt.

Sed multo verisimilior est prior sententia quae *aurea mala*, citrea, vel aurantia interpretatur, praesertim cum omnes memorent *hortos Hesperidum*, nemo *pascua*; in quibus versantur oues, non in hortis. *Samuel* quidem *Bochartus* in Chanaanis Lib. I. c. 24. vult *aurea mala quae draco obseruabat, fuisse opes, vel ab eodem, vel ab alio congestas.* Tum subiicit: *huc facit quod* מאל *malon, vel melon, Arabice opes sonat, vt Graece* μῆλον *vel* μᾶλον *malum.* Sed quod ostendimus de origine citreorum vel aurantiorum malorum, ex Hesperide terra, coniecturam illam euertunt.

Eodem pertinet quod de Hippomene narrant Poetae. *Salmasius* vetus hoc Epigramma, eam in rem profert:

Septa micant spinis felicis munera mali,
Quae tulit vt Circi aureus ora tumor.
Hippomenes vicit tali certamina malo,
Talia poma nemus protulit Hesperidum.

Aut in hisce nihil video,

*Aut * haec Massyli poma draconis erant.*

De dracone custode alibi agemus. *Clericus.*

Πέρην κλυτᾶ Ὠκεανοῖο] Nolim vertere *trans Oceanum*, nam *trans Oceanum* nihil norant antiquiores Graeci, sed *ad Oceanum.* Ac sane vidimus non trans Oceanum, sed ad Oceanum collocari Hesperidum hortos. De hac significatione voculae πέραν, vide Intr. ad Matt. IV, 15. Si tamen haec scripta fuissent postquam Poeni Atlantici Oceani meridianos tractus nauigare coeperunt, possent intelligi insulae in illo Oceano, quae dicerentur πέραν Ὠκεανᾶ, quod sint trans fretum Oceani. *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. cum descripsisset ἑσπέρας κέρας, quod *viride promontarium* nunc vocamus: *inde*, inquit, *incipit frons illa, quae in occidentem vergens mari Atlantico alluitur. Prima eius Aethiopes tenent, media nulli. Nam aut exusta sunt, aut arenis obducta, aut infesta serpentibus. Exustis insulae appositae sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur.* Forte hoc fictum ex hoc *Hesiodi* loco perperam intellecto; ceteri enim Scriptores hortos Hesperidum in continente Africa, esse dixerunt.

Cum antea statuerimus Nymphas esse *animas*, נפשות *nephaschoth*, quaesiuerit forte quispiam qua de causa dixerint Poetae, et vulgo crediderint Ethnici eas versari in nemoribus et viretis? Nimirum, antiquissimis temporibus videntur Graeci

* *Martial.* Lib. XIII. Ep. 37. vbi *Massyli* habet, pro *Massaesyli*, quod nomen populi Mauris vicini.

Graeci credidisse animos fato functorum libenter versatos esse circa loca, quae viui coluerant. Itaque vetustissimorum Hesperiorum animi credebantur, corpore soluti, errare in Mauritaniae viretis, malis citreis et aurantiis consitis; amoenis profecto sedibus, pro eorum captu qui supra haec terrena non sapiebant. Illo aeuo,

— * *nondum aliquis sortitus triste profundi*
Imperium, aut Sicula torquus cum coniuge Pluton.
Nec rota, nec furiae, nec saxum, aut vulturis atri
Poena, sed infernis hilares sine regibus vmbrae.

Seu, vt clarius loquar, nondum Poetae finxerant quae de Inferis postea dicta sunt. Clarum eius opinionis vestigium habemus in *Operibus* v. 122. vbi de prima, seu antiquissima hominum (qui in Graecia, nimirum, vixerant) aetate, ita loquitur *Hesiodus:*

Τοὶ μὲν Δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλε διὰ βελὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, Φυλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα Φυλάσσεσί τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη Φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Hi quidem Daemones facti sunt, magni Iouis consilio, boni, versantes in terra, custodes mortalium hominum, caligineso aere induti passim errantes per terram. Eodem pertinet quod postea dicit de Heroibus Thebanorum et Troicorum temporum v. 167.

Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων, βίοτον καὶ ἤθε' ἔπασσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πείρατα γαίης,
Τηλὲ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίεσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιδέα καρπὸν
Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

His autem seorsim ab hominibus vita et sede tributa, Iupiter pater, Saturni filius, habitare eos iussit ad fines terrae, procul ab immortalibus; eorum autem Saturnus Rex est; et illi quidem habitant, securum animum habentes, in beatorum insulis, intra Oceanum profundum, felices Heroes. Iis dulcem fructum ter quotannis florentem fert foecunda tellus. Sed et aliis in locis eos qui ad Troiam perierunt collocarunt alii Poetae, et quidem supra terram. *Dionysius* in Periegesi v. 541.

Ἔστι δέ τις καὶ σκαιὸν ὑπὲρ πόρον Εὐξείνοιο,
Ἀνταβορυσθένεος, πολυωνυμος εἰν ἁλὶ νῆσος
Ἠρώων· Λευκὴν μιν ἐπωνυμίην καλέσσιν.
Οὔνεκά οἱ τὰ πάρεσι κινώπετα λευκὰ τέτυκται.
Κεῖθι δ' Ἀχιλλῆός τε καὶ Ἡρώων Φάτις ἄλλων
Ψυχὰς εἰλίσσεσθαι, ἐρημαίας ἀνὰ βήσσας,
Τοῦτο δ' ἀριζήεσσι Διὸς πάρα δῶρον ἔπηδεῖ
Ἀντ' ἀρετῆς.

Est

Iuuenalis Sat. XIII, 49.

Χρύσεα κάλ' ἀμέλγουσι, φέρουσά τε δένδρεα καρπόν·
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνους,

Aurea pulchra curae ſunt, frugiferaeque arbores,
Et fatales Deas, et Parcas genuit immites,

216. καρπῶν Iunt. 1. 217. νηλεοποίνας B. 109. Iunt. 1. 2.

Eſt vero quaedam, ſiniſtrum ſuper meatum Euxini, ex aduerſo Boryſtenis celebris in mari inſula Heroum. Albam eam cognomine vocant, quia quae ei inſunt animalia alba ſunt. Illic item Achillis et aliorum fama eſt Heroum animas errare deſertas per valles. Quod aliorum multorum teſtimoniis illuſtrari poſſet, ſi de *Achillea* Inſula ageremus. Verum hoc vnum ex ſuperioribus verbis *Heſiodi* et *Dionyſii*, quibus multi alii concinunt Poetae, colligimus, antiquiſſimis temporibus Graecos credidiſſe vita functorum animos non infra terram detruſos, ſed hic illic in locis amoenis volitaſſe; vnde nata eſt opinio de Nymphis, per totam terram vagantibus; cuius originem Poetae aliud agentes obſcure nobis indicarunt. Poſſemus Philoſophos paria ſentientes illis ſuccenturiare, ſed quia hi coniecturis potius ſuis, quam olim receptis opinionibus gaudent, ab eo labore ſuperſedebimus. Neque enim hic quaerimus quid, ex Philoſophorum ſententia, verum fuerit; ſed quid antiquiſſimi Graeciae incolae crediderint, qualecumque eſſet. Criticos hic agimus, non Philoſophos. *Clericus.*

216. Φέρουσά τε δένδρεα καρπόν] Arbores fructiferae. καρπὸς κατ' ἐξοχὴν ὁ σῖτος. Heſych. *Guietus.*

217. Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας] Hoc eſt, Parcas, quae duplici illo nomine vocari ſolent. Sed *Heſiodus*, Poetica licentia ludens, totidem facit Deos, aut Semideos, variis rebus praefectos, quot ſunt illarum nomina, licet idem prorſus ſignificantia. Quod manifeſto oſtendunt ſequentia, et praeſertim quidem verſus 228.

Ὑσμίνας τε Φόνους τε, Μάχας τ' Ἀνδροκτασίας τε.

Nam *Pugnae*, *Caedes*, *Proelia et Strages virorum* ſunt vnius eiusdemque rei quatuor nomina. Ex hac autem licentia perſonarum fingendarum, et quidem diuinarum, videtur orta conſuetudo Ethnicorum, de qua multis diximus in *Criticae* P. 2. C. VIII. Vt ad Numina, de quibus hic *Heſiodus*, redeam, fatales Deae dictae ſunt μοῖραι *fata*, *ſortes*, παρὰ τὸ μεμερίσθαι ἑκάστῳ, *quia vnicuique diuiſae ſunt.* Sed vox Κὴρ omnino facta eſt a Phoenicia voce קור Kor, *frigus*; nec frequentius additur vllum epitheton *morti*, quam *frigidae*, eo quod mortuorum illico frigeſcant

Κλωθώ τε, Λαχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι δίδασιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόν τε,
Αἵτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι,
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὅπιν ὅστις ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,

Clothoque, Lacheſinque, et Atropon, quae mortalibus
Naſcentibus dant habendum bonumque malumque,
Quaeque hominumque Deorumque delicta perſequentes,
Nunquam deponunt Deae vehementem iram,
Priuſquam ab illo ſumſerint grauem poenam, quiſquis peccarit.
Peperit praeterea et Nemeſin, cladem mortalibus hominibus,

218. βροτοῖσιν Iunt. I. 219. γινομένοισι Iunt. I. 2. γεινομένοισι Ald. 220. ἀφεπῶσαι R. S.

ſcant membra. Quin et *Horatius* Sat. Lib. II. Sat. I. v. 62. *frigus* ponit pro morte:

— *o puer, vt ſis*
Vitalis metuo, et maiorum ne quis amicus
Frigore te feriat.

Vetus Scholiaſtes: *Morte te afficiat, quae frigida eſt, vt Virgilius*: frigida mors. Vide, ſi tanti eſt, alios Interpretes. Eadem opera, dicam vnde mihi videantur *Parcae* dictae Latinis; nimirum, a voce eiuſdem Linguae פרק *rupit, fregit*, vnde dicta פרקא *parka* Dea quae abrumpit filum; quod *Atropos* potiſſimum facere dicitur, ſed non diſſentientibus ſororibus. Omnes aliae Etymologiae ineptae ſunt, quas licet quaeras apud *G. Ioan. Voſſium* in Etymologico. *Clericus.*

220. Αἵ τ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι] Hoc eſt, quae et huius aetatis homines morte plectunt, et olim de antiquiſſimis Graeciae incolis in Deorum numerum relatis, quosque adeo nunc Deos dicimus, easdem poenas ſumſerunt. Res aliter intelligi nequit, atque hinc liquet, *Heſiodi* aetate, ignotum non fuiſſe Deos, qui colebantur, fuiſſe meros homines. Alioqui Numina, quae praeeſſe credebantur Morti, et fato hominum, Diis ipſis ſuperiora nunquam habita fuiſſent. *Clericus.*

223. Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν] Haec vox idem ſignificat ac Μοῖρα, eſt enim a νεμέω, quod idem ac νέμω, id eſt, *divido*. Numen eſt, quod ſuperbis diſtribuere credebatur poenas, et perſequi reos, qui ſibi meritum ſupplicium effugiſſe videbantur. Vide quae de ea collegit *Rob. Conſtanti-*

Νὺξ ὀλοή. μετὰ τήνδ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,

Nox pernicioſa: poſt hanc Fraudem enixa eſt, et Concubitum,

nus in Lexico, nemo enim plura et aptiora hanc in rem protulit Veterum teſtimonia. Sed non eſt miſcendum, quod ille obſeruare omiſit, hoc Numen cum alio eiusdem nominis, quod praeeſt pudori, quo delicta vetantur. Eſt, nimirum, eius munus in eo ſitum vt excitetur in hominum animis timor δικαίας μέμψεως *iuſtae vituperationis*, vt loquitur *Euſtathius*. Haec Nemeſis anteverrit peccata; illa commiſſa plectit. Nemeſis benignioris meminit ipſe *Heſiodus*, in Operibus v. 200. vbi deſcripto ſaeculo ferreo ita loquitur:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσι φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ ΝΕΜΕΣΙΣ.

Tum demum ad coelum a terra ſpatioſa candidis veſtibus tectae corpus pulcrum, ad Deos ibant, relictis hominibus, Pudor et NEMESIS. interpretatur *Proclus* δίκης ἄγγελον; *iuſtitiae Angelum*; ſed tantum abeſt, vt is ad Deos ſaeculo ferreo iuiſſe dici poſſit, vt contra numquam magis verſatus fuerit inter homines, quam ea aetate, qua maxima ſcelera admiſſa cenſentur. Verum de hac dicemus et ad *Opera* Heſiodi. *Clericus.*

Πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι.] Contra altera *Nemeſis* iuuat, vt dicebamus. *Clericus.*

Νέμεσιν] Ἀσκληπιάδης ἐν τοῖς τραγῳδεμένοις εἰς νύκνον φησὶ μεταβληθέναι τὸν Δία καὶ Νεμέσει μιγῆναι. Schol. Ant. Haec fabula, vt opinor, ex eo traxit originem, quod ad deum, vt loquitur Scriptura Sacra, vindicta pertineat, eique curae ſit, maleficia hominum punire. *Rob.*

224. Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα] Δολότητα ſcribendum videtur pro δολιότητα. τὸ Φιλότητα hic locum non habet. *Guietus.*

Καὶ Φιλότητα] Non eſt vertendum *Amicitiam*, vt vulgo ſolent, ſed *Concubitum*; intelligendusque meretricius, qui merito inter maxima mala recenſetur, et Noctis eſt infauſta ſoboles; Non rato Φιλότης, apud *Heſiodum* et *Homerum* eo ſenſu occurrit, vt Lexica docebunt. Vide v. 177. Nec potuit ſoror ei conuenientior dari quam Ἀπάτη, hoc eſt, *fraus*, *ſimulatio*, *captio*, *fallax ſuadela*, quibus meretrices alliciunt adoleſcentes. Res eſt nimis nota, et plenae ſunt exemplis Comoediae. Igitur neceſſaria non eſt violenta emendatio *F. Guieti*, qui volebat legi δολότητα pro δολιότητα. *Clericus.*

Φιλότητα

Γῆρας τ' ὀλόμενον, καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμόν. 225
Αὐτὰρ Ἔρις συγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε, Λιμόν τε, καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα,
Ὑσμίνας τε, Φόνους τε, Μάχας, Ἀνδροκτασίας τε,
Νείκεά τε. ψευδέας τέ Λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισιν. 230

Seniumque noxium, et Contentionem peperit pertinacem.
Ceterum Contentio odiosa peperit quidem Laborem molestum,
Obliuionemque, Famemque, et Dolores lacrymabiles,
Pugnasque, Caedesque, Proelia, Strageſque virorum,
Iurgiaque, mendacesque Sermones, Disceptationesque,
Legum contemtum, Noxamque, familiares inter sese:

225. κρατερόθυμον Trinc. 226. ἀλγεινόεντα Iunt. 1. 2. Trinc. 227. λοιμὸν Com. 228. R. S. exhibet sic, Ὑσμίνασε, Μάχας τε, Φόνους. ὑσμινάς Iunt. 1. 2. φόβους Steph. marg. Mox vulgo erat Μάχας τ', illud τ' omisit Rob. et abest quoque ab ed. Ald. 229. Ψεύδεα Trinc. ψευδεά τε, λόγους τ' ἀμφιλογίας τε habent Codd. B. 109. R. S. 230. ἀλλήλησιν B. 109. R. S.

Φιλότητα] Assentior Clerico, qui φιλότητα interpretatur *meretricium amorem*, dicitque *sororem* ei conuenientiorem assignari non posse, quam τὴν ἀπάτην. Cui adiungo, quod nec mater ei conuenientior dari possit quam Νὺξ ὀλοή, cuius sub vmbra haecce facinora perpetrari solent. *Rob.*

229. Ἀμφιλογίας τε] An ἀμφιλλογίας τε. *Guietus.*

230. Δυσνομίην] Ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ oppositа. *Guietus.*

Δυσνομίην] ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opponitur, vt notauit Guietus. Haud igitur incommode verti potest, *legum malarum institutionem.* Quo sensu ἡ δυσνομία, et ἡ ἄτη optime dicuntur familiares esse, quia nihil maius damnum infert hominibus, quam malae leges. Sed si concedatur τὸν νόμον nunquam ab Homero vel Hesiodo vsurpari, quaerenda est alia significatio τῆς δυσνομίης. Nec sane incommode verti potest, *difficilis viuendi status*, in quo boni a malis opprimuntur, quo sensu haud male coniungitur τῇ ἄτῃ. Ita verti potest εὐνομίη *bona viuendi ratio*, vt apud Homer. Odyss. ρ', v. 487. Ἀνθρώπων ὕβριν τε, καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες. Vbi Scholiastes exponit εὐνομίην· εὐνεμησίαν· καθ' ἣν εὖ νεμόμεσθα καὶ διατελέμεν. Vide quae adnotaui supra ad v. 66. *Rob.*

Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
Πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ·
Νηρέα τ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,

Iusiurandumque quod plurimum terrestres homines
Laedit, quando quispiam volens peierauerit:
Nereumque alienum a mendacio, et veracem genuit Pontus,

232. πημάνει Trinc. 233. δ' Trinc.

231. Ὅρκον] Hanc προσωποποιΐαν imitantur Platonici, vt liquet ex Comment. *Hieroclis* ad 2. vers. *Pythagorae*. Clericus.

233. Νηρέα τ' ἀψευδέα] *Nereum* vocari filium maris nemo mirabitur, qui sciet Phoenicia Lingua נהרא *naharo* esse fluuium. Fluuii merito dicuntur filii maris, cum ex eo oriantur, quod non fuit ignotum *Hesiodo*, vt apparet ex v. 336. et seqq. Crediderim Phoenices dixisse mare esse *patrem fluuiorum* אב נהרא *ab nahare*, quod *pater Nerei* male versum est. Eodem errore, iudicarunt Nerea esse numen maris, cum fluuiorum potius Deus haberi deberet. Vnde vero factum sit vt ei laudes tribuerentur, quas in eum congerit *Hesiodus*, quaerunt Interpretes. Ridiculus hic est *Ioannes Diaconus*, vt solet, qui hanc eius rei rationem reddit: παρόσον εἰώθεσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐν θαλάσσῃ διάγοντες καὶ ναυτιλλόμενοι ἄνθρωποι ἀληθεῖς τε καὶ ἀψευδεῖς εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμοι καὶ γεραροί· ὁ γὰρ καθεκάστην αὐτοῖς ἐλπιζόμενος θάνατος ἀναπείθει νημερτεῖς τε καὶ πράους εἶναι. καὶ μὴ θεμιτὸν ἐπιλανθάνεσθαι μηδὲ δικαιοσύνης, μηδὲ ἰσότητος· *quia solent, vt plurimum, homines qui in mari vitam agunt et nauigant veraces esse et mendacii immunes, propterea honore et veneratione digni. Mors enim, quam quotidie exspectant, persuadet vt sint veraces et mites; nec licet illis obliuisci aut iustitiam, aut aequitatem.* Certe hac ratione in officio contineri deberent nautae, sed quis nescit contraria omnia esse vera? Hic noster *Ioannes* vixerat forte in oppido mediterraneo, in quo de nautis philosophabatur, vt nos de incolis Planetarum, quos ne in somnis quidem vidimus. Confugiendum hic nobis iterum ad linguam eius gentis, quae frequentibus nauigationibus ceteris maria aperuit. Ea autem Lingua radices נהר *nahar*, נור *nour*, et נאר *naar* sonant *splendere*, *lucere*; quod a luce corporea translatum ad animum significat *scire*, *intelligere*, *sapere*. Itaque laudes, quibus hic Nerea ornat Poeta, videntur

Πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
Οὕνεκα νημερτής τε καὶ ἤπιος· οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.
Αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγήνορα Φόρκην,

Maximum natu filiorum: sed vocant senem,
Eo quod verus atque placidus: nec iuris et aequi
Obliuiscitur, sed iusta et moderata iudicia nouit.
Deinde rursum Thaumantem magnum et fortem Phorcyn,

234. ἀτὰρ Trinc. 235. Οὕνεκα Ald. θεμίστεων Iunt. 1. 2.

tur natae ex altera significatione eius nominis. Forte propterea et Nerea et Protea fatidicos Deos esse crediderunt Veteres. *Clericus.*

235. — οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν]
Quaeritur quid proprie significet vox δήνεα, quae et apud *Homerum* aliquoties occurrit. Iliad. Δ, 361. Agamemnon de Vlysse: ἤπεα δήνεα οἶδε. Interpretantur vulgo βεβλεύματα *consilia*, dictaque ea vult *Eustathius*, ad locum allatum *Homeri*, παρὰ τὸ δήν, ὃ σημαίνει τὸ ἐπὶ πολύ. ἀφ' ἧς καὶ δηναιὸς ὁ πολυχρόνιος· χρόνου γὰρ χρεία τοῖς ὀρθὰ βεβλευμένοις: a δήν, *id est, diu, vnde et* δηναιὸς *longaeuus. Tempore enim opus est iis, qui recta consulunt.* Similia Etymologici Magni auctor, et alia non meliora habet. Quoniam vero hic mentio fit iustitiae, omnino crediderim δῆνος esse proprie *iudicium*, a radice Phoenicia דון *doun*, iudicare, vnde דין *din*, aut דינא *dino*, iudicium, quod a voce δῆνος, si pronunties H vt I, sola terminatione in Σ differt. *Clericus.*

Οὐδὲ θεμιστέων — λήθεται] Hanc ob causam videtur Horatius Nereum potissimum elegisse, qui nauiganti Paridi fata caneret. Non modo ob veritatis amorem, vt ait Dacierius, quem ei attribuit Hesiodus, sed etiam ob aequitatis et iustitiae studium, quam Paris per raptum Helenae tam insigniter violauerat. *Rob.*

237. Θαύμαντα] Iridis patrem. *Guietus.*

Θαύμαντα μέγαν] Cum Thaumas quidem dicatur filius Nerei et pater Iridis, oportet ea voce intelligi quidpiam, cuius natura sit affinis mari et Iridi. Cum vero sit ille filius Terrae, necesse etiam est quod vocatur Thaumas posse dici e terra oriri. Vix ergo aliud esse potest, quam nescio quod Numen, quod sit vaporum et nubium praeses; nam haec nascuntur ex mari et terra, et pariunt Iridem. Ita dictum fuerit, quod meteora hominibus

sint

Γαίῃ μισγόμενος, καὶ Κητὼ καλλιπάρῃον,
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν,
Νηρῆος δ' ἐγένοντο μεγήρατα τέκνα θεάων 240
Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ, καὶ Δωρίδος ἠϋκόμοιο,

Terrae commiſtus, et Ceto formoſam,
Eurybiamque, ferreum in pectore animum habentem.
Ex Nereo porro prognatae ſunt perquam amabiles filiae Dearum
Ponto in infructuoſo, et ex Doride pulcra,

238. Γαίης Ald. καλλιπάρηον Ald. καλλιπάρειον B. 109. 239. ἀδάμαντα R. S. 240. μεγήρατα Trinc. μεγήρεια Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Commel. Heinſ.

ſint *admirationi*, aut a verbo Graeco θαυμάζειν, aut à Phoenicia voce חמה *thamah*, quae idem ſonat, et a qua Graecum verbum deductum eſt. Homines, vt verbis *Lucretii* vtar, e Lib. VI.

— *mirantur qua ratione*
Quaeque geri poſſint, praeſertim rebus in illis,
Quae ſupra caput aetheriis cernuntur in oris. Clericus.

Ἀγήνορα Φόρκυν] Hic videtur homo fuiſſe, qui nauigationis peritus fuerit, et remotiſſimas oras nauibus adierit. Nam cum res ipſa hoc oſtendat, vt poſtea videbimus, Radix פרק *phrak* apud Syros eſt *diſceſſit, amouit ſe* etc. *Clericus.*

238. Κητὼ καλλιπάρῃον] An κητὼ a κῆτος? placet. *Guietus.*

Κητὼ καλλιπάρῃον] Neſcio quare *Heſiodus* Cetonem pulcram vocet. Si enim pulcra fuit, habuit diſſimillimas ſibi filias, vt poſtea videbimus. Ex filiabus ſi coniiciamus de matris nomine, iudicabimus dictam a radice קרט *Kout*, faſtidire, litigare. Soror eius nomen Graecum habet, ſed mali etiam ominis, nec melior fuit filiabus ſororis, cum dicatur

Εὐρυβίη ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσα.
Eurybie ferreum animum in pectore habens. Clericus.

240. Νηρῆος δ' ἐγένοντο] Subintell. ἐκ. μεγήρατα, hoc eſt, μεγάλως ἐπήρατα. Etym. *Guietus.*

Μεγήρατα τέκνα Θεάων, πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ] Hae ſunt nymphae marinae, hoc eſt, animi eorum qui in mari olim perierant, aut etiam eorum qui inſulas Maris Interni primi coluerant. Nomina illis Graeca; pro arbitrio, impoſuerunt Poetae. *Clericus.*

241. Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, μεγάλε. *Guietus.*

Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, extremi, a τέλος, *finis.* Clericus.

Κύρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,
Πρωτώ τ', Εὐκράτη τε, Σαώ τ', Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοθόη, Σπειώ τε, Θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα,
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυὴ,
Πασιθέη τ', Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ῥοδόπηχυς,
Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρουσά τε, Δυναμένη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια
Ἱπποθόη τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ῥοδόπηχυς,
Κυμοδόκη θ', ἣ κύματ' ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων, σὺν Κυματολήγῃ,
Ῥεῖα πρηΰνει, καὶ εὐσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·
Κυμώ τ', Ἠϊόνη τε, εὐστέφανός θ' Ἁλιμήδη,
Γλαυκονόμη τε φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια,
Λειαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·

Filia Oceani vltimi fluuii,
Protoque, Eucrateque, Saoque, Amphitriteque,
Eudoraque, Thetisque, Galeneque, Glauceque,
Cymothoë, Spioque, Thoë, Thaliaque iucunda,
Et Melita gratiosa, et Eulimene et Agaue,
Pasitheaque, Eratoque, et Eunice roseis lacertis praedita,
Dotoque, Protoque, Pherusaque, Dynameneque,
Neseaque, et Actaea, et Protomedia,
Doris, et Panope, et speciosa Galatea,
Hippothoëque amabilis, et Hipponoë roseis lacertis praedita,
Cymodoceque, quae fluctus in obscuro ponto,
Et flatus vehementium ventorum, vna cum Cymatolege,
Facile mitigat, et cum pulcros talos habente Amphitrite:
Cymoque, Eioneque, pulchreque coronata Halimede,
Glauconomeque hilaris, et Pontoporia,
Liagoreque, et Euagore, et Laomedia:

243. εὐκράντη Steph. marg. 245. Σπειώ τε θοὴ Ald. Trinc. Com. 246. et 247. transponuntur in B. 109. R. S. et Iunt. 1. 247. Εὐνεικὴ Ald. 249. Νησσαίη καὶ B. 109. R. S. 252. κύμαθ' Iunt. 2. 254. πραΰνει B. 109. Trinc. σὺν τε εὐσφ. Trincav. In edit. Rob. est εὐσφύρῳ. 255. εὐφανὶς Ald. Εἰλιμέδη B. 109. 256. φιλομειδὴς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

Πολυνόμη τε, καὶ Αὐτονόη, καὶ Λυσιάνασσα,
Εὐάρνη τε φυὴν τ' ἐρατὴ, καὶ εἶδος ἄμωμος·
Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δέμας, δίη τε Μενίππη·
Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θεμιστώ τε, Προνόη τε·
Νημερτής θ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.
Θαύμας δ' Ὠκεανοῖο βαθυῤῥείταο θύγατρα
Ἠγάγετ' Ἠλέκτρην. ἡ δ' ὠκείαν τέκεν Ἶριν,

Polynomeque, et Autonoë, et Lysianaſſa,
Euarneque tam indolis gratae, quam inculpatae formae.
Et Pſamathe decora corpore, diuinaque Menippe:
Neſoque, Eupompeque, Themiſtoque, Pronoëque,
Nemertesque, quae patris habet animum immortalis.
Hae quidem ex Nereo inculpato procreatae ſunt
Filiae quinquaginta, inculpata opera callentes.
Thaumas vero Oceani profundiflui filiam
Duxit Electram. haec autem celerem peperit Irim,

258. Αὐτονόμη Ald. 259. τ' abeſt in Cod. B. 109. 260. ψαμάτη Trinc. 261. Θεμισώ Ald. 265. ὠκειαν Iunt. 1. 2. βαθυῤῥέιταο Iunt. 1. 2. 266. ἡ δ' Ald.

262. Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι]
Hos duos verſus attuli propter vocem ἀμύμων. Proprie quidem ſignificat *quod reprehendi nequit*, *quod nullum ſit in eo vitium*. Venit enim ex eadem radice ac Μῶμος, de quo antea ad v. 214. Auctor Etymologici: παρὰ τὸ μῶμος, γίνεται ἄμωμος, ἀμώμων, καὶ τροπῇ τοῦ Ω in Υ ἀμύμων, ὡς χελώνη καὶ χελύνη. ὁ ἀμώμητος καὶ ἄψογος. Attamen hoc in loco et multis aliis malim, neglecta Etymologia, vertere *egregius*, *eximius*; nimirum, in ſuo genere. Paſſim apud *Homerum*, Achilles dicitur ἀμύμων, in quo certe plurima fuere, quae merito poterant reprehendi, *ſuperbia*, *ferocitas*, *crudelitas* etc. Sed ita vocatur, quia erat egregius miles. *Clericus.*

266. Ὠκείαν τέκετ' Ἶριν]
Cum Veteres animaduerterent arcum coeleſtem cerni cum plueret, facile intellexerunt ortum eum ex pluuia; quo facto, vt a mari oriri dicant Poetae. Sed propter elegantiam colorum, crediderunt, aut ſe credere finxerunt ſcalam eſſe

Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας, Ἀέλλω τ', Ὠκυπέτην τε,
Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἔπονται,
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον.
Φόρκυϊ δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπάρῃος, 270

Pulchricomasque Harpyias, Aëlloque, Ocypetenque,
Quae ventorum flamina, et aues adsequuntur
Pernicibus alis. sublimes enim volitant.
Phorco post haec Ceto Graeas peperit formosa,

268. Ἄ ῥ' Ald. πνοῇσι Iunt. 1. 2. ἕπονται Iunt. 1. 2. 269. Ὠκείῃ Ald. πτερύγεσσιν Iunt. 1. 2. 270. φόρκυ B. 109. καλλικαρήης B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. καλλιπαρήας R. S.

esse e coelo demissam, per quam nuntii a Diis ad homines descenderent. Illi autem spiritus, quos nos Graeca voce appellamus *Angelos*, hoc est, nuntios, ab Hebraeis vocantur quandoque עירים *birim*, vel *irim*, hoc est, aut *vigiles*, aut *monitores*. Hinc ergo factum nomen *Iridis*, nuntiae Deorum, quae propterea dicitur *celer*, quod Deorum nuntii celerrimi esse existimarentur. *Clericus.*

267. Ἁρπυίας] Vltima correpta. Dorismus. vt supra κέρας, τροπάς. *Guietus.*

Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας καὶ τὰ ἑξῆς] Ostendimus multis, in Dissert. de *Statua Salina*, Harpyias esse locustas, quas hic facit *Hesiodus* Thaumantis Meteororum Praesidis filias, quia ex nubibus saepe ferri videntur; μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον, *sublimes enim volant.* Vide quae illic diximus. *Clericus.*

268. Αἵ ῥ' ἀνέμων] Hyperbole apud Latinos frequens, *Volat Ocior Euro.* Sed merito culpandus est Noster, qui cum ventorum celeritatem Harpyiis attribuisset, easdem statim auibus aequiparando nobilem hanc imaginem deprimit, atque imminuit. Haud ita Horatius; qui huiusmodi comparationibus simul vsus, per Climacem tamen assurgit fortiorem Hyperbolen posteriore loco adhibens. Carm. l. 1. od. 16. *Ocior ceruis et agente nimbos, Ocior Euro.* Rob.

270. Γραίας τέκε καλλιπάρῃος] Vox γραία idem sonat Graece, ac Γραῦς *anus.* Inde finxerunt Poetae *Graeas* fuisse canas, cum nascerentur. At si scribamus גראה *graah*, vel גריאה *griah*, vox deduci poterit a radice, quae apud Arabas et Chaldaeos significat *audax, animosus fuit, irritauit*; quae significatio non male quadrat in Phorcynis filias. Quod addit

Hesiodus

Ἐκ γενετῆς πολιάς, τὰς δὴ Γραίας καλέουσιν
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι.
Πεφρηδώ τ' εὐπέπλου, Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,
Γοργύς θ', αἱ ναίουσι πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο,

A partu canas, quas ob id Graeas vocant
Immortalesque Dii, humique incedentes homines.
Pephredoque pulchro peplo, Enyoque croceo peplo,
Gorgonesque, quae habitant trans celebrem Oceanum,

272. χαμαὶ Ald. Trinc. τ' ἐρχομ. ἄνδρ. Ald. 273. ἐνυῶ Iunt. 1. 2.

Heſiodus a Diis aeque ac ab hominibus vocatas γραίας, perinde eſt ac ſi diceret antiquiſſimum hoc earum eſſe nomen. Vide not. ad v. 195. *Clericus.*

272. Χαμαὶ ἐρχόμενοι ἄνθρωποι] Haud paullo elegantius legas ἑρπόμενοι *repentes*, cum ἔρχεσθαι rarius ſignificet *incedere*. *Clericus.*

272. Ἐρχόμενοι] Fruſtra eſt Vir doctus, qui ἔρχεσθαι rarius ſignificare *incedere* contendit. Sed ita prorſus ſcripſit Homer. Il. ε, 441 ſeqq. Οὔποτε φῦλον ὁμοῖον Ἀθανάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων. *Rob.*

273. Πεφρηδώ τε Ἐνυώ τε] Nomina haec Graeca ſunt convenientia cum nomine Phoenicio; nam Πεφρηδὼ vel, vt ſcribunt alii, Πεφριδὼ, eſt a πεφρικέναι, *inhorruiſſe*, *fremuiſſe*. Ἐνυὼ vero nomen eſt Bellonae, παρὰ τὸ ἔνω, ἐνύω, ὃ ἐστι φόνευω, *occido*, vt coniicit *Euſtathius*. Clericus.

274. Γοργύς θ' αἱ ναίουσι πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο
Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι·] Phoenices, qui ab antiquiſſimis temporibus extremam Africam ad occaſum aliquatenus circumierant, cum narrarent quae in illis locis vidiſſent, a Graecis Interpretibus non ſatis intellecti, auctores fuerunt huius fabulae. Hoc intelligere licet ex *Hannonis* Periplo, in quo ſimilia narrantur iis quae antiquiores *Hannone* Poeni, aut Phoenices dixerant. Qua de re vide quae diximus in Diſſert. *de Statua Salina*, ne ea hic repetere cogamur. Πέρην ὠκεανοῖο, eſt hic aut *ad Oceanum*, aut in inſula Oceani, vt iam diximus ad v. 215. *Contra eosdem* (Catoblepas) *ſunt inſulae Gorgades*, *domus*, *vt aiunt*, *aliquando Gorgonum*. Verba ſunt *Pomp. Melae* Lib. III. c. 11. qui ſubiicit: *ipſae terrae promunturio cui* ἑσπέρας *nomen eſt*, *finiuntur*, vnde colligere licet intelligi inſulas, quae dicuntur *Promuntorii Viridis*. Attamen quae retulit *Hanno* de inſula, in qua mulieres

Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι,
Σθεινώ τ', Εὐρυάλη τε, Μέδουσά τε λυγρὰ παθοῦσα.
Ἡ μὲν ἔην θνητή, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἄγηρω
Αἱ δύο· τῇ δὲ μιῇ παρελέξατο Κυανοχαίτης,
Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,

In extrema parte ad noctem: vbi Heſperides argutae,
Sthenoque, Euryaleque, Meduſaque, grauia perpeſſa.
Ipſa erat mortalis, aſt aliae immortales, et ſenio non obnoxiae
Duae: cum vna concubuit caerulea caeſarie Neptunus
In molli prato et floribus vernis.
Eius autem Perſeus caput cum amputaſſet,

275. ἑσπερίδες Iunt. 1. 2. 276. Σθένω τ' Ald. Iunt. 1. 2. Σθένω etiam cod. B. 109. 277. ἀγήρως B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 279. λειμῶνι Ald. Inter verſus 279. et 280. Ald. et Steph. interponit v. 288. 280. Περσεῦς edit. Rob. vitioſe. ἀπεδηροτόμησεν Iunt. 1. 2.

mulieres inueniebantur, ex quibus nata Gorgonum fabula, melius quadrant in inſulam Gambiam, inter duo oſtia Nigri fluuii, e regione Gorgadum, ſitam. Idem *Mela*, memoratis Africae incolis ignis vſus ignaris: *Super eos*, inquit, *grandis littoris flexus grandem inſulam includit; in qua tantum FOEMINAS eſſe narrant, toto corpore hirſutas, et ſine coitu marium ſua ſponte foecundas; adeo aſperis efferisque moribus, vt quaedam contineri, ne reluctentur, vix vinculis poſſint. Hoc Hanno retulit, et quia detracta occiſis coria pertulerat, fides habita eſt.* Haec autem loca dicuntur eſſe ad *extremam noctem*, quod Veteres crederent in vltimo occaſu aeternam eſſe noctem, quaſi illic Sol exſtingueretur. *Clericus.*

276. Στεινώ τε etc.] Gorgones hae ſunt, quae *Heſperides* etiam generis nomine vocabantur; *Heſperides* enim erant omnes illae occidentales Nymphae. *Clericus.*

280. Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,
Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας,
καὶ Πήγασος ἵππος.]

Vnde fingulae circumſtantiae huius fabulae natae ſint, nemo dixerit. Sed ſummatim coniicere eſt latere hic aliquid veri, de equis ex vltima Africa in Aſiam auectis. Eius rei haec clara ſunt veſtigia. Primo *Perſeus* commode deducitur a voce Phoenicia פרשא *pharſcho*, hoc eſt, eques; quae deriuatio optime in eum quadrat, cum Pegaſo veheretur, equo alato. Secundo, ſi ſcribas vocem Πήγασος Phoenicie, hoc modo,

Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.
Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἦν, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανῷ περὶ πηγὰς
Γένθ', ὁδ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μετὰ χερσὶ φίλῃσι.

Exsiliit Chrysaor magnus, et Pegasus equus.
Huic quidem cognomen erat, quod Oceani apud fontes
Natus esset; ille vero ensem aureum tenebat manibus

281. χρυσάορ B. 109. Ald. Trinc. Sic quoque Ald. v. 287. 282. ἦτ' ἄν B. 109. Ald. Iunt. 1. 283. Γένθ' Trinc. atque ita edidit Rob. vulgo Γείνεθ'. In Iunt. 1. et 2. est γένεθ'. ἔχων Iunt. 1. 2. Trinc. χερσὶν φίλῃσιν Iunt. 1. 2.

*פנסוס *pagsous*, vocem habebis compositam ex פג *pag*, hoc est, *lupatum*, et סוס *sous*, hoc est, equus. Tertio, notissimum est Mauros et Numidas extremae Africae incolas semper equis abundasse, atque ex iis pugnasse. Nihil frequentius in Romana Historia occurrit. Quin et videtur pars aliqua illarum Gentium *Persarum* vocabulo dicta, eadem de causa, non quod ex Perside venissent. *Sallustius* in Bello Iugurthino, eius rei meminit, quasi *ex Punicis libris, qui Hiempsalis regis dicebantur*; sed eos ex reliquiis exercitus Herculis fuisse vult. *Postquam in Hispania Hercules, sicut Afri putant, interiit; exercitus eius compositus ex gentibus variis, amisso duce, ac passim multis sibi cuique imperium petentibus, breui dilabitur. Ex eo numero Medi, PERSAE, et Armenii, nauibus in Africam transuecti, proximos nostro mari locos occupauere. Sed PERSAE intra Oceanum magis, bique alueos nauium inuersos pro tuguriis habuere.* Graeci postea Argiuo suo *Perseo* tribuerunt, quae de gente cognomine a Phoenicibus audiuerant, omniaque mendaciis nouis incrustarunt. Credibile est, occisis custodibus, abductos fuisse equorum greges ex Africa in Asiam. *Clericus.*

281. Ἐξέθορε χρυσάωρ] Scribe: ἐνθορε χρυσαωρ. *Guietus.*

282. Ὠκεανῷ περὶ πηγὰς] Absurda deriuatio, cum fluuiorum proprie *fontes* dicantur, non maris. Sed *Hesiodus* non semel vocat Oceanum ποταμὸν, *fluuium*. Clericus.

283. Γείνεθ', ὁδ' ἄορ] Scribe: γένθ' ὁδ' ἄορ. *Guietus.*

Ὃ δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν] Hinc dictus, si Graecis credimus, *Chrysaor*, quem vellem ab *Hesiodo* descriptum. Certe munus quod illi tribuit ferendi fulminis et fulguris, vel eorum custodis, colligere est ex eius nomine Phoeniciis litteris scripto, nam חאריס־אור *hharisor*, vel *chrisaor*, significat *custodem ignis*;

* Vide *Sam. Bochartum* Hierozoïci P. I. Lib. 2. c. VI.

Χ' ὡ μὲν ἀποπ]άμενος, προλιπὼν χθόνα μητέρα μήλων,
Ἵκετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει 285
Βροντήν τε στεροπήν τε Φέρων Διὶ μητιόεντι.
Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικάρηνον Γηρυονῆα,

Et ille quidem cum auolasset, relicta terra matre malorum,
Peruenit ad immortales: Iouis vero in domo habitat,
Tonitruque et fulgur ferens Ioui prudenti.
Chrysaor porro genuit tricipitem Geryonem,

287. Ἔτικεν τρικέφαλον Iunt. I. 2. τρικέφαλον etiam Ald. codd. B. 109. et R. S.

ignis; cum חריס *custodem*, apud Arabas et apud Hebraeos, aliosque Orientales populos, אור *or* non modo *lucem*, sed et *ignem* sonet. Haec ostendunt Phoeniciam esse fabulam, etiamsi omnibus eius ambagibus expedire nos non posse videmur, sine filo quopiam Ariadnes. *Clericus.*

284. Χ' ὡ μὲν ἀποπ]άμενος] Erat igitur alatus, non secus ac Pegasus. *Alae* autem celeritatem significant. *Clericus.*

Χθόνα μητέρα μήλων] Hoc est, *terram matrem malorum cinereorum*, non *ouium*; vt intelligere licet ex iis, quae diximus de Hesperidum hortis. *Clericus.*

287. Τρικάρηνον Γηρυονῆα] Quare ex Chrysaore natus dicatur Geryon, vel Geryoneus, ignoremus necesse est, quia de Chrysaore nimis pauca habet *Hesiodus*; nam recentiores nihil moror, nouis mendaciis veteres historias nimium corrumpentes. Hoc vnum dici potest, patriam Chrysaoris fuisse continentem Africam, sedes vero Geryonis insulam ab ea non remotam, sed propiorem Hispaniae, de qua insula postea dicemus. Quaesiuerunt dudum Grammatici, quorum coniecturas collegit *N. Loydius* in Lexico Historico-Poetico, quare Geryoni tributa sint tria capita. Nos ex Lingua Phoenicia rem deducendam putamus, cum Tyrii insulam illam habuerint, ab Hercule Tyrio occupatam. Cum ergo Hercules, hoc est, mercator Tyrius, in eam insulam exscensionem fecisset, occurrerunt illi tres globi eius incolarum; quos ille, cum Phoenicibus suis, vicit. Res autem ita Phoenicia Lingua exprimatur: הכה שלש ראשי גריהם *icchab schelosch rasche gexehem*, aut more Syriaco גרהון *grehoun*, hoc est ad verbum, *percussit tria capita grehoun*, quae vltima vox si pro nomine proprio viri sumatur, statuetur fuisse vir quidam triceps nomine *Geryon*. Sed est appellatiua, significatque *illorum incolarum*;

Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτῆ Ὠκεανοῖο.
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίη Ἡρακληείη,
Βουσὶ παὲ εἰλιπόδεσσι, περιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ 290

Miſtus Calliroae filiae nobilis Oceani.
Illum quidem armis exuit Hercules,
Boues apud flexipedes, circumflua in Erythia:

288. Deeſt hic verſ. hoc loco in Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Deeſt etiam in cod. B. 109. et in eo poſt v. 277. inſeritur. 289. ἐξενάριζε Trinc. Ἡρακηείη Ald. Ἡρακλείη Iunt. 1. 2. 290. Βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι Iunt. 1. 2. ἰν Iunt. 2.

colarum; et ſenſus loquutionis Phoeniciae hic eſt: *tria agmina incolarum cecidit.* Nam Phoenicie ראשים *roſchim* dicuntur etiam *agmina.* Hinc nata videtur fabula tricipitis Geryonis. *Clericus.*

289. Βίη Ἡρακληείη] Hoc eſt, Hercules, de quo dicemus ad *Scutum.* Clericus.

290. Βουσὶ παὲ εἰλιπόδεσσι περιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ] Quae de hac inſula collegit *Sam. Bochartus* Chan. Lib. I. c. 24. non repetam. Ille eam a Tyriis conditam, Veterum conſenſu oſtendit. Sed ex *Hecataeo* negat Herculem Argiuum vmquam in haec loca nauigaſſe, nititurque probare in Erythia non fuiſſe boues, quod gramen eſſet illic ſiccius quam vt bobus ſaginandis par eſſet; quam in rem profert verba *Strabonis*, in quibus oues, non boues ſaginatae dicuntur in Erythia. At verum quidem eſt Argiuum Herculem non omnia feciſſe quae ei tribuuntur, vt oſtendemus in *Scutum.* Sed verba *Strabonis* nequaquam oſtendunt ſaginari non potuiſſe boues in Erythia inſula, cum idem gramen; quo vſque adeo diſtendebantur oues, vt niſi trigeſimo die mitteretur iis ſanguis, ſuffocarentur; idem, inquam, gramen poſſet boues ſaginare. Sic ille loquitur Lib. III. p. 117. Ed. Geneuenſis Caſaubonianae: Ἐρυθείαν τὰ Γάδειρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ᾗ τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύουσιν. Ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτῃ τῇ πόλει νῆσον, πορθμῷ ϛαδιαίῳ διειργομένην· τὸ εὔβοτον ὁρῶντες, ὅτι τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα ὀρὸν ἐ ποιεῖ· τυροποιοῖσι δὲ πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν ποιότητα· ἐν τριάκοντά τε ἡμέραις πίνεται τὸ ζῶον, εἰ μή τις ἀποσχάζει τι τοῦ αἵματος· ξηρὰ δέ ἐξιν ἣν νέμονται βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα. τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια τοῦ Γηρυόνου. *Erytheam Gadira videtur vocare Phereeydes, in qua quae de Geryone dici*

Ἤματι τῷ, ὅτε περ βοῦς ἤλασεν εὐρυμετώπους
Τίρυνθ' εἰς ἱερήν, διαβὰς πόρον Ὠκεανοῖο,
Ὄρθρον τε κτείνας, καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα,

Die illo cum boues egit latas frontes habentes
Tirynthum in ſacram, cum traieciſſet Oceanum
Orthroque interfecto, et bubulco Eurytione,

291. in ed. Rob. perperam legitur ἤλασιν. 293. et 309. Ὄρθρον edidit Rob. cum vulgo eſſet Ὄρθον. Sic et v. 327.

dici ſolent fabulantur contigiſſe. Alii eo nomine vocant inſulam obiectam huic vrbi, et freto vnius ſtadii diremtam; videntes bonitatem paſcuorum, cum ouium illic paſcentium lac ſerum non faciat. Caſeum vero faciunt admiſta multa aqua, propter pinguedinem; et triginta diebus ſuffocatur pecus, niſi quis ei aliquantum ſanguinis mittat. Herba qua paſcuntur ſicca eſt, ſed valde ſaginat. Hinc colligunt fictam eſſe fabulam de armentis Geryonis. Integra verba adſcripſimus, vt appareat nullius ponderis eſſe rationem viri ſummi; herba enim, quae vsque adeo ſaginabat oues, non ſemper ſicca erat, et poterat etiam ſicca ſaginare boues, cum non minus paſcantur foeno, quam viridi gramine. Idem dura Etymologia vult dictam inſulam *Erythiam*, a voce Phoenicia עשתרות *haſtharoth*, hoc eſt, *greges ouium*, quam verterint Graeci ἄςυ Ἐρύθης, *vrbs Erythae*. Nos multo commodius deriuamus a voce ערות *haroth*, quae *gramina*, aut *herbas virides* ſonat, Eſai. XIX, 7. Poſtea dicta eſt *Aphrodiſias*, et *inſula Iunonis*, a templis Deae Tyriorum *Aſtartes*, quam Graeci et *Venerem* et *Iunonem* interpretabantur. Adi *Bochartum* loco laudato, et *Claud. Salmaſium* in *Solinum* p. 201. Ed. Vltraiect. *Clericus.*

Βασὶ πάρ] Haud aliter narrat Homerus caedem Andromaches fratrum Il. ζ, 423 ſqq. Κατέπεφνε ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεὺς Βασὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι καὶ ἀργενναῖς ὀΐεσσι. *Rob.*

293. Ὄρθον τε κλεινὰς] Ὄρθρον. Orthrum. *Guietus.* Ὄρθον τε κλεινὰς καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα] *Orthum* canem fuiſſe Geryonis docet *Heſiodus* v. 309. eumque Echidnae et Typhonis foetum facit; ſine dubio quia fingebatur διπρόσωπος, vt docet *Apollodorus* Bibl. Lib. II. C. IV. §. 10. a quo etiam vocatur Ὄρθρος. Dicebatur a Phoenicibus אתריראש *othbreroſch*, hoc eſt, *biceps*, a תרי *thre*, duo, et ראש *roſch*, caput, et praefixo א, quod in nominibus frequens eſt. Ex *Othbreros* factum *Orthros* et *Orthos*, corruptione facili. Malim tamen

Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι, πέρην κλυτῆ Ὠκεανοῖο.
Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς 295
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῇ ἐνὶ γλαφυρῷ, θείην κρατερόφρον' Ἔχιδναν·

Stabulo in obſcuro, trans inclytum Oceanum.
Ipſa inſuper peperit aliud monſtrum, ingens, nihil ſimile
Mortalibus hominibus, neque immortalibus Diis,
Specu in concauo, diuinam animo infracto Echidnam:

295. Ἡ δ' ἔτεκεν Ald. πέλωρος Trinc. 296. Θνητοῖ Ald.

apud *Heſiodum* ſcribi Ὄρθρος, quia minus abit ab origine Phoenicia. Cani autem *bicipiti* nomen inditum forte eſt a Phoenicibus, ob frequentem latratum, cui caput vnum ſufficere vix videbatur. Εὐρυτίων eſt הרועה־צאן *barobe-tſon*, paſtor ouium, qui ſimul bubulcus eſſe potuit. Nomen Phoenicium in Graecum non infrequens, cum ſimilis ſoni eſſet, mutatum eſt. *Clericus.*

Ὄρθον] Mſ. Bodl. 109. legit Ὄρθρον, quem reſtitui. *Rob.*

294. Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι] Caliginoſum ſtabulum dicitur, quia erat in ſpelunca, quemadmodum Polyphemi apud *Homerum*, et Caci apud *Virgilium*. Clericus.

297. Κρατερόφρον' Ἔχιδναν.] *Heſiodus*, nulla habita ratione temporum et locorum, Meduſae, quia monſtrum erat, progeniem fuiſſe narrat monſtra omnia, quae priſcis fabulis erant inclyta; pro more, quem non ſemel obſeruauimus, et quo natura affinia matrimoniis et conſanguinitatibus coniungit. Meduſa, vt vidimus, erat Nympha Heſperis, hoc eſt, extremae Africae, ad occaſum. Hic vero filiam eius *Echidnam* collocat ἐν Ἀρίμοις, hoc eſt, in vna ex regionibus, quae a Syris dicebatur ארם *aram*; quae orae omnes erant ad orientem Maris Interni, circa Euphratem, vt oſtendit multis *Ioan. Seldenus* in Proleg. Operis de Diis Syris, et *Sam. Bochartus*, in *Phalego*, et quis non? Res enim eſt lippis et tonſoribus nota.

At non ita vulgo notum, quare Ἔχιδνα in Syria eſſe dicatur, et cum Typhone connubio iuncta, et ſub terra, in profundiſſimis cauernis. Latet hic veriſſima hiſtoria, quam narrarant Graecis Phoenices, quippe quae contigerat in regione ipſis finitima; ſed quam Graeci Interpretes non adſequuti ſunt, propter ambiguitatem vocum. Ἄριμοι dicitur tractus Palaeſtinae, in quo erant *Sodoma*, *Gomurra*, *Adma*, et *Tſebobimi*, quarum incolae

voce

Ἥμισυ μὲν νύμφην ἑλικώπιδα, καλλιπάρῃον,
Ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε,
Ποικίλον, ὠμηστήν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης. 300

Dimidiam nympham, nigris oculis, pulcris genis,
Dimidiam item ingentem serpentem, horrendumque et magnum,
Varium, crudiuorum, diuinae sub cauernis terrae.

298. ἑλικώπιδα Iunt. 1. 2. καλλιπάρηον Ald. 300. ὠμηστὴν Trincav. ζαθέοις ὑπὸ κεύθεσιν B. 109.

voce טיפא *tipho* signabantur, quia submersi erant in lacu Asphaltite, nam ea vox *submersum* sonat. Rem pluribus persequuti sumus, in Dissert. de *Sodomae subuersione*, §. VII. Vox vero Ἔχιδνα est interpretatio vocis צבוע *tseboah*, vnde factum nomen vrbis Tsebohim; nam צבוע serpentis genus est, vt ostendit *Sam. Bochartus* in Hierozoïco Part. 2. Lib. III. c. 7. Narrauerant ergo Phoenices, כי צבועי עם טיפא ירד במערות ארץ בארם *chi tsebohi him tipho jarad bimaroth erets baaram*, hoc est, *Tseboitam cum submerso descendisse in terrae cauernas, in Aramaea.* Verterunt Graeci: *vipera cum Typhone descendit* etc. Ἔχιδνα σὺν Τυφῶνι κατέβη εἰς σπηλαῖα γῆς, ἐν Ἀρίμοις. Nomen incolarum vrbis *Tsebobim* crediderunt esse nomen serpentis צבוע, et nomen appellatiuum טיפא, quo signabantur omnes submersi lacu Asphaltite, existimarunt esse nomen proprium nescio cuius monstri; qua de re iterum aliquid dicemus. *Clericus.*

Θείην κρατερόφρονα Ἔχιδ-

νην. Miretur quis, quamobrem appellauerit Heliodus τὴν Ἔχιδνην *diuinam*, cum iam praecedente versu dixisset eam *monstrum esse nihil simile immortalibus Diis.* Animadverte igitur, quod haec dissimilitudo intelligenda sit de forma solummodo externa; infra enim ad v. 305. dicitur de Echidna, quod sit *immortalis*, Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος ἤματα πάντα. qua de causa immerito dici potest *diuina.* Porro, τὸ θεῖον quandoque vsurpatur, quasi τὸ θειωτὸν, *admirabile, spectabile.* Hesych. Θεῖον, τὸ ἄξιον λόγου, ὡςε θαυμάζεσθαι. Eodem etiam sensu τὸ θεῖον vsurpari credo in descriptione illa Homerica eiusdem monstri Il. ζ, 180. — Ἣδ' ἄρ' ἔην θεῖον γένος, οὐδ' ἀνθρώπων. *Rob.*

298. Ἥμισυ μὲν Νύμφην] Hoc dicebatur quia de *Tsebobitis*, quasi de hominibus, loquebantur Phoenices. *Clericus.*

299. Ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν] Propter alteram significationem vocis צבועי. *Clericus.*

300. Ποικίλον] Hoc ad

Ἔνθα δέ οἱ σπέος ἐστὶ κάτω, κοίλη ὑπὸ πέτρῃ,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
Ἡ δ' ἔρυτ' εἰν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἔχιδνα,
Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος, ἤματα πάντα. 305
Τῇ δὲ Τυφάονά φασι μιγήμεναι ἐν φιλότητι,
Δεινόν θ', ὑβριστήν τ' ἄνεμον, ἐλικώπιδι κούρῃ.
Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη, τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.

Illic vero ei ſpecus eſt in imo, caua ſub petra,
Procul ab immortalibusque Diis, mortalibusque hominibus:
Ibi ſane ei deſtinarunt Dii inclytas domos incolere.
Atque coercebatur apud Syros ſub terra tetra Echidna,
Immortalis nympha et ſenii expers, diebus omnibus.
Huic Typhaonem aiunt miſtum eſſe concubitu,
Vehementem et violentum ventum, nigris oculis decorae puel-
Illa vero grauida facta peperit fortes filios. [lae

301. κοίλη et πέτρῃ ſine iota ſubſcr. eſt in Ald. 302. ἀπαθανάτων Ald. Trinc. 303. ἐν δ' ἄρα B. 109. δάσαντο B. 109. Ald. Trinc. 305. ἡ δ' ἀθάνατος Iunt. 1. 2. ἀγήρατος B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. ἀγήνορος R. S. 306. Τυφάωνα Ald. Trinc. Steph. Com. 307. τ' deeſt Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἄνομον Iunt. 1. ἄνομον δ' B. 202. R. S. ἑλικώπιδι Iunt. 1. 2. νύμφῃ B. 109.

amuſſim quadrat in ſerpentem, qui צבוע dicitur; quae vox proprie *tinctum*, vel *pictum* ſonat; quia Serpens ille mira varietate colorum inſignis eſt, vt multis oſtendit *Bochartus*. *Clericus*.

Ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης, κηὶ τὰ ἑξῆς] Haec aeque conveniunt Serpenti, et Tſebohitis, quos terra deglutiit. *Clericus*.

301. Ἔνθα δέ οἱ σπέος] Scribe: ἔνθα δή οἱ σπέος. *Guietus*.

303. Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο] A δαίω, δαΐσα, αἴσα, vt a δαίμων, αἴμων. *Guietus*.

307. Δεινόν θ' ὑβριστήν] Qui legerit Geneſ. C. XIX. non dubitabit quin Tſebohitae δεινοὶ et ὑβρισταὶ eſſent. Sed hic ſubiicitur vox ἄνεμος *ventus*, qua homines in ventum mutantur; eo quod eſſet Τυφωνικὸς ἄνεμος, dictus forte a Phoenicibus טופון *touphon*, a radice טוף *touph*, inundare, ſubmergere, quod ſubmergat naues. Sic ob nomen ſimile, res diuerſiſſimae miſtae ſunt. *Clericus*.

Ἄνεμον] Codices nonnulli habent τ' ἄνομον θ', quae vox bene conuenit praecedentibus epithetis et characteri Typhaonis. An νόμος vero ab Heſiodo vnquam adhibeatur, vide quae adnotaui ſupra ad v. 66. *Rob*.

309. Ὄρθον]

Ὄρθρον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆϊ.
Δεύτερον αὖτις ἔτικ]εν ἀμήχανον, ὄτι φατειὸν,
Κέρβερον ὠμηστὴν, Ἀΐδεω κύνα χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντακάρηνον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.
Τὸ τρίτον, Ὕδρην αὖτις ἐγείνατο λύγρ' εἰδυῖαν
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
Ἄπλητον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ.
Καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλεῖ χαλκῷ
Ἀμφιτρυωνιάδης, σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολάῳ,

Orthrum quidem primo canem peperit Geryoni.
Iterum secundo edidit partu immensum, dirum,
Cerberum crudiuorum, Plutonis canem aenea voce,
Quinquaginta capitum, impudentemque fortemque.
Tertio, Hydram rursus genuit pernicioſam
Lernaeam, quam enutriuit Dea albis vlnis Iuno,
Implacabiliter iraſcens Herculi.
Ac illam quidem Iouis filius occidit saeuo ferro
Amphitryoniades, cum bellicoso Iolao,

309. Γηρυονῆϊ vitioſe ed. Rob. 310. φατεινὸν B. 109. 311. κύνα deeſt Steph. 312. πεντηκονταικέφαλον B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 314. θρέψε Trinc. ἥρη Ald. 316. ἐνήρατο Ald. 317. Ἀμφιτρυονιάδης Trinc. ἀρηιφίλῳ Iunt. 1.

309. Ὄρθρον] Vide ad v. 293. *Clericus.*

310. Κέρβερον] Crediderim canem aptum fugandis lupis, et inuadendis aliis feris, dictum fuiſſe קרבראש *Kerbroſch*, quae vox compoſita eſt ex קרב *Krab*, praelium, et ראש *roſch*, *caput*, vel *dux*, quod dux proelii haberetur eiuſmodi canis. Verum Interpretes Graeci intellexerunt dictum כרבראש *cbrabroſch*, hoc eſt, *quaſi multorum capitum*; quo factum vt nonnulli tricipitem fecerint. *Heſiodus* vero πεντηκονταικάρηνον, *quinquaginta capitum* facit, quo *Pindarus* minime contentus ἑκατονταικέφαλον *centum capitum* dixit. *Clericus.*

310. Οὔτε φατειόν] Vide quae in ſynonymam vocem adnotaui ad v. 148. *Rob.*

313. Ὕδρην] Incolae paludis Lernaeae ſignificantur, aut ſerpentes quibus ſcatebat. Dicemus in Diſſert. de *Hercule* hac de re, aliisque ad Herculem ſpectantibus. *Clericus.*

Ἡρακλέης, βουλῇσιν Ἀθηναίης Ἀγελείης.
Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε, πνέουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ,

Hercules, ex consiliis Mineruae Ageleae.
Tum ipsa Chimaeram peperit, spirantem terribilem ignem,

319. ἀμαιμάχετον Ald. Trinc.

319. Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε] Chimaerae etiam meminit *Homerus* Iliados Z, eamque hisce verbis describit, v. 180.

— ἡδ' ἄρ' ἦην θεῖον γένος ἠδ' ἀνθρώπων,
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.

Haec certe erat diuinum genus, non hominum; ante leo, post draco, media capra, terribilemque exhalans vim ignis ardentis. *Hesiodus* posteriores etiam duos versus aut ab *Homero* mutuos sumsit, aut forte, cum vulgo ore hominum ferrentur, Poemati suo inseruit. Sed praeterea addit tria capita ei fuisse totidem animalium. *Homerus* docet id monstrum fuisse in Lycia, vbi a Bellerophonte interfectum narrat, quemadmodum *Hesiodus*. Ex hac descriptione colligere licet, quid nomine Chimaerae intellexerint. Si Phoeniciis literis scribamus כמירת *chamirah*, comperiemus ea voce *adustam* significari, quod nomen optime conuenit ei quam fingunt *ignem spirasse*. At qui potuit fingi animal, quod ignem spiraret? Reuera non fuit animal, sed mons *Chimaera*, qui eo nomine propterea appellabatur, quod flammas eructaret. Memoriae prodiderat * *Ctesias* Cnidius, ὅτι πῦρ ἐστιν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεκαίεται ἐπὶ πέτρας, καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν. Quae verba vertit *Plinius* Hist. Nat. Lib. II. c. 106. *Flagrat in Phaselide mons Chimaera, et quidem immortali diebus ac noctibus flamma.* Phaselis autem fuit pars Lyciae. De hisce montibus ita *Strabo* Lib. XIV. p. 458. Περὶ ταῦτα μυθεύεται τὰ ὄρη τὰ περὶ τῆς Χιμαίρας: *His montibus fabula Chimaerae affingitur.* Ceterum ab *Hesiodo* Chimaera fingitur habuisse tria capita, *leonis*, *caprae* et *serpentis*, forte propter tria iuga, quae iudicabantur aliquatenus referre figuram capitum illorum animalium. Anterius iugum simile censebatur capiti leonis, posticum serpentis, medium caprae; vnde nota est altera fabulae circumstantia.

Haec sunt, nisi fallor, multo similiora vero, quam quae coniecit *Bochartus*, Chanaan. Lib. I. c. 6. signari tribus Chimaerae capitibus tres duces Solymorum Pisidiae populorum, quorum

* Apud *Photium* Cod. LXXII.

Δεινήν τε, μεγάλην τε, ποδώκειά τε, κρατερήν τε.
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί. μία μὲν, χαροποῖο λέοντος,
Ἡ δὲ Χιμαίρης, ἡ δ' ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος.
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν Πήγασος εἶλε, καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης.
Ἡ δ' ἄρα Φῖκ' ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,

Trucemque, magnamque, pernicemque, validamque.
Illius erant tria capita: vnum quidem terribilis leonis,
Alterum capellae, tertium vero ſerpentis robuſti draconis.
Ante leo, pone vero draco, in medio autem capra,
Horrende efflans ignis vim ardentis.
Hanc quidem Pegaſus occidit, et ſtrenuus Bellerophontes,
Illa ſane Sphingem exitialem peperit, Cadmeis perniciem,

321. Τῆς δ' ἦν B. 109. 323. ὄπιθε Iunt. 1. B. 109. δράκων Trine. μέση Iunt. 1. 2. 326. Ἡ Ald. σφίγγ' B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Comel. Heinſ.

quorum nomina ſignificaſſe tria illa animalia putat. Nam vt ne repetam quae iam dicta ſunt, vt nomina illa ſignificent id quod vult, ſunt mutanda; quod ſi licet, in omnibus nominibus omnia inueniemus. Miror viro acutiſſimo nihil ſuboluiſſe de nomine Chimaerae; ex quo aenigmatis huiuſce mythici ſolutio perdet. *Clericus.*

321. Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί] Pro ἦσαν, vt ſupra ἔβαλε pro ἔβαλον. *Guietus.*

325. Τὴν μὲν Πήγασος εἶλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης] Intelligendi ſunt incolae trium memoratorum iugorum, quos Bellerophon non ſolus, ſed cum exercitu illinc deiecerit. Pegaſum illi equum dat Poeta, quia propter altitudinem illorum iugorum, paene opus erat alis, vt ita loquar, vt inuitis incolis eo adſcenderet. Hinc * Arimazes, qui, Alexandro Aſiam ſubigente, Petram Sogdianam occuparat, petentibus Macedonibus vt eam dederet, quaerebat *an Alexander volare poſſet?* Cuius Petrae cacumine ab aliquot Alexandri militibus occupato, qui miſſus erat ad Arimazen, vt eum ad deditionem compelleret, iuuenes in cacumine oſtendit, eiuſque ſuperbiae haud immerito illudens *pennas* ait *milites habere Alexandri.* Simile quid de Bellerophonte dictum, quo factum eſt vt Poetae Pegaſum ei tribuerint. *Clericus.*

326. Ἡ δ' ἄρα Σφίγγ' ὀλοὴν τέκε] Sic deſcribitur Sphinx ab

* *Curtii* Lib. VII. c. 11.

ab *Apollodoro* Biblioth. Lib. III. c. V. §. 8. Εἶχε πρόσωπον μὲν γυναικὸς, στῆθος δὲ καὶ βάσιν καὶ ὀρχὴν λέοντος, καὶ πτέρυγας ὄρνιθος: *Habebat faciem quidem mulieris, pectus vero, pedes et caudam leonis, ac pennas auis.* Subiicit: μαθοῦσα δὲ αἰνίγματα παρὰ Μουσῶν, ἐπὶ τὸ Φίκειον ὄρος ἐκαθέζετο, καὶ τοῦτο προὔτεινε Θηβαίοις: *cum accepisset aenigmata a Musis, montem Phicium insedit, atque hoc proponebat Thebanis.* Tum addit occisos eos qui non poterant id soluere; et ita omnes, qui hanc fabulam narrant. Viderunt iam dudum Veteres, sub hac fabula, Historici quidpiam latere. *Scholiastes:* ἡ δὲ Σφὶγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρίς, καὶ εἶχε πολλὰς σὺν αὐτῇ τοὺς συναρπάζοντας: *Sphinx reuera fuit mulier latrociniis dedita, et habuit multos secum, qui una rapiebant. Pausanias* in Boeoticis p. 580. describens agrum Thebanum, mentione iniecta Templi Herculis Hippodoti: Προελθόντων δὲ τὸ ὄρος ἔστιν ὅθεν τὴν Σφίγγα λέγουσιν ὁρμᾶσθαι, ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἁρπαζομένων αἴνιγμα ἀδοῦσαν. Οἱ δὲ λῃστείαν σὺν δυνάμει ναυτικῇ πλανωμένην φασὶν αὐτὴν, ἐς τὴν πρὸς Ἀνθηδόνι σχεῖν θάλασσαν· κατα λαβοῦσαν δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἁρπαγαῖς χρῆσθαι, πρὶν ἐξελεῖν Οἰδίπους αὐτὴν, ὑπερβαλόμενος πλήθει στρατιᾶς ἣν ἄφικετο ἔχων ἐκ Κορίνθου: *Progredientibus occurrit mons, vnde aiunt erupisse Sphingem, in perniciem eorum qui rapiebantur, aenigma cantantem. Alii vero latrociniis deditam et cum copiis naualibus errantem, aiunt eam tenuisse mare, vsque ad Anthedonem: deinde hoc monte occupato, latrocinia exercuisse, antequam Oedipus eam interfeciſſet, superatam multitudine copiarum, quibus instructus Corinthо venerat.* Sed paullo distinctius circumstantiae fabulae sunt explicandae. I. Dicebatur *Sphinx*, a voce Phoenicia ספך, quae si confundatur cum סבך, prout solent פ et ב miscri in Linguis Orientalibus, duo significabit, 1. *perplexus, implexus fuit*, quales sunt spinae inter se implicitae; 2. *effudit* sanguinem, *homicidium commisit*. Itaque ספיכה *spbicha* erit *perplexa*, et *homicida*; quorum priori conuenit cum eo quod dicitur de aenigmatibus perplexis Sphingis, posteriori cum caedibus, quibus Thebanum agrum cruentauit. II. Mulicbri erat vultu, quod inter latrones, qui montem illum insederant, mulieres essent; leonis membra nonnulla habere dicta est, ob crudelitatem et latrocinia; alas vero ob celeritatem, qua per rupes ferebatur, et quaerentes fugiebat. III. Aenigmata proferre dicebatur ob male intellectum nomen ספיכה quod αἰνιγματώδης versum est, cum debuisset verti βατώδης, quod nomen

fuit

Ὄρθρῳ ὑποδμηθεῖσα. Νεμειαῖόν τε λέοντα,
Τόν ῥ' Ἥρη θρέψασα, Διὸς κυδρὴ παράκοιτις,

Ab Orthro compressa; Nemeaeumque leonem,
Quem Iuno cum enutriuisset, Iouis veneranda vxor,

328. κυδνὴ B. 109. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heins.

fuit globi latronum latentium post dumos, aut inter spinas. IV. Occidere dicta est eos, qui aenigma soluere non poterant, quia errantes in dumis Phicei montis, et eos quaerentes, subito erumpentes ex dumis invadebant. Perplexitas autem dumorum eo facilius cum perplexitate aenigmatum mista est, quod apud Phoenices, quos Boeotiam condidisse nemo nescit, mos esset antiquissimus aenigmatibus veluti ludere, proposita mulcta in eos qui ea solvere non possent, et lucro promisso soluturis. Nota est Historia Samsonis, quae exstat Iud. XIV. *Dius*, vt docet *Iosephus* contra Apionem Lib. I. p. 1042. in Phoenicia historia simile quid de Salomone et Hiromo Tyriorum Rege scripserat: Τὸν τυραννεῦντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φασὶ πρὸς τὸν Εἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτὸν λαβεῖν ἀξιοῦν. τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα διαλῦσαι τῷ λυσαντι χρήματα ἀποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν Εἴρωμον καὶ μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζήμιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ Ἀβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι· καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα πολλὰ τῷ Εἰρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα: *Regem Hierosolymorum Salomonem, misisse aiunt ad Hironum quaedam aenigmata, et poposcisse ab eo; adiecto vt qui non posset soluere pecuniam soluenti penderet. Hiromum vero conditione accepta, cum non potuisset soluere aenigmata, multis pecuniis mulctatum. Deinde Abdemonem quemdam, Tyrium hominem, proposita soluisse, et ipsum alia proposuisse; quae cum non soluisset Salomo, multas eum pecunias Hiromo rependisse.* V. Ab Oedipo dicitur solutum aenigma, quod inuento in sylvis latibulo latronum, illinc deiectos occiderit.

Obiici forte queat coniecturae de nomine *Sphingis* dictam eam a Boeotiis Φίκα non ΣΦίγγα et Φίκιον ὄρος non ΣΦίγγιον. Prius habet Scholiastes, posterius *Pausanias*. Verum ea potuit esse corruptio in recentiore sermone Boeotio, qua perperam detrahebatur Σ ante Φ; quod verisimilius eo videtur, quod Sphingem dicant omnes alii Graeci. Nolim ex posteriorum Boeotorum consuetudine *Hesiodum* emendare. *Clericus.*

329. Γε-

Γενοῖσιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
Ἔνθ' ἄρ' ὅγ' οἰκείων, ἐλεφαίρετο φῦλ' ἀνθρώπων, 330
Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης, ἠδ' Ἀπέσαντος.

In collibus collocauit Nemeae, cladem hominibus.
Ibi sane hic commorans, damno afficiebat homines,
Dominans Treto, Nemeae, atque Apesanti.

329. Γενοῖσι Iunt. 1. 2. 330. ἐλεφάιρετο Iunt. 1. 2. φύλ' Ald.
331. Ἀπέσαντος Iunt. 1. 2.

329. Γενοῖσι κατένασσε Νεμείης] Ostendimus γενὰς idem esse ac βενὰς, cuius rei nouum hic habemus argumentum. Sic enim hic tractus describitur a *Pausania*, in Corinthiacis, p. 111. cuius locum integrum afferam, quia eo illustratur etiam v. 331. Ἐκ Κλεώνων δέ εἰσιν εἰς Ἄργος ὁδοὶ δύο· ἡ μὲν ἀνδράσιν εὐζώνοις, καί ἐστιν ἐπίτομος. ἡ δὲ τὰ καλούμενα Τρητὰ στενὴ μὲν καὶ αὐτὴ περιεχόντων ὀρῶν, ἁμάξαις δέ ἐστιν ὅμως ἐπιτηδειοτέρα. Ἐν τούτοις τοῖς ΟΡΕΣΙ τὸ σπήλαιον ἔτι δείκνυται τοῦ λέοντος, καὶ ἡ Νεμέα τὸ χωρίον ἀπέχει σταδίοις πέντε πρὸς καὶ δέκα: *A Cleonis Argos sunt duae viae; altera quidem est viris expeditis et breuior: altera vero dicti Treti, angusta et ipsa, cum vndique montibus concludatur, sed aptior vehiculis. In hisce* MONTIBVS, *spelunca etiamnum ostenditur leonis; a quo Nemea vicus circiter quindecim stadiis abest.* Sane obseruant Grammatici, β Attice verti in γ, vt βλήχων, γλήχων, *pulegium*; βλέφαρα, γλέφαρα, *palpebrae*; et Boeotice γυναῖκας dictas esse βανᾶκας. *Clericus.*

Ἠδ' Ἀπέσαντος] *Pausanias* paullo post: Καὶ ταύτη καὶ ὄρος Ἀπέσας ἐστὶν ὑπὲρ τὴν Νεμέαν: *in hoc etiam tractu est mons Apesas, supra Nemeam.* Clericus.

330. Ἐλεφαίρετο] Βλάπτε. *Guietus.*

331. Κοιρανέων Τρητοῖο] Plerique interpretes vocem τρητοῖο adiectiuum faciunt cum Νεμείης concordans, eamque exponunt *cauernosae.* Sed perperam. Haec enim vox reuera designat montem Tretum, in quo erat spelunca Nemaei leonis; quod verba Diodori lib. 4. satis demonstrant. Οὗτος (ὁ λέων) μεγέθει μὲν ὑπερφυὴς ἦν, ἄτρωτος δὲ ὢν σιδήρῳ καὶ χαλκῷ καὶ λίθῳ, τῆς κατὰ χεῖρα βιαζομένης προσεδεῖτο ἀναγκης. διέτριβε δὲ μάλιστα μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Νεμέας περὶ ὄρος τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ΤΡΗΤΟΝ. εἶχε γὰρ περὶ τὴν ῥίζαν διώρυγα διηνεκῆ, καθ' ἣν εἰώθει φωλεύειν τὸ θηρίον. Eadem paene historia

Ἀλλὰ ἑ ἰς ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης,
Κητὼ δ' ὀπλότατον, Φόρκυϊ φιλότητι μιγεῖσα,
Γείνατο δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης
Πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει. 335
Τῆτο μὲν ἐκ Κητοῦς καὶ Φόρκυνος γένος ἐσί.
Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ ποταμοὺς τέκε δινήεντας,

Sed ipsum robustus domuit Hercules.
Ceto vero minimum natu, cum Phorcyne concubitu mista,
Peperit saeuum serpentem, qui obscurae in latibulis terrae
Finibus in amplis aurea mala custodit.
Haec quidem Cetus et Phorcynis soboles est.
Tethys autem Oceano flumina peperit vorticosa,

333. φόρκυνι Iunt. 1. 2. Ald. 336. φόρκυνος Ald. ἐκ φόρκυος B. 109.

ria in Pausaniae Corinthiacis occurrit. Haec satis indicant, quod in monte *Treto* leonis Nemeaei antrum fuerit, ac propterea hic versus hoc modo pungi et exponi debeat

Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης, ἠδ' Ἀπέσαντος.
Imperans Treto, Nemeae, et Apesanti. Rob.

333. Ὁπλότατον] Hoplotatum. *κυριον.* interpretes, *minimum natu.* Φόρκυϊ συνίζησις. *Guietus.*

334. Γείνατο δεινὸν ὄφιν καὶ τὰ ἑξῆς] Non semel, in fabulari historia, serpentes custodes constituuntur rerum diligentissime seruandarum. Sic Delphis τὸ μαντεῖον ἐφρούρει Πύθων ὄφις, *oraculum seruabat Pythen serpens. Apollodorus* Lib. I. Cap. IV. §. 1. Martium fontem Thebis vicinum seruabat serpens. Idem Lib. III. C. IV. §. 1. Custodiebat etiam draco vellus aureum. Idem Lib. I. C. IX. §. 23. Vnde vero hoc factum? Nimirum, vigilem oportet esse et oculatum quicumque custodit rem pretiosiorem. Hoc autem significatur vocibus ὄφις et δρακων, nam Radices, ex quibus hae voces deductae sunt, ὀπτομαι et δέρκομαι significant *videre.* Similiter Phoenicia vox נחש *nahhasch*, quae serpentem sonat, est a radice, quae *speculari* significat. Igitur credibile est, in prisca Phoenicum Lingua, eam vocem *custodem et serpentem* significasse, ex qua ambiguitate natae sunt fabulae. *Clericus.*

337. Ποταμοὺς τέκε δινήεντας] Facile est intellectu quare fluuii dicantur nasci ex mari, cum non sit tantum affinitas naturae; sed etiam ex vaporibus marium nascantur pluuiae, vnde fluuii. Idem dixeris de fontibus et stagnis, de quibus postea. *Clericus.*

338. Νεῖ-

Νεῖλον τ', Ἀλφειόν τε, καὶ Ἠριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
Φᾶσίν τε, Ῥῆσον τ', Ἀχελῷϊον ἀργυροδίνην
Νέσσον τε, Ῥόδιόν θ', Ἁλιάκμονά θ', Ἑπτάπορόν τε,
Γρήνικόν τε, καὶ Αἶσηπον, θεῖόν τε Σιμοῦντα,

Nilumque, Alphaeumque, et Eridanum profundos vortices ha-
Strymonem, Maeandrumque, et Istrum pulcrifluum, [bentem,
Phasinque, Rhesumque, Acheloum limpidum
Nessumque, Rhodiumque, Haliacmonemque, Heptaporumque.
Granicumque, et Aesepum, diuinumque Simoënta,

340. Φάσιν Ald. Ἀχελλώϊον Iunt. 2.

338. Νεῖλον] Scholiastes ad hunc locum habet: Ἐκ τούτου φαίνεται Ἡσίοδος Ὁμήρου νεώτερος, καὶ γὰρ Ὅμηρος Αἴγυπτον καλεῖ τὸν Νεῖλον: *Hinc apparet Hesiodum Homero recentiorem esse, nam Homerus Nilum Aegyptum vocat.* Existimabat, scilicet, fluuii quo Aegyptus irrigatur nomen tempore *Homeri* nondum Graecis innotuisse; quo factum vt ei regionis nomen imponeret; sed postea cum innotuisset, ab *Hesiodo* prolatum esse. Ego vero vix crediderim Aegyptum notiorem fuisse *Hesiodo* Boeotio, qui fortasse nunquam peregrinatus fuerat, quam *Homero*, qui permultas oras lustrauerat, nec Geographiae imperitus erat, vt passim ostendit *Strabo*. Certe Νεῖλος non est nomen proprium amnis, vox enim illa fluuium significat, et ita in Aegypto vocabatur vnicus ille fluuius, quo foecundatur, κατ' ἐξοχήν. Vide quae notauimus ad Num. XXXIV, 5. Similitudo nominis et forte eadem ratio effecit vt fluuius Hesperiorum Aethiopum idem ac Nilus esse crederetur. *Pomponius Mela* Lib. III. C. 9. *In horum finibus fons est, quem Nili esse aliqua credibile est. Nuchul ab incolis dicitur, et videri potest non alio nomine appellari, sed a barbaro ore corruptus.* נחול *nuhhul* et נחיל *nhhil*, vnde Νεῖλος, sunt nomina appellatiua quae *fluuium* quemlibet significant, vt Hebraice נחל *nahhal*. Accolae solent vicinum amnem, simpliciter *fluuium* vocare, et sic fiebat in Aegypto, forte et in Aethiopia. Sed Graeci, qui eorum populorum Linguas ignorabant, nomina propria esse putarunt, quae erant appellatiua. *Clericus.*

340. Ἀχελῷϊον ἀργυροδίνην] Scribendum videtur ἀχελῶόν τ' ἀργυροδίνην. *Guietus.*

345. Ἀρ-

Πηνειόν τε, καὶ Ἕρμον, ἐυῤῥείτην τε Κάϊκον,
Σαγγάριόν τε μέγαν, Λάδωνά τε, Παρθένιόν τε,
Εὐηνόν τε, καὶ Ἀρδησκον, θεῖόν τε Σκάμανδρον. 345
Τίκτε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γένος, αἳ κατὰ γαῖαν

Peneumque, et Hermum, amoeneque fluentem Caïcum,
Sangariumque magnum, Ladonemque, Partheniumque,
Euenumque, et Ardeſcum, diuinumque Scamandrum.
Peperit quoque filias ſacras, quae per terram

343. εὐρείτην Iunt. 1. 2. Ald. 345. Ἀρδισκον B. 109. Ἀλδησκον Trinc. 346. δὲ Iunt. 1. delet. αἳ Ald.

345. Ἀρδησκον] Ab ἄρδω, ἀρδάω, ἀρδήσω, ἀρδήσκω, Ἄρδησκος. *Guietus.*

346. Αἳ κατὰ γαῖαν, Ἄνδρας κερίζεσιν Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι, Καὶ ποταμοῖς] Scholiaſtes duplicem interpretationem horum verborum affert. Nam prius κερίζεσι interpretatur τρέφεσι, quia Sol et aqua dulcis efficiunt, vt ex terra emittantur fructus, quibus alimur. Deinde ad ſequentia verba addit: Καὶ γὰρ Ἀπόλλωνι καὶ Ποταμοῖς οἱ νέοι ἀπέτεμον τὰς κόμας, διὰ τὸ αὐξήσεως καὶ ἀνατροφῆς αἰτίους εἶναι: *Etenim Apollini et fluuiis iuuenes tondebant comas, quod ſint augmenti et nutritionis cauſae.* Nimirum comas primum detonſas Apollini aut fluuiis appendebant. Confirmat hoc loco *Homeri* ex Iliad. Ψ, v. 144 et ſeq. Sed affert tantum verſum vnum, cum tres eſſent proferendi, aut potius ſex, quos ſubiiciemus. Deſcribit *Homerus* funus Patrocli, in cuius cadauer Myrmidones detonſos crines iaciebant, et de ipſo Achille, Myrmidonum duce, ita loquitur, v. 141.

Στὰς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρατο χαίτην,
Τὴν ῥα Σπερχειῷ ποταμῷ τρέφε τηλεθόωσαν·
Ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπεν ἰδὼν ἐπὶ οἶνοπα πόντον,
Σπερχεῖ, ἄλλως σοί γε πατὴρ ἠρήσατο Πηλεύς,
Κεῖσέ με νοσφισαντα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
Σοί τε κόμην κερέειν, ῥέξειν θ' ἱερὴν ἑκατόμβην.

Stans ſeorſim a rogo flauam totondit caeſariem, quam Sperchio fluuio alebat floreſcentem. Indignabundus autem dixit, inſpiciens nigrum Pontum: Sperchi fruſtra tibi pater vouit Peleus, illuc me reuerſum caram in patriam terram, tibi caeſariem tonſurum, mactaturumque ſacram hecatomben. Si poſteriorem hanc interpretationem ſequamur, tum vero vertendum erit κερίζεσι, non *alunt*, ſed *tondent*; ac ſane hoc interdum ſignificat, ſeruata ſignificatione

Ἄνδρας κειρίζουσιν, Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι,
Καὶ ποταμοῖς· ταύτην δὲ Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι.
Πειθώ τ', Ἀδμήτη τε, Ἰάνθη τ', Ἠλέκτρη τε,
Δωρίς τε, Πρυμνώ τε, καὶ Οὐρανίη θεοειδὴς,
Ἱππώ τε, Κλυμένη τε, Ῥοδία τε, Καλλιρόη τε.
Ζευξώ τε, Κλυτίη τε, Ἰδυῖά τε, Πασιθόη τε,
Πλεξαύρη τε, Γαλαξαύρη τ', ἐρατή τε Διώνη,
Μηλόβοσίς τε, Θόη τε, καὶ εὐειδὴς Πολυδώρη,
Κερκηΐς τε φυὴν ἐρατὴ, Πλουτώ τε βοῶπις,
Περσηΐς τ', Ἰάνειρά τ', Ἀκάστη τε, Ξάνθη τε,
Πετραίη τ' ἐρόεσσα, Μενεσθώ τ', Εὐρώπη τε,
Μῆτις τ', Εὐρυνόμη τε, Τελεσθώ τε κροκόπεπλος·

Viros tondent, vna cum Apolline rege,
Et fluminibus: hanc vero a Ioue fortem habent,
Pithoque, Admeteque, Iantheque, Electraque,
Doriſque, Prymnoque, et Vrania formia Deam referens,
Hippoque, Clymeneque, Rhodiaque, Calliroëque,
Zeuxoque, Clytieque, Idyiaque, Paſithoëque,
Plexaureque, et Galaxaure, amabilisque Dione,
Meloboſisque, Thoëque, et venuſta Polydora,
Cerceisque indole amabilis, Plutoque magnis oculis,
Perſeisque, Ianiraque, Acaſteque, Xantheque,
Petraeaque amabilis, Meneſthoque, Europaque,
Metisque, Eurynomeque, Teleſthoque croceo peplo:

347. κειρίζουσι Ald. Iunt. 1. 2. σὺν Ἀπολλ. ἄνακτι Ald. Iunt. 1. 2. 348. ἴσχουσιν Iunt. 1. 2. 352. ἰδοῖα Iunt. 2. Εἰδυῖα B. 109. 353. τ' ἐρατὴ Ald. Iunt. 1. atque ita edidit Rob. vulgo erat τε, ἐρατή. 355. Κερκηΐς Iunt. 1. 2. ἐρατὴν Ald. 356. Περσηΐς τ' ἐρόεσσα legit Cod. R. S. Ἰαν. τ' ed. Com. et Rob. vulgo Ἰ. τε. 357. Πετραίης Trinc. 358. τελεσώ B. 109. Iunt. B. 2.

radicis κείρω, *tondeo*. Itaque Apollo, fluuiorumque et fontium Numina *tondere* dicentur viros, quod viri in eorum honorem tonderent caeſariem. Nonnulla habet hanc in rem *Caſaubonus* ad Cap. XXI. Charact. *Theophraſti*, περὶ μικροφιλοτιμίας. *Clericus*.

347. Ἄνδρας κειρίζουσιν] Hoc eſt, κείρουσιν. Heſych. κειρίζον, ἀπέκειρον. ἔφηβοι capillum tondentes Apollini et fluuiis dedicare ſolebant. Vide Martialis epigramma de Encolpi capillo. *Guietus*.

353. Γαλαξαύρη τε] An μαλαξαύρη? placet. *Guietus*.

359. Κει-

Κρισίη τ', Ἀστίη τε, καὶ ἱμερόεσσα Καλυψώ·
Εὐδώρη τε, Τύχη τε καὶ Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε·
Καὶ Στὺξ, ἣ δὴ σφέων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων·
Αὗται δ' Ὠκεανῷ καὶ Τηθύος ἐξεγένοντο
Πρεσβύταται κοῦραι· πολλαί γε μέν εἰσι καὶ ἄλλαι.
Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι τανύσφυροι Ὠκεανίναι,
Αἵ ῥα πολυσπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης

Crisiëque, Asiaque et amabilis Calypso:
Eudoreque, Tycheque, et Amphiro, Ocyroeque:
Et Styx, quae ipsarum excellentissima est omnium.
Atque hae Oceano et Tethye prognatae sunt,
Grandiores natu filiae; multae quidem sunt et aliae.
Ter mille enim sunt pulchrae filiae Oceani,
Quae sane dispersae terram, et profunditates lacus

359. Κρυσηΐς Iunt. 1. 2. Κρισίης Trinc. Κρησηΐς B. 109. 360. Ἀμφυρὼ Iunt. 2. 364. Ὠκεανίδες B. 109.

359. Κρισίη] Forte a κρὴς, κρητὸς, κρήτιος, κρήσιος, κρησίη, vt ἀστίη. *Guietus.*

360. Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε] An Ἀμφίρο ὠκυρόη τε? Ἀμφίρο pro Ἀμφιρόα. Sic ἔργοις. Ἄσκρη, χεῖμα κακὴν θέρει ἀργαλέ' ἀνθρώποισι. An ab Ἄμφιρος Ἀμφιρὼ; Hesych. Ἄμφορον, ἀμφορέα. an ἀμφιρὼ τῷ ἀμφιρῶτις cognatum? Hesych. Ἀμφιρῶτις, περιβόητος, κεφαλὴν ἔχων ἑκατέρωθεν. *Guietus.*

361. Καὶ Στὺξ] De hac postea dicemus ad v. 775. et seqq. *Clericus.*

363. Πρεσβύταται] h. l. sunt, *maxime venerandae, praestantissimae.* Saepe eo sensu apud Poetas inprimis ea vox. Homer. Il. δ, 59. Καὶ μὲ πρεσβυτάτην — vbi Scholia recte ἐντιμωτάτην. et sic Odyss. ν', 142. aliisque locis multis. Interpretes saepe in ea voce sunt lapsi. *Krebs.*

364. Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι] De Nymphis vide dicta ad v. 187. *Clericus.*

365. Βένθεα λίμνης] Hoc est, θαλάσσης, Ὠκεανοῦ. Homer. Ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην. *Guietus.*

— γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης
Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι] Videtur βένθεα λίμνης dici κατ' ὑπαλλαγὴν, pro λίμνας βαθείας *stagna profunda*, vel *lacus profundos*; nam hae Oceani filiae non mare, sed lacus incolebant. De marinis egit *Hesiodus* v. 240. et seqq. Certum est alioqui λίμνην ab *Homero* dici mare, ad quem vide *Eustathium* p. 919. Ed. Rom. *Clericus.*

Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι, θεάων ἀγλαὰ τέκνα·
Τρισσοὶ δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ καναχηδὰ ῥέοντες,
Υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
Τῶν ὄνομ' ἀργαλέον πάντων βροτὸν ἄνδρα ἐνίσπειν·
Οἱ δὲ ἕκαστοι ἴσασι οἳ ἂν περιναιετάουσι. 370
Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Ἠῶ θ', ἣ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει,
Ἀθανάτοις τε θεοῖς τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,

Passim pariter incolunt, Dearum splendida proles.
Tot rursus alii fluuii cum strepitu fluentes,
Filii Oceani, quos peperit veneranda Tethys:
Quorum nomina difficile omnium mortalem virum proloqui.
Sed singuli nouerunt, quicumque circum habitant.
Thia praeterea Solemque magnum, lucentemque Lunam,
Auroramque, quae omnibus terrestribus lumen praebet,
Immortalibusque Diis qui coelum latum tenent,

369. βροτῶν Ald. ἀνδρ. ἣν Trinc. 370. ἴσασιν Trinc. Iunt. 1. 2. Steph. ἴσοι περιναιετάουσιν Iunt. 1. 2. Steph. marg. 371. ἥλιον Ald. 372. ἐπιχθονίῃσι Iunt. 1. 2.

371. Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην, καὶ τὰ ἑξῆς] In voce Θεία videtur latere Phoenicium תהו *thohou*, quod *inanitatem* significat et nomen est τῆς Χάους. Cum ignorarent antiquissimi Graeci creationem Solis ab aeterno Numine, scirentque eum prodiisse מתהו mitthohou, *e thohou*; mutata hac voce in תיה *theïa*, e Chao Deam fecerunt. In qua mutatione, nihil esse alienum a Linguarum Orientalium ingenio ii norunt, qui eas vel a limine salutarunt. Nihil vetat nos hic paucis indicare originem nominum Graecorum Solis et Lunae. Videtur ergo Sol ἥλιος dictus a Phoenicio עליא *belojo*, id est *altus*; quod quamuis omnibus astris conueniat, non mirum Astrorum notissimo, et maximo, ad nos quod attinet, tribui. Propterea dicitur *Hyperione* patre natus. Nimirum, ἐν ὑπερτάτῳ μέρει τῆς χάους ἐγεννήθη ὁ ἥλιος. Luna vero dicitur σελήνη, vel Dorice σελάνα a Phoenicio שלנה *schelanah*, hoc est, *quae pernoctat*, ex ש *sche* quae, et לנה lanah *pernoctauit*.

Obseruandum autem hic est distingui *Solem* et *Lunam*, ab *Apolline* et *Diana* liberis Iouis, qui postea cum iis misti sunt, quod mortuorum animi ad illa astra, vt iis insiderent, migrasse existimarentur, qua de re postea ad v. 918. agemus. *Clericus*.

374. Ὑπο-

Εἶτα θ', ὑποδμηθεῖσ' Ὑπερίονος ἐν φιλότητι.
Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκ[ε]ν, φιλότητι μιγεῖσα,
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, δῖα θεάων,
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν ἰδμοσύνησιν·
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους,
Ἀργέστην Ζέφυρον, Βορέαν τ' αἰψηροκέλευθον,

Peperit, congreſſa cum Hyperione in concubitu.
Crio autem Eurybia peperit, concubitu miſta,
Aſtraeumque magnum, Pallantemque, praeſtantiſſima Dearum,
Perſenque, qui etiam omnes praecellebat peritia.
Aſtraeo vero Aurora ventos peperit validos,
Argeſten Zephyrum, Boreamque velocem,

374. ὑποδμηθεῖσ' edidit Rob. vulgo ὑπευνηθεῖσ'. Iunt. 1. 2. ὑποδμηθεῖσα. 375. Κρίῳ δ' Εὐρυβίη ſine iota ſubſcr. Ald. Κρίῳ δ' — B. 109. τέκεν ἐν Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. τέκε ἐν B. 109. 377. πᾶσαισι Trinc. Steph. marg. ὅς τε πάσῃσι B. 109. 379. Ἀργέσην, Ζέφιρον Ald. Ἀργέσην, Ζέφυρον B. 109. τε λαιψηρ. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ἐψηροκέλευθον Trinc. Βορέην λαιψηροκέλευθον Ald.

374. Ὑποδμηθεῖσ'] Nonnullae Edd. habent ὑπευνηθεῖσ', ſed ex MSS. reſtitui ὑποδμηθεῖσ', quae vox paſſim vſurpatur ab Heſiodo. *Rob.*

375. Κρείῳ δ' Εὐρυβίη καὶ τὰ ἑξῆς] Crius et Eurybie, eorumque filii Aſtraeus, Pallas et Perſes, neque ex rerum natura, neque ex priſca Hiſtoria male intellecta nati videntur, ſed ex cerebro Poetarum, data opera mentientium; ex quo nata et pleraque nomina Nympharum, quae ab *Heſiodo* recenſita ſunt. Matrimoniorum cauſa, videntur partim haec facta, ne Deabus notiſſimis deeſſent mariti; nam tres Deas tribus Crii filiis poſtea collocat noſter Poeta. *Clericus.*

Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκ[ε]ν] Scribo κρείῳ. ſupra κοῖόν τε κρεῖον τε etc. a κρέω regno κρείω, κρεῖος. *Guietus.*

377. Ὅς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν] Scribe ὃς πάσῃσι μετέπρεπεν. *Guietus.*

378. Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε] Quia venti ex alto flant, et quia aſtra alta ſunt, videntur *Aſtraei* filii fingi; Aurorae vero, quae ex terra oritur, quia terram verrunt et perflant. *Clericus.*

379. Ζέφυρον, Βορέην τε καὶ Νότον] Mirum eſt cur *Heſiodus* Orientalem ventum omiſerit, cum nihilo ſit inferior reliquis ventis, et aptius dici poſſit Aurora natus, quam ceteri. Certum eſt enim in amplisſimis maribus, ſurgente Aurora; vehementiorem ſubſola-

Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ εὐνηθεῖσα.
Τὼς δὲ μετ' ἀςέρα τίκ]εν Ἑωσφόρον ἠριγένεια,
Ἄςρα τε λαμπετόωντα τὰ τ' οὐρανὸς ἐςεφάνωται.
Στὺξ δὲ τέκ' Ὠκεανῷ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι,
Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην, ἀριδείκετα γείνατο τέκνα.
Τῶν οὐκ ἔςʼ ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδέ τις ἕδρη,

Et Notum, in concubitu cum Deo Dea congressa.
Post hos vero Aurora stellam peperit Luciferum mane genitam,
Astraque fulgentia quibus coelum cinctum est.
Styx vero peperit Oceani filia, Pallanti mista,
Zelum et Nicen formosam, in aedibus,
Et Robur, atque Vim, praeclaros peperit filios,
Quibus non est seorsim a Ioue domus, nec vlla sedes,

380. θεὰ θεῷ Iunt. 1. 2. Trinc. 381. Ἑωσφόρος B. 109. 383. Ὃ τέκεν Iunt. 1. 2. 384. Νείκην B. 109. Iunt. 1. 2. πολύσφυρον Iunt. 1. 2. ἐν μεγαρ. est in ed. Cler. et Rob. Melius in Graev. et Krebs. ἐν μεγ. quod restituimus. 386. ἀπάνευθεν Iunt. 1. 2.

num sentiri. Sed Physicus non erat *Hesiodus*, neque in suis figmentis accuratus, certarumve legum obseruans. Vide ad v. 870. *Clericus.*

381. Τὼς δὲ μετ' ἀςέρα τίκ]εν Ἑωσφόρον.] Mirum est Auroram matrem dici Luciferi et stellarum, cum, Aurora apparente, obscurentur, et paullo post oculos fugiant. Si accuratus esset *Hesiodus*, suspicarer Ἠῶ dici non matutinum sed vespertinum crepusculum, quod et Luciferum et cetera astra coelo inducere videtur. *Clericus.*

383. Στὺξ] A στύγω, στυγέω, στυγὶς, στὺξ. Odium. *Guietus.*

Στὺξ] Intelligendi sunt accolae huius fontis, qui fuit in Arcadia. Hi auxilium Ioui tulerunt, et contra patrem bellaturo ex Arcadia primi adfuerunt. De fonte ipso agemus ad v. 775. vbi pluribus describitur. *Clericus.*

384. Ζῆλον καὶ Νείκην καὶ τὰ ἑξῆς] Sunt quidem nomina a Poeta pro arbitrio Stygis liberis imposita; sed ex quibus colligere liceat fortissimos viros ex Arcadia ad Iouem veniisse, qui non paruum momentum attulerint ad victoriam, et qui deinde satellites Iouis fuerint. *Clericus.*

386. Τῶν οὐκ ἔς'] Allegoria perquam splendida et sublimi omnipotentiam Dei significat Poeta, quem sequitur Callimachus

Οὐδ' ὁδὸς, ὅππη μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύει.
Ἀλλ' αἰεὶ παρ' Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται·
Ὡς γὰρ ἐβούλευσε Στὺξ ἄφθιτος, Ὠκεανίνη,
Ἤματι τῷ, ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς
Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεὰς ἐς μακρὸν Ὄλυμπον.
Εἶπε δ', ὃς ἂν μετὰ εἷο θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων, τιμὴν δὲ ἕκαστον

Neque via, qua non illis Deus praeit:
Sed ſemper apud Iouem grauiter tonantem ſedem habent,
Sic enim conſuluit Styx incorruptibilis, Oceani filia,
Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
Immortales vocauit Deos ad latum Olympum.
Dixit autem, quod quisquis vna ſecum Deorum contra Titanas [pugnet,
Nulli ſe ademturum praemia, ſed honorem quemque

387. Ἧτοι Iunt. 1. 2. 388. ἑδριόωνται B. 109. 389. Ὠκεανίνην Trinc. Ὠκεανίνη Ald. 391. ἐκάλεσσε Trinc. μακρὸν Trinc. 392. Εἶπε Ald. Τιτῆσι Ald. 393. ἀποῤῥαίσειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. ἀπῤῥαίσειν Heinſ. γεράων Iunt. 2.

chus in hymno in Iouem: Σή τε Βίη, τά τε Κάρτος, ὃ καὶ στέλας εἵσαο δίφρου. Similis deſcriptio apud Miltonum occurrit, vbi Meſſiae Victoriam comitem adiungit — At his right hand Victory Sate eagle wing'd — *Rob.*

387. Ἡγεμονεύει] An ἡγεμονεύοι? hoc eſt, via qua non illi Iouem ſequantur, comitentur. *Guietus.*

391. Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεὰς] Deos hic a Titanibus diſtinguit *Heſiodus*, quamuis Dii a Titanibus nati ſint; quod Iupiter victor pluris factus ſit, vna cum ſuis, quam Saturnus et qui ei fauebant; qua de cauſa nomen *Deorum* retulerunt, veluti κατ' ἐξοχήν. De eorum pugna poſtea dicemus. *Clericus.*

393. Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν] Scribo ἀπορρήσειν, pro ἀπορήσειν, metri cauſa. *Guietus.*

Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων] Iis qui honores obtinuerant, apud Coelum aut Saturnum, ſimiles promiſit Iupiter, ſi in partes ſuas tranſirent, et nouis praemiis ſe affecturum eos, quos nullo loco habuerat Saturnus; quibus pollicitationibus, multos in partes ſuas pertraxit. Haec omnia clare oſtendunt homines fuiſſe, qui hominibus bellum inferrent, et ſollicitarent aduerſariorum auxilia ad defectionem, ſpe praemiorum. *Clericus.*

Ἐξέμεν ἣν τοπάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι·
Τὸν δ' ἔφαθ', ὅσις ἄτιμος ὑπὸ Κρόνῳ ἠδ' ἀγέρασος,
Τιμῆς καὶ γεράων ἐπιβησέμεν ἣ θέμις ἐστί.
Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθιτος Οὐλυμπόν δε
Σὺν σφοῖσι παίδεσσι, φίλῳ διὰ μήδεα πατρός.
Τὴν δὲ Ζεὺς τίμησε, περισσὰ δὲ δῶρα ἔδωκεν.
Αὐτὴν μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὅρκον,
Παῖδας δ' ἤματα πάντα ἑὰς μεταναιέτας εἶναι.
Ὡς δ' αὔτως πάντεσσι διαμπερὲς, ὥσπερ ὑπέστη,
Ἐξετέλεσσ'· αὐτὸς δὲ μέγα κρατεῖ, ἠδὲ ἀνάσσει·
Φοίβη δ' αὖ Κοίῳ πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν·

Habiturum, quem antea inter immortales Deos.
Illum etiam dixit, qui honoris expers fuerit ſub Saturno, et im-[munis,
Ad honores ac praemia proiecturum, vt aequum eſt.
Venit autem prima Styx incorruptibilis in Olympum
Cum ſuis filiis, ſui per conſilia patris.
Illam vero Iupiter honorauit, eximia quoque dona dedit.
Eam enim conſtituit Deorum magnum vt ſit iusiurandum,
Filii autem diebus omnibus ſui inquilini vt ſint.
Similiter etiam omnibus prorſus, ſicuti pollicitus erat,
Perfecit: ipſe autem praepotens eſt, atque imperat.
Phoebe porro Coei periucundum venit ad torum;

395. ἔφατ' Ald. Iunt. 2. Steph. 397. ἄφθιτον B. 109. Trinc. 398. σφῆσι Ald. σφῇσι B. 109. 401. ἐᾶ B. 109. Trinc. 402. Ὅς ed. Clet. et Rob. ſed Ald. Ὡς vt et Graeu. et Krebſ. id recepimus. διαμπερὲς Iunt. 2. 403. ἠδ' Ald. Iunt. 1. Trinc.

398. Σὺν σφίσι παίδεσσιν] Σφοῖσιν. πατρὸς] Ὠκεανοῦ ſcilicet. *Guietus.*

401. Μεταναιέτας εἶναι] Διωρισμὸς, vt τροπὰς, ἡμέρας. μεταναιέτης, vt μέτοικος. *Guietus.*

404. Φοίβη δ' αὖ Κοίῳ πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν] Cum inter poſteros huius Phoebes fuerint Numina fatidica, et quae vaticiniis praeeſſe credebantur; exiſtimarim, Phoeniciis litteris, ſcribi poſſe nomen eius hoc modo פה־בה phe-bah, *os in illa*, nimirum, os fatidicum; nam Phoenicia Lingua *os Dei* eſt oraculum, et *conſulere os Dei*, eſt conſulere oraculum. *Aeſchylus* in Eumenidibus, poſtquam dixit primum Terram, deinde Themin Oraculo Delphico praefuiſſe, ſic pergit:

— ἐν

Κυσσαμένη δ' ἤπειτα θεὰ θεῷ ἐν φιλότητι, 405
Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεὶ,
Ἤπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην εὐώνυμον, ἣν ποτε Πέρσης

Grauida vero facta deinde Dea Dei in concubitu,
Latonam caeruleo peplo peperit blandam semper,
Mitem hominibus atque immortalibus Diis,
Suauem ab initio, inprimis hilarem intra Olympum.
Peperit insuper Asteriam claram, quam olim Persis

405. θεῶν B. 109. 409. πέρσης B. 109.

— ἐν δὲ τῷ τρίτῳ
Λάχει θελήσης, ἐδὲ πρὸς βίαν τινὸς,
Τιτανὶς ἄλλη, παῖς χθονὸς, καθέζετο
Φοίβη· δίδωσιν δ' ἡ γενέθλιον δόσιν
Φοίβῳ, τὸ Φοίβης δ' ὄνομ' ἔχει παρώνυμον:
Tertia vero sortitione, volente ea, nec vi vllius allata, Titanis alia, filia Telluris, consedit Phoebe; donauit vero haec natali munere Phoebum, qui nomen habet ad Phoebes nomen accedens. Clericus.

406. Λητὼ κυανόπεπλον] Nomen forte habuit a לוט *lout*, hoc est, magicis carminibus vti, לטא *lito*, vel *leto*. Apollo certe et Diana huius liberi magicarum artium periti fuisse dicuntur easque docuisse alios. Circe, filia Solis seu Apollinis, nobilissima etiam fuit venefica. *Clericus.*

408. Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου] Hic versus spurius est, et delendus. *Guietus.*

Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς] Iam ante Iouem. *Clericus.*

Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς] Hunc versum spurium esse existimat Guietus, hanc opinor ob causam, quia τὸ μείλιχον geminatum redundare videtur. Atqui nesciebat ὁ κριτικώτατος, quanta huic figurae vis et venustas insit, vtque amplificet, et illustret orationem. Vide Ciceronem de Orat. l. 3. et Quintil. de Inst. Orat. l. 9. Omni certe caret venustatis sensu, qui non extemplo persentit, quanto maior et pulchrior exhibetur Latonae benignitas per huiusce vocis repetitionem. Eadem indole Ouidius deam hanc praeditam describit, eamque inhospitales Lycios mitissima oratione compellantem introducit, *Quem non blanda Deae potuissent verba mouere?* Metam. l. 6. *Reb.*

409. Γείνατο Ἀστερίην] Phoenicie הסחירה *bassethirah* intentem

Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν. 410.
Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων

Duxit in amplam domum, sua vt esset vxor.
Illa autem grauida facta Hecaten peperit, quam super omnes

410. Ἠγάγετ' ἐς B. 109.

tentem significat, quod nomen non male conueniat filiae veneficae; quae mulieres omnia clam faciunt. Hoc ipsum nomen fuit Insulae Deli, dum latuit, vnde colligere licet veram esse allatam Etymologiam. *Callimachus*, in Hymno εἰς Δῆλον, ita insulam compellat, v. 37.

— — ἄνομα δ' ἦν σοι
Ἀστερίη τοπαλαιὸν, ἐπεὶ βαθὺν ἦλαο τάφρον
Οὐρανόθεν φεύγουσα Διὸς γάμον, ἀστέρι ἴσην.

Nomen autem erat tibi Asterie olim, quoniam profundam insiluerat fossam, coelitus fugiens Iouis concubitum astro similis. Videtur voluisse *Callimachus* Deam *Asteriam* in insulam fuisse mutatam, primum quidem sub aqua latentem, deinde δῆλον *conspicuam* factam. *Clericus.*

Ἦν ποτε Πέρσης ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα] Suspicor *Persam* vocari virum huiusce veneficae, quod inaudiuisset iam *Hesiodus* Persas esse veneficiis ac magicis artibus summopere deditos, qua de re vide Lib. II. *Th. Stanleii Philosophiae Orientalis.* Clericus.

410. Φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν] τὸ κεκλῆσθαι pro τῷ εἶναι frequentissime vsurpatur, praecipue vero apud poetas. Τῷ δέ κε νικήσαντι φίλη κεκλήσῃ ἄκοιτις, Il. γ, 138. Καὶ ἕνεκα σὴ παράκοιτις κέκλημαι. Il. δ, 61. *Rob.*

411. Ἑκάτην τέκε] Dicta est a Phoenicibus haec Dea אחתא aut אחרה *echatha*, hoc est, *vnica*, qua de causa ab *Hesiodo* v. 426. dicitur μονογενὴς *vnigenita*. Haec Dea, vt notissimum est, credebatur esse Numen, quod insideret Lunae, miscebaturque cum Diana, et praeesse magicis artibus putabatur. Videntur Phoenices ita eam vocasse, quia Luna sola existimabatur esse in coelo sui generis; cum maximus, post Solem, Planetarum esse censeretur, quod maxima appareat. Tum crediderunt eam magicis sacris praeesse, quia noctu fiunt, inspectante veluti Luna. Solebant Graeci, vnoquoque mense, cum Luna esset noua, in compitis, coenam apponere, quae vocabatur *coena Hecatae*, et a pauperibus auferebatur. *Aristophanes in Pluto*, p. 63. Ed. Maioris Geneuensis, de Hecate:

— — Φησὶ γὰρ αὕτη
Τὰς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆνα προσάγειν,

Τὰς

Τὰς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.

Ait enim ipſa, qui habent, et diuites ſunt, eos coenam vnoquoque menſe offerre, pauperes vero homines rapere, ferme antequam ſit appoſita. Vbi ita habet Scholiaſtes: Τὴν ἐν ταῖς τριόδοις ἐτίμων τοπαλαιὸν, διὰ τὸ τὴν αὐτὴν σελήνην, καὶ Ἀρτέμιδα καὶ Ἑκάτην καλεῖσθαι. Κατὰ δὲ νεμηνίαν οἱ πλούσιοι δεῖπνον ἐσπέρας, ὡς θυσίαν, τῇ Ἑκάτῃ προσάγοντες ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἐτίθεν· οἱ δὲ πένητες ἤρχοντο πεινῶντες, καὶ ἤσθιον αὐτὰ, καὶ ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑκάτη ἔφαγεν αὐτά: *quam in triuiis olim colebant, quia eandem vocabant Lunam, Dianam et Hecaten. Noua Luna, diuites veſperi coenam, quaſi ſacrificium Hecatae offerentes, in compitis ponebant. Pauperes vero veniebant eſurientes, et eam comedebant,, dicebantque Hecaten comediſſe.* Quae hunc in locum tranſtulimus, duabus de cauſis; primum vt conſtet hinc ſtudioſiſſime cultam hanc fuiſſe Deam, ex conſilio *Heſiodi*; deinde vt intelligatur locus Eſaiae Prophetae, de hoc Numine; ex quo loco colligimus ſimili ratione, apud Orientales, cultam Hecaten fuiſſe. Ita loquitur Cap. LXV, 11. *Vos qui deſeritis Iehouam, obliti montis ſanctitatis meae, inſtruentes* לגד laggad *menſam et implentes* למני lamni *libamen.* Ex quopiam idiomate Orientalium Dialectorum, videtur pro ח eſſe ג, adeo vt גד ſit idem ac חד aut אחחא vel אחחה *echatha*, nam haec omnia *vnam* ſignificant, niſi forte ſit legendum לחד *labhad.* Certe Numen quoddam, apud eundem Prophetam, vocatur in Cap. ſequente אחת *ehhath.* Sic loquitur v. 17. *Qui purificant ſe in hortis poſt* אחת *ehhath*; ſic enim Maſſorethae legunt. Sequens vox מני *mni*, plane eadem eſt, ac vox Graeca μὴν *menſis*, vnde dicta μήνη *Luna.* Reſpicit Prophera ad coenas illas, vnoquoque menſe Hecatae oblatas, quaſi Numini Menſium praeſidi; notum enim eſt, apud Orientales, menſes fuiſſe Lunares. Huc reſpexiſſe videtur vetus Scriptor libri ſuppoſititii, qui dicebatur κήρυγμα Πέτρου, *praedicatio Petri*; vbi inſimulabantur Iudaei, quaſi λατρεύοντες ἀγγέλοις, καὶ μηνὶ, καὶ σελήνῃ, *colentes Angelos, Menſem et Lunam.* Locus exſtat apud *Origenem* Tom. XIV. in Ioannem.

Praeter rationes allatas, ex quibus Hecatam Orientale Numen eſſe intelligimus, eſt et alia ratio; quod, nimirum, ſol diceretur apud eoſdem populos חדד *bhadad*, hoc eſt, *vnus*, quo credibilius ſit Lunam אחחא *ehhatha* dictam fuiſſe, hoc eſt, *vnam. Macrobius* Saturnalium Lib. I. c. 23. *Aſſyrii Deo, quem ſummum, maximumque venerantur, ADAD nomen dederunt, Eius nominis interpretatio ſignificat*

Ζεὺς Κρονίδης τίμησε· πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἣ δὲ καὶ ἀστερόεντος ὑπ' Οὐρανῷ ἔμμορε τιμῆς,
Ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα.
Καὶ γὰρ νῦν ὅτε πῃ τὶς ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἕρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,
Κικλήσκει Ἑκάτην· πολλὴ τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ῥεῖα μάλ', ᾧ πρόφρων γε θεὰ ὑποδέξεται εὐχάς·
Καί τε οἱ ὄλβον ὀπάζει ἐπεὶ δύναμίς γε πάρεστιν.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, τάων ἔχει αἶσαν ἁπάντων.

Iupiter Saturnius honorauit: dedit vero ei ſplendida dona,
Poteſtatem vt habeat terraeque et infructuoſi maris.
Imo etiam ſtelligero a Coelo ſortita eſt honorem.
Immortalibusque Diis honorata eſt maxime.
Etenim nunc quando alicubi aliquis terreſtrium hominum
Faciens ſacra fauſta ſecundum patrios mores expiat,
Inuocat Hecaten: ingens vero eum ſequitur honor
Facillime, cuius beneuola Dea ſuſcipit preces:
Et illi diuitias largitur; nam facultas ei adeſt.
Quotquot enim Terra Coeloque prognati ſunt,
Et honorem ſorte acceperunt, illorum habet ſortem omnium.

415. τε τιμένη Trinc. 417. ῥίζων Trinc. ἱλάσκηται Ald. 418. κάλλοι Trinc. 420. τε abeſt ab Ald. et Cler. reuocauit Rob. 421. γαίης Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. et Rob. vulgo γαῖης.

ſicat VNVS. Nihil eſſe corruptum puto, in loco *Macrobii*, neque audiuiſſe eum *Adad* pro *Achad*; nihil enim, vetat, quin Dialecto quapiam Orientis חדד dixerint, quod Chaldaei ſolent חד *bhad*. Sed ad *Heſiodum* redeundum eſt. *Clericus.*

413. Μοῖραν ἔχειν γαίης τε] Hoc eſt, ſortem. Maris et terrae potentem Lunam eſſe innuit. *Guietus.*

417. Κατὰ νόμον ἱλάσκηται] Placat. ſubintellige diuos. *Guietus.*

Ἕρδων ἱερὰ καλὰ] Hoc eſt, καλλιερῶν, ſiue *litans*, ſeu victimas mactans fauſta portendentes, et recta diſpoſitione viſcerum Deam placatam oſtendentes. Res eſt notiſſima. Itaque male vertunt *ſacra honeſta.* Clericus.

422. Αἶσαν ἁπάντων] Hoc eſt, ſortem, poteſtatem, μοῖραν, vt ſup. *Guietus.*

Καὶ

Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβιήσατο, οὐδέ τ' ἀπηύρα
Ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετὰ προτέροισι θεοῖσιν.
Ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός.
Οὐδ' ὅτι μουνογενὴς, ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ, ἠδὲ θαλάσσῃ·
Ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἑπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ὧΐ δ' ἐθέλει μεγάλως παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησιν,
Ἔν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὅν κ' ἐθέλῃσιν.
Ἡ δ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
Ἄνδρες, ἔνθα θεὰ παραγίνεται, οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Νίκην προφρονέως ὀπάσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.

Neque quidquam ei Saturnius per vim ademit, neque abstulit
Eorum, quaecumque sortita est Titanas inter priores Deos.
Sed habet sicut prius ab initio facta est distributio.
Nec quia vnigenita, minorem Dea sortita est honorem,
Et potestatem tam in terra ac coelo, quam in mari:
Sed insuper multo magis, quoniam Iupiter honorat illam.
Cui vero vult, magnifice praesto est, atque eum iuuat.
Inque concione inter homines eminet, quem voluerit.
Atque quando ad bellum exitiosum armantur
Viri, tum Dea adest quibus voluerit,
Victoriam promte vt praebeat, et laudem porrigat.

424. τετῆσι Iunt. I. 429. Ὃ δ' Ald. 430. Ἔν δ' Ald. Iunt. I. 2. Trinc. Steph. 431. ὅταν Trinc. θωρήσσονται B. 109. 432. ἐθέλῃσι Iunt. ἐθέλησι Ald. vt et v. 430. et 439.

Καὶ τιμὴν ἔλαχον] *Honor* hic est praemium a Ioue, post victoriam, iis qui eum adiuuerant datum; aut honor qui antea ab iis obtinebatur, et a Ioue confirmatus est. Cum ergo hoc Numen ante Iouem coleretur, fingaturque ab Hesiodo fauisse Ioui contra Saturnum; honor, quem antea obtinebat apud homines, illi relictus est. Sequentibus hoc aperte docet *Hesiodus*. Clericus.

Τῶν ἔχει αἶσαν ἀπάντων] Aliorum Deorum alii coelestes, alii terrestres, alii marini erant; aut parti dumtaxat coeli, terrae, aut maris praeerant. Sed Hecate omnibus illis vniuersi partibus aeque praefecta erat. Vide vss. 413. et 427. *Clericus*.

426. Ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς] Minus honoris sortita est. et vers. sequ. καὶ γέρας subintellige ἧσσον. *Guietus*.

Μουνογενὴς] Vide dicta ad v. 411. *Clericus*.

440. Δυσ-

Ἐν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει.
Ἐσθλὴ δ' αὖθ' ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν,
Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.
Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ, καλὸν ἄεθλον
Ῥεῖα φέρει, χαίρων τε τοκεῦσιν κῦδος ὀπάζει.
Ἐσθλὴ δ' ἱππήεσσι παρεστάμεν οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται,
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ, καὶ ἐρικ]ύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.
Ῥηϊδίως δ' ἄγρην κυδρὴ θεὸς ὤπασε πολλὴν·
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Ἐσθλὴ δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ ληϊδ' ἀέξειν,
Βουκολίας τ', ἀγέλας τε, καὶ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν,
Ποίμνας τ' εἰροπόκων γ' οἰῶν, θυμῷ γε θέλουσα,

Inque iudicio reges apud venerandos ſedet.
Bona inſuper quando viri in certamine colluctantur,
Ibi Dea et illis praeſto eſt, atque eos iuuat.
Qui vero vicerit virtute et robore, pulcrum praemium
Facile fert, laetusque parentibus gloriam dat.
Bona item equitibus adeſſe, quibus voluerit:
Et his qui caeruleum (mare) traiectu difficile exercent,
Votaque faciunt Hecatae, et valde ſonanti Neptuno.
Facile etiam praedam inclyta Dea dedit copioſam;
Facile vero abſtulit apparentem, volens ſaltem animo.
Bona praeterea in ſtabulis cum Mercurio pecus augere,
Armentaque boum, gregesque, et greges magnos caprarum,
Gregesque lanigerarum ouium, animo certe volens,

434. αἰδοίοισι Trinc. 435. Ἐσθλὴ R. S. 436. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 438. τοκεῦσι τε Ald. Iunt. 1. 442. κυδρὴ B. 109. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 444. δίξειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. atque ita ed. Rob. vulgo δίζειν. 446. εἰροκόπων οἰῶν B. 109. γ' ἐθέλουσα Iunt. 2.

440. Δυσπέμφελον] Id eſt, δυσαῆ, δήσπνοον. *Guietus.*

Ἐργάζονται] Proprie *colunt.* Intellige piſcatores, qui ex maris prouentu viuunt, vt agricolae ex agrorum cultu, vnde deducta eſt metaphora. *Clericus.*

443. Ἐθέλουσά γε θυμῷ] Ἀθέλουσα ſcribo. a θέλω, ἀθέλέω, vt ἀπορέω, ἀθυμέω, et ſimilia. Nota vocem Graeciae redditam. *Guietus.*

447. Βοι-

Ἐξ ὀλίγων βριάει, καὶ πολλῶν μείονα θῆκεν,
Οὕτω τοι καὶ μουνογενὴς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα,
Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεραέσσι.
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον, οἱ μετ' ἐκείνην
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἠοῦς.
Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κουροτρόφος· αἱ δέ τε τιμαί.
Ῥεία δ' ὑποδμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἑστίην, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον,

Ex paucis copioſos, et ex multis pauciores reddit.
Adeo ſane etiam vnigenita ex matre cum ſit,
Omnibus inter Deos honorata eſt muneribus.
Fecit autem eam Saturnius altricem iuuenum, qui poſt eam
Oculis adſpexerunt lumen multa contuentis Aurorae.
Sic ab initio nutrix eſt puerorum: atque hi ſunt honores.
Rhea autem compreſſa a Saturno, peperit illuſtres liberos,
Veſtam, Cererem, et Iunonem aurea calceamenta habentem,

447. καὶ ἐκ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 451. Ὀφθαλμοῖσι Trinc. πολυδέρκεον Trinc. ἠοῦς Ald. 453. Ῥείη Rob. vulgo Ῥείην. ὑποδμηθεῖσα Rob. et Trinc. in Cler. et Ald. κοὐ δμηθεῖσα. 454. Ἰστίην Ald. Ἴρην Ald. Iunt. 1. Trinc. χρυσοπίδιλον B. 109.

447. Βριάει] Ὀφέλλει auget. *Guietus.*

450. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κουροτρόφον] Alios etiam Deos κουροτρόφους conſtituerat Iupiter, vt liquet ex v. 346. Praeeſſe autem nutritioni puerorum Lunam non mirum videbitur, ſi in animum reuocemus intra nouem aut decem *lunas*, ſeu menſes, formari et in lucem edi pueros. Hoc vnum accepit a Ioue, cetera omnia obtinebat μετὰ πρότερόισι θεοῖσι, *cum prioribus Diis*, hoc eſt, ſub Coelo et Saturno. Atque hoc eſt vltimum Numen prioris aetatis Deorum. *Clericus.*

454. Ἑστίην] *Veſta* dicitur a Latinis, praefixo Digammate Aeolico V vel F. Viri docti recte hoc nomen deducunt ἀπὸ τοῦ ωא *eſch ignis*, aut, Syriaca inflexione, אשתא *eſchtha*. Notiſſimum eſt hanc Deam creditam praeeſſe *igni*, et *foco*. Eruditum de ea Syntagma ſcripſit *Iuſt. Lipſius*, qui adiri poterit. *Clericus.*

Δήμητρα] Δημητὴρ dicitur per contractionem, plenius vero Δηὼ μητὴρ. Si ſcribamus Phoenicie, דיא, deriuanda vox erit a radice די *dai*, quae ſignificat *ſufficientiam copiam*; nomen conuenientiſſimum huic Deae, quae inuentrix erat et praeſes frugum, imo vero omnium

Ἰφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει, 455

Fortemque Plutonem, qui sub terra domos incolit.

omnium fructuum; quorum prouentum augere, aut minuere credebatur, prout propitia erat, aut irata. *Callimachus* his versibus claudit hymnum, in honorem huius Deae:

— Φέρε δ' ἀγρόθι νόσιμα πάντα,
Φέρβε βόας, Φέρβε μᾶλα, Φέρε σάκυν, οἶσε θερισμόν.
Φέρβε καὶ εἰράναν, ἵν' ὃς ἄροσε, κεῖνος ἀμάσῃ.
Ἴλαθί μοι τρίλλιξε, μέγα κρείσσα Θεάων.

Refer ex agris matura omnia, pasce boues, pasce oues, fer spicam, fer messem. Foue pacem, vt qui arauit ille et metat. Propitia mihi sis, ter optata, magna regina Dearum. Historiam huius Deae multis prosequuti sumus Gallico sermone, Biblioth. Vniuersalis T. VI. *Clericus.*

Ἥρην] Phoenicie עירה *bira*, aut ערה *barah*, inter alia significata, *aemulam*, seu *zelotypam* sonat; qua nominis significatione, nulla aptius quadrare potest in Iunonem, quae perpetua zelotypia erga virum laborans describitur. Iupiter eam diserte vocat ζηλήμονα, *zelotypam*, apud *Callimachum*, Hymno in Dianam v. 30. Vide et Dial. Mercurii et Neptuni apud *Lucianum* T. I. vbi de natalibus Bacchi. *Clericus.*

455. Ἰφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει] In explicatione historica Fabulae Cereris, multis egimus de Plutone, ex qua pauca huc transferemus. I. Nomen eius Ἀΐδης aut ἄϊδης deducendum ex voce Phoenicia אד *ed* aut *ajid*, qua significatur *mors*, aut *exitium*; nec opus est monere quam apte hoc conueniat Numini, quod mortuis imperare credebatur. Ea de causa, *Hesiodus* id ita describit, Νηλεὲς ἦτορ ἔχον, *cor immisericors habens*, quia mors nemini parcit. Voce autem illa signari non locum, vt existimant Grammatici, qui ex α priuatiuo et εἰδῶ *video* deducunt, sed virum; liquet ex hac loquutione εἰς Ἀΐδα, in qua subintelligitur οἶκον, *in Aïdis domum*, aut simile quidpiam.

II. Epiri Regem fuisse statuimus, cuius rei prisca in historia, non obscura vestigia superfunt. Docet nos *Plutarchus*, in vita Thesei, descensum huius Heroïs in inferos, aliud nihil creditum fuisse, praeter iter in Epirum, ad *Aïdoneum* eorum tractuum Regem. Non potest quidem idem censeri ac Pluto, de quo nunc sermo est, cum Pluto aliquot saeculis ante Thesеum vixerit. Verum hinc liquet, ex antiqua fama, vulgo persuasum fuisse Aïdem in Epiro regnasse; quam vanam non fuisse sequentia etiam ostendent.

III. Cum

III. Cum Epirum dicimus, non intelligimus duntaxat regnum illud exiguum, cuius fines postea non late patuerunt; sed et finitimos aliquot tractus, cum regnorum fines, pro variis temporibus, diuersissimi fuerint. Plutonem statuimus, in iis oris, metalla exercuisse, vnde maximas sibi diuitias conflauerit. Hinc nata vniuersa eius fabula, quod particulatim ostendemus. 1. Fuisse in Epiro et Macedonia fodinas auri, argenti, ferri et aeris in earum regionum descriptione docuit *Strabo*. 2. Hinc factum, vt Aïdes putaretur non mortuorum modo Rex, sed et Deus diuitiarum, vnde Πλούτων dictus est. 3. Qui tot fodinas haberet in ditione sua, eum non mirum est diuitiis praeesse creditum. 4. Mortuorum vero Deus habitus est, quia mortuorum sedes censebatur esse sub terra, sub quam aguntur fodinae; vnde fit vt non raro in Veterum scriptis inter se haec conferantur, et quasi vicina habeantur. Apud *Plautum*, in Captiuis Act. V. S. 4. sic loquitur adolescens e lapicidinis rediens:

Vidi ego multa saepe picta quae
Acherunti fierent,
Cruciamenta, verum enim vero
nulla adaeque est Acherunti,
Atque vbi ego fui, in lapicidinis.

Posidonius apud *Strabonem* Lib. III. p. 101. de Turditaniae fodinis: παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον, καὶ ὁ Ἅδης, ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ: *certe, apud eos, subterranea loca, non Hades, sed Pluton habitat.* Similiter quando cogitabant Poetae de regno mortuorum, vocabant Iouis et Neptuni fratrem *Aïdem*, aut *Hadem*; quando de diuitiis, *Plutonem*. *Plinius* Lib XXXIII. c. 1. *Imus in viscera terrae, et in sede Manium opes quaerimus.* Paullo post de metallis: *illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt.* 5. Potuit etiam Aïdes rex mortuorum haberi, quod permulti eorum, quos in fodinas demittebat, illic interirent; potuit credi poenas de miseris mortalibus exigere, quales describuntur in inferis, propter miserrimam hominum ad metalla damnatorum vitam. Digna sunt lectu, quae habet *Diodorus* Siculus, de fodinis Aegyptiorum Lib. III. p. 159. et Lib. V. p. 313. Posteriora tantum, breuitatis causa, proferam: οἱ κατὰ γῆς, inquit, ἐν τοῖς ὀρύγμασι, καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καταξαινόμενοι τὰ σώματα, πολλοὶ μὲν ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας· (ἄνεσις γὰρ οὐ παῦλα τῶν ἔργων οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἐπιστατῶν πληγαῖς, ἀναγκαζόντων ὑπομένειν τὴν δεινότητα τῶν κακῶν, ἀτυχῶς προϊέντας τὸ ζῆν.) τινὲς δὲ ταῖς δυνάμεσι τῶν σωμάτων καὶ ταῖς τῶν ψυχῶν καρτερίαις ὑπομένοντες, πολὺν χρόνον ἔχουσι τὴν ταλαιπωρίαν. αἱρετώτερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος ἐστι τῆς ζωῆς, διὰ τὸ μέγεθος

Νηλεὲς ἦτορ ἔχων· καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον,
Ζῆνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,

Immite cor habens, et valde ſonantem Neptunum,
Iouemque ſapientem, Deorum patrem atque hominum,

456. ἐρίκλυτον B. 109. 457. μυτιόεντα Trinc.

γεθος τῆς παλαιπωρίας: *dum ſub terra, in fodinis, horum corpora atteruntur, multi intereunt, propter nimiam vexationem. Neque enim remiſſio aut quies operum illis eſt, ſed praefectorum verberibus granitatem malorum ferre coguntur, quo fit, vt infelicem vitam amittant. Nonnulli qui robore corporum, animorumque patientia, laborem ſuſtinere poſſunt, longum in tempus aeruminas illas habent. Optabilior enim illis mors eſt, quam viuere, propter miſeriarum magnitudinem.* Qui imperant eiuſmodi hominibus vsque adeo miſeris, et ſolis lucem nunquam videntibus, illi merito dici queant, non viuis, ſed

— νεκύεσσι κατα χθονίοισιν ἀνάσσειν;

regnare in mortuos, qui ſunt ſub terra. Clericus.

456. Καὶ ἐρίκλυτον Ἐννοσίγαιον] Hoc eſt, Ποσειδῶνα, qui mari praeeſſe creditus eſt, quod claſſibus viuus id obtinuerit, atque inſulas occuparit. Dictus eſt פוסר־און *poſedon*, eius aetatis lingua, hoc eſt, *fractor nauium*. Ἐννοσίγαιος eſt epitheton quo deſignatur Neptunus, ſeu maris Deus, quia mare procella concuſſum videtur etiam ipſam terram concutere. *Clericus.*

457. Ζῆνά τε] Hoc eſt antiquiſſimum nomen Iouis, non Ζεὺς, eique apprime conuenit, cum Phoenicia Lingua זני *zanni* ſignificet *ſcortatorem*; quam appellationem iure merito Iupiter eſt adeptus, innumeris amoribus et ſtupris. *Clericus.*

Θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν] Hic πατὴρ nomen eſt dignitatis, non naturae, ſignificatque Regem Deorum et Hominum. Sic apud *Homerum* paſſim vocatur, et promiſcue vſurpantur Ζεὺς πατὴρ et Ζεὺς βασιλεύς, vt et apud reliquos omnes Poetas. Videtur, antiquiſſimis temporibus, vox πατὴρ *regem* ſignificaſſe, quod patres eſſent veluti *reges* familiae ſuae; cum homines nondum in ſocietates maiores coiviſſent. Haec ratio eſt cur Iupiter ſimpliciter quandoque *Pater* vocetur, apud Graecos et Latinos Poetas, vt apud *Homerum*, Iliad. Π, v. 250. vbi poſtquam Achilles duo a Ioue petiiſſet, quorum alterum duntaxat impetrauit, ita loquitur Poeta:

Τῷ

Τῶν καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
Καὶ τὼς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅτις ἕκαστος

Cuius et a tonitru concutitur lata terra.
Atque illos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicumque

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν.
Ei alterum dedit pater, alterum vero abnuit. Similiter *Virgilius* Georg. Lib. I. v. 121.

— — *Pater ipse colendi*
Haud facilem esse viam voluit.

Ad locum *Homeri* ita *Eustathius*: Ἀπολύτως πατέρα ἐν τούτοις λέγει ὡς ἀρχέτυπον. τὼς γὰρ ἐν ἀνθρώποις πατέρας ἀφιδρύματα τοῦ τοιούτου πατρὸς Διὸς Φασιν οἱ παλαιοί: *absolute Patrem vt archetypum in hisce dicit. Veteres enim dicunt patres inter homines esse exemplа huiusmodi patris Iouis.* Veteres illi, quicumque sint, fallebantur; nam erant patres ante Iouem, Coelus, Saturnus, et alii Dii, quos memoranit *Hesiodus*. Ab hominibus translata ea vox est ad Deos illos, quia homines prius fuerunt, quam eiusmodi Dii. Plura exempla, ex quibus constat *pater* esse dignitatis vocabulum, vide apud *Adr. Turnebum*, in Aduersariis Lib. XIII. c. 8. Si prima origo vocis quaeratur, deriuandum crediderim a prisca radice פטר *patar*, quae apud Arabas et Aethiopas, significat *condidit, creauit*, vnde פטיר *patir* est creator. *Clericus.*

458. Τῶν καὶ ὑπὸ βροντῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Postquam Iouem miscuerant cum summo Numine, ei fulmina tribuerunt; quae cum et e nubibus mittantur, et a causa ignota oriantur, Numinis manu mitti credebantur. Antiquiori aeuo, non dubitabant

* *Iuppiter, an venti discussa nube tonarent,*

sed horrendum illum fragorem Deo ipsi acceptum ferebant. *Clericus.*

459. Καὶ τὼς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας] Scimus quibus allegoriis Graeculi hoc Saturni factum interpretari et ad commodum sensum redigere conati sint; sed omnia sunt somnia, antiquitatis, rationisque suffragiis destituta. Si rem ipsam expendamus, veteremque Saturniae aetatis Linguam consulamus, facile intelligemus Saturnum, ne a liberis suis solio deiiceretur, ex quo ipse patrem deturbauerat, eos in carcerem coniecisse; vnde postea egressi, quod timuerat perfecerunt, vt in sequentibus docet *Hesiodus*. Ex ventre nihil egreditur praeter excrementa; a morte nihil prorsus redit. Itaque quoniam *deglutiti* illi liberi Saturni redierunt, eos neque vere *deglutitos*, neque

* Quaerentem hoc inducit Pythagoram *Ouidius* Metam. XV.

Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἵκοιτο·
Τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν ὀρανιώνων
Ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχῃ βασιληΐδα τιμήν.
Πεύθετο γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἀστερόεντος,
Οὕνεκά οἱ πέπρωτο ἐῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι,
Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.

Ex vtero ſacro matris ad genua venerat:
Haec agitans, ne vllus clarorum filiorum Coeli
Alius inter Immortales haberet regium decus.
Audierat enim ex Terra, et Coelo ſtellis micante,
Quod ſibi fatale eſſet ſuo a filio domari,
Quamuis robuſto, Iouis magni per conſilia.

462. Ἴχοι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

que occiſos oportet fuiſſe. Error Poetarum natus eſt ex voce ambigua, quae et *deglutire* et *abſcondere* ſignificat. Ea eſt radix בלע *balab*, quae vtrumque ſignificatum obtinet; et quam cum hic κρύπτειν vertere debuiſſent Graeci, tranſtulerunt καταπίνειν. Quod autem dicimus *Saturnum* abdidiſſe liberos in carcerem, id iis mirum non erit, qui legerint ſimile quid a Coelo factum eſſe; qua de re vide dicta ad vſſ. 156. et 158. *Clericus.*

464. Οὕνεκά οἱ πέπρωτο] Veteres Poetae Τύχην ignorabant, nouerant πεπρωμένην, ſeu μοῖραν, hoc eſt, fatum; ſed nec immutabile putabant, nec Deos, quaſi immutabile credidiſſent, ſeſe gerentes inducebant, vt liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Vide et *Aul. Gellium* Noct. Att. Lib. XIII. c. 1. Interea hinc colligere licet ab antiquiſſimis temporibus notum fuiſſe, eſſe neſcio quam Naturam ſuperiorem ipſis Diis, qui colebantur, ex cuius immutabili voluntate pendebant; quia, nimirum, Dii illi immortales fuerant, diuinae Prouidentiae ſubiecti, quemadmodum ceteri homines. Poſtea haec Stoici mirum in modum incruſtarunt, diſputationibus ſuis de Fato. Grammatici interpretantur πεπρωμένην, quaſi πεπερατωμένην, hoc eſt, προωρισμένην, *praefinitam*, nam περατόω eſt *finio*, ἀπὸ τοῦ πέρατος, *finis*. Subintelligitur βουλή, quemadmodum poſt *fatum* ſubintelligendum *conſilium*. *Clericus.*

465. Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς] Additio inutilis, nam hoc ipſum dictum eſt ſuperiori verſu. Verum antiquiſſimi Poetae non numerant voces. Vide verſum ſequentem, quem confer cum 459. *Clericus.*

466. Καὶ

Τῷ ὄγε οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
Παῖδας ἐὰς κατέπινε· Ῥέην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
Ἀλλ' ὅτε δὴ Δί' ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα φίλους λιτάνευε τοκῆας
Τὰς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Μῆτιν συμφράσσασθαι ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
Παῖδα φίλον, τίσαιτο δ' ἐρινῦς πατρὸς ἑοῖο
Παίδων, ὃς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Οἱ δὲ θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο,
Καί οἱ πεφραδέτην ὅσα περ πέπρωτο γενέσθαι
Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῆϊ καὶ υἱέϊ καρτεροθύμῳ.
Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,

Ideoque hic non vanam ſpeculationem habuit, ſed inſidias ſtruens
Filios ſuos deuorabat: Rheam autem tenebat luctus grauis.
Sed quando iam Iouem erat Deorum patrem atque virorum
Paritura, iam tum caris ſupplicabat parentibus
Suis, Terraeque, et Coelo ſtellato,
Conſilium vt conferrent, quo pacto clam pareret
Filium carum, et vlciſceretur furias patris ſui
Contra filios, quos deuorauerat ingens Saturnus verſutus.
Illi vero filiae dilectae auſcultarunt et morem geſſerunt,
Et ei commemorarunt, quaecumque fatis conſtitutum eſſet fieri
Circa Saturnum regem, et filium magnanimum.
Miſerunt autem in Lyctum, Cretae in pinguem tractum,

468. δὴ δ' Iunt. 2. 469. τεύξεσθαι Trinc. 470. αὐτῆς Ald.
471. συμφράσασθαι P. 109. 472. ἐρινὺς Ald.

465. Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλα διὰ βουλάς] Hic verſus nothus videtur. *Guietus.*

471. Μῆτιν συμφράσσασθαι] Conſilium vt conferrent. *Guietus.*

472. Πατρὸς ἑοῖο] An ἀνδρὸς ἑοῖο? hoc eſt, viri ſui, Saturni furentis. placet. verſu ſequ. παίδων ſubintellige ἔνεκα. *Guietus.*

475. Καὶ οἱ πεφραδέτην] Et ei declararunt. *Guietus.*

477. Λύκτον] *Homerus* Λύττον vocauit, vt docet *Strabo* Lib. X. quamuis Codices noſtri habeant Λύκτον, non aliter ac apud *Heſiodum*. Vide *Iſ. Caſaubonum* ad *Strabonem*, qui tamen Caſaubonus perperam abit a *Strabone*. Λύττον vera eſt lectio, vt ex hac hiſtoria colligere licet. Rhea enim *ſe-*

Ὁππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τελέσθαι,
Ζῆνα μέγαν· τὸν μέν οἱ ἔδέξατο Γαῖα πελώρη
Κρήτῃ (ἐν) εὐρείῃ τραφέμεν ἀτιταλλέμεναί τε. 480
Ἔνθα μὲν ἶκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
Πρώτην ἐς Λύκτον. κρύψεν δέ ἑ χερσὶ λαβοῦσα
Ἄντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,

Cum minimum natu filiorum esset paritura,
Iouem magnum: hunc quidem sibi suscepit Terra vasta
In Creta lata educandum et delicate enutriendum.
Tum quidem peruenit ferens celerem per noctem nigram,
Primum ad ipsam Lyctum: abscondit autem ipsum manibus
Antro in excelso, diuinae sub latebris terrae, [prehensum

479. δέξατο Trinc. 480. ἐν delet Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. vncis includit Comm. τρέφεμεν Trinc. 481. μὲν B. 109. 482. Πρῶτον Ald. Iunt. 1. 2. κρύψε Ald. Iunt. 1. 2. 483. ζαθέοις B. 109.

tibulum quaerebat, hoc est Phoenicie לטון *lytton*, aut לוטן *louton*, a radice לוט quae significat *occultauit*, vt et לאט apud Hebraeos. Huc accedunt nummi antiqui Lyttorum, in quibus hoc oppidum dicitur ΑΤΤΤΙΟΝ. Vide illustrem ac eruditum virum *Ezech. Spanhemium* in Hymnum Callimachi in Apollinem v. 33. *Strabo* docet Gortynam centum Stadiis a Lytto abesse. Lyttum vero a mari Libyco octoginta. pag. 328. Ed. Genev. *Is. Casauboni.* Clericus.

Δῆμον] *Tractum* vertimus, non *populum*, propter adiunctum Epithetum; quod tractui melius conuenit, quam populo. Δῆμος, *tractus* dictus est ab אדמא *adama*, terra; deinde tractus incolae ea voce significati. *Clericus.*

477. Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον] Scilicet αὐτήν. *Guietus.*

481. Ἔνθα μὲν ἶκτο] Hic cum duobus sequentibus sunt nothi. *Guietus.*

482. Πρώτην ἐς Λύκτον] Cum *Rhea* Lyttum, mediterraneam vrbem, itura, appulisset in Cretam, peperit antequam eo peruenire; atque ex eo loco delatus primum infans est Lyttum a Cretensibus (nam *terra* sunt *incolae terrae*) deinde translatus in montem Aegaeum, procul situm a Lytto. Hoc indicat vox πρώτην, quae ridicule abundaret, nisi δεύτερον, *secundum*, alio translatus fuisset Iupiter. Hoc obseruamus, quia non est a viro doctissimo animaduersum. *Clericus.*

484. Αἰ-

Αἰγαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.
Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν 485

Aegeo in monte denſo ſyluoſo.
Huic autem faſciis inuolutum magnum lapidem in manus dedit

484. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Recte idem vir eruditiſſimus ita legendum eſſe animaduertit, ex Scholiaſte, et collem Idaei montis intelligendum. Iupiter aut ab hoc monte, aut a clypeo caprae pelle tecto, dictus eſt αἰγίοχος, hoc eſt, aut *habitans Aegaeum montem*, aut *habens Aegidem*, ſeu clypeum quem dixi. Non poſſum tamen non obiter Lectorem monere de ambiguitate vocis Phoeniciae צבאות *ſebaoth*, quae et *exercitus*, et *capreas* ſignificat, et coniungi ſolet ab Hebraeis cum nomine Dei, qui dicitur יהוה צבאות *jahvoh ſebaoth*; quae poſſunt verti *Iahvoh caprearum*, aut *Iahvoh exercituum*. An perperam verterunt Graeci loquutionem Phoeniciam, vt de ſummo ſuo numine dicerent, quod a Phoenicibus de Deo vero dici audiverant? *Clericus.*

Ἀργαίῳ ἐν ὄρει] Αἰγαίῳ ἐν ὄρει. Aegaeo in monte. *Guietus.*

Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Legendum forſan Ἰδαίῳ ἐν ὄρει. Sic Callimachus in hymno in Iouem, Ζεῦ, σε μὲν Ἰδαίοισιν ἐν ἄρεσι Φασὶ γενέσθαι. Ad quod ſic commentatur Ill. Spanhemius. De Ida in Creta, non altero in Phrygia monte intelligit hic Poeta, vt vere notant Scholia, quod tamen in dubio relinquunt eruditi ad Apollonium Critici l. 3. v. 134. Ἰδαίῳ ἐν ἄντρῳ, nempe, ἢ τῷ τῆς Κρήτης, ἢ τῷ τῆς Τροίας; certare enim, quod addunt, etiam Troas de Iouis natalibus, prout id tradit Demetrius Scepſius. Adde quod Ἰδαίᾳ Διὸς aram a Mida in Phrygia exſtructam tradit Plutarchus in Parallel. et ad quam reſpicit Aeſchylus in Niobe ap. Strabon. l. 12. p. 580. Οἷς ἐν Ἰδαίῳ πάγῳ Διὸς πατρῴᾳ βωμός ἐστι. *Quibus in Idaea rupe paterni Iouis ara eſt.* Occurrunt vero Titi et Domitiani nummi in quibus Διὸς Ἰδαίᾳ cum aquila; qui tamen de Cretenſi Ioue debent intelligi; et firmare videtur, quod foedus inter Cretenſes et Apolloniatas iureiurando ſanctum fuerit, παρὰ τὸν Δία τὸν Ἰδαῖον, auctore Polyb. in Excerpt. Valeſ. p. 133. *Rob.*

485. Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν Οὐρανίδῃ] Natum hoc commentum ex ambiguitate vocis אבן *eben* quae in Lingua Phoenicia quemadmodum in Arabica, *lapidem*, aeque ac *filium* ſignificabat; aut ſimilis הבן *habben* ſumſerunt pro אבן *eben*, filium pro lapide. Cum Saturnus liberos

Οὐρανίδῃ μέγ' ἄνακτι, θεῶν πρεσβυτέρῳ βασιλῆι.
Τόν τόθ' ἑλὼν χείρεσσιν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν,
Σχέτλιος· ὃδ' ἐνόησε μετὰ φρεσὶν ὥς οἱ ὀπίσσω
Ἀντὶ λίθου ἐὸς υἱὸς ἀνίκητος καὶ ἀκηδὴς
Λείπεθ', ὅ μιν τάχ' ἔμελλε βίῃ καὶ χερσὶ δαμάσσας
Τιμῆς ἐξελάαν, ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.

Coeli filio, praepotenti, Deorum priori regi.
Quem tum arreptum manibus, ſuam condidit in aluum.
Miſer; nec cogitauit animo quod ſibi in poſterum
Pro lapide ſuus filius inuictus et ſecurus
Supereſſet, qui ipſum mox eſſet vi et manibus domitum
Ex honore expulſurus, ipſeque immortalibus eſſet imperaturus.

486. Οὐρανίδῃ ſine iota ſubſcr. Ald. vt v. 490. βίῃ. 487. ἐκάτθετο B. 109. νηδὴν Ald. Iunt. 1. 2. 488. ὀπίσω Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 489. ἀνήκεστοι B. 109. 491. ἐξελάειν B. 109. Trinc. ὃ Ald.

beros ſuos in carcerem coniiceret, dedit ei Rhea *filium*, non ſuum, ſed alienum pro ſuo. Colligere hoc eſt ex alia huius fabulae circumſtantia. Lapis ille vocabatur *Abaddir*, quod videtur eſſe idem ac אבן דיר *eben dir*, quorum prius *filium*, poſterius *alienum* ſignificat, ſolemni mutatione ד et ר, nam זר *zar* alienum ſonat. *Priſcianus* Lib. V. fol. 21. auerſo, ed. Aſcenſianae: *Abadir Deus eſt. Dicitur et hoc nomine lapis ille, quem Saturnus dicitur deuoraſſe, pro Ioue; quem Graeci* Βαιτύλον *vocant.* De *Baetulis* vide *Sam. Bochartum* Chan. Lib. II. c. 2. quamquam ab illo diſſentimus de origine vocis *Abadir*, quam putat ſignificare *lapidem rotundum*; quaſi vero Saturnus lapidem aut deglutierit, vt dicunt Poetae, aut vt nos, in carcerem coniecerit. *Clericus.*

486. Μέγ' ἄνακτι] Hoc eſt, ἄνακτι μεγάλῳ. *Guietus.*

487. Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Cum vetuſtiſſimi Graeci verbum, quod *deglutire* et *occultare* ſonat, priori ſenſu cepiſſent; conſequens erat, vt dicerent *Abaddirem* in ventrem Saturni deſcendiſſe. *Clericus.*

Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Scribendum videtur εἰσκάτθετο. an diuiſim ſcribendum? ἐὴν εἰς κάτθετο. *Guietus.*

490. Ὅ μιν τάχ' ἔμελλε] Hoc eſt, ὅς μιν. *Guietus.*

491. Ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν] Nota phraſin. ſcribi poterat, καὶ ἐν ἀθ. ἀναξ. an ſcribendum? ἠδ' ἀθανάτοισιν ἀνάξειν. placet. *Guietus.*

492. Καρ-

Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Ηὔξετο τοῖο ἄνακτος· ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γαίης ἐννεσίῃσι πολυφραδέσσι δολωθείς,
Ὃν γόνον ἂψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Νικηθεὶς τέχνῃσι βίῃφί τε παιδὸς ἑοῖο.

Celeriter autem deinde robur et fortia membra
Creſcebant illius regis: reuolutis dein annis,
Terrae conſilio aſtuto circumuentus,
Suam ſobolem iterum emiſit magnus Saturnus verſutus,
Victus artibus ac vi filii ſui.

493. ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν Trinc. Steph. marg. atque Robinſ. vulgo erat ἐπιπλομένη δ' ἐνιαυτῇ, in Ald. ἐπιπλομένη ἐνιαυτῇ omiſſo δέ. 494. ἐν ννεσίῃσι Trinc. 496. τέκνῃσι Trinc. In βίῃφι iota ſubſcr. deeſt Ald.

492. Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα] Hic cum ſequentibus nouem verſibus ſunt ſubdititii. *Guietus.*

493. Ἐπιπλομένη δ' ἐνιαυτῇ] Niſi ſit hic immanis τερατολογία Poetica, legendum ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν, *reuolutis annis*, nam Iupiter non eſt tantus factus, vertente anno, vt Patri inſidiari poſſet. *Clericus.*

Ἐπιπλομένη δ' ἐνιαυτῇ] Alii ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν. *Guietus.*

Ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν] Vulgo legitur ἐπιπλομένη δ' ἐνιαυτῇ. Sed haec nimia eſſet τερατολογία, vt animaduertit Clericus. Reſtitui igitur ex MS. R. S. ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν, quam etiam veram eſſe lectionem Stephanus et Guietus coniecerant. ſouem tamen mirabiliter praecocem alii etiam poetae cecinerunt. Callim. in h. in Iov. Καλὰ μὲν ἠέξευ, καλὰ δ' ἔτραφες, ἀράνιε Ζεῦ. Ὀξὺ δ' ἀνήβησας, ταχινοὶ δέ τοι ἦλθον ἴκλοι. Ἀλλ' ἔτι παιδνὸς ἐὼν ἐφράσσαο πάντα τέλεια. *Rob.*

494. Γαίης ἐννεσίῃσι] ἔω, ἵημι, συνίημι, σύνεσις, ἐνέω, ἔνεσις, ἐνεσίη, et geminato ν ἐννεσίη. Sic ab ἴω, ἰὸς, ἰότης, ἰότητος idem. *Guietus.*

495. Ὃν γόνον ἂψ ἀνέηκε] Poſtea eſt ἐξήμησε, *euomuit*, Hoc eſt, carcere emiſit. Quemadmodum verbum quod ſignificat *deglutire*, et quod antea diximus perperam intellectum, ſonat etiam *abdere*: ita verbum קרא *Ko*, quod eſt *vomere*, tralatitio ſignificatu eſt *eiicere*, *emittere*. Sic terra Chananaea dicitur *euomuiſſe*, hoc eſt, eieciſſe *incolas ſuos*, Leuit. XVIII. 28. Similiter Saturnus fertur *euomuiſſe* filios, quos *deglutierat*; hoc eſt, emiſiſſe carcere, in quem eos abdiderat. *Clericus.*

Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον καταπίνων.
Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ, γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο,
Σῆμ' ἔμεν ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι.
Λῦσε δὲ πατροκασιγνήτους ὀλοῶν ἀπὸ δεσμῶν
Οὐρανίδας, οὓς δῆσε πατὴρ ἀεσιφροσύνῃσιν.
Οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν εὐεργεσιάων,
Δῶκαν δὲ βροντὴν, ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Καὶ στεροπήν. τὰ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκεύθει

Primum vero euomuit lapidem, vltimo deuoratum.
Illum quidem Iupiter firmiter defixit in terram ſpatioſam
Pytho in diuina, in amfractu Parnaſſi,
Monumentum vt ſit in poſterum, miraculum mortalibus homi-[nibus.
Soluit vero patruos noxiis a vinculis
Coeligenas, quos vinxerat pater ex amentia.
Qui ipſi retulerunt gratiam beneficiorum,
Dederuntque tonitru, atque candens fulmen,
Et fulgur; quae antea immanis terra occultauerat:

499. Παρνάσσοιο B. 109. Παρνησσοῖο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 500. Ἔμεν' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 501. ὑπὸ Ald. Iunt. 1. 2. Com. 503. Ἀπεμνήσαντο Trinc. marg. Steph. 505. τὰ πρὶν edidit Rob. vulgo τὰ πρὶν.

498. Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε, καὶ τὰ ἑξῆς] Male intellecto hiſtoriae initio, cetera Poetae ei errori conſentanea finxerunt. *Clericus.*

501. Πατροκασιγνήτους] Hoc eſt, Titanas, a quibus etiam ſibi metuebat Saturnus. *Clericus.*

Δῶκαν δὲ βροντὴν καὶ τὰ ἑξῆς] Non proprie hoc intelligendum, nam Cyclopes ſoli crediti ſunt fabricare fulmen, ſed dicuntur Titanes fulmine Iouem donaſſe, quod ei regnum detulerint: quod cum poſtea cum diuinitate confuſum ſit, Deus autem crederetur fulmen mittere, ideo qui Iouem Regem fecerunt, ei fulmen tradidiſſe hic dicuntur. *Clericus.*

502. Οὐρανίδας] Τὰς κύκλωπας, vt ſupra. *Guietus.*

Ἀεσιφροσύνῃσιν] Ab ἄω, ἄομαι, ἄτη, ἀάω, ἄεσις. Heſych. ἄεσις, πόνος, βλάβη. idem ἀεσιφροσύνῃσιν, ἀνοίαις. ἀεσίφρων, hoc eſt, φρενοβλαβὴς, ἄνους. *Guietus.*

505. Τὸ πρὶν δὲ πελώρη] An ſcribendum? τὰ πρίν γε πελώρη. *Guietus.*

506. Τοῖς

Τοῖς πίσυνος, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.
Κέρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὠκεανίνην
Ἠγάγετο Κλυμένην, καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινεν.
Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα.

Quibus confisus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Puellam porro Iapetus pulcram Oceanidem
Duxit Clymenen, et eundem lectum conscendit.
Ipsa vero ei Atlantem magnanimum peperit filium:

507. Ὠκεανίνην Iunt. 1. 2.

506. Τοῖς πίσυνος θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει] Cum Deus post fata factus crederetur, eadem opera fulmen tractare existimatus est. *Clericus.*

507. Κέρην δ' Ἰάπετος] Eruditi vulgo volunt hunc fuisse *Iapetum* Noachi filium, cuius posteri Europam incoluerunt. Quod dubium non esset, si omnes populi Europaei a Iapeto originem duxisse dicerentur. Attamen quia vetustissimae historiae postea interpolatae sunt innumeris mendaciis, mirum non est, si farrago vero et falso mista secum non satis consentiat. Sed et veri forte vestigium in eo est, quod ab aliis *Prometheus*, Iapeti filius, humani generis conditor fuisse dicitur; quia omnes, aut propemodum omnes Europaei ex Iaphetho eius patre oriundi sunt. Vide *Apollodorum* Biblioth. Lib. I. c. VIII. §. 1. et *Hygini* Fab. CXLII. *Clericus.*

509. Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα] Hic postea dicitur coelum sustinere, in terrae finibus, e regione Hesperidum. Credibile est hunc conditorem fuisse Atlantiorum populorum, qui vltimam Africam incolebant, circa montem Atlantem. Is mons, propter summam altitudinem, videbatur sustinere coelum, et quia ad vltimum occasum situs credebatur, qua in parte existimabant coelum terris incumbere. Dictus autem est הבלא *hathla*, aut simili nomine, a radice חבל *thalah*, hoc est, *pendere*, quia altissimae rupes pendere videntur, aut quia *suspensum* sustinere censebatur coelum. Nomen montis inditum videtur primo eorum duci, qui eius iuga, aut valles cultum iuerunt. Certe *Herodotus* scripsit vicinos populos *Atlantas* dictos Lib. IV. c. 184. Τοῖσι, inquit, ἔνομα ἐστὶ Ἄτλαντες, οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν: *hisce nomen est Atlantibus, qui sine nomine* (nempe, proprio singulorum, vt postea docet) *sunt soli hominum*

Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον, ἠδὲ Προμηθέα 510

Peperit praeterea gloria praesignem Menoetium, atque Prome-
[theum

510. Μενοίτιον Iunt. 2.

num quos norimus. Ideo forte Atlas in montem mutatus fingitur. Eum ita describit *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. postquam dixit media Africae, ad occidentem, exusta esse: *Exustis*, inquit, *insulae oppositae sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur. In arenis mons est Atlas dense consurgens, verum incisis undique rupibus praeceps, inuius, et quo magis surgit exilior; qui quod altius quam conspici potest, usque in nubila erigitur, coelum et sidera non tangere modo vertice, sed sustinere quoque dictus est.* Herodotus haec de eo monte antea scripserat Lib. IV. c. 184. ἔστι δεινὸν καὶ κυκλωτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ ἔτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτῶν ἀχ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. ἀδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα ἄτε θέρεος, ἄτε χειμῶνος. τοῦτο ΚΙΟΝΑ τῷ ἀρανῷ λέγεσιν οἱ ἐπιχώριοι εἶναι: *est angustus et undique rotundus, et vt fertur adeo excelsus, vt eius summa iugá nequeant cerni; numquam enim iis desunt nubes, neque aestate, neque hyeme. Hunc COLVMNAM coeli esse dicunt incolae.* Clericus.

510. Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον] Hic Menoetius postea dicitur ὑβριστής, *flagitiosus, contumeliosus*, quod non abit a significatione radicis מנת *menath*, quae, apud Chaldaeos, significat *terruit.* Clericus.

Ἠδὲ Προμηθέα] Προμηθεὺς et Ἐπιμηθεὺς nomina Graeca sunt, non quae antiquissima Lingua primorum Graeciae colonorum imposita hisce Titanibus fuerant. Vel, si mauis, cognomina sunt, quae loco nominum postea fuerunt, cum longa aetas ea obliuione sepeliisset. Προμηθεὺς dictus est ἀπὸ τοῦ προμανθάνειν, *praedisce*re, quod prudentis est; Ἐπιμηθεὺς vero ἀπὸ τοῦ ἐπιμανθάνειν *in ipsa re discere*, quod est improuidi. Si audimus *Sam. Bochartum*, * nomen verum *Prometbei* fuit *Magog*, quia 1. vt Iaphethi filius Magog: ita Iapeti Prometheus: 2. Caucaso Prometheus affixus fuisse fingitur, quia vel ipse vel gens Scytharum ab ipso oriunda in Caucaso fixerat sedes: 3. dicitur ignem e coelo in terram detulisse, quia metallis, circa Caucasum montem effossis, artem metalla igne excoquendi illic aut inuenit, aut restituit. Liquet hoc ex Prometheo vincto *Aeschyli*, vbi sic loquens inducitur:

Χαλκὸν

* In *Phalegi* Lib. I. c. 2.

Ποικίλον; αἰολόμητιν, ἀμαρτινοόν τ' Ἐπιμηθέα,

Varium, verſutum, ſtultumque Epimetheum,

511. Ποικίλον Ald. Mox αἰολομῆτιν Ald. Iunt. 1. 2. ἀμαρτινοῖν Ald.

Χαλκὸν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόν τις
Φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμέ;

Aes, ferrum, argentum, aurumque quis dixerit ſe ante me inueniſſe? 4. Fabula de Promethei hepate, vel corde, quod a vulturibus eroſum contabeſcit, videtur niti nomine *Magog*; eſt enim ab Hebraeo מוג *moug*, vel מגג *magag*, quod eſt *liquefieri, contabeſcere*. Haec *Bochartus*, quae ſi vera ſunt, fortaſſe verum nomen Epimethei fuit *Gog*; filius enim alius Iaphethi ſic vocabatur, qui *Magogi* vicinus erat, hoc eſt, non procul a Caucaſo habitabat; qua de re, vide ſeundem virum doctiſſimum, in Phalegi Lib. III. c. 13. Dictus autem fuerit Epimetheus *Gog*, a radice אגג quae apud Arabas ſignificat *arſit*, *flagrauit*, eo quod exarſerit amore mulierum; quod ſignificatur Pandorae fabula, vt mox videbimus. At ſi Prometheus et Epimetheus iidem ac Gog et Magog ſtatuantur eſſe et Iaphethi filii, quaeret quispiam, qui Ioui coaeui fuerint, quem exiſtimamus non ita multo ante tempora Abrahami Patriarchae vixiſſe? Sed longaeuitas vitae humanae, ea aetate, rem extra dubitationis aleam ponit, et ex Chronologia Moſaica liquet Noachum multis annis, poſt natum Abrahamum mortuum fuiſſe. *Clericus.*

Ποικίλον, αἰολόμητιν] Haec et quae poſtea dicuntur de prudentia et calliditate Promethei, confirmantur iis quae de illo habet *Aeſchylus*, qui in *Prometheo vincto*, omnium ferme artium inuentorem facit. Plurimis enumeratis, ita eum loquentem inducit:

Βραχεῖ δὲ μύθῳ, πάντα συλλήβδην μάθε·
Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.

Breui oratione, omnia ſimul accipe: omnes artes mortalibus a Prometheo profectae ſunt. Clericus.

511. Ἀμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα] Imprudentia Epimethei in eo videtur ſita fuiſſe, quod Pandoram a Diis miſſam vxorem duxerit, vt ſequente verſu docet *Heſiodus*, et pluribus in ſequentibus a v. 570. et in Operibus et Diebus, v. 60. *et ſeqq.* Videntur autem Pandora ſignificari formoſae mulieres, quibus forte nimium deditи populi, qui erant inter mare Caſpium et Pontum Euxinum. Certe etiamnum hodie pulcris mulieribus abundat ea ora, nec aliis ferme Gynaecea Regum Perſarum, Turcarum et

Ὡς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσι·
Πρῶτος γάρ ῥα Διὸς πλαστὴν ὑπέδεκτο γυναῖκα
Παρθένον. ὑβρίσθην δὲ Μενοίτιον εὐρύοπα Ζεὺς
Εἰς ἔρεβος κατέπεμψε, βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ,
Εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ἠνορέης ὑπερόπλου.
Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Πείρασιν ἐν γαίης, πρόπαρ Ἑσπερίδων λιγυφώνων
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι.
Ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεύς.

Qui noxa ſtatim ab initio fuit hominibus inuentoribus rerum.
Primus enim Iouis fictam ſuſcepit mulierem
Virginem. flagitioſum vero Menoetium late videns Iupiter
In Erebum detruſit, feriens ardente fulmine,
Propter improbitatem et fortitudinem inſolentem.
Atlas vero coelum latum ſuſtinet, dura ex neceſſitate,
Finibus in terrae, e regione Heſperidum argutarum
Stans, capiteque et indefeſſis manibus.
Hanc enim ipſi ſortem deſtinauit prudens Iupiter.

513. ὑπαίδεκτο Trinc. ὑπέδεκτο B. 109. 518. πρόπαρ B. 109. λιγυφώνων Ald. Iunt. 1. 520. ἐδάσατο B. 109.

et Indorum ſunt referta. Quod oriri videtur ex coelo, quod idem temporibus Iouis fuit, ac nunc eſt. *Clericus.*

518. Πείρασιν ἐν γαίης καὶ πὰρ ἐξῆς] Vide not. ad v. 215. *Clericus.*

Πρόπαρ ἑσπερίδων] Ex πρὸ et παρὰ compoſitum, cui τὰ πάρος, et πάροιθε, σύνοιχα. *Guietus.*

519. Ἑστηὼς κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι] Hic verſus additicius videtur. *Guietus.*

521. Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον]

Omnes Poëtae in monte Caucaſo factum teſtantur. Itaque ex quatuor fratribus vnus in extremam Africam nauibus aufugit ex Imperio Iouis, hoc eſt, ex Graecia, et praeſertim Theſſalia; alius vero per Boſporum Thracium et Pontum Euxinum in Colchidem iuit. Credibile eſt nonnullos, tyrannidem Iouis fugientes, in extremum orbem ſe ſe contuliſſe. Dicitur autem vinxiſſe Prometheum in Caucaſo, eo quod illuc compulſum, non paſſus fuerit in Graeciam redire, non aliter ac ſi catenis vinctum illic tenuiſſet. *Clericus.*

522. Δεσ-

Δῆσε δ' ἀλυκ]οπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβυλον,
Δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας.
Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπ]τερον· αὐτὰρ ὅγ' ἦπαρ

Ligauit vero firmiſſimis compedibus Promethea verſutum,
Vinculis duris mediam in columnam affigens.
Et ei aquilam immiſit expanſis alis: ceterum haec hepar

522. Δεσμοῖς ἀργαλέοισι διὰ κίον' ἐλάσσας] Haec pertinent ad deſcriptionem vinculorum, qua in re ingenio ſuo Poetae, prout voluerunt, indulſerunt. *Clericus.*

Διὰ κίον' ἐλάσσας] Τμῆσις, διελάσας. *Guietus.*

523. Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον] Alii vultures dicunt, quia Poetae, in circumſtantiis deſcribendis, omnia ſibi licere putant. *Clericus.*

— αὐτὰρ ὅγ' ἦπαρ Ἔσθιεν ἀθάνατον.] Haec ipſa res eſt, quae conſideranda eſt, omiſſis omnibus παρέργοις. Si autem Phoenicia Lingua *Iecur* dicere velimus, vtemur voce כבד *chabed*, quae efferri, iisdem ſervatis conſonantibus, poteſt *chabod*; quae vox non raro *diuitias* ſignificat. Itaque ſimilitudine vocum decepti, pro *diuitiis* Promethei dixerunt eius *iecur*. Nimirum cum Prometheus metalla exerceret circa Caucaſum, neque fodinas vmquam exhaurire poſſe videretur; vulgo ferebant, quod interdiu e fodinis hauriebatur, id noctu iterum creſcere, vt ſignificarent exhauriri non magis poſſe fodinas, quam ſi tantumdem metallorum enatum fuiſſet ſingulis noctibus, quantum quotidie effodiebatur. Hinc nata fabula, quae ornamentis poeticis adaucta paulatim nimium quantum ab origine receſſit. *Clericus.*

Ἦπαρ Ἔσθ. ἀθ.] Hanc fabulam ſic exponit Scholiaſtes: Ὁ δὲ αἰετὸς, βιωτικὰς μερίμνας, καὶ ἐφημερινὰς, αἵτινες συνέχουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀναλίσκουσι τὰς φρένας ἐφ' ἡμέραν, ὥσπερ καὶ αἰετὸς τὸ ἧπαρ. *Volucer autem ſignificat curas illas, quae in vita quotidie occurrunt, comprimentes hominem eiusque animum aſſidue conſumentes, vt iecur volucer.* Similiter Lucretius l. 3. Tityi fabulam exponit. Tityos nobis hic eſt in amore iacentem Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor, Aut alia quauis ſcindunt cuppedine curae. *Rob.*

Ἐπ' αἰετὸν ὦρσε] ἐπῶρσε. *Guietus.*

524. Τὸ

Ἤσθιεν ἀθάνατον· τὸ δ' αὐέξετο ἶσον ἁπάντῃ
Νυκτὸς, ὅσον πρόπαν ἦμαρ ἔδοι τανυσίπτερος ὄρνις. 525
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἡρακλέης ἔκτεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νῆσον ἄλαλκεν
Ἰαπετιονίδῃ, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων.
Οὐκ ἀέκητι Διὸς ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
Markl. in suppl. 136. Valck. in Ammon. p. 98. Ὄφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγένεος κλέος εἴη 530
Πλεῖον ἔτ' ἢ τοπάροιθεν ἐπὶ χθόνα πυλυβότειραν.
Τοῦτον ἄρ' ἀζόμενος παύσθη χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκεν,

Comedebat immortale: quin ipsum crescebat tantum vbique
Noctu, quantum toto die edisset extentas alas habens auis.
Hunc quidem Alcmenae formosae fortis filius
Hercules occidit, malam vero pestem profligauit
Ab Iapetionida, et liberauit ab aegritudine:
Non inuito Ioue Olympio in alto imperante,
Quo Herculis Thebis geniti gloria esset
Maior etiam quam antea, super terram multos pascentem.
Eum itaque veneratus remisit iram, quam prius habuerat,

524. Ὅσσον Trinc. ἁπάντῃ Ald. 525. ἦδει Ald. Iunt. 1. 528. δυσφοσυνάων Iunt. 2. 531. τὸ πάροιθεν Ald. 532. et 533. in vnum versum contraxit Rob. v. Not. ἄρ' legit etiam Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἀζόμενος Ald. v. sequ. in Graev. Cler. et Ald. est παύσθη, sed Heins. παύσθη.

524. Τὸ δ' αὐέξετο ἶσον ἁπάντῃ] An? τόσσον ἁπάντῃ, *vndique*. Guietus.

527. Ἡρακλέης ἔκτεινε] Non Thebanus, sed alius multo antiquior, Tyrius ברכל *barochel* hoc est, mercator, qui nauibus Colchidem petiit et incolas forte nonnullos illinc in Graeciam transtulit. Plures fuisse Hercules ostendemus, in Diss. de Hercule. Sed Boeotus vates populari suo tribuit, quae antiquioris erant. *Clericus.*

532. Τοῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν] Est versus suppositicius. *Guietus.*

Τοῦτον ἄρ' ἀζόμενος] Vulgo legitur

Τοῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν·
Καί περ χωόμενος παύσθη χόλου ὃν πρὶν ἔχεσκεν.

Guietus censet priorem versum esse suppositicium, hac, arbitror, de causa, quoniam mera est repetitio versuum praecedentium. Videor igitur veram lectionem eruisse e Cod. R. S. qui ita scribit,

Ταῦτ'

Οὕνεκ' ἐρίζετο βυλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.
Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοί τ' ἄνθρωποι
Μηκώνῃ, τότ' ἔπειτα μέγαν βῶν πρόφρονι θυμῷ
Δασσάμενος πρὄθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.

Eo quod contendiſſet conſilio cum praepotente Ioue.
Etenim quando diſceptabant inter ſe Dii mortalesque homines
Meconae, ibi tum magnum bouem volente animo
Diuiſum propoſuit, Iouis mentem fallens.

533. βυλαῖσιν Heinſ. βυλὰ Ald. Iunt. 1. 534. θνητοί τε Ald. Iunt. 1. 535. Μηκώνῃ Steph. Com. Heinſ. reliquae ſine iota ſubſcripto. 536. ζωὸν v. ἐξαπατίσκων Ald. Iunt. 1. 2.

Ταῦτ' ἄρ' ἀΐζόμενος παύσθη χόλον, ὃν πρὶν ἐπέῖχεν.

Duobus enim verſibus in vnum coaleſcentibus vitatur ταυτολογία, longeque commodior ſenſus exhibetur. *Rob.*

533. Ἔρίζετο βυλὰς] Subintelligе κατὰ, certauit, nimirum, artibus cum Ioue; quem etiam ſefellit in conuiuio, vt in ſequentibus docet *Heſiodus*. Itaque βυλαὶ ſunt hic τέχναι, *artes*, qua voce non ſemel in ſequentibus vtitur Poeta. *Clericus.*

Οὕνεκ' ἐρίζετο βυλὰς ὑπερμενεῖ Κρονίωνι] Hic quoque eſt ſuppoſititius. *Guietus.*

534. Ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοὶ τ' ἄνθρωποι] Dii dicuntur hic Saturni liberi, aliique eorum ſocii; homines vero incolae, vt videtur, Peloponneſi, quos forte ſibi ſubiicere volebat Iupiter. Huius contentionis nulla, quod equidem ſciam, alibi occurrit mentio. Interea hinc quoque apparet Deos et homines eiusdem fuiſſe generis, hoc eſt, mortales, ſed nobilitate et opibus antecelluiſſe Deos. *Clericus.*

Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ] An de ſacrificiis fuit illa diſceptatio. Vide Scholiaſt. *Guietus.*

535. Μηκώνῃ] Hoc eſt, Sicyone, vetuſtiſſima vrbe Peloponneſi; cuius Reges antiquiſſimi Graeciae habebantur. Certe *Euſebius* Aegialeum, primum Sicyonis Regem, aequalem facit Nino et Abrahamo. Vide initium eius *Chronicorum Canonum*. *Strabo* autem docet Sicyonem prius Meconem dictam. Τὴν Σικυῶνα πρότερον Μηκώνην ἐκάλεν, *Sicyonem prius vocabant Meconen.* Lib. VIII. p. 265. Ed. Genevenſis. Hinc emendandus Scholiaſtes, cuius verba ſunt hic corruptiſſima. Vrbs eſt Achaïae proprie dictae, non Argolidis, vt ille perperam habet. *Clericus.*

536. Δασσάμενος πρόθηκε]

Τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε καὶ ἔγκατα πίονι δημῷ
Ἐν ῥινῷ κατέθηκε, καλύψας γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δ' αὖτ' ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ
Εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας ἀργέτι δημῷ,
Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Ἰαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
Ὦ πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσσαο μοίρας.
Ὡς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς·
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
Ἦκ' ἐπιμειδήσας· (δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης)
Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
Τῶν δ' ἕλευ ὁππότερόν σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει.

Nam hac quidem parte carnesque et inteſtina cum pingui adipe
In pelle depoſuit, tegens ventre bubulo:
In altera rurſum oſſa alba bouis doloſa arte
Rite diſponens recondidit tegens candida aruina.
Iamque tum ipſum allocutus eſt pater hominumque Deorumque:
Iapetionida omnium illuſtriſſime regum,
O amice, quam inique partitus es portiones!
Sic dixit eum carpens Iupiter perpetua conſilia ſciens.
Hunc viciſſim allocutus eſt Prometheus vafer,
Tacite arridens: (doloſae autem non immemor erat artis)
Iupiter glorioſiſſime, maxime Deorum ſempiternorum,
Harum elige vtram tibi in pectoribus animus ſuadet.

537. Τοῖς μὲν B. 109. Mox πιονὶ Ald. 540. καλύψας Trinc. 543. μοίρων Ald. Iunt. I. 544. Ζεῦ B. 109.

κε] Vt eligeret Iupiter quem vellet, ita vt altera pars Diis cederet, altera hominibus. Quod factum videtur diremto certamine, cum victor eſſet Iupiter. *Clericus.*

Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων] Scribendum videtur ἐξαπαφήσων. *Guietus.*

537. Τῷ μὲν γὰρ σάρκας] Scribendum videtur τῇ μὲν γὰρ σάρκας, vt et verſu 540. pro τῷ δ' αὖτ' ὀστέα, τῇ δ' αὖτ' ὀστέα. in quo et pro ὑπὸ τέχνῃ, an? ὑπὸ τέχνῃ. vt ex v. 555. *Guietus.*

542. Πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων] *Reges* hic ſunt *Dii*, vt alibi ſaepe. Prometheus hic dicitur inter omnes Deos conſpicuus, nimirum, artium variarum peritia, *Clericus.*

550. Γνῶ

Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δ' ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Γνῶ ῥ', οὐδ' ἠγνοίησε δόλον. κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλεν.
Χερσὶ δ' ὅγ' ἀμφοτέρῃσιν ἀνείλετο λευκὸν ἄλειφαρ.
Χώσατο δὲ φρένας· ἀμφὶ χόλος δέ μιν ἵκετο θυμόν,
Ὡς ἴδεν ὀστέα λευκὰ βοὸς, δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ.
Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Καίουσ' ὀστέα λευκὰ θυηέντων ἐπὶ βωμῶν.

Dixit sane dolosa cogitans. Iupiter autem aeterna consilia sciens
Cognouit certe, nec ignorauit dolum: mala autem concipiebat
Aduersus homines mortales, quae et perficienda erant. [animo
Manibus vero hic vtrisque sustulit album adipem.
Irascebatur autem mente: ira vero eius occupabat animum,
Vt vidit ossa alba bouis, dolosa arte.
Ex illo tempore Diis super terram genus hominum
Adolent ossa alba odoratis in aris.

549. μείδεα B. 109. 552. ἄλειφα Trinc. 553. θυμῷ B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 556. βωμῷ B. 109. Ald. βωμῷ Iunt. 1. βώμῳ Iunt. 2.

550. Γνῶ ῥ', οὐδ' ἠγνοίησε] *Sciuit, neque ignorauit.* Hoc est, plane sciebat. Sic frequenter loquuntur Hebraei et omnis generis Scriptores. Vide quae notauimus ad Gen. XI. 30. Ceterum *Hesiodus* ausus non est dicere Iouem deceptum fuisse, ne Deo illudere videretur; attamen sequentia deceptum ostendunt. Nam nisi deceptus fuisset, nulla ratio erat, cur vsque adeo indignaretur Prometheo, et quidem tum demum cum ossa vidit esse sub adipe. Vide *Lucianum* in Prometheo, siue Caucaso. *Clericus.*

Κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ Θνητοῖς ἀνθρώποισι.] Quia, nimirum, hominibus apponebatur altera pars bouis. *Clericus.*

555. Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ, καὶ τὰ ἑξῆς] Videtur hoc velle *H. sodus*, originem adolendorum ossium inde ortam; quod tamen absurdum est, cum debuerint homines peccati potius abolere memoriam, et cauere ne Diis contumelioſum Promethei factum in animum reuocarent. Si dixisset hinc natam consuetudinem offerendorum holocautomatum, quorum omnia comburebantur, nulla esset difficultas, in hac eius *αἰτιολογίᾳ*. *Clericus.*

Τὸν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων περὶ μήδεα εἰδὼς,
Ὦ πέπον, ὐκ ἄρα πω δολίης ἐπιλήθεο τέχνης.
Ὡς φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς· 560
Ἐκ τούτου δ' ἤπειτα, δόλου μεμνημένος αἰεὶ,
Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν.
Ἀλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο,
Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν 565

Hunc autem valde indignatus allocutus est nubicogus Iupiter:
Iapetionida super omnes sapiens,
O amice, nondum sane dolosae oblitus es artis.
Sic dixit ira percitus Iupiter aeterna consilia sciens.
Ex illo tempore deinceps, doli memor semper,
Non dabat miseris ignem insatiabilem
Mortalibus hominibus, qui super terram habitant.
Sed ipsum decepit egregius filius Iapeti,
Furatus indomiti ignis eminus apparentem splendorem

558. πέρι Ald. 562. μελίῃσι B. 109. R. S. Ald. μελίησι Iunt. 1. 2. Trinc. 563. ναιετάουσιν Iunt. 1. 2.

562. Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο] Hoc est, vt videtur, Peloponnesiis, aut aliis populis interdixit vsu ignis, in officinis in quibus metalla conflabantur; ne forte in ferrariis officinis tela fierent, aliaque arma, quibus aduersus Iouem ipsum vterentur. Nam omni vsu ignis neque carere possunt homines, neque arceri. Simile interdictum memorato legere est 1. Sam. Cap. XIII, 19. *Clericus.*

Μελέοισι] Huic interpretationi fauet lectio quam exhibent Codices Bodl. et R. S. Ibi enim pro μελέοισι legimus μελίῃσι, quae vox *hastis* significat, vt passim videre est apud Homerum. *Rob.*

565. Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν] Hoc est, inuito Ioue, iterum instituit eiusmodi officinas; cuius rei vestigium cernere licuit, ab antiquissimis temporibus, apud *Chalybes*; quos primos calluisse artem tractandi ferri testantur Veteres, quo factum vt ab *Aeschylo* dicantur σιδηροτέκτονες, in Prometheo vincto, v. 688. vbi memoratis Scythis, ita loquitur Prometheus:

Λαιᾶς δὲ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες

Qinẽ-

Ἐν κοίλῳ νάρθηκι. δάκεν δ' ἄρα νειόθι θυμὸν
Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,
Ὡς ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν.
Λύτικα δ' ἀντὶ πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι.

In concaua ferula. momordit vero in animo
Iouem in alto tonantem, et ad iram eius animus commotus est,
Vt vidit inter homines ignis procul apparentem splendorem.
Protinus autem pro igne struxit malum hominibus.

568. πυρὸς Ald. 569. τεῦξε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

Οἰκεῦσι Χάλυβες.
Ad sinistram autem manum fabri ferrarii sunt Chalybes; nimirum, ad Ponti Euxini orientalia littora, quae a sedibus Promethei non fuerunt remota. *Tzetzes* Chiliad. X. 338.

Χάλυβες ἔθνος ἔγγιστα τελεῦν τῆς Τραπεζοῦντος,
Οὗτοι λέγονται σίδηρον ἐφευρηκέναι πρῶτοι.
Καὶ τὸν χαλκὸν δὲ χαλυβδὸν,
χαλκὸν τε λέγεσί μοι,
Οἷα καὶ τοῦτον εὕρεμα τελοῦντα τῶν Χαλύβων.

Chalybes, gens est proxima Trapezunti; hi dicuntur ferrum inuenisse primi. Aes etiam vocant et Chalybum et aes, quasi hoc quoque sit inuentum Chalybum. Virgilius Georg. I. v. 58.

India mittit ebur, molles sua thura Sabaei,
At Chalybes nudi ferrum. Clericus.

569. Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Hoc est, formosis meretricibus immissis, populos ceteroqui fortes emolliuit, qua arte ferocem Lydorum indolem domuisse proditur Cyrus, consilio Croesi. Cum enim victi saepius rebellassent, Croesus sententiam rogatus de ratione qua Lydi in officio in posterum contineri possent, inter alia haec respondit: πρόεπε αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τὰς παῖδας, καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας: * *edicito illis vt liberos cytharam pulsare, psallere, et cauponari doceant; et breui eos, o Rex, videbis mulieres pro viris factos.* Hae artes olim fere perinde habebantur, quasi lenocinium exercere, ideoque *Iustinus* Lib. I. c. 7. ita rem expressit: *Interiecto deinde tempore, Lydi rebellauere, occupato in aliis bellis Cyro; quibus iterum victis, arma et equi adempti, iussitque cauponias, et ludicras artes, et lenocinia exercere. Et sic gens industria quondam potens et manu strenua, effoeminata mollitia, luxuriaque virtutem pristinam perdidit.* Ac sane, vt alibi docet *Herodotus*,

* τὰς

* *Herodotus* Lib. I. c. 155.

Γαίης γὰρ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βυλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι· κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνυς νεοθηλέος ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτὰς παρέθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῇφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διὶ πατρί.

E terra enim conformauit perquam celebris Vulcanus
Virginis pudicae ſimulacrum, Saturnii conſilio.
Cinxit vero et adornauit Dea caeſiis oculis Minerua
Candida veſte: capiti vero calyptram
Ingenioſe factam manibus impoſuit, mirum viſu:
Circum vero ei ſerta recens florentis e floribus herbae
Amoena impoſuit capiti Pallas Minerua:
Circumque ei coronam auream caput poſuit,
Quam ipſe fecerat inclytus Vulcanus,
Elaborans manibus, gratificans Ioui patri.

571. αἰδοίῃ Ald. 573. Ἀργυφέῃ Trinc. κατακρῆθεν Iunt. 1. e. κατακρήθεν B. 109. 575. νεοθηλέης Trinc. νεοθηλέας Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. 576. Ἱμερτὲς Ald. 577. δὲ abeſt ab Ald. Iunt. 1. 2.

* τὰ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες ἐπορνεύοντο πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς, *Lydorum populi filiae omnes proſtabant, ſibi dotem colligentes.* Coniicimus Epimetheo et popularibus ſimilia contigiſſe, ex v. 590. et ſequentibus, ex quibus non difficile eſt intellectu nomine Pandorae meretrices deſcribi. Ceterae circumſtantiae ſunt ornamenta Poetica veteris hiſtoriae. *Clericus.*

Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Non ſolae meretrices, vt vult Clericus, nomine Pandorae ſignificantur, quanquam vox θηλύτεραι, quae infra occurrit v. 589. exponitur, αἱ πρὸς τὰ ἀφροδίσια καταφορώτεραι, Schol. Hom. ad Il. θ, 52c. Patet autem ex verſibus 602. et ſqq. toti foemineo ſexui, etiam vxoribus, iniquo, vti ſpero, Poetae noſtri iudicio, deſcriptionem hanc competere. *Rob.*

570. Γαίης γὰρ σύμπλασσε] h. e. ἐκ γαίης. Sic in ἔργοις. *Guietus.*

* *Lib.* 1. *c.* 93.

Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλ' ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα,
Τῶν ἔγε πόλλ' ἐνέθηκε, (χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ,
Θαυμασίη) ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ τεῦξε καλὸν κακὸν, ἀντ' ἀγαθοῖο,
Ἐξάγαγ' ἔνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,
Κόσμῳ ἀγαλλομένην γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεὰς θνητούς τ' ἀνθρώπους,
Ὡς εἶδον δόλον αἰπὺν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
Ἐκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων.
Τῆς γὰρ ὀλώϊόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης ὀ σύμφορα, ἀλλὰ κόροιο.
Ὡς δ' ὅποτ' ἐν σμήνεσσι κατηρεφέεσσι μέλισσαι
Κηφῆνας βόσκουσι, κακῶν ξυνήονας ἔργων,

In hac artificiosa multa caelata erant, mira visu,
Belluae quas Continens plurimas alit, atque Mare,
Ex illis multas in ea posuit, (gratia vero resplendebat magna,
Mirabilis) animantibus similes viuis.
Ceterum postquam effecit pulcrum malum, pro bono,
Eduxit vbi alii erant Dii atque homines,
Ornatu gestientem caesiae Palladis forti patre prognatae. [nes
Admiratio autem cepit immortalesque Deos mortalesque homi-
Vbi viderunt dolum exitiosum, inexplicabilem hominibus.
Ex illa enim genus est mulierum tenerarum.
Illius enim pernicioſum est genus et gens mulierum
Nocumentum ingens mortales inter homines habitant,
Pernicioſae paupertatis non comites, sed luxus.
Ac veluti cum in aluearijs tectis apes
Fucos pascunt, malorum participes operum,

581. Κνώδαλα ὅσσ' Ald. Iunt. 1. 2. ὅσσ' etiam habet Trinc. Mox πολλὰ omittit Ald. 583. Θαυματία Trinc. 590. ἐστὶ Ald. 592. ἀσύμφοροι B. 109. Ald. ἀσύμφορα Iunt. 1. Mox ἀλλ' ἀκόροιο Iunt. 1. et 2. 593. σίμβλοισι B. 109. 594. Βόσκωσι κακὰς Trinc.

594. Ξυνήονας ἔργων] Hoc est, κακῶν ἔργων κοινωνὰς, κακὰ ἔργα κοινωνοῦντας. *Guietus.*

Αἱ μέν τε πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἡμάτιαι σπεύδουσι, τιθεῖσί τε κηρία λευκὰ,
Οἱ δ' ἔντοσθε μένοντες ἐπηρεφέας κατὰ σίμβλους,
Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται.
Ὣς δ' αὔτως ἀνδράσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνήονας ἔργων
Ἀργαλέων. ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο·
Ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,
Μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἵκηται,
Χήτει γηροκόμοιο, ὅδ' ἀβιότῳ ἐπιδευὴς
Ζώει, ἀποφθιμένῳ δὲ διὰ κτῆσιν δατέονται

Illae quidem per totum diem ad ſolem occidentem
Diurnae laborant, et faciunt fauos albos,
At illi intus permanentes coopertis in aluearijs,
Alienum laborem ſuum in ventrem metunt:
Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
Iupiter altitonans dedit, participes operum
Moleſtorum. aliud vero praebuit malum pro bono:
Qui nuptias refugiens, et anxietate plenas res mulierum,
Non vxorem ducere velit, grauem vero attigerit ſeneſtam,
Caret quae ſeneſtutem foueat; ſi non ſine opibus
Viuat, mortui vero poſſeſſionem inter ſe diuidunt

595. οἱ μεν Ald. Mox κατὰ δύντα Trinc. 597. ἐπιρεφίας Ald. Iunt. 1. Trinc. ἐπιῤῥεφίας Iunt. 2. 599. ἁσαύτως Trinc. 601. δ' ὑπερεν Trinc.

595. Αἱ μέν τε] Scribendum videtur αἱ μέν γε. *Guietus.*

596. Κηρία λευκὰ] Hoc eſt, λαμπρὰ τὰ γλήνη. Heſych. *Guietus.*

601. Ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο] Hoc eſt, pro bono quod ex mulierum carentia ſortitus eſt, ſubintelligе τούτῳ ὅσκε γάμον etc. *ei qui nuptias* etc. ordo: ἕτερον δὲ κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο ἔπορεν τούτῳ ὃς μὴ γαμῶν εἰς γῆρας ἔλθῃ χήτει γηροκόμε. *Guietus.*

604. Οὐ βιότῳ ἐπιδευὴς] Penuria, per penuriam. *Guietus.*

605. Διὰ κτῆσιν δατέονται] Magnam eſſe dolori acceſſionem declarat Homerus, ſi, amiſſo filio, ad peregrinos tranſitura ſit hereditas. Τιὸν δ' ἀπὸ τέκετ' ἄλλον ἐπὶ κτεάτεσσι λιπέσθαι. Ἐνθ' ἔγε τὸν ἐνάριζε, φίλον δ' ἐξαίνυτο θυμὸν

Χηρωσαί. ὣ δ' αὖτε γάμῳ μετὰ μοῖρα γένηται,
Κεδνὴν δ' ἔσχεν ἄκοιτιν, ἀρηρυῖαν πραπίδεσσι,
Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει
Ἔμμεναι. ὅς δέ κε τέτμῃ ἀταρτηροῖο γενέθλης,
Ζώει ἐνὶ στήθεσσιν ἔχων ἀλίαστον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστιν,
Ὡς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν.
Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀνάκητα Προμηθεὺς

Remoti cognati. cui vero nuptiarum conditio contigerit,
Pudicam vero habuerit coniugem, sapientem,
Huic perpetuo malum cum bono certat,
Vt adsit. qui vero adeptus fuerit nocentis generis foeminam,
Viuit in pectore gestans perpetuum moerorem
Animo et corde, et immedicabile malum est.
Adeo non licet Iouis fallere consilium, neque effugere.
Neque enim Iapetionides nulli iniurius Prometheus

606. Ὣ sine iota habet edit. Robinſ. 607. ἔσχε Ald. Iunt. 1. ἔσχη Trinc. 608. δ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 609. ὃν B. 109. Ald. Iunt. 1. δέ κε τέμνῃ B. 109. 611. ἀνίκητον Iunt. 1. 2. Trinc. 612. Ὡς Ald.

μὸν Ἀμφοτέροιν. πατέρι δὲ γόον, καὶ κήδεα λυγρὰ Λεῖπ', ἐπεὶ ἀ ζώοντε μάχης ἐνοσήσαντε Δέξατο· χηρωσαὶ δὲ διὰ κτῆσιν δατέοντο, Il. E, 154. etc. Vide etiam Geneſ. cap. 15. vbi fruſtra ſibi diuina munera Abramus collata exiſtimauit, cum, deficiente filio, familiarem ſeruum haeredem ſibi fore crediderit. *Rob.*

606. Μετὰ μοῖρα γένηται] Τμῆσις μεταγένηται, h. e. μετῇ. *Guietus.*

608. Κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει] Hoc eſt, *malum pro bono obſtat. Guietus.*

Κακὸν — ἔμμεναι] Dicit Scholiaſtes, Τὸ ἔμμεναι παρέλκει. Itaque plerumque vertitur, *Malum perpetuo eum bono certat.* Ego autem τὸ ἔμμεναι παρέλκειν non exiſtimo, ſed vertendum eſſe, *Malum perpetuo certat cum bono, vt ſit.* Qui aliter exponunt iniquum ferunt iudicium de coniugali vita, exiſtimantes in feliciſſimis nuptiis malum bono aequale eſſe; cum Poeta nihil vltra videatur innuiſſe, quam quod in ſortem feliciſſimam mala quaedam ſe ſemper intrudant. *Rob.*

609. Ἀταρτηροῖο γενέθλης] Subintellige γυναῖκα. v. ſeq. ἀλίαστον, hoc eſt, ἄφυκτον ἀχώριστον. *Guietus.*

Τοῖο γ' ὑπεξήλυξε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Καὶ πολύϊδριν ἐόντα μέγας κατὰ δεσμὸς ἐρύκει.
Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ,
Κόττῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
Ἠνορέην ὑπέροπλον ἀγώμενος, ἠδὲ καὶ εἶδος,
Καὶ μέγεθος· κατένασσε δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ἔνθ' οἵγ' ἄλγε' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες,
Εἵατ' ἐπ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι Γαίης,

Illius euitauit grauem iram, sed necessario,
Quamuis multiscius sit, magnum vinculum coercet.
Briareo vero vbi primum pater iratus erat animo,
Cottoque atque Gygae, ligauit forti vinculo,
Fortitudinem immanem admirans, atque etiam formam,
Et magnitudinem: collocauit autem sub terram latam,
Vbi illi dolores habentes sub terra agentes,
Sedent in extrema plaga, magnae in finibus Terrae,

614. ἀνάγκη Ald. Iunt. 1. 615. καταδεσμὸς Ald. 616. ὡς τε πρῶτα Ald. ὀδύσσατο Ald. Iunt. 1.

616. Πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ] Οὐρανὸς. *Guietus.*

Πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ] Hoc est, Saturnus, vt sequentia ostendunt. *Clericus.*

Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα] Vnicum hoc, quod noui, occurrit exemplum vocis Βριάρεως in quatuor Syllabas dissolutae, producta prima. Poetae omnes tam Graeci, quam Latini trisyllabam exhibent, penultima et antepenultima correptis, vt supra v. 149. Κόττος τε, Βριάρεώς τε, et infra v. 733. et 816. Hoc tamen exemplum a communi vsu recedens Doctiss. Bentleium videtur effugisse, qui cum hanc vocem in quatuor Syllabas resolutam apud Miltonum inuenerit, idcirco illud carmen in editione sua quasi Illustrissimo Poeta indignum expunxit. Nescio tamen annon quibusdam potius videatur versus mutilus esse et ἀνέφαλος, quam prima in Βριάρεω syllaba produci. Potuit sane librariorum incuria excidere articulus τῷ, qui versum perfeciisset; eundemque memini articulum alibi a poeta huic nomini adnexum; infra nempe v. 733. Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος. *Rob.*

619. Ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης] In carcere, nimirum, subterraneo, aut quem subterraneum fingit Poeta. Hinc *Hesiodus* incipit narrare bellum, quod patri intulit Iupiter. *Clericus.*

629. Τιτῆ-

Δηθὰ μάλ' ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες,
Ἀλλὰ σφέας Κρονίδης τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Οὓς τέκεν ἠύκομος Ῥείη Κρόνῳ ἐν φιλότητι,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν ἀνήγαγον ἐς φάος αὖτις.
Αὐτὴ γάρ σφιν ἅπαντα διηνεκέως κατέλεξε,
Σὺν κείνοις νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
Δηρὸν γὰρ μάρναντο, πόνον θυμαλγέ' ἔχοντες,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο,
Ἀντίον ἀλλήλοισι διὰ κρατερὰς ὑσμίνας·
Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὀθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ,
Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Οὐλύμποιο θεοὶ δωτῆρες ἐάων,

Vsque valde moerentes, corde magnum luctum habentes.
Sed ipsos Saturnius atque immortales Dii alii
Quos peperit pulcricoma Rhea Saturni in amore,
Terrae consiliis reduxerunt in lucem iterum.
Ipsa enim eis cuncta prolixe recensuit,
Cum illis victoriamque et splendidam gloriam accepturos.
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habentes,
Titanesque Dii, et quotquot e Saturno nati sunt,
Contra sese mutuo per validas pugnas:
Hi quidem ab alta Othry, Titanes gloriosi,
Illi vero ab Olympo, Dii datores bonorum,

623. pro καὶ, ἠδ' Ald. Trinc. Steph. Com. Heins. 627. κείνοισι B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 631. Ὀρθύος Iunt. 1. 2. 632. Οἱ δ' Ald.

629. Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο] Dii quidem prioris aetatis, *Titanes* dicti, quasi *luto geniti*, vt antea diximus; Dii vero posterioris a Saturno orti, simpliciter *Dii*. Clericus.

631. Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὀθρυος Τιτῆνες ἀγαυοὶ] Saturnus cum suis videtur Othryn montem quasi arcem occupasse, et obsessus fuisse in eo loco; qui forte duxit hinc nomen, nam עטר *batar* est *cinxit*. Mons est qui Phthiotidem a meridie claudit. *Clericus*.

632. Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Ὀλύμποιο θεοὶ] Olympus est ad septem triones eiusdem Thessaliae tractus, in quo Iupiter sedes fixit. Antiquus auctor * *Euhemerus*, vt verbis vtar *Lactantii* e Lib. I. c. 11. Inst. Diuinarum, qui fuit ex ciuitate Messana,

* Viuebat tempore Cassandri, Antipatri F. regis Macedoniae, ante Chr. Nat. CCCX.

Οὓς τέκεν ἠΰκομος Ῥείη Κρόνῳ εὐνηθεῖσα.
Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες,
Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείας ἐνιαυτούς.
Οὐδέ τις ἦν ἔριδος χαλεπῆς λύσις, οὐδὲ τελευτὴ

Quos peperit pulcricoma Rhea Saturno concumbens.
Illi sane tum inter se pugnam animum excruciantem habentes,
Continenter pugnabant, decem totos annos.
Neque vllus erat contentionis grauis exitus, neque finis

636. ἦν omittit Ald. Mox τελευτὴν Ald. Trinc.

na, res gestas Iouis et ceterorum, qui Dii putabantur, collegerat; historiamque contexuerat ex titulis et inscriptionibus sacris, quae in antiquissimis Templis habebantur, maximeque in fano Iouis Triphylii, vbi auream columnam positam esse ab ipso Ioue titulus indicabat. In qua columna, gesta sua perscripserat, vt monumentum esset posteris rerum suarum. Hanc historiam interpretatus erat *Ennius*, et sequutus; cuius haec sunt verba, prout ea recitat *Lactantius*, loco memorato: *Ea tempestate, Iupiter in monte Olympo maximam partem vitae colebat; et eo ad eum in ius veniebant si quae res in controuersia erant. Item, si quis quid noui inuenerat, quod ad vitam humanam vtile esset, eo veniebat, atque Ioui ostendebat.* Ex eo igitur monte Iupiter, cum suis, egressus, bellum intulit Saturno; neque enim putandum eos, ex montibus aliquot millibus passuum remotis, missilia in se invicem coniecisse. *Clericus.*

634. Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες] Hinc manifesto liquet, vt ex innumeris aliis, Deos fuisse antiquissimos incolas Graeciae. Sacra Historia ita habebat, vt docet *Lactantius* Lib. I. c. 14. *Iouem adultum, cum audiuisset patrem atque matrem* (a Titanibus) *custodiis circumseptos atque in vincula coniectos, venisse cum magna Cretensium multitudine, Titanumque ac filios eius pugnando vicisse; parentes vinculis exemisse, patri regnum reddidisse, atque in Cretam remeasse. Post haec deinde Saturno datam sortem, vt caueret ne eum filius e regno expelleret; illum eleuandae sortis, atque effugiendi periculi gratia, insidiatum Ioui, vt eum necaret. Iouem cognitis insidiis, regnum sibi denuo vindicasse, ac fugasse Saturnum; ex Thessalia, nimirum.* Scio *Euhemerum*, quasi hominem vanum traduci, sed non est hic locus eius defendendi. Interea omnia suadent Thessaliam fuisse sedem belli inter Deos, et praemium victoris. *Clericus.*

639. Ηὲς-

Οὐδετέροις, ἶσον δὲ τέλος τέτατο πολέμοιο.
Ἀλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄρμενα πάντα,
Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι,

Alterutris: aequaliter autem finis extendebatur belli.
Sed quando iam illis praebuit congruentia omnia,
Nectarque ambrosiamque, quibus Dii ipsi vescuntur,

638. Παρέσχεθεν] Subintellige Κρονίδης e superioribus. *Guietus.*

639. Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσιν] Si hic vrgeremus verbum ἔδουσι, sequeretur vtrumque esse cibum, neutrum potum; attamen plerique ambrosiam cibum fuisse contendunt, nectar potum. At est locus *Homeri* plane huic contrarius, ex quo colligere eadem ratione possis vtrumque fuisse potum. Exstat Odyss. Υ, v. 359. vbi Polyphemus de vino, quod ei bibendum dederat Vlysses:

Ἀλλὰ τόδ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρός ἐστιν ἀπορρώξ.

Verum hoc ambrosiae et nectaris est riuus. Ad quem locum *Eustathius*: σημείωσαι, inquit, ὅτι ἐν τῷ ἀπορρώξ ἐμφαίνει ὁ ποιητὴς ὡς ἐκ ἀπᾴδον ἐστὶ νοῆσαι καὶ τὴν ἀμβροσίαν ὑγρόν τι ὥσπερ καὶ τὸ νέκταρ. τὸ γὰρ ἀπορρώξ τοῖς ὑγροῖς προσαρμόζει, δηλοῖ γὰρ ἀπόρροιαν. ἔτω γὲν καὶ ἐποίησάν τινες τῶν νεωτέρων, τὴν ἀμβροσίαν λαβόντες εἰς ὑγρὰν θείαν τροφήν. ἴσως δὲ καὶ συνεκδοχικῶς πρὸς μόνον τὸ νέκταρ κεῖται ἡ ἀπορρώξ, ὡς χρῆναι ἄλλό τι ὄνομα ἐπὶ τῆς ἀμβροσίας νοεῖν: *observa voce ἀπορρώξ ostendere Poetam non absonum esse intelligere ambrosiam quoque esse liquidum quid, quemadmodum nectar; nam ἀπορρώξ liquidis conuenit, significat enim effluuium. Sic et fecerunt quidam recentiorum, qui accipiunt ambrosiam quasi liquidum alimentum Deorum. Forte etiam synecdochice ad solum nectar referendum ἀπορρώξ, ita vt alterum nomen subintelligendum sit, quod ad ambrosiam referatur.* Verum multo simplicius dixerimus et *Homerum* et *Hesiodum* minus accurate loquutos, neque ex ἀκυρολογίᾳ vllum consectarium esse deducendum. Verum tamen est nonnullis Veteribus Nectar fuisse solidum cibum, ambrosiam vero potum, quod ostendit *Eustathius*, in sequentibus verbis, ex *Anaxandride*, *Alcmane* et *Sapphone*. Sic parum sibi constant Poetae, in meris figmentis.

Si originem vocis νέκταρ a Graecis petamus, respondent * ita dici τῶν θεῶν πόμα, οἱονεὶ τὸ συνέχον τὰς πίνοντας αὐτὸ ἐν νεότητι, παρὰ τὸ νέον, καὶ

* *In Etymol. Magno.*

Πάντων ἐν στήθεσσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγήνωρ.
Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Κέκλυτέ μευ, Γαίης τε καὶ Οὐρανὸ ἀγλαὰ τέκνα,
Ὄφρ' εἴπω τά με θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
Ἤδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι,
Νίκης καὶ κράτεος περὶ μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνου ἐκγενόμεσθα.
Ὑμεῖς δὲ μεγάλην τε βίην καὶ χεῖρας ἀάπτους

Omnium in pectoribus accendebatur animus generosus.
Vbi vero nectar comederunt et ambrosiam amabilem,
Iam tum ipsos sic affatus est pater hominumque Deorumque:
Audite me, Terraeque et Coeli inclyti liberi,
Vt dicam quae me animus in pectore iubet.
Iam enim admodum diu aduersi nobis mutuo,
Pro victoria et imperio pugnauimus dies omnes,
Titanesque Dii, et quotquot e Saturno sati sumus.
Vos vero magnamque vim et manus inuictas

641. τ' Ald. 646. πειμαρνάμεθ' Ald. 647. ἐκγένοντο R. S. Trinc.

καὶ τὸ ἔχω, νεοέκταρ, καὶ κατὰ συγκοπὴν νέκταρ· διὸ καὶ Ἥβη αὐτὸ κρινᾷ, Ἰλιάδ. Δ. Alii vero deducunt παρὰ τὸ νε σερητικὸν καὶ κτῶ τὸ φονεύω. Dicere debuissent κτείρω, vnde κτερίζω, *iusta facio* et κτέρες *mortui*. Quam Etymologiam, si Graeca vox sit, veram esse suadet vox ἀμβροσία, quae eiusdem est significationis; de qua et hoc obseruandum, non esse nomen substantiuum, sed adiectiuum, cum quo subintelligenda vox τροφὴ, *cibus*. Ἀμβρόσιος passim, apud Poetas, *diuinum* significat, non secus ac νεκτάρεος. Quod si verum sit, videbitur *Hesiodus* hoc velle, Iouem immortalitate donasse socios suos, praebitis nectare et ambrosia, quibus soli Dii vti credebantur; quo munere accepto, fortius in Titanas pugnarunt. Sed mihi verisimilius videtur נקטר *niktar* aut *nektar* vocem esse Phoeniciam, quae *suffitum* sonat; qui veluti potus Deorum habebatur, vt caro victimarum cibus. Adi *Luciani* librum de Sacrificiis. *Clericus*.

643. Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν] Hic versus est intrusus. *Guietus*.

651. Δυσ-

Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαὶ λυγρῇ,
Μνησάμενοι φιλότητος ἐνηέος, ὅσσα παθόντες
Ἐς φάος ἄψ ἀφίκεσθε δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμοῦ,
Ἡμετέρας διὰ βουλὰς, ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος.
Ὣς φάτο. τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων·
Δαιμόνι', οὐκ ἀδάητα πιφάσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἴδμεν ὅτι περὶ μὲν πραπίδες, περὶ δ' ἔσσι νόημα,
Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρῆς γένεο κρυεροῖο.
Σῆς δ' ἐπιφραδμοσύνησιν ἀπὸ ζόφου ἠερόεντος
Ἀψορρόν δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν
Ἤλυθαμεν, Κρόνου υἱὲ ἄναξ, ἀνάελπτα παθόντες.

Ostendite, Titanibus contrarii in pugna graui,
Memores amicitiae placidae, et quae perpessi
Ad lucem redieritis molesto a vinculo,
Nostra per consilia, a caligine obscura.
Sic dixit. illum vero rursum excepit Cottus egregius:
Venerande, non ignota loqueris; sed et nos
Scimus, quod excellas prudentia et intellectu,
Depulsor autem immortalibus damni fueris horrendi.
Tua vero prudentia ab caligine opaca
Retro iterum acerbis a vinculis
Venimus, Saturni fili rex, insperata passi.

649. φαίνετο Trinc. ἐναντίον Trinc. Steph. marg. 651. et 652. ὑπὸ B. 109. Ald. Iunt. 1. δυσηλεγέος Ald. 657. Σῇσι δ' ἐπιφρεσύνῃσιν Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ἐπιφρεσύνῃσιν etiam B. 109. R. S. Rob. edidit ἐπιφραδμοσύνῃσιν; vulgo ὑποφραδμ. 657. et 658. ὑπὸ B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 659. Ἤλύθομεν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinsius. διὲ Ζεῦ Steph. marg. Heinsius. ἀνάελπτα Heinsius.

651. Δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμοῦ] A vinculis molestae quietis, vel a quiete molesta vinculorum. *Guietus.*

655. Περὶ μὲν πραπίδες] Scribendum videtur: περί σοι πραπίδες, περὶ δ' ἔσσι νόημα. *Guietus.*

656. Ἀρῆς γένεο κρυεροῖο] Nota κρυεροῖο pro κρυερῆς positum. *Guietus.*

657. Σῆς δ' ὑποφραδμοσύνησιν] Scribo ἐπιφραδμοσύνησιν. Hesych. ἐπιφράσασθαι· ὑπονοῆσαι, ἢ ἐπινοῆσαι, ἐπιφρασάμεθα, σκεψάμεθα. *Guietus.*

658. Ἀψορρόν δ' ἐξαῦτις] τὸ δ' delendum videtur. *Guietus.*

665. Ἀμε-

Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Μαρναμένοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ὣς φάτ'. ἐπῄνησαν δὲ θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. πολέμου δ' ἐλελαίετο θυμὸς
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τοπάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν

Neoque nunc intento animo, et prudenti consilio,
Vindicabimus vestrum imperium in graui conflictu,
Pugnantes cum Titanibus per acria praelia.
Sic dixit. collaudarunt vero Dii datores bonorum,
Sermone audito. bellum vero cupiebat animus
Magis etiam quam antea: pugnam vero arduam ciebant

662. Τιτῆσιν Ald. 663. ἐάων Ald. 665. τοπάροιθεν Trinc.

665. Ἀμέγαρτον ἔγειραν] Hoc est, μεγάλην. *Guietus.*

Μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν] Ex hac descriptione praelii deorum et Titanum satis constat Poetam nostrum non solum, vt vult Quintilianus, *in mediocri illo dicendi genere* excelluisse, sed etiam ad summum Poetices fastigium assurgere potuisse. Nihil certe grandius occurrit vel in descriptione illa Homerica τῆς θεομαχίας, quae tautopere a Longino celebratur. Ὡς τὰς ἀμφοτέρας μάκαρες θεοὶ ὀτρύναντες Σύμβολον, ἐν δ' αὐτοῖς ἔριδα ἐῆγνυντο βαρεῖαν. Δεινὸν δ' ἐβρόντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε, θεῶν τε Ὑψόθεν· αὐτὰρ ἔνερθε Ποσειδάων ἐτίναξε Γαῖαν ἀπειρεσίην, ὀρέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα. Πάντες δ' ἐσσείοντο πόδες πολυπιδάκου Ἴδης, καὶ κορυφαὶ, Τρώων τε πόλις, καὶ νῆες Ἀχαιῶν. Ἔδδεισεν δ' ὑπένερθεν ἄναξ ἐνέρων Ἀϊδωνεὺς, Δείσας δ' ἐκ θρόνου ἆλτο, καὶ ἴαχε· μὴ οἱ ὑπερθε Γαῖαν ἀναρρήξειε Ποσειδάων ἐνοσίχθων. Οἰκία δὲ θνητοῖσι, καὶ ἀθανάτοισι φανείη Σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ. Τόσσος ἄρα κτύπος ὦρτο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων. Hos versus merito celebrat Longinus c. 9. Ἐπιβλέπεις, ἑταῖρε, ὡς, ἀναῤῥηγνυμένης μὲν ἐκ βάθρων γῆς αὐτῆς δὲ γυμνουμένου Ταρτάρου, ἀναπτοηθὴν δὲ ὅλην, καὶ διάσασιν τὸ κόσμιον λαμβάνοντος, πάντ' ἄμα, ἔρωτας, ἄδης, τὰ θνητὰ, τὰ ἀθάνατα, ἅμα τῇ τότε συμπολεμεῖ καὶ συγκινδυνεύει τῇ μάχῃ; Si vero praesentis pugnae descriptionem conferamus, in ea etiam omnia aequa terribilia apparebunt; concussio terrae, ponti, coeli, tartari; morta-

Πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρσενες, ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο,
Οὕς τε Ζεὺς ἐρέβευσφιν ὑπὸ χθονὸς ἦκε Φόως δε,
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίην ὑπέροπλον ἔχοντες.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἴσσοντο 670

Omnes, foeminaeque et mares, die illo,
Titanesque Dii, et quotquot Saturno prognati ſunt,
Quosque Iupiter ex Erebo ſub terra miſit ad lucem,
Acres robuſtique, vires immenſas habentes.
Horum centum quidem manus ab humeris erumpebant

668. οὕτε Ald. ἔτε Iunt. 1. ἐρέβευσφιν B. 109. et Iunt. 2. φάως Ald. Iunt. 2.

mortalium omnium, atque immortalium confuſio.

Δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων·
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν. ἐπέσσενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα — etc.

Et infra 833.

— — Ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ' Ὠκεανῷ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης,
Πᾶσσι δ' ὑπ' ἀθανάτων μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος
Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπέσσευε δὲ γαῖα.
Καῦμα γ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, σεροπῆς τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρου,
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνῶν τε φλεγέθοντος. —
Τρέσσ' Ἀΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων.
Τιτῆνές θ' ὑποταρτάριοι Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες,
Ἀσβέστου κελάδοιο, καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.

Obſeruare liceat, quod hanc trepidationem Plutonis, vtpote imaginem nobiliſſimam, et excelſiſſimam, Latini etiam Poetae imitati ſint. Virgil. Aen. 8. *Non ſecus ac ſi qua penitus vi terra debiſcens* Infernas referet ſedes, et regna recludat *Pallida, dis inuiſa, ſuperque immane barathrum Cernatur, trepidentque immiſſo lumine manes.* Et Ouidius lib. 5. Metam. *Inde tremit tellus, et rex pauet ipſe ſilentum Ne pateat, latoque ſolum retegatur hiatu; Immiſſusque dies trepidantes terreat vmbras.* Rob.

668. Ζεὺς ἐρέβευσφιν] Τὸ ἐξ ſubintelligitur. *Guietus.*

Πᾶσιν ὁμῶς. κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἳ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν ἐν δαὶ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους σιβαρῇς ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Προφρονέως, χειρῶν τε, βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφαινον
Ἀμφότεροι· δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων.
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν· ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖά τ' ἰωὴ
Ἀσπέτου ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατεράων.
Ὣς ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοις ἔσαν βέλεα στονόεντα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα
Κεκλομένων. οἱ δὲ ξύνισαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ.

Omnibus ſimul. capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris enata erant in robuſtis artubus.
Qui tum Titanibus oppoſiti ſunt in pugna luctuoſa,
Rupes magnas validis in manibus geſtantes.
Titanes vero ab altera parte confirmabant phalanges
Alacriter, manuumque viriumque ſimul opus oſtentabant
Vtrique: horrende vero inſonuit pontus immenſus.
Terra autem valde ſtridebat: ingemiſcebat vero latum coelum
Quaſſatum, et penitus concutiebatur amplus Olympus
Impetu a Deorum. concuſſio vero venit grauis
Ad Tartarum tenebricoſum, et pedum acris fragor
Immodici tumultus, ictuumque fortium.
Ita ſane in ſeſe mutuo iaciebant tela gemebunda.
Vox autem vtrorumque peruenit ad coelum ſtellatum
Adhortantium: at illi congrediebantur magno cum clamore.

674. σιβαρὰς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 681. ποδῶν δ' Iunt. 1. 2. 683. ἀν Trinc. ἴεσαν Ald. ἀλλήλοισιν ἔσαν B. 109.

677. Δεινὸν δὲ περίαχε] Scribendum videtur ὑπερίαχε, ſupra modum inſonabat. *Guietus.*

679. Πεδόθεν] *Efundo*, hoc eſt, penitus. *Guietus.*

682. Ἀσπέτου ἰωχμοῖο] Hoc eſt, διωγμῷ. *Guietus.*

687. Εἴθαρ

Οὐδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἶσχεν ἑὸν μένος, ἀλλά νυ τῷ γε
Εἴθαρ μὲν μένεος πλῆντο Φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
Φαῖνε βίην· ἅμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανοῦ ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπου
Ἀστεροπὴ ἔστειχε συνωχαδόν· οἱ δὲ κεραυνοὶ
Ἴκταρ ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο
Χειρὸς ἀπὸ στιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα θ' εἱλυφόωντες
Ταρφέες· ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζεν

Neque ſane amplius Iupiter cohibebat ſuum robur, ſed ipſius
Statim robore implebatur animus, et omnem
Exſeruit vim: ſimul etiam a coelo atque ab Olympo
Fulgurans incedebat confertim: fulmina autem
Celerrime vna cum tonitru et fulgure volabant
Manu a robuſta, ſacram flammam circumuoluentia
Crebra: circum vero terra alma reboabat

686. ἀλλάννυ Trinc. 687. μένος Iunt. 2. 688. ἀπολύμπου Iunt. 1. Trinc. ἀπ' abeſt a Iunt. 2. 690. εὖ ποτέοντο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

687. Εἴθαρ μὲν μένεος] Εὐθὺς, εὐθέως, εἰθὺς, ἰθὺς et εὐθὺς cognata, quibus adde τὸ εἴθαρ. Ib. ἐκ δέ τε πᾶσαν Φαῖνε βίην] Ἐξέφαινε. *Guietus.*

Ἐκ δέ τε πᾶσαν] Potentiam Iouis imminuit Poeta cum dicat, omnibus ei viribus opus eſſe ad vincendos hoſtes. Meſſiam in Angelos rebelles fulminantem grandius deſcribit Miltonus lib. 6.

Yet half his ſtrength he put not forth, but check'd
His thunder in mid volley, for he meant
Not to deſtroy, but root them out of heaven. Rob.

688. Ἅμυδις δ' ἄρ' ἀπ' ἀραυνοῦ, ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπου· Ἀστεροπὴ ἔστειχε] Hic vere *Heſiodus*, quod aiunt, coelum terrae miſcet; primum enim cum accepiſſet ab antiquiſſima fama Iouem ex Olympo pugnaſſe, quemadmodum Saturnum ex Othry, coelum credidit perinde eſſe ac Olympum, quem Poetarum errorem antea iam notauimus. Deinde cum Iouem hominem Cretenſem miſcuiſſet cum ſummo Numine, cuius telum fulmen eſſe creditur; hic nobis Iouem ſuum fulmina, pro telis, mittentem, atque e coelo pugnantem inducit. Cetera deſcriptio pugnae tota ornamentis Poeticis conſtat. *Clericus.*

689. Ἔστειχε συνωχαδόν] Continuate. a συνέχω, συνοχω, συνοχάω, συνοχαδόν et συνωχαδόν. *Guietus.*

690. Ἴκταρ] ἐγγὺς, *de prés.* Guietus.

Καιομένη· λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα,
Πόντος τ' ἀτρύγετος· τὸς δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ 695
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
Ἄσπετος. ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνῷ τε στεροπῇ τε.
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' ἄντα

Ardens: crepitabat autem vndique igne valde magna ſylua.
Feruebatque terra tota, et Oceani fluenta,
Pontuſque immenſus: circumdedit autem calidus vapor
Titanes terreſtres: flamma vero ad aërem diuinum peruenit
Magna: oculos vero viſu priuabat quantumuis fortium
Splendor radians fulminiſque fulguriſque. [tur ac ſi quis coram
Incendium autem magnum corripuit Erebum: ſimileque videba-

695. ἀμφείπετο Ald. Iunt. 1. ἀμφεῖπε Iunt. 2.

693. Μεγάλ' ἄσπετος] Μεγάλως. *Guietus.*

695. Θερμὸς ἀϋτμὴ] Sic ſupra ἀρῆς κρυερροῖο. *Guietus.*

696. Τιτῆνας χθονίους] Id eſt, terrae filios. *Guietus.*

699. Χάος] Hoc eſt, coelum vide Scal. in Varr. Ib. εἴσατο δ' ἄντα] Subintellige τις. *Guietus.*

Θεσπέσιον κάτεχεν Χάος] Χάος hic ſignat ſine dubio ingentem aëris extenſionem, quae vacua capitibus noſtris imminet; nam *Heſiodus* deſcribit praelium, quod ſupra terram, non infra, commiſſum eſt. Nec obſtat quod antea dixit, *flammam ad aerem peruenisse*, cum quia ſunt hic frequentes repetitiones, tum quia haec aliquatenus differunt; nam καῦμα θεσπέσιον *ingens ardor*, aut *incendium* eſt effectus flammae. Sic Χάος vſurpauit *Ariſtophanes* in Nubibus, p. 151. Ed. Geneuenſis maioris, vbi ita loquentem Socratem inducit, inanem aërem oſtendentem:

Ἄλλο τι οἴῃ' ἐ νομιεῖς εἶναι
Θεὸν ἀδένα, πλὴν ἅπερ ἡμεῖς,
Τὸ Χάος τουτὶ καὶ τὰς νεφέλας καὶ τὴν γλῶτταν,
τρία ταυτί.

Aliud quidquam non exiſtimabis Deum eſſe, praeter ea, quae nos exiſtimamus; hoc Chaos et Nubes et Linguam, tria haec. Vbi *Scholiaſtes:* Χάος λέγει τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ κεχύσθαι, immo vero παρὰ τὸ χαίνειν, *hiare.* Vide dicta ad v. 116. Vide etiam *Ariſtophanem* p. 164. et alibi. *Clericus.*

Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος] Non aſſentior Cle-

Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ὠσὶν ὄσσαν ἀκοῦσαι.
Αὕτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθεν
Πίλνατο· τοῖος γάρ κε μέγιστος δοῦπος ὀρώρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξερειπόντος.
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων.
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔνοσίν τε, κόνιν θ' ἅμα ἐσφαράγιζον,
Βροντήν τε, Στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κῆλα Διὸς μεγάλοιο. Φέρον δ' ἰαχήν τ' ἐνοπήν τε
Ἐς μέσον ἀμφοτέρων· ὄτοβος δ' ἄπλητος ὀρώρει

Oculis adſpiceret, ac auribus vocem audiret,
Eodem modo cum olim et terra et coelum latum ſuperne
Appropinquabat: talis enim maximus ſtrepitus excitabatur,
Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente.
Tantus fragor erat Diis pugna confligentibus.
Simul quoque venti motumque pŭlueremque cum ſtrepitu ex-
Tonitruque, fulgurque, et ardens fulmen, [citabant,
Tela Iouis magni. ferebant autem fremitum clamoremque
In medium vtrorumque: ſtrepitus autem ingens excitabatur

700. εἶδεν Iunt. 2. 702. μέγας ἀνὰ δοῦπος Steph. marg. 704. ἴωλεν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 705. ἐσφράγιζον Trinc. κόνιν τ' ἐσφαράγιζον Ald. 707. ἰαχὴν Ald. Iunt. 1. ἴαχεν Iunt. 2.

Clerico, qui ſupponit τὸ χάος hic ſignificare ingentem aëris extenſionem, quae vacua capitibus noſtris immineat. Nam praeterea quod, hoc ſenſu admiſſo, inepta eſſet repetitio verſus 696. vbi dicitur, φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν — ἄσπετος, quis non ſentit longe grandiorem eſſe imaginem Iouis, vltra ipſius mundi limites fulgura torquentis, quam eiusdem, flammas in ambientem aërem iaculantis? Miltonus noſtras veterum Poetarum aemulator et perfector, hunc locum reſpexiſſe videtur lib. 6.

Eternal wrath
Burnt after them to the bottomleſs pit.
Confounded Chaos roar'd
And felt tenfold confuſion in their fall
Through his wild Anarchy, ſo huge a rout
Incumber'd him with ruin.
Rob.

702. Πίλνατο] Ἐπελάζετο, *Guietus.*

705. Κόνιν ἐσφαράγιζον] Heſych. ἐσφαράγιζον ἐδόνει μετὰ ψόφου, ἐκίνει. vulgo ἦχεν τὸ ἐκίνει. Ib. κόνιν] Κονίην. *Guietus.*

Σμερδαλέης ἔριδος· κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων.
Ἐκλίνθη δὲ μάχη· πρὶν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,
Ἐμμενέως ἐμάχοντο διὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Οἳ δ' ἄρ' ἐνὶ πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν,
Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' ἄατος πολέμοιο.
Οἵ ῥα τριηκοσίας πέτρας σιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν
Πέμπον ἐπασσυτέρας· κατὰ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι
Τιτῆνας. καὶ τὼς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Πέμψαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν,
Νικήσαντες χερσὶν, ὑπερθύμους περ ἐόντας,
Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανὸς ἐς' ἀπὸ γαίης.

Stupendae pugnae: robur autem exſerebatur operum.
Inclinata vero eſt pugna. prius autem ſibi mutuo imminentes,
Fortiter pugnabant in forti praelio.
Illi vero inter primos pugnam acrem ciebant,
Cottusque, Briareusque, Gygesque inſatiabilis belli.
Hi ſane trecentas petras robuſtis e manibus
Mittebant frequentes: obumbrarunt autem iaculis
Titanas: atque hos quidem ſub terram longe patentem
Miſerunt, et vinculis moleſtis alligarunt,
Cum viciſſent manibus, ſuperbi licet eſſent,
Tantum infra ſub terram, quantum coelum diſtat a terra.

711. ἰμμένως Iunt. 2.

716. Καὶ τὼς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης Πέμψαν] Hoc eſt, in carcerem caliginoſum, vt ſequentia docent, quamuis ὑπερβολῇ nimia veritatem corrumpat Poeta. *Clericus.*

719. Τόσσον ἔνερθ'] Similis apud Homerum occurrit Tartari deſcriptio Il. 8.

Ἣ μὲν ἐλῶν ἐίψω ἐς Τάρταρον ἠερόεντα
Τῆλε μάλ', ἦχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον
Ἔνθα σιδήρειαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς,
Τόσσον ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅσον οὐρανὸς ἐς' ἀπὸ γαίης.

Et hinc etiam Virgil. Aen. 6.

— *Tum Tartarus ipſe*
Bis patet in praeceps tantum, tenditque ſub umbras,
Quantus ad aetherium coeli proſpectus Olympum.
Hic genus antiquum terrae, Titania pubes,
Fulmine deiecti, fundo volutantur in imo. Rob.

726. Τοι-

Ἶσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς Τάρταρον ἠερόεντα.
Ἐννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Οὐρανόθεν κατιὼν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο.
Ἐννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Ἐκ γαίης κατιὼν, δεκάτῃ ἐς Τάρταρον ἵκοι.
Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται· ἀμφὶ δέ μιν νὺξ
Τρισσοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν· αὐτὰρ ὕπερθεν
Γῆς ῥίζαι πεφύκασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης.
Τοῖς οὐκ ἐξιτόν ἐστι· πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν

Par enim ſpatium a terra in Tartarum caliginoſum.
Nouem enim noctes ac dies aerea incus,
Coelitus delapſa, decimo die ad terram perueniret:
Nouem rurſus noctes et dies aerea incus,
Ex terra deſcendens, decimo die ad Tartarum peruenìret.
Quem circa aereum ſeptum ductum eſt: circum vero ipſum nox
Triplici ordine fuſa eſt circa collum: ſed ſuperne
Terrae radices ſunt et infructuoſi maris.
Illic Dii Titanes ſub caligine obſcura
Abſconditi ſunt, conſiliis Iouis nubicogi,
Loco in ſqualido, vbi vaſtae vltima terrae.
His non exitus patet: portas vero impoſuit Neptunus

720. γαίης Trinc. 724. δεκάτῃ δ' ἐς B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. ἵκοιτο Ald. Iunt. 1. 2. 727. πεφύασι Trinc. Steph. Heinſ. 730. εὐρόεντι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 731. θύρας Trinc. Ποσειδέων Trinc.

726. Τρισσοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν] An τὸ σῶμα intelligit gulam a δείρη δειροτομεῖν. *Guietus.*

727. Αὐτὰρ ὕπερθεν Γῆς ῥίζαι πεφύκασι] Tartara, nimirum, non intra terram eſſe putabant, ſed inferiora, in tenebricoſis ſpatiis, quae terrae ſubiecta eſſe exiſtimabant; cum neſcirent terram eſſe rotundam, et vicibus ſoli ſua hemiſphaeria oſtendere. *Clericus.*

730. Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης] Hic verſus additicius videtur. *Guietus.*

Hic verſus Guieto videtur additicius eſſe, cui aſſentior. Mendoſus enim eſt, nec Grammaticae congruens. *Rob.*

Χαλκείας· τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν.
Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο.
Ἐνθάδε γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος, 735
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ·
Χάσμα μέγ'. οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν

Aereas: murus etiam circumdatus vtrimque.
Illic Gyges, Cottusque, et Briareus magnanimus
Habitant, custodes fidi Iouis Aegiochi.
Ibidem terrae tenebricosae, et Tartari caliginosi,
Pontique infructuosi, et coeli stelligeri,
Ex ordine omnium fontes et fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam ipsi Dii:
Hiatus ingens. nec vero quisquam toto integro anno

732. τεῖχος δὲ περίκειται B. 109. τεῖχος δέ περ εἵκειται Ald. Iunt. 1.
737. ἐξείης Ald. ὕασιν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2.

732. Τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν] Malim τεῖχός τε περὶ κεῖτ' ἀμφοτέρωθεν. *Guietus.*

737. Πάντων πηγαὶ] Hoc est, ἀρχαὶ. *Guietus.*

Πηγαὶ καὶ πείρατα] Videtur addidisse πείρατα, *fines*, ad explicandam vocem πηγαὶ, *fontes*, qua initium terrae, maris et coeli significat. Illinc, nimirum, omnia haec incipere existimabant, qui terram planam et vna hac parte a Sole illustratam censebant. Hinc v. 746. Atlantem, qui in vltimo occidente sedes habebat, ante domum noctis fuisse ait. At in sequentibus sibi contradicit, vt solet fieri ab iis, qui de re obscura plura dicere volunt, quam sciunt. *Clericus.*

739. Χάσμα μέγ'] Pulcherrimam illam ideam *Satanae* per chaos iter facientis abhinc videtur traxisse Miltonus lib. 2.

A vast vacuity: all vnawares
Fluttering his pennons vain plumb down he drops
Ten thousand fathom deep, and to this hour
Down had been falling, had not by ill chance
The strong rebuff of some tumultuous cloud
Instinct with fire and nitre hurried him
As many miles aloft — Rob.

740. Οὐδὲ

Οὔδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο 740
Ἀλλά κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη
Ἀργαλέη· δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τοῦτο τέρας· καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δειναὶ
Ἕστηκεν, νεφέλῃς κεκαλυμμένα κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχετ' οὐρανὸν εὐρὺν 745
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀσεμφέως, ὅθι Νύξ τε καὶ Ἡμέρη ἄσσον ἰοῦσαι

Solum attingeret, vbi primum portas intra veniſſet,
Sed ſane huc et illuc ferret impetuoſa procella
Moleſta: horrendumque etiam immortalibus Diis
Hoc monſtrum: et noctis obſcurae domus horrenda
Stat, nubibus obtectae nigris.
Has ante Iapeti filius ſuſtinebat coelum latum
Stans, capiteque et indefeſſis manibus
Firmiter, vbi Noxque et Dies prope euntes

740. ἵκοιτ' Ald. 741. φέροι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. προθύελλα Ald. Iunt. 1. 2. Com. Krebs. 742. τε μὲν Trinc. 743. καὶ abeſt a Trinc. ἱερεννῆς Trinc. 744. ἕστηκε Iunt. 2. 745. πρὸς τ' Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 747. ὅτι B. 109. Ald. Iunt. 1. τάσσον B. 109. Iunt. 1. ἄσσον Steph. marg. atque ita edid. Rob. vulgo ἀμφὶς. ἡμέραι Ald. ἴσαι B. 109.

740. Οὔδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο] An ſcribendum? ἕδας ἵκοι εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο. Sic in ἔργοις, ἐπὴν δ' εἰς ἄμερον ἵκηαι ſcribendum, pro quo vulgo ſcriptum ἵκηται. *Guietus.*

741. Πρὸ θύελλα θυέλλῃ] Scribo φέροι πρὸ θύελλα θυέλλῃ ἀργαλέη. Φέροι πρὸ pro προφέροι vna voce. Homer. Od. Υ. ἔπειτά μ' ἀναρπάξασα θύελλα οἴχοιτο προφέρεσα. *Guietus.*

742. Δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι] Scribo δεινὸν δὲ καὶ ἀθ. *Guietus.*

743. Τοῦτο τέρας] Τὸ χάσμα τοῦτο. ſequentia

καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δειναὶ
Ἕστηκεν, νεφέλῃς κεκαλυμμένα κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχετ' οὐρανὸν εὐρὺν
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀσεμφέως.

Haec ſuppoſititia ſunt. *Guietus.*

747. Ἄσσον ἰοῦσαι] Vulgo legitur ἀμφὶς; ſed monente Graeuio, et conſentiente Ms. Bodl. reſtitui ἄσσον, quod ſequentia verba, ἀλλήλας προσεόντων, requirere videntur. Rec.

Ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεναι μέγαν οὐδὸν
Χάλκεον. ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζε
Ἔρχεται, οὐδέ ποτ' ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἐέργει.
Ἀλλ' αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα,
Γαῖαν ἐπισρέφεται· ἡ δ' αὖ δόμῳ ἐντὸς ἐοῦσα,
Μίμνει τῆς αὐτῆς ὥρην οὐδόν, ἐς' ἂν ἵκηται.
Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα,
Ἡ δ' Ὕπνον μετὰ χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο,
Νὺξ ὀλοὴ, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠεροειδεῖ.
Ἔνθα δὲ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν,

Sese mutuo compellabant, alternis subeuntes magnum limen
Aereum. haec quidem intrat, illa vero foras
Egreditur, neque inquam vtrasque domus intus cohibet:
Sed semper altera saltem extra domum dum est,
Terram super mouetur: altera rursum in domo cum sit,
Exspectat sui tempus itineris, donec veniat.
Haec quidem terrestribus multa cernens lumen habens,
Illa vero Somnum in manibus, fratrem Mortis,
Nox noxia, nube tecta atra.
Ibi autem Noctis obscurae filii domus habent,

748. Ἀλλήλαις Trinc. 753. τὴν αὖ τῆς Ald. Iunt. 1. 2. 754. ἐπὶ χθονίοισι Ald. ἐπιχθονίῃσι Iunt. 1. 2. Trinc. 756. νεφέλη Ald. κεκαλυμμένη Ald. Iunt. 1. Trinc.

749. Ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται] Scribendum videtur καταδύσεται. *Guietus.*

752. Γαῖαν ἐπισρέφεται] Si intellexisset *Hesiodus* quod hic habet, sciuisset terram non minus in opposito hemisphaerio a sole illustrari, quam in hoc nostro, adeoque futilia esse quae dixit de situ Tartari. Sed videtur inscius veritatem effudisse, nec satis sciuisse quid sibi vellet. Huc facit dictum *Socratis* de Poetis, quod protulimus *Artis Criticae* P. 2. S. 1. c. 15. §. 21. *Clericus.*

753. Μίμνει τῆς αὐτῆς] Scribo τῆς. Ibid. ἐς' ἂν ἵκηται] Subintellige ἡ ὥρα. v. seq. Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι] Subintellige ἡμέρα. *Guietus.*

755. Κασίγνητον Θανάτοιο] Similiter Homerus Il. ξ. Ἔνθ' ὕπνῳ ξύμβλητο, κασιγνήτῳ Θανάτοιο. Et Virgil. Aen. 6. *Et consanguineus Lethi sopor.* Rob.

758. — ἠδὲ

Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος Φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.
Τῶν ἕτερος μὲν γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Ἥσυχος ἀνστρέφεται καὶ μείλιχος ἀνθρώποισι.
Τῷ δὲ σιδηρέη μὲν κραδίη, χάλκεον δέ οἱ ἦτορ
Νηλεὲς ἐν στήθεσσιν· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβῃσιν
Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Ἔνθα θεῶν χθονίων πρόσθεν δόμοι ἠχήεντες
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης
Ἑστᾶσιν· δεινὸς δὲ κύων προπάροιθε φυλάσσει,

Somnus et Mors, graues Dii: neque vnquam eos
Sol lucidus intuetur radiis,
Coelum ſcandens, nec coelitus deſcendens.
Horum alter quidem terramque et lata dorſa maris
Quietus percurrit et placidus hominibus.
Alterius vero ferreum quidem cor, aereum vero ei pectus
Crudele in praecordiis: tenet autem quem primum arripuerit
Hominum: hoſtis vero etiam immortalibus diis.
Illic dei inferi in anteriore parte aedes reſonantes,
Fortisque Plutonis et terribilis Proſerpinae,
Stant: horrendus autem canis pro foribus cuſtodit,

761. τὸν δ' Trinc. 762. ἀνστρέφεται Iunt. 1. 763. σιδήρεη B. 109. Ald. Iunt. 1. 766. πρόσθε Trinc. 768. Ἑστᾶσι Ald. Iunt. 1. 2.

758. —— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος Φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων] Videtur eſſe imitatio *Homeri*, qui ita de Cimmeriis Odyſſ. A.
—— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος Φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐδ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα
Οὔθ' ὅταν ἂν ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτραπήται.
Neque vnquam eos Sol lucidus adſpicit radiis, neque cum in ad coelum ſtellarum, neque cum iterum ad terram e coelo conuertitur. Clericus.

763. Χάλκεον δέ οἱ ἦτορ] Τὸ οἱ hic non placet. quare ſcribendum videtur χάλκεον δέ τε ἦτορ. *Guietus.*

766. Ἔνθα θεῶν χθονίων πρόσθεν δόμοι] Scribendum videtur θεῶν χθονίων. *Guietus.*

769. Τέ-

Νηλειής· τέχνην δὲ κακὴν ἔχει· ἐς μὲν ἰόντας
Σαίνει ὁμῶς οὐρή τε καὶ ἄσσιν ἀμφοτέροισιν·
Ἐξελθεῖν δ' αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων
Ἔσθίει ὅν κε λάθησι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ἐνθάδε ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι,
Δεινὴ Στύξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο

Saeuus. artem autem malam habet: introeuntibus quidem
Adulatur pariter caudaque et auribus ambabus:
Exire vero non iterum permittit denuo, sed obseruans
Deuorat, quemcunque prenderit extra portas euntem
Fortisque Plutonis et terribilis Proserpinae.
Ibidem habitat abominanda dea immortalibus,
Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani

769. ἰσμὲν Ald. Trinc. 773. εἶδεα Ald. Iunt. r. 2. Trinc.

769. Τέχνην δὲ κακὴν ἔχει] Hoc est, morem. Dein ἐς μὲν ἰόντας. τιμῆσις, ἐσιόντας, εἰσιόντας. *Guietus.*

773. Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης] Ἴφθιμος, vbi de Deo sermo est, verti debet *ἰσχυρὸς potens*, non *fortis*, praesertim cum loquatur Poeta de *Plutone*. *Persephone* filia Cereris dicitur alio nomine *Pherephatta*, quod si scribamus Phoenicio charactere פיר־פתא *pher phethe*, significat *fructum copiosum*; nomenque hoc terribile habebatur, quia sacrum. *Plato* in Cratylo, p. 265. eo prolato subiicit: πολλοὶ καὶ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα, *multi reuerentur hoc nomen*. Περσεφόνην viri docti interpretantur, ex eadem Lingua פרי־ספון *peri-saphoun* fructum occultum, quod signat semen tem terrae commissam. Malim intelligere *reconditum* in horreis. Vtrumque nomen aptissimum est filiae Δηοῦς, hoc est, *Deae copiae*. Ceres Regina fuit Siciliae, cuius filiam rapuit Pluto, aut raptam vxorem duxit; quod in Enarratione* Gallica Mysteriorum Cereris multis ostendimus. *Clericus.*

775. Δεινὴ Στὺξ θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο] Non difficile est intellectu cur Stygem vocet *Hesiodus* filiam Oceani, cum sit tanta rerum affinitas; ne dicam ex vaporibus Oceani, qui in pluuias densantur, oriri fontes. Sed tria sunt hic, non vbique obuia, animaduertenda. Primum est descriptio Stygis, quam prorsus fictam esse nos credere vetat quod habet *Pausanias* in Arcadicis, seu Lib. VIII. p. 483. vbi postquam meminit

* *Biblioth. Vniuers.* Tom. VI.

minit ruderum Oppidi Arcadici, cui Nonacri nomen erat: Τῶν δὲ ἐρειπίων, inquit, ἐ πόρρω κρημνός ἐστιν ὑψηλὸς ἐχ ἕτερον ἐς τοσοῦτον ἀνήκοντα ὕψους οἶδα. καὶ ὕδωρ κατὰ τοῦ κρημνοῦ ῥάζει καλοῦσι δ' Ἕλληνες αὐτὸ ὕδωρ Στυγός. Εἶναι δὲ τὴν Στύγα Ἡσίοδος μὲν ἐν Θεογονίᾳ ἐποίησεν· (Ἡσιόδῳ γὰρ δὴ ἔπη τὴν Θεογονίαν εἰσὶν οἱ νομίζουσι) πεποιημένα ἔν ἐστιν ἐνταῦθα Ὠκεανοῦ θυγατέρα τὴν Στύγα, γυναῖκα δὲ αὐτὴν εἶναι Πάλλαντος: *non procul a ruderibus, est alta montis crepido; non aliam vidi, quae in tantam altitudinem attollatur; aqua vero secundum praeruptam rupem stillat. Vocant Graeci hanc aquam Stygis. Esse autem Stygem Hesiodus in Theogonia cecinit; (neque enim desunt qui Theogoniam opus Hesiodi esse credant) cecinit autem Stygem fuisse Oceani filiam, et vxorem Pallantis.* Hoc fictum quidem est, vt pleraque alia, sed ex verbis Pausaniae intelligere licet, quare dicat *Hesiodus*:

— κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ', ἀμφὶ δὲ πάντῃ
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.

Inclytas aedes incolit ingentibus saxis superne tectas, circumquaque vero columnis argenteis ad coelum firmatae sunt.

Alterum, quod hic animadvertendum est, ad id pertinet quod Poetae aiunt aquam esse inferorum; quod inde ortum, quod aqua illa lethalis esset, quemadmodum paullo post docet *Pausanias*: Θάνατον δὲ τὸ ὕδωρ φέρει τοῦτο καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἄλλῳ ζῴῳ παντί: *lethalis est haec aqua et hominibus, et omnibus aliis animalibus.* Alios etiam habet miros effectus aquae illius omnia perrumpentis, praeter vngulam equinam; sed qui forte minus veri sunt. Verum hinc liquet, cur in inferis collocetur, nec dubito quin ea aqua ab antiquissimis Graeciae colonis dicta sit מי שחוק *me sthouk*, hoc est, *aqua silentii*, quod ad *regna silentium* eos demitteret. Eodem respicere videtur *Hesiodus*, in sequentibus, vbi dicit eum qui per Stygem peierauit κεῖσθαι ἄναυδον, *iacere sine voce.*

Tertio obseruandum aquam huius fontis fuisse iuriiurando consecratam; quod qui potuerit fieri, si lethifera erat, non immerito quaerant Lectores. Videtur enim qui iurabat bibisse ἐν χρυσέῃ προχόῳ allatam aquam ab Iride. Alioqui necesse non erat eam afferri. Crediderim hanc fuisse opinionem eorum temporum, eum qui accusabatur cuiuspiam sceleris, cuius reus non erat, potuisse sine noxa eam aquam bibere; addito iureiurando, quo innocentiam suam testatam faceret; sin minus, aquam noxiam suam naturam obtinuisse et homini mortem, aut grauem morbum creasse. Non vnus hic fons habitus aptus explorandae

Πρεσβυτάτη· νόσφιν δὲ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ'· ἀμφὶ δὲ πάντη
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς ὐρανὸν ἐστήρικται.
Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις
Ἀγγελίης πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Ὁππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.
Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων,
Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὅρκον ἐνεῖκαι
Τηλόθεν ἐν χρυσέῃ προχόῳ πολυώνυμον ὕδωρ
Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἠλιβάτοιο,

Maxima natu: ſeorſum vero a diis inclytas aedes incolit
Ingentibus ſaxis ſuperne tectas: circum autem quaque
Columnis argenteis ad coelum firmatae ſunt.
Raro vero Thaumantis filia pedibus velox Iris
Nuncii cauſa verſatur ſuper lata dorſa maris,
Quando lis et contentio inter Deos exorta fuerit.
Et ſane quisquis mentiatur coeleſtes domos tenentium, [rat
Iupiter Irim mittere ſolet Deorum magnum iusiurandum vt fe-
E longinquo in aureo vaſe aquario celeberrimam aquam
Frigidam, quae e petra deſtillat alta

777. πάντη Ald. 780. Ἀγγελίη R. S. Trinc. Com. Steph. marg.
782. ὅς κε ψεύσηται Trinc. 783. ἐνεῖκαι Ald. ἐνεῖκαν Trinc.

randae veritati iurisiurandi. Vide quae habet *Macrobius* de fonte Palicorum Saturnal. Lib. V. c. 19. *Clericus.*

779. Παῦρα δὲ Θαύμαντος] Hoc eſt, παυράκις, ὀλιγάκις. a παυράκις παυρᾴξ, παῦρα, vt a σφοδράκις σφοδρᾴξ, σφόδρα etc. *Guietus.*

780. Ἀγγελίης πωλεῖται] Scribe ἀγγελίῃ, ſubintellige τὸ σὺν, hoc eſt, σὺν ἀγγελίῃ πωλεῖται. *Guietus.*

782. Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων] Hic verſus ſpurius videtur. *Guietus.*

783. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε] Scribo: Ζεὺς δ' ὅτε Ἶριν. ordo: ἔπεμψε ἐνεῖκαι πολυώνυμον ὕδωρ μέγαν ὅρκον. περὶ ϛυγὸς vide Pauſaniam in Arcadicis. *Guietus.*

Μέγαν ὅρκον] Hoc eſt, per quem *magnum iusiurandum* concipitur. Sic *Homerus* vocat ὅρκια πιϛὰ *agnos* qui adhibebantur ad ſolennius iurandum. Iliad. Γ. v. 245. *Clericus.*

785. Ψυχρὸν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης] Hic verſus et ſex ſequentes ſunt nothi. *Guietus.*

Ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται

Ὑψηλῆς· πολλὸν δὲ ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐξ ἱερῦ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν
Ὠκεανοῖο κέρας· δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται.
Ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Δίνῃς ἀργυρέῃς εἰλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει·
Ἡ δὲ μί' ἐκ πέτρης προρέει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.
Ὅσκεν τὴν ἐπίορκον ἀπολλείψας ἐπομόσσῃ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Κεῖται νήυτμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν·
Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἆσσον
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀνάπνευστος καὶ ἄναυδος

Excelſa: multum vero ſubtus terram ſpatioſam
E ſacro flumine fluit per noctem nigram
Oceani cornu: decima vero pars attributa eſt.
Nouem quidem circa terramque et lata dorſa maris
Vorticibus argenteis intortum in mare cadit;
Vna vero ex petra profluit, magnum damnum Diis.
Quisquis periurium libans peierauerit
Immortalium, qui tenent verticem niuoſi Olympi,
Iacet ſpiritus expers integrum per annum:
Neque ambroſiae et nectaris fruitur
Cibo, ſed iacet non reſpirans, et mutus,

786. Ὑψιλῆς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. πολλὸν δ' Ald. 790. εἰλιγμένος Ald. 791. προφέρει Iunt. 2. 792. ἀπολείψας Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. 794. νηπύτμος B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. νὴ ποτμὸς Steph. marg. 796. βρόσιος Ald. Iunt. 1. 2.

βεται ἠλιβάτοιο] Reſpicit ad id quod ex *Pauſania* protulimus, qua de cauſa etiam *Homerus* * vocat κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, *ſtillantem aquam Stygis*. Ταῦτα μὲν δὴ ἐποίησεν, inquit *Pauſanias*, ὡς ἂν ἰδὼν ἐς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ῥάζον: *haec cecinit, quod viderit aquam Stygis ſtillantem.* Clericus.

792. Ὅς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας] Scribo ἐπίορκος, τὴν, hoc eſt, ταύτην τὴν ὕδωρ. ἀπολείψας *libans* ab ἀπολείβω. *Guietus.*

794. Κεῖται νήυτμος καὶ τὰ ἑξῆς] Haec poetice ficta et adaucta, ſed ex vero nata; nimirum, ex noxia Stygiae aquae natura. *Clericus.*

795. Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης] Hic et ſequens 797. eſt ſpurius. *Guietus.*

* *Iliad.* o. v. 37. vbi Iuno iurat per Stygem.

797. Ἐπὶ

Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ἐπὶ κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,
Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἆθλος.
Ἐννάετες δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,
Οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται, οὐδ' ἐπὶ δαῖτας,
Ἐννέα πάντ' ἔτεα· δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἰρέας ἀθανάτων, οἳ Ὄλυμπια δώματ' ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ' ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ,
Ὠγύγιον, τὸ δ' ἵησι καταιγὶς δι' χώρης.
[Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,

Stratis in lectis, malus autem veternus obtegit.
Sed postquam morbo defunctus est magnum per annum,
Alia ex alia excipit molestissima aerumna.
Nouennio autem a Diis separatur aeternis,
Neque vnquam in consilio cum iis versatur, neque in epulis,
Nouem totis annis: decimo tandem versatur iterum
In coetibus immortalium, qui coelestes domos incolunt.
Tale itaque iusiurandum constituerunt Dii Stygis perennem
Antiquam illam, quae tranat valde asperum locum. [aquam,
[Ibi autem terrae caliginosae, et Tartari obscuri,

799. χαλεπώτερος Trinc. 800. ἀπαμείρεται Trinc. 804. ἄφθιτον Trinc. 805. ἵησι Ald. 806. Ἐνθάδε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

797. Ἐπὶ κῶμα καλύπτει] Τμῆσις, ἐπικαλύπτει, subintellige αὐτὸν. *Guietus.*

803. Εἰρέας ἀθανάτων] Scribendum videtur εἰρείαις. sed hic versus videtur delendus et spurius esse. *Guietus.*

805. Τὸ δ' ἵησι καταιγὶς δι' χώρης] Scribe, τὸ δίεισι, hoc est, ὃ δίεισι δι' χώρης. Thucyd. καὶ διὰ μέσων αὐτῶν διήεσαν lib. 3. καταιγὶς, hoc est, asperum, durum. *Guietus.*

Ὠγύγιον] Graeci *antiquam* interpretantur, quasi ab *Ogyge*, antiquissimo Rege nescio quo. Intelligimus *amaram*, quod apprime quadrat in exitialem effectum huius aquae potae; ex Phoenicia Lingua, in qua עגע *agag* significauit, vt apud Arabas, *amaram reddidit aquam.* Hinc quoque dicta *amara*, aqua illa iurisiurandi et zelotypiae, quam, apud Hebraeos, bibere iubebatur mulier adulterii suspecta. Vide Num. V. *Clericus.*

806. Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς] Hic et tres sequentes versus e superioribus repetiti sunt,

post

Πόντῳ τ' ἀτρυγέτοιο καὶ Οὐρανῷ ἀστερόεντος,
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ.]
Ἐνθάδε μαρμάρεαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς 810
Ἀσφὴς, ῥίζῃσι δ' ἰηνεκέεσσιν ἀρηρὼς,
Αὐτοφυής· πρόσθεν δὲ θεῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
Τιτῆνες ναίουσι, πέρην χάεος ζοφεροῖο.
Αὐταὶ ἐρισμαράγοιο Διὸς κλειτοὶ ἐπίκουροι
Δώματα ναιετάουσιν ἐπ' Ὠκεανοῖο θεμεθλοις, 815
Κόττος τ' ἠδὲ Γύγης. Βριάρεών γε μὲν ἠὺν ἐόντα,
Γαμβρὸν ἑὸν ποίησε βαρύκτυπος Ἐννοσίγαιος.
Δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυίειν, θυγατέρα ἣν.
Αὐταὶ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανῷ ἐξέλασε Ζεὺς,

Pontique infructuosi, et coeli stellati,
Ex ordine omnium fontes et fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam Dii ipsi.
Illic splendidaeque portae, et aereum limen
Immotum, radicibus longis compactum,
Sua sponte natum: ante illud vero extra omnes Deos
Titanes habitant, vltra Chaos caligine obductum.
Ceterum valde tonantis Iouis inclyti auxiliarii
Domus incolunt in Oceani fundamentis
Cottus atque Gyges. Briareum quippe, fortis cum esset,
Generum suum fecit grauiter fremens Neptunus.
Dedit autem Cymopoliam, vt duceret vxorem, filiam suam.
Ast vbi Titanes e Coelo expulerat Iupiter,

808. Υασσιν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 810. λάϊνος ἐδὸς B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 811. Ἀσεμφὴς Ald. διηνεκέεσσιν Iunt. 1. 2. 814. κλειτοί τ' Ald. Iunt. 1. 816. γέ μεν Ald. 818. ὀπύειν Ald. Iunt. 1. 819. ἀπ' abest a Trinc.

post versum enim 736. collocantur. Sed hinc fortasse tollendi. *Guietus.*

Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Hae sunt τερατολογίαι poeticae, quae nihil ex vero ducunt. *Clericus.*

808. Πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασι] Πηγαὶ hic videtur *initium* significare, nam solius πόντος posset dici *fons*, non terrae, tartari, aut coeli. *Clericus.*

Ὁπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη, 820
Ταρτάρῳ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχεσθαι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατερῷ θεῷ. ἐκ δέ οἱ ὤμων
Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος,

Minimum natu peperit filium Typhoëum Terra magna,
Tartari in concubitu, per auream Venerem.
Cuius manus quidem sunt ob robur occupatae,
Et pedes indefessi robusti Dei: ex humeris vero ei
Erant centum capita serpentis, horrendi draconis,

821. χρυσὴν Ald. 822. ἔασιν Ald. Iunt. 1. 2. 823. ἀκάμαντοι Ald. 824. κρατεροῖο δράκοντος R. S. Trinc. Steph. marg.

820. Τυφωέα] De hoc egimus ad v. 307. Describuntur scelerati homines Iordanis accolae, quorum historiam et excidium Graecis olim narrauerant Phoenices; hoc est, mendaces mendacibus augenda atque exornanda tradiderant. *Clericus.*

822. Ἔργματ' ἔχεσθαι] Scribo θαῦμα ἀκέσθαι mirabile auditu. placet. *Guietus.*

Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχεσθαι] Vertunt: *cuius manus quidem sunt ob robur occupatae*, aut *operibus aptae*, quasi ἔργμα idem sit hic ac ἔργον. Sed quodnam opus memoratur Typhonis, aut Typhoëi, seu antequam a Ioue vinceretur, seu postquam in Tartara detrusus est? Deinde quid frigidius hac descriptione virium, *cuius manus propter robur habent opera?* Non potuit hoc ferre *Fr. Guietus*, qui suspicatur legendum θαῦμα ἀκέσθαι, *mirabile auditu.* Verum tanta mutatione opus non est, cum praesertim non minus frigidum sit, et minus Graecum: *cuius manus sunt in robore.* Cum olim sine notis accentuum et spirituum scriberent Graeci ΟΥ, aeque facile potuit efferri ὃ *non* ac ὧ, cuius, quod si feceris sententia egregia erit: *Nec manus, propter vires, habent quidquam quo impediri queant, et pedes fortis illius Dei sunt indefessi.* Ἔργματα hic deducimus ab εἴργω, *coerceo, prohibeo.* Hoc vnum in hac nostra interpretatione paullo durius videri queat, quod particula negatiua sit paullo remotior a verbo. Sed nec desunt eius rei exempla, et eam omnino postulare videtur sensus. *Clericus.*

824. Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ] Hoc est, ἦσαν. Dein delenda interpunctio ὄφιος δεινοῖο δράκοντος. ὄφιος δράκοντος, appositio. v. sequ. λελειχμότος scribendum pro λελειχμότες. *Guietus.*

826. Θεν-

Γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες· ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο,
Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῇς κεφαλῇσι,
Παντοίην ὄπ' ἰεῖσαι ἀθέσφατον· ἄλλοτε μὲν γὰρ
Φθέγγονθ', ὥς τε θεοῖσι συνιέμεν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Ταύρου ἐριβρύχεω μένος ἀσχέτου ὄσσαν ἀγαυρῆ·
Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος·
Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαύματ' ἀκοῦσαι·
Ἄλλοτε δ' αὖ ῥοίζασχ', ὑπὸ δ' ἤχεεν ὄρεα μακρά.
Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἤματι κείνῳ,

Linguis nigris lambentia: praeterea ex oculis ei
Admirandis in capitibus ſub ſuperciliis ignis micabat:
Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis,
Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
Omnigenum ſonitum emittentes ineffabilem. interdum enim
Sonabant, vt Diis intelligere liceret: interdum rurſum
Tauri valde mugientis robore indomiti vocem ferocis:
Interdum rurſus leonis ſaeuum animum habentis:
Interdum rurſum catulis ſimilia, mira auditu:
Interdum vero ſtridebat, reſonabantque montes alti.
Et ſane euenifſet res ineuitabilis die illo,

827. Πασσῶν Ald. Πασσίων Iunt. 1. 2. Trinc. 828. δεινατῆς Trinc. 829. Παντοίαν Trinc. 830. φθέγγον δ' Iunt. 2. 831. ἐριβρόχεω B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. κοχετον B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἀγαύρῃ Ald. 833. σκυλάκεσσιν Ald.

826. Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν] Hoc eſt, θαυμασίαις. *Guietus.*

Πῦρ ἀμάρυσσε] *Ignis* hic vocatur oculorum ſplendor, vt et in ſequente verſu, nequis putet Poetam ignem, proprie dictum in oculis huius monſtri collocaſſe. Superant haec omnem τερατολογίαν. *Clericus.*

829. Ἀθέσφατον] Mirabilem. *Guietus.*

830. Φθέγγονθ', ὥς τε θεοῖ συνιέμεν] Hic verſus eſt ſubditicius et delendus. *Guietus.*

831. Ὄσσαν ἀγαύρῃ] Scribe ὄσσαν ἵεντο vocem emittebant. *Guietus.*

832. Ἀναιδέα] Hoc eſt, θρασύν. *Guietus.*

Καί κεν ὄγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν,
Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον. ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ', Ὠκεανῦ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης 840
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος

Atque ipſe mortalibus et immortalibus imperaſſet,
Niſi ſtatim intellexiſſet pater hominumque et Deorum.
Grauiter autem intonuit atque fortiter. circum vero terra
Horrende edidit fragorem, et coelum latum ſuperne,
Pontusque et Oceani fluctus, et remota loca terrae.
Pedibus vero ſub immortalibus magnus contremuit Olympus,

838. Ὄβριμον B. 109.

836. Θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν] Forte nata eſt haec circumſtantia ex narratione Phoenicum, qui dictitabant inferioris Iordanis accolas *bellum Deo et hominibus indixiſſe*, aut vtrorumque *hoſtes ac ſpretores* fuiſſe. Quae loquutiones perperam intellectae monſtra haec pepererunt, quaſi fuiſſet terrae filius Draco, qui bellum Ioui intuliſſet. Certe *Lucretius* deſcribens *Epicuri* dogmata de Numine, quod verbo poſuit, re ſuſtulit, ita de Epicuro loquitur quaſi ei bellum intuliſſet, Lib. I. initio:

Quare Religio pedibus ſubiecta viciſſim
Obteritur, nos exaequat victoria coelo. Clericus.

838. Σκληρὸν ἐβρόντησε] Non male hiſce verbis deſcribitur ſubuerſio Sodomae, Gomorrae vicinarumque vrbium, de qua vide Diſſert. noſtram. *Clericus.*

840. Τάρταρα γαίης] Hoc eſt, remotiſſimae partes terrae, quae eſt ſignificatio vocis *tartara*. Vide not. ad v. 119. *Clericus.*

841. Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι] Parem in his verſibus reperias ſublimitatem, ac in Homericis illis a Longino celebratis, vtpote quae ἄχραντόν τι καὶ μέγα τὸ δαιμόνιον, καὶ ἄκρατον παρίςησι. — Τρέμε δ' ἄρεα μακρὰ καὶ ὕλη Ποσσὶν ὑπ' ἀθανάτοισι Ποσειδάωνος ἰόντος. Eandem ſublimitatem Miltonus aſſequitur

Vnder his burning wheels
The ſted faſt Empyreau ſhook throughout;
All but the throne itſelf of God — Rob.

843. Ἰοει-

Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπεσμαράγιζε δὲ γαῖα.
Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, στεροπῆς τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρου,
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος. 845
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ οὐρανὸς, ἠδὲ θάλασσα.
Θῦε δ' ἄρ' ἀμφ' ἀκτὰς, περὶ τ' ἀμφί τε κύματα μακρὰ
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
Τρέσσε δ' Ἀΐδης ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων,
Τιτῆνές θ' ὑποταρτάριοι, Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες, 850
Ἀσβέστου κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.
Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρθυνεν ἑὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα,
Βροντήν τε, στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος· ἀμφὶ δὲ πάσας

Insurgente rege: ingemiscebat autem tellus.
Ardor vero ab vtrisque occupabat caeruleum pontum
Tonitruque, et fulguris igne ab illo immani,
Igneorumque turbinum, et fulminis ardentis.
Feruebat autem terra omnis, et coelum, atque mare.
Furebant et circum littora vndique fluctus magni.
Impetu a Deorum: concussioque sedatu difficilis oriebatur.
Expauit autem Pluto inferis mortuis imperans,
Titanesque sub tartarum detrusi, circa Saturnum
Ob inextinguibilem fremitum, et grauem conflictum.
Iupiter vero postquam incitauit suum robur, sumsitque arma,
Tonitruque fulgurque, et coruscans fulmen,
Percussit ab Olympo insiliens: circum vero omnia

846. πυρὶ χθὼν Trinc. Steph. marg. 847. ἀμφὶ κύματα omissa vocula τε B. 109. Ald. Iunt. 1. 849. Τρέσσε δ' B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Ἄδης B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. δ' post Ἀΐδης deest in B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 850. Κρόνε B. 109. Ald. 854. Οὐλύμποιο Ald.

843. Ἰοειδέα πόντον] Hic intelligendum *mare mortuum*, seu lacus Asphaltites. *Clericus.*

844. Πυρὸς ὑπὸ τοῖο πελώρου] Scribo et distinguo πυρὸς τ' ἀπὸ τ. π. *Guietus.*

846. Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα] Vicina, nempe, infimis partibus Iordanis; qua de re vide memoratam Dissertationem. *Clericus.*

851. Ἀσβέστου κελάδοιο] Subintellige ὑπὸ. *Guietus.*

852. Κόρθυνεν ἑὸν μένος] Hoc est, ἐπῆρεν auxit. *Guietus.*

854. Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο]

Ἔπρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δή μιν δάμασε πληγῇσιν ἰμάσσας;
Ἤριπε γυιωθείς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη.
Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπέσσυτο τοῖο ἄνακτος,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν ἀϊδνῇς παιπαλοέσσης
Πληγέντος. πολλὴ δὲ πελώρη καίετο γαῖα
Ἀτμῇ θεσπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὡς,
Τέχνῃ ὑπ' αἰζηῶν, ὑπό τ' εὐτρήτου χοάνοιο
Θαλφθείς, ἠὲ σίδηρος, ὅπερ κρατερώτατός ἐστιν,

Combuſſit ingentia capita ſaeui portenti.
Ceterum vbi illud vicit ictibus percutiens,
Cecidit mutilatum, ingemiſcebat autem terra vaſta.
Flamma vero fulmine icto proſiliebat a rege,
Montis in ſaltibus opacis aſperis
Percuſſo. multaque ac vaſta ardebat terra
Vapore ingenti, et liqueſcebat ſtanni inſtar,
Quod arte iuuenum, et in magnum foramen habente catino
Calefactum, vel vt ferrum, quod ſolidiſſimum eſt,

855. Ἔπρεσε B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 857. στενάχιζε Trinc. 859. ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης Ald. 861. Ἀυτμῇ B. 109. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Ἀυτμῇ Ald. 863. ἠὲ B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

ποιο] An? βῆσεν. ἐπάλμενος. ſubintellige τὸν Τυφωέα. *Guietus.*

855. Ἔπρεσε θεσπεσίας] Α πράω, πιμπράω, πίμπρημι, πρέω, πρήθω etc. Φάω, βρέχω, βράσσω, βράτ7ω, ἀναβράτ7ω. *Guietus.*

858. Τοῖο ἄνακ7ος] Ἄναξ, nimirum, vt iam diximus, vox eſt honorifica quae Regem quidem ſonat vt plurimum; ſed eximium etiam quidpiam ſignificat, quale erat in ſuo genere hoc monſtrum. *Clericus.*

859. Παιπαλοέσσης] Hoc eſt, τραχείαις. alias παιπαλοέσσης pro αἰπαλοέσσης. Hom. ἔςη δὲ σκοπιὴν εἰς παιπαλόεσσαν ἀνελθών, hoc eſt, αἰπεῖαν, ὑψηλήν. *Guietus.*

Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν] Inter montes Moabitidis et Chananaeae ſitus eſt lacus Aſphaltites, in profunda valle. *Clericus.*

862. Εὐτρήτου χοάνοιο] Interpres videtur legiſſe εὐπήκ7ε, quod magis placet. verſ. ſequ. ὅπερ, hoc eſt, ὅσπερ. *Guietus.*

864. Οὔρεος

Οὔρεος ἐν βήσσῃσι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ,
Τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ, ὑπ' Ἡφαίστῳ παλάμῃσιν. 865
Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλᾳ πυρὸς αἰθομένοιο.
Ῥίψε δέ μιν θυμῷ ἀκάχων ἐς Τάρταρον εὐρύν.
Ἐκ δὲ Τυφωέος ἔς' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ Ἀργέστεω Ζεφύροιο.

Montis in cauitatibus victum igne vrente,
Liquescit in terra diuina, sub Vulcani manibus.
Sic sane liquescebat terra fulgore ignis ardentis.
Abiecit autem illum animo moestus in Tartarum vastum,
Ex Typhoëo autem est ventorum vis humide flantium,
Excepto Noto, Boreaque, et Argeste Zephyro.

864. ὄρεος Iunt. 2. 866. σελάῃ Trinc. αἰτομένοιο Trinc. 868. Τυφώνης Trinc. Τυφώνος Ald. 869. ἀργέσταν Trinc. ζεφύρῳ τε Trinc. Steph. marg.

864. Οὔρεος ἐν βήσσῃσι] In fabricis ferrariis, quae in vallibus syluosis aedificari solent propter lignorum copiam. *Guietus.*

867. Ῥίψε] Subintell. ζεὺς. tum pro ἀκάχων an ἀκαχών scribendum? *Guietus.*

869. Νόσφι Νότου, Βορέω τε καὶ Ἀργεστέω Ζεφύροιο] Hic mirum est fieri duntaxat mentionem trium ventorum, omisso *Euro*, qui tamen μαψαύρα non potest vocari. Quod cum non concoquerent nonnulli, legerunt καὶ Ἀργέστᾳ, Ζεφύρᾳ τε, quemadmodum habet in Allegoriis *Ioannes Diaconus*; quo etiam respicit alter Scholiastes, qui memoratis quatuor ventis *cardinalibus*, vt vocantur, subiicit: Ἀργέστης ὁ Ἀπηλιώτης, ὃν λέγει ὁ Ὅμηρος Εὖρον: *Subsolanus quem vocat Homerus Eurum.* Recta sine dubio esset lectio, si constaret ἀργέστην vspiam dici Eurum, cum contra constet esse occidentalem ventum, qui et Corus vocatur. *Plinius* Lib. II. H. N. c. 47. *Sunt bini, in quatuor coeli partibus; ab oriente aequinoctiali Subsolanus, ab oriente brumali Vulturnus; illum Apelioten, hunc Eurum Graeci appellant. A meridie Auster, et ab occasu brumali Africus; Notον et Lyba nominant. Ab occasu Aequinoctiali Fauonius, ab occasu solstitiali Corus; Zephyrum et ARGESTEN vocant.* Praeterea eosdem ventos tres commemorat v. 379. vbi ἀργέστης est etiam epitheton Zephyri, quemadmodum hic ex vulgata lectione. Crediderim hanc omissionem esse negligentiae tribuendam; nam non ignorabat *Hesiodus* esse Orientalem ventum.

Οἵ γε μὲν ἐκ θεόφιν γενεὴ, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μαψαῦραι ἐπιπνείουσι θάλασσαν,
Αἵ δή τοι πίπτουσαι ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακὴ θύουσιν ἀέλλη·
Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι, διασκιδνᾶσί τε νῆας,
Ναύτας τε φθείρουσι· κακὸν δ' ὃ γίνεται ἀλκὴ
Ἀνδράσιν, οἳ κείνοισι συναντῶσιν κατὰ πόντον.
Αἵ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον ἀνθεμόεσσαν
Ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων,
Πιμπλεῦσαι κόνιός τε καὶ ἀργαλέου κολοσυρτοῦ.

Qui sane ex Diis sunt nati, hominibus magna vtilitas.
Ast alii sine vsu venti inspirant mare,
Qui vtique incidentes in obscurum pontum,
Clades magna hominibus graui saeuiunt turbine,
Alibi autem alii flant, dissipantque naues,
Nautasque perdunt. mali autem non est remedium
Viris qui illis occurrerint in ponte.
Iidem rursum per terram immensam floribus ornatam
Opera iucunda corrumpunt humo prognatorum hominum,
Replentes pulvereque et molesto palearum strepitu.

870. μὲν Iunt. 1. 2. μὴν Ald. 871. μὰψ αὔραι Steph. Com. 873. θύουσι Iunt. 1. 2. 874. ἄησι B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinf. 875. γίνηται Iunt. 2. 876. συναντῶντες B. 109. συναντῶσι Ald. Iunt. 2. 877. αὖ τε Ald. Iunt. 1. 2. ἀπείρητον Trinc. 879. πιμπλᾶσαι B. 109. Ald. Iunt. 1.

Idem *Plinius* paullo antea: *Veteres quatuor omnino seruauere, per totidem mundi partes (ideo nec Homerus plures nominat) beberi vt mox iudicatum est ratione.* Vide *Homerum* Od. E. v. 295. *Hesiodus* autem *Homero* in eiusmodi rebus nequaquam inferior erat, vt satis liquet ex Operibus et Diebus. Obiter notandum *Hesiodi* aeuo vocem ἀργέστης nondum fuisse nomen venti, qui a *Zephyro* distingueretur; cum coniungatur ea vox cum *Zephyro*, quasi epitheton, quo significetur eius *celeritas*, aut simile quidpiam. *Clericus.*

871. Ἄλλαι μὰψ αὖραι] Μαψαῦραι scribo. Hesych. μαψαῖραι, μάταιαι αὖραι, ἠχοῦσαι πνοαί. vulgo scriptum ἄμμοι pro αὖραι ex ἀὖ fit μὰψ retro, incassum. Sic ex ὠκὸς, μωκὸς, μωξ mox, εὐθὺς. *Guietus.*

874. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι] Ἄλλη scribendum. *Guietus.*

879. Κολοσυρτοῦ] A πέλω verso, πόλις ἡ πόλβις, pulvis, πόλος,

Αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν,
Τιτήνεσσι δὲ τιμάων κρίναντο βίηφι,
Δή ῥα τότ' ὤτρυνον βασιλευέμεν ἠδὲ ἀνάσσειν,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν, ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζῆν',
Ἀθανάτων. ὁ δὲ τοῖσιν ἐῢ διεδάσσατο τιμάς.
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν,
Πλεῖστα θεῶν εἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην

Sed poſtquam ſane laborem Dii beati perfeciſſent
Cum Titanibus autem pro honore pugnaſſent vi,
Iam tum iubebant regnare atque imperare,
Ex Terrae conſilio, Olympium late cernentem Iouem
Immortalibus. Hic vero inter illos bene diſtribuit honores
Iupiter autem Deorum Rex primam vxorem duxit Metin,
Plurimum ex Diis edoctam, et mortalibus hominibus.
Sed cum iam eſſet Deam caeſiis oculis Mineruam

880. ἐξετέλεσσαν Ald. Iunt. 1. 2. 882. ἠδ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.
883. καὶ ζῆν' Trinc. Steph. marg. 886. καὶ θνητῶν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Paullo ante pro ἐῢ Ald. εὖ.

πόλος, κόλος, vnde κολοσυρτος. *Guietus.*

881. Τιμάων] Subintellige ἕνεκα. *Guietus.*

883. Εὐρύοπα ζεὺς] Ab εὐρυόπης, ſeu εὐρυόπας, εὐρύοψ. *Guietus.*

884. Εὖ διεδάσσατο] Scribo ἐῢ. *Guietus.*

Διεδάσσατο τιμάς] Hoc eſt, munera illis diuiſit, ſed poſteritas eos honores intellexit de iis, quibus ſingula Numina praeeſſe poſtea credita ſunt. *Clericus.*

885. Ἄλοχον θέτο Μῆτιν] Clarum eſt hic allegoricum eſſe matrimonium, quod Regi coniunctius nihil eſſe debeat quam *prudentia.* Clericus.

Per hanc Allegoriam ſignificat Poeta, coniunctiſſimam eſſe diuinae naturae ſapientiam. Similis figura in libro, qui nuncupatur *Sapientia Salomonis*, pulcherrime vſurpatur. Cap. 8. Ταύτην (ſcil. τὴν σοφίαν) ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου, καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ. *Sapientiam amaui et exquiſiui ab adoleſcentia mea, et eam pro ſponſa expetiui mihi.* Rob.

887. Ἀθήνην] Deam diſciplinarum et fortitudinis merito Prudentiae filiam facit Poeta; cum abſque hac nulla ſit vera fortitudo, nec eruditio. Ceterum Ἀθήνη eſt, Phoeni-

Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
Αἰμυλίοισι λόγοισιν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδὺν
Γαίης Φραδμοσύνῃσι, καὶ Οὐρανῷ ἀστερόεντος. 890
Τὼς γάρ οἱ ἐφρασάτην, ἵνα μὴ βασιληΐδα τιμὴν
Ἄλλος ἔχῃ, Διὸς ἀντὶ, θεῶν αἰειγενετάων.
Ἐκ γὰρ τῆς εἵμαρτο περίφρονα τέκνα γενέσθαι.
Πρώτην γὰρ κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,

Paritura, tum demum dolis animo decepto
Blandis ſermonibus, in ſuam condidit aluum,
Telluris conſiliis, et Coeli ſtellati.
Sic enim conſuluerunt, ne regium honorem
Alius haberet Iouis loco Deorum ſempiternorum.
Ex hac enim in fatis erat prudentes liberos naſci.
Primam quidem virginem caeſiis oculis apud Tritonem genitam,

888. Τεύξεσθαι Trinc. Τέξεσθαι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. δολοφρένας Ald. Iunt. 1. 889. ἐς κάτθετο B. 109. ἐςκάτθετο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. atque ſic edidit etiam Krebſius. 891. φράσαντ' B. 109. φρασάτην Ald. Iunt. 1. 2. 892. ἀειγενετάων Trinc. 893. εἵμαρτο Ald. 894. μὲν γὰρ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. γλαυκώπιδα Ald. Iunt. 1. 2.

cia lingua, אירהבא *erbana*, hoc eſt, fortis, vt ab aliis iam animaduerſum. *Clericus.*

888. Δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας] Subintellige τῆς μήτιος. *Guietus.*

889. Ἐὴν ἐσκάθετο νηδὺν] An ἐς κάθετο diuiſim ſcribendum? Sic v. 899. pro ἐγκάτθετο νηδὺν ſcribendum vt hic ἐς κάθετο, aut ἐς κάτθετο. *Guietus.*

894. Τριτογένειαν] Sic dicitur Minerua quaſi genita a *capite* Iouis, nam ſi ſcribamus Phoeniciis litteris תריהא *thrizho*, intelligemus deducendam vocem a ריה *reth*, quod, pro mutatione ſolenni ת et ש, idem eſſe potuit ac ריש *reſch*, Chaldaice et Syriace *caput*. Eius antiquae vocis ſignificatio remanſerat etiamnum apud Athamanas. *Heſychius*: Τριτώ, Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος φησὶ τὴν κεφαλὴν καλεῖν Ἀθαμᾶνας. Apud Cretenſes, idem hac voce ſignificatum eſſe auctor eſt *Euſtathius* in Iliad. Δ. Ed. Rom. p. 504. Hanc quidem circumſtantiam Palladis natalium hic noua tradit *Heſiodus*, ſed ſummo conſenſu reliqui omnes Mythologi et Poetae habent. Facile eſt intellectu cur ſapientiſſima Dea et Artium Praefecta e cerebro, vel capite Iouis nata putetur, cum caput exiſtimetur eſſe ſedes animi. Aliae vocis Etymologiae

Ἶσον ἔχουσαν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
Ἤμελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα·
Ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν,
Ὡς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε.
Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὥρας,

Par habentem patri robur, et prudens conſilium:
Ceterum deinde ſane filium Deorum regem et virorum
Erat paritura, magnum animum habentem:
Sed illam ſane Iupiter ante in ſuum condidit ventrem;
Vt, nempe, ei indicaret Dea bonumque malumque.
Poſtea duxit ſplendidam Themin, quae peperit Horas,

895. Ἶσον Trinc. 896. παῖδα abeſt ab ed. Rob. 897. Τέξεσθαι Trinc. 898. ξεὺς Ald. νηδὺν Ald.

mologiae non ſunt flocci faciendae, ſi cum hac conferantur. Τριτογένειαν verterant Romani veteres *Capitam*. *Ouidius* ſub finem Lib. III. Faſtorum?

Parua licet videas Capitae delubra Mineruae,
Quae Dea natali coepit habere ſuo.
Nominis in dubio cauſa eſt, capitale vocamus
Ingenium ſollers; ingenioſa Dea eſt.
An quia de capitis fertur, ſine matre, paterni
Vertice, cum clypeo proſiluiſſe ſuo? Clericus.

Τριτογένειαν] Audacem, terribilem. *Guietus.*

898. Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Hoc eſt, prudentiam perpetuo ſibi adeſſe conſiliariam voluit, nec vnquam eam dimiſit. *Clericus.*

899. Ὡς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε] *Bonum et malum* omnia ſignificant, apud *Homerum*, et in Hebraico etiam ſermone. Vide not. ad Geneſ. III, 5. *Clericus.*

900. Θέμιν] Dea haec eſt Praeſes Iuſtitiae, quae non minus ac Prudentia Regibus neceſſaria eſt. Si ſcripſeris Phoeniciis litteris תמי, illico liquebit eſſe vocem Phoeniciam, a תם *integer, probus*, ita vt nomen Themidis *integritatem* ſonet. *Clericus.*

Ἣ τέκεν Ὥρας] *Hora* eſt ab Hebraica voce אור, *or*, quae *lucem* ſonat proprie, et tralatitio ſignificatu *cognitionem*, quae in Rege vna cum integritate coniuncta eſſe debet. Poſſet huc forte trahi coniunctio *Vrim* et *Thummim*, in Pont. Maximo Hebraeorum. Affini-

tas

Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν,
Αἵ τ' ἔργ' ὡραίοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι,
Μοίρας θ', ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵ τε δίδοῦσι
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε. 905
Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χαρίτας τέκε καλλιπαρήους,
Ὠκεανοῦ κούρη, πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν.

Eunomiamque, Dicenque, et Irenen florentem,
Quae operibus venuſtatem conciliant mortalium hominum,
Parcisque, quibus maximum honorem dedit prudens Iupiter,
Clothoque, Lacheſinque, et Atropo, quae dant
Mortalibus hominibus habere bonumque malumque.
Tres vero ei Eurynome Gratias peperit pulcras genas habentes,
Oceani filia, peroptabilem formam habens,
Aglaiam et Euphroſynen, Thaliamque amabilem:

902. ὡραίοισι Ald. κατὰ θνητοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 903. ἧς ſine iota ſubſcr. habet ed. Robinſ.

tas *Horarum* harumce cum Dea luſtitiae ſignificatur earum nominibus Εὐνομίη, Δίκη et Εἰρήνη, quae ſunt luſtitiae conſectaria, et verae eruditionis comites. *Clericus.*

902. Αἵ τ' ἔργ' ὡραίοισι] Forte ὡραιῶσι ab ὡραιόω. *Guietus.*

903. Μοίρας θ' ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς.] Quamuis affinitas ſit inter luſtitiam et munus harum Dearum; non eſt credibile hos verſus eſſe *Heſiodi*, cum alios parentes Parcis tribuerit antea v. 215. Homo ineptus, qui ſupplere conatus eſt quod non deerat *Heſiodo*, ſed deeſſe putabat, hos de Parcis verſus adſuit, et fortaſſe plures. *Clericus.*

Μοίρας θ'] Eadem, quae Clerico, fuit ſententia doctiſſ. Thomae Gale in notis ad Apollod. p. 6. Sed vtriſque, vt opinor, fraudem fecit praua Heſiodi interpretatio. Non enim in h. l. afferit poeta Themin peperiſſe *Parcas*, quae ſupra *Noctis* eſſe filiae dicuntur, ſed Themin peperiſſe *Horas*, quae venuſtatem operibus hominum, *Parciſque* conciliant. Accuſatiuus caſus Μοίρας, vt Grammatici loquuntur, proximum verbum τὸ ὡραίοισι, non τὸ τέκεν ſequitur; et ſententia ſic expoſita ſenſum exhibet veriſimum, *Bonae leges, iuſtitia et pax humanam ſortem pulchram, et felicem readunt.* Rob.

908. Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην]

Τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἴβετο δερκομενάων
Λυσιμελής· καλὸν δὲ ὑπ' ὀφρύσι δερκιόωνται.
Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφόρβης ἐς λέχος ἦλθεν,
Ἣ τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Ἀϊδωνεύς
Ἥρπασεν ἧς παρὰ μητρὸς, ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεύς.
Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐράσσατο καλλικόμοιο,
Ἐξ ἧς αἱ Μοῦσαι χρυσάμπυκες ἐξεγένοντο
Ἐννέα, τῆσιν ἄδου θαλίαι, καὶ τέρψις ἀοιδῆς.
Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,

Quarum e palpebris amor deſtillat contuentium
Soluens membra: iucundum vero ſub ſupercilijs adſpiciunt.
Porro hic Ceteris multa nutrientis ad lectum venit,
Quae peperit Proſerpinam formoſam, quam Pluto
Rapuit ſua a matre, dedit autem ſapiens Iupiter.
Mnemoſynen vero deinceps amauit pulcricomam,
Ex qua Muſae aureis reticulis reuinctae natae ſunt
Nouem, quibus placent conuiuia, et oblectatio cantus.
Latona autem Apollinem, et Dianam ſagittis gaudentem,

909. εἴβεται Ald. Iunt. 1. αἶβε τε Iunt. 2. 910. δέδ' Iunt. 2. Trinc. Steph. Heinſ. δεῦ' Ald. Iunt. 1. Com. ὑποφρύσι Trinc. 912. λευκώλενον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 914. ἐξ αὖτις Ald. Trinc. ἐράσσατο B. 109. 916. ἄδου Ald. ἀοιδῆς Ald. 917. ἰοχέαιραν Ald. ἰοχέαιραν B. 109.

σύνην] Scrib. Ἀγλαίην τε καὶ Εὐφροσύνην. τε hic deeſſe videtur. *Guietus.*

911 Δήμητρος] De Cerere et Proſerpina, egimus antea ad verſus 450. et 774. *Clericus.*

913. Ἔδωκε δὲ μητίετα ζεύς] Conceſſit vt caperet. *Guietus.*

914. Μνημοσύνης] Vide not. ad. v. 52. *Clericus.*

917. Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα] De nomine Latonae, egimus ad v. 406. Nunc dicendum quare eius filius vocaretur Φοῖβος Ἀπόλλων, nam paſſim ita appellatur ab *Homero*, quaſi *Apollo* ſit cognomen. Si autem ſcribas Hebraice: פהו־בו הפלון *phe-ho hapollon*, Linguae Hebraicae peritus ſtatim interpretabitur *os in eo mirum*, quod apprime conuenit Deo fatidico. Vide dicta de *Phoebe*, ad v. 404. *Clericus.*

Καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν] Phoenicio charactere ההרחמי *harshemi*, ſignificat, *mons admiratio mea*, ab הר har, *mons* et חמה thamah, *admiratus eſt.* Diana, nimirum, venatrix montibus maxime delectabatur. Antiquiſſimus hymnus in Dianam,

qui

Ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων ἐρανιώνων,
Γείνατ' ἄρ', αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.
Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν. 920

Suauissimos liberos prae omnibus coelicolis,
Peperit sane, Aegiocho Ioui concubitu mista.
Postremam vero Iunonem floridam duxit vxorem.

920. θαλλερὴν Ald.

qui *Homero* tribuitur, sic eam describit:

Ἣ κατ' ὄρη σκιόεντα, καὶ ἄκριας ἠνεμοέσσας
Ἄγρῃ τερπομένη παγχρύσεα τόξα τιτύσκει.

Quae per montes vmbrosos et promuntoria ventosa, venatione oblectata totum aureum arcum tendit. Sic ipsa, apud *Callimachum* in Hymno, qui ipsi inscriptus est, loquitur, v. 19.

— σπάρνον γὰρ ὅτ' Ἄρτεμις ἄλσυ κάτεισιν,
Οὔρεσιν οἰκήσω.

Raro Diana in vrbem ibit, in montibus habitabo. Vide eiusdem Hymni vss. 3 et 18. Apud *Lucianum*, in Dialogis Deorum, p. 212. T. I. dicitur ὄρειος, *montana*; et p. 217. T. I. Amor negat se posse vulnerare Dianam Φεύγουσαν ἀεὶ διὰ τῶν ὀρῶν, *fugientem semper per montes.* Talia innumera possent proferri.

Obseruandum hic et alibi clare distingui Apollinem et Dianam a Sole et Luna, qui v. 371. dicuntur Hyperione et Thia nati. Attamen constat postea Apollinem quidem et Solem vnum Numen creditum fuisse, Lunam vero ac Dianam alterum; quod ideo factum puto, quia Apollinis quidem animum, post mortem, in Solem iuisse, vt aeternae illi flammae praeesset, dicebant antiquissimi Poetae; Dianae vero mentem Lunam insedisse. Genus hoc fuit adulationis, quo vetustissimi Graeci prosequuti sunt liberos Iouis. Sic et Aegyptii Isidi adulati erant, cum columnae, sepulcro Isidis impositae, cum alia, tum etiam haec inscripsissent: * Ἐγώ εἰμι ἡ ἐν τῷ ἄστρῳ τῷ Κυνὶ ἐπιτέλλουσα: *Ego sum, quae in Canis sidere exorior.* Indidem factum vt stellis omnibus imposuerint nomina illustrium virorum et foeminarum; qua de re agit *Hyginus*, in Lib. II. Poetici Astronomici, *de signorum coelestium Historiis.* Clericus.

919. Γείνατ' ἄρ' αἰγιόχοιο] Scrib. γείνατ' ἐν αἰγιοχοιο. placet. *Guietus.*

920. Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν] Attamen haec sola legitima vxor habita, ceterae omnes pellices. Dicitur, apud *Lucianum*, Iouis ἡ νόμῳ γαμετὴ *legitima coniux*,

* *Diodor. Siculus* Biblioth. Lib. I. p. 24.

Ἡ δ' Ἥβην, καὶ Ἄρηα, καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε,

Haec autem Heben, Martem, et Lucinam peperit,

921. τ' Ἄρηα B. 109. Ἥβην Ἄρηα Ald.

iux, in Dialogis Deorum p. 192. Tom. I. et Ioui συμβασιλεύειν, p. 213. *Clericus.*

921. Ἥβην] Haec Dea fuit iuuentutis praeſes, quam nomen traxiſſe liquet ex Hebraica voce אב *eb*, virór, qui iuuentutis eſt Symbolum; quod plantae tum vigeant maxime, cum maxime virent. Hinc apud Poetas, paſſim *viridis iuuentus* dicitur, imo et ſenectus cum contingit eam iuuentuti eſſe ſimilem. *Virgilius* Aeneid. V. 295.

Euryalus forma inſignis VIRIDIQVE *iuuenta.*

Idem Lib. VI, 304. de Charonte:

Iam ſenior, ſed cruda Deo VIRIDISQVE *ſenectus.*

Clericus.

Ἄρηα] Notiſſimum eſt Martis ſedes haberi montes Thraciae, quos aut filius Iouis, Theſſaliae Regis, aut ex eius poſteris quiſpiam inſedit, vnde dictus eſt ברי *bari*, hoc eſt, *homo montanus*, nam, vt diximus, הר eſt *mons*, ὄρος. Cum autem ex bello et latrociniis viueret, creditus eſt poſt mortem praeeſſe bello, cui tam ſaepe viuus interfuerat. Elegans eſt deſcriptio palatii Martis, apud *Statium* Lib. VII. Thebaidos, vbi de Mercurio ad illum miſſo, cuius deſcriptionis hoc eſt initium:

Hic ſteriles delubra notat Mauortia ſyluas,
Horreſcitque tuens, vbi mille furoribus illi
Cingitur aduerſo domus immanſueta ſub Aemo.

qui, vt notum, mons eſt Thraciae. Hinc a Thracibus Mars impenſe cultus. *Herodotus* Lib. V. c. 7. Θεὸς δὲ σέβονται μάλιστα τῶνδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν; *Deos hos ſolos colunt, Martem, Libertum, Dianam.* Ac ſane mores eorum cum eiuſmodi Religione conſentiebant. Idem Scriptor paullo ante de moribus Thracum: ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμότατον· τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστηίου κάλλιστον: *otioſum eſſe honeſtiſſimum, agricolam vero contemtiſſimum. E bello atque rapto viuere pulcerrimum.* Clericus.

Εἰλείθυιαν] Vox הֵילִידִיא *beilidia* aliunde non poteſt deduci quam ab הוליד *belid*, hoc eſt, *fecit parere*; ſic enim formari poteſt *Hipbil* in verbo ילד *jalad* peperit, aeque ac in aliis verbis eiusdem formae. Quam hoc autem nomen bene conueniat Deae partui praeſidi nemo non videt. Obſeruatu dignum eſt diſtingui hoc Numen

men a Diana, cum ab *Hesiodo*, tum a Scriptore antiquissimo Hymni in Apollinem, qui *Homero* tribui solet, narrat enim primum *Eileithyiam* nesciuisse Latonam parturire, deinde ait aduocatam e coelo fuisse, et partum Latonae venientem acceleraſſe. Sic habet v. 97.

Μάνη δ' ἐκ ἐπέπυσο μογοστόκος Εἰλείθυια
Sola nescierat partus laborem
leuans Eileithyia

Postea v. 15.

Ἐνθ' ἐπὶ Δήλῳ ἔβαινε μογοστόκος Εἰλείθυια
Τὴν τότε δὴ τόκος εἷλε, μενοίνησεν δὲ τεκέσθαι.
Vbi in Delo incessit partus do-
lores leuans Eileithyia, tunc illam
partus cepit, et parata erat pa-
rere. Qui ergo factum vt Diana cum hoc Numine miscereſur et partibus etiam praeficeretur? Qui potuit credi τὰς τεκούσας μαιεῖν παρθένος ἐοῦσα, vt vtar verbis Iunonis apud * *Lucianum*? Nimirum, credebant Lunae Numen praeesse partui, quod praesit mensibus, intra quorum certum numerum foetus in lucem eduntur: cumque eo Numine miscebant Dianam, quae, eo pacto, quamquam virgo, obstetricis munere fungi statuebatur. Aliam rationem comminiscitur *Callimachus*, Hymno in Dianam v. 20. et seqq. vbi sic Dea loquitur:

— Πόλεσιν δ' ἐπιμίξομαι ἀνδρῶν
Μῶνον ὅτ' ὀξείαισιν ὑπ' ὠδίνεσσι γυναῖκες
Τειρόμεναι καλέωσι βοηθόον ἦσι με μοῖραι
Γεινομένην τὰπρῶτον ἐπεκλήρωσαν ἀρήγειν·
Ὅττι με καὶ τίκτουσα, καὶ οὐκ ἤλγησε φέρουσα
Μήτηρ.
Vrbibus vero admiscebor ho-
minum, tantum cum acutis pa-
riendi doloribus mulieres op-
pressae vocarint me opitulatri-
cem; quibus me Parcae, vt pri-
mum nata sum, sortem adsigna-
runt opem ferendi; quoniam
et cum me pareret, et cum
me ferret non doluit mater.

Sed commentum hoc est *Callimachi*, qui credidit indignum Dea esse dolere, instar mulierum; non sententia antiquissimorum Graecorum, qui Diis incommoda, imo et vitia humanae naturae tribuere solent. Philosophi postea, cum non possent haec concoquere, ad allegorias conuersi sunt; et Poetis recentioribus corrumpendae veteris Historiae, dum θεοπρεπεστέρως volunt loqui, occasionem praebuerunt. At qui me audiet is antiquissimam Graeciae famam esse credet, qua humana Diis tribuuntur, quod eiusmodi rerum fingendarum nulla ratio fuerit, si aliter sensissent Graeci. Imo vero periculosissimum fuisset θεοπρεπῆ de Deo sentientibus talia obtrudere. Contra vero et Philosophi et recentiores Poetae graues rationes habuerunt, cur humana incommoda et vitia Diis detraherent; nec sine Religionis specie, adproba-

* *Tom. I. p. 213. in Dial. Iunonis et Latonae.*

Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν.
Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Δεινὴν, ἐγερεκύδοιμον, ἀγέστρατον, ἀτρυτώνην,
Πότνιαν, ἣ κέλαδοί τε ἄδον, πόλεμοί τε, μάχαι τε. 925
Ἥρη δ' Ἥφαιστον κλυτὸν ἀ φιλότητι μιγεῖσα

Mista concubitu Deorum regi et hominum.
Ipse vero ex capite, caesiis oculis praeditam Tritogeniam,
Acrem, tumultum excitantem, ducem exercitus, indomitam,
Venerandam, cui clamoresque placuerunt, bellaque, pugnaeque,
Iuno autem Vulcanum inclytum, concubitu non mista,

923. γλαυκόπιδα Trinc. 924. ἐγερεκύδοιμον Ald. Iunt. 1. 2. 926. Hanc Cuperi emendationem recepit Rob. pro vulg. ἐν φιλότ.

bationeque audientium turpes de Diis historias mutare aggrediebantur, quod non semel facit in hisce Hymnis *Callimachus*, et praesertim quidem Hymno in Iouem. Sed ne coniecturis agere videamur, en locum ex Hymno Homerico in Apollinem, in quo contraria affirmantur v. 91.

Λητὼ δ' ἐννῆμάρ τε καὶ ἐννέα νύκτας ἀέλπτος,
Ὠδίνεσσι πέπαρτο.

Latona nouem diebus et nouem noctibus incredibilibus doloribus torquebatur. Dabimus etiam auctorem grauissimum sententiae de Luna partuum praeside. Is est *Cicero* de Nat. Deorum Lib. II. c. 27. *Dianam*, inquit, *et Lunam eandem esse putant; cum — Luna a lucendo nominata sit, eadem est enim Lucina. Itaque vt apud Graecos Dianam eamque Luciferam: sic apud nostros, Iunonem Lucinam in pariendo inuocant. — Adhiberur autem ad partus, quod ii matureſcunt aut ſeptem nonnunquam, aut plerumque nouem Lunae curſibus; qui quia menſa ſpatia conficiunt, menſes nominantur.* Clericus.

923. Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς] Hoc est, solus. Adoptauit forte sibi filiam, quam ipse educare atque erudire voluit. *Clericus.*

925. Κέλαδοί τε ἄδον] Bellici clamores. *Guietus.*

926. Ἐν φιλότητι μιγεῖσα] Legendum ἀ φιλότητι μιγεῖσα, nam quemadmodum Iupiter solus genuisse dicitur Mineruam: sic et Iuno ζαμένησε καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ, *incendit vires et contendit cum suo marito*, genuitque sola et peperit Vulcanum. Sic quoque legit Scholiastes, qui habet: ἕτος τὸν Ἥφαιστον ἐν μόνῃ Ἥρᾳ εἰσάγει, *hic* (Hesiodus) *ex sola Iunone Vulcanum inducit*; ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας, *Homerus vero ex Ioue et Iunone.* Ex *Hesiodi* sententia, adoptauit Iuno cele-

Γείνατο, (καὶ ζαμένησε, καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ)
Ἐκ πάντων τέχνῃσι κεκασμένον ἠρανιώνων.
Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐριπτύπου Ἐννοσιγαίου
Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας· ὅστε θαλάσσης
Πυθμέν' ἔχων, παρὰ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναίει χρυσέα δῶ, δεινὸς θεός· αὐτὰρ Ἄρηϊ
Ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν
Δεινούς, οἵ τ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας
Ἐν πολέμῳ κρυόεντι σὺν Ἄρηϊ πτολιπόρθῳ,

Peperit, (ac vires intendit, et contendit cum ſuo marito)
Prae omnibus artibus ornatum coelicolis.
Ex Amphitrite autem et valde reſonante Neptuno
Triton late potens natus eſt magnus: qui maris
Fundum tenens apud matrem caram et patrem regem
Incolit aureas aedes, magnus Deus: ſed Marti
Clypeos diffecanti Venus Terrorem et Metum peperit
Graues, quique virorum denſas turbant phalanges
In bello horrido, vna cum Marte vrbes deuaſtante,

934. φάλανγγας Ald.

berrimum fabrum, qui vocabatur Ἥφαιστος, Phoeniciis literis אפאשחא *epheſchto*, hoc eſt, qui *coquit in igne*, nimirum, metalla; nam אפה eſt *coxit*, et אשחא *ignis*, vnde Graece ἑστία, *focus*. Sic legit hunc locum *Heſiodi Lil. Gyraldus*, oſtenditque olim ita lectum. *Clericus.*

927. Καὶ ζαμένησε] Α ζαμενής, ζαμενέω, ὀργίζομαι. *Guietus.*

930. Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας] Numen תריטון deduxerim a רטט *retet*, timor, aut a רטט *retat*, Chaldaice *tremuit*, et Arabice, *tumultum excitauit, clamorem edidit.* Nomen non male conuenit Deo cui tribuitur

Buccina, quae, medio concepit
vt aera ponto,
Littora voce replet ſub vtroque
iacentia Phoebo.

Quae verba ſunt *Ouidii*, Metam. I. *Clericus.*

933. Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν.] Hae ſunt manifeſto poeticae perſonae, quibus nihil ſubeſt hiſtoricum. Sed comites belli ſunt Terror et Metus, ſiue inferantur aliis, ſiue iis agitemur. *Clericus.*

936. Ἀρμο-

Ἁρμονίην θ', ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν.
Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν,
Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα,
Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε Φαίδιμον υἱὸν,

Et Harmoniam, quam Cadmus magnanimus duxit vxorem.
Ioui vero Atlantis filia Maia peperit glorioſum Mercurium,
Praeconem Deorum, ſacrum lectum conſcendens.
Cadmi filia vero ei Semele peperit clarum filium,

937. φαίδιμον Trinc. Steph. marg.

936. Ἁρμονίην θ' ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν] Ingenioſe *Sam. Bochartus* Chanaanis Lib. I. c. 19. nomen *Cadmi* coniicit ſignificare eius patriam; erat, nimirum קדמוני *Kadmoni*, ex iis *Cadmonaeis* de quibus Moſes Gen. XV, 19. *Harmoniam* vero dictam ex monte *Hermone*, quae pars fuit Antilibani, ad ortum fontium Iordanis. *Clericus.*

937. Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν] Primum, hic animaduertendum *Maiam*, quae fuit vna Pleiadum, dici filiam Atlantis altiſſimi montis, qui coelum ipſum ferre dicebatur; ob nexum, ſcilicet, et viciniam. Deinde Pleias haec dicitur Maia, hoc eſt, מיא ſiue *aquoſa*, nam מים *majim* aquae dicuntur, a veteri ſingulari מי *mai* aqua. *Aquoſae* autem nomen optime conuenit nobiliſſimae Pleiadum, quandoquidem Pleiades paſſim *imbriferae*, *madidae* et *aquoſae* dicuntur a Poetis; quod iis, initio veris, orientibus, pluuium ſoleat eſſe coelum. Vide collecta hanc in rem a *Nicol. Loydio* in Lex. Hiſtorico. Filius huius Pleiadis dictus eſt Ἑρμῆς, hoc eſt, ערמא *herma*, quod a Radice ערם, *haram*, *calliditate vſus fuit*. Quo nomine egregie deſcribitur indoles Dei furum, et fraudium. Quam in rem legendus Hymnus in *Mercurium*, ex quo pauculos duntaxat verſus, quibus deſcribitur eius ingenium, proferemus; vbi ita de Maia, v. 13. *et ſeqq.*

Καὶ τότ' ἐγείνατο παῖδα πολύτροπον, αἱμυλομήτην,
Λῃϊζῆρ', ἐλατῆρα βοῶν ἡγήτορ' ὀνείρων,
Νυκτὸς ῥπωπητῆρα, καὶ ἃ ἐξῆς.

Tunc peperit filium vafrum et blandiloquum, praedonem, abactorem boum, ducem ſomniorum, noctis ſpectatorem etc. Haec epitheta Mercurii, hiſtoria eius fraudium, quam multis proſequitur, in ſequentibus confirmat Poeta. *Clericus.*

939. Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε Φαίδιμον υἱὸν] Quoniam hic eſt primus, qui ab Heſiodo ex Deo et mortali muliere

muliere genitus dicitur, inquirendum est hoc in loco in rationes, ob quas ab antiquissimis Graecis nonnulli filii Deorum crediti et dicti sint, quos non diffitebantur ex mulieribus natos; quales fuere Bacchus et Hercules Thebani, aliique innumeri. Sed antea animaduertendum est horum generationem narrari, post Deorum omnium natales ex Deabus; vnde intelligere est mulierum hosce liberos esse natos iis temporibus, quibus iam primi Graeciae coloni Dii habebantur, et colebantur, nec tamen plane memoria obsoleuerat, qua et ipsos homines fuisse constabat. Memorantur enim hi noui Dii, ex aliis coelo iam receptis, nati, quorum tamen parentes nunquam cum mortalibus concubuisse dicti essent, nisi crediti fuissent et ipsi mortales fuisse.

Quod cum ita sit, triplici de causa homines potuere Deorum filii dici et credi. Prima est petita ex antiquissimorum Graecorum dialecto, in qua a *Diis nati* atque *educati* dicebantur quicumque aliqua in re Diis similes esse iudicabantur. Reges, qui imperare videbantur hominibus, vt Iupiter Diis et Regibus; propterea vulgo dici solebant Διογενεῖς et Διοτρεφεῖς, *a Ioue geniti et educati*, vt ex innumeris *Homeri* locis liquet. Sic loquitur Poeta Iliad. B. v. 196.

Θυμὸς δὲ μέγας ἐσὶ διοτρεφέος βασιλῆος
Τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐσι· φιλεῖ δέ ἑ μητιέτα Ζεύς.

Ira est magna a Ioue nutriti Regis. Honor autem a Ioue est, et Illum (Regem) *amat consiliarius Iupiter.* Ad quem locum, sic habet *Eustathius*: Ἑφερμηνεύει διά τι διογενεῖς καὶ διοτρεφεῖς τὰς βασιλεῖς λέγει. ἐχ ὅτι ἐκ Διὸς τὸ γένος ἕλκουσι, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐκείνου αὐτοῖς ἡ τιμή: *ostendit cur Reges dicat a Ioue natos et educatos, non quia ex Ioue genus ducunt, sed quia ex illo est iis honor.* *Callimachus* Hymno in Iouem v. 76. *et seqq.*

Αὐτίκα χαλκῆας μὲν ὑδείομεν Ἡφαίσοιο,
Τευχησὰς δ' Ἄρηος, ἐπακτῆρας τε Χιτώνης
Ἀρτέμιδος, Φοίβε δὲ λύρης εὖ εἰδότας οἵμους.
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ἐπεὶ Διὸς ἐδὲν ἀνάκτων
Θειότερον.

Primo quidem fabros canimus esse Vulcani, Milites deinde Martis, Venatores vero Chitones Dianae, et Phoebi cui lyrae probe sciunt modos. At ex Ioue sunt Reges, quandoquidem Regibus nihil diuinius est quam Iupiter.

Quae verba nos admonent secundae rationis, ob quam mortales immortalium filii dici potuerunt. Nimirum, in Lingua Phoenicia, *pater artificum* dicitur is qui eorum artificium primus inuenit, et magister discipulorum. Vide Genes. IV, 21. vbi *pater* artificum dicitur qui primus eos artem docuit. Sic et Propheta dicitur *pater* discipulorum suorum, 1 Sam. X, 12. et discipuli *eius filii*,

2 Reg.

2 Reg. II. 3. IV, 38. Sic Aesculapius et Orpheus dicti sunt Apollinis filii, quod ab eo Medicinam didicerint. Hinc etiam *Dei filii* dicti, qui Dei virtutes imitabantur, vt liquet ex Gen. VI, 2.

Tertio filios Deórum dixerunt eos qui ex Sacerdotibus vel aliis fraudulentis hominibus, nati erant; vt honori puellarum, quae ab iis ludificatae fuerant, consuleretur. Cum, nempe, in lucis Diis illis sacris grauidae factae essent, aut compressae a Sacerdotibus indutis eo ornatu, quo statuae Deorum indui solebant; non sine quadam specie veri, apud rudes populos, poterant dicere, se ex Diis grauidas esse; rumoremque eiusmodi occulte adiuuantibus Sacerdotibus, res tandem credulis pro comperta habebatur, praesertim si nati ex furtiuo concubitu postea rebus gestis aut inuentis famam sibi parerent. Apud *Ouidium* Metam. III. Iuno sub persona Beroës nutricis Semeles, ita hanc alloquens inducitur

— *Optem*
Iupiter vt sit, ait: metuo tamen omnia, multi
NOMINE Diuorum thalamos iniere pudicos.

Hinc videmus, ex fabula Penthei, non facile creditum Bacchum illum Thebanum esse filium Iouis. Sed est insignis hanc in rem Historia, apud *Dionysium* Halicarnasseum, summi iudicii historicum, Lib. I. Ant. Rom. p. 62. quam integram proferemus. Cum ergo narrasset artibus Amulii *Iliam*, vel *Rheam*, Numitoris filiam, factam esse Sacerdotem Vestae: τεταρτῳ, inquit, ὕστερον ἔτει τὴν Ἰλίαν ἐλθεῖσαν εἰς ἱερὸν ἄλσος Ἄρεος, ὕδατος ἁγνοῦ κομιδῆς ἕνεκα, ὡς πρὸς τὰς θυσίας ἔμελλε χρῆσθαι βιαίζεταί τις ἐν τῷ τεμένει. τέκτον δέ τινες μὲν ἀποφαίνουσι τῶν μνηστήρων ἕνα γενέσθαι τῆς κόρης, ἐρῶντα τῆς παιδίσκης· οἱ δὲ, αὐτὸν τὸν Ἀμύλιον, ἐκ ἐπιθυμίας μᾶλλον, ἢ ἐπιβουλῆς ἕνεκα, φραξάμενόν τε ὅπλοις οἷς ἐκπληκτικώτατος ἐφθήσεσθαι ἔμελλεν, καὶ τὸ τῆς ὄψεως γνώριμον εἰς ἀσαφὲς ὡς μάλιστα ἠδύνατο καθιςάντα· οἱ δὲ πλεῖστοι μυθολογοῦσι τὸ δαίμονος εἴδωλον, ὃ τὸ χωρίον ἦν, πολλὰ καὶ ἄλλα τῷ πάθει δαιμόνια ἔργα, ἡλίου τε ἀφανισμὸν, καὶ ζόφον ἐν ἡμέρᾳ κατασχόντος· ὄψιν δὲ ἦν καὶ τὸ εἴδωλον εἶχε, θαυμασιωτέραν μακρῷ ἢ κατὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀνθρώπων. Φασί τε εἰπεῖν τῇ κόρῃ παρηγοροῦντα τὴν λύπην τὸν βιασάμενον ἐξ ἧς γενέσθαι δῆλον ὅτι Θεὸς ἦν μηδὲν ἄχθεσθαι τῷ πάθει, τὰ γὰρ κοινωνήματα τῶν γάμων αὐτῇ γεγονέναι πρὸς τὸν ἐμβατεύσαντα τῷ χωρίῳ δαίμονα· τέξεσθαι δ' αὐτὴν ἐκ τοῦ βιασμοῦ δύο παῖδας, ἀνθρώπων μακρῷ κρατίστους ἀρετὴν κατὰ τὰ πολεμικά. ταῦτα δὲ εἰπόντα νέφει περικαλυφθῆναι καὶ ἀπὸ γῆς ἀρθέντα φέρεσθαι δι' ἀέρος ἄνω: *Quarto post anno Iliam, quae iuerat in lucum Martis, vt efferret*

ferret aquam puram, qua in ſacris vſura erat, aliquis in luco vi comprimit. Hunc nonnulli dicunt fuiſſe vnum e procis eius, amore puellae captum; alii vero ipſum Amulium, non libidinis magis, quam inſidiarum cauſa, cinctum armis quibus maximum ſui terrorem incuſſurus erat, et facium notam, quantum poterat, in ignotam mutantem. Plerique vero fabulantur ſpeciem ipſius numinis, cuius is locus erat, et quae cum multa alia diuina opera, tum Solis eclipſin, ortu repetitus in coelo praebuiſſet. Species vero, quae fuit illi ſpectro, auguſtiorem multo magnitudine et pulchritudine, quam homines fuiſſe. Quin et eum qui Iliam vi compreſſerat, aiunt eam eſſe ſolatum (vnde liquebat Deum eſſe) et vetuiſſe ne doleret propter id quod paſſa erat; communionem enim nuptiarum illi interceſſiſſe cum Genio eum locum inſidente. Parituram autem ex violento concubitu duos pueros, hominum longe praeſtantiſſimos virtute bellica. Quae cum dixiſſet, nube circumtectum fuiſſe, et a terra ſublatum, ſuperiora verſus auectum fuiſſe. Satis liquet haec μυθολογήματα ficta eſſe a puella, eiusque conſanguineis et amicis, vt honori vitiatae Veſtalis conſulerent, et poenas, quas commerita erat, vitarent. Vide ſequentia, apud *Dionyſium*. Praedictionem vero geminorum filiorum, qui naſcituri erant ex illo concubitu, fictam eſſe a poſteris, rem, vt fit, exornantibus in honorem Romuli non difficile eſt intellectu. Quin et potuerunt credulae mulieres re vera falli, vt liquet ex Hiſtoria Paulinae, quae exſtat apud *Ioſephum* Ant. Iud. Lib. XVIII. c. 4. Cum Decius Mundus Paulinam Saturnini vxorem nec precibus nec pretio corrumpere potuiſſet, Ide quaedam hominis liberta, aggreſſa eſt eam ſuperſtitione fallere. Cumque Paulina Iſidis cultui ſummopere eſſet dedita, pecunia Deae Sacerdotes corrupit; quorum natu maximus Paulinam adiit, impetratoque ſine arbitris colloquio, venire ſe dixit ab Anubide, capto mulieris forma, et iubente vt ad ſe veniat. Τῇ δὲ, ſubdit Hiſtoricus, εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς δὲ Φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ τούτοις ἀξιώσει τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα δεῖπνόν τε αὐτῇ, καὶ εὐνὴν τοῦ Ἀνούβιδος εἰσηγγέλθαι· συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ ἓν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνος καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τοῦ Ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λύχνα ἐκποδὼν ἦν, καὶ ὁ Μῶνδος, προεκρύπτετο γὰρ τῇδε, οὐχ ἡμάρταινεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτὴν· παννύχιόν τε αὐτῷ διηκονήσατο ὑπειληφυῖα Θεὸν εἶναι· καὶ ἀπελθόντος πρωΐτερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἱ τὴν ἐπιβουλὴν ᾔδεσαν. Παυλῖνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκδιηγεῖται τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ πρὸς τὰς Φίλας ἐνελαμπρύ-

λαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δὲ τὰ μὲν ἠπίστεν εἰς τὴν Φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, τὰ δ' ἐν θαύματι καθίσαντο, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς: *Oratio vero mulieri placuit, iactabatque se apud amicas, ob honorem, quo eam dignabatur Anubis. Maxiro quoque indicat condicta sibi coenam, et cubile Anubidis. Concessit vero ille, qui probe norat pudicitiam vxoris. Itaque it mulier in templum, et cum coenauisset, quo tempore somni hora erat, clausis ianuis a Sacerdote; intus in Sacrario ablatae iam erant lucernae, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab eius consortio aberrauit. Totam ergo noctem illi inseruit, Deum esse rata. At illo digresso, priusquam mouerentur Sacerdotes, qui insidias nesciebant* (in Graecis addenda negatio οὐκ ante ἤδεσαν) *Paulina mane cum venisset ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, et propterea etiam apud amicas gloriatur. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam respicientes; partim mirabantur, cum non possent fide indigna iudicare, quando eius pudicitiam et nobilitatem reputabant.* Si rei conscii in perpetuum tacuissent, arcanumque secum sepeliri voluissent; Paulina numquam mutasset sententiam, et spectatae ceteroqui pudicitiae mulier multis fidem fecisset, de concubitu suo cum Anubide. Quod si ex eo grauida facta fuisset, nec ipsa, nec alii quibus persuasisset, dubitassent quin filius, aut filia esset Anubidis proles. Sed Mundus ipse rem aperuit Paulinae, vt docet Historicus, eaque consequuta sunt, quae fraudem non patiebantur in dubium reuocari. Si Tiberio rerum potiente, cum Roma plena esset viris eruditis et callidis; si in vrbe in qua, vt ille ait, pueri *nasum rhinocerotis habebant*, eiusmodi dolus ad finem vsque perductus est; quid non potuit fieri antiquioribus et simplicioribus saeculis, atque in locis in quibus fraus accuratissime tecta est? Certe non vno in loco insana illa opinio inualuit Numina capi amore mulierum, et cum iis congredi; qua de causa in eorum Templis iubebantur mulieres cubare, quasi diuinum amasium exspecturae; hoc est, Sacerdotum libidinem expleturae. *Herodotus* Lib. I. c. 181. de summo tabulato Templi Iouis Beli, quod erat Babylone: Ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι ἐνδεδυμένον, οὐδὲ νύκτα ἐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγεσιν οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τοῦτο τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν Φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγεσιν οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται

Μιχθεὶσ' ἐν φιλότητι, Διώνυσον πολυγηθέα, 940

Rem cum eo habens, Bacchum hilarem,

940. διόνυσον Trinc. διόννσσόν Ald. Iunt. 1. 2. Eadem varietas in his edd. v. 946.

μᾶταϛ ἐν τῷ τᾶ Διὸϛ τᾶ Θηβαίως γυνὴ· ἀμφοτέραϛ δὲ αὖταϛ λέγονταϛ ἀνδρῶν ἐδαμῶν ἐϛ ὁμιλίην Φοιτᾶν. καὶ καταπερ ἐν τοῖϛ Παταροισι τᾶϛ Λυκίης, ἡ προμαντις τᾶ Θεᾶ ἐπεὰν γένηται: *Statua in hoc ſacello nulla eſt, neque hic noctu cubat hominum quiſquam, praeter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus Deus delegerit, vti narrant Chaldaei huius Dei Sacerdotes. Narrant enim illi (tametſi parum credibilia mihi dicere videntur) Deum ipſum ingredi templum et in hoc cubili conquieſcere; perinde atque Thebis Aegyptiacis, vt ferunt Aegyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat. Quarum mulierum vtraque cum viris non putatur habere conſuetudinem; ſicuti etiam nec Dei antiſtita Pataris Lyciae vrbe, quando mulier eo munere ornatur.* Si haec ſaepius, et alibi facta ſunt, vt credibile eſt, praeſertim rudiori aeuo, non eſt cur miremur tot Deorum filios in antiquiſſima Graeciae Hiſtoria occurrere. *Clericus.*

Σεμέλη] Phoenicium nomen forte fuit צמלא *tſmelah*, quod virginem viro maturam apud Thalmudicos ſonat. Solent Phoenices ortum cuiuspiam ab alio hiſce verbis exprimere: יצא מירכו *jatſa mijerecho*, *egreſſus eſt ex eius femore*, vt liquet ex Geneſ. XLVI, 26. Hinc nata fabula de Baccho Thebano e femore Iouis nato. Ceterae circumſtantiae confictae ſunt a Graeculis, vt rationem redderent loquutionis quam non intelligebant. *Clericus.*

940. Διώνυσον πολυγηθέα] Bacchum multo antiquiorem fuiſſe Cadmo, nec alia de cauſa Thebanum creditum, quam quia conditores Thebarum eius cultum ex Oriente attulerant, multis oſtendit *Sam. Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 18. Exiſtimat ille Nimrodum fuiſſe qui Chaldaïce dicebatur בר־כוש *bar-chouſch*, hoc eſt, *filius Chuſi*, filii Chanaanis, qui nepos fuit Noachi ex Chamo. Quae felix eſt coniectura; at coacta eſt, nec vllo modo toleranda ea, qua vult Διώνυσον dictum, ex inſcriptione altaris a Moſe, quod dictum fuit יהוה נסי *jehova niſſi*. Quaſi Tyrii, Aegyptii aut alii populi, ex eiuſmodi re nomen fecerint antiquiori multo Moſe Numini! Debuit vir ſummus ſcribere Chaldaïcis litteris hoc nomen די אוניס, dein quaerere quid *Dionis*, Lingua Chaldaica

Ἀθάνατον θνητή· νῦν δ' ἀμφότεροι θεοί εἰσιν.
Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήεις,
Ὁπλοτάτην Χαρίτων, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν, 945
Χρυσοκόμης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην,
Κούρην Μίνωος, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Τὴν δὲ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε Κρονίων.
Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς,

Immortalem mortalis: nunc vero ambo Dii ſunt.
Alcmene vero peperit fortem Herculem,
Miſta in concubitu Ioui nubes cogenti;
Aglaiam vero Vulcanus percelebris vtroque pede claudicans,
Minimam natu e Gratiis floridam duxit vxorem.
Sed aureo crine conſpicuus Bacchus flauam Ariadnen,
Filiam Minois, floridam fecit coniugem.
Hanc vero ei immortalem expertemque ſenii fecit Saturnius.
Heben autem Alcmenae pulcros talos habentis fortis filius

945. θαλερὴ Ald.

daïca, ſignificare queat; et inveniſſet hanc vocem ſignificare eum *qui vi imperat*, nam רי eſt *qui* et אוֹנִים *ones, vi imperans*, ab Radice אנס *anas*, coegit. Quod egregie conuenit Nimrodo, qui primus Tyrannus fuiſſe cenſetur. Poſtea Graeci perperam crediderunt Διώνυσον dictum ex Genitiuo Διὸς *Iouis*, et Νύσα vrbe Arabiae, in qua fuerit educatus. *Clericus.*

942. Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην] Hoc eſt, Herculem, de quo in ſingulari Diſſ. in qua oſtendemus Herculem Thebanum, nec vnum, nec antiquiſſimum fuiſſe eorum qui *Hercules* dicti ſunt. *Clericus.*

944. Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος etc.] Dignum eſt notatu Vulcano dari vxorem primogenitam Gratiarum non Venerem; nam ceteri omnes Poetae Vulcani Venerem vxorem tribuunt. *Clericus.*

946. Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην] Forte vxor fuit Bacchi, eo modo quo Paulina Mundi; hoc eſt, Sacerdotis cuiuſpiam Bacchi. *Clericus.*

949. Ἥβην δ' etc.] Forte fingunt Deam iuuentutis collocatam Herculi, quod, cum vnum hominem fuiſſe crederent, nec intelligerent qui vita

Ἰς Ἡρακλῆος, τελέσας πονόεντας ἀέθλους,
Παῖδα Διὸς μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου,
Λιδοίην θετ' ἄκοιτιν ἐν Οὐλύμπῳ νιφόεντι·
Ὄλβιος, ὃς μέγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσσας,
Ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.
Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὠκεανίνη
Περσηὶς Κίρκην τε, καὶ Αἰήτην βασιλῆα.
Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο,
Κούρην Ὠκεανοῖο κεκλήσυτος ποταμοῖσι
Γῆμε, θεῶν βουλῇσιν, Ἰδυῖαν καλλιπάρῃον.
Ἣ δέ οἱ Μήδειαν ἐύσφυρον ἐν φιλότητι
Γείνατ' ὑποδμηθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Ὑμεῖς μὲν νῦν χαίρετ', ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,

Hercules, peractis luctuosis certaminibus,
Filiam Iouis magni et Iunonis aureis calceamentis vtentis,
Pudicam duxit vxorem in Olympo niuoso:
Felix, qui magno facinore inter Deos confecto,
Habitat illaesus et expers senii omnibus diebus.
Soli autem indefesso peperit inclyta Oceanis
Perseis Circenque, et Aeëtem regem.
Aeëtes autem filius lucem hominibus dantis Solis
Filiam Oceani vltimi fluuii
Duxit, Deorum ex consiliis, Idyiam pulcris genis praeditam.
Haec autem ei Medeam pulcros talos habentem in concubitu
Peperit subacta per auream Venerem.
Vos quidem nunc valete, coelestes domos tenentes,

950. ἀέτλες Trinc. 951. χρυσοπεδίλου Iunt. 2. 952. ἀλύμπῳ Ald. 953. ἀνύσας Ald. Iunt. 1. 2. τελέσας Trinc. ἀθανάτοισι τελέσσας Steph. marg. 955. κλυτὸς Trinc. 959. εἰδυῖαν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 960. δέ νυ οἱ Trinc.

vnius hominis sufficere posset, ad eas res gerendas, quas gessit, aeternam iuuentutem ei datam a Diis putarent. Cuius rei vestigium cernere est in v. 955. quamuis dicatur de Hercule in Deorum numerum iam relato. Nam erant et alii Dii semper iuuenes, vt Apollo, Bacchus, Mercurius etc. *Clericus.*

960. Ἣ δέ οἱ Μήδειαν] Ἣ δὴ scribe. *Guietus.*

961. Διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην] Hoc est; κατὰ per. *Guietus.*

966. Ὅς-

Νῆσοί τ', ἠπειροί τε, καὶ ἁλμυρὸς ἔνδοθι πόντος.
Νῦν δὲ θεάων φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο,
Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάνατοι, γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δῖα θεάων,
Ἰασίῳ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι
Νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
Ἐσθλόν· ὃς εἶσ' ἐπὶ γῆν τε, καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Πᾶσαν· τῷ δὲ τυχόντι, καὶ ὅ κ' ἐς χεῖρας ἵκηται,

Insulaeque et continentes terrae, et salsus intus Pontus.
Nunc autem Dearum genus cantate blandiloquae
Musae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi,
Quaecumque mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis similem prolem.
Ceres quidem Plutum peperit, praestantissima Dearum,
Iasio heroi mista iucundo amore
Nouali in ter proscisso, Cretae in pingui tractu,
Bonum: qui vadit super terram, et lata dorsa maris,
Omnem: cui vero obuiam fuerit, et cuius ad manus venerit,

963. ἁλμηρὸς Trinc. ἁλμυροὶ Ald. Iunt. 1. 2. 967. γείνοντο B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 968. ἐγείνοντο Trinc. 971. τε abest a B. 109. Ald. Iunt. 1. 972. ὅκ Ald. Iunt. 1. 2.

966. Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα] Vidimus quare nonnulli dicti sint Deorum filii, sed omnes rationes, quas attulimus, huc pertinere non possunt; attamen Dearum filii potuere dici, qui similes videbantur Deabus. Sic formosi vocati forte sunt *filii Veneris*, vt Aeneas, aliique quorum mater ignorabatur, et forma eximia erat. Sed et forte Deorum Antistitae, aliaeque quae clanculum pariebant, liberos suos tribuebant Deabus, quae praesidebant lucis, in quibus infantes expositi inueniebantur; nec amasii, vt consulerent earum honori, contradicebant; praeter quam quod honorificum videbatur concubuisse cum Dea; qua de causa infantes tollebant, quos se ex Deabus suscepisse iactabant. *Clericus.*

968. Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο.] Partus hic est metaphoricus, quo significatur ex copiosis segetibus nasci diuitias. *Plutus* persona est Poetica, de qua vide *Lucianum* in Timone. *Clericus.*

974. Ἀρ-

Τὸν δ' ἄφνειὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ὤπασεν ὄλβον.
Κάδμῳ δ' Ἁρμονίη, θυγάτηρ χρυσῆς Ἀφροδίτης,
Ἰνώ τε Σεμέλην τε, καὶ Ἀγαυὴν καλλιπάρῃον,
Αὐτονόην θ', ἣν γῆμεν Ἀρισταῖος βαθυχαίτης,
Γείνατο καὶ Πολύδωρον ἐϋσσελμῳ ἐνὶ Θήβῃ.
Κέρη δ' Ὠκεανῷ Χρυσάορι καρτεροθύμῳ
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης,
Καλλιρόη τέκε παῖδα βροτῶν κάρτιστον ἁπάντων,
Γηρυονέα, τὸν κτεῖνε βίη Ἡρακληείη,
Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ.

Illum locupletem fecit, multamque ei praebuit felicitatem.
Cadmo praeterea Harmonia, filia aureae Veneris,
Ino et Semelen, et Agauen pulcras genas habentem,
Autonoënque, quam duxit Ariſtaeus denſa caeſarie praeditus,
Peperit et Polydorum in moenia pulcra habentibus Thebis.
Filia vero Oceani Chryſaori magnanimo
Miſta in concubitu aureae Veneris
Calliroë peperit filium mortalium robuſtiſſimum omnium
Geryonem, quem interfecit Hercules
Boues propter flexipedes circumflua in Erythea.

973. ὤπασε λαὸν R. S. 978. Ὠκεανοῖο B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Ὠκεανῷ Iunt. 2. 979. πολυχρύσῳ Ald. Iunt. 1. 2. Ἀφροδίτῃ Ald. Ἀφροδίτη Iunt. 1. 980 κάλλιστον B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 981. Γηρυονῆα Ald. Iunt. 1. 2. Com. κτείνῃ Iunt. 2. Ἡρακληείη Ald. Iunt. 1. 2. 982. εἰλιπόδων Ald. Trinc. εἰν abeſt a B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Ἐρυθείῃ B. 109. Ald.

974. Ἁρμονίη] De hac diximus, ad v. 935. Cum eſſet formoſa et ſtrenua, et ignorarentur eius parentes, Marti et Veneri tributa eſt. *Clericus.*

975. Σεμέλην] Vide notata ad verſum 941. *Clericus.*

978. Ὠκεανοῖο Χρυσάορι] Scribe Ὠκεανῷ. *Guietus.*

Κέρη δ' Ὠκεανῷ, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec omnino addita videntur ab imperita manu, quia res iam dicta eſt ſupra vſ. 287. et ſeqq. hoc vero in loco eſt plane aliena. Nam hic ſermo eſt de iis quos viri mortales ſuſceperunt ex Deabus, oporteretque Chryſaorem virum mortalem haberi, quod contrarium eſt iis quae antea, loco memorato, dixit *Heſiodus. Clericus.*

981. Γυρυονῆα τὸν κτεῖνε] Γηρυόνην. *Guietus.*

982. Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων] Βῶν. *Guietus.*

983. Τιθω-

Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν,
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἡμαθίωνα ἄνακτα.
Αὐτάρ τοι Κεφάλῳ φυτήσατο φαίδιμον υἱὸν,
Ἴφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ἐπιείκελον ἄνδρα.
Τόν ῥα νέον, τέρεν ἄνθος ἔχοντ' ἐρικυδέος ἥβης,
Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ὦρτ' ἀνερειψαμένη, καί μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
Νηοπόλον νύχιον ποιήσατο, δαίμονα δῖον.

Tithono vero Aurora peperit Memnona aerea galea instructum,
Aethiopum regem, et Hemathionem regem.
Verum Cephalo peperit inclytum filium,
Fortem Phaëthontem, Diis similem virum,
Quem sane iuuenem, tenerum florem habentem gloriosae puber-[tatis,
Puerum iuuenilia sapientem amans genitalia Venus
Celeriter abripuit, et ipsum in templis
Aedituum nocturnum fecit, daemonem diuinum.

988. φιλομμειδὴς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 989. ἀνερειψαμένη Ald. Iunt. 1. 2.

983. Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα etc.] Crediderim *Memnonem* et *Hemathionem* ab antiquissimis Graecis dictos fuisse, Phoenicismo noto, *Aurorae filios*, quod essent *Orientalium* regionum incolae collati cum Graecis. Certe superior Aegyptus, aut Aethiopia, cuius Rex fuisse dicitur Memnon, collata Graeciae ad orientem solem spectat. *Hemathionis* nomen alludit ad appellationem Syriacam חמת *bhemath*, quomodo vocabatur Syriae vrbs, ad quam pertingebant Septentrionales fines Terrae Promissae. *Clericus.*

985. Φυτήσατο] Quidam legunt φυτεύσατο, quod metro repugnat, cum prima in φυτεύσατο sit breuis; Etsi enim apud Tragicos interdum producatur, quod exemplis aliquot ostendemus in lectionibus nostris Sophocleis, tamen nescio an apud alios occurrat. *Krebsius.*

986. Ἴφθιμον Φαέθοντα] Alius fuit Solis et Clymenes filius, cuius fatum descripsit *Ouidius* Metamorph. Lib. II. *Clericus.*

988. Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα] Puerum puerilia sapientem. Scribendum videtur ἀταλὰ, ab ἀταλὸς, ἀταλόφρων. *Guietus.*

989. Ἀνερειψαμένη] Hesych. ἀνερήψαντο, ἀφήρπασαν. Idem ἀνερειψαμενοι, ἀφαρπάσαντες. *Guietus.*

990. Νυχιον] Alias μύχιον. *Guietus.*

992. Αἰ-

Κούρην δ' Αἰήταο διοτρεφέος βασιλῆος
Αἰσονίδης, βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων,
Ἦγε παρ' Αἰήτεω, τελέσας ζυνόεντας ἀέθλους,
Τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας βασιλεὺς ὑπερήνωρ,
Ὕβριστὴς Πελίης, καὶ ἀτάσθαλος, ὀβριμοεργός.
Τοὺς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,
Ὠκείῃς ἐπὶ νηὸς ἄγων ἑλικώπιδα κούρην,
Αἰσονίδης, καί μιν θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Καί ῥ' ἤγε δμηθεῖσ' ὑπ' Ἰήσονι ποιμένι λαῶν,
Μήδειον τέκε παῖδα, τὸν ἄρεσιν ἔτρεφε Χείρων
Φιλλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετελεῖτο.
Αὐτὰρ Νηρῆος κούρας ἁλίοιο γέροντος,
Ἤτοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε, δῖα θεάων,
Αἰακῷ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Filiam vero Aeëtae a Ioue nutriti regis
Aesonides, voluntate Deorum aeternorum,
Abduxit ab Aeëta, peractis grauibus certaminibus,
Quae multa imperabat magnus rex superbus,
Iniurius Pelias, et impius, fortium facinorum patrator.
Quibus peractis, ad Iolcum rediit multa perpessus,
Veloci in naue vehens blandis oculis praeditam puellam,
Aesonides, et ipsam floridam fecit vxorem.
Et sane haec subacta ab Iasone pastore populorum
Medeum peperit filium, quem in montibus educabat Chiron
Phillyrides: magni vero Iouis voluntas perficiebatur.
Ceterum Nerei filiae marini senis,
Phocum quidem Psamathe peperit, praestantissima Dearum,
Aeaci in amore, per auream Venerem.

991. αἰήτεω Steph. 996. ἐς abest a Iunt. 1. 2. 1002. νηρηΐδες Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

992. Αἰσονίδης] Iason Multa possent proferri, ex quibus colligere licet, Argonautas fuisse Mercatores Thessalos, qui in Colchidem nauigarunt; sed cum *Hesiodus* eam historiam non narret, ab ea explicanda, hoc quidem in loco, supersedebimus *Clericus*.

1003. Φῶκον Ψαμάθη τέκε δῖα θεάων] Forte hunc puerum ex se et ignota vulgo matre natum sustulit Aeacus, aut e fano Neptuni vel Nereidum, aut ex ipso littore maris. Idem dixerim de Achille. *Clericus*.

1012.

Πηλεῖ δὲ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα
Γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα, θυμολέοντα.
Αἰνείᾳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐϋστέφανος Κυθέρεια,
Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου, ὑληέσσης.
Κίρκη δ', Ἠελίου θυγάτηρ Ὑπερίονίδαο,
Γείνατ' Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότητι
Ἄγριον, ἠδὲ Λατῖνον ἀμύμονά τε, κρατερόν τε,

A Peleo autem ſubacta Dea Thetis argenteos pedes habens
Peperit Achillem proſternentem viros, leonis animo praeditum.
Aeneam porro peperit pulcre coronata Cytherea
Anchiſae heroi miſta iucundo concubitu,
Idae in verticibus habentis multa iuga, ſyluoſae.
Circe vero, Solis filia, filii Hyperionis,
Peperit Vlyſſis aetumnoſi in amore
Agrium, atque Latinum inculpatumque, fortemque.

1010. ὑπεριοῖδαο Trinc.

1012. Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον] Latinum *Hyginus* Fab. CXXVII. Circes et Telemachi filium prodidit. *Dionyſius* vero Halicarnaſſeus, ex veteri Italorum fama, narrat Lib. I. p. 34. Herculem ſuſcepiſſe Λατῖνον ἔκ τινος ὑπερβορίδος κόρης, *Latinum ex quadam ſeptentrionali puella*, eamque poſtea nuptum dediſſe Fauno Aboriginum Regi, quo factum vt plerique Latinum huius putarint filium, non Herculis. Hinc *Virgilius* Lib. VII. Aeneïd. v. 45.

— *Rex arua Latinus et vrbes*
Iam ſenior longa placidas in pace regebat,
Hunc Fauno et Nympha genitum Laurente Marica
Accipimus. Fauno Picus pater, iſque parentem
Te, Saturne, refert, tu ſanguinis vltimus auctor.

Sed veluti ſui oblitus Lib. XII. v. 164. *Solem auum* eius vocat, quaſi fuiſſet filius Circes Solis filiae; ad quem locum ita *Seruius*: *Latinus ſecundum Heſiodum in ἀσπιδοποιίᾳ* (imo Θεογονίᾳ) *Vlyſſis et Circes filius fuit, quam multi Maricam dicunt; ſecundum quem, nunc dicit*, Solis aui ſpecimen, *Nam Circe Solis eſt filia. Sane ſciendum Virgilium in varietate Hiſtoriae ſua dicta variare.*

Pro Ἄγριον libenter legerim Ἀδρίον, propter Adriaticum pelagus. Mos enim eſt Veterum a priſcis heroïbus deducere nomina regionum, vt vel ex

Latini

Οἱ δή τοι μάλα τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων,
Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγαπλυτοῖσιν ἄνασσον.
Ναυσίθοον δ' Ὀδυσῆϊ Καλυψὼ, δῖα θεάων,
Γείνατο, Ναυσίνοόν τε, μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι.
Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Τέλος τῆς Ἡσιόδου Θεογονίας.

Qui sane valde procul in receſſu inſularum ſacrarum
Omnibus Tyrrhenis valde inclytis imperabant.
Nauſithoum vero Vlyſſi Calypſo excellentiſſima Dearum
Peperit, Nauſinoumque, miſta amabili concubitu.
Hae quidem, mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis pares filios.
Nunc vero foeminarum genus cantate ſuauiloquae
Muſae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi.

1013. ἡ Trinc. νήσων Ald. Iunt. 1. Steph. 1018. γείναντο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 1019. et 1020. deſunt in cod. R. S. 1020. Ὀλυλ-πιάδες Trinc.

Latini nomine liquet, a quo volunt dictum Latium. Certe in MSS. Codd. exiguum eſt diſcrimen inter Γ et Δ, ſi baſis τῷ Δ deleta ſit, aut fugiat oculos. Ceterum dicit *Heſiodus Agrium* et *Latinum* procul a receſſibus ſacrarum Inſularum imperare Tyrrhenis; quia in continenti imperabant accolis vtriuſque Maris, non in Inſula *Aea*, quae ſedes fuit matris Circes, eique ſacra. *Clericus.*

1013. Τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων] Μυχῷ ſcribendum. *Guietus.*

1015. Ναυσίθοον et Ναυσίνοον vocat filios Vlyſſis ex Calypſone Nympha, quia Vlyſſes *animum* habebat in *naui celere*, cum eſſet apud Calypſonem, hoc eſt, vehementer optabat habere nauem qua rediret. Vide Odyſſ. E. v. 219. et ſeqq. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

HESIODI
ASCRAEI
SCVTVM HERCVLIS

Aspidi Herculis in edit. Aldina haec praemittuntur: Τάφιοι στρατεύσαντες ἐπὶ τὰς Ἠλεκτρύωνος βοῦς ἀνεῖλον τοὺς τῆς Ἀλκμήνης ἀδελφοὺς, τῶν θρεμμάτων ὑπεραγωνιζομένους. σοῦ δὲ Ἀμφιτρύωνος βουλομένου αὐτῇ συνελθεῖν, ὃ πρότερον αὐτῷ ὑπέσχετο, πρινὴ παρὰ τῶν ἀδελφοκτονων εἰσπράξηται τιμωρίαν. ὁ δὲ ἐπιστρατεύσας, ἀνεῖλεν αὐτούς. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα συνέρχονται αὐτῇ ἀμφότεροι, ὅ τε Ζεὺς καὶ ὁ Ἀμφιτρύων, ὁ μὲν ἐκ τοῦ πολέμου ὑποστρέψας, Ζεὺς δὲ βουληθεὶς τοῖς ἀνθρώποις βοηθὸν γεννῆσαι. ἡ δὲ κύει ἐκ μὲν Ἀμφιτρύωνος Ἰφικλέα, ἐκ δὲ Διὸς, Ἡρακλέα. ὃς καὶ ἐπὶ Κύκνον Ἄρεος υἱὸν, ἡνίοχον ἔχων Ἰόλαον, στρατεύεται, ὃς τοὺς τὰς δεκάδας ἄγοντας εἰς Πυθὼ, περιεσύλα. σκεπασθεὶς ὖν Ἡφαιστοτύκτῳ ἀσπίδι, προσπίπτει εἰς Τραχῖνα πρὸς Κήϋκα. συμβαλὼν δὲ τῷ Κύκνῳ, αὐτὸν μὲν ἀναιρεῖ, τὸν δὲ Ἄρην, ὑπερασπίζοντα τοῦ υἱοῦ, κατὰ μηρὸν τιτρώσκει, καὶ ἔτως ἔρχεται πρὸς Κήϋκα. ἦν δὲ ὁ Κύκνος γαμβρὸς Κήϋκος, ἐπὶ θυγατρὶ Θεμιστονόμῃ. In calce Poematii huius in eadem edit. leguntur ista: Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν' καὶ σ'. ὑπόπτευκε δὲ Ἀριστοφάνης, οὐχ ὁ Κωμικὸς, ἀλλά τις ἕτερος Γραμματικὸς, ὡς οὐκ οὖσαν αὐτὴν Ἡσιόδου, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς τὴν Ὁμηρικὴν ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρουμένου. Μεγακλῆς δὲ ὁ Ἀθηναῖος γνήσιον μὲν οἶδε τὸ ποίημα, ἄλλων δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ. ἄλογον γάρ φησι ποιεῖν Ἥφαιστον τοῖς τῆς μητέρος ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ γ' φησὶν αὐτοῦ εἶναι, ἐκ τε τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἐκ τοῦ τὸν Ἰόλαον ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρίσκειν ἡνιοχοῦντα τῷ Ἡρακλεῖ. ὡσαύτως δὲ καὶ Στησίχορός φησιν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

NOTVLAE IN SCVTVM HERCVLIS.

Constat quidem hoc Poema esse ἀκέφαλον, quomodocumque primam voculam legamus; sed quaenam desint, et quam multa minime constat. Docet nos *Hesiodus* ipse, duobus vltimis *Theogoniae* versibus, se scripsisse de altero illo Heroum genere, qui a Diis ex mulieribus geniti credebantur, eiusque Operis non raro meminerunt Veteres, vt vel ex fragmentis liquet. Horum autem Heroum cum longe praestantissimus esset Hercules, non absurde forte quis coniecerit hoc Poema, cuius maxima parte describitur clypeus Herculis, esse maioris illius ἀποσπασμάτιον; quod tamen fragmentum cum solum superstit, singulari inscriptione ornatum, quasi opusculum distinctum ab eo quod dixi, ad nos peruenit. Certe tria potissima Poemata *Hesiodi* solent memorari, inter quae Heroogonia recensetur, non Scutum. *Maximus Tyrius* Dissertatione XVI. Ὁ Ἡσίοδος χωρὶς μὲν τῶν Ἡρώων ἀπὸ γυναικῶν ἀρξάμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅτις ἐξ ἧς ἔφυ· χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις θεογονία· χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τε ἃ δρασέον, καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δρασέον. *Hesiodus seorsim quidem Heroum, a mulieribus initio facto, recensuit genera, et ex quanam quisque natus fuerit. Seorsim vero poemate descripta ab illo est Theologia, vna cum Theogonia. Seorsim denique vitam iuuant opera quae facienda, et dies quibus facienda.* Nos cum Theogoniam, et ob argumenti praestantiam, et quod Poeta ipse videatur initio Poematis indicare primum hoc fuisse suum Opus, omnibus praemittendam censuissemus; ei subiecimus fragmentum Heroogoniae, propter vltimos Theogoniae versus, quibus hoc Opus veluti pollicetur. Vltimum tandem locum Opera et Dies obtinebunt. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ*.

Ἠοίη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἦλυθεν ἐς Θήβας, μετ' ἀρήϊον Ἀμφιτρύωνα

HESIODI ASCRAEI
SCVTVM HERCVLIS.

Aut qualis, relicta domo ac patria tellure,
Venit Thebas, secuta martium Amphitryonem

* In Ald. inscribitur Ἡσιόδου ποίημα περὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἡρακλέους. 1. ἡ deest in Iunt. 1. τοίη Iunt. 2. 2. θήβας Trinc.

1. Ἠ οἵη] Scribendum omnino videtur ἠοίη. Matutina Alcmena. *Guietus.*

Ἠ οἵη] Haec est, vt quidem videtur, ἀπόδοσις comparationis, cuius πρότασις, cum initio Poematis, periit. Cum ergo antecessisset τοίη μὲν, *qualis quidem* etc. crediderim sequutum Τοιήδε, *talis* etc. vt in hoc Homerico versu Iliad. Z, 146.

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Qualis foliorum soboles, talis et hominum. Vide et v. 9. Fortasse cum Dea quapiam conferebatur Alcmena, vt apud *Homerum* Odyss. Z, 102. Nausicaa, vbi comparatio incipit a vocibus, οἵη μὲν. Quam hisce expressit *Virgilius*, Aeneid. I, 502. et seqq.

QVALIS *in Eurotae ripis, aut per iuga Cynthi*
Exercet Diana choros etc.
TALIS *erat Dido, talem se laeta ferebat*
Per medios etc. *Clericus.*

Ἠ οἵη] Quin poema hoc, quod Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatur, maioris poematis fragmentum sit, nulli dubitant. Aliquibus videtur pars esse istius poematis, quod μεγάλαι Ἠοίαι, siue Γυναικῶν Κατάλογος inscribitur, cui a crebra repetitione vocum ἡ οἵη, cuiusque feminae Encomio praefixarum, istum titulum adnexum credunt; cumque eaedem voces in hoc etiam poemate sint primae, illud existimant Μεγάλων Ἠοιῶν istam esse partem, in qua Alcmenae laudes celebrantur. Coniectura sane probabilis cui tamen obiici potest, quod absurdum videatur in poemate feminarum laudibus dedicato Alcmenae Enco-

Ἀλκμήνη, θυγάτηρ λαοσσόου Ἠλεκτρύωνος.
Ἣ ῥα γυναικῶν φῦλον ἐκαίνυτο θηλυτεράων
Εἴδεϊ τε μεγεθεί τε. νόον γε μὲν ἄτις ἔριζε

Alcmena, filia bellicosi Electryonis.
Quae mulierum genus superabat mollium [tabat
Formaque et proceritate: prudentia vtique nulla cum ea cer-

3. Ἀλκμήνη Harlei. 5. Ἔριζεν Trinc.

Encomium paucissimis versibus concludere, deinde vero Herculis res gestas, eiusque clypei structuram quadringentis carminibus celebrare; praeterea quod absonum esset et inelegans post tam longam digressionem poematis subiectum ex improuiso resumere, et alterius feminae Encomium vocibus ἢ οἵη inchoare. His rationibus inductus crediderim Ἀσπίδα fragmentum esse poematis Γενεαλογίας Ἡρωϊκὰς siue Ἡρωγονίας nuncupati quod inter Hesiodi poemata ab antiquis scriptoribus recensetur, in quo cum Herculem Alcmena natum poeta indicasset, sic forsan progressus est,

Ἣ οἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν.

Non ἢ οἵη, *aut qualis*, vt vulgo, sed ἡ οἵη, *illa sola*. Hanc tamen opinionem meam nolui obtrudere, ideoque antiquum textum lectori exhibui. *Rob.*

De initio huius opusculi agit quoque vir quidam doctus in Obseruatt. Miscell. T. I. V. III. p. 81. Mihi non displicet sententia Clerici, qui existimat, verba ἢ οἵη continere ὑπόδοσιν comparationis, cuius πρόταστις cum poematis initio perierit. *Krebsius.*

3 Λαοσσόου] Τὰς λαὰς παρορμῶντος ἐς πόλεμον. *Guietus.*

5. Εἴδεϊ τε μεγέθει τε] Haud aliter Xenophon in Κυρ. Π. lib. 5. a corporis proceritate laudat Pantheam, feminam elegantissimam, Διήνεγκε δὲ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ τῇ ξώμῃ etc. Ad quem locum vide quae adnotauit Cl. Hutchins. Quibus adiicias et illud Theocriti de Helena, Idyll. 18.

Ὣδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν,
Πίειρα, μεγάλα, ἄ τ' ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρούρᾳ,
Ἢ κάπῳ κυπαρισσος, ἢ ἅρματι Θεσσαλὸς ἵππος.

Et Virgilianum illud de Diana Aen. l. I.

Qualis in Eurotae ripis, aut per iuga Cynthi
Exercet Diana choros, quam mille secutae
Hinc atque hinc glomerantur Oreades: illa pharetram
Fert humero, gradienſque deas supereminet omnes. *Rob.*

6. Τῆς

Τάων, ἃς θνηταὶ θνητοῖς τέκον εὐνηθεῖσαι.
Τῆς καὶ ἀπὸ κρῆθεν, βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων
Τοῖον ἄηθ', οἷον τε πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἣ δὲ καὶ ὡς κατὰ θυμὸν ἑὸν τίεσκεν ἀκοίτην,
Ὡς ὅπως τίς ἔτισε γυναικῶν θυλυτεράων.
Ἦ μήν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν, ἶφι δαμάσσας,

Illarum, quas mortales mortalibus peperere concumbentes.
Eius et a vertice, et a palpebris nigricantibus
Tale quiddam spirabat, quale et ab aurea Venere.
Atque haec talis cum esset, sic animo suum colebat coniugem,
Perinde vt nulla vmquam coluit mulierum mollium.
Ille tamen eius patrem praestantem occiderat, vi domitum,

7. κυανέων Ald. Iunt. 1. Com. 9. ἄκοιτιν Trinc. 10. ὅπωτι Ald. Iunt. 1. 2. 11. οἱ deest in Iunt. 1. ἐπέκτανε' Trinc.

6. Τῆς γὰρ ἀπὸ κρῆθεν] Ab his versibus, vt opinor, pulcherrimam illam Veneris descriptionem mutuatus est Virgilius Aen. I.

— *Auertens rosea ceruice refulsit,*
Ambrosiaeque comae diuinum vertice odorem
Spirauere — Rob.

7. Βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων] Κυανεάων ex Eustathio scribendum. An βλεφαρῶν a βλεφάρα ἡ τὸ βλέφαρον. Vnde Latinum palpebra? βλεπάρα, βλαπέρα, πλπέρα palpebra. Celer celeris celebris, funeris funebris, etc. *Guietus.*

9. Ἣ δὲ καὶ ὡς] Quamuis pulcherrima esset, maritum suum deamabat. Sarcasmus in feminas formosas, quas suae formae conscias, crebrisque blanditiis insolentes, maritos suos spernere solere, innuit poeta. *Rob.*

11. Ἦ μήν] Hoc est, ἀλλ' ἓν, ἀλλ' ὅμως. Hesych. ἶφι δαμάσσας] Hoc est, vi, violente. *Guietus.*

Ἦ μήν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν] Fallitur Scholiastes Apollonii, qui ad l. I. v. 747. haec habet verba: Ἡ Τάφος νῆσός ἐστι μία τῶν Ἐχινάδων, ἣν ᾤκησαν Τηλεβοαὶ οἱ πρότεροι τὴν Ἀκαρνίαν σίκελλαντες ἄνδρες ληστρικώτατοι τὸν τρόπον· καὶ ἐς Ἄργος ἐπελθόντες τὰς τοῦ Ἠλεκτρύωνος βόας ἀπήλασαν τοῦ πατρὸς Ἀλκμήνης. γενομένης δὲ μάχης, καὶ ὁ Ἠλεκτρύων, καὶ οἱ τούτου παῖδες ἀνῃρέθησαν. διὸ Ἀλκμήνη μετέῃ, καὶ ἀνεκήρυξεν τὸν ἑαυτῆς γάμον τῷ τιμωρησομένῳ τὸν πατρῷον φόνον. τιμωρησάμενος δὲ Ἀμφιτρύων ἔγημεν. ἡ ἱστορία σαφῶς παρ' Ἡσιόδῳ. Alia certe est apud Hesiodum historia. Dicit vero

Χωσάμενος περὶ βουσί. λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν
Ἐς Θήβας ἱκέτευσε φερεσσακέας Καδμείους·
Ἔνθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Νόσφιν ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· οὐ γάρ οἱ ἦεν
Πρὶν λεχέων ἐπιβῆναι ἐϋσφύρου Ἠλεκτρυώνης,
Πρίν γε φόνον τίσαιτο καρηγνήτων μεγαθύμων
Ἧς ἀλόχου, μαλερῷ δὲ καταφλέξαι πυρὶ κώμας
Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοάων.
Ὡς γάρ οἱ διέκειτο, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν.
Τῶν ὅγ' ὀπίζετο μῆνιν, ἐπείγετο δ' ὅττι τάχιστα
Ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ διόθεν θέμις ἦεν.

Ira commotus propter boues: relicta autem ille patria tellure
Thebas venit supplicans scutatis Cadmeis.
Ibi idem habitabat cum veneranda coniuge,
Seorsim absque concubitu desiderabili. non enim licebat illi
Ante lectum conscendere formosae Electryonidis,
Quam caedem vltus esset fratrum magnanimorum
Suae coniugis, flagrantique combussisset igne vicos
Virorum heroum Taphiorum atque Teleboarum.
Ita enim constitutum ipsi erat, diique testes facti fuerant.
Eorum ille verebatur iram, festinabatque celerrime
Exsequi magnum opus, quod sibi diuinitus incumbebat.

12. ϑ τε Ald. Iunt. 1. 13. Ald. Iunt. 1. Trinc. φερεσσακέας Trinc. 14. παρακοίτι. 20. ἐπὶ μάρτυροι Trinc.

Apollodorus Electryonem filiam suam Amphitryoni despondisse, posteaque ab eo *forsuito* interfectum; itaque narratur historia in Scholiis Ioannis Diaconi. *Rob.*

12. Χωσάμενος περὶ βουσί] Ergo volens occidit, contra quam Scholiastae dicunt. *Guietus.*

14. Παρακοίτι] Παρακοίτι. *Guietus.*

15. Οὐ γάρ οἱ ἦεν] Per religionem, nempe, iurisiuran-

di, de qua vide *Apollodorum.* Clericus.

20. Θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν] Mulaeus, ἐπιμάρτυρα λύχνον ἐρώτων. An scribendum: Θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἦσαν. κατὰ τμῆσιν, pro θεοὶ δ' ἔπησαν μάρτυροι. Sic Ioannes Diaconus legit. placet postremum. *Guietus.*

22. Ὅ οἱ διόθεν θέμις ἦεν] Subintellige ἐκτελέσαι. θέμις ἦεν fas erat, hoc est, ἀναγκαῖον. Sic Horatio nefas est

ἀδύνα-

Τῷ δ' ἅμα, ἱέμενοι πολέμοιό τε φυλόπιδός τε,
Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ὑπὲρ σακέων πνείοντες,
Λοκροὶ τ' ἀγχέμαχοι, καὶ Φωκῆες μεγάθυμοι,
Ἕσποντ'· ἦρχε δὲ τοῖσιν ἐϋς πάϊς Ἀλκαίοιο,
Κυδιόων λαοῖσι. πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ Φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν
Ἀνδράσι τ' ἀλφηστῆσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ.
Ὤρτο δ' ἀπ' Οὐλύμποιο δόλον φρεσὶ βυσσοδομεύων,
Ἱμείρων φιλότητος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἐννύχιος· τάχα δ' ἷξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις

Hunc autem vna, cupidi belliique praeliique,
Boeotii equitando inſignes, ſub clypeis ſpirantes (ſc. robur,)
Locrique cominus pugnantes, et Phocenſes magnanimi
Sequebantur: ducebat autem eos egregius filius Alcaei,
Glorians populis. At pater hominumque Deorumque
Aliud conſilium texebat in animo, vt Diis pariter [raret.
Et hominibus rerum indagatoribus damnorum depulſorem gene-
Profectus autem ab Olympo eſt dolum alta mente voluens
Deſiderans concubitum elegantis mulieris
Per noctem: celeriterque venit in Typhaonium, inde rurſum

33. φιλόπιδος Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 25. ἰγχίμαχοι Trinc. Φυκῆες Harlei. 28. ὡς ῥα θεοῖσιν cod. Harlei. 29. Ἀνδράσιν ἀλφιτῆσιν Ald. Iunt. 1. φυτεῦσαι Harl. Iunt. 1. Steph. marg. φυτεύσαι Ald. 32. τότε δ' αὖτις Harl. τοτε etiam Ald. et Iunt. 1. αὖτις Trinc.

ἀδύνατον, *quicquid corrigere eſt nefas.* Guietus.

24. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Hoc eſt, ſub ſcutis caput non occultantes, intrepidi, audaces. *Guietus.*

Recte Guietus, *ſuper clypeis*, non *ſub* vt in pleriſque editionibus. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Πολεμικοὶ· ὡς μένεα πνείοντες Ἀχαιοί, ἐ κρύπτοντες τὴν ὄψιν, ἀλλ' ἀντικρυς μαχόμενοι. Tzetz. *Rob.*

26. Πηΐος Ἀλκαίοιο] Ἀμφιτρύων, ſcilicet. *Guietus.*

29. Ἀρῆς ἀλκτῆρα] Hoc eſt, βλάβης, mali, damni. *Guietus.*

32. Ἷξε] Scribe ἶξε. *Guietus.*

Τυφαόνιον] Cum Typhaonii montis in Boeotia nuſquam alibi occurrat mentio, contra vero celebris fuerit Τιλφώσιον ὄρος, *mons Tilphoſius*, ſub quo erat fons *Tilphoſius*, fortaſſe pro Τυφαόνιον legendum hic Τιλφώσιον. Vide *Strabonem* Lib. IX, in deſcriptione Boeotiae. *Phicii*, in quo fue-

Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.
Ἔνθα καθεζόμενος, φρεσὶ μήδετο θέσκελα ἔργα.
Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ τανυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνης
Εὐνῇ καὶ φιλότητι μίγη, τέλεσεν δ' ἄρ ἐέλδωρ·
Αὐτῇ δ' Ἀμφιτρύων λαοσσόος, ἀγλαὸς ἥρως,
Ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο ὄνδε δόμονδε.
Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας
Ὧρτ' ἰέναι, πρίν γ' ἧς ἀλόχῳ ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Τοῖος γὰρ κραδίην πόθος αἴνυτο ποιμένα λαῶν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπασὸν ὑπεκπροφύγῃ κακότητα

Ad Phicium ſummum acceſſit prudens Iupiter.
Vbi reſidens mente verſabat diuina opera.
Nam eadem quidem nocte cum pulcra Electryonide
Lecto et concubitu miſtus eſt, perfecitque deſiderium:
Eadem autem et Amphitryo bellicoſus, illuſtris heros,
Perfecto magno opere, rediit domum ſuam.
Neque ille ad famulos et paſtores agreſtes
Iit, antea quam ſuae coniugis conſcendiſſet lectum.
Tale ſiquidem corde deſiderium ceperat paſtorem populorum.
Sicut quando quiſpiam magna cum voluptate effugit malum

33. Φίκιον Harl. 35. τανυσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ Harl. 36. εὐνῇ ἐν φιλότητι Trinc. Steph. marg. τέλεσεν Heinſ. et Cler. ceterae omnes τέλεσεν. 42. ὑπεκπροφύγῃ Trinc. ὑπεκπροφύγοι Ald. Iunt. I. 2.

rat *Phix* vt loquebantur Boeotii, ſeu *Sphinx*, non rara mentio apud Poetas et Mythographos. *Clericus.*

Vide quid pro vulgata (Τυφαόνιον) aſſerenda attulerit vir quidam doctus in Obſeruatt. Miſc. T. I. V. 1. p. 350. *Krebſius.*

33. Φίκιον ἀκρότατον] Ἀπὸ τῆς Φικὸς, ἦγεν σφιγγὸς, Φίκιος ſeu Φίκιον. Sic mons dictus. *Guietus.*

35. Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ] Vide quae ſcripſimus de huiuſmodi fraudibus, ad Theogoniae verſum 940. *Clericus.*

37. Λαοσσόος] Agitator populi, hoc eſt, dux populi. λαοσσόος vt infra δορυσσόος, a σέω, agito, quatio, concutio. *Guietus.*

39. Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας] Hoc eſt, ne villam quidem ingreſſus eſt, antequam ad vrbem ſe conferret, quamquam forte ad viam ſita eſſet villa. Alioqui non diuertiſſe ad villam remotiorem, antequam ad vxorem iret, vehementioris amoris ſpecimen haberi non poſſet. *Clericus.*

42. Ἀσπασὸν] Ἀσπασίως, libenter. *Guietus.*

Ἀσπά-

Νόσῳ ὑπ' ἀργαλέης, ἢ καὶ κρατερῇ ὑπὸ δεσμῇ·
Ὡς ῥα τότ' Ἀμφιτρύων χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπεύσας,
Ἀσπασίως τε, φίλως τε ἑὸν δόμον εἰσαφίκανε.
Παννύχιος δ' ἄρ' ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡ δὲ θεῷ δμηθεῖσα, καὶ ἀνέρι πολλὸν ἀρίστῳ,
Θήβῃ ἐν ἑπταπύλῳ διδυμάονε γείνατο παῖδε,
Οὐκ ἔθ' ὁμὰ φρονέοντε, (καίτοι γε μὲν ἦσαν.)
Τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
Δεινόν τε κρατερόν τε, βίην Ἡρακληείην·
Τὸν μὲν ὑποδμηθεῖσα κελαινεφεῖ Κρονίωνι,

Morbo ex difficili, aut etiam validis ex vinculis:
Ita tunc Amphitryo difficili labore exantlato,
Magnoque desiderio, lubentique animo, domum suam reuersus
Totaque nocte concubuit cum veneranda vxore. [est,
Oblectando se muneribus aureae Veneris.
Illa autem a Deo pariter compressa, et ab homine longe optimo,
Thebis septem portas habentibus geminos peperit pueros,
Haud quaquam similes, (quanquam fratres essent.)
Alterum siquidem deteriorem, alterum autem longe praestan-
Magnum ac validum, Herculem. [tiorem virum,
Hunc quidem compressa a pluuiae auctore Ioue,

44. ἐκτολμήσας Ald. Iunt. 1. 2. 45. φιλίως Ald. Iunt. 1. 2. εἰσαφίκανεν Trinc. 47. ἀμφροδίτης Ald. 49. ἐφ' ἑπτατύλῳ Harl. 50. οὐκέθ' Trinc. ὁμὰ Ald. 51. τὸν δὲ Trinc. 53. ὑποδμιδεῖσα Ald.

Ἀσπασίως] Haec vox est etiam apud *Homerum* Odyss. E, v. 398. quem locum imitatur hic *Hesiodus*. Clericus.

ὑπεκπροφύγῃ] reddendum, si quis *vix ac ne vix quidem effugerit*. De vi diuersarum particularum cum verbo compositarum, cuius rei exempla multa apud Hom. agit Longinus Π. Υ. Sect. 10. p. 84. Toll. *Krebsius*.

46. Παννύχιος] Est ἄκυρον, nam aliquam noctis partem cum Alcmena consumserat Iupiter. *Clericus*.

Πατρίδα γαῖαν] Mycenas, quarum Rex fuerat Electryon eius pater. Vide *Apollodorum* Lib. II. Cap. 4. quamuis per omnia non consentiat cum *Hesiodo*. Neque enim in hisce notulis historiam fabularum narrare instituimus. *Clericus*.

50. Καίτοιγε μὲν ἦσαν] Haec est *versus fulsura ruentis*, nam superiora verba rem satis docent. *Clericus*.

55. Κεκρι-

Αὐτὰρ Ἰφικλῆά γε δορυσσόῳ Ἀμφιτρύωνι,
Κεκριμένην γενεήν· τὸν μὲν, βροτῷ ἀνδρὶ μιγεῖσα·
Τὸν δὲ, Διὶ Κρονίωνι, θεῶν σημάντορι πάντων·
Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρητιάδην μεγάθυμον.
Εὗρε γὰρ ἐν τεμένει ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος
Αὐτὸν, καὶ πατέρ' ὃν, Ἄρην, ἄατον πολέμοιο,
Τεύχεσι λαμπομένους, σέλας ὡς πυρὸς αἰθομένοιο,
Ἑσταότ' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι,
Νύσσοντες χηλῇσι· κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει,
Κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι καὶ ποσὶν ἵππων.
Ἅρματα δ' εὐποίητα καὶ ἄντυγες ἀμφαράβιζον,

Iphicleum autem haſtarum a concuſſore Amphitryone, [bens:
Diuerſam ſobolem: alterum quidem, cum viro mortali concum-
Alterum autem, cum Ioue Saturni filio Deorum imperatore
Qui et Cygnum occidit, Martis filium, magnanimum. [omnium:
Inuenit enim in luco longe iaculantis Apollinis
Ipſum, et patrem eius, Martem, bello inſatiabilem,
Armis fulgentes, ceu fulgorem ignis ardentis,
Stantes in curru: terram autem pulſabant veloces equi,
Ferientes vngulis; puluisque circa ipſos diuidebatur,
Excitatus compactis ſub curribus et pedibus equorum.
Currus autem fabrefacti et rotarum ambitus circum reſonabant,

54. δορισσόῳ Ald. 56. σημάντορι Ald. 59. πατέρα Trinc. 62. ἀμφιδεδήει Ald.

55. Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt, diuerſam generationem, appoſitio. *Guietus.*

Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt, ſobolem διακεκριμένην *diſtinctam*, ſeu quae facile ſecerni poterat. *Clericus.*

57. Κύκνον] Heroëm ex muliere a Marte genitum, de qualibus Heroibus in hoc Poemate egerat Heſiodus. *Clericus.*

58. Ἐν τεμένει Ἀπόλλωνος] Quod erat in Pagaſaeo agro, ad Septentrionem Pelasgici ſinus. Vide v. 70. *Clericus.*

59. Αὐτὸν καὶ πατέρ' ὃν Ἄρην] An? Αὐτὸν καὶ πατέρα ὃν Ἄρην. *Guietus.*

62. Κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει] Hoc eſt, valde excitatus erat, ardebat *κυρίως*. *Guietus.*

63. Πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι] An? πηκτοῖσιν. placet. *Guietus.*

71. Δω-

Ἵππων ἰεμένων. κεχάρητο δὲ Κύκνος ἀμύμων,
Ἐλπόμενος Διὸς υἱὸν ἀρήϊον, ἡνίοχόν τε,
Χαλκῷ δηώσειν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
Ἀλλά οἱ εὐχωλέων ἐκ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.
Αὐτὸς γάρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ἡρακληείην.
Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίου
Λάμπεν ὑπαὶ δεινοῖο θεοῦ τευχέων τε, καὶ αὐτοῦ·
Πῦρ δ' ὡς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. τίς κεν ἐκείνῳ
Ἔτλη θνητὸς ἐὼν κατεναντίον ὁρμηθῆναι,
Πλὴν Ἡρακλῆος καὶ κυδαλίμου Ἰολάου;
Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ὣς ῥα τόθ' ἡνίοχον προσέφη κρατερὸν Ἰόλαον·

Equis feſtinantibus. gaudebat vero Cygnus egregius,
Sperans ſe Iouis filium. ſtrenuum, aurigamque
Ferro interemturum eſſe, et inclytis armis exuturum.
Sed eius vota non exaudiuit Phoebus Apollo.
Ipſe enim contra illum concitauit Herculem.
Totus vero lucus et ara Apollinis Pagaſaei
Colluçebat prae vehementis Dei armis, et ipſo;
Et quaſi quidem ignis ex oculis effulgebat. Quis autem illi
Suſtinuiſſet mortalis obuiam ire,
Praeter Herculem et praeclarum Iolaum?
Illorum enim et vis magna, et manus inuictae
Ex humeris natae erant, vna cúm robuſtis membris.
Is igitur tunc aurigam allocutus eſt fortem Iolaum:

67. δηώσειν Ald. Iunt. 1. 2. 71. καὶ deeſt in Iunt. 1. 2. 72. ἐκείνων Harl. 74. πρὶν γ' Harl. Ἰόλεω Ald.

71. Δεινοῖο θεοῦ τευχέων] Ἄρεος. *Guietus.*

72. Τίς κεν ἐκείνων] Vulgo legitur ἐκείνῳ, illi, ſcil. Marti. Sed Mſ. Harl. legit ἐκείνων, quod quidem feſtiui, vtpote accommodatius ad id quod ſequitur, Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη, καὶ χεῖρες ἄαπτοι. Κατεναντίον vero vſurpatur tam cum Genitiuo quam Datiuo. *Rob.*

76. Ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν] *Supra robuſta membra*; pendentes, ſcilicet. *Guietus.*

79. Ἦ

Ἥρως, ὦ Ἰόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
Ἤ τι μετ' ἀθανάτους μάκαρας, τοὶ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Ἤλιτεν Ἀμφιτρύων, ὅτ' ἐϋσέφανον ποτὶ Θήβην
Ἦλθε, λιπὼν Τίρυνθον ἐϋκτίμενον πτολίεθρον,
Κτείνας Ἠλεκτρύωνα, βοῶν ἕνεκ' εὐρυμετώπων·
Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα, καὶ Ἡνιόχην τανύπεπλον·
Οἵ ῥα μιν ἠσπάζοντο, καὶ ἄρμενα πάντα παρεῖχον,
Ἧι δίκη ἔσθ' ἱκέτῃσι, τίον δ' ἄρα κηρόθι μᾶλλον.
Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν ἐϋσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ
Ἧι ἀλόχῳ· τάχα δ' ἄμμες ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν

O heros Iolaë, mortalium longe cariſſime omnium,
Vtique in immortales beatos, qui Olympum tenent,
Deliquit Amphitryo, quoniam bene munitas ad Thebas
Abiit, relicta Tirynthо vrbe bene condita, [frontes:
Poſtquam occiderat Electryonem, propter boues latas habentes
Venitque ad Creontem, et Heniochen iongis ornatam veſtibus.
Qui eum exceperunt, et neceſſaria omnia praebuerunt,
Vt aequum eſt ſupplicibus, coluerunique ex animo magis.
Viuebat autem exſultabundus cum formoſa Electryonide
Coniuge ſua: moxque nos reuoluto anno

79. τί μετ' Iunt. 2. 82. Ἠλεκτρυῶνα Trinc. 84. ἔρμενα Ald. 85. δίκη Ald. τίον δέ γε Harl. δ' ἄρ τηλόθι Ald. Iunt. 1. 87. ἐπιπλομένῳ ἐνιαυτῷ Trinc.

79. Ἤ τι μετ' ἀθανάτους] Certe apud immortales. *Guietus.*

80. Ἤλιτεν Ἀμφιτρύων] Quaſi, nempe, irati Dii ei obiecerint ſocerum occidendum; quo facinore admiſſo, in exſilium abire coactus eſt. Nam Deos putabant ad praua facinora interdum homines impellere, vt liquet vel ex v. 89. Quamobrem eos merito caſtigauit *Plato* Lib. II. de Republica. *Clericus.*

83. Ικ. δ' ἐς Κρ. καὶ Ἡνιόχην τανύπεπλον] illa vocatur Εὐριδίκη Sophocl. Antig. 1194. Καὶ μὲν ὁρῶ τάλαιναν Εὐριδίκην ὁμοῦ Δάμαρτα τὴν Κρέοντος — *Rob.*

85. Ἱκέτῃσι] Vide *Aeſchyli* Supplices. *Clericus.*

87 Ἄμμες ἐπιπλομένων] *Aduolutis annis.* An? ἄμμε περιπλομένων. placet. τὸ ἐπιπλομένων agnoſcit Heſychius. ἐπιπλομενων, κυκλουμένων, πληρουμένων, ἐπερχομένων. *Guietus.*

89. Τῷ

Γεινόμεθ', ὅτε φυὴν ἐναλίγκιοι, ὅτε νόημα,
Σός τε πατὴρ καὶ ἐγώ· τῶ μὲν Φρένας ἐξέλετο Ζεύς.
Ὃς προλιπὼν σφέτερόν τε δόμον, σφετέρους τε τοκῆας,
Ἤιχετο τιμήσων ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα,

Nati ſumus, neque ſtatura ſimiles corporis, neque ingenio
Pater tuus et ego: eius quidem mentem ſuſtulit Iupiter
Qui relicta domoque ſua, et ſuis parentibus,
Abiit veneraturus nocentem Euryſtheum,

88. ὅτε φρένας Ald. Iunt. 1. 2. ἐναλίγκιον Ald. 90. δῶμα Ald. Iunt. 1. 2. τε abeſt a Iunt. 2. τοκέας Trinc. 91. τομήσων Ald. Εὐρυσσῆα Trinc.

89. Τῶ μὲν Φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Sic et *Aeſchylus*, cuius haec verba habet memoratus *Plato*.

— Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει
βροτοῖς
Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

Deus cauſam praebet mortalibus, cum prorſus perdere domum vult.

Incertus alius Tragoedus, in Grotianis Excerptis p. 461.

Ὅταν δὲ Δαίμων ἀνδρὶ πορσύνει κακὰ,
Τὸν νῶν ἔβλαψε πρῶτον ὃν βουλεύεται.

Quoties alicui deſtinat clades Deus,
Vim laedit illam in mente, quae deliberat.

Alia multa ſimilia impie dicta occurrunt apud Poetas, quorum Dii non multo meliores hominibus. *Clericus.*

Τῶ μὲν Φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Idem de Glauco Homerus Il. ζ. quod tamen in ſplendidiorem alium ſenſum torquere fruſtra conatur Cl. Popius noſtras. Et Il. ί de Agamemnone ἐκ γάρ οἱ Φρένας εἵλετο μητίετα Ζεύς. Vide etiam exempla, quae citauit Clericus in nota ſua, vbi dicit, alia multa ſimilia impie dicta occurrere apud Poetas. Ego autem nullam hiſce dictis impietatem ineſſe exiſtimo, cum in ipſis S. Scripturis dicatur deus *obdurare cor, oculos occaecare*, et *aures occludere*. Idem pene dixit Paterculus de Caeſare l. 2. c. 57. *Ineluctabilis fatorum vis, cuius cum fortunam mutare conſtituit conſilia corrumpit.* Huiuſmodi phraſes ab impietate vindicauit Graeuius in nota ſua ad ἔργ. v. 15. quem vide. *Rob.*

91. Ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα] *Abortiuum illum Eurystheum.* An ſcribendum ἀλιτήμερον? placet. ἀλιτήμερον, hoc eſt, τὸν διημαρτηκότα τῆς ἡμέρας, ἢ τῶν ἡμερῶν τὸ τοιοῦτο. eadem ratione ἡλιτόμηνος dicitur. Heſych. ἡλιτόμηνος, πρόωρον, ὠμὸν, ἐκ ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ τεχθέντα, καὶ διημαρτηκότα τῶν μηνῶν ἐν τῇ κυήσει, etc. *Gutctus.*

93. Ὃς

Σχέτλιος· ἦ πᾶ πολλὰ μετεσσυναχίζετ' ὀπίσσω,
Ἦν ἄτην ἀχέων· ἡ δ' ἀ παλινάγρετός ἐστιν.
Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπὰς ἐπετέλλετ' ἀέθλους.
Ὦ φίλος, ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' ἡνία φοινικόεντα
Ἵππων ὠκυπόδων· μέγα δὲ φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Ἰθὺς ἔχειν θοὸν ἅρμα, καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων,
Μηδὲν ὑποδδείσας κτύπον Ἄρεος ἀνδροφόνοιο,
Ὃς νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος
Φοίβου Ἀπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος.
Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἐὼν ἄατα πολέμοιο.
Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἀμώμητος Ἰόλαος·
Ἠθεῖ', ἦ μάλα δή τι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε

Infelix: certe multum ingemiſcebat poſtea,
Culpam ſuam lugens: ſed illa irreuocabilis eſt.
Mihi vero Deus difficiles imperauit labores.
O amice, ſed tu celeriter arripe habenas rutilantes
Equorum alipedum: magnamque mente fiduciam concipiens,
Recta dirige celerem currum, et alipedum robur equorum,
Nihil veritus ſtrepitum Martis hominum occiſoris,
Qui nunc cum clangore circumquaque furit per ſacrum nemus
Phoebi Apollinis longe iaculantis Regis.
Enimuero, validus licet ſit, tamen exſaturabitur bello.
Hunc contra allocutus eſt egregius Iolaus:
O venerande, certe valde pater hominum atque Deorum

92. πολλὰ, vt editur, habet quoque Cod. Palat. e quo varias lect. in notis affert Schreuel. pro quo olim μάλα. 93. ἦδ' Iunt. 1. 94. ἐπέτελλεν Trinc. Steph. marg. 97. ἴσχων Harl. 98. ὑποδδεῖς Harl. 102. ἄμωμητος Ald. 103. ὦ θεῖ' Trinc. Steph. marg. ὦθ' εἰ, ἦ Iunt. 2. ἠθεῖ', ἦ Iunt. 1. Steph. Com. Heinſ. ἦ θεῖ' ἦ Ald. ἦ θεῖ' ἦ cod. Palat. ἠθεῖε, ἦ δὴ cod. Harl.

93. Ἦν ἄτην ἀχέων] *Noxam ſuam dolens.* Guietus.

94. Ἐμοὶ δαίμων] Hoc eſt, fortuna, ſors, fatum. ſequente verſu ἔχ' ἡνία φοινικόεντα] *Cape habenas rutilantes.* Guietus.

101. Ἄατα πολέμοιο] Praeſens pro futuro, hoc eſt, κορεσθήσεται, hoc eſt, vincetur a me. An ſcribendum? Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἀασσείτας πολέμοιο. ἀασσείτας pro ἀάσσεται, vt πεσσεῖται pro πέσεται, a πέτομαι. *Guietus.*

103. Ἠθεῖ' ἦ μάλα] Ἀθέω, θείω, σέβω, σέβομαι, θεῖος eſt, pleonaſmo ἠθεῖος, σεμνὸς, σεβαστὸς, σεβάσμιος. Ἠθεῖε, hoc eſt, σεβάσμιε. *Guietus.*

104. Ταὐ-

Τιμᾷ σὴν κεφαλήν, καὶ ταύρεος Ἐννοσίγαιος,
Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόληα·
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε
Σὰς ἐς χεῖρας ἄγουσιν, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρηαι.
Ἀλλά γε, δύσσεο τεύχε' ἀρήια, ὄφρα τάχιστα
Δίφρους ἐμπλάσαντες, Ἄρηός θ' ἡμέτερόν τε,
Μαρνώμεσθ'· ἐπεὶ οὔτι ἀτάρβητον Διὸς υἱὸν,
Οὐδ' Ἰφικλείδην δειδίξεται· ἀλλά μιν οἴω
Φεύξεσθαι δύο παῖδας ἀμύμονος Ἀλκεΐδαο,

Honorat caput tuum, et taurinus Neptunus,
Qui Thebarum moenia tenet, et tuetur ciuitatem:
Sicut sane et hunc mortalem validumque magnumque
Tuas in manus adducunt, vt gloriam magnam auferas.
Sed age, induere arma Mauortia, vt quam celerrime
Currus inter se committentes, Martis et nostrum,
Decertemus: quoniam neque intrepidum Iouis filium,
Neque Iphiclidem perterrebit: sed ipsum puto
Mox fugiturum duos filios inculpati Alcidae,

105. Θήβας Trinc. 107. ἄρηαι Trinc. 108. ἀλλ' ἄγε, δῦσο Trinc. 110. Μαρνώμεθ' Harl. ὅτοι Harl. Ald. Iunt. 1. ὅπη Com. ἀτάρβητον Trinc. 111. δ' εἰδίξεται Ald. 112. Ἀλκείδαο Trinc.

104. Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] Vide *Ioannem Tzetzem* ad hunc locum. Ex hoc Neptuni cognomine dicta Ταύρια, quae, vt docet *Hesychius*, fuit ἑορτή τις ἀγομένη Ποσειδῶνος. *Clericus.*

Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] ἤγαγεν διὰ τὸν τῶν κυμάτων ἦχον, ὡς ταῦροι γὰρ μυκῶνται· ἢ ὅτι ταυροκράνος ἐστὶν· ἢ ὅτι Ταύρειος Ποσειδὼν ἐν πόλει Βοιωτίας, διὰ τὸ ταύρῳ θύεσθαι αὐτῷ καὶ μάλιστα ἐν Ὀγχηστῷ. Διὰ τοῦτο καὶ ταυροκράνους τοὺς ποταμούς. Tzetz. *Dicitur Neptunus Taurinus, vel a sonitu fluctuum, qui mugiunt, vt tauri; vel quod taurinum caput habeat; vel quod colatur Taurinus Neptunus in vrbe Boeotiae sacrificio taurorum, et praecipue Onchesti. Inde etiam vocantur flumii tauriformes.* Vide Graeuii notam et Dacierii ad Horat. l. 4 od. 14 *Sic tauriformis voluitur Aufidus.* Rob.

105. Ῥύεταί τε πόληα] A πόλις, genit. πόλεος, πόληος, πόληα vt βασιλῆος, βασιλῆα. *Guietus.*

112. Ἀλκείδαο] Ἀμφιτρύωνος. *Guietus.*

Δύο παῖδας] Hic παῖς pro quolibet e posteris sumitur; nam Hercules quidem filius erat, Iolaus vero nepos Amphitruonis. *Clericus.*

Οἱ δή σφι σχεδὸν εἶσι, λιλαιόμενοι πολέμοιο
Φυλόπιδα στήσειν· τά σφιν πολὺ φίλτερα θοίνης.
Ὣς φάτο. μείδησεν δὲ βίη Ἡρακληείη,
Θυμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμενα εἶπεν.
Καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἦρως ὦ Ἰόλαε, διοτρεφὲς, ἠέτι τηλῦ
Ὑσμίνη τρηχεῖα. σὺ δ', ὡς πάρος ἦσθα δαΐφρων,
Ὡς καὶ νῦν μέγαν ἵππον Ἀρείονα κυανοχαίτην
Πάντη ἀνασρωφᾶν, καὶ ἀρηγέμεν ὥς κε δύνηαι.
Ὣς εἰπὼν, κνημῖδας ὀρειχάλκοιο φαεινῦ,
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμῃσιν ἔθηκε.
Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνε

Qui prope adsunt, cupientes bello
Praelium conserere: quae res ipsis multo gratior quam epulae,
Sic ait. arrisit autem fortis Hercules,
Animo oblectatus: admodum enim illi grata dixerat:
Atque eum, respondens, verbis volucribus allocutus est:
O heros Iolaë, Iouis alumne, non procul etiam hinc
Pugna aspera. Tu vero quemadmodum antea fuisti bellicosus,
Ita et nunc magnum equum Arionem nigricantibus setis obsitum
Quoquouersum conuerte, et auxiliare pro eo ac poteris.
Sic locutus, ocreas ex Orichalco splendido,
Vulcani inclyta dona, tibiis induxit.
Mox et thoracem pectori induit

113. σφὶν Trinc. εἰσὶ Trinc. 114. φίρτερα) cod. Harl. et Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 115. μείδησε Trinc. 116. Μύθῳ Trinc. Steph. marg. νυ abest a Trinc. 118. Ἰόλα Iunt. 2. 119. τραχεῖα Harl. Ald. Iunt. 1. 2. 120. Ὡς Ald. Ἀρίονα Trinc. 121. ἀνατροφᾶν Trinc. δύνηαι Iunt. 2. 123. ἔθηκεν Trinc. 124. ἔδυνεν Trinc.

113. Οἱ δή σφι σχέδον εἶσι] Τὸ σφι numeri singularis videtur, nisi forte ad Martem et Cycnum referendum. *Guietus.*

120. Ἀρείονα κυανοχαίτην] Ἀρείων ἵππος, ὃν ἔλαβεν ὕστερον Ἄδραστος. Ὅμηρος·

Οὐκ εἴ κεν μετόπισθεν Ἀρείονα δῖον ἐλαύνεις,
Ἄδρηστε ταχὺν ἵππον.

Οὗτος καὶ Ἀρκίθοος, ὅτε ἐγεννᾶτο ὁ Ἡρακλῆς τῷ Ἀρείονί φασι ἵππῳ κεχρῆσθαι, ᾧ ἐποχούμενος Ἄδραστος ἐν ταῖς Θήβαις ἐξέφυγεν. Tzetzes. Vide quae plurima de hoc equo ex Poetis etc. excerpta congessit Nicol. Lloydius in Dict. Historico-Poetico. *Rob.*

128. Ἀρῆς

Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον· ὃν ῥ' οἱ ἔδωκε
Παλλὰς Ἀθηναίη κύδρη Διὸς, ὁππότ' ἔμελλε
Τὸ πρῶτον σὺν ὄεντας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους.
Θήκατο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον
Δεινὸς ἀνὴρ· κοίλην δὲ περὶ στήθεσσι φαρέτρην
Καββάλετ' ἐξόπιθεν· πολλοὶ δ' ἔντοσθεν ὀϊστοὶ
Ῥιγηλοὶ, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.
Πρόσθεν μὲν θάνατόν τ' εἶχον, καὶ δάκρυσι μῦρον·
Μέσσοι δὲ ξεστοὶ, περιμήκεες· αὐτὰρ ὄπισθεν
Μορφνοῖο φλεγύαο καλυπτόμενοι πτερύγεσσιν

Pulcrum, aureum, variegatum: quem ipſi dederat
Pallas Minerua filia Iouis, tunc cum erat
Primum luctuoſa aggreſſurus certamina.
Poſuit autem circa humeros malorum depulſorem ferrum
Fortis vir: cauam autem circa pectora pharetram
Reiecit in tergum: in hac multae erant ſagittae
Horrendae, mortis vocem eripientis datrices. [crymis madebant:
Hae ab anteriori quidem parte mortem habebant praefixam, et la-
Mediae autem politae erant, longae: ſed a tergo
Nigrae aquilae contectae alis

125. χρήσειον Ald. ὃν οἱ ἔδωκεν Trinc. 126. ἔμελλεν Trinc. 127. Τπρῶτον Ald. σενόεντας Trinc. 128. ἄρης Trinc. 130. Καββάλετ' Ald. Iunt. 1. 2. πολλὰν Ald. Iunt. 1. 2. δέ τοι ἔσσαν Trinc. Steph. marg. 131. λαθιφθόγγοιο Ald. Iunt. 1.

128. Ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον] Hoc eſt, enſem cum baltheo. *Guietus.*

130. Καββάλετ' ἐξόπιθεν] Nota morem pharetram mittendi. lorum ſeu faſcia ex qua pendebat prius in collum induebatur, et inde pharetra a pectore ad quod polita erat in tergum reiiciebatur. *Guietus.*

131. Θανάτοιο λαθιφθόγγοιο] Hoc eſt, ἐπιλαθέσθαι ποιοῦντος τῆς φθογγῆς. *Guietus.*

132. Δάκρυσι μῦρον] Sanguineis guttis ſtillabant adhuc recenti a caede, hoc eſt, inuncta erant letali pharmaco, madebant, ſtillabant. hoc eſt, occiſorum parentes lacrymare faciebant. *Guietus.*

133. Ξεστοὶ] Hoc eſt, αἰχμὴν θανατηφόρον. *Guietus.*

134. Μορφνοιο] Μέλανος. *Guietus.*

Ἦσαν. ὁ δ' ὄβριμον ἔγχος ἀκαχμένον εἵλετο χαλκῷ.
Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε,
Δαιδαλέην, ἀδάμαντος, ἐπὶ κροτάφοις ἀραρυῖαν,
Ἣ τ' εἴρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.
ΧΕΡΣΙ γε μὲν σάκος εἷλε παναίολον· ἀδέ τις αὐτὸ

Erant. ille autem validam haſtam praefixam aere corripuit:
Capiti vero ingenti galeam fabrefactam impoſuit,
Variegatam, ferream, temporibus adaptatam,
Quae muniebat caput Herculis diuini.
At manibus clypeum accepit valde varium: eum neque quiſ-[quam

135. αἴθοπι χαλκῷ Ald. Iunt. 1. 2. θυμῷ cod. Harl. 136. εὔτυκτον Ald. ἔθηκεν Trinc. 138. ἧρτο Trinc. Poſt θείοιο v. 138. ſpatium eſt aliquot verſuum in ed. Ald. et v. 139. praefiguntur haec, Ἀρχὴ τῆς ἀσπίδος. 139. μὲν Trinc. ἀδέ τις Ald.

137. Ἀδάμαντος] Hoc eſt, ferri duriſſimi. ſubintellige τὸ ἐξ ἀδάμαντος. *Guietus.*

Ἀδάμαντος] Non dubito quidem quin lapillorum pretioſiſſimus ἀδάμας ſit dictus, quaſi ἀδαμάσατος, ob duritiem. *Nomen*, inquit Plinius, Lib. XXXVII. c. 4. *indomita vis Graeca interpretatione accepit.* Sed et metallorum duriſſimum chalybs, hoc eſt, ferrum probe purgatum ac temperatum, eadem de cauſa ἀδάμας dictum eſt, quod aegre domeтur. Ex hoc genere adamantis conflata erat galea Herculis, et reliqua omnia, quae cum conflari poſſent ex metallo, *adamantina* dicuntur. Itaque delirat *Diaconus*, qui hic lapillum intelligi ſomniat. Sed et illi falluntur, qui *adamantinum* dici putant dumtaxat durum; cum, vbi de lapillo ſermo non eſt, conflata ex ferro, aut quae certe eo poſſunt conflari ſola dicantur *adamantina*. Clericus.

Ἀδάμαντος] pro ἀδαμαντίνην, cuius generis exempla apud optimum quemque obvia. Homer. Il. ζ, 180. — θεῖον γένος, ἐδ' ἀνθρώπων. Pro ἀνθρώπινον, de quo cum non cogitaret Barneſius, vt centena alia in Homero, ita et hoc, codicibus non addicentibus, mutauit in ἄνθρωπον. *Krebſius.*

138. Εἴρυτο κάρη] Muniebat caput. *Guietus.*

139. Χερσί γε μὲν σάκος εἷλε] Qui clypeos Homeri et Heſiodi inter ſe comparauerit, hac in parte Homerum, in illa Heſiodum ſuperiorem inueniet. In vtroque poëta praelii deſcriptio occurrit, in qua quidem palmam dare Heſiodo non dubitem.

Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων —

Ἐν

Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕσασαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος ἔλιος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι Φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὰς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς. παρὰ δὲ Δειμός τε, Φόβος τε
Ἕσασαν, ἰέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσείτε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχεσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα δ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ἔσχετο Φύλοπιν αἰνήν.

Et infra.

— Τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
Κῆρες κυάνεαι, λευκὰς ὀδόντας ἐρευσαὶ ἐδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δαφοινοί τ', ἄπλητοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον, ἢ πίπτοντα νεώτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας. etc.

In his Contentio, Metus, Fuga, Parcae, Mars, Pallas, aliaeque omnes imagines poeticae, quae terrorem excitare possint, mira arte componuntur. Non tamen exinde inferre velim, in huiusmodi descriptionibus semper plus posse Hesiodum Homero; *Quis enim Hesiodi tam fautor inepte est?* Cum autem in praecedentibus Iliados libris omnimoda praeliorum genera depinxisset Homerus, facile se excusandum putauit, si eandem rem hic loci minus accurate tractaverit. Sed Hesiodus, quanto erant apud se rariores istiusmodi descriptiones, tanto sibi magis elaborandum duxit, vt occasione oblata hunc locum pro virili ornaret.

Obsidio apud Homerum in singulis circumstantiis accurate describitur. Senes et mulieres muros defendentes, iuuenes portis erumpentes, insidiae positae, armentorum interceptio, ortumque exinde praelium verissime pinguntur.

Τὴν δ' ἑτέρην πόλιν ἀμφὶ δύο στρατοὶ εἵατο λαῶν,
Τεύχεσι λαμπόμενοι· δίχα δέ σφισιν ἤνδανε βουλή,
Ἠὲ διαπραθέειν, ἢ ἄνδιχα πάντα δάσασθαι
Κτῆσιν, ὅσην πτολίεθρον ἐπήρατον ἐντὸς ἔεργεν.
Οἱ δ' οὔπω πείθοντο, λόχῳ δ' ὑπεθωρήσσοντο.
Τεῖχος μέν ῥ' ἄλοχοί τε φίλαι, καὶ νήπια τέκνα,
Ῥύατ' ἐφεζόμεναι, μετὰ δ' ἀνέρες ἆς ἔχε γῆρας.
Οἱ δ' ἴσαν· ἦρχε δ' ἄρα σφιν Ἄρης, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη,
Ἄμφω χρυσείω, χρύσεια δὲ εἵματα ἕσθην,
Καλὼ καὶ μεγάλω σὺν τεύχεσιν, ὥς τε θεώ περ,
Ἀμφὶς ἀριζήλω· λαοὶ δ' ὑπολίζονες ἦσαν.
Οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκανον, ὅθι σφίσιν εἶκε λοχῆσαι. etc.

In obsidione Hesiodi pauciores quidem sunt imagines, illae tamen grandiores et magis magnificae. Viri pro liberis et parentibus pugnantes; fletus mulierum de turribus praelium spectantium; senes pro portis trepidantes, et pro filiis in conspectu suo pugnantibus vota facientes, sublimiter admodum et pathetice describuntur.

Ἄνδρες ἐμαρνάσθην πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλος, σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμύνοντες· τοὶ δὲ πρα-θέειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρναν-θ'· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων
Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς
Ζωῆσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτᾶ Ἡφαίσοιο.
Ἄνδρες δ' οἳ πρεσβῆες ἔσαν γῆράς τε μέμαρπον,
Ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι; περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδιότες.

Imago quidem Tristitiae, (vt c. 9. περὶ ὕψους animaduertit Longinus) odiosa potius est, quam terribilis, ἃ δεινὸν ἐποίησε τὸ εἴδωλον, ἀλλὰ μισητόν. Sed, pace tanti Viri dixerim, non ideo reprehensione dignus est Hesiodus. Describendae sunt res, vt sunt. Odiosam depinxit Tristitiam, et odiosa est, et nequaquam ad incutiendum terrorem accommodata. Vt vero praelia, et obiecta terribilia in Hesiodi scuto melius depinguntur; sic Ruris descriptio apud Homerum sub hisce quinque imaginibus comprehensa, arationis, messis, vindemiae, armenti, pecoris, longe elegantior est, et accuratior quam apud Hesiodum. Nec adeo mirandum est, hoc ita euenisse. Poeta enim rusticus, qui antea hanc rem ex destinato tractauerat, descriptionem ruris obiter illatam exornare noluit. Sed poeta ille πολεμικὸς, ruris prospectu quasi fortuito oblato, maiorem ei depingendae operam dat. Simplices nempe sunt et inornatae Hesiodi descriptiones. Homericae selectis pulcherrimis circumstantiis variantur. Aratoribus, cum terminum iam agri attigissent, vinum ministratur.

Οἱ δ' ἐπότε ῥέψαντες ἀνοίατο τέλσον ἀρούρης
Τοῖσί δ' ἔπειτ' ἐν χερσὶ δέπας μελιηδέος οἴνου
Δόσκεν ἀνὴρ ἐπίων.

Messores ipse dominus gaudens intuetur, iisque serui sub arbore prandium parant.

— βασιλεὺς δ' ἐν τοῖσι σιωπῇ
Σκῆπτρον ἔχων ἑστήκει ἐπ' ὄγμου γηθόσυνος κῆρ.
Κήρυκες δ' ἀπάνευθεν ὑπὸ δρυὶ δαῖτα πένοντο. etc.

Vindemiatoribus citharoedus interludens operam leuat.

Τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι πάϊς φόρμιγγι λιγείῃ.

Ἰμε-

Οὔτ' ἔῤῥηξε βαλὼν, ἅτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθαι.
Πᾶν μὲν γὰῤ κύκλῳ τιτάνῳ, λευκῷ τ' ἐλέφαντι,
Ἠλέκτρῳ θ' ὑπολαμπὲς ἔην, χρυσῷ τε φαεινῷ
Λαμπόμενον· κυάνῳ δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο.
Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος, ἅτι φατειὸς,
Ἔμπαλιν ὄσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς.
Τῷ καὶ ὀδόντων μὲν πλῆτο στόμα λευκὰ θεόντων,

Perrupiſſet iaciendo, neque comminuiſſet, mirum viſu.
Nam totus quidem circumquaque gypſo, candidoque ebore,
Et electro lucidus erat, auroque fulgido
Splendens: caeruleae vero laminae erant ductae.
In medio autem draconis erat terror, haudquaquam effabilis,
Retro oculis igne lucentibus tuens.
Cuius et dentibus quidem repletum erat os candicantibus,

140. ὕτλασε Trinc. 142. ἔῃ Iunt. 143. διαπτύχιες Ald. 145. ὄσσι σει Trinc. 146. πλᾶτο Ald. Iunt. 1.

Ἱμερόεν κιθάριζε· λίνον δ' ὑπὸ καλὸν ἄειδε
Λεπταλέῃ Φωνῇ· τοὶ δὲ ῥήσσοντες ὁμαρτῇ
Μολπῇ τ' ἰϋγμῷ τε, ποσὶ σκιρτοῦντες ἔποντο.

Vtriuſque clypei ambitus Oceanum continet, qui nullo vel verborum, vel rerum ornatu ab Homero deſcribitur,

Ἐν δ' ἐτίθει ποταμοῖο μέγα σθένος Ὠκεανοῖο
Ἄντυγα πὰῤ πυμάτην σάκεος πύκα ποιητοῖο

Sed ſumma ab Heſiodo elegantia, pulcherrimiſque imaginibus decoratur,

Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς·
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον· οἱ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ· πὰῤ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο etc.

Vt iam de vtroque clypeo iudicium meum interponam, Homericum certe praeſtantiorem cenſeo, Heſiodeum vero proximum non longo interuallo. Ideoque recentiores illi Critici iniqui fautores Homeri habendi ſunt, qui vtrique clypeo Sannazarii verſum applicuerant

Illum hominem dicas, hunc poſuiſſe deum. *Rob.*

141. Τιτάνῳ] *d'émail blanc.* Guietus.

142. Ἔῤῥηξε] Perrupit, hoc eſt, perrumpere potuiſſet. *Guietus.*

143. Διὰ πτύχες ἠλήλαντο] Caerulei ductus traiecti erant. Eſt τμῆσις pro διηλήλαντο. *Guietus.*

Δεινῶν, ἀπλήτων. ἐπὶ δὲ βλοσυροῖο μετώπῳ
Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν,

Saeuis, inacceſſis. ſupra terribilem autem frontem
Saeua contentio volitabat, accendens pugnas hominum,

147. προσώπε Trinc.

147. Λευκὰ θεώντων] An? ὀδόντων λευγαλεάων, vt ſupra βλεφάρων ἀπὸ κυανεάων? ἐπέχω. τὸ λευκὰ θεόντων in eptum eſt et corruptum videtur An? λευγαλοέντων, a λευγαλόεις, λευγάλοεντος, a λεύγω, λήγω, λευγάω, λευγάλω λευγαλὸς, λευγαλόεις, et λευγάλεος. *Guietus.*

Ἀπλήτων] Hoc eſt, ad quos ſine periculo nemo manum admoueriſſet. Quae eſt propria ſignificatio vocis ἄαπτος hoc eſt, *qui* tuto *tangi nequit*. Vide vſſ. 230. et 268. *Clericus.*

148. Κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν] Extollens, augens, vel agitans, ciens. *Guietus.*

Δεινὴ ἔρις πεπότητο] Non modo intoleranda eſt licentia Poetae, quod multo plura poneret in clypeo, quam poterant contineri; ſed quod eum impleret αὐτομάτοις, qualia multa poſtea occurrent. Scio nonnullos propterea abiudicaſſe hoc Poema *Heſiodo*; ſed iidem deleant etiam oportet quod habet *Homerus* de anciliis aureis Vulcani, ſuſpectamque habeant deſcriptionem clypei Achillis, quae eſt Iliados Σ. Atqui veteres illi Poetae nullam veriſimilitudinis rationem habebant, vbi ſermo erat de operibus Deorum. Quamobrem non ſemel *Heſiodus* monet haec fuiſſe κλυτὰ ἔργα περὶ φρονος Ἡφαίστοιο, vt fictionum audaciam minuat. *Clericus.*

Δεινὴ Ἔρις πεπότητο] In Clerici nota ad hunc verſum duas reperiet obiectiones Lector. 1. Quod plures imagines in clypeum congeſſerit Poeta, quam poterant in eo contineri. 2. Quod eum impleuerit τοῖς αὐτομάτοις, rebus ſeſe vltro mouentibus.

Priorem obiectionem diluerunt Boiuinius in diſſertatione ſua de clypeo Homerico, et Cl. Popius in notis ſuis, qui clypeum in partes diuidentes ſuum cuique imagini locum aſſignarunt. Ad ſecundam reſpondeo, quod τὰ αὐτόματα nequaquam in clypeo caelentur. Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, i. e. caelata erat imago Contentionis volitantis. Semper intelligenda ſunt, ὡσεὶ, ἴκελος etc. quae in aliis locis exprimuntur.

Καί τε συναίκτην, ὡσεὶ ζωοί περ ἐόντος. 189.
Αἵματι Φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὸς ἐναρίζων. 194.
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν. 198.

Δελφῖ-

Σχετλίη, ἥ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἴλετο φωτῶν
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἱῖ φέροιεν·
Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθόνα δύνσσ' Ἄϊδος εἴσω
Αὐτῶν· ὀστέα δέ σφι, περὶ ῥινοῖο σαπείσης,
Σειρίῳ ἀζαλέοιο, μελαινῇ πύθεται αἴῃ.

Tetra, quae et mentem eximebat et praecordia viris
Quicumque bellum aduerſus Iouis filium gererent.
Quorum et animae quidem ſub terram eunt ad Orcum intro
Ipſorum: oſſa autem eorum, pelle circum putrefacta,
Sole a torrido, in nigra putreſcunt terra.

149. αἴνυτο Trinc. βροτῶν cod. Harl. 151. δύνσσιν Trinc. Iunt. 2. δύμεναι Harl. 152. σφιν Ald. Iunt. 1. 2. 153. μελαίνῃ Harl. μελαινῇ Trinc. Steph. marg. κελαινῇ Iunt. 1. 2. κελαινὴ — αἴῃ Ald.

Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐθύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι.

Sic etiam Virgilius, ſubacti iudicii poeta, in deſcriptione clypei Aeneae nota loquendi figura, imagines quaſi viuas et actiones quaſi veras deſcribet.

Et circum argento clari delphines in orbem
Aequora verrebant caudis, aeſtumque ſecabant.

Et iterum

Atque his auratis *volitans* argenteus anſer
Porticibus, Gallos in limine ad eſſe *canebat*.

Quis ſanus ſuſpicetur anſeres in clypeo reuera, volitantes, vel delphines natantes Virgilium introduxiſſe. In his omnibus intelligas, *quaſi ſimilis, videbatur*, etc., vt idem poſtea Poeta. Ipſa *videbatur* ventis regina vocatis Vela dare. Aen. l. 8. *Rob.*

150. Διὸς υἱῖ] Ab ὗις, ὕιος, υἱῖς, υἱες, et συναιρέσει υἱῆ, υἱος, υιες, etc. *Guietus.*

152. Περὶ ῥινοῖο σαπείσης] Περισαπείσης ῥινοῖο. ἡ ῥινός, τῆς ῥινῆ. *Guietus.*

153. Σειρίῳ] Hoc eſt, ἡλίῳ ſubintellige ὑπὸ. Sed ſcribendum videtur Σείριος ὑπ' ἀζαλέοιο κ. π. αἴῃ? placet. Suidas: Σειρὶ, σειρὸς, ὁ ἥλιος, καὶ σείριος. Supra σείριος ἀστὴρ, hoc eſt, ὁ ἥλιος. *Guietus.*

Σείριος] Quamuis *Ibycus*, ſi *Heſychio* credimus, omnia aſtra σειρία vocauerit; ceteri tamen omnes Poetae aut Solem, aut Caniculam eo nomine appellarunt. Quae aſtra cum omnium, inter errantes, inerrantesque ſtellas, potiſſima haberentur, credibile eſt dicta σειρίους quaſi *principes*, nam שר *ſchar* Phoenicia Lingua princeps dicitur. Sol certe dicebatur *praeeſſe*, vel *dominari diei*. Vide Gen. I, 16. et quae ad eum locum notauimus. *Clericus.*

Ἐν δὲ προϊωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο.
Ἐν δ' ὁμαδός τε, Φόβος τ', ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει. 155
Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον· ἐν δ' ὀλοὴ κὴρ,
Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεούτατον, ἄλλον ἄουτον,
Ἄλλον τεθνειῶτα, κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖιν.
Εἷμα δ' ἔχ' ἀμφ' ὤμοισι δαφοίνεον αἵματι φωτῶν,
Δεινὸν δερκομένη, καναχῇσί τε βεβριθυῖα. 160
Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν ὅτι φατειῶν
Δώδεκα· ταὶ φοβέεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἱῖ φέροιεν.
Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλεν, εὖτε μάχοιτο

In eo autem et propulsatio et vice versa persecutio factae erant.
In eo tumultus, terror, et homicidium ardebant.
In eo contentio quoque, et turba furebant: in eo pernicioſa Parca,
Viuum alium tenens recens vulneratum, alium autem illaesum,
Alium mortuum, per pugnam trahebat pedibus. [rorum
Vestem autem habebat circum humeros cruentam sanguine vi-
Saeuum intuens, clamoribusque vehementer strepens. [festabilium,
In eo autem et serpentum capita saeuorum erant, haud quaquam
Duodecim; illa perterrefaciebant super terram homines,
Quicumque bellum contra Iouis filium mouerent.
Eorum et dentium quidem crepitus edebatur, quoties pugnabat

155. τε δεδήει Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 158. φεθνηῶτα Trinc. 159. διαφοίνεον Iunt. 1. δαφείνεον Com. 164. κατα-ναχὴ Iunt. 1. 2. καναχὴ Trinc.

155. Ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει] Ardebat, feruebat. v. seq. ὀλοὴ κὴρ] Κὴρ. *Guietus.*

156. Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον] Hic versus et tres sequentes in Homeri etiam Scuto occurrunt, nisi quod apud Homerum legitur ἐμίλεον; quod verbum cum minus violentiae in occurrendo exprimat, minus videtur accommodatum personis introductis, quam τὸ ἐθύνεον. Barnesius vero, nescio quamobrem, nisi ob τὴν Φιλομηρίαν praefert τὸ ὁμίλεον. *Rob.*

160. Καναχῇσί τε βεβριθυῖα] Scribo βεβρηχυῖα, strepitu grauis, hoc est, grauiter imminens, incumbens. Hesych. βέβρηχεν, ἤχησεν, a βρέχω, βρηχω, βέβρηχα, βεβρηχὼς, βεβρηχυῖα. *Guietus.*

164. Τῶν καὶ ὀδόντων] Τὸ ἐκ hic supplendum. A quibus sc. serpentibus. *Guietus.*

165. Δαίε-

Ἀμφιτρυωνιάδης· τὰ δὲ δαίετο θωυτὰ ἔργα.
Στίγματα δ' ὡς ἐπέφαντο ἰδεῖν δεινοῖσι δράκουσι
Κυάνεα κατὰ νῶτα, μελάνθησαν δὲ γένεια.
Ἐν δὲ συῶν ἀγέλαι χλώνων ἔσαν, ἠδὲ λεόντων
Ἐς σφέας δερκομένων, κοτεόντων τ' ἰεμένων τε,
Τῶν καὶ ὁμιληδὸν σίχες ἤϊσαν· ἀδέ νυ τώνγε
Οὐδέτεροι τρεέτην· φρίσσον γε μὲν αὐχένας ἄμφω.
Ἤδη γάρ σφιν ἔκειτο μέγας λὶς, ἀμφὶ δὲ κάπροι

Amphitryoniades. Haec autem diſtincta erant miranda opera.
Porro veluti puncta quaedam apparebant ſaeuis draconibus,
Caerulea per terga, denigrataeque erant illis maxillae.
In eo autem et ſuum greges agreſtium erant, atque leonum
Mutuo ſeſe adſpicientium, iraſcentiumque et ruentium,
Quorum etiam turmatim ordines incedebant; neque vero hi,
Neque illi alteros timebant; horrebant attamen colla vtrorumque.
Iam enim ipſis iacebat magnus leo, circum autem apri

165. Ἀμφιτριωνιάδης Trinc. θαύματα Trinc. Steph. marg. θαύματὰ Iunt. 2. θαυματὰ cod. Palat. 166. δράκουσιν Trinc. 167. Κυάνεοι Ald. Iunt. 1. Steph. marg. cod. Palat. 169. κοτιόντων Ald. τιεμένων Ald. Iunt. 1. θ' ἰεμένων Harl. 170. ὁμιλαδὸν Trinc. Steph. marg. τοίγε Ald. Iunt. 1. 2. τῶνγε edidit Robinſ. vulgo τώγε. 171. ἀδ' ἕτεροὶ Ald. Iunt. 1. 172. κάπροιιν Ald., κάπροιο Iunt. 1. 2.

165. Δαίετο θωῦτὰ ἔργα] Heſych. δαίεται, καίεται et δαιόμενον, καιόμενον. fulgebant. θαύματα ἔργα legit Diaconus. θωῦτὰ, hoc eſt θαυμαστὰ. a θάω, θαύω, θαῦμα, θωῦω Ionice. θωῦμα, θωῦτος, θωῦτὰ ἔργα Ionice. θαυμαστὰ. Sic et θωῦμάζω pro θαυμάζω. τὸ θωῦτὰ a θωῦω ſit oportet, pro quo θωῦσσω habet Heſych. θωῦσσειν, βοᾶν, μέλπειν, κηρύσσειν, etc. vel ſic θωῦσσω, θωῦσω, vt πλάσσω, πλάσω. θώυγαι, θωῦται, θωῦτὸς pro θωῦγὸς. *Guietus.*

166. Ὡς ἐπέφαντο] Nota pleonaſmum ἐπέφαντο ἰδεῖν. *Guietus.*

168. Χλώνων] A χλῶνος, non a χλώνης Nominatiuo, τὸ χλώνων genitiuus plurális. *Guietus.*

170. Οὐδέ νυ τῶνγε] Aliae Editiones habent τώγε, ſed ex Mſ. Harl. reſtitui τῶνγε, quod melius videtur — τῶνγε ἀδέτεροι. *Rob.*

171. Αὐχένας ἄμφω] Vtrorumque. leonum, ſcilicet, et aprorum. *Guietus.*

173. Κατὰ

Δοιὰ, ἀπορράμενοι ψυχὰς, κατὰ δέ σφι κελαινὸν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'. αἱ δ', αὐχένας ἐξεριπόντες,
Κείατο τεθνηῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέουσι.
Τοὶ δ' ἔτι μᾶλλον ἐγειρέσθην, κοτέοντε μάχεσθαι,
Ἀμφότεροι, χλῶναί τε σύες, χαροποί τε λέοντες.
Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων,
Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε, Πειρίθοόν τε,
Ὁπλέα τ', Ἐξάδιόν τε, Φάληρόν τε, Πρόλοχόν τε,
Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον, ὄζον Ἄρηος,

Duo, ſpoliati vita, deorſumque illis niger
Cruor deſtillabat in terram. ipſi autem, cervicibus deiectis,
Iacebant mortui ſub terribilibus leonibus.
At illi magis etiam excitabantur, incenſi ad pugnandum,
Verique, agreſtesque ſues, trucesque leones.
In eo autem erat et pugna Lapitharum bellatorum,
Caeneus Rex, Dryasque, Pirithousque,
Hopleusque, Exadiusque, Phaleruſque, Prolochusque,
Mopſusque Ampycides, Titareſius, filius Martis,

173. σφιν Ald. Iunt. 1. 174. ἀπελείβατ' Ald. Iunt. 1. 2. ἀπελείβε τ' Trinc. 175. τεθνειῶτες Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. βλοσυροῖσι Iunt. 2. λέεσιν Iunt. 2. Trinc. 176. κότεόν τε cod. Palat. 178. ὑσμίνη Trinc. Λαπιθῶν Ald. Iunt. 1. 2. 179. ἀμφιάνακτα Ald. 180. Φάλερόν Rob. ed. vitio operarum. 181. Ταρήσιον cod. Harl.

173. Κατὰ δέ σφι] Τὸ κατὰ hic pro κάτω, vel καταπελείβετο. compoſite. *Guietus.*

181. Ὄζον Ἄρηος] Ramum Martis, non *nothum.* Guietus.

Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον] Exiſtimaſſe videtur Graevius Τιταρήσιον fuiſſe nomen proprium Lapithae, diſtinctum. Errat certe Vir Doctiſſ. Eſt enim nomen gentilitium Mopſoque attributum a patria ſua. Hoc ſatis confirmat Diaconus, quem non bene hic loci reprehendit Graevius. Τὸν Μόψον τὸν υἱὸν οἷον Ἄμπυκος τὸν Τιταρήσιον ἀπὸ Τιταρησίας τόπου. De eodem Tzetz. in Schol. ad Lycophr. Ὁ Μόψος οὗτος εἷς τῶν Ἀργοναυτῶν ἦν υἱὸς Ἀμπύκου καὶ Χλωρίδος τῆς Ὀρχομένου. ὁ δὲ Ἄμπυκος υἱὸς Τιταιρῶνος, ἀφ' οὗ καὶ πόλις. Ipſe etiam Lycophron ad v. 881. etc. eiuſdem Mopſi mentionem facit —

Μόψον Τιταιρώνειον, ἔνθα ναυάταις
Θανόντα τερχύσαντο, τυμβείαν θ' ὕπερ

Κρη-

Θησέα τ' Αἰγείδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν,
Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροῒ τεύχε' ἔχοντες,
Κένταυροι δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἠγερέθοντο,
Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιστήν, 185

Theſeusque Aegides, ſimilis immortalibus:
Argentei, aurea circum corpus arma habentes.
Centauri autem ex altera parte contra hos congregabantur,
Magnus Petraeus, atque Asbolus augur,

182. ἐπιείκηλον Iunt. 1. 2. 183. deeſt in cod. Harl. 185. Πετραῖον Heinſ. ἰδ' Ald. Iunt. 1. Steph. Com.

Κρηπῖδ' ἀνεσήλωσαν, Ἀργὼς δορὸς
Κλασθὲν πέτευρον, νεφτέρων νεμμήλιον
Αὐσίγδα, Κιννύφειος ἦν τέγγων ῥόος
Νασμοῖς λιπαίνει.

Sic etiam Ammianus l. 14. Et Μόψου ἑσία, vatis illius domicilium Mopſi, quem a commiſſitio Argonautarum cum aureo vellere direpto, et errore abſtractum delatum ad Africae littus mors repentina conſumſit; et ex ceſpite Punico tecti Manes eius Heroici dolorum varietati medentur plerumque hoſpitales. *Rob.*

184. Κένταυροι] Narrant Poetae hos fuiſſe Ixionis filios, ex Nephele, hoc eſt vt putant, *nube*, quam pro Iunone amplexus eſt, et compreſſit. Haec vero nos de hac fabula, deque nomine Centaurorum coniiciebamus. Ixion, antiquiſſimus tractus Theſſaliae Regulus, videtur Iouis totius Theſſaliae et Graeciae Regis conuiua fuiſſe, deinde in carcerem miſſus; qua de cauſa, dictus eſt εἰς ᾅδου detruſus. Duxerat iſte vxorem mulierem נפילית *nphilith*, hoc eſt, ſtirpe *Nephilaeorum*, vel τῶν *Nephilim*; quo nomine Phoenices vocabant equites latrocinia exercentes, a verbo נפל *naphal*, irruit. Vide notata a nobis ad Gen. VI, 4. At Graeci poſteriores ex Lingua ſua, quae ab antiqua, lapſu temporis migrationibusque gentium, immenſum quantum mutata erat, interpretati ſunt νεφέλην *nubem*. Ex hoc connubio nati dicuntur *Centauri*, ſeu כנוחרים *chnoterim*, hoc eſt, *quaſi obſeruantes*, vel inſidiantes; qui crediti ſunt ſemihomines et ſemiequi, propter diuturnam equitationem, qua circumcurſabant vicina omnia, et ſubitis incurſionibus infeſta habebant. *Clericus.*

185. Ἄσβολον] In miſcellaneis Auctorum emendationibus, quae ſingulis menſibus edebantur, hanc obſeruationem legimus. "Ἀσπίδος auctor ad nomen Centauri in Fornace, Poemate procul dubio recenti, alludit."

Ἀμφὶ

Ἄρκτον θ', Οὔριόν τε, μελαγχαίτην τε Μίμαντα,
Καὶ δύο Πευκείδας, Περιμήδεά τε, Δρύαλόν τε,
Ἀργύρεοι, χρυσέας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Καί τε συναίκτην, ὥστε ζωοί περ ἐόντες,
Ἔγχεσιν ἠδ' ἐλάτῃς αὐτοσχεδὸν ὠρίγνωντο. 190

Arctusque, Huriusque, nigerque pilis Mimas,
Et duo Peucidae, Perimedes, Dryalusque,
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Atque impetum pariter faciebant, perinde ac si viui essent,
Lanceisque atque abietibus cominus certabant.

186. Θήριον Trinc. Steph. marg. 187. Πευκίδας Ald. 188. Ἀργύρειας — ἔχοντας Harl. 190. ἐλάτης Ald.

Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιστήν.

In Fornace — Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβολον. Ex qua, inter alias rationes, concludit Vir Cl. τὴν Ἀσπίδα esse recentem, nec genuinum Hesiodi opus. Sed hoc nequaquam patet. Quo enim probatur argumento Scutum Herculis ad Fornacem alluisse?

De Scuti quidem antiquitate ambigitur; sed Fornacem recentem esse constat. Verisimile quidem est, siqua hic loci allusio sit, Fornacem ad Scutum, non Scutum ad Fornacem alluisse. Miror vero, quamobrem Vir Cl. in antiquis codicibus versatissimus, affirmauerit, τὸν Ἄσβολον in Fornace legi. In vetustissimis, omnibusque aliis, quos vidi, libris legitur Ἄσβετον, quem quidem Barnelius, nulla, quam scio, auctoritate fretus in Ἄσβολον commutauit.

Ἄσβολος antiquissimum est Centauri nomen. In Epigrammate veteri a Philostrato in Heroic. citato ab Hercule crucifigi dicitur.

Ἄσβολος ἤτε θεῶν τρομέων ὄπιν, ἤτ' ἀνθρώπων,
Ὑψικόμοιο κρεμαστὸς ἀπ' εὐλιπέος κατὰ πεύκης
Σύγκειται μέγα δεῖπνον ἀμετροβίοις κοράκεσσι.

Eundem, vt credere par est, inter Scriptores Ante-Homericos numerant Veteres. (Vid. Fabric. Bibl. Gr.) Ideoque nequaquam probari potest, τὴν Ἀσπίδα recentem esse ex eo quod in isto poemate hoc nomen occurrat. *Rob.*

186. Οὔριον τε] Οὔρειον scribendum videtur. ab ἔρευς, ἔρεως. v. seq. πευκείδας] πεύκη, πεύκεος, πευκείδης. *Guietus.*

189. Συναίκτην] Legendum videtur συναίχθην, hoc est, συνορμητικῶς. *Guietus.*

Συν-

Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἔσασαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος ἄλλος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὸς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς· παρὰ δὲ Δειμός τε Φόβος τε
Ἕσαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχε σ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα τ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ὤχετο φύλοπιν αἰνήν.

Inter haec autem Martis terribiles alipedes ſtabant equi
Aurei, et ibidem ipſe quoque ſpoliator pernicioſus Mars,
Mucronem in manibus habens, milites exhortans,
Sanguine cruentus, veluti qui viuos ſpoliaret,
Currui inſiſtens: iuxta autem Pauorque Metusque
Stabant, geſtientes bellum ſubire virorum.
Ibidem autem et Iouis filia Agelea Tritogenia,
Ei ſimilis, quaſi quae pugnam vellet accendere,
Haſtam habens in manibus, aureamque galeam,
Aegidemque circum humeros: gradiebatur autem in praelium ſaeuum.

192. ἐναρφόρος Trinc. 193. Ἔγχος ἐν Harl. 195. Δίφρον ἐπεμβεβάως Harl. ἐπεμβαὼς Iunt. 1. 2. ἐπεμβεβαὼς Ald. 198. ἰκέλη Ald. κορύσσειν Iunt. 2. 199. χειρὶ Harl. χρυσέην Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 200. ἐπιδ' ἴχετο Caetera deſ. cod. Harlei.

Συναίκτην] Vir quidam doct. in Obſeruatt. Miſc. T. I. V. I. p. 416. malebat ex quibuſdam codd. συναίγδην. *Krebſius.*

191. Ἔσασαν] Ἴσασαν. *Guietus.*

192. Ἐναρφόρος] Pro ἐναροφόρος. *Guietus.*

195. Δειμός τε Φόβος τε] Aurigae Martis, vt docet *Heſiodus*, huius Poematis v. 463. *Clericus.*

197. Ἐν δὲ Διὸς] Sub. ἐνῆν. *Guietus.*

198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Augere, accendere, ciere pugnam. κορύσσειν eſt agitare, tollere. *Guietus.*

199. Χρυσείην τε τρυφάλειαν] Scribe χρυσέην. v. ſeq. ἐπὶ δ' ὤχετο φύλοπιν] Ἐπῴχετο. *Guietus.*

200. Αἰγίδα δ' ἀμφ' ὤμοις] Nondum pugnabat, ac proinde clypeum in tergum reiectum etiamnum habebat. *Clericus.*

203. Ἄγνυτ'

Ἐν δ' ἦν ἀθανάτων ἱερὸς χορός· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
Ἱμερόεν κιθάριζεν Λητῦς καὶ Διὸς υἱὸς
Χρυσείῃ φόρμιγγι· θεῶν δ' ἕδος ἄγνυτ' Ὄλυμπος.
Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐσσφάνωτο,

At erat in eo clypeo et immortalium chorus, in cuius medio
Dulce personabat Latonae et Iouis filius
Aurea cithara: Deorum autem sedes frangebatur Olympus.
Ibi et coetus circum vero splendor immensus fusus erat,

202. κιθάριζε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. in Krebs. ed. est κιθάριζεν. Διὸς καὶ Λητῦς Trinc. 203. ἄγνυε Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 204. ἀπείριτος Trinc. paullo ante ἀγορῇ Ald.

203. Ἄγνυτ' ὄλυμπος.] Scribe ὤγνυτ' ὄλυμπος. pandebatur Olympus. ab οἴγω, οἰγνύω, οἴγνυμαι, ὠγνυτο. Homer. πᾶσαι δ' ὠίγνυντο πύλαι. olim legebatur ἀγνὸ purus. Repoſuit Heinſius ἄγνυτ', h. e. reſonabat, ἠχὼ ἀπετελει. vide Heinſii notas. ſed ἄγνυτο hic locum non habet. *Guietus.*

Ἄγνυτ' Ὄλυμπος] Hoc eſt fracto citharae ſonitu reſonabat. Vide viri doctiſſimi Lectiones Heſiodeas. *Clericus.*

204. Ἐν δ' ἀγορῇ] *Ibi et coetus.* ἐσσφάνωτο] *Circumpoſita erat.* Guietus.

Περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος] Si qui fauerent Codices, multo mallem legere ὄχλος. hoc ſenſu: *Erat* in coelo *coetus, et circumquaque ſtabat turba immenſa Immortalium inſtar coronae*; audientium, nempe, certamen muſicum Apollinis et Muſarum. Ὄλβος quid ſit hoc in loco, et quid ad rem faciat, neminem puto intelligere; ego certe non intelligo. At in ἀγορᾷ vel concione Deorum ὄχλος ſit neceſſe eſt propter innumerabilem Deorum turbam. *Clericus.*

Ὄλβος] Notat Clericus „ſi qui fauerent Codices, multo mallem legere etc.„ Ego vero etiamſi fauerent Codices, vix admitterem ὄχλος, qui ſaepiſſime malo ſenſu vſurpatur, et ſignificat *multitudinem tumultuoſam*, ideoque non bene exprimit coetum Deorum. *Quid vero ὄλβος ad rem faciat* paucis accipe. Non ſemper ſignificat haec vox τὸν πλῆτον, ſed nonnunquam, ſenſu metaphorico, τὴν εὐδαιμονίαν (vid. Phauorin.) vt *beatus* a Latinis ponitur pro *diuite*. Quare igitur non legamus? *immenſa autem beatitudo circumfuſa erat.* Quid melius conuenit coetui deorum, quam infinita felicitas? Illum tamen ſenſum praefero, qui maxime communis eſt huius vocis, *diuitiae, pompa, ſplendor.* Erat, inquit poeta, coetus immortalium, *circumfuſus autem erat immenſus ſplendor.* In ſimili apud Homerum

Ἀθανάτων. Ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς
Μοῦσαι Πιερίδες, λιγὺ μελπομέναις εἰκυῖαι.
Ἐν δὲ λιμὴν εὔορμος ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης
Κυκλοτερὴς ἐτέτυκτο πανέφθ καστιτέροιο,
Κλυζομένῳ ἴκελος· πολλοί γε μὲν ἀμμέτον αὐτῇ
Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐδύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι· δοιοὶ δ' ἀναφυσιόωντες

Immortalium. In certamine Deae autem incipiebant cantum
Muſae Pierides, ſuaue canentibus ſimiles.
In eo autem et portus appulſu facilis immenſi maris.
Rotundus factus erat puriſſimo e ſtanno,
Inundanti ſimilis: multi vero per medium ipſius
Delphines hac atque illac ferebantur piſcibus inhiantes,
Natantibus ſimiles: Duo autem ſurſum efflantes,

205. Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι. Θεαὶ — lunt. 1 2. Trinc. Steph Com, Heinſ. 206. λυγὺ lunt. 1. 2. λῠγὺ Ald. μελπομένης Trinc. 209. ἴκελος Ald. ſic et v. 211. μιν Ald. lunt. 1 211. δυὼ Trinc. lunt. 2. ἀναφυσιόωντες lunt. 2.

merum deſcriptione eodem ſenſu vſurpatur χρυσὸς, quo hic loci ὄλβος. Il. δ, 1.

Οἱ δὲ θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγερόωντο
Χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ, μετὰ δὲ σφίσι ποτνια Ἥβη etc.

Ad quem locum Scholiaſtes — Ἀντὶ τοῦ, ἐν τῷ κεχρυσωμένῳ καὶ καλῷ τόπῳ. Ἰσέον δὲ, ὅτι, ὅταν μὲν σφυρὸν λέγειν βέλεται, τότε πολύχαλκον φησιν. ὅταν δὲ καλὸν, χρυσοῦν λέγει ἐρανόν. *Rob.*

205. Ἐν ἀγῶνι] *In ludis.* Guietus.

207. Ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης] Homer. ἰσὸν ἀμαιμάκετον. ἀμαιμάκετος, μακρὸς, vaſtus, ingens, immenſus. *Guietus.*

210. Ἐθύνεον] Hoc eſt ὥρμων. ἰχθυάοντες] Piſcantes. *Guietus.*

211. Ἀναφυσιόωντες] Hoc eſt *reſpirantes*; qua de cauſa, Delphini ad ſummam aquam emergunt, caputque e mari proferunt. *Plinius* Lib. IX. c. 8. *Cum fame conciti fugientem in vada ima perſequuti piſcem diutius ſpiritum continuere, vt arcu emiſſi ad reſpirandum emicant*; raptaque praeda in aëre veſcuntur. Quales duo deſcribuntur hic ab *Heſiodo*. Clericus.

Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐθοίνων ἔλλοπας ἰχθῦς.
Τῶν ὑπὸ χάλκειοι τρέον ἰχθύες· αὐτὰρ ἐπ' ἀκταῖς
Ἧστο ἀνὴρ ἁλιεὺς δεδοκημένος· εἶχε δὲ χερσὶν
Ἰχθύσιν ἀμφιβλῆρον, ἀποῤῥίψοντι ἐοικώς.
Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμῳ Δανάης τέκος ἱππόται Περσεὺς,
Οὔτ' ἄρ' ἐπιψαύων σάκεος ποσὶν, οὔθ' ἑκὰς αὐτῷ
Θαῦμα μέγα Φράσσασθ'· ἐπεὶ οὐδαμῇ ἐστήριπτο.
Τὼς γάρ μιν παλάμαις τεῦξε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Χρύσεον· ἀμφὶ δὲ ποσσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα.
Ὤμοισιν δέ μιν ἀμφὶ μελάνδετον ἄορ ἔκειτο

Argentei delphines, depascebant mutos pisces.
Sub his aerei trepidabant pisces; sed in ripis
Sedebat vir piscator observans; habebat autem manibus
Piscium rete, proiecturo similis.
In eo autem et pulcricomae Danaës filius eques Perseus,
Neque quidem contingens clypeum pedibus, neque longe separatus ab illo:
Miraculum magnum dictu! quoniam nusquam nitebatur.
Ita enim illum manibus fecerat inclytus Vulcanus,
Aureum, circum pedes autem habebat alata talaria.
Ex humeris autem circa eum nigro capulo ensis pendebat.

212. ἰφθίτων Harl. Ald. Iunt. 1. ἰφίτων Iunt. 2. 213. τῶν δ' Trinc. χάλκεοι Ald. Iunt. 1. θέον Harlei. 214. δεδοκημένος Heinsius. 216. ἠυκόμοιο Ald. Iunt. 1. 2. τέκος deest in Ald. et Iunt. 1. 2. 218. Φράσσασθ' Trinc. 221. ἄορ Ald.

212. Ἔλλοπας ἰχθῦς] Hoc est, νέας καὶ οἷον ἐλλὰς νεβρές. *Guietus.*

216. Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμῳ] Hoc est, ἐνῆν. *Guietus.*

218. Ἐστήριπτο] Τὸ σάκος scilicet. *Guietus.*

Ἐπεὶ οὐδαμῇ ἐστήριπτο] Quae notata sunt ad v. 148. huc etiam referenda sunt. Vt imago Persei nullibi niteretur, fieri non potest; sed profecto tanta arte caelata fuit, vt nullibi niti videretur. Sic recte Diaconus. Οὕτω γὰρ ὁ τεχνίτης αὐτὸν κατεσκεύασεν, ὥστε δοκεῖν μὴ ἐρώσαι ἐπί τινος. *Rob.*

221. Μελάνδετον ἄορ] Capulo nigro. *la garde noire, émaillée de noir.* Hesych. μελάνδετον, τὸ μέλαιναν ἔχον λαβήν. idem: μελάνδετα, μελαίνας ἔχοντα λαβάς. *Guietus.*

Ἄορ] Alias dicitur ἄρπη ἀδαμαντίνη, *chalybeus gladius.* Quae vox est a Phoenicia חרבא harbo, aut חרפא *hharpho*, quae *gladium*

Χάλκεον ἐκ τελαμῶνος· ὁ δ' ὥς τε νόημ' ἐποτᾶτο.
Παν δὲ μεταφρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρης
Γοργῦς· ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Ἀργυρέη, θύσανοι δὲ κατηωρεῦντο φαεινοὶ
Χρύσειοι· δεινὴ δὲ περὶ κροτάφοισιν ἄνακτος

Aereus de loro: ipſe autem velut cogitatio volabat.
Totum autem tergum eius tenebat caput ſaeui monſtri
Gorgonis: ipſum autem pera complectebatur, mirum viſu,
Argentea, fimbriaeque dependebant lucidae
Aureae; ſaeua autem circum tempora Regis

222. νόημα ποτᾶτο Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. νόημ' ἐπτᾶτο cod. Palat. 223. δὲ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. κάρα Iunt. 2. 224. κύβισις Ald. Iunt. 1 2. κίβνσις Trinc. κίβυσις Steph. Com. 225. κατηωρῶντο Harl. κατηορεῦντο Ald. κατηορεῦντο Trinc. 226. δεινοὶ Iunt. 1. Trinc.

gladium ſonat. Vide hanc fabulam, apud *Apollodorum* Lib. II. c. 4. *Clericus.*

222. Ὡς τε νόημ' ἐποτᾶτο] Deos cogitationis celeritatem motu aequare non raro dicunt Poetae, qua celeritate maior nulla eſſe poteſt. Hymni in Apollinem v. 186. ita deſcribitur eius Numinis ad coelum iter:

Ἔνθεν δὲ πρὸς Ὄλυμπον,
ἀπὸ χθονὸς, ὥςε νόημα,
Εἶσι Διὸς πρὸς δῶμα.

Hinc ad Olympum, a terra, inſtar cogitationis, it ad Iouis domum. An de αὐτομάτῳ idem dici nequit, ſine ipſa illa licentia, quae ſtatuas per ſe mobiles hic nobis peperit; hoc eſt, ſine ſpe quam conceperat Poeta admirationi fore quidquid elegantibus verſiculis exprimeretur, quae ſane inanis non fuit. *Clericus.*

223. Εἶχε κάρη] Κάρα Apollodorus p. 73. εἶχε occupabat. *Guietus.*

224. Κίβυσις] Alii κίβισις, in qua Gorgonis caput. Τὸ μὲν referendum ad Perſeum, non ad μεταφρενον, neo ad κάρη δεινοῖο πελώρης. ἀπὸ τῆς κιβύσεως ἐκρέμαντο θύσανοι, *la frange, la creſpine.* Guietus.

Κίβισις] Quidquid Graeculi cenſeant de origine hùius vocis, deriuandam omnino exiſtimo a Radice Phoenicia קבץ *Kabats*, quae *colligere*, et *adſtringere* ſignificat; quod fit ope ſacci, aut manticae, quippe quae quidquid geſtandum eſt colligit atque adſtringit. Cetera Phoeniciae fabulae clara veſtigia, quae hic occurrunt, rem propemodum mihi perſuadent. *Clericus.*

Κεῖτ' Ἀΐδος κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.
Αὐτὸς δὲ σπεύδοντι καὶ ἐρρίγοντι ἐοικὼς
Περσεὺς Δαναΐδης ἐτιταίνετο· τὰ δὲ μετ' αὐτὸν
Γοργόνες ἄπλητοί τε καὶ ὀ Φαταὶ ἐρρώοντο, 230
Ἰέμεναι μαπέειν· ἐπὶ δὲ χλωρῷ ἀδάμαντος
Βαινόντων ἴαχεσκε σάκος μεγάλῳ ὀρυμαγδῷ

Posita erat Orci galea, noctis caliginem grauem habens.
Ipse autem fugienti et formidanti similis
Perseus Danaides currebat; post ipsum vero
Gorgones inaccessae et intessabiles ruebant,
Cupientes eum apprehendere: in pallido autem chalybe
Euntium resonabat clypeus magno strepitu

227. κεῖν lunt. 1. 2. 230. ἄπλοιτοι lunt. 2. 232. ὀρυγμαδῷ Trinc.

227. Κεῖτ' Ἀΐδος κυνέη] Hanc etiam induit Minerua (Il. E, 845.) vt Martem lateret.

Αὐτὰρ Ἀθήνη
Δῦν' Ἀΐδος κυνέην, μή μιν ἴδοι ὄβριμος Ἄρης.

De qua Scholiastes. Ἀΐδος κυνέην. νέφος τι καὶ ὁρασίαν. Et Hesychius. Νέφος τι σκότος. Et Suidas. Παροιμία πρὸς τοὺς ἐπιρρύπτοντας ἑαυτοὺς διά τινων μηχανημάτων. *Rob.*

228. Ἐρρίγοντι] Φοβουμένῳ. *Guietus.*

229. Ἐτιταίνετο] *Il bandoit.* Guietus.

230. Γοργόνες] Medusae sorores. *Guietus.*

Γοργόνες ἄπλητοι] Hoc est Stheno et Euryale, sororis mortem vlturae si licuissent. Ceterum ἄπλητοι dicuntur, non quasi *magnae*, aut *terribiles*, sed quia eas aggredi nemo sine ingenti periculo poterat. Itaque *inaccessas* reposuimus, quod nulla alia vox commodius Graecae potestatem exprimere posse videretur. *Clericus.*

231. Ἰέμεναι μαπέειν] A μάπω, quod idem est τῷ ἅπω, vnde ἅπτω, ἅπτομαι. alii pro μαρπεῖν a μάρπτω. vnde μεμαρπὼς v. 245. quod est ab ἅρπω ἁρπάζω. Sic inferius v. 252. μεμάποιεν pro μεμάρποιεν. *Guietus.*

Ἐπὶ δὲ χλωρῷ ἀδάμαντος βαινόντων] Ἐπιβαινόντων. τρήσις. in clypeo adamantino. an πεχρυσωμένῳ. ἀδάμαντος ferro. vt supra: Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε δαιδαλέην ἀδάμαντος. *Guietus.*

Χλωρῷ ἀδάμαντος] *In pallido chalybe* clypei. Quaenis materia dura non potest dici *pallida.* Clericus.

232. Ὀξέα καὶ λιγέως] An ὀξέα πεπληγώς? Ibid. ἐπὶ δὲ ζώνησε

Ὀξέα καὶ λιγέως· ἐπὶ δὲ ζώνῃσι δράκοντε
Δοιὼ ἀπηωρεῦντ', ἐπικυρτώοντε κάρηνα.
Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε· μένει δ' ἐχάρασσον ὀδόντας,
Ἄγρια δερκομένω· ἐπὶ δὲ δεινοῖσι καρήνοις
Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας Φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτέων
Ἄνδρες ἐμαρνάσθην, πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες.
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος, σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμύνοντες· τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρναντ'· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων

Acutum et tinnulum: In zonis autem dracones
Duo dependebant, incuruantes capita.
Lambebant autem illi, iraque acuebant dentes,
Crudele tuentes: ſupra ſaeua autem capita
Gorgonum agitabatur magnus terror, ac ſupra ipſas
Viri pugnabant, bellica arma habentes.
Hi quidem a ſua ciuitate, ſuisque parentibus,
Peſtem depellentes: illi autem depopulari ſtudentes.
Ac multi quidem iacebant, plures autem etiam pugnam cientes
Dimicabant: mulieres autem in bene conſtructis turribus

233. δράκοντες Ald. Iunt. 1. 234. ἀπηωρεῦντ' Ald. ἐπικυρτώοντε Iunt. 1. ἐπικυρτώοντε Ald. 235. Λίχμαστον Ald. Iunt. 1. 2. 236. δεινοῖσι δὲ Ald. 237. Γοργείης Ald. Iunt. 1. 2. 239. ὑπὸ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ὑπὲρ cod. Harl. 240. προθέειν Ald. Iunt. 1. 2. 242. εὐμήτων Iunt. 2. ἀπὸ Trinc. Steph. marg.

ζώνῃσι δράκοντε. τῶν γοργόνων θώρηκας intellige. *Guietus.*

235. Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε] Τώγε an *eas*? Gorgones ſcilicet, illas duas Meduſae ſorores. τὼ γοργόνε Attice, vt τὼ χεῖρε. τὼ πηγά. *Guietus.*

Ἐχάρασσον ὀδόντας] *Acuebant dentes.* ſupra: χαρασσομένοισιδήρῳ. a χάρω χαράσσω, vnde et καρχαρος reduplicatione, aſper, dentibus aſperis, vt καρχαρόδους. *Guietus.*

237. Ἐδονεῖτο μέγας Φόβος] *Vagabatur magnus terror.* Guietus.

239. Ὑπὸ σφετέρης πόλιος] Τὸ ὑπὸ hic pro ὑπὲρ, pro. An legendum ἀπὸ? placet. v. ſeq. πραθέειν] Πέρθω. *Guietus.*

Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς,
Ζωῇσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτῆ Ἡφαίστοιο.
Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν, γῆράς τε μέμαρπον, 245
Ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδιότες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
Κῆρες κυάνεαι, λευκὰς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δαφοινοί τ', ἄπλητοί τε 250
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων· πᾶσαι δ' ἅρ' ἵεντο
Αἷμα μελαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον ἢ πίπτοντα νεάτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας· ψυχὴ δ' ἄϊδός δε κατεῖεν
Τάρταρον ἐς κρυόεν. αἱ δὲ φρένας εὖτ' ἀρέσαντο 255

Vehementer acute clamabant, lacerabanturque genas,
Viuis ſimiles, opera inclyti Vulcani.
Viri autem qui ſeniores erant, et ad ſenectutem peruenerant,
Conferti extra portas ibant, ſurſumque Diis
Manus tendebant beatis, pro ſuis liberis
Metuentes: illi vero contra pugnam conſerebant, poſt ipſos
Parcae nigrae candidis crepantes dentibus, [autem
Toruae, terribileſque, cruentaeque, et inacceſſae
Dimicabant de iis, qui cadebant: omnes enim cupiebant
Cruorem nigrum bibere: et quem primum forte ceperant
Iacentem vel cadentem recens ſaucium, ei quidem
Iniiciebant vngues magnos: animaque ad Orcum deſcendebat,
Tartarum in frigidum, illae autem praecordia poſtquam exſatias- [ſent

244. Ἴκελ' Iunt. 1. 2. Ἴκελ' Ald. 245. τ' ἐμέμαρπτον Ald. Iunt. 1. Steph. marg. 246. Ἔκτοθεν Trinc. Θεοῖσιν Trinc. 247. Ἶχον Trinc. 250. Δεινωταὶ Harl. ἅπλησοὶ Ald. Iunt 1. 2. 251. Ἵεντο Ald. 252. μεμάρποιεν Trinc. Steph. marg. αὐτῶν Harl. 254. ψυχὴν Ald. Iunt. 1. 2. κακεῖεν Ald. Iunt. 1. 255. Ἕρ' Ἔσαντο Trinc. αὐτὰρ Ἔσαντο Harl.

243. Κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς] Κατεδρύπτοντο. *Guietus.*

245. Πρεσβῆες] Hoc eſt, πρεσβύται. *Guietus.*

246. Ἂν δὲ θεοῖσι χεῖρας ἔχον] Ἂν, hoc eſt, ἀνεῖχον. *Guietus.*

254. Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας] Vnaquaeque ſcilicet. an βάλλε pro ἔβαλλον? ſingulare pro plurali. *Guietus.*

Αἵματος ἀνδρομέᾳ, τὸν μὲν ῥίπτασκον ὀπίσσω,
Ἄψ δ' ὅμαδον καὶ μῶλον ἐθύνεαν αὖτις ἰοῦσαι.
Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἐφέσσασαν· ἡ μὲν ὑφήσσων,
Ἄτροπος, ὅτι πέλεν μεγάλη θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
Τῶν γε μὲν ἀλλάων προφερὴς τ' ἦν, πρεσβυτάτη τε. 260
Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἑνὶ φωτὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Δειναὶ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι θυμήνασαι·
Ἐν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἰσώσαντο.
Παὰρ δ' Ἀχλὺς εἰσήκει ἐπισμυγερή τε καὶ αἰνὴ,
Χλωρὴ, αὐσταλέη, λιμῷ καταπεπτηυῖα, 265

Sanguine homĩnis, illum quidem abiiciebant poſt tergum,
Retro autem in tumultum et ſtragem feſtinabant iterum ire.
Clotho et Lacheſis iis adſtabant, atque paullo minor
Atropos: neque enim erat magna Dea: ſed tamen
Aliis quidem praeſtantiorque erat, et natu maxima.
Omnes autem circa vnum virum pugnam acerbam committebant:
Saeuoque modo ſeipſas mutuo adſpiciebant, oculis ſuccenſentes:
Inter ſe vero vngues manuſque audaces conferebant
Iuxta autem et Triſtitia ſtabat, miſera, et grauis,
Pallida, aridaque, fame exhauſta,

259. πίλαι Ald. ἄλλ' ἄρα ἦγε cod. Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. ἄλλ' ἄρα ἶδε cod. Harl. 261. Παῖσαι Ald. Iunt. 1. ἔθοντο Heinſ. 262. θυμήνασαι (ſic inter var. lect. Rob. editum) Harl. In Cler. edit. erat θεμήνασαι operarum vitio. 263. θρασείας erat in ed. Cler. et Rob. quod metro repugnare quisque videt. Reſtituimus igitur θρασείας. ἰσώσαντο Trinc. 264. ἐπὶ σμυγερή Ald. Iunt. 1. 265. χλώρη, αὐσαλέη Ald. αὐσαλέη (ſic) Harl. καταπεπτυία Iunt. 2.

256. Αἵματος ἀνδρομέᾳ] Subintellige διὰ. *Guietus.*

257. Ἄψ δ' ὅμαδον] Subintellige ἐς. τὸν μὲν ῥίπτασκον] Ἄνθρωπον ſubintellige. *ipſum* hominem ſcilicet. *Guietus.*

258. Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἐφέσσασαν] Ταῖς κήρεσσιν, ſcilicet. hoc eſt, aliis Parcis innumeris adſtabant Clotho, Lacheſis, et Atropos. An κῆρες illae differunt a Parcis Clotho, Lacheſi et Atropo? An hae principes, ſeu praeſides illarum? *Guietus.*

264. Ἀχλὺς εἰσήκει] Ἡ ἐπὶ θανάτῳ σκότωσις. Ἐπισμυγερή.] Ἐπίπονος, ἀνιαρὰ, χαλεπή. *Guietus.*

265. Καταπεπτηυῖα] Concidens. Heſych. πεπτηὼς, δι' ἀσθένειαν καὶ δειλίαν πεπτωκώς. πτήσσω, πεπτηκώς,

Γναμπαχής· μακροὶ δ' ὄνυχες χείρεσσιν ὑπῆσαν·
Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξαι ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἐραζ'. ἡ δ' ἄπλητον σεσαρυῖα,
Εἰστήκει, πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους,
Δάκρυσι μυδαλέη. παρὰ δ' εὔπυργος πόλις ἀνδρῶν· 270
Χρύσειαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρίοις ἀραρυῖαι
Ἑπτὰ πύλαι. τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
Τέρψιν ἔχον· τοὶ μὲν γὰρ εὐσσώτρῳ ἐπ' ἀπήνης
Ἧγον ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.

Craſſis genibus: longique vngues a manibus prominebant.
Huius quidem ex naribus mucus manabat, ex genis autem
Cruor deſtillabat in terram. haec vero dentes ſtringens, ita vt accedere non auderes,
Stabat, multo autem puluere adſperſa erat circa humeros,
Lacrymis madens. iuxta vero turrita vrbs hominum:
Aureae autem eam tenebant ſuperliminaribus adaptatae
Septem portae. homineſque in voluptatibus et choreis
Oblectationem capiebant. Alii ſiquidem bene fabrefacto in curru
Ducebant viro vxorem, multuſque hymenaeus excitabatur.

266. Γναμπαγῆ Harl. ὑπῆσαν Trinc. 267. Τῆς δ' Trinc. 268. ἡδ' Iunt. 1. 2. Com. ἠδ' Ald. ἡ δ' etiam Rob. edidit cum vulgo eſſet ἡ δὲ. Idem ἔραζ' pro ἔραζε, vt vulgo ed. 270. μηδαλέη Ald. Iunt. 1. 273. εὐσσώτρῳ Ald. εὐσότρῳ Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἀτήνης Ald. Iunt. 1. 2. 274. Ἤγοντ' Trinc.

πεπτηώς. Vel a πτάω, pro quo πτόω πεπταὼς, πεπτηὼς. placet. *Guietus.*

208. Ἄπλητον] Ἀπελάσεως. ſupra. *Guietus.*

Ἄπλητὸν σεσαρυῖα] Hoc eſt, ita ſtringens dentes, vt nemo ad eam propius accedere ſuſtineret. Vnam eamdemque vocem vertere non debuerunt recentiores Interpretes nunc *magnum*, nunc *terribilem*, nunc *toruum*; fictis ſignificationibus, quas neque res, neque origo vocis poſtulabant; ſed eum ſeruare ſignificatum, qui originі vocis conſentaneus eſt, cum vbique rebus ipſis apprime conveniat. *Clericus.*

269. Πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους] Scribendum videtur ἐπενήνοθεν ὤμοις. τὸ κατενήνοθεν ſuppoſititium eſt propter ἐφθημιμερίην. Homerus: ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη. ἐπενήνοθεν, ἐπιπόλαζεν, ἐπῆν. Euſtath. Thema eſt ἀνέθω ab ἀνίημι. *Guietus.*

273. Εὐσσώτρῳ] Al. εὐσώτρῳ. *Guietus.*

274. Ὑμέναιος ὀρώρει] An ὑμεναιὸς. *Guietus.*

275. Εἰ-

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε
Χερσὶν ἐνὶ δμωάων. ταὶ δ' ἀγλαΐῃ τεθαλυῖαι
Πρόσθ' ἔκιον, τοῖσιν δὲ χοροὶ παίζοντες ἕποντο.
Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἵεσαν αὐδὴν
Ἐξ ἁπαλῶν στομάτων, περὶ δέ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.
Αἱ δ' ὑπὸ φορμίγγων ἄναγον χορὸν ἱμερόεντα.
Ἔνθεν δ' αὖθ' ἑτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλῷ,

Et procul ab ardentibus facibus fulgor refplendebat
In manibus famulorum. Mulieres vero venuftate florentes
Praeibant, quas chori faltantes fequebantur.
Atque hi quidem canoris fiftulis emittebant cantum
Ex tenero ore, circumque eos frangebatur echo.
Illae vero ad citharam ducebant chorum amabilem.
Inde rurfum ex alia parte iuuenes commeffabantur ad tibiam,

275. αἰθομένων in ed. Rob. operarum vitio. εἰλύφαζε Trinc. Iunt. 2. εἰλύφαξε Ald. 276. αἱ Trinc. ἀγλαΐαις cod. Pal. et Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 277. πρόσθεν Trinc. τῆς Trinc. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 278. ὑπὸ Ald. Iunt. 1 2. ἀοιδὴν Iunt. 2. 280. ὑποφορμίγγων Ald. 281. αὖ Ald. Iunt. 2. ἑτέρωθεν Ald. αὐλῶ Trinc.

275. Εἰλύφαζε] Voluebat, agitabat, verfabat τὸ σέλας ἐν χερσὶ δμωάων. *Guietus.*

Αἰδομένων δαΐδων] Ita Homerus in Scuto Achilleo.

Νύμφας δ' ἐκ θαλάμων, δαΐδων ὑπολαμπομενάων,
Ἠγίνεον ἀνὰ ἄστυ.

Eundem morem memorat Euripides Helen. v. 728.

Νῦν ἀναπεμπάζομαι τὸν σὸν ὑμέναιον πάλιν
Καὶ λαμπάδων μεμνήμεθ', ἃς τετραόροις
Ἵπποις τροχάζων παρέφερον. *Rob.*

276. Χερσὶν ἐνὶ δμωάων] Scribo δμωῶν a δμωή. Ib. τεθαλυῖαι fcilicet δμωαί. *Guietus.*

279. Ἄγνυτο ἠχώ] Refonabat, vt fupra ἄγνυτ' ὄλυμπος. *Guietus.*

280. Αἱ δ' ὑπὸ φορμίγγων] Scribendum videtur οἱ δ' ὑπό, fubintellige χοροί. *Guietus.*

281. Κώμαζον ὑπ' αὐλῷ] Hic κωμάζειν non fignificat conuiuium nocturnum celebrare, fed *canere* et *faltare*; nam hae fignificationes funt vocis primitiuae κῶμος, vt docet *Hefychius*: Κῶμοι, ἀσελγῆ ἄσματα πορνικά, συμποσίαι, ᾠδαί. Κῶμος εἶδος ὀρχήσεως ποιμένος τινος, ἢ μένη (lege, μέλη τινός. Vnde fic verbum ipfum interpretatur Κωμάζει· κῶμον ἄδει. Κωμαδεῖν, ὀρχεῖσθαι. Sic apud *Pindarum* Olymp. Od. XI, 16, συγκωμάζειν, fignificat vna *faltare* et *canere*. Clericus.

Τοί γε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ,
Τοί γε μὲν αὖ γελόωντες· ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος
Πρόσθ' ἔκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλίαι τε χοροί τε
Ἀγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ προπάροιθε πόληος
Νῶθ' ἵππων ἐπιβάντες ἐθύνεον· οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἤρεικον χθόνα δῖαν, ἐπισολάδην δὲ χιτῶνας
Ἑσάλατ'. αὐτὰρ ἔην βαθὺ λήϊον· οἵγε μὲν ἥμων
Αἰχμῆς ὀξείῃσι κορωνιόωντα πέτηλα,
Βριθόμενα σαχύων, ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν.

Alii quidem ludentes saltatione et cantu,
Alii vero ridentes: sub tibicine autem singuli
Procedebant; totamque vrbem laetitiae, choreaeque,
Voluptatesque tenebant. Alii autem rursus extra oppidum,
Tergis equorum conscensis currebant. aratores vero
Proscindebant terram bonam, ornateque tunicas
Succinctas habebant. sed erat magnus ager segetibus consitus:
Mucronibus acutis incuruos culmos, [vbi alii quidem metebant
Grauidos spicis, tamquam Cereris donum,

282. παίζοντες Ald. Iunt 2. 283. Hic versus abest a cod. Harl. et Iunt. 2. τοίδε Trinc. δ' ante ἕκαστος omittit Ald. 288. Ἑσάλατ' Ald. Iunt. 1. 289. κορυνιόεντα Trinc. Steph. κορυνιόωντα Iunt. 2.

286. Ἐθύνεον] Bacchabantur. *Guietus.*

287. Ἤρεικον] Ἐρείκω. ἐπισολάδην ἑσάλατ'] Ἀνεζωσμένοι ἦσαν. *Guietus.*

289. Κορωνιόωντα πέτηλα] Scribo κορυνιόεντα πέτηλα, a κορυνιάω, κορυνιῶ, quod idem est τῷ κορυνύω, κορυνίσω, κορυνιόων, κορυνιόωντα, hoc est, κεφαλωτὰ, ῥοπαλοειδῆ. In clauae modum capitata. κορύνη βλαστὸς cacuminum articulatio in germinatione arborum, a clauae similitudine. Nicander: Δεινὴν βρωμήεντος ἀναλδήσασα κορύνην. vbi τὸ υ productum vides vt in κορυνιόεντα. τὸ κορυνιόεντα πέτηλα, παράφρασίς ἐστι τῶν σαχύων. πέτηλα, hoc est, βλαστήματα, φύλλα, καλάμους. *Guietus.*

290. Βριθόμενα σαχύων] Subintellige ὑπὸ. *Guietus.*

Ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν] Tamquam reuera essent Cereris munera, metere videbantur. *Guietus.*

291. Ἐπι-

Οἱ δ' ἄῤ ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον, καὶ ἔπιτνον ἀλωῇ·
Οἱ δ' ἐτρύγων οἴνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων
Λευκούς καὶ μέλανας βότρυας, μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,
Βριθομένων φύλλοισι καὶ ἀργυρέης ἐλίκεσσιν· 295
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν· παρὰ δέ σφισιν ὄρχος
Χρύσεος ἦν, (κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο)
Σειόμενος φύλλοισι καὶ ἀργυρέοισι κάμαξι,
[Τῷ γε μὲν ἔν παίζονται ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος]
Βριθόμενος σταφυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἶγες. 300

Alii autem in manipulos ligabant et proiiciebant in aream:
Rursum alii vindemiabant vites, falces in manibus habentes:
Alii vero in calathis ferebant, a vindemiatoribus acceptos
Albos et nigros racemos, magnis ex vitibus,
Grauidis foliis, et argenteis capreolis:
Alii rursus in calathis portabant; iuxtaque illos ordo vitium
Aureus erat (inclytum opus prudentis Vulcani)
Agitatus foliis, et argenteis perticis,
[Inde quidem igitur ludunt ad tibicinem vnusquisque]
Oneratus vuis, quae ipsae nigrae erant.

291. Ἔπιτνον ἀλωῇ edidit Rob., vulgo erat Ἔπιπλον ἀλωήν, vt etiam habet ed. Ald. Ἔπιτνον legunt cod. Pal. Trinc. Steph. marg. ἀλοὴν Trinc. Iunt. 1. 2. Heins. Com. Steph. Ἔπιλνον. 293. ἐν ταλάροις Trinc. Steph. marg. 295. φύλλοισιν Com. 296. ἐν ταλάροις Steph. marg. 298. κάμαξιν Trinc. Iunt. 299. Deest in Iunt. 2. Τοίγε μὲν ἔν παίζοντες cod. Harl. παίζονται Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heins. 300. Σειόμενος Harl. μελάνθησαν δὲ μὲν Ald. Iunt. 1. αἶγε Trinc.

291. Ἔπιπλον ἀλωήν] Ἔπιμπλον malim, a πίμπλω. vnde πιμπλάω. *Guietus.*

Secutus sum lectionem Robinsonii a Graeuio iam ex Codd. exhibitam, ἔπιτνον, quod veteres Critici exponunt, ἐξέτεινον ἐπὶ τὴν ἄλω, *extenderunt manipulos in area.* Qui vulgatam ἔπιπλον tuentur, exponunt, arcam s. hordeum implent. *Krebsius.*

293. Ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων] Ἀπὸ pro ὑπὸ scribendum videtur. *Guietus.*

296. Οἱ δ' αὖ τ' etc. et v. 297, 298, 299, et v. 300, spurii videntur. v. 299. Τῷ γε μὲν] Videtur legendum τοῦ γε μέν. et pro πχιζονται malim παίζουσιν. *Guietus.*

302. Λαγὸς

Οἵγε μὲν ἐτρέπεον, τοὶ δ' ἤρυον· οἱ δ' ἐμάχοντο
Πύξ τε καὶ ἐλκηδόν· τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ἤρευν
Ἄνδρες θηρευταί, καὶ καρχαρόδοντε κύνε πρό,
Ἱέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι·
Παὶ δ' αὐτοῖς ἵππῆες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' ἀέθλοις
Δῆριν ἔχον καὶ μόχθον· εὐπλεκέων γ' ἐπὶ δίφρων
Ἡνίοχοι βεβαῶτες ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους,
Ῥυτὰ χαλαίνοντες. τὰ δ' ἐπικροτέοντα πέτοντο
Ἅρματα κολλήεντ', ἐπὶ δὲ πλῆμναι μέγ' ἄϋτευν.
Οἱ μὲν ἄρ' ἀΐδιον εἶχον πόνον· οὐδέ ποτέ σφιν

Alii quidem calcabant in lacu, alii hauriebant; alii autem dimicabant
Pugnis, et luctando: alii vero alipedes lepores venabantur
Viri venatores, et asperis dentibus canes duo ante illos,
Cupientes adsequi, illi vero cupientes effugere.
Iuxta eos autem et equites habebant laborem, proque praemiis
Certamen habebant et pugnam: bene contextis vero in curribus
Aurigae stantes immittebant veloces equos,
Habenas laxantes. illi autem subsultrantes volabant
Currus compacti, rotarumque modioli valde resonabant.
Illi quidem igitur perpetuum habebant laborem; neque enim iis

301. οἱ δ' ἤρυον Trinc. 302. λαγὸς Ald. Iunt. 1. ἤρευν Ald. 303. πρὸς Ald. Iunt. 2. 304. ἀπαλύξαι Palat. Ald. Steph. marg. 305. ἀέθλῳ Ald. ἀέθλῳ cod. Harl. 306. μόχθον Trinc. γ' ἐπὶ edid. Robinſ. vulgo δ' ἐπὶ. 308. ἐπικροτέοντα Ald. Trinc. Iunt. 2. Rob. In Cler. ed. male ἐπικρατέοντα. 310. ἔχον Ald. Iunt. 2. Trinc.

302. Λαγὸς ἤρευν] Nota Doriſmum merum, λαγὸς pro λάγας. *Guietus.*

Πύξ τε καὶ ἐλκηδὸν] Qui pugnis certabant, non nitebantur aduerſarium ad ſe trahere, ſed pugnis ita caedere, vt tandem ictibus victus abiret. Qui vero luctabantur conabantur aduerſarium in ſolum affligere ac ſibi ſubiicere, vt confeſſionem victoriae ſic ab eo exprimerent. Vide *Lucianum*, in Dialogo de Gymnaſiis. *Clericus.*

304. Ἱέμενοι μαπέειν οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι] Mallem: Ἱέμενοι μαπέειν τὰς ἱεμένας ὑπαλύξαι. *Guietus.*

305. Ἔχον πόνον] Ἐπόνων, ἠγωνίζοντο. *Guietus.*

308. Ῥυτὰ χαλαίνοντες] Hoc eſt, ῥυτῆρας χαλῶντες. Pro ἐπικρατέοντα lege ἐπικροτέοντα, ſuper ſolo plaudentia. *Guietus.*

311. Ἄκρι-

Νίκη ἐπηνύστη, ἀλλ' ἄκριτον εἶχον ἄεθλον.
Τοῖσι δὲ καὶ προὔκειτο μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος,
Χρύσειος, κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο.
Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς,
Πᾶν δ' ἐσύνειχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον, οἵ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ· παὰ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
Θαῦμα ἰδεῖν καὶ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, ὅ διὰ βουλὰς
Ἥφαιστος ποίησε σάκος μέγα τε σιβαρόν τε,
Ἀρσάμενος παλάμῃσι, τὸ μὲν Διὸς ἄλκιμος υἱὸς
Πάλλεν ἐπικρατέως· ἐπὶ δ' ἵππειά θόρε δίφρα,
Εἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
Κὰδ βιβάς· τῷ δ' ἡνίοχος κρατερὸς Ἰόλαος
Δίφρα ἐπερμβεβαὼς ἰθύνετο καμπύλον ἅρμα.

Victoria expedita erat, sed anceps habebant certamen.
Illis autem etiam propositus erat magnus tripus in stadio,
Aureus, inclyta opera prudentis Vulcani.
Circa extremam vero oram manabat Oceanus, inundanti similis,
Totum autem ambiebat clypeum variegatum: per ipsum vero
Cygni altiuolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in summa aqua; iuxta autem pisces lasciuiebant,
Mirum visu etiam Ioui grauitonanti, cuius consiliis
Vulcanus fecit clypeum magnumque et validum,
Aptans manibus, quem quidem Iouis fortis filius
Iactabat facile: equestrem autem insiliit in currum,
Similis fulguri patris Iouis, aegida tenentis,
Leuiter ingrediens: huic autem auriga fortis Iolaus,
Bigis insistens regebat curuum currum.

311. ἐπηνύσθην Ald. Iunt. 2. ἐπηνύστη Harl. ἄκλυτον Ald. 312. προὔκειτο Ald. 314. Ἀμφὶ δέ τοι ῥέεν Harl. 316. ῥά γ' Trinc. 317. παρὰ Harl. Trinc. δονέοντο Ald. Iunt. 1. 2. 318. ὅ Ald. Iunt. 1. 322. Ἰόλαος Ald. Iunt. 1. 2. 323. δ' deest in Iunt. 1. 2. 324. ἅρμα Ald.

311. Ἄκριτον εἶχον ἄεθλον] In sculptura clypei, scilicet, quae semper in eodem statu manet. *Guietus.*

312. Ἐντὸς ἀγῶνος] Intra circum, campum. *Guietus.*

314. Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανός] Hoc est, τῆς ἀσπίδος περιφέρειαν. *Guietus.*

317. Παὰ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο] Adiliebant. *Guietus.*

327. Λυγ-

Ἀγχίμολον δέ σφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Καί σφεας θαρσύνασ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Χαίρετε Λυγγῆος γενεὴ τηλεκλειτοῖο.
Νῦν δὴ Ζεὺς κράτος ὔμμι δίδοῖ, μακάρεσσιν ἀνάσσων,
Κύκνον τ' ἐξεναρεῖν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
Ἄλλο δέ σοι τί ἔπος ἐρέω, μέγα φέρτατε λαῶν,
Εὖτ' ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς,
Τὸν μὲν ἔπειτ' αὐτῆ λιπέειν, καὶ τεύχεα τοῖο·
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,

Prope autem illis aduenit Dea caesiis oculis Minerua,
Atque ipsos confirmans verbis volucribus alloquebatur:
Saluete Lyngei progenies longe inclyti,
Nunc itaque Iupiter robur vobis dat, is, qui beatis imperat,
Cygnumque interficere, et inclyta arma eius despoliare.
Sed tibi aliud verbum dicam, multo fortissime hominum,
Postquam iam Cygnum dulci vita spoliaueris,
Illum quidem tum eodem loco relinque, et arma eius:
Ipse autem homines perimentem Martem accedentem obseruans,

326. φωνήσας' Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 327. Λυγκῆος Harl. Trinc. Iunt. 2. 330. δέ τοι Trinc. Steph. marg. ἐρέω Trinc. Steph. marg. 331. αἰῶνος Iunt. 2. 333. ἐπὶ νῶτα δοκεύσας Harl. Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

327. Λυγγῆος γενεὴ] Vide Tzetzem. *Guietus.*

Λυγγῆος γενεὴ] Lyngeus pater fuit Abantis, Abas Acrisii, Acrisius Danaës, Danaë mater Persei, Perseus pater Alcaei, Alcaeus Amphitryonis, Amphitryon vero Herculis et Iphicli, cuius filius Iolaus. Tzetzes. *Clericus.*

331. Γλυκερῆς αἰῶνος] Solet alioquin *αἰών* esse masculini generis. Est, si Graecis credimus, deriuandum ab *αἰεὶ semper*, quia *semper* id esse dicitur quod est *δι' αἰῶνα*, *per* totam *vitam*. Posset tamen deriuari nomen, aut certe adverbium a Phoenicia voce חיה *bhajah*, vita, nisi Phoenices etiam חיון *bhajon* dixerint. *Clericus.*

333. Ἐπιόντα δοκεύσας] Ἐνδεχόμενος. *Guietus.*

Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας] Mineruae et Martis inimicitiae a poetis passim praedicantur. Il. E. Ad hunc deum vulnerandum Diomedem incitavit. Eidem Il. Φ. in deorum pugna opposita erat, eumque prostrauit. Significabant quippe

Ἔνθά κε γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδῃς, ἔνθ' ἀτάμεν ὀξέϊ χαλκῷ·
Ἀψ δ' ἀναχάσσασθαι, ἐπεὶ οὔ νυ τοι αἴσιμόν ἐστιν
Οὔθ' ἵππους ἐλέσειν, οὔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.
Ὡς εἰπῶσ' ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
Νίκην ἀθανάτῃς χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα
Ἐσσυμένως. τότε δή ῥα διόγνητος Ἰόλαος
Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν ἐκέκλετο· τοὶ δ' ὑπ' ὀμοκλῆς
Ῥίμφ' ἔφερον θοὸν ἅρμα, κονίοντες πεδίοιο.

Vbi nudatum clypeo variegato
Oculis videris, ibi vulnera acuto ferro:
Retroque te recipe, quoniam tibi fas non eſt
Neque equos capere, neque inclyta arma illius.
Sic locuta, in currum adſcendit praeſtantiſſima Dearum,
Victoriam immortalibus manibus et gloriam tenens
Celeriter. Tunc igitur generoſus Iolaus
Horrendum equos increpuit: illi autem a comminatione
Celeriter ferebant celerem currum, puluerem cientes per cam-
[pum

334. κε abeſt ab Ald. Iunt. 1. 2. γυμνωθέντα Trinc. 335. ὅ νὰ μὲν Trinc. 336. ἀναχάσσασθαι Trinc. ἀναχωρήσασθαι Ald. Iunt. 1. 2. 338. εἰπῶσα δίφρον Harl. εἰπῶσα etiam ed. Trinc. ἐπεβήσατο Ald. Iunt. 1. 2. 339. ἀθανάτῃσι Ald. Iunt. 1. 2. 341. ὁμοκλῆς Iunt. 1.

pe poetae repugnantiam inter ſapientiam et bellicoſum furorem. Sed hic loci mirari poſſumus, quamobrem Homerus, cum Il. E. Dione enumeraret mala quae dii ab hominibus paſſi fuerant, et praeſertim quas ipſe Mars ab Aloïdis poenas ſuſtinuerat, hanc tamen hiſtoriam tam praeclaram et appoſitam praetermiſerit, perinde ac illam, quam infra v. 359. memorat Heſiodus. *Rob.*

334. Γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο] Scribendum videtur ἀπό. hoc eſt, ἄπογυμνωθέντας σάκους. *Guietus.*

335. Ἔνθ' ἀτάμεν] *Ibi.* Guietus.

337. Κλυτὰ τεύχεα τοῖο] Cycni. *Guietus.*

340. Διόγνητος] Διογενὴς. *Guietus.*

341. Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν] Malim σμερδαλέον ἵπποισιν. τε enim ſuperfluum hic et ineptum. τριτήμερις. verſ. ſeq. Κονίοντες πεδίοιο] Subintellige διά. *Guietus.*

345. Τοὶ

Ἐν γάρ σφιν μένος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Αἰγίδ' ἀνασσείσασα· περισονάχιζε δὲ γαῖα.
Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ,
Κύκνος θ' ἱππόδαμος, καὶ Ἄρης ἀκόρητος ἀϋτῆς.
Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.
Τὸν πρότερον προσέειπε βίη Ἡρακληείη·
Κύκνε πέπον, τί νυ νῶϊν ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους,
Ἀνδράσιν, οἵ τε πόνου καὶ ὀϊζύος ἴδριες εἰμέν;
Ἀλλὰ παρὲξ ἔχε δίφρον ἐΰξοον, ἠδὲ κελεύθου
Εἶκε παρὲξ ἰέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω

Nam iis animum addiderat Dea caeſiis oculis Minerua,
Aegide concuſſa: ingemiſcebat autem circumquaque tellus,
Illi autem pariter procedebant, ſimiles igni, ſiue procellae,
Cygnus equum domitor, et Mars inſatiabilis belli.
Horum equi deinde obuiam ſibi mutuo facti
Acutum hinnituere, circaque eos reſonabat echo.
Atque hunc prior alloquebatur Hercules:
Cygne ignaue, cur nobis immittitis veloces equos,
Viris, qui laborem et aerumnam experti ſumus?
In diuerſum age currum bene politum, atque e via
Cede praetergrediendo. Trachinem enim tendo

344. ἀνασσείσασα Ald. Iunt. 1. 2. περισονάχησε Harl. Palat. Iunt. 1. 2. Steph. marg. περὶ σονάχησε Ald. 345. γένοντ' ἴκελοι Trinc. Iunt. 1. 2. 348. σφίσιν Harl. 349. πρότερος Ald. Iunt. 1. 2. 350 ἐπίσχετον Trinc. τοίνυν νῶϊν ἐπίσχες Harl. 353. παρεξιέναι Trinc. Τραχῖνα Harl.

345. Τοὶ δ' ἄμυδις προγέφοντ'] Hoc eſt, παρεγένοντο *proceſſerunt*. Homer. οἱ δὲ τάχα προγένοντο. *Guietus.*

347. Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειθ'] Delendum videtur τὸ δ. τῶν] Cycni, Martis, Herculis et Iolai. *Guietus.*

348. Ὀξεῖα χρέμισαν] Scribendum videtur: ὀξέα τ' ἐχρέμισαν περί τε σφίσιν ἄγνυτο ἠχώ. placet. ἄγνυτο reſonabat, vt ſupra. *Guietus.*

350. Ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους] Ἐπάγετε. *dirigitis, adnectitis.* Guietus.

353. Εἶκε παρὲξ ἰέναι] Cede via, vt eas extra. *Guietus.*

Τρηχῖνα] Vrbem Theſſaliae non procul a ſinu Maliaco, ſub Oeta monte. Itaque Hercules ex regionibus Pelio Theſſaliae monti ſubiectis ad Oetam iter habebat. *Clericus.*

354. Δυνά-

Ἐς Κήϋκα ἄνακτα· ὁ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ
Τρηχῖνος προβέβηκε· σὺ δ' εὖ μάλα οἶσθα καὶ αὐτός·
Τῶ γὰρ ὀπυίεις παῖδα Θεμισονόην κυανῶπιν.
Ὦ πέπον, ἢ μὲν γάρ τοι Ἄρης θανάτοιο τελευτὴν
Ἀρκέσει, εἰ δὴ νῶϊ συνοισόμεθα πτολεμίζειν.
Ἤδη μὲν τέ ἐ φημὶ καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
Ἔγχεος ἡμετέρου, ὅθ' ὑπὲρ Πύλου ἠμαθόεντος
Ἀντίος ἔστη ἐμοῖο, μάχης ἄμοτον μενεαίνων.
Τρὶς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἠρείσατο γαίῃ,

Ad Ceycem regem: nam ille potentia pariter et reuerentia
Trachinis imperium tenet: Tu vero satis hoc scis etiam ipse:
Eius enim connubio habes filiam Themistonoën nigros oculos
O ignaue, non enim tibi neque Mars mortis exitium [habentem,
Prohibuerit, si nos inter nos congrediamur ad pugnandum.
Iam ipsum quidem aio ante quoque aliquoties periculum feciſſe
Hastae nostrae, quando pro Pylo arenosa
Aduersus stetit mihi pugnam insatiabiliter optans.
Ter siquidem mea hasta percussus sustinuit se terra,

355. αὖ Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 356. ὀπυίεις Trinc. 358. νῷ γε Trinc. Steph. marg. 359. τι Trinc. 362. γαίῃ Ald.

354. Δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ] In prioribus Editionibus sic conuersa erant haec verba: *potestate et majestate*. At δύναμις potius copias ac opes, viresque significat, quam *potestatem*; quae proprie est ἐξουσία, seu ius quidpiam faciendi. Deinde αἰδὼς est *reuerentia* qua nos quispiam percellit, meritis suis ac virtute, aut qua eum prosequimur; non *maiestas*. Cur ergo a propria significatione vocum, quae praesenti negotio quam maxime conuenit, abiremus non videbam. Sed et sic in singulis ferme paginis saepius in hoc Poematio praefertim peccatum erat, quod passim emendaui; sed monendum vbique non duxi, ne ex hoc mustaceo gloriam quaerere mihi viderer. Eadem opera, minutiora multa in Latinitatem delicta sustuli, quatenus quidem licuit per versionem, in qua Graeca totidem verbis Latinis verti solent. *Clericus.*

356. Τῶ γὰρ ὀπυίεις παῖδα] Hoc est, *inis filiam*. honestum vocabulum. *Guietus.*

362. Ἠρείσατο γαίῃ] Humi nixus est, humo affixus est. ἔδει ἐρείσθη. Homerus. *Guietus.*

Οὐταμένῳ σάκεος· τὸ δὲ τέτρατον, ἤλασα μηρὸν,
Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα·
Πρηνὴς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὁρμῇ.
Ἔνθά κε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη,
Χερσὶν ὑφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βροτόεντα.
Ὣς ἔφατ'· ὰδ' ἄρα Κύκνος ἐϋμμελίης ἐμενοίνα
Τῷ ἐπιπειθόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματας ἵππους.
Δὴ τότ' ἀπ' εὐπλεκέων δίφρων θόρον αἶψ' ἐπὶ γαῖαν
Παῖς τε Διὸς μεγάλου, καὶ Ἐνυαλίοιο ἄνακτος.
Ἡνίοχοι δ' ἔμπλην ἔλασαν καλλίτριχας ἵππους·

Vulnerato clypeo: quarto autem, tranſadegi femur eius, [raui:
Omnibus viribus incumbens, magnumque illius clypeum perfo-
Pronus autem in pulueribus humi proſtratus cecidit haſtae impetu.
Vbi etiam ignominia affectus inter immortales fuit,
Manibus ſub noſtris relictis ſpoliis cruentis.
Sic dixit: at Cygnus bellicoſus haudquaquam volebat,
Huic obtemperans retinere trahentes currum equos.
At tunc a bene compacto curru deſilierunt celeriter in terram,
Et Iouis filius magni, et Enyalii regis.
Aurigae autem propius egerunt pulcricomos equos,

366. ἐφ' Ald. 368. ἔρα οἱ Ald. Iunt. 1. 2. εὐμελίης Iunt. 1. 2. ἐϋμελίης Ald. 372. Ἔπλην Trinc. Iunt. 2. Steph. Com. ἔμπλην Palat. Ald.

364. Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα] Eſt verſus ſuppoſititius. *Guietus.*

367. Λιπὼν ἔναρα βροτόεντα] Cur igitur v. 336. negatur Herculi fas fuiſſe arma Martis auferre? Nimirum, fabulae non magis ſibi ſaepe conſtant, quam ſomnia. Ὅπερ, vt vtar verbis *Platonis* ex Lib. II. de Republica, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μεμφέσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. *Quod oportet ante omnia et maxime vituperare, cum alias, tum ſi quis non recte mentiatur.* Quo in loco, inuehitur Philoſophus in *Homerum* et *Heſiodum.* Clericus.

369. Ἐρυσάρματας ἵππους] Nominatiuus pluralis ἐρυσάρματες. a genit. ſing. ἐρυσάρματος. ab ἐρυσάρματοι, ἐρυσάρματες, metaplaſmo. vnde ἐρυσάρματας in accuſatiuo. *Guietus.*

372. Ἡνίοχοι δ' ἔπλην] Ἔμπλην. *Guietus.*

373. Τῶν

Τῶν δ' ὑποσευομένων κανάχιζε ποσ' εὐρεῖα χθών.
Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
Πέτραι ἀποθρώσκωσιν, ἐπ' ἀλλήλαις δὲ πέσωσι,
Πολλαὶ δὲ δρῦς ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεῦκαι,
Αἴγειροί τε τανύρριζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτῶν
Ῥίμφα κυλινδομένων, εἴως πεδίον δ' ἀφίκωνται.
Ὡς οἱ ἐπ' ἀλλήλοισι πέσον μέγα κεκλήγοντες.
Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις, κλειτή τ' Ἰαωλκὸς,
Ἄρνη τ', ἠδ' Ἑλίκη, Ἀνθειά τε ποιήεσσα,
Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον. οἱ δ' ἀλαλητῷ
Θεσπεσίῳ σύνισαν. μέγα δ' ἔκτυπε μητίετα Ζεύς,

Illis autem irruentibus ſonitu pedum concitata eſt lata terra.
Vt autem ab alto vertice montis magni
Rupes deſiliunt, aliae ſuper alias cadentes:
Multaeque quercus alticomae, multae item piceae,
Populique radices altas habentes franguntur ab illis
Celeriter delabentibus, donec in campum perueniant:
Ita et illi in ſe mutuo ruebant, cum magno clangore.
Tota autem Myrmidonum ciuitas, celebrisque Iaolcus,
Arneque, et Helice, et Anthea herboſa,
Voce vtriuſque valde reſonabant. Illi autem cum clamore
Mirando congreſſi ſunt. valde autem intonuit prudens Iupiter,

373. πᾶσ' εἰρεῖα Harl. 374. κορυφῆς Trinc. 375. ἀποθρώσκωσιν Harl. Ald. Iunt. 1. πέσωσιν Trinc. 377. τανύῤῥιζοι Ald. Iunt. 1. 2. 380. τε abeſt a Trinc. 381. Ἄρνη δ' Trinc. 383. σύνισαν Ald. Iunt. 1. 2.

373. Τῶν δ' ὑποσευομένων] Scribo diuiſim ὑπὸ σευομένων. *Guietus.*

374. Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς] Si alibi ieiunus ſit et ſiccus Heſiodus, ſubiecto ſuo potius, quam ingenio hanc inopiam adſcribere debemus, quippe qui in hoc poemate ornamentis poeticis abundat, et in hac pugna deſcribenda comparationibus ipſo Homero haud indignis ad rem illuſtrandam vtitur. *Rob.*

380. Μυρμιδόνων τε πόλις] Phthia Achillis, Myrmidonum poſtea ad Troiam ducis, patria. Aliae ſunt vicinae vrbes. At abſurdum eſt fingere voce duorum virorum tot tractus perſonuiſſe. Poetica haec ſunt τερετίσματα, quae non ferimus tantum, ſed et miramur, elegantia et εὐρυθμίᾳ verſuum veluti faſcinati. *Clericus.*

382. Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον] Ordo: ὑπὸ φωνῇ ἀμφοτέρων. *Guietus.*

Καὶδ' ἄρ' ἀπ' ἠρανόθεν ψιάδας βάλεν αἱματόεσσας,
Σῆμα τιθεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθαρσέϊ παιδί.
Οἷος δ' ἐν βήσσῃς ὄρεος χαλεπὸς προϊδέσθαι
Κάπρος χαυλιόδων φρονέει θυμῷ μαχέσασθαι
Ἀνδράσι θηρευτῆς, θήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα
Δοχμωθεὶς, ἀφρὸς δὲ περὶ τόμα μασιχόωντι
Λείβεται, ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην,
Ὀρθὰς δ' ἐν λοφιῇ φρίσσει τρίχας, ἀμφί τε δεινήν·
Τῷ ἴκελος Διὸς υἱὸς ἀφ' ἱππείου θόρε δίφρου,
Ἧμος δὲ χλοερῷ κυανόπτερος ἠχέτα τέττιξ
Ὀζῳ ἐφεζόμενος θέρος ἀνθρώποισιν ἀείδειν
Ἄρχεται, ᾧ τε πόσις καὶ βρῶσις θῆλυς ἔερση,

Et a coelo guttas dimisit sanguinolentas,
Signum id ponens bello suo multum confidenti filio.
Qualis autem in vallibus montis saeuus adspectu
Aper, dentes habens exsertos, fertur impetu ad pugnandum
Cum viris venatoribus, acuitque candidum dentem
Incuruatus, spuma autem circa os mandenti
Destillat, oculique ei igni splendenti similes sunt,
Erectis autem in dorso horret setis, circaque collum:
Tali similis Iouis filius ab equestri desiliit curru.
Quando autem viridi nigricans alis sonora cicada
Ramo insidens aestatem hominibus canere
Incipit, cuius et potus et cibus herbas vegetans ros est,

384. Κάδδ' Ald. 385. μέγα θάρσει Ald. Iunt. 1. 2. 386. περιδέσθαι Harl. 387. χαυλιόδους Trinc. Iunt. 2. φορνέει Trinc. δὲ θυμῷ Ald. Iunt. 1. 2. μαχέσθαι Trinc. 388. θηρευτὰς Trinc. 389. Δοχμοθεὶς Ald. Iunt. 1. τόμασιν χιόωντι Trinc. τόμασι χιόωντι Iunt. 2. μασιγόωντι Heinsius. 392. ἀμφ' Trinc. 395. ἔερσῃ Ald.

384. Ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας] Imitatur *Homerum*, sed praue; nam *Homerus* Iliados Π, 459 fingit a Ioue tales guttas demissas in honorem Sarpedonis filii occisi a Patroclo; hic vero *Hesiodus* easdem ab eodem Ioue delapsas, non a Marte Cygni patre, praesagia facit victoriae Herculis. *Clericus.*

389. Μασιχόωντι] Α μασίζω, μασῶμαι. Hesych. ἐμάσιγον, μασιγόω. *Guietus.*

395. Ὧι τε πόσις] Τὸ ᾧ pro ὧν. *Guietus.*

397. Ἰδεῖ

Καί τε πανημέριός τε καὶ ἠῶος χέει αὐδὴν
Ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ, ὁπότε χρόα Σείριος ἄζει·
Ἥμος δὴ κέγχροισι περὶ γλῶχες τελέθωσι,
Τάς τε θέρει σπείρωσιν, ὅτ' ὄμφακες αἰόλλονται,
Οἷα Διώνυσος δῶκε ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος·
Τὴν ὥρην μάρναντο, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι,
Δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ, ἄραβός θ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων·
Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, ἀγκυλοχεῖλαι,
Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μαχέσθην
Αἰγὸς ὀρεσσινόμου ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο

Atque per totum diem, et mane fundit vocem
Aestu in grauissimo, quando corpus Sirius exsiccat:
Quando et milio aristae nascuntur,
Quod aestate seminant, cum vuae acerbae colorem mutant,
Qualia Bacchus dedit hominibus in laetitiam et laborem;
Ea tempestate pugnabant, magnus autem tumultus excitabatur.
Vt vero leones duo pro occiso ceruo
Sibi mutuo irati in se ipsos impetum faciunt,
Saeuusque inter ipsos rugitus, strepitusque exoritur dentium;
Atque vt vultures incurais vnguibus, repandis rostris,
Rupe in excelsa, magno clangore dimicant,
Caprae montiuagae gratia aut ferae ceruae

396. ἀοιδὴν Iunt. 1. 2. 397. ὅτε καὶ Trinc. 398. τῆμος Harl. Ald. Iunt. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. περιγλῶχες Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. τελέθωσι Ald. Iunt. 2. Trinc. Steph. Com. 399. σπείρωσιν Palat. Trinc. αἰόλονται Ald. Iunt. 1. 2. 400. διόννυσος Iunt. 1. 2. διώννυσος Ald. 401. ὀρυγμαδὸς Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. ὀρώρει Ald. 402. δύο Ald. Iunt. 1. 2. Steph. ἀμφικταμένης Trinc. 403. ἀλλήλοις Ald. Iunt. 1. 2. ὁρμήσωσιν Trinc. 404. ἀναγίνετ' Trinc. 405. οἵ δ' ὥς Ald. γαμψόνυχες Trinc. γαμψώνιχες Ald. 406. κράζοντε Harl. κλάζοντες μάχεσθον Trinc.

397. Ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ] Ἴδος, πνίγος. Hesych. an idem cum ἶδος sudor? placet. *Guietus.*

400. Οἷα Διώνυσος] Pro οἷας neutrum pro foeminino. *Guietus.*

401. Τὴν ὥρην] Κατὰ τὴν ὥραν. *Guietus.*

407. Αἰγὸς ὀρεσσινόμου] Subintellige ἕνεκα, ἀμφί, περὶ. *Guietus.*

Πίονος, ἣν τ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζηΐος ἀνὴρ
Ἰῷ ἀπαὶ νευρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσεται ἄλλη
Χώρῳ ἄϊδρις ἐών· οἱ δ' ὀτραλέως ἐνόησαν,
Ἐσσυμένως δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Ὣς οἱ κεκληγόντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ἔνθ' ἤτοι Κύκνος μὲν ὑπερμενέος Διὸς υἱὸν
Κτεινέμεναι μεμαὼς, σάκεϊ ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος,
Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκόν· ἔρυτο δὲ δῶρα θεοῖο.
Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίη Ἡρακληείη
Μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἔγχεϊ μακρῷ
Αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπένερθε γενείου
Ἤλασ' ἐπικρατέως· ἀπὸ δ' ἄμφω νέρσε τένοντε
Ἀνδροφόνος μελίη· μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτός.
Ἤριπε δ', ὡς ὅτε τις δρῦς ἤριπεν, ἢ ὅτε πέτρη

Pinguis, quam interfecit iaculando iuuenis vir,
Sagitta e neruo emiſſa, ille autem aberrarit alibi
Loci ignarus: at illi celeriter animaduerterunt,
Acriterque pro ea pugnam acrem inſtituerunt:
Sic et hi duo cum clamore contra ſe mutuo irruerunt.
Ibi ſane Cygnus quidem potentis Iouis filium
Occidere meditans, clypeo aeream haſtam adegit,
Neque tamen perrupit aes: defendebant enim dona Dei.
Contra autem Amphitryoniades Hercules
Inter galeam et clypeum haſta longa
Ceruicem nudatam celeriter infra mentum
Percuſſit vehementer, amboſque abſcidit neruos in collo
Homicida lancea. magnum enim robur inciderat viri.
Cecidit autem veluti cum quercus aliqua, aut cum rupes

408. ἐδάμασε Trinc. αἰξήϊος Ald. Iunt. 1. 2. 409. Ἰῷ Ald. ἀπὸ Ald. Iunt. 1. 2. ἀπαλλήσεται Ald. Iunt. 1. 2. ἀπονίσσεται Harl. 412. κεκλήγωτες Harl. κεκληγότες Ald. Iunt. 1. 2. 413. in Cler. edit. perperam legebatur ὑπερμένος. 414. σάκε' Ald. Iunt. 1. 2. χάλκεον ἔγχος' ἔλασσεν Trinc. 415. ἔρρυξεν Iunt. 2. 418. γένειον Trinc.

409. Ἀπαλήσεται] *Aberrabit.* Guietus.

411. Οἱ ἀμφὶ μάχην] Ordo ἀμφὶ οἱ, hoc eſt, περὶ αὐτῆς. *Guietus.*

416. Βίη Ἡρακληείη] Βίη Ἡρακλείη legunt interpretes in nominatiuo, quibus aſſentior. *Guietus.*

426. Σὼ-

Ἠλίβατος, πληγεῖσα Διὸς ψολόεντι κεραυνῷ·
Ὣς ἔριπ'· ἀμφὶ δέ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ·
Τὸν μὲν ἔπειτ' εἴασε Διὸς ταλαπάρδιος υἱὸς
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,
Δεινὸν ὀρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατερῇσιν ὀνύχεσσι
Σχίσσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα·
Ἐμμενέως δ' ἄρα τῷ γε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ,
Γλαυκιόων δ' ὄσσοις δεινὸν, πλευράς τε καὶ ὦμους
Οὐρῇ μαστιγόων, ποσσὶ γλάφει· οὐδέ τις αὐτῷ

Excelſa, icta Iouis fumanti fulmine:
Sic cecidit: circum ipſum autem reſonabant arma variegata aere.
Atque hunc quidem ibi reliquit Iouis aerumnoſus filius:
Ipſe autem occiſorem hominum Martem accedentem obſeruans,
Saeuum videns oculis vt leo corpus forte nactus,
Qui admodum accurate pelle validis vnguibus
Diſſecta, quam celerrime dulcem animam abſtulit:
Auide autem huius nigrum expletur cor,
Ac caeſiis intuens oculis ſaeuum, coſtaſque et humeros
Cauda flagellans, pedibus fodit; neque quiſquam ipſum

423. τεύκεα Trinc. 425. Ἄρηα προσιόντα Ald. Iunt. I. 2. προσιόντα Steph. marg. 426. σῶμα τι Ald. Iunt. I. 2. 427. ὀνύχεσσιν Trinc. 428. Σχίσσας Iunt. I. 2. μάλιστα Harl. 431. μαστιόων Trinc. Steph. μαστιχόων Ald. Iunt. I. 2. Steph. marg. μαστιγόων Heinſ. Com. Mox olim legebatur αὐτὸν; Rob. edidit αὐτῷ.

426. Σώματι κύρσας] Hoc eſt, ζῴῳ. *Guietus.*

Ὡς σώματι κύρσας] Σῶμα pecudem, hic, et quidem vivam, praeter morem, ſignificat. *Clericus.*

426. Σώματι] Viuum corpus aeque ac cadauer appellari σῶμα multis exemplis demonſtrabunt Lexicographi; quod tamen facile cognoueris ex loco parallelo Homerico Il. γ, 23.

Ὣς λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας,
Εὑρὼν ἢ ἔλαφον κεραὸν, ἢ ἄγριον αἶγα,
Πεινάων· μάλα γάρ τε κατεσθίει, εἴπερ ἂν αὐτὸν
Σεύωνται ταχέες τε κύνες, ἠδὲ νέοι τε.

Ad quod Scholiaſtes: Μεγάλῳ ζῴῳ ἐπιτυχὼν· νεκρὸν γάρ φησι σώματος μὴ ἅπτεσθαι λέοντα. *Rob.*

431. Ποσσὶ γλάφει] Scalpit terram vngulis. *Guietus.*

Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι·
Τοῖος ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης ἀκόρητος ἀϋτῆς
Ἀντίος ἔστη Ἄρηος, ἐνὶ φρεσὶ θάρσος ἀέξων
Ἐσσυμένως· ὁ δέ οἱ σχεδὸν ἦλυθεν ἀχνύμενος κῆρ.
Ἀμφότεροι δ' ἰάχοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀρούσας,
Μακρὰ δ' ἐπιθρῴσκουσα κυλίνδεται, ἡ δέ τε ἠχὴ
Ἔρχεται ἐμμεμαυῖα, πάγος δὲ οἱ ἀντιβόλησεν
Ὑψηλὸς, τῷ δὴ συνενείκεται, ἔνθα μιν ἴσχει·

Sustinet ex aduerso adspiciens prope ire, neque pugnare.
Talis igitur et Amphitryoniades insatiabilis bello
Contra Martem stetit, in praecordiis audaciam augens
Celeriter. Ille autem prope venit moesto corde.
Vtrique autem cum clamore alterum inuaserunt.
Vt autem, quando a magno rupes cacumine praecipitans,
Et in longum delata saltu voluitur, fragorque
Venit subito ingens, collis autem illi obuius fit
Altus, ad quem cursu defertur, vbi illam retinet:

433. Ἀμφιτριονιάδης Trinc. 434. Ἄρεος ἔστη Harl. Trinc. θράσος Ald. Iunt. 1. 2. 435. ἀχθόμενος Harl. 437. ἀπὸ Ald. Iunt. 1. ἠρύσας Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. 440. Ὑψιλὸς Trinc.

432. Οὐδέ τις αὐτῇ] Aliae editiones habent αὐτὸν, sed monente codice Harleiano restitui αὐτῇ referendo ad τὸ ἄντα. Hunc versum imitatos esse posterioris aeui scriptores, obseruarunt iam viri docti ad Callimachum, vbi poeta de Cyclopibus (hymn. in Dian.)

Τῷ σφέας ἐκ. ἐτάλασσαν ἀκηδέες Ὠκεανῖναι
Οὔτ' ἄντην ἰδέειν —

Hoc quidem prae metu et terrore; sed aliam ob causam, nempe ob splendorem nimium, de Apolline dictum, Apollon. Argonaut. 2, 683.

οὐδέ τις ἔτλη
Ἄντιον αὐγάσασθαι ἐς ὄμματα καλὰ θεοῖο.

Quod bene obseruauit praestantissimus Spanhemius. *Rob.*

437. Πρηῶνος ὀρῷσα] Ὀρόσῃ legisse videtur Diaconus. Sic autem hi duo versus legendi videntur:

Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀρόσῃ.
Μακρὰ ἐπιθρῴσκουσα etc.

τὸ δὲ insititium videtur τὸ ὀρῷσα nullius pretii. *Guietus.*

440. Τῷ δὴ συνενείκεται] Ὤι τινι πάγῳ συγκατέρχεται ἡ πέτρη. *Guietus.*

442. Ἐμ-

Τόσσῃ ὁ μὲν ἰαχῇ βρισάρματος ὄλιος Ἄρης
Κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπέδεκτο.
Λύτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀντίη ἦλθεν Ἄρηος, ἐρεμνὴν αἰγίδ' ἔχουσα,
Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἄρες, ἐπίσχε μένος κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι
Ἡρακλέα κτείναντα Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἀλλ' ἄγε, παῦε μάχης, μηδ' ἀντίος ἴσασ' ἐμοῖο.
Ὣς ἔφατ'· ἀλλ' οὐ πεῖθ' Ἄρεως μεγαλήτορα θυμόν·
Ἀλλὰ μέγα ἰάχων φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων,
Καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακληείῃ,
Κακτάμεναι· μεμαώς· καὶ ῥ' ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος

Tanto ille fremitu currum grauans pernicioſus Mars
Vociferans irruit; ille autem prompte venientem excepit.
Porro Minerua filia Iouis aegida tenentis
Obuiam venit Marti, tenebroſam habens aegidem,
Saeua autem torue intuens, verbis volucribus allocuta eſt:
Mars, inhibe animos ingentes et manus inuictas.
Neque enim tibi fas eſt inclytis armis ſpoliare
Herculem occiſum Iouis magnanimum filium.
Sed age, deſiſte a pugna, neque aduerſus ſteteris mihi.
Sic ait: ſed non perſuaſit Martis magnanimi animo:
Sed magno fremitu flammae ſimilia arma vibrans,
Celeriter inuaſit Herculem,
Occidere feſtinans: et coniecit aeratam haſtam

442. ἐπόρουσεν Iunt. 1. 2. 444. Ἀντὶ ἦλθ' Trinc. 445. δοῦσ' Iunt. 2. 446. ἐπίσχες Trinc. 447. κλυτὰ Trinc. 448. θρασυκάρδιον Trinc. 449. μάχη Ald. Iunt. 450. Ἄρεος Palat. Ἄρεος Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. πείθετ' Ἄρης μεγαλήτορι θυμῷ cod. Harl. 451. μεγ' Ald. Iunt. 1. 2. χαλκεα Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 452. καρπαλίμως Ald. Iunt. 1. 2. βίη Ἡρακληείη Ald.

442. Ἐμμαπέως] Ἐσπασμένως. Heſych. an a μάπτω, μάρπτω, μαπεῖν, μαπὴς, ἐμμαπὴς, ἐμμαπέως, raptim, rapide, cupide. etc. *Guietus.*

445. Ὑπόδρα ἰδοῦσ'] Τὸ ὑπόδρα pro ὑποδρὰξ ab ὑποδέρκομαι vſurpatum videtur. *Guietus.*

453. Κακτάμεναι] Κατακτάμεναι. *Guietus.*

Σπερχνὸν, ἑῷ παιδὸς κοτέων περὶ τεθνειῶτος,
Ἐν σάκεϊ μεγάλῳ. ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ', ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου.
Δριμὺ δ' Ἄρηϊ ἄχος εἵλεν· ἐρυσσάμενος δ' ἄορ ὀξὺ,
Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι. τὸν δ' ἐπιόντα,
Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀκόρητος ἀϋτῆς,
Μηρὸν γυμνωθέντα σάκεος ὑπὸ δαιδαλέοιο,
Οὖτασ' ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξε,

Magno impetu, ob ſuum filium iraſcens mortuum,
In clypeum magnum. At procul caeſia Minerua
Haſtae impetum auertit, protendens ſe a curru.
Acris autem dolor Martem cepit: extractoque gladio acuto,
Irruit contra Herculem magnanimum. at illum accedentem
Amphitryoniades ſaeui inſatiabilis belli,
Femore nudatum clypeo ſub variegato,
Vulnerauit valide: magnumque traiecit clypeum,

454. παιδὸς ἑῷ Harl. Ald. Iunt. 1. 2. μοτέων Com. κοτέων Trinc. περὶ Ald. 456. ἀπορεξαμένη Trinc. 457. Ἄρη' Ald. Iunt. 1. 2. ἔσχεν Trinc. Steph. marg. ὀρεξάμενος Trinc. Steph. marg. ἄος Ald. 459. θεινεῖς Iunt. 2. 460. γυμνοθέντα Trinc. 461. ἐπικρατέως Iunt. 2. σακὸς Harl. ἄραξεν Trinc. Steph. Com. ἤραξε Ald. Iunt. 1.

455. Ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ'] Pro ἀπέτραπε. τμῆσις. *Guietus.*

Ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου] Manum porrigens a curru. *Guietus.*

456. Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ'] Si Minerua a corpore Herculis telum a Deo miſſum potuit auertere, quidni etiam Mars telum hominis in ſe ipſum declinare potuit? Sed et talia non ſemel finxit *Homerus*, quae profecto Criticis veteribus videri debuerunt non tantum nequaquam vera, ſed ne quidem ἐτύμοισιν ὁμοῖα *veris ſimilia* vt loquitur noſter *Heſiodus*. Clericus.

457. Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι] An ἐφ' Ἡρακλῆ κρατερόφρονα? Sic Diaconus. placet. *Guietus.*

460. Μηρὸν γυμνωθέντα σάκεος ὑπὸ δαιδαλέοιο] Hic verſus additus et delendus videtur. pro ὑπὸ leg. ἀπὸ. *Guietus.*

461. Οὖτασ' ἐπικρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν,
Δέρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ]
Haec: διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν Δέρατι νωμήσας inſiti-

tia

Δόρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ πάββαλε μέσσῃ.
Τῷ δὲ Φόβος καὶ Δεῖμος ἐΰτροχον ἅρμα καὶ ἵππους
Ἤλασαν αἶψ' ἐγγύς, καὶ ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐς δίφρον θῆκαν πολυδαίδαλον· αἶψα δ' ἔπειτα
Ἵππους μαστίστην, ἴκοντο δὲ μακρὸν Ὄλυμπον.
Υἱὸς δ' Ἀλκμήνης καὶ κυδάλιμος Ἰόλαος,
Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ,
Νίσσοντ'· αἶψα δ' ἔπειτα πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο
Ἵπποις ὠκυπόδεσσιν. ἀτὰρ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔξίκετ' Οὔλυμπόν δε μέγαν καὶ δώματα πατρός.
Κύκνον δ' αὖ Κήϋξ θάπτεν, καὶ λαὸς ἀπείρων,

Hasta perrumpens, in terram autem proſtrauit mediam.
At illi Pauor et Metus agilem currum et equos
Adegerunt celeriter propius, et a terra lata
In currum poſuerunt variegatum: atque inde celeriter
Equos flagellis impulerunt, veneruntque in magnum Olympum.
Filius autem Alcmenae et glorioſus Iolaus,
Cygno deſpoliato armis ab humeris pulcris detractis,
Reuertebantur: moxque exinde ad vrbem Trachiniam venerunt
Equis velocibus. At caeſiis oculis Minerua
Peruenit in Olympum magnum, et domos patris.
Cygnum autem contra Ceyx ſepeliuit, et populus innumerabilis,

462. νωμήσας Trinc. νωμήσαν Ald. Iunt. 1. 2. 468. συλήσαντες Ald. Iunt. 1. 2. 469. τρηχῖνον Iunt. 1. 2. τραχῖνον Ald. 470. ὠκυπόδεσσι Ald. Iunt. 1. 2. 471. Οὔλυμπόν τε Ald.

tia videntur et delenda, ſcribendumque:
Οὕτασ' ἐπικρατέως· ἐπὶ δὲ χθονὶ πάββαλε μέσσῃ. *Guietus.*

463. *Φόβος καὶ Δεῖμος*] Aurigae Martis, vt vidimus ad v. 195. Timor et pauor iniecti hoſtibus eos fugant, faciuntque vt Mars, hoc eſt, victor eos perſequatur. Iidem timentium ſibi a victore accelerant fugam, iiſque inſtar aurigarum ſunt, vt hoc in loco. Hinc facile *προσωποποιΐας* ratio intelligitur. *Clericus.*

466. *Μακρὸν Ὄλυμπον*] In magnum Olympum. *Guietus.*

469. *Πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο*] Mirum eſt qui Hercules, occiſo genero, ad ſocerum auſus ſit ire, aut certe iuiſſe a Poeta fingatur. *Clericus.*

474. Ἀθήνη

Οἵ ῥ' ἐγγὺς ναῖον πόλιος κλειτῆ βασιλῆος,
Ἄνθην, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτήν τ' Ἰάωλκον,
Ἄρνην τ' ἠδ' Ἑλίκην. πολλὸς δ' ἠγείρετο λαὸς, 475
Τιμῶντες Κήϋκα, φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.
Τῆ δὲ τάφον καὶ σῆμ' αἰδὲς ποίησεν Ἀναυρος,
Ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήθων. τῶς γάρ μιν Ἀπόλλων
Λητοΐδης ἤνωξ', ὅτι ῥὰ κλειτὰς ἑκατόμβας
Ὅσσις ἄγοι Πυθοῖδε, βίῃ σύλασκε δοκεύων. 480

Ἀσπίδος τέλος.

Qui prope vrbem habitabat inclyti regis,
Anthen, Myrmidonumque vrbem, celebremque Iaolcum,
Arnenque et Helicen. multus autem congregabatur populus,
Honorantes Ceycem, carum beatis Diis.
Sed illius sepulcrum et monumentum obscurum reddidit Anau-
Imbre hyemali exundans. ita enim eum Apollo [rus,
Latonae filius iussit, propterea quod (Cygnus) inclytas hecatom-
Quicumque ageret Delphos, eum vi spoliabat insidiatus. [bas

473. οἵ γ' Iunt. 2. ναίων Ald. Iunt. 1. 2. πόλιας Ald. Iunt. 1. πόλιας κλητῆ Iunt. 2. 480. πηθοῖδε Trinc. σύλλασκε Trinc.

474. Ἄνθην Quam Ἀνθείαν antea vocauit Poeta. Itaque male nonnullae editiones habent Ἄντην. *Clericus.*

477. Τῆ δὲ τάφον] Κύκνε. *Guietus.*

480. Βίῃ σύλασκε δοκεύων] *Excipiens.* Guietus.

Ὅσσις ἄγοι καὶ τὰ ἑξῆς] Vt initio multa desunt: ita nec finem Poematis hic fuisse crediderim. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

HESIODI
ASCRAEI
OPERA ET DIES

NOTVLAE IN OPERA ET DIES.

Ἔργα καὶ Ἡμέραι] Ad hoc Poema ex Schedis Patris mei *Stephani Clerici*, qui publice id olim interpretatus erat Geneuae, multas depromsi notulas, et sequentem ante omnia obseruationem. Opus hoc esse *ethicum* et *oeconomicum* vidit *Ioan. Tzetzes*, cuius haec sunt verba, in praefatione: ἔγραψε δὲ τὸ παρὸν βιβλίον (ὁ Ἡσίοδος) πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν, παραίνεσιν ΗΘΙΚΗΝ καὶ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ περιέχου παντοίαν: *Scripsit* (Hesiodus) *praesentem librum ad Persen fratrem, exhortationem moralem et oeconomicam omnis generis continentem.* Vidit hoc etiam *Iul. Caes. Scaliger* Poet. Lib. I. c. 2. vbi recenset *Hesiodum* inter Poetas, qui moralem Philosophiae partem excoluerunt, eumque oeconomicam potissimum tractasse ait. Non video ergo cur *Dan. Heinsius* rem, quasi omnibus ignoratam, tot verbis tradat, in *Introductione* ad huius operis doctrinam. Ceterum iure ab *Heinsio* reprehensos non nego, qui putarunt hoc opus fuisse quidquid de Re Rustica scripserat *Hesiodus*.. Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε δὴ, ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι·

HESIODI ASCRAEI
OPERA ET DIES.

Muſae ex Pieria carminibus gloriam conciliare ſolitae,
Adeſte, quaeſo, dicite veſtro patri hymnum.

SCHOLIA GRAECA.

1. Μῶσαι] ὦ. Πιερίηθεν] ἐκ τῆς Πιερίας. ἀοιδῇσι] ταῖς ὑμετέραις μελῳδίαις. κλείουσαι] δοξάζουσαι τοὺς ἀνθρώπους. 2. δεῦτε] ἄγετε. ἐννέπετε] εἴπατε· λέξατε. σφέτερον] ὑμέτερον. πατέρ'] τὸν Δία. ὑμνείουσαι] ἔχουσαι ἔργον ὑμνεῖν.

VARIETAS LECTIONIS.

Verſ. 2. Δι' cod. Auguſt. Ald. Steph. Com. Heinſ. δὴ Palat. et Interpp. vett. ἐννέπεται Cod. Senat.

NOTAE.

1. Decem primos verſus huius operis non eſſe Heſiodi ait Pauſanias, eoſque deeſſe in vetuſtiſſimo libro plumbeis laminis ſcripto. *Ioſ. Scaliger.*

Μῶσαι] Vide *Heinſium* ad v. 11. Quod quidem ſpectat Eratonis factum, vt in re ioculari ac feruente contentione, potuit ille omittere exordium, quod ad rem nihil faciebat, et a contentione initium canendi deſumere. Quae pars etiam τὰ πρῶτα τῶν ἔργων optime vocari poteſt, quoniam vere hinc praeceptiones ſuas inchoat *Heſiodus*, poſt ſolemnem Iouis et Muſarum invocationem. Sed, vt quod res eſt fatear, me maxime mouet *Ariſtarchi*, *Pauſaniae*, aliorumque auctoritas, facileque adducor, vt credam hoc Prooemium eſſe alicuius rhapſodi, vetuſtiſſimi tamen; nam ex ſuo exordia et epilogos alienis poematibus adſuere ſolebant. Docet hoc *Pindarus* Nemeacorum Od. II. cuius hoc initium.

Ὅθεν περ καὶ Ὁμηρίδαι
Ῥαπτῶν ἐπέων τὰ πολλ' ἀοιδοὶ ἄρχοντες
Διὸς ἐκ προοιμίου.
Vnde ſane et Homeridae, ſutilium

Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἔκητι.
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγήνορα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Per quem mortales homines pariter obſcurique ſunt et clari,
Nobiles ignobileſque, Iouis magni voluntate.
Facile enim extollit, facile etiam elatum deprimit:
Facile praeclarum minuit, et obſcurum auget:
Facileque corrigit prauum, et ſuperbum attenuat
Iupiter altitonans, qui ſupremas aedes incolit.

3. ὅν τε διὰ] διὰ ὃν τρόπον. βροτοὶ] οἱ φθαρτοὶ. ἄνδρες] ἄνθρωποι. ὁμῶς] ὁμοίως. ἄφατοί τε φατοί τε] ἀνώνυμοι καὶ ὀνομαστοί εἰσι. 4. ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε] λεγόμενοι καὶ ὁ λεγόμενοι. Διὸς μεγάλοιο ἔκητι] ἕνεκα τοῦ μεγάλου Διὸς γίνονται ταῦτα. 5. ῥεῖα] ῥᾳδίως· εὐκόλως. βριάει] ἰσχυροποιεῖ τὸν ἀδύνατον. ῥέα (sic)] ῥᾳδίως. βριάοντα] τὸν ἰσχυρὸν· δυνατὸν. χαλέπτει] χαλᾷ· ταπεινοῖ. 6. ῥεῖα] ῥᾳδίως. ἀρίζηλον] διάδηλον· περιφανῆ. μινύθει] μικρύνει. ἄδηλον] ἀφανῆ. ἀέξει] αὐξάνει. 7. ῥεῖα] ῥᾳδίως. ἰθύνει] ὀρθοποιεῖ. σκολιὸν] διεστραμμένον τὴν γνώμην. ἀγήνορα) τὸν ὑπερήφανον. ἀλαζόνα. κάρφει] ξηραίνει· ἀφανίζει. 8. Ζεὺς] ὁ. ὑψιβρεμέτης] ὁ ἰσχὺν ἐν τῷ ὕψει. ὃς] ὅτις. ὑπέρτατα δώματα] ὑψηλοτάτους οἴκους. ναίει] κατοικεῖ.

5. Ῥέα Steph. Com. Heinſ. ῥεῖα γὰρ Steph. marg. βριάει Iunt. 2. ῥέα δὲ βριάοντα B. 60. 699. 731. R. S. Auguſt. Acad. Ald. Iunt.

lium carminum vt plurimum Poetae, auſpicantur a Prooemio Iouis. Vbi vide Scholiaſtem. *Ex ſchedis Patris.* Clericus.

3. Διὰ h. l. eſt *per*. viri enim docti, qui διὰ, accuſatiuo iunctum, nunquam *per* ſignificare contendunt, humaniter errant. v. Longin. p. 31. et 89. Toll. et inprimis Schol. Ariſtoph. ad Plut. 93. *Krehſius.*

4. Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε] Quamuis emolliatur repetitio, addito puncto ad finem ſuperioris verſiculi; attamen non tollitur omnino iteratio. Nec ſane opus eſt, cum frequentes ſint antiquiſſimis Poëtis, et praeſertim in *Heſiodo*. Vide v. 71. *Clericus.*

5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάει] Sic in Θεογον. v. 44. Θεῶν γένος αἰδοῖον. *F. Guietus.*

Βριάει] Βριάω in hoc verſu primum tranſitiuum, deinde abſolutum eſt. *Scaliger.*

7. Κάρφει] Areſacit. *Guietus.*

Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας

Audi intuens et auſcultans; et iuſte rege iudicia

9. κλῦθι] ἄκουσον. ἰδὼν] ὁρῶν. ἀΐων] αἰσθανόμενος, ἢ νοῶν. δίκῃ] σὺν. ἴθυνε θέμιστας] εὐθείας ποίει δικαιοσύνας.

9. Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας] Duos hoſce verſus quin ad Iouem referant vno ore Grammatici, dubium non eſt. Et maximus Poëta Odyſſeae ſecundo Iovem cum Themide eodem modo coniungit, tamquam ἐπισατῆντα ταῖς δίκαις.

— — Ζηνὸς ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος,
Ἥτ' ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠμὲν λύει, ἠδὲ καθίζει.

Ex quo loco Interpretes notarunt, effigiem illius Deae ante inchoationem iudiciorum et dimiſſionem, in Eccleſias ferri ſolere: quo ſigno vel iudicare incipiebant, vel deſinebant. Sed ieiunam hanc obſeruationem et ambitioſam exiſtimo. Vult enim ſimpliciter, vt ego quidem arbitror, Poëta, τὴν Θέμιν ταῖς δίκαις, vna cum Ioue, ἐπισατεῖν, et omnem poteſtatem τὸ λύειν καὶ καθίζειν τὰς ἀγορὰς, penes illos eſſe. Ceterum Heſiodus τὴν τάξιν τὴν βασιλικὴν, id eſt, τὰ δικαστικὰ, τὰ δικαστήρια, τὰς δίκας, iudicia inſpectionemque eorum, hoc libro, non Ioui, ſed eius vicariis Daemonibus tribuit, vtpote ἐν τῇ ἀταξίᾳ ἀ παρόντος τὸ Διὸς, vt alibi diſputauimus. Quae omnia cognoſcere eum oportet, qui, cum fructu ſuo et aliorum, Heſiodi hoc Scriptum interpretabitur. Vnde infra, poſtquam eos dixit, Φυλάσσειν τὰς δίκας, concludit ἔχειν αὐτὰς ἔστο γέρας βασιλήϊον. Quam poſtremam vocem non bene videntur percepiſſe Euſebius et alii. Porro, exiſtimo ego, ſi haec verba ita ſcribantur, vt ex tertio caſu fiat quintus, poſſe hos verſus commode ad Perſen referri, et ita interpungi:

Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας
Τύνῃ, ἐγὼ δέ κε, Πέρσῃ, ἐτήτυμα μυθησαίμην.

Eſt enim elegantiſſima quaedam operis totius προέκθεσις, quae hic proponitur. Ita dicebatur antiquiſſimis vſitatum εὑρησιλογίας καὶ σαφηνείας σχῆμα quoddam, in prooemiis. Cohaeret id autem cum proxime praecedenti, vbi ad attentionem Perſes inuitatur. Illa autem verba, Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε, nihil amplius deſignant, quam quod infra:

Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ.

Sequentia, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας, cur ad Perſen referri nequeant non video, cum totum hoc opus eo ſpectet, vt περὶ τῶν δικῶν Perſen moneat. Qui donis labefactando iudices, inique cum fratre egerat, et,

Τύνη· ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην. 10
Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν

Tu (quidem): ego vero Perſae vera dicere queam.
Non ſane vnam eſt contentionum genus, ſed in terra

10. τύνη] σὺ. κε] ἂν. ἐτήτυμα] ἀληθῆ. μυθησαίμην] λέξαιμι· εἴποιμι παραινέσαιμι. 11. μοῦνον] μόνον. ἔην] ἦν. ἐρίδων] φιλονεικιῶν. γένος] εἶδος.

et, vt Grammatici loquuntur, δίκαις κατέτριβε τὸν Ἡσίοδον. Huc ſpectant, cum alia multa, tum integer locus ille a verſu illo, Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος, ad eum vſque, cuius initium eſt, Ῥηϊδίως γάρ κεν. Praeterea, τὸ ἰθύνειν non denotat τάξιν aut poteſtatem in iudicando; verum cum Poëta paſſim hoc opere τὰς εὐθείας δίκας ταῖς σκολιαῖς opponat, mirum non eſt ſi ex Archaiſmo vetere πλεοναζόντως Grammaticus, qui hoc exordium praefixit, δίκη ἰθύνειν θέμιςας dixerit, pro δικάζεσθαι δικαίως: quamuis ἰθύνειν plerumque Poëtis ſit non aliud quam περιέπειν. *Dan. Heinſius.*

10. Ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ] Eſt hic occultior oppoſitio, inter id quod petit *Heſiodus* a Ioue, et id quod ſe ipſe pollicetur facturum; quaſi diceret: *Tu quidem iure dirigito iudicia*; hoc eſt, fac vt iudices iuris rationem habeant in iudicando: *ego vero Perſae vera dixero*; id eſt, nam ad me quod attinet vera quidem Perſae dicere queam, ſed non poſſum facere vt veritatem praeferat mendacio, aut iuſtitiam iniuſtitiae. Nam vox Graeca ἐτήτυμος et Latina *verus* vtrumque ſignificant, vt notum eſt. *Clericus.*

11. Οὐκ ἄρα μοῦνον] Sic incipit Heſiodi liber ἔργων καὶ ἡμερῶν. anteriora additicia ſunt teſte Plutarcho. *Guietus.*

Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην] Secuti Plutarchum et Pauſaniam ſeorſim haec olim edidimus, magnoque charactere diſtinximus: quorum alter Sympoſ. VIII. Probl. 1. Eratonem cum Heſiodi Ἔργων principium caneret, ab hoc verſu inchoaſſe dicit. Alter Boeotos prooemium ad Muſas omiſiſſe, et principium operis τὸ ἐς τὰς ἔριδας ſtatuiſſe. Huius verba ſunt: Βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες παρειλημμένα δόξῃ λέγουσιν, ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιήσαι ἀδὲν ἢ τὰ ἔργα, καὶ τούτων δὲ τὸ ἐς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι προοίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς ἔριδας λέγοντες. Illius: διὸ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν ᾄσαι τὸν Ἐράτωνα πρὸς τὴν λύραν. ᾄσαντος δὲ τὰ πρῶτα τῶν Ἔργων, Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος,

Εἰσὶ δύω· τὴν μέν κεν ἐπαινήσειε νοήσας,
Ἡ δ' ἐπιμωμητή· διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.

Sunt duo: alteram quidem probauerit prudens,
Altera vituperanda; diuersa autem sentientem animum habent.

12. εἰσὶ] ὑπάρχουσι. δύω] ἰδέαι. τὴν μὲν] τὴν μίαν μὲν. κεν] δὲ. ἐπαινέσειε (sic)] μέλλει ἐπαινεῖν. νοήσας] ὁ τις. 13. ἡ δ'] ἡ ἑτέρα. ἐπιμωμητὴ] ἐπίψογος· κατηγορητή. διαδάνδιχα (sic)] διχῶς· κεχωρισμένως. θυμὸν] ψυχήν.

12. εἶσι Ald. Iunt. 1. 2. ἐπαινέσσειε B. 60. 699. Senat. Augusst. Steph. Com. Heinsi. ἐπαινήσσειε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 13. διαδάνδιχα Augusst. Iunt. 2.

ἐπήνεσά πως τῷ καιρῷ πρεπόντως ἁρμοσάμενον. Nunc leviter distinximus. *Heinsius.*

12. Νοήσας] *Moschopulus* et *Tzetzes* hic subintelligendum volunt articulum τὶς, vt series sit: ἐπαινέσσειεν ἄν τις νοήσας, *vir intelligens laudaverit*: Neque enim cuiusuis est, sicut recte *Proclus*, secernere contentiones, vt intelligat quid commodi vel incommodi afferre possint. Igitur ὁ νοήσας hic est ὁ νενεχὴς, *prudens*, qua notione non raro vsurpatur verbum νοέω. Quamobrem nulla ratione ab *Heinsio* reprehendendi fuerunt Interpretes, cum praesertim totam suam obseruationem *H. Stephani* Thesauro acceptam referre debeat, vbi et *Phocylidis* versus adducitur male a *Stephano* intellectus. Sic habent eius verba:

Οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκούειν,
Οὐ γὰρ δὴ νοέσσ' ἀμαθέες ποτ' ἐσθλὰ μαθόντες.

Indoctus non capit magnam doctrinam, neque enim intelligunt (nempe, eam doctrinam) *qui numquam bona didicerunt.* Sic, in hoc loco *Hesiodi*, νοήσας est *prudens*, seu *qui rei naturam intellexerit.* Hesychius νοῆσι interpretatur συνιᾶσι, et νόημα σύνεσιν. *Ex Patris Schedis.* Clericus.

Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Non perceperunt hoc, vt debebant, Graeci interpretes: multo minus vero qui secuti hos sunt Latini. Οἱ νοῆντες sunt οἱ σοφοὶ, et Poëtis, νοήσας, ὁ σοφός. Sic Phocylides eadem elegantia: Οὐδὲν γὰρ νοέσσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες. Vbi ἃ νοέσσιν, est ἃ σοφοί εἰσιν. Mens est. Duo sunt contentionum genera, quorum alterum laudarit sapiens. *Sapiens*, ὁ νοήσας. Vnde νόημα Poëtis toties ἡ σοφία. Hinc illud, ἄ τε φυὴν ἐναλίγκιος ἄ τε νόημα. Fallitur ergo Proclus, qui τὶς subintelligi notat. Nihil familiarius est Poëtis, quam articulum negligere, in eius-

modi:

Ἥ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχετλίη· ἣν οὔτις τήνγε φιλεῖ βροτός, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην, προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ,
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων,

Nam haec bellum exitiosum, et discordiam adauget,
Noxia: nemo hanc amat mortalis, sed necessario
Immortalium consiliis litem colunt molestam.
Alteram vero priorem genuit nox obscura,
Posuit vero eam Saturnius sublimis, in aethere habitans,

14. ἡ μὲν] ἡ κακὴ. δῆριν] μάχην. ὀφέλλει] αὐξάνει. 15. σχετλίη] χαλεπὴ· βαρεῖα. ὅτις] ὁδεὶς. τήν γε] ταύτην. φιλεῖ] ἀγαπᾷ. βροτὸς] θνητὸς ἀνὴρ. 16. ἀθανάτων] θεῶν. βουλῇσιν] ταῖς. ἔριν] φιλονεικίαν. βαρεῖαν] χαλεπήν. 17. τὴν δ' ἑτέρην] τὴν καλὴν. προτέρην] τῷ χρόνῳ· ἐγείνατο] ἐγέννησε. νὺξ] ἡ. ἐρεβεννὴ] ἡ σκοτεινὴ. 18. θῆκε] ἔθηκε· ἐποίησε. μιν] αὐτὴν. Κρονίδης] ὁ Ζεὺς, ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ὑψίζυγος] ὁ ἐν τῷ ὕψει ἔχων τὴν καθέδραν. αἰθέρι] ἐν τῷ. ναίων] οἰκῶν.

14. κακὴν Acad. 17. πρότερον Steph. marg. ἐγείνατον Trinc.

modi: quod cum imitantur Latini, interdum obscuritatem parit. Ita Virgilius:

— — *numero Deus impare gaudet.*

Vult enim ὁ θεός· quo designatur ille de quo agit: ὁ Ἅιδης, nimirum. Ita hic νοήσας, est ὁ σοφὸς, sicut in Theogonia νικήσας est, ὁ νικητὴς, dissimulatione eadem. Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ κάλλον ἄεθλον Ῥεῖα φέρει. nihil elegantius. *Heinsius.*

15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης] Nempe, furiis a Diis immissis aut furiata mente acti. Nihil frequentius, apud *Homerum* et *Hesiodum*, quam homines a Diis in scelera impelli. Vide dicta ad Theog. v. 27. et Scut. 80. *Clericus.*

16. Προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ] Hoc est, *statim post homines natos orta est.* Ἡ εὐφρόνη παρὰ τὸ εὐφρονεῖν διδάσκει. *Guietus.*

18. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης] Tres Graeci interpretes ne ordinem quidem horum verborum perceperunt, qui illa Γαίης ἐν ἐρίζησιν ad Iouem referunt. Antiqui amicitiam ἐν τῇ ἔριδι constituebant, quam ἀγαθὴν Hesiodus dixit. Haec contentio a veteribus Philosophis Φιλία, appellata fuit: quarum alteram mundo καὶ τῷ παντὶ, alteram hominibus tribuebant. Altera est quam ἁρμονίαν τε πάντες dicebant, quam Hesiodus ἐν γαίης ἐρίζησι constituit: altera quam Philosophus lib. Eth. VIII. magis

Γαίης ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι, πολλὸν ἀμείνω.
Ἥ τε καὶ ἀπάλαμνόν περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.
Εἰς ἕτερον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
Πλήσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν,

Terrae in radicibus et inter homines, longe meliorem.
Haec quamuis inertem tamen ad opus excitat.
Alium enim quispiam intuens opere vacans
Diuitem, et ipse festinat arare atque plantare,

19. γαίης] τῆς. ῥίζῃσι] ταῖς ῥίζαις. πολλὸν] πολὺ. ἀμείνω] κρείττω οὖσ᾽ ἄλλης. 20. ἥτε] ἥτις. ἀπάλαμνόν (sic) περ] ἀργὸν ἀκίνητον ὄντα τινά. ἐγείρει] παρακινεῖ. 21. τις] ἄνθρωπος. ἰδὼν] θεασάμενος. ἔργοιο] ἐνεργείας. χατίζων] ἐνδεὴς ὢν· σχολάζοντος. 22. ὃς] ὅτος. σπεύδει] σπεύδάζει. ἀρόμμεναι] ἀρᾶν, ἠδὲ] καὶ.

19. γαίης τ᾽ ἐν codd. Robinsoni omnes, August. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 20. ἀπέλαμον August. Senat. Acad. 21. κατίζων Trinc.

necessariam esse ait, quam est ἡ δικαιοσύνη, Rebus publicis. Notat enim ibi, quosdam existimasse τῇ ὁμονοίᾳ τὴν Φιλίαν constare, quosdam τῇ ἔριδι· Locus elegantissimus est, et qui adscribi meretur, vbi de amicitia disputat. Διαμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς καὶ ὀλίγα· οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν, καὶ τὰς ὁμοίας φίλας· ὅθεν τὸν ὅμοιον φασὶν ὡς τὸν ὅμοιον, καὶ κολοιὸν ποτὶ κολοιὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οἱ δ᾽ ἐξ ἐναντίας, κεραμεῖς πάντας τὰς τοιαύτας ἀλλήλοις φασὶν εἶναι καὶ περὶ αὐτῶν τούτων ἀνωτέρον ἐπιζητοῦσι καὶ φυσικώτερον. Εὐριπίδης μὲν φάσκων, Ἐρᾶν μὲν ὄμβρος γαῖαν ξηραινθεῖσαν, ἐρᾶν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πλησθέντα ὄμβρου, πεσεῖν εἰς γαῖαν· καὶ Ἡράκλειτος, τὸ ἀντίξουν συμφέρον, καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ᾽ ἔριν γίνεσθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τούτοις, ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς. τὸ γὰρ ὅμοιον τοῖς ὁμοίοις ἐφίεσθαι. Interpretibus autem qui verba illa, Γαίης ἐν ῥίζησιν, ad Iouem referunt, non ad τὴν ἔριν, nescio quid in mentem venerit. Sed de his ad ipsos. *Heinsius.*

19. Γαίης τ᾽ ἐν ῥίζησιν] Alii γαίης ἐν ῥίζῃσι, quod placet. *Guietus.*

Καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω] Sic interpretes: *et inter homines longe meliorem alteram.* Scaliger.

21. Χατίζων] Cui abs re otium est. *Guietus.*

22. Ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν] In ἀρόμμεναι sunt duo μ, vt producatur ρο, nam aliter esset breue propter ο; sed

Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων,
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ·
Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι

Domumque recte gubernare: aemulatur enim vicinum vicinus,
Ad diuitias contendentem: bona ergo haec contentio hominibus.
Et figulus figulo succenſet, et fabro faber,
Et mendicus mendico inuidet, et poëta poëtae.
O Perſa, tu vero haec tuo repone in animo:
Neque malis gaudens contentio animum tuum ab opere abducat,

23. εὖ] καλῶς. θέσθαι] ποιῆσαι. ζηλοῖ] μιμεῖται. γείτων] ὁ. 24. ἄφενον] πλοῦτον. σπεύδοντ'] σπουδάζοντα. ἀγαθὴ] ἀντὶ τοῦ ἀγαθῶν αἰτία. ἔρις] φιλονεικία. ἥδε] αὕτη. βροτοῖσι] φθαρτοῖς ἀνθρώποις. 25. κοτέει] ἀγανακτεῖ· φθονεῖ. τέκτονι] ξυλουργῷ. τέκτων] ὁ ξυλουργός. 26. πτωχὸς] πένης. ἀοιδὸς] ποιητὴς· ψάλτης. ἀοιδῷ] ποιητῇ. 27. τεῷ] τῷ σῷ· ἐνικάτθεο) ἐγκατάθου. θυμῷ] ψυχῇ· νοΐ. 28. ἔρις] φιλονεικία. κακόχαρτος] ἡ ἐπὶ τοῖς κακοῖς χαίρουσα. θυμὸν] νοῦν. ἐρύκοι] κωλύοιτο· ἐμποδίζοιτο.

24. βροτοῖσιν Acad. 27. ἐνι κάτθεο Iunt. 2. 28. μὴ δέ Auguſt. Ald.

ſed ſi eſſet ω, non opus eſſet duobus μ. *Scaliger.*

23. Οἶκον τ' εὖ θέσθαι] Τὸ ζηλοῖ hic ſubauditur poſt τὸ εὖ θέσθαι. εἰς γὰρ πλάσιαν τινα πένης τις ἰδὼν ζηλοῖ. ζηλοῖ δὲ etc. *Guietus.*

24. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] Ὁ ἄφενος eſt commune, ſed τὸ ἄφενος eſt Atticiſmus. *Scaliger.*

25. Κοτέει] Haec praua invidia eſt, non laudabilis aemulatio. Itaque ad priorem melius referretur. Sed ordo a Poëtis, vt a Geometris, non eſt exigendus. *Clericus.*

Vir quidam Doctus in Obſeru. Miſc. T. I. V. II. p. 315. pro κεραμεὺς κεραμεῖ legi vult, κεραμεῖ κεραμεὺς κοτέει. contra omnes codd. eam tantum ob cauſam, quia ſic verſum hunc laudat Ariſtoteles. Sed ea cauſa eſt nulla, cum conſtet, veteres aliorum ῥήσεις ſaepe adduxiſſe ita, vt non tam verborum, ordinisque ipſorum, quam ſenſus rationem haberent. *Krebſius.*

27. Ὦ Πέρση, σὺ δὲ] Veteres poſt vocatiuum ponebant σὺ δὲ. *Scaliger.*

Νείκε' ὀπιπτεύοντ', ἀγορῆς ἔπακτὸν ἐόντα.
Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε,
Ὧί τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπητανὸς κατάκειται
Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν,

Lites ſpectantem, concionum auditorem factum.
Cura enim parua eſſe debet litiumque et fori,
Cui non eſt victus domi in annum repoſitus,
Aeſtate collectus, quem terra fert, Cereris munus,

29. νείκε' ὀπιπτεύοντ'] περὶς μόνας φιλονεικίας διατριβόντα. ἀγορῆς] δικαστηρίου φέρε. ἔπακτὸν] ἀκροατήν. ἐόντα] ὑπάρχοντα. 30. ὥρη] φροντὶς. πέλεται] ὑπάρχει. νεικέων] φιλονεικιῶν. ἀγορέων] φλυαριῶν. 31. ᾧτινι] ἐκείνῳ. βίος] ζωὴ τροφὴ. ἔνδον] τῆς οἰκίας. ἐπητανὸς] ἀλαχρίνιος. κατάκειται] κεῖται. 32. ὡραῖος] ἐκ τῶν τεσσάρων ὡρῶν συνηγμένος. τὸν] ὃν. γαῖα] ἡ γῆ. φέρει] νομίζει. Δημήτερος] γῆς. ἀκτὴν] ἐξαίρετον δῶρημα.

29. Νείκε' ὀπιπτεύοντα] Interpretes non ſatis expreſſerunt vim participii ὀπιπτεύοντα, nam ὀπιπτεύειν νείκεα non eſt ſimpliciter *lites ſpectare*, ſed curioſe et anxie conſiderare; vt ii faciunt qui, rebus relictis, ſolas lites attendunt. Sic Iliad. Δ. Τί πτώσσεις, τί δ' ὀπιπτεύεις πολέμοιο γεφύρας; *Quid trepidas, quid anxie aciei intervalla circumſpicis?* Rurſus Iliad. Η. Λάθρῃ ὀπιπτεύσας, *clam attente conſiderans.* Ad quae verba *Euſtathius* docet ὀπιπτεύειν eſſe ἐποπτεύειν καὶ ἐπιτηρεῖν, *introſpicere, et obſeruare.* Denique Odyſſ. Τ. ὀπιπτεύσεις γυναῖκας, interpretatur περιέργως βλέπειν, *curioſe intueri.* Vult autem factum eſſe ab ὄπτω, ex quo ὀπτεύω et per reduplicationem ὀπιπτεύω, vnde παρθενοπίπης, curioſus *virginum obſeruator.* Ex ſchedis paternis *Clericus.*

30. Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη] Quamuis, contra Graecorum Interpretum et plerarumque Editionum auctoritatem, nihil temere mutauerim; tamen, ſi quid mutandum, lubens Aldinam editionem ſequerer, quae ὥρη, cum ſpiritu aſpero, habet; quam etiam *Heinſius*, in minoris formae editione, vna cum vulgata Latina verſione, ſequutus eſt. Senſus eſſet longe praeſtantior; nempe, ei cui victus in annum domi non fuerit repoſitus, breve tempus eſſe, quod litibus impendat. Sic loquitur *Homerus*, Odyſſ. Λ. Ὥρη μὲν πολέων μύθων, ὥρη δὲ καὶ ὕπνου, *tempus quidem eſt multorum ſermonum, tempus vero et ſomni.* Odyſſ. Ξ. Νῦν δ' ὥρη δόρποιο, *nunc tempus eſt coenae.* Ex Schedis paternis. *Clericus.*

32. Δημήτερος ἀκτὴν] Id eſt, ἄλφιτον παρὰ τὸ ἄγνυσθαι ἤγουν ἀλήθεσθαι. Grammatici

Τῷ κεκορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις, σοὶ δ' ἐκέτι δεύτερον ἔσται
Ὧδ' ἔρδειν· ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νεῖκος 35

Quo ſatiatus lites ac rixam moueas
De facultatibus alienis. Tibi vero non amplius licebit
Sic facere: ſed in poſterum dirimamus controuerſiam

33. τῷ] τότε. κε (ſic)] ἐν. κορεσσάμενος (ſic)] ἐμπλησθεὶς· χορτάσας (ſic). δῆριν] μάχην. ὀφέλλοις] ὄφελλε· αὔξανε. 34. κτήμασ'] πράγμασι. ἀλλοτρίοις] ξένοις. 35. ὧδ'] ὅτως. ἔρδειν] ποιεῖν. αὖθι] αὐτόθι. διακρινώμεθα] διαχωρίσωμεν. νεῖκος] τὴν φιλονεικίαν.

33. τῷ κε κορεσσάμενος Auguſt. Iunt. 2. Com.

matici καιρὸν ſeu δῶρον exponunt. Tzetzes ὁ ἀκτὴς male. *Guietus.*

33. Νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις] Οὐχ ὅτι πλέσιός τις ὢν ὀφείλει εἶναι Φιλόδικος, ἀλλ' ἐκ περιουσίας ἐνδείκνυται πρὸς τὸν Πέρσην, ὅτι μόλις πλέσιος ὢν σχολὴν ἄγειν ὤφειλες εἰς τὸ περὶ δίκας διατρίβειν καὶ ἀγοράς· νῦν δὲ ἄπορος ὢν πρὸς τοῖς ἔργοις ἂν μᾶλιςα διάγοις ἀφ' ὧν δύνασαι πορίσασθαι σαυτῷ βίον. *Proclus. Non quod diues litigioſus eſſe debeat; ſed a fortiori demonſtrat Perſae, quod, ſi diues cum fueris, vix debueris litibus et foro vacare, nunc certe, cum pauper ſis, multo magis te in illis operibus occupari decet, vnde tibi ipſi victum poſſis comparare.* Rob.

34. Σοὶ δ' ἐκέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν] Non bene venuſtatem huius formulae, quae hic latet, aſſequuntur magiſtri. Tres enim Graeci interpretes, illud δεύτερον per τὸ πάλιν, vel τὸ ἐκ δευτέρου exponunt, quaſi hoc dicat Poëta, Primo hoc feciſti, non facies ſecundo: ſemel feciſti, non facies iterum. Verum aliud voluit. De quo obiter. Antiqui cum ſtricte aliquem cogerent, vnam conditionem proponebant, cui aſtringebant eum: cum minus cogerent, ſed plus permitterent, ſecundam ſtatuebant, vſitata formula, τῶτο δεύτερον ἔσται: id eſt, ſi primum non placet, licebit et ſecundum. Δεύτερόν ἐςι, nihil aliud eſt quam ἐξέσιν, et potentiam denotat, ſeu licentiam potius. Errarunt igitur, primo cum τὸ ἐςὶ per ſe, hic, ἀντὶ τοῦ ἔξεσι poni exiſtimarunt: ſecundo τὸ δεύτερον, pro πάλιν acceperunt. Mira venuſtate dictum eſt, σοὶ ἐκέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν, pro, σοὶ ἐκ ἔξεσι τῶτο ἔτι καὶ πάλιν ποιεῖν τὸ δεύτερον. ordinem non denotat, ſed licentiam. *Heinſius.*

35. Ὧδ' ἔρδειν] Id eſt, βίον κορέσασθαι, parare diuitias. Ibidem αὖθι, id eſt, πάλιν, rurſus.

Ἰθείῃσι δίκῃσις, αἴτ' ἐκ Διός εἰσιν ἄριστα.
Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ'· ἄλλά τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἳ τὴν δε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι·

Rectis iudiciis, quae ex Ioue sunt optima.
Olim quidem hereditatem diuisimus: alia autem multa
Rapiebas, valde demulcens reges
Donorum appetentes, qui hanc litem volunt iudicasse;

36. Ἰθείῃσι] δικαίαις. δίκῃσις] δικαιοσύναις. 37. ἤδη] πάλαι. κλῆρον] κληρονομίαν. ἐδασσάμεθ'] ἐμερίσαμεν. 38. ἐφόρεις] ἔφερες. μέγα] πολὺ. κυδαίνων] δώροις δεκάζων. βασιλῆας] κριτὰς. 39. δωροφάγους] τοὺς ἐκ τῶν δώρων ζῶντας. δίκην] κρίσιν. δικάσσαι (sic)] κρῖναι.

37. δασσάμεθα Ald. Iunt. I. 2. Trinc. 38. ἐφόρεις Trinc. 39. δικάσσαι B. 699. 731. Ald. δικάσαι Augusti. Acad. Senat.

sus. Refertur ad τὸ ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθα. *Guietus.*

37. Κλῆρον ἐδασσάμεθ'] Patrimonium diuidere, aliter herciscere. vide Festum, et quae ad illum notaui. *Scaliger.*

Ἄλλά τε πολλὰ] Lege: ἀλλὰ τὰ πολλὰ. *Guietus.*

Ἄλλά τε πολλὰ] Omnes Codices habent ἄλλά τε πολλὰ, *alia autem multa*; sed melior est lectio, quam Guietus proposuit, ἀλλὰ τὰ πολλὰ, *sed plurima. Hereditatem*, inquit Hesiodus *diuisimus*, aequaliter scil. *Tu vero ambitu et donis τὰ πολλὰ, maiorem partem rapuisti.* Πολλοὶ sine articulo, *multi*, οἱ πολλοὶ, comparatiuo pene sensu, *maior pars, plurimi.* Rob.

39. Δωροφάγους] Quod, cum, re familiari neglecta, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publice exigerent aliquod donum mercedis loco, et priuatim a litigantibus munera acciperent. Adi quae de Deioce habet *Herodotus* Lib. I. Erant autem aliquando vno in populo plures huiusmodi Reges, vt liquet ex *Homero* Odyss. Θ. vss. 40, et 41. vbi plures Phaeacum Reges memorantur. Erant, nimirum, Iudices, ac Senatores potius quam reges. Vide notata ad Theogoniam v. 85. *Clericus.*

Δωροφάγους] Ita pene Proclus. Βασιλῆας δὲ νῦν τὰς δικαστὰς καὶ τὰς ἄρχοντας λέγει· ἕτω γὰρ αὐτὰς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, ὡς Ὅμηρος. Ἀλλ' ἤτοι βασιλῆες Ἀχαιῶν εἰσὶ καὶ ἄλλοι. *Qui nunc sunt iudices et praefecti, eos vocat reges; ita enim eos nominarunt veteres, vt Homerus. Sed quidem et alii sunt Achiuorum reges.* Sed quod simul notat

Vir

Νήπιοι οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς, 40

Stulti: neque ſciunt quanto plus dimidium ſit toto,

40. νήπιοι] μωροὶ, ἀνοήτοι ὄντες. ἴσασιν] γινώσκουσι. ὅσῳ] μέτρῳ. ἥμισυ] τὸ δικαίου. παντὸς] τὸ ἀδίκου.

40. οὐδ' Auguſt. Acad.

Vir Cl. eiuſmodi iudices δωροφάγας vocari, „quod cum re familiari neglecta, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publice exigerent aliquod donum mercedis loco," id nondum compertum habeo, nec cuius hiſtoriae teſtimonio innititur, ſcio. Contrarium certe inferri poteſt ab his, quae de Deioce habet Herodotus lib I. Πλεύνος δὲ ἀεὶ γινομένε τε ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης, εἰς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, ἔτε καθίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθάπερ πρότερον προκαθίζων ἐδίκαζε, ἔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι· ἐ γὰρ οἱ λυσιτελέειν τῶν ἑωυτε ἐξημελημότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρας δικάζειν. *Quum vero numerus accurrentium ſemper creſceret, vtpote qui intelligerent ſententias ex vero terminari, Deioces animaduertens vniuerſa in ſe vnum incumbere, neque amplius illic conſidere vbi prius praeſidens iudicabat, volebat, neque omnino ſe iudicaturum amplius dixit: ſi quidem non e re ſua eſſe, ſi totum diem, rebus ſuis neglectis, dirimendis aliorum litibus impenderet.* Si vero dona accepiſſet Deioces mercedis loco, vana eſſet de neglectis rebus priuatis querela; et ſi in illis temporibus mos eſſet, vt dona iudicibus publice darentur, haud ſane paſſus eſſet Medorum populus tam iuſtum laudatumque virum mercede ſolita carere. Omnino igitur δωρόφαγοι vocantur iudices, non quod munera publice acciperent, ſed quod donis priuatim acceptis corrupti iuſtitiam peruerterent. *Rob.*

40. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] *Plato* Lib. V. de Republ. hoc praeceptum ingerit auidioribus Magiſtratibus, vt eos coërceat. Sic et III. de Legibus, agens de Regibus Argivorum et Meſſeniorum, qui rapacitate ſe et vniuerſam Graeciam in exitium praecipites dederant: Ἆρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς τὸ ἥμισυ τοῦ παντὸς πολλαχοῦ ἐξὶ πλέον: ὁπόταν ἢ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιώδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τοῦ ἀμέτρου πλέον ἡγήσατο, ἄμεινον ὂν χείρονος: *Numquid illud ideo accidit, quod ignorarent Heſiodum rectiſſime dicere,* dimidium toto *ſaepe* praeſtare? *Quandoquidem damnoſum eſt rem totam accipere, dimidium tantum*

Vol. II. p. 690

1 Suid. in Voc.

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

Neque quam magnum in malua et aſphodelo bonum.

41. οὐδ'] γνώσεσθαι. ὄνειαρ] ὠφέλεια.

41. μετ' ὄνειαρ Iunt. 2.

tantum accipere moderatum eſt. Moderatum vero immodico et immoderato, tanquam potius peiori, antecellit. Ex Schedis paternis. *Clericus.*

Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] Hoc eſt, neſciunt ſatius eſſe iis exiguo lucro, et tenui victu eſſe contentos, adeoque leuiora munera exigere a ciuibus: quam, dum nimium lucrum concupiſcunt, lautiuſque aequo viuunt, bonis omnibus ſpoliare ciues; primum quia pauca exigentes, et modeſte viuentes amorem ciuium ſibi conciliant, cum odio ſint ſecus agentes; deinde quia ex non exhauſtis ciuibus, nimia et ſubita rapacitate, lapſu temporis alia dona accipere poſſunt, quae a penitus ſpoliatis non amplius dantur. Exemplum eius rei nobis ſuppeditat *Cicero* Verrina III. c. 50. *Vt ſi quis villicus*, inquit, *ex ſuo fundo, qui H. S. dena meritaſſet, exciſis arboribus ac venditis, demtis tegulis, inſtrumento, pecore abalienato, domino xx millia nummum pro x miſerit — primo dominus, ignarus incommodi ſui, gaudeat, villicoque delectetur, quod tanto ſibi plus mercedis ex fundo refectum ſit; deinde cum audierit eas res, quibus fundi fructus et cultura continetur, amotas et venditas, ſummo ſupplicio villicum afficiat, et ſecum male actum putet: item Populus Romanus, cum audit pluris decumas vendidiſſe C. Verrem, quam innocentiſſimum hominem cui ille ſucceſſit, C. Sacerdotem; putat ſe bonum in arationibus, fructibuſque ſuis, habuiſſe cuſtodem ac villicum; cum ſenſerit iſtum omne inſtrumentum aratorum, omnia ſubſidia vectigalium vendidiſſe, omnem ſpem poſteritatis auaritia ſua ſuſtuliſſe, arationes et agros vectigales vaſtaſſe, atque exinaniſſe — intelligit ſecum actum eſſe peſſime, iſtum autem ſummo ſupplicio dignum eſſe exiſtimabit.* Nemo non videt hic locum eſſe *Heſiodi* praecepto *dimidium plus toto.* Clericus.

41. Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ] Duos βίους ζῶντας conſtituit Homerus: τοὺς θεοὺς, καὶ τοὺς τεθνηκότας. Cur ἀσφοδελὸν λειμῶνα mortuis tribuat, multum olim diſputarunt veteres, quamquam fruſtra. Nam quod apud Euſtathium legitur hoc fieri, διὰ τὸ πρὸς τὴν σποδὸν ὁμοιόφωνον, et *aſphodelon*, dictam, quaſi σποδέλον, διὰ τὴν τῶν καιομένων νεκρῶν σποδὸν, quid eſt, niſi miſerum Gramma-

tico-

maticorum παραπαιόντων delirium? Recte Ἀσφοδελὸν λειμῶνα illis tribuit, quod extra neceſſitatem vitae huius ſint, nec cura rei familiaris illis impendeat, ſed victu ſimpliciſſimo viuant: qualis ἡ μαλάχη ἢ ἀσφόδελος eſt, quibus ante τὸ ἐπιθυμητικὸν homines viuebant, et ſanctiſſimi quique Philoſophorum poſtea, qui illam in viuendo εὐτέλειαν, quam poëtae βίον ῥᾴϊστον vocant, ſequebantur. Quo Horatius his verbis reſpexit:

Premant Calena falce quibus dedit
Fortuna meſſem: diues et aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce
Diis carus ipſis: quippe ter et quater
Anno reuiſens aequor Atlanticum
Impune: me paſcunt oliuae,
Me cichorea, leueſque maluae.

Hinc mortuis hominibus in tumulo maluam, aſphodelumque ferebant, ne deeſſet illis cibus. Et hoc voluit ſibi Porphyrius in quodam Epigrammate, vbi tumulum his verbis introducit: Νώτῳ μὲν μαλάχην τε καὶ ἀσφόδελον πολύριζον, Κόλπῳ δὲ τὸν δεῖνα ἔχω; id eſt: *Foris quidem maluam aſphodelumque habeo: Intus vero mortuum claudo.* Nam non integros verſus citat Euſtathius, neque ad verbum, quod indicat vox δεῖνα, qua vtimur, vt legum conſulti, voce Titii. Hinc Homerus quoties campum eum deſcribit, quem *Aſphodelum* vocat, his plerumque verbis vtitur: Τῇ περ ῥηΐϛη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισι, id eſt, *Vbi facillima viuendi ratio eſt hominibus.* Opponunt autem poëtae τὸ ῥηΐϛα ζῆν vitae regum et iniuſtorum principum plerumque, καὶ τῇ πολυτελείᾳ ἀδίκῳ. Nam τὸ ῥεῖα ζώειν et διάγειν, pro ſimpliciſſima voluptate ponunt, quae vt longiſſime ab ἐπιθυμητικῇ ſaeculo abeſt: ita maxime ad ἡγεμονικὸν, et priſcam illam vitam accedit. Sic Theocritus de Cyclope ſuo: Οὕτω γᾶν ῥᾳΐϛα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἡμῖν Ὦρχαῖος Πολύφαμος. Heſiodus negat iniuſtos iudices illos, quid ſit τὸ ῥηΐϛα ζῆν ſcire; et per conſequens μαλάχην et ἀσφόδελον ignorare: ex quo tempore Dii viuendi genus, quod ſub ἡγεμονικῷ fuit, ſub ἐπιθυμητικῷ abſcondere coeperunt. Atque haec cauſa eſt, cur Lucanus vitae hanc ſimplicitatem *Deorum munera* vocet, *nondum intellecta*: eodem plane modo cum Heſiodo noſtro lib. v.

— o vitae zuta facultas
Pauperis, auguſtique Lares, et munera nondum
Intellecta Deum! quibus hoc contingere templis
Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
Caeſarea pulſante manu? —

Nec aliter intelligendus ille Claudiani locus, qui viuendi facultatem vulgo eſſe negat. I. in Ruffinum:

Haec

Haec mihi pauperias auguſtior, haec mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quaerit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatae ſatiantur murice veſtes,
Heic radiant flores, et prati viua voluptas
Ingenio variata ſuo. fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris: heic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas tibi perſtrepit aedes:
Heic auium cantus, labentis murmura riui.
Viuitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognouerit vti.
Haec ſi noxa forent, frueremur ſimplice cultu.
Claſſica non fremerent, non ſtridula fraxinus iret,
Non ventus quateret pappes — *Beatos* vocat, quos Homerus μάκαρας, et ῥεῖα ζῶντας. quorum ignotam eſſe ait vitam, ſicut Heſiodus κεκρύφθαι τὸν βίον. Quales nec ii ſunt qui ex iudiciis viuunt, nec ii qui ex bello, ſed nec ii qui ex nauigatione, id eſt, *Mercatura*; quibus omnibus poëtae opponunt τὸ ῥεῖα ζῆν, et τὸ εὐτελὲς, quod ex ἀσφοδέλῳ, et μαλάχῃ percipitur. Quae vita maxime ad illam, quae ſub ἡγεμονικῷ ſuit, accedit. Fuit enim haec opinio eorum, πᾶν τὸ σύμφυτον ἀγαθὸν, πᾶν δὲ τὸ ἐπίκτητον κακὸν εἶναι. *Heinſius.*

Ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ] *Plutarchus* in Conuiuio ſeptem ſapientum: ἀγαθὴ μὲν ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δὲ ὁ ἀνθέρικος: *bona eſt ad edendum malua et dulcis anthericus*; hoc eſt, ſcapus aſphodeli. Frugalitatem hoc verſu commendari idem Scriptor docet; nam poſtquam egit de Epimenidis, eo victu vtentis, diaeta, *Heſiodi* que verſum protulit, ſubiicit: οἴει γὰρ τὸν Ἡσίοδον ἐννοῆσαί τι τοιοῦτον, ἐκ ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ, καὶ πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖν ἡμᾶς; *exiſtimas vero tale quid Heſiodo in mentem veniſſe, ac non potius eum, vt eſt aſſiduus parſimoniae laudator, ad cibos viliſſimos nos, quippe dulciſſimi qui ſint, voluiſſe adhortari?* Tum verba allata ſubiicit. Ceterum quae de Diis, facile viuentibus, et defunctis, qui in Elyſiis campis malua et aſphodelo veſci finguntur, hoc loco, affert *Heinſius*, ſunt ἀπροσδιόνυσα; praeſertim cum numquam is cibus Deorum fuiſſe dicatur. *Ex Schedis paternis.* De Aſphodelo egerat *Heſiodus* in alio Opere, in quo *in Syluis naſci* dixerat, vt docet *Plinius* Lib. XXII. c. 22. vbi et *Alimon* male cum eo confundi oſtendit, qua de re vide et *Claud. Salmaſium*

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο,
Ὥς τέ σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ καταθεῖο, 45

Occultarunt enim Dii victum hominibus.
Facile enim alioqui vel vno die tantum acquisiuisses,
Vt in annum quoque satis haberes, etiam otiosus.
Statimque clauum quidem in fumo poneres,

42. βίον] ζωὴν. 43. ῥηϊδίως] εὐκόλως. κεν] ἂν. ἤματι] ἡμέρᾳ. ἐργάσαιο] ἐνεργήσαις. 44. ἐνιαυτὸν] χρόνον. ἀεργὸν] ἀργὸν. βραδὺν. ἐόντα] ὄντα. 45. αἶψα] ταχέως. κε] ἂν. ὑπὲρ] ἄνω. καταθεῖο] καταθήσαιο.

43. ἐργάσσαιο B. 731. ἐργάσαιο Senat. Acad. 44. ὥστε Auguſt. 45. καταθεῖον Trinc.

maſium Exercit. Plinian. Cap. XI. p. 122. Ed. Vltraiectinae. *Clericus.*

Ἀσφοδέλῳ μέγα ὄνειαρ] Apparet ex hoc veteres ex Aſphodelo comediſſe. *Scaliger.*

42. Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον] Vitam. id eſt, vitae nondum. *Guietus.*

Θεοὶ] Tribuit hic *Heſiodus* omnibus Diis, quod ſexto abhinc verſu ſoli Ioui acceptum refert; quod non raro vnius factum, ad omnes eiusdem generis, vel ordinis referamus. *Ex paternis ſcbedis.* Clericus.

43. Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο, Ὥς τέ σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν] Venuſtiſſimo idiomate οἱ εἰς ἐνιαυτὸν ἔχοντες dicuntur οἱ πλούσιοι, quibus opponebantur οἱ εἰς ἡμέραν ἔχοντες. Herodotus Clione: Οὐ γάρ τοι μέγα πλούσιος μᾶλλον τὸ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐστι, εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. *Heinſius.*

Ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο] Ἐργασίαν φησὶν ἃ γεωργικήν, ἀδ' ἑτέραν τέχνην τινά, ἃ γὰρ ἦσαν, ἀλλὰ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν. *Tzetzes. Per ἐργασίαν intelligit non agriculturam, aliamue quamuis artem, illae enim nondum inuentae erant*, (ante ſcil. illa tempora quibus Iupiter vitam abſconderat) *ſed collectionem frugum* (ſponte naſcentium). Poëta enim loquitur de aurea aetate, de qua infra dicit, καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. *Rob.*

45. Πηδάλιον] Gubernaculum, hoc eſt, non cures neque nauigationem, neque agriculturam. *Scaliger.*

Ὑπὲρ καπνῷ] Ne corrumpatur, putreſcat. πηδάλιον eſt gubernaculum. *Guietus.*

Πη-

Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.
Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε χολωσάμενος φρεσὶν ἦσιν,
Ὅττί μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.

Opera vero boum ceſſarent mulorumque laborioſorum.
Sed Iupiter abſcondit iratus animo ſuo,
Quod eum decepit Prometheus verſutus.

46. ἀπόλοιτο] φθαρείη. [ταλαεργῶν] τῶν ἀθλίων. 47. χολωσάμενος) ὀργισθείς. ἦσιν] ἰδίαις. 48. μιν] αὐτὸν. ἀγκυλόμητις (ſic)] ἢ φρένιμος, ἢ τρεβλὸς τὴν βουλήν.

48. ἐξαπάτησε Auguſt. Acad. ἀγκυλομήτεις Acad. ἀγκυλόμητις Auguſt.

Πηδάλιον ὑπὲρ καπνῷ καταθεῖο] Hoc eſt, vno die piſcatus tantam piſcium copiam caperes, vt diu quieſcere poſſes, atque interea clauum ad focum ſuſpendere. Vide v. 629. De hiſce in Theogonia, v. 440. *Clericus.*

47. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Subintellige βίον e ſuperioribus. *Guietus.*

Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Ope Pandorae, de qua in Introductione noſtra. Quomodo a Fortuna coeperit κεκρύφθαι ὁ βίος, etiam Philoſophi oſtendunt: vt merito Antoninus, Imperator et Philoſophus, τὴν τύχην in vita humana ἀτεκμαρτον dixerit, rem impervestigabilem quae veluti nubem quamdam et caliginem, reliquis rebus, humanis induxit: vt impoſſibile ſit hominem ad finem in re Oeconomica et reliquis, ad quae virtutis opera peruenitur, pertingere inoffenſo gradu. Τίς, dicunt Platonici, ἔτω ταχὺς καὶ ἀσφαλὴς ὁδοιπόρων, ὡς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζων χαράδρᾳ ἀφανεῖ, ἢ χάρακι ἀδήλῳ, ἢ κρημνῷ, ἢ τάφρῳ; τίς δὲ ἔτω κυβερνήτης ἀγαθὸς καὶ εὔσοχος, ὡς ἀπείρατος διελθεῖν ἄνευ κλύδωνος καὶ ζάλης, καὶ πνευμάτων ἐμβολῆς, καὶ ἀέρος τεταραγμένου; Itaque concludunt: virtutem quidem per ſe certam eſſe, ſed in lubrica et incerta materia verſari, cauſa ſceleſtae illius veneficae, qua[illegible] ebria anu conferunt: e[illegible] reuera χρῆμα τυφλὸν, [illegible] ἀσάθμητον, et μάλυμμά τι καὶ κρύψις τῆς εὐπορίας, quae totam vitam poſſidet, ac ne quidem nobis, qui minima ſperamus, certi quid relinquit. In Academiis ſaepe, more Graecorum, τρίβων καὶ πώγων ſufficiunt; praeclara contra ingenia, et quos nihil peius habet, quam quod quicquam Fortunae debere cogunturper omnem vitam τῇ βελτίσῃ πενίᾳ προσφιλέσιν. *Heinſius.*

48. Ἐξαπάτησε Προμηθεὺς] Vide Theogoniam v. 521. *et ſqq.* et quae illic notata. *Clericus.*

49. Κήδεα

Τὔνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δὲ πῦρ· τὸ μὲν αὖθις ἐΰς παῖς Ἰαπετοῖο
Ἔκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς πάρα μητιόεντος
Ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδώς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας,
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι.

Quocirca hominibus machinatus est triſtia mala.
Abſcondit vero ignem: quem rurſus egregius Iapeti filius
Surripuit ad hominum vſum Ioue a conſulto
In caua ferula, fallens Iouem fulminibus gaudentem.
Huncque indignatus affatus eſt nubes cogens Iupiter:
Iapetionide omnium maxime verſute,
Gaudes ignem furatus, quodque animum meum deceperis?
Tam tibi ipſi magnum erit malum, quam poſteris.

49. τὕνεκ'] διὰ τοῦτο. ἐμήσατο] ἐβουλεύσατο. κήδεα λυγρὰ] βουλεύματα χαλεπὰ. 50. κρύψε] ἔκρυψε. τὸ] τοῦτο. αὖθις] πάλιν. ἐΰς] ὁ καλὸς. παῖς] παῖς. 51. μητιόεντος] βουλευτικοῦ. 52. τερπικέραυνον] τὸν τρέποντα τὰς κεραυνὰς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους. 53. τόνδε (ſic)] πρὸς τοῦτον. χολωσάμενος] ὀργι- [illegible] προσέφη] εἶπε. νεφεληγερέτα] ὁ τὰς νεφέλας συνάγων. 54. Ἰαπε- [illegible] υἱὲ τοῦ Ἰαπετοῦ. πάντων] ἀνθρώπων. πέρι] περισσότερον. μήδεα] [illegible] τα. εἰδὼς] γινώσκων. 55. χαίρεις] εὐφραίνῃ. ἐμὰς φρένας] τὸν [illegible] ἐμὸν νοῦν. ἠπεροπεύσας] ἀπατήσας. 56. μέγα πῆμα] μεγάλη βλάβη. ἐσσομένοισι] μέλλουσι.

51. Διὸς etc. Iunt. 1. habet finem verſ. 59. παρὰ Auguſt. 53. τόνδε Auguſt. 55. χαίρεις Iunt. 1. 2. ὑπεροπεύσας Coiſl. ἠπεροπτεύσας Acad. 56. ἐσσομένοισιν Acad.

49. Κήδεα λυγρὰ] Hoc eſt, φροντίδας curas. *Guietus.*

52. Τερπικέραυνον] Nonnulli, teſte Moſchopulo, hanc vocem expoſuerunt *torquentem fulmen*, ſiue *hoſtes fulmine ſubuertentem*, facta Metatheſi τῆς ῥ in τῷ τρέπειν. Sed perperam. *Rob.*

56. Πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν] Multum ſaepenumero errarunt viri magni, quod in Graecorum Poëtarum ſcriptis non diſtinguerent epitheta quae κατὰ παρέλκον ponuntur, ab iis quae δεόντως, et ex ſenſu pendent. Nec propterea a ſummis huius aeui viris Homerus reprehendi debuerat, quod Achillem lachrymantem πόδας ὠκὺν fecit. Eſt enim illud πλεοναζον, et quod Achillem comitatur κατὰ παρολκὴν, non ἐκ δέοντος. Sic,

Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ὣς ἔφατ' ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Ipsis namque pro igni dabo malum, quo omnes
Oblectent animum, suum malum vehementer amantes.
Sic ait: risitque pater hominumque Deorumque.

57. τοῖςδ' (sic)] τότοις. ᾧ] ᾧτινι κακῷ. κεν] ἂν. ἅπαντες] ἄνθρωποι. 58. τέρπωνται] χαίρωσι. θυμὸν] ψυχὴν. ἑὸν] ἴδιον. ἀμφαγαπῶντες] φιλοῦντες. 59. ὣς] ὅτως. ἔφατ'] εἶπε. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε] ὁ Ζεῦς.

57. τοῖςδ' Augusti. 58. Τέρπωνται Ald. Iunt. 1. 2. 59. Ὡς male in Cler. ed. edebatur pro Ὣς. ἐγέλασε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ne longe exempla petamus, Poëta Iliad. III. Menelai manum παχείαν dixit ἐκ δέοντος: in Odyssea Penelopes κατὰ παρέλκον, et vt antiqui loquebantur, κατὰ ἀκυρολεξίαν. Eodem modo noster in Clypeo ἄνδρας ἀλφησὰς, κατὰ παρολκήν. Ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν Ἀνδράσι τ' ἀλφησῆσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ. Hoc loco ἐκ δέοντος. Ita vt ex hac voce magna pars Mythologiae huius pendeat, quam nos libro singulari primi eruimus. Dedit, inquit, Pandoram, maximum obstaculum iis hominibus, qui circa inuestigationem rerum necessariarum versantur. *Heinsius.*

56. Σοὶ δ' αὐτῷ μέγα πῆμα] Idem pene de Paride saepius Homerus. Il. Γ, 50. seqq.

Πατρί τε σῷ μέγα πῆμα πολῆί τε, παντί τε δήμῳ,
Δυσμενέσιν μὲν χάρμα, κατηφείην δέ σοι αὐτῷ.

Et rursus Z, 283.

Μέγα γάρ μιν Ὀλύμπιος ἔτρεφε πῆμα
Τρωσί τε, καὶ Πριάμῳ μεγαλήτορι, τοῖό τε παισίν. *Rob.*

58. Ἀμφαγαπῶντες] *Vehementer amantes.* Ita verto, non vt aliqui interpretes, simpliciter, *amplectentes.* [redacted] chius tamen Ἀμφαγαπ[redacted] ἀσπαζόμενοι. Languidius dictum de Pandora, quam omnes dii amabilem effinxerant. Et Moschopulus, Περιθάλπουτες, περισσῶς ἀγαπῶντες τὸ ἑὸν κακόν. *Rob.*

59. Ἐκ δ' ἐγέλασσε] *Moschopulus* interpretatur de effuso risu; nam irascitur quidem contemtus, sed ridet, si sciat se facile vltionem sumturum. *Tzetzes* vult esse *subridere.* Sic sane *Virgilius* Mezentium indignantem inducit Aeneid. XI. *Ad quem subridens, mista Mezentius ira.* Vtroque modo verbum ἐκγελᾶν interpretatur *Eustathius* apud

Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν,
Καὶ σθένος, ἀθανάταις δὲ θεῇς εἰς ὦπα ἐίσκειν

Vulcanum vero inclytum iuſſit quam celerrime
Terram aqua miſcere, hominiſque indere vocem,
Et robur, immortalibus vero Deabus facie ſimilem reddere

60. ἐκέλευσε] προσέταξε. περικλυτὸν] ἔνδοξον. ὅττι] λίαν. τάχιστα] ταχίως.
61. γαῖαν] γῆν. ὕδει] ὕδατι. φύρειν] μιγνύειν. θέμεν] θεῖναι. αὐδὴν] φωνὴν· τὰ φωνητικὰ ὄργανα. 62. σθένος] δύναμιν. ὦπα] ὄψιν. ἐίσκειν] ὁμοιῶν.

62. ἀθανάτης δὲ θεῇς Acad. Ald. Iunt. 1. 2.

apud *Homerum* τὸ ἐξ ἐπιπολῆς γελᾷν, ἢ τὸ προφανῶς γελᾷν. *Ex ſchedis paternis.* Clericus.

Ἐκ δ' ἐγέλασσε] Origenes hunc verſum citans pro ἐγέλασσε habet ἐτέλεσσε, quam nonnulli *) meliorem eſſe lectionem exiſtimant, vtpote conuenientiorem Ioui tunc temporis iraſcenti — — Τὸν δὲ χολωσάμενος. Sed venuſtior eſt ſententia Scholiaſtae: Θυμᾶται μὲν περιφρονούμενος, γελᾷ δὲ πάλιν τῇ ἐλπίδι τῆς τιμωρίας. *Iraſcitur quidem contemtui habitus, ridet vero, ſi vltionem ſperauerit.* Saepiſſime quidem riſus cum contrariis affectibus coniungitur; in cuius exemplum apte ſatis Mezentium Virgilianum adducit Clericus,

Ad quem ſubridens miſta Mezentius ira.

Homerus etiam Andromachen inducit Il. Z. δακρυόεν γελάσασαν. De impiis hominibus dicunt S. Scripturae, quod, *ſedens in coelis ridebit, deus ſubſannabit eos.* Et Miltonus noſtras de angelis rebellibus

Mighty father, thou thy foes
Iuſtly haſt in deriſion, and ſecure
Laugh'ſt at their vain deſigns, and tumults vain.

His rationibus inductus τὸ ἐγέλασσε veram eſſe lectionem cenſeo. Venuſtior certe eſt, eique omnes codices patrocinantur. Alios etiam Heſiodi verſus haud ſatis accurate citauit Origenes, labenti forſan memoriae conſiſus, vnde licet coniicere, in hunc etiam verſum errorem irrepſiſſe. *Rob.*

62. Καὶ σθένος] Id eſt, ψυχήν. Ibid. ἐίσκειν μεταβατικῶς. *Guierus.*

Ἀθαν. δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐίσκειν] Ita Homerus de Helena Il. Γ,

Αἰνῶς δ' ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν. *Rob.*

(*) Vid. Obſeruatt. Miſcell. T. I. V. II. p. 315.)

Παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνην
Ἔργα διδασκήσαι, πολυδαίδαλον ἰστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν Ἀφροδίτην, 65
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας.
Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ἑρμείην ἤνωγε διάκτορον Ἀργεϊφόντην.
Ὣς ἔφαθ', οἱ δ' ἐπίθοντο Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι.

Virginis pulcram formam peramabilem: at Mineruam
Opera docere, ingenioſe telam texere:
Et venuſtatem circumfundere capiti auream Venerem,
Et deſiderium vehemens, et ornandi corporis curam.
Indere vero impudentem mentem, et fallaces mores
Mercurium iuſſit nuncium Argicidam.
Sic dixit. illi autem obtemperarunt Ioui Saturnio regi.

63. εἶδος] κατὰ. ἐπήρατον] ἐπέρατον. ἐπιθυμητὸν. αὐτὰρ] δὲ. 64. διδάσκησαι] διδάξαι. πολυδαίδαλον] λέγει πολυποίκιλον. 65. ἀμφιχέαι] ἐπιθεῖναι. χρυσῆν Ἀφροδίτην] ἐκάλυψε. 66. πόθον ἀργαλέον] ἐπιθυμίαν λυπηρὰν. γυιοκόρους] τὰ μέλη κοσμούσας. εἰς κόρον ἐσθιούσας. μελεδῶνας] φροντίδας. 67. θέμεν] θεῖναι. κύνεον] κυνικὸν. ἐπίκλοπον] κλεπτικὸν. 68. ἤνωγε] ἐκέλευσε. διάκτορον] ὑψηλόφωνον. Ἀργεϊφόντην] τὸν φονεύσαντα τὸν Ἄργον· ἢ τὸν λαμπρὰ τοῖς ἀνθρώποις δεικνύοντα· ἀργὸν γὰρ τὸ λαμπρόν. 69. ὣς] οὕτως. ἔφαθ'] εἶπε. ἐπίθοντο] ἐπήκουσαν. Κρονίωνι] υἱῷ τῷ Κρόνου. ἄνακτι] βασιλεῖ.

63. παρθενικαῖς Codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. παρθενικῆς legit Mſ. Palat. cuius var. lect. Schrenel. commemorat et in gloſſa habet παρθένε. 65. χρυσὴν Ald. 66. γυιοκόρους Ald. 69. ἔφατ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ.

63. Παρθενικαῖς] Leg. Παρθενικῆς. *Guietus.*

65. Καὶ χάριν ἀμφιχέαι] Pulchritudo Veneris donum eſſe dicitur a Poëtis. Homer. Il. Γ, 54. ſeqq.

Οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης
Ἣ τε κόμη τό τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης.

Et, Il. Ξ, 215. ff. in Veneris cingulo iſtiusmodi oblectamenta incluſa eſſe dicuntur.

— — Ἐνθάδε οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο·
Ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς
Πάρφασις, ἥ τ' ἔκλεψε νόον πυκάπερ φρονεόντων.
Rob.

66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Παρὰ τὸ κείρειν τὰ γυῖα. An γυιοβόρους? *Guietus.*

67. Κυνέον τε νόον] Hoc eſt, ἀναιδῆ. Homer. κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κυνοπὶς, etc. *Guietus.*

71. Παρ-

Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βυλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.
Ἀμφὶ δέ οἱ Χάριτές τε θεαὶ, καὶ πότνια Πειθὼ
Ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ· ἀμφὶ δὲ τήνγε
Ὧραι καλλίκομοι ςέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Moxque ex terra finxit inclytus Vulcanus
Virgini verecundae similem, Iouis consiliis.
Cinxit vero et ornauit Dea caesia Minerua.
Circum etiam Charitesque Deae, et veneranda Suada,
Monilia aurea imposuerunt corpori: illam porro
Horae pulcricomae coronarunt floribus vernis.

70. αὐτίκα] συντόμως. γαίης] γῆς. πλάσσε] ἔπλασε. κλυτὸς] ἐνδοξος. Ἀμφιγυήεις (sic)] χωλὸς. ὁ βεβλαμένος (sic) τὰ γυῖα. 71. αἰδοίῃ] εὐλαβεῖ. ἴκελον] ὅμοιον. βυλὰς] βυλεύματα. 72. ζῶσε] ἔζωσε. κόσμησε] ἐκόσμησε· ἐκαλλώπισε· γλαυκῶπις] ἡ γλαυκὰς ἔχουσα ὀφθαλμούς. 73. ἀμφὶ] περὶ. οἱ] αὐτῇ. Χάριτες] αἱ. πότνια] σεβασμία. 74. ὅρμους] περιτραχηλίους κόσμους. χροΐ] τῷ σώματι. τήνγε] αὐτὴν. 75. καλλίκομοι] ὡραῖαι. ςέφον] ἔστεφον. ἐκόσμουν. ἐστεφάνουν.

70. Ἀμφιγυήεις Auguſt. 71. ἴκελον Ald. 73. πότνια Trinc.

71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Subintellige ποίημα, πλάσμα. ἴκελόν τι πλάσμα, ἴνδαλμα, εἴδωλον. *Idem.*

Κρονίδεω διὰ βυλὰς] Cum prolatis Iouis mandatis, poſtea dixiſſet Deos πιθέσθαι Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι, non opus erat haec addere. Nec addita fuiſſent, vti nec innumera alia quae paſſim obuia, niſi commode verſus menſuram impleuiſſent. Attamen et tertia repetitio occurrit. v. 79. Confer et vſſ. 72 et 76. *Clericus.*

75. Ὧραι καλλίκομοι ςέφον] Ita Venerem inducit Homerus ab Horis ornatam.

Τὴν δὲ χρυσάμπυκες Ὧραι
Δέξαντ' ἀσπασίως, περὶ δ' ἄμβροτα εἵματα ἕσσαν.
Κρατὶ δ' ἐπ' ἀθανάτῳ ςεφάνην εὔτυκτον ἔθηκαν,
Καλὴν, χρυσείην· ἐν δὲ τρητοῖσι λοβοῖσιν
Ἄνθεμ' ὀρειχάλκου, χρυσοῖό τε τιμήεντος·
Δειρῇ δ' ἀμφ' ἁπαλῇ, καὶ ςήθεσιν ἀργυφέοισιν
Ὅρμοισι χρυσέοισιν ἐκόσμεον, οἷσι περ αὐταὶ
Ὧραι ἐκόσμηθεν χρυσάμπυκες, ὁππότ' ἴοιεν
Ἐς χορὸν ἱμερόεντα θεῶν, καὶ δώματα πατρός.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ πάντα περὶ χροῒ κόσμον ἔθηκαν
Ἦγον ἐς ἀθανάτους. Hymn. in Vener. *Rob.*

Πάντα δὲ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη,
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Τεῦξε, Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου. ἐν δ' ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κήρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν,
Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον. Οὐδ' Ἐπιμηθεὺς
Ἐφράσατ' ὥς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς, μήποτε δῶρον

Omnem vero illius corpori ornatum adaptauit Pallas Minerua.
At in pectore illi nuncius Argicida
Mendacia blandosque sermones, et dolosos mores
Condidit, Iouis consilio tonantis. sed nomen illi
Imposuit Deorum praeco. appellauit autem mulierem hancce
Pandoram: quia omnes coelestium domorum incolae
Donum contulerunt, detrimentum hominibus industriis.
At postquam dolum pernicioſum ineuitabilem absoluit,
Ad Epimethea misit pater inclytum Argicidam
Munus ferentem Deorum celerem nuncium. Neque Epimetheus
Cogitauit quod illi praecepisset Prometheus, ne quando munus

76. οἱ] αὐτῇ. κόσμον] καλλωπισμὸν. Παλλὰς] κινητικὴ. 77. οἱ] αὐτῇ. διάκτορος] ὑψηλόφωνος. 78. ψεύδεα] ψεύδη. αἱμυλίους] ἀπατηλοὺς. 79. τεῦξε] ἔθηκε· κατεσκεύασε. Διὸς] τῷ. βουλῇσι] βουλαῖς. βαρυκτύπου] τῷ βαρέως κτυπῶντος ἐν τῷ ἀέρι. 80. θῆκε] ἔθηκε. θεῶν κήρυξ] ὁ Ἑρμῆς. ὀνόμηνε] ὠνόμασε. 81. ὀλύμπια δώματ'] ἀερίους οἴκους. ἔχοντες] οἰκοῦντες. 82. πῆμ'] βλάβην. ἀλφηστῆσιν] ἐφευρεταῖς. 83. αὐτὰρ]. δὲ. αἰπὺν] χαλεπὸν. ἀμήχανον] κακομήχανον. ἐξετέλεσεν (sic)] ἐτελείωσε. 84. πέμπε] ἔπεμπε. πατὴρ] ὁ Ζεὺς. κλυτὸν] ἔνδοξον. 85. ἄγοντα] φέροντα. ταχὺν] σύντομον. ἄγγελον] μηνυτὴν. 86. ἐφράσατ'] ἐνόησε. ὥς] καθὰ. οἱ] αὐτῷ. ἔειπε] εἶπε.

80. ὠνόμησε B. 60. ὀνόμηνε Ald. τὴν Auguſt. 82. Λῶρον Ald. πῇ μ' Ald. Trinc. 83. ἐπὶ Ald. Trinc. Acad. a manu prima. ἐξετέλεσεν Auguſt. 85. ἄγοντα· θεῶν Acad. ἄγοντα, θεῶν Proclus, Heinſ. Steph. 86. ἔοικε Iunt. 1. 2.

82. Δόλον αἰπὺν] Arduum, difficilem. *Guietus.*

Δέξασθαι παὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν
Ἐξοπίσω, μήπως τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰρ ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.
Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Νόσφιν ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀργαλέων, αἵτ' ἀνδράσι κῆρας ἔδωκαν.

Susciperet a Ioue Olympio, sed remitteret
Retro; necubi mali quidpiam mortalibus eueniret.
Verum ille recepto eo, cum iam malum haberet, sensit.
Prius namque in terra viuebant homines
Et sine malis, et sine difficili labore,
Morbisque molestis, qui hominibus senectam afferunt.

87. παὰ] παρὰ. Ζηνὸς] Διὸς. Ὀλυμπίου] ἐρανίου. 88. ἐξοπίσω] ὄπισθεν. μήπως] ἵνα. θνητοῖσι] φθαρτοῖς. 89. αὐτὰρ] δὲ. ὁ (sic)] ὅτος. 90. πρὶν] πρότερον. ζώεσκον] ἦζον. χθονὶ] γῇ. φῦλ'] φῦλα γένη. 91. νόσφιν] χωρὶς. ἄτερ] χωρὶς. 92. νούσων] ἀῤῥωστιῶν. ἀργαλέων] λυπηρῶν. κῆρας (sic)] θανάτους.

89. ὁ Augusti. Ald. εἶχε νόησε Trinc. Com. Heins. atque ita edidit Rob., vulgo ἔτερε κακῶν, vt etiam in cod. Augusti. legitur. 92. κῆρας B. 60. 731. Coisl. Augusti. Acad. ἔδωκαν sunt. 2.

91. Νόσφιν ἄτερ κακῶν] Haec quidem falsa sunt, sed minime ἐτύμοισιν ὁμοῖα, quod tamen a Poëta obseruatum oportuisset. Nam ne dicam fingi non debuisse humanum genus antiquius mulieribus, qui homines describi poterant malis carentes, iis temporibus quibus Dii ipsi tot aerumnas perpessi sunt? Notum est facinus Saturni erga Coelum, notum item bellum Iouis cum Saturno, de quibus in Theogonia. *Clericus.*

92. Αἱ τ' ἀνδράσι κῆρας ἔδωκαν] Codices Bodlei. 7. et 60., codex Coislinianus et Scholiastae veteres legunt κῆρας, quam tamen veram esse lectionem non existimo, quoniam versus qui infra sequitur Αἶψα γὰρ — — καταγηράσκουσι, ad ipsum hoc κῆρας ἔδωκαν manifestissime respicit. Praeterea per τὸ κῆρας longe elegantior sensus efficitur. Morbi afferunt *mortem* tritissima est obseruatio. Figurata magis et arguta est sententia, quae dicit, *Morbi afferunt senectutem*, imbecillitatem nempe et incommoda senectutis. Idem infra dicit Hesiodus de mala vxore, quod hic de morbis;

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ
λῇζετ' ἄμεινον

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθῳ μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα

Statim enim in afflictione mortales conſeneſcunt.
Sed mulier manibus yaſis magnum operculum cum dimouiſſet,

93. αἶψα] ταχέως. βροτοὶ] οἱ ἄνθρωποι. καταγηράσκουσι] γηραιοὶ γίνονται. 94. χείρεσσι] χερσὶ. πῶμ'] σκέπην. ἀφελοῦσα] ἐκβαλοῦσα.

93. βροτοὶ Iunt. π. 2. καταγηράσκουσιν Senat.

Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς ἐ ῥίγιον ἄλλο
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὖει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.

Porro, per τὸ γῆρας diſtinguuntur infelices poſteriorum ſaeculorum homines ab iis, qui in aurea illa aetate vixerunt. De illis enim dicitur infra 112. ſs.

Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀιζύος· ἐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν Rob.

Vir quidam doctus in Obſeru. Miſc. T. I. V. II. p. 316. pro γῆρας ex Origene κῆρας legendum, ſequentemque verſum delendum cenſet. In quo aſſentientem ſibi habet alium virum doctum, qui l. c. tradit, in antiquo codice κῆρας legi, ſequentemque verſum deſiderari. Sed ad haec regeſtitur T. I. V. III. p. 77. earundum Obſeruu. facilius creditu eſſe oſcitantes librarios κ pro γ poſuiſſe, quam vt ſcriberent γ pro κ, et poſtea integrum verſum de ſuo addidiſſe. *Krebs.*

93. Plutarchus de Aud. Poëtis obſeruat vocem κακότητος interdum ſignificare κακίαν καὶ μοχθηρίαν ψυχῆς, *malitiam prauitatemque animi*, quod confirmat illo Heſiodeo Ἐργ. 287, interdum autem κάκωσιν ἢ δύσυχίαν, *calamitatem et miſeriam*, in quam rem adducit hunc ipſum Heſiodi verſum, ita tamen, vt Homero transſcribat. Et legitur ſane apud Homer. Odyſſ. Τ, 360. *Krebs.*

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθῳ μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἔσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά] Id eſt, λύπας, πάθη. Ὕστερον πρότερον. Ordo ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ, ἐσκέδασε δὲ ἀφελοῦσα μέγα πῶμα πίθου. ἐσκέδασε an *excuſſit*? ſubintellige operculum. *Guierus.*

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι] Fallantur, qui, vt hinc interpretationem ſuam allegoricam confirment, τὸ γυνὴ, συλληπτικῶς accipere videntur, et ad vniuerſum mulierum genus referunt: cum ſimplici-

et

Ἐσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά. 95
Μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι

Diſperſit; hominibus autem immiſit curas graues.
Sola vero illic ſpes in non fracta pyxide

95. ἐσκέδασ'] ἐσκόρπισεν. ἐμίσησε. ἐμήσατο] ἐβαλεύσατο. μήδεα (ſic)] βουλεύματα. λυγρὰ] χαλεπὰ. 96. μούνη] μόνη. ἀῤῥήκτοισι] ευῤῥεοῖς· (ſic) ἀσφαλέσι. δόμοισιν] οἴκοις.

95. μήδεα Auguſt. 96. δόμοισιν Acad. Senat.

ter ἀντονομαζικῶς ponatur: nihil enim hic plus eſt, quam Πανδῶρα in praecedentibus. *Heinſius.*

96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Fruſtra fuerunt viri docti, qui huius loquutionis rationem alibi quaeſiuerunt, quam in Lingua Phoenicia. Hoc voluit *Heſiodus*, in interiore parte pyxidis, quae aperta quidem, ſed fracta non erat; ita vt, operculo iterum impoſito, nihil ex ea poſſet per rimam elabi; in interiore, inquam, parte pyxidis, remanſiſſe ſpem. Vocauit autem interiorem eam partem δόμας, vt Phoenices vocabant בית *beth*, ſeu *domum*, interiora cuiuſuis vaſis, vnde מבית *mibbeth* ſignificat *intrinſecus*. Antiquiſſimi Graeci, et Boeoti praeſertim, multa habebant Phoeniciis ſimilia, vt paſſim ad Theogoniam oſtendimus; quod dudum doctiſſimi viri animaduerterunt. *Clericus.*

Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Non potuit concoquere Seleucus antiquus magiſter, qui a Proclo citatur, πίθον ab Heſiodo δόμον vocari: reſcripſit igitur ἐν ἀῤῥήκτοισι πίθοισι. Sed loquendi rationem non intellexit. Locum, in quo ante nuptiarum tempus puellae ſolent παρθενεύεσθαι, δόμον et οἶκον Heſiodus vocavit, quod et infra oſtendimus. Homerus: μυχὸν δόμας et μυχὸν θαλάμας poſuit, pro δόμῳ et θαλάμῳ, idem enim illis eſt δόμος et θάλαμος: quia pars intima erat. Euſtathius ad Odyſſ. Γ. Ὅτι αἴθουσαν ὡς ἐν Ἰλιάδι, ἔτω καὶ ὧδε λέγει τὴν ἐξωτάτω ἐν μεγάροις οἴκησιν, τὴν εὐθὺς μετὰ τὴν αὐλὴν ὥσπερ τὸν ἐνδοτάτω θάλαμον, καὶ μυχὸν παρὰ δόμας. Heſi. infra: Ἥ τε δόμων ἔντοσθεν φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνῃ Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης, de virgine. Omnes autem virtutes et affectiones τὰς μάλιστα καθαρευούσας Poëtae virgines faciunt. Atque haec cauſa eſt cur Heſiodus, reliquis omnibus malis e vaſe volantibus, ſolam Spem dicat tamquam καθαρεύουσαν, μίμνειν ἐν δόμοισι. Elegantiſſima loquendi ratio: quae ab eo quod ſequitur ſatis confirmatur, ἠδὲ θύραζε Ἔξέπτη. *Heinſius.*

Ἔνδον ἔμιμνε πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
† Αἰγιόχου βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται. 100
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ

Intus manſit, dolii ſub labris, neque foras
Euolauit: prius enim iniecit operculum dolii,
† Aegiochi conſilio Iouis nubes cogentis.
Alia vero innumera mala inter homines errant.
Plena enim terra eſt malis, plenumque mare.
Morbi autem hominibus tam interdiu quam noctu,

97. θύραζε] ἔξω τῆς θύρας. 98. ἐξέπτη] ἐξέβη· ἐξεπήδησε. πρόσθεν] πρότερον. ἐπέβαλε (ſic)] ἐπέθηκε. πῶμα] ἐπίπασμα. 99. Αἰγιόχου] τοῦ τὴν αἰγίδα φορέοντος. βουλῇσι] βουλαῖς. νεφεληγερέταο] τοῦ τὰς νεφέλας ἀγείροντος. 100. μυρία] ἀναρίθμητα (ſic). λυγρὰ] κακὰ. ἀλάληται] πλανῶνται. 101. πλείη] πλήρης. bis. γαῖα] γῆ. 102. νοῦσοι] νόσοι. ἐφ' ἡμέρῃ] ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ. ἠδ'] καὶ.

97. ἔμεινε B. 60. 699. 731. Auguſt. Acad. χείλεσι Ald. 98. ἐπίβαλε Auguſt. 100. Ἄλλα Iunt. 2. 102. ἐφ' ἡμέρῃ. αἱ δ' B. 731. αἱ ἐπὶ Acad.

97. Πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν] Πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν, et ἔνδον, idem eſt: nam ὑποχειλὲς minus eſt quam ἐπιχειλές, quod tamen τῷ πεπληρωμένῳ opponitur, cum ad ipſum vas refertur. Et ἐπιχειλὲς menſura quaedam erat non plena: quo alluſit Comicus Ἵππ. Ὃς ἐποίησε τὴν πόλιν ἡμῶν μεσὴν, εὐρὼν ἐπιχειλῆ. Heſychius ἐπιχειλές, τὸ ἐλλιπές. Sicut autem illa quae ἐν θαλάμῳ ſunt, longiſſime a foribus abſunt; ſic τὰ ὑπὸ χείλεσιν ὄντα, longiſſime a vaſis orificio. *Heinſius.*

98. Ἐπέμβαλε] Παυδώρη ſcilicet. *Guietus.*

99. Αἰγιόχου βουλῇσι] Hic verſus Heinſio inducendus videtur. vide eius notas. *Guietus.*

Αἰγιόχου βουλῇσι] Mirum eſt quod hic nobis accidit. Libere κατὰ τὸν Ἀρίσταρχον verſum hunc inducendum iudicaueramus. Hanc ſententiam noſtram Plutarchi calculo confirmari deprehendimus; qui in conſolatione ad Apollonium, vbi totum hunc locum adducit, ſolum hunc verſum praetermittit, vel vt νοθευόντα, vel vt ignotum omnino tum temporis. *Heinſius.*

102. Graeuius corrigit ἐφήμεροι, ſine idonea cauſa — Satis enim conſtat, veteres ſaepiſſime aliorum locos laudaſſe ita, vt memoria ſuggeſſerit,

Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ· ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητίετα Ζεύς.
Οὕτως ὅττι πῃ ἐστὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.
Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
Εὖ καὶ ἐπισταμένως· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι,
Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν·
Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,

Vltro oberrant, mala mortalibus ferentes
Tacite: nam vocem exemit prudens Iupiter.
Sic nequaquam licet Iouis decretum euitare.
Ceterum si voles, alium tibi sermonem paucis expediam
Belle ac scienter: tu vero praecordiis infige tuis.
Vt simul nati sunt Dii mortalesque homines,
Aureum primo genus variis linguis loquentium hominum
Dii fecerunt coelestium domorum incolae.
Et ii quidem sub Saturno erant, cum in coelo regnaret:
Et vt Dii viuebant, securo animo praediti,

103. αὐτόματοι] αὐτοκίνητοι. φοιτῶσι] ἔρχονται συνεχῶς. 104. σιγῇ] σὺν σιωπῇ. ἐξείλετο] ἀφείλετο· ἐστέρησε. μητίετα] βουλευτικὸς. 105. ὅττως] τόσον. ὅττι πῃ] ὁδαμῶς. νόον] νοῦν. ἐξαλέασθαι] ἐκφυγεῖν. 106. τοι] σοι. ἐκκορυφώσω] ἐξ ἀρχῆς λέξω. 107. εὖ] καλῶς. ἐπισταμένως] φρονίμως. ἐπιστατικῶς. βάλλεο] βάλλε. σῇσιν] σαῖς. 108. ὡς] ὡσὐτι, ὅτι. ὁμόθεν] ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους. γεγάασι] ἐγένοντο. 109. χρύσεον] χρυσοῦν. πρώτιστα] πρῶτον. 110. ποίησαν] ἐποίησαν. 111. ἐπὶ Κρόνου] ἐπὶ τοῦ καιροῦ (sic). 112. ὅτε (sic)] καθὰ. ἔζωον] ἔζων. ἀκηδέα] ἄλυπον· ἀφρόντιστον.

103. φυτῶσι Iunt. 2. 106. δὲ θέλεις Iunt. 1. 2. τι Iunt. 1. 2. 112. Ὅτε Augustan. θεοὶ ζώεσκον Steph. marg.

ferit, sensum potius quam ipsa verba referre contentos. *Krebsius.*

105. Διὸς νόον] Id est, βουλήν. *Guietus.*

106. Ἐκκορυφώσω] Ἐκτελέσω. an συντόμως ἐρῶ, λέξω; *Guietus.*

109. Χρύσεον μὲν] Vide quae de hisce aetatibus diximus ad Theogoniae v. 211. *Clericus.*

Μερόπων ἀνθρώπων] Mortalium hominum, non diuersiloquentium. *Guietus.*

113. Νόσφιν

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος· ἠδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν· αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων, 115

Plane absque et laboribus et aerumna: neque molesta
Senecta aderat: semper vero pedibus ac manibus sibi similes
Suauiter viuebant in conuiuiis extra mala omnia,

113. νόσφιν] χωρὶς. ὀϊζύος] ταλαιπωρίας. δειλὸν] κακὸν. 114. ἐπῆν] ἦν. 115. τέρποντ'] εὐφραίνοντο. θαλίῃσιν] εὐωχίαις. ἔκτοσθεν] ἐκτὸς.

113. ἄτερ τε πόνων Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. atque ſic reſtituit Rob. pro vulg. ἄτερ πόνων. 114. ὁμοῖοι Ald.

113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος] In quibuſdam Siculi Diodori exemplaribus vno verſu auctior hic locus legitur, hoc modo:

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νέσων τ' ἀργαλέων, καὶ ἀπημονες. ἠδὲ μέλεσσι
Γῆρας ἐπῆν —

Supra,

Ἠῷον μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Νόσφιν, ἄτερ τε κακῶν, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νέσων τ' ἀργαλέων. αἶψ' ἀνδράσι γῆρας ἔδωκαν.

Heinſius.

Vir quidam doctus Obſerv. Miſcell. T. I. V. II. p. 317. pro ἄτερ τε legendum contendit ἄτερθε, quod idem ſit ac χωρίς. Niſi quis cum Guieto malit ἄτεργε. Nulla ratione, ſi quid video, graui permotus. *Krebſius.*

114. Αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι] Hoc eſt, ſemper integris membris, non ſeneſcentibus. ἀ ποδαγρῶντες, ἠδὲ χειραγρῶντες. *Guietus.*

115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι] Graeci ſaepenumero totam τὴν ἀθανασίαν voce θαλία deſignant, quod Latini *Diuum epulas* dicunt. Theocritus, Ἔνθα σὺν ἄλλοισιν θαλίας ἄγει ἐρανίδησι. Quod cum exprimit Maro, *epulis diuum accumbere*, dicit, ſicut Theocritus θαλίας ἄγειν. *Tu das epulis accumbere Diuum.* Haec cauſa eſt, non quam reddunt interpretes. *Heinſius.*

Quod Heinſius hic de ἀθανασίᾳ, per vocem θαλίας indicata, tradit, id more ipſius argute magis, quam vere dictum. Θαλίαι h. l. ſunt *epulae, inſtructae ex rebus iis, quae terra non culta, ea iuſſa, ſed ſua ſponte proferebat.* Priſcis Graecis θαλίαι dicebantur conuiuia laute inſtructa, quia ad ea conueniebant in honorem deorum: quod me docuit Athenaeus l. 2. c. 3. θαλίας ὠνόμαζον, ὅτι θεῶν χάριν ἠλίζοντο

† Ἄφενοι μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν. 120
Αὐτὰρ ἐπεί κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

† Abundantes pomis cari beatis Diis.
Moriebantur autem ceu somno obruti: bona vero omnia
Illis erant; fructum autem ferebat fertile aruum
Sponte sua multumque et copiosum; ipsique pro lubitu
Quieti res suas curabant cum bonis multis.
Verum postquam hoc genus terra abscondit,
Ii quidem daemones facti sunt, Iouis magni consilio,
Boni, in terris versantes, custodes mortaliam hominum:

117. θνῆσκον] θνησκον. δεδμημένοι] κεκρατημένοι· δαμασθέντες. ἐσθλὰ] ἀγαθὰ. 118. ἦεν] ἦν. ζείδωρος] ἡ δυρεμένη τὸ ζῆν. ἄρουρα] γῆ. 119. αὐτομάτη] αὐτοκίνητος. ἄφθονον] πλούσιον. 120. ἡσυχῇ (sic)] ἡσύχως. νέμοντο] ἐνέμοντο· ἐκαρπίζοντο. ἐσθλοῖσι (sic)] ἀγαθοῖς. πολέεσσιν] πολλοῖς. 121. αὐτὰρ] ἀλ. κεν] ἂν. τοῦτο γένος] ταύτην τὴν γενεὰν. γαῖα] ἡ γῆ. κατὰ - κάλυψεν] κατέκρυψε. 122. τοὶ] ἔτοι. 123. ἐσθλοὶ] ἀγαθοὶ. φύλακες] ἔφοροι· ἐπιτηρηταὶ.

116. deest in cod. B. 60. 699. 731. Coisl. Augustan. et ed. Ald. 119. πᾶλλον Acad. 120. Ἠσυχῇ sed in marg. γρ. ἥσυχοι, Augustan. ἦρ' ἐνέμοντο Tzetzes. ἐσθλοῖσι Augustan. 121. κάλυψε Iunt. 2. 122. βουλὰς Iunt. 1. 2.

ζοντο καὶ συνήεσαν. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ δαῖτα θάλειαν. Inde pro quibuscumque epulis lautioribus. cf. Plutarch. Sympos. l. 9. προβλ. 15. et Biseturn ad Aristoph. Nub. 308. *Krebsius.*

119. Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο] Τὴν συλλογὴν τῶν αὐτομάτων καρπῶν. Ibid. σὺν ἐσθλοῖσι, hoc est, ἀγαθοῖς, κτήμασι. *Guietus.*

122. Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι] Vide quae scripsimus ad Theogoniae v. 215. *Clericus.*

Τοὶ μὲν δαίμονες] Apud Platonem, omnes hi versus aliter in Cratylo concipiuntur, hoc, nimirum, modo:

Αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ' ἐκάλυψεν,
Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται,
Ἐσθλοὶ ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Aristides apud Photium, Platonem sequitur: qui consulendus. *Heinsius.*

124. Σχέτλια

Οἵ ῥα Φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, 125

Qui quidem obseruant et iusta et praua opera,
Aëre induti, passim oberrantes per terram,

124. ῥα] δὴ. φυλάσσουσι (sic)] ἐφορῶσι. δίκας] δίκαια. σχέτλια] χαλεπὰ. 125. ἠέρα] ἀορασίαν. ἐσσάμενοι] ἐνδυσάμενοι. πάντῃ] παντάχῃ. φοιτῶντες] παραγινόμενοι. αἶαν] γῆν.

124. φυλάσσουσι August. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heins. 125. ἐσσάμενος Iunt. 1.

124. Σχέτλια ἔργα] Ἀδικα. *Guietus.*

125. Ἠέρα ἐσσάμενοι] Nescio quid impulerit veteres Grammaticos, cur hunc locum omnes περὶ Ἡρώων adducerent, qui ab Hesiodo περὶ Δαιμόνων vsurpatur, et tanta quidem confidentia, vt ex eo etymologiam eius vocis deducant. Interpres Homeri: Ἥρωας δὲ φασι κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς· ἢ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ὡς φησιν Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ Ταῖς Ἡμέραις. Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν. Eodem modo Etymologus. Et Eustathius, postquam probauit ἀπὸ τῆς ἀρετῆς Heroas dici, addit et, ἀπὸ τοῦ Ἠέρος. Quod probat partim ex Porphyrio, partim ex Hesiodo. Verba eius sunt, Iliad. A. Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος. ὡς δηλοῦται καὶ ἔν τινι τῶν παρὰ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων (erant autem epigrammata ea, quae ex Aristotelis Peplo desumpserat ille). ἐν ᾧ κεῖται τὸ, Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται. πνεῦμα δ' ἀὴρ ὅδ' ἔχει. (Fortasse Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται τόδε, πνεῦμα ἔχει ἀήρ.) Φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος, Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη Φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Necesse esset igitur eosdem esse Heroas et Δαίμονας, quod falsissimum est in Hesiodo. Qui καθαρῶς καὶ διωρισμένως, vt notant veteres, omnium primus τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη ἐξέθηκε, nisi grammaticos lapsos esse, quod non insolentes faciunt, hac quidem in re malimus: cum alter ex altero falsum adducere, quam Hesiodum consulere maluerit. *Heinsius.*

— πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν Πλητοδόται] Postquam Iupiter reliquique Dii desierunt esse ἐάων δωτῆρες, et πλητοδόται, vicem eorum subierunt οἱ Δαίμονες. Postquam Iupiter in terris ταῖς δίκαις ἐπισατῶν desiit, id munus ad eius vicarios rediit τοὺς Δαίμονας, qui res forenses inspicere coeperunt; quod βασιλήιον ab Hesiodo dicitur. Commode autem duo haec

muneta

Πλυτοδόται. καὶ τῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον.
Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέῳ ἄστε φυὴν ἐναλίγκιον, ἄστε νόημα.
Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ 130

Opum datores. atque hanc regiam dignitatem conſecuti ſunt.
Secundum inde genus multo deterius poſtea
Argenteum fecerunt coeleſtium domorum incolae,
Aureo neque corporis habitu ſimile, neque ingenio.
Sed centum annis puer apud matrem ſedulam

126. πλυτοδόται] πλυτίζοντες τὸς ἀνθρώπες. τῦτο γέρας βασιλήϊον] ταύτην τὴν τιμὴν ἁρμόζουσαν βασιλεῦσι, βασιλικήν. ἔσχον] ἔλαβον. 127. αὖτε] αὖθις. μετόπισθεν] μετὰ ταῦτα. 128. ἀργύρεον] ἀργυροῦν. ποίησαν] ἐποίησαν. ὀλύμπια δώματ'] ἐρανίας οἰκὰς. ἔχοντες] οἰκοῦντες. 129. χρυσέῳ] χρυσῷ. φυὴν] κατὰ φύσιν, ἀναδρομὴν τῦ σώματος. ἐναλίγκιον] ὅμοιον. νόημα] κατὰ νᾶν. 130. ἑκατὸν] πολλὰ. ἔτεα] ἔτη· χρόνες. κεδνῇ] ἀγαθῇ.

munera adſcribit τοῖς Δαίμοσιν. Quia circa duo haec totius fere operis ſubiectum vertitur. Ceterum πλυτοδόται dicuntur οἱ τῆς γεωργίας ἐπισάται. Apparent in Heſiodo paſſim veteris ſimplicitatis veſtigia, in verbis non minus quam in rebus. Eſt enim proprie πλῦτος ἡ ἐπικαρπία, ſeminum in terra abſconditorum felix vbertas. Heſychius: Πλῦτος, ἡ ἐκ τῶν σπερμάτων ἐπικαρπία, καὶ ἡ πανσπερμία, ſicut apud Latinos Opes. Ops enim terra mater eſt. Inopes ſunt οἱ ἄθαπτοι, et οἱ ἄποροι. Hinc πλυτοδόται dicti ſunt Dii, qui τὴν ἐπικαρπίαν promouerent, et quocumque modo terrae praeeſſent. In ſacris non aliter accipiebatur. Sic ἐν τοῖς Ληναϊκοῖς, vbi ὁ δαδεῦχος geſtans facem clamabat ΚΑΛΕΙΤΕ ΘΕΟΝ: id qui audiebant, reſpondebant ΣΕΜΕΛΗΝ ΙΑΚΧΕ· ΠΛΟΥΤΟΔΟΤΑ. Πλῦτον enim id dicebant quod in cornu copiae continebatur, et τὸ κανοῦν, id eſt, caniſtrum in quo ſacra hordea erant, εὔπλυτον vocabant. Heſych. εὔπλυτον κανοῦν, εὖ ἔχον πλοῦτον. Ipſa autem hordea, vtpote terrae fructum, ita dicebant, διὰ τὰς, inquit, ἐπ' αὐτῷ ἁλάς. πλῦτον γὰρ ἔλεγον τὴν ἐκ τῶν κριθῶν καὶ τῶν πυρῶν περιουσίαν. *Heinſius.*

130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] Ἀλλὰ eleganter hoc loco pro ἀλλ' ὅμως ponitur. Inferior quidem haec aetas, inquit, et deterior ſuperiore erat, ἀλλ' ὅμως οἱ παῖδες, id eſt, quamvis multa erant, quam in ſuperiori deteriora, hoc bonum tamen

Ἐτρέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος ᾧ ἔνι οἴκῳ.
Nutriebatur crescens valde rudis domi suae:

131. ἀτάλλων (sic)] νηπιάζων. μέγα] μεγάλως. νήπιος] ἀμαθὴς. ᾧ] Ὧν. ἐνὶ (sic)] ἐν.

131. Στρέφετ' Ald. ἀτάλλων B. 60. R. S. Acad. ἀτάλων August. ἐν August. Iunt. 1. 2. Com.

tamen erat, quod pueri aliquamdiu simpliciter et sine malo, et vt Philosophi verbo vtar, qui in Rhetoricis de hac aetate ita loquitur, εὐήθως educabantur, apud matres suas. Iam quomodo intelligendus sit hic locus dicendum, quia a Graecis interpretibus id praetermissum. Sicut puellae ad nuptias vsque, ita filioli, vt ab improbitate abstinerent omni, εἰς τὴν γυναικωνίτιδα cum matribus suis et sororibus ablegabantur. Quo id diutius fiebat, eo simpliciores magisque malorum ignari, et aeui corruptelarum expertes credebantur. Quamquam etiam interdum, qui prouectiores aetate erant, quoties locus in coenaculo deesset, pransum coenatumque mittebantur. Sic in Gallo Luciani Eucrates filium suum εἰς γυναικωνίτιδα ablegat. Παῖρι θι, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλε, καὶ συνδείπνει μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ γυναικωνίτιδι. τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω μετὰ τῆς μητρὸς ἐσιαθῆναι, ὡς σὺ χωρὰν ἔχῃς. Quo igitur diutius ibi versabantur, eo simpliciores erant. Hesiodus, vt aeui illius, εὐήθειαν notet et ἀναισχίαν, centum annos in Gynaeceo eos egisse dicit. Ἐνὶ οἴκῳ autem est ἐν τῷ θαλάμῳ. ita enim locum illum vocant Poëtae, qui Homerum sequuntur. Vnde Theocritus, virginem innuptam, παρθένον ἐκ θαλάμω dicit, quam τῇ νύμφῃ opponit, vt ad illum notamus. Οἶκον dixit Poëta, vt Vitruuius, cum de eodem, nimirum, de Gynaeceo, loquitur, lib. VI. c. XX. *In his locis introrsus constituuntur oeci magni, in quibus matres familiarum cum lanificiis habent sessiones.* Hic mos post Hesiodi tempora corruptus fuit, cum sceleratissimi Eunuchi matronarum oecos inuaserunt. Hoc est, de quo tertio de legibus conqueritur Plato: Περιεῖδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτὸς τοὺς υἱεῖς. Hesiodus: τρέφεσθαι παρὰ μητέρι dixit, vt Lucianus μετὰ τῆς μητρὸς ἐσιαθῆναι. *Heinsius.*

Ἀλλ' ἑκατὸν] Omnino fallitur vir doctissimus. Increpat enim Hesiodus mollem istam et effoeminatam educationem, quae, vt ait Quintilianus, *nervos omnes et mentis et corporis frangit.* Sed ignoscendum literatis viris, si remotos sensus exquirentes a scopo interdum aberrant. *Rob.*

131. Ἀτάλλων] Αὐξόμενος. *Guietus.*

136. Is-

Ἀλλ' ὅταν ἡβήσειε, καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
Ἀφραδίαις. Ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Ἀλλήλων ἀπέχειν, οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ἤθελον, οὐδ' ἔρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε, χολώμενος ὅνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδυν μακάρεσσι θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,

Cum vero adoleuiſſet, et ad pubertatem veniſſet,
Pauxillum viuebant ad tempus, dolores habentes
Ob ſtultitias. iniuriam enim prauam non poterant
A ſe mutuo abſtinere, neque Deos colere
Volebant, neque ſacrificare beatorum ſacris in aris,
Vt iuſtum eſt hominibus oppidatim. Hos quidem deinde
Iupiter Saturnius abſcondit iratus: quia honores
Non dabant beatis Diis, qui Olympum habitant.
At poſtquam et hoc genus terra occultauit,

132. ἡβήσειε] ἀκμάσειε. ἥβης] ἡλικίας. ἵκοιτο] ἔλθοι. 133. παυρίδιον] ὀλίγον. ζώεσκον] ἔζων. ἄλγε'] ἄλγεα· λύπας. 134. ἀφραδίαις] μωρίαις ὕβεις. ἀτάσθαλον] ἀθέμιτον. 135. ἀθανάτους] θεὸς. θεραπεύειν] τιμᾶν. 136. ἔρδειν] θύειν. 137. ἤ] κατὰ. θέμις] δίκαιον. ἤθεα] ἔθη. τοὺς] τότε. 138. χολόμενος] ὀργιζόμενος. ὅνεκα] ὅτι. 139. μακάρεσσι] μακαρίοις. Ὄλυμπον]] οὐρανὸν. ἔχουσιν] κατοικοῦσι. 140. αὐτὰρ] δὲ.

140. κάλυψεν Acad.

136. Ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς] An ſcribendum ἱερ' οἷς ἐπὶ βωμοῖς, hoc eſt, ἱερά. Homerus tamen ἄλλος δ' ἄλλῳ ἔρεξε θεῶν, hoc eſt, fecit, ſacrificauit. ἔρδειν facere. Virg. *Cum faciam virtula. Idem.*

137. Κατ' ἤθεα] An? per colonias, oppidatim, pagatim, ſupple ſacra facere. placet. non *ex more*, vt vulgo exponitur. *Idem.*

Omnino κατ' ἤθεα, *oppidatim*, vt Guietus, non *de more*, vt habent Interpretes. Homerus Il. Z, 511. Ῥίμφα δὲ γαῖαν φέρει μετὰ τ' ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων. Et noſter infra v. 167. Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας. *Rob.*

138. Κρονίδης ἔκρυψε] Subintellige τῇ γῇ. Infra: αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε. *Guietus.*

Τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
Δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ', οὐκ ἀργυρῷ οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιάων, δεινόν τε καὶ ὄμβριμον· οἷσιν Ἄρηος 145

Hi quidem terreſtres beati mortales vocantur
Secundi; ſed tamen honor etiam hos ſequitur.
Iupiter vero pater tertium aliud genus varie loquentium hominum
Aeneum fecit, omnino argenteo diſſimile,
E fraxinis, vehemens et robuſtum: quibus Martis

141. τοὶ] ἕτοι. μάκαρες] μακάριοι. 142. ἔμπης] ὅμως. τοῖσιν] τότης. ὀπηδεῖ] ἀκολεθεῖ. 143. μερόπων] μεμερισμένην ἐχόντων τὴν φωνὴν. 144. χάλκεον (sic)] χαλκῆν. ποίησ'] ἐποίησε. 145. μελιάων] μελιῶν, δένδρων ὄμβριμον] ἰσχυρὸν. Ἄρηος] πολέμου.

141. ὑποχθόνιοι R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Moſchop. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 143. ἄλλων Acad. μερόπων Trinc. 144. χάλκειον Auguſt. 145. μελειῶν Trinc. ὄβριμον Coiſl. Acad. ὅσιν Trinc.

141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] Tzetzes legit ἐπιχθόνιοι. *Idem.*

145. Ἐκ μελιάων] Scribendum ἐκ τε μελὲς δεινόν τε, pro ἐκμελές τε δεινόν τε. Heſych. ἐκμελὴς, ἀναρμοστος, ἄτακτος, ἄρρυθμος. ἐκμελὴς ἀπὸ τοῦ ἐκ καὶ μέλος, ſonus quaſi diſſonus, abſonus. Alio ſpectant quae cecinit Virgilius Aen. VIII.

Haec nemora indigenae Fauni Nymphaeque tenebant,
Gensque virum truncis et duro robore nata. Idem.

Ἐκ μελιάων] Has voces interpretes omnes reddunt, *de fraxinis*, quaſi innuiſſet poëta hoc genus hominum durae firmaeque texturae fuiſſe. Ademne autem generatio et aenea fuit et fraxinea? Lignea potius aetas vocaretur, ſi Iupiter ex arboribus homines formaſſet. Praeterea cum nunquam ſignificauerit Heſiodus, ex qua materia aureae et argenteae aetatis homines formati ſunt, vnde, quaeſo, in deſcribenda aenea aetate, accuratior euaſit? Punctis paullulum mutatis verus loci ſenſus erui poteſt.

Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο
γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ' ἐκ ἀργύρῳ
οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιάων δεινόν τε, καὶ ὄμ-
βριμον, οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἔμελε ϛονόεντα.

Ἐκ μελιάων δεινόν τε, καὶ ὄμβριμον verto, *Haſtis terribile et validum.* Τὸ μελιάων eſt Genitiuus

Ἔργ' ἔμελε στονόεντα, καὶ ὕβριες. οὐδέ τι σῖτον
Ἤσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κραταιφρονα θυμὸν
Ἄπλαστοι μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσσιν,

Opera curae erant luctuoſa, ac iniuriae: neque vllum cibum
Edebant, ſed ex adamante habebant durum animum,
Inacceſſi: magna autem vis et manus inuictae
Ex humeris naſcebantur in validis membris.

146. ἤμελλε (ſic)] διὰ φροντίδος ἦν. στονόεντα] αἴτια στεναγμῶν. ὕβριες] ὕβρεις. σῖτον] πυρὸν. 147. ἤσθιον] ἐτρωγον. ἔχον] εἶχον. καρτερόφρονα (ſic)] κεκληρονωμένα. θυμὸν] ψυχὴν. 148. ἄπλαστοι (ſic)] ἀπλήρωτοι τὰ σώματα. βίη] ἰσχὺς. ἄαπτοι] ἄψαυστοι. 149. ἐπέφυκον] ἐξετείνοντο. στιβαροῖσι (ſic)] ἰσχυροῖς. μελέεσσι] μέλεσι.

146. ἤμελλε Auguſt. 147. καρτερόφρονα Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 148. Ἄπλαστοι B. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Moſchop. Procl. μεγάλοι Moſchop. 149. στιβαροῖσι B. 60. 731. Auguſt. Acad. Senat. μελέεσι B. 60. 731.

nitiuus pluralis Dorice pro τῶν μελιῶν. Μελία autem non ſolum pro *fraxino* vſurpatur, ſed Metaphorice etiam ab Homero, caeteriſque poetis pro *haſta*. Sic Il. β, 542.

Τῷ δ' ἅμ' Ἀβαντες ἕποντο θοοὶ ὄπιθεν κομόωντες
Λίχμηταὶ, μεμαῶτες ὀρεκτῆσι μελίῃσι
Θώρηκας ῥήξειν.

Scholiaſtes ad locum exponit Μελίῃσιν, δόρασιν ἀπὸ μελίας ξύλα γεινομένοις. Sic in Noſtro, τᾷ, ἐκ μελιᾶν δεινὸν, et τᾷ, διὰ τῶν μελιῶν, vel ταῖς μελίαις δεινὸν, eandem eſſe ſignificationem exiſtimo. Vtraque praepoſitio ἐκ et διὰ ab optimis tum poëtis tum proſaicis ſcriptoribus indiſcriminatim vſurpatur. Sic Thucydides, Ἐκ τῶν ὅπλων pro διὰ τῶν ὅπλων, *vi armorum*. Obiter notari poteſt in huiuſce coniecturae confirmationem, Ouidium, qui in quatuor aetatum deſcriptione ad Heſiodum reſpexit, aeneum ſeculum per armorum ſtudium ab aliis diſtinguere,

Tertia poſt illas ſucceſſit aenea proles,
Saeuior ingeniis, et ad horrida promtior arma. *Theobaldus.* (ex. ed. Rob.)

148. Ἄπλαστοι] Idem ac ἀπλητοὶ, vel ἄαπτοι, qui inimica manu non poſſunt tangi, vel quibus manus iniici non poteſt, ſine periculo. Aliquoties in Herculis Scuto idem obſeruauimus. *Clericus.*

Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι,
Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.

His erant aenea arma, aeneaeque domus:
Aere vero operabantur: nigrum enim nondum erat ferrum.

150. τοῖόδ' (sic)] τόδεις. χάλκεα] χαλκᾶ. τεύχεα] ὅπλα. χάλκεοι] χαλκοῖ. 151. εἰργάζοντο (sic)] ἐνήργεν. μέλας] μαῦρος. ἔσκε] ἦν.

150. Τῶν δ' ἦν B. 60. τοῖόδ' Auguſt. τοῖσι δ' Acad. δέ τ' Iunt. I. 151. εἰργάζοντο Auguſt. Acad. Trinc. Heinſ. μέγας Ald. Trinc.

150. Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα] A metallo de quo arma fiebant nomen ſuum traxit haec aetas; ad quod illuſtrandum, hunc Herodoti locum adhibere non piget lib. 2. Πέμψαντι οἱ ἐς τὸ χρηστήριον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιξίη μεγάλη ἀπεκέχυτο χαλκέας οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους. χρόνῳ δὲ ὑστέρῳ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας κατὰ λῃΐην ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον. ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικομένους τῷ ψαμματίχῳ (ὡς ἐπὶ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον etc. *Rob.*

151. Μέλας δ' ἔσκε σίδηρος] Si conſtarent ſibi figmenta Poëtica, hanc progeniem occidiſſe oporteret, ante tempora Promethei; qui ferri cudendi artem inueniſſe a Poetis magno conſenſu dicitur. Verum non tantopere exculta erat ars mentiendi, iis temporibus, vt mendacii partes conſentire neceſſe eſſet. *Clericus.*

Μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος] Exiſtimant nonnulli, ferrum, quamuis rarum, etiam in aeneo ſeculo inuentum fuiſſe, ideoque ne fides Heſiodo derogetur, legunt Μέγας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος, ſed qua auctoritate, vel ſermonis proprietate, neſcio. Veriſimile eſt ferrum aeneis hominibus incognitum fuiſſe, cum Troianis temporibus adeo rarum fuiſſe et pretioſum acceperimus, vt vel arma ēx aere fierent, vt ex innumeris apud Homerum locis patet. Ferro vinum emerunt Achiui Il. η, 442. Ἔνθεν δ' ἄρ' οἰνίζοντο καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ Ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἰθωνι σιδήρῳ. In illis quidem locis quibus captiui ferrum pretium redemtionis pollicentur, dici poteſt, ferrum illud ob artem ſolummodo, qua erat elaboratum, pretioſum

ſuiſſe —

Καί τοι μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες

Et hi quidem manibus ſuis interfecti,

152. τοὶ (ſic)] ὅτοι. χείρεσσιν] χερσὶ. σφετέρῃσι] ἰδίαις. δαμέντες] δαμασθέντες.

152. Καὶ τοὶ Auguſt. δαμέντες ſunt. 1. 2.

ſuiſſe = χρυσός τε πολυκμητός τε σίδηρος. Il. ζ, 46. Sed in Il. ί, 366. vbi opes ſuas enumerat Achilles, ferrum etiamſi non artificioſe elaboratum, pretioſum fuiſſe innuit poëta, Ἐνθένδε χρυσὸν, καὶ χαλκὸν ἐρυθρὸν, Ἠδὲ γυναῖκας ἐϋζώνους, πολιόν τε σίδηρον Ἄξομαι — Hoc vero euidentiſſime patet Il. ψ, 827. vbi Achilles diſcum ferreum etiam a fornace rudem in iſto certamine victori praemium inſigne proponit, Αὐτὰρ Πηλείδης θῆκεν σάλον αὐτοχόωνον etc. Ad vocem αὐτοχόωνον Scholiaſtes; Ἐκ χεομένης ὕλης εἰκῇ κεχωνευμένον· αὐτοχώνευτον, οἷον μὴ ἔχοντα κατασκευὴν τερπνὴν, εἴτ' ἂν τεχνικὴν, ἀλλ' ἐκ μόνης χωνείας ἀναληφθέντα. Rob.

152. Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν] Non intellexerunt Graeci interpretes et cum iis Latini διασολὰς quas Poëta ponit inter λήξεις diuerſarum aetatum. Quas ſine λήξει interiiſſe dicit, eas ait vel δαμῆναι, vel θανάτῳ καλύπτεσθαι. Quas autem ſignificare vult λῆξιν conſtituiſſe ex ſe, nec interiiſſe funditus; ait ὑπὸ γῆς καλύψασθαι: quod primae et ſecundae aetati contigit. Tertia aetas contra, de quibus: Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἄϊδαο Νώνυμοι. Tales διασολὰι Homero familiares ſunt. Sic Iliad. Γ. Ὁππότερος τάδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε. Τὸν δὸς ἀποφθίμενον δύνειν δόμον Ἄϊδος εἴσω. Vbi manifeſta fit διασολὴ, non placet tamen frigida illa Grammaticorum, Euſtath. τὸ δὲ ἀποφθίμενον δύνειν εἰς ᾅδην, πρὸς διασολὴν εἰρηται τῶν δίχα φθορᾶς μυθευομένων δῦναι εἰς ᾅδα, ὁποῖος ὁ Πειρίθους, καὶ ὁ Θησεὺς, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Sicut igitur ibi Homerus ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδην dixit, πρὸς διασολὴν: ita Heſiodus homines aetatis tertiae, βῆναι εἰς ᾅδα, ſed δαμασθέντας ὑπὸ σφετέρῃσι χερσί: ſecundo γωνύμως. Obſeruatio illa etiam magis neceſſaria eſt in Heroum aetate, quam duplicem facit: eorum qui Thebanum bellum geſſerunt, et qui Troianum. Priores interiiſſe dicit ſine λήξει, ſicut tertiam: poſteriores partim

Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυερῷ Ἀΐδαο,
Νώνυμοι· θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας

Descenderunt tenebricosam in domum horribilis Plutonis Ignobiles: mors autem, tametsi terribiles erant,

153. βῆσαν] ἔβησαν· ἐπορεύθησαν. ἐς] εἰς. εὐρώεντα] πλατὺν· σκοτεινόν. κρυερῷ] ψυχρᾷ. Ἀΐδαο] ᾅδου. 154. νώνυμοι] ἀνώνυμοι· ἀνονόμαστοι. ἐκπάγλους] ἰσχυρὸς· καταπληκτικούς. ἐόντας] ὄντας.

153. Κρυερὸν Acad. Tzetz. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Ἀΐδαο est in ed. Rob. 154. Νώμυοι Acad. Senat. ἐκπάγλως Senat.

tim interiisse, partim λῆξιν habuisse, idque ἐν μακάρων νήσοις. Diuisio quam male perceperunt interpretes, ibi est:

Ἔνθ' ἤτοι τὲς μὲν θανάτε τέλος ἀμφεκάλυψε,
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων.

Illud enim τὲς μὲν et τὲς δὲ eos distinguit qui funditus interierunt, ab iis qui translati in beatorum insulam fuerunt. Qualis apud Homerum Menelaus est, cui praedicit Proteus:

Σοὶ δ' ἐ θέσφατόν ἐςι διοτρεφὲς, ὦ Μενέλαε,
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θανέειν, καὶ πότμον ἐπισπεῖν,
Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαίης
Ἀθάνατοι πέμψουσιν —

Hoc Hesiodi loco decepti fuerunt ii, quos magistri notant insulas beatorum Thebis constituisse. Thebanos Hesiodus sine λήξει, suo scelere, interiisse dicit, nec λῆξιν constituisse. Troianos partim interiisse, partim λῆξιν constituisse cognominem, id est, Heroïcam; quibus opponuntur οἱ νωνύμως θνήσκοντες. Ex iis maxime excipiebantur illi qui in vndis perierant, quorum praecipuus fuit Aiax, cui ne locum quidem in sua νεκυίᾳ concessit Homerus, quod funditus interiisse existimaretur. Quod et Synesius notavit: Ἐμὲ δὲ ἐν τοῖς δεινοῖς, ὄμνυμί σοι θεὸν ὃν φιλοσοφία πρεσβεύει, τὸ Ὁμηρικὸν ἔθραττεν ἐκεῖνο, μὴ ἄρα ἀληθὲς εἴη, τὸν καθ' ὕδατος θάνατον, ὄλεθρον εἶναι καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. λέγει γάρ ἐςιν ὅπως τῶν ἐπῶν, Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ, τὸν ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀκριβεςάτην ἀπώλειαν εἶναι τιθέμενος. ἀδέκα γοῦν ἄλλον ἐξαπολωλέναι φησὶν, ἀλλ' ἕκαςος ἀποθνήσκων, αἰδὸς δ' ἐβεβήκει. ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν δυοῖν νεκυίαιν ὁ μικρὸς Αἴας ἀδαμᾷ τῷ δράματος εἰσενήνεκται, ὡς τῆς ψηχῆς ἐκ ἄσης ἐν ᾅδῃ. *Heinsius.*

153. Εὐρώεντα] Non inepti sunt, qui *latum, amplum* reddunt. Saepe enim εὐρώεις *latus, amplus*, vnde Hesychius εὐρώεντα exponit πλατέα: quo sensu deducenda vox ab εὖρος *latitudo*, vt docet Eustath. ad Il. Υ. p. 962. Edit. Rom. *Krehsius.*

158. Δι-

Εἶλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο.
Αὐταὲ ἐπεὶ καὶ τῶτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πολυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι, προτέρῃ γενεῇ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ,

Inuasit atra, splendidumque liquerunt lumen solis.
Sed postquam et hoc genus terra operuit,
Rursum aliud quartum in terra multorum altrice
Iupiter Saturnius fecit iustius et melius,
Virorum heroum diuinum genus, qui vocantur
Semidei, priore aetate, per immensam terram.
Hos quoque bellumque malum et pugna grauis,

155. εἶλε] ἔλαβε. ἔλιπον] κατέλιπον. φάος] φῶς. ἠελίοιο] ἡλίου. 156. αὐτὰρ] δὲ. 157. αὖθις] πάλιν. χθονὶ] γῇ. πολυβοτείρῃ] πολλοὺς βοσκούσῃ. 158. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ποίησε] ἐποίησε. ἄρειον] κρεῖττον. 159. ἡρώων] ἡμιθέων. θεῖον] θαυμαστὸν. καλέονται] καλοῦνται· ὀνομάζονται. 160. προτέρῃ γενεῇ] ἐν. ἀπείρονα] ἄπειρον. γαῖαν] γῆν. 161. τοὺς] τούτους. πόλεμος] ὁ. φύλοπις] μάχη. αἰνὴ] χαλεπὴ.

156. κάλυψε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 157. Αὖτις Acad. Ἔτ' Ald. Trinc.

158. Δικαιότερον] Si aetas illa melior fuit antecedente, sceleratissimam profecto fuisse priorem oportuit: quae enim scelera de hac non narrantur? Quam conscelerata fuit Oedipi familia? Quam mali homines, Troïcis temporibus? Verum *Homerus* vsque adeo laudarat eos, qui ad Troiam bellum gesserant, tamque caros Diis descripserat, quamquam meros latrones, si rem introspiciamus; vt *Hesiodus* deteriores eos superioribus dicere ausus non fuerit. Sic temerariae priorum aetatum laudes ad posteros transmittuntur, et quos vituperaremus, si de iis sine praeiudicio iudicaremus, ad coelum tollimus, quia sunt olim a Maioribus nostris, prae imperitia, laudati. *Clericus.*

Δικαιότερον] Haud sane mortalium optimi Οἱ Ἑπτὰ fuerunt, si Homerum audire fas est. Ille enim Il. δ, 409. Sthenelum Capanei filium ita loquentem inducit, Κείνοι δὲ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο. *Rob.*

Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,
Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τὰς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ἐς Τροίην ἀγαγὼν, Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο· 165

Alios quidem ad ſeptem portas habentes Thebas, Cadmeam terram,
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi;
Alios vero in nauibus trans ingentem maris amplitudinem,
Ad Troiam ducens, Helenae gratia pulcricomae:

162. ἑπταπύλῳ] τῇ ἑπτὰ πύλας ἐχούσῃ. Καδμηΐδι] τῇ Κάδμου. γαίῃ] γῇ. 163. ὤλεσε] ἔφθειρε. μαρναμένους] μαχομένους. μήλων] προβάτων. ἕνεκ'] ἕνεκα· χάριν. Οἰδιπόδαο] Οἰδίποδος. 164. τὰς δὲ] ὤλεσε. νήεσσιν] ναυσὶ. λαῖτμα] κῦμα. 165. Τροίην] Τροίαν. ἠϋκόμοιο] τῆς καλὴν κόμην ἐχούσης.

165. Εἰς Ald.

162. Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ] Intelligit non tantum τὰς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις dictos, ſed etiam eos qui Ἐπίγονοι dicebantur, id eſt, τῶν ἑπτὰ τῶν ἐπὶ Θήβαις filios. Vtrique Thebas adorti ſunt. Diodorus Siculus libro III. Οἱ δὲ τούτων παῖδες Ἐπίγονοι ὀνομασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες, ἐγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας. Aeſchylus quoque non tantum Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις tragoediam, ſed etiam Ἐπίγονοι ſcripſit. Ex ea interpretes Pindari verſus περὶ κράσεων adferunt: καθὰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἐπιγόνοις.

Λοιβαὶ Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίᾳ γάμῳ
Ἥρας τε, τήν τε δευτέραν κρᾶσιν νέμω.
Τρίτην Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα.

qui corruptiſſime ibi ſcribuntur. Et Androgonus ab Athenaeo narratur εὐημερήκειν τοὺς Ἐπιγόνους. *Hemſius.*

163. Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Κτημάτων, hoc eſt, rerum, regni. *Guietus.*

Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Tametſi recte Interpretes Graeci obſeruarunt μῆλα hic dici metonymice omnis generis diuitias; tamen vertendum non cenſuimus *opes*, pro *ouibus*, in translatione verbis vſque adeo adſtricta: cum nihil vetet *oues* nos in ea interpretari, vt μῆλα in Graecis *Heſiodi* verbis. Hebraei מקנה *mikneh* promiſcue vocant *diuitias* et *pecudes*; quia vt omnibus notum, diuitiae antiquiſſimis temporibus in pecudibus praeſertim erant ſitae. *Clericus.*

165. Ἥθεα] Lucretius quietes vocat. *Scaliger.*

171. Ἐν

Ἔνθ' ἤτοι τὰς μὲν θανάτῳ τέλος ἀμφεκάλυψε.
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
† Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,

Vbi mors quoque oppreſſit illos.
Iis autem ſeorſum ab hominibus vitam et ſedem tribuens
Iupiter Saturnius pater conſtituit eos ad terrae fines.
† Procul ab immortalibus: Saturnus horum Rex eſt.
Et ii quidem habitant ſecurum animum habentes
In beatorum inſulis, iuxta Oceanum profundum,

166. ἔνθ'] ἤνθα· ἤτοι. ἀμφεκάλυψε] ἐσκέπασε. 167. δίχ'] δίχα· χωρὶς. βίοτον] βίον. ἤθε'] ἤθεα· ἤθη. ὀπάσας (ſic)] παρασχὼν. 168. κατένασσε] κατώκησε. πείρατα] πέρατα. γαίης] γῆς. 170. τοὶ] ἔτοι. ναίουσιν] οἰκοῦσι. ἀκηδέα θυμὸν] ἄλυπον ψυχὴν. 171. μακάρων] μακαρίων. βαθυδίνην] βαθύῤῥουν.

166. τὰς deeſt in Ald. Iunt. 1. 2. ἀμφεκάλυψεν Senat. 167. ὀπάσας B. 731. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 169. Τηλοῦ etc. deeſt in Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. Moſchop. Proclus etiam docet, repudiatum a quibuſdam eſſe, vt non Heſiodeum.

171. Ἐν μακάρων νήσοισι] Etiamſi *Homerus* inſulas non memorauit, attamen plerique eum auctorem huius fabulae fuiſſe volunt; inter quos *Strabo*, qui Lib. I. a Poëta *Elyſium campum* dictas *beatorum inſulas* fuiſſe contendit. Profert p. 2. celebrem locum ex Odyſſ. Δ. vbi deſcribuntur campi Elyſii. Quibus ſubiungit: καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς μαυρουσίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν: *beatorum vero inſulae ſunt e regione vltimae Mauritaniae ad occaſum.* Attamen Elyſios campos quaerit etiam in continente Hiſpania, addit enim: καθ' ὃ μέρος συντρέχει τὸ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτῃ πέρας: *eodemque Hiſpaniae occidui fines pertinent.* Verum hoc poſterius copioſius proſequitur Lib. III. p. 103. et ſeq. vbi docet Poëtam, cum ſciret multas expeditiones in extremam vſque Hiſpaniam ſuſceptas fuiſſe, et de fertilitate earum orarum a Phoenicibus aliquid reſciuiſſet, ibi piorum ſedes ſitas et Elyſium campum finxiſſe. Adſentitur ei *Euſtathius*, ad memoratum *Homeri* locum, cuius imitatorem *Heſiodum* hic eſſe leberide caecior viderit. Ita etiam ſenſerat *Plutarchus*, quem vide non procul ab ini-

tio vitae Sertorii. *Haec ex ſchedis paternis.* Ceterum quod habet *Strabo* de Phoenicibus qui fertilitatem Baeticae *Homero* deſcripſerant, viam oſtendit *Sam. Bocharto* inueniendae rationis, cur campi illi *Elyſii* dicti ſint. In lingua, nimirum, Phoenicia, עליזים *halizim* dicuntur *gaudentes*. Eum adi Chanaanis Lib. I. c. 34. Non equidem crediderim *Homerum* finxiſſe eſſe aliquam beatitudinem poſt hanc vitam, de qua nemo ante, apud Graecos, quidquam dixiſſet; ſed cum dudum recepta haec eſſet opinio, nec conſtaret quo rerum naturae loco collocandi eſſent beati animi, ex ingenio ſedes felicitatis illius in vltima Hiſpania, aut in Inſulis Fortunatis, poſuiſſe. *Clericus.*

Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Veteres Critici, totum hoc, παρ' Ὠκεανὸν, interpretati primo omnium videntur ἐν τῷ ἀέρι: poſtea vocem Ὠκεανὸς ita ſumſerunt, quaſi quae per ſe τὸν ἀέρα deſignaret. Heſych. Ὠκεανὸς ἀὴρ, θάλασσα. Item, Ὠκεανοῖο πόρον, τὸν ἀέρα εἰς ὃν αἱ ψυχαὶ τῶν τελευτώντων ἀποχωρῆσι. Poſtremo alia. Atque hinc Heroas ſuos, qui παρ' Ὠκεανὸν conſtituuntur, *Aeris in latis campis* conſtituit Maro. At Graeci interpretes magno ſe ἀτοπήματι traduxerunt, cum, παρ' Ὠκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸν Ὠκεανὸν, quod et reliqui ſecuti ſunt. Melius multo et prudentius Silius; *Vltra Oceanum* reddidit lib. XIII.

Verum vltra Oceanum ſacro conterminа fonti,
Lethaeos latices et ſacra oblivia potat.

Quod Graece eſſet πέρα τοῦ Ὠκεανοῦ. Ceterum cur ibi Heroas conſtituat Heſiodus, ratio haec eſt. Oceanum veteres cauſam aliquam ſtatuebant τῆς ἀδίκου διαίτης, quae iuſtiſſima et facillima, καὶ μετὰ δικαιοσύνης, e terra petebatur prius: poſtea cum Oceanum πόρου ἕνεκα tentarent, actum de iuſtitia fuit. Atque haec cauſa vera eſt, cur Heſiodus vitam illam, quam Homerus βίον ἡδίζον vocat, vltra Oceanum eſſe voluerit, quod nihil plus commercii cum Oceano et eius praeſide Fortuna haberet. Hinc Pindarus, in multis Homeri et Heſiodi interpres, eleganter, vbi περὶ μακάρων et eorum νήσων agit, negat illis πόντιον ὕδωρ περὶ δίαιταν εἶναι. Quem locum in hanc ſententiam et Theon adducit. Verba eius ſunt ad illum Arati, vbi Aſtraea deſcribitur, et de ſaeculis agitur: Αὔτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. ἐνάσῳ τὰ ἐπιχώρια ἤρωα τε καὶ ἥρωες. καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ κευεὸν περὶ δίαιταν. Vbi legendum κεινὰν περὶ δίαιταν ex ipſo Pindaro. Opponit κενεὰν δίαιταν Oceani, τῇ ἡδίζῃ βιοτῇ. Quamuis nobis ipſe Arati locus quoque vſui eſſe poteſt, vbi hunc βίον ἡδίζον

Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν

Felices heroës: his dulcem fructum

172. ὄλβιοι] μακάριοι. τοῖσι] τούτοις. μελιηδέα] γλυκύν.

172. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ἐήϊσον describens Oceanum ab illis seiungit: Αὕτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. Καὶ βίον ἔπω νῆες ἀποπροθεν ἠγίνεσκον, Ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα. Sicut ante ἐπιθυμίαν et τὸ ἐπιθυμητικὸν, Oceanus ignotus erat, vt semotus: ita Heroum καὶ τῶν μακάρων animae vltra Oceanum constituuntur, quod extra ἐπιθυμίαν sint, qua qui carent ἀβίως ζώειν dicuntur. Veteres enim, teste Synesio, qui hunc Arati locum ἐν τῷ Περὶ προνοίας eleganter interpretatus est, iustitiae locum esse existimabant σπεδασθείσης γεωργίας, ναυτιλίας δὲ ἀποσπεδασθείσης. Hesiodus in hoc libro (nam in eo laboramus vt auctorem, praecipueque mentem huius libri interpretemur) iniustitiae poenam constituit τὸν Ὠκεανὸν, tamquam necessarium, a quo etiam iustos separat: quibus hoc praemium proponit, futurum, vt ne Oceano quidem opus habeant. Θάλασσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερὲς, οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νείσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Ipse Poëta cur Heroas suos παρ' Ὠκεανὸν constituat, causam satis ostendit, cum addit, τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν Τρὶς τὲ ἔτος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Terrae enim fructum, quem ἐήϊσον βίον vocant, Oceano opponit; sicut Horatius *paratas epulas*, vt alibi ostendimus, *mari et mercaturae*. Poterat praeterea epithetum βαθυδίνης grammaticos in officio continere, et eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerent, quae nihil praeter ostentationem nobis eorum detegunt, vt cum de Horizonte et aliis. At Homerus, ex quo tam multa nugati sunt, simplicissime locutus erat, cum περὶ μακάρων νήσων dixerat: Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας Ὠκεανὸς ἀνίησιν. Duo enim significarat Poëta: primo secutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem ventorum statuunt, pro diuersis eius partibus, sicut Herodotus fluuios τῶν αὐρῶν, id est, vaporum, qui ab aliis νεφέλαι dicuntur: vnde Nilus ἀνέφελος a quodam dicitur. Secundo, ostendit situm eorum πρὸς δύσιν esse, quem vbique ex ventis designat: nec enim voce Zephyri ibi Poëta vtitur κατὰ τὸ ἐπελθὸν, vt magistri loquuntur, et frustra: vel, quod saepe facit, ὡς τοιοῦτον φιλῶν ἄνεμον μάλιστα,

sed

Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι. 175

Ter quotannis florentem profert foecunda tellus.
O vtinam ego quinto non intereſſem
Hominum generi, ſed aut mortuus eſſem prius, aut poſtea natus!

173. τῷ ἔτει (ſic)] τῷ χρόνῳ. ζειδώρος] ἡ δωρεμένη τὸ ζῆν. ἄρουρα] γῆ ἠρτυσμένη. 174. μηκέτ'] εἴθε. ὤφελον] ἐχρεώστουν. μετεῖναι] ἐνεῖναι. 175. πρόσθε] πρότερον. ἔπειτα] μετὰ ταῦτα.

173. Τρὶς τῷ ἔτει B. 699. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. τρὶς ἔτεος legit etiam cod. Palat. 174. ὤφελον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. πέμπτοισι Trinc. μετ' εἶναι Trinc.

ſed vt dixi. Notarunt iam olim etiam veteres Homeri interpretes toto hoc opere τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Ὠκεανὸν Ἡσιόδῳ βλάσφημον εἶναι. Ceteri Poëtae cum Heſiodum et Homerum non bene percepiſſent, ipſum Ὠκεανὸν ſedem beatorum ſtatuerunt. Plato in Phaedone τὸν Ὠκεανὸν τῷ Ἀχέροντι ſimpliciter opponit: quod ſpectaſſe videntur etiam ii, quos Patriarcha Photius notat ſcripſiſſe, τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν Ὠκεανὸν γεγενῆσθαι τῷ Ὀδυσσεῖ, ὃ κατὰ τὴν Σικελίαν. vbi παρὰ Heſiodico modo ſumitur. *Heinſius.*

174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγώ] Hunc locum eleganter expreſſit Valerius Cato:

Ergo quod Deus atque Heros, cur non minor aetas?
Infelix ego, non illo qui tempore natus,
Qua facilis natura fuit: ſors o mea laeua
Naſcendi, miſerumque genus, ea ſera libido
Tanta meae, etc.

Opponit minorem aetatem, id eſt, τὸ πέμπτον γένος, θεοῖς καὶ ἥρωσι. Deos *aetatem auream* vocat: quia aetas illa τοὺς δαίμονας κατὰ λῆξιν conſtituit. *Facilem naturam* dixit, τὸν ἡῖον βίον. Legendum autem verſu ſecundo, *'Sors o mea lenta Naſcendi.* Ita plane mentem Heſiodi dat. *Heinſius.*

Μήκετ' ἔπειτ'] Priorem huius voti partem pulchre exprimit Horatius Sat. 2. lib. 2. *Hos vtinam inter Heroas natum tellus me prima tuliſſet.* Rob.

175. Ἢ ἔπειτα γενέσθαι] Hoc eſt, poſt quintam generationem, quaſi ſequentes meliores ſint futurae. *Quietus.*

176. Νῦν

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ πακοῖσιν.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων, 180
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος, οὐδέ τι παῖδες,

Nunc enim genus eſt ferreum: neque vmquam aut die
Quieſcent a labore et miſeria, aut nocte
Corrupti: graues vero Dii dabunt curas.
Sed tamen et hiſce admiſcebuntur bona malis.
Iupiter autem perdet etiam hoc genus varie loquentium hominum,
Quum vix nati caneſcant,
Neque pater cum liberis concordat, neque liberi cum patre,

176. σιδήρεον] σιδηροῦν. ἦμαρ] κατὰ τὴν ἡμέραν. 177. καμάτου] κόπου. ὀϊζύος] ταλαιπωρίας. νύκτωρ] κατὰ τὴν νύκτα. 178. φθειρόμενοι] ἀπολλύμενοι. χαλεπὰς] κακὰς. μερίμνας] φροντίδας. 179. ἔμπης] ὅμως. τοῖσι] τούτοις. μεμίξεται] μεμιγμένα εἰσὶ. ἐσθλὰ] τὰ ἀγαθὰ. 180. ὀλέσει (sic)] φθερεῖ. μερόπων] μεμερισμένην ἔχόντων τὴν ὄπα. ἤγουν τὴν φωνήν. 181. εὖτ'] ὁπότε. πολιοκρόταφοι] λευκοὶ τὰς κροτάφους. τελέθωσιν] ὑπάρχωσι. 182. παίδεσσιν] παισὶ. ὁμοίιος] ἴσος.

176. οὐδέποτ' August. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 177. ὀϊζύος Acad. Ald. 180. ὀλέσει August. 181. γινόμενοι August. Acad. Trinc. Moſchop. Tzetz. 182. τε lunt. 1. 2.

176. Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον] Aetas igitur haec proxime ſuccefferat Troïcae. Quando autem hic *aetatem* dicimus, intelligimus γένος, hoc eſt, *prolem* quamdam hominum, non intra triginta, aut triginta quinque annos, natorum, ſed per maiorem annorum numerum florentium. Ceterum quid deterius habuerint Heſiodea tempora Troicis, me neſcire fateor. Praeſentia, nimirum, dumtaxat mala ſentimus, praeteritorum obliti. *Clericus.*

Νῦν γὰρ δή] Τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus eſt, quae ſumi πλατικῶς a Grammaticis dicuntur: tale eſt illud Homeri:

— νῦν μὲν γάρ κεν ἔλοις πόλιν εὐρυαγυῖαν.

182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος] Ex his ferrei ſaeculi notatur infelicitas, in quo permolere alienas vxores vulgatum erat: contra inter praecipuas

Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάρος περ·
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας. 185
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες· οὐδὲ μὲν οἵ γε

Neque hoſpes cum hoſpite, neque amicus cum amico,
Neque frater amicus erit, vt antehac:
Celeriter vero feneſcentes contumelia afficient parentes.
Incuſabunt autem illos moleſtis alloquentes verbis
Impii, neque Deorum vindictam veriti: neque hi ſane

183. ξεῖνος] φίλος (ſic). ξεινοδόκῳ] ξενοδόχῳ. ἑταῖρος] ὁ φίλος. ἑταίρῳ] τῷ φίλῳ. 184. κασίγνητος] ἀδελφὸς. ἔσσεται] ἔσαι. ὡς] καθὰ. τὸ πάρος] πρότερον. 185. αἶψα] ταχέως. ἀτιμάσουσι (ſic)] ἀτιμήσουσι· καταφρονήσουσι. τοκῆας] γονεῖς. 186. μέμψονται] ὑβρίσουσι. τοὺς] τότες. χαλεποῖς] σκληροῖς. βάζοντες (ſic)] λοιδορῶντες. ἐπέεσσι] ῥήμασι. 187. σχέτλιοι] ἄθλιοι. ὄπιν] ἐπιστροφὴν. εἰδότες] γινώσκοντες. οἵ γε] ἔτοι.

184. τοπάροσπερ Ald. 185. ἀτιμάσουσι Auguſt. 186. βάζοντες Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Iunt. 2. βέζοντ' cod. Palat. 187. ἔτε Auguſt. Acad.

cipuas felicitatis notas recenſet *Heſiodus*, in ſequentibus, ſimilitudinem liberorum cum parentibus, v. 235. Quod habet Poëta, quia Veterum ea erat opinio, diſſimiles parentibus partus pro non legitimis habendos, vt qui adulterii ſuſpicionem mouerent. Res manifeſta fit ex hiſce *Catulli* verſibus, in Iuliae et Mallii Epithalamio:

Torquatus volo paruulus,
Matris e gremio ſuae,
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.
Sit ſuo SIMILIS patri
Mallio et facile inſciis
Noſcitetur ab omnibus,
Et PVDICITIAM ſuae
Matris indicet ore.

Sic et *Theocritus* in Encomio Ptolemaei:

Ἀσόργᾳ δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόος αἰὲν,
Ῥηΐδιαι δὲ γοναί, τέκνα δ' οὔ ποτ' ἐοικότα πατρί:

Mulieris autem coniugali amore carentis in alieno viro ſemper eſt animus. Sed facilis cognitu eſt ſoboles, nec liberi vnquam ſunt ſimiles patri. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

Οὐδέ τι παῖδες] Hic diſtinguendum videtur, et τελεία σιγμὴ ponenda poſt παῖδες. *Guietus.*

186. Βάζοντ'] Βάζοντες pro βάζοντες, vt ἆσσον ἴοντε Homero. Sed iſte verſus ὑπονοθεύει. *Idem.*

187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] *Neque Deorum vlzionem veriti*

Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειροδίκαι· ἕτερος δ' ἑτέρῳ πόλιν ἐξαλαπάξει·
Οὐδέ τις εὐόρκῳ χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίῳ,
Οὔτ' ἀγαθῷ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν

Senibus parentibus educationis praemia reddent,
Violenti: alter autem alterius ciuitatem diripiet.
Neque vlla pii gratia erit, neque iusti,
Neque boni. magis vero maleficum et iniurium

188. γηράντεσσι] γηράσκουσι. τοκεῦσιν] γονεῦσι. ἀποθρεπτήρια (sic)] τροφὰς ἀμοιβάς. 189. χειροδίκαι] ἅρπαγες. ἐξαλαπάξει] πορθήσει. 190. εὐόρκῳ] εὐσεβοῦς. ἔσσεται] ἔσται. 191. ῥεκτῆρα] ἐργάτην. ὕβριν] ἢ ὑβριστήν.

188. ἀποθρεπτήρια Auguſt.

veriti, non, *oculum*. hoc eſt, poenam quae a tergo ſequitur. Tibull. *Neſciat vltorem poſt caput eſſe Deum*. Σχέτλιος. a σχέω, σχετὸς, ἄσχετος. item a σχέτω, σχέτλω, σχετλὸς, σχέτλιος, coërcendus, malus, miſer. *Idem*.

189. Χειροδίκαι] Obſeruarunt iam olim veteres commentatores in Homero et Heſiodo πάθος quoddam in compoſitis quibuſdam ἀντικείμενον: quod directe cum ſimplicibus pugnat. Sic μέγας θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλου. cum μεγάθυμος ſit ὁ μεγαλόφρων in virtutibus: καὶ μεγαλόψυχος. Sic ὁ δίκην ἐν χερσὶν ἔχων eſt ὁ δίκαιος, χειροδίκης ὁ ἄδικος. Vtrumque notauit vetus quidam magiſter olim ad Poëtam: Μέγας μὲν γὰρ θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλου. μεγάθυμος δὲ, ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόψυχος. ἔτω καὶ παρ' Ἡσιόδῳ διαφέρει ὁ χειροδίκης, καὶ ὁ ἐν χερσὶν ἔχων τὴν δίκην· χειροδίκης μὲν γὰρ συνθέτως ὁ βίαιος, καὶ οὐκ ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλ' ἐν χερσὶ ταῖς ἑαυτοῦ, κείμενον ἔχων τὸ δίκαιον. δίκην δ' ἔχων ἐν χερσὶν, ὁ δίκαιος καὶ αἰεὶ πρὸ χειρῶν οἷον φέρων τὸ δίκαιον. Vtrumque tamen pro altero poni poteſt, vt iam videbimus. *Heinſius*.

190. Οὐδέ τις εὐόρκῳ] Subintellige ἀνδρός. *Guietus*.

191. Ὕβριν pro ὑβριστὴν, quamuis poſſit excuſari. *Scaliger*.

Ὕβριν] Ὕβρις ὁ ἄδικος, ὑβριστής. *Guietus*.

Ὕβριν] Ἀντὶ τοῦ ὑβριστὴν καὶ κακοῦργον ἄνθρωπον. Τοιοῦτον καὶ τὸ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Θυέστῃ. Πόλεμον, ἀντὶ τοῦ ἐριστικὸν, πολέμιον. *Procl*. Recte obſeruauit Proclus ὕβριν ſignificare ὑβριστήν. Sed πόλεμον etiam poni pro πολέμιον haud ſcio an vllis exemplis

Ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
Οὐκ ἔσαι· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται·

Virum colent: iuſtitia autem in manibus et pudor
Non erit: laedetque malus meliorem virum,
Verbis iniuſtis alloquens, peierabit vero:

192. ἀνέρα] ἄνδρα. δίκη] δικαιοσύνη. αἰδὼς] εὐλάβεια. 193. τὸν ἀρείονα] τὸν κρείττω. φῶτα] ἄνδρα. 194. μύθοισι] λόγοις. σκολιοῖς] διεστραμμένοις (ſic). ἐννέπων (ſic)] διαβάλλων. ὀμεῖται] ὀμόσει.

194. ἐννέπων Auguſt.

exemplis probari poſſit. Iſta autem fabula Euripidis praeter paucos verſus penitus interiit. A Latinis quidem interdum ponitur Subſtantiuum pro Adiectiuo amplificationis cauſa. Sic Martialis,

Non vitioſus homo es, Zoile, ſed vitium.

Lucretius, *Paruula, pumilio, χαρίτων ἴα, tota* merum Sal. Et a Graecis etiam pro Participio, vt e verſu ſequente patet, *Magna atque immanis, κατάπληξις, plenaque bonoris.* vbi κατάπληξις idem ſonat ac ἡ καταπλήττουσα. *Rob.*

Quam dubitandi (an πόλεμος ponatur pro πολέμιος) cauſam habeat vir doctus, non video. Quaſi non vſitatiſſimum Graecis ſit, duo Subſtantiua ponere ita, vt alterum munus Adiectiui ſuſtineat. Sophocl. in Aiace 59. *μανιάσι γόσοις furioſis morbis.* Oed. Tyr. 21. *μαντείᾳ σποδῷ* pro *μαντικῇ.* quod cum quidam non intelligerent, ſcripſerunt *μαντείας.* in Electr. 182. Κρίσα ἀκτή, pro κρισσή. Callim. hymn. in Del. φυγῷ ἐπὶ πρύμνῳ pro Φυγηνῷ. Vbi quoque male Faber, deleto τῷ iota, ſcribebat Φυγῶ Dorice pro Φηγῷ. Sed de hoc loquendi more Graecorum pluribus diſputabimus in Lectionibus noſtris Sophocleis. *Krebſius.*

192. Δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσαι] Diſtingui hoc modo etiam alia ratione et contraria poteſt. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν Ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ, καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσαι. Illud autem δίκη δ' ἐν χερσὶ, tum eadem ratione dicetur, qua χειροδίκαι infra dicuntur οἱ ἄδικοι. Sic nunc δίκη δ' ἐν χερσὶν ἔσαι, eſt, ἄδικοι ἔσονται. Nam idem illud πάθος ſignificationis contrariae in ſimplicibus eſſe poteſt, quod in compoſito. Euripides Bacchis χειρῶν δίκην dixit τὴν βίαν, καὶ τὸ βίαιον. Καὶ τὴν μὲν ἂν προσείδες, εὔθηλον πόριν Μυκωμένην ἔχουσαν ἐν χερῶν δίκῃ. *Heinſius.*

194. Ἐνέπων] Appellans, inceſſens, increpans, ἐνίπτων. ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται, hoc

Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος κακόχαρτος ὁμαρτήσει συγερώπης.
Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσιν φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ

Liuor autem homines miseros omnes
Malos rumores spargens, malis gaudens comitabitur inuiso vultu.
Tum demum ad coelum a terra spatiosa,
Candidis vestibus tectae corpus pulcrum,
Ad Deos ibant, relictis hominibus,
Pudor et Nemesis: relinquentur autem dolores graues

195. ζῆλος] φθόνος. ὀϊζυροῖσιν] ταλαιπώροις. 196. δυσκέλαδος] δύσφημος. κακόχαρτος] ἐπὶ κακοῖς χαίρων. ὁμαρτήσει] ἀκολουθήσει. συγερώπης] ἀποτρόπαιος· μισητὸς. 197. Ὄλυμπον] οὐρανὸν. χθονὸς] γῆς. εὐρυοδείης] πλατείας. 198. φαρέεσσι] ἱματίοις. καλυψαμένω] καλυψάμενα. χρόα] σῶμα. 199. μετὰ] ἐπὶ. φῦλον (sic)] γένος. ἴτην (sic)] ἐλεύσονται. προλιπόντ'] προλιπόντα· προλιποῦσαι. 200. Αἰδὼς] ἐντροπὴ. Νέμεσις] δικαιοσύνη. λείψεται] καταλειφθήσεται. ἄλγεα λυγρὰ] λύπαι χαλεπαὶ.

196. συγερώπης Trinc. 198. λευκοῖσι August. 199. φῦλον ἴτην B. 60. Iunt. 1. 2. φῦλον ἴτον R. S. Coisl. August. Acad. Ald. Trinc. Com. φυλ' ἴτον Steph. Heinf. Moschop. 200. τάδε August.

hoc est, ἐπομεῖται ὅρκον. τιμῆσις. *Guietus.*

196. Δυσκέλαδος] Κακὰς φήμας ἐγείρων, malos rumores. alias *raucus*. male expos. *Idem.*

198. Λευκοῖσιν φαρέεσσιν] Per candidas vestes sanctimonia et puritas denotantur. Saepissime in sacris Scripturis haec figura occurrit. Sic Apocal. 4, 4. Καὶ κυκλόθεν τὸ θρόνου θρόνοι εἴκοσι καὶ τέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς. Et 7, 9. Ἰδοὺ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο ἐκ παντὸς ἔθνους, καὶ φυλῶν, καὶ λαῶν, καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκάς. Et 19, 8. Καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον καθαρὸν, καὶ λαμπρόν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα ἐστὶ τῶν ἁγίων. *Robinf.*

200. Νέμεσις] Vide dicta ad Theogoniae v. 223. Haec est altera illa Nemesis, quae homines, non secus ac pudor, ad virtutem incitabat. Propriè

Θνητοῖς ἀνθρώποισι· κακὴ δ' ὀὐκ ἔσσεται ἀλκή.
Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,

Mortalibus hominibus: mali vero non erit remedium.
Sed nunc fabulam regibus narrabo quamuis ipsi sapiant.
Sic accipiter affatus est luscinium canoram,

201. ἀλκὴ] βοήθεια. 202. αἶνον] παροιμίαν λέγων. βασιλεῦσ'] κριτὰς. ἐρέω] λέξω. φρονέουσι] νοοῦσι. 203. ὧδ'] ἕτως. ἴρηξ] ἱέραξ. ποικιλόδειρον] τὴν ποικιλόφωνον.

est νέμεσις, *iusta vituperatio*, quo sensu saepe, apud *Homerum*, occurrit, vt animaduertit *Eustathius*; cuius vituperationis metu, a delinquendo abstinemus. Ideo cum Pudore coniungitur hic ab *Hesiodo*. Quare idem Grammaticus obseruauit ὅτι ἡ Νέμεσις πρὸς τὴν Αἰδὼ ὡς πρός τι λέγεται, Αἰδώς τε γὰρ ἡ διὰ τὴν Νέμεσιν γινομένη ἐπιστροφὴ, Νέμεσις δὲ ἡ μέμψις ἐπί τινος ὃν αἰδούμεθα γινομένη: *Nemesin esse correlatam ad Pudorem; Pudor enim est attentio orta propter Nemesin*, (seu *Castigationem*) *Nemesis vero vituperatio ab aliquo quem reueremur profecta.* Loca *Eustathii* indicabit Index Romanus. Hanc Nemesin, pro more suo, προσωποποίησεν *Hesiodus*. Altera Nemesis fuit Dea Iustitiae praeses, quae peccata plectere putabatur et quam descripsit *Ammianus Marcellinus* Lib. XIV. C. II. ad quem vide Interpretes, vt et ad Act. XXVIII, 4. *Clericus*.

Προλιπόντ'] Pro προλιπᾶσα Nominatiuo Duali Foeminino. Figura apud poëtas vsitata, vt notauit Schol. Soph. ad Oedip. Colon. v. 1672. Ἰδόντε καὶ παθᾶσα] ἀντὶ τοῦ ἰδοῦσαι καὶ παθοῦσαι. Πολλαχοῦ δὲ τῷ σχήματι χρῆται, ἀντὶ τῶν θηλυκῶν τὰ ἀρρενικὰ τιθείς. καὶ ἐν Ἠλέκτρᾳ,

Ὦ τοῖσιν ἐχθροῖς εὖ βεβηκόσι ποτὲ,
Ψυχῆς ἀφειδήσαντε πρᾶξάτην φόνον.

Καὶ πάλιν,

Ὅρα, κακῶς πράσσοντε, μὴ μείζω κακὰ
Κτησώμεθα.

Καὶ Ὅμηρος

Τώδε βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἰθμαθ' ὁμοίαι.

Καὶ Ἡσίοδος — Προλιπόντ' ἀνθρώπους.

Porro hunc locum videtur respexisse Iuuenalis Sat. 6.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu. — Paulatim deinde ad Superos Astraea recessit
Hac comite, atque duae pariter fugere sorores. Rob.

203. Ποικιλόδειρον] *Collo variegatam.* vulgo *canoram.* Guietus.

205. Πε-

Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἣδ' ἐλεὸν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο· τὴν δ' ὄγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·
Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇδ' εἶς, ἦ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω, καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ', αἴκ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
† Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν.
† Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ, ταναοίπτερος ὄρνις.

Alte in nubibus ferens vnguibus correptam.
Illa vero miſere, curuis confixa vnguibus,
Lugebat: eam autem ille imperioſe compellauit.
Infelix, quid ſtrepis? habet te multo fortior.
Hac vadis, qua de duco, licet ſis cantatrix.
Epulabor vero te, ſi libet, vel dimittam.
† Imprudens autem, quicumque voluerit cum potentioribus contendere:
† Quippe victoria priuatur, et praeter conuicia dolores patitur.
Sic ait velox accipiter, latis alis praedita auis.

204. Ὕψι] ὑψοῦ. νεφέεσσι] νέφεσι. ὀνύχεσσι] ὄνυξι. μεμαρπὼς] συλλαβὼν. 205. ἐλεὸν] ἐλεεινὸν. γναμπτοῖσι] καμπυλοῖς. πεπαρμένη] πεπερομένη (ſic). ὀνύχεσσι] ὄνυξι. 206. μύρετο] ἐμύρετο· ἀδύρετο. ἐπικρατέως] ἀλαζονικῶς (ſic). μῦθον] λόγον. ἔειπεν] εἶπε. 207. δαιμονίη] ἀθλία. λελ$^{\eta}_{\alpha}$κας (ſic)] λαλεῖς· βοᾷς. νυ] δὴ. ἀρείων] κρείττων. 208. τῇδ'] ἐκεῖ. εἶς] πορεύῃ. ἦ] ὅπῃ. ἀοιδὸν] μουσικὴν. ἐοῦσαν] ὄσαν. 209. ἠὲ] ἢ. μεθήσω] ἀπολύσω. 210. huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικὸν. ἄφρων] ἀνοήτος. ὅς κ'] ὅτις. κρείσσονας] κρείττονας. ἀντιφερίζειν] ἀνταγωνίζεσθαι· μάχεσθαι. 211. στέρεται] στερεῖται. αἴσχεσιν] ὀνείδεσι. ἄλγεα] λύπας 212. ὣς] ὅτως. ἔφατ'] εἶπε. ὠκυπέτης] ὁ ταχέως πετόμενος. ἴρηξ] ἱέραξ. ταναοίπτερος] ὁ τετυμένην τὴν πτῆσιν ποιῶν.

205. ἐνύχεσσιν Acad. Senat. 207. λέληκας codd. Rob. omnes, Acad. Trinc. λελ$^{\eta}_{\alpha}$κας (ſic) Auguſt. 208. ἧς Trinc. ἧσ' Ald. 210. Ἄφρων Trinc. Moſchop. ἰθέλῃ Acad.

205. Πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι] Ἀμφιπεπαρμένη ὀνύχεσσιν. *Idem.*

207. Δαιμονίη τί λέλακας] Ἀ δαίμων, δαίμονος ἡ τύχη, δαιμόνιος, infortunatus, infelix. Interdum fortunatus, beatus, vt ll. β. τί λέλακας;] *quid ſtrides?* verſ. ſeq. τῇδ' εἶς] Hac ibis. *Idem.*

Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ· οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς,
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν· ὁδὸς δ' ἑτέρῃφι παρελθεῖν
Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια. δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει
Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει Ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.

O Perſa, tu vero cole iuſtitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim pernicioſa eſt tenui homini, nam nec diues
Facile ferre eam poteſt, grauaturque ab illa,
Quoties in damna incidit: via vero altera perueniendi
Melior ad iuſta: iuſtitia enim iniuriam vincit
Ad finem progreſſa: ſtultus vero malo ſuo diſcit.
Continuo enim curſu ſequitur Iurisiurandi Deus iniuſta iudicia.

213. δίκης] διωτικοσύνης. ὕβριν] ἀδικίαν. ὄφελλε] αὔξανε. 214. δειλῷ] ἀγενεῖ. βροτῷ] ἀνθρώπῳ. ἐσθλὸς] ἀγαθός. 215. φερέμεν] φέρειν. βαρύθει] βαρύνεται. 216. ἐγκύρσας] ἀντυχὼν. ἄτῃσιν] βλάβαις. ἑτέρῃφι] καθ' ἑτέραν μερίδα. παρελθεῖν] ὄντα. 217. κρείσσων] ἀμείνων. ἐς τὰ δίκαια] λέγων (ſic). δίκη] δικαιοσύνη. ἴσχει] ὑπερέχει. 218. ἐξελθοῦσα] τελειωθεῖσα. νήπιος] ὁ μωρός. ἔγνω] ἐνόησε. 219. σκολιῇσι] διεστραμμέναις. δίκῃσιν] κρίσεσι.

213. μὴ δ' Auguſt. 216. ἑτέρῃφι Iunt. παρελθεῖν Procl.

214. Ὕβρις γάρ τε κακὴ] Τὸ χρῆσθαι τῇ ὕβρει. vid. Tzetz. *Guietus.*

216. Ἑτέρῃφι] Φι adnexum eſt hic recto caſui, cum proprium ſit obliquorum. *Scaliger.*

Ἑτέρῃφι παρελθεῖν] Καθ' ἑτέραν μερίδα. ordo, ὁδὸς δὲ τὸ παρελθεῖν εἰς τὰ δίκαια κρείσσων. Vel ſic, ἑτέρῃφι δὲ ἡ ὁδὸς τὸ π. ἑτέρῃφι ex alia parte. *Guietus.*

217. Ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει] Ὑπερέχει. *Idem.*

219. Ὅρκος] An ἡ ἐπιορκία, vt Heinſius? an ἡ τῆς ἐπορκίας τιμωρία. vt Proclus? *Idem.*

Ὅρκος] Hic Ὅρκος eſt Numen, quod praeeſſe finxit *Heſiodus* religioni iurisiurandi, et de quo Theogoniae v. 231. Sed quare iniuſta iudicia comitari, et quidem curriculo, dicitur hoc Numen? Nimirum, vt periuros iudices plectat, quemadmodum ex ſuperioribus et ſequentibus liquet. Eodem ſenſu, Iuſtitia dicitur ἕπεσθαι, ſequi populos et vrbes de quibus poenas ſumit, v. 222. Vide et *Hieroclem* in 2. v. Pythagoricorum Carmi-

num

Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος ἑλκομένης ᾗ κ' ἄνδρες ἄγωσι 220
Δωροφάγοι, σκολιαῖς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας.

Iustitiae vero aspera est semita tractae quocumque viri duxerint
Donis corrupti, pravis postquam sententiis deciderunt res.

220. τῆς -- Δίκης] δικαιοσύνης. ῥόθος] θόρυβος γίνεται. ἑλκομένης] συρομένης. ᾗ] ὅπου. ἄγωσιν] φέρωσι. 221. δωροφάγοι] οἱ τὰ δῶρα τρώγοντες. σκολιαῖς] διεστραμμέναις. δίκαις] κρίσεσι. κρίνωσι] δικάζωσι. θέμιστας] δικαιοσύνας.

220. ἢ κ' Ald. ἄγωσιν Senat. Acad. 221. σκολιὰς Trinc.

num. Similis fictio adhibetur in insigni Oraculo Pythiae, quod exstat apud *Herodotum* Lib. VI. c. 86. dignumque est quod hic adscribatur:

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον ἔστω
Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληίσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ' Ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδὲ ποδες μιν
Οὐδὲ πόδες. κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

Glauce fili Epicydidis; in praesentia quidem satius sic iureiurando vincere, et pecunias praedari. Iura, quandoquidem mors etiam in iurisiurando religiosum virum manet. Sed iurisiurandi filius est qui nomine careat, neque ei adsint manus, neque pedes; celer tamen consequitur, donec vniuersam correptam sobolem perdiderit, et totam domum. Clericus.

220. Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος] Supple γίνεται. Ῥοθος, hoc est, ἦχος, θόρυβος, turba. *Guietus.*

Τῆς δὲ δίκης ῥόθος] Male verterunt Interpretes, *Iustitiae est fremitus.* Verte, *Iustitiae aspera est semita.* Plutarchum asperas et montosas vias ῥόθους appellasse notat Scholiastes, ex quo infert Hesiodum intellexisse asperam et indirectam esse viam, per quam iustitia a corruptis iudicibus trahitur. Τὸν ῥόθον οἱ μὲν ἦχον τὸν ψόφον, ὅθεν καὶ ῥόθιον καλεῖσθαι τὸ κτυπῶν κῦμα, καὶ ῥεῦμα. Πλούταρχος δὲ βουνοτάζων (ἔστι γὰρ καλεῖν βουνοὺς) τὰς ὀρεινὰς ὁδοὺς τραχείας καὶ δυσάντεις ῥόθους ὀνομάζεσθαί φησιν. Εἰ ἄν τις τοῦτο κρατήσῃ, λέγοι ἄν ὅτι, τῆς Δίκης ἑλκομένης ὑπὸ τῶν ἐπὶ δώροις τὰς δίκας κρινόντων σκολιῶς, ῥόθος ἔστι τοῦτ' ἐστὶ, δυσάντης ἡ ὁδὸς καὶ τραχεῖα δι' ἧς ἕλκεται ὑπὸ τῶν δικαστῶν. *Rob.*

Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυερῷ Ἀΐαδαο,
Νώνυμοι· θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας

Descenderunt tenebricosam in domum horribilis Plutonis
Ignobiles: mors autem, tametsi terribiles erant,

153. βῆσαν] ἔβησαν· ἐπορεύθησαν. ἐς] εἰς. εὐρώεντα] πλατὺν· σκωληκώδη. κρυερῷ] ψυχρῷ. Ἀΐδαο] ᾅδου. 154. νώνυμοι] ἀνώνυμοι· ἀνονόμαστοι. ἐκπάγλους] ἰσχυροὺς· καταπληκτικούς. ἐόντας] ὄντας.

153. Κρυερὸν Acad. Tzetz. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Ἄϊδαο est in ed. Rob.
154. Νώμυοι Acad. Senat. ἐκπάγλως Senat.

tim interiisse, partim λῆξιν habuisse, idque ἐν μακάρων νήσοις. Diuisio quam male perceperunt interpretes, ibi est:

Ἔνθ' ἤτοι τὲς μὲν θανάτου τέλος ἀμφεκάλυψε,
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων.

Illud enim τὲς μὲν et τὲς δὲ eos distinguit qui funditus interierunt, ab iis qui translati in beatorum insulam fuerunt. Qualis apud Homerum Menelaus est, cui praedicit Proteus:

Σοὶ δ' ἃ θέσφατόν ἐσι διοτρεφὲς, ὦ Μενέλαε,
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θανέειν, καὶ πότμον ἐπισπεῖν,
Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον, καὶ πείρατα γαίης
Ἀθάνατοι πέμψουσιν —

Hoc Hesiodi loco decepti fuerunt ii, quos magistri notant insulas beatorum Thebis constituisse. Thebanos Hesiodus sine λήξει, suo scelere, interiisse dicit, nec λῆξιν constituisse. Troianos partim interiisse, partim λῆξιν constituisse cognominem, id est, Heroïcam; quibus opponuntur οἱ νωνύμως θνήσκοντες. Ex iis maxime excipiebantur illi qui in vndis perierant, quorum praecipuus fuit Aiax, cui ne locum quidem in sua νεκυίᾳ concessit Homerus, quod funditus interiisse existimaretur. Quod et Synesius notavit: Ἐμὲ δὲ ἐν τοῖς δεινοῖς, ὄμνυμί σοι θεὸν ὃν φιλοσοφία πρεσβεύει, τὸ Ὁμηρικὸν ἔθραττεν ἐκεῖνο, μὴ ἄρα ἀληθὲς εἴη, τὸν καθ' ὕδατος θάνατον, ὄλεθρον εἶναι καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. λέγει γάρ ἐσιν ὅπως τῶν ἐπῶν, Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ, τὸν ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀκριβεσάτην ἀπώλειαν εἶναι τιθέμενος. ἀδένα γοῦν ἄλλον ἐξαπολωλέναι φησὶν, ἀλλ' ἕκαστος ἀποθνήσκων, ἀϊδὸς δ' ἐβεβήκει. ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν δυοῖν νεκυίαιν ὁ μικρὸς Αἴας ἀδαμᾷ τὲ δράματος εἰσενήνεκται, ὡς τῆς ψηχῆς ἐκ ἔσης ἐν ᾅδῃ. *Heinsius.*

153. Εὐρώεντα] Non inepti sunt, qui *latum, amplum* reddunt. Saepe enim εὐρώεις *latus, amplus*, vnde Hesychius εὐρώεντα exponit πλατέα: quo sensu deducenda vox ab εὖρος *latitudo*, vt docet Eustath. ad Il. Υ. p. 962. Edit. Rom. *Krehsius.*

158. Δι-

Εἶλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον Φάος ἠελίοιο.
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι, προτέρῃ γενεῇ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν.
Καὶ τοὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ,

Inuasit atra, splendidumque liquerunt lumen solis.
Sed postquam et hoc genus terra operuit,
Rursum aliud quartum in terra multorum altrice
Iupiter Saturnius fecit iustius et melius,
Virorum heroum diuinum genus, qui vocantur
Semidei, priore aetate, per immensam terram.
Hos quoque bellumque malum et pugna grauis,

155. εἶλε] ἔλαβε. ἔλιπον] κατέλιπον. φάος] φῶς. ἠελίοιο] ἡλίου. 156. αὐτὰρ] δὲ. 157. αὖθις] πάλιν. χθονὶ] γῇ. πουλυβοτείρῃ] πολλοὺς βοσκούσῃ. 158. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ποίησε] ἐποίησε. ἄρειον] κρεῖττον. 159. ἡρώων] ἡμιθέων. θεῖον] θαυμαστὸν. καλέονται] καλοῦνται· ὀνομάζονται. 160. προτέρῃ γενεῇ] ἓν. ἀπείρονα] ἄπειρον. γαῖαν] γῆν. 161. τοὺς] τούτους. πόλεμος] δ. φύλοπις] μάχη. αἰνὴ] χαλεπὴ.

156. κάλυψε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 157. Αὖτις Acad. ἔτ' Ald. Trinc.

158. Δικαιότερον] Si aetas illa melior fuit antecedente, sceleratissimam profecto fuisse priorem oportuit: quae enim scelera de hac non narrantur? Quam conscelerata fuit Oedipi familia? Quam mali homines, Troïcis temporibus? Verum *Homerus* vsque adeo laudarat eos, qui ad Troiam bellum gesserant, tamque caros Diis descripserat, quamquam meros latrones, si rem introspiciamus; vt *Hesiodus* deteriores eos superioribus dicere ausus non fuerit. Sic temerariae priorum aetatum laudes ad posteros transmittuntur, et quos vituperaremus, si de iis sine praeiudicio iudicaremus, ad coelum tollimus, quia sunt olim a Maioribus nostris, prae imperitia, laudati. *Clericus.*

Δικαιότερον] Haud sane mortalium optimi Οἱ Ἑπτὰ fuerunt, si Homerum audire fas est. Ille enim Il. δ, 409. Sthenelum Capanei filium ita loquentem inducit, Κείνοι δὲ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο. *Rob.*

Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,
Ὤλεσε μαρναμένας μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τὰς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ἐς Τροίην ἀγαγὼν, Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο· 165

Alios quidem ad ſeptem portas habentes Thebas, Cadmeam terram,
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi;
Alios vero in nauibus trans ingentem maris amplitudinem,
Ad Troiam ducens, Helenae gratia pulcricomae:

162. ἑπταπύλῳ] τῇ ἑπτὰ πύλας ἐχούσῃ. Καδμηΐδι] τῇ Κάδμου. γαίῃ] γῇ. 163. ὤλεσε] ἔφθειρε. μαρναμένας] μαχομένας. μήλων] προβάτων. ἕνεκ'] ἕνεκα· χάριν. Οἰδιπόδαο] Οἰδίποδος. 164. τὰς δὲ] ὤλεσε. νήεσσιν] ναυσὶ. λαῖτμα] κῦμα. 165. Τροίην] Τροίαν. ἠϋκόμοιο] τῆς καλὴν κόμην ἐχούσης.

165. Εἰς Ald.

162. Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ] Intelligit non tantum τὰς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις dictos, ſed etiam eos qui Ἐπίγονοι dicebantur, id eſt, τῶν ἑπτὰ τῶν ἐπὶ Θήβαις filios. Vtrique Thebas adorti ſunt. Diodorus Siculus libro III. Οἱ δὲ τούτων παῖδες Ἐπίγονοι ὀνομασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες, ἔγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας. Aeſchylus quoque non tantum Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις tragoediam, ſed etiam Ἐπιγόνας ſcripſit. Ex ea interpretes Pindari verſus περὶ κράσεων adferunt: καθὰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἐπιγόνοις.

Λοιβαὶ Διὸς μέν πρῶτον ὡραίᾳ γάμῳ
Ἥρας τε, τήν τε δευτέραν κρᾶσιν νέμω.
Τρίτην Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα.

qui corruptiſſime ibi ſcribuntur. Et Androgonus ab Athenaeo narratur εὐημερήκειν τὰς Ἐπιγόνας. *Hemſius.*

163. Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Κτημάτων, hoc eſt, rerum, regni. *Guietus.*

Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Tametſi recte Interpretes Graeci obſeruarunt μῆλα hic dici metonymice omnis generis diuitias; tamen vertendum non cenſuimus *opes*, pro *ouibus*, in translatione verbis vſque adeo adſtricta: cum nihil vetet *oues* nos in ea interpretari, vt μῆλα in Graecis *Heſiodi* verbis. Hebraei מקנה *mikneh* promiſcue vocant *diuitias* et *pecudes*; quia vt omnibus notum, diuitiae antiquiſſimis temporibus in pecudibus praeſertim erant ſitae. *Clericus.*

165. Ἥθεα] Lucretius quietes vocat. *Scaliger.*

171. Ἐν

Ἔνθ' ἤτοι τὰς μὲν θανάτῳ τέλος ἀμφεκάλυψε.
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
† Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,

Vbi mors quoque oppreſſit illos.
Iis autem ſeorſum ab hominibus vitam et ſedem tribuens
Iupiter Saturnius pater conſtituit eos ad terrae fines.
† Procul ab immortalibus: Saturnus horum Rex eſt.
Et ii quidem habitant ſecurum animum habentes
In beatorum inſulis, iuxta Oceanum profundum,

166. ἔνθ'] ἔνθα· ὅπα. ἀμφεκάλυψε] ἐσκέπασε. 167. δίχ'] δίχα· χωρὶς. βίοτον] βίον. ἤθε'] ἤθεα· ἤθη. ὀπάσας (ſic)] παρασχών. 168. κατένασσε] κατώκησε. πείρατα] πέρατα. γαίης] γῆς. 170. τοὶ] ἔτοι. ναίουσιν] οἰκοῦσι. ἀκηδέα θυμὸν] ἄλυπον ψυχὴν. 171. μακάρων] μακαρίων. βαθυδίνην] βαθύῤῥουν.

166. τὰς deeſt in Ald. Iunt. 1. 2. ἀμφεκάλυψεν Senat. 167. ὀπάσας B. 731. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 169. Τηλοῦ etc. deeſt in Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. Moſchop. Proclus etiam docet, repudiatum a quibuſdam eſſe, vt non Heſiodeum.

171. Ἐν μακάρων νήσοισι] Etiamſi *Homerus* inſulas non memorauit, attamen plerique eum auctorem huius fabulae fuiſſe volunt; inter quos *Strabo*, qui Lib. I. a Poëta *Elyſium campum* dictas *beatorum inſulas* fuiſſe contendit. Profert p. 2. celebrem locum ex Odyſſ. Δ. vbi deſcribuntur campi Elyſii. Quibus ſubiungit: καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς μαυρουσίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν: *beatorum vero inſulae ſunt e regione vltimae Mauritaniae ad occaſum.* Attamen Elyſios campos quaerit etiam in continente Hiſpania, addit enim: καθ' ὃ μέρος συντρέχει τὸ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτῃ πέρας: *eodemque Hiſpaniae occidui fines pertinent.* Verum hoc poſterius copioſius proſequitur Lib. III. p. 103. et ſeq. vbi docet Poëtam, cum ſciret multas expeditiones in extremam vſque Hiſpaniam ſuſceptas fuiſſe, et de fertilitate earum orarum a Phoenicibus aliquid reſciuiſſet, ibi piorum ſedes ſitas et Elyſium campum finxiſſe. Adſentitur ei *Euſtathius*, ad memoratum *Homeri* locum, cuius imitatorem *Heſiodum* hic eſſe leberide caecior viderit. Ita etiam ſenſerat *Plutarchus*, quem vide non procul ab initio

tio vitae Sertorii. *Haec ex ſchedis paternis.* Ceterum quod habet *Strabo* de Phoenicibus qui fertilitatem Baeticae *Homero* deſcripſerant, viam oſtendit *Sam. Bocharto* inueniendae rationis, cur campi illi *Elyſii* dicti ſint. In lingua, nimirum, Phoenicia, עליזים *halizim* dicuntur *gaudentes.* Eum adi Chanaanis Lib. I. c. 34. Non equidem crediderim *Homerum* finxiſſe eſſe aliquam beatitudinem poſt hanc vitam, de qua nemo ante, apud Graecos, quidquam dixiſſet; ſed cum dudum recepta haec eſſet opinio, nec conſtaret quo rerum naturae loco collocandi eſſent beati animi, ex ingenio ſedes felicitatis illius in vltima Hiſpania, aut in Inſulis Fortunatis, poſuiſſe. *Clericus.*

Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Veteres Critici, totum hoc, παρ' Ὠκεανὸν, interpretati primo omnium videntur ἐν τῷ ἀέρι: poſtea vocem Ὠκεανὸς ita ſumſerunt, quaſi quae per ſe τὸν ἀέρα deſignaret. Heſych. Ὠκεανὸς ἀὴρ, θάλασσα. Item, Ὠκεανοῖο πόρον, τὸν ἀέρα εἰς ὃν αἱ ψυχαὶ τῶν τελευτώντων ἀποχωρῆσι. Poſtremo alia. Atque hinc Heroas ſuos, qui παρ' Ὠκεανὸν conſtituuntur, *Aeris in latis campis* conſtituit Maro. At Graeci interpretes magno ſe ἀτοπήματι traduxerunt, cum, παρ' Ὠκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸν Ὠκεανὸν, quod et reliqui ſecuti ſunt. Melius multo et prudentius Silius; *Vltra Oceanum* reddidit lib. XIII.

Verum vltra Oceanum ſacro contermina fonti,
Lethaeos latices et ſacra oblivia potat.

Quod Graece eſſet πέρα τοῦ Ὠκεανοῦ. Ceterum cur ibi Heroas conſtituat Heſiodus, ratio haec eſt. Oceanum veteres cauſam aliquam ſtatuebant τῆς ἀδίκου διαίτης, quae iuſtiſſima et facillima, καὶ μετὰ δικαιοσύνης, e terra petebatur prius: poſtea cum Oceanum πόρου εἵνεκα tentarent, actum de iuſtitia fuit. Atque haec cauſa vera eſt, cur Heſiodus vitam illam, quam Homerus βίον ἠήϊον vocat, vltra Oceanum eſſe voluerit, quod nihil plus commercii cum Oceano et eius praeſide Fortuna haberet. Hinc Pindarus, in multis Homeri et Heſiodi interpres, eleganter, vbi περὶ μακάρων et eorum νήσων agit, negat illis πόντιον ὕδωρ περὶ δίαιταν εἶναι. Quem locum in hanc ſententiam et Theon adducit. Verba eius ſunt ad illum Arati, vbi Aſtraea deſcribitur, et de ſaeculis agitur: Αὖτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. ἐκάζω τὰ ἐπιχώρια ἤρκει τε καὶ ἤρκεσε. καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ κενεὸν περὶ δίαιταν. Vbi legendum κεινὰν περὶ δίαιταν ex ipſo Pindaro. Opponit κενεὰν δίαιταν Oceani, τῇ ἠήϊῃ βιοτῇ. Quamuis nobis ipſe Arati locus quoque vſui eſſe poteſt, vbi hunc βίον

ἠήϊον

Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν

Felices heroës: his dulcem fructum

172. ὄλβιοι] μακάριοι. τοῖσι] τούτοις. μελιηδέα] γλυκύν.

172. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ἠΐῖσον describens Oceanum ab illis seiungit: Αὕτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. Καὶ βίον ἔπω νῆες ἀποπροθεν ἠγίνεσκον, Ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα. Sicut ante ἐπιθυμίαν et τὸ ἐπιθυμητικὸν, Oceanus ignotus erat, vt semotus: ita Heroum καὶ τῶν μακάρων animae vltra Oceanum constituuntur, quod extra ἐπιθυμίαν sint, qua qui carent ζῆν καὶ ζώειν dicuntur. Veteres enim, teste Synesio, qui hunc Arati locum ἐν τῷ Περὶ προνοίας eleganter interpretatus est, iustitiae locum esse existimabant σπεδασθείσης γεωργίας, ναυτιλίας δὲ ἀποσπεδασθείσης. Hesiodus in hoc libro (nam in eo laboramus vt auctorem, praecipueque mentem huius libri interpretemur) iniustitiae poenam constituit τὸν Ὠκεανὸν, tamquam necessarium, a quo etiam iustos separat: quibus hoc praemium proponit, futurum, vt ne Oceano quidem opus habeant. Θάλασσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερὲς, οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νείσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Ipse Poëta cur Heroas suos παρ' Ὠκεανὸν constituat, causam satis ostendit, cum addit, τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν Τρὶς τοῦ ἔτος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Terrae enim fructum, quem ἠΐῖσον βίον vocant, Oceano opponit; sicut Horatius *paratas epulas*, vt alibi ostendimus, *mari et mercaturae*. Poterat praeterea epithetum βαθυδίνης grammaticos in officio continere, et eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerent, quae nihil praeter ostentationem nobis eorum detegunt, vt cum de Horizonte et aliis. At Homerus, ex quo tam multa nugati sunt, simpliciſſime locutus erat, cum περὶ μακάρων νήσων dixerat: Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας Ὠκεανὸς ἀνίησιν. Duo enim significarat Poëta: primo secutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem ventorum statuunt, pro diuersis eius partibus, sicut Herodotus fluuios τῶν αὐρῶν, id est, vaporum, qui ab aliis νεφέλαι dicuntur: vnde Nilus ἀνέφελος a quodam dicitur. Secundo, ostendit situm eorum πρὸς δύσιν esse, quem vbique ex ventis designat: nec enim voce Zephyri ibi Poëta vtitur κατὰ τὸ ἐπελθὸν, vt magistri loquuntur, et frustra: vel, quod saepe facit, ὡς τοιοῦτον φίλων ἄνεμον μάλιστα,

sed

Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι. 175

Ter quotannis florentem profert foecunda tellus.
O vtinam ego quinto non interessem
Hominum generi, sed aut mortuus essem prius, aut postea natus!

173. τῷ ἔτει (sic)] τῷ χρόνῳ. ζείδωρος] ἡ δωρεμένη τὸ ζῆν. ἄρουρα] γῆ ἠρωτριασμένη. 174. μηκέτ'] εἴθε. ὤφειλον] ἐχρεώστουν. μετεῖναι] ἐνεῖναι. 175. πρόσθε] πρότερον. ἔπειτα] μετὰ ταῦτα.

173. τρὶς τῷ ἔτει B. 699. 731. Coisl. August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. τρὶς ἔτιος legit etiam cod. Palat. 174. ὄφελον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. πέμπτοισι Trinc. μετ' εἶναι Trinc.

sed vt dixi. Notarunt iam olim etiam veteres Homeri interpretes toto hoc opere τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Ὠκεανὸν Ἡσιόδῳ βλάσφημον εἶναι. Ceteri Poëtae cum Hesiodum et Homerum non bene percepissent, ipsum Ὠκεανὸν sedem beatorum statuerunt. Plato in Phaedone τὸν Ὠκεανὸν τῷ Ἀχέροντι simpliciter opponit: quod spectasse videntur etiam ii, quos Patriarcha Photius notat scripsisse, τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν Ὠκεανὸν γεγενῆσθαι τῷ Ὀδυσσεῖ, ὃ κατὰ τὴν Σικελίαν. vbi παρὰ Hesiodico modo sumitur. *Heinsius.*

174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγώ] Hunc locum eleganter expressit Valerius Cato:

Ergo quod Deus atque Heros, cur non minor aetas?
Infelix ego, non illo qui tempore natus,
Qua facilis natura fuit: sors o mea laeua
Nascendi, miserumque genus, ex sera libido
Tanta meae, etc.

Opponit minorem aetatem, id est, τὸ πέμπτον γένος, θεοῖς καὶ ἥρωσι. Deos *aetatem auream* vocat: quia aetas illa τοὺς δαίμονας κατὰ λῆξιν constituit. *Facilem naturam* dixit, τὸν ῥᾴϊστον βίον. Legendum autem versu secundo, *Sors o mea, lenta Nascendi.* Ita plane mentem Hesiodi dat. *Heinsius.*

Μήκετ' ἔπειτ'] Priorem huius voti partem pulchre exprimit Horatius Sat. 2. lib. 2. *Hos vtinam inter Heroas natum tellus me prima tulisset.* Rob.

175. Ἢ ἔπειτα γενέσθαι] Hoc est, post quintam generationem, quasi sequentes meliores sint futurae. *Guietus.*

176. Νῦν

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ πακοῖσιν.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων, 180
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος, οὐδέ τι παῖδες,

Nunc enim genus eſt ferreum: neque vmquam aut die
Quieſcent a labore et miſeria, aut nocte
Corrupti: graues vero Dii dabunt curas.
Sed tamen et hiſce admiſcebuntur bona malis.
Iupiter autem perdet etiam hoc genus varie loquentium hominum,
Quum vix nati caneſcant,
Neque pater cum liberis concordat, neque liberi cum patre,

176. σιδήρεον] σιδηροῦν. ἦμαρ] κατὰ τὴν ἡμέραν. 177. καμάτου] κόπου. ὀϊζύος] ταλαιπωρίας. νύκτωρ] κατὰ τὴν νύκτα. 178. φθειρόμενοι] ἀπολλύμενοι. χαλεπὰς] κακὰς. μερίμνας] φροντίδας. 179. ἔμπης] ὅμως. τοῖσι] τούτοις. μεμίξεται] μεμιγμένα εἶναι. ἐσθλὰ] τὰ ἀγαθὰ. 180. ὀλέσσει (sic)] φθερεῖ. μερόπων] μεμερισμένην ἐχόντων τὴν ὄψιν. ἤγουν τὴν φωνήν. 181. εὖτ'] ὁπότε. πολιοκρόταφοι] λευκοὶ τοὺς κροτάφους. τελέθωσιν] ὑπάρχωσι. 182. παίδεσσιν] παισὶ. ὁμοίιος] ἴσος.

176. οὐδέποτ' Auguſt. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 177. οὐδέτι Acad. Ald. 180. ὀλέσσει Auguſt. 181. γενόμενοι Auguſt. Acad. Trinc. Moſchop. Tzetz. 182. τε lunt. 1. 2.

176. Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον] Aetas igitur haec proxime ſucceſſerat Troïcae. Quando autem hic *aetatem* dicimus, intelligimus γένος, hoc eſt, *prolem* quamdam hominum, non intra triginta, aut triginta quinque annos, natorum, ſed per maiorem annorum numerum florentium. Ceterum quid deterius habuerint Heſiodea tempora Troicis, me neſcire fateor. Praeſentia, nimirum, dumtaxat mala ſentimus, praeteritorum obliti. *Clericus.*

Νῦν γὰρ δή] Τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus eſt, quae ſumi πλατικῶς a Grammaticis dicuntur: tale eſt illud Homeri:

— νῦν μὲν γάρ ῥεν ἕλοις πόλιν εὐρυαγυῖαν.

182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος] Ex his ferrei ſaeculi notatur infelicitas, in quo permolere alienas vxores vulgatum erat: contra inter praecipuas

Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάρος περ·
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας. 185
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες· οὐδὲ μὲν οἵ γε

Neque hoſpes cum hoſpite, neque amicus cum amico,
Neque frater amicus erit, vt antehac:
Celeriter vero ſeneſcentes contumelia afficient parentes.
Incuſabunt autem illos moleſtis alloquentes verbis
Impii, neque Deorum vindictam veriti: neque hi ſane

183. ξεῖνος] φίλος (ſic). ξεινοδόκῳ] ξενοδόχῳ. ἑταῖρος] ὁ φίλος. ἑταίρῳ] τῷ φίλῳ. 184. κασίγνητος] ἀδελφὸς. ἔσσεται] ἔσαι. ὡς] καθὰ. τὸ πάρος] πρότερον. 185. αἶψα] ταχέως. ἀτιμάσουσι (ſic)] ἀτιμήσουσι· καταφρονήσουσι. τοκῆας] γονεῖς. 186. μέμψονται] ὑβρίσουσι. τοὺς] τότες. χαλεποῖς] σκληροῖς. βάζοντες (ſic)] λοιδοροῦντες. ἐπέεσσι] ῥήμασι. 187. σχέτλιοι] ἄθλιοι. ὄπιν] ἐπιστροφὴν. εἰδότες] γινώσκοντες. οἵ γε] ὅτοι.

184. τοπάροσπερ Ald. 185. ἀτιμάσουσι Auguſt. 186. βάζοντες Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Iunt. 2. βάζοντ' cod. Palat. 187. ὅτε Auguſt. Acad.

cipuas felicitatis notas recenſet *Heſiodus*, in ſequentibus, ſimilitudinem liberorum cum parentibus, v. 235. Quod habet Poëta, quia Veterum ea erat opinio, diſſimiles parentibus partus pro non legitimis habendos, vt qui adulterii ſuſpicionem mouerent. Res manifeſta fit ex hiſce *Catulli* verſibus, in Iuliae et Mallii Epithalamio:

Torquatus volo paruulus,
Matris e gremio ſuae,
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.
Sit ſuo SIMILIS patri
Mallio et facile inſciis
Noſcitetur ab omnibus,
Et PVDICITIAM ſuae
Matris indicet ore.

Sic et *Theocritus* in Encomio Ptolemaei:

Ἀσόργα δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόος αἰὲν,
Ῥηΐδιαι δὲ γοναὶ, τέκνα δ' οὔ ποτ' ἐοικότα πατρί:

Mulieris autem coniugali amore carentis in alieno viro ſemper eſt animus. Sed facilis cognitu eſt ſoboles, nec liberi vmquam ſunt ſimiles patri. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

Οὐδέ τι παῖδες] Hic diſtinguendum videtur, et τελεία σιγμὴ ponenda poſt παῖδες. *Guietus.*

186. Βάζοντ'] Βάζοντε pro βάζοντες, vt ἄσσον ἴοντε Homero. Sed iſte verſus ὑπονοθεύει. *Idem.*

187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] *Neque Deorum vltionem veriti*

Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειροδίκαι· ἕτερος δ' ἑτέρου πόλιν ἐξαλαπάξει·
Οὐδέ τις εὐόρκου χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίου,
Οὔτ' ἀγαθοῦ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν

Senibus parentibus educationis praemia reddent,
Violenti: alter autem alterius ciuitatem diripiet.
Neque vlla pii gratia erit, neque iusti,
Neque boni. magis vero maleficum et iniurium

188. γηράντεσσι] γηράσκουσι. τοκεῦσιν] γονεῦσι. ἀποθρεπτήρια (sic)] τροφὰς ἀμοιβάς. 189. χειροδίκαι] ἅρπαγες. ἐξαλαπάξει] πορθήσει. 190. εὐόρκου] εὐσεβοῦς. ἔσσεται] ἔσται. 191. ῥεκτῆρα] ἐργάτην. ὕβριν] ἢ ὑβριστήν.

188. ἀποθρεπτήρια Auguſt.

veriti, non, *oculum*. hoc eſt, poenam quae a tergo ſequitur. Tibull. *Neſciat vltorem poſt caput eſſe Deum*. Σχέτλιος. a σχέω, σχετὸς, ἄσχετος. item a σχέτω, σχέτλω, σχετλὸς, σχέτλιος, coërcendus, malus, miſer. *Idem*.

189. Χειροδίκαι] Obſeruarunt iam olim veteres commentatores in Homero et Heſiodo πάθος quoddam in compoſitis quibuſdam ἀντικείμενον: quod directe cum ſimplicibus pugnat. Sic μέγας θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλου. cum μεγάθυμος ſit ὁ μεγαλόφρων in virtutibus: καὶ μεγαλόψυχος. Sic ὁ δίκην ἐν χερσὶν ἔχων eſt ὁ δίκαιος, χειροδίκης ὁ ἄδικος. Vtrumque notauit vetus quidam magiſter olim ad Poëtam: Μέγας μὲν γὰρ θυμὸς, τὸ πολὺ τῆς χόλου. μεγάθυμος δὲ, ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόψυχος. ἔτω καὶ παρ' Ἡσιόδῳ διαφέρει ὁ χειροδίκης, καὶ ὁ ἐν χερσὶν ἔχων τὴν δίκην· χειροδίκης μὲν γὰρ συνθέτως ὁ βίαιος, καὶ οὐκ ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλ' ἐν χερσὶ ταῖς ἑαυτοῦ, κείμενον ἔχων τὸ δίκαιον. δίκην δ' ἔχων ἐν χερσὶν, ὁ δίκαιος καὶ αἰεὶ πρὸ χειρῶν οἷον φέρων τὸ δίκαιον. Vtrumque tamen pro altero poni poteſt, vt iam videbimus. *Heinſius*.

190. Οὐδέ τις εὐόρκου] Subintellige ἀνδρός. *Guietus*.

191. Ὕβριν pro ὑβριστὴν, quamuis poſſit excuſari. *Scaliger*.

Ὕβριν] Ὕβρις ὁ ἄδικος, ὑβριστής. *Guietus*.

Ὕβριν] Ἀντὶ τοῦ ὑβριστὴν καὶ κακοῦργον ἄνθρωπον. Τοιοῦτον καὶ τὸ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Θυέστῃ. Πόλεμον, ἀντὶ τοῦ ἐριστικὸν, πολέμιον. *Procl*. Recte obſeruauit Proclus ὕβριν ſignificare ὑβριστήν. Sed πόλεμον etiam poſſe pro πολέμιον haud ſcio an vllis exemplis

Ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
Οὐκ ἔσαι· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται·

Virum colent: iuſtitia autem in manibus et pudor
Non erit: laedetque malus meliorem virum,
Verbis iniuſtis alloquens, peierabit vero:

192. ἀνέρα] ἄνδρα. δίκη] δικαιοσύνη. αἰδὼς] εὐλάβεια. 193. τὸν ἀρείονα] τὸν κρείττω. φῶτα] ἄνδρα. 194. μύθοισι] λόγοις. σκολιοῖς] διεστραμμένοις (ſic). ἐννέπων (ſic)] διαβάλλων. ὀμεῖται] ὀμόσει.

194. ἐννέπων Auguſt.

exemplis probari poſſit. Iſta autem fabula Euripidis praeter paucos verſus penitus interiit. A Latinis quidem interdum ponitur Subſtantiuum pro Adiectiuo amplificationis cauſa. Sic Martialis,

Non vitioſus homo es, Zoile, ſed vitium.

Lucretius, *Parvula, pumilio, χαρίτων ἴα, tota* merum Sal. Et a Graecis etiam pro Participio, vt e verſu ſequente patet, *Magna atque immanis, κατάπλησις, plenaque bonoris.* vbi κατάπλησις idem ſonat ac ἡ καταπλήττουσα. *Rob.*

Quam dubitandi (an πόλεμος ponatur pro πολέμιος) cauſam habeat vir doctus, non video. Quaſi non vſitatiſſimum Graecis ſit, duo Subſtantiua ponere ita, vt alterum munus Adiectiui ſuſtineat. Sophocl. in Aiace 59. *μανιάσι γόσοις furioſis morbis.* Oed. Tyr. 21. *μαντείᾳ σποδῷ* pro *μαντικῇ.* quod cum quidam non intelligerent, ſcripſerunt *μαντείας.* in Electr. 182. Κρίσα ἀκτή, pro κρισσή. Callim. hymn. in Del. φυγῷ ἐπὶ πρύμνῳ pro φυγῇνῷ. Vbi quoque male Faber, deleto τῷ iota, ſcribebat φυγῶ Dorice pro φηγῷ. Sed de hoc loquendi more Graecorum pluribus diſputabimus in Lectionibus noſtris Sophocleis. *Krebſius.*

192. Δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσαι] Diſtingui hoc modo etiam alia ratione et contraria poteſt. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν Ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ, καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσαι. Illud autem δίκη δ' ἐν χερσὶ, tum eadem ratione dicetur, qua χειροδίκαι infra dicuntur οἱ ἄδικοι. Sic nunc δίκη δ' ἐν χερσὶν ἔσαι, eſt, ἄδικοι ἔσονται. Nam idem illud πάθος ſignificationis contrariae in ſimplicibus eſſe poteſt, quod in compoſito. Euripides Bacchis χειρῶν δίκην dixit τὴν βίαν, καὶ τὸ βίαιον. Καὶ τὴν μὲν ἂν προσείδες, εὔθηλον πόριν Μυκωμένην ἔχουσαν ἐν χερῶν δίκῃ. *Heinſius.*

194. Ἐνέπων] Appellans, inceſſens, increpans, ἐνίπτων. ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται, hoc

Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος καπόχαρτος ὁμαρτήσει συγερώπης.
Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσιν φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ

Liuor autem homines miseros omnes
Malos rumores spargens, malis gaudens comitabitur inuiso vultu.
Tum demum ad coelum a terra spatiosa,
Candidis vestibus tectae corpus pulcrum,
Ad Deos ibant, relictis hominibus,
Pudor et Nemesis: relinquentur autem dolores graues

195. ζῆλος] φθόνος. ὀϊζυροῖσιν] παλαιπώροις. 196. δυσκέλαδος] δύσφημος. καπόχαρτος] ἐπὶ κακοῖς χαίρων. ὁμαρτήσει] ἀκολουθήσει. συγερώπης] ἐποτρόπαιος· μισητὸς. 197. Ὄλυμπον] οὐρανὸν. χθονὸς] γῆς. εὐρυοδείης] πλατείας. 198. φαρέεσσι] ἱματίοις. καλυψαμένω] καλυψάμενον. χρόα] σῶμα. 199. μετὰ] ἐπὶ. φῦλον (sic)] γένος. ἴτην (sic)] ἐλεύσονται. προλιπόντ'] προλιπόντα· προλιποῦσαι. 200. Αἰδὼς] ἐντροπὴ. Νέμεσις] δικαιοσύνη. λείψεται] καταλειφθήσεται. ἄλγεα λυγρὰ] λύπαι χαλεπαί.

196. συγερώπης Trinc. 198. λευκοῖσι Auguſt. 199. φῦλον ἴτην B. 60. Junt. 1. 2. φῦλον ἴτον R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Com. φυλ' ἴτον Steph. Heinſ. Moſchop. 200. τάδε Auguſt.

hoc eſt, ἐπομεῖται ὅρκον. τιμῆσις. *Guietus.*

196. Δυσκέλαδος] Κακὰς φήμας ἐγείρων, malos rumores. alias *raucus*. male expoſ. *Idem.*

198. Λευκοῖσιν φαρέεσσιν] Per candidas veſtes ſanctimonia et puritas denotantur. Saepiſſime in ſacris Scripturis haec figura occurrit. Sic Apocal. 4, 4. Καὶ κυκλόθεν τὸν θρόνον θρόνοι εἴκοσι καὶ τέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς. Et 7, 9. Ἰδοὺ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο ἐκ παντὸς ἔθνους, καὶ φυλῶν, καὶ λαῶν, καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκάς. Et 19, 8. Καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον καθαρὸν, καὶ λαμπρόν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματά ἐστι τῶν ἁγίων. *Robinſ.*

200. Νέμεσις] Vide dicta ad Theogoniae v. 223. Haec eſt altera illa Nemeſis, quae homines, non ſecus ac pudor, ad virtutem incitabat. Proprie

Θνητοῖς ἀνθρώποισι· κακὴ δ' ἔτι ἔσσεται ἀλκή.
Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,

Mortalibus hominibus: mali vero non erit remedium.
Sed nunc fabulam regibus narrabo quamuis ipsi sapiant.
Sic accipiter affatus est luscinium canoram,

201. ἀλκὴ] βοήθεια. 202. αἶνον] παροιμιώδη λόγον. βασιλεῦσ'] κρητικῶς. ἐρέω] λέξω. φρονέουσι] νοοῦσι. 203. ὧδ'] ὕτως. ἴρηξ] ἱέραξ. ποικιλόδειρον] τὴν ποικιλόφωνον.

est νέμεσις, *iusta vituperatio*, quo sensu saepe, apud *Homerum*, occurrit, vt animaduertit *Eustathius*; cuius vituperationis metu, a delinquendo abstinemus. Ideo cum Pudore coniungitur hic ab *Hesiodo*. Quare idem Grammaticus obseruauit ὅτι ἡ Νέμεσις πρὸς τὴν Αἰδὼ ὡς πρός τι λέγεται, Αἰδώς τε γὰρ ἡ διὰ τὴν Νέμεσιν γινομένη ἐπιστροφή, Νέμεσις δὲ ἡ μέμψις ἐκ τινος ὧν αἰδούμεθα γινομένη: *Nemesin esse correlatam ad Pudorem; Pudor enim est attentio orta propter Nemesin*, (seu *Castigationem*) *Nemesis vero vituperatio ab aliquo quem reuereremur profecta*. Loca *Eustathii* indicabit Index Romanus. Hanc Nemesin, pro more suo, προσωποποιήκεν *Hesiodus*. Altera Nemesis fuit Dea Iustitiae praeses, quae peccata plectere putabatur et quam descripsit *Ammianus Marcellinus* Lib. XIV. C. II. ad quem vide Interpretes, vt et ad Act. XXVIII, 4. *Clericus*.

Προλιπόντ'] Pro προλιποῦσα Nominatiuo Duali Foeminino. Figura apud poëtas vsitata, vt notauit Schol. Soph. ad Oedip. Colon. v. 1672. Ἰδόντε καὶ παθοῦσα] ἀντὶ τοῦ ἰδοῦσαι καὶ παθοῦσαι. Πολλαχοῦ δὲ τῷ σχήματι χρῆται, ἀντὶτῶν θηλυκῶν τὰ ἀρρενικὰ τιθείς. καὶ ἐν Ἠλέκτρᾳ,

Ὦ τοῖσιν ἐχθροῖς εὖ βεβηκόσι ποτὲ,
Ψυχῆς ἀφειδήσαντε πρεύσατην φόνου.

Καὶ πάλιν,

Ὅρα, κακῶς πράσσοντε, μὴ μείζω κακὰ
Κτησώμεθα.

Καὶ Ὅμηρος

Τώδε βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἰθμαθ' ὁμοίαι,

Καὶ Ἡσίοδος — Προλιπόντ' ἀνθρώπους.

Porro hunc locum videtur respexisse Iuuenalis Sat. 6.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu. — Paulatim deinde ad Superos Astraea recessit
Hac comite, atque duae pariter fugere sorores. Rob.

203. Ποικιλόδειρον] *Collo variegatam.* vulgo *canoram.* Guietus.

205. Πε-

Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἣδ' ἐλεὸν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο· τὴν δ' ὄγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·
Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇδ' εἶς, ἦ σ' ἄν ἐγώ περ ἄγω, καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ', αἴκ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
† Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν.
† Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς, ἔφατ' ὠκυπέτης ἱρηξ, ταναοίπτερος ὄρνις.

Alte in nubibus ferens vnguibus correptam.
Illa vero miſere, curuis confixa vnguibus,
Lugebat: eam autem ille imperioſe compellauit.
Infelix, quid ſtrepis? habet te multo fortior.
Hac vadis, qua de duco, licet ſis cantatrix.
Epulabor vero te, ſi libet, vel dimittam.
† Imprudens autem, quicumque voluerit cum potentioribus contendere:
† Quippe victoria priuatur, et praeter conuicia dolores patitur.
Sic ait velox accipiter, latis alis praedita auis.

204. ὕψι] ὑψὸ. νεφέεσσι] νέφεσι. ὀνύχεσσι] ὄνυξι. μεμαρπὼς] συλλαβὼν. 205. ἐλεὸν] ἐλεεινὸν. γναμπτοῖσι] καμπυλοῖς. πεπαρμένη] πεπερομένη (ſic). ὀνύχεσσι] ὄνυξι. 206. μύρετο] ἐμύρετο· ὠδύρετο. ἐπικρατέως] ἀλαζονικῶς (ſic). μῦθον] λόγον. ἔειπεν] εἶπε. 207. δαιμονίη] ἀθλία. λελ''ακας (ſic)] λαλεῖς· βοᾷς. νυ] δὴ. ἀρείων] κρείττων. 208. τῇδ'] ἐκεῖ. εἶς] πορεύῃ. ἦ] ὅπε. ἀοιδὸν] μουσικὴν. ἐοῦσαν] ὄσαν. 209. ἠὲ] ἤ. μεθήσω] ἀπολύσω. 210. huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικὸν. ἄφρων] ἀνόητος. ὅς κ'] ὅτις. κρείσσονας] κρείττονας. ἀντιφερίζειν] ἀνταγωνίζεσθαι· μάχεσθαι. 211. στέρεται] στερεῖται. αἴσχεσιν] ὀνείδεσι. ἄλγεα] λύπας 212. ὣς] ὅτως. ἔφατ'] εἶπε. ὠκυπέτης] ὁ ταχέως πετόμενος. ἱρηξ] ἱέραξ. ταναοίπτερος] ὁ τετανυσμένην τὴν πτῆσιν ποιῶν.

205. ὀνύχεσσιν Acad. Senat. 207. λέληκας codd. Rob. omnes, Acad. Trinc. λελ''ακας (ſic) Auguſt. 208. ἧς Trinc. ἧσ' Ald. 210. Ἄφρων Trinc. Moſchop. ἐθέλῃ Acad.

205. Πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι] Ἀμφιπεπαρμένη ὀνύχεσσιν. *Idem.*

207. Δαιμονίη τί λέλακας] Ἀ δαίμων, δαίμονος ἡ τύχη, δαιμόνιος, infortunatus, infelix. Interdum fortunatus, beatus, vt Il. β. τί λέλακας;] *quid ſtrides?* verſ. ſeq. τῇδ' εἶς] Hac ibis. *Idem.*

Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ· οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς,
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν· ὁδὸς δ' ἑτέρῃφι παρελθεῖν
Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια. δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει
Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει Ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.

O Perſa, tu vero cole iuſtitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim pernicioſa eſt tenui homini, nam nec diues
Facile ferre eam poteſt, grauaturque ab illa,
Quoties in damna incidit: via vero altera perueniendi
Melior ad iuſta: iuſtitia enim iniuriam vincit
Ad finem progreſſa: ſtultus vero malo ſuo diſcit.
Continuo enim curſu ſequitur Iurisiurandi Deus iniuſta iudicia.

213. δίκης] δικαιοσύνης. ὕβριν] ἀδικίαν. ὄφελλε] αὔξανε. 214. δειλῷ] ἀγενεῖ. βροτῷ] ἀνθρώπῳ. ἐσθλὸς] ἀγαθὸς. 215. φερέμεν] φέρειν. βαρύθει] βαρύνεται. 216. ἐγκύρσας] ἐντυχὼν. ἄτησιν] βλάβαις. ἑτέρῃφι] καθ' ἑτέραν μερίδα. παρελθεῖν] ὥστε. 217. κρείσσων] ἀμείνων. ἐς τὰ δίκαια] λίαν (sic). δίκη] δικαιοσύνη. ἴσχει] ἐπικρίνει. 218. ἐξελθοῦσα] τελειωθεῖσα. νήπιος] ὁ μωρὸς. ἔγνω] ἐνόησε. 219. σκολιῇσι] διεστραμμέναις. δίκῃσι] κρίσεσι.

213. μὴ δ' Auguſt. 216. ἑτέρῃφι Iunt. μετελθεῖν Procl.

214. Ὕβρις γάρ τε κακὴ] Τὸ χρῆσθαι τῇ ὕβρει. vid. Tzetz. *Guietus.*

216. Ἑτέρῃφι] Φι adnexum eſt hic recto caſui, cum proprium ſit obliquorum. *Scaliger.*

Ἑτέρῃφι παρελθεῖν] Καθ' ἑτέραν μερίδα. ordo, ὁδὸς δὲ τὸ παρελθεῖν εἰς δὲ δίκαια κρείσσων. Vel ſic, ἑτέρῃφι δὲ ἡ ὁδὸς τὸ π. ἑτέρῃφι ex alia parte. *Guietus.*

217. Ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει] Ὑπερέχει. *Idem.*

219. Ὅρκος] An ἡ ἐπιορκία, vt Heinſius? an ἡ τῆς ἐπορκίας τιμωρία. vt Proclus? *Idem.*

Ὅρκος] Hic Ὅρκος eſt Numen, quod praeeſſe finxit *Heſiodus* religioni iurisiurandi, et de quo Theogoniae v. 231. Sed quare iniuſta iudicia comitari, et quidem curriculo, dicitur hoc Numen? Nimirum, vt periuros iudices plectat, quemadmodum ex ſuperioribus et ſequentibus liquet. Eodem ſenſu, Iuſtitia dicitur ἕπεσθαι, ſequi populos et vrbes de quibus poenas ſumit, v. 222. Vide et *Hieroclem* in 2. v. Pythagoricorum Carmi-

num

Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος ἑλκομένης ᾗ κ' ἄνδρες ἄγωσι 220
Δωροφάγοι, σκολιαῖς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας.

Iustitiae vero aspera est semita tractae quocumque viri duxerint Donis corrupti, pravis postquam sententiis deciderunt res.

220. τῆς -- Δίκης] δικαιοσύνης. ῥόθος] θόρυβος γίνεται. ἑλκομένης] συρομένης. ᾗ] ὅπου. ἄγωσιν] φέρωσι. 221. δωροφάγοι] οἱ τὰ δῶρα τρώγοντες. σκολιαῖς] διεστραμμέναις. δίκαις] κρίσεσι. κρίνωσι] δικάζωσι. θέμιστας] δικαιοσύνας.

220. ἢ κ' Ald. ἄγωσιν Senat. Acad. 221. σχολιαῖς Trinc.

num. Similis fictio adhibetur in insigni Oraculo Pythiae, quod exstat apud *Herodotum* Lib. VI. c. 86. dignumque est quod hic adscribatur:

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον ἔστω
Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ' Ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες
Οὐδὲ πόδες. κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

Glauce fili Epicydidis, in praesentia quidem satius fit iureiurando vincere, et pecunias praedari. Iura, quandoquidem mors etiam in iusiurando religiosum virum manet. Sed iurisiurandi filius est qui nomine caret, neque ei adsunt manus, neque pedes; celer tamen consequitur, donec vniuersam correptam familiam perdiderit, et totam domum. Clericus.

220. Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος] Supple γίνεται. Ῥοθος, hoc est, ἦχος, θόρυβος, turba, *Guietus.*

Τῆς δὲ δίκης ῥόθος] Male verterunt Interpretes, *Iustitiae est fremitus.* Verte, *Iustitiae aspera est semita.* Plutarchum asperas et montosas vias ῥόθους appellasse notat Scholiastes, ex quo infert Hesiodum intellexisse asperam et indirectam esse viam, per quam iustitia a corruptis iudicibus trahitur. Τὸν ῥόθον οἱ μὲν ἦχον τὸν ψόφον, ὅθεν καὶ ῥόθιον καλεῖσθαι τὸ κτυπῶν κῦμα, καὶ ῥεῦμα. Πλούταρχος δὲ βοιωτάζων (ἔστω γὰρ καλεῖν βοιωτὸς) τὰς ὀρεινὰς ὁδοὺς τὰς στενὰς καὶ δυσάντεις ῥόθους ὀνομάζεσθαί φησιν. Εἰ ἄν τέτο κραταιὴ, λέγοι ἂν ὅτι, τῆς Δίκης ἑλκομένης ὑπὸ τῶν ἐπὶ δώροις τὰς δίκας κρινόντων σκολιῶς, ῥόθος ἐστὶ τέτ' ἐστὶ, δυσάντης ἡ ὁδὸς καὶ τραχεῖα δι' ἧς ἕλκεται ὑπὸ τῶν δικαστῶν. *Rob.*

Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν,
Ἠέρα ἐσσαμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
Οἵ τέ μιν ἐξελάσωσι, καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
Οἵ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι δίδοῦσιν 225
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίῳ,
Τοῖσι τέθηλε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ.
Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος· οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς,

Haec vero sequitur deflens vrbemque et sedes populorum,
Aere induta, malum hominibus adferens,
Quique ipsam expellere solent, neque rectam ferunt sententiam.
At qui iura tam peregrinis quam ciuibus reddunt
Recta, neque a iusto quidquam exorbitant,
Iis floret vrbs, populique florent in illa
Pax vero per terram alma; neque vmquam illis
Molestum bellum immittit late cernens Iupiter,

222. ἡ δ'] αὕτη. ἕπεται] ἀκολουθεῖ. κλαίουσα] θρηνοῦσα. ἤθεα] ἤθη· δικαιοβάς. λαῶν] τῶν. 223. ἠέρα] ἀφροσύνην. ἐσσαμένη] ἐνδυμένη (sic). κακὸν] βλάβην. 224. οἵ] οἵτινες. μιν] αὐτὴν. ἐξελάσωσι (sic)] ἐλαύνωσι. ἰθεῖαν] εὐθεῖαν. ἔνειμαν] ἔδωκαν. 225. οἵ] οἵτινες. δίκας] δικαιοσύνας. ξείνοισι] ξένοις. ἐνδήμοισι] πολίταις. δίδοῦσιν] διδόασι. 226. ἰθείας] εὐθείας. δικαίῳ] τῆς δικαιοσύνης. 227. τοῖσι] τούτων (sic). τέθηλε] θάλλει. ἀνθεῦσιν] ἀνθοῦσι. 228. ἀνὰ] εἰς. κουροτρόφος] τρέφουσα τοὺς νέους. 229. ἀργαλέον] λυπηρὸν. τεκμαίρεται] σημειοῦται· βουλεύεται. εὐρύοπα (sic)] ὁ μεγαλόφωνος.

222. τε deest in cod. August. 224. ἐξελάσσιν R. S. B. 699. 731. Coisl. ἐξελάσσει August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 225. διδοῦσι Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 226. παραβαίνουσι B. 699. 228. οὐδέποτ' August. 229. εὐρυόπα August.

222. Ἤθεα] Scribendum videtur: πόλις κατὰ, κ' ἤθεα λαῶν, infra: v. 281. Εἴ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαια ἀγορεύειν. *Guietus.*

227. Τοῖσι τέθηλε πόλις] Cum hisce temporibus immortalitas animi crederetur, mirum est, in recensione poenarum et praemiorum, alterius vitae nullam mentionem fieri. Quod et apud *Homerum*, non vno loco, videre est. Perpaucos enim in inferis poenas dare fingit, propter insignia scelera; Elysios vero campos implet non bonis, sed celebribus viris, quales Heroës Troïcorum temporum latrociniis quam virtutibus clariores. *Clerious.*

228. Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος.] Subintellige ἐστί. *Guietus.*

229. Τεκμαίρεται] Meditatur, molitur. Vett. gloſſae in notis Heinſii: τεκμαίρομαι παρ

Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ὀπηδεῖ, 230
Οὐδ' ἄτη· θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· ὄρεσσι δὲ δρῦς
Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας·
Εἰροπόκοι δ' ὄϊες μαλλοῖς καταβεβρίθασι·

Nec vmquam iuſtos infeſtat homines fames,
Neque noxa: conuiuia autem celebrant.
Fert quippe iis terra multum victum: in montibus vero quercus
Summa quidem fert glandes, media vero apes:
Lanigerae autem oues velleribus onuſtae ſunt:

230. ἰθυδίκαισι] τοῖς δικαίοις. λιμὸς] εἰρήνης. ὀπηδεῖ] ἀκολουθεῖ. 231. ἄτη] βλάβη. θαλίης] θαλίαις· θείναις. μεμηλότα] πεφροντισμένα. νέμονται] ἀφιῶνται (ſic). 232. τοῖσι] τούτοις. γαῖα] γῆ. 234. ὄϊες] πρόβατα. καταβεβρίθασι] βαρύνονται.

230. θυδέποτ' Auguſt. ἰθυδίκῃσι B. 699. ἰθυδίκοισι Tzetz. 231. οὐδὲ ἄτη B. 60. 233. Ἄκρῃ Trinc. 234. μαλοῖς Auguſt. Acad. καταβεβρίθασιν Acad.

παρ' Ὁμήρῳ τὸ τελείῳ, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βελεύω. Sic v. 237. τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται. hoc eſt, βελεύει meditatur vt ſup. molitur. vulgo: *parat.* Idem.

Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται] Heſiodus voce τεκμαίρεσθαι vtitur de Diis, ſicut Ariſtophanes voce ἐπιβελεύεσθαι. Pluto:

Ἀταρ διὰ τί γε ταῦτα ἐπιβελεύεται ποιεῖν ἡμᾶς;

Loquitur ibi de Ioue Carrio, ſicut hic Heſiodus: quamobrem fruſtra non fuerunt antiquorum gloſſae, neſcio quae: quae nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ὁμήρῳ τὸ τελεῖῳ, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βελεύω: quod Comicus ἐπιβελεύεσθαι dixit. Ceterum, quod notabunt vtriuſque Poëtae ſtudioſi, vel ex hoc Homerum apparet Heſiodo noſtro priorem, cui τὸ τεκμαίρεσθαι eſt τὸ τελεῖν: antiqua enim lingua τέκμαρ ita in vſu erat. Philoſophus Rhetor. I. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρας ταὐτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν. *Heinſius.*

231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] Al. μεμηλότες? Sic placet Heinſio, et mihi. θαλίης μεμηλότες, οἱ πλήθῳ μεμηλότες, πολέμῳ μεμηλότες, hoc eſt, πλήσιοι, πολεμικοί. *Guietus.*

235. Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες] Hinc petitum Horatianum illud: *Laudantur ſimili prole puerperae.* Rob.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν 235
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· ὐδ' ἐπὶ νηῶν
Νείσσονται· καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ σχέτλια ἔργα,
Τοῖσδε δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπήυρα 240
Ὅστις ἀλιτραίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' ἐξανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,

Pariunt vero mulieres similes parentibus liberos:
Florentque bonis perpetuo: neque nanibus
Iter faciunt: fructum vero profert foecundus ager.
Quibus autem iniuria pernicioſa curae eſt, prauaque opera,
Iis poenam Saturnius parat late cernens Iupiter.
Saepeque vniuerſa ciuitas malum ob virum punitur,
Qui peccat, et iniqua machinatur.
Illis autem coelitus magnum importare ſolet malum Saturnius,

235. τίκτουσι (ſic)] γεννῶσι. ἐοικότα] ὅμοια. τέκνα] παῖδας. γονεῦσι] τοκεῦσι. 236. διαμπερὲς] διόλου. 237. νείσσονται] πορεύονται. 238. μέμηλε] διὰ φροντίδος. σχέτλια] κακὰ. 239. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τῆ Κρόνου. τεκμαίρεται] βουλεύεται. εὐρύοπα] ὁ μεγαλόφωνος. 240. etiam huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικόν. ξύμπασα] ὅλη πᾶσα. ἀπαυρεῖ (ſic)] ἀπολλύει. 241. ἀλιτραίνει] ἁμαρτάνει. ἀτάσθαλα] ἀνόσια. μηχανάαται] μηχανᾶται· πράττει. 242. ἐξανόθεν] ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ. πῆμα] βλάβην. Κρονίων] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου.

235. τίκτουσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 236. Θάλλουσι Auguſt. Senat. 240. ἀπαυρεῖ codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 241. Ὅτι Acad. Senat. 242. Τοῖσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις] Si dicerent Poëtae vrbem dare poenas, eo quod viri vnius ſcelera aut prauos mores probet, vel certe ferat, cum nec probare, nec ferre deberet; nihil eſſet cur eos de Numinis iuſtitia male ſenſiſſe quereremur. Qui enim probat, aut facile patitur ſcelus, haud melior eſt eo a quo perpetratur. Sed cum immeritos dare poenas peccatorum alienorum volunt, tum vero Deo iniuſtitiam aperte adſcribunt. Quamobrem a Philoſophis merito damnantur. Haec quoque Theologos oportet diligenter ad animum reuocare. *Clericus.*

244. Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσι] Vide exemplum Gen. XX, 17. Adi et *Callimachum* Hymno in Dianam v. 127. et notata ab Illuſtriſſ. Viro *Ezech. Spanhemio.* Clericus.

Λιμὸν ὁμῶ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί·
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν· μινύθουσι δὲ οἶκοι,
Ζηνὸς φραδμοσύνῃσιν Ὀλυμπίου. ἄλλοτε δ' αὖτε
Ἢ τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,

Famem ſimul et peſtem: intereunt vero populi;
Neque mulieres pariunt; minuuntur autem familiae,
Iouis Olympii conſilio. interdum vero rurſus
Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut ille murum,

243. λιμὸν] πεῖναν. λοιμὸν] λοιμικὴν νόσον. ἀποφθινύθουσι] φθείρονται. 244. τίκτουσιν] γεννῶσι, μινύθουσι] σμικρύνονται. 245. Ζηνὸς] Διὸς. φραδμοσύνῃσιν] βουλαῖς. Ὀλυμπίου] ἐρανίου. 246. τῶν γε] τούτων. εὐρὺν] πλατὺν· ἢ πολὺν. ἀπώλεσεν] ἄφθειρε. ὅγε] ὅτος.

245. φραδμοσύνῃσι Ald. Trinc. 246. ὅγε Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. atque ſic edidit Rob. pro vulg. τόγε.

246. Ἢ ὅγε τεῖχος] In Clerici editione ὅγε τεῖχος mutatur in τόγε τεῖχος, ſcil. quia ὅγε redundare videatur. Perperam. nam vox ὅγε ita prolata peculiarem Emphaſin habet, et affirmationem quodammodo adauget. Sic noſter infra v. 321. Εἰ γάρ τις, καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται, Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λήσσεται. Et 732. Ἑζόμενος δ' ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς, Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς. Homerus Il. γ, 409. Εἰσόκε σ' ἢ ἄλοχον ποιήσεται, ἢ ὅγε δῆλην. Callimachus hymn. in Bacchum, Ἕλπομαι, ἢ Αἴγυπτον ἀφίξεται, ἢ ὅγε Κύπρον. Pariter Latini. Virgil. Georg. 4, 254.

Continuo eſt aegris alius color; horrida vultum
Deformat macies; tum corpora luce carentum.
Expectant tectis et triſtia funera ducunt;
Aut illae *pedibus connexae ad limina pendent.*

Horat. Epod. 9.

Terra marique victus hoſtis Punico
Lugubre mutauit ſagum;
Aut ille *centum nobilem Cretam urbibus*
Ventis iturus non ſuis.

Et Od. 9. lib. 1.

Nec dulces amores Sperne puer, neque tu *choreas.*

Quem verſum optime defendit celeb. Bentleius. „Diſplicet viro ſummo Iulio Scaligero praenomen *tu*, hic intruſum. *Verſus*, ait, *coegiſſe videtur eum vt pronomen tu interponeret:* Sane a codicibus Petrenſi et Galeano abeſt *tu*; fortaſſe quod et librariis quoque otioſe poſitum videbatur. Cur igitur iidem Virgilio ignoſcunt, qui eodem plane modo

Ἢ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.
Ὦ βασιλῆες, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τήνδε δίκην· ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύσσουσιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι
Ἀλλήλους τρίβουσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ

Aut naues in ponto Saturnius punit illorum.
O reges, vos autem conſiderate etiam ipſi
Poenam hanc. prope enim inter homines verſantes
Dii vident, quotquot prauis iudiciis
Se mutuo atterunt, Deorum vindictam non curantes.
Ter enim decies mille ſunt in terra multorum altrice

247. νέας] ναῦς. πόντῳ] θαλάσσῃ. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ἀποτίνυται] τιμωρεῖται. 248. βασιλῆες] κριταί. καταφράζεσθε] νοεῖτε. 249. δίκην] κρίσιν. ἐγγὺς] πλησίον. 250. λεύσσουσι (sic)] βλέπουσι. σκολιῇσι] διεστραμμέναις. δίκῃσιν] κρίσεσι. 251. τρίβουσι] φθείρουσι. ὄπιν] ἐπιτροφὴν. ἀλέγοντες] φροντίζοντες. 252. τρὶς - μυρίοι (sic)] ἀντὶ τοῦ ἀναρίθμητοι. χθονὶ] γῇ.

247. ἀποτίνυται Senat. Acad. 250. λεύσσουσι Auguſt. λεύσσουσιν Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. φράζονται B. 699. δίκῃσιν Acad. Senat. 252. μυρίοι Auguſt.

„modo locutus eſt Aen. 5, 456.
„*Praecipitemque Daren ardens agit aequore toto,*
„*Nunc dextra ingeminans ictus, nunc* ille *ſiniſtra.*
„Senec. Herc. Fur. 1246.
„*Per ſancta generis ſacra, per ius nominis*
„*Vtrumque noſtri, ſiue me altorem vocas,*
„*Siue* tu *parentem*".

Similis eſt doctiſſ. viri Sam. Clarkii nota ad Il. γ, 409. vbi praeter exempla a Bentleio prolata citat etiam Odyſſ. β, 326. Ἢ τινας ἐκ Πύλου ἄξει ἀμύντορας ἠμαθόεντος, Ἢ ὅγε καὶ Σπάρτηθεν. *Rob.*

249. Τὴν δὲ δίκην] Hanc litem meam, non vt interpp. *Hanc iuſtitiam.* Sic ſupra v. 39. οἱ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι. Sic Tzetzes. Et inferius 269: Τὴν δὲ δίκην πόλις. meam litem. *Guietus.*

252. Τρὶς γὰρ μύριοι] Vide not. ad Theogon. vſſ. 187. et 215. Inuehitur in hunc locum *Clemens Alexandrinus*, in Admonitione ad Gentes; ſed ita vt liqueat *Heſiodi* integrum locum ei prae oculis non fuiſſe. *Clericus.*

253. Φύ-

Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
Κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Καὶ ῥ' ὁπότ' ἄν τις μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
Αὐτίκα παὶ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι,
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον· ὄφρ' ἀποτίσῃ

Dii Iouis, custodes mortalium hominum:
Qui iudicia obseruant, et praua opera,
Aëre induti, passim oberrantes per terram.
Virgo autem est Iustitia, Ioue prognata,
Augusta et veneranda Diis qui coelum habent.
Et cum quis illam laedat impie contumelia afficiens,
Statim apud Iouem patrem considens Saturnium,
Queritur hominum iniquitatem: vt luat

253. Ζηνὸς] Διὸς. φύλακες] ὑπηρέται· ἔφοροι. 254. ῥα] δὴ. δίκας] δικαιοσύνας. σχέτλια] κακὰ. 255. ἠέρα] ἀορασίαν. ἐσσάμενοι] ἐνδεδυμένοι. πάντη] παντοχῆ. φοιτῶντες] περιπατοῦντες. αἶαν] γῆν. 256. ἐκγεγαυῖα] γεγενημένη. 257. κυδρὴ (sic)] ἔνδοξος. αἰδοίη] εὐλαβὴς. Ὄλυμπον] οὐρανὸν. 258. μιν] αὐτὴν. ὀνοτάζων] φαυλίζων. 259. παὶ] παρὰ. 260. γηρύετ'] ἀπαγγέλλει. ἀποτίσῃ] ἀποδώσῃ.

254. φυλάσσουσι Augusti. 257. Κυδρὴ B. 60. Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinsi. 258. ὁπότ' ἄν τις Augusti.

253. Φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων] Sextus Empiricus aduersus Mathemat. l. 8. hunc versum citans legit μερόπων ἀνθρώπων; memoriae forsan lapsu. Omnes enim quos vidi codices habent θνητῶν. *Rob.*

254. Οἵ ῥα φυλάσσουσιν] Sup. v. 124. *Guietus.*

258. Ὀνοτάζον] Ab ὀνέω ὀνοσὸς et ὀνοτὸς, apud Apoll. Rhod. ὀνοτὸς, ὀνοτάζω, vitupero, contemno. *Guietus.*

260. Γηρύετ' ἀνθρώπων] Clamat, loquitur, vulgo conqueritur. *Guietus.*

Ὄφρ' ἀποτίσῃ Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων] Vide ad v. 240. Si ipsa Iustitiae Dea praeses efficit vt *quidquid deliraut Reges plectantur Achiui*, quamuis improbent ac vitent vitia ac delicta Regum, vbi erit Iustitia? *Clericus.*

264. Ἐπι-

Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων, οἳ λυγρὰ νοεῦντες
Ἄλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.
Ταῦτα φυλασσόμενοι, βασιλῆες, ἰθύνετε μύθους,
Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικέων ἐπιπάγχυ λάθεσθε.
Οἳ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων· 265
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.

Populus peccata regum, qui praua cogitantes
Alio inflectunt ius, iniuſte ſententiam pronunciantes.
Haec cauentes, o reges, corrigite ſententias,
Doniuori, iniuſtorumque iudiciorum prorſus obliuiſcamini.
Sibi ipſi mala fabricatur vir alii mala fabricans:
Malumque conſilium conſultori peſſimum.

261. ἀτασθαλίας] ἁμαρτίας· ἀδικίας. νοεῦντες] νοοῦντες. 262. ἄλλῃ] ἀλλαχῇ. παρκλίνουσι] παρεκλίνουσι· παρατρέχουσι. ἐνέποντες] λέγοντες. 263. ἰθύνετε μύθους] εὐθείας ποιεῖτε κρίσεις. 264. πάγχυ (sic)] πάντως. λάθεσθε] ἐπιλάθεσθε. 265. ad totum versum: γνωμικόν. οἳ αὐτῷ] ἑαυτῷ. τεύχει] κατασκευάζει. 266. κακίστη] [subaud.] ἐστί.

262. πὲρ κλίνουσι Iunt. 1. 2. 263. ἰθύνετε δίκας B. 60. 264. ἐπὶ πάγχυ Auguſt. ἐπιπαγχυλάθεσθε Ald.

264. Ἐπιπάγχυ λάθεσθε] Ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε. Τμῆσις pro ἐπιλάθεσθε πάγχυ. *Guietus.*

265. Οἳ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ] Hos duos verſus cohaerere recte obſeruauit *Heinſius*; ſed in eo peccat quod βουλὴν pro ἐπιβουλῇ, *inſidiis*, accipi debere contendit, quamuis nulla id auctoritate firmare poſſit. Rem optime intellexit *A. Gellius* Lib. IV. cap. 5. quamquam ei inequitat vir doctus. In Senario: *malum conſilium conſultori peſſimum eſt*, vocem *conſultor* eſſe eum qui conſilium dat, nemo non videt, vt in hiſce Marii verbis, apud *Salluſtium* in Bello Iugurthino: *egomet in agmine, in praelio conſultor idem et ſocius periculi adero.* Ex Patris ſchedis. *Clericus.*

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Hos ſeptem verſus, nimirum, hunc, et ſex illum ſequentes, teſte Proclo, Plutarchus reiiciebat, cui facile aſſentior. *Guietus.*

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Particula δὲ ponitur pro καὶ, vt Iliad. A.

Εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ.

Si praeſtantior es, teque peperit Dea mater; vbi poſterius δὲ eſt pro καὶ. *Ex Patris ſchedis.* Clericus.

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Male hunc verſum veteres plerique et

Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, καὶ πάντα νοήσας,

Omnia videns Iouis oculus, omniaque intelligens,

267-271. eiiciendos cenſet Plutarchus apud Proclum.

et recentiores acceperunt partim; partim ſupine interpretati ſunt. Cohaeret enim cum praecedente, quem ad huius intellectum adhibere debuerant. Inter eos eſt Gellius, vbi de Hiſtoria Hetruſcorum Aruſpicum, ex Annal. maximorum lib. XI. et Verrii Flacci lib. I. agit: niſi quod illud ambiguum ſit, et vtroque modo accipi poſſit. Ceterum minime exprimitur iſta interpretatione quod Heſiodus voluit; *Malum conſilium conſulsori peſſimum.* ἡ κακὴ βελὴ, eſt, ἡ ἐπιβελὴ. ὁ βελεύσας, eſt, ὁ ἐπιβελεύσας, hoc eſt, quod in proxime praecedenti verſu fuit ὁ κακὰ τεύχων. Germanum ſenſum eumdemque plane hi duo verſus habent. Poſterior a priore diuulſus fuit, maleque vſurpatus. Nam nec τὸ *conſultor*, nec τὸ *conſulens*, quod alii, vocem βελεύων exprimere poteſt. Reddendum igitur erat: *Inſidiae inſidiatori peſſimae*; vel, *Malum conſilium ei qui concepit peſſimum.* Heinſius.

267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός] In Hieroglyphicis Aegyptiorum, oculus τὴν δίκην ſignificabat, teſte Siculo Diodoro, vel τὸν δίκης τηρητὴν. Nec apud Heſiodum aliter: apud quem veteres etiam vocem Διὸς numquam in hoc libro proprie accipi notarunt, quod valde ea confirmat, de quibus nos in Introductione diſputauimus. Theon Διὸς ὀφθαλμὸν τὸν ἀέρα interpretatus eſt. Ἡσίοδος, inquit, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός. τὸν ἀέρα ἔτω καλῶν. Sed tales delicias Grammaticis relinquamus. *Heinſius.*

Πάντα ἰδὼν Διὸς] Hunc et ſex ſequentes verſus obelo configit Plutarchus quaſi iniuſtitiam et impietatem redolentes. Ὁ Πλούταρχος, ait Proclus, τὲς ἑπτὰ τέτες ςίχους ἐνεβάλλετο ὡς ἀναξίους τῆς Ἡσιόδε περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων κρίσεως. Sed nequicquam haec res Plutarchum ſollicitum habuit, cum verſus 273. ab omni prorſus impietate Poëtam abſoluat, Ἀλλὰ τάγ' ἔπτω ἔολπα τελεῖν Δίκα τερπικέραυνον. Haud diſſimiliter de prouidentia diuina locutus eſt Pſalmiſta ipſe entheus Pſ. 73. Ὡς ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, τοῖς εὐθέσιν τῇ καρδίᾳ. Ἐμοὶ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες· Παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά με. Ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. Sed poſtea v. 18. quidquid difficile et incongruum hac in re videatur, id diuinae iuſtitiae

Καί νυ τάδ', αἴκ' ἐθέλῃσ', ἐπιδέρκεται· οὐδέ ἑ λήθει
Οἵην δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
Ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.
Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,

Et haec (ſiquidem vult) inſpicit: neque illum latet
Quale hoc quoque iudicium ciuitas intus exerceat.
Ego porro nec ipſe nunc inter homines iuſtus
Sim, nec meus filius: quoniam malum eſt iuſtum
Eſſe, ſiquidem plus iuris iniuſtior habebit.
Sed haec nunquam arbitror facturum Iouem fulmine gaudentem.
O Perſa, ceterum tu haec in animo tuo repone,

268. νυ] δὴ. αἴκ'] ἐὰν. ἐθέλῃσ'] ἐθέλῃσι. ἐπιδέρκεται] βλέπει. ἑ] αὐτὸν. λήθει] λανθάνει. 269. δίκην] κρίσιν. ἐέργει] κατέχει. μήτ'] [ſubaud.] οὔτε. αὐτὸς] ἐγὼ. 271. κακὸν] [ſubaud.] πράγμά ἐσι. ἄνδρα] τινὰ. 272. δίκην] δικαιοσύνην. 273. τάγ'] ταῦτα. ἔολπα] ἐλπίζω. τελεῖν] πληρῶν. τερπικέραυνον] τὸν εἰς τὰς ἐναντίας τὰς κεραυνὰς τρέπεντα. 274. βάλλεο] βάλλε. σῇσιν] σαῖς.

269. Οἵην δὲ Auguſt. 270. Νῦν δ' Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 271. ἐπὶ Ald. Trinc.

ſtitiae et ſapientiae conciliat Pſalmiſta. Πλὴν διατὰς δολιότητας ἔθε αὐτοῖς· κατέβαλες αὐτὰς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι. Πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν; *Rob.*

270. Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς etc.] Virum optimum non fuiſſe *Heſiodum*, ſi modo dicti huius ſui memor fuerit, intelliget quiſquis ſecum animo reputabit virtutem, in hiſce terris, numquam fuiſſe vitio beatiorem, ſi omnia expendantur; imo vero ſemper fuiſſe grauiſſimas querelas de infelicitate bonorum. Non ſatis ergo caute faciebat, qui virtutem ſuam pendere volebat ex felicitate, quam in hac vita a Numine exſpectaret, et quam perpauci conſequuntur. *Clericus.*

271. Μήτ' ἐμὸς υἱὸς] Ἰσέον ὅτι υἱὸς Ἡσιόδου Μυασέας ἐσί· Φιλόχορος δὲ Στησίχορόν φησι τὸν ἀπὸ Κλυμένης· ἄλλοι δὲ Ἀρχιέπη. *Proclus.* (ex ed. Rob.)

273. Ἀλλὰ τάγ' οὔπω] Vt, ſcilicet, iniuſtus litem vincat. *Guietus.*

277. Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ] Sine dubio Varro ex hoc loco mutuatus eſt verſus iſtos:

Natura hominis omnia ſunt paria

Qui

Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν. 275
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,

Et iuſtitiae quidem obtempera, violentiae vero obliuiſcere prorſus.
Namque hanc hominibus legem poſuit Saturnius,

275. νυ] νὴ. βίης] βίας. πάμπαν] παντελῶς. 276. διέταξε] συνέθηκε προσέταξε.

275. νὴ Trinc.

Qui pote plus vrget, piſcis vt ſaepe minutos
Magnus comeſt, vt aues enicat accipiter. Scaliger.

276. Τόν δὲ γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων] *Ioſephus* Lib. II. contra *Apionem*, p. 1070. negat olim fuiſſe notum *nomen legis*, apud Graecos, eo quod, apud *Homerum*, non exſtaret vox νόμος, ſed ſuppar ei *Heſiodus* oſtendit hominem falli, et os ſublitum ei fuiſſe a Graeculo quopiam, a quo hoc acceperat argumentum. Verba eius ſunt: μηδ' αὐτὸ τοὔνομα πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μάρτυς Ὅμηρος ἐδαμοῦ τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμενος: *ne nomen quidem* (legis) *olim notum erat apud Graecos. Teſtis Homerus, qui nuſquam in ſuis poematibus eo vſus eſt.* Verum caſu contigit eam vocem non adhiberi ab *Homero*, qui ſane integram Linguam Graecam ſuis verſibus non eſt complexus: quemadmodum in *Cicerone* deſunt voces, quae in eiuſdem aetatis optimis Scriptoribus ſaepe leguntur. *Leges* porro *Iouis* dictae videntur antiquiſſimae conſuetudines, quarum auctor, propter vetuſtatem, ignorabatur. Sic apud *Sophoclem* Antigone v. 455. quae, ſpreto Creontis edicto, Polynicen fratrem ſepeliuerat, quaerentem Creontem cur id facere auſa eſſet, alloquitur v. 455. et ſeqq.

Οὐ γάρ τι μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε,
Οὐδ' ἡ ξύνοικος τῶν κάτω θεῶν Δίκη,
Οἵ τόνδ' ἀνθρώποισιν ὥρισαν νόμους
Οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ὠόμην τὰ σὰ
Κηρύγμαθ', ὥς' ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν
Νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄντ' ὑπερδραμεῖν.
Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κοὐδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς ὀδενὸς
Φρόνημα δείσας, ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
Δώσειν.

Neque enim Iupiter erat, qui mihi

Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς.
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
Γίνεται. εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν 280
Γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς·

Piscibus quidem et feris et auibus volucribus,
Se mutuo vt deuorent, quandoquidem iustitia carent.
Hominibus autem dedit iustitiam, quae multo optima
Est. Si quis enim velit vera in publico dicere
Quae nouit, ei opes largitur late videns Iupiter:

278. ἔσθειν] ἐσθίειν. τρώγειν. δίκη] δικαιοσύνη. 279. πολλὸν] πολύ. 280. ἀγορεύειν] λέγειν. 281. τῷ] τότε. διδοῖ] δίδωσι.

277. οἰωνοῖσι πετεηνοῖς Augusti. πετεηνοῖς etiam ed. Ald. 278. ἐπὶ Ald. Trinc. 280. κε θέλῃ Augusti. sed in marg. —— *) γάρ τις κ' ἐθέλῃσι. * nam priores litterae resectae sunt. κεθέλῃ Iunt. 1. 2. ἐθέλῃσι Procl. 281. τὸ Trinc.

mihi haec edixerat, neque Iustitia, quae habitat cum Diis inferis; qui haec leges hominibus praescripserunt. Neque posse tantum putabam tua edicta, ne non scripta et certa Deorum iura posset mortalis violare. Non enim nunc demum et heri, sed semper vigent, nec quisquam nouit vnde edita sint. Horum ego causa, hominis cuiusquam animum timens, non debui apud Deos poenas dare. Clericus.

278. Ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς] Superius ἔταξε νόμον. *Guietus.*

280. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν Γινώσκων·] Ordo εἰ γάρ τις γινώσκων τὰ δίκαια ἐθέλῃ ἀγορεύειν. Anastrophe. *Iaem.*

281. Ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς] Vt negari nequit quin interdum ὄλβιοι fuerint, qui iustiorem ceteris vitam agebant: sic nemo vereatur affirmare non minus frequenter homines malos feliciores bonis fuisse. Mala et bona, scilicet, huius vitae nec irascentis nec fauentis Numinis indicia sunt, cum promiscue in quosuis effundantur; quod multis locis Veterum probare liceret, nisi res experientia quotidiana sat liqueret. Itaque Poetae nostri pollicitationes et minae non sunt magni faciendae. Ad alteram dumtaxat respiciendum vitam, vt monuerunt Philosophi et Poetae recentiores. *Clericus.*

Ὄλβον διδοῖ] Pari ratione Vir. Cl. affirmare potest sacrorum etiam scriptorum pollicitationes et minas magni non esse faciendas. Nonne talibus polli-

Ὅς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
Ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας, νήκεστον ἀάσθη,
Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται·

Qui vero teſtimoniis volens peierans
Mentietur, iuſtitiam impediens, ſine ſpe remedii laeditur,
Atque eius obſcurior progenies poſtea relinquitur:

283. ἐν] περιοσὴ (ſic). δίκην] κρίσιν· δικαιοσύνην. νήκεστον] ἀνήκεστον· ἀθεραπεύτου. ἀάσθη] ἐβλάβη. 284. ἀμαυροτέρη] σκοτεινοτέρα. λέλειπται] ἐναπολείφθη.

pollicitationibus miniſque Scripturae abundant? Pſ. 92. Δίκαιος ὡς φοίνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κέδρος ὁ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται, Ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι, καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται. et Pſ. 112. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσαι τὸ σπέρμα αὐτοῦ. Γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Ex his omnibus ſatis liquet, viris bonis huiuſce vitae aeque ac futurae promiſſionem eſſe. Hae autem promiſſiones quamuis non ita ſtricte accipiendae ſint, vt res ita neceſſario euenturae putentur, bonam tamen ſpem diuini fauoris afferunt, nec mediocria ad virtutem incitamenta ſunt. *Rob.*

282. Μαρτυρίῃσιν ἑκὼν] An μαρτυρίῃσιν ἐκὼν, vt εἴκων θυμῷ, hoc eſt, cedens teſtimoniis. cedere autem teſtimoniis erit fauere teſtimoniis, ſeu in fauorem alicuius teſtimonium dicere. ἑκὼν ab εἴκω mutato ſpiritu, vt ab ἄγω, ἠγέομαι, ἠγεῖμαι. Pro ἐπίορκον autem legendum videtur ἐπὶ ὅρκον. *Guietus.*

283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Scribo: Ἠδὲ δίκην βλάψας. τὸ ἐμβλάπτω Homero eſt impedio. *Idem.*

284. Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη etc.] Vide verba Oraculi allata ad v. 219. Sed falſum hoc quoque eſſe exempla innumera oſtendebant olim, vt hodie. Quot fuerunt optimi viri, quorum poſteri infelices in hiſce terris fuerunt, nec multo poſt plane exſtincti? Quot contra ſcelerati homines et teterrimi etiam tyranni poſteritatem in multa ſaecula florentem reliquerunt? Igitur non ſunt incitamenta virtutis petenda ex pollicitationibus aut minis, quas euentus, ipſe paſſim arguit. Nec puto exiguum fuiſſe peccandi irritamentum, iis qui alias rationes virtutis colendae in promtu non habuerunt, quod viderent falſa eſſe quae de eius praemiis delictorumque poenis in hac vita iactabantur. *Clericus.*

Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων. 285
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω, μέγα νήπιε Πέρση.
Τὴν μέντοι κακότητα καὶ ἱλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν, 290

Viri autem iusti posteritas apud posteros illustrior.
Ceterum tibi ego bene cupiens dicam, stultissime Persa,
Malitiam quidem cumulatim etiam capere
Facile est: breuis quippe via est, et in proximo habitat.
Ante virtutem vero sudorem Dii posuerunt
Immortales: longa vero atque ardua via est ad illam,

285. εὐόρκου] εὐσεβοῦς. μετόπισθεν] μετὰ ταῦτα. ἀμείνων] κρείττων. ſ. λαμπρὰ (ſic). 286. νοέων] νοῶν. ἐρέω] ἐρῶ· λέξω. νήπιε] μωρὲ. 287. κακότητα] πυκίαν. ἱλαδὸν] ἀθρόως. ἑλέσθαι] λαβεῖν. 288. ῥηϊδίως] ῥᾳδίως· εὐκόλως. μάλα] λίαν. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 289. προπάροιθεν] ἔμπροσθεν. 290. ὄρθιος] ὀρθὸς· ὀξὺς. οἶμος] ὁδὸς.

286. νωέων Trinc. 288. ὀλίγη Ald. ἐγγύθι Iunt. 1. 2.

288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato et Xenophon hunc versum cantes legunt λείη. Pulchrior certe λείη, quam ὀλίγη, praesertim cum postea dicitur μάλα δ' ἐγγύθι ναίει, et virtutis semitae τραχύτητα huic ipsi λειότητι opponi videtur. Sed dissentientibus codicibus nihil muto, Hesiodum qualem inuenio exhibiturus. Fieri certe potuit vt et memoriae lapsu ita scripserint Plato et Xenophon, vel etiam, si casu quodam e libris suis litterulam ο excidisse contigit, ob similitudinem τὲ λίγη et τὲ λείη, posteriorem hanc vocem legerint. *Robinſ.*

Si verba, vt vulgo eduntur leguntur, ταυτολογίαν habent, maxime ingratam, cum ὀλίγη et ἐγγύθι ναίειν vnum idemque sit. Quare ambabus amplector alteram lectionem, quam vir quidam doctus in Obseruatt. Misc. T. I. V. I. p. 318. e Platone petitam exhibuit, Ῥηϊδίως. ΛΕΙΗ μὲν ὁδὸς — quod et sequentibus ὄρθιος et τραχὺς melius respondet. *Krebſ.*

290. Μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος] A Criticis nonnullis hoc traditur praeceptum, vt poëtae et oratores res ipsas, quas describunt, vocum tum sono, tum structura debeant imitari. Ita Dionys. Halic. περὶ συνθέσεως c. 20. Ταῦτα δὲ παρατηρῆντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν ποιητὴν τε καὶ ῥήτορα μιμητικὸν εἶναι τῶν πραγμάτων, ὑπὲρ

ὧν

ὧν ἄν τὰς λόγχας ἐνφέρῃ, μὴ μόνον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν. Ὁ ποιεῖν εἰωθεν ὁ δαιμονιώτατος Ὅμηρος . . .

Καὶ μὴν Σίσυφον εἰσεῖδον κρατερὸν ἄλγε' ἔχοντα,
Λᾶαν βασάζοντα πελώριον ἀμφοτέρῃσιν.
Ἦτοι ὁ μὲν σκηριπτόμενος χερσίν τε ποσίν τε,
Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε ποτὶ λόφον. καὶ τὰ ἑξῆς.
τὸν δὲ ἀπὸ κορυφῆς ἐπισφέροντα πάλιν καὶ κατακυλιόμενον πέτρον ἐς τὸν αὐτὸν ἠρμήνευκε τρόπον, ἀλλ' ἐπιτάχυνας καὶ συγρέψας τὴν σύνθεσιν.

Αὖθις ἔπειτα πέδονδε κυλίνδετο λᾶας ἀναιδής.

Hunc ipſum locum artificii Homerici ſpecimen a cultiſſimi viro ingenii Ioſepho Addiſono prolatum inuenio, qui tamen iſtam obſeruationem nimis temere ſibi propriam dicauit, eatenus Criticis intactam. Pulcherrima etiam de hac arte praecepta recentiores Critici tradidere. Vida Poëtic. lib. 3.

Haud ſatis eſt illis vtcunque claudere verſum,
Et res verborum propria vi reddere claras;
Omnia ſed numeris vocum concordibus aptant,
Atque ſono quaecunque canunt imitantur, et apta
Verborum facie, et quaeſito carminis ore,
Nam diuerſa opus eſt veluti dare verſibus ora,
Diuerſoſque habitus, ne qualis primus et alter
Talis et inde alter, vultuque incedat eodem.
Hic melior motuque pedum, et pernicibus alis,
Molle viam tacito lapſu per levia radit.
Ille autem membris ac mole ignavius ingens
Incedit tacito molimine ſubſidendo.

Hanc autem artem recentiorum poëtarum ſummus Alexander Popius optime et praecepit et aſſecutus eſt in *Arte Critica*, poëmate Angl. ſermone conſcripto. Iſta autem hac de cauſa notaui, vt oſtenderem hanc artem nec Heſiodo noſtro ignotam fuiſſe, quod ex hoc praecipue loco illuſtrandum duxi, quia praelaudatis illis verſibus Homer. affinis eſt.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα.

In illo verſu, quo via longa et ardua eſſe dicitur, tria nomina eandem terminationem habentia, ideoque longiorem vocis pauſam facientia, vſurpantur — μακρὸς καὶ ὄρθιος οἶμος. Aſperitatem vero viae deſcribit aſperrimis litteris coëuntibus, et longiori pauſa

Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Primumque aſpera: vbi vero ad ſummum veneris,
Facilis deinceps eſt, quantumuis difficilis fuerit.

291. τρηχὺς] τραχὺς· σκληρὸς. ἐπὴν] ὅταν. ἵκηται (ſic)] ἔλθῃ. 292. ῥηϊδίη] εὔκολος. πέλει] ὑπάρχει.

291. τοπρῶτον Ald. Auguſt. ἵκηται codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. 292. δή ποτε (ſic) Auguſt. δὴ ἔπειτα Senat. a manu ſecunda.

in verſu medio — καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον. Quum vero facilitatem progreſſus in cacumine velit deſcribere, diuerſis numeris vtitur, et vocales adeo frequentes, celeremque verborum curſum exhibet, vt, quemadmodum loquitur Dionyſius, ταῦτα δὲ φύσεώς ἐστιν αὐτοματιζούσης ἔργα, ἀλλὰ τέχνης μιμήσασθαι τὰ γινόμενα πειρωμένης.

Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα. *Rob.*

291. Εἰς ἄκρον ἵκηται] Ἵκηαι legendum cenſet Heinſius. Sed male. Nam τὸ τὶς ſupplendum. *Guietus.*

Ἵκηαι] Cum Veteres hunc locum laudantes habeant ἵκηται, nec diſſentiant Codices, mallem hoc retinere; non enim video cur *via* dici nequeat εἰς ἄκρον ὄρος ἱκνεῖσθαι, *pervenire ad ſummum montem.* Imo ſubaudiendum ὁδὸς oſtendit ſequens foemininum ῥηϊδίη. *Clericus.*

— ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται] Cum hunc librum aliquot iuvenibus nuper explicarem, monebam eos, emendandum, ἵκηαι, quamuis apud Clementem, Philonem, Xenophontem et alios aliter legi non ignorarem: de eodem poſtea me monuit illuſtriſſimus Scaliger, et doctiſſimus Meurſius. *Heinſius.*

292. Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει] Ne ſemper Grammatica ſectari videar, lubet hic vnum atque alterum locum *Senecae*, quibus haec ſententia egregie illuſtratur, adſcribere. Sic ergo ille Ep. XLI. *Rationale animal eſt homo; conſummatur itaque eius bonum, ſi id adimplevit, cui naſcitur. Quid eſt autem, quod ab illo ratio haec exigit? Rem facillimam, ſecundum naturam ſuam viuere. Sed hanc difficilem facit communis inſania.* Epiſtola vero CIV. *Non quia*, inquit, *difficilia ſunt non audemus; ſed quia non audemus, difficilia ſunt.* Clericus.

293. Ὃς

Οὗτος μὲν παναρίστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
†Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἦσιν ἀμείνω.

Ille quidem optimus est, qui per se in omnibus sapit,
†Cogitans quaecumque dein et ad finem vsque sint meliora.

293. αὐτῷ (sic)] ἀφ' ἑωυτῦ. 294. φρασσάμενος] νοήσας. ἦσιν] εἶ (sic).

293. αὐτῷ codd. Rob. omnes, August. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. αὐτῷ Acad. Com. Heins.

293. Ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει] Quomodo νοεῖν apud Hesiodum sumatur, ostendimus supra, ad locum illum, τὴν μέν κεν ἐπαμφέσσειε νοήσας. Cuius significationis elegantiam si perpendissent interpretes, legendum notassent, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει. Ceterum αὐτὸς sumitur elegantissime sicut apud Theocritum in illo, Πολλάκι ταὶ ὄιες ποτὶ τ' αὔλιον αὐταὶ ἀπῆλθον. Apud Virgil.

Ipsae lacte domum referunt distenta capellae
Vbera —

Ipsae, id est, *sponte sua*. ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, est, ὁ κατὰ πάντα αὐτὸς, τετέχι κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν, qui opponitur, τῷ διὰ ἑτέρου τινὸς νεθετήσεως σοφῷ γεγονότι. *Heinsius.*

Οὗτος μὲν παναρίστος] Ζήνων μὲν ὁ Στωϊκὸς ἐνήλαττε τὰς σίχας, λέγων

Οὗτος μὲν παναρίστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,
τὴ εὐπαθείᾳ πρωτεῖα διδὰς, τὴ φρονήσει δὲ τὰ δευτερεῖα. Ἀρίσιππος δὲ, ἀπ' ἐναντίας, ὁ Σωκρατικὸς, ἔλεγε, συμβάλλε δεῖσθαι χεῖρον εἶναι τὸ προσαιτεῖν. *Procl.* Horatius autem (Ep. 17. lib. 1.) prudentiae principatum attribuit. *Quamuis, Scaeva, Satis per te tibi consulis* — Ad quem locum appositе Dacierus citat Liuium Hesiodi verba pene transferentem. „Saepe ego „audiui, milites, eum primum „esse virum, qui ipse consulat, „quod in rem sit; secundum, „eum qui bene monenti obe„diat; qui nec ipsum consule„re, nec alteri parere sciat, eum „extremi ingenii esse.“ Huic licet adiicere et illud Sophocl. Antig. 731. Φημὶ ἔγωγε πρεσβεύειν πολὺ φύναι τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπίστημης πλέω. Εἰ δ' ἔν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταὐτὴ ἑρπειν) Καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν. *Robins.*

Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. 295
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
Ἀλλὰ σύ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἐργάζευ, Πέρση, διὸν γένος, ὄφρά σε Λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δὲ εὐστέφανος Δημήτηρ 300

Sed et ille bonus eſt, qui bene monenti paruerit.
Qui vero nec per ſe ſapit, neque alii parere
In animum inducit, ille contra homo inutilis eſt.
Verum tu noſtri ſemper praecepti memor,
Operare, o Perſa, diuinum genus, vt te Fames
Oderit, amet autem pulcre coronata Ceres

295. ἐσθλὸς] ἀγαθὸς. εὖ εἰπόντι] τῷ καλῶς λέξαντι. πίθηται] ὑπακούῃ. 296. νοέῃ] νοῇ. 297. ἀχρήϊος] ἄχρηστος· ἀνωφελὴς. 298. αἰὲν] ἀεὶ, ἐφετμῆς] ἐντολῆς. 299. ἐργάζευ] ἐργάζου. διὸν] ἔνδοξον. 300. ἐχθαίρῃ] μισῇ. φιλέῃ] φιλῇ. Δημήτηρ] γῆ.

296. αὐτῷ B. 60. 731. R. S. Coiſl. μήθ' αὐτῷ Auguſt. Acad. Moſchop. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 300. δέ σ' Coiſl. B. 639. 731. Acad. Ald. Trinc. Steph. marg. δὲ σε Moſchop. δ' Auguſt. εὐστέφανος Coiſl. B. 639. 731. Auguſt. Ald.

296. Ὃς δέ κε μήθ' αὐτῷ νοέῃ] Δι' ἑαυτὸν. *Guietus.*

297. Ἐν θυμῷ βάλληται] In animum inducit. poſt, pro ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ, malim ὅδ' αὖτις ἀχρήϊος ἀνήρ. *Idem.*

299. Διὸν γένος] Valde huius Epitheti prodigi, vt ita loquar, erant Veteres, vt vel ex *Homero* liquet, qui διὸν σύβωτην, *diuinum ſubulcum* vocat Odyſſ. Φ. v. 234. Sed et eo abutitur hic *Heſiodus*, qui non tam magnifice loquitur de patre ſuo, infra vſſ. 633. et 634. *Clericus.*

Διὸν γένος τὸν Πέρσην λέγει, ἢ διότι παῖδες Διός τινος ἦσαν, ἢ διότι εἰς τοὺς θεοὺς ἀνέφερον τὴν γένεσιν. εἰς γὰρ Ὀρφέα, καὶ Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον. *Moſchop.* Quicunque ſenſus verbis affigatur, ego certe non intelligo, quo pacto verſus 633. et 634. nobilitati huius generis contradicant, niſi probauerit vir Cl. neminem bona ſtirpe oriundum pauperem poſſe deuenire. *Rob.*

300. — ὄφρά σε λιμὸς Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δέ] Parodiam huius loci elegantem Cratinus fecerat:

Ἔσθιε καὶ σῇ γαστρὶ δίδου χάριν, ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, Κοννᾶς δὲ πολυστέφανος νικήσει.

Erat autem Connas ille tibicen, poculis addictus admodum,

Αἰδοίη, βιότῳ δὲ τεὴν πίμπλησι καλιήν.
Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
Ζώῃ, κηφήνεσσι κοθύροις ἴκελος ὁρμήν,
Οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
Ἔσθοντες· σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσῳ μέτρια κοσμεῖν,

Veneranda, victuque tuum impleat horreum.
Fames enim semper ignauo comes est viro.
Huic vero et Dii indignantur, et homines, quicumque otiosus
Viuit, fucis aculeo carentibus similis cupiditate,
Qui apum laborem absumunt otiosi,
Vorantes: tibi vero opera decentia obire gratum sit,

301. τεὴν] σὴν. πίμπλησι] πληρεῖ (sic). καλιὴν] φωλεόν. 302. πάμπαν] παντελῶς. ἀεργῷ] ἀργῷ. σύμφορος] ἀρμόδιος· συμφερόμενος. 303. τῷδε (sic)] τούτῳ. νεμεσῶσι] μισοῦσι. 304. κοθούροις] κολοβοῖς· τοῖς ἐχυσι τὸ κέντρον κεκρυμμένον (sic) ἐν τῇ ὀρᾷ. ἴκελος (sic)] ὅμοιος. 305. μελισσάων] μελισσῶν. κάματον] πόνον. τρύχουσιν] δαπανῶσι. 306. ἔσθοντες] ἐσθίοντες.

301. Εἰδοίη Iunt. I. 302. τι Trinc. 303. τῷδε Auguſt. Ald. 304. εἴκελος Auguſt. Acad.

dum, qui Olympicorum certaminum cum victor aliquoties declaratus fuiſſet, pauper admodum, nihil praeter κότινον quo Olympici victores coronabantur, reſeruauerat. Ariſtophanes Ἱππ. Ὥσπερ Κοννᾶς ξέφανον μὲν ἔχων αὖον, δίψῃ δ' ἀπολολώς. *Heinſius.*

302. Σύμφορος ἀνδρί] Συνακόλουθος. *Guietus.*

304. Κοθούροις ἴκελος ὁρμήν] Hoc eſt, τὴν ὀρὰν βεβλαμμένος. Heſych. Κοθὼ βλάβη. a κοθὸς laeſus, mutilus, κόθυρος. it. κοθὼ ἡ. ſiue κόθυρος pro κόλυρος, παρὰ τὸ κολὴν τὴν ὀρὰν εἶναι, κολὸς, κολοβὸς, κολόω, etc. Heſych. *Guietus.*

305. — τρύχουσιν ἀεργοί] Pro eo Stobaeus, νήποινον ἔδουσι. *Heinſius.*

306. Μέτρια κοσμεῖν] Τὰ ἐν τῷ μέτρῳ ὄντα, ἤγουν τὰ μέτρον ἔχοντα, hoc eſt, τὰ τῆς ἀρετῆς, τὰ σπουδαῖα, τὰ ἄριστα, ἔξοχα. Pindarus epitaph. Heſiodi: Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης, hominum praeſtantiſſimus, ſummam habens ſapientiam. Μέτρια ſunt bona, conuenientia. *Guietus.*

Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσῳ μέτρια κοσμεῖν] Μέτρια ἔργα quae dicat Heſiodus non perceperunt Interpretes. Ac primum Moſchopulus, qui μέτρια reddit συμμετρα τῇ σῇ δυνα-

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.
Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.

Vt tibi aestate collecto victu impleantur horrea.
Ex laboribus autem viri euadunt diuites et opulenti.

307. ὥς γε (sic)] ἵνα. πλήθωσι] πεπληρωμέναι ὦσι. καλιαὶ] δόμοι. 308. πολύμηλοι] πολυθρέμμονες. ἀφνειοὶ] πλούσιοι.

307. Ὡς γε August. πλήθωσι B. 60. Iunt. I.

δυνάμει: neque Tzetzes, qui σεμνὰ καὶ μὴ ἀπρεπῆ. Multo minus Latini, qui *mediocria* reddiderunt. Philosophi saepe μέτριον dicunt, id quod in vnaquaque re bona maximum est. Sic et apud Platonem μετρίως λέγειν, vbique est, optime et verissime dicere: quod quia obseruatum non est, et ex eo locus hic dependet, vnum et alterum adducemus. Plato Phaedone: τοῦτο γὰρ ὤμην πρὸ τοῦ, παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δὲ ὀστέοις ὀστᾶ, καὶ ἄτω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον, μέγαν. οὕτω τότε ὤμην. ἆ δωκῶ σοι μετρίως; Ἔμοί γε ἔφη ὁ Κέβης. id est: *Illud certe antea existimabam apud omnes in confesso esse, edendo bibendoque illud fieri. Postquam enim cibis caro carni accesserit, ossibus similiter ossa, atque ita eadem ratione reliquis quae cum singulis maxime conueniunt, maximeque iis propria sunt, tunc illud quod minimum est, maximum euadere. Ita tum temporis arbitrabar: nonne tibi videor optime? Omnino, inquit Cebes.*

Vbi cum ex praecedentibus, tum ex Cebetis responso videmus manifeste quid sit μετρίως. Ita μέτριον paulo ante Dialogo eodem: τὴν αὐτὴν ταύτην οἶμαι εἰκόνα δέξαιτ' ἂν ἡ ψυχή, πρὸς σῶμα, καί τις λέγων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν μέτρια μοι φαίνοιτο λέγειν, ὡς ἡ ψυχὴ μὲν πολυχρόνιόν ἐστι, τὸ δὲ σῶμα ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον: id est, *Eodem modo ad corpus se habeat anima. Ac si quis eadem de illis diceret, optime mihi dicere videretur: animam, nimirum, temporis longissimi esse, corpus vero imbecillius minorisque temporis.* Hesiodus postquam exemplum τῶν κηφήνων adduxit, πρὸς ἔργα μέτρια adhortatur fratrem, id est, *labores indefatigatos*: causam addit: Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί. Porro τὸ πλήθειν non nisi ex maximis quibuscumque con-

Καί τ' ἐργαζόμενος, πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Ἔσσεαι ἠδὲ βροτοῖς· μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς. 310
Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

Et laborans, multo etiam carior iam immortalibus
Eris ac hominibus, valde enim oderunt otiosos.
Operari autem non est dedecus, sed ignauia dedecus est.

310. Ἔσσεαι] Ἔσῃ. ἠδὲ] καὶ. στυγέουσιν] μισοῦσι. ἀεργοὺς] ἀργούς.
311. ἀεργίη] ἀργίη.

310. ἀεργὸν Coisl. Etiam in cod. August. in margine scripta est syllaba γὸν. 311. ὀδὲν Iunt. 1.

contingit. τὸ μέτρον autem est τὸ πέρας, *extremus rei terminus*. Theocritus in Epigrammatis victorem quemdam celebrat Demotelem, quem ait μέτριον γεγονέναι ἐν πᾶσι, quod est, *excelluisse in omnibus*, contra ac existimant Interpretes:

Δαμοτέλης ὁ χορηγὸς, ὁ τὸν τρίποδ', ὦ Διόνυσε,
Καί σε τὸν ἥδιστον θεῶν μακάρων ἀναθείς,
Μέτριος ἦν ἐν πᾶσι. χορῷ δ' ἐκτήσατο νίκην
Ἀνδρῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ πρόσηκον ὁρῶν.

Eodem modo Hesiodus in epitaphio, quod Pindaro adscribitur, μέτρον σοφίης habere dicitur, id est, *multum sapientiae*, vel *in sapientia excellere*. Id enim quod optimum est, extra mediocritatem esse non potest, quia alias ad vitium deflecteret, et τὸ πρόσηκον καὶ τὸ καλὸν transscenderet; vt multis docet in moralibus Philosophns. Μέτριον igitur est τὸ ἔξοχον in omni re praeclara. μέτριος erat in omnibus Demoteles, id est, *excellens*: μέτρια ἔργα laudat Hesiodus, id est, τὰ ὡς μάλιστα συνεχῆ, τὰ πολλά. Quod Interpretes Graeci minime obseruarunt, multo minus alii. *Heinsius.*

311. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος] Nihil planius huius versus sententia, cum praesertim toto hoc opere *Hesiodus* fratrem ad laborem hortetur, et ab inertia deterreat. Attamen Veteres ἔργον construxerunt cum οὐδέν, quod ansam praebuit Socratis accusatoribus accusandi hominem, quasi iuuenibus nullam rem, quamuis flagitiosam, prohiberet. Quod videre est ex Lib. I. *Xenophontis* de Memorab. Socratis, vbi sic rem narrat: „Dixit, inquit, „eius accusator illum illustrissi„morum quorumque Poëta„rum pessimis sententiis electis, „iisque in testimonium addu„ctis, discipulos ad vitium et ty„rannidem impellere; inter„que eas Hesiodeam illam sae„pe vsurpare, *Opus nullum est*

„*probrum*, *inertia vero probrum est.* Quibus Poëtam dicebat ſuadere a nulla actione, ſiue iniuſta, ſiue turpi, abſtinendum eſſe, ſed omnia lucri gratia facienda. Socrates vero, poſtquam faſſus eſſet accuſator, bonum ac vtile eſſe homini operari, noxium vero et malum otio torpere, atque adeo opus bonum eſſe, otium prauum; eos qui boni aliquid facerent operari, et bonos eſſe operarios dicebat; eos autem qui talis luderent, vel aliud quidpiam praui et damnoſi facerent, otioſos vocabat. Quo ſenſu recte habeat dictum illud *Heſiodi.*“ Hactenus Attica Siren, quibus haud obſcure indicat *Heſiodum* et *Socratem* intellexiſſe quodvis bonum et laudabile opus. Idem *Procli* teſtimonio confirmatur, qui ait a *Platone* recte hunc verſum explicatum, et noſtrum *Heſiodum* cuiuſuis ſecundum naturam opus ἔργον appellare; *Homeri* exemplo, qui optimum quodque opus ἔργον ſimpliciter vocat, Similia habet *Euſtathius* ad v. 226. Odyſſ. P.

Ἀλλ' ἐπεὶ ἐ δὴ ἔργα κακὰ ἔμμαθεν, οὐκ ἐθελήσει
Ἔργον ἐποίχεσθαι.

Ex ſchedis paternis hactenus; vnde colligere licet interdum a nobis, arte et ratione in interpretando vtentibus, ea cerni quae multo peritiorum olim oculos fugerunt. *Clericus.*

Ἔργον δ' ἀδὲν ὄνειδος] Delicatos certe oportet fuiſſe Veteres, qui in hoc verſu ἀδιάρθρωτα ſcripſiſſe Heſiodum voluerint: ita vt haec verba Socrati pronunciata fraudi fuerint. Euſtathius: Σειμείωσαι ὅτι τὸ, Ἔργον δ' ἀδὲν ὄνειδος, ὃ δή φηστιν Ἡσίοδος· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀσαφῶς γεγραφὲν, ἔβλαψε τὸν σοφὸν Σωκράτην, ὃς εἰωθὼς λέγειν συχνὰ τὸ, ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἤγαν ἀδέν τί ἐστιν ὄνειδος τὸ ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς ἐμπαίεσθαι, συκοφαντίᾳ περιέπεσεν, οἷα δογματίζων, ὡς ἔργον ἀδὲν, ἤγαν ἀδεμία ἐργασία, κἂν τε φαύλη, κἂν τε χρηστὴ, ὄνειδός ἐστι τῷ ἐργαζομένῳ· κἀντεῦθεν ἐβλάβη ὡς ἀδιαφορῶν περὶ τὰς πράξεις. Sed Plutarcho accuratiſſimo Scriptore, et Heſiodi olim Interprete, quid faciemus, qui hoc propemodum modo hunc verſum Heſiodi vſurpauit: ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις, κατ' Ἡσίοδον, ἔργον ἀδὲν ἦν ὄνειδος, ἀδὲ τέχνη διαφορὰν ἔφερεν. Cum tamen τὸ ἀδὲν, non ad τὸ ἔργον, ſed ad τὸ ὄνειδος referendum ſit. Sed nihil eſt vſitatius quam elegantiae cauſa ad vſum alium Homeri et Heſiodi verſus transferre. Quod ſi propterea procedat haec calumnia, ſingulis verſibus, peccauit Homerus, niſi ignoremus delicias τῶν παροιδούντων. *Heinſius.*

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα· πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

Quod si laboraueris, mox te aemulabitur et otiosus
Diteſcentem: diuitias vero virtus et gloria comitatur.

312. τάχα] ἴσως. ζηλώσει] μιμήσεται. ἀεργὸς] ἀργὸς. 313. πλουτεῦντα] πλουτοῦντα. κῦδος] δόξα. ὀπηδεῖ] ἕπεται.

312. τάχα δέ σε Auguſt. ζηλάσει Senat. ἀεργὸς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

313. Πλούτῳ καὶ ἀρετῇ] Horat. *Et genus et formam regina pecunia donat.* Scaliger.

Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ] Hoc loco ὀπηδεῖ non eſt *ſequitur*, ſed *comitatur*; adeo vt velit *Heſiodus*, opes potius indicium eſſe, quam cauſam virtutis. Sunt tamen qui improbent huius verſus ſententiam, eo quod vt plurimum diuitiae potius vitia, quam virtutes, concilient, pro illo *Iſocratis* dicto: πλοῦτος κακίας, μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας, ὑπηρέτης ἐστίν: *diuitiae vitiorum potius, quam probitatis, miniſtrae.* Verum cum *Heſiodus* ab iniqua diuitiarum acquiſitione hactenus fratrem deterruerit et ad laborandum hortatus fuerit, manifeſtum eſt eum hic intelligere opes iuſte et labore partas, quae numquam deſtituuntur virtute comite. Alioqui dicendus erit *Heſiodus* loqui, ex opinione vulgi, quod diuitias quam maxime admiratur, probaſque ſaepe diuitum flagitia. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

Neſcio, an ἀρετὴ hic loci melius exponi poſſit *forma*, *pulchritudo*, et de hoc vocis iſtius ſenſu vide Cl. Hutchinſ. ad Xenoph. Κυρ. Παιδ. p. 316. Voce vero ſic expoſita, huic ſententiae accommodatius erit Horatianum illud, Epiſt. l. 1.

Scilicet vxorem cum dote, fidemque et amicos;
Et genus et formam regina pecunia donat,
Ac bene nummatum decorat Suadela Venuſque. Rob.

Optime haec verba interpretatus eſt Plutarchus de audd. poëtt.: ὅταν ὁ νέος ἀναγινώσκει τό, τε' Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ. μὴ καθήσθω τὰς πλουσίας ἐκπεπληγμένος, καὶ τεθηπὼς, καθάπερ ὤνιον εὐθὺς ἀργυρίῳ τὴν ἀρετὴν ἔχοντας; μηδ' ἐπὶ τύχῃ κεῖσθαι τὴν αὐτῶ φρόνησιν αὔξειν ἢ κολούειν νομίζων, ἀλλ' ἀντὶ δόξης, ἢ δυνάμεως, ἢ εὐτυχίας, ἤ τινος ὁμοίου τῇ ἀρετῇ κεχρῆσθαι τὸν ποιητὴν ἡγούμενος. Dignus quoque, qui ad h.l. conferatur, Tzetzes: quorum ſententiae non dubito, quin quiſque lubentius ſubſcribat, quam Robinſono. *Krebſius.*

314. Δαί-

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα. τὸ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,
Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν
Εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίον, ὥς σε κελεύω.
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει·

Deo autem ſimilis fueris. Laborare (inquam) melius,
Si quidem ab alienis facultatibus ſtolidum animum
Ad opus conuerteṇs, de victu ſis ſollicitus, ſicut te jubeo.
Pudor autem non bonus egenum hominem tenet:

314. δαίμονι] τῇ τύχῃ. οἷος] ὅμοιος. ἔησθα] ἦς· ὑπάρχεις. ἐργάζεσθαι] πράττειν. ἄμεινον] κρεῖττον. 315. ἀλλοτρίων] ξένων. κτεάνων] κτημάτων. ἀεσσίφρονα (ſic) θυμὸν] ἀλαζονικὴν (ſic) ψυχήν. 316. τρέψας] ἐντρέψας. οἷς] ὡσὰν. κελεύω] προστάττω. 317. κεχρημένον] ἐνδεᾶ. κομίζει] ἄγει.

315. ἀεσσίφρονα Auguſt. Alé. Iunt. I. 2. Tsinc. 316. τε Iunt. I. 2.

314. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Hoc eſt, ὅμοιος. Scribo ἔοι-σθα. Heſych. ἔοι, εἴη, γένοιτο, ὑπάρχοι. *Guietus.*

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Hoc eſt, οἷος Δαίμων ἐσὶ, τοῖος ἦς, *qualis eſt Deus, talis ſis.* Loquutio eſt contracta, quales permultae in Lingua Graeca. *Clericus.*

315. Ἀεσίφρονα θυμὸν] Ἀεσίφρονα, βλαψίφρονα, pro ἀεσίφρονα, iniquum, ἄδικον. Τὸ ἀεσίφρων pro ἀασίφρων. Heſych. Ἀασίφρονι, βλαψίφρονι, φρενοβλαβεῖ. ἀάσαι γὰρ τὸ βλάψαι. Sed vtrumque ἐπενθέσει e et α ab ἄασαι, ἀεσίφρων, ἀασίφρων pro ἀσίφρων. *Guietus.*

317, et 318. Hi duo verſus, teſte Plutarcho apud Proclum, ex Homero huc intruſi, cui libenter adſentimur. v. 317. Ἄνδρα κομίζει] *curat, regit.* an legendum δαμάζει? *Guietus.*

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ etc.] Hunc et ſequentem verſum leviter immutatos ex *Homero* ſumſit *Heſiodus*; quod, vt habet *Proclus*, obſeruarat *Plutarchus*, qui etiam eos ab alio inſertos Heſiodeo poëmati credidit. Prior autem deſumtus eſt ex Odyſſ. P. vbi hic verſus legitur:

Αἰδὼς οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ πρόϊκτη.

Pudor non bonus eſt egenti viro mendico. Alter vero ex Iliad. Ω. vbi Poëta de Achille Hectoris cadaueri illudente:

— — οὐδέ οἱ αἰδὼς
Γίνεται ἠ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.

Neque ei pudor eſt, qui homines valde laedit et iuuat. Sed non eſt vtriuſque verſus ſenſus idem, apud vtrumque Poëtam. Senſus *Heſiodi* eſt, non oportere

Αἰδὼς ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον.
Χρήματα δ' ἀχ ἁρπακτά· θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω. 320
Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται,
Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λῃΐσσεται, (οἷά τε πολλὰ
Γίνεται, εὖτ' ἄν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
Ἀνθρώπων, αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ)

Pudor qui hominibus valde et obeſt et prodeſt.
Pudor quidem ad paupertatem, audacia vero (ducit) ad diuitias.
Opes autem non rapiendae: diuinitus datae multo meliores.
Si quis enim et manu per vim magnas opes parauerit,
Aut lingua praedatus fuerit, (qualia multa
Fiunt, quam primum lucri amor mentem deceperit
Hominum, pudorem vero impudentia vicerit)

318. σίνεται] βλάπτει. ὀνίνησι] ὠφελεῖ. 319. πρὸς ἀνολβίην] [ſubaud.] παράκειται. ἀνολβίην] πτωχείᾳ. πρὸς ὄλβῳ] [ſubaud.] παράκειται. ὄλβῳ] πλούτῳ. 320. θεόσδοτα] ἐκ δικαίᾳ πόρῳ κτηθέντα. 321. ὄλβον] πλοῦτον. ἕληται] λάβῃ. 322. λῃΐσσεται] ἀποτομήσει. οἷα] καθὰ. 323. εὖτ'] ὅταν. νόον] νοῦν. 324. κατοπάζῃ] ἀποκρύπτῃ· κατόπιν ἑαυτῆς ποιῇ.

318. αἰδὼς ἡ eraſo τ Acad. 319. ἀνολβίῃ Coiſl. Palat. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. ὄλβῳ B. 60. 731. R. S. Coiſl. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 320. ἐκ Heinſ. 321. χερσὶ Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ.

tere quemquam opus refugere, quodcumque ſit, ſi modo illicitum non eſt, nec aliud quidquam honeſtius ſuppetat, quo victum quaerat. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

318. Αἰδὼς ἥτ' ἄνδρας] Ita pene filius Sirachi cap. 4, 21. Ἔστιν αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. *Robinſ.*

319. Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ] Scribendum videtur πρὸς ἀνολβίην, θράσος δὲ πρὸς ὄλβον, ſubintellige ποιεῖ. *Guietus.*

Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην] Hoc eſt, ſi te puduerit laboris, maliſque otiari quam laborem viliorem ſuſcipere, quamuis alius honeſtior non occurrat, ſemper pauper eris: ſin vero audacter labori cervicem ſubiicias, ad diuitias poteris peruenire. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

324. Κατοπάζῃ] Heſych. κατοπάζων, διώκων. quae expoſitio huic loco omnino convenit. Recte Interpres. *Guietus.*

326. Ἀνὰ

Ῥεῖά τε μὲν μαυρῶσι θεοὶ, μινύθουσι δὲ οἶκοι
Ἀνέρι τῷ· παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.
Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην, ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἕρξει·
Ὅς τε κασιγνήτοιο ἑοῦ ἀνὰ δέμνια βαίνοι
Κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχῳ; παρακαίρια ῥέζων·
Ὅς τέ τευ ἀφραδίῃς ἀλιταίνεται ὀρφανὰ τέκνα·

Facile et illum peſſumdant Dii, minuntur vero familiae
Viri talis: exiguumque ad tempus diuitiae adſunt.
Par vero committit delictum, et qui ſupplicem et qui hoſpitem malo afficiet:
Quique fratris ſui cubilia adſcenderit,
Furtiui cauſa concubitus vxoris, ſcelerata patrans:
Quique mala cuiuſpiam fraude deceperit orphanos liberos;

325. ῥεῖα] ῥᾳδίως. μὲν] αὐτὴν (ſic). μαυρῶσι] ἀμαυρώσει· ἀφανίζουσι. μινύθουσι] σμικρύνονται. 326. ἀνέρι τῷ] τῷ ἀνδρὸς τότου. παῦρον] ὀλίγον. ὄλβος] πλοῦτος. ὀπηδεῖ] ἕπεται. 327. ἶσον] ὅμοιον κακῶν. ῥέξει (ſic)] πράξει. 328. κασιγνήτοιο] κασιγνήτου· ἀδελφοῦ. δὲ] ἰδίου. δέμνια] λέκτρα. βαίνει (ſic)] ἀναβαίνει. 329. κρυπταδίης εὐνῆς] κρυφίου λέκτρου ἕνεκα. ἀλόχῳ] γυναικὸς. παρακαίρια] ἄκαιρα· ἀπρεπῆ. ῥέζων] ποιῶν. 330. τευ] τινὸς. ἀφραδίῃς] μωρίαις. ἀλιταίνεται] ἁμαρτάνει.

325. δὲ μὲν Acad. 326. παυροῖσι τ' ἐπὶ R. S. 327. ῥέξει Auguſt. 328. βαίνει Auguſt. Acad. Pro οἷ in Cler. et Rob. male οἱ. 329. κρυπταδίοις Trinc. παρακέρια Trinc. παρακέρια Moſchop. 330. ἀλιτραίνεται Auguſt. Iunt. 1. Steph. Com. Heinſ.

326. Ἀνὰ δέμνια. βαίνοι] Ἀναβαίνοι. *Guietus.*

327. Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην] Ex comparatione ſcelerum, liquet quanti facerent Graeci, ab antiquiſſimis vſque temporibus, ſupplicibus opitulari; cum eos neglexiſſe aeque ſceleſtum habeatur ab *Heſiodo*, aç fratris vxorem corrupiſſe etc. Qui mos etiam diu viguit, vt liquet ex vita Themiſtoclis, apud *Plutarchum*, vbi narrat quomodo Admeto, Moloſſorum Regi, ſupplicarit, pag. 124. inuiolabiliſque ſua illa ἱκεσίᾳ factus fuerit. *Clericus.*

329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Moſchop. et Proclus τὸ ἕνεκα, hic ſubintelligunt. Tzetzes τὸ διὰ ſupplet. Τὸ ἕνεκα placet. Sic in Ἀσπίδ. v. 406. μαχέσθην Αἰγὸς ἐρεσσινόμᾳ ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο. ſupple ἕνεκα. Sic et verſu ſequente κρυπταδίης εὐνῆς ſubintellige ἕνεκα. deinde lege: παρακαίρια, ἀπρεπῆ καὶ ἀνάρμοστα. Moſchop. *Guietus.*

330. Ὅς τέ τευ] Hoc eſt, τινός. forſan ſcribendum: ὅς τε καὶ. *Guietus.*

333. Ζεὺς

Ὅς τε γονῆα γέροντα, κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ,
Νεικείῃ χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσιν.
Τῷ δή τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν
Ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
Ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἔεργ' ἀεσίφρονα θυμόν 335
Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν

Quique parentem ſenem, miſera in ſenectute,
Probris affecerit, grauibus inceſſens verbis:
Huic certe Iupiter iraſcitur, ad extremum vero,
Pro operibus iniquis grauem exhibet talionem.
Verum tu quidem ab his omnino cohibe ſtultum animum:
Pro facultate autem ſacra facito immortalibus Diis

331. ὀδῷ] ἰδάφει· τέλει. 332. νεικείῃ] φιλονεικεῖ· καθαπτόμενος] ὑβρίζων· ἀτιμάζων· λυπῶν. ἐπέεσσιν] λόγοις. 333. τῷ] τότῳ. ἀγαίεται] μισεῖ· ἀγανακτεῖ. τελευτὴν] τέλος. 334. ἀμοιβὴν] ἀνταπόδοσιν. 335. τῶν] τότων. πάμπαν] παντελῶς. ἔεργ'] ἔεργε· κώλυε. ἀεσίφρονα] ὑπερήφανον θυμὸν] ψυχήν. 336. καδδύναμιν] κατὰ δύναμιν. ἔρδειν] θυσιάζειν.

335. τὸν Acad. Trinc. ἔεργ' Heinſ.

333. Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται] Iupiter, nimirum, ἱκετήσιος, vt loquitur *Homerus* Odyſſ. N. vbi Vlyſſem, qui ſe deceptum a Phaeacibus putabat, ſic loquentem inducit v. 213.

Ζεὺς σφέας τίσαιτο ἱκετήσιος, ὅς τε καὶ ἄλλους
Ἀνθρώπους ἐφορᾷ, καὶ τίνυται, ὅστις ἀμάρτῃ.

Iupiter eos vlciſcatur ſupplicum vindex, qui et alios homines inſpectat, et plectit quiſquis peccauerit. Clericus.

336. Καδδύναμιν ἔρδειν] Socrates frequenter hunc verſum in ore habebat, vt prodidit Xenophon Lib. I. memorabilium Socratis. „Cum ex te„nuibus, inquit, facultatibus „parua offerret offerumenta, „nihilo inferiorem iis ſe eſſe „arbitrabatur, qui ex amplis „et magnis facultatibus multa „et magna offerrent ſacrificia; „nam honeſtum Diis eſſe ne„gabat, ſi magnis potius hoſtiis „et amplis ſacrificiis, quam „paruis, delectarentur; fore „enim vt ea quae a prauis of„feruntur, plerumque illis gra„tiora eſſent, quam quae pii „et boni offerunt; neque vi„vendum hominibus dicebat, „ſi Diis gratiora forent ea quae „a malis, quam ea quae a bo„nis offerentur. Imo exiſti„mabat eos, honoribus ſibi a „piis delatis, maxime gaudere. Hactenus *Xenophon*, cuius verba optime declarant, quid ſit κατὰ δύναμιν ἔρδειν, nempe,

pro

Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν·
Ἄλλοτε δὴ σπονδῇς θυέσσί τε ἱλάσκεσθαι,

Caſte et pure, nitidaque femora adole.
Interdum certe libaminibus atque adoramentis placa,

337. ἀγλαὰ μηρία] καθαρὰς μηρούς. 338. θυέσσι] θυείαις. ἱλάσκεσθαι] ἐξευμενίσαι. [ſubaud.] θέλε.

338. σπονδῇσι B. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. θύεσσι B. 699. R. S. Heinſ.

pro ratione facultatum ſacra facere. Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

Καδδύναμιν δ' ἔρδειν] Huic praecepto conforme eſt Horatianum illud, quo Maecenatem e graui morbo recreatum hortatur: *Reddere victimas Aedemque votiuam memento; Nos humilem feriemus agnam.* lib. 2. Od. 17. Et l. 3. Od. 23. *Caelo ſupinas ſi tuleris manus.* Rob.

337. Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς] Graeci *Heſiodi* Interpretes referunt vocem ἁγνῶς ad animum, et καθαρῶς ad corpus. Verum vtraque vox ad vtrumque pertinet, et primum quidem ad animum, deinde etiam ad corpus. *M. Tullius* Lib. II. de Legibus, vbi interpretatur legem, cuius initium eſt: *Ad Diuos adeunto caſte, Pietatem adhibento* etc. *caſte,* inquit, *Lex iubet adire ad Deos, animo, videlicet, in quo ſunt omnia, non tollit caſtimoniam corporis; ſed hoc oportet intelligi, cum multum animus corpori praeſtet, obſeruetur que, vt caſta corpora adhibeantur, multo eſſe in animis id ſeruandum magis; nam illud vel adſperſione aquae, vel dierum numero tollitur; animi labes nec diuturnitate euaneſcere, nec amnibus vllis elui poteſt.* Notiſſimum eſt ſacra veſtibus, manibus, vaſiſque puris fieri ſolita; et recenti Venere pollutos ab iis amotos. Ex ſchedis patérnis. *Clericus.*

Ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν] Ἐπικαίειν. Τμῆσις. *Guiemus.*

338. θυέσσί τε ἱλάσκεσθαι] Graeuii ſententiae accedo, qui hoc in loco θυέσσι vertit, non *hoſtiis*, ſed *odoramentis.* In priore verſu praeceperat poëta, vt *hoſtiae* diis mactarentur, quae quoniam fieri quotidie, a pauperibus ſaltem, non poſſent, monet igitur, vt libaminibus et odoramentis, cultu ſcil. faciliore et magis expedito, matutino et veſpertino tempore dii placarentur. Porro ſi τὸ θῦον et τὸ θῦμα eiuſdem ſint ſignificationis, ſatis conſtat τὸ θῦον opponi τοῖς ἱερείοις. Sic enim Thucydides lib. 1. Ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη,

Ἦ μὲν ἔπ' εὐναίῃ, καὶ ὅταν Φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ὡς κέ τοι ἵλαον κραδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν·
Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.

Et quando cubitum ieris, et quando matutinum tempus venerit:
Vt beneuolum erga te cor atque animum habeant;
Vt aliorum emas agrum, non tuum alius.
Amicum ad conuiuium vocato, inimicum vero relinque.

339. ἠμὲν (sic)] καὶ. εὐναίῃ] εἰς ὕπνον ἀπῇσις. φάος] φῶς. 340. ὡς] ἵνα. ἵλαον] ἱλαρὸν. θυμὸν] ψυχὴν. 341. ὠνῇ] ἀγοράζεις. κλῆρον] κληρονομίαν. τὸν τεὸν] τὸν σὸν. 342. φιλέοντ'] φιλοῦντα. δαῖτα] εὐωχίαν. καλεῖν] [subaud.] θέλε. ἐᾶσαι] ἀφῆσαι.

330. ἠμὲν August.

μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως· ἐν ᾗ πανδημεὶ θύεσι πολλοὶ, ἐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια. *Nam apud Athenienses quoque sunt Diasia, quae maximus Iouis Milichii dies festus vocantur, et extra vrbem celebrantur: in quo ex omni hominum genere multi immolant non hostias, sed placentas quasdam, quibus indigenae vti solebant.* Ad hunc locum videtur respexisse Iulius Pollux l. I. c. I. vbi τὸ θυμιᾶν exponit ἀρώματα λύειν (lege θύειν) ἐν πυρί. τὰ δὲ ἀρώματα καὶ θυμιάματα καλεῖται. Θουκυδίδης δ' αὐτὰ εἴρηκεν ἁγνὰ θύματα, πρὸς τὰ αἱμάσσοντα καὶ σφαττόμενα ἀνατιθεὶς σμύρναν, λιβανωτόν. *Aromata vero ipsa et suffimenta vocantur. Sed Thucydides ea vocauit pura sacrificia, oppositionem faciens inter animalia, quae mactata aras cruentant, et inter myrrham atque thus.* Rob.

342. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] Quis vero vmquam, praetermissis amicis, inimicos ad conuiuium vocauit? Profecto nemo. Itaque a praecipiendo supersedere potuisset *Hesiodus*, qui hic nescio quid habet senile, et frigidum. *Clericus.*

Saepe in notis suis Ioh. Clericus sterilitatis et frigiditatis Hesiodum accusat. Ad haec satis erit, hoc in loco semel respondisse. Elegantiam et acumen, quae recentiores tam sedulo sectantur, in antiquis illis scriptoribus frustra requiras. Illi nudam simplicitatem, et veritatem non fucatam amaverunt, deliciarum omnium et facetiarum incuriosi. Quod quidem tum ex sacro Codice, tum ex Homero, qui solus ex profanis auctoribus ad Hesiodi aetatem creditur assurgere, abvnde constat. *Robins.*

Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει·
Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,

Eum autem potissimum vocato, quicumque te prope habitat.
Si enim tibi aliquod negotium rusticum inexspectatum eueniat,

343. σέθεν] σε. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 344. χρῆμ' ἐγχώριον] χρεῖα τοπικὴ.

343. τόνδε Augusti. Ald. 344. γάρ τι Coisl. χρῆμα Ald. Iunt. 1. 2 Trinc.

Steph. Thes. IV. 660

344. Ἐγχώριον] Legit hic *Stephanus*, in voce Κώμη, ἐγκώμιον, quemadmodum legit etiam *Proclus*. Ἐγκώμιος idem est ac ἐγχώριος, quia κώμη et χώρα idem sunt; nempe, *vicus*. Ideoque adiectiua haec sonant *incolam vici*, aut *pertinentem ad vicum*. Perinde est vtramuis lectionem sequamur. *Clericus*.

Ἄλλο γένηται] Τὸ ἄλλο hic fortuitum exponit Heinsius, cuius vide notas. vers. sequ. γείτονες ἄζωσοι, vicini inermes. ζώσαντο δὲ πῆοί. tardius veniunt ad suos. *Guietus*.

Ἄλλο γένηται] Rem non tantum *inexspectatam*, sed *malam* quae *alia* dicitur κατ' εὐφημίαν, significari dudum ostendit *Dauid Clericus*, patruus meus, Quaestionum sacrarum XVI. quam adito. *Clericus*.

Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται] Elegantissimum est illud ἄλλο, quo hoc loco ea ratione vsus est, qua frequenter Scriptores Attici τῷ ἄλλως. Sic apud Lucianum Venus in Iudicio Dearum, cum instaret Mercurius, vt causam sciret, cur de Paride tam studiose inquireret, respondet, ἄλλως ἠρόμην. Est igitur, χρῆμ' ἄλλο, ἡ βλάβη, ἡ τύχη ἐπιπεσοῦσα, ἡ βλάβη, ἢ περίπεσών τις τύχῃ λανθάνει. detrimentum siue infortunium inexspectatum et fortuitum. χρῆμα ἄλλο vocat Virgilius, id quod Graeci ἀλλως dicunt, *tantum* reddit. Sic in illo Sileni,

Serta procul tantum capiti delapsa iacebant,

οἱ στέφανοι ἄλλως ἔκειντο. Quintus Calaber, vitam humanam, ἀνθρώπινον βίον eleganter ἄλλον esse dicit, quia mala bonis, bonis mala siue vlla ratione attribuuntur. Locus est elegantissimus elegantis Poëtae:

— τὰ δ' ἄλυδις ἄλλα φέρονται
Πνοιὴ ὡς ἀνέμοιο, καὶ ἀνέρι πολλάκις ἐσθλῷ
Ἀμφιχύθη μέγα πῆμα· λυγρῷ δ' ἐπὶ κάππεσεν ὄλβος
Οὔ τι ἑκών. ἄλλος δὲ πέλει βίος ἀνθρώποισι. *Heinsius*.

347. Ἐμ-

Γείτονες ἄζωστοι ἕκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλοῦ.
Οὐδ' ἂν βοῦς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λῴϊον, αἴ κε δύνηαι·
Ὡς ἂν χρηίζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἶσ' ἀτήσιν.
† Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι.

Vicini discincti accurrunt, cinguntur autem cognati.
Noxa tam magna est malus vicinus, quantum bonus commodum.
Nactus est rem bonam, quicumque nactus est vicinum bonum.
Neque bos interierit, nisi vicinus malus sit.
Recte quidem metiaris a vicino (mutuum accipiens) recte etiam redde,
Eadem mensura, et amplius, si quidem possis:
Vt indigens etiam in posterum promtum inuenias.
Ne mala lucra captes: mala lucra aequalia damnis.
† Amantem te ama, et inuisentem inuise.

345. ἕκιον] ἔρχονται. ζώσαντο] ἐζώσατο. πηοὶ (sic)] συγγενεῖς. 346. μέγ' ὄνειαρ] μεγάλη ὠφέλεια. 347. ἔμμορε] ἔτυχε. bis. ἐσθλοῦ] καλοῦ. 349. μετρεῖσθαι] μέτρῳ δανείζεσθαι. 350. λῴϊον] κρεῖττον. αἴκε] ἐὰν. δύνηαι] δύνῃ. 351. ὡς] ἵνα. χρηίζων] χρήζων. ἄρκιον] ἱκανὸν. 352. ἀτήσιν] βλάβαις. 353. φιλέοντα] φιλοῦντα.

345. δ' ἕκιον Auguſt. 348. ἀπόλοιτ' Trinc. μι Trinc. 352. ἴσα ἄτησι B. 60.

347. Ἔμμορέ τοι τιμῆς] Pretium, rem pretioſam. Interp. *bonum*. v. 351. ἄρκιον eſt ſufficiens non promtum, vt vulgo. *Guietus.*

349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Hoc eſt, ſi ſementem a vicino, ſi vinum mutuum accipias, cave quidem ne minus accipias, quam te accepiſſe apocha fateris; ſed fac vt parem menſuram reddas aut etiam cumulatiorem. Stultum eſt pati tibi fucum fieri, aut a te exigi poſſe plus quam debeas; ſed iuſtum eſt paria reddere, liberale etiam plura, quando licet. *Clericus.*

351. Ἄρκιον] Praeſens. *Scaliger.*

353. Τὸν φιλέοντα φιλεῖν] Hic et duo ſequentes verſus plane ſunt illiberales. Attamen propterea eos non abiudicarim

Καί δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
† Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' ὔτις ἔδωκεν. 355
Δὼς ἀγαθή, ἅρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότειρα.
Ὅς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων; ὄγε καὶ μέγα δοίη,
Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν.
*Ος δέ κεν αὐτὸς ἕληται, ἀναιδείῃφι πιθήσας,

† Et da ei qui dederit, neque da ei qui non dederit.
† Datori quidem est qui dat; non danti vero nemo dare solet.
Donatio bona, rapina vero mala atque lethifera.
Quicumque etiam vir libens dat, etsi multum dederit,
Gaudet donando, et delectatur suo in animo.
Qui vero libens rapuerit, impudentia fretus,

354. δόμεν] δοῦναι. bis. κε (sic)] ἂν. κεν] ἂν. 355. δώτῃ] τῷ μεταδοτικῷ. ἀδώτῃ] τῷ ἀμεταδότῳ. ὅτις] ἐδεὶς. 356. δὼς] δόσις· ἡ δωρεὰ. ἅρπαξ] ἁρπαγή. δότειρα] πρόξενος. 357. κεν] ἂν. ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ] {subaud.} δῷ. ὄγε] ὅτος. 358. τέρπεται] εὐφραίνεται. ὃν] ἴδιον 359. ἀναιδείῃφι] ἀναιδείᾳ. πιθήσας (sic)] πεισθείς.

355. pro κεν prioti in cod. Ang. est κε. 357. ὄγε κ' ἄν B. 731. κἄν Ald. δώῃ B. 63. 699. 731. Coisl. August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinf. 358. χαίρει τε Acad. Senat. 359. πειθήσας August.

dicarim Poëtae, vt fecit *Plutarchus*, quod nos docent Graeci Scholiastae; nihil enim vetat eum parum liberalis, atque parum erectae fuisse indolis. Haec eadem ratio facit vt minime admittam eorum interpretamentum, qui volunt *Hesiodum* praecipere eos amicos seligendos, qui sciant esse amici et ab inhumanitate sint remoti; usque dandum, qui liberales sint, non auaris; praeterquam quod vel hoc sensu frigidissima, sunt haec praecepta. Quis enim eius amicitiam colat, qui sibi non sit amicus? Quis eum muneribus donet, qui sit dumtaxat auarus, nec vmquam velit ea vllo officio remunerari, quamuis possit? *Clericus.*

Προσίοντι προσεῖναι] Τὸν προσηγορεύοντα προσηγορεῖ. vide Tzetzem de his versibus. accedere προσηγορεῖν. τὸν προσηγορεύοντα προσηγορεῖ, τῷ εὐομιλῶ εὐομιλεῖ. *Guietus.*

356. Ἅρπαξ pro ἁρπαγὴ, vt v. 191. ὕβριν pro ὑβριστήν. *Scaliger.*

357. Ἀνὴρ ἐθέλων] Ἔδωκεν ἀνὴρ. et ὄγε καὶν μέγα δώῃ. Anastrophe pro καὶν ὄγε μέγα δώῃ. *Guietus.*

358. Χαίρει τῷ δώρῳ] Hoc est, donatione facta. *Idem.*

360. Καὶ

Καί τε σμικρὸν ἐὸν, τό τ' ἐπάχνωσεν Φίλον ἦτορ. 360
Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
Καί θαμὰ τῶθ' ἕρδοις, τάχα κεν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει, ὅδ' ἀλύξεται αἴθοπα λιμόν.
Οὐδὲ τό γ' εἰν οἴκῳ κατακείμενον ἀνέρα κήδει.

Quamuis id ſit exiguum, tamen cruciat ſuum animum.
Siquidem enim paruum paruo addideris,
Et frequenter iſtud feceris, mox magnum et hoc euaſerit.
Qui vero parto adiicit, is vitabit atram famem.
Neque vero quod domi repoſitum eſt hominem ſollicitum habet.

360. ἐὸν] ὄν. τόγ'] τῶτο. ἐπάχνωσε (ſic)] ἐλύπησε. φίλον ἦτορ] φίλην ψυχὴν τῶ ἀφαιρεθέντος. 361. κεν] ἂν. 362. θαμὰ] συνεχῶς. ἕρδοις (ſic)] ποιοῖς. τάχα] ἴσως. τὸ] τῶτο. 363. ἀλύξεται] ἐκφεύξεται. αἴθοπα] καυστικὸν. 364. κήδει] λυπεῖ.

360. τόγ' Auguſt. Pro τό τ' male in Cler. τότ'. ἐπάχνωσε Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. φίλον ἦτορ codd. Rob. omnes, ed. Trinc. atque ita Rob. edidit. Vulgo κῆρ. 361. ἐπὶ σμικρὸν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. ἐπὶ σμικρῷ Palat. vet. et rec. 362. τῶτ' Trinc. Iunt. ἕρδοις B. 60. 699. In cod. Aug. ſic, ἕρδοις, 363. ἐπιόντι Auguſt. 364. ἐν Auguſt.

360. Καί τε σμικρὸν] Forſan, Καί τοι. ἐπάχνωσεν Φίλον κῆρ] ἦτορ placet. ἐπάχνωσεν, hoc eſt, ἐλύπησεν, συνέσχεν. contriſtat, contraxit; ſubintellige, ei cui ablatum. παχνόω gelu conſtringo, congelo proprie. Sic Metaphorice pro triſti moerore afficio. Homer. Iliad. P. Τῷ δ' ἐν Φρεσὶν ἄλκιμον ἦτορ παχνῶται. Cordis ſyſtolen ſeu contractionem ſequitur triſtitia. Ceterum in fine verſus legendum videtur Φίλον ἦτορ, pro Φίλον κῆρ, quod ſuppoſitum eſt a librariis. Locus ex Homerico ſupra citato expreſſus foret. Scribendum τὸ γ'. ἐπάχνωσεν Φίλον ἦτορ. *Guienius.*

Καί τε σμικρὸν ἐὸν καὶ τὰ ἑξῆς] Vera haec ſunt, quis neget? ſed non opus fuit Muſarum afflatu, vt excogitarentur aut ſcriberentur, quae vel a vetula cogitari, nec frigidius exprimi potuerunt. *Clericus.*

Φίλον ἦτορ] Vulgares editiones habent Φίλον κῆρ. Sed cum omnium Codd. conſenſu reſtitui Φίλον ἦτορ, quam etiam lectionem tuetur Suidas. *Rob.*

364. Αἴθοπα λιμὸν] Atram, deformem, turpem. et maleſuada fames et turpis Stat. Initio huius verſus, Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει. ὃς δὲ ἐπιφέρει τῷ ὄντι, hoc eſt, τῇ οὐσίᾳ. *Guienius.*

Οἶκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύραζε. 365
Ἐσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι· πῆμα δὲ θυμῷ,
Χρηίζειν ἀπεόντος· ἃ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Ἀρχομένῳ δὲ πίθῳ, καὶ λήγοντι κορέσασθαι·
Μεσσόθι φείδεσθαι· δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.

Domi melius esse, quoniam damno obnoxium quod foris est.
Bonum quidem de praesenti capere: noxa vero animo
Egere absente: quae te cogitare iubeo.
Quum relinitur dolium, et fere est epotum, saturare:
Medio parce: sera vero in fundo parcimonia.

365. οἶκοι] ἐν τῷ οἴκῳ. τὸ θύραζε] τὸ ἐκτὸς. 366. παρεόντος] παρόντος. ἑλέσθαι] λαβεῖν. πῆμα] βλάβη. 367. χρηίζειν] χρῄζειν. ἀπεόντος] ἀπόντος. φράζεσθαι] σκοπεῖσθαι. ἄνωγα] κελεύω. 368. κορέσασθαι] χορτάσαι [subaud.] θέλε. 369. μεσσόθι] μέσον. φείδεσθαι] ἀκριβολογεῖσθαι. [subaud.] θέλε. πυθμένι] τέλει.

365. οἶκοι Ang. Ald. Iunt. I. 2. Com. Heins. 367. ἀπέοντος Senat. 369. δεινὴ B. 60. 699. 731. R. S. August. Ald. Iunt. I. 2. Trinc. Steph. Com. Heins.

366. Οἶκον βέλτερον] Subintellige τὸν βίον. victualia. *Guietus.*

367. Παρεόντος] De praesentibus, hoc est, de domi reconditis in penu. *Guietus.*

368. Ἀρχομένῳ δὲ πίθῳ] Constat quidem vinum ἐν πυθμένι minus generosum esse, cum vappescere, aut acescere soleat; sed nescio an quod primum, relito dolio, bibitur sit deterius, ac proinde an copiosius bibendum, eadem de causa ac quod vltimum supereſt. *Clericus.*

369. Δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι Φειδώ] Alii δεινὴ. versu sequente Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος etc. Μισθὸς ὁ ταχθεὶς ὑπ' ἀνδρὸς φίλῳ ἀρ. ε. v. 371. ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι. Τιμῆσις pro ἐπιθέσθαι. *Guietus.*

Δεινὴ δ' ἐνὶ πυθμένι Φειδώ] Scribo δειλή. Sicut Poëtis δειελινὸν, μετὰ πλεονασμῷ Ἰωνικῷ, est δειλινὸν. Sic δειλὸν μετὰ συγκοπῆς, idem est quod *ſerum*: quamobrem omnes quotquot haec tangunt Scriptores *ſerum* vertunt. Sic in Catalectis Virgilii:

Et belluato ſera patrimonia
In fratre parſimonia.

Namque huc respicit ὁ γρυψάμενος. quod non fugit quoque magnum Scaligerum. *Sera parſimonia*, δειλὴ Φειδὼ sicut δειλὴ ὀψίη. et similia. *Heinſius.*

370. Μι-

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρκιος ἔστω.
Καί τε κασιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστία ὤλεσαν ἄνδρας.

Merces autem viro amico conſtituta ſufficiens eſto.
Etiam cum fratre ludens, teſtem adhibeto.
Credulitas pariter ac diffidentia perdere ſolent homines.

370. εἰρημένος] συμπεφωνημένος. ἄρκιος] ἱκανὸς. 371. κασιγνήτῳ] ἀδελφῷ. γελάσας] παίζων. θέσθαι] θεῖναι. 372. ὁμῶς] ὁμοίως. ὤλεσαν] ἔφθειραν.

370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ] Hoc velle videtur *Heſiodus*, amico indigenti, ſi eius opera vtamur, conſtituendam eſſe mercedem eius operae conuenientem, non eius amicitia abutendum. Digna ſunt notatu quae de hoc verſu habet *Plutarchus*, initio ferme vitae Theſei, vbi ſic de Pittheo, Theſei auo: Δόξαν μάλιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σοφώτατος, ἔσχεν. ἦν δὲ τῆς σοφίας ἐκείνης τοιαύτη τις ἰδέα καὶ δύναμις, οἵᾳ χρησάμενος Ἡσίοδος εὐδοκίμει μάλιστα περὶ τὰς ἐν τοῖς Ἔργοις γνωμολογίας, καὶ μίαν γε τούτων ἐκείνην λέγουσι Πιτθέως εἶναι, Μισθὸς καὶ τὰ ἑξῆς. Τοῦτο μὲν οὖν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Φιλόσοφος εἴρηκεν: *habuit prae omnibus illius aeui famam eruditi et ſapientis viri. Erat autem ſapientiae illius ea ſpecies et vis, qua vſus Heſiodus famam ſibi peperit, praeſertim in ſententiis quae ſunt in Operibus. Vnam harum illam ferunt Pittei fuiſſe*, Merces etc. *Atque hoc etiam Ariſtoteles Philoſophus tradidit.* Clericus.

371. Ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι] Si agatur, nempe, negotium alicuius momenti; alioqui vita non eſſet vitalis, ſi omnes inſidiatorum loco eſſent habendi. Viuebat *Heſiodus*, apud Graeculos, de quorum multis dici fortaſſe potuit, quod de Populo Romano ſcripſerat *Lucilius*, cuius verba exſtant apud *Lactantium* Inſt. Diuin. Lib. V. c 9.

Vni ſe atque eidem ſtudio omnes dedere et arti,
Verba dare vt caute poſſint, pugnare doloſe;
Blanditia certare, bonum ſimulare virum ſe,
Inſidias facere, vt ſi hoſtes ſint omnibus omnes. Clericus.

372. Πίστις δ' ἄρα ὁμῶς] Scribo, poſtulante verſu: Πίστις δ' ἄρ τοι ὁμῶς. Interpres πίστις legit in ſingulari, vertit, *credulitas*. Phaedrus imitatus eſt hunc locum fabula X. lib. 3. *Periculoſum eſt credere et non credere.* Guietus.

Μηδὲ γυνὴ σε νόον πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
Αἰμύλα κωτίλλουσα, τεὴν διφῶσα καλιήν.
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι. 375
Μουνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώϊον οἶκον

Ne vero mulier te animo nates exornans decipiat,
Blande garriens, tuum inquirens ſinum.
Qui namque mulieri confidit, confidit is furibus.
Vnicus vero filius ſeruet paternam domum

373. πυγοστόλος] πύρνη, ἡ τὸν ἑαυτὴν (ſic) ἑαυτῆς πρωκτὸν κοσμοῦσα. 374. αἰμύλα,(ſic)] ἀπατηλὴ. κωτίλλουσα] λέγουσα· ἀπατῶσα. τεὴν]· τὴν σὴν. διφῶσα] ἐρευνῶσα. καλιὴν] οἰκίαν. 375. πέποιθε] θαῤῥεῖ. ὅγε] ὅτος. φιλήτῃσι] φιλήταις· ἀπατηλοῖς. 376. παῖς] παῖς.

373. Μὴ δὲ Auguſt. Ald. 374. Αἰμύλα Auguſt. 375. Φιλήτῃσι codices Robinſ. omnes.

373. Πυγοστόλος] Stolae muliebres tunc temporis fortaſſe, in poſtica parte, erant in nodum collectae. Iam a multis annis, in magna Europae parte, ſunt omnes mulieres πυγοστόλοι. *Clericus.*

Πυγοστόλος] Apud Suidam exponitur *Lena*, *Meretrix*, Προαγωγὸς, Μαυλίστρια. A Moſchopulo, Ἑταιρὶς ἑαυτὴν ἐπὶ πορνείᾳ στολίζουσα. Quibus aſſentitur Proclus. *Rob.*

375. Φιλήτῃσι] Eſt verbum purum putum Aeolicum, quod in magna Graecia dicebant πιλητής. *Scaliger.*

Φιλήτῃσι] An Φηλήτῃσιν. A Φηλήτης τὸ Φηλέω, ἀπατῶ. Φηλήτης impoſtor, ἀπατεὼν. placet τὸ Φιλήτης. habet Heſychius et alii. Tzetzes dubitat de vocabuli ſcriptura et τὸ Φηλήτης videtur praeferre. ἐπέχω. *Guietus.*

Φιλήτῃσι] *Helladius* Bezantinous in Chreſtomathia, quae eſt apud *Photium*, in Bibliotheca: Κατ' εὐφημισμὸν οἱ Ἀττικοὶ τὸν κλέπτην Φιλητὴν λέγουσι· οἰονεὶ μισητὸν· ἢ καὶ Φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια: *Attici boni ominis cauſa, furem* Φιλητὴν *dicunt, quaſi exoſum* (nempe κατ' ἀντίφρασιν) *vel* Φιλητὴς *fur, quia amat accipere aliena.* Crediderim potius dictum ſic proprie furem non quemuis, ſed qui amicitiam ſimulans furatur; quales mulieres, quas deſcribit hic *Heſiodus.* Vide tamen *Voſſium* in Etymolog. ad vocem *Pilo.* Clericus.

376. Πατρώϊον οἶκον] Sic diſtinguendum videtur. Τελεία στιγμὴ poſt τὸ οἶκον. Φερβέμεν ὡς γὰρ π. Paſce; ita enim opulentia creſcat in aedibus. Notum illud Catonis ex Plutarcho, paſcere, bene paſcere, male paſcere. *Guietus.*

377. Φερ-

Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλεῖτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
Ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον.

Pascendo: ita enim opulentia crescet in aedibus.
Senex autem moriaris, alium filium relinquens.
Facile vero et pluribus praebuerit Iupiter ingentes opes.

377. φερβέμεν] φέρβειν. διαιτᾶν. ὡς] ὅτως. ἀέξεται] αὔξει. μεγάροισι] δόμοις. 378. ἐγκαταλείπων] ἀφεὶς. 379. ῥεῖα] εὐκόλως. πλεόνεσσι] πλείοσι. πόροι] δοίη. ἄσπετον] πολὺν. ὄλβον] πλοῦτον.

377. Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλεῖτος] Hic versus quam inepte cum sequenti cohaereat, fieri non potest, quin animadvertat quiuis, nam plane τὸ ἀκόλουθον desideratur. Ego dubitare non possum, Hesiodum hoc modo scripsisse, vt versus transponantur:

Μυνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώϊον οἶκον,
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων
Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλεῖτος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.

Ita rei causa sequitur, quae interpellata erat, absurde interiecto illo versu: Ῥεῖα δέ κεν: nam τὸ δὲ apud Hesiodum αἰτιολογικὸν esse, qui eum triverunt, ignorare non possunt. Porro ἐγκαταλείπων ἕτερον παῖδα φερβέμεν, recte dictum est. Pueri φέρβεσθαι dicuntur, dum in tenera illa aetate sunt, qua crescunt nutriunturque, vt et βόσκεσθαι. Tale est illud Sophoclis Aiace:

Τέως δὲ, κεφοῖς πνεύμασιν βόσκει, νέαν
Ψυχὴν ἀτάλλων, μητρὶ τῇδε χαρμονήν.

Idem est βόσκεσθαι, φέρβεσθαι, ἀτάλλειν. Mens haec erit:

Vnicus vero filius domum paternam seruet,
Senex vero priusquam moriaris alium relinques
Crescentem: ita enim diuitiae in aedibus crescunt
Iupiter enim pluribus facile plures adiungit opes.

dubitare non possum. *Heinsius.*

378. Suus pro eius et tuus abutuntur poetae. *Scaliger.*

Ἕτερον] MS ἀτάλον παῖδα, hoc est, tenerum puerum. Nam quid sibi vult ἕτερον παῖδα? Ex senis felicitate est puerum heredem relinquere, nam prouectiores patribus molesti esse solent. ex ἀτάλον ἄταρον, ex quo ἕτερον. Hic versus Proclo ἀδιανόητος et reiiciendus, Heinsio transponendus. vide notata. vers. sequ. πλεόνεσσι, subintellige, sibi inuicem succedentibus. v. seq. 380. ἐπιθήκη. subintelliges curae. *Guietus.*

Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη·
Σοὶ δ' εἰ πλεῖστα θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶ σῇσι,
Ὡδ' ἔρδειν· ἔργον δέ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.
Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμήτοιο· ἀρότοιο δὲ, δυσσομενάων.
Αἱ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα

Maior autem plurium cura, maior quoque acceſſio,
Tua ſi opes mens appetit in animo tuo,
Sic facito: operamque operae ſubinde addito.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus,
Incipe metere; arare vero, occidentibus.
Hae quidem noctesque et dies quadraginta

380. ἐπιθήκη] ἐπίδοσις. 381. θυμὸς] ψυχὴ. ἐέλδεται] ἐπιθυμεῖ. ἧσιν (ſic)] αἷς· ἰδίαις. 382. Ὡδ'] ἵνας. ἔρδειν] θέλε ποιεῖν. ἐργάζεσθαι] ποιεῖν θέλε. 383. Ἀτλαγεν[έ]ων (ſic)] τῶν θυγατέρων τῦ Ἄτλαντος. ἐπιτελλομενάων] ἐπιτελλεσῶν. 384. Ἄρχεσθ'] θέλε ἄρχεσθαι. ἀμήτοιο] τῦ ἀμᾶν. δυσσομενάων] δυνεσῶν.

381. φρεσὶν ἧσιν codd. Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Com. φρεσὶν ἧσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. 382. καὶ ἔργον ἐπ' ἔργῳ codd. Robinſ. 383. Πληϊάδων in Ald. ed. ſcribitur maiuſcula littera vt noui libri initium. Ἀτλαγεν[έ]ων (ſic) Auguſt. ἐπιτελομενάων Trinc. 384. ἀροτοῖο Auguſt. 385. Αἱ δ' ἤτοι Iunt. 1. 2.

383. Ἐπιτελλομενάων] Nullus Poëta, praeter hunc, inſeruit α in genitiuo adiectiui nominis. *Scaliger.*

Ἐπιτελλομενάων] Τῇ ἐώᾳ ἐπιτολῇ v. ſequ. δυσσομενάων τῇ ἑσπερίᾳ δύσει. *Guietus.*

Πληϊάδων] Hoc eſt, circa XI. Maii, nam haec intelligenda ſunt de ortu Heliaco Pleiadum, qui ſaeculo *Heſiodi*, ex calculo *Dionyſ. Petauii* Variar. Differt. Lib. II. c. 9. factus eſt in gradu Tauri I. Nam hoc circiter eſt tempus initii meſſis, in Graecia. Praeterea *Heſiodus* Agricolis ſcribens de ortu loquutus eſt, qui conſpicuus eſt, non de eo qui vulgo animaduerti nequit, nec, niſi rationibus Aſtronomicis, innoteſcit. Multa habet, hanc in rem, *Claud. Salmaſius* Cap. XXXVII. Exercitat. Plinianarum, ſed ea valde intricata et perplexa, quae caſtigauit *Petauius* memorati Operis Libro VII. Vtrumque adire poterunt ii, quorum intererit noſſe errata *Salmaſii*, quae ad *Heſiodum* noſtrum non pertinent. *Clericus.*

385. Ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων] „Matutinum ortum

„Φαινόμενον, seu ἡλιακὸν, „significari, ac δύσιν ἑῴαν seu „occasum cosmicum ne pueri „quidem nesciunt. *Hesiodi* aetate „culo ortus ille contingebat „in Tauro. Stellae sunt Ver„giliae plures, vna est ex iis „lucidior ceteris, magnitudi„nis tertiae. Ea tempore *He„siodi* occidebat heliace in Gra„du Arietis, 4, 8′. oriebatur in „Tauri gradu 11, 4′. At prima „stella, versus occidentem, oc„casum Heliacum faciebat in „gradu Arietis 0, 51′. Inter„vallum inter occasum primae „Pleiadum et ortum lucidae „gradus 40. Merito itaque die„bus abscondi quadraginta „Vergilias canit *Hesiodus*. Sol „in Arietem vero motu sub„ibat, *Hesiodi* tempore, Mar„tii 31. Quippe anno Per. Iu„lianae 3714. verus locus solis „in Arietis initio fuit Athenis „Martii 31. hora post mediam „noctem 1, 24′. Itaque Tau„rum ingrediebatur Aprilis 30. „Maii proinde 11. die, lucida „Pleiadum oriebatur, vltima „vero Pleiadum ad orientem „Maii 16, quo tempore Messis „incipiebat in Graecia. Occa„sus earumdem matutinus in „Libra 19. gradu fiebat, sed „verus nec adspectabilis. Ideo „circa initium Scorpii ἐπιτα„τάδυσις Φαινομένη accidit „ineunte Nouembri. Nam ae„quinoctium autumnale, per „idem tempus, incidit in Octo„bris initium. Tum igitur ara„tionis ac sationis tempus ap„petit; quod *Virgilius* hisce ver„sibus expressit:

„*Ante tibi Eoae Atlantides abscondantur*
„*Gnosiaque ardentis decedat stella Coronae,*
„*Debita quam sulcis committas semina.*

Haec aliaque, in eam rem, habet *Petauius* Var. Differt. Lib. II. c. 9. Igitur in verbis *Hesiodi* mentio fit vnius ortus Heliaci Pleiadum, et duplicis earum occasus. Ortus tempus referendum ad 11. Maii. Prior occasus, qui arationis tempus indicabat, fuit Cosmicus occasus, cum oriente Sole vna cum Scorpione, in quo est, Pleiades in Tauro sitae horizontem ex aduerso subeunt. Quod circa initium Nouembris factum, tempore *Hesiodi*. Posterior vero occasus obscurius indicatur v. 368. estque Heliacus occasus qui fiebat 3. Aprilis, et post quem in radiis solaribus per quadraginta dies latebant Pleiades. Ita tamen loquutus est *Hesiodus*, quasi confunderet vtrumque illum occasum; nemo enim non dixerit, lectis eius versibus, occasum cuius meminit v. 384. eum esse post quem Pleiades latent per quadraginta dies ante messem. Sed sunt eius verba benignius explicanda, cum non ignoraret quantum tempus sit inter arationem et messem. *Clericus.*

Τεσσαράκοντα] Vide not. ad v. antecedentem. *Clericus.*

Κεκρύφαται· αὖτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτῷ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαραασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵ τε θαλάσσης

Latent: rursum vero reuoluto anno
Apparent, primum vt acuitur ferrum.
Haec vtique aruorum est lex, (cum iis) qui mare

386. κεκρύφαται] κρύπτονται. αὖδις (sic)] πάλιν. περιπλομένου] κυκλοφορουμένου. ἐνιαυτῷ] χρόνου· ἢ ἡλίου. 387. χαραασσομένοιο σιδήρου] ὅτε οἱ γεωργοὶ χαράσσουσι τὰ δρέπανα. 388. πέλεται] ὑπάρχει.

386. αὖδις Auguſt. 387. τυπρῶτα Auguſt. Ald.

386. Κεκρύφαται] Aſtrologi δύσιν ἡλιακὴν occaſum ſolarem dicunt quando ſtella inuoluta eſt radiis ſolaribus, quod vulgo vocant combuſtam ſtellam. Illa autem δύσις deberet dici κρύψις. Eſt enim occultatio potius, quam occaſus. Quando vero ſtella explicatur ex radiis ſolis, quod proprie dicitur ἐξαυγασμὸς, hoc vocant ἀνατολὴν ἡλιακήν. Interuallum autem ab occultatione ad ἐξαυγασμὸν Aſtrologi dicunt eſſe quindecim graduum, quod eſt circiter totidem dierum. Sed Heſiodus dicit non quindecim ſed viginti dierum eſſe τὴν κρύψιν, et totidem dicemus τὸν ἐξαυγασμόν. *Scaliger.*

Περιπλομένου ἐνιαυτῷ] Περιπλομένου a πέλω, verto, verſio, vnde πόλω, πόλος, πολέω, et πέλομαι, περιπέλομαι, περιπελόμενος, περιπλομένος. *Guietus.*

Περιπλομένου ἐνιαυτῷ] Itaque intra quadraginta illos dies, quibus latere dicuntur Vergiliae, collocandum Heſiodei anni principium; quod fortaſſe referendum ad initium Tauri; quo ſpectare videntur verba *Virgilii* Georg. I, 217.

Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus.

Hoc vnum ex verbis *Heſiodi* colligi poteſt. Vide tamen quae habet *Ioſ. Scaliger* Emend. Temp. Lib. I. de periodo Thebana. *Clericus.*

387. Φαίνονται] Annus Thebanus tempore Heſiodi erat idem cum Delphico, et idem principium habebata menſe qui incidebat in geminos, qui Athenis dicitur θαργελιών, vere adulto. *Scaliger.*

Χαραασσομένοιο σιδήρου] Vt acies ferri, hoc eſt, falcis inciditur, acuitur. *Guietus.*

389. Ἄγκεα]

Ἐγγύθι ναιετάων', οἵ τ' ἄγχεα βησσήεντα
Πόντῳ κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
Ναίωσιν. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμάειν, εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα

Prope habitant, (tum iis) qui valles flexuosas,
Mari fluctuante procul, pinguem regionem
Colunt. Nudus ferito, nudusque arato,
Nudus quoque metito, si quidem matura omnia voles

389. ναιετάων' (sic)] οἰκῶν. ἄγχεα (sic)] τὰς ἀγκωνοειδεῖς τόπους. βησσήεντα] κοίλας. 390. κυμαίνοντος] κύμασι διεγειρόντος. ἀπόπροθι] μακρὰν. πίονα] λιπαρὸν. χῶρον] τόπον. 391. ναίωσιν (sic)] οἰκῶσι. βοωτεῖν] βουλατεῖν. 392. ἀμᾶσθαι (sic)] θερίζειν. ἐθέλῃσθα] ἐθέλῃς.

389. ναιετάων' codices Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἄγχεα Senat. Auguſt. 391. Ναίωσιν codd. Robinſ. omnes, Acad. Trinc. Steph. Heinſ. Com. ναίωσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 392. ἀμᾶσθαι Codices Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. Moſchop. qui et explicat per ἀμᾶν.

389. Ἄγχεα] Ἄγχεα βησσήεντα πίονα χῶρον, appoſitio. *Guietus.*

391. Γυμνὸν σπείρειν] Antequam ſit nimis acre frigus; ſub finem Octobris, quo tempore in Graecia clemens eſt coelum. *Clericus.*

Βοωτεῖν] Βουλατεῖν, hoc eſt, ἀροτριᾶν, ἀρᾶν, *arare.* Guietus.

Γυμνὸς et *nudus* dicitur in ea re de homine, qui, ſola tunica indutus, veſtibus exterioribus caret; vt homines vulgo opus facere ſolebant. Cuius rei imaginem exhibuit Cuper. Obſeruatt. I. 7. ex quo more exponenda ſunt illa Matthaei, Cap. 24, 18. Ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ — ἱμάτια αὐτοῦ. *Qui in agro colendo occupatus eſt, ne domum redeat, veſtem exteriorem ſumturus.* Rob.

392. Ἔργα κομίζεσθαι] Συγκομίζεσθαι. hoc eſt, curare opera Cereris. *Guietus.*

Εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα] Ὥριον non eſt ſemper τὸ καθ' ὥραν, ſed et τὸ ἐντελὲς in fructibus: dicebantur autem ἐντελεῖς fructus et τελεσφόροι, cum non minus fecundi eſſent, quam deſtinarat cultor. Ita ὥριον ἐνιαυτὸν dixit Theocritus τὸν ὅλον, et ne vno quidem die pleno minorem. Et τελεσφορία pro frugibus illis celebrabatur, quas Heſiodus καρπὸς ὡρίους vocat, ſicut οἶκος τελεσφόρος ille dicebatur, in quo erant, maritus, vxor, liberi. Et tantum τελεσφόρον, ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν,

Ἔργα νομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἔπασα
Ὥρῃ ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα, τάτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι. ἢν δ' ἔτι λυπῇς,

Opera ferre Cereris: vt tibi singula
Matura crescant, ne quando interim egens
Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
Sicut et nunc ad me venisti: ego vero tibi non amplius donabo,
Neque amplius mutuum dabo. Labora, stolide Persa,
Labores quos hominibus Dii imposuerunt:
Ne quando cum liberis vxoreque animo dolens
Quaeras victum per vicinos, hi vero negligant.
Bis enim et ter forsitan consequeris: si vero amplius molestus
fueris,

393. Δημήτερος] γῆς. ὡς] ἵνα. 394. ὥρι'] ὥριμ' ἔγκαιρα. ἀέξηται] αὐξάνηται. χατίζων] ἐρῶμενος. 395. πτώσσῃς] τεταπεινωμένος ἔρχῃ. ἀνύσσῃς] τελέσῃς. 396. ὡς] καθὰ. 397. ἐργάζευ] ἐργάζῃ. νήπιε] μωρὲ. 398. διετεκμήραντο] ἐσημειώσαντο. 399. θυμὸν] ψυχὴν. ἀχεύων (sic)] λυπούμενος. 400. ζητεύῃς] ζητῇς. 401. τάχα] ἴσως. λυπῇς] ἐνοχλῇς.

394. μεταξὺ Ald. 399. ἀχνεύων August. 401. δί τι Senat.

ἑαυτὸν, dicunt Poëtae: vnde illud, τελεσφόρον εἰς ἑαυτὸν, quod Theocritus ἔτος ὥριον dixit. Hesiodus elegantèr εἰ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλησθα Ἔργα νομίζεσθαι Δημήτερος. id est, εἰ τελεσφόρους καὶ ἐντελεῖς τὰς καρπὰς νομίζεσθαι ἐθέλῃς. *Heinsius.*

396. Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες] Hinc liquet non magnas diuitias retulisse Persen, ex hereditate male diuisa, de qua *Hesiodus* tamen dolenter admodum queritur vss. 35. et seqq. *Clericus.*

Ἐπιδώσω] ἐφ' οἷς ἔδωκα δώσω, vt vers. sequ. ἐπιμετρήσω ἐφ' οἷς ἐμέτρησα, μετρήσω. *Guietus.*

398. Διετεκμήραντο] Ἐγνώρισαν, τεκμαίρεσθαι ἔδωκαν, Moschopulus; hoc est, signis in dicarunt, docuerunt, significarunt, διὰ τεκμηρίων ἔδειξαν, ἐγνώρισαν. *Guietus.*

403. Ἀ-

Χρῆμα μὲν ἃ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις.
Ἀχρεῖος δ' ἔσται ἐπέων νομός. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.
Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βοῦν τ' ἀροτῆρα,
Κτητὴν ἃ γαμετὴν, ἥ τις καὶ βουσὶν ἕποιτο.

Rem quidem non facies, tu vero inania multa dices.
Inutilis autem erit verborum copia. Sed te iubeo
Cogitare debitorumque solutionem, famisque euitationem.
Domum quidem primum, foeminamque bouemque aratorem,
Famulam non nuptam, quae et boues sequatur.

402. χρῆμα] πρᾶγμα. πρήξεις (sic)] ποιήσεις. ἐτώσια] μάταια. ἀγορεύσεις] λέξεις. 403. ἀχρεῖος] ἀνωφελὴς. ἐπέων] ῥημάτων. νομὸς] πλῆθος. ἄνωγα] κελεύω. 404. φράζεσθαι] σκοπεῖν. χρειῶν] χρεῶν. λιμοῦ] πενίης. ἀλεωρὴν] ἐκφυγὴν. 405. οἶκον μὲν πρώτιστα] [subaud.] θέλε ποιήσασθαι. 406. κτητὴν] ἀνητὴν. ἕποιτο] ἀκολουθοῖτο.

402. πράξεις sed cum η supra scripto August. 403. ἀλλ' ἄς' Iunt. i. 2. ἀλλ' ἄ σ' August. ἔσται B. 60. 404. Post φράζεσθαι in cod. Aug. est colon. χρεῶν Acad. sed, vt videtur, ε erasο.

403. Ἀχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νομός] Hoc est, νέμησις, tributo partitio, distributio in vtramque partem, vtrimque. Homer. Πολὺς δ' ἐπέων νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα. distributio. Moschopulus πλῆθος vertit. *Guietus.*

405. Γυναῖκα] Non intelligit vxorem, sed ancillam. Aristoteles in Oeconomicis falsus est memoria, cum hoc versu putat absolutam sententiam contineri et γυναῖκα putat esse γαμετήν. *Scaliger.*

406. Κτητὴν] Emtam non *famulam*. ordo, γυναῖκα κτητὴν ἃ γαμετήν. Ibid. ἥτις καὶ βουσὶν ἕποιτο. boues subintellige, foeminas, hoc est, vaccas sequatur, curet. *Guietus.*

Κτητὴν ἃ γαμετὴν] Notarunt iam olim viri docti Philosophum in Oeconomicis etiam τὴν κτητὴν pro coniuge sumere. In iure certe Attico, etiam coniux inter τὰ κτήματα numerabatur, et maritus ὁ κύριος appellabatur. Vnde cum lis intentaretur vxori, praeco clamabat Η ΔΕΙΝΑ ΚΑΙ Ο ΚΤΡΙΟΣ, id est, *Eiusmodi mulier accusatur cum domino suo.* Qua occasione Comicus Smicythen perstringens, partumque virilem ostendens, κύριον illi dat. χρυσοῦν διώξεις Σμικύθην καὶ κύριον. Ἱππεῦσιν. Hominibus enim mollibus per contumeliam eleganti scommate κύριον assignabant, quasi eos inter τὰ κτητὰ et κτήματα cum vxoribus nume-

numerarent: quales erant impuri illi ſenes Lampridii ſub κατακράτῳ Heliogabalo, qui, *maritos ſe habere iactabant*, ſceleſtae principis ſui libidinis aſſeclae. *Heinſius.*

Κτητὴν, ἐ γαμετὴν] Ad haec Proclus. Οὐ λέγει ἓν παλλακὴν, ἀλλὰ φύλακα τῆ οἰκε καὶ τῶν βοῶν. Μάτην ἓν λέγεσιν οἱ περὶ Τίμαιον, Ἡσίοδῳ τὸν Ἀριστοτέλην πειθόμενον, μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς τελευτὴν, Ἑρπυλίδι συνελθεῖν τῇ θεραπαίνῃ, ἐξ ἧς αὐτὸν σχεῖν υἱόν. Ego quidem Graeuio aſſentior, qui Ariſtotelem vxores inter τὰ κτητὰ numerare negat. Ariſtoteles certe Polit. l. 1. c. 2. vxores a ſeruitute vendicat. Ἀνάγκη δὴ πρῶτον συνδυάζεσθαι τὰς ἄνευ ἀλλήλων μὴ δυναμένας εἶναι· οἷον θῆλυ καὶ ἄῤῥεν τῆς γενέσεως ἕνεκεν. Ἄρχον δὲ φύσει καὶ ἀρχόμενον, διὰ τὴν σωτηρίαν. τὸ μὲν γὰρ δυνάμενον τῇ διανοίᾳ προορᾶν, ἄρχον φύσει, καὶ δεσπόζον φύσει· τὸ δὲ δυνάμενον τῷ σώματι ταῦτα ποιεῖν, ἀρχόμενον, καὶ φύσει δοῦλον. διὸ δεσπότῃ καὶ δούλῳ ταὐτὸ συμφέρει. Φύσει μὲν οὖν διωρισαι τὸ θῆλυ καὶ τὸ ἄῤῥεν. *Neceſſe igitur eſt, primum eos coniungi, quorum alter ſine altero eſſe non poteſt, vt marem et feminam procreationis cauſa. Coniunguntur autem etiam id, quod natura imperat, et id quod imperio pareat, propter ſalutem. Nam quod mentis agitatione prouidere poteſt, imperandi ius habet natura, et dominatur natura. Quod autem corpore imperata poteſt praeſtare, id ſub imperio eſt, et natura ſeruile. Quapropter domino et ſeruo idem expedit. Foemina igitur et ſeruus diſtincta ſunt natura.* Emendationem vero Procli, οἱ περὶ Τιμόθεον, pro τῷ, οἱ περὶ Τίμαιον ſuggeſſit Vir Cl. Aegidius Menagius ad Laërtium, cuius notam operae pretium erit inſpicere. „Ἔσχε „δὲ υἱὸν Νικόμαχον ἐξ Ἑρπυ„λίδος τῆς παλλακῆς, ὡς „φησι Τιμόθεος] Inde emen„dandus forte Proclus ad He„ſiod. Ἐργ. 405. Μάτην ἓν λέ„γεσιν, inquit, οἱ περὶ Τί„μαιον. An legendum, οἱ „περὶ Τιμόθεον? Nihil ta„men muto: nam et Suidas „in Ἀριστοτέλης. Τίμαιός φησι „κατὰ Ἀριστοτέλες, εἶναι αὐ„τὸν εὐχερῆ, θρασὺν, προ„πετῆ etc. quod accipio de „Timaeo Siculo. Erat autem „Timaeus ille maledicentiſſi„mus, inuidus, et calumnia„tor; vnde a reprehendendi „ſtudio ἐπιτίμαιος dicebatur, „vt eſt apud Strabonem et „Diodorum Siculum. Sed „pro Ἑρπυλίδῃ legendum „procul dubio Ἑρπυλίδι, im„mo Ἑρπυλλίδι per duplex λ, „vt et ratio nominis et Athe„naei auctoritas ſatis probant; „Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης „ἐν ἐξ Ἑρπυλλίδος etc. Dei„pnoſoph. l. 13. „ *Rob.*

407. Χρὴ-

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι·
Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον, ὁ δ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾷ,
Ἧδ' ὥρη παραμείβηται, μινύθῃ δέ τοι ἔργον.
Μήδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον, ἐς τ' ἔννηφιν·
Οὐ γὰρ ἐτωσιεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιὴν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.

Instrumenta vero domi omnia apta para:
Ne tu quidem petas ab alio, illeque recuset, tu vero careas,
Tempus autem praetereat, minuaturque tibi opus.
Ne vero differas inque crastinum, inque perendinum.
Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
Neque procrastinator: studium vero tibi opus auget.

407. χρήματα] ἔργανα γεωργικὰ. εἰν] ἐν. ἄρμενα (sic)] ἁρμόδια. ποιήσασθαι] [subaud.] θέλε. 408. αἰτῇς] ζητῇς. τητᾷ] στερῇ. 409. ὥρη] ὁ καιρὸς. παραμείβηται] παρατρέχει (sic). μινύθῃ] ἐλαττώται. 410. ἀναβάλλεσθαι] ὑπερτίθεσθαι. ἔννιφιν] ἔννην καὶ νέαν. 411. ἐτωσιεργὸς (sic)] ἀμελὴς· ἀναβαλλόμενος. πίμπλησιν] γεμίζει. καλιὴν] τὴν οἰκίαν. 412. ἀναβαλλόμενος] ὑπερτιθέμενος. ὀφέλλει] αὔξει.

407. ἐν Acad. ἄρμενα Augustt. 408. αἰτεῖς —— ἀρνεῖται B. 60. ἀρνεῖται etiam Augustt. 409. ὦγον Iunt. 2. 410. Μὴ δ' Augustt. 411. ἐτωσιεργὸς Augustt. Acad. ἐτωσιεργὸς Iunt. 1. πίμπλησιν Augustt. 412. deest in cod. R. S.

407. Χρήματα] Ὄργανα γεωργικά. *Guietus.*

410. Ἔννηφιν] *Harpocrationis*: Ἔνην δὲ καὶ εἰς ἔνην τὸ εἰς τρίτην λέγεται· καὶ ἁπλῶς τὸ ἔνον διασυρόμενον τὸ πρότερον καὶ παρελήλυθὸς δηλοῖ. Mirum est ἔνον praeteritum tempus dici, ἔνην vero futurum. *Hesychius* ἔνη καὶ ἔνης τὸ μετὰ τὴν αὔριον. Alii, vt Proclus, referunt ad ἔνην καὶ νέαν, quae erat trigesima mensis dies. Sed hoc quoque parum verisimile, nam ἔνη simpliciter non dicebatur. Praeterea accentus variatio rem dubiam facit. Crediderim potius ἔννη contracte dici pro ἔννεα, vnde addita syllaba poëtica φιν, fit ἔννηφιν, ita vt subaudiamus ἡμέρας, aut si libet ἔτη *annos*, significeturque dilatio in longum tempus. Sic *Horatius* de Poëmate, cuius editionem diu differendam suadet, Art. Poët. v. 388.

— *nonumque prematur in annum,*
Membranis intus positis. Clericus.

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.
Ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο
Καύματος ἰδαλίμοιο, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
Ζηνὸς ἐρισθενέος, μετὰ δὲ τρέπεται βροτέος χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος· (δὴ γὰρ τότε στείριος ἀστὴρ

Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur,
Quum itaque iam desinit vis feruidi Solis
Calorem sudoriferum, per autumnum pluente
Ioue praepotente, mouetur vero humanum corpus
Multo leuius; (nam tunc Sol

413. ἀμβλοσιεργὸς (sic)] ὑπερτιθέμενός. ἄτῃσιν (sic)] βλάβαις. παλαίει] γηράσκει (sic). 414. ἦμος] ὁπηνίκα. λήγει] παύεται. μένος] ἰσχὺς. ἠελίοιο] ἡλίου. 415. ἰδαλίμοιο] θερμοῦ· ἰδρῶτα ποιοῦντος. ὀμβρήσαντος] βρέξαντος. 416. Ζηνὸς] Διὸς. ἐρισθενέος] μεγαλοδυνάμου. μετὰ - τρέπεται] μεταβάλλεται. βροτέος χρὼς] ἀνθρώπινον σῶμα.

413. ἀμβλοσιεργὸς Auguſt. ἄτῃσιν Auguſt. Ald. Iunt. I. II. Steph. Com. Heinſ.

413. Ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ] Egregie eum deſcribit *Perſius* Sat. V.

Cras hoc fiet. Idem cras fiet, quid? quaſi magnum,
Nempe, diem donas; ſed cum lux altera venit,
Iam cras heſternum conſumſimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, et ſemper paullum erit vltra.

Si vſquam alibi, in agricultura maxime nocet dilatio. Audi *Columellam* Lib. XI. c. 1. *Praelabentis vero temporis fuga quam ſit irreparabilis, quis dubitet? Eius igitur memor praecipue ſemper caueat, ne improvidus ab opere vincatur. Res eſt agreſtis inſidioſiſſima cunctanti, quod ipſum expreſſius vetuſtiſſimus auctor Heſiodus hoc verſu ſignificauit, αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς — Quare vulgare illud de arborum poſitione ruſticis obſeruatum, ſerere ne dubites, id villicus ad agri totum cultum referri iudicet, creditque praetermiſſas non duodecim horas, ſed annum periiſſe, niſi ſua quaque die quod inſtat effecerit; nam cum proprijs paene momentis fieri quidquam debeat, ſi vnum opus, vardius quam oporteat, peractum ſit, ceterae quoque quae ſequuntur culturae, poſt iuſta tempora, ſerius adhibentur, omniſque turbatus operis ordo ſpem totius anni fruſtratur.* Clericus.

414. Ὀξέος ἠελίοιο] Interpretes reddunt ταχὺν, ὀξυκίνητον, placet acris, acuti, vt Interpres Latinus. *Guietus.*

415. Καύματος ἰδαλίμοιο] *A calore ſudorifero* aeſtiuo, ab ἵδος. *Idem.*

417. Σεί-

Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
Ἔρχεται ἡμάτιος, πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)
Ἦμος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Ὕλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει, πτόρθοιό τε λήγει

Paullisper supra caput mortalium hominum
Venit interdiu, magis autem noctu laborat.)
Quando minime cariei est obnoxia caesa ferro
Materia, folia autem humi fundit, finemque facit germinandi:

417. πολλὰν] πολύ. ἐπιφερέτερος] [subaud.] γινόμενος. σείριος ἀστὴρ] ἥλιος. 418. βαιὸν] ἐλίγον. κηριτρεφίων] τῶν τῷ θανάτῳ τρεφομένων. 419. ἡμάτιος] ἡμερινὸς. ἐπαυρεῖ] ἀπολαύει. 420. ἦμος] ὅτε. ἀδηκτοτάτη] ἄβρωτος (sic). πέλεται] ὑπάρχει. τμηθεῖσα] κοπεῖσα. 421. ἔραζε] εἰς τὴν γῆν. πτόρθοιο] πτόρθῳ· κλάδῳ. λήγει] παύει.

417. πολλὰν Trinc. 419. δέ τοι Senat.

417. Σείριος ἀστὴρ] *Solis astrum.* Σείριος pro Sole. *Idem.*

418. Κηριτρεφέων ἀνθρώπων] Nempe, eorum qui sunt cis aequatorem, quibus post aestiuum solstitium arcus diurnus solis minor est. Non ignorauit *Hesiodus* solem tunc diutius lucere Aethiopibus illis, qui sunt trans aequatorem. Vide infra v. 527. *Clericus.*

419. Ἔρχεται ἡμάτιος] Voluitur, vadit interdiu. πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, scribendum videtur ἀπαίρει. Hesych. ἀπαίρει, ὀδεύει, ἀποδημεῖ, ἀναχωρεῖ. idem ἀπαίρονται ἀποδημοῦνται. Magis autem noctu ambulat, hoc est, diutius ambulat Sol per noctem, longius durat nox quam dies. *Guietus.*

420. Ἦμος ἀδηκτοτάτη] Scribe τῆμος, tunc. *Idem.*

Ἀδηκτοτάτη] Illa, nempe, anni tempestate caesa minus est obnoxia vermibus; qui in tenero cortice, aut alburno, deponunt oua, ex quibus postea excusi vermes lignum rodunt. De hisce vermibus vide quae collegit *Sam. Bocharus* Hierozoïci P. II. Lib. IV. c. 27. *Clericus.*

421. Πτόρθοιό τε λήγει] Hoc est, τὸ βλαστεῖν, τῆς βλαστήσεως παύεται, τὸ κλωνοφυεῖν, cessat ramos emittere, germinare, pullulare. *Guietus.* Succus, nempe, quo aluntur arbores, tunc minore copia est, et crassior fit coeli frigore; quibus de causis, lignum est durius et compactius. Vide hac de re *Vitruuium* Lib. II. Cap. 9. de materia caedenda, et ad eum *Guil. Philandri* adnotationes. *Clericus.*

Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὥριον ἔργον.
Ὅλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν,
Ἄξονά θ' ἑπταπόδην· μάλα γάρ νύ τοι ἄρμενον ὧδε.
Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἀπὸ καὶ σφῦραν κε τάμοιο,
Τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ,

Tunc sane ligna secare tempestiuum esse opus memento.
Mortarium quidem tripetale seca, pistillum vero tricubitale,
Axemque septempedalem: valde enim certe conueniens sic.]
Si vero octopedalem et malleum inde secueris,
Trium palmorum curuaturam rotae secato decem palmorum plaustro,

422. τῆμος] τότε. ὑλοτομεῖν] κόπτειν ὕλην. ὥριον] ἔγκαιρον. 423. ὅλμον] ξύδην. τριπόδην] τριῶν ποδῶν. τάμνειν] κόπτειν. ὕπερον] κόπανον. τρίπηχυν] τριῶν πήχεων. 424. ἑπταπόδην] ἑπτὰ ποδῶν. μάλα] λίαν. ἄρμενον] (sic)] ἁρμόδιον. 425. τάμοιο] τάμοις. 426. τρισπίθαμον] τριῶν σπιθαμῶν. ἄψιν] ἀψίδα. τάμνειν] κόπτειν. δεκαδώρῳ] δέκα δώρων.

422. deest in cod. Senat. 424. ἄρμενον August. ἅρμενος Ald. Iunt. 1. 2. 425. κυτάνοιο Iunt. 1. κε deest in August. 426. ἁμάξῃ Ald.

423. Ὅλμον] Pilam. *Guietus.*

Ὅλμον μὲν τριπόδην] Si quis, vt supra ad v. 342. Ioh. Clericus, Heliodi μικρολογίαν irrideat, Plutarchum audiat hoc in loco a Proclo citatum. Πολὺς ἐν τούτοις ὁ Πλούταρχος ἀμυνόμενος τοὺς γελῶντας τὸν Ἡσίοδον τῆς μικρολογίας, καὶ Πλάτωνα λέγων περὶ τῆς τῶν σκευῶν ἐν τοῖς οἴκοις διειλέχθαι καὶ ἐμμετρίας· καὶ Λυκοῦργον περὶ τῆς τῶν θυρῶν κατασκευῆς, ἵν' ἀπὸ πρίονος ὦσι καὶ πελέκεως μόνον ἀποίκιλοι. Δεῖ ἓν ἀποδέχεσθαι καὶ τὸν Ἡσίοδον μέτρα παραδόντα καὶ ὅλμα, καὶ ὕπερα, καὶ ἄξονος, καὶ σφῦρας· καὶ τοὺς ἀρχαίους δὲ πολὺν καὶ τούτων ποιεῖσθαι λόγον, καὶ τῶν εὑρετῶν Πάμφωα μὲν τιμᾶν διότι τὸν λύχνον πρῶτος εὗρε, καὶ τὸ ἐκ τούτου φῶς εἰσήγαγε. τὸν δὲ τῶν Πιθέων δῆμον διὰ τοῦτο ὕτως ὀνομάσαι, διότι τῶν πίθων ἐπενοήσαντο τὴν πλάσιν. ὥςε μὴ τὴν πολυτέλειαν προσήκειν θαυμάζειν, ἀλλὰ τὴν τῶν χρειωδῶν, κἂν εὐτελῆ τυγχάνῃ, περιποίησιν. *Robins.*

426. Τρισπίθαμον] Trium dodrantalium. Palmus quarta pars pedis, σπιθαμὴ vero dodrans. *Scaliger.*

Τρισπίθαμον] In longitudinem. Versu praecedente pro σφῦραν κε τάμοιο, leg. σφῦραν γε τάμοιο. *Guietus.*

Ἄψιν τάμνειν] Aratro, plostello, *à la charrüe de deux pieds*

Πολλὰ ἐπὶ καμπύλα κᾶλα· φέρειν δὲ γύην, ὅτ' ἂν εὕρῃς,
Ἐς οἶκον, κατ' ὄρος διζήμενος, ἢ κατ' ἄρουραν,
Πρίννινον· ὃς γὰρ βουσὶν ἀρῆν ὀχυρώτατός ἐστιν,
Εἴ τ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἰσοβοῆι.

Multa praeterea curua ligna: ferto autem burim, cum inueneris,
Domum, siue in monte quaerens, siue in agro,
Ilignam: haec enim bobus ad arandum firmissima est,
Si Palladis famulus dentali infigens
Clauis coniungens adaptauerit temoni.

427. καμπύλα] λοξὰ. κᾶλα] ξύλα. 428. διζήμενος] ζητῶν. ἄρουραν] γῆν. 429. πρίννινον (sic)] ἐκ πρίνου. ὃς] ὅτος. ἀρῆν] ἀροτηρίων. ὀχυρώτατος] ἰσχυρότατος. 430. εἴτ'] ἐπηνίκα. Ἀθηναίης] Ἀθηνᾶς. δμωὸς (sic)] δοῦλος. 431. γόμφοισι (sic)] ἥλοις. πελάσας] πλησιάσας. προσαρήρεται] προσαρμόσει. ἰσοβοῆι] ἰσοβοεῖ.

427. γυίην Augusti. ὅταν Augusti. 428. εἰς Augusti. Ald. ἐς Iunt. t. 2. Trinc. Steph. Com. 429. πρίνινον B. 931. R. S. Coisl. Augusti. Aldi. 430. δμῶος Augusti. ἐλύμασι Ald. 431. γόμφοισι Augusti. ἰσοβοῆον Senat.

pieds et demy de large. An scribendum et distinguendum τριαπήχαμον δ' ἄψιν τάρουσιν δεκαδώρῳ ἁμάξῃ πολλ' ἐπικαμπύλα κᾶλα. Ordo τάμνειν δὲ πολλὰ κᾶλα ἐπικαμπύλα ἄψιν τρ. δ. α. appositive. Placet τὸ ἐπικαμπύλα, seu potius ἐπικάμπυλα, accentu in antepenultima, una vox composita. *Idem.*

427. Φέρειν δὲ γύην] Hoc est, vbicumque inueneris dentale, aufer illud tecum; raro enim occurrit. *Idem.*

430. Ἀθηναίης δμῶος] Δμῶος metaplasmus, declinatio pro declinatione. *Scaliger.*

Ἀθηναίης δμῶος] Ὁ τέκτων. *Guietus.* Sic dicitur faber lignarius, quia fabrili etiam arti praeesse credebatur Minerua, quo sit vt Epeus equum illum ligneum, cuius ope capta est Troia, dicatur, *diuina Palladis arte*, aedificasse, Lib. II. Aeneïdos v. 15. *Isidorus* Orig. Lib. XIX. c. 20. *Oleae quoque hanc dicunt inuentricem esse fabricae multarumque artium repertricem. Ideoque illi vulgo apifices supplicant.* Clericus.

Viri docti interpretationem suam Proclo debent, qui sic exponit, —

Ἀθηναίης δμωός. Οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων τῆς Ἀθηναίης δμωός.

Εὖ εἰδὼς σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν Ἀθήνης.

Καὶ Ὅμηρός φησι περὶ τέκτονος ὡσαύτως. *Rob.*

431. Προσαρήρεται ἰσοβοῆι] Pro προσαρήρεται, προσαρηρῆθ' scribendum videtur. *Guietus.*

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα, πονησάμενος κατ' οἶκον,
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λώϊον ἅτω.
Εἴ χ' ἕτερον γ' ἄξαις, ἕτερόν γ' ἐπὶ βουσὶ βάλοιο.
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἰσοβοῆες.
Δρυὸς ἔλυμα, πρίνα δὲ γύην. βόε δ' ἐννεαετήρω

Bina vero facito aratra, laborans domi,
Non compositum et compactile: quoniam multo optimum sic.
Si quidem alterum fregeris, alterum bobus iniicias.
E lauro autem vel vlmo firmissimae stiuae sunt.
E quercu dentale, ex ilice burim. boues vero duos nouennes

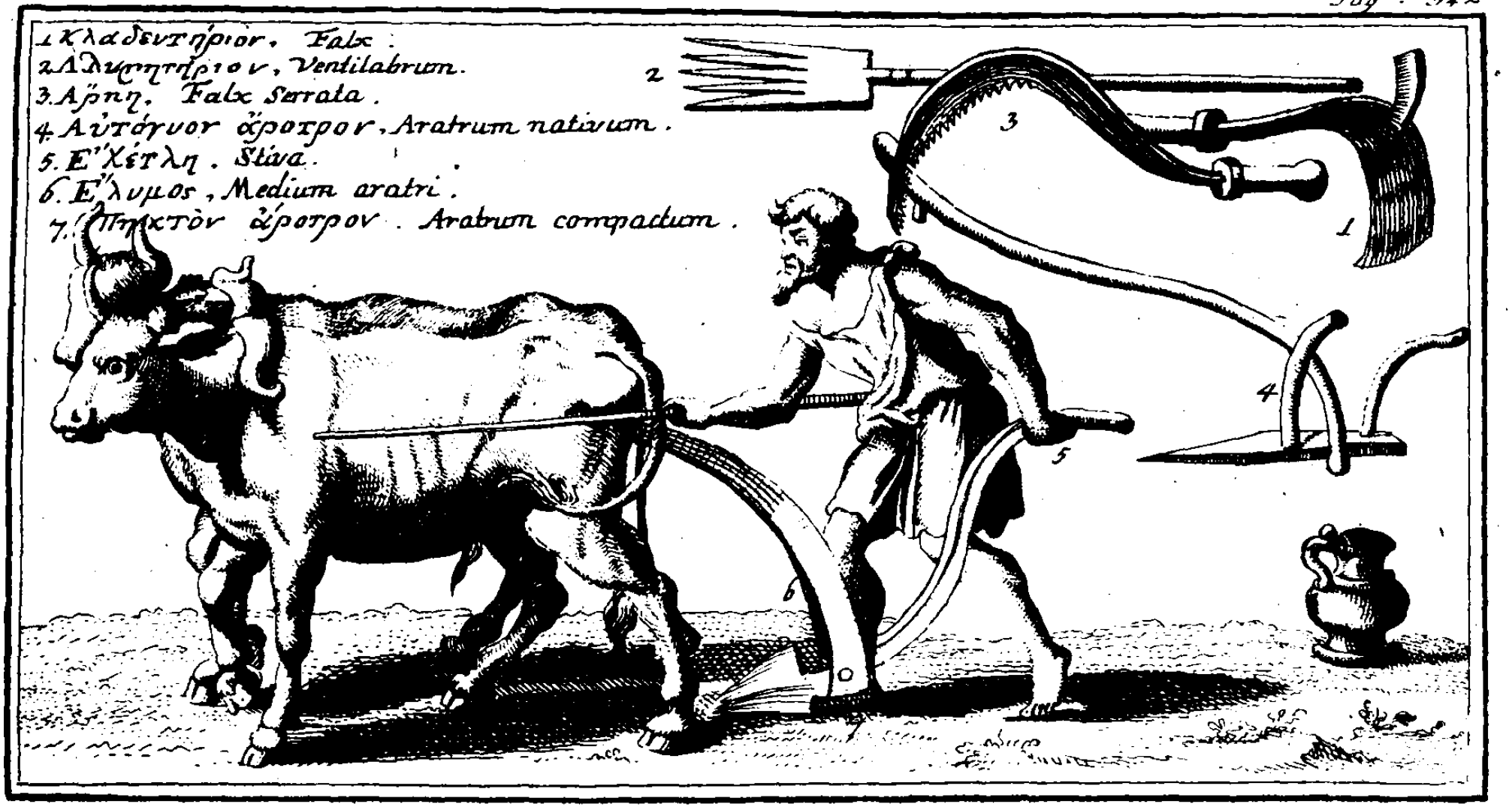
432. δοιὰ] δύο. θέσθαι] θεῖναι· ποιῆσαι. πονησάμενος] κεπιάσας. 433. αὐτόγυιον] αὐτοφυὲς. πηκτὸν] πεπηγμένον. λώϊον] κρεῖττον. 434. ἄξαις] συντρῖψαις. 435. ἀκιώτατοι] ἰσχυρότατοι. 436. ἐννεαετήρω] ἐννέα ἐτῶν.

432. κατ' Auguſt. 433. Αὐτόγυιον Auguſt. Iunt. 1. 2. πυκτὸν Trinc. 434. κ' ἐπὶ Auguſt. Acad. Senar. Iunt. 1. 2. βάλλοιο Auguſt. 436. πρίνοιο Heinſ. πρίνα δὲ γύην edidit Rob. In Cler. edit. δὲ deficit, etiam in cod. Auguſt.

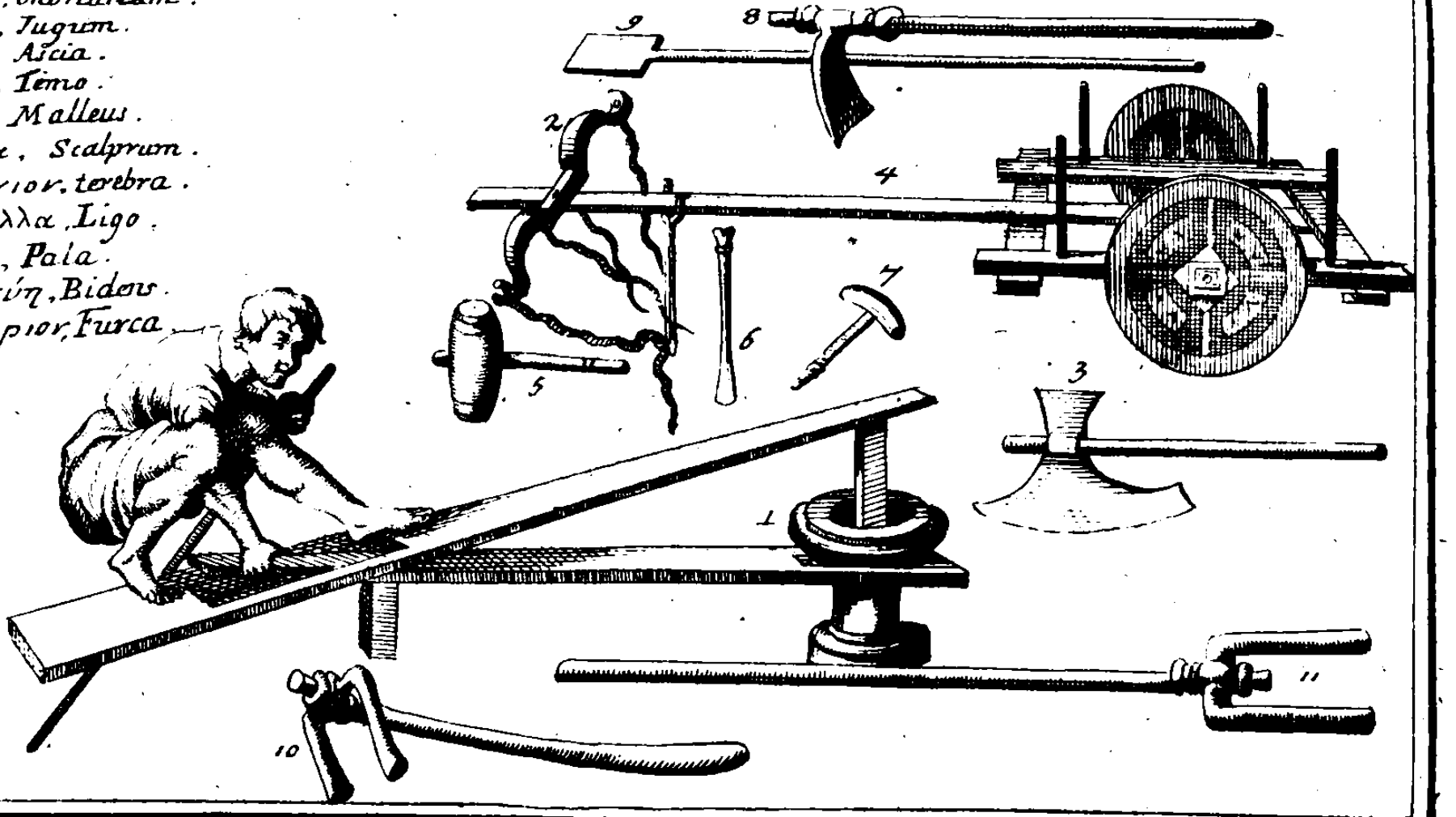
436. Βόε δ' ἐννεαετήρω] *Ariſtoteles Hiſt. Anim.* Lib. VI. c. 21. de boue: ἀκμάζει δὲ μάλιστα πενταετὴς ὤν· διὸ καὶ Ὁμήρου φασί τινες ὀρθῶς, ποιήσαντα ἄροτρα πενταέτηρον — καὶ τὸν βοῦς ἐννεώροιο· δύνασθαι γὰρ ταῦτον: *viget quinquennis maxime; quocirca Homerum recte dixiſſe aiunt marem bouem quinquennem — et bouis nouennis, haec enim idem valere.* Apud *Homerum*, ſcilicet, Iliados H. Agamemnon mactat bouem πενταέτηρον, vt et filii Autolyci Odyſſ. Τ. At Odyſſ. Κ. Aeolus excoriat vtrem bouis ἐννεώροιο, quo ventos includit. Haec quorſum idem dixerit Philoſophus diuinare nequeo; niſi velit nouennem bouem tam florere, quam quinquennem, quia vſque ad nonum annum eſt in pleno aetatis vigore. Vnde *Heſiodus*, in Operibus, βόε δ' ἐννεαετήρω etc. Haec habet *Sam. Bocharus* Hieroz. P. II. Lib. II. c. 28. Fortaſſe voluit indicare *Ariſtoteles* bubulam carnem optimam eſſe circa quintum annum, robur vero corporis et peltis firmitatem, circa nonum. *Clericus.*

Πρίνα δὲ γύην] Nonnunquam legitur Πρίνα γύην, invito metro. Sed ſuadentibus Mſto Bodl. 60. et Scholiaſte Ariſtophanis reſtitui πρίνα δὲ γύην. Heinſius autem legit πρίνοιο γύην. *Rob.*

442. Τύρα-

1 Κλαδευτήριον. Falx.
2 Λικμητήριον, Ventilabrum.
3 Ἄρπη. Falx Serrata.
4 Αὐτόγυον ἄροτρον, Aratrum nativum.
5 Ἔγχετλη. Stiva.
6 Ἔλυμος, Medium aratri.
7 Πηκτὸν ἄροτρον. Aratrum compactum.
1
2
3
4
5
6
7

1 Ὅλμος, Mortarium.
2 Ζυγὸς, Jugum.
3 Ἀξίνη. Ascia.
4 Ῥυμὸς, Temo.
5 Σφύρα Malleus.
6 Σμίλα, Scalprum.
7 Τρυπάνιον, terebra.
8 Μάκελλα, Ligo.
9 Πτύον, Pala.
10 Σμινύη, Bidens.
11 Λυογάριον, Furca.

Ἄρσενε κεκτῆσθαι (τῶν γὰρ σθένος ἐκ ἀλαπαδνόν)
Ἥβης μέτρον ἔχοντε· τὼ ἐργάζεσθαι ἀρίστω.
Οὐκ ἂν τώ γ' ἐρίσαντες ἐν αὔλακι καμμὲν ἄροτρον
Ἄξειαν, τὸ δὲ ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν.
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακοντάετης αἰζηὸς ἕποιτο,
Ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον,

Maſculos comparato (horum enim robur non imbecillum eſt)
Iuuentutis menſuram habentes: hi ad laborandum optimi.
Non vtique hi dimicantes in ſulco aratrum
Fregerint, opus vero imperfectum reliquerint.
Hos autem ſimul quadragenarius iuuenis ſequatur,
Panem coenatus quadrifidum, octo fruſtorum,

437. κεκτῆσθαι] ἔχειν. τῶν] τούτων. σθένος] ἡ δύναμις. ἀλαπαδνὸν] ἀσθενὲς. 438. ἥβης] ἡλικίας. τὼ] ἔτοι εἰσὶ. ἐρίσω] ἄρισοι. 439. τὼ] ἔτοι. ἐρίσαντε (sic)] φιλονεικήσαντες. καμμὲν] κατὰ μὲν. 440. ἄξειαν] συντρίψειαν. ἐτώσιον] μάταιον. 441. τοῖσδ' (sic)] τούτοις. αἰζηὸς] νέος. ἕποιτο] ἀκολουθοῖτο. 442. τετράτρυφον] εἰς τέσσαρα κλάσματα τεμνόμενον. ὀκτάβλωμον] ἤγουν ἕκαστον τῶν κλασμάτων ὀκτὼ δήγματα ποιεῖν δυνάμενον.

438. ἔχοντε Auguſt. Iunt. 1. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 439. ἐρίσαντε B. 60. Auguſt. 441. τοῖσδ' Auguſt. 440. τὸ δ' 442. deeſt in Senat.

442. Τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον] Hic τρύφη ἄρτος quatuor dicuntur, quemadmodum apud Latinos *quadrae*, quae paribus interſtitiis in pane erant deſtinctae. Auctor Moreti:

— — *iamque ſubactum*
Formet opus, palmiſque ſuum dilatet in orbem,
Et notet impreſſis, aequo diſcrimine, quadris.

Heſychius: τρύφος, κλάσμα ἄρτου. Quam vocem crediderim Veteribus Gloſſis reſtituendam, in quibus, *Quadra*, τόπος; imo τρύφος. Βλωμὸς vero, hoc in loco, minus fruſtum ſignificat. *Heſychius*: βλωμὸς, ἰσχνήψωμος, vbi legendum viderunt docti ἰσχνὸς ψωμός, *buccea tenuis*. Quod tamen non eſt ita intelligendum apud *Heſiodum*, cum, vt recte *Iſaac. Caſaubonus* ad Athenaeum Lib. III. c. 29. abſurdum ſit exiſtimare ruſtici hominis famem octo buccellis poſſe expleri. *Athenaeus* quidem: βλωμιλίκς τε ἄρτους ὀνομάζεσθαι λέγει (Philemon) τοὺς ἐχοντας ἐντομὰς, ἃς Ῥωμαῖοι κοδράτας λέγουσι: *Blomilios vocari dicit panes inciſuris*

Ὃς κ' ἔργα μελετῶν ἰθείαν αὔλακα ἕλκῃσι,
Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
Θυμὸν ἔχων· τῷδ' ἄρτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσσασθαι, καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι.
Κυρότερος γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἑπτοίηται.

Qui quidem opus curans rectum ſulcum ducat,
Non amplius circumſpiciens aequales, ſed in opere
Animum habens: hoc vero neque iunior alius melior
Ad ſpargendum ſemina, et iteratam ſationem euitandam.
Iunior enim vir aequalium deſiderio flagrat.

443. ἕλκῃσι] τέμνοιτο. 444. μηκέτι] μηδαμῶς. παπταίνων] ἐπιβλέπων. μεθ'] εἰς. ὁμήλικας] ἡλικιώτας. 445. θυμὸν] ψυχήν. 446. δάσασθαι] μερίσασθαι. ἐπισπορίην] ἐπὶ σπορᾷ (sic) τὴν δευτέραν σπορὰν. ἀλέασθαι] ἀκφυγεῖν. 447. κυρότερος] νεώτερος. ὁμήλικας] ἡλικιώτας. ἑπτοίηται (sic)] ἐπτοημένος, ἐσχολημένος (sic) ἐστὶ.

443. ἰθείαν Auguſt. ἕλκοι Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 444. ἔργον Auguſt. 446. δάσασθαι Auguſt. 447. ἑπτόηται Auguſt.

ciſuris diuiſos, quos Romani quadratos vocant, id eſt, in quadras inciſos. *Cleritus.*

Ὀκτάβλωμον] Hoc eſt, ὀκτάψωμον. *Guietus.*

Ὀκτάβλωμον] Hinc explicatur Horatii verſus 49. Epiſt. 17. Lib. 1.

Et mihi diuiduo findetur munere quadra. Rob.

444. Παπταίνων μεθ' ὁμήλικας] Non attendens ſulcos, ſed circumſpiciens an amicum aliquem ſit conſpecturus. Ex negligentia eiuſmodi deſumta eſt ſententia Chriſti Luc. IX, 62. Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. *Heſychius*: παπταίνειν, περιβλέπειν· πάντη παπταίνοντα, ὁρῶντα. Sic quoque interpretatur *Euſtathius*: τὸ ὧδε καὶ ἐκεῖ διακπεταννύειν τὴν θέαν, τουτέστι περιβλέπειν. *Clericus.*

447. Ἑπτοίηται] Hoc eſt, aequales animo agitat, laſciuiendi cupidine commoto. Nam πτοέομαι, vnde, interpoſito ι, πτοιέομαι, eſt non tantum timore, ſed quouis alio affectu vehementiore commoueri. *Heſychius*: Πτοιώμενον, πτοιᾶσθαι λέγεται τὸ παρορμᾶσθαι πρὸς τὰ ἀφροδίσια. Exempla ſunt, apud optimos Scriptores, frequentia. Vnum tantum adſcribam ex *Dione* Pruſaeo, quod mihi commodum hiſce diebus elegantiſſimum Scriptorem lectitanti occurrebat. Sic loquitur de Homero Orat. II. de regno: ταῦτα δὲ λέγει διδάσκων καὶ παραινῶν,

Φράζεσθαι δ' εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης·
Ἥ τ' ἀροτοῖό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην 450

Obserua vero, cum vocem gruis audieris
Alte in nubibus quotannis clangentis;
Quae et arationis signum affert, et hyemis tempus

448. Φράζεσθαι] θέλε ἐκοπεῖν. εὖτ'] ὁπότε. 449. ὑψόθεν] ἐκ τῦ ὕψους. ἐνιαύσια] κατ' ἔτος. κεκληγυίης] κέκραγυίης (sic). 450. σῆμα] σημεῖον. χείματος] χειμῶνος. ὥρην] καιρὸν.

448. γεράνου φωνὴν B. 699. 731. Coisl. August. Acad. Trinc. 449. Τψώθεν Trinc.

αἰνῶν, ὡς δεῖ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τὰς ἀγαθάς, ἐπεὶ τροφῆς γε παντοίας καὶ πολυτελείας ἐκ ἐτύγχανεν ἄπειρος ὤν. ὥςε τὰς περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένας Πέρσας καὶ Σύρας καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἴωνας, μηδὲ ἐγγὺς ἐφικνεῖσθαι τῆς παρ' Ὁμήρῳ χορηγίας καὶ ἁβρότητος: *haec autem dicit docens et admonens, bonos oportere et mensae curam gerere, quandoquidem cibi varii et pretiosi non erat inexpertus; ita vt qui nunc hisce valde afficiuntur, Persae et Syri et Graeci, Italique et Iones longe absint a sumtibus et deliciis quae sunt apud Homerum.* Clericus.

Appositum magis exemplum occurrit apud Callimach. h. in Dian. v. 190. Ἧς ποτὲ Μίνως Πτοιηθεὶς ὑπ' ἔρωτι κατέδραμεν ἄρεα Κρήτης. *Cutus quondam Minos Perculsus amore peruagatus est montes Cretae.* Rob.

448. Εὖτ' ἂν γεράνου Φωνὴν ἐπακούσῃς] Multa ad hunc locum illustrationem congessit *Sam. Bocharus* Hieroz. P. II. Lib. I. C. 11. quae non exscribemus. Obseruandum duntaxat hic sermonem esse de migrante grue, non de aduenient. *Clericus.*

Similiter Aristophanes Ὄρνιθ. v. 711. a quo confirmatur tum id, quod obseruauit Bochartus, hic loci sermonem esse de migrante grue, non aduenient; tum id, quod notauit Salmasius, tertiam hic arationem intelligi, qua sata inarantur. Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος Κρωζῶσ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ. *Sere quidem, quando grus Clangens ad Libyam discedat.* Rob.

450. Ἥ τ' ἀροτοῖό τε σῆμα φέρει] Copiosissime de variis arationibus egit *Claud. Salmasius* ad Solinum Pag. 509. et seqq. Ed. Vltraiect. vbi, inter alia, haec habet: *Tertiam arationem, qua sata inarantur,* Hesiodus ἄροτον *proprie vocat. De prima dixit* ἔαρι πολεῖν; *de secunda,* θέρεος δὲ νεωμέ-

Δεικνύει ὀμβρηγὸν· κραδίην δ' ἔδακε ἀνδρὸς ἀβούτεω.
Δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας εὐρυμετώπους.
Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δοὺς καὶ ἅμαξαν·
Ῥηΐδιον δ' ἀπαναινήσασθαι, πάρα δ' ἔργα βόεσσιν.
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς πήξασθαι ἅμαξαν. 455
Νήπιος· οὐδὲ τόγ' οἶδε, ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης.

Indicat imbriferae: cor autem rodit viri bobus carentis.
Tunc ſane paſce camuros boues, domi manentes.
Facile enim dictu eſt, par boum da et plauſtrum:
Facile autem recuſare, (et dicere) boues occupati ſunt.
Conſtituit autem homo, qui opinione ſua diues eſt, fabricare plauſtrum
Stultus: et hoc neſcit centum eſſe ligna plauſtri.

451. ὀμβρηγὸν] ὀμβρόβλητος. ἀβούτεω] τῶ μὴ βοῦς ἔχοντος. 452. ἕλικας] λίαν καμπύλας. 453. ῥηΐδιον] εὔκολον. ἔπος] λόγον. 454. ἀπαναινήσασθαι] ἀρνήσασθαι. πάρα (sic)] πάρεισι. βόεσσιν] βουσί. 455. ἀνὴρ φρένας ἀφνειὸς] κατ' ἀντίφρασιν. ἀφνειὸς] πλούσιος. 456. νήπιος] ἀνόητος. οἶδ'] γινώσκει. ἑκατὸν] πολλὰ. δούρατ'] ξύλα.

451. ὀμβρεόν B. Go. 699. ὀμβρεῖ Ald. Iunt. 2. Steph. Com. Heinſ. ὀμβρηγὸν Pal. Lond. Auguſt. 453. 454. ponunt poſt v. 455. 456. edd. Iunt. 1. et 2. 453. ἅμαξαν Ald. ſic et v. 455. et 456. 454. πάρα Auguſt. Ald. 456. δούρατ' Acad. Ald. Iunt. 1. 2.

νῆς, *quae eſt* νέωσις *vel* iteratio; *ab* τερτία, ἄροτον, *qua voce* ſationem *vbique intelligit, quia* ſemel *ſerebant, arabantque tertio. Sit de gruis aduentu* (imo vero abitu) ἡ τ' ἀροτοῖο τε σῆμα etc. *et paullo poſt:* αὖην καὶ δισσὴν ἀρόων, ἀροτοῖο καθ' ὥρην, *hoc eſt,* ξηρὰν καὶ ὑγρὰν ὀπείρων κατὰ τὴν τοῦ ὀπόρου ὥραν. *Ita alibi, apud eundem,* ἀρὴν *eſt ferere: ei δὲ μὴν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν. Vetat terram ſeri circa bruman.* Nimirum, ἀρὴν eſt quidem ſemper *arare,* ſed quia cum vltima *aratione* coniuncta erat *ſatio,* priore et poſterius ſignificatur. Intelligitur autem hic et alibi ſatio tritici, de qua ſola, quaſi potiſſima, agit *Heſiodus*, in hoc Opere. *Clericus.*

452. Ἕλικας] Curuis cornibus, reflexi. *Guietus.*

454. Πάρα δ' ἔργα] Hoc eſt, πάρεσι. μίμησις. *Idem.*

455. Φρένας ἀφνειὸς *Riche par imagination.* Idem.

Πήξασθαι ἅμαξαν] Fabricaturum. τὸ πήξασθαι pro πήξεσθαι poſitum. *Guietus.*

457. Oi-

Τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκήια θέσθαι.
Εὖ τ' ἄν δὴ πρώτις ἀρότοις ὑηετοῖσι φανείη,
Δὴ τότ' ἐφορμηθῆναι, ὁμῶς δμῳῆς τε καὶ αὐτὸς,
Λύην καὶ δισσὴν ἀρόων, ἀρότοιο καθ' ὥρην,
Πρωὶ μάλα σπεύδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
Εἴαρι πολεῖν· θέρεος δὲ νεωμένη οὔ σ' ἀπατήσει.

Horum ante curam habere oportet vt ſibi acquirat.
Cum primum igitur arationis tempus mortalibus apparuerit,
Tunc aggredere, ſimul et ſerui et tu ipſe,
Siccam et humidam aratu, arationis ad tempus,
Summo mane feſtinans, vt impleantur tibi arua.
Vere vertito, aeſtate vero iterata non te fallet.

457. τῶν] ἀντίων. μελέτην] φροντίδα. ἐχέμεν (ſic)] πρέπει. οἰκήια] ἐν τῷ οἴκῳ. 458. ἀρότοις] ὁ καιρὸς σπόρου. 459. ἐφορμηθῆναι] παρακινηθῆναι. ὁμῶις] ὁμοίως. δμῳῆς] δοῦλοι. 460. αὔην] ξηρὴν (ſic). δισσὴν] ὑγρὰν. ἀρόων] ἀρῶν. ὥρην] καιρὸν. 461. μάλα] λίαν. σπεύδων] σπουδάζων. τοι] σοι. 462. εἴαρι] ἐν τῷ ἔαρι. πολεῖν] σχίζειν. θέρεος] θέρους. νεωμένη] σχιζομένη.

457. δεῖ ἔχειν B. 721. Auguſt. 458. ἂν δὴ Auguſt. Trinc. Steph. Oxon. Heinſ. 459. Δεῖ τότ' B. 731. 460. ἀρόων Auguſt. ἄρων Acad. 462. νεομένη Iunt. 1. 2.

457. Οἰκήια θέσθαι] Περιποιεῖν, hoc eſt, οἰκεῖα ἑαυτῷ, ποιεῖν. τὸ θέσθαι ἀντὶ τοῦ ποιεῖν. *Idem.*

462. Εἴαρι πολεῖν] Ἔαρι ſcribendum videtur, vt ſit συντίζησις. Sic inferius. *Idem.*

Εἴαρι πολεῖν, θέρεος νεωμένη] *Claud. Salmaſius* p. 510. Exercit. Solinianarum, oſtendit Graecos quidem recentiores νεᾶν ac νεάζειν dicere de terra, quae prima aratione novatur, quae primum proſcinditur; ſed vetuſtiſſimos vocaſſe νέασιν ſecundam arationem, non primam, ex hoc *Heſiodi* loco. Prima aratio fit verno tempore, ſecunda aeſtate; quod νεᾶν vocat *Heſiodus*, Latini *iterare*. Νειὸν ſimiliter vocant terram novalem, quae iterata eſt. Et ſane haec etiam ſignificatio eſt verbi νεᾶν, de nouo enim *fieri*, et *nouari* dicitur quod ſecundo fit. Graeci Interpretes veteres interpretantur ἐπελαύνειν γῆν καὶ θρύπτειν, καὶ ὁμαλύνειν, ἀναπαινιζόντων αὖθις αὐτὴν καὶ νεὰν ποιούντων. Quae omnia ſecundam arationem Latinorum et iterationem deſignant. Quod *offringere* proprie dicebant; nam proſciſſione, hoc eſt, prima aratione grandes glebae excitantur, quae iteratione offringuntur, et rumpuntur, aequanturque. Haec aliaque ſimilia ſaepius repetit, pro more ſuo, vir ſummus. *Clericus.*

463. Νειὸν

Νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι νωφίζουσαν ἄρουραν.
Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων εὐκηλήτειρα.
Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερί θ' ἁγνῇ, 465

Noualem vero ſerito adhuc leuem terram.
Noualis imprecationum expultrix, liberorum placatrix eſt.
Supplica vero Ioui infero, Cererique caſtae,

463. νειὸν] νεοθείσαν (ſic). νωφίζουσαν] νήφην οὖσαν. 464. νειὸς] ἡ θερτριαμένη γῆ. ἀλεξιάρη] διώκτρια τῶν ἀρῶν. εὐκηλήτειρα] κατευνάτειρα. 465. εὔχεσθαι] ſubaud.] θέλε. Δημήτερι] γῇ. ἁγνῇ] καθαρᾷ.

463. Νειὸν δὲ σπείρειν] Idem pag. 514. obſeruauit cum toties nouetur terra, quoties aratur, νειὸν dici non tantum agrum primum proſciſſum, ſed quamuis terram per omne id tempus, quo vertitur et aratur, donec conſeratur, quod liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Sic et Odyſſ. Ε. 127. νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, *in nouali ter verſato*, quod tertiatum eſt, ſiue tribus arationibus motum. *Xenophon*: εἰ μέλλει ἀγαθὴ ἡ νεὸς ἔσεσθαι, ὕλης τε δεῖ καθαρὰν αὐτὴν εἶναι, καὶ ὀπτὴν ὅτι μάλιστα πρὸς τὸν ἥλιον: *ſi bona futura eſt noualis, debet eſſe pura ab omni ſylua, et quam maxime torreri a ſole.* Sed nec, quod *Heſiodus* νεωμένην vocat terram, quae aeſtate iteratur ſecunda nouatione, inde ſequitur νεᾶν proprie dici de iteratione. Nam et πολῆσαι γῆν non de prima tantum, ſed etiam de ſecunda ac tertia dicitur. Vnde δίπολος et τρίπολος γῆ. Alia hanc in rem, apud ipſum *Salmaſium*, lege. *Clericus.*

Κεφίζουσαν ἄρουραν] Adhuc ſuſpenſam, eleuatam. *Guietus.*

464. Εὐκηλήτειρα] In copia imprecationes non fiunt, ſed in inopia, vide Proclum *Idem.* Vult *Heſiodus* agrum probe cultum ſuppeditare victum familiae, quae alioqui infenſa ſit patrifamilias, diris eum deuouet, nec niſi cibo poteſt placari. *Clericus.*

Plutarch. VIII. 609

465. Διὶ χθονίῳ] Cereris, aut Proſerpinae coniungi. Numina connexa. *Guietus.*

Ζεὺς χθόνιος eſt Pluto, cuius ſedes ſub terra ſunt. χθόνιος enim dici de eo, quod ſub terra eſt, diu docuit maximus Salmaſius ad Conſecrat. Templ. in. Agr. Herod. p. 116. in Crenii Muſeo Philol. T. II. Apud Sophoclem in Aiac. 847. occurrit Ἑρμῆς χθόνιος, quia Mercurius ſaepe apud inferos commoratur. — *Krebſius.*

464 *Suidas*. Ἀλεξιάρη γῆ.

466. Ἱερὸν

Ἐκτελέα βρίθειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν,
Ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου. ὅταν ἄκρον ἐχέτλης
Χειρὶ λαβὼν ὄρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτον ἵκηαι
Ἔνδρυον ἑλκόντων μεταβάλλων. ὁ δὲ τυτθὸς ὄπισθεν
Δμωὸς ἔχων μακέλην πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη,
Σπέρματα κακκρύπτων. εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις· κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.

Vt matura grandeſcant ſacra Cereris dona.
Incipiens arare, cum extremum ſtiuae
Manu capiens ſtimulum boum terga attigeris
Temonem trahentibus loris. iuuenis autem pone
Seruus ligonem tenens negotium auibus faceſſat,
Semina abſcondens. Rectus enim ordo optimus
Mortalibus hominibus eſt; confuſio vero peſſima.

466. ἀκτὴν] ἄρημα. 467. ἀρότου (ſic)] τῷ ἀροτηρίῳ. 468. ὄρπηκα (ſic)] βάκτρον. 469. ἔνδρυον] ἰσοβοέα. ἑλκόντων] συρόντων. μεταβάλλων (ſic)] τῷ ἐν τῷ ζυγῷ λώρῳ. τυτθὸς] μικρὸς. 470. δμῶος (ſic)] δοῦλος. μακέλην] δίκελλαν. ὀρνίθεσσι] ὄρνισι. τιθείη] τιθήτω. 471. εὐθημοσύνη] τὸ καλῶς διατίθεσθαι τὰ ἔργα. 472. κακοθημοσύνη] τὸ κακῶς διοικεῖν.

466. ἱερὰν Moſchop. 467. ταπεῶτ' Auguſt. Ald. ἀροτῷ Auguſt. ἀρότρῳ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 468. ὄρπηκα Auguſt. ἵκηεν Senat. 469. μεσάζῳ codd. Robinſ. omnes, Auguſt. μεσάβῳ Acad. Ald. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 470. ὀρνίθεσι Acad. Δμῶος Auguſt. 471. Σπέρμα κατακρύπτων Coiſl. B. 699. 731. Acad. Trinc. Iunt. 2. κατακρύπτων habet etiam cod. Auguſt. εὐθυμοσύνη B. 60. R. S. Ald. Trinc. Iunt. 2. 472. κακοθυμοσύνη B. 60. Ald. Trinc.

466. Ἱερὸν ἀκτήν] Ἀττικῶς ἱερὰν. verſ. ſeq. leg. ἀρότῳ pro ἀρότρῳ. *Guietus.*

468. Ἐπὶ νῶτον ἵκηαι] Νῶτον ἐφίκηαι. τμῆσις. *Idem.*

469. Ἔνδρυον] Τὸν ἰσοβοέα. a parte totum aratrum. τὸ ἔνδρυον hic tropice medium arboris, matrix, *le coeur.* vide Heſych. in ἔνδρυον. verſ. ſequ. πόνον] dolorem. *Idem.*

470. Ἔχων μακέλην] Non proprie intelligitur ligo, ſed malleus ad occas frangendas. *Scaliger.* Imo vero ad inuertendam in ſementem terram; nam haec eſt tertia aratio, non occatio, quae ſecunda eſt. Vide ex *Salmaſio* notata ad v. 462. *Clericus.*

471. Εὐθημοσύνη] Τὸ καλῶς διατίθεσθαι καὶ οἰκονομεῖν τὰ ἑαυτοῦ. *Guietus.*

465. Ἀράχ-

Ὣ δέ κεν ἀδροσύνῃ σάχυες νεύοισιν ἐρᾴζε,
Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.
Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια· καί σε ἔολπα
Γηθήσειν, βιότοιο ἐρευμένον ἔνδον ἐόντος.
Εὐόχθεων δ' ἴξεαι πολιὸν ἔαρ, οὐδὲ πρὸς ἄλλους

Sic quidem vbertate ſpicae nutabunt ad terram,
Si finem ipſe poſtea Iupiter bonum praebuerit.
E vaſis autem eiicies araneas: teque arbitror
Gauiſurum, victu potitum intus repoſito.
Bene inſtructus cibis autem peruenies ad canum ver, neque ad alios

473. Ὣδέ κεν] Ἅτινες οὕτω ποιοῦντες. ἀδροσύνῃ] τῇ μιχότητι. σάχυες] οἱ. ἴρᾴζει] εἰς τὴν γῆν. 474. Ὀλύμπιος] ἐρένιος ὁ Ζεύς. ὀπάζοι] διδοίη. 475. ἀγγέων] ἀγγείων. ἐλάσειας] ἐκβάλλεις (sic). ἀράχνια] τὰ ὑφάσματα τῶν ἀραχνίων. ἔολπα] ἐλπίζω. 476. γηθήσειν] χαρήσειν. ἐρευμένον] ἐρευγόμενον. 477. εὐόχθεων] εὖ ἔχων. ἴξεαι] ἥξεις. πολιὸν] εἰς λευκὸν.

475. καί σ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 477. Εὐοχέων B. 699. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἵξεαι Iunt. 1. 2.

475. Ἀράχνια] Telas aranearum. (Quae non amouentur ſterili anno, quia non opus eſt omnibus vaſibus ad recondendum triticum paratis, propter meſſis tenuitatem. Sic *Catullus*, vt vacuam crumenam deſcribat, ait *ſacculum plenum eſſe aranearum*. Clericus.) Verſ. ſequ. ἐρευμένον] an ἐρεμμένον, vel ἐρσμένον, vt ἅλμενον. hoc eſt, veſcentem. ab ἐρέω, veſcor, vnde ἐρέπτω. ἄρνα ἐρέπτων. Nonn. Heſych. ἐρεπτόμενοι ἐσθίοντες. Homer. λωτὸν ἐρεπτόμενοι. *Idem.*

476. Ἐρευμένον] Malim legi ἐρεύγμενον, quam elidi γ, quod durum eſt. Hoc eſt, redundantem intus poſitis; ab ἐρεύγομαι, *eructo*, et metaphorice *redundo*. Clericus.

477. Εὐοχέων] Εὐοχθέων hic legunt Moſchopulus, Proclus, Tzetzes Interpp. Heſych. εὐοχθεῖν εὖ ἔχειν, εὐθυμεῖν, πλήρη εἶναι, εὐτροφεῖν. ὀχὴ γὰρ ἡ τροφή. δαῖτες εὔοχθοι opipara, laeta conuiuia, παρὰ τὸ εὖ ἔχειν. Athen. εὐοχθῶν quaſi εὐεκτῶν. Sed εὐεκτεῖν magis placet. *Guietus.*

Πολιὸν] Floridum. διὰ τὸ λευκὸν τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθέων. Moſchop. Heinſius προβεβηκὸς exactum. *Idem.*

Εὐοχθέων δ' ἴξεαι] Male εὐοχέων ſubſtituitur ab aliis. Euſtathius: ὅθεν καὶ Ἡσίοδος εὐοχθεῖν λέγει, τὸ ἐπὶ καλλοῖς κοπιᾶν. ἢ καὶ ἄλλως ὀχθῆσαι, τὸ εἰς ὕψος ἐπᾶραι τὸν θυμόν. Item, ὁποιόν τι καὶ τὸ ὀχὴ μὲν ὀξυτόνως ἡ τροφή.

Λυγάσεαι· σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.
Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν,
Ἥμενος ἀμήσεις, ὀλίγου περὶ χειρὸς ἐέργων, 480

Respicies: tui vero alius vir indigus erit.
Si vero bruma araueris terram almam,
Sedens metes, pauxillum manu comprehendens,

478. ἀγάσεαι] ἀγάσῃ Θαυμάσεις. σέο] σε. κεχρημένος] ἐνδεὴς· χρήζων.
479. ἀρόῃς] ἀρῇς. 480. ἥμενος] καθήμενος. ἀμήσεις] καθήσεις (sic).
ἐέργων] εἴργων· περιλαμβάνων.

478. Ἀγάσεαι Auguſt. 479. τροπῆς B. 60. 699. 731. R. S. τροπῆς Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. δῖον Iunt. 1. 2. 480. Ἥμενος Ttinc.

τροφή· ἀφ' ἧς καὶ τὸ εὐσχοθεῖν κατά τινας παρ' Ἡσιόδῳ. *Heinſius.*

479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] An ſcribendum: εἰ δέ κ' ἐν ἡλ. τροπαῖς pro καὶ ἐν ἡλ. τροπαῖς, h. e. bruma. Interpp. κατὰ τὰς τροπὰς exponunt. *Guietus.*

Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] Hoc eſt, circa ſolſtitium hibernum. Ex his conſtat, verba ſunt *Cl. Salmaſii* p. 517. Exercit. Plinianarum, legitimum ſementis tempus, praecipue triticeae, in Africa et Graecia omni, fuiſſe ab occaſu Vergiliarum. Hoc *Heſiodus*, *Theophraſtus*, *Xenophon*, et *Plinius* teſtantur. Et *Xenophon* quidem totum illud tempus ſerendi εἰς πρωΐμον, καὶ μέσον καὶ ὄψιμον diſtinguit. Feſtinata ſatio a Vergiliarum occaſu incipiebat, ſerotina circa brumam. *Heſiodus* ὀψαρότην vocat, qui eo tempore ſerit, vt contra προτηρότην qui circa Vergiliarum occaſum, v. 490. *Columella* Lib. II. c. 8. *Intelligi debet tritici ſatio dierum ſex et quadraginta ab occaſu Vergiliarum, qui ſit ante diem IX. Calend. Nouembris ad Brumae tempora. Sic enim ſeruant prudentes agricolae, vt quindecim diebus priuſquam conficiatur Bruma, totidemque poſt eam confectam, neque arent, neque vitem aut arborem putent.* Fallitur tamen vir ſummus in eo quod hic habet περὶ τὴν ὀψαρότην, de quo vide ad v. 486. *Clericus.*

480. Ἥμενος ἀμήσεις] Hoc eſt, otioſe, nam non erit cur feſtines. Alioqui ſegetem copioſam metentes ſatis temporis non habent, vt inter metendum ſedeant. Feſtinandum enim periti Rei Ruſticae ſuadent. *Columella* Lib. II. c. 21. *Sed cùm matura fuerit ſeges, antequam torreatur vaporibus aeſtiui ſideris, qui ſunt vaſtiſſimi per ortum Caniculae, CELERITER demetatur; nam diſpendioſa eſt cunctatio.* Cuius

rei

Ἀντία δεσμεύων κεκονιμένος, ἀ μάλα χαίρων.
Οἴσεις δ' ἐν Φορμῷ· παῦροι δέ σε θηήσονται.
Ἄλλοτε δ' ἄλλοῖος Ζηνὸς νόος Αἰγιόχοιο·
Ἀργαλέος δ' ἄνδρεσσι κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι.
Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσεις, τόδε κέν τοι Φάρμακον εἴη. 485
Ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,

Ex aduerſa parte manipulos ligans puluerulentus, nec valde gaudens.
Feres autem in ſporta: pauci vero te ſuſpicient.
Alias autem alia Iouis mens Aegiochi;
Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.
Sin autem ſero araueris, hoc quidem tibi remedium fuerit.
Quando cuculus canit quercus in frondibus,

481. δεσμεύων] ſubaud.] τὰς τάχυας. κεκονιμένος] κονιορτῷ πλήρης. μάλα] λίαν. 482. οἴσεις] κομίσεις. ἐν φορμῷ] ἐν καλαθίσκῳ. παῦροι] ὀλίγοι. θηήσονται] θαυμάσσουσι. 483. ἄλλοῖος] [ſubaud.] ἐστὶ. νόος] νοῦς. Αἰγιόχοιο] τοῦ τὴν αἰγίδα φοροῦντος. 484. ἀργαλέος] λυπηρὸς· δύσκολος. 485. ὄψ'] βραδέως. φάρμακον] βοήθεια. 486. πετάλοισι] φύλλοις.

484. ἄνδρεσι — θνητοῖς Auguſt. 485. ἀρόσης B. 60. 699. 731. R. S. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Moſchop. 486. κόκκυξ Coiſl. πετάλοισιν Acad.

rei rationes poſtea tradit. At in raris ſegetibus, meſſis breui abſoluitur, etiam non feſtinantibus. *Clericus.*

Περὶ χειρὸς] Scribe περὶ χεῖρας, *les mettant bechevet*, ob paucitatem. *Guietus.*

Περὶ χειρὸς ἐέργων] Pſaltes Pſalm. CXXIX, 7. *non impleuit manum ſuam meſſor, neque ſinum ſuum colligator.* Clericus.

481. Ἀντία δεσμεύων] Adverb. hoc eſt, ἀντίας τὰς ςάχυας δεσμεύων, *les vns en haut, les autres en bas*, idque propter ſpicarum inaequalitatem. *Guietus.*

482. Παῦροι δέ σε θηήσονται] Pſaltes de tenui meſſe Pſ. CXXIX, 7. *non dicent tranſeuntes, benedictio Iehouae vobis.* Clericus.

Θηήσονται] Θαυμάσσουσι. *Guietus.*

483. Ἄλλοτε δ' ἄλλοῖος Ζηνὸς] Alias aliter accidere ſolet rite et ſecus arantibus. *Idem.*

484. Κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι] Difficilis comprehenſu. τιμῆσις. *Idem.*

486. Ἦμος Κόκκυξ κοκκύζει] Initio veris. *Plinius* Lib. XVIII. c. 26. de ſpatio quod eſt inter aequinoctium vernum et exortum Vergiliarum: *In hoc temporis interuallo, quindecim*

Τὸ πρῶτον, τέρπει τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
Τῆμος Ζεὺς ὗοι τρίτῳ ἤματι, μήδ' ἀπολήγοι,
Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὁπλὴν, μήτ' ἀπολείπων.
Οὕτω κ' ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζει. 490
Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μηδέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν, μήθ' ὥριος ὄμβρος.

Primum, delectatque mortales in immensa terra,
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat,
Non vtique supra bouis vngulam, neque infra:
Ita et serus arator primo aratori aequalis fuerit.
Animo autem bene omnia serua: neque tibi lateat
Ver exoriens canum, neque tempestiua pluuia.

487. τέρπει] εὐφραίνει. ἀπείρονα] κυκλοτερῆ. γαῖαν] γῆν. 488. τῆμος] τότε. ὗει (sic)] βρέχει. ἤματι] ἡμέρᾳ. ἀπολήγοι] παύοι. 489. ὑπερβάλλων] καλύπτων· νικῶν. ὁπλὴν] χηλὴν. 490. ὀψαρότης] ὁ βραδέως ἀρόσας. πρωτηρότῃ] τῷ καταρχὰς ἀρόσαντι. ἰσοφαρίζει] ἐξισοῖ. 491. θυμῷ] ψυχῇ. φυλάσσεο] φυλάσσου. 492. πολιὸν] λευκὸν. ὥριος] ἔγκαιρος. ὄμβρος] ὑετὸς.

487. τοπρῶτον Augusst. Ald. τέρπει δὲ Acad. 488. ὗει Augusst. Ald. μὴ δ' Augusst. 489. μήτε ἀπολείπων Augusst. 490. προπρηρότῃ B. 60. ἰσοφαρίζῃ Acad. ἰσοφαρίζοι Heinsius. 491. μὴ δὲ Augusst. Ald. λίθοι Trinc.

decim diebus primis Agricolae rapienda sunt ea, quibus peragendis ante aequinoctium non suffecerit; dum sciat inde natam exprobrationem foedam, putantium vites per imitationem cantus alitis temporarii, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriumque meritum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi. Clericus.

Ἧμος κόκκυξ] Sic Aristoph. in Ὄρνιθ. Χ' ὡπόθ' ὁ κόκκυξ εἴποι κόκκυ, τόθ' οἱ Φοίνικες ἅπαντες τὰς πυρὰς ἂν καὶ τὰς κριθὰς ἐν τοῖς πεδίοις ἐθέριζον. *Robinson.*

487. Τέρπει τε βροτοὺς] Verni temporis amoenitate, quam denunciat. *Guietus.*

488. Τρίτῳ ἤματι.] Toto tertio die, praeter duos priores. v. sequ. ὁπλὴν] vestigium *Idem.*

490. Ἰσοφαρίζει] An scrib. ἰσοφαρίζοι. hoc est, ἴσην φέροι ψῆφον. huius pluuiae triduanae beneficio, sera aratio tempestiuae aequalis fuerit. *Idem. Vbi venit imber multorum dierum sementis vno die surgit.* Columella Lib. II. c. 8. *Clericus.*

491. Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο] Hoc est, recordare. Est loquutio Phoenicia, de qua diximus ad Gen. XXXVII, 11. *Clericus.*

Παὲρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον, καὶ ἐπαλέα λέσχην,
Ὥρῃ χειμερίῃ, ὁπότε κρύος ἀνέρας εἴργον
Ἰσχάνει· ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλει. 495
Μή σε κακὴ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ

Praeteri autem officinam aerariam, et calidam tabernam,
Tempore hyberno, cum frigus homines vehemens
Detinet: tunc sane impiger vir valde domum auget.
Ne te malae hyemis difficultas opprimat

493. παρ-ἴθι] παρέρχου. θῶκον] καθέδραν. ἐπ' ἀλέα] τὴν ὑπ' αἰθρίαν ἔσαν, ἢ ὑπὸ θέρμην. λέσχην] φλυαρίαν. 494. ὥρῃ χειμερίῃ] τῇ καιρῷ τῷ χειμερίῳ. κρύος] ψύχρα (sic). εἶργον] κωλύει. 495. ἰσχάνῃ (sic)] ἴσχῃ· καταλαμβάνει (sic). ἄοκνος] πρόθυμος. ὀφέλλει] αὐξάνει. 496. ἀμηχανίη] ἀπορία. καταμάρψῃ] καταλάβῃ· προφθάσῃ.

493. ἐπ' ἀλέα Augusti. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heins. 494. ἀνέρας Coisl. 495. ἰσχάνῃ B. 60. 699. 731. R. S. Augusti. ἰσχάνῃ Acad. Senac. ἔνθ' ἄοκνος Augusti. μέγαν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. ἀφέλλῃ Coisl. 496. δὲ Iunt. 1. 2.

493. Λέσχην] Adde iis, quae de hac voce notata sunt, locum *Harpocrationis*: Λέσχαι, Ἀντιφῶν ἐν τῷ πρὸς Νικοκλέα. Λέσχας ἔλεγον δημοσίας τινὰς τόπους, ἐν οἷς σχολὴν ἄγοντες ἐκαθέζοντο πολλοί. Ὅμηρος,

Οὐ δ' ἐθέλεις εὐδειν καλχήϊον
ἐς δόμα ἐλθών,
Ἠέ πῃ ἐς λέσχην.

Κλεάνθης, ἐν τῷ περὶ Θεῶν, ἀπονενεμῆσθαι τῷ Ἀπόλλωνι τὰς λέσχας φησίν. ἐξέδρας δὲ ὁμοίας γίνεσθαι αὐτὰς, καὶ παρ' ἐνίοις τὸν Θεὸν Λεσχινόριον ἐπικαλεῖσθαι: *Antiphon in Oratione contra Nicoclem. Leschas publica vocabant loca, in quibus otiosum vulgus desidebat. Homerus*: non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam Lescham. *Cleanthes, libro de Diis, ait Leschas Apollini consecratas; esse autem exedras similes, Deumque cognomine Leschenorium a quibusdam vocari.* Adi et *Is. Casaubonum* in Characterem ἀδολεσχίας, apud *Theophrastum*. Clericus.

Λέσχην] a λέσχη deriuatur ἔλλεσχος, *vulgatus, de quo sermo est publicus*. Herod. Lib. 1. Τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, ἐς τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα. *His, si modo sim incolumis, non Ionum, sed propria sua incommoda erunt in circulis deploranda.* Et in Lib. 2. περιλεσχήνευτος, eiusdem vox significationis. *Rob.*

Ἐπ' ἀλέα λέσχην] Ἐπαλέα ab ἐπαλής. ἐπαλής ab ἀλὸς, pro quo ἀλεὸς calidus. *Guietus.*

494. Εἶργον ἰσχάνει] Scribendum videtur ἔργων ἰσχάνει, abstinet, abstinere facit. *Idem.*

497. Πα-

Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.
Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
Χρηίζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
Ἐλπὶς δ' ἐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει, 500
Ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴῃ.
Δείκνυε δὲ δμῶσσι, θέρευς ἔτι μέσσος ἐόντος
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.
Μῆνα δὲ Ληναιῶνα, κακ' ἤματα, βώδορα πάντα,

Cum paupertate, macilenta vero craſſum pedem manu premas,
Multa autem ignauus vir vanam ob ſpem exſpectans,
Egens victus, mala verſat in animo.
Speſque non bona indigentem virum fouet,
Sedentem in taberna, cui victus non ſufficiens ſit.
Dic autem ſeruis, aeſtate adhuc media,
Non ſemper aeſtas erit, exſtruite caſas,
Menſem vero Lenaeonem, malos dies, bobus nocentes omnes,

497. πιέζῃς (ſic)] συνθλίβῃς· καταψᾷς. 498. ἀεργὸς] ἀργὸς. κενεὴν] ματαίαν. 499. προσελέξατο] ἐνόησε· συνήγαγε. 500. κεχρημένον] ἐνδεᾶ. κομίζει] ἄγει· φέρει. 501. ἥμενον] καθήμενον. λέσχῃ] φλυαρίᾳ. ἄρκιος] ἱκανὸς. 502. δμῶσσι (ſic)] δούλοις. θέρευς] θέρος. 503. ἐσσεῖται] ἔσται. καλιὰς] οἰκήματα. 504. Ληναιῶνα] Ἱερομήνιον. βώδορα] φθαρτικὰ τῶν βοῶν.

497. πιέζῃς Coiſl. Auguſt. πιήζοις Senat. Acad. πιέζοις Com. 500. κομίζει Ald. Trinc. 502. Δείκνυε Iunt. 2. δμῶσσι Auguſt. μέσσε Auguſt. 503. Οὐ κεῖ εἰ Acad. ἀεὶ Heinſ. ἐσσεῖται Trinc. ποιεῖσθαι Auguſt. 504. βώδορα Trinc.

497. Παχὺν πόδα] Ariſtoteles in problematis: *famelicis ſuperiora areſcunt, inferiora tument.* Scaliger.

Λεπτῇ δὲ παχὴν πόδα] Famelici indicium. *Guietus.*

498. Ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων] Τμῆσις. *Idem.*

499. Προσελέξατο θυμῷ] Hoc eſt, πρὸς θυμῷ ἐλέξατο, hoc eſt, ἐνενόησεν. ἐνδιάθετος λόγος. in corde ſuo dixit, cogitauit, in animo ſuo verſat. Huc facit Dauidis verſiculus: *Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt Deus.* Idem.

500. Ἐλπὶς δ' ἐκ ἀγαθή] Ἐλπὶς ἐκ ἀγαθὴ Heſiodo eſt νόημα κακόν. Pindarus eam partem in homine ἐλπίδα vocat, quae cogitationibus vacat. *Heinſius.*

Κομίζει] Hoc eſt, alit, fouet. v. 502. Δείκνυε] doce. *Guietus.*

504. Μῆνα Ληναιῶνα] Plutarchus neſcit quis ſit ille menſis. certum eſt eſſe brumalem,

Τῶτον ἀλεύασθαι· καὶ πηγάδας, αἵτ' ἐπὶ γαῖαν
Πνεύσαντος βορέαο, δυσηλεγέες τελέθουσιν,
Ὅς τε διὰ Θρῄκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ

Hunc vitate: et glacies, quae quidem ſuper terram,
Flante Borea, moleſtae ſunt,
Qui per Thraciam equorum altricem late mari

505. ἀλεύασθαι] Σίλα ἐκφεύγειν. πηγάδας] παγετούς. 506. βορέαο] βορέα. δυσηλεγέες] κακῶν φροντίδων πάροχοι. τελέθουσιν] ὑπάρχουσι. 507. ἱπποτρόφου] τὰς ἵππους τρεφούσης.

505. αἵτ' Acad. & Senat. 506. βορέαο δυσηλίγεος R. S. δυσηλίγεες Iunt. 1. τελέθωσι Ald. Iunt. 1. 2.

reſpondebat Attico Ποσιδεῶνι, aut Γαμελιῶνι. *Scaliger.*

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα] Κατὰ τὸν μῆνα, ſubintellige, ſunt. Menſem in quo ſunt mali dies. Vel ſic diſtinguendum: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα (καὶ ἤματα, βέδορα πάντα) τῶτον ἀλεύασθαι. et placet. hoc eſt, menſem vero Ianuarium, (mali ſunt dies, bobus nocentes omnes) hunc vita; pro, hunc, inquam, vita. Vel appoſitiue μῆνα δὲ Ληναιῶνα καὶ ἤματα, βέδ. π. hoc eſt, Menſem Ianuarium, malos dies, hoc eſt, qui mali ſunt dies, hunc, inquam, vita. *Guietus.*

Ληναιῶνα] Apud Thebanos primus menſis dicebatur Βουκάτιος, reſpondens Gamelioni Attico. Plutarchus in Pelopida: τῶ νόμω κελεύοντος ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ παραδοῦναι τὴν Βοιωταρχίαν ἑτέροις, ὃν Βουκάτιον ὀνομάζουσι: *cum lege ſanciium eſſet ab iis dari Boeotarchiam primo menſe, quem vocant Bucatium.* Hunc autem eumdem, quem Heſiodus Ληναιῶνα vocat, eſſe putat *Plutarchus. Heſychius:* Ληναιών· Οὐδένα μὲν τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ ἄτω καλοῦσι, εἰκάζει δὲ Πλούταρχος Βουκάτιον, καὶ γὰρ ψυχρός ἐστιν. Secundus menſis erat Ἑρμαῖος. Sequitur apud *Heſychium*: ἔνιοι δὲ τὸν Ἑρμαῖον, ὃς μετὰ τὸν Βουκάτιόν ἐστι· καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν ληναίων ἑορτὴν ἐν αὐτῷ ἄγουσι. Haec ex *Ioſ. Scaligeri* Lib. I. de Emend. Temporum. Poſteriori rationi *Heſychii* repugnat quod alii docent de tempore celebrationis *Lenaeorum*, quam referunt ad finem autumni. Vide *I. Meurſium* in Graecia feriata, ad vocem Ληναΐα. Itaque in priore acquieuerim. *Clericus.*

506. Δυσηλεγέες] Cruciatu difficiles, moleſtos. *Guietus.*

507. Ὅς τε διὰ Θρῄκης] Operae pretium eſt notare inter duos poëtas antiquiſſimos in eiuſdem rei deſcriptione ſimilitudinem. Homer. Il. ί, 5.

Ὡς

Ὡς δ' ἄνεμοι δύο Πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα,
Βορέης καὶ Ζέφυρος, τώ τε Θρήκηθεν ἄητον,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης· ἄμυδις δέ τε κῦμα κελαινὸν
Κορθύεται, πολλὸν δὲ παρὲξ ἄλα φῦκος ἔχευαν.
Sicut autem venti duo pontum commouent piſcoſum,
Boreas et Zephyrus, qui e Thracia ſpirant
Aduentu repentino, ſimul autem et vnda nigra
In aceruum attollitur, multamque extra mare algam fundunt.

In Thracia autem Boreae ſpeluncam collocat Callimachus in hymno in Del. v. 62.

ὁ μὲν πέδον ἠπείροιο
Ἥμενος ὑψηλῆς κορυφῆς ἐπὶ Θρήϊκος Αἵμου,
Θοῦρος Ἄρης ἐφύλασσε σὺν ἔντεσι· τῷ δὲ οἱ ἵππω
Ἑπτάμυχον Βορέαο παρὰ σπέος ἡλίζοντο.
Ille quidem ſolum terrae continentis,
Stans in excelſo vertice Thracii Acmi,
Crudelis Mars obſeruauit cum armis: eius autem equi
Septemplicem Boreae iuxta ſpecum ſtabulabantur.

Quem locum egregie exponit, vt ſolet omnia, Ill. Spanhemius. „Thracii nempe dicti „huius venti ſpecum, ſeu an„trum, non iam in Aeoliis in„ſulis cum Homero aut Mare„ne, ſed in Thracia credita ſcil. „Aquilonis, de quo ante ad „v. 26, patria, et quidem circa „montem Aemum collocat hic „Callimachus, e quo eundem „Boream oriri dixit etiam ſu„periori hymno in Dian. v. „114. Αἵμῳ ἐπὶ Θρῄϊκι, τόθεν Βορέαο καταΐξ Ἔρχεται. „*Aemum ad Threicium, vnde „Boreae procella oritur.* Hinc „a Dionyſophane iuxta erudi„tos Apollonii enarratores l. „1. v. 826. traditum, foueam „extitiſſe in Thracia, e qua fie„rent flatus ventorum, atque „ita inde habitam, et qua de „re iam ſupra ad v. 26, Thra„ciam ventorum domicilium, „Θρᾴκην ἀνέμων οἰκητήριον. „Imo ſicuti Martis, Thracum „nempe dei, equi iuxta illud „Boreae antrum ſtabulari di„cuntur hoc loco; ita ipſe Bo„reas, et ſocii venti Thraces „equi indigitantur a Valer. „Flacco l. 1. v. 611. Et ſimi„liter quidem Boreae procella „ἄμιππoι *equis ſimiles* ſeu *eque„ſtri celeritate* a Sophocle vo„cantur iuxta priſcos eius in„terpretes, Antig. v. 996. vbi „praeterea eiuſdem Boreae an„tra prope Thracium ſinum „Salmydeſſum collocantur, qui „ſinus monti Aemo, ſeu Hae„mimonto, Thraciae regioni, „ab eo denominatae, erat vi„cinus." Hactenus Spanhemius; quem tamen non ſolito acumine notare credo, Boreae ſpecum ab Homero et Virgilio in Aeoliis inſulis collocari. Hi quidem Poëtae has inſulas commune omnibus ventis receptaculum aſſignant, vterque tamen Boream in Thracia qua-

Ἐμπνεύσας ὄρινε· μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους, ἐλάτας τε παχείας,
Οὔρεος ἐν βήσσῃς πιλνᾷ, χθονὶ πυλυβοτείρῃ
Ἐμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
Θῆρες δὲ φρίσσουσ', οὐρὰς δ' ὑπὸ μέζε' ἔθεντο,
Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατάσκιον· ἀλλά νυ καὶ τῶν
Ψυχρὸς ἐὼν διάησι, δασυστέρνων περ ἐόντων.
Καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει.

Inſpirans illud mouet: conſtringitur autem terra et ſylua:
Multas vero quercus alticomas, abieteſque denſas,
Montis in vallibus deiicit, terrae multos paſcenti
Incumbens, et omnis reboat tunc ingens ſylua.
Ferae autem horrent, caudaſque ſub pudenda ponunt,
Eae etiam quarum villis cutis denſa eſt: ſed et has
Frigidus cum ſit perflat, villoſas licet pelles habentes.
Quinetiam per bouis pellem penetrat, neque illum arcet.

508. ὄρινε (ſic)] διήγιειρε. μέμυκε] βοᾷ (ſic). γαῖα] γῆ. 509. ὑψικόμους] ὑψηλὰς. 510. ἐν βήσσῃς] ἐν τοῖς (ſic) κοιλάσι. πιλνᾷ] πελάζει. πυλυβοτείρῃ] τῇ πολυειδεῖς τροφὰς φερούσῃ. 511. νήριτος] ἄπειρος. 512. φρίσσουσ'] τρέμουσι. μέζε'] αἰδοῖα. 513. λάχνη] τριχώσει. κατάσκιον] περικεκαλυμμένον. τῶν] τούτων. 514. διάησι] διέρχεται. δασυστέρνων] συνεχῶν. 515. ῥινοῦ] δέρματος. μιν] αὐτὸν. ἴσχει] ἀντέχει.

508. ὄρινε Auguſt. 513. ante 512. ponunt Ald. Iunt. 1. 2.

ſi in proprio ſuo domicilio collocat; quod de Homero patet ex ſupra citatis, et de Virgilio ex Aen. 12, 365. *Ac velut Edoni Boreae cum ſpiritus alto Inſonat Aegaeo.* Edoni, Thracii, quoniam in Thracia habitare fingitur. *Robinſ.*

508. Ὄρινε] Subintellige τὸν πόντον. *Idem.*

Μέμυκε δὲ γαῖα καὶ τὰ ἑξῆς] Frigidam hanc eſſe deſcriptionem hyemis, adeoque rei deſcriptae conuenire nemo negabit. *Clericus.*

509. Παχείας] Craſſas. *Guietus.*

511. Νήριτος] Ab ἄρω, ἀρίω, ἀρίθω, ἀρίθμω, ἀριθμὸς, ἀριθμέω, νήριθμος. Item ab ἀρίω, ἀριτὸς, νήριτος, hoc eſt, νήριθμος, ἄρω ἀρηρὼς, ἄρτιος, ἀρτίζω etc. An ab ἀρίζω, ἀρίσμος, ἀριθμὸς, ἀριτὸς, νήριθμος, νήριτος. νηριτόφυλλος innumera habens folia. placet. ergo νήριτος innumerus, multus, ingens. *Idem.*

512. Ὑπὸ μέζε'] Μέζεα a μέσος. vnde μήδεα forte, apud Homerum. *Idem.*

515. Ἴσχει] Sc. ῥινὸς βοὸς, pellis bouis, ſubintellige. *Idem.*

517. Οὐ

Καί τε δι' αἴγα ἄησι τανύτριχα· πώεα δ' ἔστι,
Οὔνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, ἃ διάησιν
Ἶς ἀνέμου βορέαο· τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
Καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος ἃ διάησιν,
Ἥ τε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης·
Εὖτε λοεσσαμένη τέρενα χρόα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
Χρισαμένη, νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου
Ἤματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστεος οὖν πόδα τένδει,

Etiamque per capram flat longos pilos habentem: ouium autem greges non item,
Eo quod valde denſi ipſarum villi ſunt, non perflat
Vis venti boreae: incuruum vero ſenem facit.
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quae in aedibus ſuam apud matrem manet,
Nondum opera ſciens aureae Veneris:
Beneque lota tenerum corpus, et pingui oleo
Vncta, noctu cubat intra domum
Tempore hiberno, quando exoſſis (polypus) ſuum pedem arrodit,

516. δι' αἴγ' (ſic)] δι' αἰγὸς. ἄησι] διέρχεται. τανύτριχα] τετανυμένας ἔχει τὰς τρίχας. πώεα] πρόβατα. 517. ἐπηεταναὶ] δασεῖαι. διάησιν] διέρχεται. 518. ἷς] δύναμις. τροχαλὸν] κεκυφότα. τίθησι] ποιεῖ. 519. ἁπαλόχροος] τρυφερὸν σῶμα ἔχουσα. διάησιν] διέρχεται. 520. ἔντοσθε] ἐντὸς. μίμνει] μένει. 521. εἰδυῖα γινώσκουσα. πολυχρύσου] χρυσῆς. 522. τέρενα χρόα] ἁπαλὸν σῶμα. λίπ'] λίπα· λιπαρότητα. 523. χρισαμένη (ſic)] ἀλειψαμένη. νυχίη] νυκτερινὴ. καταλέξεται (ſic)] κατευνάσεται. ἔνδοθεν] ἐντὸς. 524. ἀνόστεος] πολύπους. οὖν] ὕδιον. τένδει] ἐσθίει· κόπτει.

516. αἴγ' Auguſt. 518. βορέαο Ald. Iunt. 1. 2. Εἰς Iunt. 1. 520. ἐντόσθε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 521. Vitioſe in ed. Rob. et Cler. erat εἰδυῖα. 522. οὔτ' ἄν λοεσσαμένη (ſic) Auguſt. ἀλαίῳ (ſic) idem cod. 523. χρισαμένη Auguſt. Iunt. 2. νυχίη Iunt. 1. 2. καταλέξηται Auguſt. ἔνδοθι Iunt. 1. 2. Steph. marg. οἴκου B. 699.

517. Οὐ διάησιν] Iterata negatio abundat, οὔτι ἃ διάησι. *Idem.*

522. Λίπ' ἐλαίῳ] Λιπαρὸν, λίπα ἀποποιῇ. *Idem.*

523. Καταλέξεται] Καταλέξομαι in praeſenti, vt αὔξομαι. *Guiexius.*

524. Ἀνόστεος] Ἀνόστεος ὁ πολύπους, vt infra ἡ χεὶρ πέντοζος, Φερέοικος ὁ κοχλίας. *Idem.*

Ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν. 525

Inque frigida domo, et in latibulis triſtibus.

525. ἀπύρῳ] ψυχρῷ. Ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ] [ſubaud.] καθήμενος. λευγαλέοισιν] χαλεποῖς.

Ἀνόσεος] Κλείταρχος ἐν γλώσσαις τὸν Πολύποδα ὑπὸ Λακεδαιμονίων Ἀνόσεον φησι καλεῖσθαι. Ἀριστοτέλης δέ φησι ψεῦδος εἶναι τὸ κατὰ τὰς πολύποδας· αὐτὰς γὰρ ἑαυτὰς μὴ κατεσθίειν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Παγούρων κατεσθίεσθαι. *Procl.* Suidas autem dicit Eledonem eſſe Polypi ſpeciem, et ſic nominari, λ redvndante, quod ſeipſum comedit. Ἐλεδόνη. εἶδος πολύποδος, ἥτις ἔχει κοτηλύδονα, καὶ ἔστιν ἑπτάπους, ὡς φησὶν Αἰλιανός· ἔστι δὲ τὸ λ περισσόν. καλεῖται δὲ ἐλεδόνη, ἀπὸ τοῦ ἑαυτὴν ἔδειν. Polypi etiam ſeipſum comedentis meminerunt ab Athenaeo citati, Alcaeus, Ἔδωδ' ἐμαυτὸν ὡς Πολύπους. et Comicus Pherecrates in fabula, cui titulus eſt, *Agreſtes*. Ὁπόταν δ' ἤδη πεινῶσι σφόδρα, ὥσπερεὶ τὰς Πολύποδας νυκτωρ περιτρώγειν αὐτῶν τὰς δακτύλας. et Diphilus in *Emporo*,

Πολύπους ἔχων ἁπάσας ὁλομελεῖς τὰς πλεκτάνας,
Οὐ περιβεβρωκὼς ἑαυτόν ἐστι, φίλτατα.

Polypum vero ſeipſum arrodere negat Athenaeus lib. 7. τοῦτο δ' ἔστι ψεῦδος· ὑπὸ γὰρ τῶν γόγγρων διωκόμενος τὰς πόδας ἀδικεῖται. Quod etiam confirmat Plinius l. 9. c. 29. *Ipſum brachia ſua rodere falſa opinio eſt: id enim a congris euenit ei.* Nam c. 30. tradit idem, *Auidiſſimos eſſe concharum: illas ad tactum comprimi, praecidentes brachia eorum, vtroque eſcam ex praedante capere. Inſidiantur ergo polypi apertis, impoſitoque lapillo extra corpus, ne palpitatu eiiciatur, ita ſecuri graſſantur extrahuntque carnes, illae ſe contrahunt, ſed fruſtra, diſcuneatae.* Polypodis vero cubile, quod τὸν οἶκον et τὰ ἤθεα vocat Heſiodus, ἡ θαλάμη ab aliis ſcriptoribus ſaepiſſime nuncupatur. Homer. Odyſſ. E, 432. Ὡς δ' ὅτε πουλύποδος θαλάμης ἐξελκομένοιο. et in hymno in Apoll. v. 77. Πουλύποδες δ' ἐν ἐμοὶ θαλάμαις, φῶκαί τε μέλαιναι, Οἰκία ποιήσονται ἀκηδέα. Et Callimachus in Epigrammate

Μηδέ μοι ἐν θαλάμῃσιν ἔθ', ὡς πάρος, (εἰμὶ γὰρ ἄπους)
Τίκτηται νοτερῆς ὤεον Ἀλκυόνης.

Ita enim optime hunc verſum emendauit Cel. Bentleius. Eandem vocem ſcil. τὴν θαλάμην eodem ſenſu vſurpauerunt Ariſtoteles, Theophraſtus, etc. *Robinſon.*

525. Ἔν ἤθεσι λευγαλέοισιν] Λύζω, λύγος, vnde λυγηρὸς

Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·
Ἀλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
Στρωφᾶται, βραδίων δὲ Πανελλήνεσσι φαείνει.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται
Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρύα βησσήεντα
Φεύγουσιν· καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τοῦτο μέμηλεν,
Οἳ σκέπα μαιόμενοι πυκινὰς κευθμῶνας ἔχουσι,

Non enim illi Sol oſtendit pabulum vt inuadat:
Sed ſuper nigrorum hominum populumque et vrbem
Vertitur, tardius autem Graecis lucet.
Et tunc ſane cornutae beſtiae et non cornutae ſyluarum cultrices
Miſere dentibus ſtridentes per quercetum cliuoſum
Fugiunt; et paſſim omnibus id curae eſt,
Quae tecta inquirentes, denſas latebras habent,

526. οἱ] αὐτῷ. ἠέλιος] ἥλιος. δείκνυ] δείκνυσιν. νομὸν] τόπον νομῆς. 528. στρωφᾶται] στρέφεται. βραδίων] βραδέως. Πανέλλησι (sic)] ἥγεν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι. φαείνει] φαίνει. 529. κεραοὶ] κερασφόροι. νήκεροι] μὴ ἔχοντες κέρατα. ὑλι κοῖται] οἱ τὴν κοίτην ἐν τῇ ὕλῃ ἔχοντες. 530. λυγρὸν] χαλεπὸν] μυλιόωντες] τὰς ὀδόντας συγκρόοντες. δρία (sic) βησσήεντα] θάμνους τὰς ἐν ταῖς κοιλάσι τῶν ὀρῶν (sic). 531. μέμηλεν] διαφροντίδος (sic). 532. σκέπα] σκέπας· σκεπάσματα. μαιόμενοι] ζητοῦντες. πυκινὰς κευθμῶνας] πυκνὰς ἀποκρύψεις.

528. Στροφᾶται Trinc. Πανέλλησι Auguſt. 529. κερωοί τε καὶ Auguſt. ὑλι κοῖται (sic) idem cod. 530. δρία B. 60. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Iunt. 1. Steph. Moſchop. δρυία Iunt. 2.

γηρὸς λυγρὸς, λυγαλέος· καὶ ἐπενθέσει τοῦ ε λευγαλέος, alii a λοιγὸς declinant. *Guietus.*

526. Δείκνυ] Pro ἐδείκνυ a δείκνυμι. *Idem.*

527. Ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν] Qui intelligebat ſolis arcum diurnum, tempore brumae minorem apud Graecos, maiorem eſſe in Aethiopia, quam hic deſcribit, debuiſſet intelligere eſſe Antipodas. Attamen, admiſſo priore, poſterius, quamquam neceſſarium conſectarium, intelligere non potuerunt Veteres. *Clericus.*

530. Μυλιόωντες] Μυλιόω παρὰ τὰς μύλας ἤγαγον σιαγόνας, ὀδόντας. Deinde pro δρύα ſcribendum videtur δρία. Heſych. δρίον, ὕλη, ὄρος, δρυμός. *Guietus.*

532. Οἳ σκέπα] *Tectum* non tecta. τὸ σκέπα ſing. numero a σκεπαρὸν, σκέπαρ, σκέπα, vt a λιπαρὸν, λίπαρ, λίπα. τὸ σκέπον non placet. a σκέπαρ τροπῇ fit σκέπας. Heſych. σκέπη· ὑποδοχή. *Idem.*

Καὶ γλάφυ πετρῆεν· τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι,
Οὗ τ' ἐπὶ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ἶδας ὁρᾶται,
Τῷ ἴκελοι φοιτῶσιν ἀλευόμενοι νίφα λευκήν. 535
Καὶ τότε ἔσσασθαι ἕρυμα χροὸς, ὥς σε κελεύω,

Et antrum in petra: tunc vtique tripodi homini ſimiles,
Cuius et humeri fracti ſunt, et caput terram ſpectat,
Huic ſimiles incedunt vitantes niuem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, vt te iubeo,

533. γλάφυ] κοίλωμα. πετρῆεν] πέτρινον. τρίποδι] γέροντι βακτηρίαν ἔχοντι. 534. ἔτ'] ἔτινες. ἔαγε] ἐπικέκλασται. κάρη] κεφαλή. εἰς ἶδας] εἰς ἶδαφος. 535. τῷ] τούτῳ. ἴκελοι (sic)] ὅμοιοι. φοιτῶσιν] πορεύονται. ἀλευόμενοι] ἀποφεύγοντες. νίφα] νιφάδα. 536. ἔσσασθαι (sic)] θέλω ἐνδεδύσθαι. ἕρυμα] φύλαγμα. χροὸς] σώματος. ὡς] καθὰ. κελεύω] προστάττω.

534. νῶτ' Trinc. ἰδᾶται Ald. Trinc. 535. ἴκελοι Auguſt. 536. κέκ' ἔσσασθαι Auguſt. ἔσσασθαι Ald.

533. Καὶ γλάφυ] Γλάφυρον, γλάφυ, hoc eſt, σπήλαιον, ἄντρον. *Idem.*

Τρίποδι βροτῷ ἶσαι] Hoc eſt, ſeni. Reſpicit *Heſiodus* ad aenigma Sphingis, τί ἐϛι τὸ αὐτὸ δίπες, τρίπες, καὶ τετράπες; *quid ſit idem bipes, tripes et quadrupes?* Ὁ Οἰδίπες ἀπεφήνατο ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθέν. νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράπες εἶναι· αὐξήσαντα δὲ δίπες· γηράσαντα δὲ τρίπες, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν: *Oedipus declaravit hominem eſſe quod propoſitum erat, infantem enim quadrupedem eſſe, auctum vero bipedem, ſenem denique factum quadrupedem, ſcipione vtentem, propter infirmitatem.* Verba ſunt *Diodori*, e Libro IV. Bibliothecae. *Clericus.*

534. Ἐπὶ νῶτα ἔαγε] Ἐπὶ ἔαγε τιμῆσις. *Guietus.*

Ἔαγε] Incuruata, quaſi *fracta* eſſent. Debilia etiam *fracta* dicuntur, vt grauis annis miles dicitur *multo iam fractus membra labore*, *Horatio*, Lib. I. Sat. I, 5. *Clericus.*

535. Νίφα λευκὴν] Νιὼ νιφὸς, νίφα. *Guietus.*

536. Καὶ τότε ἔσσασθαι] An operae pretium erat eiusmodi praecepta verſibus claudere, quae cuiuis aniculae notiſſima ſunt? Ego quidem non puto. Sed mihi videntur ſenilem Poëtae aetatem redolere. *Clericus.*

537. Ma-

Χλαῖναν μὲν μαλακὴν, καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.
Τὴν περιέσσασθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι,
Μήδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν, ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα.
Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς ἴφι κταμένοιο

Laenam mollem, et talarem tunicam.
Stamine vero in pauco multum ſubteminis intexe.
Hanc circuminduito, ne tibi pili tremant,
Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
Circum vero pedes calceos bouis vi occiſi

537. χλαῖναν] χλαμύδα. τερμιόεντα] ποδήρη. 538. παύρῳ] ὀλίγῳ. κρόκα] κρόκην· ὑφάδιον. μηρύσασθαι] ὑφαίνειν. 539. τὴν] ταύτην. περιέσσασθαι (ſic)] ἐνδύσασθαι. ἀτρεμέωσι] μὴ τρέμωσι. 540. ἀειρόμεναι] ἐπαιρόμεναι. 541. πέδιλα] ὑποδήματα. ἴφι] ἰσχυρῶς. κταμένοιο] κταμένου· φονευθέντος.

537. Pro μὲν eſt τε in Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 539. περιέσσασθαι Auguſt. 540. μὴ δ' Auguſt.

537. Μαλακὴν] Δασεῖαν, οὖλην. *Guietus.*

538. Στήμονι δ' ἐν παύρῳ] Κροκὺς eſt *floccus*, κρόκη, aut κρόξ *ſubtemen*. Ideo veſtes, quae ad hyemem et frigus parantur, raro ſtamine, denſo ſubtemine texi iubet *Heſiodus*: Κροκύδες enim ἐν τῇ κρόκῃ, non in ſtamine. Ideo duriùs et retortiore filo ſtamen, molliore et magis laxo ſubtemen. Nam in ſolo ſubtemine mollities illa lanuginoſa, quae panno ſupereminet, et quam pectit ac polit ſpina fullonis. Inſignite factus ad hoc probandum locus *Platonis*, qui vulgo male exponitur ab Eruditis et non recte legitur. Eſt in Politico: ὅσα δὲ γ' αὖ τῇ γνάψεως ὁλκῇ ἐμμέτρως τὴν μαλακότητα ἴσχει, ταῦτα ἄρα κρόκην μὲν νηθέντα, τὴν δὲ ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εἶναι τέχνην κροκονητικήν: *Quaecumque ſpinae fulloniae tractui accommodatam habent molliciem, ea eſſe ſubtemen cum neta ſunt, artem vero iis praefectam artem nendi ſubtemen.* Haec aliaque huc ſpectantia habet *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinian. p. 277. *Clericus.*

Πολλὴν κρόκα] Hoc eſt, κρόκην. Suid. in κρόκη, tramam quae ſtamine mollior. Μηρύσασθαι, hoc eſt, πυκνῶν, συγκλεῖσαι. Heſych. ſubintellige autem, ἐν τῷ ὑφαίνειν τὴν χλαῖναν. *Guietus.*

541. Ἴφι κταμένοιο] Οὐκ αὐτομάτως ἀποθανόντος, non ſponte naturae mortui, ſed ferro necati. *Guietus.*

542. Πί-

Ἄρμενα δήσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσας.
Πρωτογόνων δ' ἐρίφων, ὁπόταν κρύος ὥριον ἔλθῃ,
Δέρματα συῤῥάπτειν νεύρῳ βοὸς, ὄφρ' ἐπὶ ὤμῳ

Aptos ligato, pedulibus intus condensans.
Primogenitorum vero hoedorum, cum frigus tempestiuum venerit,
Pelles consuito neruo bouis, vt super humeros

542. ἄρμενα] ἁρμόδια. δήσασθαι] περιδήσασθαι. πίλοις] κεντύκλοις. ἔντοσθεν (sic)] ἐντὸς. πυκάσας] ἀσφαλίσας. 543. κρύος ὥριον] ψύχρα ἔγκαιρος.

542. ἔντοσθεν August. Ald. Iunt. 1. 2. πυκάσσας Acad. 543. ὁπότε B. 60. Coisl. August. ὁπότ' ἂν Trinc. Προτογόνων Iunt. 1. 2. ἔλθοι Ald. Iunt. 1. 2. 544. ἐπὶ νώτῳ codd. Rob. omnes, August. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinsius. In ed. Krebs. est ὤμῳ.

542. Πίλοις] Coactilibus, et propterea vdones illi a Iurisconsultis ἐμπίλια dicuntur, quae aliter pedulia in Regula Sancti Benedicti. Erant etiam pilia ex coactilibus et ex detritis vestimentis. Stat. IV. Sylv. in Risu Saturnalitio v. 24. *Caesis pilia suta de lacernis.* et saepe apud Martialem. *Scaliger.*

Πίλοις δ' ἔντοσθε πυκάσας] Etymologicum magnum: Πῖλος, τὸ ἐξ ἐρίων εἰργασμένον, πρὸς τὸ κοιμᾶσθαι ἐπιτήδειον· ὃν ἡμεῖς πιλωτὸν φαμὲν: *quod ex lanis elaboratur ad cubandum paratum, quem nos pilotum vocamus.* Tum affertur locus *Homeri* et v. 545. *Hesiodi*, ac tandem hic 542. versiculus illustratur: Σημαίνει δὲ ἀρτάρια, παννία, ὡς παρὰ τῷ αὐτῷ, πέδιλα, καὶ ἐξῆς. πίλοις ἔντοσθε πυκάσας. Γίνεται παρὰ τὸ πιέζω, οἱονεὶ πιελός τις ὤν, καὶ κατὰ κρᾶσιν πῖλος. Quae verba multis interpretatur *Claud. Salmasius* in *Lampridii* Alexandrum Seuerum, pag. 521. ed. Parisinae, vbi ostendit πίλας esse *vdones*, hoc est, laneos calceos ex lana coacta factos; qui intra calceum quidem habebantur, vt hic, verum et ipsi vicem calceamenti praestabant, domi et intra cubiculum. *Calceones* eos hodie vocamus. *Clericus.*

Πυκάσας] An? πυκάσσας. *Guietus.*

543. Πρωτογόνων] Siue, vt habent Graeci Interpretes, praestantissimi sint foetus ii, quos pecudes primos in flore aetatis pariunt; siue, singulari idiomate Linguae Boeotiae, *primogenitae* dicerentur pecudes in suo genere eximiae, quemadmodum apud Hebraeos בכורים *bchorim*, vt Hebraei Lexicographi docebunt. *Clericus.*

544. Νεύρῳ βοὸς] Secundum morem antiquum neruis consuendi pelles. Sic hodie Canadiui faciunt. *Guietus.*

545. Ὑετὸς

Ὑετῷ ἀμφιβάλῃ ἀλεήν. κεφαλῇφι δ' ὕπερθεν
Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' ἄατα μὴ καταδεύῃ·
Ψυχρὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεσόντος·
Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἀερτᾶ ἀστερόεντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέτατα μακάρων ἐπὶ ἔργοις·

Contra pluuiam iniicias munimentum. ſupra caput vero
Pileum habeto elaboratum, ne aures humeſiant:
Frigida enim aurora eſt, Borea cadente:
Matutinus vero ſuper terram a coelo ſtellifero
Aër foecundus extenditur beatorum ſupra opera:

545. ἀμφιβάλῃ] περιβάλῃ. ἀλεὴν] καταφυγὴν. κεφαλῇφι] κεφαλῇς. ὕπερθεν] ἐπάνω. 546. ἀσκητὸν] κατεσκευασμένον. ἄατα] ὠτία. καταδεύῃ] βρέχῃ. 547. πέλεται] ὑπάρχει. βορέαο] βορέου. 548. ἠῶος] πρωϊνὸς. ἀστερόεντος] ἀστέρας ἔχοντος. 549. πυροφόρος] θρεπτικὸς· ζωογόνος τῶν καρπῶν. τέτατα] ἐξήπλωται.

545. Gloſſ. Mſ. Palat. apud Gui. et Schreuel. τῷ ὄμβρῳ περιθῇς ἀλεωρήν. 546. πῦλον Acad. 549. In Cler. edit. legebatur, πυρφόρος ἐντέτατα. Rob. edidit, πυροφόρος τέτατα, vt etiam eſt in Ald. ed. et caet.

545. Ὑετῷ ἀμφιβάλῃ ἀλεήν] Hoc eſt, τῷ ὄμβρῳ περιθῇς ἀλεωρήν, e Cod. vet. Palat. *Idem.*

546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Homer. καὶ ἀσκήσασα χιτῶνα, hoc eſt, κατασκευασθέντα. Gallice *vn feutre bien foulé.* Ἀσκητὸν autem dixit vt differat a ſupradictis πίλοις ἔντοσθε πυκάσας, hoc eſt, pilis leuius elaboratis. καταδεύῃ vero eſt madefacias ſecunda perſona, non *humeſiant.* Idem.

Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Graecis, vt habet *Salmaſius* ad *Capitolini* Pertinacem, πῖλος et pedum et capitis dicitur, quod hoc loco *Heſiodi* probat. Diminutiuum eius eſt πίλιον, vnde *pileum* Latinis. Apud Latinos *cudo* vtrumque ſignificabat, et galerum, vel pileum, et pedule; nam *cudo* eſt πῖλος a *cudendo*. *Cudere* autem eſt ferire et tundere. Alia, apud eumdem, vide. *Clericus.*

549. Ἀὴρ πυροφόρος] Voce *aer* intelligenda tenuis illa nebula, quae, vna cum rore, e coelo in terras decidit, non excluſo tamen rore craſſiore. Saepe *aer*, apud *Heſiodum*, nebulam ſignificat, vt v. 255. Vide et ſequentes verſus, vbi hic aër ex humore euectus dicitur et ventos creare; vnde manifeſto liquet vaporem intelligi. Hinc mihi fit credibile emendandum hunc locum *Heſychii*: Ἀήρης, καῦμα, ὀμίχλη, hoc modo: Ἀὴρ, πνεῦμα, ὀμίχλη, *ventus, nebula*; ita

Ὅς τε ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἀπὸ αἰναόντων,
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
Ἄλλοτε μὲν θ' ὗει ποτὶ ἕσπερον, ἄλλοτ' ἄησι,
Πυκνὰ Θρηϊκίῳ βορέῃ νέφεα κλονέοντος.
Τὸν φθάμενος, ἔργον τελέσας, οἶκόν δε νέεσθαι,
Μήποτε σ' ἠερανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ,
Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατά θ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλεύασθαι· μεὶς γὰρ χαλεπώτατος ὅτος

Qui hauſtus e fluminibus perennibus,
Alte ſupra terram leuatus venti procella,
Interdum quidem pluit ad veſperam, interdum flat,
Denſas Thracio Borea nubes excitante.
Hunc anteuertens, opere perfecto, domum redi,
Ne quando te caelitus tenebroſa nubes opprimat,
Corpuſque madefaciat, veſteſque humectet.
Sed euitato: menſis enim grauiſſimus hic

550. ἀρυσσάμενος] ἀρύσας. αἰὲν ναόντων (ſic)] τρεχόντων. 551. ἀρθεὶς] ὑψωθεὶς. θυέλλῃ] συρροφῇ. 552. ὗει] βρέχει. ποτὶ] πρὸς. ἕσπερον] ἑσπέραν. ἄησιν (ſic)] πνέει. 553. κλονέοντος] κινοῦντος. 554. τὸν] τοῦτον. φθάμενος] φθάσας. τελέσας] πληρώσας. οἶκόν δε] εἰς τὸν οἶκον. νέεσθαι] πορεύεσθαι. 555. ἠερανόθεν] ἐξ οὐρανοῦ. σκοτόεν] σκοτεινὸν. ἀμφικαλύψῃ] περιεκπέσῃ. 556. χρῶτα] σῶμα. μυδαλέον] κάθυγρον. θείῃ] ποιήσῃ. εἵματα] ἱμάτια. δεύσῃ] ὑγρὰ ποιήσῃ. 557. ὑπαλεύεσθαι (ſic)] φεύγειν. μεὶς] ὁ μὴν.

550. ἀρυσάμενος Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. αἰὲν ναόντων Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 551. γαῖαν Auguſt. 552. ἄησιν Auguſt. Acad. 556. τε deeſt in cod. Auguſt. κατὰ Trinc. Steph. Heinſ. et Clet. caeterae κατὰ vt etiam Rob. edidit. ἵματα Acad. ſed corr. εἵμ. δεύῃ Auguſt. 557. ὑπαλεύεσθαι Auguſt.

ita vt *Heſychius* ad hunc *Heſiodi* locum reſpexerit. *Clericus.*

Μακάρων ἐπ' ἔργοις] Hoc eſt, felicium agricolarum, divitum; qui, ſcilicet, agriculturae peritia et indefeſſo labore ditati ſunt. *Guietus.*

550. Ἀεναόντων] Scribendum videtur αἰεναόντων. Quidam codd. αἰὲν ἀέντων. quam lectionem ſequitur Tzetzes. ex ea, quamuis ſequiore, noſtra confirmatur. *Guietus.*

551. Ἀρθεὶς] Ἀὴρ, ſcilicet, in ſpiritum reſolutus. *Idem.*

557. Χαλεπώτατος ὅτος] Λιγαιὼν, ſcilicet. *Idem.*

558. Χα-

Χειμέριος, χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
Τῆμος θῶμισυ βοῦς, ἐπὶ δ' ἀνέρι καὶ πλέον εἴη
Ἀρμαλιῆς· μακραὶ γὰρ ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί. 560
[Ταῦτα φυλασσόμενος, τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
Ἴσᾶσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις

Hibernus, grauis quibus, grauisque hominibus.
Tunc medium bobus, homini vero amplius adsit
Alimoniae: longae enim noctes succurrunt illis.
[Haec obseruans, totum in annum
Aequato noctesque et dies, donec rursum

558. χαλεπὸς] βαρὺς. 559. τῆμος] τότε. θ' ὥμισυ] τὸ ἥμισυ. 560. ἀρμαλιῆς] τροφῆς. ἐπίῤῥοθοι] βοηθοὶ. εὐφρόναι] νύκτες. 561. ἐνιαυτὸν] χρόνον. 562. ἤματα] ἡμέρας. εἰσόκεν] ἕως. αὖθις] πάλιν.

559. θ' ὥμισυ Iunt. 1. 2. In ed. Krebs. est θ' ἥμισυ; caett. θὤμισυ. βοῦς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. βοῦν ἐπ' ἀνέρι δὲ B. 699. R. S. August. Acad. Senat. τὸ πλέον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 560. εἰσὶν August. Acad. Senat. 562. Post ἤματα in cod. August. additur πάντα. αὖτις Iunt. 1. 2.

558. Χαλεπὸς προβάτοις] Oblitus iam videtur Hesiodus eorum, quae supra v. 516. dixerat, — Πώεα δ' ἔτι, Οὔνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, ἃ διάησιν Ἰὰς ἀνέμοιο βορέαο. Sed optimis poetis nonnunquam fas est obrepere somnum. *Robins.*

559. Τῆμος θ' ὥμισυ] Τὸ ἥμισυ, hoc est, dimidia pars cibi ordinarii bobus detur, διὰ τὴν ἀεργίαν, homini vero plus dimidia, vt puta dodrans ex asse, hoc est, tres quartae partes cibi ordinarii. hyeme ventres sunt calidiores. ἐπὶ πλέον εἴη, pro ἐπειή. τμῆσις. *Guietus.*

560. Ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί] Hoc est, βοηθοὶ, adiutrices sunt longae noctes bubus. ῥόθος, hoc est, fluctus, ἐπίῤῥοθος fluctu impellens, fluctu adiuuans. a nauibus Metaphora, quae fluctu impelluntur et adiuuantur in cursu. *Idem.*

561. Τετελεσμένον] Haec declarant manifesto annum desinere statim a frigoribus. ergo ver erat initium anni in signo tauri. Virgil. I. Georg. v. 222: *Candidus auratis aperit cum cornibus annum.* Annus incipiebat a matutino ortu Pleïadis. *Scaliger.*

562. Ἴσᾶσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα] Hoc est, cibos praebe ad mensuram laboris diurni et quietis nocturnae, ita vt per totum annum dies et noctes aequentur; hoc est,

labori-

Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.]
Εὖ τ' ἂν δ' ἑξήκοντα, μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ὄμβρια, δὴ ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκρονυχίος.

Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.]
Quum autem sexaginta, post conuersionem Solis,
Hibernos exegerit Iupiter dies, tunc sane stella
Arcturus relinquens sacrum fluctum Oceani,
Primus totus apparens exoritur vespertinus.

563. ἐνείκῃ] ἐνέγκῃ· δῷ. 564. εὖτ'] ὁπηνίκα. 565. χειμέρι' -- ὄμβρια] χειμερινὰς ἡμέρας. 566. προλιπὼν] καταλιπὼν· ἀφεὶς. ῥόον] ῥεῦμα. 567. παμφαίνων] λάμπων. ἐπιτέλλεται] λάμπει. ἀκρονυχίος] κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτός.

563. σύμμικτον καρπὸν Acad.

labori dierum alimenta debita, quieti noctium respondeant. χρὴ διόλου τὸ ἔτος βλέπειν εἰς τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας, καὶ πρὸς ταύτας ἰσοῦν τὰ ἔργα καὶ τὴν τροφήν. obscurus et implicitus locus. *Guietus.*

566. Ἀρκτοῦρος] Temporibus Hesiodi bruma erat circa 7. aut 8. Ianuarii, ergo circa decimam Martii dicit oriri Arcturum. Hoc autem accidit circa initia Olympiadum, quo tempore sine dubio fuit *Hesiodus.* Sunt autem 2370. anni a prima Olympiade, incepitque hoc proximo solstitio praeterito 1594. bis millesimus trecentesimus et septuagesimus annus. *Scaliger.* Incidebat bruma in 30. Decembris, tempore *Hesiodi*, ex calculo Petauiano, Var. Diss. Lib. VII. c. 5. *Clericus.*

Ἀρκτοῦρος καὶ τὰ ἑξῆς] *Plinius* de saeculo Iuliano Lib. XVIII, c. 26. *A Fauonio in Aequinoctium vernum Caesari significat XIV. Calendas Martii triduum varie, et VIII. Calendas hirundinis visu, et postero die Arcturi exortu vespertino.* Columella Lib. IX. c. 2. *IX. Calendas Martias Arcturus prima nocte oritur.* At in Petauiano laterculo acronychus exortus arcturi fit in piscium gradu 14. qui in Calendario Martii V. conuenit. Sed ortus vespertinus verus, quem tabula praebet, posterior est apparenti. Haec et alia *D. Petauius* Lib. II. c. 8. Var. Differt. *Clericus.*

567. Ἀκρονυχίος] In summo crepusculo, vespere, κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτὸς ἤγουν τῆς ἑσπέρας. *Guietus.*

Ἀκρο-

Τόνδε μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν
Ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσαμένοιο.
Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν. ὡς γὰρ ἄμεινον. 570
Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἀν. φυτὰ βαίνῃ,

Post hunc mane lugens Pandionis venit hirundo
In lucem hominibus, vere nuper coepto.
Hanc praeuertens vites incidito: sic enim melius.
At cum domiporta (cochlea) e terra plantas adscenderit,

568. ὀρθογόη (sic)] ἡ κατὰ τὸν ὄρθρον γοῶσα. Πανδιονὶς] ἡ θυγάτηρ τοῦ Πανδίονος. ὦρτο] ἐξηγέρθη. 569. φάος] φῶς. νέον] νεωστί. 570. τὴν] ταύτην. φθάμενος] προφθάσας. οἴνας] ἀμπέλους. περιταμνέμεν (sic)] τέμνειν. ὡς] ὅτως. ἄμεινον] κρεῖττον. 571. φερέοικος] κοχλίας. ἀν'] ἀνὰ.

568. ὀρθογόη Augusti. Acad. Iunt. 1. 2. 570. περιτεμνέμεν Augusti. 571. ὁπόταν Augusti. Ald. Trinc. ἄνφυτα Ald. Trinc. ἀνφυτὰ Steph. ἀμφυτὰ Iunt. 1. 2. Steph. marg. βαίνει Augusti.

Ἀκρονυέφαιος] Idem est quod dicitur ἀκρόνυχος, nam ἄκρον νυέφας idem est ac ἄκρη νὺξ, seu *primordium noctis*. Intelligendus, vt videtur, de ortu apparente. Ortus autem, vt hoc in gratiam tironum addatur, vespertinus verus est, cum occidente sole, stella oritur ex aduerso, neque tamen, propter solis aut lucis vespertinae fulgorem, adspectabilis est. Ortus vero vespertinus apparens, quando sol longiuscule ab horizontali diametro progressus est, adeo vt post eius occasum emergens ab oriente stella conspicua sit. *Clericus.*

568. Ὀρθρογόη] Quia summo mane solent hirundines canere. Alii tamen legunt ὄρθογόη, vt *Hesychius* et auctor Etymologici magni, cuius haec sunt verba: Ὀρθογόη, ἡ μεγάλως θρηνοῦσα· ἢ ὑπὸ τὸν ὄρθον ἠχοῦσα. Ἡσίοδος. πρὶν ὄρθαι — διεγέρθαι, ἀπὸ τοῦ ὠρθαι ἀπαρεμφάτου, καὶ διασολῇ ὄρθαι. Sic Ὀρθογόη esset *excitans luctum*. Prior tamen lectio magis placet. De luctu hirundinis vide quae ex Poëtis collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. 2. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

Ὄρθρ. Πανδ.] Horat. l. 1. epist. 7. — *Te, dulcis amice, reuiset Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.* Rob.

570. Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν] *Columella* Lib. IX. c. 1. postquam VII. Cal. Martias conspici dixit hirundinem, paullo post, *a Calendis Martiis*, inquit, *eximia est vitium putatio, vsque in decimum Calendarum Aprilium, si tamen se gemmae nondum moueant.* Clericus.

571. Φερέοικος] Ὁ κοχλίας. *Guietus.*

Πληϊάδας Φεύγων, τότε δὴ σκάφος ἐκέτι οἰνέων·
Ἀλλ' ἄρπας τε χαρασσέμεναι, καὶ δμῶας ἐγείρειν.
Φεύγειν δὲ σκιερὸς θώκους, καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον,
Ὥρῃ ἐν ἀμητῷ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφῃ. 575

Pleiades fugiens, tunc non amplius fodiendae vites:
Sed falcesque acuito, seruosque excitato.
Fugito vero vmbrosas sedes, et matutinum somnum,
Tempore messis, quando Sol corpus attenuat,

572. οἰνέων] ἀμπελῶν (sic). 573. ἅρπας] δρεπάνας. χαρασσέμεναι] χαράσσειν. δμῶας] δόλους. ἐγείρειν] παρακινεῖν. 574. θώκους] καθέδρας. ἐπ' ἠῶ] κατὰ τὸν ὄρθρον. 575. ὥρῃ] ὥρᾳ· καιρῷ. ἀμητῷ] τῷ θέρει. χρόα] σῶμα. κάρφει (sic)] ξηραίνει.

573. χαρασσέμεναι Iunt. I. 2. χαρασσέμειν Acad. 574. κοίτην August. 575. κάρφει B. 60. 731. Coisl. August. Acad.

Φερέοικος] *Athenaeus* Lib. II. p. 63. Ἡσίοδος τὸν κοχλίαν Φερέοικον καλεῖ, καὶ Ἀναξίλας δέ,

Ἀπιστότερος εἶ τῶν κοχλίων πολλῷ πάνυ,
Οἱ περιφέρεσ' ὑπ' ἀπιστίας τὰς οἰκίας:

Hesiodus Cochleam vocat domiportam, *Anaxilaus vero*: Cochleis tu es multo diffidentior, quae prae diffidentia circumferunt domos. *Cicero* de Divin. Lib. II. c. 64. *Quid me igitur mones? vt si quis medicus aegroto imperet vt sumat Terrigenam herbigradam, domiportam, sanguine cassam, potius quam hominum more cochleam dicere.* Quod cum ita sit, miror cur interpretes Latini *testudinem* hactenus essent interpretati, praesertim cum testudines in arbores non repant; quod iam obseruarat ante nos *Sam. Bocharius* Hierozoic. Part. 2. Lib. IV. c. 30. *Clericus.*

572. Πληϊάδας Φεύγων] Τὴν ἐπιτολὴν τῶν Πλειάδων, τὸ ναῦμα τὸ γινόμενον κατὰ τὴν τῶν Πλειάδων ἐπιτολήν. Post σκάφος ἐκέτι οἰνέων, subintellige ἐςὶ. Hoc versu fossio significatur vt praecedente v. 570. putatio vitium. *Guietus.*

Πληϊάδας Φεύγων] Pluuias, nempe, nimias; propter quas, humo relicta cochleae plantas conscendunt. *Clericus.*

573. Ἅρπας τε χαρασσέμεναι] Superius v. 387. χαρασσαμένοιο σιδήρου. vbi σιδήρου de falce ad metendum intelligendum est, ait autem eo loco Pleiades initio messis apparere. *Scaliger.*

Ἅρπας χαρασσέμεναι] Falce incidere. Supra χαρασσομένοιο σιδήρου. *Guietus.*

575. Ὥρῃ ἐν ἀμητῷ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφῃ] Hic versus

Τημῦτος σπεύδειν, καὶ οἴκαδε καρπὸν ἀγείρειν,
Ὄρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴη.
Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.

Tunc feſtina, et domum fruges congere,
Diluculo ſurgens, vt tibi ſufficiens ſit.
Aurora enim operis tertiam ſortitur partem.

576. τημῦτος] τότε. οἴκαδε] εἰς τὸν οἶκον. ἀγείρειν] συνάγειν. 577. ἄρκιος] ἱκανὸς. 578. ἠὼς] ἡμέρα· ὄρθρος. ἀπομείρεται] λαμβάνει. αἶσαν] μοῖραν.

576. ἀγείρειν Trinc.

verſus ſic legendus et diſtinguendus: Ὥρη ἐν ἀμήτῳ. Ὅτε δ' ἠέλιος χρόα κάρφει. *Idem.*

576. Τημῦτος σπεύδειν] *Columella* Lib. II. c. 21. *Cum matura fuerit ſeges, antequam torreatur vaporibus aeſtiui ſideris, qui ſunt vaſtiſſimi per ortum caniculae, celeriter demetatur. Nam diſpendioſa eſt cunctatio, primum quod auibus praedam, ceteriſque animalibus praebet, deinde quod grana et ipſae ſpicae culmis arentibus et ariſtis celeriter decidunt. Si vero procellae ventorum aut turbines inceſſerint, maior pars ad terram defluit. Propter quae recraſtinari non debet, ſed aequaliter flauentibus iam ſatis, antequam ex toto grana indureſcant, cum rubicundum colorem traxerunt, meſſis faciendae eſt, vt potius in area et in acervo, quam in agro, grandeſcant frumenta.* Clericus.

578. Ἠὼς γάρ] Hoc eſt, horae matutinae, quae ab aurora incipiunt. *Clericus.*

Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο τρίτην] Τῷ ἔργῳ. *Guietus.*

Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο] Ad hunc locum notauit Plutarchus, Homerum epitheta pulchritudinem et delectationem exhibentia Aurorae attribuiſſe, nempe κροκόπεπλον, et ῥοδοδάκτυλον; eam vero Heſiodum per vtilitatem ſuam melius deſcripſiſſe. Τὸν μὲν ἂν Ὁμηρόν φησιν ὁ Πλούταρχος ἐπιθέτοις εἰς τέρψιν εὐδοκιμοῦσι τὴν ἡμέραν κοσμῆσαι, κροκόπεπλον αὐτὴν λέγοντα καὶ ῥοδοδάκτυλον. τὸν δὲ Ἡσίοδον μειζόνως ἀπὸ τῶν ἔργων ἐφ' ἃ δὴ προϊοῦσα κινεῖ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκλύσεως εἰς τὴν ἔναργον μεθίησι ζωήν. Procl. Notari tamen debet, nullam exinde laudem ad Heſiodum accedere vel detrahi ab Homero: quoniam ille Aurorae vtilitatem data opera deſcripſit, hic vero obiter tantum Aurorae meminit. In aliis locis, vbi leuis tantum incidit Aurorae mentio, iiſdem epithetis, quibus

Ἠώς τοι προφέρει μὲν ὁδῶ, προφέρει δὲ καὶ ἔργῳ·
Ἠὼς ἥτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθῳ
Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δ' ἐπὶ ζυγὰ βυσὶ τίθησιν.
Ἥμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχέτα τέττιξ

Aurora magis promouet quidem viam, magisque promouet laborem:
Aurora quae apparens multos ingredi fecit viam
Hòmines, multis vero iuga bobus imponit.
Quum vero scolymusque floret, et canora cicada

580. πολέας] πολλὰς. ἐπέβησε] ἐποίησε. κελεύθῳ] ὁδῷ. 582. ἥμος] ὅτε. σκόλιμος (sic)] εἶδος βοτάνης. ἠχέτα] ὁ μουσικὸς.

580. ἐπέβησε Trinc. 581. πολλοῖς Iunt. 1. 2. Steph. Com. 582. σκόλιμος Auguſt.

Homerus, vtitur Heſiodus. Sic v. 610. Ἀρκτῶρον δ' ἐσιδὴ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς. Rob.

579. Προφέρει μὲν ὁδοῦ] Hoc eſt, ſuperat viam, hoc eſt, peragit. Virgil. *nec ſaltu ſuperare viam* ſit τὸ προφέρειν. Hìc idem τῷ ὑπερφέρειν notari videtur. Φαγεῖν ἄρτῳ, πιεῖν οἴνῳ. ἀττικά. *Guietus.*

Ἠὼς τοι προφέρει] Non dubium eſt quin huc reſpexerit Ariſtarchus, cum in illo Theogoniae loco, Καλλιόπη, ἣ μὲν προφερεσάτη ἐσὶν ἁπασέων, exponit, προφερέσατον πρεσβύτατον. Vetus Gloſſa ad Theogoniam. Ἀρίσαρχος τὸ προφερέσατον, ἀντὶ τοῦ πρεσβύτατον ἤκουσεν· ὥσε ἄδηλον, πότερον τῇ τιμῇ, ἢ τῷ χρόνῳ προφερεσάτην· οἱ δὲ ἐντιμοτάτην. Euſtathius: τὸ δὲ προφέρουσι πρωτότυπόν ἐσι τῆς προφορᾶς, ἀφ' ἧς παρὰ τοῖς ὕσερον προφορικὸς παρῆκται λόγος. ὅτε δὲ προφέρειν καὶ τὸ νικᾶν λέγεται, ὅθεν καὶ ὁ προφερέσερος, δῆλόν ἐσι. Ἡσίοδος δὲ ἐν τῷ, προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργῳ, ἑτεροῖόν τι σημαινόμενον τοῦ προφέρει ὑποκρέεται, καὶ ἐκ αὐτοσχεδίου λαμβάνει ἀντὶ τοῦ ὑπερφέρει, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ προάγει, προκόπτειν ποιεῖ, προκινεῖ, προβιβάζει. *Heinſius.*

582. Σκόλυμος] *Artichaut ſauvage*, aliter *chardonette*. Κινύρα *artichaut cultiue*. Κάκτος *carde*. De Scolymo vide Dioſcorid. lib. III. 16. de cacto vide Athenaeum. *Scaliger.*

Σκόλυμος] Grauiter errant, vt putat *Claud. Salmaſius* ad Solinum p. 161. huius aetatis eruditi ferme omnes herbarii, qui σκόλυμον Graecorum perſuadere nobis volunt fuiſſe, quem Latini proprie *Cardum* vocabant, nos *Articaclum*.

Hanc

Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδήν

Arbori insidens dulcem fundit cantum

583. δενδρέῳ] δένδρῳ. ἐφεζόμενος] καθεζόμενος. λιγυρὴν] γλυκεῖαν. ἐπιχεύετ' (sic)] ἐπιχέει. ἀοιδὴν] ᾠδὴν.

583. ἐπιχεύετ' Auguſt. Acad.

Hanc ſaltem differentiam agnoſcunt, quod σκόλυμος agreſtis ſit, *Carduus* ſatiuus. Ego genere diſtingui cenſeo. Σκόλυμος vox Graeca eſt, quae nomen in Latio non habet; ideo *Scolymus* Latine ſua voce vocandus eſt, non *Carduus*, vt faciunt vulgo apud *Theophraſtum* et *Dioſcoridem*. Graeci omnes, non ſolum *Paulus* et *Aetius*, verum etiam *Dioſcorides* ipſe Κινάραν et Σκόλυμον ſeparant. Atqui certum eſt κινάραν Graecis dici, quem Latini vocant *Carduum*, Siculi Κάκτον. *Scolymus* Graeciae notiſſimus, vnde illud *Heſiodi* et ex eo Ariſtotelis ἐπὶ σκολύμῳ. Hoc florente, mulieres libidinis auidiſſimae. *Scolymum* in cibos Oriens et Graecia receperat. *Plinius* Lib. XXII. c. 22. *Scolymum quoque in cibos recipit Oriens et alio nomine Limoniam appellauit. Frutex eſt numquam cubitali altior, criſtiſque foliorum ac radice nigra, ſed dulci. Eratoſtheni quoque laudata in pauperis coena.* Edulis eſt potiſſimum radix, ſed et herba adhuc tenella. Qua de re, pluribus vir ſummus, quem vide. *Clericus.*

Ἧμος δὲ σκόλυμος] Ephemeris *Heſiodi* aeſtatem definit ἐπὶ σκολύμῳ. Multi viri docti diſputarunt, quid ſibi velit Philoſophus in Problematis, cum hoc modo hunc verſum adducit: Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἧττον δύνανται ἀφροδισιάζειν· αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμῳ, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρόταται δέ τε ἄνδρες. Quo loco quidam, inter quos fuit vir ſummus Camerarius, κολεμῳ legerunt: alii κολύβῳ· κόλυβος enim, dicunt, ἔπαυλις exponitur ab Heſychio. Sed mirum viris doctis in re tam leui aquam haeſiſſe, praeſertim qui βραχυλογίαν Ariſtotelicam cognitam haberent. *Heſiodus* aeſtatem conſtituit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ τέττιγος: ita loquuntur eleganter οἱ χαρίεντες, id eſt, *tempore cardui et cicadae*, vel, *dum carduus et cicada eſt.* Hoc ſecutus Ariſtoteles, dixit *Heſiodum* ſalacitatem mulierum, virorum vero impotentiam conſtituere ἐπὶ σκολύμῳ. Non vacabat Ariſtoteli aliud agenti citare verſus illos, Ἧμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, et quae ſequuntur, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες. Propterea eleganti ratione

Πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὥρῃ,
Τῆμος πιόταταί τ' αἶγες, καὶ οἶνος ἄριστος,
Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες
Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄζει
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ τότ' ἤδη
Εἴη πετραίη τε σκιὴ, καὶ βύβλινος οἶνος,
πεζη τε σκιερη,
Frequenter ſub alis, aeſtatis laborioſo tempore,
Tunc pingueſque caprae, et vinum optimum,
Salaciſſimae vero mulieres, et viri imbecilliſſimi
Sunt, quoniam caput et genua ſol ſiccat,
Siccum vero corpus ob aeſtum. Sed tunc iam
Sit in antro vmbra, et Byblinum vinum,

584. πυκνὸν] πυκνῶς. θέρεος] θέρους. καματώδεος] καματώδους. ὥρῃ] ὥρᾳ. 585. τῆμος] τότε. πιόταται] λιπαρώταται. 586. μαχλόταται] θερμότατοι ἐπὶ συνουσίαν δρῶσαι. ἀφαυρότατοι] ἀσθενέστατοι. 587. Σείριος] ἥλιος. ἄζει] ξηραίνει. 588. αὐαλέος – χρὼς] κατέξηρον τὸ σῶμα. 589. εἴη] ἔστω. βύβλινος (ſic)] ἐκ Βύβλου πόλεως.

584. καματώδεος Acad. ὥρης Acad. Senat. 586. δέ τοι Iunt. 1. 2. 588. Αὐαλέως Trinc. ἀλλὰ καὶ Acad. 589. βίβλινος B. 60. 731. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ne dixit, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμου, *ſicut Poeta Heſiodus dicit de tempore quo viret carduus.* Quod hinc deſumſit Alcaeus, cum dixit: Ἀνθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος· νῦν δὲ μιαρώταται γυναῖκες. Diximus *Heſiodum*, in libris Ἔργων, etiam ἐφημερίδα complexum eſſe. Oſtendit itaque hic, poſtquam ver abſoluit, quid agendum ſit ἐπὶ σκολύμου καὶ τέττιγος. *Heinſius.*

Ἤχέτα τέττιξ] Alcaei verſus citantur a Proclo, quibus hunc Heſiodi locum poeta ille imitatus eſt. Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ. τὸ γὰρ ἄζρον περιτέλλεται. ἀ δ' ὥρα χαλεπά. ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀχέτα τέττιξ, ἀνθεῖ δὲ καὶ σκέλυμος. νῦν δὲ καὶ μιαρώταται γυναῖκες. λεπτοὶ δέ τοι ἄνδρες· ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γόνατα Σείριος ἄζει. Hanc etiam anni tempeſtatem eodem modo deſcripſit Ariſtophanes Εἰρ. 1159. Ἡνίκ' ἂν ἀχέτας Ἀδὴ τὸν ἡδὺν νόμον, Διασκοπῶν, ἥδομαι, Τὰς Λημνίας ἀμπέλους, Εἰ πεπαίνουσιν ἤδη. *Rob.*

584. Ὑπὸ πτερύγων] Ab alis, διὰ τῶν πτερύγων vid. Moſchop. *Guietus.*

589. Πετραίη τε σκιὴ] Qua nulla maior ac frigidior. Similis imago obuerſabatur animo Prophetae Eſaiae, cum ſcribebat Cap. XXXII, 2. de re-

re exoptatiſſima: *Erit inſtar riuorum aquae in ſicco loco, atque inſtar vmbrae ingentis petrae, in ſiticuloſa terra.* Clericus.

Βύβλινος οἶνος] Byblinum vinum, cuius meminit Feſtus et Theocritus, eſt vinum cuius vitis delata erat ex vrbe Syriae Byblo, vt Romae Nitiobrix, de Bordeaux. *Scaliger.*

Βύβλινος οἶνος] Huc transferemus integram adnotationem *Lucae Holſtenii* ad vocem Βιβλίνη, quam *Stephanus* Byzantius docet fuiſſe nomen regionis Thraciae, a qua vinum *Biblinum* dictum. "*Athenaeus*

„Lib. I. p. 31. Ἀχαιὸς τὸν Βί-
„βλινον (ἐπαινεῖ) Ἐδεξιᾶτο,
„Βιβλίνε μεθύος ἐκπώματι.
„Καλεῖται δὲ ἔτως ἀπό τινος
„χωρίε ἔτω προσαγορευομέ-
„νε. Φησὶ δὲ καὶ Φίλινος,
„Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον.
Πάπαι.
„Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον,
ὥςε σε μὴ
„Κραιπαλᾶν.
„Ἐπίχαρμος δὲ ἀπό τινων
„ὀρῶν Βιβλίνων φησὶν αὐτὸν
„ὠνομάσθαι. Ἀρμενίδας δὲ
„Θρᾴκης φησὶν εἶναι χώραν
„τὴν Βιβλίαν, ἣν αὖθις Τισά-
„ρην καὶ Οἰσύμην προσαγο-
„ρευθῆναι. ἐπιεικῶς δὲ ἡ Θρᾴ-
„κη ἐθαυμάζετο ὡς ἡδύοινος,
„καὶ συνόλως τὰ πλησίον αὐ-
„τῆς χωρία.
„Νῆες δ' ἐκ Λήμνε παρέσα-
σαν οἶνον ἄγεσαι.
„Ἱππίας δὲ ὁ Ῥηγῖνος τὴν
„εἰλεὸν καλεμένην ἄμπελον
„Βιβλίαν φησὶ καλεῖσθαι, ἣν
„Πόλλιν τὸν Ἀργεῖον, ὃς ἐβα-
„σίλευσε Συρακοσίων, πρῶ-
„τον εἰς Συρακόσας νομίσαι
„ἐξ Ἰταλίας. εἴη ἄν ἔν ὁ παρὰ
„Σικελιώταις γλυκὺς καλε-
„μενος Πόλλιος, ὁ Βίβλινος οἶ-
„νος. *Achaeus Biblinum com-*
„*mendat*: excepit Biblini vini
„poculo. *Sic autem vocatur a*
„*loci cuiuſdam nomine. Dicit*
„*etiam Philinus*:
„Praebiturum me tibi Lesbium,
Chium. Papae!
„Thaſium, Biblinum, Men-
daeum, ita vt tu non
„Inebrieris.
„*Epicharmus a quibuſdam Bi-*
„*blinis montibus vocatum ait.*
„*Armenidas vero tradit Thra-*
„*ciae partem vocatam eſſe Bibli-*
„*am, quam Tiſaram et Oeſy-*
„*mam dicunt. Thracia quidem,*
„*ob vini quod fert praeſtantiam,*
„*et vicina omnia ei loca, admi-*
„*rationi fuit*:
„Naues ex Lemno aderant vi-
num vehentes.
„*Hippias Rheginus quam vitem*
„*tortuoſam vocabant, Biblinam*
„*dictam fuiſſe ait, eamque Ar-*
„*giuum Pollin, qui regnauit*
„*Syracuſis, primum ex Italia*
„*Syracuſas inuexiſſe. Quam-*
„*obrem quod dulce vinum Siculi*
„*nuncupant Biblinum fuerit.*
„Quem locum ideo adſcripſi,
„vt qui eum legerint de ſcri-
„ptura certi corrigant porro
„vulgatos *Heſiodi* Codices in
„Operibus, v. 589. in quibus
„Βύβλινος οἶνος legitur, pro
„Βίβλινος. Ad quem locum
„*Moſchopulus*: Βίβλος ποτα-
„μὸς ἡ πόλις Θρᾴκης. Di-
„ſtinctius

Μᾶζά τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων, 590
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας μήπω τετοκυίης;

Libumque lacteum, lacque caprarum non amplius lactantium, Et vaccae quae frondibus pascitur caro nondum enixae,

590. μάζα (sic) -- ἀμολγαίη] ἄρτος γάλακτι ἐζυμωμένος. σβεννυμενάων] παυσαμένων τῶ θηλάζειν. 591. ὑλοφάγοιο] ἀγρίω· ὕλην τρώγοντος. τετοκυίης] γεννησάσης.

590. Μάζα Auguſt.

„ſtinctius *Proclus*; ſed foedo „vitio infectus: οἶνον Βύβλι„νον (pro Βίβλινον) ὃν ἀξιοῖ „(lege, οἱ Νάξιοι) παρ' αὐ„τοῖς γεωργεῖσθαί φασι πό„ταμὸν ἔτω καλεμενον· (le„ge, παρὰ ποταμὸν) *Tze„tzes* ineptit ſuo more. A cor„rupta autem lectione *Heſiodi* „deceptus eſt *Euſtathius*, qui „ad Iliad. Λ. p. 871. Βύβλι„νον οἶνον, et Βυβλίαν χώ„ραν ſcribit, tamquam *Heſio„do* auctore. Adde *Theocri„tum* qui Idyll. XIV, 15.

„— — ἀνῷξα δὲ Βύβλινον αὐτοῖς
„Εὐώδη τετόρων ἐτέων.

„*Aperui iſtis vinum Biblinum,* „*odoratum quatuor annorum.*

„Pro Βιβλινον. Denique *Sui„da*, apud quem, Βιδίνη· „πόλις Σκυθίας, pro Βιβλί„νη, vt hic, quemadmodum „ex ipſa litterarum ſerie ma„nifeſtum eſt." Hactenus *Holſtenius*, qui in loco *Athenaei* neſcio quare praetermiſerat verba *Philini*, quae quam maxime faciunt ad rem, noſque docent cur *Heſiodus* ſuadeat aeſtate bibere vinum Biblinum. Ex iis enim liquet fuiſſe tenue vinum, et quod non facile inebriaret; quale bibendum aeſtate, non generoſius, cuius fumi facile inebriant, et vis etiam vehementior incendit. Ceterum vniuerſa Thracia, propter frequentiores montes, non eſt ferax vini, ſed tantum partes meridianae. *Clericus.*

Εἴη πετραίη τε σκιὴ] Haec mihi legenti veniunt in mentem ſummi Poetae carmina, quae, licet politiſſima, haud tamen penitus ab antiquo noſtro et ruſtico Poëta abhorrent.

Rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes;
Flumina amem ſylvaſque inglorius; O vbi campi
Sperchiuſque, et virginibus bacchata Lacaenis
Taygeta! O qui me gelidis in vallibus Aemi
Siſtat, et ingenti ramorum protegat vmbra. Georg. 2. *Rob.*

590. Μᾶζα δ' ἀμολγαίη] Scilicet, τῷ περὶ τὸν τῆ ἀμολγῆ καιρὸν ἀμελγομένῳ. κατὰ τὸν ἀμολγὸν πεποιημένη καὶ γάλακτι ἐζυμωμένη τῷ ἀμολγαίῳ. *Guietus.*

592. Πρω-

Πρωτογόνων τ' ἐρίφων. ἐπὶ δ' αἴθοπα πινέμεν οἶνον,
Ἐν σκιῇ ἐζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς,
Ἀντίον ἀκραέος ζεφύρου τρέψαντα πρόσωπον,
Κρήνης τ' ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ' ἀθόλωτος. 595
Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἐμμεν οἴνου.
Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος,

Tenerorumque hoedorum. praeterea nigrum bibito vinum,
In vmbra ſedens, animo ſaturatus cibo,
Contra purum Zephyrum obuerſo vultu,
Fontemque perennem ac defluentem, quique illimis ſit,
Tres partes aquae infunde, quartam vero partem vini admiſce.
Famulis autem impera Cereris ſacrum munus
Triturare, quando primum apparuerit Orion,

592. πρωτογόνων τ' ἐρίφων] [ſubaud.] κρέας. αἴθοπα] καυστικὸν. πινέμεν] πίνειν. αἴθοπα πινέμεν οἶνον] [ſubaud.] κελεύω. 593. κεκορημένον] πεπλημμένον (ſic). ἦτορ] τὴν ψυχὴν. ἐδωδῆς] τροφῆς. 594. ἀντίον] ἐναντίον. εὐκραέος (ſic)] εὐκραοῦς· καθαρᾷ. πρόσωπα (ſic)] πρόσωπον. 595. ἀπορρύτου] καθαρᾶς. ἀθόλωτος] ἀτάραχος. 596. προχέειν] ἐγχεῖν. ἔμμεν (ſic)] ἐμβαλεῖν. 597. ἐποτρύνειν] παρακινεῖν. Δημήτερος] γῆς. ἱερὸν (ſic) ἀκτὴν] ἱερὸν δώρημα. 598. δινέμεν] δινεῖν· ἁλοᾶν. σθένος] δύναμις.

594. εὐκραέος B. 63. Auguſt. Senat. εὐκραέος ἀνέμου Ald. Iunt. 1. 2. Com. ἀκραέος Acad., ſed ſupra ſcriptum manu recentiore εὐκραέος. Ἀνέμου Steph. Heinſ. Ζεφύρου eſt in cod. Schreu. Palat. cum gloſſa εἶδος ἀνέμου. πρόσωπα B. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. 595. ἀενάου Auguſt. Acad. Iunt. 2. 596. δ' deeſt Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. τέτρατον Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἔμμεν Auguſt. οἶνος Acad. Iunt. 1. 2. 597. ἐποτρύνειν Acad. Senat. ἱερὸν Auguſt. 598. πρῶτον Iunt. 1. 2.

592. Πρωτογόνων] Hoc eſt, praeſtantiſſimorum. Vide not. ad v. 543. *Clericus.*

593. Κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς] Corde, non *animo*. Guietus.

594. Ἀντίον εὐκραέος ἀνέμου] Scribendum ἀκραέος, hoc eſt, in ſuperficie flantis, cui ὑπεραὴς opponitur. *Idem.*

595. Ἀενάου] An ſcribendum ἀιενάου, vt ſupra αἰεναόντων. *Idem.*

597. Ἱερὸν ἀκτὴν] Ἀττικῶς pro ἱεράν, vt ſupra. *Idem.*

598. Δινέμεν] Τῇ δινήσει τῶν βοῶν ἁλοᾶν. *Idem.*

Εὖτ' ἂν πρῶτα Φανῇ σθένος Ὠρίωνος] Orionem *Theophraſtus*, in Libro de ventis, ait oriri ἐν ἀρχῇ τῆς ὀπώρας, δύνειν δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ χειμῶνος,

Χώρῳ ἐν εὐαΐ, καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ.
Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἀγγεσιν. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ 600
Πάντα βίου κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου,
Τουρ in Th. p. 407. Θῆτα ἄοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἔριθον
Δίζεσθαι κέλομαι· χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἔριθος.

Loco in ventis expoſito, et bene planata in area.
Menſura vero diligenter recondito in vaſis. ſed poſtquam
Omnem victum depoſueris bene conditum intra domum,
Seruum domo carentem conducere, et ſine liberis ancillam
Inquirere iubeo: moleſta eſt autem quae liberos habet ancilla.

599. εὐαΐ (ſic)] εὐρύτῳ. 600. ἀγγεσιν] ἀγγείοις. αὐτὰρ] δὲ. ἐπὴν] ἐπεὶ. 602. θῆτ' (ſic)] θῆτα· μισθωτὸν. ἄοικον] χωρὶς οἰκίαν (ſic). ἄτεκνον] ἄπαιδα. ἔριθον] γυναῖκα ἐργατικήν.

599. εὐαΐ Auguſt. 600. εὐκομίσασθαι Ald. 601. κατάθηι Iunt. 1. οἴκυς Acad. 602. θῆτ' B. 60. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. θῆτα τ' B. 699. 731. R. S. Coiſl. Acad. Senat. et cod. Palat. Schreu.

γος, vbi ὀπώραν pro aeſtate iam inclinante ſumit, diebus aliquot a confecto ſolſtitio. In laterculo Petauiano, lucida pedis Orionis Heliacum ortum facit Carcinonis XVIII. Iulii XII. Sed *Theophraſti* aeuo et Athenis maturius id fiebat. Verum poſt ortus heliaci diem ex tabulis confectum, apparentes iidem ortus matutini repetuntur. Itaque propagatus hic ortus eſt vſque ad ὀπώρας initium. *Polybius* Lib. I. ſcribit Romanos in Africam e Sicilia traieciſſe, inter ortum Orionis et Sirii, incommoda tempeſtate. Ortum intelligit vtrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos VIII. ineunte Auguſto, Orion paullo poſt ſolſtitium oriri incipiebat. Ergo Iulio menſe nauigarunt. Sic *Heſiodus* meſſis ac triturae tempus circumſcribit Orionis exortu. Haec aliaque id genus habet *Petauius*, Variarum Diſſert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

599. Χώρῳ ἐν εὐαΐ] *Varro* de R. R. Lib. I. c. 51. *Aream eſſe oportet in agro, ſublimiore loco, qua perflare poſſit ventus.* Vide et *Columellam* Lib. II. c. 20. *Clericus.*

Εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ] Leg. ἐϋτροχίλῳ. *Guietus.*

600. Κομίσασθαι] Reponere, recondere. *Idem.*

601. Ἐπάρμενον] Hoc eſt, ἄρμενον, compoſitum, paratum, conditum. *Idem.*

602. Θῆτα] Significat hominem liberum, qui locat operas ſuas, mercenarius. *Scaliger.*

603. Κο-

Καὶ κύνα καρχαρόδοντα κομεῖν· μὴ φείδεο σίτου·
Μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήματ' ἕληται.
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι, καὶ συρφετὸν, ὄφρά τοι εἴη,
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπητανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα, καὶ βόε λῦσαι.
Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀποδρέπεο οἶκαδε βότρυς.

Et canem dentibus aſperum nutrito: nec parcas cibo:
Ne quando tibi interdiu dormiens fur facultates auferat.
Foenum autem importato, et paleas, vt tibi ſit,
Bobus ac mulis annuum pabulum. ſed poſtea
Seruorum refocilla cara genua, et boues ſolue.
Quum vero Orion et Sirius in medium venerit
Coelum, Arcturum autem inſpexerit roſeis digitis Aurora,
O Perſa, tunc omnes decerpe et fer domum vuas.

604. καρχαρόδοντα] ὀξεῖς ἔχοντα ὀδόντας. κομεῖν] τρέφειν. φείδεο] φείδου. 605. ἡμερόκοιτος ἀνὴρ] κλέπτης ὁ τὴν ἡμέραν κοιμώμενος, τὴν νύκτα δὲ κλέπτων. ἕληται] λάβῃ· τερπήσῃ. 606. συφερτὸν (ſic)] συναγωγὴν τῶν φύλλων καὶ τῆς ἀχύρου. 607. ἐπητανὸν] ἁλοχρόνιον. αὐτὰρ] δὲ. 608. δμῶας] δούλους. ἀναψύξαι] ἀναπαῦσαι. βόε] βόας. 609. εὖτ'] ὁπηνίκα. 610. ῥοδοδάκτυλος] ἡ λαμπρὰ. 611. ἀπόδρεπε] κόπτε. οἶκαδε] εἰς τὸν οἶκον. [ſubaud.] κομίζων. βότρυς] σταφυλὰς.

604. σίτου R. S. 605. ἕληται Iunt. 1. 2. 606. χόρτον τ' Acad. Trinc. Auguſt. ἐς κομίσαι Ald. συφερτὸν Auguſt. Ald. τοι deeſt Iunt. 1. 2. 609. ἔλθοι Iunt. 1. 2. 610. ἐσίδοι Iunt. 1. 2.

603. Κομεῖν] Curare, alere. φείδεο σίτου, ſubintellige, canis. *Guietus.*

604. Καρχαρόδοντα] ζῶα Quae habent inaequales et ſerratos dentes, vt canes, vulpes, lupi, leones; ἀμφόδοντα, quae aequales habent, vt equi; χαυλιόδοντα, quae apertos habent, vt mures, talpae, apri. *Scaliger.*

606. Καὶ σφυρετὸν] *Du fourage.* Guietus.

607. Ἐπητανὸν] Scribendum videtur ἐπητανὸν, aut eſt συνίζησις in ἐπητανόν. *Idem.*

610. Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς] Arcturi intelligitur Heliacus ortus, qui incidit in Virginis 27. gradum, hoc eſt, Septembris XXI. quod *Heſiodi* aeuo aliquot diebus prius fiebat. Is eſt verus ortus, nam apparens aliquot diebus ſerius fit. *Clericus.*

612. Ἄγγε'

Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληϊάδες θ', Ὑάδες τε, τό τε σθένος Ὠρίωνος 615
Δύνωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι.

Exponito vero Soli decem dies totidemque noctes.
Quinque autem in locum opacum repone, sexto in vasa conde
Dona laetitiae datoris Bacchi. Sed postquam vtique
Pleiadesque, Hyadesque, ac vehemens Orion
Occiderint, tunc deinde arationis memor esto

612. δεῖξαι] δεῖξον. ἤματα] ἡμέρας. 613. συσκιάσαι] ἐν τῇ σκιᾷ θεῖναι. ἄγγε'] ἀγγεῖα. ἀφύσσαι] ἀποθλίψαι. 614. πολυγηθέος] πολυχαρέος. ἐπὴν (sic)] ἐπεί. 615. σθένος] δύναμις. 616. μεμνημένος εἶναι] [subaud.] θέλε.

612. Δεῖξαι θ' August. ἠλίῳ Iunt. 1. 2. δέκ' August. δὲ καὶ Trinc. τ' deest in Ald. Iunt. 1. 2. ἤματα Acad. 613. συσκιάσαι Ald. Iunt. 1. 2. 614. Διωνύσου (sic) August. διονύσου Iunt. 1. 2. Trinc. ἐπὴν August. 616. Δύνωσι August. ἀρότου B. 731. Coisl. August. Senat. Ald. Trinc. μεμνημένον Senat. Acad.

613. Ἄγγε' ἀφύσσαι] Ἀποθλίψας ἀρύσαι. *Guietus.*

Ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι] Miror *Hesiodum* nihil de calcatione racemorum, expressioneque succi, vi torcularis, dixisse. Praeterea ei exigua oportet esse vineta, qui racemos soli et vmbrae tamdiu exponat; nam in ingenti racemorum copia fieri haec, sine multis incommodis, non possunt. Forte de exigua copia vini, eiusque praestantissimi, conficienda agit. *Clericus.*

615. Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε] De Pleiadum occasu egimus ad v. 384. Superest vt aliquid dicamus de occasu duorum aliorum Asterismorum, quorum hic meminit *Hesiodus*. Vtriusque autem intelligit occasum matutinum, seu Cosmicum. In Petauiano laterculo, Palilicium, id est, lucidissima Hyadum in oculo Tauri posita, mane occidit, in gradu IX. Scorpii Romae; id est, Nouembris II. quo die *Columella* Tauri caput occasum facere scribit. At in Aegypto, matutinus occasus fiebat in gradu Scorpii XI. Nouembris IV. Sed idem *Columella* suculam mane occidere ait XXI. Novembris, qui est apparens occasus matutinus, vero posterior. Vide *Petauium* Var. Dissert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

Τό τε σθένος Ὠρίωνος] Lucida stella pedis Orionis mane occidit, Scorpionos V. Octobris XXIX. Zonae mediae Scorpionos XII. Nouembris V. Humerus dexter Scorpionos XXI. Nouembris XIV. Itaque initio Hyemis vere dictus est occidere. *Clericus.*

616. Ἀρότου μεμνημένος εἶναι] Vide notata ad v. 384. *Clericus.*

617.

Ὡραίη· πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

Tempestiuae: ita annus in opere rustico bene dispositus sit.

617. πλειὼν] ὁ ἐνιαυτὸς. χθονὸς] γῆς. ἄρμενος (sic)] ἁρμόδιος.

617. ἄρμενος Augusti.

617. Πλειὼν] Annus, πλειὼν non dubito dictum esse, quia maxima pars Graecorum annum ἀπὸ τῆς πλειάδος incipiebant, vnde πλειὼν dictus. *Scaliger.*

Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη] Ὄρμενος videtur scribendum. hoc est, ὁρμήσας, κατὰ χθονὸς ὁρμήσας, hoc est, ὑπὸ γῆς καταλθὼν, astri more occidens, hoc est, absolutus, finitus, perfectus. Sed τὸ κατὰ χθονὸς sic non placet, et versus addititius videtur. ἔτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων πεπληρωμένος εἴη. vel ὁ πλειὼν ἦγεν ὁ ἐνιαυτὸς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἔργων τέλος ἂν ἔχοι, vel ἔτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων καλῶς ἔχοι καὶ ἁρμοδίως. Sic annus terrestris bene se habuerit. placet. *Guietus.*

Arati Scholiastes ad Tmema 24. τῶν Φαινομένων Ed. Morelianae anni 1559. Ἀπὸ τούτων, inquit, κατ' ἐξοχὴν καὶ πλειὼν ἐκλήθη ὁ ἐνιαυτὸς: *ab hisce, per excellentiam, Pleion vocatus est annus.* Hesychius tamen aliunde deducit, sic enim interpretatur: Πλειὼν, ὁ ἐνιαυτὸς, ἀπὸ τὲ πάντας τὲς καρπὲς τῆς γῆς συμπληρῶσθαι. Haec vox occurrit et in Cassandra *Lycophronis*:

Εἰς πέντε πω πλειῶνας ἰμείρων λέχους,
Quinque circiter annos lecti cupidus.
Clericus.

Ἄρμενος εἴη] Hoc est, singulae anni tempestates, singulique menses ita in opera rustica describantur ac diuidantur; vt totus in opera, suis temporibus adscripta, impendatur. Quapropter Rei Rusticae Scriptores diligenter annum diuiserunt, et notarunt quae singulis eius partibus fieri oporteat. Vide *Varronis* de R. R. Lib. I. c. 27. et sequentibus. et *Columellam* Lib. XI. c. 2. *Clericus.*

Πλειὼν δὲ κατὰ χθονός] Non intellexerunt haec interpretes. Ac primo Moschopulus quantum a sensu horum verborum absit, perspicue fatetur, cum ἔσω per ἔσω reddit. Satis superque alibi probauimus, ne iterum hic repetendum sit, in libro nostro singulari, contra Tzetzen, Ephemeridem in operibus Hesiodi, non in diebus, esse: cum autem designatio eius passim fere sparsa sit, manifeste tamen ibi incipere: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα. Ita vt tota agriculturae doctrina in Ephemeride desinat. Hanc postquam cum anno terminauit,

Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλε ἵμερος αἱρῇ,
Εὖτ' ἂν Πληϊάδες, σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος

Quod si te nauigationis periculosae desiderium ceperit,
Quando vtique Pleïades, vehementem Orionem

618. ναυτιλίης] ναυτικῆς. δυσπεμφέλε (sic)] τῆς κακῶς παραπεμπούσης. ἵμερος] ἐπιθυμία. αἱρεῖ (sic)] κρατεῖ. 619. ὄμβριμον (sic)] ἰσχυρὸν.

618. δυσπεμφέλε Augusti. αἱρῇ Ald. αἱρεῖ B. 60. Coisl. Augusti. Heins. 619. ὄμβριμον Augusti, Ald.

minauit, cuius doctrina ab hyeme incipit, in autumno desinit, totam simul Ephemeridem et agriculturae doctrinam, tali clausula, concludit: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη, quod interpretes Latini, secuti Graecos, reddiderunt, *Annus vero per terram accommodus sit.* Ineptissime. Multum torsit omnes illud κατὰ χθονὸς, quae verba absoluunt agriculturae praecepta, simulque ad nauigationem viam praeparant: ita vt illud quod sequitur, Εἰ δέ σε ναυτιλίης, ita cum hoc cohaereat; quia enim τῇ Παυδυσίᾳ veteres arare incipiebant (quod Lacones vna voce βοωτεῖν dicebant, Hesychius: Βοωτεῖν, ἀροτριᾶν ὅταν ὁ Ὠρίων δύνῃ) nauigare autem desinebant, eleganter hac occasione alteram Oeconomiae rationem orditur. At Proclus optime ad hunc locum notarat, πλειῶν ὁ ἐνιαυτὸς, τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων ἄτω ἂν τέλος ἔχοι: potuisset tamen melius aliis consulere infra: si pro illis, ἐὰν ταῦτα ποιήσῃς, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος ἄρμόδιος ἔσαι, notasset, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος πεπληρωμένος ἔσαι. Tzetzes nugari maluit, quae hic omitti poterant. ἄρμενον igitur est τὸ πεπληρωμένον: κατὰ χθονὸς, est κατὰ τῶν χθονὸς ἔργων: nam ita transit ad τὰ τῆς θαλάσσης. Absoluto totius anni tempore concludit Ephemeridem his verbis: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὰς ἄρμενος εἴη. *Sic annus in opere rustico absolutus est.* Ita sumendum. *Heinsius.*

618. Ναυτιλίης δυσπεμφέλε] Hoc est, δυσπνόε, δυσταράχε, ταραχώδες, de πεμφίζω, et πομφόλυξ. Hesych. πέμφελα, δύσκολα, τραχέα, βαθέα, δυσπέμφελος, vt δυσχείμερος. *Guietus.*

619. Σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος] Quia, nimirum, occasu matutino Orionem antecedunt, ideoque eum fugere videntur. Ad hunc *Hesiodi* locum respexisse videtur *Quintus Smyrnaeus*, Lib. V. v. 367.

Πληϊὰς εὖτ' ἀνάμαντος ἐς
ὠκεανοῖο ῥέεθρα
Δύεθ',

Φεύγοσαι, πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύοσιν ἀῆται·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Χείμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ,

Fugientes, ſubierint obſcurum pontum,
Tunc certe variorum ventorum ſtrident flamina:
Et tunc ne amplius naues habe in nigro ponto:
Terram autem exercere memento ita, vt te iubeo.
Nauem vero in continentem trahito, munitoque lapidibus
Vndiquaque, vt arceant ventorum vim humide flantium,
Sentina exhauſta, ne putrefaciat Iouis imber.
Armamenta vero diſpoſita omnia domi tuae repone,

620. ἠεροειδέα] ἀεροειδῆ. 621. θύοσιν] ἐρεμῶσι. ἀῆται] πνοαὶ. 622. οἴνοπι] μέλανι. 624. ἠπείρου] γῆς. ἐρύσαι] ἑλκύσαι. πυκάσαι] ἀσφαλίσαι. 625. ὄφρ'] ἵνα. ἴσχωσ'] ἴσχωσι· ἐπίσχωσι (ſic). μένος] δύναμιν. 626. χείμαρον] πάσσαλον. ἐξερύσας] ἐκβαλὼν. πύθῃ] σήπῃ. ὄμβρος] ὑετὸς. 627. ἐπάρμενα] ἁρμόδια. τεῷ] τῷ σῷ. ἐγκάτθεο] κατάθου.

620. εἰς Auguſt. πίπτεσιν Iunt. 622. ἐπὶ Iunt. 1. 2. 625. ναέντων Auguſt. ἀέντων Iunt. 1. 627. Ὅπλα τ' Auguſt. ἐνικάτθεο Auguſt. Palat. ἐνὶ κάτθεο Acad. Ald. Trinc. Steph. marg.

Δύεθ', ὑποπτώσσουσα περίκλυτον Ὠρίωνα,
Ἠέρα συγκλονέουσα· μέμηνε δὲ χείματι πόντος.

Cum Pleias indefeſſi Oceani fluenta ſubit, timens inclytum Orionem, aerem perturbans, pontus vero procella furit. Clericus.

625. Ὄφρ' ἴσχωσ'] Scilicet, οἱ λίθοι. *Guietus.*

Ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος] Mirum eſt naues in ſiccam humum ſubductas indiguiſſe lapidibus, vt ventorum vim ferre poſſent. Quamuis eas abiete compactas ſtatuamus, vix hoc intelligere queamus; ſed leuiſſimas fuiſſe eas neceſſe eſt. *Clericus.*

627. Ἐπάρμενα] Compoſita, condita, repoſita. *Guietus.*

628. Στε-

Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνῦ κρεμάσασθαι.
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ,
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Ἄρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρῃαι,
Ὥσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς, μέγα νήπιε Πέρση,
Πλωΐζεσκεν νηυσὶ, βίᾳ κεχρημένος ἐσθλῇ.
Ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἦλθε πολὺν διὰ πόντον ἀνύσσας,

Recte contrahens nauis alas pontigradae.
Clauum vero fabrefactum ſuper fumum ſuſpendito.
Ipſe autem tempeſtiuam exſpectato nauigationem, dum veniat:
Tuncque nauem celerem in mare deducito, intus vero onus
Aptum imponito, domum vt lucrum reportes,
Quemadmodum meuſque pater et tuus, ſtultiſſime Perſa,
Nauigabat nauibus, victus indigus boni.
Qui olim et huc venit, immenſum pontum emenſus,

628. εὐκόσμως] εὐτάκτων (ſic). στολίσας] κοσμήσας. πτερὰ] ἱστία. 629. εὐεργὲς] τὸ καλῶς εἰργασμένον. 630. ὡραῖον] ὑγκαιρον. μίμνειν] μένειν. εἰσόκεν] ἕως ἂν. 631. θοὴν] ταχεῖαν. ἅλαδε (ſic)] εἰς τὴν θάλασσαν. ἑλκέμεν] ἕλκειν. 632. ἐντύνασθαι] εὐτρεπίσαι. ἄρῃαι] λάβῃς. 633. νήπιε] ἀνόητε. 634. πλωΐζεσκε (ſic)] ἔπλεε. κεχρημένος] χρῄζων. 635. τῇδ'] ἐνταῦθα. διὰ - ἀνύσσας (ſic)] διανύσας· περάσας.

629. Πηδάλιον Trinc. 631. ἅλαδε Auguſt. ἅλαδ' ἑλκέμεν Ald. τε deeſt in Auguſt. 632. ἄρηαι Ald. 634. Πλωΐζεσκε Auguſt. Ald. Trinc. lunt. 2. νηυσὶ Ald. 635. ἦλθεν Auguſt. In Cler. edit. male erat ἦλθ'. ἀνύσας Auguſt.

628. Στολίσας νηὸς πτερὰ] Inuoluens, recondens. *Idem.*

Νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο] Hoc eſt, vela et remos. Ex ſimili loquutione perperam intellecta nata eſt fabula Daedali et Icari, qui *alis* fugiſſe Cretam dicuntur, hoc eſt, remis et velis. Ideo, vt hic *Heſiodus alas* nauibus tribuit: Virgilius, vice verſa, alis Daedali *remigium* adſcribit, Aeneid. VI. 19.

Daedalus, vt fama eſt, fugiens Minoia regna,
Praepetibus pennis auſus ſe credere coelo,
Inſuetum per iter gelidas enauit ad Arctos etc.
Redditus his primum terris, tibi, Phoebe ſacrauit
Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ καπνῦ κρεμάσασθαι] Vide not. ad v. 45. *Clericus.*

632. Ἄρμενον ἐντύνασθαι] Ἁρμόδιον. *Guietus.*

634. Βίᾳ κεχρημένος ἐσθλῇ] Hoc eſt, quaerens victum, bonum, legitimum, bonis artibus. *Idem.*

637. Οὐκ

Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηὶ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλῆτόν τε καὶ ὄλβον,
Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδρεσσι δίδωσι:
Ναίσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος ὀιζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείματι κακῇ, θέρεϊ ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ. 640
Τύνη δ', ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι

Cuma Aeolide relicta, in naui nigra:
Non reditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,
Sed malam pauperiem, quam Iupiter hominibus dat.
Habitauit autem prope Heliconem misero in vico,
Ascra, hyeme malo, aestate autem molesto, numquam bono.
Tu vero, o Persa, operum memor esto

636. Κύμην] κύμην. 637. ἄφενον (sic)] πλῆτον. 638. τὴν] ἣν. ἀνδρεσσι] ἀνδράσι. 639. νάσατο] ᾤκησε. ἄγχ'] πλησίον. ὀιζυρῇ] χαλεπῇ. 640. Ἄσκρῃ] ὄνομα πόλεως. χείματι] χειμῶνα. ἀργαλέῃ] λυπηρᾷ. ἐσθλῇ] ἀγαθῇ. 641. τύνη] σὺ. μεμνημένος εἶναι] [iubaud.] θέλε.

637. ἄφενον Auguſt. 638. δίδωσιν Acad. 639. νίσατο Iunt. 640. χείμα μὲν Auguſt. θέρος Auguſt. θέρει δ' Ald. Iunt. 1. Trinc.

637. Οὐκ ἄφενος φεύγων] Si, more *Ariſtarchi*, delendi eſſent verſus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus eſt, quantam *Heſiodus*, hic verſus cum ſequente eſſet iugulandus; quippe qui Gallica, vt aiunt, niue ſunt frigidiores. *Clericus.*

Nimis delicatus eſt Iohannes Clericus hos verſus obelo configens; et fortaſſe eorum ſenſum non eſt aſſecutus. Innuit Heſiodus, patrem ſuum patria exceſſiſſe *non ſine cauſa, non nouitatis, vel peregrinandi ſtudio, ſed quod ſe domi alere non potuit.* Sic ſenex ille Heautontimorumenos, *In Aſiam hinc abii propter pauperiem.* Rob.

640. Ἄσκρῃ] *Samuel Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 16. vocem Aſcra deducit ab אשרה *aſcherah*, hoc eſt, lucus, vbi ſteriles ſunt arbores; *Heſychiique* hunc locum profert: Ἄσκρα, δρῦς, ἄκαρπος. Attamen caue credas ſterilem locum fuiſſe, cum in epitaphio *Heſiodi*, quod profert *Pauſanias* in Boeoticis, p. 600. dicatur πολυλήϊος, hoc eſt, *ferax ſegetum.* Situm eius et conditores memorat idem *Pauſanias* p. 583. *Clericus.*

Ἀργαλέῃ] Scribendum videtur ἀργαλῇ. *Guietus.*

Ὡραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μείζον δ' ἐπὶ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας. 645
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βάλῃαι δὲ χρέα τε προφυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,

(Vt) tempestiue omnia (fiant,) nauigationis vero maxime.
Nauem paruam laudato, magnae vero onera imponito.
Maius quidem onus, maius vero lucrum ad lucrum
Erit, si quidem venti malos contineant flatus.
Quando autem ad mercaturam verso imprudente animo,
Volueris et debita effugere, et famem molestam,

643. ὀλίγην] μικρὰν. αἰνεῖν] χαίρειν ἐᾶν. 645. ἔσσεται] ἔσῃ. ἀήτας] πνοὰς. 646. ἐμπορίην] ἐμπορίαν πραγματείαν. ἀεσίφρονα] ἀπερίφατον. θυμὸν] ψυχὴν. 647. βάλῃαι (sic)] βάλῃ. ἀτερπέα (sic)] ἀνήδονον. λιμὸν] πεῖναν.

642. αἰνεῖ Senat. 643. ἐν Augusti. Senat. Acad. 645. ἀνέμοιο Iunt. 1. 2. 646. τρέψῃς B. 60. 699. 731. Coisl. Augusti. Acad. Steph. Com. 647. βάλεαι Augusti. Iunt. 1. 2. φύγειν, καὶ ἀτερπέα λιμόν. B. 699. 731. Coisl. Augusti. (in quo tamen φυγεῖν) Acad. Senat.

643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Imitatus est Virgilius, quamvis contrarium dicat, Georgicon II, 412. *laudato ingentia rura, exiguum colito.* Scaliger.

Νῆ' ὀλ. αἰνεῖν] Simulata verborum laudatione plerumque id afficimus, quod toto pectore improbamus, atque damnamus; quo factum est, vt verbum ἐπαινῶ, quod Graecis *laudo* significat, pro *recuso, nolo, improbo*, vsurpetur. Aristophanes in Ranis, κάλλιστ', ἐπαινῶ. Nisi me fallit animus, eadem ratione dicendi Virgilius est vsus, eum 2. Georgg. scribit, — *laudato ingentia rura, Exiguum colito.* Nam latifundia improbat, modicumque agri modum praefert; ac mihi videtur aemulatus esse Hesiodum qui l. 2. Εργ. scripsit, Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν. *Turneb. Aduerf.* l. 20. c. 14. (ex ed. Robinf.)

646. Τρέψῃς] Scribendum videtur τρέψας. *Guietus.*

647. Χρέα τε προφυγεῖν] Τὸ τε versum impedit et est inutile. *Idem.*

648.

Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτέ τι ναυτιλίης σεσοφισμένος, οὔτέ τι νηῶν.
Οὐ γάρ πώ ποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ἣ ποτ' Ἀχαιοὶ,
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθάδ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ

Oſtendam tibi rationes ſonori maris,
Etſi neque nauigandi peritus, neque nauium.
Neque enim vmquam naui tranſmiſi latum mare,
Niſi in Euboeam ex Aulide, vbi quondam Graeci,
Exſpectata tempeſtate, magnum collegerunt exercitum
Graecia e ſacra ad Troiam pulcris foeminis praeditam.
Illuc ego ad certamina ſtrenui Amphidamantis
Chalcidemque traieci. indicta (per praecones) vero multa

648. πολυφλοίσβοιο] πολυταράχου. 649. ναυτιλίης] ναυτιλίης (ſic). σεσοφισμένος] δεδιδαγμένος. 650. ἐπέπλων] ἔπλευσα. εὐρέα] πλατὺν. 651. ἦ] ἤτοι. 652. συν-ἄγειραν] συνήθροισαν. 653. ἱερῆς] μεγάλης. καλλι-γύναικα] τὴν καλλὰς (ſic) γυναῖκας ἔχουσαν. 654. ἔνθα (ſic)] ἐκεῖθεν. ἄεθλα] ἆθλα. δαΐφρονος] φρονίμου. 655. προπεφραδμένα (ſic)] προκεκηρυγμένα.

648. δέ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. 650. πώ ποτε Trinc. Heinſ. Steph. In caeteris πώποτε. 651. εἰς Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 654. ἔνθα δ' Auguſt. 655. προφραδμένα Auguſt.

648, et 649. Hi duo verſus, teſte Proclo, inſititii videntur Plutarcho, quem vide. Placet iudicium Plutarchi. Ναυτιλίης σεσοφισμένος ſubintellige περὶ. *Idem.*

653. Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς] Hoc eſt, θαυμασίης, μεγάλης. *Idem.*

654. Ἐπ' ἄεθλα] Ad munera, ſubintellige funebria. τὸ ἆθλον hic munus funebre. *Idem.*

Ex hoc loco occaſionem arripuit neſcio quis fingendi certaminis *Homeri* et *Heſiodi*, quod cum alibi ſaepe editum, tum etiam ad calcem maioris editionis noſtri Poëtae, quam *Dan. Heinſio* debemus. *Clericus.*

655. Προπεφραδμένα] Praedicta, edicta. *Guietus.*

Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃς Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,
Ἔνθά με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.

Praemia posuerunt iuuenes magnanimi: vbi me glorior
Carmine victorem tulisse tripodem auritum.
Quem ego quidem Musis Heliconiadibus dicaui,
Vbi me primum dulcis compotem fecerunt cantus.

656. μεγαλήτορες] μεγαλόψυχοι. ἔνθα] ὅπου. φημὶ] λέγω. 657. ὠτώεντα] ὠτία ἔχοντα. 658. τὸν] τοῦτον. ἀνέθηκα] ἀφιέρωσα. 659. ἔνθα] ὅπου. λιγυρῆς] ἡδείας. ἐπέβησαν] ἐπεβίβασαν. ἀοιδῆς] ποιήσεως.

658. Μούσαις B. 699. 731. Augusti. Μούσαισ' Acad. Ἑλικωνιάδες Trinc. 659. τοπρῶτον Augusti. Ald.

656. Ἆθλ' ἔθεσαν] *Les prix*, praemia. παῖδες] Οἱ τοῦ Ἀμφιδάμαντος παῖδες. *Guietus.*

657. Τρίποδ' ὠτώεντα] Eius meminit *Pausanias* in Boeoticis, pag. 588. Editionis Hanouianae. *Clericus.*

658. Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα] Haec e Theogonia sumta et interpolata videntur. Ceterum hi versus a 648. vsque ad 663. videntur supposititii. *Guietus.*

Ἀνέθηκα] Inscriptio, si credere fas est, fuit haec:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι, τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας, ἐν Χαλκίδι, θεῖον Ὅμηρον:

Hesiodus Musis Heliconem colentibus hunc appositit, cum cantu vicisset Chalcide diuinum Homerum. Eam profert, inter alios, *Dion Chrysostomus* Orat. II. de Regno. *Clericus.*

659. Ἔνθά με τὸ πρῶτον καὶ τὰ ἑξῆς] Contrarium hoc est iis quae habuimus in Theogonia v. 30. et seqq. *Clericus.*

Si vult Hesiodus se primum in hoc certamine Chalcidico Poëticen attigisse, hoc certe iis est contrarium, quae in Theogonia leguntur. Sed quis suspicari potest, eum in tam celebri conuentu primum ingenii sui tentamen facere voluisse? Quomodo igitur exponendum, ἐπέβησαν ἀοιδῆς? Mea quidem sententia, non simpliciter, *comporem fecerunt cantus*, sed potius, *Poetices culmen fecerunt ascendere*, quod merito de se post tam illustrem victoriam praedicare potuit. Homerus Odyss. X, 424. Τάων δώδεκα πᾶσαι ἀναιδείης ἐπέβησαν. Ad quod Scholiastes: Ἀναιδείης ἐπέβησαν. ἐπὶ πολὺ τῆς ἀναιδείας ἐπῆλθον. *Robins.*

661. Ἀ[illegible]

Τόσσόν τοι νηῶν γε πεπείραμαι πολυγόμφων. 660
Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.
Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,

Tantum naues expertus sum multos clauos habentes,
Sed tamen dicam Iouis consilium Aegiochi.
Musae enim me docuerunt diuinum carmen canere.
Dies quinquaginta post conuersionem Solis,

660. τόσσον] τοσοῦτον. πεπείρημαι] πεπείραμαι· πεῖραν ἔχω. πολυγόμφων] πολυκάρφων. 661. ὡς] ἕτως. ἐρέω] λέξω. Ζηνὸς] Διὸς. αἰγιόχοιο] τῶ τὴν αἰγίδα φοροῦντος. 662. ἀθέσφατον] πολὺν. ἀείδειν] ᾄδειν. 663. τροπὰς] θερινὰς.

660. γε deest in cod. August. Acad. B, 60. Coisl. πεπείρημαι B. 60. πεπείρημαι Coisl. August. Senat. Acad. 661. ὡς etiam in cod. Aug., vulgo male ὡς. 663. ἤματα Acad.

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Ὡς, hoc est, ὅμως. vers. seq. ἀθέσφατον, hoc est, ἄγαν θέσφατον. *Guietus.*

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω.] Recte *Guietus.* Sic *Homerus* Iliad. A, 116. cum induxisset Agamemnonem vehementi amore Chrysidis incensum se fatentem, attamen pollicentem se eam redditurum sic describit:

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω δόμεναι
πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον.

Sed et sic, hoc est, *attamen volo reddere, si hoc melius.* Ad quem locum Scholiastes, ὅμως. *Eustathius* vero: Φέρεται ἐν τοῖς Ἡρωδώρε καὶ Ἀπίωνος, ὅτι τὸ ΩΣ, ὅτε δηλοῖ τὸ ὅμως, περισπᾶται: *fertur in commentariis Herodori et Apionis* ΩΣ, *cum significat tamen, circumflecti.* Clericus.

663. Ἤματα πεντήκοντα] Subintellige ἐπὶ ἡμέρας, vel κατὰ per dies quinquaginta. μετὰ τροπὰς scilicet τὰς θερινὰς. *Guietus.*

Ἤματα πεντήκοντα καὶ τὰ ἑξῆς] Si nulli hic desunt versus, frustra sane *Hesiodus* iactat peritiam suam, in re nautica. Quid enim absurdius, quam coërcere omnem nauigationem intra quinquaginta dies, quorum initium sumatur a solstitio aestiuo? Cum praesertim solstitium aestiuum incideret in III. Iulii. Per quinquaginta etiam dies ante id solstitium non minus tuto nauigari omnes accolae maris norunt, nec potuit ignorare *Hesiodus.* Itaque, vt aperiam quod sentio, credederim hic deesse duos versiculos, quorum haec fuerit sententia:

Ἤματα πεντήκοντα πρὸ ἠελίοιο τροπάων
Ἀσφαλέως γλαυκὴν ἐργάσῃ, αὐτὰρ ἔπειτα

Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης,
Ὡραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος· ὄφρά κε νῆα
Καυάξαις, ὄφρ' ἄνδρας ἀποφθίσεις θάλασσα,
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλῃσιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
Τῆμος δ' εὐηρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων,

Ad finem progreſſa aeſtate laborioſi temporis,
Tempeſtiua eſt mortalibus nauigatio: nec certe nauem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Niſi data opera Neptunus terrae quaſſator,
Aut Iupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim poteſtas eſt ſimul bonorumque et malorum.
Tunc vero facileſque aurae, et mare innocuum,

664. θέρεος] θέρες. καματώδεος] καματώδες. ὥρης] ὥρας· καιρῶ. 665. ὡραῖος] ὑγκαιρος. πέλεται] ὑπάρχει. πλόος] πλῶς. 666. καυάξαις] συντρίψεις· συνθλάσαις. ἀποφθίσεις] φθείρεις. 667. πρόφρων] προθύμως. Ποσειδάων] Ποσειδῶν. ἐνοσίχθων] ὁ τὴν γῆν σείων. 668. ὀλέσσαι] φθεῖραι. 669. τοῖς] τούτοις. ὁμῶς] ὁμοίως. 670. τῆμος] τότε. εὐηρινέες] εὐηρινεῖς· καθαραὶ. αὖραι] πνοαὶ. ἀπήμων] ἀβλαβὴς.

669. τε posterius deeſt in cod. Auguſt.

Ἥματα πεντήκοντα, καὶ ἐκ τοῦ ἐξῆς.

Diebus quinquaginta ante converſiones ſolis, iuxo caeruleum mare exercebis, rurſus deinde quinquaginta diebus poſt converſiones etc. De fine prioris verſus, deque altero, dicere nihil auſim; ſed non abſurde mihi coniicere poſſe videor initii ſimilitudinem cauſam fuiſſe cur librarii duos priores verſus omiſerint, iam ab antiquis temporibus. Exempla ſimilium omiſſionum vide in *Criticae* noſtrae Part. III. Sect. I. c. 5. Quiduis certe malim ſuſpicari, quam *Heſiodum* tam ſupinae ignorantiae ſimulare. *Clericus.*

664. Ἐς τέλος ἐλθόντος] Ordo ἐλθόντος θέρεος ἐς τέλος ὥρης καματώδεος. *Guietus.*

666. Καυάξαις] Hoc eſt, κατάξαις ex κα pro κατα, καάξαις et πλεοναςμῷ υ καυάξαις. v. ſequ. πρόφρων] πρόθυμος. *Idem.*

669. Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν] Τέλος facultas, δύναμις, poteſtas efficiendi bona et mala, κράτος, ἀξίωμα. οἱ ἐν τέλει. *Idem.*

670. Εὐηρινέες τ' αὖραι] Εὐδιεινοὶ καὶ εὐδιάγνωστοι, Proclus; hoc eſt, σαφεῖς, εὐχερεῖς, cognitu, indicatu faciles. *Idem.*

678. Ἀλ-

Εὔηλος· τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
Σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·
Μηδὲ μένειν οἴνου τε νέου, καὶ ὀπωρινοῦ ὄμβρου,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, Νότοιό τε δεινὰς ἀήτας, 675
Ὅς τ' ὤρινε θάλασσαν, ὀμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ ὀπωρινῷ· χαλεπὴν δέ τε πόντον ἔθηκεν.
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·

Tranquillum: tunc nauem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum, onus vero bene omne colloca.
Propera autem quam celerrime iterum domum redire:
Neque vero exſpectato vinumque nouum, et autumnalem imbrem,
Et hyemem accedentem, Notique moleſtos flatus,
Qui concitat mare, comitatus Iouis imbre
Multo autumnali: aſperum vero pontum facit.
Sed alia verna eſt nauigatio hominibus;

671. εὔηλος] ἥσυχος. πιθήσας] θαῤῥήσας. 672. ἑλκέμεν] ἕλκειν. 673. σπεύδειν] σπεδάζειν. ὅττι] λίαν. οἶκόνδε] εἰς τὸν οἶκον. νέεσθαι] πορεύεσθαι. 674. ὀπωρινὸν] μετοπωρινὸν. ὄμβρον] ὑετὸν. 675. ἐπιόντα] ἐπελθόντα. ἀήτας] πνοὰς. 676. ὤρινε (sic)] διήγειρε. ὀμαρτήσας] ἐπελθὼν. 677. ὀπωρινῷ] μετοπωρινῷ. ἔθηκεν] ἐποίησε. 678. πέλεται] ἐστὶ.

671. Εὔμολος Moſchop. 672. εἰς Iunt. 1. 2. 673. deeſt in cod. B. 699. 674. Μὴ δὲ Auguſt. Ald. 675. χειμῶνα Auguſt. ἐπεόντα Iunt. 1. 2. 676. ὤρινε Auguſt. 677. τε deeſt Auguſt. ἔθεικεν male erat in ed. Cler., caett. ἔθηκεν.

678. Ἄλλος δ' εἰαρινὸς] An verna dicetur nauigatio quaeuis, quae fit ante ſolſtitium aeſtiuum, quod tempore *Heſiodi* erat, vt oſtendit *Dionyſ. Petauius* Var. Differt. Lib. VII. c. 5. Iulii III? Non puto. *Heſiodus* enim tempeſtatem huius nauigationis ſatis indicat, emiſſione foliorum ficus, quae fit ante aeſtatem; eſt enim inſtantis aeſtatis indicium, vt nos docet teſtis omni exceptione maior Matt. XXIV, 32. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος: *ex ficu intelligite parabolam, cum iam ramus eius tener factus fuerit et folia emiſeris, ſcitote vicinam eſſe aeſtatem.* Intelliguntur autem ſerotinae ficus, de quibus vide notata a nobis ad Marc. XI, 13. in ad-

Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον, ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Ἐν κραδίῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' ὅτος πέλεται πλόος. ὃ μὲν ἔγωγε
Αἴνημ'. οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν,
Ἁρπακτός. χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο,

Nempe, cum primum, quantum incedens cornix
Vestigium facit, tantum folia homini apparent
Summa in ficu: tum sane peruium est mare.
Verna autem haec est nauigatio. non ipsam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata est,
Quia occasio illius inuadenda. aegre quidem effugeris malum, sed tamen et haec
Homines faciunt, stultitia mentis,

679. ἦμος] ὁπηνίκα. 680. ἴχνος] τύπον. πέταλ'] φύλλον (sic). 681. ἐν κραδίῃ] ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς συκῆς. ἄμβατός (sic)] δυναμένη πλεῖσθαι. 683. αἴνημ'] ἐπαινῶ. κεχαρισμένος] ἀποδεκτός. 685. ῥέζουσιν] πράττουσι. ἀϊδρείῃσι (sic)] ἀνεπιστημοσύναις.

679. δὲ Augusti. τοπρῶτον Augusti. Ald. ὅσσον τ' ἐπιβᾶσσα Augusti. 680. ἐποίησε Augusti. 681. ἄμβατός idem cod. 684. τοι Iunt. 2. 685. ἀϊδρείῃσι Augusti.

ditamentis *Hammondianis*. Inchoata vero aestate, hoc est, postquam Sol Tauri signum ingressus erat, non licuisse nauigare, nisi furtim, credidisse non videtur *Hesiodus*. Scio autem nauigandi etiamnum imperfectam fuisse, eo aeuo; sed cum experientia didicissent nautae quinquaginta diebus post solstitium aestiuum tutam esse nauigationem, ab eadem magistra discere eos necesse fuit non minus tuto per quinquaginta dies ante id solstitium, mensibus Maio et Iunio, nauigari. Itaque quae hic habet Poëta, de nauigatione verna, intellexerim de ea quae fit mense Aprili, qui ventis et procellis, haud multo minus quam hiberni menses, est obnoxius. Certe eo mense ficus folia emittere incipiunt. *Clericus*.

681. Ἐν κραδίῃ ἀκροτάτῃ] Τῷ νεκρῷ βλαστῷ τῆς συκῆς. *Guietus*.

684. Ἁρπακτός] Occupandus cito, ne elabatur e manibus. *Idem*.

686. Χρή-

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὅσσ' ἀγορεύω.
Μήδ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι.
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι. 690
Δεινὸν γὰρ πόντῳ μετὰ κύμασι πήμασι κύρσαι.
Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἅμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας,
Ἄξονα ναυάξαις, τὰ δὲ φορτὶ ἀμαυρωθείη.

Opes enim ſunt anima miſeris mortalibus.
Miſerum vero eſt mori in fluctibus. verum te iubeo
Conſiderare haec omnia in animo, quaecumque tibi conſulo.
Ne vero intra naues omnem ſubſtantiam cauas pone:
Sed plura relinquito, pauciora vero imponito.
Miſerum enim ponti in fluctibus in malum incidere.
Miſerum etiam, ſi in plauſtrum praegrande onus imponens
Axem fregeris, onera vero corrumpantur.

686. huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικόν. δειλοῖσι] ἀθλίοις. 687. μετὰ] ἐν. 688. φράζεσθαι] σκοπεῖν. 690. φορτίζεσθαι] ἐπιτιθέναι. 691. μετὰ] ἐν. πήματι] βλάβῃ. κύρσαι] περιτυχεῖν. 692. ὑπέρβιον] ὑπερβολικὸν. ἄχθος] βάρος. ἀείρας] ἐπιθεὶς. 693. ναυάξαις] συντρίψαις. ἀμαυρωθείη] ἀφανισθείη.

686. βροτοῖσιν Acad. 687. δέ ἐστι Auguſt. 688. ὡς σ' ἀγορεύω B. 699. Coiſl. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Schreuelius „haec annotauit: „In vno ὥς σ' ἀγορεύω, in altero, ὥς σε κελεύω.„ 689. μὴ δ' Auguſt. 690. πλείω Auguſt. 691. πήματι B. 699. Auguſt. Ald. πήματα Coiſl. Acad. In Cler. edit. erat, πήμασι. 692. Δεινὸν δ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ. Steph. ἐπ' ἅμαξαν B. 60. 699. 731. Coiſl. Auguſt. (in quo vbique ἅμαξα cum ſpiritu leni ſcriptum) Ald. ἐπ' etiam Acad. Iunt. 1. 2. Trinc. Com.

686. Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται] Elegans deſcriptio ardentiſſimi diuitiarum amoris, quo fit vt non pluris vitam ſuam faciant; quam praeſentiſſimis periculis exponunt, vt diuitias ſibi comparent. Similis loquutio eſt auari Poëtae *Pindari*, quam ab *Ariſtodemo* neſcio-quo mutuam acceperat, Iſthmiac. II, 17. χρήματα, χρήματ' ἀνὴρ, *pecuniae pecuniae vir ſunt*, hoc eſt, vt alius dixit, *quanti habeas ſis*. Clericus.

688. Mſſ. Bodl. 699. et Coiſlin. ὡς σ' ἀγορεύω. *Rob.*

693. Ἀμαυρωθείη] Ἀφανισθείη. *Guietus.*

Ἀμαυρωθείη] Proprie eſt *obſcurentur*, quod cum non poſſit dici de quouis onere, ver-

Μέτρα φυλάσσεσθαι. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τὴν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πολλ' ἀπολείπων,

Modum ſerua. tempus vero in omnibus optimum.
Mature autem vxorem ad tuam domum ducito.
Neque triginta annis valde multum inferior,

694. μέτρα] συμμετρίαν. φυλάσσεσθαι] [ſubaud.] θέλε. 695. ὡραῖος (ſic)] ἡγυπέρας. τὴν] σὴν. ποτὶ] πρὸς.

695. Ὡραίος Auguſt. ἐπὶ Iunt. 1. 2. 696. τριήκοντα Iunt. 1. 2. Steph. marg.

vertimus *corrumpantur*; nam non placebat *intereant*, quod antea erat in verſione Latina, et quod neque Graecae voci ſatis accurate reſpondet, neque aliis mercibus, aut oneribus conuenit, niſi iis quae frangi aut effundi poſſunt e plauſtro delapſae. *Clericus.*

694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Tempus, occaſionem. *Guietus.*

Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non intellexerant haec interpretes. Heſiodus μέτρα θαλάσσης vocauit τὸν ὡραῖον πλοῦν. Sic eleganter, Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης: quamobrem quae Moſchopulus, Proclus, Tzetzes περὶ συμμετρίας hic dicunt, oſtendunt eos non bene mentem Heſiodi vidiſſe. Dum ſuadet μέτρα φυλάσσεσθαι, ſuadet vt mercator vſque ad aeſtatem maneat, quia vſitatiſſimus aliter ille πλοῦς, veris, nimirum, ἁρπακτὸς fit. Quod quid ſit ad Interpretes diximus. *Heinſius.*

696. Μήτε τριηκόντων] Tzetzes legendum contendit τριάκοντα. Placet. *Guietus.*

698. Τέτορ' ἡβώῃ] Scribendum videtur τέτορα. ſubintellige ἔτη, hoc eſt, τετορα ἔτη ἡβώῃ, hoc eſt, πέμπτῳ δὲ ἔτει. τέτορα, τέτταρα ἐπὶ δέκα. πέμπτῳ, hoc eſt, πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ. Ratio haec numerandi ſumta eſt a menſibus lunaribus. Vide infra τετρὰς μέσση, ἕκτῃ μέσση. Anno duodecimo pubeſcere incipit. Anno pubertatis quinto, hoc eſt, decimo ſexto nubat, quae aetas nuptiis aptiſſima eſt. *Idem.*

Τέτορ' ἡβώῃ] Mirifice inter ſe diſcrepant Interpretes de tempore, quo puellis nubere Poëta praecipit. Sed omnes fere conſentiunt decimum quartum primum eſſe puellis pubertatis annum. Monet igitur Poeta, vt per quatuor annos pubeſcant, i. e. per decimum quintum, decimum ſextum, decimum ſeptimum, decimum octauum, quinto autem pubertatis anno, ſcil. decimo nono nubant.

Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὥριος ἔτος.
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώη, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει. 700
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ λῇΐζετ' ἄμεινον

Neque ſuperans multum: nuptiae vero tibi tempeſtiuae hae.
Mulier autem quatuor annos pubeſcat, quinto vero (*ſcil. pubertatis*) nubat,
Virginem vero ducito, vt mores caſtos doceas.
Eam vero potiſſimum ducito, quae te prope habitat:
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.
Neque enim muliere quicquam vir fortitur melius

697. ὥριος] ὑγιαίνος. 698. τέτορ' (ſic)] ἐπὶ δέκα. ἡβώη] ἀκμαζέτω. πέμπτῳ] δέκα (ſic). γαμοῖτο] εἰς γάμον ἀγέσθω. 699. παρθενικὴν] παρθένον. ὡς] ἵνα. ἤθεα] ἤθη. κεδνὰ] ἀγαθὰ. 700. σέθεν] σθ. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 701. ἀμφὶς] πανταχόθεν. χάρματα] χαρὰν. 702. λῇΐζετ'] λῇΐζεται· κτᾶται.

698. τέτορ' Auguſt. Senat. Acad. ἡβῴοι Acad. Moſch. Iunt. 1. 2. ἡβώη Ald. 699. διλάξῃς Iunt. 2. 700. τήνδε Auguſt. Ald. 701. γείτοσι Trinc. 702. τοι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2.

nubant. Sic Proclus. Τὸ γάμῳ καιρὸν ὑπάρχειν τῇ γυναικὶ τὸν τῶν ἐννεακαιδέκα χρόνον ἐτῶν — Τὴν δὲ γαμεῖσθαι μετὰ τὴν ἥβην ἔτος πέμπτον ἄγουσαν· εἶναι δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος. Tzetzes vero — Ἡ δὲ γυνὴ γαμείσθω μετὰ τὴν ἥβην ἔτος πέμπτον ἔχουσα. εἶναι δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον, καὶ πρόσθες καὶ τούτοις πέντε, ὡς εἶναι ιθ. Alii ſupponunt δέκα ſubintelligi, et ſic reddunt, *Mulier autem decimo quarto anno pubeſcat, decimo quinto nubat.* Sed ſi hic eſſet ſenſus, neceſſe eſt ſcriberetur, τετάρτῳ ἡβώῃ, non τέτορ' ἡβώῃ, ſicut poſtea πέμπτῳ γαμοῖτο. Nam δέκα τέτορ' ἡβώῃ non poteſt ſignificare, *decimo quarto anno pubeſcat*, ſed *quatuordecim annos pubeſcat.* Robinſon.

702. Λῇΐζετ' ἄμεινον] Hoc eſt, λαμβάνει, κτᾶται, a λάω, λαύω, ἀπολαύω, λάζομαι, λήζομαι, λῄζομαι, λάβω, λῆβω. *Idem.*

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ] *Clemens Alexandrinus* Strom. Lib. VI. nos docet *Simonidem* ſic hunc *Heſiodi* locum imitatum eſſe:

Γυναικὸς ἀδὲν χρῆμ' ἀνὴρ λῇΐζεται
Ἐσθλῆς ἄμεινον, ἀδὲ φέριον κακῆς.

Vxore nullam rem vir poſſidet bona meliorem, neque deteriorem mala. Clericus.

704,

Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς ὀ ῥίγιον ἄλλο,
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὖει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκεν. 705
Εὖ δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι.

Bona: rursus vero mala non grauius aliud
Comessatrice: quae virum licet robustum
Torret sine face, et crudae senectae tradit.
Bene vero reuerentiam erga Deos immortales obseruato.

703. ῥίγιον] χεῖρον. 704. δειπνολόχης] τῆς δειπνόσης καὶ λοχώσης τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα. ἴφθιμον] ἰσχυρὸν. 705. εὖει] καίει. ἄτερ] χωρὶς. γήραϊ] γήρᾳ. θῶκεν (sic)] ἔξωκα (sic). 706. ὅπιν] ἐπιστροφὴν. πεφυλαγμένος εἶναι [subaud.] θέλε.

705. Εὖει Ald. γήραϊ θῶκεν codd. Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. δόκεν Trinc.

704, 705. Hi duo verſus ſuſpecti. v. 704. εὖει eſt conſumit τὰ ὄντα, τὴν ἐσίαν ἀφανίζει. *Guietus.*

Δειπνολόχης] Turpe, nempe, fuit in Graecia mulieres conuiuiis intereſſe. *Cornelius Nepos*, in Praefatione: *Pleraque noſtris moribus ſunt decora, quae, apud illos,* (Graecos) *turpia putantur. Quem enim Romanorum pudet vxorem ducere in conuiuium? Aut cuius materfamilias non primum locum tenet aedium, atque in celebritate verſatur? Quod multo ſit aliter in Graecia; nam neque in conuiuium adhibetur, niſi propinquorum; neque ſedet, niſi in interiore parte aedium, quae* gynaeconitis *appellatur; quo nemo accedit, niſi propinqua cognatione coniunctus.* Vide Interpretes ad eum locum, neque enim opus eſt in re nota diutius morari. *Clericus.*

705. Καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ δῶκεν] Stob. καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκε. *Heinſius.*

Ὠμὸν γῆρας hic ſignificat *praematuram ſenectutem, quae ante tempus venit.* Sic de Laerte Odyſſ. Ο, 354.

Ἐκπάγλως γὰρ παιδὸς ὀδύρεται οἰχομένοιο,
Κηριδίης τ' ἀλόχοιο, δαΐφρονος, ἥ ἑ μάλιστα
Ἤκαχ' ἀπαφθιμένη, καὶ ἐν' ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.

Ad quod Scholiaſtes: πρὸ ὥρας γηράσαι ἐποίησεν. *Cruda* tamen *ſenectus* apud Latinos diuerſam longe ſignificationem ſortita eſt, ſcil. *firmam, robuſtam.* Sic Virgilius de Charonte: *Iam ſenior, ſed cruda deo viridiſque ſenectus.* Supra citati vero verſus Homerici ſuſpicionem inducunt, quod τὸ ἐν hoc verſu excidit. *Rob.*

706. Ὅπιν ἀθανάτων] Vltricem Deorum curam, quae mor-

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον·
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.
Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤ τι ἔπος τ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας, 710
Δὶς τόσα τίννυσθαι μεμνημένος· εἰ δέ κεν αὖθις

Neque fratri aequalem facito amicum:
Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias.
Ne vero mentiaris dicis gratia. sin autem coeperit
Aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere,
Bis tantum punire memineris: si vero rursus

707. ἑταῖρον] φίλον. 708. μιν] αὐτὸν. ἔρξῃς] ποιήσῃς. 709. ἄρχῃ] ἀρχὴν ποιήσῃ. 710. ἀποθύμιον] οὐκ ἀρέσκον. ἠὲ] ἢ. ῥέξας (sic)] ποιήσας. 711. τίννυσθαι] τιμωρεῖσθαι. μεμνημένος] ὧν εἰς σὲ ἔπραξε.

707. Μὴ δὲ Angust. Ald. Sic et v. 709. 708. μὴν Trinc. πρότερον B. 699. August. Iunt. 1. 709. γλώττης August. δέ κεγ' Iunt. 1. 710. Ἔπος εἰπὼν omisso τ' Coisl. August. Ald. Acad. Iunt. 1. 2. Steph. Gom. Ἔπος γ' εἰπὼν Trinc. Paullo ante τι deest in ed. Heins. τοι Trinc. ῥέξας August. 711. τόσσα August. Acad. Trinc. τίννυσθαι Acad.

mortales a tergo sequitur. Ab ἐπὶ, quod notat *post*, ὄπις et ἔπω. Tibullus: *Nescius vltricem post caput esse Deum.* ab ὄπις, κατόπις, ὀπίσω, ὄπιθεν. *Guietus.*

708. Εἰ δέ κε ποιήσῃς] Nemo enim potest magis nocere eo, qui, amicitia renunciata, fit inimicus; quia aut arcana nouit, quorum reuelatio nocere potest; aut certe ea scit, quae nos quam maxime laedere possunt. Itaque, quantum quidem est in nobis, amicitias oportet esse aeternas, vt suadet *Hesiodus.* Eadem de causa, sic praecipiebat Solon: Φίλες μὴ ταχὺ κτῶ· ἢς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: *amicos ne cito comparato, quos vero acquisiueris, ne repudies.* Apud *Diogenem Laertium*, Lib. I. §. 60. *Clericus.*

709. Γλώσσης χάριν] Qui vltro, non rogatus, prudens et sciens mendacium loquitur. Sic apud Theognid. v. 488. τῆς κοτύλης μεθύειν. ἄρχῃ autem id est ἀρχηται. sic vet. Interp. *Scaliger.*

Μηδὲ ψεύδεσθαι] Neque mentiaris illi. supple, ne verbo quidem decipias. *Guietus.*

Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν] Quia eiusmodi mendacia anxios saepe habent, ad breue tempus; nec satis arctam amicitiam redolent, quae numquam patitur alii fieri a nobis, quod ab eo nobis fieri nolimus. *Clericus.*

710. Ἀποθύμιον] Alienum ab animo, molestum, inuisum, non ἀρέσκον τῇ ψυχῇ. *Guietus.*

711. Δὶς τόσα τίννυσθαι] Τιμωρεῖ. Μεμνημένος] Iniuriae memor sc. *Idem.*

Δὶς

Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχεῖν,
Δέξασθαι. δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται. σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.

Redeat in gratiam, poenam autem velit dare,
Recipe. miser namque vir amicum alias alium
Facit: tuum vero ne quid animum coarguat vultus.

712. ἡγῆτ'] προηγῆται. φιλότητα] ἀγάπην. δίκην] τιμωρίαν. παρασχεῖν] διδόναι. 714. σὲ] σῦ. νόον] κατὰ τὸν νόον. κατελεγχέτω] κατηγορείτω. εἶδος] ἡ θεωρία.

712. Ἡγεῖτ' B. 60. 699. Iunt. 1. 2. Trinc. 713. δειλός τι Ald. δ. τις Iunt. 1. 2. Steph. margo.

Δὶς τόσα τίννυσθαι] Peſſimum praeceptum; cum ſola Ratio ſuadeat peccantes aut de induſtria, aut imprudentia, amicos ferre, vt ad amicitiam redeant, aut certe vt nos priſtinae amicitiae hoc tribuere intelligamur. Quanto melius *Cicero*, de Amicitia, Cap. 21? *Primum danda opera eſt, ne qua amicorum diſſidia fiant; ſin tale quid euenerit, vt extinctae potius amicitiae, quam oppreſſae eſſe videantur. Cauendum vero, ne etiam in graues inimicitias conuertant ſe amicitiae; ex quibus iurgia, maledicta, contumeliae gignuntur; quae tamen, ſi tolerabilia erunt, ferenda ſunt; et hic bonos veteri amicitiae tribuendus eſt, vt is in culpa ſit, qui faciat, non qui patiatur iniuriam.* Recte etiam, *Cicerone* antiquior, Auctor Pythagoricorum verſuum, qui aurei vocantur, v. 7.

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς.

Neque oderis amicum tuum, propter exiguum peccatum. Clericus.

712. Ἡγεῖτ' ἐς φιλότητα] Ἡγεῖται praecedat, prior eat, προηγεῖται. *Guietus.*

Δίκην παρασχεῖν] Satisfacere verbis, aut iacturam, ſi quam creauit, ſarcire. *Clericus.*

713. Δειλός τοι ἀνήρ] Haec a ſuperioribus non pendent, ſed ad ſequentia pertinent. *Guietus.*

Δειλός τοι ἀνὴρ] Quia, propter frequentem mutationem ſcire non poteſt an ii, quos ſibi amicos putat, ſint re vera amici. Qui enim eo nomine digni ſunt, nonniſi diuturnitate temporis, dignoſci poſſunt. *Clericus.*

714. Εἶδος] Nullum rei genus, nulla res, οὐδὲν πρᾶγμα. τὸ εἶδος hic eſt πρᾶγμα. *Guietus.*

Σὲ δὲ μή τι νόον κατελέγχέτω εἶδος] Videtur eſſe praeceptum, cui nullus eſt cum ſuperio-

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι, 715
Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νεικεστῆρα.
Μηδέ ποτ' ἀλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

Ne vero multorum hoſpes, neue nullius hoſpes dicaris,
Neue malorum ſocius, neque bonorum conuiciator.
Neque vmquam miſeram pauperiem animum comedentem homini
Suſtineas exprobrare, diuorum munus immortalium.

715. πολύξεινον] πολύφιλον. ἄξεινον] ἄφιλον. καλέεσθαι] καλεῖσθαι. 716. ἑτάρων] φίλων (ſic). νεικεστῆρα] ὑβριστὴν. 717. θυμοφθόρον] φθαρτικὴν. 718. τέτλαθ'] τέτλαθι· ὑπόμενε. δόσιν] ἔσαν δώρεάν.

715. μὴ δὲ et mox μὴ δ' Auguſt. Ald. Sic quoque v. 716. 716. ἑτάρων Auguſt. ἑτάραν Iunt. 1. 2. Steph. 717. Μηδέποτ' Ald.

ſuperioribus ac ſequentibus connexus, et quod praecipit Poëta, non tantum cauendum eſſe ne dicamus quae occulta eſſe volumus, ſed etiam ne vultu prodamus id quod ſilentio tegimus. Itaque εἶδος hic eſt externa ſpecies, quae frequentiſſima vocis eſt ſignificatio. Hoc autem praeceptum ſi ad diſſimulationem, nocendi cauſa, referatur, qualis erat Tiberiana, reiiciendum; ſed ſi ad prudentiam ſpectet, quae nonnulla intempeſtiue aperiri vetat, quamuis vtilia iis quibus aperirentur, ambabus vlnis eſt excipiendum. *Clericus.*

715. Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι] Μηδὲ πολύφιλον, μηδὲ ἄφιλον. *Guietus.*

Πολύξεινον] Qui multos habebant hoſpites, iis excipiendis exhauriebantur; at qui erant plane ἄξεινοι, ſine graui moleſtia peregre eſſe non poterant, cum apud neminem notum diuerſari poſſent. Praeterea multa negotia eſſe poterant, quae, nonniſi per hoſpites, commode adminiſtrabantur. Scio poſtea ξείνους amicos dici v. 722. Sed hic proprio ſenſu ſumi crediderim. *Clericus.*

716. Νεικεστῆρα] Κατήγορον. *Guietus.*

717. Adducit hos duos verſus Plutarchus in libro de audiendis Poetis, et de his verbis μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων ita diſſerit: Θεόσδοτον νῦν τὸ τυχηρὸν εἰρηκεν, ὡς ἂν ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας καὶ ῥᾳθυμίας καὶ μαλακίας καὶ πολυτελείας ἀπορίαν αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον οὖσαν. *Krebſius.*

718. Μακάρων δόσιν] Quamvis *dari* ſoleant dici dumtaxat bona,

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης. 720
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.
Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι

Linguae certe thesaurus inter homines optimus
Parcae, plurima vero gratia eius quae modum seruat.
Quod si malum dixeris, forsan et ipse maius audies.
Ne in conuiuio, quod multi amici instruunt, sis morosus

720. φειδωλῆς] μετὰ φειδοῦς προτεινούσης τὰ ῥήματα. κατὰ μέτρον] κατὰ συμμετρίαν. 721. τάχα] ἴσως. 722. δυσπέμφαλος (sic)] σκληρὸς.

720. φειδολῆς Trinc. 721. Μὴ δὲ Auguſt. κακὸν κ' εἴπῃς B. 60. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. εἴπῃς Acad. κακὸν γ' εἴπῃς Palat. αὐτὸν Trinc. ἀκούσεις Palat. 722. μὴ δὲ Auguſt. Ald. δυσπέμφαλος Auguſt.

bona, attamen *Heſiodus* non ſemel etiam mala *dari* dicit, vnde antea v. 638. memorat κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνδρεσσι δίδωσι, *malam paupertatem quam Iupiter hominibus dat.* Clericus.

719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Sententiam horum verſuum illuſtrarunt Interpretes Iacobi ad Cap. III. 9. et ſqq. *Clericus.*

721. Εἰ δὲ κακὸν] Proclus ad locum: Ἀλκαῖος· Εἶτ' εἴποις τὰ θέλεις; ἀκούσαις τὰ κ' οὐ θέλεις. Καὶ Ὅμηρος· Ὁποῖον καὶ εἴπησθα ἔπος, τοῖόνδ' ἐπακούσαις. *Robinſ.*

722. Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος] Δαιτὸς ſubintellige γενομένης. hoc eſt, ἐράνου. δυσπέμφελος, δυσπρόσιτος, δύσκολος, an παρὰ τὸ πέμπεσθαι. Hos verſus ſic diſtinguit Heinſius: Μηδὲ πολυξείνῳ δ. δ. εἶναι. ἐκ κοινῆς πλείστη τε χ. δ. τ. ὀλιγίστη. Placet. *Quieſus.*

Δυσπέμφελος] Mare quidem dicitur δυσπέμφελον ab *Heſiodo*, in Theogonia, quod non ſine periculo tranſmitti poſſit; hic vero, vbi ſermo eſt de conuiuio, δυσπέμφελος dici videtur qui aegre adducitur, vt velit ſymbolam ſuam conferre ad conuiuium, ſeu ἔρανον. Hoc nos docuerat *Heſychius*, ſed verba eius corrupta ſunt. Δυσπέμφελος, ἐπὶ μὲν τῆς θαλάσσης, ἡ δυσχείμαρρος καὶ τραχεῖα καὶ ταραχώδης· ἐπὶ δὲ τοῦ κολυμβητοῦ, δυσαρεστος. Reſpiciit ad locum *Homeri* Iliad. Π. v. 747. vbi hominem mortuum ex curru decidentem vrinatori, e fundo maris oſtrea petenti, confert Patroclus, hiſce verbis:

Πολλὰς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τήθεα δυφῶν
Νηὸς ἀποθρώσκων, εἰ καὶ δυσπέμφελος εἴη.

Multos

Ἐκ κοινῆ· πλείση δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίση.
Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν
Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀρὰς.

De ſymbolis: plurima enim gratia, ſumtuſque minimus.
Neque vnquam mane Ioui libato nigrum vinum
Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt, reſpuunt vero etiam preces.

723. δὲ] γὰρ. δαπάνη] ἀνάλωμα. 724. ἐξ ἠοῦς] πρωΐ. αἴθοπα] καυτικὸν. 726. κλύουσιν] ἀκούουσι. ἀποπτύουσι] ἀποστρέφονται. ἀρὰς] εὐχὰς.

723. Poſt ἐκ κοινῆ in Auguſt. deeſt colon, et quidem eraſum eſt. δαπάνη δ' Auguſt. 725. ἀνίπτοισι Auguſt. ἀνίπτοις Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. μὴ δ' Auguſt. Ald. et ſic ſemper μηδὲ in cod. Auguſt. et ed. Ald. diuiſim ſcriptum legitur, vt v. 727. 730. 733. 735. 742. 748. 726. γάρ τοι γε Auguſt. τοὶ Senat. ἀρᾶς Senat.

Multos ſatiaret vir hic oſtrea quaerens; ex naui deſiliens, quamvis procelloſum eſſet; nempe, mare. Ad quae verba haec habet *Euſtathius*, quae in Lexicon ſuum tranſtulit *Phauorinus*: Δυσπέμφελος δὲ πόντος ὁ δυσχείμερος· διὰ ἔ δυσχερῶς ναῦς πέμπεται. ὅθεν καὶ Ἡσίοδος δυσπέμφελον τὴν ναυτιλίαν φησί. Ζηνόδοτος δέ φασι πληθυντικῶς γράφει· εἰ καὶ δυσπέμφελοι εἶεν, οἱ πολλοί, δηλαδή, ἐκεῖνοι. οἷς τὰ πήθεα παρατίθενται, ὅ ἐστὶ δυσαρέστοι, ὡς καὶ Ἡσίοδος· μηδὲ πολυξείνε δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι, ὅ ἐστι δύσκολος δυσμετάπεμπτος: *difficilis, qui aegre adduci poteſt vt veniat*, quamuis arceſſitus. De ἐράνῳ autem multa habet *Iſaacus Caſaubonus* ad Characteres *Theophraſti*. Clericus.

Μηδὲ πολυξείνε δαιτός] Vt hoc praeceptum, quod eſt περὶ συμβόλων et καταβολίων, quae collatis ab vnoquoque ſumtibus inſtituebantur, conſtet ſibi, ſublata diſtinctione, ita lego: Μηδὲ πολυξείνε δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι· Ἐκ κοινῆ πλείση τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίση. Senſus eſt hoc modo mire directus et perſpicuus. *Heinſius.*

725. Χερσὶν ἀνίπτοισι] Faciebat hoc non parum ad munditiem, quae a ſacra facturis poſtulabatur. Vide not. ad Gen. XXXV, 2. Hinc in prouerbium abiit *illotis manibus* aliquid facere, quod perinde eſt ac imparatum eſſe. *Clericus.*

726. Ἀποπτύουσι δέ τ' ἀρὰς] Ἀποστρέφονται. Τὸ ἀρᾶσθαι, prex. proprie et primo imprecationes, ſiue καταραὶ, εὐφωνίας χάριν, ἀραὶ dictae. *Guietus.*

Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο τετραμμένος ἀρθὰς ὀμιχεῖν,
Αὐταὲ ἐπήν κε δύῃ, μεμνημένος, ἐς τ' ἀνιόντος,
Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην ἀρήσῃς,
Μηδ' ἀπογυμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν. 730

Neque contra Solem verſus ſtans meito,
Sed etiam poſtquam occidit, memor eius rei, vſque ad orientem,
Neque in via, neque extra viam inter eundum meias,
Neque denudatus: Deorum quippe noctes ſunt.

727. ὀμιχεῖν] ὀρεῖν. 728. ἐπῆν (ſic)] ἐπεὶ. ἐς τ' ἀνιόντα (ſic)] ἕως ἀνίῃ. ἀνέλθῃ. 729. προβάδην] κινέμενος. 730. ἀπογυμνωθείς] ἐν τῇ νυκτὶ. ἔασιν (ſic)] εἰσὶ.

727. ἔν τ' Auguſt. ὀμίχλειν B. 60. 728. ἐπῆν Auguſt. ἐπεὶ Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. ἐς' ἀνιόντα Coiſl. ἐς' ἀνιόντα Aug. ἀνιόντα etiam Ald. ἀνιόντος Trinc. Steph. marg. 729. ἀρήσεις Auguſt. Acad. 730. ἔασιν Senan. Acad. Auguſt. in quo etiam μήτ' paullo ante.

727. Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο] Hic *Heſiodus* non vetat de die meiere, ſed tantum ſtantem, ad ſolem conuerſis ac retectis pudendis. Male hunc locum acceperat *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinianarum p. 431. quaſi *Heſiodus* velit de nocte tantum lotium emitti; quod abſurdum eſt, nec poteſt obſervari. Itaque eum caſtigauit, ſed acrius aequo, *Dionyſ. Petauius* in Miſcellis Exercit. Cap. I. et recte obſeruauit hunc verſum interpunctione et ſententia a ſequenti eſſe diſtractum. *Clericus.*

Ὀρθὸς] Stans, vt Gallice *droit.* Vide Iliad. Σ, 246. et locum *Herodoti* laudandum ad v. 731. *Clericus.*

728. Αὐταὲ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἐς τ' ἀνιόντα] Ab occaſu ad ortum rectum meiere licet. Male interpres. σιγμὴ τελεία poſt τὸ ἀνιόντα. *Guietus.*

Αὐταὲ ἐπήν κε δύῃ] Hoc verſu et duobus ſequentibus, vt recte *Petauius*, hortatur Poëta, vt ne poſt occaſum ſolem, ac nocte quiſquam ambulando meiat, aut denudatus, quod etiam nocti veneratio quaedam adhibenda ſit. Igitur poſt ἀνιέντα non eſt ponenda τελεία σιγμὴ, vt multi fecerunt. *Clericus.*

730. Μηδ' ἀπογυμνωθείς] Subintellige, etiam ſub nocte. *Guietus.*

Μηδ' ἀπογυμνωθείς] Cum Graeci tunicas quidem breuiores, niſi forte hyeme, ſed ſine clauſis femoralibus geſtarent, non neceſſe habebant retegere pudenda vt meierent; ſed tantum inflexis genibus clunes in talos demittere, vt tunicae inferior ora magis dilataretur,

ne

Ἑζόμενος δ' ὄγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς,
Ἢ ὄγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς.

Sedens vero diuinus vir et prudens,
Aut ad parietem accedens bene ſeptae caulae.

731. ἑζόμενος] καθήμενος ἐρεῖ. πεπνυμένα] συνετὰ. εἰδὼς] γινώσκων. πελάσας] πλησιάσας. εὐερκέος] τὸ καλὸν ἕρκος ἔχοντος. 732.

732. 8 Auguſt.

ne lotio madefieret. De iis quae dicuntur *feminalia* vide *Iſaac. Caſaubonum* ad Auguſti Cap. LXXXII. in notis ad *Sueſonium*. Clericus.

Μακάρων τοι νύκτες ἔασσιν] Non tantum vult interdiu non debuiſſe homines meiere ſtantes, ac retectis ad ſolem pudendis; ſed ne nocte quidem incedentes, aut pudendis nudatis; quia noctu Dii frequentius inter homines verſantur, vt recte ad hunc locum *Proclus*. Clericus.

731. Ἑζόμενος] Subintelligе ἀρεῖν. *Gutetus*.

Ἑζόμενος] Hoc eſt, clunibus ad talos demiſſis. *Sam. Bochartus* Hieroz. Parte I. Lib. II. c. 56. poſtquam oſtendit Iudaeos ſtantes ſolitos mingere, obſeruat Graecos ſedentes minxiſſe nuſquam reperiri, niſi apud vnum *Heſiodum*, cuius vſſ. 731, et 732. profert, tum ſubdit: *Itaque*, Heſiodi *aeuo*, *Graeci bene inſtituti*, *vel ſedentes mingebant*, *vel ad parietem accedentes. Sed poſteriоribus ſaeculis*, *prius illud a viris vſurpari deſiit*, *et mulieribus relictum. Itaque in Graecorum monumentis nullum exſtat exemplum viri*, *qui ſedens minxerit*. Deinde allatis multis contrariis exemplis, addit hoc Herodoteum, quo, brevitatis cauſa, hic contenti erimus: *Herodoto*, inquit, *nihil expreſſius*, *qui vt probet Aegyptios in pleriſque aliter ſe gerere*, *quam reliquos homines*, *inter cetera haec habet* Lib II. c. 35. Οὐρέουσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες καθήμενοι, *foeminae quidem ſtantes mingunt*, *viri vero ſedentes*. Clericus.

732. Αὐλαὶ antiquis dicebantur loca ſubdialia, aperta, quae vento expoſita erant. vnde locus διαυλίζειν dicitur, qui ventum ab vtraque parte admittit, vt docet Athenaeus l. 5. c. 5. In his locis apertis, quae ante domos erant, quoniam pecudes continebantur, factum eſt, vt αὐλὴ denotet *caulam*. qua notione h. l. ſumendum. Denique αὐλαὶ dicebantur *palatia*, *domus potentum hominum*. cuius denominationis Athenaeus l. c. duplicem reddit rationem, aut quia ante domos diuitum eiusmodi

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑσίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέασθαι.
Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοσήσαντο
Σπερμαίνειν γενεὴν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλίῤῥοον ὕδωρ
Ποσσὶ περᾶν, πρίν γ' εὐξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,

Neque pudenda femine pollutus intra domum
Focum iuxta reuelato, ſed caueto.
Neque a feralibus epulis reuerſus
Seminato progeniem, ſed Deorum a conuiuio.
Nec vmquam perennium fluuiorum limpidam aquam
Pedibus tranſito, priuſquam oraueris adſpiciens pulcra flumina,

733. πεπαλαγμένος] μεμολυσμένος. ἔνδοθεν] ἐντὸς. 734. ἑσίῃ] ὁ τόπος, ἢ ᾧ ἵδρυον. ἐμπελαδὸν] πλησίον. παραφαινέμεν] παραφαίνειν· δεικνύειν. 735. ἀπονοσήσαντα] ὑποσρέψαντα. 736. σπερμαίνειν] σπείρειν. δαιτὸς] εὐωχείας (ſic). 737. ἀενάων (ſic)] διαπαντὸς ῥεόντων. 738. περᾶν] θέλε διαβῆναι. εὔξῃ] εὐχὴν ποιήσῃς. ῥέεθρα] ῥεῖθρα.

Inter v. 736. et 737. eſt Μηδ' ἐπὶ κρηνάων ἑρεῖν, μάλα δ' ἐξαλέασθαι in edd. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 737. ἀενάων Auguſt. Iunt. 1. 2.

modi loca ſubdialia fuerint, aut quia in iis locis regii ſtipatores ſtationem ſuam habuerint, ibique dormiuerint. conf. ad illum Athenaei locum Caſaub. *Krebſius.*

733. Πεπαλαγμένος] An a πάλη puluiſculo παλάσσω. *Guietus.*

734. Ἑσίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν] Quia, nimirum, ad focum erant Dii Penates, focuſque, vt habet *Proclus*, erat domeſtica ara, in qua libationes quotidie fiebant, et ſe pollutos exiſtimabant. Itaque prius abluere ſe ſe neceſſe habebant, ſi praecepto Heſiodi obſequi volebant. Sic apud *Herodotum*, Lib I. 198. ἐσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, — ὄρθρου γενομένου λοῦνται ἀμφότεροι, ἄγγεος γὰρ ἄδενος ἅψονται πρὶν ἂν λοῦσωνται: *quoties autem cum vxore miſcetur vir Babylonius, — orto diluculo abluuntur ambo, nullam vas priuſquam ſe abluerint tacturi.* Quae narratio oſtendit, apud Graecos, *Herodoti* aetate, vulgo obſeruatum non fuiſſe *Heſiodi* praeceptum. *Clericus.*

736. Ἀπὸ δαιτός] A Deorum conuiuiis, quae ſacrificiis peractis fiunt, feſtis Deorum ſollemnibus. *Guietus.*

737. Ἀενάων ποταμῶν] An ἀιενάων. *Idem.*

739. Λευκῷ

Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.
Ὃς ποταμὸν διαβῇ, κακότητι δὲ χεῖρας ἄνιπτος, 740
Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
Μηδ' ἀπὸ πεντόζοιο, θεῶν ἐνὶ δαιτὶ θαλείῃ,
Αὖον ἀπὸ χλωρῆς τάμνειν αἰθωνι σιδήρῳ.
Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν

Manus lotus amoena aqua limpida.
Qui fluuium transierit, malitia vero manus illotus,
Ei succensent Dii, et damna dant in posterum.
Ne vero a manu, Deorum in celebri conuiuio,
Siccum a viridi resecа nigro ferro.
Neque vmquam vrceum, ex quo vinum funditur, pone super craterem

739. πολυηράτῳ] πολυεράτῳ. 740. ὃδε (sic)] καὶ. 741. τῷδε] τούτῳ. νεμεσῶσι] μισῶσι. ἄλγεα] ἄλγη. ὀπίσσω] μετὰ ταῦτα. 742. πεντόζοιο] πέντε ὄζους ἐχόσης. δαιτὶ] εὐωχείᾳ (sic). θαλείῃ] θαλίῃ (sic). 743. αὖον] ξηρὸν. αἰθωνι (sic)] μέλανι· καυστικῷ. 744. οἰνοχόην] κύαθον. τιθέμεν] τιθέναι. ὕπερθεν] ὑπεράνω.

740. κακότητ' ὃδε Augusti. Iunt. 1. 2. 742. πεντόξοιο B. 699. ἐν Augusti. 743. αἴθονι Augusti. 744. κρατῆρος Augusti. Senat. Trinc. ὕπερθε Senat. Trinc.

739. Λευκῷ] Λαμπρῷ, διαυγεῖ. *Idem.*

740. Κακότητι] Contumacia, contumaci malitia. Scribe, κακότητί γε. Τὸ δὲ hic non placet. *Idem.*

Κακότητι] Hoc est, data opera, spretoque Deorum Numine. *Clericus.*

742. Ἀπὸ πεντόζοιο] A manu quae habet quinque digitos, vt πέντε ὄζους, *quinque ramos.* Αὖον vero ἀπὸ χλωρῆς, vt docent Graeci Interpretes, est pars sicca, hoc est, extrema vnguium, quae separatur ab ea quae carni adhaeret. Hoc praeceptum, obscurius exprimitur ab *Hesiodo*, sicut obscure exprimebantur symbola a *Pythagora*, vt res nullius pretii viderentur nescio quid reconditius complecti, et imperitis essent admirationi. Solent enim quam maxime mirari quae non intelligunt. Hoc videtur velle *Hesiodus*, non esse exspectandum, ad manus abluendas, et vnguium, vt probe purgentur, retrimenta secanda, tempus ipsum conuiuii sed manibus lotis accedendum. Alioqui ne in familiari quidem conuiuio vngues quisquam secet, qui nolit retrimenta in patinas exsilire; quod, vt opinor, non gratius fuisset Graecis, quam nobis nunc est. *Clericus.*

743. Αὖον ἀπὸ χλωρῆς] Vngues a carne. *Guietus.*

744. Οἰνοχόην] Τὸν κύαθον. *Idem.*

Πινόντων· ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται. 745
Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεσον καταλείπειν,

Bibentium: pernicioſum enim in eo fatum eſt ſitum.
Neque domum faciens imperfectam relinquito,

745. ὀλοὴ] φθαρτικὴ. τέτυκται] ἐστὶ. 746. ἀνεπίξεσον] ἀτέλεστον.

Οἰνοχόην] Guttum, gutturnicum etiam vocabant veteres. *Scaliger.*

Μηδέ ποτ' οἰνοχόην] Haec eſt anilis ſuperſtitio, potius quam praeceptum ethicum, ſymbolorum more expreſſum. Hic enim Poëta religioſa tradit, non moralia. Itaque fruſtra eſt *Proclus*, qui vult myſtice ab *Heſiodo* ſignificari, non eſſe priuata praeferenda communibus, quia κρατὴρ commune erat, quo ex οἰνοχόῃ hauriebant. Verum communis etiam erat οἰνοχόη, quandoquidem ex ea etiam vinum commune hauriebant omnes conuiuae. Alia eius interpretamenta non ſunt veriſimiliora, vt nec cetera omnia allegorica commenta, quae ad incruſtanda ſuperſtitioſa deliria Maiorum ſuorum Graeci poſteriores adinuenerunt; vt ſapientiores viderentur fuiſſe, quam fuerant. Etiamnum hodie veterum ſuperſtitionum veſtigia videre licet, multis in locis. Sunt qui, exempli cauſa, mali ominis eſſe putant panem inuerſum, ita vt planior pars ſit ſuperior, cultros decuſſatim in menſa iacentes, ſalillum in menſam effuſum, et ſimilia; quibus myſticos ſenſus non minus facile eſſet inuenire, quam Heſiodeis nugis. *Clericus.*

Plutarchus de audd. poett. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν μὲν τοιούτων τὰς αἰτίας πικρῶς ἀπαιτοῦσι, καὶ διαπυνθάνονται, πῶς λέλεκται, Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν. Τῶν δὲ μειζόνων ἀβασανίστως παραδέχονται τὴν πίστιν. Ex quo loco appareret Plutarchum exiſtimaſſe, eum, qui in huius dicti cauſa quaerenda nimis curioſe laboret, tempus operamque perdere. Expoſitionem dicti Heſiodei apud Plutarch. in Conviu. Septem Sapientum reiicit, et illud inter aniles ſuperſtitiones refert *Krebſius.*

745. Πινόντων] Bibentibus ſubintellige conuiuis, compotoribus. bibendo, inter bibendum. Ὀλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα] Eſt mali ominis. μοῖρα omen. *Guietus.*

746. Ἀνεπίξεσον καταλείπειν] Superſtitioſum hic aliquid eſſe mihi perſuadeo, potiuſquam id quod volunt Graeci Interpretes; qui putant irriſionem ſignificari eorum, qui imperfectum aedificium ſunt conſpecturi. Exiſtimaſſe videtur *Heſiodus* mali eſſe ominis, ſi cornix

Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λαπέρυζα κορώνη.
Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων ἀνελοῦσα

Ne forte insidens crociter stridula cornix.
Neque ab ollis nondum dedicatis rapiens

747. μὴ] [subaud.] ἵνα. ἐφεζομένη] καθημένη. κρώζῃ] βοᾷ. λαπέρυζα] ἡ πολλὰ βοῶσα. 748. χυτροπόδων] χυτρῶν. ἀνεπιῤῥέκτων] ἀβύτων. ἀνελοῦσα] λαβοῦσα.

747. Μή τι B. 60. Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. κρώξῃ Acad. Coislin. λαπέρυξα Iunt. 2.

si cornix imperfecto aedificio insideret, quod facile et frequentius fieri potuit, si diu imperfectum relinqueretur. Agit autem hic de lignea rustici casa, ad quam absoluendam longo tempore opus non est. Eius opinionis vestigia remanserant apud Romanos, tempore *Plinii*, qui H. N. Lib. X. c. 12. sic de Cornice loquitur: *Ipsa ales est inauspicatae garrulitatis, a quibusdam tamen laudata.* Deinde: *inauspicatissima foetus tempore.* Eodem Capite, de bubone agens, ostendit a multis ferale habitum si domui insideret, quod confutat hisce verbis: *Priuatorum domibus insidentem plurimum scio non fuisse feralem.* Simile quiddam de cornice sensisse *Hesiodum* credibile mihi fit. Prodidit etiam *Aelianus* de Animalibus Lib. III. c. 9. vnam cornicem mali esse ominis: οἵ τε ἕδρας ὀρνίθων καὶ πτήσεις παραφυλάττοντες ἀπ εὐσύμβολον εἰς μαντείαν ὀττεύσσιν εἶναί φασιν, εἰ ὑπακόσοιτο κορώνη μία: *qui obseruant vbi insideant aues, et earum volatus non esse faustum auguria captantibus aiunt, si audiatur vna cornix.* Scio interdum boni ominis fuisse cornicem, qua de re vide Intt. ad Eclog. IX. *Virgilii*, v. 15. Sed satis mihi est inauspicatam saepe fuisse, vt eo *Hesiodum* respexisse existimem. *Clericus.*

747. Λαπέρυζα] A λάπω, λαπίω, λαπέρω, λαπερύω, λαπερύζω, λαπέρυζα, hoc est, λαπάξα strepera, garrula. *Guietus.*

748. Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥέκτων] Vetus mos sub hoc verbo latere videtur, ollas nouas lustrandi et ad vsum felicem consecrandi, hoc est, benedicendi, vt loquimur. ἀνεπίῤῥεκτοι χυτρόποδες· hoc est, ἐφ' ὧν οὐκ ἐῤῥέχθη τὰ ἱερά. *Idem.*

Ανεπιῤῥέκτων] Scio quidem vasa dedicare solitos veteres, sed vox haec, et verbum ἀναίρειν suadent agi potius de carne rapta ex olla, siue de *aulicoquis extis*, vt loquitur *Festus*, antequam sacra essent facta.

Ἔσθειν, μηδὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἔνι ποινή.
Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (οὐ γὰρ ἄμεινον) 750

Comedito, neque lauator: quia et hiſce noxa ineſt.'
Neque ſuper immobilibus locato (non enim bonum eſt)

749. ἔσθειν] ἐσθίειν. λόεσθαι] λέεσθαι. τοῖς] τέτοις. ἔνι] ἐστι. ποινὴ] τις μοῖρα. 750. ἐπ' ἀκινήτοις (ſic) τάφοις.

750. μηδ' ἐπ' Trinc. ἀκινήτοις Auguſt.

facta. Adſentior itaque *Sam. Bocharto* ſic hunc locum interpretanti Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 50. Fuere qui dapes prope crudas eripuerint non ſolum ex popinis, ſed etiam ex locis ſacris. Vide 1. Sam. II, 13. vbi filii Helis ita ſe geſſiſſe narrantur. Qualis apud *Athenaeum* deſcribitur mulier quaedam, quae ſacra nondum immolata deuorabat, ἐφαρπάζουσ' ὀβελίσκοις, *a veru illa rapiens*; et in *Suetonio* Vitellius c. 13. *homo non profundae modo, ſed intempeſtiuae quoque ac ſordidae gulae, ne in ſacrificio quidem vmquam, aut itinere vllo, temperauit, quin inter altaria ibidem ſtatim viſcus et farra paene rapta e foco manderet.* Denique, vt Poëta auctor,

Eſt etiam e mediis victima rapta focis.

Cuiuſmodi ventres ferit illud *Simonidis*, quod tandem in prouerbium ceſſit:

Ἄθυτα δ' ἱερὰ πολλάκις κατέσθιει.

Nondum immolata ſacra ſaepe deuorat. Proinde in *Heſiodo*, inter alia praecepta, hoc quoque habetur, *ne ab ollis nondum ſacrificatis* (cibum) *rapiens comedito.* Nam vt ῥέζειν et ἐπιῤῥέζειν *ſacrificare* eſt: ita ἀνεπίῤῥεκτος eſt ἄθυτος, *nondum ſacrificatus* vel *immolatus*, vt a *Tzetze* redditur. Addatur hiſce locus *Ciceronis* e Lib. II. de Fin. c. 7. *Reperiemus aſotos primum ita non religioſos, vt edant de patella.* Non neceſſe eſt nos hic colligere quae a Veteribus dicta ſunt περὶ τῶν βωμολόχων et θυαρπάγων, qui ex altari carnes ab alio oblatas rapiebant; neque enim de iis verba facit *Heſiodus*; ſed de iis qui ipſi ſacra facientes, nondum peractis ſacris, hoc eſt, antequam proſicias porrexiſſent, et adoleuiſſent, carnes victimae ſuae comedebant. *Clericus.*

750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Per ἀκίνητα ſolum et lapides intelligere videtur, quae frigida ſunt et dura. Hoc praeceptum Pythagorico illi cognatum videtur, ne ſedeas ſuper lapidem. Vel ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν eſt ἀκίνητον ποιεῖν.

ποιεῖν. Theocr. ἐπὶ ξηροῖσι καθίζη. *Guietus.*

Ἐπ' ἀκινήτοισι] *Proclus* ſepulcra interpretatur, quae mouere nefas erat; at eodem iure terminos agrorum interpreteris. Malim intelligere de ſaxis quibusuis, quibus imponi pueros nollet *Heſiodus*; ſed tantum tabulis ligneis, aut aliis, quae poſſunt amoueri. Videtur credidiſſe ſi duodecimo die, aut duodecimo menſe puer collocaretur in rupe, infirmum eum fieri. Quod ſi diceretur de frequenti impoſitione pueri in ſedili ſaxeo, et per totam infantiam, non careret ratione; ſed ea res exitialior non fuit duodecimo die vel menſe, quam aliis infantiae temporibus. Mera haec fuit ſuperſtitio, cuius ratio certa non magis reddi poteſt, quam ſomniorum febricitantis. *Clericus.*

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Notum eſt omnibus quam multa de his Veteres. Ceterum cur hoc praeceptum, de non mouendis ſepulcris, ad παῖδα δυωδεκαταῖον ſpectet, numquam oſtendere potuerunt. Nos hos verſus, etiam ſine Grammaticorum ſuffragio, hoc modo tranſponendos eſſe non dubitamus, qui nimium miſere truncarunt, mutilarunt, auxerunt, tranſpoſuerunt olim, tamquam vultures quidam Homerum et Heſiodum:

Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ,
Μηδὲ δυωδεκάμηνον. ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται
Ἀνέρι. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἐς ἐπικαὶ τῷ
Ποινή.

Quanta cura τὰ θερμότερα τῶν λετρῶν, quae γυναικεῖα vocabant, et abſolute λετρὰ, in deliciarum deſcriptionibus, Lampridius *lauacra muliebria*, Capitolinus *excaldationes*, ſicut viri magni nuper notarunt, veteres diſtinxerint, pueris notum eſt; cum ex aliis, tum ex Comico, qui ἐκ τῶν λετρῶν totam diſciplinam Athenienſium conſiderari vult. Pueri autem δυωδεκαταῖοι et δυωδεκάμηνοι, omnia communia cum matribus habebant, δίαιταν, τροφὴν, οἶκον, id eſt, ipſum Gynaeceum. Heſiodus ergo ne eiuſmodi puerulos matrum λετροῖς adſueſcere ſinant, ex diſciplina veteri, quia θηλύνεσθαι τὰ σώματα ex aquae tepore exiſtimabant, diligenter monet. Senſus erit ita perſpicuus planuſque, vt nihil ſupra, hoc modo.

Neque muliebri lauacro corpus purgare
Puerum ſuas duodecennem, quia maſculos eneruat,
Neque duodecim menſium: nocet et illud aequali modo
Viro: dura enim ſuo tempore et hanc rem ſequitur
Poena.

Apparet hinc ante omnia praeceptum περὶ τῶν ἀκινήτων huc non ſpectare: quod ſeorſim conſiderabimus. *Heinſius.*

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Ἀκίνητα ſunt οἱ νόμοι: de

Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ·

Puerum duodecennem, quia virum inertem facit:

751. παῖδα δυωδεκαταῖον] ἀγύμναστον ἀφῆς. ἀνέρ'] ἀνέρα· ἄνδρα. ἀνήνορα] ἄνανδρον.

751. δυωχεταῖον Acad. δυωδεταῖον Senat. Trinc.

de quibus vſitatam fuiſſe elegantiſſimam paroemiam μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, qua hic Heſiodus vtitur, ſatis ex illo Platonis apparet, tertio De legibus: Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινα κατασκευάζεσι τῆς ἐσίας, ἥ περ ἐν ἄλλαις νομοθετεμέναις πόλεσι πολλαῖς γίνεται, ἐάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν, καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν ὡς ἂν ἄν δύναιτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἱκανῶς. ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τι πᾶς ἅπαντα λέγων, μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. Et Euſebius Praeparat. Euang. lib. III. Ἡμᾶς δὲ τὰ μέγιστα ἀσεβεῖν, τὰς ἔτως ἐμφανεῖς καὶ εὐεργετικὰς δυνάμεις ἐν ἀδενὶ λόγῳ τιθεμένους· ἄντικρυς δὲ παρανομοῦντας, δέον σέβειν ἕκαστον τὰ πάτρια, μηδὲ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, στοιχεῖν δὲ καὶ ἐφέπεσθαι τῇ τῶν προπατόρων εὐσεβείᾳ, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν ἔρωτι καινοτομίας. Καθίζειν ἐπ' ἀκινήτοισι, pro κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quam eleganter dictum ſit, oſtendimus ad Proclum. *Idem.*

Οὐ γὰρ ἄμεινον] Vetus clauſula qua potiſſimum vtebantur in interdictis ſuis Principes, erat, ἀ γὰρ ἄμεινον. Sic apud Herodotum in cautione ſepulcrali in Epitaphio Nitocridis: τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων Βαβυλῶνος βασιλεων, ἢν σπανίσῃ χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λαβέτω ὁκόσα βούλεται χρήματα, μὴ μὲν τοίγε μὴ σπανίσας γε. ἀ γὰρ ἄμεινον. Quia autem vulgo etiam in Ethicis cautionibus ea vtebantur clauſula, Horatius Philoſophiam alibi, *meliora* dixit, id eſt, τὰ ἀμείνω.

Cum tu coemtos undique nobiles
Libros Panaeti, *Socraticam et*
domum
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora tennas.

Pollicitus meliora, eſt, ὁ τῆς φιλοσοφίας ἀντιποιούμενος. *Heinſius.*

751. Παῖδα δυωδεκαταῖον] An 12. dierum? vide Plutarchi expoſitionem apud Proclum, qui περὶ νεογνῶν intelligit. Hunc et ſequentes quatuor verſus aliter diſpoſuit Heinſius, quem vide. *Guietus.*

753. Μήδὲ

Μηδὲ δυωδεκάμηνον· ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.
Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα Φαιδρύνεσθαι
Ἀνέρα. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔς' ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή· μηδ' ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι κυρήσας,
Μωμεύειν ἀΐδηλα· θεὸς νύ τι καὶ τὰ νεμεσσᾷ.

Neque duodecim menſium: aequale et hoc eſt.
Neque muliebri in balneo corpus abluito
Vir: grauis enim ſuo tempore erit et huius rei
Poena. neque in ſacrificia accenſa incidens,
Reprehende arcana: Deus quippe et haec indigne fert.

752. τέτυκται] ἰσὶ. 753. χρόα] σῶμα. Φαιδρύνεσθαι] καλλωπίζεσθαι. 754. λευγαλέη] ἀλγεινὴ. 755. ἐπαιθομένοισι (ſic)] θυσιαζομένοις. κυρήσας] τυχὼν. 756. μωμεύειν] ψηθυρίζειν (ſic). ἀΐδηλα] ἀφανῆ. τὰ] ταῦτα. νεμεσσᾷ] μισεῖ.

752. ἴσον Auguſt. 753. λουτρῷ Heinſ. 755. μὴ διεροῖσιν Trinc. ἐπαιθομένοισι Auguſt. Trinc. 756. κωμεύειν Trinc. θεὸς νύ τοι B. 60. θεός τοι Coiſl. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Heinſ.

753. Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ] Nihili fecerunt poſteriores Graeci hoc *Heſiodi* praeceptum, quod iis exprobrat *Clemens Alexandrinus*, in Paedagogo, Lib. III. c. 5. vbi agit πῶς περὶ τὰ λουτρὰ ἀναστρεπτέον, et haec habet: ἔξεστι δὲ τοῖς βουλομένοις τῶν ἄλλων οἴκοι τὰς κατακλείστους γυμνὰς ἐν τοῖς βαλανείοις θεάσασθαι. ἐνταῦθα γὰρ ἀποδύσασθαι τοῖς θεαταῖς, ὥσπερ κάπηλοις σωμάτων, οὐκ αἰσχύνονται. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡσίοδος· Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα Φαιδρύνεσθαι, παραινεῖ. κοινὰ δὲ ἀνέῳκται, ἀνδράσιν ὁμοῦ καὶ γυναιξὶ τὰ βαλανεῖα: *Licet autem aliis volentibus eas, quae domi ſunt incluſae, nudas videre in balneis; hic enim ſe exuere ſpectatoribus, tamquam corporum cauponibus, non erubeſcunt. Sed Heſiodus quidem corpus foemineo non exhilarare lauacro, ſuadet. Viris autem et foeminis communia aperta ſunt balnea.* Nonnulli tamen Principes hoc, apud Romanos emendare conati ſunt. Vide *Hieron. Mercurialem* de Arte Gymnaſt. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

756. Μωμεύειν ἀΐδηλα] Hoc eſt, vt quidem videtur, irridere ritus, quorum rationem ignoraueris, quia tibi non placent. Quod praeceptum ſuperſtitioſiſſimas quaſque caerimonias in tuto locat, quae poterunt ſemper defendi ab iis quibus placebunt, hoc praetextu quod earum rationes ab

iis

Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων,
Μηδ' ἐπὶ κρηνάων ἐρεῖν· μάλα δ' ἐξαλέασθαι·
Μηδ' ἐναποψύχειν· τὸ γὰρ ἥ τοι λῴϊον ἔσται
Ὧδ' ἔρδειν· δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο Φήμην. 760
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κεῖφη μὲν ἀεῖραι

Nec vmquam in alueo fluuiorum mare influentium,
Neque super fontes meito; quin valde euitato;
Neque incacato; id enim nihilo est melius
Sic facere; grauem vero mortalium euitato famam.
Fama enim mala est, quae celeriter quidem excitatur

757. προχοῇ] προχεόμενα. ἅλαδε] εἰς τὴν θάλασσαν. 758. ἐξαλέασθαι] ἐκφεύγειν. 759. ἐναποψύχειν] ἀποπατεῖν. κρίζειν. λῴϊον] καλόν. 760. ὧδ'] ὅτως. ἔρδειν] ποιεῖν. ὑπαλεύεο (sic)] φεῦγε. 761. κεῖφη] ἁλαφρὰ. ἀεῖραι] ὑψῶσαι.

757. προβλεόντων Trinc. 759. τὸτο Trinc. ὅτι Auguſt. 760. ὑπαλεύεο B. 699. Auguſt. Iunt. 1. 2.

iis, qui eas improbant, ignorentur. At quidquid Rationi et rectae de Numine notioni aduerſatur, id merito poſſumus μωμεύειν, quamuis inſtitutionis eius cauſas ignoremus. Res ipſa ſaepe docet nullas ſatis graues eſſe potuiſſe. *Clericus.*

757. Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ] Hos verſus delendos cenſet Plutarchus, teſte Proclo. ἐπέχω. vide Plut. *Guietus.*

759. Μηδ' ἐναποψύχειν] Ἀφοδρύειν, ἐναποπατεῖν, a ψύω, πτύω ſpuo, ψύχω, ἀποψύχω etc. *Idem.*

760. Δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο Φήμην] Non ſunt, nimirum, ea facienda, quae cum omitti ſine crimine poſſint, ſi fierent famam prauam crearent; nam in rectè factis, et quae virtus a nobis poſtulat, parum curandam famam docent Philoſophi. Vbi agitur officium quodpiam, a vera virtute praeſcriptum, *nihil magis praeſtandum eſt, quam ne, pecorum ritu, ſequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundum eſt, ſed qua itur. Atqui nulla res nos maioribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur; optima rati ea quae magno adſenſu recepta ſunt, quorumque exempla nobis multa ſunt; nec ad rationem, ſed ad multitudinem viuimus. Inde iſta tanta coaceruatio aliorum ſupra alios ruentium.* Verba ſunt *Senecae*, ex Cap. I. de vita beata, vbi et alia in eamdem ſententiam. *Clericus.*

761. Κεῖφη μὲν ἀεῖραι] Subito facilis, valde facile eſt eum ſubire. *Guietus.*

764. Θεὸς

Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζωσι· θεὸς νύ τις ἐστὶ καὶ αὐτή.

ΕΡΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

Facillime, moleſta vero portatu, difficiliſque depoſitu.
Fama vero nulla prorſus perit, quam quidem multi
Populi diuulgant; quippe Dea quaedam eſt et ipſa.

OPERVM FINIS.

762. ἀργαλέη] λυπηρὰ. φέρειν] ὑπομένειν. ἀποθέσθαι] ἀποβαλεῖν. 763. οὔτις] οὐδαμία. πάμπαν] παντελῶς. ἀπόλλυται] φθείρεται.

762. μάλα Auguſt. δὲ in eodem codice deeſt. 764. φημίξωσι B. 731. R. S. Auguſt. Acad. Trinc. φημίξωσι Steph. marg. τι Acad. τοι Iunt. 1. 2. Steph. marg.

764. Θεὸς νύ τι καὶ] Alii τοι. forſan τε. *Idem.*

Θεὸς νύ τις ἐστὶ] Poëtae poſtquam proſopopoeia abuſi ſunt, vt commentitias perſonas ex affectibus facerent, aliiſque id genus; poſtea ſibi ipſi perſuadent verum eſſe quod finxerunt. Sic *Heſiodus* noſter, qui in Theogonia tot diuinas perſonas liberrime finxit, hic *Famam*, in ſeriis praeceptis, quaſi Deam habet, rationemque hanc profert, vt perſuadeat ita inſtituendam vitam ne rumoribus ſiniſtris occaſionem praebeamus. Atqui ſi fama facinoris alicuius, aut flagitioſae vitae ſit vera, res fugienda fuit, non propter famam, ſed quia mala erat; ſi vero ſit falſa, nec vlla noſtra culpa excitata, ſpernenda eſt. *Rumor* autem neutra ratione Deus dici poteſt, niſi poetica τερατολογίᾳ, quae etiam prauum *Rumorem* Deum eſſe fingit; cuius rei exſtat inſigne exemplum, apud *Virgilium* Aeneïdos IV, 174. in deſcriptione Famae. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΗΜΕΡΑΙ.

Ἤματα δ' ἐκ διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν,
Πεφραδέμεν δμώεσσι. τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην [765
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἀρμαλιὴν δατέασθαι,

HESIODI ASCRAEI DIES.

Dies vero ex Ioue obseruans, bene secundum decorum,
Doce seruos. tricesimum mensis optimum
Ad opera inspicienda, demensumque diuidendum,

765. διόθεν] ἐκ τοῦ Διός. εὖ] καλῶς. 766. πεφραδέμεν] ἐντέλλεσθαι. δμώεσσι] δούλοις. τριηκάδα] τριακοστὴν. 767. ἐποπτεύειν] ὁρᾶν. ἠδ'] καὶ. ἀρμαλιὴν] τροφὴν. δατέεσθαι] ἀπομερίζειν.

765. Ἤματα δ' ἐκ διόθεν] De superstitiosis hisce deliri, hac certe in re, Poëtae praeceptis iudicium *Plutarchi* vide ad v. 824. *Clericus.*

766. Πεφραδέμεν] Τὸ πεφραδέμεν hic est agendo praecipere, σημαίνειν imperare. Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Supple πεφραδέμεν. *Guietus.*

Πεφραδέμεν] Hoc est, prius doce, ne quid infaustis diebus aggrediantur. *Hesychius*: φράζει, δεικνύει, σημαίνει, λέγει. Quamobrem et apud Romanos, nonnullorum in Tricliniis, affixae erant Tabulae, in quibus *qui dies boni, quique incommodi essent* notatum erat, vt est apud *Petronium* Cap. XXX. *Clericus.*

Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Hoc est, vltimum diem cuiusque mensis; nam antiquissimi Graeci, vt etiam Orientales, menses Lunares habebant, quos singulos triginta diebus claudebant, vt ostendit multis *Dionys. Petauius* Lib. I. de Doctr. Temporum, et eminentissimae dignitatis ac eruditionis vir *Henr. Norisius* in Dissert. de Mense et Anno Macedonum Cap. I. *Clericus.*

767. Ἐποπτεύειν] Hoc est, diligenter expendenda seruis attributa opera in mensem, vt videas an ea recte perfecerint. *Clericus.*

Ἀρμαλιὴν] *Hesychius* interpretatur ἀρμαλιὴν τὴν τροφὴν, παρὰ ἁρμόζειν καὶ ἰσχυροποιεῖν

Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

Nempe, cum in iure dicendo populus verſatur.

768. ἄγωσιν] αὐτὴν τὴν Ἀ.

768. κρίνωντες Iunt. 1. 2.

ϕοποιεῖν τὰ μύλη. Hanc quoque, et alias originationes non meliores habet Etymologicon Magnum. At ſatius eſt interpretari ἀρμοσθεῖσαν ἑκάϛῳ τροφὴν, *conuenientem vnicuique cibum*, quem *demenſum* vocabant Latini, et quem ſingulis Calendis diſtributum ſeruis docuerunt viri docti ex hoc *Plauti* loco, in Sticho Act. I. S. 2. v. 3. vbi herus ſeruos ſic alloquitur: *vos meminiſtis quot Calendis petere demenſum cibum.* Ad quem locum vide Intt. *Pignoriumque* et *Popmam* de Seruis. *Clericus.*

768. Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Quamuis communis interpretatio bona ſit, tamen aliter intelligo. Nam εὖτ' ἂν ἀληθείην indicari illis verbis tempus diei, quod vocatur πλήθουσα ἀγορὰ, frequens forum quando ius dicitur, hoc vero eſt ἀληθείην κρίνειν. *Scaliger.*

Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Ordo εὖτ' ἂν λαοὶ ἄγωσι τὴν τριηκάδα, ſupple κρίνοντες ἀληθειαν, hoc eſt, reuera, ex rei veritate; hoc eſt, quando ἡ σύνοδος γίνεται ἐν τῇ τριακάδι ἀληθῶς. vide Proclum. *Guietus.*

Plenius mentem ſuam expreſſit *Ioſ. Scaliger* de Emend. Temporum Lib. I. p. 4. vbi agit de partibus diei. Itaque verba eius hic apponemus: „Tempus antemeridianum de„ſignantes dicebant πληθυ„σης vel πληθύσης ἀγορᾶς, „conuenientibus, ſcilicet, eo „tempore in comitium viris; „vt *Heſiodus* dicit, εὖτ' ἂν „ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες „ἄγωσι. Quod tamen longe „aliter Graeci Interpretes illius „Poëtae exponunt. Aiunt „enim *Heſiodum* intellexiſſe „de triceſima menſis Lunaris, „et ſenſum loci Heſiodei eſſe „perinde ac ſi dixiſſet: *quan„do homines veram triacada lu„narem agunt*, et non ſecun„dum vſum politicum, ſed ſe„cundum motum Lunae. Quod „tamen nobis valde coactum „videtur, et mentem *Heſiodi* „hanc fuiſſe dicimus: τρια„κάδα eſſe valde idoneam re„bus gerendis ea hora, qua „homines ad ius in forum con„veniunt. *Homerus* Odyſſ. M.

„— Ἦμος δ' ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ
ἀγορῆθεν ἀνέϛη
„Κρίνων νείκεα πολλὰ δικαζομένων ἀϊζηῶν.

„*Quando ad coenam vir e foro „ſurrexit, poſtquam iudicauit „de multis litibus, iuuenibus „litigantibus.* Quae ſane in„ter-

Αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος,

Hi enim dies sunt Ioue a prudente.

769. μητιόεντος] βουλευτικοῦ.

„terpretatio melior vulgati. „Sic etiam paullo post dicit, „ἤματος ἐκ πλείου, quod nos „interpretamur, *iam adulto* „*die*. Haec vir summus, cui „adsentimur. Nimirum, hic ἀληθείη non est *veritas*, sed *ius*, aut *iustitia*, vt passim apud Poëtas; et κρίνειν ἀληθείην idem est ac κρίνειν θέμιστας, vt loquitur *Hesiodus* Theogon. v. 85. hoc est, *ius dicere*. Ἄγειν vero vox est iuridica, quae dicitur de occupatione Iudicum ius dicentium, hominumque propterea ad eos conuenientium, de qua vide Interpretes ad Act. XIX, 38. Aliter sensum expressisse his verbis: ὅτε ὑπὸ τῶν λαῶν ἄγονται ἀγόραιοι καὶ κρίνονται δίκαι κατ' ἀλήθειαν: *cum a populis celebrantur dies fasti, quibus ius dicitur, et lites secundum iustitiam iudicantur*. Clericus.

769. Αἵδε γὰρ ἡμέραι] Superiores quatuor versus spurii videntur. Hic autem incipit Hesiodus. Sic liber ἔργων et abrupte incipit ἐκ ἄρα μεῖνος etc. Theogonia autem ἤτοι μὲν πρώτιστα, etc. *Guietus*.

Διὸς παρὰ μητιόεντος] Errauit vir summus Angelus Politianus, cum tres dies Iouis ab Hesiodo statui obseruat, ex hoc loco. Vetustissimi Poëtae, ominis causa, vtebantur ἐκ περιττῆς voce Διὸς eleganter, in narrationibus etiam, quacumque de re agebant. Ita in principio continuo τῶν Ἔργων, Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς, ἄφατοί τε φατοί τε, Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι. Vbi illud postremum ominis causa ponitur, et ex abundanti: nam nihil est quo referatur. Peculiariter autem singulos dies Poetae, ἡμέρας ἐκ Διὸς dicunt simpliciter. Sic in illo ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι. Auctor Megarae Idyllii Dorici: σὺ δ' ἤυτε λείβεαι ὕδωρ Νύκτας τε κλαίουσα καὶ ἐκ Διὸς ἤματ' ὁπόσσα. Ita Hesiodus cum rationem τῶν ἡμερῶν incipit, in genere iubet φυλάσσεσθαι ἤματα ἐκ διόθεν. id est, simpliciter, *dies quos natura constituit*: ita ea vox millies a Poetis ponitur. Sic Apollonius et Nonnus αὔρας ἐκ Διὸς dixerunt, sicut Hesiodus ἤματα ἐκ Διός. Omnes enim res ominis causa Διὸς dicebant. Ita vt inde τὸ Διὸς, ἐκ περιττῆς, in vsu remanserit. Vt cum Theocritus dixit, Μισθάων ἀπάνευθε, Διὸς μέγα βουλεύοντος: quod etiam veteres magistri videntur ex eo loco ad Homerum notare. Id

Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ· 770
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.

Primum, nouilunium, quartusque, et septimus, sacer dies:
Hoc enim Apollinem ense aureo armatum peperit Latona.

770. ἔνη] ἡ νεμηνία. 771. χρυσάορα] χρυσοειδῆ. γείνατο] ἔγεινεν (sic).

Id quod illi toties ἐκ Διὸς dicunt, Hesiodus hic παρὰ Διὸς, dicit. Αἱ δὲ, inquit, ἡμέραι εἰσὶ παρὰ Διὸς: id est, *Hi sunt dies de quibus acturi sumus*: quicquid non interpretamur, ominis causa dicitur. Atque haec causa est, cur Proclus, qui tam studiose ex more familiae suae, dies persecutus est, nihil περὶ Διὸς ἡμερῶν dicat, nisi quod πάσας τὰς ἀγαθὰς ita dici existimat. Atqui Hesiodus, post hanc formulam, non τῶν ἀγαθῶν solum, sed et τῶν κακῶν aggreditur diuisionem. Tzetzes ad omnes dies retulit: quamquam more suo nugacissime supra, ἐκ Διόθεν, ἐκ νοὸς καὶ Φρονίμων exponat, hic vero παρὰ τῆς εἱμαρμένης. Sed veniam meretur qui a Grammaticis dissentit, cum ipsi toties a se abeant. *Heinsius.*

770. Πρῶτον ἔνη] Ἡ τριακὰς supra dicta *Guietus*. Fallitur, vt sequente nota *Scaligeri* liquet. *Clericus.*

Πρῶτον ἔνη] Ἕνη vocabatur temporibus Hesiodi prima mensis. Sed Solon omnium primus vocauit τὴν τριακάδα ἕνην καὶ νέαν. *Scaliger.*

Καὶ ἑβδόμη] Nimirum, mensis, non hebdomadis, vt recte ostendit *Ioan. Seldenus* de Iure Nat. et Gentium Lib. III. c. 17. contra Veteres et Recentiores, qui frustra hic vestigia Iudaïci Sabbathi quaesiuerant. *Clericus.*

Ἱερὸν ἦμαρ] Non significatur dies profestus, quo ferias agitari oporteret, sed dies faustus. Vide v. 819. Idem est ac τετελεσμένον ἦμαρ v. 799. hoc est, dies valde accommodus ad res gerendas, quod vidit etiam idem *Seldenus*, loco memorato. *Clericus.*

771. Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο] Nempe, mensis Thargelionis. *Diogenes* in vita Platonis §. 2. Γίνεται Πλάτων — Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ· καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί: *nascitur Plato Thargelionis septimo, quo Delii natum Apollinem dicunt.* Ad quem locum vide Intt. quibus succenturiandus vir illustris atque eruditus *Ezech. Spanhemius*, ad Callimachi hymnum in Delum v. 251. Propterea vniuscuiusque mensis dies septimus sacer erat Apollini, non tantum dies ille Thargelionis

Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε, δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἐνδεκάτη τε, δυωδεκάτη τ', ἄμφω γε μὲν ἐσθλά·
Ἡ μὲν ὄϊς πείκειν, ἡ δ' εὐφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. 775

Octauusque et nonus, ambo dies mensis
Egregie crescentis ad curandum opera mortalium.
Vndecimus vero, duodecimusque, ambo quidem boni:
Hic quidem tondendis ouibus, ille vero laetis segetibus metendis.

772. ὀγδοάτη] ὀρδοικοστὴ (sic). ἐννάτη τε] καὶ ἡ. ἤματα (sic)] ἡμέραι. 773. ἀεξομένοιο (sic)] αὐξανομένης. πένεσθαι] ἐνεργεῖσθαι. 774. ἐσθλά] ἀγαθά. 775. ὄϊς] πρόβατα. πείκειν] κείρειν. ἀμᾶσθαι] ἀμᾶν.

772. ἐννάτη Augusti. μὲν Augusti. ἤματα idem cod. et sic semper. 773. ἀεξομένοιο Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 774. τε deest Iunt. 1. 2. 775. ἡ δ' Augusti. Ald.

mensis, vt obseruauit et *Seldenus* eo, quem antea indicauimus, loco. *Clericus.*

773. Ἔξοχ' ἀεξαμένοιο] Subintelligē ἐστί, hoc est, ἔξοχά ἐστι πένεσθαι ἔργα βρ. μ. α. Egregia sunt. *Guietus.*

775. Ὄϊς πείκειν] *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 45. postquam egit de vulsione lanae; „Vellendi, in„quit, morem quod attinet, „is olim Romae fuit in vsu, „et in vicinis locis, non in Iu„daea, nec in Graecia. Sal„tem, apud *Hesiodum*, qui „de re pecuaria scripsit primus „omnium, ὄϊας πείκειν, non „est *oues vellere*, sed *tondere*, „vt in *Theocriti* Bucoliastis,

„— — ὀππόκα πεξῶ
„Τὰν ὄϊν, τὰν πέλλαν.
„*Cum ouem pullam tondebo.*

„Verbum enim πεκεῖν Scho„liastes notat hic idem esse „quod κείρειν *tondere*, ὡς „καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, *vt et apud* „*Hesiodum*. *Hesychio* etiam „πέξαι est κεῖραι, et πέξις „ψίλωσις, κεφαλὴ, ξύρησις. „Et quamuis apud *Archippum*, „*Crasinum* et *Philemonem* ναυ„κοτίλτων et ναυκοτίλτης *vel„lerum* vulsorem proprie so„net, veteres tamen tonso„rem explicant, (*Hesychius*: „ναυκοτίλται, οἱ κείροντες τὰ „πρόβατα. *Suidas*: ναυκο„τίλται, οἱ τῶν προβάτων „κεφαλὰς) qua in vocum ex„plicatione non tam etymou„quam vsus, respicitur". *Cle„ricus.*

Εὐφρονα καρπὸν] Laetificum. Sic εὐφρόνη nox quiete reficiens, recreans corpora, laetificans homines. *Guietus.*

777. Τῇ

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται.

Duodecimus tamen vndecimo multo melior.
Hoc enim net fila in aëre ſuſpenſus araneus
Die adulto, quum et prudens (formica) aceruum colligit.

776. ἀμείνων] κρείττων. 777. νεῖ] κλώθει. ἀερσιπότητος] ὁ ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος. 778. ἤματος ἐκ πλείου] ἐρχομένης (sic). ἴδρις] ἐπιστήμων μύρμηξ. σωρὸν] σῖτον. ἀμᾶται] ἀμᾷ· θησαυρίζει.

777. et 778. deeſt in cod. Senat.

777. Τῇ γάρ τοι] Subintelligē ἡμέρᾳ ex ſuperioribus. *Idem.*

Ἀερσιπότητος] A verbo ἀείρω et ποτὴ volatus, aduerſus aliorum opinionem. *Scaliger.*

778. Ἤματος ἐκ πλείου] Ἐκπλείῳ vna voce, hoc eſt, die pleno, aeſtiuo ſcilicet. Nam hiberni dies ſunt dimidii tantum. Infra εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι. *Guietus.* Gallice ad verbum exprimas *en plein jour*, hoc eſt, medio die, quemadmodum interpretatur hunc locum *Ioſ. Scaliger*, vt diximus ad v. 768. Sic dicebant πλεώνυξ, *la pleine nuit*, quamuis aliter vocem interpretetur *Heſychius.* Clericus.

Ὅτε ἴδρις] Hoc nomen formicae κατ' ἐξοχὴν datum. Horat. *Paruula nam exemplo magni eſt formica laboris.* Guietus.

Solet *Heſiodus* deſignare animalia nominibus adiectiuis, quibus eorum natura vel ſolertia optime deſcribitur. Sic pro Cochlea habet φερέοικον, *domiportam*, pro hirundine ὀρθρογόην, *mane lugentem.* Nullum Epitheton formicae melius conueniat, quam ἴδρις, quam in rem vide quae collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. II. Lib. IV. c. 22. Quod autem hic dicitur duodecimo die menſis colligere aceruum, nemo neſcit tam verum eſſe, quam araneum telam eo potiſſimum die texere, hoc eſt, plane ridiculum et falſum. Quare miror Poëtam noſtrum tam confidenter mentitum, in re quae a puerulis argui poterat. Superſtitione, ſcilicet, animus praepeditus mendacio patet, clauſus eſt veritati. Sed quod magis mireris, non Poetae, ſed Phyſici, hoc eſt, veritatis indagatores, ſomnia eiuſmodi, pro rebus compertis, venditarunt; quod ex *Bocharti* collectaneis eiuſdem Libri Cap. XXI. agnoſces. Sunt enim prolixiora, quam huc transferri queant. *Clericus.*

Τῆδ' ἰσὸν σήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.
Μηνὸς δ' ἰσαμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι 780

Hoc telam ordiatur mulier, et inchoet opus.
Menſis autem inchoati decimotertio caueto

779. προβάλλοιτο (ſic)] *deeſt.* 780. ἀλέασθαι] *Inſolitum.*

779. προβάλλοιτο Auguſt.

779. Τῆδ' ἰσὸν σήσαιτο γυνὴ] Ἰσὸς Graeci vocant ligna illa erecta, quibus ſtamina intenduntur ad telam faciendam. *Heſychius*: ἰσὸς τὸ ὀρθὸν ξύλον τῆς νεὼς καὶ τὸ ὑφαντικόν. Latinis *iugum*, vel *tela iugalis* Catoni. Ἰσοπέδη etiam dicebatur. *Heſychius*: ἰσοπέδη ξύλον ὀρθὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ᾧ προσδέδεται ὁ ἰσός. Latinis dicta ea ligna *pedes telae*. Gloſſae: *pedes telae*, ἱστόποδες. Dionyſius, in Baſſaricis, de Dardania vrbe Indiae, in qua mulieres, intra vnum diem detexebant:

Ἣ οἱ Δαρδανίην ναῖον πόλιν εὐρυάγυιαν
Ἔνθάδε πέπλα γυναῖκες Ἀθηναίης ἰότητι
Αὐτῆμαρ κροκόωσιν, ἐφ' ἱστοπόδων τανύσσαι,
Αὐτῆμαρ δ' ἔταμόν τε καὶ ἐξ ἰσῶν ἐρύσαντο:

Vno die, ſtamen in tela iugali extenderunt, detexuerunt et deſecuerunt. Primum igitur, in tela contexenda, telae pedes erigere et iugum iis imponere, quod *Ouidius telam iugo iungere* dixit, *Heſiodus* ἰσὸν σήσασθαι. Deinde ſtamina telae, vel iugo telae adnectere, quod *telam ſtamine intendere* dixit *Ouidius*, et *ſtamen tela ſuſpendere*. Graeci σήμονα ξῆσαι, atque inde etymologia τῶν σημόνων et *ſtaminum*. Graecis enim σήμων ἀπὸ τοῦ ξῆσαι, quod *in tela ſtaret*. Dorice σάμων, Latine *ſtamen*, vt τέρμων, *termen*, et ſimilia. Attici dicebant προφορεῖσθαι, cum telam ſtamine intendebant. *Pollux*: ξῆσαι τὸν σήμονα, ἢ τὰ σημόνια, καὶ προφορεῖσθαι. *Heſychius*: προφορεῖσθαι τὸ ταῖς διαζομέναις τὸν σήμονα παραδιδόναι. *Heſiodus* προβάλλεσθαι hoc idem dixit:

Ἰσὸν δὲ σήσασα προβάλλεται μέγα ἔργον.

Haec *Cl. Salmaſius* ad *Iulii Capitolini* Pertinacem p. 127. quae vera ſunt, quamquam ex memoria male *Heſiodi* verſum profert. *Clericus*.

Προβάλοιτό τε ἔργον] Inſtituat opus. *Guietus*.

780. Μηνὸς δ' ἰσαμένου] Poſterioribus temporibus, ἰσάμενος μὲν ad primam dumtaxat decadem porrigebatur; ſequens decas tribuebatur μεσσέντι μηνὶ. Vide *Iulium Pollucem* Lib. I. C. VII. §. 5. Sed *Heſiodi*

Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθή· κούρη δ' ἀ σύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γενέσθαι πρῶτ', οὔτ' ἄρ γάμῳ ἀντιβολῆσαι.
Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη κούρῃσι γενέσθαι. 785
Ἄρσενος, ἀλλ' ἐρίφοις τάμνειν καὶ πώεα μήλων·
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἤπιον ἦμαρ.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος, φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν,

Sementem facere incipias: plantis vero inſerendis optimus eſt.
Sextus vero medius valde incommodus eſt plantis:
Viriparus bonus: puellae vero non vtilis eſt,
Neque gignendae primum, nec nuptui collocandae.
Nec primus quidem ſextus puellis gignendis
Aptus eſt, ſed hoedis caſtrandis et gregibus ouium.
Stabuloque circumſepiendo paſtorali benignus dies eſt.
Bonus vero viriparus, amatque conuitia loqui,

782. Ἕκτη - ἡ μέση (ſic)] ἑκκαιδεκάτη. ἀσύμφορος] ἀνωφελὴς. 784. ἀντιβολῆσαι] ἐντυχεῖν. 786. Ἄρσενος] ἀρσενόβια. πώεα] ἀρνία. 787. σηκὸν] μάνδραν. ἀμφιβαλεῖν] συγήσασθαι. ἤπιον (ſic)] ἥμερον. 788. φιλέει] φιλεῖ. κέρτομα] ὑβριστικὰ. βάζειν] λέγειν.

781. Σπέρματος δ' Auguſt. ἐνθρέψασθαι B. 60, 699, Iunt. 1. 2. 782. μέση Auguſt. φυτοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 783. Ἀνδράγενος Coiſl. δ' ἀγαθὴ Auguſt. Acad. Trinc. Steph. marg. 785. κούρη τε B. 60. 699. Coiſl. Acad. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. κόρη τε Auguſt. Ald. 787. ἀμφιβαλεῖν Iunt. 2. ἤπιον Auguſt. 788. φιλέει δέ κε κέρδεα Trinc. κέρδεα Steph. marg.

Heſiodi aeuo, ad vigeſimum diem menſis erat ἰσάμενος. Vide v. 798. *Clericus.*

781. Ἐνθρέψασθαι ἀρίστη] Scribe ἐκτρέψασθαι. ab ἐκτρέφειν. *Guietus.*

782. Ἕκτη δ' ἡ μέσση] Hoc eſt, ἕκτη μεσοῦντος, ἕκτη ἐπὶ δέκα. *Idem.* Fallitur *Pollux*, loco antea memorato, vbi dicit *Heſiodum* vocare μέσην decimam quintam, cum ſic vocet omnes dies ſecundi δεκημέρου. Μετὰ τὴν I, inquit, Ἡσίοδος μὲν Ε, τὴν μέσην φησί: *poſt decimam Heſiodus quintam vocat mediam.* Clericus.

785. Ἡ πρώτη ἕκτη] Vere et primo ſexta. *Guietus.*

Ἡ πρώτη ἕκτη] Hoc eſt, ſextus dies primae decadis, ſeu μηνὸς ἰσαμένου. *Clericus.*

Ψεύδεά θ', αἰμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ὀαρισμούς.
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Ταμνέμεν, ἡρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, πλέῳ ἤματι, ἴσορα Φῶτα

Mendaciaque, et blandos ſermones, et occulta colloquia.
Menſis vero octauo caprum et bouem mugientem
Caſtrato, mulos autem duodecimo laborioſos.
Viceſimo vero in magno, pleno die, prudentem virum

789. ὀαρισμοὺς] ὁμιλίας γυναικώδεις. 790. ἐρίμυκον] πολλὰ μυκώμενον. 791. ταμνέμεν] τάμνειν. ἡρῆας] ἡμιόνους. ταλαεργοὺς] ἀθλίους· ταλαιπώρους.

789. αἰμυλίους Ald. ἀαρισμοὺς Iunt. 1.

791. Οὐρῆας δὲ] Subintellige ταμνέμεν. *Guietus.*

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ] Hoc eſt, vigeſima menſis aeſtiui. ſubintellige, ἤματος ἐκπλείου. Πλέῳ ἤματι] Largo, aeſtiuo, vt ſupra ἤματος ἐκπλείου. *Idem.*

Πλέῳ ἤματι] Hoc eſt, cum nihil deeſt plenae luci, orto ſole, eoque etiamnum ſupra horizontem verſante. Vide ad v. 778. *Clericus.*

Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ] Nimium hic nos fruſtrantur Interpretes. Itaque quamuis haec reiicere poteramus in notas noſtras, ad ipſos, hic tamen monere viſum. Εἰκὰς in menſe multiplex eſt: μεγάλη dicitur poſtrema, reſpectu priorum. Atque haec eſt cauſa, cur in Nebulis Comicus dicat σελήνην ἄγειν εἰκάδας. Ὁρῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας. Non bene intellexit locum illum Graecus Interpres. Quaeri[illegible]m cur cum τῇ τριακάδι ſit ſatisfaciendum foeneratoribus, miſer tamen Strepſiades περὶ τῶν εἰκάδων agat. Atque hic Interpretis rationes videntur mihi λίαν ἀπροσδιόνυσοι. Εἰκάδες eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cum plures ſint. Ἡ μεγάλη εἰκὰς vltima eſt menſis Veterum. Eſt autem dies illa, quae vigeſimarum vltima eſt: μεγάλη enim eſt ἡ ὑςάτη quae τὴν ἕνην καὶ νέαν praecedit. Obſeruant enim Veteres, etiam Athenienſes ante Solonem, ἄχρι τριακάδος μόνον τὸν μῆνα ἠριθμηκέναι. Εἰκὰς μεγάλη, eſt Pridie Calendarum: nona et vigeſima. At Interpres Ariſtophanis ἡ μεγάλη εἰκὰς, inquit, ἀπὸ εἰκοσῆς πρώτης, ἕως εἰκοσῆς ἐνάτης τοῦ Φθίνοντος. Ita totum tempus a XXI. vſque ad XXIX. μεγάλη εἰκὰς eſſet. Sed hic, vt diximus, terminus illius temporis intelligitur, quae eſt viceſima et nona. Quam nugentur plerumque lunae

et menſis; cum τῇ τριακάδι ſit ſatisfaciendum foeneratoribus, miſer tamen Strepſiades περὶ τῶν εἰκάδων agat. Atque hic Interpretis rationes videntur mihi λίαν ἀπροσδιόνυσοι. Εἰκάδες eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cum plures ſint. Ἡ μεγάλη εἰκὰς vltima eſt menſis Veterum. Eſt autem dies illa, quae vigeſimarum vltima eſt: μεγάλη enim eſt ἡ ὑςάτη quae τὴν ἕνην καὶ νέαν praecedit. Obſeruant enim Veteres, etiam Athenienſes ante Solonem, ἄχρι τριακάδος μόνον τὸν μῆνα ἠριθμηκέναι. Εἰκὰς μεγάλη, eſt Pridie Calendarum: nona et vigeſima. At Interpres Ariſtophanis ἡ μεγάλη εἰκὰς, inquit, ἀπὸ εἰκοσῆς πρώτης, ἕως εἰκοσῆς ἐνάτης τοῦ Φθίνοντος. Ita totum tempus a XXI. vſque ad XXIX. μεγάλη εἰκὰς eſſet. Sed hic, vt diximus, terminus illius temporis intelligitur, quae eſt viceſima et nona. Quam nugentur

Γείνασθαι· μάλα γάρ τε νόον πεπνυμένος ἐστίν.
Ἕσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη, κούρη δέ τε τετρὰς
Μέσση· τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς,
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα, καὶ ἠρῆας ταλασεργοὺς
Πρηΰνειν, ἐπὶ χεῖρα τιθείς· πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετρὰς δ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσαμένης τε,
Ἄλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ.

Generato: valde enim animo ſapiens eſt.
Bonus autem viriparus decimus, puellae vero et quartus
Medius. hoc vero et oues, et pedes flectentes camuros boues,
Et canem aſperis dentibus, muloſque laborioſos
Cicurato, manum imponens. teneto vero memoria
Quarto die vt vites finientis et inchoantis menſis
Doloribus conficere animum. valde hic ſacer eſt.

794. et 795. τετρὰς μέσση] ἤγουν τεσσαρεσκαιδεκάτη. μῆλα] πρόβατα. εἰλίποδας ἕλικας] ἑλικοειδῶς κινοῦντας τοὺς πόδας. 796. καρχαρόδοντα] ἐξοὺς ὀδόντας ἔχοντας. ἠρῆας] ἡμιόνους. ταλασεργοὺς] παλαιπώρους. 797. πρηΰνειν] πραΰνειν· ταπεινῶν. πεφύλαξο] φύλαττε. 798. ἀλεύασθαι] ἐκφεύγειν. 799. θυμοβορεῖν] κινεῖν τῇ ψυχῇ. τετελεσμένον] ἱερόν.

793. Γείνεσθαι B. 60. γίνεσθαι Acad. Trinc. Steph. Com. Heinſ. μέγα Senat. Trinc. Com. πεπνυμένος Trinc. Steph. marg. 794. δεκάτη Ald. τε deeſt in cod. Auguſt. 795. τῇδε Auguſt. εἰλίποδας Ald. 799. τε τελεσμένον Ald.

gentur Interpretes, qui πλέον ἦμαρ idem cum εἰκάδι μεγάλῃ eſſe putant, in notis ad ipſos oſtendimus: ex quibus reliqua petenda quae ad Heſiodi intellectum faciunt. Quicquid enim hic praetermittimus, ad Interpretes olim notauimus. *Heinſius.*

794. Κούρη δὲ τετρὰς] Scribe: κούρη δέ τε τετρὰς. an ſcribendum κούρη δὲ τετάρτη μέσση; placet. ſic ſupra ἕκτη μέσση. ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη, vt ſupra ἡ ἕκτη μέση. *Guietus.*

Τετρὰς μέσση] Hoc eſt, quartus dies τοῦ μεσοῦντος μηνός. *Clericus.*

798. Φθίνοντος ἱσαμένης τε] Ergo nulla mentio fiebat τοῦ μεσοῦντος. Vide ad v. 780. *Clericus.*

Τετρὰς δ' φθίνοντος θ' ἱσαμένης τε] Τὴν δ. καὶ τὴν κ. δ. *Guietus.*

799. Ἄλγεα θυμοβορεῖν] Omnes, nempe, dies fauſti erant hilariter tranſigendi, ne diei fauſtitas ominoſa triſtitia corrumperetur. Itaque, quoad licuit, oportuit, *Heſiodo* au-

 ctore,

Ἐν δὲ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τύτῳ ἄριστοι.
Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι· ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
Ἐν πέμπτῃ γάρ Φασιν Ἐριννύας ἀμφιπολεύειν,
Ὅρκον τιννυμένας, τὸν Ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν

Quarto autem menſis vxorem domum ducito,
Obſeruatis auibus, quae ad hanc rem ſunt optimae.
Quintos vero euitato: quia noxii ſunt et graues.
In quinto enim aiunt Furias obambulare,
Horcum vindicantes, quem Eris in perniciem peperit periurorum.
Medius vero ſeptimus Cereris ſacrum munus

800. ἄκοιτιν] γυναῖκα. 801. κρίνας] σκοπήσας. ἔργματι] πράγματι. ἄριστοι] {ſubaud.} εἰσὶ. 802. ἐξαλέασθαι] ἐκφεύγειν. αἰναί] βαρεῖαι. 803. ἀμφιπολεύειν] περιπατεῖν. 804. τιννυμένας] ἀπαιτούσας. τὸν] ὅντινα. τέκε] ἔτεκε. πῆμ'] πῆμα· βλάβην.

800. ἄγεσθαι δὲ Iunt. 1. 2. ἄγεσθαι δ' ἐς Ald. ἄγεσθ' εἰς Trinc. 801. ἔργματι B. 60. 803. ἀφιπολεύειν Acad. Trinc. 804. τιννυμένας Acad.

ctore, quarto, decimo quarto, et vigeſimo quarto, conuiuiis ac compotationibus triſtitiam et curas animo pellere. Miror hunc ſenſum fugiſſe *Plutarchum* et Graecos alios Interpretes. *Clericus.*

Ἄλγεα θυμοβορεῖν] An? θυμοβορῆ, pro θυμοβόρα. θυμοβορὴς pro θυμοβόρος. ἀλεύασθαι δεῖ τὰς τετράδας ἄλγεα θυμοβορῆ. παράθεσις. τετελεσμένον ἦμαρ] Subintellige ἡ τετρὰς. τετελεσμένον an religioſum? Heſych. τετελεσμένον, μεμιασμένον. *Guietus.*

801. Οἰωνοὺς κρίνας] Vide Tzetzem. *Guietus.*

804. Ὅρκον τιννυμένας] Τὴν ἐπιορκίαν. *Guietus.*

Ὅρκον τιννυμένας] Scripſimus in verſione *Horcum*, vt hoc Nomen ab Orco, hoc eſt, Plutone ſecerneretur; nam perperam confunderentur. Nemo Poëtarum dixit Plutonem eſſe Eridis filium, quod de *Horco* hic habet *Heſiodus*. Alibi Deum iurisiurandi praeſidem diximus. Vide not. ad v. 219. *Clericus.*

805. Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Decimo ſeptimo. Vide v. 794. Cum ſic diuiderent menſem in tres decadas, mirum eſt ſecundae decadi, *Heſiodi* tempore, non fuiſſe nomen. Vide not. ad v. 780. *Clericus.*

Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Τῇ τῶν μεσούντος ἑβδομάτῃ. *Guietus.*

806. Εὖ

Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα ἐὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ
Βάλλειν· ὑλοτόμου τε τομεῖν θαλαμήϊα δῶρα,
Νηΐά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.
Ἐνὰς δ' ἡ μέσση ἐπιδείελα λώϊον ἦμαρ 810

Diligenter inſpiciens bene aequata in area
Ventilato: arborumque ſector incidito cubicularia ligna,
Naualiaque ligna multa, et quae nauibus congrua ſunt.
Quarto vero incipito naues compingere tenues.
Nonus autem medius pomeridianus melior dies.

806. ὀπιπτεύοντα] βλέποντα. εὐτροχάλῳ (ſic)] εὐκύκλῳ. βάλλειν] τρωννύειν (ſic). θαλαμήϊα δῶρα] τὰ τῆς οἰκίας ξύλα. 808. νήϊα] τὰ τῆς νηὸς. 810. ἐνὰς – ἡ μέση (ſic)] ἐννεακαιδεκάτη. ἐπιδείελα] κατὰ τὴν μεσημβρίαν. λώϊον] ἄριστον.

806. ὀπιπτεύοντας Trinc. ἐὐτροχάλῳ Ald. εὐτροχάλῳ Auguſt. ἐὐ εὐτροχάλῳ B. 60. Mox male in ed. Cler. eſt ἀλοῇ. 808. ἄρμενα Auguſt. 810. μέση Auguſt. ἐπὶ δείελα Steph. marg.

806. Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα] Diligenter obſeruans τὴν 13. ſcilicet. an aream? Ἐὐτροχάλῳ] Id eſt, λείᾳ. *Idem.* Ὀπιπτεύοντα] Vide de hac voce adnotata ad v. 29. *Clericus.*

807. Βάλλειν] Θέσθαι, τρωννύειν, ventilare. *Guietus.*

808. Τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται] Apta, commoda nauibus faciendis. *Idem.*

809. Πήγνυσθαι ἀραιάς] Scribe, πήγνυσθ' ἀραρήας. ſupra ἄρχεσθ' ἀμητοῦ. compingere tenues, non craſſas. vulgo *hiantes*. Homer. λάψοντες γλώσσῃσι ἀραιῇσιν, hoc eſt, λεπταῖς tenuibus. *Idem.* Ἀραιὰς] Merito improbat *Guietus* verti hic *hiantes*, nam *hiantes* naues dicuntur quae tempeſtate, aut illiſione fractae aquam per rimas admittunt. *Tenues* vertimus, quod tenues ſint nauium parietes, cum ea ſit frequens vocis ἀραιὰ ſignificatio. Forte etiam *leues* potuiſſemus vertere, vt fluctuantes inſulae dicuntur νῆσοι ἀραταὶ, vt habet *Euſtathius* ad Iliad. pag. 1151. Ed. Rom. Sic *Callimachus* de Inſula Delo, Hymno in Delum v. 191.

Ἔστι δισσομένη τις ἐν ὕδατι νῆσος ἀραιὴ,
Πλαζομένη πελάγεσσι.

Eſt nota quaedam in aqua Inſula leuis, errans per maria. Ad quem locum, conſule virum doctiſſimum *Ezech. Spanhemium.* Clericus.

810. Ἐνὰς δὲ μέσση] Poſtea meminit πρωτίσης ἐνάδος, et τρισεινάδος, vnde liquet

Πρωτίστη δ' εἰναὶς παναπήμων ἀνθρώποισιν.
Ἐσθλὴ μὲν γάρ τ' ἤδε φυτευέμεν, ἠδὲ γενέσθαι,
Ἀνέρι τ' ἠδὲ γυναικί· καὶ ἔπποτε πάγκακον ἦμαρ.
Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι, τρισεινάδα μηνὸς ἀείσην
Ἀρξασθαί τε πίθου, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.
Νῆα πολυκληῖδα θοὴν εἰς οἶνοπα πόντον
Εἰρύμεναι. παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι.

Primus vero nonus prorſus innoxius hominibus.
Bonus ſiquidem eſt ad plantandum, et ad generandum,
Tam viro quam mulieri: nec vmquam prorſus malus dies.
Sed pauci rurſus ſciunt tertium nonum menſis optimum
Relinendis doliis, et ad iugum collo imponendum
Bobus et mulis et equis celeribus.
Nauem multa tranſtra habentem celerem in nigrum pontum
Deducito. ſed pauci veracem dicunt.

811. παναπήμων] ἀγαθὴ χωρὶς βλάβης. 812. ἤδὲ] καὶ bis. 814. γενέσθαι] γινώσκεσι. τρισεινάδα] τὴν εἰκοστὴν ἐννάτην. 816. ὠκυπόδεσσι] ταχέσι. 817. πολυκληῖδα] πολυκάθεδρον. 818. εἰρύμεναι] ἕλκειν. κικλήσκουσι] καλοῦσι.

812. γάρ τ' ἤδὲ Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. γὰρ ἥδε Sanct. Trinc. φυτεύειν Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. φυτεύειν δ' ἠδὲ B. 60. φυτεύειν ἠδὲ Coiſl. 814. αὖτε Auguſt. Acad. 815. καὶ deeſt in cod. Aug. 817. πόντιον Trinc. 818. κικλήσκουσιν Ald.

liquet tres εἰνάδας aut enneadas in menſe fuiſſe. *Clericus.*

Ἐπιδείελα λωΐων ἦμαρ] Ἐπιῤῥηματικῶς] μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἐπὶ τὲ δείλη, ἐπὶ τῆς δείλης. *Guietus.*

812. Ἐσθλὴ μὲν γάρ τ' ἤδὲ] An? ἡ δὲ. placet. *Idem.*

814. Τρισεινάδα] Viceſimam ſeptimam intelligo, Interpretes vigeſimam nonam exponunt. *Idem.* Fallitur. Vide v. 810.

815. Ἀρξασθαί τε πίθου] *Percer un tonneau.* ſup. lib. α ἔργ. ἀρχομένῳ δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι. ἐπὶ ζυγὸν θεῖναι. ordo ζυγὸν θεῖναι ἐπὶ αὐχένα. *Idem.*

817. Εἰς οἶνοπα πόντον] Purpureum. *Idem.* Imo, *nigrum.*

818. Ἀληθέα κικλήσκουσι] An? dicunt, enunciant. Interpres γινώσκουσι. ſic ſcribendum videtur. τῇ τρισεινάδι, ſcilicet.

Τετράδι δ' οἶγε πίθον. πρὸ πάντων ἱερὸν ἦμαρ
Μησσήη· παῦροι δέ μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην,
Ἠῶς γινομένης· ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων.
Αἴδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μεταίδριοι, ἀκήριοι, ὅττι φέρουσαι.

Quarto vero aperi dolium. prae omnibus ſacer dies eſt
Medius: pauci pero poſt viceſimum menſis optimum.
Aurora oriente: pomeridianus vero eſt deterior.
Et hi quidem dies ſunt hominibus magno commodo.
Ceteri autem intercidentes ſunt, nihil ſignificantes, nihil ferentes.

819. τετράδι] ἤγουν τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην (ſic). οἶγε] ἄνοιγε. πρὸ πάντων] πρωϊαιτέρως. 820. μετ' εἰκάδα] τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. 821. ἠῶς γινομένης] ἡμέρας ἀρχομένης. ἐπιδείελα] κακὸν τὸν μεσημβρίαν; 822. μέγ' ὄνειαρ] μεγάλην ὠφέλειαν. 823. μεταίδριοι] μεταξὺ πίπτουσι. ἀκήριοι] ἄψυχοι.

Inter v. 818. et 819. habet Trinc. verſum hunc: τῶμος ἀδικοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ. 820. Μέσση· παῦροι δ' αὖτε B. 69. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. μέσσῃ Trinc. 821. ἐπὶ δείελα Steph. marg. 823. αἴδ' Auguſt. ἀκήριοι, ἔτοι Trinc.

ſcilicet. Nam a ſuperioribus pendet hic verſus. *Idem.*

Ἀληθέα] Hoc eſt, cui prorſus fidere queas, ſi vera ſit haec lectio. Plerique, nempe, diem illum non quidem πάγκακον, ſed nec πάγκαλον dicebant, verum dubium et incertum; quo, nempe, ſuſcepta interdum bene, interdum male ſuccederent. *Clericus.*

820. Μέσση] Subintellige τετράς. Μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην] Τὴν τετάρτην μετ' εἰκάδα, hoc eſt, τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. Aliter Interpretes. ἀρίστην εἶναι poſt τὴν εἰκάδα. *Guietus.*

821. Ἠῶς γενομένης] Mane, ab aurora vſque ad meridiem. *Idem.*

822. Μεταίδριοι] Intercidens, inter alias cadens, παρεμπίπτων. Sic Interpretes. An? μεταίδριος, caſſus, irritus, a ſonitu qui notat inanitatem. μεταίδριοι, κεναὶ, vacuae, caſſae, irritae, nihil fati ſignificantes. Metaphora a vaſis vacuis, nucibus caſſis et ſimilibus, quae ſonitu vacuitatem produnt. placet. ἀκήριοι vero ſunt ἄκηροι, κῆρα οὐκ ἔχουσαι, nihil fati notantes. Ἀκήριος, κηρὶ non obnoxius. *Idem.*

824. Ἄλλος

Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.
Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. 825
Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὃς τάδε πάντα

Sed alius alium laudat, pauci vero norunt.
Interdum nouerca eſt dies, interdum mater.
De his beatuſque et felix, qui haec omnia

824. αἰνεῖ] ἐπαινεῖ. παῦροι] ὀλίγοι. ἴσασιν] γινώσκουσι. 825. μητρυιὴ] μητρυιὰ. πέλει] ἦν (ſic). ἡμέρη] ἡμέρα. 826. τάων] τούτων τῶν ἡμερῶν.

825. μητρυιὴ Senat. Trinc.

824. Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ] Videtur *Plutarchus*, in Commentario ad *Heſiodi* Opera et Dies, ex quo multa Graeci Interpretes ſubinde Scholiis ſuis adſpergunt, egiſſe de hac quaeſtione, vtrum ſint alii dies fauſti, alii vero infauſti. Certe in vita Camilli, memorata Allienſi clade, ita porro pergit: περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴ τε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴ τε μὴ, Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν ἔσαν, ἑτέρωθι διηπορήκαμεν: *de diebus nefaſtis habendine ſint quidam necne, et an recte Heſiodum, qui alias bonos, alias ſtatuit malos, quaſi ignoret cuiuſvis diei eamdem eſſe naturam, reprehenderit Heraclitus, alio loco diſputauimus.* Poſtea recenſet exempla dierum, quibus non ſemel clades accepta fuerat, aut victoria relata. Deinde, ne credas ex iis exemplis vllum certum conſectarium duci poſſe, contraria profert, hiſce verbis: Ῥωμαῖοι τῆς αὐτῆς ἡμέρας πρότερον μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μετὰ Κεπίωνος ἀπέβαλον στρατόπεδον, ὕστερον δὲ Λευκόλλου στρατηγοῦντος Ἀρμενίους καὶ Τιγράνην ἐνίκησαν. Ἄτταλος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Πομπήϊος Μάγνος ἐν τοῖς αὐτῶν γενεθλίοις ἀπέθανον. καὶ ὅλως ἐσὶ πολλὰς ἐπ' ἀμφότερα ταῖς αὐταῖς χρησαμένας ἀποδείξαι περιόδοις: *Eodem die Romani prius, duce Caepione, a Cimbris caſtris exuti ſunt; poſtea vero ductu Luculli Armenios et Tigranem vicerunt. Attalus autem Rex et Pompeius Magnus natalitiis ſuis mortui ſunt. Paucis vt dicam, multos poſſim oſtendere qui in vtramque partem iiſdem vſi ſunt temporum periodis.* Haec cum ita ſint, credibile eſt *Plutarchum* probaſſe caſtigationem *Heraclitii*, ſi modo ſibi conſtitit; adeoque iudicaſſe Poëtam non fuiſſe recenſendum inter *paucos qui ſcirent* ſingulorum dierum fata, quibus ſe accenſeri voluit, ſed inter omnes omnino mortales, quibus

Εἰδὼς ἐργάζηται, ἀναίτιος ἀθανάτοισιν,
Ὄρνιθας κρίνων, καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων.

ΤΕΛΟΣ.

Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Augurια obseruans, et delicta euitans.

FINIS.

827. εἰδὼς] γνώσεων. ἀναίτιος] ἄμεμπτος διαμένων. 828. κρίνων] ὀρνιθοσκοπῶν. ὑπερβασίας] ἵστορεῖ τὰ καλά. ἀλεείνων] ἐκφεύγων.

827. ἐργάζεσθαι Senat. ἀναίτιος Iunt. 2. 828. ὑπερβασίας Iunt. 2.

quibus nihil simile compertum est. Quis enim non videt anilia esse et vana omnia, quae hic habentur? *Clericus.*

827. Ἐργάζηται ἀναίτιος ἀθανάτοισιν] Hoc est, nihil inconsultis et inuitis Diis aggreditur. *Guietus.*

Versu vlt. Ὑπερβασίας ἀλεείνων] Non sunt intelligendae omnes ὑπερβασίαι, sed eae demum, quae committuntur contra auspiciorum disciplinam, vt verba proxime antecedentia suadent. Ὑπερβασίαι enim dicuntur quaeuis delicta, quibus modum et limites a Ratione positos transilimus. *Hesychius*: Ὑπέρβασις, ὕβρις, ἀδικία, κέρος, μαρτυρία (nempe, ψευδής, nisi sit hic mendum) ὑπερηφανία, παράβασις ὅρκου. Ὑπερβασίης, ἀδικίας, ὑπερηφανίας. *Phocylides*:

Ἀγρῷ γείτονος ὄντος ἀπόσχεο, μηδ' ἄρ' ὑπερβῇς·
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.

Ab agro vicino abstine, neque transilias (terminos) *omnium optimus est modus, transgressiones vero sunt noxiae.* Idem:

Μέτρῳ μὲν φαγέειν καὶ πίνειν, μυθολογεῖν τε.
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεγεινή.

Cum modo edito, et bibito, et loquitor. Omnium optimus est modus, transgressio vero vitanda. Quae in sententia, longe saluberrima, definimus, modum tandem hisce commentationibus nostris imponentes, vt ad alia grauiora redeamus. *Clericus.*

Αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος,

Hi enim dies sunt Ioue a prudente.

769. μητιόεντος] βουλευτικοῦ.

„terpretatio melior vulgari. „Sic etiam paullo post dicit, „ἤματος ἐκ πλείου, quod nos „interpretamur, *iam adulto* „*die*. Haec vir summus, cui „adsentimur. Nimirum; hic ἀληθείη non est *veritas*, sed *ius*, aut *iustitia*, vt passim apud Poëtas; et κρίνειν ἀληθείην idem est ac κρίνειν θέμιστας, vt loquitur *Hesiodus* Theogon. v. 85. hoc est, *ius dicere*. Ἄγειν vero vox est iuridica, quae dicitur de occupatione Iudicum ius dicentium, hominumque propterea ad eos conuenientium, de qua vide Interpretes ad Act. XIX, 38. Aliter sensum expressisses his verbis: ὅτε ὑπὸ τῶν λαῶν ἄγονται ἀγόραιοι καὶ κρίνονται δίκαι κατ' ἀληθειαν: *cum a populis celebrantur dies fasti, quibus ius dicitur, et lites secundum iustitiam iudicantur*. Clericus.

769. Αἵδε γὰρ ἡμέραι] Superiores quatuor versus spurii videntur. Hic autem incipit Hesiodus. Sic liber ἔργων et abrupte incipit ἐκ ἄρα μοῦνος etc. Theogonia autem ἤτοι μὲν πρώτιστα, etc. *Guietus*.

Διὸς παρὰ μητιόεντος] Erranit vir summus Angelus Politianus, cum tres dies Iouis ab Hesiodo statui obseruat, ex hoc loco. Vetustissimi Poëtae, ominis causa, vtebantur ἐκ περιττοῦ voce Διὸς eleganter, in narrationibus etiam, quacumque de re agebant. Ita in principio continuo τῶν Ἔργων, Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς, ἄφατοί τε φατοί τε, Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι. Vbi illud postremum ominis causa ponitur, et ex abundanti: nam nihil est quo referatur. Peculiariter, autem singulos dies Poetae, ἡμέρας ἐκ Διὸς dicunt simpliciter. Sic in illo ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι. Auctor Megarae Idyllii Dorici: σὺ δ' ἤϋτε λείβεαι ὕδωρ Νύκτας τε κλαίουσα καὶ ἐκ Διὸς ἤματ' ὄπωσσα. Ita Hesiodus cum rationem τῶν ἡμερῶν incipit, in genere iubet φυλάσσεσθαι ἤματα ἐκ διόθεν. id est, simpliciter, *dies quos natura constituit*: ita ea vox millies a Poetis ponitur. Sic Apollonius et Nonnus αὔρας ἐκ Διὸς dixerunt, sicut Hesiodus ἤματα ἐκ Διός. Omnes enim res ominis causa Διὸς dicebant. Ita vt inde τὸ Διὸς, ἐκ περιττοῦ, in vsu remanserit. Vt cum Theocritus dixit, Μεσσάων ἀπάνευθε, Διὸς μέγα βουλεύοντος: quod etiam veteres magistri videntur ex eo loco ad Homerum notare.

Id

Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ·
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.

Primum, nouilunium, quartusque, et septimus, sacer dies:
Hoc enim Apollinem ense aureo armatum peperit Latona.

770. ἔνη] ἡ νουμηνία. 771. χρυσάορα] χρυσοειδῆ. γείνατο] ἔγεινεν (sic).

Id quod illi toties ἐκ Διὸς dicunt, Hesiodus hic παρὰ Διὸς, dicit. Αἱ δὲ, inquit, ἡμέραι εἰσὶ παρὰ Διὸς: id est, *Hi sunt dies de quibus acturi sumus*: quicquid non interpretamur, ominis causa dicitur. Atque haec causa est, cur Proclus, qui tam studiose ex more familiae suae, dies persecutus est, nihil περὶ Διὸς ἡμερῶν dicat, nisi quod πάσας τὰς ἀγαθὰς ita dici existimat. Atqui Hesiodus, post hanc formulam, non τῶν ἀγαθῶν solum, sed et τῶν κακῶν aggreditur diuisionem. Tzetzes ad omnes dies retulit: quamquam more suo nugacissime supra, ἐκ Διόθεν, ἐκ νοὸς καὶ Φρονίμων exponat, hic vero παρὰ τῆς εἱμαρμένης. Sed veniam meretur qui a Grammaticis dissentit, cum ipsi toties a se abeant. *Heinsius.*

770. Πρῶτον ἔνη] Ἡ τριακὰς supra dicta *Guierus.* Fallitur, vt sequente nota *Scaligeri* liquet. *Clericus.*

Πρῶτον ἔνη] Ἕνη vocabatur temporibus Heliodi prima mensis. Sed Solon omnium primus vocauit τὴν τριακάδα ἕνην καὶ νέαν. *Scaliger.*

Καὶ ἑβδόμη] Nimirum, mensis, non hebdomadis, vt recte ostendit *Ioan. Seldenus* de Iure Nat. et Gentium Lib. III. c. 17. contra Veteres et Recentiores, qui frustra hic vestigia Iudaïci Sabbathi quaesiuerant. *Clericus.*

Ἱερὸν ἦμαρ] Non significatur dies profestus, quo ferias agitari oporteret, sed dies faustus. Vide v. 819. Idem est ac τετελεσμένον ἦμαρ v. 799. hoc est, dies valde accommodus ad res gerendas, quod vidit etiam idem *Seldenus*, loco memorato. *Clericus.*

771. Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο] Nempe, mensis Thargelionis. *Diogenes* in vita Platonis §. 2. Γίνεται Πλάτων — Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ· καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί: *nascitur Plato Thargelionis septimo, quo Delii natum Apollinem dicunt.* Ad quem locum vide Intt. quibus succenturiandus vir illustris atque eruditus *Ezech. Spanhemius*, ad Callimachi hymnum in Delum v. 251. Propterea vniuscuiusque mensis dies septimus sacer erat Apollini, non tantum dies ille Thargelionis

Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε, δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἐνδεκάτη τε, δυωδεκάτη τ', ἄμφω γε μὲν ἐσθλά·
Ἡ μὲν ὀΐς πείκειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. 775

Octauusque et nonus, ambo dies mensis
Egregie crescentis ad curandum opera mortalium.
Vndecimus vero, duodecimusque, ambo quidem boni:
Hic quidem tondendis ouibus, ille vero laetis segetibus mit-
tendis.

772. ὀγδοάτη] ὀβδομηκοστὴ (sic). ἐννάτη τε] καὶ ἡ. ἤματα (sic)] ἡμέραι. 773. ἀεξομένοιο (sic)] αὐξανομένου. πένεσθαι] ἐνεργεῖσθαι. 774. ἐσθλά] ἀγαθά. 775. ὀΐς] πρόβατα. πείκειν] κείρειν. ἀμᾶσθαι] ἀμᾶν.

772. ἐννάτη Augusti. μὲν Augusti. ἤματα idem cod. et sic semper. 773. ἀεξομένοιο Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. Vinc. 774. τε deest Iunt. 1. 2. 775. ἡδ' Augusti. Ald.

mensis, vt obseruauit et *Seldenus* eo, quem antea indicauimus, loco. *Clericus.*

773. Ἔξοχ' ἀεξαμένοιο] Subintelligē ἐστὶ, hoc est, ἔξοχά ἐστι πένεσθαι ἔργα βρ. μ. α. Egregia sunt. *Guietus.*

775. Ὀΐς πείκειν] *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 45. postquam egit de vulsione lanae; „Vellendi, in-„quit, morem quod attinet, „is olim Romae fuit in vsu, „et in vicinis locis, non in Iu-„daea, nec in Graecia. Sal-„tem, apud *Hesiodum*, qui „de re pecuaria scripsit primus „omnium, ὄϊας πείκειν, non „est *oues vellere*, sed *tondere*, „vt in *Theocriti* Bucoliastis,

„— — ὀππόκα πεξῶ
„Τὰν ὄϊν, τὰν πέλλαν.
„*Cum ouem pullam tondebo.*

„Verbum enim πείκειν Scho-„liastes notat hic idem esse „quod κείρειν *tondere*, ὡς „καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, *vt et apud* „*Hesiodum*. *Hesychio* etiam „πέξαι est κεῖραι, et πέξις „ψίλωσις, κεραὶ, ξύρησις. „Et quamuis apud *Archippum*, „*Crasinum* et *Philemonem* va-„κοτιλτῶν et ναυκοτίλτης *vel-„lerum* vulsorem proprie so-„net, veteres tamen tonso-„rem explicant, (*Hesychius*: „ναυκοτίλται, οἱ κείροντες τὰ „πρόβατα. *Suidas*: ναυκο-„τίλται, οἱ τῶν προβάτων „κεραεῖς) qua in vocum ex-„plicatione non tam etymou, „quam vsus, respicitur". *Cle-ricus.*

Εὔφρονα καρπὸν] Laetificum. Sic εὐφρόνη nox quiete reficiens, recreans corpora, laetificans homines. *Guietus.*

777. Τῇ

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐν πλείῳ, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται.

Duodecimus tamen vndecimo multo melior.
Hoc enim net fila in aëre ſuſpenſus araneus
Die adulto, quum et prudens (formica) aceruum colligit.

776. ἀμείνων] κρείττων. 777. νεῖ] υλώθει. ἀερσιπότητος] ὁ ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος. 778. ἤματος ἐν πλείῳ] ἐρχομένης (sic). ἴδρις] ἐπιστήμων μύρμηξ. σωρὸν] σῖτον. ἀμᾶται] ἀμᾷ· θησαυρίζει.

777. et 778. deeſt in cod. Senat.

777. Τῇ γάρ τοι] Subintelligo ἡμέρᾳ ex ſuperioribus. *Idem.*

Ἀερσιπότητος] A verbo ἀείρω et ποτὴ volatus, aduerſus aliorum opinionem. *Scaliger.*

778. Ἤματος ἐν πλείῳ] Ἐκπλείῳ vna voce, hoc eſt, die pleno, aeſtiuo ſcilicet. Nam hiberni dies ſunt dimidii tantum. Infra εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι. *Guietus.* Gallice ad verbum exprimas *en plein jour*, hoc eſt, medio die, quemadmodum interpretatur hunc locum *Ioſ. Scaliger*, vt diximus ad v. 768. Sic dicebant πλεώνυξ, *la pleine nuit*, quamuis aliter vocem interpretetur *Heſychius.* Clericus.

Ὅτε ἴδρις] Hoc nomen formicae κατ' ἐξοχὴν datum. Horat. *Paruula nam exemplo magni eſt formica laboris.* Guietus.

Solet *Heſiodus* deſignare animalia nominibus adiectiuis, quibus eorum natura vel ſollertia optime deſcribitur. Sic pro Cochlea habet φερέοικον, *domiportam*, pro hirundine ὀρθογόην, *mane lugentem.* Nullum Epitheton formicae melius conueniat, quam ἴδρις, quam in rem vide quae collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. II. Lib. IV. c. 22. Quod autem hic dicitur duodecimo die menſis colligere aceruum, nemo neſcit tam verum eſſe, quam araneum telam eo potiſſimum die texere, hoc eſt, plane ridiculum et falſum. Quare miror Poëtam noſtrum tam confidenter mentitum, in re quae a puerulis argui poterat. Superſtitione, ſcilicet, animus praepeditus mendacio patet, clauſus eſt veritati. Sed quod magis mireris, non Poetae, ſed Phyſici, hoc eſt, veritatis indagatores, ſomnia eiuſmodi, pro rebus compertis, venditarunt; quod ex *Bocharti* collectaneis eiuſdem Libri Cap. XXI. agnoſces. Sunt enim prolixiora, quam huc transferri queant. *Clericus.*

Τῆδ' ἰσὸν ςήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.
Μηνὸς δ' ἰσαμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι 780

Hoc telam ordiatur mulier, et inchoet opus.
Menſis autem inchoati decimotertio caueto

779. προβάλλοιτο (ſic)] *deeſt.* 780. ἀλέασθαι] *deeſt.*

779. προβάλλοιτο Auguſt.

779. Τῆδ' ἰσὸν ςήσαιτο γυνὴ] Ἰσὲς Graeci vocant ligna illa erecta, quibus ſtamina intenduntur ad telam faciendam. *Heſychius*: ἰσὸς τὸ ὀρθὸν ξύλον τῆς νεὼς καὶ τὸ ὑφαντικόν. Latinis *iugum*, vel *tela iugalis* Catoni. Ἰσοπέδη etiam dicebatur. *Heſychius*: ἰσοπέδη ξύλον ὀρθὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ᾧ προσδέδεται ὁ ἰσός. Latinis dicta ea ligna *pedes telae*. Gloſſae: *pedes telae*, ἱστόποδες. Dionyſius, in Baſſaricis, de Dardania vrbe Indiae, in qua mulieres, intra vnum diem detexebant:

Ἣ οἳ Δαρδανίην ναίων πόλιν εὐρυάγυιαν
Ἔνθάδε πέπλα γυναῖκες Ἀθηναίης ἰότητι
Αὐτῆμαρ κροκόωσιν, ἐφ' ἱςοπόδων τανύσσαι,
Αὐτῆμαρ δ' ἔταμόν τε καὶ ἐξ ἰςῶν ἐρύσαντο:

Vno die, ſtamen in tela iugali extenderunt, detexerunt et deſecuerunt. Primum igitur, in tela contexenda, telae pedes erigere et iugum iis imponere, quod *Ouidius telam iugo iungere* dixit, *Heſiodus* ἰσὸν ςήσασθαι. Deinde ſtamina telae, vel iugo telae adnectere, quod *telam ſtamine intendere* dixit *Ouidius*, et *ſtamen tela ſuſpendere*. Graeci ςήμονα ξῆσαι, atque inde etymologia τῆς ςήμονος et *ſtaminis*. Graecis enim ςήμων ἀπὸ τῆς ξῆσαι, quod in tela ſtaret. Dorice ςάμων, Latine *ſtamen*, vt τέρμων, *termen*, et ſimilia. Attici dicebant προφορεῖσθαι, cum telam ſtamine intendebant. *Pollux*: ξῆσαι τὸν ςήμονα, ἢ τὰ ςημόνια, καὶ προφορεῖσθαι. *Heſychius*: προφορεῖσθαι τὸ ταῖς διαζομέναις τὸν ςήμονα παραδιδόναι. *Heſiodus* προβάλλεσθαι hoc idem dixit:

Ἰσὸν δὲ ςήσασα προβάλλεται μέγα ἔργον.

Haec *Cl. Salmaſius* ad *Iulii Capitolini* Pertinacem p. 127. quae vera ſunt, quamquam ex memoria male *Heſiodi* verſum profert. *Clericus*.

Προβάλοιτό τε ἔργον] Inſtituat opus. *Guietus*.

780. Μηνὸς δ' ἰσαμένου] Poſterioribus temporibus, ἰσάμενος μὲν ad primam dumtaxat decadem porrigebatur; ſequens decas tribuebatur μεσσέντι μηνὶ. Vide *Iulium Pollucem* Lib. I. C. VII. §. 5. Sed *Heſiodi*

Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθή· κούρη δ' ἀ σύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γενέσθαι πρῶτ', οὔτ' ἄρ γάμῳ ἀντιβολῆσαι.
Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη κούρῃσι γενέσθαι. 785
Ἄρρενος, ἀλλ' ἐρίφους τ' ἄμνειν καὶ πώεα μήλων·
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἤπιον ἦμαρ.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος, φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν,

Sementem facere incipias: plantis vero inſerendis optimus eſt.
Sextus vero medius valde incommodus eſt plantis:
Viriparus bonus: puellae vero non vtilis eſt,
Neque gignendae primum, nec nuptui collocandae.
Nec primus quidem ſextus puellis gignendis
Aprus eſt, ſed hoedis caſtrandis et gregibus ouium.
Stabuloque circumſepiendo paſtorali benignus dies eſt.
Bonus vero viriparus, amatque conuitia loqui,

782. Ἕκτη – ἡ μέση (ſic)] ἑκκαιδεκάτη. ἀσύμφορος] ἀνωφελὴς. 784. ἀντιβολῆσαι] ἐντυχεῖν. 786. ἄρρενος] ἀρσενοδία. πώεα] ἀρνία. 787. σηκὸν] μάνδρων. ἀμφιβαλεῖν] συρήσασθαι. ἤπιον (ſic)] ἥμερον. 788. φιλέει] φιλεῖ. κέρτομα] ὑβριστικὰ. βάζειν] λέγειν.

781. Σπέρματος δ' Auguſt. ἐνθρέψασθαι B. 60, 699. Iunt. 1. 2. 782. μέση Auguſt. φυτοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 783. Ἀνδρόγενος Coiſl. δ' ἀγαθὴ Auguſt. Acad. Trinc. Steph. marg. 785. κούρη τε B. 60. 699. Coiſl. Acad. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. κούρη τε Auguſt. Ald. 787. ἀμφιβαλεῖν Iunt. 2. ἤπιον Auguſt. 788. φιλέει δέ κε κέρδεα Trinc. κέρδεα Steph. marg.

Heſiodi aeuo, ad vigeſimum diem menſis erat ἑξάμενος. Vide v. 798. *Clericus.*

781. Ἐνθρέψασθαι ἀρίστη] Scribe ἐκτρέψασθαι. ab ἐκτρέφειν. *Guietus.*

782. Ἕκτη δ' ἡ μέσση] Hoc eſt, ἕκτη μεσοῦντος, ἕκτη ἐπὶ δέκα. *Idem.* Fallitur *Pollux*, loco antea memorato, vbi dicit *Heſiodum* vocare μέσην decimam quintam, cum ſic vocet omnes dies ſecundi δεκημέρου. Μετὰ τὴν I, inquit, Ἡσίοδος μὲν Ε, τὴν μέσην φησί: *poſt decimam Heſiodus quintam vocat mediam.* Clericus.

785. Ἡ πρώτη ἕκτη] Vere et primo ſexta. *Guietus.*

Ἡ πρώτη ἕκτη] Hoc eſt, ſextus dies primae decadis, ſeu μηνὸς ἑξαμένου. *Clericus.*

Ψεύδεά θ', αἰμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ὀαρισμούς.
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Ταμνέμεν, ὠρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, πλέῳ ἤματι, ἴδρεα φῶτα

Mendaciaque, et blandos ſermones, et occulta colloquia.
Menſis vero octauo caprum et bouem mugientem
Caſtrato, mulos autem duodecimo laborioſos.
Viceſimo vero in magno, pleno die, prudentem virum

789. ὀαρισμοὺς] ὁμιλίας γυναικώδεις. 790. ἐρίμυκον] πολλὰ μυκώμενον. 791. ταμνέμεν] τάμνειν. ὠρῆας] ἡμιόνους. ταλαεργοὺς] ἀβλαβεῖς· ταλαιπόρους.

789. αἰμυλίους Ald. ὀαρισμοὺς Iunt. I.

791. Οὐρῆας δὲ] Subintellige ταμνέμεν. *Guierus.*

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ] Hoc eſt, vigeſima menſis aeſtiui. ſubintellige, ἤματος ἐκπλείου. Πλέῳ ἤματι] Largo, aeſtiuo, vt ſupra ἤματος ἐκπλείου. *Idem.*

Πλέῳ ἤματι] Hoc eſt, cum nihil deeſt plenae luci, orto ſole, eoque etiamnum ſupra horizontem verſante. Vide ad v. 778. *Clericus.*

Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ] Nimium hic nos fruſtrantur Interpretes. Itaque quamuis haec reiicere poteramus in notas noſtras, ad ipſos, hic tamen monere viſum. Εἰκὰς in menſe multiplex eſt: μεγάλη dicitur poſtrema, reſpectu priorum. Atque haec eſt cauſa, cur in Nebulis Comicus dicat σελήνην ἄγειν εἰκάδας. Ὁρῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας. Non bene intellexit locum illum Graecus Interpres. Quaeritur enim cur cum τῇ τριακάδι finis ſit plerumque lunae et menſis, cum τῇ τριακάδι ſit ſatisfaciendum foeneratoribus, miſer tamen Strepſiades περὶ τῶν εἰκάδων agat. Atque hic Interpretis rationes videntur mihi λίαν ἀφροδισιώνυσοι. Εἰκάδες eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cum plures ſint. Ἡ μεγάλη εἰκὰς vltima eſt menſis Veterum. Eſt autem dies illa, quae vigeſimarum vltima eſt: μεγάλη enim eſt ἡ ὑςάτη quae τὴν ἕνην καὶ νέαν praecedit. Obſeruant enim Veteres, etiam Athenienſes ante Solonem, ἄχρι τριακάδος μόνον τὸν μῆνα ἠριθμηκέναι. Εἰκὰς μεγάλη, eſt Pridie Calendarum: nona et vigeſima. At Interpres Ariſtophanis ἡ μεγάλη εἰκὰς, inquit, ἀπὸ εἰκοστῆς πρώτης, ἕως εἰκοστῆς ἐνάτης τοῦ φθίνοντος. Ita totum tempus a XXI. vſque ad XXIX. μεγάλη εἰκὰς eſſet. Sed hic, vt diximus, terminus illius temporis intelligitur, quae eſt viceſima et nona. Quam nugentur

Γείνεσθαι· μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐσθλόν.
Ἔσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη, κέρη δέ τε τετρὰς
Μέσση· τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς,
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα, καὶ ἠρῆας ταλαεργοὺς
Περνύναι, ἐπὶ χεῖρα τιθείς· πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετράδ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσταμένου τε,
Ἄλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ,

Generato: valde enim animo ſapiens eſt.
Bonus autem viriparus decimus, puellae vero et quartus
Medius. hoc vero et oues, et pedes flectentes camuros boues,
Et canem aſperis dentibus, muloſque laborioſos
Cicurato, manum imponens. teneto vero memoria
Quarto die vt vites finientis et inchoantis menſis
Doloribus conficere animum. valde hic ſacer eſt.

794. et 795. τετρὰς μέσση] ἤγουν τεσσαρεσκαιδεκάτη. μῆλα] πρόβατα. εἰλίποδας ἕλικας] ἑλικοειδῶς κινοῦντας τοὺς πόδας. 796. καρχαρόδοντα] ἐξοῦς ὀδόντας ἔχοντας. ἠρῆας] ἡμιόνους. ταλαεργοὺς] ταλαιπώρους. 797. περνύναι] πραΰνειν· ταπεινοῦν. πεφύλαξο] φύλαττε. 798. ἀλεύασθαι] ἐκφεύγειν. 799. θυμοβορεῖν] κινεῖν τὴν ψυχήν. τετελεσμένον] ἱερόν.

793. Γείνεσθαι B. 60. γίνεσθαι Acad. Trinc. Steph. Com. Heinſ. μάγα Senat. Trinc. Com. πεπυμένος Trinc. Steph. marg. 794. δεκάτη Ald. τε deeſt in cod. Auguſt. 795. τῇδε Auguſt. εἰλίποδας Ald. 799. τε τελεσμένον Ald.

gentur Interpretes, qui πλέον ἦμαρ idem cum εἰκάδι μεγάλῃ eſſe putant, in notis ad ipſos oſtendimus: ex quibus reliqua petenda quae ad Heſiodi intellectum faciunt. Quicquid enim hic praetermittimus, ad Interpretes olim notauimus. *Heinſius.*

794. Κέρη δὲ τετρὰς] Scribe: κέρη δέ τε τετρὰς. an ſcribendum κέρη δὲ τετάρτη μέσση; placet. ſic ſupra ἕκτη μέσση. ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη, vt ſupra ἡ ἕκτη μέση. *Guietus.*

Τετρὰς μέσση] Hoc eſt, quartus dies τοῦ μεσοῦντος μηνός. *Clericus.*

798. Φθίνοντος ἱσταμένου τε] Ergo nulla mentio hebat τοῦ μεσοῦντος. Vide ad v. 780. *Clericus.*

Τετράδ' φθίνοντος θ' ἱσταμένου τε] Τὴν δ. καὶ τὴν ν. δ. *Guietus.*

799. Ἄλγεα θυμοβορεῖν] Omnes, nempe, dies fauſti erant hilariter tranſigendi, ne diei fauſtitas ominoſa triſtitia corrumperetur. Itaque, quoad licuit, oportuit, *Heſiodo* au-

 ctore,

Ἐν δὲ τετάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τύτῳ ἄριστοι.
Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἐριννύας ἀμφιπολεύειν,
Ὅρκον τιννυμένας, τὸν Ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν

Quarto autem menſis vxorem domum ducito,
Obſeruatis auibus, quae ad hanc rem ſunt optimae.
Quintos vero euitato: quia noxii ſunt et graues.
In quinto enim aiunt Furias obambulare,
Horcum vindicantes, quem Eris in perniciem peperit periurorum.
Medius vero ſeptimus Cereris ſacrum munus

800. ἄκοιτιν] γυναῖκα. 801. κρίνας] σκοπήσας. ἔργματι] πράγματι. ἄριστοι] [ſubaud.] εἰσὶ. 802. ἐξαλέασθαι] ἐκφεύγειν. αἰναὶ] βαρεῖαι. 803. ἀμφιπολεύειν] περιπατεῖν. 804. τιννυμένας] ἀπαιτοῦσας. τὸν] ὅντινα. τέκε] ἔτεκε. πῆμ'] πῆμα· βλάβην.

800. ἄγεσθαι δὲ Iunt. 1. 2. ἄγεσθαι δ' ἐς Ald. ἄγεσθ' εἰς Trinc. 801. ἔρματι B. 60. 803. ἔφησιν Acad. Trinc. 804. τιννυμένας Acad.

ctore, quarto, decimo quarto, et vigeſimo quarto, conuiuiis ac compotationibus triſtitiam et curas animo pellere. Miror hunc ſenſum fugiſſe *Plutarchum* et Graecos alios Interpretes. *Clericus.*

Ἄλγεα θυμοβορεῖν] An? θυμοβορῆ, pro θυμοβόρα. θυμοβορὴς pro θυμοβόρος. ἀλεύασθαι δεῖ τὰς τετράδας ἄλγεα θυμοβορῆ. παράθεσις. τετελεσμένον ἦμαρ] Subintellige ἡ τετρὰς. τετελεσμένον an religioſum? Heſych. τετελεσμένον, μεμιασμένον. *Guietus.*

801. Οἰωνοὺς κρίνας] Vide Tzetzem. *Guietus.*

804. Ὅρκον τιννυμένας] Τὴν ἐπιορκίαν. *Guietus.*

Ὅρκον τιννυμένας] Scripſimus in verſione *Horcum*, vt hoc Nomen ab Orco, hoc eſt, Plutone ſecerneretur; nam perperam confunderentur. Nemo Poëtarum dixit Plutonem eſſe Eridis filium, quod de *Horco* hic habet *Heſiodus*. Alibi Deum iurisiurandi praeſidem diximus. Vide not. ad v. 219. *Clericus.*

805. Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Decimo ſeptimo. Vide v. 794. Cum ſic diuiderent menſem in tres decadas, mirum eſt ſecundae decadi, *Heſiodi* tempore, non fuiſſe nomen. Vide not. ad v. 780. *Clericus.*

Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Τῇ τῶν μεσούντων ἑβδομάτῃ. *Guietus.*

Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα ἐὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ
Βάλλειν· ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,
Νήϊά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.
Ἐνάτη δ' ἡ μέσση ἐπιδείελα λώϊον ἦμαρ. 810

Diligenter inſpiciens bene aequata in area
Ventilato: arborumque ſector incidito cubicularia ligna,
Naualiaque ligna multa, et quae nauibus congrua ſunt.
Quarto vero incipito naues compingere tenues.
Nonus autem medius pomeridianus melior dies.

806. ὀπιπτεύοντα] βλέποντα. εὐτροχάλῳ (ſic)] εὐκύκλῳ. βάλλειν] ϲρωννύειν (ſic). θαλαμήϊα δοῦρα] τὰ τῆς οἰκίας ξύλα. 808. νήϊα] τὰ τῆς νηὸς. 810. ἐνάτη — ἡ μέση (ſic)] ἐννεακαιδεκάτη. ἐπιδείελα] κατὰ τὴν μεσημβρίαν. λώϊον] ἄριϲτον.

806. ὀπιπτεύοντας Trinc. ἐὐτροχάλῳ Ald. εὐτροχάλῳ Auguſt. ϲὲ εὐτροχάλῳ B. 60. Mox male in ed. Cler. eſt ἀλοῇ. 808. ἄρμενα Auguſt. 810. μέση Auguſt. ἐπὶ δείελα Steph. marg.

806. Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα] Diligenter obſeruans τὴν 13. ſcilicet. an aream? Ἐὐτροχάλῳ] Id eſt, λείᾳ. *Idem.* Ὀπιπτεύοντα] Vide de hac voce adnotata ad v. 29. *Clericus.*

807. Βάλλειν] Θέσθαι, ϲρωννύειν, ventilare. *Guietus.*

808. Τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται] Apta, commoda nauibus faciendis. *Idem.*

809. Πήγνυσθαι ἀραιάς] Scribe, πήγνυσθ' ἀραρήας. ſupra ἄρχεσθ' ἀμητοῦ. compingere tenues, non craſſas. vulgo *hiantes.* Homer. λάψοντες γλωσσῃσι ἀρηϊφίσιν, hoc eſt, λεπταῖς tenuibus. *Idem.* Ἀραιὰς] Merito improbat *Guietus* verti hic *hiantes*, nam *hiantes* naues dicuntur quae tempeſtate, aut illiſione fractae aquam per rimas admittunt. *Tenues* vertimus, quod tenues ſint nauium parietes, cum ea ſit frequens vocis ἀραιὰς ſignificatio. Forte etiam *leues* potuiſſemus vertere, vt fluctuantes inſulae dicuntur νῆσοι ἀραιαὶ, vt habet *Euſtathius* ad Iliad. pag. 1151. Ed. Rom. Sic *Callimachus* de Inſula Delo, Hymno in Delum v. 191.

Ἔϲι διεϲδομένη τὶς ἐν ὕδατι νῆσος ἀραιὴ,
Πλαζομένη πελάγεσσι.

Eſt nota quaedam in aqua Inſula leuis, errans per maria. Ad quem locum, conſule virum doctiſſimum *Ezech. Spanhemium.* Clericus.

810. Ἐνάτη δὲ μέσση] Poſtea meminit πρωτίσης εἰνάδος, et τρισεινάδος, vnde liquet

Πρωτίστη δ' εἰνὰς παναπήμων ἀνθρώποισιν.
Ἔσθλη μὲν γάρ θ' ἥδε φυτευέμεν, ἠδὲ γενέσθαι,
Ἀνέρι τ' ἠδὲ γυναικί· καὶ ὄψοτε πάγκακον ἦμαρ.
Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι, τριστεινάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἀρξασθαί τε πίθου, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.
Νῆα πολυκληῖδα θοὴν εἰς οἶνοπα πόντον
Εἰρύμεναι. παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι.

Primus vero nonus prorsus innoxius hominibus.
Bonus siquidem est ad plantandum, et ad generandum,
Tam viro quam mulieri: nec vnquam prorsus malus dies.
Sed pauci rursus sciunt tertium nonum mensis optimum
Relinendis doliis, et ad iugum collo imponendum
Bobus et mulis et equis celeribus.
Nauem multa transtra habentem celerem in nigrum pontum
Deducito. sed pauci veracem dicunt.

811. πανατήμων] ἀγαθὴ χωρὶς βλάβης. 812. ἥδε] καὶ· bis. 814. γενέσθαι] γινώσκεσι. τριστεινάδα] τὴν εἰκοστὴν ἐννάτην. 816. ἀκυπόδεσσι] ταχέσι. 817. πολυκληῖδα] πολυκάθιδρον. 818. εἰρύμεναι] ἕλκειν. κικλήσκουσι] καλοῦσι.

812. γάρ τ' ἥδε Augusti. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. γὰρ ἥδε Senat. Trinc. φυτεύειν Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. φυτεύειν δ' ἥδε B. 60. φυτεύειν ἥδε Coisl. 814. αὖτε Augusti. Acad. 815. καὶ deest in cod. Aug. 817. πάντιον Trinc. 818. κικλήσκουσι Ald.

liquet tres εἰνάδας aut enneadas in mense fuisse. *Clericus.*

Ἐπιδειέλα λαὸν ἦμαρ] Ἐπιῤῥηματικῶς] μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἐπὶ τῇ δείλῃ, ἐπὶ τῆς δείλης. *Guietus.*

812. Ἔσθλη μὲν γάρ τ' ἥδε] An? ἥ δὲ. placet. *Idem.*

814. Τριστεινάδα] Vicesimam septimam intelligo, Interpretes vigesimam nonam exponunt. *Idem.* Fallitur. Vide v. 810.

815. Ἀρξασθαί τε πίθου] *Percer un tonneau.* sup. lib. II. ἔργ. ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι. ἐπὶ ζυγὸν θεῖναι. ordo ζυγὸν θεῖναι ἐπὶ αὐχένα. *Idem.*

817. Εἰς οἶνοπα πόντον] Purpureum. *Idem.* Imo, nigrum.

818. Ἀληθέα κικλήσκουσι] An? dicunt, enunciant. Interpres γινώσκουσι. sic scribendum videtur. τῇ τριστεινάδι, scilicet.

Τετράδι δ' οἶγε πίθον. πρὸ πάντων ἱερὸν ἦμαρ
Μησσήη· παῦροι δὲ μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην,
Ἠῶς γινομένης· ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων.
Αἴδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μεταίδυποι, ἀκήριοι, ἔστι φέρουσαι.

Quarto vero aperi dolium. prae omnibus ſacer dies eſt
Medius: pauci pero poſt viceſimum menſis optimum.
Aurora oriente: pomeridianus vero eſt deterior.
Et hi quidem dies ſunt hominibus magno commodo.
Ceteri autem intercidentes ſunt, nihil ſignificantes, nihil ferentes.

819. τετράδι] ἤγουν τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην (ſic). οἶγε] ἄνοιγε. πρὸ πάντων] περισσῶς. 820. μετ' εἰκάδα] τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. 821. ἠῶς γινομένης] ἡμέρας ἀρχομένης. ἐπιδείελα] κατὰ τὴν μεσημβρίαν. 822. μέγ' ὄνειαρ] μεγάλην ὠφέλειαν. 823. μεταίδυποι] μεταξὺ πίπτουσι. ἀκήριοι] ἄψυχοι.

Inter v. 818. et 819. habet Trinc. verſum hunc: τῶμος ἀδικωτέρη πέλεται γαμηθεῖσα γυνήρ. 820. Μέσση· παῦροι δ' αὖτε B. 69. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. μέσσην Trinc. 821. ἐπὶ δείελα Steph. marg. 823. αἴδ' Auguſt. ἀκήριοι, ἔστι Trinc.

ſcilicet. Nam a ſuperioribus pendet hic verſus. *Idem.*

Ἀληθέα] Hoc eſt, cui prorſus fidere queas, ſi vera ſit haec lectio. Plerique, nempe, diem illum non quidem πάγκακον, ſed nec πάγκαλον dicebant, verum dubium et incertum; quo, nempe, ſuſcepta interdum bene, interdum male ſuccederent. *Clericus.*

820. Μέσση] Subintellige τετρὰς. Μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην] Τὴν τετάρτην μετ' εἰκάδα, hoc eſt, τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. Aliter Interpretes. ἀρίστην εἶναι poſt τὴν εἰκάδα. *Guietus.*

821. Ἠῶς γενομένης] Mane, ab aurora vſque ad meridiem. *Idem.*

822. Μεταίδυποι] Intercidens, inter alias cadens, παρεμπίπτων. Sic Interpretes. An? μεταίδυπος, caſſus, irritus, a ſonitu qui notat inanitatem. μεταίδυποι, κεναὶ, vacuae, caſſae, irritae, nihil fati ſignificantes. Metaphora a vaſis vacuis, nucibus caſſis et ſimilibus, quae ſonitu vacuitatem produnt. placet. ἀκήριοι vero ſunt ἄκηροι, κῆρα ἐπ' ἔχουσαι, nihil fati notantes. Ἀκήριος, κηρὶ non obnoxius. *Idem.*

824. Ἄλλος

Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.
Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. 825
Τάων εὐδαίμων τε καὶ ὄλβιος, ὃς τάδε πάντα

Sed alius alium laudat, pauci vero norunt.
Interdum nouerca est dies, interdum mater.
De his beatusque et felix, qui haec omnia

824. αἰνεῖ] ἐπαινεῖ. παῦροι] ὀλίγοι. ἴσασιν] γινώσκουσι. 825. μητρυιὴ] μητρυιὰ. πέλει] ἦν (sic). ἡμέρη] ἡμέρα. 826. τάων] τούτων τῶν ἡμερῶν.

825. μητρυιὰ Senat. Trinc.

824. Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ] Videtur *Plutarchus*, in Commentario ad *Hesiodi* Opera et Dies, ex quo multa Graeci Interpretes subinde Scholiis suis adspergunt, egisse de hac quaestione, vtrum sint alii dies fausti, alii vero infausti. Certe in vita Camilli, memorata Allienſi clade, ita porro pergit: περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴ τε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴ τε μή, Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἐτέρωθι διηπόρηται: *de diebus nefastis habendine sint quidam necne, et an recte Hesiodum, qui alios bonos, alios statuit malos, quasi ignoret cuiusvis diei eamdem esse naturam, reprehenderit Heraclitus, alio loco disputauimus.* Postea recenset exempla dierum, quibus non semel clades accepta fuerat, aut victoria relata. Deinde, ne credas ex iis exemplis vllum certum consectarium duci posse, contraria profert, hisce verbis: Ῥωμαῖοι τῆς αὐτῆς ἡμέρας πρότερον μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μετὰ Κεπίωνος ἀπέβαλον στρατόπεδον, ὕστερον δὲ Λευκόλλου στρατηγοῦντος Ἀρμενίους καὶ Τιγράνην ἐνίκησαν. Ἄτταλος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Πομπήϊος Μάγνος ἐν τοῖς αὐτῶν γενεθλίοις ἀπέθανον, καὶ ὅλως ἐσὶ πολλὰς ἐπ' ἀμφότερα ταῖς αὐταῖς χρησαμένας ἀποδείξαι περιόδοις: *Eodem die Romani prius, duce Caepione, a Cimbris castris exuti sunt; postea vero ductu Luculli Armenios et Tigranem vicerunt. Attalus autem Rex et Pompeius Magnus natalitiis suis mortui sunt. Paucis vt dicam, multos possim ostendere qui in vtramque partem iisdem vsi sunt temporum periodis.* Haec cum ita sint, credibile est *Plutarchum* probasse castigationem *Heraclitii*, si modo sibi constitit; adeoque iudicasse Poëtam non fuisse recensendum inter *paucos qui scirent* singulorum dierum fata, quibus se accenseri voluit, sed inter omnes omnino mortales, quibus

Εἰδὼς ἐργάζηται, ἀναίτιος ἀθανάτοισιν,
Ὄρνιθας κρίνων, καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων.

ΤΕΛΟΣ.

Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Augurias obseruans, et delicta euitans.

FINIS.

827. εἰδὼς] γνώσεων. ἀναίτιος] ἄμεμπτος διαμένων. 828. κρίνων] ἐρευνῶν. ὑπερβασίας] ἐκτροπὰς τῶν καλῶν. ἀλεείνων] ἀφεύγων.

827. ἐργάζεσθαι Senat. ἀναίτιος Iunt. 2. 828. ὑπερβασίας Iunt. 2.

quibus nihil simile compertum est. Quis enim non videt anilia esse et vana omnia, quae hic habentur? *Clericus.*

827. Ἐργάζηται ἀναίτιος ἀθανάτοισιν] Hoc est, nihil inconsultis et inuitis Diis aggreditur. *Guietus.*

Versu vlt. Ὑπερβασίας ἀλεείνων] Non sunt intelligendae omnes ὑπερβασίαι, sed eae demum, quae committuntur contra auspiciorum disciplinam, vt verba proxime antecedentia suadent. Ὑπερβασίαι enim dicuntur quaeuis delicta, quibus modum et limites a Ratione positos transilimus. *Hesychius*: Ὑπέρβασις, ὕβρις, ἀδικία, κέρος, μαρτυρία (nempe, ψευδής, nisi sit hic mendum) ὑπερηφανία, παράβασις ὅρκου. Ὑπερβασίης, ἀδικίας, ὑπερηφανίας. *Phocylides*:

Ἀγρὸν γείτονος ὄντος ἀπόσχεο, μηδ' ἄρ' ὑπερβῆς·
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.

Ab agro vicino abstine, neque transilias (terminos) *omnium optimus est modus, transgressiones vero sunt noxiae.* Idem:

Μέτρῳ μὲν φαγέειν καὶ πίνειν, μυθολογεῖν τε.
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεγεινή.

Cum modo edito, et bibito, et loquitor. Omnium optimus est modus, transgressio vero vitanda. Qua in sententia, longe saluberrima, definimus, modum tandem hisce commentationibus nostris imponentes, vt ad alia grauiora redeamus. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ.

Ex Eustathio.

Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτικτε Λίνον πολυήρατον υἱόν,
Ὃν δὴ ὅσοι βροτοί εἰσιν ἀοιδοὶ καὶ κιθαρισταί,

HESIODI
FRAGMENTA.

Ex Eustathio.

Vrania peperit Linum amabilem filium,
Quem quotquot sunt homines cantores et fidicines,

1. Λίνον] *Eustathius* hos versus habet ad Iliad. Σ. 570. pag. Edit. Rom. 1163. vbi illustrantur. Dignum est notatu, in Phoenicia Lingua, לין *lin* significare *eiulatum*, *gemitum*; quod nomen ei impositum est, ob luctum quo eum discipuli prosequuti sunt, vt ostendit in hisce versibus *Hesiodus*. Vixit Linus iis temporibus, quibus Lingua et Litterae Phoeniciae in Graecia vigebant, *Diodorus Siculus* Bibliothecae Lib. III. prodidit ex *Dionysio Mythologo*, πρῶτον εὑρέτην γενέσθαι Λῖνον ῥυθμῶν καὶ μέλους· ἔτι δὲ Κάδμου κομίσαντος ἐκ Φοινίκης τὰ καλούμενα γράμματα, πρῶτον εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταθεῖναι διάλεκτον, καὶ τὰς προσηγορίας ἑκάστῳ τάξαι, καὶ τὰς χαρακτῆρας διατυπῶσαι, κοινῇ μὲν ἂν τὰ γράμματα Φοινικικὰ κληθῆναι, διὰ τὸ παρὰ τῶν Ἑλλήνας ἐκ Φοινίκων μετενεχθῆναι· διὰ δὲ τῶν Πελασγῶν πρώτων χρησαμένων τοῖς μετατεθεῖσι χαρακτῆρσι, Πελασγικὰ προσαγορευθῆναι. τὸν δὲ Λῖνον ἐπὶ ποιητικῇ καὶ μελῳδίᾳ θαυμασθέντα μαθητὰς σχεῖν πολλοὺς, ἐπιφανεσάτους δὲ τρεῖς, Ἡρακλέα, Θάμυριν, καὶ Ὀρφέα. τούτων δὲ τὸν Ἡρακλέα κιθαρίζειν μανθάνοντα, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς βραδυτῆτα μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν μάθεσιν· ἔπειθ' ὑπὸ τοῦ Λίνου πληγαῖς ἐπιτιμηθέντα διοργισθῆναι, καὶ τῇ κιθάρᾳ τὸν διδάσκαλον παταξαντα ἀποκτεῖναι:

Πάντες μὲν θρηνῶσιν ἐν εἰλαπίναις τε χοροῖς τε,
Ἀρχόμενοί τε Λίνον καὶ λήγοντες καλέσσαι.

Omnes lugent in conuiuiis et choris,
Incipientesque Linum et desinentes vocant.

κτεῖναι: *Linum, apud Graecos, primum inuentorem rythmorum et melodiae fuisse; praeterea cum Cadmus attulisset ex Phoenicia litteras, vt dicuntur, primum eas transtuliſſe in Graecam Linguam, et nomina singulis imposuisse et characteres formasse. Vulgo igitur litteras Phoenicias dici, quod ad Graecos a Phoenicibus translatae sint; cum vero Pelasgi primi vsi essent mutatis characteribus, Pelasgicas esse vocatas. Linum autem poetica et cantu mirabilem, multos habuisse discipulos, sed tres illustrissimos, Herculem, Thamyrin et Orpheum; ex hisce, Herculem, cum discere canere cythara, ingenique tarditate disciplinam non caperet, deinde a Lino plagis castigatum in iram erupisse, citharaque percussum magistrum occidisse.* Postea ex eodem narrat, Λίνον τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τῶ πρώτω Διονύσω πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας, ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. *Linum litteris Pelasgicis eum conscripsisset primi Dionysii res gestas, et alias mythologias, reliquisse eas in commentariis.* Haec paullo pluribus exscripsimus, non tantum vt liqueret nos non temere e Phoenicia Lingua deducere nomen Lini, sed etiam vt quae de Lino feruntur hic exstarent. Si haec sciuisset aut in animum reuocasset *Herodotus*, minime miratus fuisset *Linum* vocatam lugubrem cantilenam, apud Aegyptios alioſque vicinos populos. Verba eius sunt Lib. II. c. 79. quae proferemus, quia et quae diximus firmant et lucem *Hesiodi* loco foenerantur: Τοῖσι δὲ πολλὰ ἐπαξιά ἐστι νόμαια, καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὥσπερ καὶ ἐν τῆ Φοινίκη ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρω καὶ ἐν τῆ ἄλλη. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ αὐτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες ἀείδεσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τὸ οὔνομα: *Quibus* (Aegyptiis) *cum alia sint egregia instituta, tum vero etiam est Linus, cantio in Phoenice et Cypro et aliis locis decantata; quae varium quidem, pro singularum gentium differentia, nomen habet; sed quam conuenit eamdem esse quam Graeci, Linum vocantes, canunt; ita vt cum alia multa, quae sunt in Aegypto, tum etiam illud admirer vnde Lini desumseris nomen.* Nimirum, sic vocabatur lugubris hymnus in Aegyptia Lingua, quemadmodum

Ex Eodem.

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδὲ κατέηλε·
Ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάεσκε πόδεσσι.
— — καὶ οὐ συνέσκετο καρπόν.

Ex Eodem.

— — ἕνεκα Νύμφην
Εὑράμενος ἴλεων μίχθη ἐρατῇ φιλότητι.

Ex Eodem.

Ἐν δίῃ Ὑρίῃ Βοιωτίῃ ἔτρεφε κούρην.

Ex Eodem.

Per fummum ſpicarum fructum cucurrit, neque rupit,
Sed in acutis ariſtis curſitauit pedibus.
— — nec corrupit fruges.

Ex Eodem.

— — propterea Nympham
Cum inueniſſet fauentem, miſtus eſt amabili concubitu.

Ex Eodem.

In diuina Hyria Boeotia nutriuit puellam.

modum in Phoenicia; cum qua multa communia vocabula habuit. Eodem nomine ſimilis hymnus vocabatur, apud Graecos, in honorem antiquiſſimi Poëtae eadem de ratione. Lugubrem autem fuiſſe hymnum, apud Aegyptios, oſtendit in ſequentibus *Herodotus*, quamuis in eo falli videatur, quod putet *Linum*, apud eos, nomen viri fuiſſe, qui aliter *Maneros* diceretur, cum ſit nomen hymni in laudem Manerotis. Hymni, qui dicerentur *Linus*, meminit etiam *Euſtathius* loco laudato. *Clericus.*

5. Ἄκρον] Eſt imitatio *Homeri* Iliad. Υ, 227. vbi de equabus ſuis Aeneas:

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέον, οὐδὲ κατέηλων.

Similes aut maiores hyperbolas, de celeritate Camillae, habet *Virgilius* Aeneid. VII. ſub finem, quas vix defendi poſſe putauit *Henr. Stephanus*, in Diſſert. de Criticis Veteribus. *Clericus.*

De *Iphiclo* haec dicuntur, de quo *Heſiodum* ita ſcripſiſſe teſtatur etiam *Scholiaſtes Apollonii* l. 1. v. 45. Τοῦτον Ἡσίοδος ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων τρέχειν φησί. Porro vltimum Hemiſtichium in aliis editionibus ſeorſim citatur ex Athenaeo. *Robinſ.*

9. Ὑρίῃ] Regio eſt prope Aulidem, de qua vide *Stephanum*, qui ad hunc Heſiodi verſum reſpicit. Eum habet *Euſtathius* ad Iliad. B, 496. pag. 264. *Clericus.*

11. Ἄλφος]

Ex Eodem.

Καὶ γάρ σφιν κεφαλῇφι κατὰ χρόος αἰνὸν ἔχευεν·
Ἄλφος γὰρ χρόα πάντα κατέσχεθεν· ἐκ δέ νυ χαίτης
Ἔῤῥεον ἐκ κεφαλέων· ψίλωτο δὲ καλὰ πάρηνα.

Ex Eodem.

Ὅς τε Λιλαίηθεν προχέει καλλίῤῥοον ὕδωρ.

Ex Eodem.

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐϋζώνος Πολυκάστη
Νέστορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληιάδαο,
Περσέπολιν, μιχθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Ex Eodem.

Etenim eorum capitibus affudit frigus graue;
Vitiligo enim cutem omnem tenuit; capilli vero
Defluebant ex capitibus; et decaluabantur pulcra capita.

Ex Eodem.

Quique ex Lilaea profundit pulcre fluentem aquam.

Ex Eodem.

Telemacho vero peperit bene cincta Polycasta,
Neſtoris minima natu filia Nelidae,
Perſepolin, miſta per auream Venerem.

12. Ἄλφος] Quod morbi genus ſit docebit *Celſus* Lib. V. c. 28. §. 19. Optandum eſſet eos, qui primi fragmenta haec *Heſiodi* collegerunt, notaſſe non tantum nomina Scriptorum in quibus ea inuenerant, ſed etiam loca; hoc eſt, libros, capita, paginas, verſus etc. vt videremus qua occaſione prolata et an recte exſcripta ſint. Nunc otioſum eſſe oportear eum, qui ea quaerere aggrediatur, et multum laborem poſſe in caſſum ſuſcipere, quod nobis non vacat. *Clericus.*

14. Ὅς τε Λιλαίηθεν] *Euſtathius* hunc locum profert pag. 275. vbi ſermonem habet de Cephiſſo fluuio, ad Iliad. B, 523. *Clericus.*

17. Νέσορος] Hoc fragmentum in Heinſianis Editionibus, aliiſque ex iis propagatis, legebatur inferius, inter fragmenta ex *Stephano* collecta. Hic vero adſcripſerat, ad oram codicis, ex *Euſtathio* deſumtum, doctiſſimus *Graeuius*, quaſi omiſſum. Itaque hic reliquimus, cum non multum intereſſet vbi legeretur, modo ne repetereretur, aut omitteretur. Exſtat autem apud *Stephanum* in voce *Gerenia*, qui ex primo Catalogo haec profert, et apud *Euſtathium* pag. 231. Ed. Romanae. De hac hiſtoria vide *Apollodorum* Lib. I. Cap. IX. §. 9. *Clericus.*

Ex Eodem ad Iliad. B.

Νέστωρ οἷος ἄλυξεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ.

Ibidem.

Κτεῖνε δὲ Νηλῆος ταλασίφρονας υἱέας ἐσθλὰς
Ἕνδεκα, δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ
Ξεῖνος ἐὼν ἐτύχησε παρ' ἱπποδαμοῖσι Γερήνοις.

Ex Eodem.

— — Φύλεα φίλον μακάρεσσι θεοῖσι.

Ex Eodem.

— — Παῦροι γὰρ ἑοίκασι πατράσι παῖδες,
Οἱ πλέονες κακίους.

Ex Strabone.

Καὶ κούρην Ἀραβοιο, τὸν Ἑρμάων ἀκάκητα
Γείνατο, καὶ Θρονίη κούρη Βήλοιο ἄνακτος.

Ex Eodem.

Neſtor ſolus vitauit in florida Gereno.

Ibidem.

Occidit Nelei laboris ferentes filios fortes
Vndecim, duodecimus vero Gerenius eques Neſtor,
Peregre profectus erat ad Gerenios equitandi peritos.

Ex Eodem.

— — Phyleum carum immortalibus Diis.

Ex Eodem.

— — Pauci ſimiles ſunt patribus filii,
Plures ſunt deteriores.

Ex Strabone.

Et filiam Arabi, quem Mercurius innoxius
Genuit et Thronia filia Beli Regis.

22. Φύλεα] Occurrit apud *Euſtath.* p. 125. Edit. Rom. *Fragm. ined.* Robinſon.

23. Παῦροι] Occurrit apud *Euſtath.* ad Il. ε, v. 235. vbi tamen inuerſo verborum ordine citatur — Παῦροι γὰρ παῖδες ἑοίκασι πατράσιν. *Fragm. ined.* Robinſon.

25. Καὶ κούρην Ἀραβοιο] Antea legebatur Ἀραβα et τὴν, quae, vt recte *Iſaac. Caſaubonus* ad pag. 29. Lib. I. *Strabonis*, monſtroſa eſt lectio, quippe quae duos patres eidem filiae, duos maritos eidem vxori affingit. *Clericus.*

Ἑρμάων] Nomen hoc a Poëtis aeque tribuitur Mercurio ac Ἑρμῆς, vt animaduertit *Caſaubonus*, qui protulit hunc verſum *Moſchi*:

Ὡς

Ex Eodem.

Τίεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο,
Ὃν ποτε τίκτε Πελασγός.

Ex Eodem.

Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν,

Ex Eodem.

Filii nati sunt Lycaonis, Diis similis,
Quem olim genuerat Pelasgus.

Ex Eodem.

Certe enim Locrus Lelegi praeerat populo,

Ὡς χέλυν Ἑρμάων, κιθάριν ὡς ἀοιδὸς Ἀπόλλων.
Quod ille notat, contra Interpretem Latinum *Strabonis*, qui frustra emendare conatus erat locum *Hesiodi*. Idem.

Ἀκάκητα] Hoc est Epithetum Mercurii. *Homerus* Iliad. Π, 185.

— — παρελέξατο λάθρῃ
Ἑρμείας ἀκάκητα.

Concubuit clam Mercurius innoxius. Blandiebantur tamen Poëtae Mercurio, cum *innoxium* vocabant Deum furum, mercatorum, oratorum etc. et cuius nequitiam ceteroqui celebrabant. Vide Hymnum in Mercurium inter Homericos, et Dialogos Deorum *Luciani*. Ceterum notare debuerant collectores fragmentorum *Hesiodi*, locum hunc proferri ex eius *Catalogo*. Idem.

27. Τίεῖς] Hoc fragmentum habet *Strabo* Lib. V. p. 153. vbi agit de Pelasgis, de quibus etiam non inutilia dicenda haberemus, si hic ea res ageretur. *Clericus.*

29. Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων] Hic locus exstat apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 222. et pro Ἀλέας, vt edidit *Heinsius*, habet ἀλέκας, quod suspectum mendi merito habet *Is. Casaubonus*. At *Claud. Salmasius* aliter hunc locum legebat atque interpretabatur ad *Solinum* p. 103. Ed. Vltraiectinae: „De Locris, inquit, „quod Leleges olim dicti sint „fidem facere possunt hi versus *Hesiodi*, qui exstant apud „*Strabonem*, qui interpretatur: τῇ γὰρ ἐτυμολογίᾳ τὸ „συλλεκτὰς γεγονέναι τινὰς „ἐκ παλαιᾶς αἰνίττεσθαί μοι „δοκεῖ: *ipsa etymologia obscure mihi indicare videtur fuisse „quosdam olim collectitios.* Sic „λεκτὰς accepit, apud *Hesio-*„*dum*, ἀντὶ τῶν συλλεκτῶν „καὶ μιγάδων, *pro collectitiis „et mistis.* Tales enim Lele„ges fuere, qui et errones va„ria Graeciae tenuere loca. „Sed hic non est Poëtae sen„sus. Λέλεγας, quasi λογάδας et λεκτὰς dictos censet, „qui ex electis et eximiis la„pidibus, quos Deucalion ia„ciebat,

Τὰς ῥα ποτὲ Κρονίδης Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Λεκτὰς ἐκ γαίης Ἀλέας πόρε Δευκαλίωνι.

Ex Eodem.

Ὤκεε δ' Ὠλενίην πέτρην ποταμοῖο παρ' ὄχθας
Εὐρεῖος Πείροιο.

Quos olim Saturnius Iupiter immortalia conſilia agitans
Electos ex terra Aleas dederat Deucalioni.

Ex Eodem.

Habitauit Oleniam rupem, fluuii ad ripas
Beneſluentis Piri.

„ciebat, nati ſunt. Ita igitur „legendum, in vltimo verſu: „Λεκτὰς ἐκ γαίης λαὰς πόρε Δευκαλίωνι· „Et Λέλεγας λαὰς interpre„tatur λεκτὰς λαὰς, *lectos po„pulos*. *Heſychius*: Λεκτοὶ, „ἀριζεῖς. Idem: Λογάδες, „οἱ ἐπίλεκτοι. Legi etiam „poſſet:

„Λεκτὰς ἐκ γαίης λαέων πόρε Δευκαλίωνι.

„Quod et verius exiſtimo. „Λαὰς autem idem *Heſiodus* „ἀπὸ τῶν λάων lapidibus, „quos reformando generi hu„mano poſt tergum iaciebat „Deucalion, ſcribit appellatos. „Ex praecipuis et egregiis for„matos vult τὰς Λέλεγας, „atque inde dictos. Haec vir ſummus, erudite et feliciter, vt innumera alia. Poſſimus ex Phoenicia Lingua oſtendere originem *nominis Lelegum*, ita vt dicti ſint a לח *leabb*, quod *viride* ſonat, reduplicatis radicalibus, quia Leleges errones ſeu Nomades erant, qui *viridia paſcua* ſectabantur. *Clericus.*

Cares olim Lelegas a nonnullis vocatos fuiſſe teſtatur Herodotus l. 1. „Εἰσὶ δὲ τέ„των Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι εἰς „τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. „Τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω „τε κατήκοοι, καὶ καλεόμενοι „Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους etc. In his Cares quidem ex inſulis tranſierunt in continentem. Olim enim Minoi parebant appellatique Leleges, inſulas habitabant. etc. Κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας ἔτω Κρῆτες λέγεσι γενέσθαι. Οὐ μέν τοι ὁμολογέεσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζεσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ ὀνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. Hunc in modum Cretenſes de Caribus referunt. Quanquam his non aſſentiuntur ipſi Cares, qui ſe aborigines et indigenas continentis eſſe exiſtimant, et eodem nomine, quo nunc, ſemper vſos. Eosdem quidem memorat Virgilius Aen. l. 8. ſed a Caribus diſcernit: *Hic* Lelegas *Caraſque ſagittiferosque Gelonos.* Rob.

32. Ὤκεε δ' Ὠλενίην] Eſt apud *Stephanum* Lib. VIII. p. 236. *Clericus.*

34. Ἐξ

Ex Eodem.

Ἐξ ὧν ὄρειαι νύμφαι θεαὶ ἐξεγένοντο,
Καὶ γένος ἀτιδάνων Σατύρων ἀμηχανοεργῶν,
Κούρητές τε θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες.

Ex Eodem.

Θαῦμα μ' ἔχει κατὰ θυμὸν, ὅσους ἐρινεὸς ὀλύνθους
Οὗτος ἔχει, μικρός περ ἐὼν, εἴποις κ' ἀριθμόν.

Responsio ex Eodem.

Μύριοί εἰσιν ἀριθμὸν, ἄτερ μέτρου γε μέδιμνος.

Ex Eodem.

Ex quibus montanae Nymphae ortae sunt,
Et genus nequam Satyrorum malorum facinorum auctorum
Cureteſque Dii, ludorum amantes, saltatores.

Ex Eodem.

Admiratio animum meum tenet, qua tot caprificus grossos
Hic habeat, quamuis paruus; dixeris numerum.

Responsio ex Eodem.

Decies mille sunt numero, medimnus sine mensura,

34. Ἐξ ὧν] Fragmentum hoc legitur apud *Strabonem* Lib. X. p. 325. vbi multis agit de Curetibus. *Clericus.*

Ὄρειαι νύμφαι] De Nymphis, vide dicta ad Theogoniam vss. 187. et 215. *Idem.*

35. Γένος ἀτιδάνων Σατύρων ἀμηχανοεργῶν] Nota sunt ex fabulis libidinosa facta Satyrorum Nymphis insidiantium, aut cum Baccho compotantium; ad quorum mores hic respicit *Hesiodus*. Propterea, re melius expensa, dictos putem Satyros a radice Phoenicia שטר *schatar*, quae, apud Arabes, significat *molestum esse*, *malefaciendo lassare*. Sic tandem defatigatis Nymphis aut mulieribus potiebantur. *Clericus.*

36. Κουρῆτές τε Θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες] Vltimum Epithetum Curetum propemodum mihi persuadet dictos a Radice Phoenicia חרר *charar*, vnde חרכר *chircher*, quod est *saltauit*. Nihil insignius in Curetibus, quam Saltatio, vt docet *Strabo*, loco memorato. Vide etiam quae de iis congessit vir illustris et de litteris amoenioribus bene meritus *Ezech. Spanhemius* in *Callimachum* ad Hymn. in Iovem v. 52. *Clericus.*

37. Θαῦμα] *Strabo* Lib. XIV. p. 442. vbi Calchas rem quae-siuisse dicitur a Mopso filio Mantus, quae Tiresiae filia fuerat. *Clericus.*

39. Μύριοι] Responsio est Mopsi. *Clericus.*

Εἷς δὲ περισσεύει, τὸν ἐπελθέμεν οὐκ ἐδύναο,
Ὡς φάτο, καί σφιν ἀριθμὸς ἐτήτυμος εἴδετο μέτρῳ,
Καὶ τότε δὴ Κάλχανθ' ὕπνος θανάτοιο κάλυψε.

Ex Eodem.

Ὃς παρὰ Πανοπίδα . . . . . Γληκώνα τ' ἐρυμνὴν,
Καί τε δι' Ὀρχομενῦ εἰλιγμένος εἶσι, δράκων ὥς.

Ex Eodem.

Γλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήναις οἰκί' ἐχόντων,

Ex Eodem.

Αἰθίοπας, Λίβυάς τ', ἠδὲ Σκύθας ἱππημολγούς.

Ex Eodem.

Δωδώνην, φηγόν τε Πελασγῶν ἕδρανον ἦεν.

Vnus vero ſupereſt, quem numerare nequiſti.
Sic dixit, et iis verus numerus menſurae cognitus eſt.
Tum vero Calchantem ſomnus mortis texit.

Ex Eodem.

Qui ad Panopidem . . . et Gleconem munitam
Et qui per Orchomenum circumuoluitur it, vt ſerpens.

Ex Eodem.

Galactophagorum in terram, habentium domos in plauſtris.

Ex Eodem.

Aethiopas, Libyaſque et Scythas, qui equas mulgent.

Ex Eodem.

Dodonamque, et ad fagum Pelaſgorum ſedem iuit.

43. Ὃς παρὰ [Πανοπίδα] Hoc fragmentum eſt, apud *Strabonem* Lib. IX. p. 292. vbi de Cephiſſo fluuio loquitur, quem hiſce verbis deſcribit. *Clericus.*

45. Γαλακτοφάγων] *Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos.* Guietus. Strabo Lib. VII. p. 209. ait *Heſiodum*, ἐν τῇ καλουμένῃ γῆς περιόδῳ ſcripſiſſe Phineum ab Harpyis abductum fuiſſe *in terram lacte viuentium* etc. hoc eſt, Getarum, quorum regionem et gentem deſcribit eo loco Geographus. *Clericus.*

46. Αἰθιόπας] Legitur apud *Strabonem* Lib. VII. p. 208. qui aliquot verſus Heſiodi ex Eratoſthene exſcripſerat, ſed quorum ſupereſt tantum primus, iſque corruptiſſimus. Pro Λίβυάς τε ἠδὲ legitur τε Λιγυσὶ δὲ. *Heinſius* edidit Λιγυὰς, ſed qui melius cum Aethiopibus coniungi poſſunt, quam Libyes? *Clericus.*

47. Δωδώνην] Eſt apud eundem Geographum Lib. VII. p. 226. vbi ſermo eſt de Pelaſgis. *Clericus.*

48. Ἡ

Apud Eumdem, ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη διδύμας ἱερὰς ναίουσα κολώνας,

Apud Eumdem ex Eoeis.

Aut qualis gemina ſacra incolens iuga,

48. Ἢ οἵη διδύμας] Eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 304. et Lib. XIV. p. 445. et apud *Stephanum* in voce Ἄμυρος. *Caſaubonus* legit Διδύμας, quod nomen eſt proprium montis, et pro ἀντ', ἀγχ', hoc eſt, ἄγχι prope; ſed, vt recte *Berkelius*, in Stephanum, ἀντ' poteſt eſſe pro ἄντα *e regione*. Praeterea *Strabo* habet Βοιβιάδος. Non dicit Geographus hos verſus lectos in Eoeis, ſed ex primis voculis coniecisſe videtur hoc *D. Heinſius*. Huc autem transferemus quod habet *Iſaac. Caſaubonus* ad Lib. I. *Strabonis*, p. 29. de hoc opere *Heſiodi* et alio affinis argumenti, qui Catalogus vocabatur. Cum ergo laudaſſet Geographus Catalogum: „Videri, „inquit, poterat illud opus „*Heſiodi* intelligi, quod Ἠοίην, „vel Ἠοίας μεγάλας Graeci „Scriptores ſolent nuncupare. „Sed ex Scholiaſte *Apollonii* „diſcimus diuerſa haec eſſe „opera. Sic enim ille ſcribit „in Lib. II. Φήνεα Ἡσίοδος „ἐν ταῖς μεγάλαις Ἠοίαις ὅτι „Φρίξω τὴν ὁδὸν ἐμήνυσεν. ἐν „δὲ τῷ γ'. καταλόγῳ etc. „Certum eſt tamen Eoeas quo„que *Heſiodi* aliud fuiſſe nihil, „quam mulierum praeſtantiſ„ſimarum Catalogum. Nam „hoc recte a doctiſſimo viro „*Ioan. Aurato* eſt animaduer„ſum. Nos etiam poſtea ob„ſeruauimus, non *Heſiodum* „tantum ſed et *Soſicratem* Opus „eodem fere indice edidiſſe. „Athenaeus Lib. XIII. Ἐπεὶ „περ ἡμῖν ἐμποδὼν ἐγένε κα„ταλογον γυναικῶν ποιη„μένοις, ἐκατὰ τὲς Σωσικρά„τες τὲ Φαναγορίτε Οἴες ἢ „τὸν τῶν γυναικῶν κατάλογον „Νικαινέτε τῆ Σαμίε. Vbi „legendum cenſemus Οἴες et „de quodam Soſicratis Opere „accipiendum, cui, ad *Heſiodi* „imitationem, titulum fecerat „Οἷοι, quod et ipſe ſua exem„pla omnia, per vocem οἷος, „inciperet, vt *Heſiodus* per „ἢ οἵη. Nam illud quidem du„bitari non poteſt, fuiſſe illud „Soſicratis opus certorum ho„minum Catalogum. Omnia „autem exempla ita incepiſſe „coniectura eſt, meo iudicio, „admodum probabilis. Quam „etiam confirmat, quod *Ti„mon* quoque in Sillis, idem „fecerat etc.“ Cetera lege apud ipſum Scriptorem. Quae cum expenderem diligentius, non duxi hic omittendum, ſi *Scutum Herculis* ſit fragmentum *Ooearum*, in prima voce ἢ οἵη nihil eſſe mutandum. Sed vix intelligo qui poſt longiſſimam digreſſionem, qua clypeus Herculis, eiuſque cer-

Δωτίῳ ἐν πεδίῳ πολυβότρυος ἀντ' Ἀμύρσιο,
Νίψατο Βοιβιάδος λίμνης πόδα παρθένος ἁδμής.

Ex Pausania.

Ὕηττος δὲ Μόλυρον Ἀρίσβαντος φίλον υἱὸν
Κτείνας ἐν μεγάροις εὐνῆς ἕνεχ' ἧς ἀλόχοιο,
Οἶκον ἀποπρολιπὼν φεῦγ' Ἄργεος ἱπποβότοιο.
Ἶξεν δ' Ὀρχομενὸν Μινυήιον· καί μιν ὄγ' Ἥρως
Δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς ἐπιεικές.

Ex Eodem.

Φύλας δ' ὤπυιεν κούρην κλειτῆς Ἰολάης
Λειποφίλην· ἣν δ' εἶδος Ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.
Ἡ δέ οἱ . . . . . υἱὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτεν,

Dotio in campo, e regione racemosi Amyri,
Abluit, aqua Boebeïde, pedem virgo intacta.

Ex Pausania.

Hyettus vero Molyrum, Arisbantis carum filium,
Cum occidisset domi, propter concubitum eius coniugis,
Domo relicta, fugit Argo equos pascente,
Venit vero Orchomenum Minyarum, eumque Heros
Excepit et opum partem largitus est: vt aequum erat.

Ex Eodem.

Phylas compressit filiam clari Iolai
Lipophilen; erat autem forma Deabus similis.
Illa vero ei . . . . . filium domi peperit.

tamen cum Cygno describuntur, posset Poeta sequens exemplum ordiri iterum vocibus, ἡ οἵη. *Clericus.*

51. Ὕηττος] Hoc fragmentum est apud *Pausaniam*, in Boeoticis p. 598. qui, cum dubitet an Eoeae sit Poëma *Hesiodi*, sic hos versus prolaturus praefatur: Ὕήττῳ δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ τὰ ἔπη συνθεὶς, ἃς μεγάλας Ἠοίας καλοῦσιν Ἕλληνες: *Hyetti mentionem fecit qui versus composuit, quos Graeci vocant magnas Eoeas.* De Hyetto vide plura apud *Pausaniam.* Clericus.

56. Φύλας] Sunt hi versus apud eumdem Scriptorem, in Boeoticis, p. 605. Vbi sub nomine *Hesiodi* non laudat hoc opus. Interpres Pausaniae Latinus *Romulus Amasaeus* vocem Ἠοίας p. 599. verterat perabsurde *Orientalia monumenta*, hic, non melius, *magnas maximas.* Clericus.

62. Δώ-

Θηρώ τ' εὐειδῆ ἰκέλην φαέεσσι σελήνης.
Θηρὼ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνῃσι πεσοῦσα
Γείνατο Χείρωνος κρατερὸν μένος ἱπποδάμοιο.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Δώδεκα γὰρ Νηλῆος ἀμύμονος υἱέες ἦμεν,
Νέστωρ τε, Χρομίός τε, Περικλύμενός τ' ἀγέρωχος
Ὄλβιος, ᾧ πόρε δῶρα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Παντοῖ· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
Αἰετός· ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο (θαῦμα ἰδέσθαι)
Μύρμηξ· ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσέων ἀγλαὰ φῦλα·
Ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος. εἶχε δὲ δῶρα
Παντοῖ', ἐκ ὀνομαστὰ, τά μιν καὶ ἔπειτα δόλωσε
Βουλῇ Ἀθηναίης.

Ex Eodem.

Θεσσάμενος γενεὴν Κλεαδαίμα κυδαλίμοιο.

Theronemque pulcram ſimilem radiis Lunae.
Thero vero cum incidiſſet in vlnas Apollinis,
Peperit fortem Chironem equorum domitorem.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Duodecim enim Nelei praeſtantis filii eramus,
Neſtor, Chromiuſque et Periclymenus ferox,
Felix, cui dederat dona Neptunus terrae quaſſator
Omnis generis; aliquando enim inter aues videbatur
Aquila; aliquando vero erat, (mirabile viſu!)
Formica, aliquando apium ſplendida examina;
Aliquando terribilis ſerpens, et ferus. Habebatque dona
Omnis generis, quae dici nequeunt, et eum deinde fefellerunt
Mineruae conſilio.

Ex Eodem.

Theſſamenus ſobolem Cleadaemi illuſtris.

62. Δώδεκα] Legitur hoc fragmentum in Scholiaſte *Apollonii*, ad v. 156. Lib. I. Argonauticorum, vbi etiam explicatur. *Clericus.*

71. Θεσσάμενος] Ad v. 824. Lib. I. Argonauticorum. Legitur Κλεαδαίμα in Ed. *Stephani.* Clericus.

Ex Eodem.

Ἔνθ' οἵγ' εὐχέσθην Αἰνηΐῳ ὑψιμέδοντι.

Ex Eodem.

Αἰήτης δ' υἱὸς Φαεσιμβρότῳ ἠελίοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς δ' ἐν πλήσμῃσι διιπετέος ποταμοῖο,

Ex Eodem.

— — Λαρσῖς ποσί. 75

Ex Eodem.

Νῆσον ἐς ἀνθεμόεσσαν, ἵνα σφισὶ δῶκε Κρονίων.

Ex Eodem.

Tunc illi vouebant Aeneio ſupremo.

Ex Eodem.

Aeetes vero filius mortalibus illucentis Solis.

Ex Eodem.

Ipſe autem in exundationibus fluuii a Ioue delapſi.

Ex Eodem.

— — Delicatis pedibus.

Ex Eodem.

Inſulam in ventoſam vbi iis dedit Saturnius.

72. Εὖθ'] Ad v. 297. Lib. II. Argonauticorum. *Clexicus.*

Ἔνθ'] Sic edidit Robinſonus. Vulgo erat Εὖθ' et in verſione: *Rectequc.*

74. Αὐτὸς] Ad v. 757. lib. I. Argonauticorum. *Clericus.*

75. Λαρσῖς] Occurrit lib. I. v. 456. Sic explicatur a Scholiaſte vox Λαρσέν. Παρὰ τὸ λίαν ἀρηρός· ἢ παρὰ τὸ λῶ, τὸ θέλω πεποίηται. Ἡσίοδος δέ φησι — Λαρσῖς ποσὶ, τοῖς κατ' ὄψιν ἡδέσιν. *Fragm. ined.* Robinſon.

76. Νῆσον] Occurrit apud Scholiaſtem Apollonii Rhod. l. 4. v. 892. Inſula Sirenum intelligitur. Explicantur enim hi verſus Apollonii: Αἶψα δὲ νῆσον Καλὴν, ἀνθεμόεσσαν ἐσέδρακον, ἔνθα λίγειαι Σειρῆνες σίνονται Ἀχελωΐδες. — Ἠκολέθησεν Ἡσιόδῳ ἔτως ὀνομάζοντι τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων. *Fragm. ined.* Robinſ.

77. Ἕλληνες] Tres poſteriores verſus inueniq in Scholiaſte Pindari ad Od. IV. Pythiacorum. Duos priores quaerentis, apud Lycophronis Scholiaſten, oculos fugerunt. Interea non dubito quin legendum ſit, vt edidi, v. 2. Δῶρος non Χῶρος, vt erat in Heinſianis Editionibus. Credideriм etiam legendum Ἕλληνος, hoc eſt, *υἱοί.* Notum enim eſt hos fuiſſe Hellenis filios.

Vide

Ex Scholiaſte Pindari et Lycophronis, ἐν τῇ ἡρωϊκῇ γενεαλογίᾳ.

Ἕλληνος δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλω βασιλῆος,
Δῶρός τε Ξοῦθός τε, καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθεὺς, ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεὺς τ' ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος Περιήρης.

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Τῇ μὲν ἄρ' ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς
Πυθὼ ἐς ἠγαθέην, καὶ ἔφρασεν ἔργ' ἀΐδηλα
Φοίβῳ ἀκερσικόμῃ, ὅτε Ἰσχὺς γῆμε Κόρωνιν,
Εἰλατίδης, Φλεγύαο Διογνήτοιο θύγατρα.

Ex Scholiaſte Pindari et Lycophronis, in Heroum genealogia.

Ab Hellene geniti ſunt ius dicente rege
Doruſque, Xuthuſque et Aeolus gaudens equis,
Aeolidae autem fuerunt ius dicentes Reges,
Cretheus et Athamas et Siſyphus verſutus,
Salmoneuſque iniuſtus et ſuperbus Perieres.

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Venit igitur illi nuncius coruus ſacro a conuiuio,
Pythonem in diuinam, et dixit facta ignota
Phoebo intonſo, Iſchyn duxiſſe Coronidem,
Ilatidem, Phlegyae Diogneti filiam.

Vidè *Apollodori* Biblioth. Lib. I. Cap. VII. §, 2. *Clericus.*

Aliter leguntur hi verſus in Editione *Clerici* et aliorum:

Ἕλληνες δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Δῶρός τε, Ξοῦθός τε, καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δὲ γένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθεὺς, ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεὺς ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος περὶ κηρί.

Recte, vt coniecerat Clericus, legitur Ἕλληνος, non Ἕλληνες, vt patet ex *Lycophronis Scholiaſte* ad v. 284. Sed pro περὶ κηρὶ omnino legendum Περιήρης, qui, aeque ac Salmoneus, teſtante Apollodoro, erat ex Aeolidis. Male igitur apud Schol. Lycophr. ſecundo loco interſeritur Σαλμωνεὺς, etc. *Robinſ.*

83. Τῇ μὲν] Eſt in Scholiis ad III. Pythiaeorum. *Clericus.*

86. Τήνδ']

Ex Eodem.

Τήν δ' Ἀμαρυγκείδης Ἱππόστρατος ὄζος Ἄρηος,
Φυκτέως ἀγλαὸς υἱὸς, Ἐπειῶν ὄρχαμος ἀνδρῶν.

Ex Eodem.

Ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλή,
Αὐτὸν μὲν σχέσθαι. κρύψαι δ' ἀδόκητον * μάχαιράν τε
Καλὴν, ἣν οἱ ἔτευξε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις.
Ὡς τὴν μαστεύων οἷος κατὰ Πήλιον αἰπὺ
Αἶψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκώοισι δαμείη.

Ex Eodem.

Αἴσων, ὃς τέκε θ' υἱὸν Ἰάσονα ποιμένα λαῶν,
Ὃν Χείρων θρέψεν ἐνὶ Πηλίῳ ὑλήεντι.

Ex Eodem. ἐν ὑποθήκαις.

Εὖ νύ τοι ἕκαστα μεταλλᾷ * ἀειγενέτῃσι.

Ex Eodem.

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτος ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ

Ex Eodem.

Hanc vero Amarynicides Hippoſtratus, bellicoſus,
Phyctei inclytus filius, Epeorum dux virorum.

Ex Eodem.

Hoc animo eius optimum viſum eſt conſilium,
Ipſum quidem retinere, occultare vero inexſpectatum et gladium
Pulcrum quem ei fabricarat inclytus Vulcanus.
Vt hunc quaerens ſolus, per altum Pelium,
Rurſus a Centauris montanis domaretur.

Ex Eodem.

Aeſon, qui genuit filium Iaſonem paſtorem populorum,
Quem Chiron nutriit in Pelio ſyluoſo.

Ex eodem, in Monitis.

Recte haec ſingula quaerit immortalibus.

Ex Eodem.

In Delo primus ego et Homerus Poëtae

86. Τήνδ'] Eſt in Scholiis ad X. Olympiac. *Robinſ.*

87. Φυκτέως] Sic edidit Robinſonus, vulgo φυκτίος, per o.

89. Κρύψαι δ' ἀδόκητον] An? ἀδόκητα. *Guietus.*

95. Εὖ νύ τοι] In Scholiis ad VI. Pythiacorum, vbi profertur ἐκ Χείρωνος ὑποθηκῶν, quas Ἡσιόδῳ ἀνατιθάσι. *Clericus.*

96. Ἐν Δήλῳ] Occurrunt hi verſus, excepto tertio, apud Euſtathium. *Robinſon.*

99. Ἡ

Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Ex Eodem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀπὸ κάλλος ἔχουσα
Πηνειῷ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Ex Eodem, ex iisdem.

Ἢ οἵη Ὑρίη πυκινόφρων Μυκιονίκη.
Ἣ τέκεν Εὔφημον Γαιήοχῳ ἐννοσιγαίῳ,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Ex Eodem.

Ἣ δ' ὑποκυσσαμένη τέκεν Αἰακὸν ἱππιοχάρμην.
Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἥβης πολυηράτου ἵκετο μέτρον,
Μοῦνος ἐὼν ἤσχαλλε, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτου ἔνδοθι νήσου,
Τοὺς ἄνδρας ποίησε, βαθυζώνους τε γυναῖκας,
Οἳ δή τοι πρῶτον ζεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας,

Canebamus, nouis hymnis fuentes cantionem,
Phoebum Apollinem, qui habet aureum enſem, et quem peperit Latona.

Ex Eodem, ex Eoeis.

Aut qualis Phthia, habens formam a Gratiis,
Penei ad aquam pulcra habitabat Cyrene.

Ex eodem, ex iiſdem.

Aut qualis Hyria prudens Mecionice,
Quae peperit Euphemum terrae domino et quaſſatori,
Miſta concubitu aureae Veneris.

Ex Eodem.

Haec grauida facta peperit Aeacum gaudentem equis,
Sed poſtquam iuuentutis amabilis attigit menſuram,
Solus cum eſſet, dolebat; pater vero hominum et Deorum
Quotquot erant formicae, intra amabilem Inſulam,
Eas viros fecit, et mulieres ampla cingula habentes.
Qui primum inſtruxerunt naues vtrimque remis actas,

99. Ἢ οἵη Φθίη] Ad IV. Pythiacorum, non procul ab initio. *Clericus.*

101. Ἢ οἵη Ὑρίη] Ad IV. Pythiacorum. *Clericus.*

104. Ἣ δ' ὑποκυσσαμένη] Legitur apud Scholiaſten Lycophronis p. 38. Edit. Stephanicae, vbi plura de hac fabula. *Clericus.*

109. Οἳ δή] Nonnullis verbis mutatis hi verſus leguntur etiam

Πρῶτοι δ' ἱςία θέντο νεὼς κυανοπρῴροιο. 110

Ex Eodem.

Ἦτοι ὁ μὲν Σῆρον, καὶ Ἀλάζογον υἱέας ἐσθλούς.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Ἔςι τις Ἑλλοπίη πολυλήϊος ἠδ' εὐλείμων,
Ἀφνειὴ μήλοισι καὶ εἱλιπόδεσσι βόεσσιν.
Ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύῤῥηνες, πολυβῶται,
Πολλοὶ, ἀπειρέσιοι, φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων. 115
Ἐνθά γε Δωδώνη τις ἐπ' ἐσχατιῇ πεπόλισται.
Τὴν δὲ Ζεὺς ἐφίλησε, καὶ ὃν χρηςήριον εἶναι
Τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐνὶ πυθμένι φηγοῦ.
Ἔνθεν ἐπιχθονίοις μαντεύματα πάντα φέρονται.
Ὃς δὴ κεῖθι μολὼν θεὸν ἄμβροτον ἐξερεείνῃ 120
Δῶρα φέρων ἔλθῃσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

Et primi vela poſuerunt nauis nigram proram habentis.

Ex Eodem.

Ille quidem Serum, et Alazogum filios bonos.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Eſt quaedam Ellopia diues ſegetum et paſcuorum,
Abundans ouibus et bobus quibus pedes recurui.
Inhabitantque eam viri habentes multos agnos et boues,
Multi, innumeri, genera mortalium hominum.
Illic quaedam Dodona in extremo tractu condita eſt,
Hanc amat Iupiter, et ſuum oraculum eſſe
Venerandum hominibus, habitans in fundo fagi.
Hinc terreſtribus vaticinia quaelibet feruntur.
Qui illuc profectus Deum immortalem interrogarit
Dona ferens venerit cum bonis auibus.

etiam apud Pindarum in Olymp. 11:

Οἱ δ' ἤτοι πρῶτον τεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας·
Πρῶτοι δ' ἱςία θέσσαν νεὼς πτερὰ πουτοπόροιο. *Rob.*

111. Ἦτοι ὁ] Occurrit in Olymp. I. Pater autem Seri erat Halirrothius teſtante Scholiaſte. ἦν δὲ ὁ Σῆρος τοῦ Ἁλιῤῥοθίου τοῦ Περιήρους καὶ Ἀλκυόνης. *Frag. ined.* Robinſon.

112. Ἔςι τις Ἑλλοπίη] Vide Scholiaſten *Sophoclis* ad Trachinias p. 372. Ed. Stephanicae. *Clericus.*

127. Vulgo

Ex Eodem.

Ἣ τέκεθ' Ἑρμιόνην δουρικλυτῷ Μενελάῳ,
Ὁπλότατον δ' ἔτεκεν Νικόστρατον ὄζον Ἄρηος.

Ex Eodem.

Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα καὶ Ἡνιόχην.

Ex Aeschyli Scholiaste.

Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη καλλίζωνος Στρατονίκη
Εὔρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
Τῷ δ' υἱεῖς ἐγένοντο Δηΐων τε Κλύτιός τε,
Τοξεύς τ' ἀντίθεος, ἠδ' Ἴφιτος ὄζος Ἄρηος.
Τοὺς δὲ μέθ' ὁπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόχη κρείουσα, παλαιὸν γένος Αὐβολίδαο.

Ex Athenaeo. ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμποδίας.

— — τῷδε Μάρης θοὸς ἄγγελος ἦλθε δι' οἴκου.
Πλήσας δ' ἀργύρεον σκύφον φέρε, δῶκε δ' ἄνακτι.

Ex Eodem.

Καὶ τότε μάντις μὲν δεσμὸν βιᾷ αἴνυτο χερσὶν,

Ex Eodem.

Quae peperit Hermionen hasta inclyto Menelao,
Minimum vero natu peperit Nicostratum Martium.

Ex Eodem.

Venit ad Creontem et Heniochen.

Ex Aeschyli Scholiaste.

Grauida vero facta pulcre cincta Stratonice
Eurytum domi peperit carissimum filium.
Cuius filii fuerunt Deion et Clytius,
Sagittarius similis Diis, et Iphitus bellicosus,
Post hosce vero minimam natu peperit Ioleam
Antiope regina, priscum genus Aubolidae.

Ex Athenaeo, e secundo Melampodiae.

— huic Mares celer nuntius venit, per domum,
Cum impleuisset argenteum scyphum tulit, deditque Regi.

Ex Eodem.

Et tunc vates vinculum arcus sustulit manibus,

127. Vulgo erat, τ' ἐγέγοντο. τ' omisit *Robinsonius*.
131. Τῷ δὲ Μάρης] Priora duo fragmenta ex *Athenaeo* leguntur Lib. XI. p. 498. *Clericus*.

137. Οἶκ

Ἴφικλος δ' ἐπὶ νῶτ' ἐπεμαίετο· τῷ δ' ἐπόπισθεν
Σκύπφον ἔχων ἑτέρῃ, ἑτέρῃ δὲ σκῆπτρον ἀείρας
Ἕστηκεν Φύλακος, καὶ ἐνὶ δμώεσσιν ἔειπε·

Apud Eumdem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἔχθος,
Ὅστις ἄδην πίνει, οἶνος δέ οἱ ἔπλετο μάργος,
Σὺν δὲ πόδας χεῖράς τε δέει, γλῶσσάν τε νόον τε
Δεσμοῖς ἀφράστοισι· φιλεῖ δέ ἑ μαλθακὸς ὕπνος.

Ex Eodem.

Τὰς δὲ βροτοὶ καλέουσι Πελειάδας.

Ex Eodem.

Εὐρυγύης δ' ἔτι κοῦρος Ἀθηναίων ἱεράων.

Ex Eodem.

Ἡδὺ γὰρ ἔς' ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ
Τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται.

Iphiclus vero ad humeros instabat ei, a tergo,
Scyphum tenens altera manu, altera vero sceptrum tollens
Stabat Phylacus et inter famulos dixit.

Apud Eumdem, ex Eoeis.

Qualia Dionysius dedit hominibus gaudium et inimicitiam,
Quisquis copiose bibit, vinum vero est ei petulans,
Simulque manus et pedes vincit, linguamque et mentem
Vinculis quae dici nequeunt, et eum amat mollis somnus.

Ex Eodem.

Quas mortales vocant Peleiadas.

Ex Eodem.

Eurygyes adhuc puer Athenarum Sacrarum.

Ex Eodem.

Dulce enim est, in conuiuio et in epulo florente,
Recreari sermonibus, postquam conuiuio saturati sunt.

137. Οἷα Διώνυσος] Est apud eumdem Lib. X. p. 428. vbi multa in eamdem sententiam. *Clericus.*

142. Vulgo hic sequebatur: — Ex Eodem. — καὶ ἑ σι- νέσκετο καρπόν. sed id iam supra legitur, inter fragmenta ex Eustathio a Robinsono relatum.

143. Ἡδὺ] Profertur ex Melampodia *Hesiodi*, *Athenaei* Lib. II. p. 40. *Clericus.*

145. Νήσῳ

Apud Stephanum. ἐν Αἰγίνης δευτέρῳ.

— — νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι δίῃ,
Τὴν πρὶν Ἀβαντίδα κίκλησκον θεοὶ αἰὲν ἐόντες,
Τὴν τότ' ἐπώνυμον Εὐβοίαν βοὸς ὠνόμασε Ζεύς.

Ex Suida.

Ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῃσι,
Νῶν δ' Ἀμυθαονίδαις, πλοῦτον δέ πεῤ Ἀτρείδῃσιν.

Ex Eodem.

Εἵνεκα μαχλοσύνης συγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Ex Suida et Polybio.

Αἰακίδας πολέμῳ κεχαρηότας ἠὔτε δαιτί.

Ex Plutarcho.

— — αἵτ' ἄλσεα καλὰ νέμονται,
Καὶ πηγὰς ποταμῶν, καὶ πίσεα ποιήεντα.

Apud Stephanum, e II. Aeginae.

— — in diuina Insula Abantide,
Quam prius Abantidem vocabant Dii aeterni, et
Quam tunc a boue cognominatam Euboeam vocauit Iupiter.

Ex Suida.

Fortitudinem quidem dedit Iupiter Aeacidis,
Sapientiam vero Amythaonidis, et diuitias largitus est Atridis.

Ex Eodem.

Ob lasciuiam tenerum (virginitatis) amiserunt florem.

Ex Suida et Polybio.

Aeacidas bello gaudentes, vt conuiuio.

Ex Plutarcho.

— — quae nemora amoena habent
Et fontes fluuiorum, et pascua herbida.

145. Νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι] *Stephanus* habet in voce *Abantis*, vbi *Ab. Berkelius* ostendit legendum non ἐν Αἰγίνης sed ἐν Αἰγιμίῳ δευτέρῳ. De nominibus Euboeae, ex Phoenicia Lingua, ea tradidit *Sam. Bocharius*, Chanaanis Lib. I. c. 13. quae ostendere queant quanti vlus sit ea Lingua, ad Graeciae origines illustrandas. *Clericus.*

150. Εἵνεκα] Occurrit in voce Μαχλοσυνη quam ita explicat Lexicographus „Κατωφέρεια, γυναικομανία, „Ἡσιόδειος ἡ λέξις. Λέγει „γὰρ περὶ τῶν Προίτου θυγα„τέρων. Εἵνεκα etc.“ *Fragm. ined.* Robinson.

Ex Eodem.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λαοσσέα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ Φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς Φοίνικας
Νύμφαι ἐυπλόκαμοι κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο.

Ex Eodem.

Δεινὸς γάρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηίδος Αἴγλης.

Ex Clemente Alexandrino.

Μάντις δ' οὐδείς ἐστιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Ὁστις ἂν εἰδείη Διὸς νοὸν Αἰγιόχοιο,

Ex Eodem.

Nouem viuit aetates garrula cornix
Hominum qui iuuentute florent; ceruus vero aequat quatuor cornices,
Tres vero ceruos aequans coruus senex fit; deinde Phoenix
Nouem coruos aequat; nos vero decem Phoenices
Nymphae cincinnatae filii Iouis Aegidem habentis.

Ex Eodem.

Grauis enim eum atterebat amor Panopeidis Aeglae.

Ex Clemente Alexandrino.

Vates nemo est terrestrium hominum,
Qui nouerit mentem Iouis Aegidem habentis,

154. Ἐννέα τοι] Apud *Plutarchum* de Oraculorum defectu p. 415. T. 2. exstant duo priora fragmenta *Hesiodi*, vbi et eorum interpretationem legere licebit. Compara etiam, si vacat aut lubet, translationem horum versuum, quae exstat Eidyllio X. *Ausonii*, ad quem et *Etiam Vinetum* consule. *Clericus.*

Occurrit etiam hic versus apud *Schol. Aristophanis* ad Ὄρνιθ. v. 610. Ad eundem respicit *Scholiastes Lycophronis* v. 794. cum dicit, Ἑκατὸν ὄντων ζῇ γενεὰς, κατ' Ἡσίοδον, ὁ κόραξ. *Robins.*

159. Δεινὸς γὰρ] In Vita Thesei p. 8. vbi, auctore *Herea* Megarensi, dicitur Pisistratus hunc versum ex *Hesiodi* operibus sustuliſſe. *Clericus.*

160. Μάντις] Exstat Stromate V. p. 610. et sequens fragmentum Ibid. p. 603. *Clericus.*

168. Ζεῦ

Ex Eodem.

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν
Ἀθανάτων· σοὶ δ' ἄτις ἐρήρισαι κράτος ἄλλος.

Ex Eodem.

Μουσάων, αἵτ' ἄνδρα πολυφραδέοντα τιθεῖσι,
Θέσκελον, αὐδήεντα.

Ex Eodem.

Ἡδὺ δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
Ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές.

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Ζεῦ πάτερ εἴθέ μοι *ἤσσω μὲν αἰῶνα βίοιο
Ὤφελες δῶναι, καὶ αἴσια μήδεα ἴδμεν
Θνητοῖς ἀνθρώποις· νῦν δ' ὄφρ' ἐμὲ τυτθὸν ἔτισας,
Ὅς με μακρόν γε ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα βίοιο
Ἑπτά μ' ἔτη ζώειν * γενεὰς μερόπων ἀνθρώπων.

Ex Eodem.

Τρὶς μάκαρ Αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιε Πηλεῦ,
Ὅς τοῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις.

Ex Eodem.

Ille enim omnium rex et dominus eſt
Immortalium; tecum nemo alius de potentia certarit.

Ex Eodem.

Muſarum quae virum reddunt celebrem,
Diuinum, vocalem.

Ex Eodem.

Dulce eſt reſciſcere, quae mortalibus conſtituerunt
Immortales malorum et bonorum ſignum manifeſtum.

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Iupiter pater vtinam mihi minus ſpatium vitae
Dediſſes, et bona conſilia ſciremus
Mortalibus hominibus: nunc vero me ne tantillum honoraſti,
Qui me longum ſtatuiſti habere ſpatium vitae,
Septem me viuere aetates varie loquentium hóminum.

Ex eodem, in Epithalamio Pelei ex Thetidis.

Ter beate Aeacida, et quater beate Peleu,
Qui domi ſacrum lectum conſcendis.

168. Ζεῦ πάτερ] Legitur p. 112. Ed. Pauli Stephani. *Clericus.*

Ex Eodem.

Οἴην μὲν μοῖραν δέκα μοιρέων τέρπεται ἀνὴρ,
Τὰς δέκα δ' ἐμπίπλησι γυνὴ τέρπουσα νόημα.

Ex Eodem ἐκ τῆς Ἡροϊκῆς γενεαλογίας.

Ἤματι τῷ ὅτε τεῖχος ἐϋδμήτοιο πόληος
Ὑψηλὸν ποίησε Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων.

Ex Eodem.

Χαίρετε Λυγκῆος γενεή — —

Ex Euſtratio.

Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὸς ποίησεν ἔνυδρον.

Ex Eodem.

Vna ſorte ex decem delectatur vir,
Decem vero implet mulier oblectans animum.

Ex Eodem.

Die illo quo murum bene fabricatae vrbis
Excelſum fecit Neptunus et Apollo.

Ex Eodem.

Saluete Lyncei genus — —

Ex Euſtratio.

Argos, quod erat ſine aqua, Danaus reddidit aquoſum.

175. Οἴην μὲν] Citantur etiam hi verſus ab Apollodoro Bibl. l. 3. Peſſime autem vertuntur in *Clerici* editione: *Quali ſorte delectatur vir decem ſortitus Tales decem implet mulier delectans ſapientia.* Primo enim ſcribitur οἵην pro οἴην. Perperam etiam, *delectans ſapientia.* Quem, quaeſo, delectans? Quid deinde *ſapientia*? Nihil certe ad rem, de qua agitur; *ſapientia* attinet. Omnino igitur vertendum, *oblectans animum*? quo ſenſu vſurpatur in ἔργοις: Χρυσέῳ ἅτε φύην ἐναλίγκιον, ἅτε νόημα. *Robinſ.*

177. Ἤματι] Occurrit apud *Scholiaſten Lycophronis* ad v. 393. *Fr. ined.* Rob.

179. Occurrit ad v. 1124. *Fragm. ined.* Rob. Sed in Ind. Errator. deleri vult hoc fragm. Exſtat enim in Aſp. 327. Fragmentum ex Euſtratio, quod ſequitur, hoc loco omiſit Robinſonus et omnium fragmentorum vltimum eſſe iuſſit. Nos ſuo loco, quem in ed. Cler. habet, reliquimus.

181. Πατὴρ] In Legatione pro Chriſtianis, paullo ante finem. *Clericus.*

184. Φαι-

Ex Athenagora.

—— —— πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Χώσατ', ἀπ' Οὐλύμπου δὲ βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ
Ἔκτανε Λητοΐδην, φίλον υἱὸν ὀρίνων.

Ex Scholiaste Arati et Hesiodi.

Φαισύλη ἠδὲ Κορωνὶς, ἐϋστέφανός τε Κλέεια,
Φαιώθ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος,
Ἃς Ὑάδας καλέουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.

Ex Etymologico.

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκεν, ἀείδελα πάντα τίθεσκεν.

Ex Athenagora.

—— —— pater hominumque et Deorum
Iratus est, et ab Olympo iaculatus ardenti fulmine
Occidit Letoidem, suam iram excitans.

Ex Scholiaste Arati et Hesiodi.

Phaesyla et Coronis et bene cincta Cleea
Phaeoque amabilis et Eudora amplo peplo,
Quas Hyadas vocant in terra populi hominum.

Ex Etymologico.

Quidquid manibus arripuisset, inconspicua omnia reddebat.

184. Φαισύλη] Ad Tm. 15. Φαινομένων Morelianae Edit. vbi de Hyadibus. *Clericus.*

187. Ὅττι] In voce ἀείδελον, seu col. 21. vbi postquam dixit Etymologici Auctor ἀείδελον significare ἀόρατον, quamuis apud *Nicandrum* contrario significatu legatur, pro semper conspicuo, docet hunc versum profudisse *Hesiodum* de *Autolyco* furum nobilissimo, qui furabatur equos, faciebatque vt alii viderentur, quia mutabat eorum colorem. Sed potius inconspicuos reddidisse dicitur, quos occultabat furto sublatos. *Clericus.*

187. Hic versus a Scholiaste Lycophronis ad v. 344. sic citatur, Πάντα γὰρ ὅσσα λάβεσκεν ἀΐδελα πάντα τίθεσκε. Narratur autem ab eo Autolyci historia hoc modo: Ὁ Αὐτόλυκος κλεπτοσύνῃ πάντας ὑπερέβαλε· κλέπτων γὰρ πάντων ἵππας τε, καὶ βόας καὶ ποίμνια, τὰς σφραγῖδας αὐτῶν μετεποίει, καὶ ἐλάνθανε τὰς δεσπότας αὐτῶν, ὡς φησὶ καὶ Ἡσίοδος. Σίσυφος δὲ μονογράμμῳ τυπώματι τὸ τότε ὄνομα ἐγχαράττων ταῖς τῶν ἑαυτοῦ ζώων ὁπλαῖς καὶ χηλαῖς, ἐπεγίνωσκεν. *Robins.*

Ex Eodem.

Βύβλόν τ' Ἀγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ὡς κε πόλις ῥέζῃσι· νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος.

Ex Scholiaſte Theocriti.

— — ὀλίγον δ' εἴσεται ἰσσυβίῳ

Idem ad Id. XI.

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Ex Scholiaſte Nicandri.

— — χρὴ πατρὶ κτίλον ἔμμεναι.

Ex Theone.

Καί τε διερχόμενος ἠπειγμένος ἐστὶ δράκοντι ὡς.

Aſpaſius in III. Ethicorum Ariſtotelis.

Ὅτι τὸ πονηρὸς ἐπὶ τῷ ἐπιπόνῳ τάττεται καὶ δυστυχῆς ἱκανὸς Ἡσίοδος παραστῆσαι ἐν ταῖς μεγάλαις ἠοίαις, ἐν αἷς τὴν Ἀλκμήνην ποιῶν (l. ποιεῖ) πρὸς τὸν Ἡρακλέα λέγουσαν·

Ὦ τέκνον· ἦ μάλα δή σε πονηρότατον καὶ ἄριστον

Ex Eodem.

Byblum et Anchialum et Sidonem florentem.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Vt vrbs faciat, lex antiqua optima eſt.

Ex Scholiaſte Theocriti.

— — parum ſciet Ciſſybio.

Ex Eodem ad Idyll. XI.

Stultus, qui, paratis relictis, imparata ſectatur.

Ex Scholiaſte Nicandri.

— — oportet patri arietem eſſe.

Ex Theone.

Et tranſiens feſtinans eſt inſtar draconis.

Aſpaſius in III. Ethic. Ariſtotelis.

Πονηρὸς *poni pro laborioſo et infelice oſtendere poteſt Heſiodus, in magnis Eoeis, in quibus Alcmenam inducit dicentem Herculi:*

O fili, ſane te laborioſiſſimum et optimum

188. Βύβλον] In voce Βύβλος, ſeu col. 216. *Clericus.*

190. Exſtat ad Id. I, 27. vbi cf. *Valkenarius.*

193. Καί τε διερχόμενος] Ad Tm. 6. Φαινομένων. *Clericus.*

195. Ὦ

Ζεὺς ἐτέκνωσε πατήρ·
Καὶ πάλιν·
Τέκνον ἐμὸν αἱ μοῖραί σε πονηρότατον καὶ ἄριστον. 196

Ex Scholiaſte Euripidis.

— — Τῇσι δὲ φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ἠγάσθη προσιδοῦσα· κακὴν δὲ σφ' ἔμβαλε φήμην.

Iupiter genuit pater. *Et iterum*:
Parcae te, o fili, et laborioſiſſimum et optimum.

Ex Scholiaſte Euripidis.

— — Illis amans genitalia Venus
Irata eſt intuita; malam autem iis iniecit famam.

194. Ὦ τέκνον] Duo priores verſus ex *Euſtratio*, Ariſtotelis Interprete, (non ex *Euſtathio*, vt legitur in nonnullis Editionibus) et quidem vitioſius fuerant prolati. Cetera fragmenta quaerant harum rerum ſtudioſi, quibus et otium et editionum commodiorum copia ſuppetet; nam ad me quidem quod attinet, nolo dare poenas negligentiae eorum, qui primi haec fragmenta collegerunt. *Clericus.*

197. Τῇσι δὲ] Occurrunt in Scholiis ad Oreſten v. 249.

Ἐπίσημον ἔτεκε Τυνδάρεως εἰς τὸν ψόγον
Γένος θυγατέρων, δυσκλέες τ' ἀν' Ἑλλάδα.

Inſigne genuit Tyndarus ad vituperium
Genus filiarum, et infame per Graeciam.

Ad quod ſic Scholiaſtes: Στησίχορός φησιν, ὡς θύων τοῖς θεοῖς Τυνδάρεως Ἀφροδίτης ἐπελάθετο. Ἡ δὲ θεὸς ὀργισθεῖσα, διγάμους τε καὶ τριγάμους, καὶ λειψάνδρους αὐτὰς θυγατέρας ἐποίησεν. ἔχει δὲ ἡ χρῆσις ἕτως·

Οὕνεκα Τυνδάρεως ἐέζων ἅπασι θεοῖς
Μοῖας λάθετο ἠπιοδώρε Κύπριδος·
Κείνα δὲ Τυνδάρεω κέραις χολωσαμένη
Διγάμους τε καὶ τριγάμους τίθησι καὶ λιπεσήνορας.

Καὶ Ἡσίοδος, vt ſupra —

Καὶ Ὅμηρος·

Ὡς δὲ Κλυταιμνήσῃ λείπεσ' Ἀγαμέμνονα δῖον
Αἰγίσθῳ παρέλεκτο καὶ εἵλετο χείρονα κοίτην,
Ὡς δ' Ἑλένη ἠσχυνε λέχος ξανθὸς Μενελάος.

Hi autem Verſus non iam apud Homerum extant, ſed Barnefio videntur pertinere ad v. 438. Odyſſ. λ. *Fragm. ined.* Rob.

Ex Harpocrationis Lexico.

Ἔργα νέων, βυλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων.

Ex Harpocrationis Lexico.

Opera ſunt iuuenum, conſilia maturorum, preces vero ſenum.

199. Ἔργα] Hunc Verſum ex teſtimonio Hyperidis *Heſiodo* attribuit Harpocration. Τοῦτο καὶ Ὑπερίδης ἐν τῷ κατ' Αὐτοκλέους Ἡσιόδου φησὶν εἶναι. Παροιμία τίς ἐστιν ἣν ἀνέγραψε καὶ Ἀριστοφάνης ὁ Γραμματικὸς ἔτως ἔχουσαν. *Fragm. ined.* Robinſon.

De hoc dicto accurate egit *H. Stephanus* Var. Schediaſm. IIII, 17. 18.

FINIS.

DAV. RVHNKENII
ET ALIORVM QVORVMDAM
ANIMADVERSIONES.

Theogon. Vſ. 217. 218. 219.

Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνας
Κλωθώ τε Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον· αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι δίδασιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόντε.

Si hi verſus Heſiodo debentur, vt deberi putamus, neceſſe eſt, alius quis infra addiderit v. 904. 905. 906. Nam Parcae hic Noctis filiae, ibi Iouis et Themidis dicuntur: quam poſteriorem genealogiam ſecutus eſt Apollodor. *Lib. I. p.* 7. Sed recte Io. Clericus et ante eum Thom. Galeus ad *Apollodor. l. c.* interpolationem animaduerterunt: quibus fruſtra obloquitur Robinſonus. Ex iis v. 217. citat Stobaeus *Ecl. Phyſic.* p. 9. vbi pro νηλεοποίνας vulgatur ἠλεοποίνας· ſed rectius p. 11. νηλεοποίνας. Multo deteriorem lectionem, κλεοπόνας in Codice ſuo reperit Ioan. Diaconus: qua miſere deceptus ea commentatur, quae referre non eſt ſtomachi noſtri. Iam etſi nihil eſt, quod quemquam in vulgata lectione offendat: ab Heſiodo tamen ſcriptum arbitror: Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλιτοποίνας. Orpheus *Argon.* v. 1361. ſ.

Κίρκης ἐννεσίῃσιν ἀποξέξεσθαι ἔμελλον
Ἀρᾶς τ' Αἰήτεω καὶ νηλιτόποινον Ἐρινύν.

Ita hunc locum emendo. Νηλιτὴς eſt ipſum ἀλίτης vel ἀλείτης, mutato ſecundum Ioniſmum α in η et praefixo ν, vt in νήδυμος, νητρεκὴς etc. Itaque non vtimur h. l. Grammaticorum νη ἐπιτατικῷ vel ξερητικῷ, neque eos qui νηλητὴς ſcribunt, probamus; quod tamen Barneſius Homero Odyſſ. Π. 317. T. 498. X. 418. obtruſit. Hanc deriuandi viam cum Grammatici quidam ignorarent, non mirum eſt, eos in vocis vi explicanda vehementer diſſentire. Nam Heſychio et Euſtathio νηλιτὴς eſt ἀναμάρτητος: at τοῖς Παλαιοῖς et Suidae, ἀμαρτολός. Poſteriorem poteſtatem — praeter Homerum — iam olim ne de Orpheo dicam praetulit Apollonius Rhodius, Criticus fortaſſe excellentior, quam Poeta *Lib. IV.* 702.

— — οἵη τ' ἀπολυμαίνονται
Νηλιτεῖς ἱκέται, ὅτ' ἐφέζιοι ἀντίσωσιν.

Rubnkenius Epist. Crit. I. p. 57. ff.

Vs. 223. 230.

Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα etc.

v. 224. Quieto monstrum excidit, quod omnes si concurrant haruspices, vix expient. At miror eum, qui tot egregios versus in morboniam miserit, hunc ferre potuisse, qui, si quis alius, spurius et insititius est. Nemo enim arbitretur, Hesiodum adeo parum sibi constare, vt, cum supra v. 205. 209. Veneri attributa dixerit

Παρθενίας τ' ὀάρους, μειδήματά τ' ἐξαπάτας τε,
Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε μειλιχίην τε.

hic blandas amantium fraudes inter dirissima quaeque referret. Quae σοφώτατος ille Diaconus, Clericus et Robinsonus ad h. l. philosophantur, vix vnius assis sunt. Misereris, licet, auctorum sortem, qui isto ingenio hominibus explicandi committuntur. Ceterum et in sequentibus aliquid turbatum puto. Certe qua ratione Λήθη Ἔριδος filia dicatur, vix diuinando assequor. At nouit Magister Graecus. Πολλάκις γὰρ, inquit, Ἔριδος πρός τινα γινομένης ἐπιλανθανόμεθα καὶ τῶν προσηκόντων. Qui cum haec scriberet, quasi de Lethea aqua bibisset, Lethes flumen huc aduocare oblitus est. Sed extra iocum: ita locus constituendus videtur:

Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Ἄτην τε Λιμόν τε — — — —
Δυσνομίην Ἀπάτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισι.

Ἄτην et λιμὸν coniungit Hesiodus Ἔργ. 228. 229. Δυσνομίη vero rectius Ἀπάτη tanquam comes tribuitur, quam Ἄτη. *Rubnken.* Ibid. *p.* 61.

Vs. 268. 269.

Αἳ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴασιν.

Voce μεταχρόνιος omnium princeps vsus videtur. Imitatus *Apollon. Rhod.* II. v. 330.

— — ἣ δ' ἀνόρεσεν
Οὔλυμπόνδε θοῇσι μεταχρονίῃ πτερύγεσσιν

Scripturae ratio non satis constat. Nam modo legas μεταχρόνιος, modo μεταχθόνιος. Apud ipsum Apollonium ita variatur II. 589.

— — ὑψοῦ δὲ μεταχρονίῃ πεφόρητο

Lib.

Lib. III. 1150.

ψυχὴ γὰρ νεφέεσσι μεταχθονίη πεπότητο

add. IV. 952. 1296. 1335. 1568.

Μεταχρόνιος agnoscit etiam Etymol. M. p. 581. 41. sed cum illa vox non ex μετὰ et χρόνος composita sit, vt Scholiast. Hesiodi *l. c.* ineptit, sed ex μετὰ et χθὼν; veriorem scripturam arbitror μεταχθόνιος: quamuis facile largiar doctiores Graecos deprauatam vulgi in pronunciando scribendoque consuetudinem esse secutos. Hesychius: Μεταίσιον (l. Μετάρσιον) μεταχρόνιον. vbi inuerso ordine explicatio, vt passim, praecedit vocabulum, quod explicatur. Suidas: Μεταχρονίη· ἡ εἰς ὕψος φερομένη. Exemplum quod subiicit ἐκ τῶν Μυθικῶν petitum videtur

Τίς γὰρ ἐμοὶ σεο μισθὸς ἐπάξιος ἦν σε διδάξω
Ὑψοῦ ὑπὲρ πόντοιο μεταχρονίην ποτέεσθαι;

Maximus Philosoph. περὶ καταρχῶν v. 420. qui plura debet Apollonio:

— — ἐν νεφέεσσι μετάχρόνιον φορέεσκεν.

Idem Ep. Crit. II. p. 57. f.

Vs. 436.

Ἔνθα Θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται ἠδ' ὀνίνησι.

Versus frigide e superioribus repetitus: cui rei vel istud καὶ τοῖς indicio est. Sic infra vs. 774. itidem suo pellendus loco est, quem manus περίεργος retraxit ex v. 768. Haec tam importuna repetitio mirificum nobis versum peperit Θεογον. v. 137. 138.

Τοὺς δὲ μεθ' ὁπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.

Ridiculum illud, θαλερὸν τοκῆα, iam olim castissimas Aristarchi aures offendit, referente ad h. l. Scholiaste; quem sane miror hoc non resecuisse. Nam nihil certius est, quam v. 138. pro scioli captu mutatum et huc retractum esse ex v. 155.

Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι.

Idem Epist. Crit. I. p. 63.

Vs. 610.

Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει
Ἔμμεναι·

Cl. Robinsonus quidem τῷ ἔμμεναι hanc vim tribuit: *vt sit*: Scholiasta autem παρέλκειν dicit. Apud Atticos εἶναι etiam in aliis formulis saepe abundat. v. Bergler. ad Alciphr. Ep. I. 1. τὸ τήμερον εἶναι. Hemsterhus. ad Lucian. Iud. voc. subfin. et quem ibi laudat Petit. Misc. III. 9. p. 153. *Bachius* ad Xenophon. *Hier.* 7, 11.

Vs. 611.

Vſ. 611. 612.

Ζώει ἐνὶ ϛήθεσσιν ἔχων ἀλίαϛον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεϛον κακὸν ἐϛιν.

Scio ab Homero, Heſiodo, aliiſque centies coniungi θυμὸν et κραδίην. At qui ϛήθεα, θυμὸν et κραδίην coniunxerit, ſcio neminem. Sed vel mediocriter attentus videt, θυμῷ et κραδίῃ natum eſſe ex gloſſa vocum ἐνὶ ϛήθεσσιν. Vnde vero irrepſit, iſtud ἀνήκεϛον? An gloſſa dicenda vocis ἀλίαϛον? Non, vt opinor. Quid ergo? Is, cui ἀνήκεϛον debetur, in Codice ſuo reperit ἀνίαϛον. Rectene, an ſecus, nihil ad rem noſtram. Heſychius. Ἀνήκεϛον· ἀνίαϛον. Deleamus ergo v. 612. vt ſua Heſiodo elegantia conſtet. *Rubnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 27.

Vſ. 720. 721.

Τόϛϛον ἔνερθ' ὑπὸ γῆϛ, ὅϛον ἀέρανὸϛ ἐϛ' ἀπὸ γαίηϛ,
Ἶϛον γὰρ τ' ἀπὸ γῆϛ ἐϛ τάρταρον ἠερόεντα.

Quis non miretur, ſtolidum ſtolidiſſimi Grammatici ἔμβλημα Criticorum aciem tam diu effugere potuiſſe? Heſiodus imitatus eſt Homerum Il. Θ. v. 13 et 16.

Ἣ μιν ἐλὼν ῥίψω ἐϛ Τάρταρον ἠερόεντα
— — — — —
Τόϛϛον ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅϛον ἀέρανὸϛ ἐϛ' ἀπὸ γαίηϛ.

Ab alterutro habet Lucretius L. IV. v. 418. 419.

Deſpectum praebet ſub terras impetu tanto:
A terris quantum coeli patet altus hiatus.

Heſiodea, abſque turpi hac lacinia expreſſit Apollodorus *Lib.* I. *p.* 2. Ἀλλὰ τέτταϱϛ μὲν Οὐϱανὸϛ δήϛαϛ, εἰϛ Τάρταρον ἔῤῥιψε· τόπος δὲ οὗτος ἐρεβώδηϛ ἐϛὶν ἐν ᾅδε τοϛοῦτον ἀπὸ γῆϛ ἔχων διάϛημα, ὅϛον ἀπ' ἀέρανὲ γῆ. In Homeri loco, quem adſcripſimus, id vel maxime admiratur Heraclitus Allegor. p. 457. quod vno verſu Sphaericam mundi figuram nobis menſuratam propoſuerit. Quid doctum hominem putes dicturum fuiſſe, ſi hunc Pſeudo-Heſiodeum legiſſet? Ceterum conferendus ad h. l. eſt Leontius *de Sphaera Aratea* p. 131. *ed. Morell.* *Rubnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 63.

Vſ. 802. 803. 804.

Οὐδέ ποτ' ἐϛ βελὴν ἐπιμίϛγεται, οὐδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα. δεκάτῳ δ' ἐπιμίϛγεται αὖτιϛ
Εἰρέαϛ ἀθανάτων, οἵ Ὀλύμπια δώματ' ἔχουϛι

Scio aliquid contra dici poſſe. Sed hoc me non retinet, quominus ſcribendum putem:

Οὐδέ

Οὐδέ ποτ' ἐς βελὴν ἐπινίσσεται, οὐδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα. δεκάτῳ δ' ἐπινίσσεται αὖτις
Εἰς εἴρας μακάρων, οἱ ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.

Antonin. Liber. *cap. XV.* Οὗτοι ἀνθρώπων ἑδενὶ συνῆλθον, ἔτε εἰς ἄξυ κατιόντες, ἔτε πρὸς εἰλαπίνας καὶ θεῶν ἑορτάς. Apud Callimach. h. in Iou. v. 13. itidem confusa sunt ἐπιμίσγεται et ἐπινίσσεται. vbi — praetulerim ἐπινίσσεται. Nam quod magnus Bentleius hoc sibi lectum negat, non memineram se illud cum alibi legisse, tum apud Nicandrum *Theriac.* v. 470.

Οὔρεα μαιμώωσσιν ἐπινίσσεται ὀρφοένται.

Cf. Lamb. Bos *Animadv.* p. 126. Si quis ἐπιμίσγεται retinere malit, non valde obnitar. Sed tum v. 804. corrigendum:

— — — δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἴρας ἀθανάτων — —

Nam forma εἰρέα vitii suspicionem habet, nec apud vllum Glossographorum reperitur. Vide Hesych. v. Εἰρέων, Εἴρη ibique Interpp. *Idem* Epist. Crit. I. p. 94 et II. p. 9.

Vs. 827. 828.

— — — ἐκ δέ σ' ὄσσων
Θεσπεσίης κεφαλῆφιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο.

Locus glossemate foedatus. Ecquis non animaduertit, ἐκ κεφαλῶν explicationis loco additum fuisse voci κεφαλῆφιν, et πῦρ καίετο verbis πῦρ ἀμάρυσσε? Neque est quod in his Grammaticum reprehendas. Sed in eo mala fide egisse censendus est, quod glossulas suas in metrum redactas, pro versu Hesiodeo venditarit. Ceterum, quod nos in his locis coniectura freti praestitimus, Robinsonus Codicis ope praestitit Θεογον. v. 532. et 533. *Idem* Ep. Crit. I. p. 28.

Vs. 867.

Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλας πυρὸς αἰθομένοιο

Maior nobis cum Hesiodo intercedit familiaritas, quam vt hunc versum ab eo profectum crederemus. Saepe hoc a sciolis factum obseruauimus, vt si Poetae ῥῆσις longitudine sua aliquid obscuritatis contrahere videretur, huic, vt stulte putabant, vitio, adiecto aliquo versu mederentur. Misericordes scilicet homines et vnici Poetarum sospitatores. Dici vix potest, quam late haec corruptela serpserit. Callimach. *Hymn. in Del.* v. 140. 141.

— — τοῖος γὰρ ἀπ' ἀσπίδος ἔβραχεν ἦχος.
Ὡς δ' ἀπὸ τ' Αἰτναίοις ἔρεος πυρὶ τυθομένοιο

Vides,

Vides, Poetam ordinem inuertisse, vt praecedat ἀπόδοσις, sequatur πρότασις — — Similem plane corruptelam notauimus in Theocrito *Idyll.* XVIII. 28. 31.

Ὧδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν
Ἠίειρε, μεγάλα· ἅτ' ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρούρᾳ
Ἢ κώπᾳ κυπαρισσος, ἢ ἅρματι Θεσσαλὸς ἵππος

Haecne satis perspicua et concinna? Quis aliquid amplius exspectet? Et tamen inficetus Poetaster haec tali supplemento auxit:

Ὧδε καὶ ἁ ῥοδόχρως Ἑλένα Λακεδαίμονι κόσμος

Quod nec priori periodi membro, neque Theocriti menti respondet. — *Idem* Epist. Crit. I. p. 65.

Vs. 903.

Αἴτ' ἔργ' ὠρείκσι καταθνητοῖσι βροτοῖσι

Multa ad hunc locum notat Graeuius: quem, mirum est, non animaduertisse ὠραιόκσι dicendum fuisse, non ὠραίκσι. Recepta lectio cum sine dubio in mendo cubet, iam locum cedat meliori:

Αἴτ' ἔργ' ὠρεύκσι καταθνητοῖσι βροτοῖσι

Hanc enim cum Diaconi, tum Scholiastae codex praetulit: quod ex vtriusque interpretatione liquet. Stobaeus Serm. LI. p. 184. hunc locum citans legit ὠρέκσι; cui si litteram addideris exit ὠρεύκσι. Quin et Cornutus de *Natur. Deor.* c. 29. seriorem scripturam conseruauit: Ζεὺς λέγεται γεννῆσαι τὰς Ὥρας, ὑφ' ὧν τὰ ἀγαθὰ πάντα καθ' ὑμᾶς ὠρεύεται καὶ φυλάττεται· Hesychius: Ὀρεύειν· φυλάσσειν. sollemni errore O pro Ω. Conf. v. Ὠρῆν et Ὠρεύειν. *Idem* Ibid. p. 66. Probat ista *Valkenarius* ad Theocrit. Adoniaz. p. 394.

Ἔργ. καὶ Ἡμ. Vs. 66.

Καὶ πόθον ἀργαλέον καὶ γυιοκόρας μελεδῶνας

Mirifice hic nugantur Graeci Magistri: a quibus, nollem in fraudem inductus esset exquisita vir doctrina I. G. Graeuius: Nam et ipse γυιοκόρας μελεδῶνας explicat *curas, quae totae in ornando corpore sunt occupatae.* Qua lectione, nescio, an vlla cogitari possit ineptior, et ab Hesiodea simplicitate magis aliena; quamuis eandem etiam agnoscat Etym. M. v. Μελεδῶναι. Neque tamen Proclus et Tzetzes pristinae scripturae vestigium plane obliterarunt. Nam quid sibi volunt illa φρονῖδας ἐσθίσσας τὰ μέλη, nisi hoc, quibusdam in Codd. exaratum fuisse:

Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοβόρας μελεδῶνας

quod

quod Guieto etiam in mentem venerat. Sed exemplis sententia noſtra confirmetur. Paulus Silentiarius in *Epigrammate* (in *Miſc. Lipſ. Nov. T. IX. p.* 678. edito).

Ὁππόσον ἠβάσκει φλογὸς ἄνθεα, τόσσον ἐμοῖο
Ἄψεα γηράσκει Φρεντίδι γυιοβόρῳ.

Idem P. Silentiarius alio Epigrammate (ibid. p. 673.)

Καὶ πάλιν ἠρήρειτο τὰ χείλεα· γυιοβόρον γὰρ
Εἶχον ἀλωφήτε λιμὸν ἐρωμανίης.

Confer eundem Anthol. L. I. p. 54. et L. VII. p. 591. Quod Heſiodo vindicaui, extra omnem dubitationis aleam ponit Iulianus *Miſopog.* p. 347. C. Ὁ δὲ ὑπονοήσας ἐκ τῶν Ὁμήρε τίνες ποτέ εἰσι γυιοβόροι μελεδῶνες, καὶ ὅτι πολλάκις etc. Sed memoria lapſus eſt Imperatorum doctiſſimus, Homero tribuens, quae Heſiodo debentur. Γυιοβόρες δύας dixit Oppianus Ἁλιευτ. *Lib.* I. v. 302. ne Nounum, aliosque ad partes vocem. *Idem* Epiſt. Crit. I. p. 48. et II. p. 8.

VI. 76.

Πάντα δὲ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη.

At hic Minerua ſecus, quam oportebat in Pandora ornanda Veneris partes occupat. Nam Iupiter v. 63. 64. iuſſerat

— — — Ἀθήνην
Ἔργα διδασκῆσαι πολυδαίδαλον ἱστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσὴν Ἀφροδίτην

Nemo negauerit, hoc ab Heſiodo ſcriptum negligentius. Sed tamen ſimilis negligentiae exempla paſſim apud optimos quoſque ſcriptores reperiuntur. At quid opus erat addere, πάντα δὲ οἱ χροῒ κ. λ. cum modo praeceſſerit v. 72.

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

An et hoc loco dormitauit Heſiodus? Minime vero. Nam v. 76. a tenebrionis manu eſt; cuius fraus, vide, quam clare pelluceat. Omnem cultum a Minerua Pandorae aptatum dicit. Quo nihil falſius. Nam et Gratiis et Suadae et Horis ſuae partes fuere. Hoc ἀπροσδιόνυσον etſi Proclus quoque ſenſit, nihil tamen expedit contorta hac interpretatione: Πάντα δὲ οἱ χροῒ, ἀντὶ τοῦ, τὸν λοιπόν. (ita leg.) Κόσμον δὲ τὸ ἱμάτιον λέγει, ἐπειδὴ τὸ σῶμα κοσμεῖ.

VI. 201.

Ὣδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον

Atqui luſcinia non eſt ποικιλόδειρος ſed χλωραύχην vt elegante vocatur Simonidi *ap. Etym. M. v.* χλωρὶς ἀηδών. Quod fortaſſe Tzetzen et Moſchopulum mouit, vt ποικιλόδειρος explicarent ποικιλόφωνος, plane contra linguae rationem. Quid ergo?

ergo? Nempe affinis ſonus litterarum ει et η, qui tot veterum auctorum locos corrupit, hunc etiam, niſi fallimur, afflixit. Itaque emendandum putamus:

Ὣδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόγηρυν

Venuſte, vt omnia, Theocritus Epigr. IV. v. 11. 12.

Ξεθαὶ ἀηδονίδες· μινυρίσμασιν ἀνταχεῦσι
Μέλποισαι ζόμασι τὰν μελίγηρυν ὄπα.

Idem ibid. p. 49. 50.

Vſ. 298. 299.

Ἀλλὰ σὺγ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἐργάζευ Πέρση, διὸν γένος — —

Quem hoc opere ethicis oeconomicisque praeceptis inſtruxit Perſen fratrem ſuum, eum et ipſum, vt hoc obiter animadvertam, Gyraldus aliique Poetam crediderunt. Sed homines eruditos corruptus Suidae locus deluſit; qui primum quod ſciam, ſuſpectus fuit Io. Alb. Fabricio *Bibl. Gr.* Vol. I. p. 373. Πέρσης, inquit Suidas, Ἀσκραῖος, ἐποποιὸς, ἀδελφὸς Ἡσιόδου τοῦ ποιητοῦ. Meo periculo lege: γεωπόνος. Nam agrum coluit Perſes non, ingenium: quod fratris Opus legenti patebit. *Ruhnken.* Epiſt. Crit. I. p. 48.

Voicis, une note importante ſur Heſiode tirée de l'Hiſtoire de l'Academie Royale des Inſcriptions et belles lettres T. 3. p. 122. comme elle eſt peu connue, il faut la mettre dans Votre Edition.

„Heſiode exhorte Perſés ſon frere au travail. Or M. l'Abbé „Sevin obſerve que l'Epithete de διὸν γένος ne ſçauroit lui „convenir; puisque les poetes ne la donnent d'ordinaire qu'à „des perſonnes diſtinguées par leur naiſſance, ou par des „actions Heroiques. Perſés n'avoit ni l'un ni l'autre de ces „avantages; et quand il les auroit eus, qui s'imaginera qu' „Heſiode l'ait icy traité avec tant d'honneur, lui qui partout „ailleurs, ſe plaint de ces iniuſtices, et qui ne le deſigne „jamais que par l'épithete injurieuſe *d'extravangant et d'inſenſé.* „il is a donc toute apparence que cet endroit a eté alteré; ainſi à la place de διὸν γένος, *deſcendu des dieux*, il „vaudroit beaucoup mieux lire Διὸς γένος, *fils de Dius.* „Cette leçon ſauve tous les inconveniens; et de plus, elle „quadre parfaitement avec le temoignage des anciens, qui „font tous Heſiode et Perſés fils de Dius.“ Sic per epiſtolam Pariſiis huc datam admonuit Clariſſimus *Villoiſonus.*

Vſ. 472.

Vſ. 472.

Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.

Eſt, qui egregiam hanc, vt vocat, ſententiam ab ipſa Patrum religione manaſſe, et Heſiodo velut per manus traditam putat. Miſeret me hominis, cui verſus tam elumbis tamque inficetus ſammo Poeta dignus videtur. Chriſtiani hominis manum odoror, probi illius quidem, ſed nimis inuenuſti. *Ruhnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 50.

Vſ. 546 — 551.

Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἀρχνοῦ ἀίσσοντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις
— — — — — —
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλη etc.

Plura ad manum tela ſunt, quibus hi verſus iugulari poſſunt. Primum, Graecis magiſtellis balbutientibus, explicet mihi aliquis, qui ſit ἀὴρ πυροφόρος. Seleucus, vetus Grammaticus, apud Proclum, has ineptias non ferens, audacter reponebat ἀὴρ ὀμβροφόρος. Mox

— — — μακάρων ἐπὶ ἔργοις

quale tandem eſt? Scholiaſtae capiunt *de diuitum operibus*: ad quorum auctoritatem ſe contulit Cl. Graeuius. Sed, ne iam dicam abſurde ditiorum tantum mentionem fieri, cedo mihi locum Heſiodi vel Homeri, vbi μάκαρες abſolute *fortunati homines* dicantur. Ἔργα μακάρων *Deorum* ſunt, *opera*. Dionyſius *Periegeſ.* v. 1109. 1110.

Ἦν ῥά τ' ἀνερχόμενος μακάρων ἐπὶ ἔργα καὶ ἀνδρῶν
Ἠέλιος πρώτῃσιν ἐπιφλέγει ἀκτίνεσσι.

Sed ne interpolator quidem, quamuis in ſcribendo nouare potuerit, ita ſcripſiſſe videtur. Dedit opinor:

— — μερόπων ἐπὶ ἔργοις

Maximus Philoſoph. περὶ καταρχῶν v. 543.

Ἀρχὴν καὶ τέλος ἐσθλὸν ἄγει μερόπων ἐπὶ ἔργοις.

At hoc ipſo oſtendit, quantum ab Heſiodi aetate abfuerit. Nam hic cum Homero dicit μέροπες ἄνθρωποι; nuſquam μέροπες ſubſtantiue ſolum. Sed quid audio v. 549? aër vapor ille ſupra terram leuatur procella? Ridebis, ſcio, hunc Phyſicum — Verſus 550 factus eſt ad exemplum notiſſimi Theocritei *Idyll.* IV, v. 43. (vbi probat haec *Valkenarius*)

Χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὗει.

quem etiam ſcitiſſime expreſſit incertus Poeta in Anthologia:

Καί ποτε μὲν Φαίνεις πολὺν ὑετόν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Εὔδιος ἀβρὰ γελῶν δ' ὄμμασιν ἐκπέχυται.

Idem ibid. p. 51.

Vs. 595.

Δμωσὶ δ' ἐπωτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀυτὴν
Δινέμεν, — — —

Quid sit δινεῖν hoc sensu recte explicant Proclus et Moschopulus. Callimach. Fragm. LI. procul dubio dedit:

Δινομένην ὑπὸ βασὶν ἐμὴν ἐφύλασσον ἄλωα

Hinc δῖνος pro area apud Aelian. *Hist. Anim.* II. 25. IV, 25. *Ruhnkenius* Ep. Crit. II. p. 43.
De ipso verbo egit *Valkenarius* ad Theocr. Adoniazus. p. 375.

Ad Fragmenta:

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδὲ κατέκλα.

Hinc sumsit Maximus Philosophus v. 423. 424.

Ὅσσε καὶ ἀνθερίκεσσι ἐπέτρεχεν οὐδέ τι καρπὸν
Σίνετ' ἀήσυρα γυῖα φέρων ἐπὶ λήϊον ὤων

reliqua ab Homero Il. Υ, 227. et Apollon. Rh. II. 1103. *Ruhnken.* Epist. Cr. I. p. 55.

Multa Hesiodo tribuuntur fragmenta quae sunt aliorum. Sic Etymolog. M. v. Τῶ· Hesiodo hoc hemistichium adscribit:

— — — πικρὰς ὠδῖνας ἔχουσαι.

Sed est Homeri Il. Λ, 291. Ibidem Herodianus v. Ἀπτερέως, et, Ἀψεγέως Poetae nostro tribuit vocem ἀπτερέως. Frustra. Est Apollonii Rhodii IV, 1765. Ibidem v. Βύβλος, hic versus ad Hesiodum refertur.

Βύβλόν τ' ἀγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Sed est Dionysii Perieg. v. 912. quod etiam notauit Berkel. *ad Steph. Byz.* v. Βύβλος. Ab eodem Etymologo v. Ἐσία, vox ἀνέστιος Hesiodo vsurpata dicitur, quae nusquam in eius scriptis occurrit. Neque tamen hic error Etymologi est, sed oscitantis librarii. Sic igitur quae turbata sunt, leui traiectione restitue: Ἀμφότερα (ἑστία καὶ ἱστίη) εἰσὶ παρὰ τῷ Ποιητῇ· Ἱστίη τ' Ὀδυσῆος — (Odyss. T. 304) καὶ διὰ τὸ ε, ἐν τῷ ἀνέστιος (Il. I, 63) ὁ μὴ ἔχων οἰκίαν· ὁ ἄδικος· καὶ παρὰ Ἡσιόδῳ (Θεογ. v. 454) ἡ σωματοειδὴς Θεός.

Ἱσίην, Δήμητερα, καὶ Ἥρακο χρυσοπέδιλον.

Idem Etymologus: Λάταξ. παρὰ τὸ Λα ἐπιτατικὸν, καὶ τὸ σάζω, σάξω, σὰξ καὶ λάταξ, ἡ μεγάλη σαγών. Ἡσίοδος. Substituatur in eius locum Ἡρωδιανὸς, Alexandrinus Grammaticus, paene singulis paginis Etymologo laudatus; de

de quo vide Kuster. *ad Suidam in v.* Eustathius vbi de Cephisso agit *ad Il. B, v.* 523. p. 275. *ed. Rom.* hunc Hesiodo versum tribuit:

Ὅσε Λιλαίηθεν προχέει καλλίῤῥοον ὕδωρ.

At is debetur Homeridae *Hymn. in Apollon.* v. 241. Crediderim tamen eodem et Hesiodum vsum esse: quem Strabo lib. IX. p. 424. copiose de Cephisso scripsisse refert, allato etiam hoc fragmento:

Ὅς παρὰ Πανοπῆα Γλήνωνα τ' ἐρυμνὴν
Καί τε δι' Ὀρχομενὸν εἰλιγμένος εἶσι δράκων ὥς.

Posteriorem fragmenti versum citat Theon *in Arati Phaenom.* v. 45. 46. vbi ab indoctis librariis adeo contaminatus est, vix vt pristinae lectionis vestigium appareat:

Καί τε διερχόμενος ἠπειγμένος ἐσὶ δράκων ὥς.

Reuoca lectionem antiquam quae est apud Strabonem. Atque haec iam scripseram et cum amicis communicaram, cum idem notasse viderem eruditissimum Heringa *Obseru.* c. II. p. 18. Iuuat praeterea vnum alterumque Hesiodi ἀποσπασμάτιον restituere. Scholiastae Apollon. Rh. L. I. v. 456. si credimus, dixit Hesiodus — λαροῖς ποσὶ — pro τοῖς κατ' ὄψιν ἥδεσιν. Idem fragmentum vno verbo auctius profert Etym. M. v. Λαρόν

— — Βαίνε λαροῖς ποσὶ — —

Sylburgio βαίνε suspectum est, nec ipsi, an verum sit βαίνεσα, satis liquet. Ego duplicem in his errorem deprehendo, alterum librarii, alterum Grammaticorum: Dedit enim Hesiodus:

— — Βαίνον λιπαροῖς ποσὶ — —

Ita passim Homerus, a quo vix discedit Hesiodus. Rursus Etymol. M. v. Ἀμαρύσσω, hoc Hesiodeum affert:

— Χαρίτων ἀμάρυγματ' ἔχεσα —

Nusquam hoc reperio in Hesiodeis, quae extant. Neque tamen ex deperditis hausturn putem: cum nihil fere Etymologus in toto opere afferat, quod non vel in ipso Hesiodo, vel in Scholiastis adhuc superstitibus legatur. Quid ergo? Locus commodus in editis indagandus est, quem id olim occuparit. Et ecce feliciter reperimus. Nam Schol. Pindari *Pyth. IV. init.* Tale ex Ἠοίαις fragmentum seruauit:

Ἦ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀπὸ κάλλος ἔχεσα
Πηνειῷ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Hic olim elegantius legebatur:

Ἦ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀμάρυγματ' ἔχεσα.

Κάλλος ex interlineari gloſſa in textum delapſum, ἀμαύρυγμα τ' expulit de legitima poſſeſſione. Minime ignorandum eſt, quam frequens ſit hoc corruptelae genus. Eſt mihi ad manum Orphei locus, vbi verbum, quod explicatur, cum gloſſae parte in textu remanſit. *Argonaut.* v. 926.

Δεινὸς ὄφις, θνητοῖς ὁλοὸν τέρας, ἀ φατὸν εἰπεῖν.

Emendauimus haut dubitanter:

Δεινὸς ὄφις, θνητοῖς ὁλοὸν τέρας, ἔτι φατειόν.

Εἰπεῖν ſupereſt ex gloſſa interlineari, ὃ ἀ δύναταί τις εἰπεῖν. Infra v. 973. 974. 975.

— — σὺν αἰολόμορφος ἵκανε
Τρισσοκέφαλος ἰδεῖν, ὁλοὸν τέρας, ἔτι θαητὸν
Ταρταρόπαις Ἐκάτη. — —

Θαητὸν etſi analogia defendi poteſt, tamen minus aptum eſt huic loco. Ne dubites quin Poëta ſic dederit:

Τρισσοκέφαλος ἰδεῖν, ὁλοὸν τέρας, ἔτι φατειόν.

Heſiod. *Aſp.* v. 144.

Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἦην φόβος, ἔτι φατειός.

Et v. 161.

Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν, ἔτι φατειῶν.

Rubnkenius Ep. Crit. I. p. 55. et p. 66. ff.

Ad Theog. Vſ. 106. 899. 1013. 1016.: ad Εργ. Vſ. 92. 123. 288. iuuat conſuluiſſe, quae e tribus codicibus et antiquis editionibus, de Varietate lectionis et eiuſdem veritate, deque interpolationibus attulit *Doruillius* Obſeru. Miſcell. Vol. II. Tom. III. p. 317. et 319.

Quod autem v. 77. fragmentum legitur, id fere, ſicut a Robinſono editum eſt, emendarunt etiam *Potterus* ad Lycophr. v. 248, et *Adr. Heringa* Obſeru. Critic. c. II. p. 19.

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ
ΑΓΩΝ

HOMERI ET HESIODI
CERTAMEN

CVM

PRAELOQVIO ET ANNOTATIONIBVS

IOSVAE BARNESII.

PRAELOQVIVM IOSVAE BARNESII.

De hoc *Homeri* et *Heſiodi* Certamine nonnihil videtur congruum praelibare. *Varro* quidem apud *Gellium*, l. 3. c. 11. de Homero et Heſiodo non dubium eſſe ait, quin aliquo tempore eodem vixerint, idque ex *Epigrammate* oſtendi, quod in *Tripode* ſcriptum eſt, qui in monte *Helicone* ab *Heſiodo* poſitus traditur. Videtur hoc ipſum etiamnum exſtare apud *Dionem* et *Anthalog.* I. 3. fol. 270. Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν, Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. Fertur et aliud Epigramma, quo memoratur, *Heſiodum* cum *Homero* aliquando certaſſe, at non in *Chalcide*, quod aliud teſtatur, verum in *Delo*: et hi verſus ipſius Heſiodi nomine proferuntur:

*) Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλψαμεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον· ὃν τέκε Λητώ.

Verum hoc carmen nec victum *Homerum*, nedum contendiſſe memorat; at ſolummodo vtroſque *Apollinem* celebraſſe. Exſtat quidem apud ipſum Heſiodum locus, qui illum ad exſequias *Amphidamantis* hymno certaſſe dicat, et victoriam reportaſſe, victoriaeque praemium, *tripodem*; quem et *Muſis* dedicaſſe: at nihil ibi de victo *Homero*; quae res ſi vera eſſet, maioris foret *Heſiodo* gloriationis argumentum, Opp. et Dier. l. 2. v. 652.

*) Duo priores verſus apud Euſtath. fol. 5. et Scholiaſt. fol. 7. et Schol. Pindari ad Nemeon. §. 2. Vltimus verſus additur his, in *Heſiodi* vita, a *Lilio Gyraldo* conſcripta.

Ἔνθάδ' ἐγὼν, ἐπ' ἀέθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος,
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσης Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα·
Ἔνθα **) με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.

Plures tamen etiam docti homines, nec heri illi, aut nudius tertius, huius *Concertationis* meminerunt, quales sunt *Plutarchus* Sympos. l. 5. Quaest. 2. et in Conu. Sept. Sapient. fol. 153. item *Philostratus* in Heroicis; *Libanius* in Socratis Apologia §. 29. f. 633. *Ioh. Tzetzes* Prolegg. ad Hesiodum, *Eustathius* in Prooemio fol. 3. lin. 47. cuius verba mox proferenda in Notis ad hoc *Certamen*. Praeterea videsis *Iani Rutgersii* Varias Lectiones. *Dan. Heinsii* Introductionem ad Hesiod. c. 18. et *Erasmum* denique in Adagio Πάνυδος ψῆφος· nec non *Ioh. Alb. Fabricii* Biblioth. Gr. I. Volum. l. 2. c. 8. §. 2. fol. 370.

Nos nihil hic disputamus, vtrum opus hoc sit *genuinum*, an non; moneo tantum, opus esse prudentiae plenum, et *Homeri* famae et nomini destinatum; licet illum exhibeat victum: nam id certe non sine *iudicum* iniquitate, nec cum vllo *Hesiodi* merito. Quod si post *Hadriani* Imperatoris tempora, hoc, quod prae manibus habemus, sit scriptum; nihil tamen impedit, quin res ipsa sit longe antiquior, et breuia illius momenta diu ante sint hinc inde sparsa et conseruata; tum vero tandem collecta et orbi litterato exhibita. Atque haec de hac re sufficiant.

**) Confer. Hesiod. Theog. 22.

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ ΑΓΩΝ.

Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον τοὺς θειοτάτους Ποιητὰς, πάντες ἄνθρωποι πολίτας ἰδίους εὔχονται γενέσθαι· ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν τὴν ἰδίαν ὀνομάσας πατρίδα πάντας τῆς φιλονεικίας ἀπήλλαξεν, εἰπὼν, ὡς ὁ πατὴρ αὐτοῦ, [a) Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν,]

b) Εἴσατο τ' ἄγχ' Ἑλικῶνος, ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.

Ὅμηρον δὲ πᾶσαι, ὡς εἰπεῖν, αἱ πόλεις, καὶ οἱ ἔποικοι αὐτῶν, παρ' ἑαυτοῖς γεγενῆσθαι λέγουσι· καὶ πρῶτοί γε Σμυρναῖοι, Μέλητος ὄντα τοῦ παρ' αὐτοῖς ποταμοῦ, καὶ Κριθηΐδος Νύμφης, κεκλῆσθαί φασι πρότερον, Μελησιγένη· ὕστερον μέντοι τυφλωθέντα Ὅμηρον μετωνομασθῆναι, διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τοιούτων

HOMERI ET HESIODI CERTAMEN.

Homerum et Heſiodum, Poëtarum excellentiſſimos, omnes ſuos fuiſſe ciues gloriantur. Heſiodus autem, ſua patria nominata, omnem contentionem diremit, dicens de patre ſuo,

Habitauit autem prope Heliconem miſero in vico,
Aſcra, bieme malo, aeſtate autem moleſto, nunquam bono.

Homerum autem omnes pene vrbes, earumque coloni apud ſe natum affirmant: primi quidem Smyrnaei Meletis, patrii fluuii, et Critheidos Nymphae filium fuiſſe, et exinde Meleſigenem primo nominatum dicunt; deinde vero, cum caecus factus eſſet, Homeri nomen accepiſſe, quod quidem

a) Κυμ. Αἰολ. προλ.] Ex ipſo Heſiodo v. 634. Voces, ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν, ad ſenſum ſupplendum, οἴκοθεν.

b) Εἴσατο] γρ. νάσσατο, Heſiod. ibid. v. 637.

c) Αὐτῶν]

συνήθη προσηγορίαν. Χῖοι δὲ πάλιν τεκμήρια φέρουσιν, ἴδιον εἶναι πολίτην c) αὐτῶν, λέγοντες, καὶ περισώζεσθαί τινας ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ παρ' αὐτοῖς, Ὁμηρείδας καλουμένους. Κολοφώνιοι δὲ καὶ τόπον δεικνύουσιν, ἐν ᾧ φασὶν αὐτὸν γράμματα διδάσκοντα τῆς ποιήσεως ἄρξασθαι, καὶ ποιῆσαι πρῶτον τὸν Μαργίτην.

Περὶ δὲ τῶν γονέων αὐτοῦ πάλιν πολλὴ διαφωνία παρὰ πᾶσίν ἐστιν. Ἑλλάνικος μὲν γοῦν καὶ Κλεάνθης, d) πατέρα αὐτοῦ Βίωνα λέγουσιν. Εὐμαίων δὲ, Μέλητα· Καλλικλῆς δὲ, e) Δμασαγόραν; Δημόκριτος δὲ Τροιζήνιος, Δαίμονα ἔμπορον· ἔνιοι δὲ, Ταμύραν· Αἰγύπτιοι δὲ, Μενέμαχον, [τὸν] γραμματέα· εἰσὶ δ', οἳ Τηλέμαχον, τὸν Ὀδυσσέως, μητέρα δ', οἱ μὲν Μῆτιν· οἱ δὲ Κριθηΐδα· οἱ δὲ, f) Θεμιστῶ· οἱ δὲ

imponere visu priuatis in ista regione mos erat. Chii rursus argumenta adhibent, quibus eum ciuem esse suum euincant, dicentes, etiamnum apud se restare quosdam de genere eius Homeridas appellatos. Colophonii autem vel locum ostentant, in quo dicunt eum, dum litteras doceret, poësin primo attigisse, initio facto a poëmate, quod nuncupatur, ὁ Μαργίτης.

De parentibus autem eius summa est apud omnes disceptatio. Hellanicus quidem et Cleanthes dicunt, patrem eius Bionem fuisse; Eumaeon autem, Meletem; Callicles, Dmasagaram; Democritus Troezenius, Daemonem mercatorem; quidam vero Tamyram; Aegyptii autem Menemachum illum scribam; sunt etiam, qui Telemachum Vlyssis filium. Matrem autem eius, hi, Metin; hi Critheida; hi, Themisto;

c) Αὐτῶν] addo.

d) Πατέρα αὐτοῦ] Has voces recte additas agnoscet, qui sequens τὰ μητέρα aduerterit. Idem dicendum mox ad τὸν, et similia, quae vncinis inclusa videris.

e) Δμασαγόραν] Ita pro Δμησαγόρας, ex Eustathio. Vid. Not. in Textum ad Odyss. μ, 63.

f) Θεμιστῶ] Ita pro Θεμίστην legendum censeo, vt et Εὐγναθῶ, pro corrupto Εὐγνηθῶ, cum illud ab εὖ et γνάθος oriatur, συνώνυμον τῷ καλλιπάρῃος, at hoc sit *monstrum* potius, quam *nomen*.

g) Καλ-

*Εὐγναθῶ ἔνιοι δὲ Ἰθακησίαν τινὰ, ὑπὸ Φοινίκων ἀπεμποληθεῖσαν· οἱ δὲ, g) Καλλιόπην, τὴν Μῦσαν· τινὲς δὲ, Πολυκάστην, τὴν Νέστορος. Ἐκαλεῖτο δὲ, Μέλης· ὡς δέ τινές φασι, Μελησιγένης· ὡς δὲ ἔνιοι, Αὐλήτην ὀνομασθῆναι αὐτόν φασι. τινὲς Ὅμηρον, διὰ τὸ τὸν πατέρα αὐτῦ b) ὅμηρον δοθῆναι ὑπὸ Κυπρίων Πέρσαις· οἱ δὲ, διὰ τὴν πήρωσιν τῶν ὀμμάτων· παρὰ γὰρ τοῖς i) Αἰολεῦσιν ὕτως οἱ πηροὶ καλῦνται.

Hi Eugnatho, aliqui vero Ithacenſem quandam a Phoenicibus in ſeruitutem venditam; alii Calliopen, Muſam; alii, Polycaſten, Neſtoris filiam. Vocabatur autem Meles, vel, vt alii ferunt, Meleſigenes; vel ſecundum nonnullos, Auletes; aliqui vero Homerum nominatum praedicant ex eo, quod pater eius in obſidem Perſis a Cypriotis traditus fuerit; alii vero, ob coecitatem; ita enim coeci ab Aeolis vocantur.

g) Καλλιόπην τ. M.] Suidas V. Ὅμηρος, ὁ Ποιητὴς, Μέλητος, τὸ ἐν Σμύρνῃ ποταμῦ, καὶ Κρηθηΐδος· ὡς δὲ ἄλλοι, Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης, τῆς Μύσης.

b) ὅμ. δοθ.] Suidas Ὅμηρον, παρὰ Θουκυδίδῃ, ἐνέχυρον, τὸ εἰς εἰρήνην διδόμενον ἐπὶ συνθήκαις. Αἰλιανὸς· Ὁ δὲ ὑφαιρεῖται τὸν κώδωνα καὶ φιλίας σύμβολον καὶ ὅμηρον πρῶτον κομίζει τῷ ἑταίρῳ αὐτῦ. Ὅμηροι δέ εἰσιν, οἱ ἐπὶ συμβιβάσει διδόμενοι. ὁμηρῆσαι γὰρ τὸ συμβαλεῖν. Θεόπομπος δὲ ὁμηρεῖν φησι, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λέγεσθαι τὸ ἀκολουθεῖν. τὰς ἓν ἐπ' ἀκολουθίᾳ τῶν ὡμολογημένων διδομένας, ἐντεῦθεν Ὁμήρους φασὶ λέγεσθαι. Vid. ad Odyſſ. π, 468. et Heſych. v. Ὅμηρος.

i) Αἰολ. οἱ π. ομ. καλέονται] Vid. Etymol. M. v. Ὅμηρος. Huiuſmodi ineptias in etymologiis Graeci more ſuo commenti ſunt, verae originis ignari; nempe qui omnia ad ſuam linguam referre ſolebant. Dixerunt itaque Ὅμηρος, ὁ μὴ ὁρῶν, et hinc Homerus caecus. Heſychius Mileſius, Ὅμηρος, ἰσορεῖται γενέσθαι τυφλός· ὡς μὴ ἡττηθεὶς ἐπιθυμίας, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἔρχεται. Verum ab Omer, Participio Hebraico verbi Amar, ductam vocem putant veriſimilius nonnulli, vt alias probo.

k) Νεσ.

Ὅπερ δὲ ἀκηκόαμεν, ἐπὶ τῦ θειοτάτυ αὐτοκράτορος Ἀδριανῦ, εἰρημένον ὑπὸ τῆς Πυθίας περὶ Ὁμήρυ, ἐνθησόμεθα· τῦ γὰρ βασιλέως πυθομένυ, πόθεν Ὅμηρος, καὶ τίνος· ἀπεφοίβασε δι' Ἑξαμέτρυ τόνδε τὸν τρόπον·

Ἄγνωστόν μ' ἔρεαι γενεὴν καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἀμβροσίυ Σειρῆνος· ἔδος δ' Ἰθακήσιός ἐστιν·
Τηλέμαχος δὲ πατὴρ καὶ k) Νεσσρέη l) Ἐπικάστη
Μήτηρ, ἥ μιν ἔτικτε βροτῶν πολὺ πάνσοφον ἄνδρα. m) Οἷς μάλιστα δεῖ πιστεύειν διά τε τὸν πυθόμενον, καὶ τὸν ἀποκρινάμενον· ἄλλως τε, ὅτως τῦ ποιητῦ μεγαλοφυῶς τὸν προπάτορα διὰ τῶν ἐπῶν δεδοξακότος.

Quod vero audiuimus, Adrianum *ſc.* diuinum illum Imperatorem, Pythiam de Homero conſuluiſſe, id exponemus. Cum enim rex ille interrogaret, qua patria et patre natus fuerit Homerus, huiuſmodi reſponſum verſibus Hexametris comprehenſum, tulit:

Ignotum me percontaris genus; et patriam
Diuini Seirenis: patria certe eſt Ithacenſis.
Telemachus vero pater, et filia Neſtoris Epicaſte
Mater, quae cum peperit hominum longe ſapientiſſimum.

Quibus omnino fides eſt adhibenda, et eius gratia, qui interrogauit, et eius, qui reſponſum dedit; praeſertim vero cum ipſe poëta (Vlyſſem) auum ſuum tam magnifice carminibus celebrauerit.

k) Νες. Ἐπικ.] Neſtoris filiae nomen Πολυκάστη, *Heſiodo*, Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν εὐζώνος Πολυκάστη, Νέσσορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληϊάδαο, Περσέπολιν μιχθεῖσα διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην. Suidas V. Ὅμηρος· κατὰ δὲ ἄλλας, Τηλεμάχυ, τῦ Ὀδυσσέως, καὶ Πολυκάστης, τῆς Νέσσορος. Adeo et Suidas videtur ad hoc oraculum reſpexiſſe.

l) Γρ. Πολυκάστη Heſiod. Vid. Not.

m) Οἷς μ. δ. π.] Hinc apparet Auctorem huius Certaminis *Ethnicum* fuiſſe, cum haec ſcriberet; quod *Adriano* Imperatori et *Pythio* daemoni tantopere fidendum putaret. At ſi *Pythius* vere locutus, quomodo hoc *Heſiodo* ignotum; qui *Telemachi* et *Polycaſtae* non niſi vnum memorat filium, *Perſepolin*?

n) Ἀπόλ-

Ἔνιοι δὲ μὲν ἂν αὐτὸν προγενέστερον Ἡσιόδου φασὶν εἶναι· τινὲς δὲ, νεώτερον, καὶ συγγενῆ· n) Ἀπόλλωνός φασι καὶ Θοώσης, τῆς Ποσειδῶνος γενέσθαι Λίνον· Λίνου δὲ, Πίερον· Πιέρου δὲ καὶ Νύμφης, Μεθώνης, Οἴαγρον· Οἰάγρου δὲ, καὶ Καλλιόπης, Ὀρφέα· Ὀρφέως δὲ o) Ὄρτην; τοῦ δὲ Ἁρμονίδην· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπην· τοῦ δὲ, Εὔφημον· τοῦ δὲ, Ἐπιφράδην· τοῦ δὲ, Μελάνωπον· τούτου δὲ Δῖον καὶ Ἀπέλλαιον. Δίου δὲ καὶ Πυκιμήδης, τῆς Ἀπόλλωνος θυγατρὸς, Ἡσίοδον καὶ Πέρσην. Πέρσου δὲ, Μαίονα· Μαίονος δὲ θυγατρὸς [p) τῆς Κριθηίδος] καὶ Μέλητος, τοῦ ποταμοῦ, Ὅμηρον.

Τινὲς δὲ συνακμάσαι φασὶν αὐτούς· ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαι ὁμόσε, ἐν Αὐλίδι τῆς Βοιωτίας· ποιήσαντα γὰρ τὸν Μαργίτην, Ὅμηρον, περιέρχεσθαι κατὰ πόλεις ῥα-

Aliqui autem dicunt, antiquiorem eum Heſiodo fuiſſe; nonnulli autem iuniorem, et cognatum. Ab Apolline, vt dicunt, et Thooſa, Neptuni filia, genitus erat Linus; a Lino Pierus; a Piero et Nympha Methone Oeagrus; ab Oeagro et Calliope Orpheus; ab Orpheo Ortes; ab eo Harmonides; ab eo Philoterpes; ab eo Euphemus; ab eo Epiphrades; ab eo Melanopus; ab eo Dius, et Apellaeus; a Dio vero, et Pycimede Apollinis filia, Heſiodus et Perſes; a Perſe Maeon; a (Critheide) vero Maeonis filia, et Melete fluuio, Homerus.

Aliqui autem eos vna floruiſſe dicunt, ſimulque certaſſe Aulide in Boeotia. Homerum enim, cum poema ſuum, Mar-

n) Ἀπόλλωνος Φ. καὶ Θοώσης τ. Π. Λ. γενέσθαι] Suidas paullo aliter hanc genealogiam deducit V. Ὅμηρος. Ἔσι δὲ ἡ τοῦ γένους τάξις, κατὰ τὸν ἱσορικὸν Χάραξα, αὕτη· Αἰθούσης, Θρᾴσσης, Λίνος· τοῦ δὲ, Πίερος· τοῦ δὲ, Οἴαγρος· τοῦ δὲ, Ὀρφεύς· τοῦ δὲ, Δρής· τοῦ δὲ, Εὔκλοος (ita lego pro Εὐκλέης)· τοῦ δὲ, Ἰδμονίδης· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπης· τοῦ δὲ, Εὔφημος· τοῦ δὲ, Ἐπιφράδης· τοῦ δὲ, Μελάνωπος, τοῦ δὲ, Ἀτελλῆς· (ita pro Ἀπελλῆς) τοῦ δὲ, Μαίων· ὃς ἦλθεν ἅμα ταῖς Ἀμαζόσιν ἐς Σμύρνην, καὶ γῆμας Εὔμητιν, τὴν Εὐσπες, τοῦ Μνησιγένης, ἐποίησεν Ὅμηρον.

o) An Ὄθρυν?

p) Κριθηίδος] has voces reſtitua ex hiſtoria.

q) Ἔσιν

ψωδῶντα· ἐλθόντα δὲ καὶ εἰς Δελφοὺς, περὶ τῆς πατρίδος αὐτῷ πυνθάνεσθαι, τίς εἴη· τὴν δὲ Πυθίαν εἰπεῖν,

q) Ἔστιν Ἴος νῆσος, μητρὸς πατρίς· ἥ σε θανόντα
Δέξεται· ἀλλὰ r) νέων παίδων αἴνιγμα φυλάξαι.

Τὸν δὲ, ἀκούσαντα, περιΐσασθαι μὲν τὴν εἰς Ἴον ἄφιξιν, διατρίβειν δὲ περὶ τὴν ἐκεῖ χώραν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γανύκτωρ s) ἐπιτάφιον τῷ πατρὸς Ἀμφιδάμαντι

gitem compoſuiſſet, id canentem vrbes circumiſſe; cum Delphos vero aduenisſet, de patria ſua percontatum quaenam eſſet; Pythiam autem reſpondiſſe;

Eſt Ios inſula, matris patria, quae te mortuum
Accipiet; ſed iuuenum aenigma caue.

Eum autem, hoc audito reſponſo, in Ium noluiſſe proficiſci, ſed in illa regione commoratum. Hoc vero tempore Ganyctor funebres ludos patri ſuo Amphidamanti, Euboeae regi,

q) Ἔστιν Ἴος νῆσος] Hoc oraculum extat in Plutarchi vita Homeri; vbi et aliud oraculum prolixius; item Pauſaniae Phocic. c. 24. Plinius l. 4. c. 12. *Ios, Homeri* ſepulcro nobilitata.

r) νέων π. α. φυλ.] De hac re Herodot. in Homeri vita, et ab illo alii, nec non aliud oraculum, apud Plutarch. et Euſeb.

Ἐν τῇ σοὶ μοῖρ' ἐϛὶ τελευτῆσαι βιότοιο,
Εὖτ' ἂν ἀπὸ γλώσσης παίδων μὴ γνῷς ἐπακούσας
Δυσξύνετον σκολιοῖσι λόγοις εἰρημένον ὕμνον.

Suidas tamen negat illum, ex dolore ob aenigmatis perplexitatem concepto, fato conceſſiſſe: res enim erat ludicra, ſed ex morbo, ἐξ ἀσθενείας· ἢ παρὰ τὸ μὴ γνῶναι τὸ παρὰ τῶν παίδων λεχθέν· καθάπερ οἴονταί τινες.

s) ἐπιτάφιον] Subaudi ἀγῶνα. Mos perantiquus ad regum aut principum funera certare; vt ex Homero conſtat, qui de *Euryalo* Iliad. ψ, 679. Ὅς ποτε Θήβας ἦλθε δεδαϊότος Οἰδιπόδαο Ἐς τάφον. Tale certamen et ipſe deſcribit ad *Patrocli* funus, ψ, v. 258. etc. — et ad ipſius *Achillis* Odyſſ. ω, v. 87. excepto, quod ingeniorum certamen, decori memor, ibi omiſerat, nempe inter *armatos*; licet alias et ipſe etiam huius rei meminerit, videl. hymn. in Apoll. v. 149. Οἱ δέ σφ' πυγμαχίῃ τε, καὶ ὀρχηθμῷ, καὶ ἀοιδῇ, Μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν ϛήσωνται ἀγῶνα. Inter veteres etiam noſtros Britannos ingenio-

rum

τος, βασιλέως Εὐβοίας, ἐπιτελῶν, πάντας τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας ὠ μόνον ῥώμῃ, καὶ τάχει, ἀλλὰ καὶ σοφίᾳ, ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, μεγάλαις δωρεαῖς τιμῶν συνεκάλεσε· καὶ δὴ οἱ ἦν ἐκ τύχης, ὡς φασι, συμβαλόντες ἀλλήλοις ἦλθον εἰς τὴν Χαλκίδα, Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος.

Τοῦ δὲ ἀγῶνος ἄλλοι τε τινὲς τῶν ἐπισήμων Χαλκιδέων ἐκαθέζοντο κριταί, καὶ μετ' αὐτῶν Πανοίδης, ἀδελφὸς ὢν τοῦ τετελευτηκότος· ἀμφοτέρων δὲ τῶν ποιητῶν θαυμασῶς ἀγωνισαμένων, ε) νικῆσαί φασι τὸν Ἡσίοδον τὸν τρόπον τοῦτον· προελθόντα γὰρ εἰς τὸ μέ-

instituens, omnes non robore solum et velocitate, sed sapientia etiam praecellentes viros, magnis praemiis ad certamen inuitabat; illi autem fortuito, vt dicunt, sibi inuicem obuii Chalcidam venerunt, Homerus et Hesiodus.

Certaminis autem iudices constituebantur aliqui maxime conspicui e Chalcidensibus viri, et inter eos Panoedes, defuncti regis frater; et vtroque poëta admirabiliter certante, Hesiodum tandem hoc modo viciſſe dicunt: In medium enim

orum certamina fuerunt celebrata, praemiis additis ingentibus qualia aureae, aut argenteae, citharae, etc. vt *Seldenus* noster, ad *Draytonii* Polyolbion fol. 67. Vid. quae Nos ad Anacreon. v. 855. et v. 992.

ε) Νικ. Φ. τ. Ἡσ. τ. τρ. τοῦτον] Cum ergo Hesiodo victoria non iure sit data, quod et Auctor Certaminis agnoscit, et res ipsa legentibus sit manifesta, non erat, vt Eustathius ita loqueretur, Εἰ δὲ καὶ ἤρισεν Ὅμηρος Ἡσιόδῳ τῷ Ἀσκραίῳ, καὶ ἠττήθη, ὅπερ ὄνος τοῖς Ὁμηρίδαις, καὶ λέγειν· ζητητέον ἐν τοῖς εἰς τοῦτο γράψασιν, ἐν οἷς ἔκκειντα καὶ τὰ ἑητὰ τῆς Ἔριδος. Multo minus, vt Ioh. Alb. Fabricius, Vir infinitae lectionis, *Vicerit itaque* Homerum, *aetate prouectum, vicerit, inquam*, Homerum, *illum celebratiſſimum*, Hesiodus *florens adhuc annis; vt* Aeschylus *senex victus est a puero Sophocle.* Dicendum potius, *Victus est, non iudicio*, sed *praeiudicio*; *non iure*, sed *iniuria*; *non ingenio*, sed *fraude; non rei merito*, sed *iudicum ignorantia, aut maleuolentia*; *quale iudicium haud raro subiisse summos Viros constat.*

ε) Ita

σον πυνθάνεσθαι τὸν Ὁμήρου καθ' ἓν ἕκαστον· τὸν δὲ Ὅμηρον ἀποκρίνασθαι· φησὶν ὧν Ἡσίοδος,

Υἱὲ Μέλητος, Ὅμηρε, θεῶν ἀπὸ μήδεα εἰδὼς,
Εἰπ' ἄγε μοὶ πάμπρωτα, τί φέρτατόν ἐστι βροτοῖσιν;

Ὅμηρος, υ) Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄριστον·
Φύντα δ', ὅπως ὤκιστα πύλας Ἀΐδαο περῆσαι.

Ἡσίοδος τὸ δεύτερον,

Εἰπ' ἄγε μοὶ καὶ τοῦτο, θεοῖς ἐπιείκελ' Ὅμηρε,
Τί γ) θνητοῖσιν ἄριστον ὀΐεαι ἐν φρεσὶν εἶναι;

Ὁ δὲ Ὅμηρος,

ε) Ὁππόταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα·
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ,
Ἥμενοι ἑξείης· παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
Σίτου καὶ κρειῶν· μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
Οἰνοχόος φορέῃσι, καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσι·
Τοῦτό τι μοὶ κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶναι.

prodeuntem quaeſtiones ſeriatim Homero propoſuiſſe, Homerum autem reſpondiſſe: Dicit igitur Heſiodus,

Fili Meletis, Homere qui a diis ſapientiam obtinuiſti,
Age, dic mihi primum, quid optimum ſit mortalibus?

Homerus. *Primum quidem non naſci mortalibus eſt optimum*
Natum vero, quam primum Orci portas tranſire.

Secunda vice Heſiodus,

Age, dic mihi et hoc, diis ſimilis Homere,
Quid mortalibus (dum viuunt) exiſtimas optimum eſſe

Homerus. *Quoties laetitia quidem detineat populum vniuerſum,*
Conuiuanteſque per domum audiant cantorem
Sedentes ordine; iuxta itidem impleantur menſae
Pane et carnibus; vinumque ex cratere hauriens
Pincerna adferat, et infundat poculis:
Hoc quidem mihi pulcherrimum in mente videtur eſſe.

υ) Ita Salomon Prouerb. 7, 1. *Dies mortis potior die natiuitatis.*

γ) hoc eſt, dum in hac miſera degunt vita.

ε) Odyſſ. ι, v. 6. vbi totus fere hic locus. Et ibi v. 3. accedit huic etiam loco Salomonis ſuffragium.

α) Haec

Ῥηθέντων δὲ τῶν ἐπῶν, οὕτω σφοδρῶς φασι θαυμασθῆναι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὰ ἔπη, ὥστε χρυσᾶς αὐτὰς στίχας προσαγορευθῆναι· καὶ ἔτι καὶ νῦν, ἐν ταῖς κοιναῖς θυσίαις πρὸ τῶν δείπνων καὶ σπονδῶν προκατεύχεσθαι πάντας.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀχθεσθεὶς ἐπὶ τῇ Ὁμήρου εὐημερίᾳ, ἐπὶ τὴν τῶν ἀπόρων ὥρμησεν ἐπερώτησιν, καὶ φησὶ τάδε τὰς στίχας.

a) Μῦσ' ἄγε μοὶ τά τ' ἔοντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄεισε· σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

Ὁ δὲ Ὅμηρος, βουλόμενος ἀπολύθως τὸ ἄπορον λῦσαι, φησὶν,

b) Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ *c*) καναχήποδες ἵπποι
Ἄρματα *d*) συντρίψασιν, *e*) ἐρίζοντες περὶ νίκης.

Καλῶς δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀπαντήσαντος, ἐπὶ τὰς ἀμφιβόλους γνώμας ὥρμησεν ὁ Ἡσίοδος, καὶ πλείονας στίχους λέγων, ἠξίου καθ' ἕνα ἕκαστον συμφώνως ἀποκρίνασθαι

His vero recitatis carminibus, adeo vehementer omnes Graecos ea admiratos fuisse dicunt, vt exinde aurea carmina nominarentur; et his etiam temporibus in publicis sacrificiis pro communi precationis formula ante coenas, et libationes vsurpentur.

Hesiodus autem, Homeri famam aegre ferens, ad intricatas deinde quaestiones pergit, et hos versus recitat,

Musa, age, mihi praesentia, futura, et praeterita,
Eorum nihil cane; tu vero aliam profer cantilenam.

Homerus vero carmine consequente difficultatem soluere cupiens, dicit,

Nunquam circa Iouis tumulum sonipedes equi
Currus collidens, contendentes pro victoria.

His igitur pulchre expeditis, ad ambiguas sententias processit Hesiodus, et plures versus recitaturus, voluit vt eorum singu-

a) Haec Homero male tribuit Lil. Gyrald. in Hesiodi Vita.

b) vt haec, Hesiodo.

c) γρ. κρατερώνυχες.

d) γρ. συντριψωσιν.

e) γρ. ἐπεγειρόμενοι. Lil. Gyrald.

τὸν Ὅμηρον· ἔστιν ἂν ὁ μὲν πρῶτος Ἡσιόδου· ὁ δὲ ἐξῆς, Ὁμήρου· ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ δύο στίχων τὴν ἐπερώτησιν ποιουμένου τοῦ Ἡσιόδου.

Ἡσ. Δεῖπνον ἔπειθ' εἵλοντο βοῶν κρέα, κ' αὐχένας ἵππων
Ὁμ. Ἔλυεν ἱδρώοντας· ἐπεὶ πολέμοιο κορέσθην.
Ἡσ. Καὶ Φρύγες, οἳ πάντων ἀνδρῶν ἐπὶ νηυσὶν ἄριστοι,
Ὁμ. Ἀνδράσι ληϊστῆρσιν ἐπ' ἀκτῆς δόρπον ἑλέσθαι.
Ἡσ. Ἡρακλέης ἀπέλυσεν ἀπ' ὤμων καμπύλα τόξα,
Ὁμ. Χερσὶ βαλὼν ἰοῖσιν ὅλων κατὰ φῦλα γιγάντων.
Ἡσ. Οὗτος ἀνὴρ ἀνδρός τ' ἀγαθοῦ, καὶ ἀναλκιδός ἐστι
Ὁμ. Μητρός· ἐπεὶ πόλεμος χαλεπὸς πάσῃσι γυναιξίν.
Ἡσ. Οὔτ' ἄρα σοί γε πατὴρ ἐμίγη καὶ πότνια μήτηρ
Ὁμ. Σῶμα τόγ' ἐσπείραντο διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην.
Ἡσ. Αὐτὰρ ἐπεὶ δμήθη γάμῳ, Ἄρτεμις ἰοχέαιρα
Ὁμ. Καλλιστῷ κατέπεφνεν ἀπ' ἀργυρέοιο βιοῖο.
Ἡσ. Ὡς οἱ μὲν δαίνυντο παννήμεροι, οὐδὲν ἔχοντες
Ὁμ. Οἴκοθεν· ἀλλὰ παρεῖχεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων.
Ἡσ. Δεῖπνον δειπνήσαντες, ἐνὶ σποδῷ αἰθαλοέσσῃ

lis, alii post alium, Homerus congruenter responderet. Prior igitur est Hesiodi, posterior Homeri; aliquando tamen duobus versibus quaestionem suam proponit Hesiodus.

Hes. *Coenabant deinde boum carnem, et ceruices equorum*
Hom. *Soluebant sudantes, postquam bello satiati sunt.*
Hes. *Et Phryges, qui omnium hominum in nauibus optimi sunt,*
Hom. *Cum viris praedonibus, qui in litore coenam sumant.*
Hes. *Hercules soluit ab humeris curuum arcum,*
Hom. *Manibus iaculans sagittis uniuersorum per gentes Gigantum.*
Hes. *Hic vir a patre bono, et imbelli est*
Hom. *Matre; quoniam bellum graue est omnibus feminis.*
Hes. *Neque vero tibi sane pater mixtus, et veneranda mater*
Hom. *Corpus hocce seminarunt per aureum Venerem.*
Hes. *Sed postquam subiecta esset nuptiis, Diana sagittis gaudens*
Hom. *Calliſto interfecit argenteo arcu.*
Hes. *Sic illi epulabantur per totum diem, nihil habentes*
Hom. *Domo petitum; sed praebuit rex virorum Agamemnon.*
Hes. *Coenam capientes, in cinere ardente*

Ὅμ. Σύλλεγον ὀστέα λευκὰ βοὸς κατατεθνειῶτος.
Ἡσ. Καὶ f) τότε Ζεὺς ἐλέαιρε, τέρεν κατὰ δάκρυον εἴβων,
Ὅμ. Παιδὸς ὑπερθύμου, Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο.
Ἡσ. Ἡμεῖς δ' ἀμπεδίον g) Σιμοέντιον ἥμενοι b ὧτως,
Ὅμ. Νύκτα φυλασσόμεθα, Τρώων πόλιν εἰσορόωντες.
Ἡσ. Ἴομεν ἐκ νηῶν ὁδὸν, ἀμφ' ὤμοισιν ἔχοντες
Ὅμ. Φάσγανα κωπήεντα, καὶ αἰγανέας δολιχαύλους
Ἡσ. Δὴ τότ' ἀριστῆες κῦροι χείρεσσι θαλάσσης
Ὅμ. Ἄσμενοι ἐσσυμένως τε i) ἀπείρυσαν ὠκύαλον k) νηῦν.
Ἡσ. Κολχίδ' ἔπειθ' ἵκοντο, καὶ Αἰήτην βασιλῆα
Ὅμ. Φεῦγον· ἐπεὶ γίγνωσκον ἀνέστιον ἠδ' ἀθέμιστον.
Ἡσ. Αὐτὰρ ἐπεὶ σπεῖσάν τε καὶ ἔκπιον· οἶδμα θαλάσσης
Ὅμ. Ποντοπορεῖν ἤμελλον ἐϋσσέλμων ἐπὶ νηῶν.
Ἡσ. Τοῖσιν δ' Ἀτρεΐδης μεγάλ' εὔχετο πᾶσιν, ὀλέσθαι

Hom. *Collegerunt ossa alba bouis mortui.*
Hes. *Et tunc Iupiter miseratus est, teneras lacrymas demittens,*
Hom. *Ob filium magnanimum, Sarpedona diuinum.*
Hes. *Nos vero per campum Simoisium sedentes hoc modo*
Hom. *Per noctem excubias egimus, Troianorum vrbem intuentes.*
Hes. *Profecti sumus ex nauibus viam, circa humeros habentes*
Hom. *Enses capulis aptatos, et spicula longa.*
Hes. *Tunc primarii iuuenes manibus de mari,*
Hom. *Alacres, et propere detraxerunt velocem nauem.*
Hes. *Colchida deinde profecti sunt, et Aeeten regem*
Hom. *Fugerunt, quoniam nouerunt eum inhospitalem et iniustum.*
Hes. *Sed postquam libassent, et bibissent, fluctus maris*
Hom. *Transituri erant bene transtris aptatis nauibus.*
Hes. *Ille autem Atrides magnopere precatus est omnibus, vt perirent*

f) Hoc Tetrastichon substituo, pro veteri disticho, quod sic olim se habebat: Hes. Παιδὸς ὑπερθύμου, Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο, Hom. Ἡμεῖς δ' ἀμπεδίον Σιμοέντιον ἥμενοι αὖτως, cuius distichi, sic se habentis, qui mentem potest assequi, is meo tetrasticho reiecto solus fruatur.

g) γρ. τὸ Σιμόεντιον.
b) γρ. αὔτως.
i) γρ. ἀποείρυσαν.
k) γρ. ναῦν.

Ὁμ. Μηδέποτ' ἐν πόντῳ· καὶ φωνήσας ἔπος ἤυδα,
Ἡσ. Ἔσθίετ' ὦ ξεῖνοι, καὶ πίνετε· μηδέ τις ὑμέων
Ὁμ. Οἶκαδε νοστήσειε, φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
Πημανθείς· ἀλλ' αὖθις ἀπήμονες οἶκαδ' ἵκοισθε.
Πρὸς ταῦτα δὲ πάντα τῷ Ὁμήρῳ, καλῶς ἀπαντήσαντος, πάλιν φησὶν Ἡσίοδος,
Τῶτό τι δή μοι μῦθον l) ἐειρομένῳ κατάλεξον·
Πόσσοι ἅμ' Ἀτρεΐδῃσιν ἐς Ἴλιον ἦλθον Ἀχαιοί;
Ὁ δὲ Ὁμηρος λογιστικῷ προβλήματος ἀποκρίνεται ὅτως,
Πεντήκοντ' ἦσαν m) πυρὸς ἐσχάραι. ἐν δὲ ἑκάστῃ
Πεντήκοντ' ὀβελοί· περὶ δὲ κρέα πεντήκοντα.
Τρὶς δὲ τριηκόσιοι περὶ ἓν κρέας ἦσαν Ἀχαιοί·
Τῶτο δὲ εὑρίσκεται πλῆθος ἄπιστον· τῶν γὰρ ἐσχαρεῶν ὄντων πεντήκοντα, ὀβελίσκοι γίνονται πεντακόσιοι, καὶ χιλιάδες δύο· κρεῶν δὲ δεκαδύο μυριάδες, πεντακισχίλιοι, [τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα.]
Κατὰ πάντα δὲ τῷ Ὁμήρῳ ὑπερτερῶντος, φθονεῶν ὁ Ἡσίοδος ἄρχεται πάλιν,

Hom. *Nunquam in ponto; et ſic locutus eſt,*
Heſ. *Edite o boſpites, et bibite; neque quis veſtrum*
Hom. *Domum redeat, in caram patriam terram,*
Vulneratus; ſed illaeſi domum reuertamini.
Ad haec autem omnia pulchre Homero reſpondente, rurſus dixit Heſiodus,
Hoc mihi ſolum perconrauti narres,
Quot cum Atridis Troiam venerunt Achiui?
Homerus vero per Arithmeticum problema ita reſpondit;
Quinquaginta erant ignis foci; in ſingulis vero
L. obeli; circum eos carnes L:
DCCCC autem circa ſingulas carnes erant Achiui.
Hic autem incredibilis inuenitur numerus; cum enim quinquaginta ſint foci, obeli ſunt quingenti et bis mille; carnes centies vicies quinquies mille, [quadringentae et quinquaginta.]

In his autem omnibus cum Homerus ſuperior euaderet, Heſiodus inuidia ſtimulatus rurſus incipit:

l) γρ. ἀνειρομένῳ. m) vid. ad Iliad. κ', 418.
n) ita

Τιὲ Μέλητος, Ὅμηρ', εἴπερ τιμῶσί σε Μοῦσαι,
Ὡς λόγος, ὑψίστοιο Διὸς μεγάλοιο θύγατρες,
Λέξον μέτρῳ n) ἐναρμόζων, ὅ, τι δὴ θνητοῖσι
Κάλλιστόν τε καὶ ἔχθιστον· ποθέω γὰρ ἀκοῦσαι.
Ὁ δὲ φησὶν Ὅμηρος,
Ἡσίοδ', ἔκγονε Διός, ἑκόντα μὲ ταῦτα κελεύεις
o) Εἰπέμεν· αὐτὰρ ἐγὼ μάλα τοι πρόφρων ἀγορεύσω.
Κάλλιστον μὲν τῶν ἀγαθῶν ἔσαι μέτρον p) εἶναι
Αὐτὸν ἑαυτῷ· τῶν δὲ κακῶν ἔχθιστον ἁπάντων,
Εὔνουν εἶναι ἑαυτῷ ἀεὶ, χρόνον εἰς τὸν ἅπαντα·
Ἄλλο δὲ πᾶν, ὅ, τι σῷ θυμῷ φίλον ἐστὶν, ἐρώτα.
Ἡσ. Πῶς ἂν ἄριστ' οἰκοῖντο πόλεις, καὶ ἐν ἤθεσι ποίοις;
Ὁμ. Εἰ μὴ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν αἰσχρῶν ἐθέλοιεν.
Εἰ δ' ἀγαθοὶ q) τιμοῖντο· δίκη δ' ἀδίκοισιν ἐπείη·
Εὔχεσθαι δὲ θεοῖς· ὅ, τι πάντων ἐστὶν ἄμεινον.
Ἡσ. Ἐν δ' ἐλαχίστῳ ἄριστον r) ἔχεις ὅτι φύεται εἰπεῖν;

Fili Meletis, Homere, quoniam honorant te Muſae,
Vt fertur, ſummi Iouis magni filiae,
Dicas metricis numeris, quid mortalibus
Pulcherrimum eſt, et maxime inuiſum; cupio enim ſcire.
Homerus autem dicit,
Heſiode, fili Dii, haud inuitum me haec iubes
Narrare; ego autem valde promtus tibi narrabo.
Pulcherrimum omnium bonorum erit menſuram eſſe
Se ſibi; malorum autem maxime odioſum omnium,
Beneuolum eſſe ſibi ſemper, in perpetuum:
Aliud autem omne, quod tibi animo lubet, percontare.
Heſ. *Quomodo optime habitentur ciuitates, et quibus moribus?*
Hom. *Si lucrum facere ex turpibus rebus nolint;*
Boni autem in honore ſint; et poena iniuſtos ſequatur;
Et deos precentur; quod omnium eſt optimum.
Heſ. *Quae res optima in re minima generatur, poteſne dicere?*

n) ita pro μέτρον ἐναρμόζον emendo.

o) γρ. εἰπεῖν.

p) γρ. εἶναι.

q) γρ. τιμῶντο.

r) Ita pro ἔχειν σ', corruptiſſima ſententia, monente eruditiſſ. *Hutchinſono*, emendo. *Robinſon.*

Ὁμ. Ὡς μὲν ἐμῇ γνώμῃ, φρένες ἐσθλαὶ σώμασιν ἀνδρῶν.
Ἡσ. Ἡ δὲ δικαιοσύνη τε καὶ ἀνδρεία δύναταί τι;
Ὁμ. Κοινὰς ὠφελείας ἰδίαις μόχθοισι πορίζειν.
Ἡσ. Τῆς σοφίης δὲ τί τέκμαρ ἐπ' ἀνθρώποισι πέφυκεν;
Ὁμ. Γιγνώσκειν τὰ παρόντ' ὀρθῶς, καιρῷ δ' ἅμ' ἕπεσθαι.
Ἡσ. Πιστεῦσαι δὲ s) βροτοῖς ποῖον χρέος ἄξιόν ἐστιν;
Ὁμ. Οἷς αὐτὸς κίνδυνος ἐπὶ πραχθεῖσιν ἕπηται.
Ἡσ. Ἡ δ' Εὐδαιμονίη τί ποτ' ἀνθρώποισι καλεῖται;
Ὁμ. Λυπηθέντ' ἐλάχιστα θανεῖν, ἡσθέντα τε πλεῖστα.
Ῥηθέντων δὲ καὶ τούτων, οἱ μὲν Ἕλληνες πάντες τὸν Ὁμηρον ἐκέλευον στεφανοῦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Πανοίδης ἐκέλευσεν ἕκαστον τὸ κάλλιστον ἐκ τῶν ἰδίων ποιημάτων εἰπεῖν· Ἡσίοδος οὖν ἔφη πρῶτος,

t) Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ τε, ἀρότοιο δὲ, δυσσομενάων.
Αἱ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται· v) αὖθις δὲ, περιπλομένου ἐνιαυτοῦ,

Hom. *Mea quidem ſententia, animi boni in corporibus humanis.*
Heſ. *Iuſtitia autem et fortitudo quid poteſt?*
Hom. *Publicam vtilitatem priuatis laboribus promouere.*
Heſ. *Sapientiae vero quid indicium inter homines eſt?*
Hom. *Intelligere praeſentia recte, et opportunitatem ſequi.*
Heſ. *Cedere vero hominibus quale negotium par eſt?*
Hom. *Ea, quae ipſum periculum tranſacta ſequatur.*
Heſ. *Felicitas autem quid ab hominibus vocatur?*
Hom. *Minimo dolore, maxima vero laetitia affectum mori.*
Cum autem et haecce dicta eſſent, Graeci omnes Homerum coronari iuſſerunt: iuſſit autem rex Panoedes vtrumque poematum ſuorum pulcherrimam aliquam partem recitare: Heſiodus igitur primus dixit:

Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe metere; arare vero occidentibus.
Hae quidem noctesque et dies quadraginta
Latent: rurſum vero reuoluto anno

s) γρ. βροτοῖσι, male.
t) Extat locus Heſiod. Εργ. l. 2. v. 1. etc. aut v. 381. Vid. mox ad Homeri locum περὶ τοῖν Αἰάντοιν.
v) γρ. αὖτις.

x) γρ.

Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος. οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι x) ναιετάουσι, δι' ἄγγεα βησσήεντα,
Πόντῳ κυμαίνοντος ἀπόπροθε πίονα y) χώρην
Ναίουσιν· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν·
Γυμνόν τ' z) ἀμάειν, ὅταν a) ὧρῑμα b) πάντα πέλωνται.

Μετ' ὃν Ὅμηρος,

c) Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιὼς ἵσταντο φάλαγγες
Καρτεραί, ἂς ὅτ' ἄνεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθών·
Οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος· οἱ γὰρ ἄριστοι
Κριθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον,

Apparent; primum vt acuitur ferrum.
Haec vtique aruorum est lex, (tum iis) qui mare
Prope habitant (tum iis) qui valles flexuosas
Mari fluctuante procul pinguem regionem
Colunt: nudus serito, nudusque arato;
Nudus quoque metito, cum omnia matura fiunt.

Post quem Homerus:

Circum autem Aiaces duos stabant phalanges
Firmae, quas ne Mars quidem vituperasset interueniens,
Neque Minerua populorum concitatrix: illi enim praestantissimi
Delecti Troianosque et Hectorem nobilem manebant,

x) γρ. ναιετάουσ' οἵ τ'.
y) γρ. χῶρος.
z) γρ. ἀμάσθαι.
a) γρ. εἴ χ' ὥρμια et ὥρια. Hesiod.
b) Πάντα πέλωνται] γρ. πάντ' ἐθέλησθα Hesiod. Ἐργ. l. 2. v. 10. aut v. 390. et hic locus vlterius laudatur ad 12. totos amplius versus; quomodo Daniel Heinsius in Certamine totidem dictos memorat. At auctor Certaminis videtur vltro decurtasse locum; vnde et legisse πάντα πέλωνται, vt sistatur locus, qui in ἐθέλησθα non potest desinere.

c) Hic locus, per 8. versus, extat Iliad. v, 126. de quo ita Philostratus in Heroicis, vbi Certaminis huius coram Panida rege meminit, Αἴσῃ ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μέν, τὰ ἐπὴ τὰ περὶ τοῖν Αἰάντοιν, καὶ ὡς αἱ φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε καὶ καρτεραὶ ἦσαν· τὸν δὲ, τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην. §. ΕΥΦΟΡΒΟΣ.

d) Hic

Φράξαντες δόρυ δορὶ, σάκος σάκει προθελύμνῳ·
Ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρεισε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Ψαῦον δ' ἱπποκόμοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέσσαν ἀλλήλοισιν.
d) Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακραῖς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας· ὄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων,
Θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
Ἐρχομένων ἅμυδις. μεμάλα κὲν θρασυκάρδιος εἴη,
Ὅς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, οὐδ' ἀκάχοιτο.

Θαυμάσαντες δὲ καὶ ἐν τούτῳ τὸν Ὅμηρον οἱ Ἕλληνες, ἐπήνεσαν, ὡς παρὰ τὸ προσῆκον γεγονότων τῶν ἐπῶν, καὶ ἐκέλευον δοθῆναι τὴν νίκην· ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἡσίοδον ἐστεφάνωσεν, εἰπὼν, δίκαιον εἶναι, τὸν ἐπὶ γεωργίαν καὶ εἰρήνην προκαλούμενον νικᾶν, ἢ τὸν πολέμους καὶ σφαγὰς διεξιόντα· τῆς μὲν οὖν νίκης e) οὕτως φασὶ τυχεῖν τὸν

Addenſantes haſtam haſtae, ſcutum ſcuto mutuo:
Clypeus nempe clypeum fulciebat, galea galeam, virum vir:
Seque inuicem attingebant ſetis equinis comantes galeae ſplendidis conis
Nutantium, adeo denſi ſteterunt inter ſe.
Horruit itaque pugna mortalibus exitioſa haſtis
Longis, quas tenebant incidentes corpora: oculoſque perſtringebat
Splendor aereus galeis a lucentibus,
Thoracibuſque recens exterſis, ſcutiſque fulgentibus,
Congredientium in vnum: valde audax animo eſſet,
Qui tunc gauiſus eſſet, viſo labore, neque triſtatus eſſet.

Graeci autem et in hoc Homerum admirati, laudarunt, quod pulchriora, quam expectare fas erat, carmina compoſuiſſet, ideoque eum victorem praedicari iuſſerunt: rex autem Heſiodum coronauit, dicens, aequum eſſe, vt ille qui ad agriculturam et pacem adhortaretur, victoriam reportaret, non ille qui bella et caedes narraret; Victoriam igitur hoc modo

d] Hic locus extat Iliad. v', 339. etc.

e) Non ergo ſolito acumine vtens Ioh. Alb. Fabricius Bibl. Gr. l. 2. c. §. §. 3. haec ait: Vicerit itaque Homerum aetate pro-

Ἡσίοδον καὶ λαβόντα τρίποδα χαλκῆν, ἀναθεῖναι ταῖς Μούσαις, ἐπιγράψαντα,

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Τοῦ δὲ ἀγῶνος διαλυθέντος, διέπλευσεν ὁ Ἡσίοδος εἰς Δελφοὺς χρησόμενος καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ θεῷ ἀναθήσων. Προσερχομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ναῷ, ἔνθεον γενομένην τὴν προφῆτίν φασιν εἰπεῖν,

Ὄλβιος ὅτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι·
Τοῦδ' ἤτοι κλέος ἔσαι, ὅσον τ' ἐπιείδυαται ἠώς.

affecutum fuiſſe Heſiodum dicunt; tripodemque aereum, quem praemio acceperat, Muſis conſecraſſe, hac prius inſcriptione notatum:

Heſiodus Muſis Heliconiadibus hunc conſecrauit,
Cum in certamine poetico viciſſet Chalcide diuinum Homerum.

Certamine igitur dimiſſo, Heſiodus Delphos nauigauit, oraculum ibidem conſulturus, et victoriae ſuae primitias Muſis conſecraturus. Cum vero templum ingrederetur, deo repletam prophetiſſam hoc modo cecinisſe dicunt,

Felix ille vir, qui circa domum meam verſatur,
Heſiodus, Muſis honoratus immortalibus,
Eius certe gloria peruadet, quocunque diſpergitur aurora.

„prouectum Heſiodus, florens „adhuc annis etc.“ Quaſi non in his omnibus Homerus longe Heſiodo ſuperior, vegetior, et acutior niſi quod ſtultum iudicem nactus eſſet, aut praeiudiciis laborantem, vnde prouerbium, Πάνιδος ψῆφος pro Πανοίδα ψῆφος de ſtulta aut iniuſta ſententia. Nec minus hallucinatus eſt Heſiodi, quiſquis is fuerit, Encomiaſtes ille qui ob hanc victoriam illum omnium hominum ſapientiſſimum pronunciat, cui et ego facile aſſenſum darem, ſi aperto Marte, et ſolius ingenii viribus victoriam reportaſſet. Ita autem Epigramma illud ſe habet Anthol. l. 3. f. 270.

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου· τὸ πλεῖον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐσθλὸν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ Σοφίης.

Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου f) ἀγλαὸν ἄλσος·
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀκούσας τοῦ χρησμοῦ, τῆς Πελοποννήσου μὲν ἀνεχώρει, νομίσας τὴν ἐκεῖ Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν· εἰς δὲ Οἰνόην τῆς Λοκρίδος ἐλθὼν, καταλύει παρὰ Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτορι τοῖς Φηγέως παισὶν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον· ὁ γὰρ τόπος ὅτος ἅπας ἐκαλεῖτο Διὸς Νεμείου ἱερόν. Διατριβῆς δ' αὐτῷ πλείονος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνιάδαις, ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσίοδον, ἀποκτείναντες, εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος πέλαγος κατεπόντισαν· τῇ δὲ νεκρῷ τριταίῳ πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ Δελφίνων προσενεχθέντος, ἑορτῆς τινος ἐπιχωρίου παρ' αὐτοῖς ὅσης Ἀριαδνείας, πάντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἔδραμον· καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντες, ἐκεῖνο μὲν πενθήσαντες, ἔθαψαν· τοὺς δὲ φονεῖς ἀνεζήτουν· οἱ δὲ φοβηθέντες τὴν τῶν πολιτῶν ὀργὴν κα-

Sed Iouis caue Nemei pulchrum lucum;
Ibi enim tibi mortis finis deſtinatus eſt.

Heſiodus autem, audito oraculo, a Peloponneſo diſceſſit, putans illam, quae in illa erat regione, Nemeam deum ſignificare. Oenoen vero in Locride adueniens, apud Amphiphanem, et Ganyctorem Phegei filios diuerſatur, vaticinii ſane ignarus; omnis enim illa regio Ioui Nemeo conſecrata erat. Cum autem diutius apud Oenoenſes commoratus eſſet, ſuſpicati adoleſcentes Heſiodum ſorori ſuae ſtuprum intuliſſe, eum interfecerunt, marique, quod Euboeam et Locridem interiacet, ſubmerſerunt: cum vero tertio poſt die cadauer ad terram delphines detuliſſent, tempore quo feſtum ſolenne in honorem Ariadnae celebraretur, omnes ad littus decurrerunt, agnitoque corpore, illud quidem lugentes ſepelierunt, interfectores autem exquiſiuerunt; qui ſane ciuium ſuorum iram

f) γρ. κάλλιστον, male; an ἱερὸν; ſeu potius κάλλιμον.

g) Ita

ταστάσαντες ἁλιευτικὴν σκάφος, διέπλευσαν εἰς Κρήτην· ὃς κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ὁ Ζεὺς κεραυνώσας κατεπόντωσεν, ὡς φησιν Ἀλκιδάμας ἐν Μουσείῳ.

Ἐρατοσθένης δέ φησιν, ἐν g) Ἀνδραπόδῳ, Κτίμενον καὶ Ἀντιφον, τοὺς Γανύκτορος, ἐπὶ τῇ προειρημένῃ αἰτίᾳ ἀνελθόντας σφαγιασθῆναι θεσμοῖς ξενίοις ὑπὸ Εὐρυκλέους τοῦ μάντεως· τὴν μέντοι παρθένον, τὴν ἀδελφὴν τῶν προειρημένων, μετὰ τὴν φωρὰν ἑαυτὴν ἀναρτῆσαι· φθαρῆναι δὲ ὑπό τινος ξένου, συνόδου τοῦ Ἡσιόδου, Δημώδους ὄνομα· ὃν καὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν φησίν. Ὕστερα δὲ Ὀρχομένιοι κατὰ χρησμὸν μετενέγκαντες αὐτὸν παρ' αὐτοῖς ἔθαψαν, καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τῷ τάφῳ,

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ b) Μινυῶν κατέχει

pertimescentes, cymba piscatoria raptim comparata, ad Cretam nauigarunt. Eos autem in ipso itinere fulmine percussos Iupiter submersit, vt narrat Alcidamas in Museo.

Eratosthenes autem dicit in Ἀνδραπόδῳ, Ctimenum et Antiphum, Ganyctoris filios, ob praedictum crimen, cum rediissent, ab Eurycle haruspice, vt leges hospitales exigunt, morte mulctatos fuisse. Virginem quidem, antedictorum hominum sororem, post violatae pudicitiae iniuriam, semet suspendisse; corruptam vero fuisse ab hospite quodam, qui Hesiodo comes itineris fuerat, nomine Demode, quem et ipsum a supra dictis interfectum narrat. Postremo vero Orchomenii, oraculo moniti, corpus ad se translatum sepelierunt, et hanc inscriptionem tumulo imposuerunt:

Ascre quidem patria fertilis; sed mortui
Ossa aurigarum terra Minyûm desines

g) Ita pro Ἐνηπόδῳ. b) γρ. Μινυὰς, male.

i) γρ.

Ἡσιόδῳ τῷ πλεῖστον i) ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Καὶ περὶ μὲν Ἡσιόδου τοσαῦτα.

Ὁ δὲ Ὅμηρος ἀποτυχὼν τῆς νίκης, περιερχόμενος ἔλεγε τὰ ποιήματα· πρῶτον μὲν τὴν Θηβαΐδα, ἔπη ἑπτὰ, ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἄργος ἄεισε, θεὰ, πολυδίψιον· ἔνθεν ἄνακτες.

Εἶτα k) Ἐπιγόνους, ἔπη ἑπτὰ, ὧν ἀρχὴ,

Νῦν αὖθ' ὁπλοτέρων ἀρχώμεθα, Μοῦσαι.

Φασὶ γάρ τινες καὶ τούτους Ὁμήρου εἶναι· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπῶν οἱ Μίδου τοῦ βασιλέως παῖδες, Ξάνθος καὶ Γόργος, παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἐπίγραμμα ποιῆσαι ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐφ' ᾧ ἦν παρθένος χαλκῆ, τὸν Μίδου θάνατον αἰκτιζομένη· καὶ ποιεῖ ὅτως,

l) Χαλκέη παρθένος εἰμί. Μίδεω δ' ἐπὶ σήματος ἧμαι.

Heſiodi; cuius plurima inter homines gloria eſt,
Hominibus (ſic) iudicantibus in tentamine ſapientiae.

Haec vero de Heſiodo.

Homerus autem poſt amiſſam victoriam circumerrans recitabat poemata; primum quidem Thebaida, libros ſeptem, quae ſic incipit:

Argos cane, dea, ſiticuloſum, vbi reges.

Deinde Epigonos, libros ſeptem, quorum initium,

Nunc autem recentiores viros (celebrare) *incipiamus, Muſae.*

Dicunt enim nonnulli et hos Homeri eſſe: auditis autem carminibus Xanthus et Gorgus Midae filii, rogant eum Epigramma, patris ſui ſepulchro inſcribendum, componere. Sepulchro autem impoſita erat imago virginis aenea, Midae mortem deflentis. Epitaphium igitur, quod ſequitur, componit:

Aenea virgo ſum, Midaeque incumbo ſepulchro.

i) γρ. ἐν Ἑλλάδι κῦδος ἄρηται, Pauſan. Boeot. c. 38. fol. 787.

k) γρ. ἐπεγομένους, olim male.

l) Vid. poſt Odyſſ. ad §. XXXVI. v. 1. vbi hoc Epitaphium ex Herodoto.

m) γρ.

Ἐς τ' ἂν ὕδωρ τε ναίῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Καὶ ποταμοὶ πλήθωσι, περικλύζῃ τε θάλασσα,
Ἥλιος τ' ἀνιὼν φαίνῃ, λαμπρά τε σελήνη,
Αὐτῇ τῇδε μένουσα, πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ,
Σημανέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Λαβὼν δὲ παρ' αὐτῶν φιάλην ἀργυρᾶν, ἀνατίθησιν ἐν Δελφοῖς τῷ Ἀπόλλωνι, ἐπιγράψας

Φοῖβε ἄναξ, δῶρόν τοι m) Ὅμηρος καλὸν ἔδωκα
n) Σῇσιν ἐπιφροσύναις· σὺ δέ μοι κλέος αἰὲν ὀπάζοις.

Μετὰ δὲ ταῦτα ποιεῖ τὴν Ὀδύσσειαν, ἔπη o) κδ', πεποιηκὼς ἤδη τὴν Ἰλιάδα ἐπῶν p) κδ'· παραγενόμενος δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, αὐτόν ξενισθῆναί φασι παρὰ Μέδοντι, τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀθηναίων. Ἐν δὲ τῷ βουλευτηρίῳ, ψύχους ὄντος, καὶ πυρὸς καιομένου, σχεδιάσαι λέγεται τόσδε τοὺς στίχους, q)

Dum et unda fluit, et arbores altae florent,
Et fluuii tumens, et inundat mare:
Et sol exoriens lucet, et splendida luna,
Hic manens deplorato super tumulo
Narro praetereuntibus, quod Midas hic sepultus est.

Donatus autem ab iis phiala argentea, eam Apollini Delphico consecrat, hac prius inscriptione imposita:

Phoebe rex, donum quidem Homerus pulchrum dedi
Ob tuam sapientiam; tu autem gloriam mihi semper praebes.

Post haec autem componit Odysseam libris viginti quatuor, composita prius Iliade, libris totidem. Inde vero Athenas profectum a Medonte, Athenienſium rege, hospitio acceptum dicunt. In curia vero, cum frigida esset tempestas, et ignis accensus esset, hos versus ex tempore recitasse dicitur:

m) γρ. ἑλὼν τόδ' Ὅμηρος.
n) γρ. Σῆς ὑποφρεσμοσύνης.
o) γρ. μβΦ', olim.
p) γρ. μέ, olim.
q) Extant apud Herodot. in Hom. Vita.

Ἀνδρὸς μὲν r) στέφανος, παῖδες· πύργοι δὲ, πόλης·
Ἵπποι s) δ' αὖ, πεδίου κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' t) οἶκον ἀέξει· ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες,
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν, u) ὁρᾶσθαι.
Αἰθομένῳ δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι,
Ἤματι χειμερίῳ· ὁπόταν νίφῃσι Κρονίων.

Ἐκεῖθεν δὲ παραγενόμενος εἰς Κόρινθον, ἐῤῥαψῴδει τὰ ποιήματα· τιμηθεὶς δὲ μεγάλως παραγίνεται εἰς Ἄργος· καὶ λέγει ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὰ ἔπη τάδε,

x) Οἳ δ' Ἄργος τ' εἶχον, Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν,
Ἐρμιόνην τ', Ἀσίνην τε, βαθὺν κατὰ κόλπον ἐχούσας,
Τροιζῆν' Ἠιόνας τε, καὶ ἀμπελόεντ' Ἐπίδαυρον,
Νῆσόν τ' Αἴγιναν τε, Μάσητά τε, κοῦροι Ἀχαιῶν.
Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,

Viri quidem corona, liberi; turres vero, vrbis;
Equi rursus campi decus; naues autem, maris;
Diuitiae vero domum amplificant; sed reuerendi reges,
Sedentes in concilio, venerabiles sunt et aliis aspectu.
Ardente autem igne augustior domus videtur,
Die hyberno; cum niuem demittat Saturnius.

Inde Corinthum profectus, poemata ad virgam canebat, magnisque honoribus affectus, Argos migrat, ibique ex Iliade haec carmina recitat:

Quique Argos tenebant, Tiryntbaque bene munitam,
Hermionen, Asinenque, profundum sinum habentes;
Troezena Eionasque et vitibus consitam Epidaurum,
Quique tenebant Aeginam, Masetaque, iuuenes Achiuorum:
His porro praerat bello strenuus Diomedes,

o)p) Vide Senec. Sel. Epist. 88, p. 305. De Apione Grammatico et voce Μῆνιν in Principio Iliados.

r) Salomon Prou. 17, 6. Παίδων παῖδες, στέφανος γερόντων.

s) γρ. δ' ἐν πεδίῳ.

t) Post θαλάσσης in Ἀγῶνι sequitur, Λαὸς δ' εἰν ἀγορῇσι καθήμενος εἰσοράασθαι. at emendo ex Herod.

u) γρ. αὔξει οἶκον, olim.

x) Extant Iliad. β, 559.

y) Olim

Καὶ Σθένελος, Καπανῆος ἀγακλειτὸς φίλος υἱός.
Τοῖσι δ' ἅμ' y) Εὐρύαλος τρίτατος κίεν, ἰσόθεος φὼς,
Μηκιστέως υἱὸς, Ταλαϊονίδαο ἄνακτος.
z) Συμπάντων δ' ἡγεῖτο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,
Τοῖσί δ' ἅμ' ὀγδώκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.
a) Ἐν δ' ἄνδρες πολέμοιο δαήμονες ἐστιχόωντο,
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες, κέντρα πτολέμοιο.

Τῶν δὲ Ἀργείων οἱ προεστηκότες, ὑπερβολῇ χαρέντες ἐπὶ τῷ ἐγκωμιάζεσθαι τὸ γένος αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοτάτου τῶν ποιητῶν, αὐτὸν μὲν πολυτελέσι δωρεαῖς ἐτίμησαν. εἰκόνα δὲ χαλκῆν ἀναστήσαντες, ἐψηφίσαντο θυσίαν ἐπιτελεῖν Ὁμήρῳ καθ' ἡμέραν, καὶ κατὰ μῆνα, καὶ κατ' ἐνιαυτόν· ἄλλην θυσίαν πενταετηρίδα ἐς Χίον ἀποστέλλειν· ἐπιγράφουσι δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ (τάδε),

Θεῖος Ὅμηρος ὅδ' ἐστιν, ὃς Ἑλλάδα τὴν b) μεγάλαυχον
Πᾶσαν ἐκόσμησεν καλλιεπεῖ σοφίῃ,

Et Sthenelus, Capanei inclyti dilectus filius:
Vna vero cum iis Euryalus tertius ibat similis deo vir,
Mecisthei filius Talaionidae regis.
Vniuersis autem praeerat bello strenuus Diomedes:
Et hos simul octoginta nigrae naues sequebantur.
In illis autem viri belli periti instructi sunt,
Argiui lineis thoracibus stimuli belli.

Argiuorum vero proceres, supra modum gaudentes encomio, quod genti suae poeta celeberrimus tribuerit, pretiosis eum donis honorarunt erectaque statua aenea decreuerunt, vt diurnum, menstruum et annuum sacrificium Homero fieret, aliudque insuper sacrificium quinto quoque anno Chium mitteretur: statuae autem eius hanc imponunt inscriptionem:

Diuinus Homerus hic est, qui Hellada magnanimam
Totam bonestauit suauiloqua sapientia:

y) Olim hic male Εὐρύπυλος: verum ex Homero emendo.
z) γρ. Ἐκ πάντων, olim male.
a) hoc distichon, licet in nullis poetae exemplaribus reperiatur, inter Homeri fragmenta merito nunc repono.
b) γρ. μεγαλαύχην, male.
c) γρ.

Ἔξοχα δ' Ἀργείους· οἳ τὴν θεοτεύχεα Τροίην
Ἤρεψαν c) ποινὴν ἠϋκόμου Ἑλένης.
Οὗ χάριν ἔστησεν δῆμος μεγαλόπτολις αὐτὸν
Ἐνθάδε καὶ τιμαῖς ἀμφέπει ἀθανάτων.

Ἐνδιατρίψας δὲ τῇ πόλει χρόνον τινὰ, διέπλευσεν εἰς Δῆλον, εἰς τὴν πανήγυριν, καὶ σταθεὶς ἐπὶ τὸν d) Κερατινὸν βωμὸν, λέγει ὕμνον εἰς Ἀπόλλωνα, ὃς ἡ ἀρχὴ,

Μνήσομαι, οὐδὲ λάθωμαι Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο.

Ῥηθέντος δὲ τοῦ ὕμνου, οἱ μὲν Ἴωνες πολίτην αὐτὸν κοινὸν ἐποιήσαντο. Δήλιοι δὲ γράψαντες τὰ ἔπη εἰς λεύκωμα, ἀνέθηκαν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

Praecipue vero Argiuos, qui a diis aedificatam Troiam
Diruerunt in poenam pulchricomae Helenae.
Cuius gratia ſtatuit populus magnae vrbis eum
Hic, et honoribus colit diuinis.

In hac autem vrbe aliquantiſper commoratus ad Delum nauigauit; vt conuentui publico intereſſet; et altari e cornibus exſtructo inſiſtens, recitat hymnum in Apollinem, qui ſic incipit:

Memorabo, nec obliuiſcar, Apollinem longe iaculantem.

Recitato autem hymno eum quidem Iones ciuitate ſua donarunt; Delii vero carmina tabulae albae inſcripta, in Dianae tem-

c) γρ. ποινῆς, male.

d) Κερατινὸν βωμὸν) de hoc altari e cornibus exſtructo, ita Callimachus Hymn. in Apoll. v. 60. Ἄρτεμις ἀγρώσσουσα, καρήατα συνεχὲς αἰγῶν Κυνθιάδων φορέσσιν· ὁ δ' ἔπλενε βωμὸν Ἀπόλλων. Δείματο μὲν κεραίεσσιν ἐδέθλιον· πῆξε δὲ βωμὸν Ἐκ κεράων· κεραὸς δὲ περίξ ὑπεβάλλετο τοίχος. Hinc Martiali dicitur, *Cornibus Aras frequens.* Quid. Epiſt. ad Cydippam: *Miror et innumeris ſtructam de cornibus aram.* Vid. Illuſtriſſ. Ezech. Spanhem. in locum.

e) Huc

Τῆς δὲ Παυηγύρεως λυθείσης, ὁ Ποιητὴς εἰς Ἴον ἔπλευσε, πρὸς Κρεώφυλον· κἀκεῖ χρόνον διέτριβεν, πρεσβύτης ὢν ἤδη. Ἐπὶ δὲ τῆς θαλάσσης καθήμενος, παίδων τινῶν ἐφ' ἁλείας ἐρχομένων, ὥς φασι, πυθόμενος,

Ἄνδρες, ἀπ' Ἀρκαδίης ἁλιήτορες, ἦ ῥ' ε) ἔχετ' ἰχθῦς;

Εἰπόντων δὲ ἐκείνων,

Ὅσσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα· ὅσ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα,

οὐ νοήσας τὸ λεχθὲν, ἤρετο αὐτοὺς, ὅ, τι λέγοιεν. οἱ δέ φασιν, ἐν ἁλείᾳ μὲν ἀγρεῦσαι μηδέν· ἐφθειρίσθαι δὲ, καὶ τῶν φθειρῶν, οὓς ἔλαβον, καταλιπεῖν· οὓς δὲ οὐκ ἔλαβον, (ἔτι) ἐν τοῖς ἱματίοις φέρειν.

Ἀναμνησθεὶς δὲ τοῦ μαντείου, ὅτι τὸ τέλος αὐτοῦ ἥκοι τοῦ βίου, ποιεῖ τὸ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἐπίγραμμα· ἀναχωρῶν δὲ ἐκεῖθεν ὄντος πηλοῦ, ὀλισθὼν καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν πλευράν, τριταῖος, ὥς φασι, τελευτᾷ, καὶ ἐτάφη ἐν Ἰῷ. Ἔστι δὲ τὸ ἐπίγραμμα τόδε;

plum retulerunt. Dimisso vero conuentu, poëta ad Ion nauigauit, ad Creophylum; ibique aliquantisper commoratus est, cum iam senex esset. Cum vero iuxta mare consedisset, adolescentes quosdam piscatum venientes fertur interrogasse,

Viri Arcadici piscatores, habetisne pisces?

Illis autem dicentibus,

Quae cepimus, reliquimus; quae non cepimus, habemus,

responsum non intelligens, percontatus est eos, quid dicerent; Illi autem responderunt, in piscatione quidem se nihil cepisse; sed pediculos venatos fuisse, eorumque quos ceperant, reliquisse, quos vero non ceperant, iam in vestibus ferre.

Recordatus igitur vaticinii, vitaeque finem sibi iam instare intelligens, sepulchri inscriptionem componit; inde vero recedentem, lutulento solo, lapsum, et in latus concidentem, tertio post die mortuum esse dicunt, et in Io sepultum. Epigramma autem hoc est:

ε) γρ. ἔχομεν τι, olim; male.

)'Ενθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα, θεῖον Ὅμηρον.

Hic ſacrum caput terra tegit,
Virorum Herorum praeconem, diuinum Homerum.

f) Huc addatur Paulli Silentiarii illud, Anthol. l. 3. f. 266.

Ἐνθάδε Πιερίδων τὸ σοφὸν σόμα, θεῖον Ὅμηρον,
Κλεινὸς ἐπ' ἀγχιάλῳ τύμβος ἔχει σκοπέλῳ.
Εἰ δ' ὀλίγη γεγαῦια τόσον χάδεν ἀνέρα νῆσος,
Μὴ τόδε θαμβήσῃς, ὦ ξένε, δεχνόμενος·
Καὶ γὰρ ἀλητεύσασα κασιγνήτη ποτε Δῆλος,
Μητρὸς ἀπ' ὠδίνων, δέξατο Λητοΐδην.

IOHANNIS GEORGII GRAEVII

LECTIONES

HESIODEAE.

VIRO PERILLVSTRI, AC DIGNITATE, INGENIO ET VIRTVTE PRAECELLENTI

EVSEBIO RENAVDOTO

REGI CHRISTIANISSIMO A CONSILIIS

S. P. D.

IOANNES GEORGIVS GRAEVIVS.

A quo tempore tua mihi humanitas aditum patefecit ad tuam amicitiam, nihil tu tibi ſtudii reliquiſti ad me non modo complectendum, ſed et rebus omnibus, quibus potuiſti, potuiſti autem plurimis, ornandum: ego nihil mihi reliqui curae et officii in te colendo ac obſeruando. Nam et quantum tibi debeam, et quantum te pro tot illuſtribus ſingularis beneuolentiae documentis amem et ſuſpiciam, mihi quidem ipſe locuples ſum teſtis, ſed vt tibi etiam, et aliis, ac, ſi meae id facultatis fuerit, poſteris quoque hoc ſit teſtatum, dudum ſummopere ſtudui. Nihil mihi honeſtius eſſe poteſt, quam a te tantae dignitatis et doctrinae Viro non diligi tantum, ſed et ſic ornari, vt me apud primarios viros in gratia poſueris, quod prolixae tuae beneficaeque naturae certiſſimum eſt argumentum. Niſi haec tanta tua in me merita praedicarem apud omnes, et tanti ea mihi ſint, quanti quae maximi facienda ſunt hominibus, nae ego aut ingratiſſimus eſſem mortalium, aut ſtupidiſſimus, indignus certe beneuolentia, quam mihi nullo meo prouocatus officio praeſtitiſti. Sed

licet me tanto tuo ſtudio tibi non deuinxiſſes, mirificae tamen illae tui ingenii ſuauitates, elegantia vitae, morum integritas, praeſtantia eruditionis, recti de doctrinarum ſtudiis ſenſus, ſincerum et ſubtile iudicium, cui inanis eruditionis fucoſae venditatio non poſſit imponere, hinc quod tibi probatur omnibus eſt probatiſſimum, et quod tu damnas, omnium, qui de his litteris vere poſſunt exiſtimare, calculis damnatum habetur, qui nihil das gratiae, nihil odio aut cupiditati, me ad te colendum inflammaſſent. Qui enim illum non amat, cuius tam multa ingenii animique ornamenta omnes amant et in coelum ferunt, is non meretur a quoquam amari, cum quid ſit amabile non intelligat. Accipe igitur hoc mei in te amoris et obſeruantiae pignus Lectiones Heſiodeas recognitas, et non paucis acceſſionibus auctiores; tenue quidem et quod minime reſpondet animi in gratia referenda ſtudio, ſed quod hoc nomine non, credo, aſpernandum putabis, quod, cum maius, quod tibi, vt nunc eſt, offerrem non inuenirem, perquam effuſae voluntatis meae ſit monumentum. Voluntatem autem ſemper viri boni potius ſpectant, quam verborum honorem, aut munerum magnitudinem. Huc accedit quod nullam rationem inire queam, qua tua merita ſiue oratione, licet eſſem diſertiſſimus, ſiue rebus, licet eſſem ad hoc munus perſoluendum ab omnibus facultatibus inſtructiſſimus, poſſim aſſequi. Id tantum velim tibi ſit perſuaſiſſimum, nullam mihi curam antiquiorem eſſe, quam vt referam gratiam tibi, quamdiu ſuperſtes fuero, grata memoria et obſeruantia perpetua. Vale Vir Illuſtris, et me, quod facis, ama. Traiecti D. XV. Kl. Ianuar. CIↃIↃCCI.

CANDIDO LECTORI

S. P. D.

IOANNES GEORGIVS GRAEVIVS.

In Hesiodi hac noua editione quid praestitum sit, et quibus subsidiis instructus ei adornandae me accinxerim, paucis accipe. Graeca verba non nisi ex antiquis codicibus et Interpretibus, iisque scriptoribus, qui huius poëtae sententias olim laudarunt, emendaui locis non paucis, quorum rationem in lectionibus meis reddidi. Ex Latina quoque versione magnam vim errorum sustuli. De multis in iisdem egi notis, de aeque multis non putaui verba esse perdenda, cum essent tam manifesti, vt in iis notandis paullo humaniores operam me lusisse iudicaturi fuissent. Et vereor iam ne fastidiosis et delicatis lectoribus nimius hic fuisse videar. Vsum duorum manuscriptorum librorum mihi praestitit Vir summi ingenii, plurimaeque et multifariae eruditionis, Isaacus Vossius, recentium eorum quidem et chartaceorum, sed qui tamen summopere mihi profuerunt. Ex bonis enim et antiquis libris eos fuisse descriptos apparet. In vtroque vero solum illud carmen reperiebatur quod rei rusticae et familiaris praecepta complectitur. Theogonia et Ἀσπὶς desiderabantur. Alteri subiectus erat Tzetzae commentarius et interlita fere versibus singulis explicatio verborum singulorum, tanquam quaedam metaphrasis, quam sub glossarum veterum Vossiani codicis nomine nonnumquam laudo. Librum vero hunc primum apello. Alter, qui secundus est, subnectitur aliquot Euripidis Tragoediis. Expositionem Procli, insignis illius Philosophi Platonici, manu exaratam mecum communicauit clarissimus et elegantissimus Vir, Marquardus Gudius, cui et hoc plurimisque nominibus aliis sum deuinctus. Inedita quasdam annotationes Illustris Scaligeri, et perpetuas fere notas eruditissimi Francisci Guieti, ex duobus exemplaribus, quorum marginibus eas adscripserat, excerptas ad me curauit Emericus Biggius, decus illud suae Galliae, qui natus est ornandis literis, illorumque conatibus, qui in arte aliqua egregia illustranda elaborant, promouendis. Has Guieti curas (quas nouissimas ei fuisse, et postremum librorum, quem euoluit,

euoluit, antequam in fatalem morbum incideret, is, cui eas debemus, nobis confirmauit Bigotius) si maturius vidissem, correctior haec editio non vno in loco prodiisset. Sed cum mihi traderentur iam maxima pars Hesiodei operis, mearumque in id lucubrationum erat profligata et descripta typis: certe quae in Ἔργα scripseram et in Aspidem omnia. Hinc non licuit annotare, in quibus postea virum illum egregium mecum in easdem cogitationes et emendationes incidisse deprehendi, ne quis suspicetur eius me compilasse scrinia. Norunt multi apud nos viri docti, dudum meis obseruationibus vltimam fuisse impositam manum, vt nihil post haec iis accesserit, cum Guieti liber ad me perferretur, quamuis postea per horum temporum, quibus vexamur, diritatem interuenerint, quae paene confectam editionem diu retardarunt. Ista praefixeram editioni primae, quae apud Danielem Elzeuirium prodiit anno CIↃ IↃC LXVII, *quam etiam, vt eam tum correxeram, tam in Graecis, quam in Latina versione, secuti sunt Huguetani. In hac secunda editione, quam denuo recensui, et multis in locis emendaui, vsus sum manu exarato libro in Ἔργοις, qui sane mihi profuit nonnunquam, vt et editione Veneta Francisci Trincauelli, quae prodiit anno* M D XXXVII. *cuius marginibus nonnullas adnotationes Graecas adscripserat ex antiquis scholiis erudita manus, cui accepta referes nonnulla in Lectionibus meis non contemnenda. Vale.*

IOHAN-

IOHANNIS GEORGII GRAEVII

LECTIONES HESIODEAE.

CAPVT I.

Primi duo vexati verſus in ἔργοις illuſtrati. ἐννέπετε ὑμνείσασαι. Δεῦτε δή. Antiqua Heſiodi lectio bis vindicata. Plato emendatus. Ἀέξειν. Augere. Κάρφειν. Δίκη. Iupiter Iuſtitiae Praeſes. Callimachus illuſtratus. Heſiodus emendatus. Διάνδιχα θυμὸν ἔχειν. ἔρις ἀγαθὴ eſt φιλία. Moſchopulus correctus. Ἀγορῆς ἐπακτός. Ὦρη. Vetus Heſiodi lectio defenſa. Elegans praeſentium vſus apud Graecos. Interpretes Latini ſaepe notati.

In ἔργοις καὶ ἡμέραις.

v. 1. Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείσασαι

Δεῦτε δὴ ἐννέπετε σφέτερον] Non veteres ſolum Interpretes, Proclus, Moſchopulus, Tzetzes, ſed et Heſychius κλείσασαι exponunt ὑμνῆσαι, δοξάζουσαι. Scholia inedita libri Voſſiani. ἀοιδῇσι κλείσασαι, ᾠδαῖς καὶ τραγῳδαῖς δοξάζουσαι. et ſequenti verſu: δεῦτε, ἔλθετε. Euſtathius quoque ad Ὀδυσσ. ε. Heſiodum Muſas ex Pieria arceſſere ſcribit. Κλείων pro κλειτὸς nemo Veterum dixit. Inde liquet hos verſus ſic recte exponi: *Muſae ex Pieria carminibus gloriam conciliare ſolitae Adeſte, quaeſo, dicite patri veſtro hymnum.* Cum Moſchopulo ad κλείσασαι intelligendum exiſtimamus ἐς ὃν ἐθέλητε. Nam vt ille ait: Ἐκ γὰρ Μουσάων κλέος ἔρχεται. *A Muſis venit gloria.* ἐννέπετε ὑμνείσασαι, eſt ὑμνεῖτε. vt inferius v. 33. Ἀλλά τε πολλὰ Ἁρπάζων ἐφόρεις pro ἥρπαζες, et v. 43. κρύψαντες ἔχουσι βίον, pro ἔκρυψαν. Apud Hom. βῆ δ' ἰὼν pro ἔβη, ὤχετο φεύγων pro ἔφυγε, et ſexcenta talia. Solere vero Poëtas Numina, quorum opem implorant ex locis, quae iis erant ſacrata, vocare; Muſas ex Parnaſſo,

Pieria, Helicone, Pindo; Apollinem ex Delo, Lycia, Xantho, quis tam hospes est in illorum lectione qui ignoret? Et sic hunc locum intellectum olim fuisse locuples testis est Aristides hymno in Iouem: Εἶεν δὴ Μοῦσαι Διὸς παῖδες, ἐπεὶ γὰρ ἔγωγε ὁρῶ πότε ἄν τις ὑμᾶς ἄμεινον καλέσειεν ἢ νῦν. εἴθ' ὑμεῖς γε ἐπ' Ὀλύμπῳ σὺν Ἀπόλλωνι Μουσηγέτῃ τὴν θείαν ᾠδὴν ἄδετε ὑμνοῦσαι τόν τε ὑμέτερον καὶ τῶν ὅλων πατέρα, εἴτε Πιερία φίλον ὑμῖν ἐνδιαίτημα, εἴτε ἐν Ἑλικῶνι τῷ Βοιωτίῳ χορεύετε. *Agite ergo Musae, Iouis filiae, (nec enim vos vnquam alias quam nunc inuocare praestiterit) siue in Olympo cum duce Apolline diuinum canitis canticum, vestrum simul et vniuersorum patrem celebrantes, siue Pierium vos delectat domicilium, siue in Boeotia Helicone choreas ducitis.* In versu secundo δὴ legitur in vtroque MS. Vossiano, vt et meo, nec non in editionibus priscis, Veneta Victoris Trincauelli, Florentina Iuntae, aliisque, et id omnes agnoscunt Interpretes veteres, vt mirer H. Stephanum solius Eustathii auctoritate compulsum reposuisse δι', quod deinceps pleraque editiones occupauit. Habet ista particula obsecrandi vim in hisce formulis, δεῦρο δὴ, φέρε δὴ, ἴθι δὴ, age, fis, quaeso. Hom. ἄξον δὴ ἔγχος Διομήδεος. Socrates in Phaedro apud Platonem: ἄγετε δὴ ὦ Μοῦσαι, quo expressit hoc nostri Poëtae: δεῦτε δὴ ὦ Μοῦσαι. Sed totus locus Platonis addendus est, vt ex illo menda eluatur. Socrates ibi ait: ἄγετε δὴ, ὦ Μοῦσαι, εἴ τε δι' ᾠδῆς εἶδος λίγειαν, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ λιγύων τοῦτον ἔχετ' ἐπωνυμίαν, ξυλλάβετε τῷ μύθῳ, ὃν με ἀναγκάζει ὁ βελτίων ἅτοσι λέγειν. Quid hic τὸ λιγύων, scribendum puto τὸ λιγυρὸν, et vertendum: *Agite igitur, o Musae, dulces siue propter cantus genus, siue propter Musicae genus suaue, hoc nomen consecutae estis, mihi adsitis in hoc sermone quem me hic amicus optimus iubet habere.*

v. 3. Ὅν τε διὰ βροτοὶ] Hos duos versus aliter distinximus, et exposuimus quam vulgo fit, vti apparet ex nostra editione. Vide inferius rationes in notis ad v. 430. Θεογονίας. Ὅν τε διὰ est, vt apud Demosthenem διὰ τὰς θεάς, *Deorum beneficio et munere.* Sic et Iohann. VI, 51. καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα. *Sic ego viuo, beneficio patris.*

v. 5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ βριάοντα καλέπτει] Vterque Codex MS. vtroque loco legit ῥεῖα. quam veram lectionem esse Tzetzes ostendit: Τὸ ῥεῖα συνίζησίς ἐστι τῆς ρει μακρᾶς συλλαβῆς, καὶ τῆς ἄλφα εἰς μίαν μακράν. Nec aliter apud Homerum in omnibus legitur codicibus Iliad. ρ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ Φεύγεσκεν ὑπ' ἐκ Τρώων ὀρυμαγδοῦ.

Quae

Quae loca male Guilielmus Canterus, decus noſtrae Traiecti, ſollicitauit. Heſiodus:

Εἶαρι πολεῖν, θέρεος δὲ νεωμένη ἀσ' ἀπατήσει.

Vbi rurſus male mutat in ἔαρι. Hom. Il. π.

Αἶκε ζωὸν πέμψῃς Σαρπηδόνα ὄνδε δομόν δε.

Idem Iliad. υ.

Ἶσον τείνειεν πολέμῳ τέλος, οὔ με μάλα ἑεῖα.

v. 6. Ἄδηλον ἀέξει] *Obſcurum auget.* hoc eſt, euehit, ornat, Callim. hymno in Iouem v. 95: Οὐκ ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσατα ἄνδρας ἀέξειν. *Sine virtute diuitiae non poſſunt homines ornare.* Homero eſt τιμῇ ὀφέλλειν. In qua notione quum et Latinis augere ponatur, retinui hoc verbum in verſione. Sueton. Claud. *In ſemet augendo parcus atque ciuilis nomine Imperatoris abſtinuit, nimios honores recuſauit.* C. Nepos Phocione: *Namque auctus ornatuſque a Demoſthene eum quem tenebat gradum adſcenderat.*

v. 7. Ἀγήνορα κάρφει] Verſiones vulgatae: *ſuperbum contrahit.* Alii: *deſiccat.* Inepte. Recte Proclus oſtenderat, κάρφειν hic eſſe εὐτελῆ ποιεῖν καὶ ταπεινόν. Vertimus cum Horatio, *attenuat*, qui hunc locum expreſſit, vt pridem Muretus obſeruauit:

Valet ima ſummis
Mutare, et inſignem attenuat Deus. inferius v. 575:

Ὥρῃ ἐν ἀμητοῦ ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφῃ.

Tempore meſſis quando ſol corpus attenuat, hoc eſt, corporis vires exhaurit, atterit.

v. 9. Δίκῃ δ' ἰθύνε θέμιςας] *Iuſte rege iudicia.* Sic bene priſci omnes Interpretes hunc locum declarant, qui haec retulerunt ad Iouem. Δίκῃ eſt ἐν δίκῃ, ſiue σὺν δίκῃ, vt Moſchopulus. δίκῃ ἰθύνειν θέμιςας eſt praeeſſe iudiciis, et ea ſic gubernare vt leges exerceantur, et iuſtae ferantur ſententiae. ἰθύνειν eſt regere, gubernare. Heſych. ἰθύνει, ἀποφθοῖ, ἐξισοῖ, διοικοῖ, εὐθύνει, κυβερνᾷ. Iupiter enim Iuſtitiae Praeſes et vindex habebatur. Plutarchus: πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον· Ὁ μὲν Ζεὺς οὐκ ἔχει τὴν Δίκην πάρεδρον, ἀλλ' αὐτὸς Δίκη καὶ Θέμις ἐςὶ, καὶ νόμων ὁ πρεσβύτατος καὶ τελειότατος. *Ioui Iuſtitia non adſidet; ſed ipſe eſt Iuſtitia. et Themis, et lex antiquiſſima et perfectiſſima.* Callimachus hymno in Iouem: v. 81.

Δῶκας δὲ πτολίεθρα φυλασσέμεν. ἵζεο δ' αὐτὸς
Ἀγρῆς ἐν πτολίεσσιν ἐπόψιος οἵτε δίκῃσι
Λαὸν ὑπὸ σκολιῆς, οἵ τ' ἔμπαλιν ἰθύνεσιν.

Conſtituiſti qui vrbes cuſtodiant: tuque ipſe praeſides in arcibus, Inſpector tam eorum qui legibus populum ſub iniquis, quam eorum

rum qui aliter gubernant. Sic hic locus vertendus. Ioui enim arces ſacrae ſunt, teſte Ariſtide hymno in Iouem, qui et ibi docet Iouem eſſe praeſidem Iuſtitiae. Vide et Euripidis Troad. In Theogonia eodem ſenſu dixit διακρίνειν θέμιςας δίκαις verſ. 85, de rege:

Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιςας
Ἰθείῃσι δίκῃσιν.

Omnes ipſum reſpiciunt reddentem ius rectis iudiciis V. 886. Ingenioſe quidem vir ſummus pro Πέρσῃ legit Πέρσῃ. Sed quomodo ἰδὼν αἴων τε commode poſſit tribui Perſae non video: quin tota oratio videtur huic emendationi et ſententiae τῷ πάνυ aduerſari. Haec enim Poëtae mens eſt, audi intuens et auſcultans, vti ius valeat regente te, vtique ego Perſae vera praecipiam. Aliquid petit in publicum, aliquid ſibi. Sic olim ſentiebam de hoc loco, ſed accuratius cum nunc illum expenderem, vidi eundum eſſe in ſententiam magni viri Danielis Heinſii, qui contra veteres Interpretes vidit non haec referenda eſſe ad Iouem, perperamque vulgo hos verſus legi et diſtingui. Sententiam autem eſſe, Vide et attende, Perſa, et ſine ambitione iudica: ego vero, o Perſa, tibi vera praecipiam. Itaque ſic cum Heinſio interpungo. κλῦθι ἰδὼν αἴων τε· δίκη δ' ἴθυνε θέμιςας Τύνη, ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην. In meo ſane MS. legitur Πέρσῃ, non Πέρσῃ. Ceterum non Pauſanias tantum, quod Scaliger obſeruauit, ſed etiam Ariſtarchus hos priores decem verſus obelis ſuis iugulavit, et Praxiphanes diſcipulus Theophraſti, notante Tzetze, in peruetuſto libro illos ſe non reperiſſe teſtatus eſt. Praxiphanes autem iſte videtur eſſe ille, qui a Diogene Laërtio in vita Platonis, narratur Platonis et Iſocratis ſermonem de Poëtis prodidiſſe memoriae. Huius Praxiphanis etiam alibi meminit Diogenes. Cuius aetatis fuerit non obſeruarunt docti Interpretes, quod ex hoc Tzetzis annotatione diſcimus.

v. 11. Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Vterque MS. Voſſianus et editio Baſileenſis Iſingrini: ἐπαινήσειε. Quod quis non probet prae duro illo diplaſiaſmo?

v. 13. Διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχοντες] Mirum quid Interpretibus Latinis in mentem venerit, qui haec ita vertunt: *in diuerſa autem animum diſtrahunt.* quo nihil a Poëtae ſenſu et Graecis verbis poteſt fingi alienius. διάνδιχα θυμὸν ἔχειν Homero eſt δίχα θυμὸν ἔχειν, diſſentire, diſcrepare. Il. υ, v. 31:

Βὰν δ' ἴμεναι πόλεμόνδε θεοὶ δίχα θυμὸν ἔχοντες.
Ibant in praelium Dii diſcrepantem animum habentes.

hoc eſt, a ſe inuicem diſſentientes, aliis ſtantibus pro Troia, aliis

aliis in Troiam. Vbi vulgo verſiones inepte: *diuiſum animum habentes*, pro quo alii dicunt ἄνδιχα θυμὸν ἔχειν. Quid vero miri Poëtam ἔριδιν tribuere animum, quum inter Deas referantur et hic et in Theogonia?

v. 15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης

Ἀθανάτων βαλλῆσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν] Haec cum Tzetze non ſic accipienda ſunt, quaſi Deus ſit malorum auctor. Sed haec eſt Heſiodi mens, omnia quae geruntur Dei numine geri: illum hominibus aut propter vitia, quibus ſunt obnoxii, aliaſque cauſas nobis ſaepe parum exploratas, corrumpere conſilia, ſanam eripere mentem, et contendendi ac ligitandi libidinem immittere. Penelope apud Homer. Ὀδυσσ. ψ.

Μαῖα φίλη, μαργήν σε θεοὶ θέσαν, οἵ τε δύνανται
Ἄφρονα ποιῆσαι, καὶ ἐπίφρονά περ μεγάλ' ὄντα,
Καί τε χαλιφρονέοντα σαοφροσύνης ἐπέβησαν.

Nutrix dilecta, inſanam te Dii fecerunt, qui poſſunt inſipientem reddere, qui vel prudentiſſimus fuerit, et delirum prudentiae compotem reddiderunt. Nam vt bene alius Poëta:

Ὅταν γὰρ ὀργὴ δαιμόνων βλάπτει τινὰ,
Τὠτῳ τὸ πρῶτον ἐξαφαιρεῖται φρενῶν,
Τὸν νοῦν τὸν ἐσθλὸν εἰς δὲ τὴν χείρω τρέπει
Γνώμην, ἵν' εἰδῇ μηδὲν ὧν ἁμαρτάνει.

Quando ira deorum aliquem laedit, huic primo eripit prudentiam, et ſanam mentem, et in deterius mutat conſilia, vt non videat quae peccat. P. Syrus Mimus: *Fortuna quem vult perdere ſtultum facit.*

v. 17. Νὺξ ἐρεβεννὴ] Nox habetur mater omnium rerum triſtium et malarum, ſicut in ſacris litteris tenebrae. *Opera tenebrarum* apud Apoſtolum, *proiici in exteriores tenebras*, apud Matthaeum. Sic contra Deus dicitur apud Prophetam *indutus luce*, *habitare in luce inacceſſa*, et felicitas ſempiterna ſaepe *lux* appellatur.

v. 19. Γαίης ἐν ῥίζῃσιν] Haec verba non referenda eſſe ad Iouem, cum antiquis Heſiodi Interpretibus, praeclare monuit Daniel Heinſius ὁ πάνυ, cui Heſiodus et omne litterarum genus plurimum debet. Nihil certius haec ad Ἔριν pertinere bonam, quam Philoſophi Φιλίαν dicunt, quae dicitur in terra habitare inter homines. Inde Empedocles Agrigentinus Phyſicus antiquiſſimus, qui principia omnium rerum praeter quatuor elementa conſtituit Νεῖκος et Φιλίαν.

Τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε
Ζεὺς ἀργής, Ἥρη τε Φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεύς,
Νῆστις θ' ἣ δακρυόις τέγγει κρένωμα βρότειον.
Νεῖκος τ' ἀλόμενον δίχα τῶν ἀτάλαντον ἁπάντη.
Καὶ φιλίη μετὰ τοῖσιν, ἴσον μῆκός τε πλάτος τε.

Quatuor

Quatuor omnium rerum principia primus audi, Iupiter candidus, Iuno alma, et Pluto, Ac Neſtis quae lacrymis rigat humanas ſcatebras, Et contentio pernicioſa quae abſque iis par eſt vbique, Et amicitia cum his quae aeque longa ac lata eſt. De quibus Sextus Empiricus aduerſus Mathematicos: Ἐξ παραδίδωσι τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς· τέσσαρας μὲν τὰς ὑλικάς, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ. δύο δὲ τὰς δραστηρίας Φιλίαν καὶ νεῖκος. *Sex tradit rerum principia. Quatuor quidem materialia, terram, aquam, aërem, ignem. Duo autem operatoria, amicitiam et diſcordiam.* Vide et Diogen. Laërt. in vita Empedoclis. Latini Interpretes Heſiodi πολλὸν ἀμείνω cum ἀνδράσι coniungunt, quaſi Heſiodus dixerit contentionem bonam longe meliorem eſſe hominibus: quos redarguit copula et συνέπεια, quae ita conſtituenda: Θῆκε δὲ μὶν πολλὸν ἀμείνω, ſcilicet ἔριν Κρονίδης ἐν γαίης ῥίζῃσιν καὶ ἀνδράσι. Poſuit illam longe meliorem in terrae radicibus, hoc eſt, in terra et inter homines. Ἐν ἀπὸ κοινοῦ repetendum.

v. 20. Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων Πλήσιον, ὃς σπεύδει ἀρόμενα ἠδὲ φυτεύειν] Hic rurſus Interpretes male geſſerunt ſuas partes, qui ſecundum verſum ſic tranſtulerunt, vt ſi ὃς hic eſſet relatiuum, quum tamen hic ponatur pro ἕτος, quod diſcere poterant ex Moſchopulo et Proclo. Gloſſae MS. Voſſianae: ὃς, ἕτος, πτωχός. Iners, inquit, videns alium labore diuitias inueniſſe, et ipſe eadem ratione opes quaerere ſtudet. Eodem ſenſu inferius:

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα.

Quod ſi laborares mox te aemulabitur otioſus diteſcentem.

Tzetzes videtur legiſſe ὡς. Porro in MS. legitur ἀρόμενα. quam lectionem tuetur Tzetzes, qui propter liquidem μ τὸ ρο produci contendit. Proclus vero hoc a Graecorum Poëtarum conſuetudine alienum eſſe in talibus infinitiuis affirmat, ideoque τὸ μ geminandum.

v. 23. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] MS. I. Voſſ. εἰς ἄφενος σπεύδοντα. Sic etiam Moſchopulus: Ἄφενος ὁ ἀπὸ τῶν ὡρῶν τὰ ἐνιαυτὰ ἀθροιζόμενος πλοῦτος. τὸ αὐτὸ καὶ βίος, ἀφ' οὗ βιοῖ τις δηλονότι. λέγεται δὲ ὁ ἄφενος ἀρσενικῶς, καὶ τὸ ἄφενος ἀδετέρως. Sic legendus hic locus. Vulgo male et ſine ſenſu ἀπὸ τῶν ὅρων τὰ ἐνιαυτοῦ. Eadem ratione peccarunt in ὡραῖος apud eumdem Moſchopulum v. 32. vbi vide Proclum.

v. 29. Ἀγορῆς ἐπακτὸν ἐόντα] Graeci Scholiaſtae omnes recte ἀγορῆς explicant ῥημάτων καὶ φημῶν ἡγεν φιλονεικιῶν κινεμένων ἐν ἀγορᾷ. Latinos vero quis ferat, qui *fori auſcul-*

tatorem

eatorem transtulerunt? Quis Latine sciens intelligat quid sibi velit *fori auscultator*? Verte: *concionum auditor*. Ἀγορῆς ἐπακτοὶ sunt homines subrostranei, ἀγοραῖοι, Aristophani ἀγορᾶς περιτρίμματα, circumforanei, concionales, *qui*, vt Liuius ait, *concionibus haerent adfixi et in foro viuunt*: siue vt Cic. I. de Orat. c. vlt. *qui in subselliis habitant*, quamuis ibi loquatur de causidicis. Latinis proprie tales homines canalicolae. Gell. IV, 20: *Qui iurabat cauillator quidam et canalicola, et nimis ridicularius fuit*. Vid. Festum: Dicuntur et homines ordinarii. Festus: *Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram, et improbum, qui assidue in litibus moraretur, ob eamque causam in ordine staret adeuntium praetorem. At Aelius Stilo qui minime ordine viueret.* Ἀγορῆς ἐπακτὸν εἶναι Plauto est *foro operam dare*. Terent. *lites sequi*. Posses tamen etiam exponere ἀγορῆς ἐπακτὸς, *fori auditor*, vt apud auctorem dialogi de causis corruptae eloquentiae, quem ego quidem Quintiliani esse nullus dubito. Rationes alias dabo. Is cap. 34. adolescentes, qui in subselliis quotidie nobiles causarum patronos audiebant orantes, vocat *fori auditores*: *Atque hercule, sub eiusmodi praeceptionibus iuuenis ille de quo loquimur, oratorum discipulus, fori auditor, sectator iudiciorum, eruditus et assuefactus alienis experimentis, etc.* Sed hic in bonam partem accipitur.

v. 30. Ὥρη γὰρ τ' ὀλίγη πέλεται] Non est vt recedamus a lectione librorum et Interpretum veterum expositione, qui aiunt ὥρην ψιλᾶσθαι, et interpretantur Φροντίδα, sicut et MS. I. Vossianus cum Glossis: ὥρη νεικέων τ' ἀγορέων τε, ἡ Φροντὶς δικαστηρίων, δημηγοριῶν. Verba vero haec ὥρη ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε sunt ὀλιγωρεῖ νείκη καὶ ἀγοράς. vel ὀλιγωρεῖν χρὴ νείκη τ' ἀγοράς τε, non curare debet forenses curas. Inferius v. 208. Τῇ δ' εἶς, ἥ σ' ἂν ἐγὼ περ ἄγω. *Hac is, qua te duco.* hoc est, ire debes. Hom. Iliad. χ, v. 62. Αὖθι μένω μετὰ τοῖσι δεδεγμένος εἰσόκεν ἔλθῃς; Ἦε θέω μετά σ' αὖτις; *Illic maneo cum his expectans donec venias; An te sequor rursus?* Μένω, θέω, est μένειν, θέειν δεῖ. Luc. VIII, 19. Σὺ εἶ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν. *Tune es qui venturus est, an alium expectamus?* vide et Matth. XXVI, 8. Πέλεται pro πέλεσθαι δεῖ. Sic saepe praesens accipitur. Eurip. Hec. 163.

Ποίαν ἢ ταύταν, ἢ κείναν ϛείχω;
Quamnam, hanc ne an illam eo? pro ϛείχειν δεῖ.

Quomodo non infrequenter occurrit apud Scriptores sacros. Matth. III: Πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. *Omnis arbor non ferens fructum*

fructum bonum exscinditur et in ignem coniicitur. Hoc est, exscindi et in ignem coniici debet.

CAPVT II.

Hesiodi obscurus locus expositus contra Graecos et Latinos Interpretes. Ὡραῖος βίος· ὡραῖοι καρποί. ὡραῖον ὕδωρ. ὥρα ἔτης. Lectio antiqua Poetae bis asserta. Ἐργάζεσθαι· ἔργον. Dimidium plus toto. πηδάλιον. SCtum in Pandecte illustratum, repudiata Commentatorum sententia. Gubernacula in nauibus Veterum duo. Hesiodus emaculatus. Γυιοκόροι μελεδῶνες. Interpretum varii lapsus.

v. 31. Ὅτινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται

Ὡραῖος] Βίος ὡραῖος Latini interpretantur, *victus tempestiuus.* Graeci vero magistri, *ex singulis anni partibus collectus.* Quod quidem ferri posset. Nam ὡραῖοι καρποὶ sunt omnes fructus e terra prouenientes qui in mensis secundis apponuntur pro anni et temporis ratione, vt verni flores, aestiua mala, pira, pepones, autumnales vuae, et quae hyeme possunt haberi. Antigonus Carystius in vita Menedemi. Τράγημα μὲν θέρμος, ἢ κύαμος συνεχῶς· ποτὲ δὲ καὶ τῶν ὡραίων εἰσεφέρετό τι, τὲ μὲν θέρες ἄπιος ἢ ῥοία. τοῦ δ' ἔαρος ὤχροι, κατὰ δὲ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἰσχάδες. *Pro bellariis dabatur lupinum et saepius faba: Nonnumquam ex fructibus, quos illa pars anni ediderat, quidpiam apponebatur, aestate malum Punicum, vere eruilia, hyeme caricae.* Male Interpres Dipnosophistae reddit: *ex fructibus horariis.* vid. Galen. de aliment. facult. II, 2. qui docet proprie Graecis ὡραίας καρπὰς dici de talibus τραγήμασι, non de frumento, de quo hic tamen agi omnes vident. Sic et apud Aelian. Var. Hist. I, 31. ὡραῖα τραγήματα. Persuasissimum itaque habeo ὠρεῖον βίον esse fructus aestiuos, qui ἐν ὥρᾳ, ἤγουν ἐν ὥρᾳ ἔτης, aestate, diebus canicularibus tempore messis colliguntur. ὥρα enim et ὥρα ἔτης κατ' ἐξοχὴν significat aestatem, et quidem adultam, dies caniculares, vt Galenus in variis locis tradit. Hinc ὡραῖος est aestiuus. ὡραῖον ὕδωρ apud Hippocratem Galenus ostendit esse pluuiam aquam, quae media aestate cadit, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὃν ὀνομάζουσιν ὥραν ἔτης. *tempore illo quod vocant* ὥραν ἔτης, hoc est, dies caniculares. Plinius sane ὡραῖον μέλι vertit mel aestiuum, vt pulcre notauit

vir

vir Magnus ad Athenaeum III. Animaduerſ. cap. 6. Nec aliter capiendum inferius v. 305:

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.
Vt victu aeſtate collecto impleantur horrea.

In ſequente verſu neſcio cur contra manu exaratorum librorum et priſcarum editionum fidem recentiores ſcribant Τῷ κε κορεσσάμενος. ſed video hoc ab H. Stephano profectum qui κε putat ſeiungendum et pro ἄν poni. Sed rectius MSS. et omnes ſcholiorum Auctores ſcribunt κεκορεσσάμενος· cuius libertatis poëticae exempla quis deſideret niſi puer? Nemo enim ignorat apud Homerum κεκύθωσι pro κύθωσι, λελάβωσι pro λάβωσι. Leuia haec ſunt, fateor, nec monerem, niſi Stephani auctoritas multos in errorem induxiſſet.

v. 39. Δίκην δικάσσαι] MS. vterque et editio Vlpii apud Iſingrinum, δικᾶσαι. Stephan. δικάσαι. Sed rectius vulgatae, metro poſcente. Phocylides etiam in editione Stephani:

Ἦν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσσει

Scaliger in libro ſuo notauit, ἐθέλεσι hic poſitum eſſe pro ἤθελον. vere.

v. 40. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] Quam variae ſint huius loci expoſitiones nemo ignorat. Mihi maxime probatur Platonis et Ariſtotelis. vterque, ille III. Lib. de legib. hic IV. Polit. praeſtare cenſet dimidium, ſi illo moderate vtaris, toto, hoc eſt, magnis diuitiis, ſi luxu diffluas, aut turpiter prodigas. Eiuſdem fere ſententiae eſt illud Catonis in diſtichis: *Quod nimium eſt fugito, paruo gaudere memento.* Sed tamen hic proprie docet fratrem Poeta, omiſſis litibus, praeſtare quietam poſſeſſionem dimidii, quam totius litibus quaerendam, praeſertim ſi parce viuas. Nam vt vere Lucretius Lib. V. *Quod ſi quis vera vitam ratione gubernet, Diuitiae grandes homini ſunt viuere parce.* Sequens verſus id docet, in quo parcimoniam, quae tam magnum eſt vectigal, tantopere laudat. Propter eamdem cauſam Pythagoras quoque deterrebat ab vſu carnium homines, ὡς εὐπορίσας αὐτοῖς εἶναι τὰς τροφὰς, ἄπυρα προσφερομένοις, καὶ λιτὸν ὕδωρ πίνασιν. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ σώματος ὑγίειαν, καὶ ψυχῆς ὀξύτητα περιγίνεσθαι, *vt homines victui tenui aſſuefierent, vt cum cibis minime coctis viuerentur, et aquam ſolam biberent, facilem haberent viuendi rationem. Hinc etiam tam corporis ſanitatem, quam acumen animi illis acceſſurum*, teſte Diog. Laertio in Pythag.

v. 43. Ῥηϊδίως γάρ κεν ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο] Verte: *Facile enim vno die tantum quaeſiuiſſes.* Vulgo: *tantum operatus eſſes.* Sed ἐργάζεσθαι hic eſt labore parare, acquirere. Subintelligendum autem ex praecedente verſu βίον. Quod

loquendi genus postea imitatus est Andocides: ἐργάσασθαι τὸν βίον ἐκ τῆς δικαίας καὶ ταῖν χεροῖν. *victum quaerere iuste suis manibus.* Ἐργάζεσθαι βίον est victum parare, quaerere vnde vtamur, *vitam quaerere*, vt Ennius loquitur. *Nauisque mari quaerentibus vitam.* Vita Latinis, aeque vt Graecis βίος, est victus, alimenta, quae ad vitam tuendam pertinent. Et sic hoc loco capiendum, non pro incertis vitae casibus, ex sequentibus liquido apparet. Ἐργάζεσθαι eamdem vim quoque apud Platonem tenet: Καὶ τὰ ἐπιτήδεια ταύτην ἐργασομένην καὶ τὴν οἰκίαν θρέψασαν. *Et alimenta ipsam quaesturam, et familiam sustentaturam.* Herod. I, 34. ἐργασάμενοι δὲ χρήματα μεγάλα, θελήσας ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. *Cum magnam pecuniam acquisiuisset, voluisse redire Corinthum.* Ion. VI, 27. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, hoc est, *nolite conquirere victum qui perit.* Obscure vulgatus. *Operamini non cibus, qui perit.* Nec melius Beza, *Operamini non cibo qui perit.* Hinc et ἐργάζεσθαι simpliciter est quaestum facere, acquirere, vt apud Demosthenem in orat. contra Apaturium: ναυτικῶς ἐργάζεσθαι est quaestum facere pecunia in foenore nautico collocata. Sic optime illum locum emendauit maximus virorum Salmasius, cui nihil viget par et secundum. Inde ἔργον est lucrum, quaestus. Sophocles:

Ἀλλ' ἀδὲν ἔργον ταῦτα θρηνεῖσθαι μάτην.

Sed nullum lucrum est ista deplorare. Vbi Scholiastes: ἀδὲν ἔργον, ἀδὲν ὄφελος. Quia vero nullus quaestus est vberior, quam qui ex vsuris et foenore capitur, ἔργον, et ἐργασία κατ' ἐξοχὴν dicitur de foenore: ἐργάζεσθαι χρήματα et exercere pecuniam, foenori locare, vt recte a viris doctis ostensum est iam pridem. Matth. XXVI, 16. εἰργάζετο ἐν αὐτοῖς, scilicet, πέντε ταλάντοις. *quaestum fecit illis* scilicet quinque talentis. Est Hebraicum loquendi genus ἐργάζεσθαι ἔν τινι, pro quo Graeci ἐργάζεσθαι τινι. Vide Bezam.

v. 45. Αἴψά νε πηδάλιον] Miror omnes versiones Latinas quas mihi videre licuit, πηδάλιον hic interpretari temonem, stiuam, quum mihi sit exploratissimum intelligi clauum nauis, seu gubernaculum. Glossae MS. Vossii: πηδάλιον αὐχένιον. sed, ersi aliae deessent rationes, non sinit nos dubitare de hac interpretatione v. 627:

Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνῆ κρεμάσασθαι
Clauum artificiose factum super fumum suspendito.

Ibi praecepta expedit quid hyeme, confecta nauigatione, sit faciendum: solebant autem tum clauos in fumo suspendere, quo credebantur indurari ac a putredine seruari, aeque vt nunc caro salita fumo induratur. Virg. I. Georg.

Et suspensa focis exploret robora fumus. Aristo-

Ariſtophanes in Ὄρνισι:

Πρῶτα μὲν ὥρας Φαίνομεν ἡμεῖς ἦρος, χειμῶνος, ὀπώρας,
Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος κρώζασ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρεῖ,
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν.
Primum quidem tempora oſtendimus nos veris, hyemis, autumni,
Seminare quidem quando grus crocitans in Libyam decedit,
Et tunc iubet nautam ſuſpendentem clauum dormire.

hoc eſt, quum tempus eſt naues ſubducendi, clauum ſuſpendendi, et nautae poſſunt ſecure in vtramque aurem dormire. Male et ibi Interpretes πηδάλιον temonem vertunt. Ariſtophanem haec loca Heſiodi, de quibus agimus cum maxime, reſpicere facile intelligunt omnes, et clare Scholiaſtes oſtendit: Καὶ τοῦτο παρὰ τὸ Ἡσιόδειον, αὐτίκα πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο. καὶ πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Duas vitam tuendi rationes Veteres praecipue coluiſſe in hoc opere docet Heſiodus, nauigationem nimirum et agriculturam. Aut mare exercebant negotiando, aut terram conſerendo et colendo. Vtroque hoc victum parandi modo aerumnoſo et laborioſo eſſemus leuati, inquit Poeta, neque in mari iactari cum tanto periculo, neque opere ruſtico nos defatigari neceſſe eſſet, ſi Deus non occultaſſet facilem illam victum et amictum curandi viam. Suſpenderes clauum fumo, quod ſolebant hyeme facere, quum clauſa eſſent maria, et naues ſubductae, et nauigandi ſtudium deponeres, numquam mare tentares et infidis procellis tuum caput quaeſtus cauſa committeres. Nec aliter Proclus. Vidit quoque D. Heinſius ſenſum huius loci in Introductione, ſed nec ipſe in tot ſuis editionibus foedum hoc mendum expunxit, nec ab aliis editoribus fuit auditus. Ab hoc more prouerbium natum ὑπὲρ καπνοῦ πηδάλιον, de iis qui artem deſinunt, nec amplius exercent, ſed otio ſe dedunt. Euſtath. ad Iliad. I. p. 650. edit. Baſil. δῆλον δ' ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ παροιμία τὸ ὑπὲρ καπνοῦ τὸ πηδάλιον ἐπὶ τῶν ἀργούντων, καὶ καταμελούντων τὰς τέχνας, ἐποῖόν τι καὶ τὸ ἐπὶ πασσάλῳ τόξον ἢ κιθάραν ἀγκρεμάσαι. *Vnde liquet paroemia ducta a fumo, ſuper fumum gubernaculum, de otioſis, et artes deſinentibus, quale eſt in clauo ſuſpendere arcum aut citharam.* Haec de πηδαλίῳ diſputatio in mentem mihi reuocat SCtum Claudianis temporibus factum, cuius fragmentum nobis ſeruatur lib. XLVII Π. Tit. IX, l. 3. §. 8: *Vt ſi quis ex naufragio clauum vel vnum ex his abſtulerit, omnium rerum nomine teneatur.* Hic Interpretibus aqua haeret dubitantibus quid per clauos Imperator intelligat, quum non niſi vnum in naui clauum eſſe exiſtiment. Sunt viri eruditiſſimi

qui docent clauum modo pro ἄκρῳ τῷ πηδαλίῳ, modo pro toto poni gubernaculo, et clauos hic esse gubernacula, clavo annexa. Quod sane ego quid sit non capio. Gubernaculum enim habet vnum clauum, numquam duos. Gubernaculi partes sunt οἴαξ, φθεὶρ, πτερύγιον, αὐχήν. Οἴαξ est clauus, quo, vt Isidorus inquit, regitur gubernaculum. Naues vero Veterum paullo maiores duo habebant gubernacula, duos clauos. Hinc Graecis dicuntur ἀμφίπρυμνοι tales naues. Petron. *Nunc per puppim per ipsa gubernacula dilabendum est, a quorum regione funis descendit, qui scaphae custodiam tenet.* Idem: *Pergit interim tempestas mandata fatorum exequi, omnesque reliquias nauis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus.* Apud Heliodorum V. Aethiopic. Theagenes et Chariclea ad Ithacae promontorium appellunt, τῶν πηδαλίων θάτερον ἀποβαλόντες, *altero clauo amisso.* Lucas Act. XXVII. in Pauli naue dixit in numero multitudinis τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, *vincula clauorum.* Sed omnium clarissime genuinus Hippolytus de Anti-Christo, quem ante non multos annos edidit Marquardus Gudius, vir doctissimus et mihi coniunctissimus, cui breui plurimum res litteraria debebit, in elegantissima comparatione Ecclesiae cum naui: Θάλασσά ἐστιν ὁ κόσμος, ἐν ᾧ ἡ ἐκκλησία, ὡς νεὼς ἐν πελάγει χειμάζεται μὲν ἀλλ' ἐκ ἀπόλυται. ἔχει γὰρ μεθ' ἑαυτῆς τὸν ἔμπειρον κυβερνήτην Χριστόν. Φέρει δὲ ἐν μέσῳ καὶ τὸ τρόπαιον τὸ κατὰ τοῦ θανάτου, ὡς τὸν σαυρὸν τοῦ Κυρίου μεθ' ἑαυτῆς βαστάζουσα. Ἔστι γὰρ αὐτῆς μὲν πρώρα ἡ ἀνατολή, πρύμνα δὲ ἡ δύσις· τὸ δὲ κύκλον, μεσημβρία. οἴακες δὲ δύο αἱ δύο διαθῆκαι. Sic enim recte MS. Eboracensis. Possunt hi claui videri in columna Traiani et Argo naui, in signis coelestibus apud Aratum. Vide Lipsium ad II. Taciti annalem c. 6. Samuel. Bochartum, virum summae eruditionis, qui in omni doctrinae genere primas tenet, in Hierozoico, et Cl. Schefferum de militia nauali. Sed haec in transcursu.

v. 48. Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης] MS. II. ἀγκυλόμητις, quomodo legendum censet Moschopulus: sicut ποικιλόμητις, δολόμητις, quae tamen in secundo casu inflectuntur ac si primi λῆξις esset ητης. Sic noster in Theog. αἰολόμητις Προμηθεὺς. Apud Hom. πολύμητις, εὔμητις. Proclus tamen secutus auctoritatem Plutarchi, qui et ipse olim in Hesiodum Commentarios edidit, quos Gellius laudat Noct. Att. XX, 8. et Proclus frequenter, tuetur ἀγκυλομήτης. Eustathius vero ad Ὀδυσσ. γ, ait vtramque terminationem apud Veteres inveniri. Illam in ητης esse a μήδω, hanc vero a μῆτις, ἡ βελή.

v. 51.

v. 51. *Διὸς παρὰ μητιόεντος*] Imperite μητιόεις et μητιέτης vertunt *conſultus*, quum potius ſit conſilii plenus, conſiliorum auctor, μέγα βελεύων vt recte circumſcribit Theocritus notante Euſtath. ad Iliad. α. Nec hoc praetermiſerunt viri eruditi, ſed ſurdis narrarunt fabulam. In praecedente verſu πάϊς Ἰαπετοῖο verte: *filius Iapeti*. Gloſſ. Vetus: Παῖς ὁ υἱὸς, *Filius*. Non ignoro Latinis quoque Poetis puer pro filio dici, vt *Veneris puer* apud Ouidium Cupido, *Latonae puer* Horatio Apollo, ſed in verſionibus, quae in tironum et Graecae linguae non ſatis peritorum gratiam adornantur, haec non habent locum. ἐὺς autem reddidi *egregius*. Moſchopulus exponit καλὸς. Et Heſych. ἐὺς, ἀγαθὸς, καλὸς, μέγας, εὐτυχὴς. Gloſſae MS. Voſſ. ἐὺς, μέγας. Sane apud Hom. coniungitur ἐύς τε μέγας τε. Sic in Ἀσπιδι v. 25. ἐὺς πάϊς Ἀλκαίοιο. *egregius filius Alcaei*. vbi Interpretes: *praeſtans puer*.

v. 55. Pro χαίρεις prior liber Voſſianus χαίροις.

v. 62. Ἀθανάταις τε θεαῖς εἰς ὦπα ἔϊσκεν] MS. I. editio Iſingrini, Tzetzes: ἀθανάτης θεῆς. Idem codex, vt et Palatinus, ſequenti verſu legunt παρθενικῆς pro παρθενικαῖς, quam lectionem Proclus quoque agnoſcit. Nec aliter ſcripſit Heſiodus. Gloſſae MS. Palatini libri exponunt optime παρθένα. Voſſianae addunt ſubintelligendum ποιεῖν. Pertinet παρθενικῆς εἶδος ad Pandoram non ad Deas, vt vulgo capiunt. Iupiter, inquit, iuſſit Vulcanum quam celerrime ex luto formare maſſam, illamque voce humana inſtruere et viribus, et tanta pulcritudine virginali vt ad formam Dearum accedat. Equidem ex vulgata lectione nullum ſenſum idoneum poſſe confici facile vident qui animum aduertunt.

v. 66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Veteres quidem magiſtri in explicando γυιοκόρους mire ambigunt, ſed mihi recte vidiſſe videntur illi, qui exponunt τὰς μέλη κοσμήσας, ſicuti praeter Moſchopulum et Proclum Voſſianae Gloſſae, et Phauorinus. Κορεῖν eſt κοσμεῖν, καλλωπίζειν. Heſych. κορεῖν, κοσμεῖν, καθαίρειν. Vnde et νεωκόρος, qui templum ornat et tuetur, aedituus. In actibus Apoſtolorum Epheſus dicitur νεωκόρος Ἀρτέμιδος, aedituus Dianae. Sicut et in nummis Graecorum frequenter vrbes et populi νεωκόροι Καισάρων appellantur, quia templa in honorem illorum excitarant, quibus ornandis et colendis operam ſuam deuouerant, vt quaſi eſſent Caeſarum aeditui, vt monuit vir illuſtris Caſpar Geuartius, ſicut Epheſii Dianae ſunt, νεωκόροι, propter illuſtriſſimum et maximi operis templum, quod in eius Deae honorem in ſua habebant vrbe. Γυιοκόροι μελεδῶνες ſunt curae, quae totae in ornando corpore ſunt occupatae. Mulieres vero quo ſtudio

magis tenentur quam comendi et excolendi corporis; quibus, vt Plautus ait, *nulla satis ornandi satietas est?*

CAPVT III.

In Hesiodo tres mendae deletae. Idem expositus. Ἀμφιγυήεις. Φωνή. Iouis dona quomodo reiicienda esse Hesiodus doceat. Θαλίαις τέρπεσθαι. Hesiodo versus fugitiuus, qui in nullis editionibus conspicitur, restitutus. Antiquissimorum hominum viuendi ratio. Pecus non alebant. Varro emendatus. Μῆλα, Poma omnes arbutei fructus. Μῆλα pro opibus. Ἐπὶ βοσὶ κτείνεσθαι. Homerus explicatus. Hesiodus bis emendatus. Interpretes saepius reprehensi. Ἤερα ἐσσάμενοι.

v. 69. Ὣς ἔφατ', οἱ δ' ἐπίθοντο] Vitia haec sunt ne in pueris ferenda, et tamen omnes occupant editiones. Scribendum, ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἐπίθοντο. Nec aliter MSS. Sequente versu Ἀμφιγυήεις est περὶ γυῖα βεβλαμμένος. γυῖα κατ' ἐξοχὴν dicuntur manus et pedes. Homer.

Γυιώσω μὲν σφῶϊν ὑφ' ἅρμασιν ὠκέας ἵππους.
Frangam quidem pedes celerium equorum ante currus.

Γυιώσω enim, vt bene Porphyr. ad Homerum obseruat, est σκελαγωγεῖς ποιήσω. Latinis vtroque pede claudus, pedibus captus. Quod quum a Graecis proprie tribuatur Vulcano, quibus familiare est ἐπίθετα singulis Diis et Heroibus assignare, ilsque vti loco ipsorum propriorum, Latini vero careant tali voce, qua illum commode possint exprimere, vt Vulcanum per eam significari intelligant omnes, *Ambiclaudus* enim Latium vetus ignorat, vertendum est, Vulcanus: vt ἐννοσίγαιος Neptunus. Ridiculus esset qui verteret *Terram concutiens* quum pro ipso Neptuno ponitur. Talia apud Graecos ὅσα κόνις. v. 77. ςήθεσφι MS. I. pro ςήθεσσι.

v. 71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Hoc est, ἴκελον χρῆμα, similitudinem virginis, id est, imaginem, statuam. Plin. *fingere ex argilla similitudines.* Sic fere Latinis similis simpliciter pro simulacro, imagine accipitur. Iuuenalis: Sat. II, v. 6. *Si quis Aristotelem simile vel Pittacon emit*, hoc est, Aristotelis vel Pittaci imaginem. Multis exemplis declararunt docti viri ad Statium.

v. 79. Ἐν δ' ἄρα Φωνὴν θῆκε θεῶν κῆρυξ] Quaerunt Graeci Magistri quomodo hic Mercurius vocem Pandorae indidisse

didiſſe potuerit, quum paulo ante Vulcano eius confectio mandata fuiſſe dicatur. Itaque Φωνὴν v. 61. interpretantur ὄργανα Φωνῆς. ſed licet haec exponendi ratio poſſit probari, nondum tamen eſſemus defuncti. In praecedente enim verſu iam commemorauerat Mercurium Pandorae pectori inſeruiſſe αἰμυλίους λόγους. quomodo vero illos ſine voce? et quomodo res ab eodem geſta tamquam diuerſa a diuerſis acta narratur? Quid quaerimus? Φωνὴ hic eſt ὄνομα, vt apud Hom. Il. γ.

Πρίαμος δ' Ἑλένην ἐκαλέσσατο Φωνῇ.

Priamus Helenam vocauit nomine. vbi Φωνῇ perperam παρέλκειν docent, et exponunt *voce*. Gregor. Μήτε ἡμᾶς εὐθύνητε τῆς ὑψηλοτέρας Φωνῆς. *Ne nos increpetis ob verbum inſolentius.* ἐνέθηκε Φωνὴν eſt nomen impoſuit. Ita omnino Heſiodum intelligendum ipſe docet: ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα Πανδώρην, *appellauit autem mulierem hanc Pandoram.*

v. 86. Μήποτε δῶρον δέξασθαι] Iouis igitur dona ſunt reiicienda? Sed egregie huius loci mentem declarat Plutarchus, in libello quomodo adoleſcenti Poëtae ſint audiendi, oſtendens Διὸς δῶρα eſſe fortunae munera: Ὁ Ἡσίοδος τὸν Προμηθέα ποιῶν τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελευόμενον,

— — μήποτε δῶρον

Δέξασθαι παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν, ἐπὶ τὴ τύχης δυνάμει τῷ Διὸς ὀνόματι κέχρηται. τὰ γὰρ τυχηρὰ τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα κέκληται, πλοῦτος, καὶ γάμος, καὶ ἀρχαὶ, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτὸς, ὧν ἡ κτῆσις ἀνόητός ἐστι τοῖς χρῆσθαι καλῶς μὴ δυναμένοις. διὸ, καὶ τὸν Ἐπιμηθέα φαῦλον ὄντα καὶ ἀνόητον, οἴεται δεῖν φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι τὰς εὐτυχίας, ὡς βλαβησόμενον καὶ διαφθαρησόμενον ὑπ' αὐτῶν. καὶ πάλιν ὅταν λέγῃ·

Μηδέποτ' ἀλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ

Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

θεόσδοτον νῦν τὸν τυχηρὸν εἰρηκεν, ὡς ἂν ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας, καὶ ῥᾳθυμίας, καὶ μαλακίας, καὶ πολυτελείας ἀπορίαν, αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον ἅπασαν. *Heſiodus vbi Prometheum inducit fratri Epimetheo ſuadentem ne a Ioue vlla dona accipiat, ſed ea alio dimittat, Iouis nomen de potentia fortunae vſurpauit. Bonis enim fortunae tribuit appellationem donorum Iouis, opibus, coniugiis, imperiis, et omnibus in vniuerſum bonis externis, quorum poſſeſſio inutilis eſt recte vti iis neſcienti. Itaque etiam Epimetheum hominem vitioſum et fatuum cauere ſibi iubet et metuere a rebus ſecundis, damno nimirum ei et exitio futuris. Iterum vbi ait, Numquam pauperiem pernicioſam animumque excruciantem exprobra homini, quia deorum munus eſt. Deorum munus voca-*

id quod fortuna obtigit, innuens non esse eos culpandos, qui fortunae iniuria pauperes sunt, cum ignauia potius, socordia, mollitie et luxu coniunctas diuitias in turpibus et vituperatione dignis habendas. Vide ibi plura, et eiusdem libellum de Fortuna in fine. v. 87. pro παὲρ ζηνὲς MS. II, παρὰ ζηνὸς.

v. 96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Queruntur veteres Critici, valde ἀκυρολόγως dolium appellari hic δόμον. Inde et Seleucus pro δόμοισι scribebat πίθοισι, vt Proclus notat. Seleucum, qui hunc locum sic emendandum iudicauit, existimo fuisse Grammaticum illum Alexandrinum, qui Romae docuit, et Homericus dicebatur. Hunc enim in omnes fere Poëtas commentarios edidisse Suidas auctor est. Quae a viris doctis afferuntur ad istam translationem asperam molliendam, arguta quidem sunt et ingeniosa, sed quae facilius reiici possunt quam probari. His equidem argutiis non est opus. Δόμος enim quoduis receptaculum, et vas notat. Euripides arcas cedrinas, in quibus vestes recondebantur, κεδρίνας δόμους vocat. Alcest. v. 158.

Ἐν δ' ἐλάσσα κεδρίνων δόμων
Ἔσθῆτα, κόσμον τ' εὐπρεπῶς ἠσκήσατο.

Ex cedrinis domibus (hoc est, arcis) *vestem sumens et mundam decentem, parauit.* Sic et Philoni vestes dicuntur οἰκίαι φορητοὶ, *portatiles domus*, quia homines tegunt ad instar domorum, vt erudite notauit vir dignitate et doctrina praecellens Gisbertus Cuperus Obseruat. III, 18.

v. 99. Αἰγιόχῳ βουλῆσιν] Hunc versum inducendum esse recte Aristarchus et D. Heinsius censuerunt.

v. 102. Νῆσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ] MS. I. ἐφημέρῃ. lege ἐφήμεροι. Sic emendaueram, et recte me emendasse postea ex Plutarcho cognoui, in cuius consolatione ad Apollonium sic legitur.

v. 105. Οὕτως ἔτι πῃ ἐσὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι] MS. I, ἔτι πη. Sic et Tzetzes. πη nonnunquam aeque παρέλκει ac πῃ. Διὸς νῆς est Iouis sententia, consilium, decretum. Hesiodi sententiam Tacitus refert: *Quae fato manent, quamvis significata, non vitantur.* Sequenti versu idem liber: εἰ δὲ θέλεις.

v. 113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων] In vtroque MS. abest τε. Et sane abesse debet. Tzetzes. πόνων δὲ τὸ πο κοινὴ ἐσὶ συλλαβή. ὑπὸ γὰρ τὲν ἀμεταβόλως ἐκτείνεται. sic et superius v. 91. in manu exaratis libris legitur. Νόσφιν ἄτερ κακῶν. Vbi H. Stephanus perperam incuriae editores insimulat. Inferius v. 674. Μὴ μένειν οἶνον δὲ νέον χαὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον. Sic MS. I. Vossianus. vulgo μηδὲ μένειν. versu

prae-

praecedente in nonnullis editionibus legitur ζώεσκον pro ἔζωον. Quod auribus meis magis arridet.

v. 115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσιν] Suauiter tempus transigebant in conuiuiis, nimirum quae inſtruxerant ex iis quae ſponte tum ferebat iniuſſa tellus. pro quo ſtatim:

— — οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
— — *ipſique vltro*
Tranquilli quae collegerant diuidebant cum multis bonis.

hoc eſt, vt Virgilius expoſuit, *in medium quaerebant*, et iis in otio ſine contentione et inuidia fruebantur. Hae ſunt illae θαλίαι, de ἀθανασίοις et Deorum epulis Heſiodus hic non cogitauit, quod et ille verſus luculenter oſtendit: qui in noſtris quidem editionibus nunc deſideratur, ſed olim non deſiderabatur in iis, quibus vſus fuit Diodorus Siculus. Is in libro V. bibliothecae huic, quem nunc exponimus, iſtum ſubiicit:

Ἄφυσιοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Abundantes pomis, cari beatis Diis.

Dignus ſane eſt qui loco ſuo, de quo fuit iniuria temporum et hominum deturbatus, reſtituatur. Ceterum hunc verſum male intellexit et interpretatus eſt vir Graece doctiſſimus, Laurentius Rhodomannus. Ἄφυσιὸς μήλοισιν vertit: *felices gregibus.* μῆλα hic non ſunt greges. Nam quamuis paſtoritia vita ſit ſimpliciſſima, et aliis vitam tolerandi rationibus vetuſtior, ignorata tamen fuit antiquiſſimis illis hominibus, qui ſub Saturno dicuntur egiſſe. Hi enim iis ſolum ſe tuebantur, quae terra ſponte ad eorum victum ferebat. Omitto Ouidium, alioſque Poëtas. Varro II. de R. R. cap. 1. *Et homines et pecua quum ſemper fuiſſe ſit neceſſe, natura, (ſiue enim aliquod fuit principium generandi animalium, vt putauit Thales Mileſius, et Zeno Citticus, ſiue contra horum principium exstitit nullum, vt credidit Pythagoras Samius, et Ariſtoteles Stagirites) neceſſe eſt humanae vitae a ſumma memoria gradatim deſcendiſſe ad hanc aetatem vt ſcribit Dicaearchus: et ſummum gradum fuiſſe naturalem, quum viuerent homines ex iis rebus quas inuiolata vltro ferret terra: ex hac vita in ſecundam deſcendiſſe paſtoritiam, e feris atque agreſtibus, vt ex arboribus et virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque collegerant ad vſum, ſic ex animalibus, propter eamdem vtilitatem, cum quae poſſent ſilueſtria deprehenderent, concluderent et manſuefacerent.* Sic hic locus legendus et interpungendus videtur, in quo tamen emendando Gronouio τῷ πάνυ debentur, *collegerant*, et *manſuefacerent*, quae repoſuit pro *colligerent*, et *manſueſcerent*. Τὸ *cum* intellectu reuocandum ad ſuperiora, quaſi ſcripſiſſet: paſtori-

ſtoritiam: cum, vt ex arboribus et virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque in vſum colligere conſueuerant antehac, ſic ex animalibus ſylueſtria quae poſſent caperent, ſepto cuſtodirent, manſueta redderent. Hic videtur ſuperuacuum vel quod prius poſuerat *e feris* et *agreſtibus*, vel quod poſt dixit, *ex animalibus ſilueſtria*. At haec eſt illius repetitio propter ὑπέρβατον, ſenſui magis quam verbis conveniens. De quo genere Gronou. ad Senec. I. de ira, 3. Μῆλα autem hoc loco ſunt omnes arbutei fructus, qui edules ſunt, ſicut apud Latinos poma. Nam et nuces, et ficus, et vuae τρώξιμοι mala dicuntur. Vid. leg. CV. de verb. ſignif. Varro cap. 59. lib. I. de R. R. profitetur ſe acturum de pomis condendis, et ibidem tradit, quomodo pira, rapa, nuces inglandes ſint ſeruandae, quia rapa, pira, nuces in pomis numerabantur. Heſych. Μῆλα παντὸς δένδρε καρπὸς, ἐξαιρέτως δὲ τῆς μηλέας, καὶ πάντα τὰ δένδρα. In hoc ipſo verbo offenderunt inferius Latini Interpretes, ſed ratione diuerſa v. 162.

Ὤλεσε μαρναμένας μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο.
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi.

ſed non pugnabant propter oues, ſed propter opes, regnum, facultates Oedipi. De quo Graeci Magiſtri: Μῆλα, κτήσεις, περιουσίαν, βασίλειαν. Hos Latini debebant ſequi. Veterum enim diuitiae in pecudibus, praecipue in ouibus. Varro dicto loco libri ſecundi: *In queis* (nimirum animalibus agreſtibus, quae comprehendebant et manſuefaciebant) *non ſine cauſa putant oues aſſumtas, et propter vtilitatem, et propter placiditatem.* Non longe poſt: *De antiquis illuſtriſſimus quiſque paſtor erat, vt oſtendit Graeca et Latina lingua, et veteres Poëtae, qui alios vocant* πολυάρνας, *alios* πολυμήλους, *alios* πολυβώτας, et quae ſequuntur. Sic apud Heſiodum inferius πολύμηλος eſt opulentus. Ceterum in hoc, quem repoſuimus, verſu, Φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι, idem eſt quod εὐδαίμονες. Sic et intelligendum in diſticho illo in Epictetum:

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σῶμ' ἀνάπηρος.
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ Φίλος ἀθανάτοις.

Seruus Epictetus fui, et corpore mutilus, et paupertate Irus, et tamen Deis carus, id eſt, felix. Terent. *Solus es quem Dii diligunt.* Vid. Meric. Caſaub. praefationem in accuratiſſimam Epicteti editionem a ſe editam. Porro quod viri docti notant ἐπὶ βασὶν κτείνεσθαι ἢ θνήσκειν eſſe in prima pueritia occidi, mori, id vero ex exemplis quae afferuntur, non poteſt intelligi. Nihil aliud verba, quae Iliad. ζ. leguntur, volunt, quam illos deprehenſos eſſe apud armenta et gregem, ibique occiſos. Alioquin κτείνεσθαι ἐπ' οἴεσσιν eamdem haberet

vim.

vim. Iliad. υ. vero Aeneas non ait se metuere Achillem, quod aliquando cum eo esset congressus ἐπὶ βουσὶν, sed contra ea Aeneas ibi excusat certamen cum Achille ineundum, quia iam olim expertus sit vim Achillis, et robur eius hastae, quum salutem suis debuerit pedibus seruatus διὰ λαιψηρὰ γοῦνα,

Ὅτε βουσὶν ἐπήλυθεν ἡμετέρῃσιν.

quum armenta nostra inualisset, inquit Aeneas. Quod et ipsum Achilles ei postea exprobrat:

Ἤδη μὲν σέ γε (φημὶ) καὶ ἄλλο τε δουρὶ φόβησα
Ἣ σὲ μέμνῃ ὅτε πέρ σε βοῶν ἀπὸ μοῦνον ἐόντα
Σεῦα κατ' ἰδαίων ὀρέων ταχέεσσι πόδεσσι
Καρπαλίμως; τότε δ' οὔτι μετατροπαλίζεο φεύγων.

Iam enim te puto et alias hasta terrui. An non recordaris quando te apud boues solum existentem repuli ab Idaeis montibus velocibus pedibus celeriter? Tunc vero non conuertebaris fugiens. Vides nullam hic reconditae notionis formulam latere, sensum esse simplicissimum et apertum.

v. 122. Τοὶ μὲν δαίμονες] Aristides, Plutarchus de oraculorum defectu, Plato in Cratylo, et V. de legibus hos versus sic legunt:

Τοὶ μὲν δαίμονες ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθουσιν
Ἁγνοὶ, ἀλεξίκακοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Quam lectionem vulgatae praeferendam, existimo tot summorum virorum auctoritate munitam. Sed de his Geniis, cuius fuisse naturae credebantur olim, vide Plutarchum in laudato libro, de oraculorum defectu, multis disputantem.

v. 124. Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας] MS. I. φυλάσσουσιν. Sic hic versus legitur inferius, 254, vt 233.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα.

Hom. Il. α. Στήθεσσιν λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν. Infinita huius paragoges exempla ex Graecis Poëtis facile colligas.

125. Ἠέρα ἑσσάμενοι] Retinenda est antiquior versio: *aëre inducti.* Virgil. *obscuro aëre sepsi*, hoc est, oculis subducti sunt vt a nemine possint videri. Versu sequente, ἠέρος βασιλήϊον non est regale munus, sed regius honor. Hinc postea de argentei saeculi daemonibus dicit, illos quidem his esse inferiores, nec regia maiestate illustres, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *Verum etiam hi honore sunt conspicui.* Cur autem daemonibus tribuatur regius honor hanc rationem affert Plutarchus, libro de defectu oraculorum, quia βασιλικὸν τὸ εὖ ποιεῖν.

CAPVT

CAPVT IV.

φυὴ. νόημα. Hesiodus expositus. Muliebris educatio puerorum inter mala argenteae aetatis. Μέτρον ἥβης, θαλάσσης. Elegans Graecorum Poetarum periphrasis. Hesiodo vetus lectio restituta. Eiusdem vexatus locus expositus. Daemones mori, exacta certa periodo. Daemonum sunt diuersi gradus. Ἀθάνατοι δεύτεροι. Secundus. Καλέεσθαι. Ἄπληστοι. Εὐρώεις δόμος ἀΐδης. Κρυερὸν. Γενεὰ. varii Interpretum errores ostensi.

v. 129. Οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα.] Verte: *Neque corporis habitui simile, neque ingenio.* Φυὴ hic non est sola statura et proceritas corporis sed coniuncta cum dignitate formae, vt recte Graeci magistri docent. Νόημα est ingenium. Glossae MS. Vossianae: νόημα φρόνησις. Homero Φρένες Iliad. α.

— — ἐπεὶ ἢ ἔθεν ἐστὶ χερείων
Οὐ δέμας, οὐδὲ φυὴν, οὐτ' ἄρ' φρένας, οὔτέ τι ἔργα.

Quoniam illi non est inferior, neque corpore, neque forma, neque ingenio, nec operandi peritia.

v. 130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] In I. MS. μὲν desideratur. Viri doctissimi ἀλλὰ hic accipiunt pro ἀλλ' ὅμως, quasi Poeta dixerit inferiorem quidem hanc aetatem esse et deteriorem superiore, hoc tamen habuisse bonum, quod pueri aliquamdiu simpliciter, sine malo, et εὐήθως apud matres fuerint educati, vt hanc longam ἐν γυναικωνίτιδι διατριβὴν habuerit inter notas et bona huius aetatis, quibus sequentem antecellat. Quod plane Poetae menti aduersatur, qui maternam educationem deprauationi huius saeculi adscribit, ex quo appareat longe deteriorem esse hanc γενεὰν priore aurea, quia pueri diu in Gynaeceis latitent, et in sinu matrum adolescant, et corroborentur; qua muliebri educatione redderentur molles, imperiti, effaeminati. Inde ait pueros euadere μάλα νηπίους valde rudes. Quo nomine Plato quoque educationem filiorum Regum Persiae reprehendit. Quid verbis opus, res loquitur. Nec Veteres vnquam aliter hunc locum ceperunt.

v. 131. Ἥβης μέτρον ἵκωνται] Interpp. *Pubertatis terminum attigisset.* Hesych. quidem μέτρον dicit esse πέρας, sed Poëtis ἥβης μέτρον nihil aliud est quam ipsa ἥβη. Sic inferius μέτρα θαλάσσης est θάλασσα. Hom. μετρα κελεύθε, κέλευθος. In epitaphio Hesiodi, quod Pindaro adscribitur

μέτρον

μέτρον σοφίης est σοφίᾳ, vt ibi legendum infetius oſtendemus.

v. 134. Ἄλγε' ἔχοντες Ἀφραδίαις] MS. I. ἀφραδίῃσιν.

v. 135. Τβριν γὰρ ἀτάσθαλον] Hi ſunt mollis iſtius maternae educationis fructus. *Nihil magis facit iracundos*, inquit Seneca, *quam educatio mollis et blanda; ideo vnicis, quo plus indulgetur, pupilliſque quo plus licet, corruptior animus eſt.*

v. 141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] MS. I. Τοὶ μέν τοι χθόνιοι. Nonnulli codices, quod Stephanus notat, ἐπιχθόνιοι, quam lectionem Tzetzes tuetur. Nihil verius, quamuis alteram ſequantur Proclus, Moſchopulus, et omnes quas vidi editiones. Verum ſi argenteae aetatis homines poſtquam mortem obierunt ſunt ὑποχθόνιοι δεύτεροι, quinam ſunt πρῶτοι ὑποχθόνιοι, quod Tzetzes merito vrget. Vir magnus multus quidem eſt in afferenda lectione vulgata, praefatus δευτέρους δαίμονας hic coniungendum, non δευτέρους ὑποχθονίους. ex illa enim lectione hanc abſurditatem naſci, quod tum δεύτεροι etiam cum θνητοὶ ſit coniungendum: hinc vero confici primos etiam fuiſſe θνητὰς contra doctrinam Platonicam. Sit contra doctrinam Platonicam, non tamen eſt contra Heſiodi, qui daemonas quoque exacta certa periodo mori cecinit. Plutarchus de oraculorum defectu: Ὁ Ἡσίοδος οἴεται καὶ περίοδοις τισὶ χρόνων γίνεσθαι τοῖς δαίμοσι τὰς τελευτάς· λέγει γὰρ ἐν τῷ τῆς Ναΐδος προσώπῳ καὶ τὸν χρόνον αἰνιττόμενος.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων· ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ὑμεῖς τοὺς φοίνικας
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Heſiodus certis temporum conuerſionibus mortem daemones oppetere cenſet, et tempus etiam ſub inuolucro proponit, haec ſub Naïdis perſona loquens: Nouem hominum vegetorum aetates garrula cornix viuit, ceruus autem quatuor cornicum, tres autem cerui corous. Sed phoenix nouem coruorum: vos autem Nymphae formoſae, Iouis filiae decem phoenicum. Vide ibi plura. Sane primos δαίμονας aetatis aureae fuiſſe quoque θνητὰς annon iſta verba oſtendunt? v. 116.

Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. *Moriebantur vero tamquam ſomno obruti.* et v. 121.

Αὐτὰρ ἐπεί κεν τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν.

Verum poſtquam et hoc genus terra texit. hoc eſt παραφραστικῶς, ἀπέθανε, inquit Tzetzes MStus Voſſii, in edito enim haec deſiderantur. Verborum autem Heſiodi haec eſt συνέπεια. Τοὶ μὲν μάκαρες θνητοὶ καλέονται δεύτεροι ἐπιχθόνιοι.

γιοι. Hi beati mortales ſecundi ſunt terreſtres, ſcilicet daemones: hoc eſt ſecundi gradus, inferiores illis daemonibus, qui ex aurei ſaeculi θνητοῖς ſunt orti. Qui quidem non regium honorem ſunt adepti, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *ſunt tamen et hi in dignitate conſtituti.* Daemones eſſe diverſorum graduum nemo dubitat. Εἰσὶ γὰρ ὡς ἐν ἀνθρώποις, inquit Plutarchus, καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραί. *ſunt enim ſicut inter homines; ſic etiam inter daemones diuerſi virtutum gradus.* Δαίμονες δεύτεροι ſunt inferioris loci et ordinis daemones, vt δεύτεροι ἀθάνατοι, Dii inferiores, minorum gentium, apud Maximum Tyrium, diſſertat. XXVI. Θεὸς μὲν οὖν αὐτὸς κατὰ χώραν ἱδρυμένος, οἰκονομεῖ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἐν οὐρανῷ τάξιν. Εἰσὶ δ' αὐτῷ φύσεις, ἀθάνατοι δεύτεροι, ἐν μεθορίῳ γῆς καὶ οὐρανοῦ τεταγμένοι, θεοῦ μὲν ἀσθενέστεροι, ἀνθρώπων δὲ ἰσχυρότεροι, etc. *Deus quidem eodem in loco manens, coelum regit, omniaque in eo ordinat ac diſponit. Immortales autem quaſdam habet potentias, quas ſecundos immortales vocant. Hi ſunt Deo infirmiores, hominibus vero potentiores.* Senecae dicuntur inferioris notae Dii, ep. 110. *Vnicuique noſtrum paedagogum dari Deum, non quidem ordinarium, ſed hunc inferioris notae, ex eorum numero, quos Ouidius ait de plebe Deos.* Sic et ſerui apud Florum III, 20. *ſecundum hominum genus*, quaſi ſint viliores et inferiores aliis hominibus: *Enim vero ſeruilium armorum dedecus feras. Nam et ipſi per fortunam in omnia obnoxii, tamen quaſi ſecundum genus hominum ſunt.* Cic. III. de Off. *quaſi ſecunda quaedam honeſta eſſe dicunt.* Et *tela ſecunda* apud Ouid. Superi vocant illud fulmen cui dextra Cyclopum flammae et irae minus addidit. Senec. ep. 92. *Excedat ex hoc animalium pulcerrimo, ac Diis ſecundo, mutis aggregetur animal pabulo laetum.* Idem IV. Nat. Quaeſt. 3. *Ex his me teſtibus numera ſecundae notae, qui vidiſſe quidem ſe negant, ſed audiſſe.* Inde et illae loquutiones apud Graecos δεύτερον ποιεῖν, τίθεσθαι, ἄγειν, poſtponere. Lucian. Εἴ με δεύτερον ἄγεις Ἑρμίωνος, ſi Hermioni me poſtponis. Καλέονται vero hic eſt εἰσί. Superius v. 122. dixit δαίμονές εἰσιν ἐπιχθόνιοι, hic dicit eodem ſenſu καλέονται ἐπιχθόνιοι. In ſacris litteris καλέονται υἱοὶ Θεοῦ, hoc eſt, ἔσονται. Apud noſtrum inferius v. 715.

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι.
Nec vero multorum hoſpes, neue nullius ſis.

In Theogon. v. 410.

Ἤγαγετ' ἐς μέγα δῶμα φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.
Duxit in amplam domum ſua vt ſit vxor.

De

De quo loquendi genere Sacris pariter et τοῖς ἔξω Scriptoribus familiari plura pridem praeceperunt viri magni, Casaubonus ad Theocritum, et Grotius ad Nouum Foedus.

v. 148. Ἄπλαστοι] Latinis sunt *inconditi*, qui moribus sunt inculti. Tzetzes ἄγριοι. Cic. *vasti et agrestes*. v. 149. Vterque codex MS. σιβαροῖσι μέλεσσιν. Versus sequens in primo sic se habet: τῶν δ' ἦν χάλκεα τεύχεα, χάλκεοι δέ τοι οἶκοι. Vers. vero 151. idem liber μέγας pro μέλας.

v. 153. Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυερῆ ἀΐδαο] Εὐρώεις δόμος multis antiquis et recentioribus est πλατὺς, laxa, ampla domus. Et sic C. Barthius Aduersar. XXX, 13. qui hoc loco vtitur ad firmandam correctionem Horatii, in quo pro *domus exilis Plutonia* substituunt *domus exilii Plutonia*. Sed hanc emendationem merito reiecit Vir magnae et diffusae eruditionis Iohannes Gerhardus Vossius, qui docuit sedem exilem Plutoniam Horatio non esse amplum illud mortuorum receptaculum, sed sepulchrum. quod certissimum. εὐρώεις hic est squalidus ab εὐρὼς situs, squalor. vt Virgilius *loca senta situ* dicit: aut tenebricosus. Glossa MS. Vossii: εὐρώεντα, σκοτεινόν. Suidas: εὐρώεντα, σκοτειναὶ, ζοφώδη. Sic et Hesychius et Etymologicum Magnum. Sophocles Aiace Flagellifero v. 615. Ἀΐδηλον Ἄδαν, Homerus et noster in Theogon. ζόφον ἠερόεντα, Aeschylus Prometh. 432. Κελαινὸς ἄϊδος μυχός. Latini saepe *caeca tartara*. Inferius in Theogonia v. 729.

Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι.
Illic Dii Titanes sub caligine opaca
Absconditi sunt, consilio Iouis nubes cogentis,
Loco insqualido.

sic et v. 739. Κρυερὸς vero non est meo iudicio frigidus, sed dirus, illaetabilis, horrendus, vt in Theog. 657. ἀρὴ κρυερὸς, graue damnum, et 636. πόλεμος κρυόεις, horrendum bellum. In Ἀσπιδι κρυόεις Τάρταρος, eadem ratione dicitur, pro quo in eodem carmine: νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ, *noctis obscurae domus horrenda*. Hesych. Κρυερὸν, φρικτὸν, μισητὸν, ἀναιδὲς, φοβερὸν, ἐλεεινὸν, οἰκτρὸν, δεινὸν, χαλεπὸν, πονηρὸν, κακὸν, δυσχερές.

v. 156. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος] Quae viri docti de διαφοραῖς hic subtiliter disputant inter λήξεις diuersarum aetatum,

tum, ego sane vt ex Poëtae verbis cogi possint nullus video. Tertiae enim aetati illud ipsum Poëta ἐπιφωνεῖ, quod iis, quibus λῆξιν adsignasse dicitur. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε.

v. 160. Προτέρῃ γενεῇ] Verte: *priori aetati*, non *generationi*, vt vulgo. Qui error passim quoque obuius in sacrarum litterarum Interpretibus. Γενεὰ Latinis est aetas, quod Homerus dixit:

Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
Ἐφθίαθ'

hoc Ouidius interpretatur XII. Metam. *vixi Annos bis centum, nunc tertia viuitur aetas.* Horatio est aeuum, cui Nestor perhibetur *senex ter aeuo functus.* Ante Olympiades Graeci per γενεὰς rationes temporis colligebant, vt Porphyrius ostendit, qui γενεὰν definit τὴν τοῦ τίκτειν καὶ γεννᾶν τελείωσιν. sicut et Plutarchus, qui quum dixisset Heraclitum ἔτη τριάκοντα ποιεῖν τὴν γενεὰν, subiicit, ἐν ᾧ χρόνῳ γεννῶντα παρέχει τὸν ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένον ὁ γεννήσας. spatium quod a natali pertinet ad tempus generationi aptum, quod circumscribunt triginta annis. Alii tamen productiores, alii fecerunt angustiores γενεάς. Sunt enim qui vno anno, sunt qui septem, decem, viginti, quinque et viginti, triginta, sunt et qui centum annis definiunt γενεάν. Quo sunt antiquiores tanto sunt longiores, monente eodem Porphyrio.

CAPVT V.

Versus Hesiodi fugitiuus ex MSC. et antiquis Interpretibus reuocatus et suo loco repositus. Saturnus Rex Heroum in beatis Insulis. Hae in Oceano locatae. Hesiodus bis restitutus, et aliquot locis expositus. Παλιγγενεσία. Elegans futurorum vsus. Θεῶν ὄπις. Hesychius correctus. Ὄπιν ἔχειν. Οὔπις. Εἰδεῖν. Hesiodo denuo medela. Φῦλα Θεῶν. Traiectio versuum in Hesiodo obseruata. Versio Latina saepius castigata.

v. 169. Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε] Hunc versum ex MSto II. hic reposui, quem olim quoque in antiquis extitisse exemplaribus, sed a nonnullis fuisse eiectum eum sequente tamquam ineptum, et qui Hesiodo sit indignus, Proclus testatur. Quorum iudicio si stamus,

ſi ſtamus, proximus etiam verſus eſt expungendus. A Tzetze ſane non videtur agnitus eſſe, niſi credibilius ſit alterum illum quem cum hoc priſci Critici ὠβέλισαν etiam nunc deſiderari, ſicut quem nunc ex MS. reponimus, in editionibus deſideratur, propter illam cauſam quam Proclus nobis oſtendit. Eam tamen mihi non probant acerbi illi cenſores, quorum obelis quam multi confoderentur, ſi ad hanc legem eſſent exigendi? Plures enim hoc longe deteriores in Heſiodo reperiuntur. Quin hunc optimis non dubito accenſere. Quid enim ſiue verba ſpectes, numeroſius, ſiue ſententiam, pulcrius? Imperium autem in heroes in beatis Inſulis degentes Veteres Saturno tribuunt. Inſcriptio elegantiſſima monumenti Regillae vxoris Herodis:

Ἥισι πὲρ ἱερὸν εἶδος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἄγκειται, αὐτὴ δὲ μεθ' ἡρώνησι νέναται
Ἐν μακάρων νήσοισιν, ἵνα Κρόνος ἐμβασιλεύει.
Quibus (ſc. Deabus) *ſacra haec ſtatua pulcrae foeminae*
Dedicata eſt. Ipſa vero inter Heroïdas habitat
In beatorum Inſulis, vbi Saturnus regnat.

Vltimus verſus ex iſto Heſiodi eſt expreſſus. Salmaſius dubitat an vſquam legatur beatas Inſulas fuiſſe ſub Saturni imperio. Sed praeter Heſiodum Diodorus Siculus etiam lib. III. hoc tradit.

v. 171. Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Graeci Magiſtri ὠκεανὸν hic locant et exponunt ἐν τῷ ἀέρι. poterant aliud agere. Poetae enim beatas Inſulas ſtatuebant in Oceano. Horat. libro IV. carm. 16.

Nos manet Oceanus circumuagus: arua beata
Petamus arua, diuites et Inſulas.

v. 173. Τρὶς τὲ ἔτας] Reſtitui lectionem veterem, quam MS. I. et Tzetzes nobis ſeruauit: τρὶς ἔτεος. Sic inferius τρὶς ὕδατος παρέχειν. Vidit et H. Stephanus.

v. 174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον] Ordo verborum quem in his binis verſibus Tzetzes inſtituit tam ineptus, quam ſenſus quem ex iis conficit. Ait enim Heſiodei voti hunc eſſe ſenſum, ſe maluiſſe mori ante heroici ſeculi exitum, quam poſt illum naſci. Sed hoc ab Heſiodi mente alienum plane eſt, qui optat ἢ πρόσθε θανεῖν quam quinta aetas ingruerit, ἢ ἔπειτα γίνεσθαι, quum meliora ſcilicet tempora reflorescent. Perſuaſum enim habebant Poetae et plerique Philoſophi, praecipue Platonici, exacta hac miſera aetate, παλιγγενεσίαν futuram, omnia reditura in ſuos ortus et priſtinam felicitatem. Inde Probus ad illud Virgilii,

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas,

notauit Cumaeum carmen esse carmen Hesiodi, quod sic dicatur a patre Dio, qui Cumaeus fuerit. Sed quid his immoramur? Nihil est in Poetis decantatius, qui tamen omnes videntur hanc opinionem ex isto Hesiodi loco hausisse.

v. 181. Εὖ τ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν] Insulse Interpretes Latini: *Postquam facti circa tempora cani fuerint.* An γίνεσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν est fieri canum? quid absurdius fingi potest? γεινόμενοι sunt τεχθέντες. Sic autem verte: *Quum vix nati canescant*, hoc est, senescant, quum vix postquam lucem adspexerunt senio conficiantur. Hinc paullo post αἶψα γηράσκοντας τοκῆας appellat. Conqueritur de vitae breuitate, cui quintae huius aetatis homines sunt obnoxii, quod celeriter tacitis consenescant annis. Hoc est de quo toties conqueruntur Poetae, meliores annos esse fugacissimos. Theocritus: Μὴ καυχῶ· τάχα γάρ σε παρέρχεται, ὡς ὄναρ, ἥβη. *Noli superbire. celeriter enim te reliquit, tanquam somnium, adolescentia.* Sed haec Anthologiarum Scriptoribus relinquamus.

v. 182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος] Non haec referenda sunt ad ἰδέας ὁμοιότητα, vt non nemo facit, sed ad γνώμης. Loquitur de discordia et dissensione animorum, quae miseros mortales huius aetatis sic exagitat, vt omnia sint ὕπελα, nusquam candor, fides, non fucatus amor, ne inter parentes quidem et liberos. Ouid.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Glossae MS. Vossii: ὁμοίιος, ὁμογνώμων. Graeci magistri, ὁμοίιος, ὁμονοητικὸς, σύμφωνος. Alia ratio est inferius, v. 235.

Τίκτεσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν.
Pariunt vero mulieres similes parentibus liberos.

Hic vtique loquitur de εἴδεσ ὁμοιότητι. Liberi enim qui parentum os referebant habebantur pro nota et argumento maternae pudicitiae. Horat. IV, 6.

Nullis polluitur casta domus stupris
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae:
Culpam poena premit comes.

Cui non dictus Hylas?

v. 185. Ἀτιμήσεσι] Barbare Interpretes: *Dehonorabunt.* Ἀτιμήσεσι autem est ἀτιμᾶν Φιλεῦσι. Sic et versu sequente μέμψονται est μέμφεσθαι Φιλεῦσι, et v. 189. ἕτερος δ' ἑτέρε πόλιν ἐξαλαπάξει, est ἐξαλαπάζειν εἰωθε solet expugnare. v. 225. οἱ τέ μιν ἐξελάσωσι, *qui ipsam expellere solent*, sic ex MSS. ibi legendum et v. 323.

οἷα

— — οἷα τε πολλὰ

Γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ, id est, ἐξαπατᾷν φιλεῖ. et mox v. 327.

Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει.

hoſpitem malo afficiet, hoc eſt, afficere ſolet. Homerus Iliad. α. ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηι, *quando iraſci ſolet viro inferiori*, et ſic ſaepe. Ariſtoph. Pluto:

Ὁ Πάμφιλος δ' οὐχὶ διὰ τοῦτον κλαύσεται;

Pamphilus nonne propter hunc plorare ſolet?

Sic et Scriptores Sacri, Marc. III, 27. καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. *et tunc domum eius diripiet.* hoc eſt, diripere ſolet. Ioan. XV, 6. Ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη. *Si quis non in me manſerit, eiici ſolet foras, et tamquam palmes areſcere.* Interpretes ibi haeſitant. vide Bezam. In hac notione legitur etiam imperfectum, vt ἔθυον. Marc. XIV, 12. *mactare ſolent.* et XV, 6. ἀπέλυεν, *dimittere ſolebat*, vt bene hic vetus Interpres.

In Scuto Herculis, v. 402.

Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ νταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε, ἐπὶ ἀφέας ὁρμήσωσι.

Vt autem leones duo pro occiſo cerno ſibi mutuo irati in ſe ipſos impetum facere ſolent. In Theogon. v. 750.

Ἡ μὲν καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζεν ἔρχεται.

Haec quidem intrabit, illa vero foras egreditur. h. e. intrare ſolet. In ἔργοις v. 523.

Νύχιη κατελέξεται ἔνδοθεν οἴκου.

Noctu cubare ſolet intra domum.

Et v. 370.

Πίσεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

Credulitas pariter ac diffidentia perdere ſolet homines. Et. v. 443.

Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην ἐθέλοντά γε θυμῷ.

Facile vero auferre ſolet apparentem volens ſultem animo. Interpretes Latini: *abſtulit.* Et v. 284: Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε. *Iupiter tum Irim mittere ſolet.* Theogon. v. 7

Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὰς ἐνεποιήσαντο Καλάς.

Summo in Helicone choreas ducere ſolent pulcras.

Sic et Scriptores in oratione pedibus ſoluta loquuntur frequenter, vt et Sacri. Marc. XIV, 12. ὅτε τὸ Πάσχα ἔθυον, quo tempore Paſcha mactare ſolent, et XV, 6. ἀπέλυε ſolebat dimittere. Sic et Latini hoc tempore vtuntur, hinc in verſione retinui. Horat.

Non hic cuiquam parcet amico.

hoc eſt, parcere ſolet. Perſ. Sat. II.

At bona pars procerum tacita libabit acerra.

hoc est, libare solet, vt bene ibi πολυμαθέστατος Casaubonus, quem vide, qui et Hebraeos hoc genere loquendi vsos esse docet. a quo nec Graecos abhorrere, quod non a quoquam antehac obseruatum esse memini, hi loci Hesiodi argumento sunt. Aoristis quidem hanc vim inesse tralaticium est, vt et apud nostrum 240.

Τοῖσιν δ' ἐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων.
Illis autem coelitus magnum importare solet malum Iupiter.

et saepe alias. Theogon. v. 87.

Αἶψα τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισσαμένως κατέπαυσε.
Statim etiam magnam contentionem scite dirimere solet.

v. 187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] Imperite Interpretes; *Neque Deorum oculum veriti.* Verte: *neque Deorum iram veriti.* Inferius v. 252. θεῶν ὄπιν ἐκ ἀλέγοντες, *Deorum animaduersionem non curantes.* Vbi iterum Interpretes sine sensu: *Nullam Deorum reuerentiam curantes.* Homerus Iliad. π.

Οἱ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν ἐκ ἀλέγοντες.

Hic Interpretes: *Deorum rationem nullam habentes,* quod ferri posset, vt apud Herodotum Calliope: οὔτε δαιμόνων, οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. *Neque Geniorum, neque Deorum rationem habentes.* At Ὀδυσσ. Φ. ν. 29.

Σχέτλιοι ἠδὲ θεῶν ὄπιν ἠδέσατ' ἠδὲ τράπεζαν.

Interpretes rursus inscite vertunt: *Deorum prouidentiam reueritus.* In omnibus his locis ὄπις est ira, poena, vindicta, animaduersio. Hesych. ὄπιδα, ἐπισροφὴν, ἐντροπὴν. Item: ὄπις, περισρεφὴ, φωνή. Corruptissime. lege: ἐπισροφὴ, ποινή. Noster in Theogonia, 222. de Parcis:

Οὐδέποτε λήξουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν, ὅς τις ἁμάρτῃ.
Non ante deponunt Deae grauem iram,
Quam ab illo poenas sumserint magnas, qui peccauit.

Vnde et Nemesis ὄπις, et Ionice Οὖπις dicitur in Inscriptione Herodis Attici:

Ἥτ' ἐπὶ ἔργα βροτῶν ἐλάεις Ῥαμνέσιας Οὖπις.
Quae facinora hominum punis Rhamnusias Vpi.

Vt bene emendauit et expossuit maximus Salmasius. Quam appellationem Nemesis quidem ἀπὸ τῆς ὄπιος accepit, non tamen hoc nomine, quod ὄπιν seu curam gerat rerum humanarum, sed quod animaduertat et puniat mala et improba audacium et insolentium hominum facinora. Quas Nemesios partes esse nemo ignorat. Εἰδότες apud Hesiodum sunt Φοβέμενοι. Hesych. εἰδεῖεν, ἐφοβεῖτο. v. 190. pro ἐξκλαπάξει MS. II. ἐξαλαπάξει. Male.

v. 199.

v. 199. Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον] Φῦλον ἑνικῶς apud Graecos Scriptores in hac notione non legitur. Itaque hic locus mihi mendi dudum fuit suspectus, quod deterſit MS. II. ex quo legendum φῦλ' ἴτην. ἴτην fuit etiam in codice Palatino et conspicitur in margine Stephanianae editionis. Hinc et statim προλιπόντε non προλιπόντες. Ἀθανάτων φῦλα sunt Dij. et sic vertendum, non vt vulgo. *familiae Deorum*. sic superius φῦλ' ἀνθρώπων sunt homines, φῦλα γυναικῶν mulieres.

v. 207. Δαιμονίη τί λέλακας] MS. I. λέληκας. probat Tzetzes.

v. 210. Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι] Versum istum et sequentem obelis suis confodit Aristarchus, quia brutis non conveniant γνῶμαι, sententiae. Et mihi videtur absurdum. Ἐπιμύθια enim a λογοποιοῖς solent addi. Itaque iam olim persuasum mihi fuit accuratius de hoc loco cogitanti ab antiquissimis temporibus hos versus laborare traiectione, qui sic restituendi sint suo ordini:

Δεῖπνον δ' αἶψ' ἐθέλῳ ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ ταναοσίπτερος ὄρνις.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε στέρεται, πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

In hac opinione me confirmauit Manuscriptus prior Vossianus, in quo idem ordo seruatur, nisi quod sequens versus Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης male praecedat ἐπιμύθιον. Sic enim ille liber, recens quidem, sed ex optimo exemplari descriptus hos versus digerit:

Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ ταναοσίπτερος ὄρνις.
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι, etc.

Tzetzes totam huius fabulae, quae eodem ordine in exemplaribus eius tunc descripta erat, vt nunc in nostris, σύνταξιν damnat, non verborum, quasi aliquid σόλοικον, aut σολοικοφανὲς hic sit commissum, vt viri docti ceperunt, sed sententiae et totius orationis, quae non videtur commode cohaerere. Hinc et ipse versus alio locat ordine, quam quem vulgo tenent. Vide eius commentarium.

CAPVT VI.

Ἐσθλὸς. Bonus. Δειλὸς. Heſiodus ter explicatur. Ἰθεῖαν νέμειν. Ἐξελάσωσι. Ἔργα θαλίης. Heſiodus quater emendatus. Ἀπαυρεῖν. Ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρὸς, κακοῤῥαφίας. Interpretum Homeri et Heſiodi aliquot errata. Κυδρὸς. Ὁτοτάζειν δίκην. Πετεηνὸς. Heſiodi non intellecto loco lux. Δικαία. Ἀλήθεια. Βλάπτειν δίκην. Verſus Heſiodi ſuppoſititius indicatus.

v. 214. Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ. ἐδὲ μὲν ἐσθλὸς Ῥηϊδίως Φερέμεν δύναται] Ἐσθλὸς, vt recte vidit Plutarchus hoc loco eſt ὁ τῇ τύχῃ καὶ τῇ δυνάμει προέχων, potens, nobilis, diues, vt apud Latinos, *bonus*. Flor. I. 7. *Ipſe in ſenatum caedibus, in omnes ſuperbia, quae crudelitate grauior eſt bonis, graſſatus.* Plaut. Curc. IV, I, 14. *In foro infimo boni homines atque diuites ambulant.* Cic. IX. ad Att. 12. *Aediles ludos parant? viri boni vſuras perſcribunt.* Apud quem infinita ſunt fere exempla. Δειλὸς contra eſt tenuis, inops. Gloſſae MS. Voſſii, et Graeci magiſtri Δειλῷ, ἀγεννεῖ, ἀσθενεσέρῳ. Hunc ſenſum eſſe huius loci ex praecedente fabula quoque intelligitur. In verſu antecedente ἕπεο δίκης eſt obtempera iuſtitiae, ſequere iuſtum. Inferius v. 273. ἑπαυρέειν δίκης.

v. 219. Αὐτίκα γὰρ τρέχει] Hunc Verſum optime ὁ πάνυ interpretatur. Significat enim Heſiodus religionem iurisiurandi, qua ſe iudices obſtringunt, violari, ſimul ambitioni ſubſcribunt aut gratiae, aut largitionibus corrumpuntur; hanc vero laeſam fidem ſacramenti ſequi poenam periuris debitam. Nam verſu ſequente ἑλκομένης eſt ἀγομένης βιαίως, σὺν βίᾳ, ius quod aut gratia inflectitur, aut potentia perfringitur, aut pecunia adulteratur, et violenter opprimitur, vt Cicero inquit.

v. 222. Ἦθεα λαῶν] Stultiſſime Interpretes: *mores populi.* Ἤθη hic ſunt διατριβαὶ, τόποι, vici, domus, ſedes populi qui tales iniuſtos habent magiſtratus. v. 525.

Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
In frigida domo, in aedibus triſtibus.

Nihil tritius.

v. 224. Καὶ ἐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν] Ridicule Interpretes: *neque recte diſtribuunt.* Ἰθεῖαν νέμειν Ariſtoteli V. Ethic. eſt δίκαια νέμειν, ius reddere, in ſequente verſu, δίκας διδόναι ἰθείας. *rectam ferre ſententiam.* Optime hunc locum interpretatur Euſtathius ad Iliad. ψ.

Ei

Εἰ δ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς δικάσω, καί μ' εὔτινα φημὶ
Ἄλλον ἐπιπλήξειν Δαναῶν· ἰθεῖα γὰρ ἔσαι.
Age ipse iudicabo et me nullum puto
Reprehensurum Graecorum. rectum erit iudicium.

Vbi Eustathius notat ad ἰθεῖα subintelligi δίκη. Τὸ δὲ ἰθεῖα ἐλλειπῶς καὶ αὐτὸ εἴρηται. Εἴληπται γὰρ ἀπὸ κοινῆ τὸ δίκη ὄνομα ἐκ τῆ δικάσασθαι ῥήματος. εἰς δὲ σαφήνειαν τῆς τοιαύτης λέξεως χρήσιμον καὶ Ἡσίοδε τὸ ἰθεῖαν ἔνεμαν, ἤτοι τὴν εὐθυτάτην δίκην. In hoc versu legitur in vtroque MSto αἵ τε μιν ἐξελάσωσι pro ἐξελάσσι. Optime. Hom. Iliad. π.

Οἱ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλεγοντες.

v. 231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] Hic vero mirifice Interpretes: *In conuiuiis autem partis opibus fruuntur.* Vnde hanc versionem exsculpserint, quid viderint, legerintque ego quidem exputare nullus possum. Quid enim a Poëtae verbis comminisci poterant remotius? vbi partarum opum mentio? Hinc non immerito olim a viris doctis haec versio fuit improbata. Sed nec hi, quod pace illorum dixerim, plus viderunt. Volunt θαλίης μεμηλὸς esse per idiotismum Poëtis familiarem θάλλον, legendumque θαλίῃ μεμηλότες ac vertendum fructus colligunt florentes. Haec quidem eruditionis et acuminis specie blandiuntur, sed reuera a Graecae linguae indole abhorrent et mente Poëtae. Sensus est simplicissimus per θαλίης μεμηλότα ἔργα intelligi ipsa conuiuia, sicut ἔργα Ἀφροδίτης sunt συνουσίαι. ἔργα Ἄρηος bella: seu opera pertinentia ad conuiuia, quae grata sunt conuiuis. θαλίης μεμηλότα ἔργα νέμονται, exercent opera grata conuiuis est id ipsum quod superius dixerat τερπονθ' ἁν θαλίης, conviuia celebrant. Νέμεσθαι θαλίας vt apud Pindarum νέμεσθαι αἰῶνα. Δάκρυες νέμονται αἰῶνα. hoc est, διάγουσι, vt scholia antiqua exponunt. Superius apud nostrum v. 119. Οἱ δ' ἐθελημοὶ Ἥσυχοι ἔργα νέμονται σὺν ἐσθλοῖσιν πολέσσιν. *Illi vero pro arbitrio Tranquilli res suas curabant cum bonis multis*, siue viuebant sine curis. Vbi itidem male Interpretes: *Ipsique vltro Quieti partis fruebantur.* Nimirum, qui iustitiam colunt, illos Poëta affirmat, aureae aetatis hominibus similem vitam agere, in perpetuo gaudio sine curis et moerore. Hinc et addit illos non currere per maria et vndas, sed contentos coenis terrestribus, et post quas non lauandae sunt manus, et quos humus fert fructibus pasci, aeque vt illi beati seculi mortales. Proclus sic hunc locum intellexit: homines iustos viuere semper in conuiuiis, et in iis agere opera

ad agriculturam pertinentia. In MS. I. legitur θαλείης. In 2. θαλίης, in caſu ſecundo. In praecedente verſu liber I. ἰθοδίκησι.

v. 233. Ἄκρῃ μέν τε φέρει βαλάνους, μέσσῃ δὲ μελίσσας] MS. I. ἄκρῃ, μέσσῃ. Videtur Tzetzes hanc lectionem agnouiſſe, qui exponit ἐν ἄκρῃ, ἐν μέσσῃ. Vulgata tamen lectio melior. v. 237. pro νείσσονται MS. I. νύσσονται.

v. 240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακῆς ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ] MS. I. ἀπήυρα. Sic legit Aeſchines oratione contra Cteſiphontem, Tzetzes, antiquus Scholiaſtes Pindari ad Pythionic. III. Euſtathius ad Iliad. α. cuius verba ſunt: ἵνα λέγῃ σεμνῶς καὶ εὐφήμως, πάντες ἐπαύρωνται βασιλέως τέτε κακῆ, κατὰ τὸ,

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακῆς ἀνδρὸς ἀπήυρα.

ἔνθα ὅρα τὸ ἀπαυρεῖν ταὐτὸν ὂν τῷ Ὁμηρικῷ ἐπαυρεῖν, διὸ καλῶς ἡ αὐτῶν ἑρμηνεία. Apud Heſiodum, inquit, ἀπαυρεῖν eamdem vim habet quam apud Homerum ἐπαυρεῖν. Ecquis dubitet Heſiodum ſcripſiſſe ἀπήυρα, quod poſtea ſcioli noti vocis inſolentia in hac notione mutarunt? Ἐπαυρεῖν enim pro ἀπολαύειν poenas dare, damno affici frequenter apud Homerum alioſque legerant, ſed ἀπαύρειν in hac ſignificatione non niſi in hoc Heſiodi loco, niſi me fugit memoria, reperitur. Alioquin pro ἀφαιρεῖν et apud Homerum et apud noſtrum ſaepius legitur. Non dubitaui reddere ſuam lectionem Heſiodo fundatam tot antiquorum Scriptorum auctoritate; quamuis editi libri repugnent omnes. Ceterum verba illa Homeri, ad quae Euſtathii ſcholion laudauimus, Iliad. α, ἵνα πάντες ἐπαύρωνται βασιλῆος, Latini Interpretes tranſtulerunt: *vt omnes fruantur rege.* poterantne inſulſius? ἐπαύρωνται βασιλῆος eſt plectantur propter regem, luant regis ſtultitiam. Nec melius. Iliad. ζ.

Τέτῳ δ' οὔτ' ἄρ τῦν φρένες ἔμπεδοι· οὐδ' ἄρ' ὀπίσσω
Ἔσσονται· τῷ κέν μιν ἐπαυρήσεσθαι ὀΐω.
Huic enim neque animus conſtans eſt, neque in poſterum
Erit; idcirco ipſum poenas daturum puto.

Sic vertendi hi verſus. Iliad. ο.

Οὐ μὰν οἶδ' εἰ αὖτε κακοξεάφίης ἀλεγεινῆς
Πρώτη ἐπαύρηαι.
Neſcio an non inſidiarum infelicium
Prima poenas luas.

Similiter peccarunt Latini Interpretes inferius apud Heſiodum v. 419. Πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, hoc eſt, *magis autem nocte laborat*, ſubintelligitur hic καμάτε. πλεῖον καμάτε ἐπαυρεῖ maiores capit labores. Illi inepte: *magis autem nocte fruitur.*

Ἀπαυ-

Ἀπαυρεῖν, et ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρὸς, κακοξεφίας sunt loquutiones conciſae, in quibus ſubintelligitur κακὸν et ἑκ, aut ἕνεκα. vt integra ſint ἐπαυρεῖν κακὸν ἕνεκα βασιλῆος, ἐκ κακοξεφίας. ſane κακὸν additur Ὀδυσσ. σ.

Μήπε τι κακὸν μὲν μεῖζον ἐπαύρῃς.

Ne maius malum capias. Sic et ἐπαύρεσθαι ἀγαθὸν apud Andocidem. Similiter inferius Theog. v. 882. κρίνεσθαι τιμάων ſc. ἕνεκα. *certare de honoribus.* Tales ellipſes Graecis Scriptoribus tam qui ſoluta, quam qui pedibus conſtricta vtuntur oratione, non ſunt infrequentes.

v. 248. Καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ τήνδε δίκην] Eſt, *Conſiderate et ipſi hanc poenam*, quae iniuſtis magiſtratibus et iniquis infligitur hominibus. Reſpicit enim ad illam δίκην, de qua paucis abhinc verſibus egerat:

Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.

ſane quam inficete Latini Interprétes hic: *Conſiderate hanc iuſtitiam.*

v. 258. Σκολιῶς ὀνοτάζων] Ὀνοτάζων Euſtathius exponit μεμφόμενος. Heſych. ἐνφυλίζων, ὑβρίζων. Proclus παραχαράττων, vt apud Cic. *adulterare pecunia ius.* quod qui faciunt contumelia Deam afficiunt. Paullo ante παρακλίνειν δίκας Cic. eſt *inflectere ius gratia.*

v. 257. Κυδνὴ τ' αἰδοίη] MS. II. κυδρὴ, et Proclus: ἀπὸ τῆ κῦδος, inquit, γίνεται κυδρὸς, καὶ κυδρὴ, ὡς ἀπὸ τῆ ἔχθος ἐχθρός. Sic et Etymol. Magni auctor et Heſychius: κυδρὴ, ἔνδοξος, σεμνὴ, τιμία, ἔντιμος. Hom. Διὸς κυδρὴ παραποιτις. Κυδνὸς nihili vox eſt. Reſtitui hanc vocem κυδρὸς inferius Heſiodo in Theogon. v. 318, et 442. Vide et Hom. Iliad. σ. v. 184, et Ὀδ. λ. v. 579.

v. 261. Ἀτασθαλίας βασιλέων] Vterque MS. Voſſianus, Palatinus, editio Iſingrini: βασιλήων probante Tzetze, qui ait λη et ων coaleſcere in vnam longam.

v. 265. Pro οἳ αὐτῷ MS. I, οἵ θ' αὐτῷ.

v. 267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς] Hunc cum ſequentibus ſex verſibus expungit Plutarchus. vide Proclum.

v. 273. Δία τερπικέραυνον] MS. I. Δία μητιόεντα. Gloſſa MS. βελευτικόν.

v. 277. Οἰωνοῖς πετεεινοῖς] Vterque Codex Voſſianus: πετεηνοῖς. Sic etiam Moſchopuliani codices: πετεηνὸς, inquit, ποιητικῶς, κοινῶς δὲ πτηνὰν καὶ πετεεινόν. Apud Porphyrium de abſtinentia, vbi hos verſus laudat, animalium, extat quoque πετεηνοῖς.

v. 280. Εἴ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν Γινώσκων] Nec Graeci nec Latini Interpretes hunc locum ceperunt.

runt. δίκαια non ſunt iuſta, quod omnes exiſtimant, ſed ἀληθῆ vera, vt ex ἀντιθέσει patet. Verum autem pro iuſto, et iuſtum pro vero in vtraque lingua frequens eſſe in tanta litterarum luce multis docere putidum eſt. Priſcianus lib. XVIII. *Iuſtum pro vero et verum pro iuſto frequenter tam nos quam Attici ponimus.* Inferius 768. ἀλήθειαν pro iuſtitia:

Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

Cum in rebus agendis populus eſt *occupatus, in iure dicendo.* κρίνειν ἀλήθειαν eſt, res agere, ius dicere. Hinc et in ſacris μαμμωνᾶς τῆς ἀδικίας, et μαμμωνᾶς ἄδικος, ſunt opes non verae, fluxae mimirum et hae caducae, quae opponuntur μαμμωνᾷ ἀληθινῷ, opibus veris, diuinis ſcilicet. Sane ἀδικία in ſacris litteris nonnumquam eſt mendacium. Ioann. VII, 18. 1 Cor. XIII, 6. Sic et apud Latinos *veritas* pro iuſtitia. Cic. XIII. ad Fam. 57. *Vt ſuum negotium habeat cum populo Sardiano, pro cauſae veritate, et pro ſua dignitate conficiat.* Pro Coelio: *Equidem vos ducam a teſtibus, neque huius veritatem iudicii, quae mutari nullo modo poteſt, in voluntate teſtium collocari ſinam.* Alia quamuis multa notarunt viri docti, praecipue Ioan. Frid. Gronouius ad Senecam et Tacitum. Et in lingua Hebraea, Syra, et Arabica vna eademque voce iuſtitiam et veritatem denotari praeclare docuit vir inſignis Ludouicus de Dieu.

v. 283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Βλάπτειν δίκην eſt hic iuſtitiam impedire, falſum ſcilicet teſtimonium perhibendo; impedire ne iudices poſſint ſecundum illum dare, a quo ius et fas ſtat. Sic βλάπτειν apud Homer. Ὀδυσσ. Ν.

Αὐτὸς ἰὼν διὰ νηὸς ὑπὸ ζυγὰ, μήτιν' ἑταίρων
Βλάπτοι ἐλαυνόντων, ὁπότε σπερχοίατ' ἐρετμοῖς.
Ipſe iuit per nauem ſub tranſtris ne aliquem ſociorum
Impediret propellentium nauem, quia properabant, remis.

Vtrobique Latini Interpretes male: *laederent.* Apud Poëtam hunc, alibi quoque huius ſignificationis τὸ βλάπτειν occurrunt exempla.

v. 288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato II. de Rep. et Xenophon. II. Ἀπομνημ. legunt λείη, optime.

v. 291. Εἰς ἄκρον ἵκηται] Hunc locum miror inquinatum etiam nunc in omnibus circumferri editionibus, quum pridem ſit emaculatus ab Heinſio, Scaligero, Meurſio, qui ἵκηαι legendum eſſe praeceperunt, vt omnes veteres Interpretes qui explicant ἔλθῃ. Sed iam olim Eraſmus in adagiorum farragine rectam lectionem propoſuerat, et in verſione ſecutus erat. Lucianus in νεκυομαντείᾳ verſus Heſiodi vocat πάνδημα ἔπη celebres et omnibus notos. Hunc locum pulcre

imitatur

imitatur Silius Italicus, vbi Virtus sic alloquitur Scipionem dubium animi, virtutine se dederet, an voluptati.

Ardua saxoso perducit semita cliuo,
Aspera principio, nec enim mihi fallere mos est,
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Vide quoque Catalecta Virgilii de littera Pythagorae.

v. 293. Ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει] Haec inepta lectio omnes foedauit editos libros. Antiquam tamen et veram nobis seruauit Aristoteles I. Ethic. ad Nicom. cap. 4. Clemens Alexandrinus III. Paedagog. cap. 8. Aristides in λόγῳ πρώτῳ Ῥητορικῆς, Plutarchus aliique, qui et hic pro αὐτῷ legunt αὐτὸς, et v. 296. ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ. Et Zeno in sua imitatione:

Κεῖνος μὲν πανάριστος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Sic enim isti versus leguntur apud Diogenem Laërtium. Hos tantos auctores qui non sequitur, nae ille miser iratis Musis natus est. Et licet absque his esset, ipsa tamen Graecae linguae indoles facile non oscitantem lectorem deprauationis, quae nostras editiones contaminat, admoneret.

v. 294. Φρασσάμενος τὰ κ' ἔπειτα] Non agnoscitur hic versus ab omnibus illis antiquissimis Scriptoribus, quos hoc loco vsos esse diximus, nisi ab Aristotele. In vetustis tamen codicibus fertur desiderari. Sane nec Eustratius qui reliquos exponit, huius meminit, vt et alii prisci Aristotelis Interpretes. Nec Latinis fuit cognitus, qui hunc locum in sua transtulerunt scripta. Liu. 32. *Saepe ego audiui milites eum primum esse virum, qui ipse consulat quid in rem sit: secundum eum qui bene monenti obediat: qui nec ipse consulere nec alteri parere sciat esse extremi ingenii.* Cic. in Cluentiana: *Sapientissimum esse dicunt eum, cui quod opus sit veniat in mentem: proxime accedere illum, qui alterius bene inuentis obtemperet.* Hesiodi tamen Graeci Interpretes in suis libris illum inuenerunt, vt ipsorum declarant explicationes. Hinc vero apparet non heri aut nudius tertius, sed ante multa saecula hunc versum esse Hesiodo subiectum. Supposititium enim esse et Poeta indignum ego quidem nullus dubito.

CAPVT

CAPVT VII.

Hesiodi insignis locus explicatus contra omnium Interpretum sententiam. Ἐν θυμῷ βάλλεσθαι. Ἀκούειν. Μέτρια ἔργα. Hesiodo et Theocrito lux. Μετρίως λέγειν. Μέτριος. Commodus. Epitaphium Hesiodi, quod Pindaro tribuitur, emaculatur. Μέτρα σοφίης. Hesiodus saepe expositus, aliquoties emendatus et ab Interpretum insciția vindicatus. Ὀπάζειν, κατοπάζειν. Tzetzes emendatus. Καὶ. Εὐνὴ. Ἀλιταίνειν. Γήραος ὀδός.

v. 296. Μήτ' ἄλλου ἀκούων ἐν θυμῷ βάλληται] Ex versione Latina et Interpretibus Graecis huius loci sensum nemo eruat. Quid enim est? *Neque alium audiens id in animum admittit.* Notissimus Hellenismus omnes fugit. Ἀκούων ἐν θυμῷ βάλληται, est ἀκούειν ἐν θυμῷ βάλληται. *neque alii parere in animum inducat.* Ἐν θυμῷ βάλλεσθαι est in animum inducere, vt βεβλημένος εἰς νῆν apud Chrysostomum qui in animum induxit, et vt faceret consilium cepit, vt eleganter notauit vir magnus Gu. Budaeus, quem tamen miror in eodem loco hunc Hesiodi versum exponere: *nec cum alio alia audiuerit animaduertit et in memoria versat.* Sed ἀκούειν hic esse parere, obsequi, dicto audientem esse, vt saepe, et ex sensu verborum et interpretatione Liuii, qui *alii parere scias* exposuit, facile erat animaduertere. In eumdem impegerunt lapidem Interpretes inferius v. 709.

— — Εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤ τι ἔπος εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας.

Si autem ceperis aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere. vulgo vertunt: *si ceperis loquutus, faciens.*

v. 300. Εὐζέφανος Δημήτηρ] Graeci magistri nescio quas comminiscuntur ineptias cur Ceres εὐζέφανος dicatur, quas excutere non est operae. An hoc vlli Poetae Interpreti potest obscurum esse, Cereri dedicari coronas spiceas, et illis semper ornatam eam Diuam conspici? Nummus aureus.

Vide

Vide et argenteum apud Fulu. Vrſinum in familia Caſſia. Ouid.

Feſta piae Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea velatae corpora veſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum.

Idem in Amor.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

Tibullus:

Flaua Ceres tibi ſit noſtro de rure corona
Spicea, quae templi pendeat ante fores.

Horat. carm. ſaeculari:

Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona.

v. 304. Ἱκελος ὁρμὴν] Malui, *ſimilis cupiditate*, quam cum Interpretibus *ſtudio*. Tzetzes ὀργὴν exponit. Heſych. Ὁρμὴ, βελὴ, ἐπιθυμία. Κόθυρος eſt vocula μονήρης, de cuius expoſitione varia vide Proclum. Heſych. Κόθυρος, ἀργὸς, ἄκεντρος. Eadem Phauorinus, et addit: κόθυρος καὶ ὁ κλέπτης καὶ ὁ κρύπτων.

v. 306. Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέτρια κοσμεῖν] Verte: *Tibi vero curae ſit opera decentia curare.* ἔργα μέτρια ſunt, vt bene Scholiaſtes Voſſianus, ἔργα πρέποντα, ſiue, vt Tzetzes, μὴ ἀπρεπῆ. Monet fratrem ne otii ac ignauiae blanditiis malis rebus et operibus animum applicet, et cupiditate auferatur alieni laboris fructus intercipiendi, vt fuci illi qui miſerorum ſudore et laboribus paſcuntur, ſed potius in talibus occupetur operibus quae ſe viroſque bonos decent. Haec ſunt μέτρια ἔργα quae opponit ἔργοις ἀεργῶν. Μέτριος eſſe μέγας, ἔξοχος in animum equidem ego inducere non poſſum, quum potius veteribus Criticis ſit μικρὸς. Heſych. μέτριοι, μικροὶ· μετριοπαθὴς, μικρὰ πάσχων. Apud Platonem vero μετρίως λέγειν eſt conuenienter loqui, commode dicere et pro rei dignitate, quae maxime ad rem faciunt, vt apud Thucydidem lib. 2. Χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαίως ἔσται. Ibi optime Scholiaſtes vetus: μετρίως, συμμέτρως, ἀξίως. In Theocriti epigrammate: μέτριος ἦν ἐν πᾶσιν, non eſt, excelluit in omnibus, ſed, moderatus fuit in omnibus, modum in omnibus rebus tenuit, fuit vbique modeſtus. Hi enim dicuntur μέτριοι. Heſych. μέτριοι, ἐπιεικεῖς. Apud Demoſthenem μέτριοι et ἐπιεικεῖς coniunguntur. Quod hominum genus, quia ſingulari morum facilitate eſt et humanitate, μέτριοι τὰ ἤθη Ariſtoteli IV. Ethic. dicuntur, homines commodi, faciles, homines commodis moribus. Cic. pro Muraena: *Nemo Catone pro-*

ano

suo tuo commodior, comior, moderatior fuit, ad omnem rationem humanitatis. Id. de amicitia: *Atque hoc quidem videre licet, eos qui antea commodis fuerunt moribus, imperio, potestate, prosperis rebus immutari.* Epitaphium vero Hesiodi, quod Pindaro tribuitur, foedissime deformatum est. Vulgo sic legitur:

Χαῖρε δὶς ἠβήσας, καὶ δὶς τάφε ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Caelius vertit:

Salue cui pubes, tumulusque bis obtigit vnus,
Tu sapis Hesiode, quantum homini sapere est.

Sic quiduis ex quouis potest verti. Quid est ἀνθρώποις μέτρον ἔχειν σοφίης? Qui ἐλλειπῶς ἀνθρώποις pro ἐν ἀνθρώποις positum contendent, illi silices possunt concoquere. Nihil hac lectione absurdius. Veram, elegantem, dignam auctore illius epigrammatis, quicumque sit, accipe ex MSto Vossiano:

Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρα χέων σοφίης.
Hesiode hominibus tradens sapientiam, siue *praecepta sapientiae.*

Totidem litteris in illo Codice scriptum legimus, nisi quod corrupte. Ἡσίοδε pro Ἡσίοδ'. μέτρα σοφίης est loquendi genus Poetis familiare pro σοφίη, vt supra μέτρον ἤβης, pro ἥβη. v. 131. vide ibi notas.

v. 314. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Interpretes Graeci mire hic argutantur. Omnes δαίμονα capiunt pro τύχη, hoc, vt videtur, sensu, cuiuscumque sortis et conditionis fueris. Δαίμονες hic esse quod Aeschylo κρείττονες, non assequor. Est, vt verum fatear, mira locutio, quam ita iudico exponendam esse: τοιοῦτος ἔησθα σὺ οἷος δαίμων. hoc est, ἴσος εἰς θεῷ similis Deo es. vt apud Xenophontem: χαριζόμενον οἵῳ σοι ἀνδρὶ, pro χαριζόμενον τοιούτῳ ἀνδρὶ οἷος σύ. Et apud eumdem: ἡμεῖς δὲ ἐγνωμεν τοῖς οἵοις τε ἡμῖν καὶ ὑμῖν, χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν. pro τοῖς τοιούτοις οἷοι ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς, vt haec duo loca Stephanus recte exponit. Sensus Poetae est, si labore tibi victum comparaueris, beatus eris. Terent. *Deus sum si ita est.*

v. 318. Ἠδ' ὀνίνησι] MS. I. ἠδ', II. ἠτ'. lege: Αἰδὼς ἠδ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι. *Pudor alios vehementer obest, alios vero prodest.* Versu sequente in vtroque MS. πρὸς ἀνολβίαν, et πρὸς ὄλβον. nisi quod in secundo vitiose ὀλβων. Ὄλβον etiam Palatinus codex habet, vtrumque Tzetzes et Stobaeus.

v. 321. Χερσὶ] Latini hoc vnitatis numero malunt exprimere *Manu agere.* Florus: *Matrimonia manu capta.* nihil notius.

notius. v. 326. Ἀνέρι τῷ tritissima Poetis Graecis enallage pro ἀνέρος τοῦ. vtrumque Latinos Interpretes fugit. pudet haec annotare.

v. 324. Αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείῃ κατοπάζῃ] MS. I. Voss. αἰδὼς δ' ἐτ' ἀναιδίῃ κατοπάζῃ. alii libri αἰδὼς δέ γ' ἀναιδείῃ κατοπάζῃ, quod probat vir doctus et exponit: *pudor impudentiam sequatur, id est, postbabeatur.* sed ego vulgatam lectionem retineo, quae sic exponenda: *Pudorem vero cum impudentia vicerit.* Ὀπάζειν et κατοπάζειν est sequi iubere, vt victores solent victos, aut domini iubere solent seruos sequi. Apud Hom. ὀπάσσας, teste Eustath. est δοὺς ἕπεσθαι. Hesych. ὀπαζόμεναι, θεραπευόμεναι. ὀπαδὸς, ἀκόλουθος, δοῦλος.

v. 325. Ῥεῖά τέ μιν μαυροῦσι θεοί] MS. II. Ῥεῖα δή μιν ἀμαυροῦσι. Proclus etiam videtur ἀμαυροῦσι legisse.

v. 327. Κακὸν ἕρξει] MS. II. ἔρξει cum editione Isingrina et pluribus aliis antiquioribus. sed rectius ἕρξει legitur. a ῥέζω est ῥέξω, et κατὰ μετάθεσιν ἕρξω, vt bene veteres magistri. Tzetzes hic foede corruptus est. Ἴσον, inquit, τῷ ἐπιόρκῳ δρᾷ, ὅς τις εἰς ἱκετεύοντα καὶ εἰς Φίλον, ἢ εἰς ἀλλοδαπὸν [ὡς ἕξει] καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Heinsius legit pro ὡς ἕξει, λέξει καὶ ποιήσει. Scaliger vncis inclusit. Vterque male. Scribendum: ἀλλοδαπὸν ἕρξει, καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Exponit quid sit ἕρξει. καὶ est ἤγαγεν, *hoc est*, exponendi vim habet. vt paullo post: τεῦ καὶ τινὸς. τεῦ, *hoc est*, τινός. Aristoph. Pluto: Κακῶς ἔπραττεν καὶ πένης ἦν. *Male egit, hoc est, pauper erat.* sic καὶ millies apud priscos Graecorum Scriptorum Interpretes. Emendationem nostram video firmari MSto Vossiano.

v. 329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Est, *furtiui concubitus.* inepte Interpretes: *secreti lecti.* Εὐνὴ enim est συνουσία. Hom. Iliad. Ω.

Τέκνον ἐμὸν, τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων
Σὴν ἔδεαι κραδίην, μεμνημένος ἠδέ τι σίτου
Οὐτ' εὐνῆς.

Mi fili, quamdiu lamentans et dolens tuum cor comedis neque cibi neque Veneris recordans. Vbi Interpretes aeque imperite εὐνὴν cubile verterunt, vt hoc loco. Hos tamen potuisset huius erroris admonuisse Eustathius, si ipsum consuluissent. Qui assueuerat εὐνὴν esse μίξιν praefatus propterea nonnullos hos versus ἀθετεῖν, quia οἱ ἀθληταὶ τὸν τοῦ ἀθλεῖν πάντα καιρὸν ἀπὸ ἐπλησίαζον τῇ γυναικί. sed et quae statim sequuntur εὐνὴν Homero esse συνουσίαν ostendunt: ἀγαθὸν δὲ γυναικί πορ' ἐὼν Φιλότητι μίσγεσθαι. *Bonum vero est cum muliere consuescere.*

ſueſcere. Phauorinus: Εὐνὴν δ' μόνον τὴν κοίτην δηλοῖ ἀλλὰ καὶ τὴν συνουσίαν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων παρὰ τῷ Ἱπποκράτει. Hinc et εὐνᾶσθαι eſt μίσγεσθαι γυναικί. Iliad. β. θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα. Ὀδυσσ. ε. παρ' ἀνδράσιν εὐνάζεσθαι eſt cum viris conſueſcere. Paulo in litteris ad Romanos exaratis κοίτη eadem ratione eſt συνουσία, cum cap. XIII. vetat περιπατεῖν ἐν κοίταις καὶ ἀσελγείαις.

v. 330. Ἀλιτραίνεται] Repoſui ex MS. II. et vetere Palatino, ἀλιταίνεται. vide Etymologicum Magnum. v. 331. γήραος ἀδὸς eſt ipſa ſenectus. Nec aliter Latine debet exprimi. Tales periphraſes innumerae apud priſcos Graecos Poetas occurrunt, vt de multis iam nos ipſi et alii viri docti monuerunt. Pleraeque abhorrent ab vſu et conſuetudine Latinae linguae, in quam illas verbum de verbo exprimendo transferre imperitia eſt.

CAPVT VIII.

Θῦος, θύειν. Vetuſtiſſima ſacrificia gramen, et alia quae tellus producit, non animalia. Κλῆρος ager. Χρῆμ' ἐγχώριον. Χῶρος. Χωρίτης. Tzetzes et Proclus correcti. Μετρεῖσθαι. Καὶ. Heſiodus ter emendatus. Ἄρχεσθαι πίθε. βλαβερὸν. Obnoxius. Θυμὸς ἐν φρεσί. Multae Interpretum hallucinationes.

v. 338. Σπονδῇσι θύεσσι τε ἱλάσκεσθαι] MS. II. editio Stephani, Iſingrini, aliaeque meliores: θυέσσι. Itaque vt verſus conſtet, legendum σπονδῇς θυέεσσι. Proclus etiam ſic legiſſe videtur: Καὶ ἁγνῶς, καὶ καθαρῶς, καὶ θυέεσσι καὶ σπονδαῖς ἱλασκομένας. Latini vero Interpretes peſſime vertunt: *Libaminibus atque hoſtiis placa.* Atqui de hoſtiis iam dixerat praecedente verſu: ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν. *nitida femora adole.* Sic interpretare. ἀγλαὰ ſunt nitentia adipe, qua cooperiebantur vt docet in Theog. Stulte igitur hic rurſus hoſtias inculcet. Θῦος Graecis eſt θυμίαμα, odoramentum, odores, qui Diis adolentur, quod proprie vocant θύειν, hoc eſt, odoramenta accendere, quibus ſolis olim faciebant. Syneſ. hymno VII. de Magis:

Ἄγε δῶρα κομίζετε,
Σμύρνης ἐναγίσματα,
Χρυσῆ τ' ἀναθήματα,
Λιβάνε τε θύη καλά.

Eia munera ferte Myrrhae libamina, Aurique donaria, Thurisque odores ſuaues. Θύειν enim eſt θυμιᾶν ſuffire, vt tradit Porphyr.

Porphyr. II. de abstinentia animalium. Postea ad alia quoque quae Diis offerebantur munera translatum; et tandem ad victimarum mactationem. Porphyr. II. de abstinentia animalium: Δένδρα μὲν γὰρ δὴ πρὸ ζώων ἀνέδωκεν ἡ γῆ. τῶν δένδρων καὶ πολὺ πρόσθεν τὴν ἐπέτειον γεννωμένην πόαν, ἧς δρεπόμενοι φύλλα καὶ ῥίζας καὶ τὰς ὅλας τῆς φύσεως αὐτῶν βλαστὰς, καπέκαιον· ταύτῃ τὰς φαινομένας ἐρανίας θεὰς τῇ θυσίᾳ δεξιώμενοι, καὶ διὰ τὸ πυρὸς ἀπαθανατίζοντες αὐτοῖς τὰς τιμάς. τέτοις γὰρ καὶ τὸ πῦρ ἀθάνατον φυλάττομεν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὃν μάλιςα αὐτοῖς ὁμοιώτατον ἐκ δὲ τῆς θυμιάσεως τῶν ἀπὸ γῆς, θυμιατήρια τε ἐκάλεν, καὶ τὸ θύειν, καὶ θυσίας, ἃ δὴ ἡμεῖς ὡς τὴν ὑςέραν πλημμέλειαν ἐκφαίνοντα ἐκ ὀρθῶς ἐξακούομεν τὴν διὰ τῶν ζώων δοκοῦσαν θεραπείαν καλέντες θυσίαν. *Terra prius arbores quam animalia potulit: ante arbores vero gramen quotannis nascens, cuius folia et radices, totaque illius naturae germina colligentes flammis adolebant: hoc sacrificio Deos visos coelestes excipientes, et per ignem honores illis reddentes immortales. His etenim ignem perpetuum, cum sit iis simillimus, in templis asseruamus. At ex eorum quae terra nascuntur suffimentis in sacris adhibitis, acerram* θυμιατήριον *appellarunt, et sacra facere* θύειν, *et sacrificia* θυσίας, *quae omnia nos non recte interpretamur, quasi erroris illius qui postea irrepsit, essent indicia, ideoque eum, qui ex animalium mactatione videtur esse, cultum* θυσίαν *vocamus.* Idem inferius eodem libro: Ἐπεὶ καὶ Ἀπόλλων πατρίων θύειν κατὰ τὰ πάτρια, τετέσιν κατὰ τὸ ἔθος τῶν πατέρων· ἅπαν ἄγειν ἔοικεν εἰς τὸ παλαιὸν ἔθος. Τὸ δὲ παλαιὸν διὰ πόπανων καὶ τῶν καρπῶν ἦν, ὡς ἀπεδείξαμεν. Ὅθεν καὶ θυσίαι καὶ θυηλαὶ, καὶ θυμέλαι ἐκαλέντο, καὶ αὐτὸ τὸ θύειν τὸ θυμιᾶν εἶχετο, καὶ τὸ νῦν παρ' ἡμῖν λεγόμενον ἐπιθύειν. ὃ γὰρ ἡμεῖς νῦν θύειν λέγομεν ἔρθειν ἔλεγον. Ἔρδον Ἀπόλλωνι τελησσας ἑκατόμβας ταύρων ἠδ' αἰγῶν. *Quia etiam Apollo cum praecipit sacra facere secundum patrios, id est, patribus receptos ritus, ad antiquum morem nos reducere videtur. Vetus autem sacrificandi mos erat per placentas et fructus, vti demonstrauimus. Vnde sacrificia* θυσίαι, *et* θυηλαὶ *et* θυμέλαι *dicebantur, et ipse actus sacrificandi* τὸ θύειν, *idem valuit, quod suffire vel adolere, quod nunc vocatur* ἐπιθύειν. *Quod enim nos* θύειν *dicimus, illi* ἔρθειν *dicebant.* Θύειν igitur est suffire. hinc θῦος est odoramentum, vnde Latinum thus, vt a πῦον pus, vt ostendit vir maximus ad Solinum. Quia praecipue in sacrificiis postea thure sunt vsi. Inde nobis etiam thus *wyroock* dicitur, quasi sacer fumus, sicut in Germania festi dies quibus natalis Christi celebratur, *wynachs*,

hoc est, sacra nox ab illa nocte, quam praecipue colunt, quia in illa Christus natus esse creditur. Galenus θύη optime exponit θυμιάματα, ἀρώματα. Proclus et Moschopulus hoc loco ψαιςά. Eustathius πέμματα. Postea enim ad omnia quae Diis offerebantur translatum, vt et θύειν. Sed hic in propria notione capiendum.

v. 341. Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον] Interpretes: *vt aliorum emas sortem.* Male. Vertendum: *vt aliorum emas agrum.* Κλῆρος est fundus, ager, possessio, quia agri sunt praecipua facultatum et bonorum, quae possident homines, pars. Κλῆρος omnia bona significat. Hesych. κλῆρος, οὐσία. Proprie tamen bona quae hereditate venerunt, vt Latinis fors. Liu. *Puer in nullam sortem bonorum natus*, est qui non habet patrem in cuius patrimonium successionem speret. Consortes ὁμόκληροι, eiusdem hereditatis participes, coheredes. Olim enim sorte hereditas diuidebatur. Postea omnia bona quae possidemus quacumque ratione parta, et κατ' ἐξοχὴν agri, possessiones dicuntur κλῆρος. Theocritus Ἡρακλίσκῳ.

Ὁππόκα κλᾶρον ἅπαντα καὶ οἰνόπεδον μέγα Τυδεὺς
Ναῖε.
Quum omnem agrum et viniferum latum solum Tydeus
Teneret.

Herodot. Melpom. φθείρων τῶν Συρίων τὰς κλήρους. *Syrorum agros vastans.* Hinc et κληροῦχος apud eumdem est colonus, cui data pars agri colenda et possidenda.

v. 342. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] Aliud non tantum praecipit Christus apud Lucam XIV, 12. sed et ipse Plato in Phaedro: εἰ χρὴ τοῖς δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι, προσήκει καὶ τῶν ἄλλων μὴ τοὺς βελτίστους, ἀλλὰ τοὺς ἀπορωτάτους εὖ ποιεῖν. μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν, πλείστην χάριν αὐτοῖς εἰσονται. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις δαπάναις ἃ τοὺς φίλους ἄξιον παρακαλεῖν, ἀλλὰ τοὺς προσαιτοῦντας, καὶ τοὺς δεομένους πλησμονῆς. Ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσουσι, καὶ ἀπολαυθήσουσι, καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἥξουσι, καὶ μάλιστα ἡσθήσονται, καὶ ἐκ ἐλαχίστην χάριν εἰσονται, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὔξονται. *Si egenis gratificandum est maxime, conuenit omnino non meliores iuuare homines, sed pauperrimos. Maximis enim liberati malis gratias ingentes habebunt. Priuatis quoque et propriis sumtibus non vocandi amici erunt, sed esurientes et supplices. Hi enim beneficium maximi facient, se sectabuntur, ad fores opperientur, applaudent, gratias agent, vota pro te fundent.*

v. 344. Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχείριον ἄλλο γένηται] *Si enim tibi negotium aliud rusticum inciderit.* Sic hic versus

ſus exponendus. Vulgo inepte: *Si res aliqua fortuita euenias.* Χρῆμα ἐγχώριον, eſt res, quae ad agreſtes, et ruricolas pertinet, opus et negotium ruſticum. χῶρα enim et χῶρος eſt vicus, pagus, ager. Heſych. χῶρος, ἀγρός. χωρίτης eſt ruſticus. Idem: χωρίτης, ἀγρώτης, ἄγροικος, χωροβατεῖν in agro ſpatiari. Chorobates apud Vitruu. inſtrumentum quo agros metabantur, Latinis gruma, quamuis et aquis librandis inſeruiret. χωρίον villa, praediolum. Sane in Sacris quoque litteris χῶρα eſt ager. Luc. XXI, 21. οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν. *qui in agris ſunt non ingrediantur in eam*, ſc. Vrbem. pro quo Matth. XXIV, 18. ὁ ἐν ἀγρῷ. Sic olim χωρεπίσκοποι, erant, rureſtres Epiſcopi, qui in vicis et pagis rem ſacram faciebant. Proclus legit olim ἐγκώμιον, vti ex eius explicatione apparet, quamuis vulgo legatur ἐγχώριον. ἐγκώμιον vero idem eſt quod ἐγχώριον, nempe quod in eadem κώμῃ geritur. Poſſes quidem etiam exponere ἐγχώριον οἰκεῖον, vt ſit negotium in tuis aedibus incidens, domeſticum. Suid. ἐγχώριον, οἰκεῖον. Sed altera praeſtat interpretatio. Ruſtica enim haec praecepta ſunt, quae χωρίταις dantur.

v. 346. Πῆμα κακὸς γείτων] Ad quod confirmandum Proclus et Tzetzes afferunt Αἰτωλὰς καὶ Ἀκαρνάνας, Καρχηδονίους καὶ Βυζαντίους, qui propter vicinitatem mutuis cladibus et damnis perierint. Sed quid audio? Num Carthaginienſes et Byzantini tantis locorum interuallis diiuncti ſunt vicini? legendum Χαλκηδονίους. Chalcedon enim contra Byzantium ſita. Mox Tzetzes: δείκνυσι τοῦτο Πλάτων. Θεμιστοκλέα γάρ φασιν ἢ Πλάτωνα πιπράσκοντα τὸν ἀγρὸν λέγειν, ὅτι ἀγαθὸν ἔχει γείτονα. Non hoc Platonis dictum eſt ſed Catonis; legendum igitur Κάτωνα. Sic etiam Voſſianus codex. Sed haec praeſtat differre ad Interpretes, ex quibus infinitas paene mendas eluimus.

v. 348. Οὐδ' ἂν βῆς] Hoc verſu probat Heraclides in fragmentis de rebus publicis, vbi agit de re publica Cumaeorum legem illorum, qua ſanxerant, vt ſi quis aliquid amitteret, furto a vicinis damnum reſarciretur: ἔθος ἦν αὐτοῖς εἰς τὰ κλοπιμαῖα συμβάλλεσθαι τοὺς γείτονας, διὸ καὶ ὀλίγα ἀπόλλυνται πάντες γὰρ ὁμοίως ἐτήρουν. καὶ Ἡσίοδος ἐντεῦθεν δοκεῖ λέγειν ἐκ ἂν βῆς ἀπολοῖτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. *Moris erat apud eos, vt vicini omnes conferrent ad reſarciendum quae furto ablata fuerunt. Qua propter pauca furto amittebantur, quod vniuerſi pariter ſua aliorumque diligenter cuſtodirent. Atque hinc videtur petitum, quod apud He-*

ſiodum eſt: Bos non facile peribit, niſi vicinum malum habueris. Eadem lex fertur eſſe apud Iaponenſes in vltimo Oriente.

v. 349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Gloſſae MS. Voſſii: καλῶς δανείζεσθαι. Heſych. μετρεῖ, δανείζει. μετρεῖσθαι, δανείζεσθαι. Μετρεῖσθαι eſt ſub vſura mutuum petere ſiue menſura, ſiue pondere, ſiue numero conſtet. Cic. I. de Off. *vtendum accipere* vertit: *Quia ſi ea quae vtenda acceperis, maiore menſura, modo poſſis, iubet reddere Heſiodus, quidnam beneficio prouocati facere debemus?* Male ergo Interpretes: *Recta menſura mutuum accipe*, quaſi de iis ſolis rebus loquatur Poëta, quae menſura conſiſtunt, vt multis docuit Salmaſius libro de Vſuris. Inferius v. 396.

Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμὲ ἔλθῃς, ἐγὼ δέ τοι ἂψ ἐπιδώσω
Οὐδ' ἐπιμετρήσω.

Sicut et nunc ad me veniſti, ego vero tibi non amplius donabo,
Nec amplius mutuum dabo.

Gloſſae Voſſianae MS. ἐπιμετρήσω, δανείσω. Proclus. ἀ χρήσω. bene. Notant enim veteres Grammatici χρῆσαι ἐπὶ φίλων dici, δανεῖσαι ἐπ' ἀλλοτρίων. Suidas: Δανεῖσαι ἐπὶ τῷ τυχόντος. Antiquiſſimis certe Scriptoribus δανείζειν, non eſt foenori locare, ſed mutuum dare ſine vſuris.

v. 353. Τῷ προσιόντι προσεῖναι] An hoc eſt quod Interpretes volunt, *iuuantem se iuua*? Quanto rectius Graeci magiſtri *inuiſentem inuiſe*? Qui eo, inquit, ingenio ſunt, vt mutuis amicitiae et conſuetudinis commerciis delectentur, cum iis cole amicitiam. Idem ſenſus verſus ſequentis: qui libenter ſua cum aliis communicant, iis tu libenter impertire, ſi quibus opus habuerint. v. 331. MS. I. ἴσα ἄτηισιν.

v. 357. Καὶν μέγα δώῃ] Reuocaui priſtinam lectionem ex MS. II. et Proclo, qui legunt καὶ μέγα δοίη. Καὶ, quod Interpolatores fugit, eſt καὶν, καίπερ, καὶ εἰ, vt ſtatim: καὶ τὸ σμικρὸν ἐόν. *etſi ſit exiguum* Ariſtoph. Plut. Ἐὰν δὲ σύζυγον λάβω τινὰ καὶ σύκινον, τὸν ἰσχυρὸν τοῦτον θεὸν ἐγὼ ποιήσω τήμερον. *Si ſocium cepero aliquem etſi imbecillum, potentem tamen hodie faciam.* Pro quo Scriptores orationis ſolutae malunt dicere καί τοι, καί τοιγε. v. 358. αὐτὸς eſt ἑθέλων libens, vti in aliis locis accipi viri eruditiſſimi docuerunt.

361. Ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο] MS. σμικρῷ. quod verum eſt. Tzetzes verſu ab hoc ſecundo: ὃς δ' ἐπ' ἐόντι Φέρει. v. 382. ἔργον τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι. Subſcribunt Moſchopulus et Tzetzes, et veteres Scriptores plurimi qui hunc locum laudant.

v. 364. Ἀνέρα κήδει] Est *hominem sollicitum habet*, non *laedit*. Hom. κῆδε δὲ θυμόν. *Animum sollicitat.* Sequente versu, βλαβερὸν est damno, periculis et variis casibus obnoxium, perperam Interpp. *noxium*. Sic etiam Latinis *obnoxius* simpliciter, est opportunus iniuriae. Flor. III, 20. *Et ipsi* (serui) *per fortunam in omnia obnoxii.* Lib. IV, 4. *Cum intra decem et octo annos, tenerum et obnoxium et opportunum iniuriae iuuenem videret.* Phaedrus: *seruitus obnoxia, quia, quae volebat, non audebat dicere.* Senec. ep. 61. corpus humanum vocat *obnoxium domicilium animi.*

v. 368. Ἀρχομένῳ δὲ πίθῳ καὶ λήγοντος κορέσασθαι] Stulte Latini Interpretes: *Incipiente vero dolio et desinente saturato te.* Quid incipere et desinere dolium Latinis auribus sonet ego non exputo. Verte: *Quum relinitur dolium, et fere est eptum, saturare.* Ἄρχεσθαι πίθον est ἀνοίγειν πίθον, Theocrito διαιρεῖν, Terentio *relinere dolium.* Longe ineptius inferius ἐν ἡμέραις v. 51. ἀρίστην ἄρξασθαι πίθῳ vertunt: *optimam implendis doliis*, quum sit, *optimam aperiendis doliis.* Vers. sequ. δειλὴ vterque MS. vt bene restituit Heinsius. Ceterum de sententia huius versus, et cur vinum in medio dolio sit optimum disputat Plutarch. Sympos. III, 7. et Macrobius VII. Saturn. c. 12. quos vide, et ride Alexionem apud Plutarchum, qui irridet hunc versum Hesiodi, quod in medio sit vinum optimum. Atqui hoc ipsum quoque dicit Hesiodus, ideoque tum parcius illo vtendum esse, vt diutius optimo fruamur. Vetus est vini medium, olei summum, mellis imum optimum esse.

v. 370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ] Hic cum sequentibus duobus versibus in MSto primo non comparet, et expunctos olim fuisse a nonnullis Proclus testatur, a Plutarcho tamen vindicantur et probantur. Vide Proclum. Sed ipse Plutarchus in Theseo tribuit hunc versum Pittheo, Aristotelemque laudat. Cuiuscumque sit sententia, est optima: si cum amico tibi res quaedam sit, fac vt primo cum illo pacisearis de mercede, quam sibi deberi putat, vt omnes querelae praecidantur.

v. 376. Μναστὴς δὲ παΐς σώζοι] MS. I. εἴη, cum glossa ὑπάρχῃ. Pulcre D. Heinsius obseruauit hos versus esse transpositos, et eleganter illos exponit, quem vide. Sine MSS. auctoritate nihil tamen sustinui mutare.

v. 381. Ἐν Φρεσὶν ἦσιν] MS. I. σοῖσιν. H. σῇσι leg. Φρεσὶ σῇσιν. Θυμὸν ἐν Φρεσίν, vt apud Plautum: *Mens animi.* et Catullum: *Nec potis est dulces Musarum exponere fetus Mens animi.*

CAPVT IX.

Distinctio vulgaris librorum Hesiodi deleta. Hesiodus bis emendatus. Veteres nudi faciebant opus. Ἔργα διατεκμαίρεσθαι. Proclus emendatus. Οἱ περὶ Τιμόθεον. Χρήματα. Χρησήρια. Nicolai Damasceni locus vindicatus. Aeliani Interpretes ter reprehensi. Τητᾶν, τιτᾶν. Quaerere. Ἔργον. Opus. Ὀξὺς ἠέλιος. Sol acutus. Sol acris. Sirius acris. Claudianus emendatus. Χιὼν ὀξεῖα. Ζεὺς pro coelo. Lapsus crebri Interpretum indicati.

Βιβλίον β'] Expunxi hanc distinctionem quam et codices manu exarati, et veteres Scriptores cum Interpretibus ignorarunt. In primo Vossiano hic omnia perpetua et continua serie sine vllo distinctionis vestigio perscripta sunt: sicuti et in Procli commentario manu exarato, quem mihi vtendum dedit Marquardus Gudius noster. In secundo nonnihil quidem spatii inter versus 383. et sequentem intercedit, quod possit capere indicem hunc, qui vulgo praeponitur. Sed nec hic nec alii, si qui sunt, libri nobis tanti sunt, vt istam distinctionem χθὲς καὶ πρώην natam ferendam existimemus ingratiis totius antiquitatis, quae nullam huius operis diuisionem in duos libros agnoscit. Clarissime id liquet etiam ex Seruii prooemio in Virgilii Georgica. *Hesiodus fuit de Ascra ciuitate; qui scripsit ad fratrem Persen, librum, quem appellauit* Ἔργα καὶ ἡμέρας, *id est, opera et dies. Hic autem liber continet, quemadmodum agri, et quibus temporibus sint colendi.*

v. 383. Πληϊάδων Ἀτλαγενέων] Latinis dicuntur Vergiliae, quarum ortum et occasum in primis obseruabant Veteres, ita vt aestatis atque hyemis initia, et messium atque arationum tempus ab illis numerarent. Vide Eratosthenis καταστερισμούς, quos primus ad Aratum edidit summe Reuerendus Praesul Oxoniensis Ioannes Fell, mihi, dum fata sinerent, amicissimus cap. 23. De illarum vero ortu et occasu quam variae fuerint Veterum sententiae, vide Petauii disputationem in variar. Dissertat. Lib. II. Cap. 9. quae Vranologio adiecit.

v. 389. Ἐγγύθι ναιετάασ'] MS. I. et II. ναιετάωσ' nisi quod in secundo addatur σιν. Et sic versu abhinc tertio vterque pro νάσσιν, ναίωσι. Est haec Dorum dialectus. Vide supra ad v. 224. In hoc vltimo versu, liber secundus inserit δὲ: Νάσσι' γυμνὸν δὲ σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν.

v. 392.

v. 392. Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι] MS. L Voſſianus, et Codex Palatinus: ἀμάειν. Sic etiam in carmine, quod dicitur certamen Homeri et Heſiodi. Nec aliter Proclus legit: Ἀμάειν, συναθροίζειν, ἢ θερίζειν. Illud enim ἀμᾶσθαι quod in edito Procli Commentario praecedit τὸ ἀμάειν a ſciolo ex Heſiodi vulgatis editionibus inſertum eſſe puer admodum vidi. Et recte me vidiſſe codex poſtea manu exaratus Marquardi Gudii oſtendit: qui illud ἀμᾶσθαι non agnoſcit. In quo et paullo ante legitur, γυμνὸν δ' ἀμάειν] ὡς ἂν πρόσω. Non vt vulgo ἀμᾶσθαι, quod ab imperitis in Heſiodo primum ſuppoſitum qui ſecundam ab vltima in ἀμάειν non producte poni ſibi perſuaſerant. Cur vero nudis arandum, ſerendum et metendum eſſe praecipiat Heſiodus, ſicut et eum ſecutus Virgilius Georg. I. *Nudus ara, ſere nudus*, docet Seruius: *Nudus ara, id eſt, adeo ſereno caelo, vt veſtimentis non egeas. Non dicit nudum eſſe debere, quaſi aliter non oporteat aut poſſit: ſed ſub tanta ſerenitate dicit haec agenda, vt et amictus poſſit contemni.* Quam explicationem Seruius debet Proclo, cuius priorem expoſitionem vide: binas enim huius loci affert. Sed prior verior eſt. Veteres tamen nudos plerumque feciſſe opus oſtendit Plutarchus in vita Catonis Maioris: Πυθόμενος δὲ τὴν αὐτουργίαν καὶ δίαιταν αὐτοῦ παρὰ τῶν οἰκετῶν, καὶ θαυμάσας ἐξηγεμένην ὅτι πρωῒ μὲν εἰς ἀγορὰν βαδίζει καὶ παρίσατῳ τοῖς δεομένοις, ἐπανελθὼν δ' εἰς τὸ χωρίον, ἂν μὲν ἡ χειμών, ἐξωμίδα λαβὼν, θέρους δὲ γυμνὸς ἐργασαμένος μετὰ τῶν οἰκετῶν, ἐσθίει τὸν αὐτὸν ἄρτον ὁμοῦ καθήμενος, καὶ πίνει τὸν αὐτὸν οἶνον. *Cuius cum labores et rationes viuendi accepiſſet* (Valerius Flaccus) *a ſeruis, mirareturque cum narrarent illi mane eum forum adire, et praeſto eſſe eius opera vrentibus: regreſſum ad villam tempore brumali veſtitum exomide, aeſtate operari cum ſeruis nudum, eadem menſa, eademque veſci pane, atque idem vinum bibere.* Et Aurelius Victor in Quinctio Cincinnato: *Quinctius Dictator dictus, ad quem miſſi legati nudum eum aranteм trans Tiberim offenderunt, qui inſignibus ſumtis Conſulem obſidio liberauit.* Et apud Poëtam: *nudi meſſores.* Non tamen haec ſic capienda ſunt, ac ſi eſſent ſine omni veſtitu. Tunica tantum erant induti, ſine toga, ſi Romani, aut pallio, ſi eſſent Graeci. Sic et Saul dicitur nudus cecidiſſe coram Samuële, 1 Sam. XIX, 24. hoc eſt, in interula ſeu veſtitu interiore per totam noctem extra ſe raptum fuiſſe. Sic Petrus dicitur nudus abieciſſe ſe in mare, hoc eſt, depoſita veſte ſuperiore. Vide ibi Grotium, et in primis Ampliſſimi Cuperi Obſeruat. I. cap. 7. De veſte autem interiore intelligendum eſſe Heſiodum oſtendit etiam in Scuto v. 286.

— ⏑ οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἦρειπον χθόνα δῖαν ἐπισταλάδην δὲ χιτῶνας ἐσάλατ'.
⏑ — *agricolae autem*
Proscindebant terram bonam, ornateque tunicas succinxerant.

Ergo non nudi arabant.

v. 398. Θεοὶ διετεκμήραντο] Per Deos Graeci hic intelligunt alii stellas, alii elementa, qui non sunt audiendi. Dii, inquit Hesiodus, labores hominibus imposuerunt.

Ἔφυ μὲν ἀδεὶς, ὅστις ἀ πονεῖ βροτῶν.

Nemo enim est mortalium qui non laborat: vt Sophocles ait. Hoc autem a Diis, qui, secundum Epicharmum, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθά, labore omnia bona nobis vendunt. Quod hauserunt ex Mose vt infinita alia, apud quem ad Adamum ipse Deus: ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγῃ τὸν ἄρτον σου. Ἔργα διατεκμαίρεσθαι, est labores imponere. διατεκμαίρειν, τεκμαίρειν non solum est σημειοῦσθαι, sed et κατασκευάζειν. Etymologici Magni auctor: τεκμαίρω σημαίνει τὸ κατασκευάζω, καὶ τὸ σημειοῦμαι. Superius v. 228.

— — αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
— — *Ipsis*
Molestum bellum immittit omnia videns Iupiter.

Recte Glossae MS. hoc loco διετεκμήραντο, προσετάξαντο.

v. 402. Χρῆμα μὲν ἀ πρήξεις] Terent. Adelph. *Numquam rem facies, abi, nescis inescare homines.*

v. 405. Οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε] Non hic ab Hesiodo intelligi vxorem, vt vulgus cum Interpretibus Latinis accipit, sed ancillam, quae domum custodiat, versus sequens arguit, qui hanc γυναῖκα κτητὴν ἀ γαμετὴν emtam non nuptam appellat, quod olim monuerunt ad hunc locum veteres magistri. Aristoteles quidem in Oeconomicis et Politicis γυναῖκα sumsit pro vxore, non vero κτητὴν, vt viri docti affirmant. Nec iudicandum est Philosophorum principem Hesiodi mentem non habuisse exploratam: sed potius eum hunc versum suo voluisse accommodare instituto, vt saepe solent Philosophi. Nam Muretо, homini quotquot a renatis literis fuerunt, disertissimo et elegantissimo, qui auctoritate Aristotelis permotus sequentem versum tamquam suppositicium iubet expungi, non est vt suffragemur, si vera sunt quae Timotheus apud Proclum de Aristotele commemorat, illum nimirum adductum hac Hesiodi sententia post obitum vxoris cum Herpyllide ancilla consuetisse et ex illa sustulisse filium. Quamuis et hic Aristoteles maluerit suo obsequi ingenio et auctoritate Hesiodi suam tueri viuendi rationem, quam Poetae monita se-

qui-

qui. Nam Poëta nec de pellice, nec de vxore loquitur, sed de famula pretio comparata. Vide Proclum, apud quem pro *οἱ περὶ Τίμαιον* legend. *οἱ περὶ Τιμόθεον*. de quo Diog. Laert. in vita Aristot. *οἱ περὶ Τιμόθεον* vero non sunt Timothei discipuli, sed ipse Timotheus Atheniensis, qui vitas Philosophorum a Laertio toties laudatas memoriae prodidit. *οἱ περὶ τὸν Τιμόθεον*, elegantissimo idiotismo est ipse Timotheus, vt apud Polyb. *οἱ περὶ Ἄννωνα καὶ τὸν Βάρκαν* est Anno et Barcas. *οἱ ἀμφὶ τὸν Κρίτωνα καὶ Σιμμίαν* apud Aelian. Crito et Simmias. et mille talia.

407. *Χρήματα δ' ἐν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι*] Homeri, et Hesiodi tempestate *χρήματα* notabant omnes facultates, omnia quae in bonis habebant, non nummos aut pecuniam, cuius vsus tum adhuc erat Graecis ignotus. Hoc loco autem singulari notione significat *οἰκητήρια σκεύη*, instrumentum domesticum, suppellectilem, vtensilia. nimirum *ἀπὸ τῆς χρήσεως*. Propter eamdem causam ab Alcaeo in Pasiphaë *χρηστήρια σκευάρια* dicuntur. Quamuis Plato Comicus in Hellade illa tantum vasa, quibus vtebantur *πρὸς θεωρίαν καὶ θυσίαν*, dixerit *χρηστήρια*, recte tamen etiam omnia *τὰ κατ' οἰκίαν χρήσιμα* appellari *χρηστήρια* docuit Pollux X. cap. 1. Sane in hac notione legitur apud Nicolaum Damascenum in fragmento historiae vniuersalis, quod Stobaeus nobis seruavit; *Ἀρίτονοι τῶν ἐμψύχων οὐδὲν ἀποκτείνουσι. τὰ δὲ κρέα μετὰ τῶν χρηστηρίων ἐν χρυσοῖς ἀλυτροῖς φυλάττουσι. Aritoni nullum animal mactant. Vasa figulina ad quotidianos vsus parata in aureis inuolucris custodiunt.* Sic rectissime huno locum vertit vir incomparabilis, quem honoris causa nomino, Henricus Valesius. Bene se omnia habent. *χρηστήρια* sunt vasa domestica, vtensilia, siue sint pretiola, siue vilia, et nullius rei. Strabo lib. XV. p. 722. *Πολλὰ δὲ κατέκλυσε καὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν χρηστηρίων ἐπίπεσὼν χειμάῤῥους νύκτωρ, καὶ τῆς βασιλικῆς δὲ κατασκευῆς ἐξηλείφθη. Multa autem corpora et vtensilia noctu ingruens torrens deuasit, et magna pars regiae suppellectilis ablata.* Eadem autem ratione vt *χρηστήρια* ita et *χρήματα* omnem notant suppellectilem, *κατ' ἐξοχὴν* tamen de vasis et sacra templorum suppellectile frequenter accipiuntur. Aelian. *Ποικιλ. ἱστορ.* lib. 1. cap. 20. *Διόνυσος ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Συρακούσαις ἱερῶν ἀσύλησε τὰ χρήματα.* Vbi Gesnerus vertit: *Dionysius ex omnibus Syracusarum templis ea delubris per sacrilegium pecuniam abstulit.* Paullo post: *Τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Λευκοθέας ἅπαντα ἀσύλησε χρήματα.* Vbi rursus Interpres: *Vniuersas Apollinis et Leucothees pecunias nefario scelere abripuit.* Pessime, cum vtroque loco signifi-

significentur vasa sacra diis illis consecrata, quae abstulit Dionysius, sicut inter illa commemoratur ibi mensa sacra Apollini dedicata. Lapsus quoque est idem vir doctissimus, in Interpretatione huius vocabuli in lib. VI, cap. 9. Ἀριστοτέλης ἀσωτευσάμενος τὰ ἐκ τῶν πατρὸς χρήματα ὥρμησεν ἐπὶ στρατείαν. *Aristoteles abliguritis omnibus pecuniis, quae ex hereditate parentis ad ipsum venerant, in militiam profectus est.* Vertendum erat, *consumtis omnibus facultatibus.* Quamuis non ignorem pecuniam apud Latinos etiam pro toto patrimonio capi, sed Interpretem de nummis solum cogitasse, cum ita verteret, satis constat. Sic et χρήματα quasuis facultates notant apud Marc. X, 23.

v. 408. Ὁ δ' ἀρνῆται σὺ δὲ τητᾷ] MS. I. Voss. ὁ δ' ἀρνεῖται, σὺ δὲ τιτᾷ. quod glossae MS. explicant: στερίσκει τῶν γεωργικῶν ὀργάνων. Videntur sane veteres dixisse τιτᾶν et τητᾶν. Hesych. τιτᾶσθαι, στερήσασθαι. Apud eumdem tamen legitur etiam τήτη, ἀπορία, ἔνδεια, στέρησις. Τητωμένη, στερομένη. Τητώμενοι, στερισκόμενοι. Auctor Etymologici magni: τητᾷ Ἡσίοδος. σημαίνει τὸ ζητεῖ. ἐκ τοῦ τάω τὸ σημαίνοντος τὸ ζητῶ γίνεται κατὰ ἀναδιπλασιασμὸν τατάω, τατῶ, καὶ κατ' ἔκτασιν τητῶ, et quae sequuntur. Platoni III. de leg. Φρενῶν τητώμενοι, sunt mente capti. Sophocles Philoctete: πλέω πρὸς οἶκον τῶν ἐμῶν τητώμενος. *Naviga ad meam patriam meis rebus privatus.* Sicut autem τητῶ proprie est quaero, deinde careo, distinor, sic et Latinis quaeri est abesse, desiderari. Senec. ep. 91. *Lugdunum quod ostendebatur in Gallia quaeritur.* Petron. de Eunuchis: *quaerit se natura nec inuenit*, hoc est, desiderat suum opus, quae marem condidit, nec tamen inuenit marem esse, quem fecerat. Stat. Theb. II. *Iam trepidi se se quaerunt numeranique.* Cic. act. II. in Verr. cap. 10. *Nego esse quicquam a testibus dictum, quod aut vestrum cuipiam esset obscurum, aut cuiusquam oratoris eloquentiam quaereret.* hoc est, ad quod explicandum desideretur vir disertus. Dicere quod quaerat eloquentiam est infantem esse, indisertum. Nam quae quaeruntur non adsunt. Hinc et Plauto *in quaestione esse, quaestioni esse*, est abesse, non praesto esse, in Pseud. Cistellaria, et Casina. Hinc et illae venustae locutiones *Siciliam in Sicilia*, apud Cic. *in epulis epules* apud Ouid. *Samnium in Samnio* apud Flor. *pontum in ponto quaerere* apud Manilium, de quibus Cl. Gronouius in observationibus.

v. 409. Μνώεθ' δέ τοι ἔργον] Hoc est, ne cum tempus effluxerit, non possis opus, quod tum faciendum erat, facere. Ἔργον κατ' ἐξοχὴν hic est opus: labor rusticus, qui impenditur

penditur agro colendo, vt et versu sequente et ipso indice libri huius ac infinitis aliis locis. Florus I, 9. *Medium erat forte tempus sementis, cum patricium virum innixum aratro suo lictor in ipso opere deprehenderet.* Apud Terent. Cic. *opus facere*, de opere rustico. Haec trita sunt.

v. 411. MS. vterque ἄτησι.

v. 414. Ἦμος, δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο] Ὀξὺς ἥλιος non est celer vt Graeci volunt magistri, sed θερμὸς, feruens, ardens, acer. Pindar. Olympionic. 7.

— — ἔχει τέ μιν ὀ-
ξεῖαν ὀγενέθλιος ἀκτίνων Πατὴρ
Πῦρ πνεόντων ἀρχὸς ἵππων.

Habetque ipsam (Rhodum) feruidorum geniturus radiorum pater, ignem spirantium dux equorum. Aratus de Sirio:

— — ἡ δέ οἱ ἀκρη
Ἀσφάραγος βέβληται δεινὴ γένος, ὅς ῥα μάλιστα
Ὀξέα σειριάει, καί μιν καλέουσ' ἄνθρωποι
Σείριον.

Vertit Auienus:

Aestuat in mente, multus rubor imbuit ora:
Stridit anhelanti face pestifer aera motu,
Torret et immodicis terras coquit ignibus astri.

Horum imitatione Horatius solem feruentissimum dixit *acutum.* Lib. I. ep. 10.

Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat et rabiem canis et momenta leonis,
Cum semel accepit solem furibundus acutum?

Lib. I. Sat. 6. vocat *solem acrem.*

Ast vbi me fessum sol acrior ire lauarum
Admonuit.

Lucret. VI.

Hunc homines fontem nimis admirantur et acri
Sole putant subter terras feruescere raptim.

Florus II. 6. *Obseruato loci genio, quod et sol ibi acerrimus, et plurimus puluis.* Restituenda est haec vox Claudiano. In epigramm. de crystallo, cui aqua inerat:

Quem neque constrinxit hyems, nec Sirius acris.

sic enim hic versus legendus. Vulgo circumfertur: *Quem neque constrinxit hyems, nec Sirius axis*, sine sensu. In nonnullis codicibus est *ardens*, quos sequitur Nicolaus Heinsius, vir suauissimi ingenii et summae eruditionis; qui in carminibus nouis pangendis, et veteribus castigandis, ac suo decori restituendis nulli, qui in hoc studiorum genere elaborant, est secundus. Mihi tamen *ardens* videtur glossa et explicatio τῦ acris,

acris, quod vitio descriptorum transiit postea in *axis*, quod non frustra tot codices retinent. Sicut vero hic ὀξὺς ἠέλιος, sic contra apud Pindarum χιὼν ὀξεῖα, nix acuta, vt apud Horatium *frigus acutum* est vehemens, et *acris byems*, saeua. Apud Sophoclem Aiace Flagellifero, v. 258. ὀξὺς νότος, *Auster vehemens*. Omnia enim quae penetrant et vehementer laedunt Latinis dicuntur *acuta*, *acria*, Graecis ὀξέα.

v. 415. Καύματος ἰδαλίμοιο] Est ἱδρῶτα κινοῦντος, vt melius omnes Graeci, quam Latini, qui stulte: *caloris humidi*. Hesych. ἰδάλιμον καῦμα τὸ ἱδρωτοποιόν.

v. 415. Μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος Διὸς ἐρισθενέος] MS. I. ὀμβρίσαντος. Graeci Magistri nescio quid de Ioue coeli et pluuiarum domino hic nugantur, cum Iupiter hic sit, vt sexcenties Poëtis, coelum, aër. Inferius 488.

Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι.
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat.

v. 564. Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα.
Cum autem sexaginta post conuersionem solis
Hibernos perfecerit Iupiter dies.

Theocritus: Ἄλλοκα μὲν τέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.
Iupiter alibi est serenus, alibi pluit.

Horat. *Niuesque deducunt Iouem.* Sed haec quis ignorat?

v. 416. Μετὰ δὲ τρέπεται βροτέος χρώς] Peruerterunt sensum huius loci Interpretes, cum vertunt μεταστρέπεται, *mutatur*. Vertendum: *mouetur*. Facilius, inquit, mouetur corpus autumno, quia vires suas iam recepit, quas nimii solis ardores attriuerant, vt pares nunc possint esse laboribus ferendis, et materiae caedendae.

CAPVT X.

Σείριος pro sole et quouis sydere. Hesiodi aliquot loca illustrata. Ἀθηναίης δμῶες. Ἐργάνη. Θέσθαι ἄροτρα. Αὐτόγυον ἄροτρον. Buris. Γύης. Πηκτὰν ἄροτρον. Ἔλυμα. Ἰσοβοεύς. Interpretum crassi aliquot errores. Pollux emendatus et mox Hesiodus. Ἕλικες βόες. Ἄρατος. Ζεὺς Χθόνιος. Pluto et Proserpina Dii agricolarum. Pluto diuitiarum dator. Hesiodo rursus medela.

v. 417. Ἀλλὰ γὰρ τότε Σείριος ἀσχὴν] Sirius hic non est caniculae sydus, sed sol, vt non solum antiqui Interpretes

terpretes Heſiodi; ſed et Suidas interpretatur: Σείρ, σειρὸς ὁ ἥλιος, οἱ δὲ καὶ σείριος. Noſter inferius verſ. 587.

Ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γένατα Σείριὸς ἄζει.

Quoniam caput et genua ſol affligit.

In Theogonia, v. 152.

Ὀσέα δέ σφι περὶ ξυνοῖο σαπείσης
Σειρίῳ ἀζαλέοιο κελαινῇ πύθετο αἴῃ.

Oſſa autem ipſis pelle circum putrefacta ſole ſub torrido in nigra putreſcunt terra. Archilochus:

Πολλὰς μὲν αὐτῶν Σείριος καταναρεῖ
ὀξὺς ἑλκάμπων. *Multos illorum ſol ſiccabat acutum ſplendens.*

Sic hunc locum capiendum eſſe docet Heſych. Σειρίῳ κυνὸς δίκην. Σοφοκλῆς τὸν ἀστρῶν κύνα. ὁ δὲ Ἀρχίλοχος τὸν ἥλιον, Ἴβυκος δὲ πάντα τὰ ἄστρα. Idem. Σείριος ὁ ἥλιος, καὶ ὁ τῆς κυνὸς ἀστήρ. Lycophron in Alexandra de corpore Aiacis in littus e mari eiecto: Ἐκβεβροσμένον νέκυν ἀκτὶς Σειρίῳ καταναρεῖ. *Cadauer expulſum ſiccabit ſolis radius*, quod et obſervauit Vir eximius et ſingularis eruditionis Hadrianus Iunius in animaduerſionibus. Quin et Virgilium ſic interpretantur ἐ τυχόντες.

Iam rapidus torrens ſitientes Sirius Indos
Ardebat coelo.

Non ſolem autem, ſed etiam omnia ſydera dici Σειρίους ex Ibyco modo docuit Heſychius. Inde et Latinorum *ſydus* a σεῖρος eſſe ingenioſe nuper oſtendit χαριέστατος Tanaquillus Faber ad Dionyſium Longinum.

v. 419. Πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ] MS. I. ἐπαυλεῖ. corrupte. De huius loci interpretatione ambigitur. Alii enim ἐπαυρεῖν νυκτὸς πλέον exponunt πλέον ἀπολαμβάνειν καὶ ἀπολαύειν τῆς νυκτὸς, plus nocte frui, diutius quieſcere, qui reſpiciunt illam peruagatam Poetarum opinionem, ſolem nocte ſtrigare et quieſcere. Hos ſequuntur Latini. Alii πλέον πονέειν καὶ φέρεσθαι ὑποκάτω τῆς γῆς maiores capere labores ſub terra in oppoſito mundi latere quod dum peragrat, quod verum eſſe ex oppoſitione liquido apparet: breui tempore, inquit, ſuper noſtra conſpicitur terra interdiu, nocte vero maiorem capit laborem. Vide quae ſupra notaui ad verſ. 240.

v. 422. Μεμνημένος ὥριον ἔργον] MS. I. ὥρια ἔργα. Verſ. ſeq. MS. II. Ὅλμον μὲν τριπόδην κόπτειν. Idem v. 425. ἀπό κεν σφύρὰν κε τάμοιο.

v. 430. Ἀθηναίης δμωὸς] Quae haec eſt veſania Ἀθηναίαν habere pro Attica Cerere, quod Latini fecerunt Interpretes? Quis vmquam fando cognouit Ἀθηναίαν dici Cererem? Eſtne qui ignoret Mineruam eſſe praeſidem artium et opifi-

opificum, in primis vero fabricae magiſtram, indeque dici Ἐργάνην, Cic. in Arateis:

Vt nemo cui ſancta manu doctiſſima Pallas,
Sollertem ipſa dedit fabricae rationibus artem,
Tam tornare cate contortos poſſiet orbes.

Eius ſimulacrum erat apud Theſpienſes, cui Plutus aſſiſtebat, quo ſignificabatur opibus illam Deam cumulare ſuos cultores ſtrenuos nimirum opifices. Vide Pauſan. in Boeoticis et Ariſtid. hymnum in Mineruam. Iulianus Imperator in fragmento orationis, p. 531. edit. Petau. Ὁρᾶτε ὅσα ἐγένετο τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς δῶρα. *Videte quot opificis Mineruae in nos deriuata ſint munera.* Ἀθηναΐης δμωὸς eſt τέκτων, faber qui aratra faciebat. Sequente verſu πελάσας προσαρήρεταϊ eſt προσαρήρη vt ſupra verſ. 1. ἐννέπετε κλείουσαι, pro κλείετε. In MS. 1. Voſſ. eſt προσαρήσεταϊ. v. 432. θέσθαι ἄροτρα non eſt diſponere aratra, ſed ποιεῖν, κατασκευάζειν, vt ſexcenties apud Graecos Scriptores tam vinctae quam ſolutae orationis τίθημι pro ποιῶ vſurpatur. inferius v. 518. τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι. *incuruum vero ſenem facit.* et v. 556. χρῶτά τε μυδαλέον θείη. *Corpus madidum faciat.* Equidem Latina hac Heſiodi verſione nihil eſt inſulſius, et imperitius, in qua vix vllus verſus legitur ſine graui hallucinatione. Vide quam inepte mox duo illa aratrorum genera αὐτόγυον et πηκτὸν exponant v. 432.

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα πονησάμενος κατ' οἶκον
Αὐτόγυον καὶ πηκτὸν. vertunt:
Bina vero diſponito aratra domi laborans
Dentatum et compactum.

Quid eſt aratrum dentatum? An quod dentale habet? Nonne et πηκτὸν habet dentale? Hunc errorem facile potuiſſent declinare, ſi Veterum conſuluiſſent expoſitiones, quae docent αὐτόγυον ἄροτρον eſſe quod habet burim ſuopte ingenio curuam, illamque non clauis affixam temoni et dentali, ſed quod totum ex vno ligno conficiebatur. de buri Virgil. I. Georg.

Continuo in ſyluis magna vi flexa domatur
In burim, et curui formam accipit vlmus aratri.

hoc eſt vlmus ſeu vlmi ramus inflexus natura ſua a ruſtico continuo ſeu per aliquot annos ſemper magis magiſque inflectitur, vt ſic curuus adoleſcat in burim, vt naturaliter curuus et aptus ſit ad burim. Buris vero ſiue *bura*, Graecis γύης, eſt proprie infima pars temonis. male vulgo *dentale* exponitur a viris doctis, cum dentale aptetur burae; Heſych. Γύης τὸ κατώτατον μέρος τῆς ἰσοβοέως ἐν τῷ ἀρότρῳ. αὐτόγυον δὲ τὸ

μὴ

μὴ σύνθετον, ἀλλ' ἐξ ἑνὸς ξύλου· Γύης *est infima pars temonis in aratro.* Αὐτόγυον *est non compositum, sed ex vno ligno.* Inde et Proclus ad h. l. λέγεται δὲ γύης ὅτι ἀεὶ παρὰ τὴν γῆν ἐστιν. Αὐτογύῳ opponitur ἄρστρον πηκτὸν, quod non ex vno ligno, sed variis est conflatum et compactum. Eratosthenes in Architectonico vtrumque describit apud Scholiasten Apollonii Rhodii: Δύο ἀρότρων εἰσὶν εἴδη· τὸ μὲν πηκτὸν, τὸ δὲ αὐτόγυον· πηκτὸν μὲν τὸ ἐκ συμβολῆς ἔχον τὸ ἔλυμα. ἔστι δὲ ἔλυμα, ἐν ᾧ ὁ ὕννις ἐντίθεται. τὸ δὲ ξύλον τὸ ἀπὸ τοῦ ἐλύματος τεῖνον ἐπὶ τοὺς βόας, γύης καλεῖται. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ γύου ἰσοβοεύς. τοῦ δὲ ζυγοῦ τὰ ἐπὶ τοὺς αὐχένας τῶν βοῶν ἐπιτιθέμενα οἱ μὲν ζεύγλας, οἱ δὲ μέσσαβα λέγουσι. Τοιοῦτον μὲν τὸ πηκτόν. αὐτόγυον δέ ἐστιν ὅτινος τὸ ἔλυμα ἐκ ἔστιν ἐκ συμβολῆς. *Sunt duo aratrorum genera: quorum alterum compactile, alterum non compositum. Compactile quidem habet dentale quod cum aliis committitur. Est autem dentale cui vomer includitur. Lignum vero quod a dentali extenditur ad boues vocatur buris, quod vero a bura temo. Illa vero pars iugi, quae ceruicibus boum imponitur alii vocant* ζεύγλας, *alii* μέσσαβα. *Tale quidem est compactile aratrum. Non compositum vero est, cuius dentale non committitur*; nimirum clauis et arte cum aliis aratri partibus, sed est vnum lignum ex quo dentale, buris, temo. Inde apparet quam egregios Interpretes egerint in versibus paullo praecedentibus exponendis, qui de Graeco Latinum fecerunt Hesiodum:

Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἰσοβοῆι.

Nempe cum Atticae Cereris famulus temoni infigens Clauis adiunctum stiuae aptauerit. Quot fere verba tot errata. De Atticae Cereris famulo ante dictum. Num ἔλυμα est temo, ἰσοβοεὺς stiua? Peruerterunt omnia. Stiua est postrema aratri pars, Graecis ἐχέτλη· ἰσοβοεὺς prima illa temonis nimirum pars, quae inter boues protenditur. Ἔλυμα est dentale. Eratosthenes: Ἔλυμα ἐν ᾧ ὕννις ἐντίθεται. Ἔλυμα *est cui vomer inducitur.* Proclus: Ὕννις ἐστὶ τὸ σίδηρον αὐτὸ τὸ ἐντῷ ἀρότρῳ σχίζον τὴν γῆν· τοῦτο δὲ τῷ ἐλύματι περιήρμοσται ἄνωθεν ἐμβεβλημένον εἰς αὐτὸ τὸ κοῖλον ὄν. Ὕννις *est ferrum quo in arando terra scinditur. Hoc vero adaptatur* ἐλύματι *superius iniectum vbi cauum est.* Ἔλυμα Latinis dicitur dentale. Seruius: *Dentale est lignum in quod vomer includitur.* Varroni dens dicitur, lib. IV. de Lat. lingua: *Rutrum vt ruitum a ruendo: aratrum quod eruit terram. Eius ferrum vomer, quod vomit eo plus terram. dens quod eo mordetur terra.* Alii tamen in medio aratro ἔλυμα locant, et sic appellant com-

commiſſuram, qua γύης et ἰσοβοεὺς coniungitur. Tzetzes: Ἔλυμα τὸ μέσον τοῦ ἀρότρου, ὅπου ὁ γόμφος βληθεὶς συνηλοῖ τὸν γύην καὶ τὸν ῥυμόν. Ἔλυμα *eſt medium aratri, vbi clauus impactus committit burim et temonem.* Proclus paullo ante: ἔλυμα μέρος τι τοῦ ἀρότρου ἐν τῷ μέσῳ ὄν, ἔνθα συμβάλλεται ὁ γύης τῷ ἰσοβοεῖ. ἔλυμα δὲ παρὰ τὸ ἐλύειν ὃ ἐστι καλύπτειν. Ἔλυμα *pars aratri in medio, vbi committitur buris cum temone.* Dicitur autem ἔλυμα ab ἐλύειν, quod eſt, *tegere.* Verum hanc obſeruationem non eſſe Procli, ſequens annotatio oſtendit quae accurate ἀρότρου κατασκευὴν docet, eiuſque partes enarrat. Inde tamen hauſit Etymologici magni auctor qui iiſdem verbis vtitur. In hunc vero errorem hos omnes induxerunt male intellecti Heſiodi verſus, quos modo produximus: Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς etc. Hos iſti Grammatici ita ceperunt quaſi ἐν ἐλύματι impingeretur et ἰσοβοεὺς et γύης, quae partes per ἔλυμα coniungerentur. Sed falſi ſunt. Heſiodus dicit: burim inuentam impinge dentali, illique buri adapta clauis temonem. Pollux lib. I, cap. 13. ᾧ ὁ ζυγὸς ἐνήρμοσαι ἔλυμα. τὸ δὲ ἀρῆν σιδήριον ὕννις. ἧς τὸ ἄκρον νύμφη. ὁ δὲ ὁ ῥυμὸς ἥρμοσαι ἐκ τῶνδε· τὸ μὲν ἐπιπαυπὲς αὐτῆς, ᾧ ὑποτείνεται, τὸ ἔλυμα γεγομφωμένον, γύης. τὸ δὲ μετὰ τὸν γύην ἰσοβοεύς. *Cui temo adaptatur* ἔλυμα, *dentale. terram vero aratis ferrum* ὕννις, *vomer. cuius ſuprema pars* νύμφη. *Temo vero aptatur ex his partibus. Pars eius curua, cui ſubnectitur dentale clauis adfixum,* γύης, *hoc eſt buris vocatur. quod vero poſt burim,* ἰσοβοεύς, hoc eſt temo. Sic autem legendus hic locus. Vulgo legitur: ᾧ ὁ ζυγὸς ἐνήρμοσαι ἔλυμα. quod falſum. vide et Fauorinum et praecipue Proclum ad hunc locum. Sed de hac aratrorum antiquorum forma et confectione alibi pluribus egimus.

v. 436. Δρυὸς ἔλυμα, πρίνοιο γύην] MS. vterque: πρίνης τε γύην.

450. Χείματος ὥρην Δεινεύει ὀμβρηρῆ] Emenda ex Palatino et Voſſiano codice l. aliiſque ὀμβρηρῆ, imbriferi, pluvialis.

452. Ἔλικας βόας] Heſych. ἕλικας, ἑλικοπεράτας, ἐπικαμπῆ τὰ κέρατα ἔχοντες. Qui cornua habent introrſum reflexa. Quae vera notio eſt huius vocis. Latinis dicuntur camuri. Philargyrus ad Virgil. III. Georg. v. 55.

Et camuris hirtae ſub cornibus aures.

Camuri boum ſunt qui conuerſa introrſum cornua habent: quibus contrarii patuli, qui cornua diuerſa habent: laeui quorum cornua terram ſpectant. His contrarii lixini, qui ſurſum verſum cornua habent. Eadem Seruius habet niſi quod male *laeui*

apud

apud hunc omissum. Patuli enim sunt qui cornua diuersa habent, hoc est, extrorsum flexa, qui opponuntur camuris, laeui vero licinis. Festus: *Camara et camuri boues a curuatione, et Graeco καμπή.* Boues nimirum camuri a curuatione cornuum camura sic dicuntur.

v. 454. Ἀπανήνασθαι] MS. I. ἀπαρνήσασθαι. MS. II. ἀπανήσασθαι. quasi ab ἀπαινέομαι. Sed ἀπαρνήσασθαι videtur quoque Proclus agnoscere: Τὸ γὰρ αἰτῆσαι εὐχερές ἐστιν. ἀλλὰ τὸ ἀπαρνήσασθαι [καὶ μὴ δοῦναι εὐχερέστερον. Sed vulgata praestat.

v. 458. Εὖτ' ἂν δὲ πρώτις ἄροτος] MS. vterque, et Proclus: εὖτ' ἂν δή. quos sequor. Ἄροτος hic est tempus arandi, non ipsa aratio, vt messis, saepe messis tempus: πλήθουσα ἀγορά, tempus quo maxima est in foro hominum frequentia: prima fax, tempus quo vesperi faces accenduntur, et mille talia. Versu sequente MS. vterque δεῖ τότ' ἐφορμηθῆναι.

v. 462. Εἶαρι πολεῖν] Vterque codex: πωλεῖν. Glossae prioris, πώλει, ἀνάσρεφε. Nonnulli legerunt ἦρι πολεῖν. quae pro varia lectione prioris libri margini erant adscripta. Nihil muta. Vide supra ad vers. 5. Hesiodum Ennius imitatur, qui eadem ratione dixit *polire agros* pro vertere. Hoc enim est a πολεῖν. inde et *interpolare.*

v. 465. Εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ] Interpp. Latini: *Supplica Ioui terrestri.* Quisnam ille terrestris Iupiter? Quae Tzetzes de sua εἱμαρμένῃ inculcat hic et aliis pluribus in locis, nugae sunt. Χθόνιος Ζεὺς est Iupiter infernus. Χθόνια Graecis dicuntur quae sub terra sunt, καταχθόνια. Χθόνιοι θεοὶ sunt Dii inferi. Hinc saepe in Graecis inscriptionibus ΧΘΟΝΙΟΙC ΘΕΟΙC. quod in Latinis est *Diis manibus.* In aliis vero θεοῖς καταχθονίοις. Sic commemoratur in monumentis antiquis χθόνιος Ἑρμῆς, *Mercurius infernus*, qui animas corpore solutas ducit ad inferos. Sicut apud Homerum καταχθόνιος ζεὺς est qui nostro χθόνιος. Aeschylo in Ἱκετ. v. 164. dicitur Ζεὺς κακμηνότων. *Iupiter morsuorum.* Hesych. χθόνιος Ζεὺς ὁ ἅδης. Ab aliis Graecis Poetis dicitur et χθόνιος βασιλεύς. In Theog. 767. θεὸς χθόνιος. Et Proserpina dicitur χθονία, scilicet βασίλισσα, Regina infera. Euripidi Furiae sunt χθόνιαι θεαί. Nec hoc ignorauit Proclus, sed cur Pluto ab agricolis sit inuocandus nescivit. Id vero inde est quod Plutonis ditioni et potestati subiecerint terram et omnia quae sub terra sunt, illumque crederent esse datorem illarum diuitiarum quae ex terra proueniunt. Onomacritus hymno in Plutonem, qui sub Orphei nomine circumfertur:

Πλουτοδοτῶν γενεὴν βροτέην καρποῖς ἐνιαυτῶν.
Diuitias largiens humano generi fructibus annuis.

Cic. II. de Natura Deorum: *Terrena autem vis omnis atque natura Diti patri dedicata est: qui dines vt apud Graecos* Πλούτων, *quod recidant omnia in terras, et oriantur e terris.* Plutus in Timone Luciani ad Mercurium: Οὐδὲ ὁ Ζεὺς ἀλλ' ὁ Πλούτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτούς, ἅτε πλουτοδότης καὶ μεγαλόδωρος καὶ αὐτὸς ὤν. δηλοῖ γὰρ καὶ τῷ ὀνόματι. *Non Iupiter, sed Pluto me mittit ad eos, qui et ipse diuitiarum dator est, et magnorum largitor, quod suo etiam nomine declarat.* Nimirum sicut πλούτων apud Graecos a πλοῦτος δόσεως, sic propter eamdem rationem Latinis Dis dicitur, quod diuitiarum dator sit. Refert huc quoque Arnobius raptum Proserpinae ex veteribus Mythologis: *Ille qui raptam Dite a patre Proserpinam dicit, non, vt veris, in turpissimos appetitus viraginem dicit raptam; sed quia glebis occultimus semina, isse sub terram Deam, et cum orco significat foedera genitalis conciliare foeturae.* Vide et Porphyrium apud Eusebium de Praeparat. Euangelica lib. III. cap. 3. Hinc et Proserpina numinibus agricolarum accensebatur. Augustinus IV. de Ciuit. Dei, cap. 8. *Praefecerunt Proserpinam frumentis germinantibus.* Arnob. III. adversus gentes: *Et quod sata in lucem proserpant cognominatam esse Proserpinam.*

v. 466. Ἱερὸν ἀκτὴν] Delenda hic distinctio. Nam εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ pertinet ad versum sequentem, ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότοιο. Incipiens arationem supplica Plutoni, vt opus fortunet. Ἀρότοιο recte MS. secundus. In primo vt et editionibus ἀρότου. perperam. Supra v. 384.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθαι ἀμήτου· ἀρότοιο δὲ δυσομενάων.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe metere, arare vero occidentibus.

Ἐντελέα βρίθειν vero in initio huius versus est: *Vt matura grandescant.* Lustricum carmen apud Catonem: *Mars pater te precor, quaesoque vti tu fruges, frumenta, virgulta, vineta grandire beneque euenire siris.* Accius Meleagro: *Fruges prohibet pergrandescere.* Hinc *grandia frumenta* apud Virgil. IV. Aen. v. 405.

— — *pars grandia trudunt*
Obnixae frumenta humeris.

et apud alium Poetam *grandia farra.* Contra *vegrandia farra* apud Ouid. III. Fastor.

— — *vegrandia farra coloni*
Quae male creuerunt, vesanaque parua vocant.

v. 468. Ὄρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτα ἴηκαι] Legendum puto: ἴηαι. *Temonem tergis boum immittas*, ferias temone terga.

CAPVT XI.

Heſiodus ter emendatur, ſemel Proclus. Μέσαβον, μέσσαβον. Pollux emaculatus. Εὐθημοσύνη, κακοθημοσύνη. Βιότῳ αἰρεύμενος. Ἐυσχθέων. Ἡελίῳ τροπαὶ bruma. Heſiodi locus non intellectus adhuc exponitur. Ἥμενον ἀμᾶν. Κάθεσθαι. Sedere. Deſidere. Οὐχ ἕδος. Χαλκήϊος Θῶκος. Λέσχαι. Stationes. Athenienſium garrulitas et nimium nouarum rerum ſtudium. Λεσχῶν multitudo Atheniſ. προσλέγειν κακά. Δεικνύειν. Oſtendere. Μέμυκε γαῖα. Orpheus emendatus. Καλιαί.

v. 469. Ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβῳ] Lege ex vtroque MS. μεσάβων. Iam olim de lectione huius loci incertos animi fuiſſe viros eruditos, qui in hoc Scriptore non negligenter ſunt verſati, Proclus oſtendit, qui vtramque lectionem affert et exponit. Vulgatam vt tueatur ibi vide. De hoc noſtra ſic diſputat: Ἑλκόντων μεσάβων] (ſic lege ex MS. Gudii, vulgo male μεσάβῳ) τὰ μέσσαβα μεσσάβων, λέγονται δὲ αἱ τῶν ζυγῶν γλυφαί. Καὶ ὁ Καλλίμαχος· μέσσαβα βῶν ὑποδύς. Ἑλκόντων τῶν βοῶν τὸ ἔνδρυον τῶν μεσσάβων, τὸν ζυγὸν ἐν ᾧ αἱ γλυφαί, ἔνθα οἱ αὐχένες τῶν βοῶν δέδενται. Sed melior hoc loco Tzetzes: Εὔχε τῇ χθονίῳ εἱμαρμένῃ ὅταν ἄρξῃ ἀροτριᾶν, καὶ οἱ λῶροι τῶν ζυγοῦ ἕλκωσι τὸν ῥυμὸν δηλονότι τῶν βοῶν κινουμένων. *Precare terreſtrem Prouidentiam cum inceperis arare, et lora iugi traxerint temonem, bobus ſcilicet mouentibus.* Eſt enim μέσαβον et μέσσαβον lorum quo boues alligantur temoni. Pollux I, 13: Ὁ πλατὺς ἱμὰς ὁ τῷ ζυγῷ παρακαθαπτόμενος ἐχέβοιον, καὶ μέσαβα, καὶ μέσαβον (ſic lege ex MS) καλεῖται. καταλαμβάνουσι δὲ αὐτὸν ὅταν περιειλῶσιν εἰς τὸ τῶν ζυγοῦ τρύπημα, κερκίδα ξυλίνην ἐμβαλόντες ἣ καλεῖται ἔμβρυον ἢ ἔνδρυον. *Lorum latum iugo adnexum vocatur* ἐχέβοιον, et μέσαβοι, et μέσαβον, *quo viuntur cum in iugi foramen immittunt paxillum ligneum, quem* ἔμβρυον *aut* ἔνδρυον *vocant.* Valde appoſite ad hunc locum. Sane ἔνδρυον Proclus quoque δρύϊνον πασσαλίσκον quernum paxillum exponit, qui infigitur foramini iugorum ne lora, quae temonem trahunt et boues illi alligant, excidant.

Pleriſque tamen eſt ipſe ἰσοβοεὺς, ſeu ἑυμός. Sed, puto, συνεκδοχικῶς, vt poſtea temo pro ipſo aratro.

v. 471. Εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίζη] Vterque codex εὐθυμοσύνη, ſicut et ſequente verſu κακοθυμοσύνη, qui tamen non ſunt ſequendi. Nec Latini interpretes, qui imperitiſſime vertunt *induſtria*, et *ignauia*. Diu eſt quod non ſolum Proclus, ſed viri etiam noſtrae aetatis doctiſſimi clamarint, εὐθημοσύνην eſſe concinnam rerum diſpoſitionem, cum omnia recte et ordine geruntur et collocantur; κακοθημοσύνην vero ordinem confuſum, cum res male digeruntur, nihil via et ratione agitur, nihil loco fit. εὐθήμονες, qui omnia bene et ordine disponunt. Aeſchylus Choëphoris:

Δμωαὶ γυναῖκες δωμάτων εὐθήμονες.
Ancillae domum ordinantes.

Scholiaſtes antiquus: Ἓστ' ἐστιν ὑπηρέτιδες εὖ τιθεῖσαι τὰ κατὰ τὸν οἶκον. Vide viri ſine dubitatione doctiſſimi P. Leopardi Emendat. lib. V. cap. 2. In eodem verſu in MS. I. legitur σπέρμα νατακρύπτων.

v. 476. Βιότοιο ἐρεύμενον] Si Moſchopuli interpretatio accipienda legendum ἐρευγμένον. Tradit enim Heſiodo poſitum eſſe pro ἐρευγόμενον. Idque eſſe abundantem, ab ἐρευγῇ quod ſignificet copiam diuitiarum, per translationem a ſtomacho petitam, qui non ructet niſi cibo ſit repletus. Sed haec perquam dura eſt translatio et inconcinna. MS. Voſſianus legit βιότῳ αἰρεύμενον, *victu fruentem*. Quae quin vera Heſiodi lectio ſit nullus dubito. Eſt conſtructio Attica, vt ἔφυγε τὸ ἄρτε, qua lectionem vulgatam etiam tuetur Moſchopulus. Videtur confirmare Proclus, qui ἐκ πόνων ἕξεις καρπὸς, ſicut et Tzetzes, qui μεταλαμβάνοντα τὸ βιότοιο καὶ τῆς ζωῆς exponit, quamuis apud hos etiam legatur ἐρεύμενον.

v. 477. Εὐοχέων] Repone ex Proclo, Moſchopulo, Euſtathio, et antiquioribus nonnullis editionibus, εὐοχθέων, bene inſtructus cibis. Vidit et D. Heinſius et Iſaacus Caſaubonus ad Athenaeum.

v. 479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς] Per ἠελίου τροπὰς hic intelligi χειμερινὰς liquido conſtat. Vertendum ergo: *ſi brumis araueris*. Cic. II. de Nat. Deorum c. 7. *Solis acceſſus diſceſſuſque ſolſtitiis brumiſque cognoſci*. Veteres ſolſtitium aeſtiuum κατ' ἐξοχὴν ſolſtitium dicunt: quod vero vulgo hibernum ſolſtitium appellatur, melioris aetatis Scriptores appellant *brumam*.

v. 480. Ἥμενος ἀμήσεις] Ἥμενον ἀμᾶν non eſt, quod omnes Graeci Latinique volunt, ſedere in metendo propter culmorum raritatem et breuitatem. Non vidi Interpretem, qui

hunc

hunc locum intellexerit. Ἥμενον ἀμῇν est tempore messis, cum alii occupantur et exercentur in demetendis et congerendis frugibus, otiosum esse, nihil habere quod agas, quia ager nullos tulit fructus ob serotinam arationem. Graecis enim et Latinis *sedere* est otiosum esse. Demosth. Philipp. II. πολὺ γὰρ πλείας ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν Θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνούσας ἢ ἐκείνῳ· ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα ἑδὲν ποιοῦντες. *Plures occasiones rei bene gerendae se nobis offerunt quam Philippo, quae sunt significationes beneuolentiae Deorum erga nos. sed sedemus, vt video, nihil molientes.* Non longe post: Τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας, καὶ καθ' ἕκαστον ἐν μέρει. τὰ δὲ ὑμέτερα αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. *Alios plerumque vniuersos ac singulos conseruastis, nunc amissis vestris sedetis.* Bacchylides: ἑδὸ ἕδρας ἔργον ἑδ' ἀμβολᾶς. *Non est sedendi tempus et cunctandi.* pro quo Homerus ἐχ' ἕδος, *non est sedendi tempus.* Iliad. ω.

— — Ἠῶθεν γὰρ
Θήσονται περὶ ἄστυ μάχην ἐλίκωπες Ἀχαιοί.
Ἀσχαλόωσι γὰρ οἵγε καθήμενοι, ἑδὲ δύνανται
Ἴσχειν ἐσσυμένως πολέμου βασιλῆες Ἀχαιῶν.

Mane autem committent pugnam circa vrbem nigris oculis Graeci. Hi enim indignantur sedentes, neque possunt continere cupidos pugnandi Graecorum reges. Cic. pro Rosc. *Cum iam proscriptionis mentio nulla fieret, cum etiam ii qui antea proscripti erant, sederent, nomen referretur in tabulas S. Roscii.* Id. in Pison. *An potest vlla esse excusatio non dicam male sentientis, sed sedenti, dormienti in maximo reipublicae metu consuli?* In Verr. *Quid sedes Verres? quid spectas?* Lib. XVI. epist. ad Fam. 3. *Iis enim ventis isthinc nauigatur, qui si essent, nos Corcyrae non sederemus.* Sic et *desidere*, et *residere*: hinc *desses, reses, desidia.* Terent. *Frustra vbi totum desedi diem.* Sueton. Iul. *A quo ad arcessendam classem in Bithyniam missus, desedit apud Nicomedem.*

v. 485. Εἰ δέ κεν ὀψ' ἀρόσῃς] MS. I. ἀρόσεις.

v. 490. Οὕτω καὶ ὀψαρότης προτηρότῃ ἰσοφαρίζοι] MS. προαρηρότι ἰσοφαρέζοι. MS. II. ἰσοφαριζει. Scribendum, ἰσοφαρίζοι quod et Guierus monuit.

v. 493. Καὶ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον] Interpretes: *Praeterea autem aeneam sedem.* sed vertendum: *officinam aerariam,* seu *ferrariam* quae omnibus patebant, in quibus solebant pauperes confabulari, quin et dormire. Homerus Odyss. σ. vocat χαλκήϊον δόμον, vbi Melantho ad Vlyssem, quem pro mendico habebat:

Οὐδ' ἐθέλεις εὕδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν
Ἠέ πᾳ ἐς λέσχην.

Non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam tabernam. Vide ibi Eustath. Θῶκος enim hic idem est quod δόμος, officina, taberna, locus vbi commoramur. Noster alibi:

Φεύγειν δὲ σκιερὰς θώκας καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον.

Fuge opacas domos et maturinum somnum. Hinc θωκεῖν est commorari in aliquo loco. Hesych. θωκεῖ, καθηται, ὁμιλεῖ. Λέσχαι sunt porticus, basilicae, tabernae, aliaque loca publica in quibus otiosi confabulandi causa conueniebant. Latini vocant stationes. Plin. II, ep. 9. *Prenso amicos, supplico, ambio domos, stationesque circumeo.* Sueton. Neron. 37. *Saluidieno Orfito obiectum est, quod tabernas ures de domo sua circa forum ciuitatibus ad stationem locasset.* Posterioribus temporibus scholas dixerunt, vt multis docet Vir summus, Thomas Reinesius ep. 36. ad Rupertum. Tales λέσχας et stationes Athenis trecentas et sexaginta fuisse Proclus ad hunc locum testatur. Quod nemo mirabitur qui meminerit Atticos fuisse valde garrulos, nouaque audiendi praecipue de aliorum vita et rebus percupidos. Dicaearchus ἐν βίῳ ἑλλάδος. Οἱ μὲν Ἀττικοὶ περίεργοι ταῖς λαλιαῖς, ὑπελοι, συκοφαντώδεις, παρατηρηται τῶν ξενικῶν βιῶν. *Athenienses sunt valde dediti inanibus confabulationibus, occulti, sycophantae, exploratores vitae aliorum.* quod confirmant egregie verba Lucae in Actibus Apostolorum. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. *Athenienses autem omnes et inquilini peregrini nulli alii rei, vacabant, nisi aut dicendis aut audiendis rebus nouis.* Probo vero hic lectionem, quam ex antiquo codice primus prodidit G. Canterus, ἐπαλέα λέσχην. Eam agnoscit quoque codex Vossianus primus cum interpretatione θερμὴν φλυαρίαν.

v. 499. Κακὰ προσλέξατο θυμῷ] Latini Interpretes in recentioribus editionibus: *animum suum increpat.* perabsurde. quanto rectius antiquiores: *mala versat in animo.* Προσλέγειν κακὰ est κακὰ ἐννοεῖν ἐν ἑαυτῷ ψυχῆς, vt recte Graeci magistri. nimirum cogitare de furtis, latrociniis, sacrilegiis aliisque malis vitam tuendi artibus, ad quas compellit paupertas, quae *crimina suadet ingeniis*, vt Claudianus ait. Sicut autem λόγος, λέγω, διαλέγομαι, φράζω, φημὶ, sic et προσλέγω, non solum de oratione, sed et ratione et cogitatione dicuntur.

v. 502. Δείκνυε δὲ δμωῆσσι] Praeclare D. Heinsius docuit δεικνύειν hic esse *dicere.* Sic et Latinis *ostendere.* Cic. V.

ad

ad Fam. 12. *Cum mihi saepe ostenderis te accuratissime nostrorum temporum consilia et euentus litteris mandaturum.* hoc est, dixeris, declaraueris. lib. IV. ep. 1. *Eadem omnia quae a te de pace et Hispaniis dicta sunt ostendi me esse dicturum.* Lib. I. ep. 9. *In eo ipso quod te ostendis esse facturum*, h. e. dicis, scribis. Sallust. Iugurth. 30. *Multa superba et crudelia facinora nobilitatis ostendere.* commemorare. C. Nepos Epaminond. *Micythus Epaminondam conuenit, et causam aduentus Diomedontis ostendit.* pro θέρεος MS. I. θέρες.

v. 503. Ποιεῖσθε καλιὰς] Est exstruite aedes, tuguria. καλιαὶ enim et καλιοὶ sunt aediculae, casae. sic et supra v. 305.

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.

Vt tibi aestate collecto victu impleantur tuguria. Quamuis proprie ibi dici de horreis Veteres notent. Hesych. Καλιοί. τὰ εὐτελῆ οἰκήματα. Idem: οἱ μικροὶ οἶκοι καλιαὶ καὶ καλιδίαι. Vulgo *nidos componite* vertunt. Noui apud Latinos interdum etiam nidos dici tenuiores aedes, et quosuis secessus, sed in versione praestat propriis vti vocabulis.

v. 508. Μέμυκε δὲ γαῖα] Hunc locum optime expositit vetus Scholiastes Nicandri ad Theriacῶν v. 626. qui contendit μέμυκε hic esse clauditur, constringitur gelu terra, ἐπειδὴ πάντα ἐν χειμῶνι συνεσταλμένα εἰσὶ καὶ ἠσφαλισμένα. quod omnia hyemis tempore clausa et constricta frigore rigeant. Vide Proclum quoque ad hunc locum. Orpheus in descriptione hyemis, quam Hesiodum hic aiunt esse imitatum:

Πολλαὶ ἐρανόθεν καὶ ἐπαρτέες ἐκ νεφελάων
Τῆμος ἐπόρνυνται φηγοῖς καὶ δένδρεσιν ἄλλοις
Οὔρεσί τε, σκοπέλοις τε, καὶ ἀνθρώποις ἐριθύμοις
Πηγυλίδες, καὶ ἔσονται ἀμειδέες. αἱ δὲ γὰρ ὄντως
Τεύχεσιν καὶ θῆρας ἐν ἄρεσιν, ἠδέ τις ἀνδρῶν
Προβλώσκειν μεγάρων δύνανται κατὰ γυῖα δαμασθεὶς
Ψύχει λευγαλέῳ. πάχνη δ' ὑπὸ γυῖα μέμυκε.

Multa de coelo et crebra ex nubibus Tunc incidit fagis et aliis arboribus montibusque et rupibus et hominibus moestis glacies, et erunt adspectu tristes. Illa enim affligit et animalia in montibus, neque mortales prodire ex aedibus possunt, quia membra vruntur frigore acri, geluque membra constringuntur. In tertio versu scripsimus ἀμειδέες. sicut apud Poetam ἀμείδητοι νύκτες, tristes noctes. Latinis, tristis hyems. vulgo legitur sine sensu: ἀμφιβεές. Sed hoc vitium D. Heinsium quoque deprehendisse postea cognoui.

v. 510. Πιλνᾷ] MS. I. πιλδνᾷ, II. Codex: πιτνᾷ. quod non improbem. Hinc πιτνὰς apud Homerum, teste Eustathio,

rhio, eſt προσπίπτων. Et πιτνέω. Heſych. πιτνεῖ, πίπτει, ἐκτείνει.

v. 513. Ἀλλά νυ καὶ τῶν ψυχρὸς ἐὼν διάησι] Non intellexerunt huius loci ſenſum interpretes, cum vertunt: *quas nihilominus frigidus exiſtens perflat.* Verte: *ſed et has frigidus valde perflat.* Τῶν hic vt ſaepe apud Poëtas pro τούτων. Quod et Moſchopulus monuit et auctor gloſſarum inedit arum codicis Voſſiani. Δασύσερνα et τανύτριχα vulgo interpretantur *hirſuta.* Sed Latinis non dicuntur hirſuta quae villoſas habent cutes, ſed quae ſetoſas, vt porcorum, aprorum, echinorum. Cic. de Nat. Deorum: *Quarum animantium aliae coriis tectae ſunt, aliae villis veſtitae, aliae ſpinis hirſutae.*

CAPVT XII.

Ἐπητανόν. Ἀνόσσεος. Κυάνεος niger. Παυέλληνες. Μυλιᾶν, Μαλκιᾶν. Cratis correctio in Heſiodo probata. Proclus correctus. Crates Mallotes. Νὶψ. Heſiodus leuiter emendatus. Χλαῖνα, laena. Πῖλοι. Ἀρναιίδες. Pollux emendatur. Πέλυντρα. Πόδια. Ἀναξυρίδες. Σκελέαι. Rurſus Polluci duo loca reſtituta. Διφθέρα.

v. 517. Οὖνεκ' ἐπητανὰὶ τρίχες αὐτῶν] Ἐπητανὰὶ τρίχες Latinis Interpretibus ſunt *animi villi.* Sed Graeci erant audiendi qui bene explicant δασείαι, ἀ διαλείπουσαι, συνεχεῖς, villi denſi, ſpiſſi, quibus opponuntur rari. Ἐπητανὸς ſaepe eſt affluens, copioſus. Heſych. Ἐπητανὸν, συνεχὲς, ἀδιάλειπτον, παρατεταμένον διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, δαψιλές. Homer. Ὀδυσσ. δ.

Ἀλλ' αἰεὶ παρέχεσκεν ἐπητανὸν γάλα θῆσθαι.
Sed ſemper praebebat copioſum lac mulgendum.

Ὀδυσσ. θ.

— — λίην γὰρ ἀεικελίως ἐδαμάσσθην
Κύμασιν ἐν πολλοῖς, ἐπεὶ ἀ νομιδὴ κατὰ νῆα
Ἦεν ἐπητανός.

Miſerrime vexatus in fluctibus immenſis, quoniam commeatus abundans non erat in nauibus. Vide ad vtramque locum Euſtathium.

v. 520. Ἔντοσθε Φίλη παρὰ μητέρι μίμνει] MS primus: ἔντοσθεν μίμνει παρὰ μητέρι νεδνῇ.

v. 523. Νυχίη κατακλέξεται ἔνδοθεν οἴκου] MS. I. Μυχίη κατακλέξεται ἔνδοθι οἴκου. quod non improbem. Μυχίη MS. gloſſae

gloſſae eiuſdem libri exponunt ἔνδοτος. Nimirum μυχίη eſt quae ἐν μυχῷ δόμων, vt Homerus loquitur, in interiore aedium parte verſatur, quae Graecis dicitur θάλαμος, παρθενὼν et Gynaeconitis. Hinc ἐκ θαλάμου παρθένος Theocrito eſt virgo, quae in thalamo verſatur, innupta puella. Stat. I. Theb.

Nec mora praeceptis cum protinus vtraque virgo
Arcano egreſſae thalamo.

quo nemo accedit niſi propinqua cognatione coniunctus, vt C. Nepos ait. Sic et Proclus legiſſe videtur, qui exponit εἴσω μυχῶν τῆς οἰκίας παρθενευομένην.

v. 524. Ὅτ' ἀνόσεος ὃν πόδα τένδει] Antigonus Caryſtius in παραδόξων συναγωγῇ, cap. 25. legit τέμνει. Ὁ δὲ πολύπους, inquit, ἐν τῷ χειμῶνι τὰς πλεκτάνας αὐτῆς κατεσθίει· τοῦτ' ἔστιν

Ἤματι χειμερίῳ ὅτ' ἀνόσεος ὃν πόδα τέμνει.

Polypus hyeme ſuos comedit cirros. Hoc ſignificat: Tempore hiberno quando exoſſis Polypus ſaum pedem arrodit. Quod Heſiodus πόδα πολύποδος, hoc Antigonus πλεκτάνας nominat, Philes vero et Aelianus πλοκάμους. Inde prouerbium cuius Heſychius meminit: Πολύποδος δίκην αὐτὸς ἑαυτὸν καταφάγων. Obſeruatu vero dignum eſt quod notauit Moſchopulus ἀνόσεον eſſe Lacedaemoniorum vocem, ſicque eos appellaſſe πολύποδα.

v. 527. Κυανέων ἀνδρῶν] Κυάνεος quidem proprie eſt caeruleus, ἐρανοειδὲς χρῶμα. Κυανὸς enim eſt color caeruleus: ſed ſaepe etiam ponitur pro nigro. Heſych. Κυάνεον μέλαν. Κυανέη, μέλαινα, φαιά. Dionyſius Characeus v. 586.

Μέσφ' ἐπὶ κυανέας νοτίην ὁδὸν αὖτις ἐλάσσῃ.

Donec ad nigros (Aethiopes) *auſtralem viam rurſus confecerit.* De Indis v. 1112.

Τῷ γαίης ναέται μὲν ὑπὸ χρόα κυανέοισι
Θεσπέσιον λιπόωντες.

Quare terrae habitatores quidem corpore ſunt nigro mire pingues.

v. 528. Πανελλήνεσσι] Non vertendum vniuerſis Graecis, vt vulgo; ſed ſimpliciter Graecis. Πανέλληνες enim tempore Heſiodi, Homeri, Archilochi appellabantur Graeci ad differentiam Ἑλλήνων proprie ſic dictorum. Hellenes autem tum temporis dicebantur Phthiotidis incolae, quod nomen acceperunt ab Hellene Deucalionis filio, qui illius partis Theſſaliae Rex fuit. Ante hunc nominabantur Γραικοί, quod Latini retinuerunt. Hinc Homerus Achillis populares et ſubiectos vocat Myrmidones et Hellenes. Achilles autem imperabat Phthiotidi. Hi itaque cum proprie dicerentur Ἕλληνες,

reliqui Graeciae populi dicti sunt Πανέλληνες. Vide Thucydidis prooemium, Strabonem lib. VIII. Apollodor. lib. I. Biblioth.

v. 530. Λυγρὸν μυλιόωντες] Suidas: μυλιόωντες, θρηνοῦντες. Proclus: διεσραμμένοι καὶ συγκυφθέντες ὑπὸ τῆς κρύος. Vt apud Phaedrum: *Musca contracta frigore.* Alii tamen omnes μυλιῶν putant esse κινεῖν καὶ συγκρούειν ὀδόντας ἀπὸ τῆς ψυχρότητος, quod Matthaeo est βρυγμὸς ὀδόντων. Tertulliano *frendor dentium.* Sed frigus ferarum aeque vt hominum dentes collidere quis vidit, quis tradit? Mallem itaque cum Crate legere μαλκιόωντες. Μαλκιᾶν, μαλκεῖν, μαλκύειν est frigore rigere, διὰ ψύχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρήσασθαι. Vt Etymologici magni auctor exponit, Aratus:

— — Τότε δὴ κρύος ἐκ Διός ἐστι
Ναύτῃ μαλκιόωντι κακώτερον

Vertit Caesar Germanicus:

Tunc rigor, aut rapidus ponto tunc incubat Auster,
Tarda ministeria, et nautis tremor alligat artus.

Ad hanc quoque lectionem puto pertinere Procli expositionem illam, διεσραμμένοι καὶ συγκυφθέντες. Sic lege, non συγκαφθέντες. Apud eumdem corrupte quoque legitur Ἰσοκράτης, pro Κράτης. Cratis enim Mallotae Grammatici Pergameni celeberrimi, qui Aristarchi aemulus fuit et perpetuus aduersarius, haec est lectio, non Isocratis. Etymologici Magni auctor: Μυλιόωντες. Ἡσίοδος τὰ χείλη κινοῦντες, ἀπὸ τῆς ψυχρότητος ἢ συνάγοντες, ἢ τὰς μύλας συγκρούοντες. Κράτης δὲ γράφει μαλκιόωντες. Ἔστι δὲ τὸ διὰ ψύχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρήσασθαι.

v. 535. Νίφα λευκὴν] Omnes tradunt νίφα dici per ἀποκοπὴν pro νιφάδα, quod mihi nulla ratione probatur. Non dubito esse accusatiuum verum obsoleti nominatiui νίψ, νιφὸς, vnde Latinum *nix.* Hoc quidem nomen interiit vt infinitae aliae omnium fere linguarum origines, de quibus vide eruditam diatriben doctissimi Christiani Daumii nostri. Ab hoc antiquato νίψ est νίφω, et νιφοβλῆτες Ἄλπεις in Antholog. Alpes niue conspersae.

v. 537. Χλαῖναν τε μαλακὴν] MS. II. χλαῖναν μὲν μαλακὴν. Sic metro consulitur. Glossae MS. exponunt ἱμάτιον παχύ. recte. Latinis dicitur laena non chlaena, vt Hesiodi Interpretes. Erat vestimentum crassius quo vtebantur ad arcendos imbres et frigus. Varro IV. de L. L. *Laena quod de lana multa. Duarum enim togarum instar: vt antiquissimum mulierum ricinium, sic hoc duplex virorum.* Sed in veriuerbio labitur

labitur Romanorum doctissimus. Est enim laena a Graeco χλαῖνα, sine dubio, abiecto χ, sicut ab antiquo γλὰξ γλακτὸς est lac.

v. 541. Βοὸς ἴφι κταμένοιο] Omnes Graeci recte exponunt bouis nec senio nec morbis confecti, sed qui in ipso robore et flore aetatis vi occiditur, cuius corium calceis, qui non facile deteruntur, et contra frigus maxime muniunt, sit aptissimum. Sic apud Homerum *ἰμὰς βοὸς ἴφι κταμένοιο, lorum bouis vi occisi.* Rationem reddit Plutarchus II. Sympos. nimirum pelles animalium ferro iugulatorum esse tenaciores, nec tam flaccidas, ac tam facile rumpi, quam pelles animalium quibus morbus aut senectus mortem attulit. Veteres ex crudo corio calceos conficiebant, Latinis perones dicuntur.

v. 542. Πίλοις ἔντοσθε πυκάσας] Quis non miretur stuporem Interpretum, qui reddunt: *pilis intus condensatis.* Quis vnquam fando audiuit πῖλος Latinis significare pilum? πῖλοι sunt lanei calcei, qui sub peronibus inducebantur ad arcendum frigus. Latinis dicuntur *vdones.* Vlpianus II. de auro et argento legato: *Alia causa est vdonum, quia vsum calceamentorum praestant.* Domi nimirum cum non prodirent; sicut et soleae. Alioquin calcei cum prodirent in publicum semper superinducebantur a Romanis, vt ostendit Salmasius ὁ πάνυ ad Lampridium. Sunt etiam laneae fasciae pedules, vt inferius ostendemus. Quicquid enim ex lana coactili conficiebatur dicebatur πῖλος. Tam capitis tegumentum, vt statim v. 546. quod hinc Latinis etiam pileus dicitur, quam pedum. De pedulibus Lucian. Ῥητόρων διδασκάλῳ· ἡ ἐμβὰς Σικυωνία πίλοισι τοῖς λευκοῖς ἐπικρέπτουσα. *Sicyonius calceus albis decorus soccis.* Pollux VII. c. 33. sect. 4. Οὐ μόνον ὁ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιτιθέμενος πῖλος ἔτως ἐκαλεῖτο, ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τοῖς ποσὶν, ὡς δηλοῖ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς λέγων· λευκὰς ὑπὸ ποσὶν ἔχων πίλας. Ὅ τε Πλάτων ἐν συμποσίῳ· Καὶ ἀρναχίδας τοῖς πίλοις προσίθησιν, ἐνειλιγμένον τὰς πόδας εἰς πίλας τε καὶ ἀρναχίδας. *Non solum quod capiti imponitur πῖλος dicitur, sed et quod pedibus inducitur, vt Cratinus ostendit in μαλθακοῖς. Albos sub pedibus calceos laneos habens. Sed et Plato in symposio etiam ἀρναχίδας cum πίλοις coniungit: Inuolutum pedes in calceos laneos et agninas pelles.* Sic lege. Ἀρναχίδες erant calcei ex pellibus agninis (ἀρναχὶς enim est agnina pellis cum ipsa lana) quibus hyeme vtebantur, sicut πῖλοι ex lana coactili. Vdones apud Martialem lib. XIV. ex hircinis pilis confecti narrantur:

Non has lana dedit, sed olentis barba mariti,
Cinyphio poterit planta latere sinu.

Cinyphius

Cinyphius finus eſt calceus ex caprinis pilis contextus. Πίλας Aeſchylus et Sophocles dixerunt πέλυντρα, Critias πόδια. Pollux VII, 22. Τὰ δὲ πόδια Κριτίας καλεῖ, εἴτε πίλας οἰητέον, εἴτε ἐνειλήματα ποδῶν, ταῦτα πέλυντρα καλεῖ ἐν Φοινίσσαις Αἰσχύλος.

Πέλυντρ' ἔχουσιν εὐθέτοις ἐν ἀρβύλαις,

Τὰ δὲ πέλυντρα εἶδος ὑποδήματος, ὥσπερ τὰ πόδια, ἃ ταῦτα ἦν ταῖς ἀναξυρίσιν, ἃς σκελέας ἔνιοι ὀνομάζουσι. Κράτης δὲ ἐν ἑορταῖς ἔφη· Καὶ δὴ πόδια τριμίτινα. Sic hunc locum partim ex MStis, partim ex coniectura reſtitui, qui corruptus eſt in editis libris. Confundit Pollux hoc loco crurales faſcias cum pedulibus. ἀναξυρίδες et σκελέαι ſunt proprie crurales faſciae, πῖλοι vero, πέλυντρα, πόδια, pedules. Idem Pollux lib. X, cap. 11. Τὰ δὲ ὑπεῖναι δεῖ πόδια, πίλας, πέλυντρα. ἔτως γὰρ Σοφοκλῆς τὰ πόδια καλεῖ· τὰς δὲ περὶ τοῖς ποσὶ πίλας ὁ Πλάτων μόνον ἐν συμποσίῳ φήσας, ἐνειλιγμένον τὰς πόδας εἰς πίλας τε καὶ ἀρνακίδας, ἀλλὰ καὶ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς· Λευκὰς ὑπὸ ποσὶν ἔχων πίλας· ἔξεσι δὲ εἰπεῖν καὶ πλεκτὰς πίλας. καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομαζομένων ἐδώνων πίλας τριμίτας, Λυσίππε εἰπόντος ἐν Βάκχαις· ἀλλὰ τριμιτός ἐσι πλεκτός. Sic iſtum locum ex ſuo optimo Codice legendum eſſe, qui grauiſſimis mendis et lacunis miſere foedatus eſt in editis libris, oſtendit mihi nuper Vir Maximus et vndiquaque eruditiſſimus Iſaacus Voſſius. Verum poſtquam haec fuerunt edita, de his Polluci locis eruditiſſimam ad me ſcripſit epiſtolam, quae cum multa doceat exquiſita, non poſſum non eam tecum communicare. Cum vtrumque locum in optimo ſuo Codice ſic legi oſtendiſſet, vt a me editus eſt, niſi quod in priore pro εἴτε πίλας οἰητέον ſcribatur εἴτε αὐτὰς οἰητέον, et pro ἃ ταῦτα ἦν, ταυτὸν ἦν. et pro πέλυντρα, πέλυτρα, ſubiicit: Cudones vel vdones apud Veteres pro eadem re accipi recte notat Salmaſius, verum non recte a cudendo hoc vocabulum arceſſit, cum ſit Graecum, et Graecam habeat originem. Ab ὄις eſt οἶα vel ὦα vel ὄα pellis ouina, et pro ὦα vero addito vt ſaepe κ, dicitur etiam κῶα, vel κῶας, vel κώς. A κώς vero eſt diminutiuum κώδιον, κωδία, et κώδις, et amplificatum κώδων vel κέδων, pro quo etiam ὤδων, et ἔδων reperitur, vnde Latinum cudones, vdones, ſeu odones dixere, idque promiſcue; cum κ aut c initiale non in barbaris tantum, ſed etiam in multis Graecis Latiniſque modo adſit, modo vero abiiciatur, quemadmodum etiam agnoſcit Salmaſius. De πελύτρων vocabulo ſic ſentio, eſſe id eiuſdem naturae ac originis ac ſit ἔλυτρον. In multis enim ſolet τὸ π loco τοῦ δίγαμμα affigi, vt ἥλικος πηλίκος, ἤγανον πήγανον, ἀλαιὸς παλαιὸς,

παλαιὸς, et infinita iſtiuſmodi. Eſt autem ἔλυτρον integumentum, inuolucrum, σκέπασμα etc. ab ἑλύω ſeu εἰλύω involuo. Eodem referri debent πελλυταὶ et πέλυγαι, licet Heſychius habeat πέλλαγαι, quae ſunt talaria ſeu faſciae curſorum, quibus ad compeſcendam talorum extorſionem pedes muniebant. Vt enim ἔλυτρον et ἔλυγρον dicitur, ita quoque πελλυταὶ et πελλυγαὶ dicuntur ab εἰλύω et εἰλύσσω. Reddi debet hoc vocabulum Ariſtoteli in Problematis ſect. XVI. quaeſt. 4. vbi quaerit cur non tantum rotunda, ſed et quaecumque rectilinea in terram cadentia ad aequales vtrimque reſiliant angulos. Dicit enim id fieri καθάπερ τοῖς τε ξυρεμένοις τὰ σκέλη συμβαίνει καὶ ὧν τὰς κολύθρας ὑφαρπάζεσι. Quae vulgo ſic vertunt, *vt his occidit quibus aut pars inferior raditur, aut colei violantur.* Vnde nullum niſi ridiculum efficias ſenſum. Omnino ſic erat ſcribendum, καθάπερ τοῖς δὲ συρομένοις τὰ σκέλη συμβαίνει, καὶ ὧν τὰς πελύτρας ὑφαρπάζεσι. *Quemadmodum contingit loripedibus, et illis quibus* (inter lauandum) *talaria furripiuntur.* Vide locum integrum et fateberis omnia plana fieri ſi ſic legamus, fruſtraque ſe hic torquere Interpretes et mathematicos. Οἱ συρόμενοι τὰ σκέλη aliter Graecis dicuntur σαραπόδες non ἀπὸ τῦ σύρειν τὼ πόδε, vt habet Diogenes Laertius in Pittaco, neque ἀπὸ τῦ διεσσηρότας τετάσιν διεῤῥῶτας ἔχειν τὰς τῶν ποδῶν δαντύλας, vt putat Galenus, ſed ἀπὸ τῦ σαρᾶν ποσὶ, pedibus enim tamquam ſcopis verrunt pauimentum quidam loripedes. Tales praecipue multi reperiebantur inter Aethiopes et Aegyptios, non propter neruorum imbecillitatem, neque etiam propter eam cauſam, quam memorat Ariſtoteles eodem ſcripto ſectione XIV. quaeſt. 4. ſed propterea quod illis vel tali, vel genuum patellae incidebantur, vt nempe fugae ſpes praeriperetur illis qui mallent pedibus quam manibus operari. De talis coniicio, de genuum patella teſtem do Origenem qui in Philocalia ſcribit, morem fuiſſe quibuſdam Aethiopibus τὰς κόγχας τῶν γονάτων περιαιρεῖσθαι. Commode hinc intelligi poſſunt verba Petronii de Aethiopibus: *Age numquid ex crura in orbem pandere poſſumus, numquid ex talos ad terram deducere.* Iſta nempe Aethiopica mancipia, quibus genuum conchae erant ablatae, poterant crura in vtramque partem in circulum mouere, iiſque non nates modo, ſed et ventrem pulſare. Quod ſi illis tali inciderentur iam quoque poterant plantas pedum ſimiliter in orbem mouere, et ſurſum ad crura adducere, et ſupinatis plantis ſupra ſolos ambulare talos. Firmandis autem et continendis talis maxime conducebat talarium genus quod draco dicebatur. De his et

aliis

aliis talarium generibus multa hactenus ignota possim tibi scribere, verum iis colligendis et digerendis oportunius forsan sese offeret tempus. Haec vir ille summus. Vides etiam Sophocli hic tribui πτέλυντρα, quae superius tribuit Aeschylo. Apud Hesiodum nostrum πῖλοι sunt ἐμπίλια, fasciae pedules ex lana coactili, quibus etiam Romani vsi sunt, sed sero. Varro enim affirmat calceamenta sine fasciis sumi solita se puero. Latinis etiam dicuntur *empilia*. Vlpianus l. 25. D. de auro et argento leg. §. 4. *Fasciae crurales peduleſque et impilia, vestimenta sunt, quia partem corporis vestiunt.* Πιλεῖν et ἐμπιλεῖν est condensare, cogere, coactilia facere; vnde πῖλος et *impilia*, quam vocem male iuris Interpretes notant dici, quasi sine pilis. Hinc et *pilare*. Festus: *pilare et compilare sunt Graecae originis. Graeci enim fures piletas dicunt.* Hinc et *compilare* non est congerere, vt vulgo dicunt et putant, sed furari. *Compilare aedes*, furto ex aedibus aliquid auferre, quod nobis est *beſteelen*. Πῖλοι etiam dicuntur tegumenta ex lana coacta, sub quibus hyeme habitant Scythae iusti Herod. IV, 23. male ibi Interpretes vertunt *pilei*. Sic et impegerunt qui Strabonem verterunt. Nam vbi lib. XVI. legitur ῥαβδωταῖς πίλοις ridicule exponunt *virgatis pilis*, cum legendum sit ῥαβδωτοῖς σπίλοις *virgatis maculis*, vt monuit Salmasius ad Vopiscum. De πίλῳ capitis tegumento loquitur statim v. 546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, *pileum habere bene factum*. Fuisse tales proprios Thessalis ad arcendum solis feruorem docet Eustath. ad Iliad. κ. Antiquissimis temporibus πῖλος non alium vsum capiti praestabat, quam πῖλοι, qui calceis inserebantur. Galeae enim interiores iis muniebantur, qualis ille erat galeae Vlyssis, quem acceperat a Merione, Iliad. κ. v. 265.

Μέσσῃ δ' ἔνι πῖλος ἀρήρει.

Mediae autem inerat pileus aptatus, vbi recte antiqua scholia τὸ ἔριον πεπιλημένον, *coacta lana*. Eustathius vero ad illum locum docet omnes olim galeas lana coactili fuisse munitas, inde posteriores, cum quaeuis capitum tegumenta πίλους dicerent, Vlyssi adscripserunt pileum, quali tum vtebantur. Sic enim semper exprimitur. Ex sicut claua Herculis est insigne, sic pileus Vlyssis, vt constat ex nummis, monumentis et testimoniis Veterum. de quo Vlyssis pileo vide Albertum Rubenium, virum politissimum, de Re vestiaria lib. II, cap. 15. Primus autem Apollodorus sic pinxit Vlyssem testante Eustathio ad Iliad κ. p. 723. edit. Basil. Eustathius ad Iliad. ε. apud Veteres κυνέην appellari capitis tegumentum, quod nunc communiter dicatur σκιάδιον, et quod ab Hesiodo dicatur πῖλος ἀσκητός. Tradunt plerique capitis tegumenta veteribus Graecis

Graecis vsitata non fuisse. Eustathius ad Odyss. I. ait Latinos nudi capitis consuetudinem a priscis Graecis accepisse. Romanos enim Saturnalibus pileum gessisse, aliis diebus nudo capite incessisse, aut caput veste velasse. Apud Homerum pileum et causiam ne semel nominari. Quod verum est si pileum accipias huius generis, quali postea vtebantur, non tamen olim apud Graecos aut Latinos, nisi cum iter facerent in magno aestu, aut frigore, aut tempore pluuio. Quos pileos Romani vocabant petasos, qualis conspicitur in Mercurii simulacris. Hinc tanquam singulare notatur a Suetonio in Iulio Caesare, illum semper incessisse nudo capite cum iter faceret, *seu sol, seu imber esset.* Alioquin in Vrbe lacinia togae caput velabant. A πῖλος est πιλητὴς, *fur, deceptor*, superius v. 373. quod Aeolice dicitur pro φιλητής. Vide Etymol. magnum de huius vocis origine, quae inepta sunt. Sed credo antiquissima voce esse πιλητὴς, sicut Aeolica dialectus est vetustissima, pro quo leniore postea sono vsi alii Graeci φιλητὴς dixerunt. Fures autem et impostores dictos esse φιλητὰς, quod pilo siue capitis tegumento se velarent, ne facile possent agnosci. Sic Aeoles dixerunt ἀμπὶ communiter ἀμφὶ; πανὸς, alii φανὸς, lampas, lychnuchus. Latina lingua tota formata est ex Aeolica, cuius dialecti qui peritus est, facile plerarumque omnium Latinarum vocum origines inuenire potest, saepissime pro communi Graecorum φ vtitur Aeolico π. Latinis *apua*, Graecis ἀφύη. Φοῖνιξ, Poenus, et plura huius generis, quod dudum obseruauit Caninius in Hellenismo.

v. 543. Πρωτογόνων ἐρίφων] Simylus in Moreto:

— — *cinctus villosae tergore caprae.*

Hoc vestimenti rustici genus, quod ex pellibus haedinis conficiebatur, Graecis dicitur διφθέρα, vnde διφθερίαι pastores et Attici rustici talibus vestimentis amicti. Theocrito Idyll. III, 25. et v. 15. dicitur βαίτα, vbi Scholiastes docet alio nomine appellari μηλωτὴν, qui prophetarum vestitus fuit, vt ex sacris voluminibus constat. Latinis hic habitus rusticus nominatur rheno. Ouidio *pastoritia pellis.* Glossae: Segestre διφθέρα. Segestre teges erat ex segetibus primo facta, sed postea ex pellibus, quibus milites in castris, nautae et pauperiores vtebantur, vt Varro docet, et ad Varronem Iosephus Scaliger. Διφθέρα nimirum est omne vestimenti genus ex pellibus rudibus factum.

CAPVT

CAPVT XIII.

Heſiodus quinquies emendatus. Ἀλεή. Duo epigrammata in catalectis veterum Poetarum correcta. Μάκαρες. Beati. Χαλεπός. Grauis. In Virgilio lectio Seruii probata. Oceanus cur ſacer. Theocrito lux. Alcaei fragmentum elegans correctum. Πετραίη σκιά. Πέτρα antrum in rupe. Μᾶζα ἀμολγαίη. Ὑπερμαζᾶν. Θάλλος boum pabulum. Ἀκραὴς Ζέφυρος. Ἐπαρμένος βίος. Ποιεῖσθαι θῆτα. Facere populum. Floro lux. Facere pro gignere. Ἡμεροκοίτος.

v. 544. Ὄφρ' ἐπὶ νώτῳ] Moſchopulus: ἐπὶ ὤμῳ. quod rectum eſt. Quae enim induuntur dicuntur humeris iniici non tergo. Exemplorum vbique magna meſſis. Sequentia vero: ὑετὸν ἀμφιβάλῃ ἀλεήν. peſſime interpretantur, *pluuiae arceas tepore.* cum ſit, *pluuiae arcendae*, ſiue *praeſidium, munimentum iniicias aduerſus pluuiam.* Quod a nobis defendat pluuiam. ἀλεὴ enim eſt ἀλεωρὴ, συγκοπὴ, καταφυγὴ, vt bene magiſtri, ἀλέα vero tepor.

v. 546. Ἵν' ἄατα μὴ καταδεύῃ] Eſt per ſynecdochen dictum, ne caput tibi madefaciat. Ὑετὸς ἄατα καταδεύων imber perpluens caput in memoriam mihi reuocat elegantiſſimum epigramma ex catalectis veterum Poëtarum de Priapo, ſed quod aliquot mendis deformatum ſuo nitori reſtituemus.

Parum eſt, miſer quod hic fixi ſedem
Agente terra per caniculam rimas,
Siticuloſam ſuſtinens die aeſtatem.
Parum quod imos perpluunt ſinus imbres,
Et in capillos grandines cadunt noſtros
Rigetque duro barba vincta cryſtallo.

Sic ſcribendi hi verſus. In tertio vulgo legitur: *diu aeſtatem.* In quarto: *Parum quod imi perfluunt ſinus imbres.* In ſexto: *iuncta cryſtallo.* ineptiſſime. Sed ex qui duobus interpoſitis ſequuntur ex veteribus editionibus ſic ſunt refingendi:

Huc adde quod me fuſte de rudi vilem
Manus ſine arte ruſticae dolauerunt,
Interque cunctos vlcimum Deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtos.

ſed haec praeter inſtitutum et penſum noſtrum, ad quod nos reuocamus.

v. 549. Ἀλὴρ πυροφόρος τέταται] MS. I. πυρφόρος ἐντέταται, cum interpretatione, σιτοφόρος ἐπιχέεται. Seleucus

Leucus vero legit ἀὴρ ὀμβροφόρος obseruante Proclo. Μάκαρες hic, vt apud Latinos, *beati*, *fortunati* sunt homines copiosi, opulenti. Catullus: *O quantum est hominum beatiorum?* Dicuntur et Graecis εὐδαίμονες. Versu sequente vterque Codex et Tzetzes: ἀρυσσάμενος. Ibidem liber primus ποταμῶν αἰὲν ἐόντων. secundus autem αἰεναόντων. quod verius. Sic quoque Tzetzes. Isingrini editio proxime verum: αἰὲν ναόντων. Sic et apud Hom. Ὀδυσσ. N. v. 109. ὕδατ' αἰεναόντα, vbi quoque vulgati ἀεναόντα.

v. 554. Τὸν φθάμενος ἔργα τελέσας] Vt versus constet, repone lectionem veterem ex vtroque codice: Τὸν φθάμενος ἔργον τελέσας. Extat et apud Moschopulum.

v. 558. Χαλεπὸς προβάτοις] Noxius ouibus, vt Latinis *grauis*. Virg. III. Georg. 415.

Galbaneoque agitare graui nidore chelydros.

Sic legit Seruius et exponit, *serpentibus noxio*. Ouid. IV. Metam. v. 497.

Inspirantque graues animas.

Liu. VII, 6. *Graue tempus et forte annus pestilens erat.* Versu sequente vterque codex: καὶ πλεῖον εἴη.

v. 561. Ταῦτα φυλασσόμενος] Hunc et sequentes duos versus pro subditititiis expungendos esse censuit olim Plutarchus. Nec illos videtur agnouisse Moschopulus. Rectius sane abessent.

v. 566. Ἱερὸν Ὠκεανὸν] Omnes ἱερὸν hic esse magnum, immensum interpretantur. Non nego sic posse accipi. Verum tamen est ἱερὸν hic propriam notionem non migrare. Oceanus enim sacer erat, quia erat Deorum domicilium, Neptuni, Thetyos, Solis, astrorum, quae credebantur mare subire. Fabianus apud Senec. I. controuers. *Sacrum quidem terris natura circumfudit Oceanum.* Hinc et *dium* appellatur. Plautus apud Varronem ex emendatione Scaligeri:

— — *conferta rate inaerataque perite*
Qui dium mare eunt sudantes atque sedentes.

Sic saepe apud nostrum et alios εἰς ἅλα δῖαν. *In mare dium.* Quin et Oceanus pro Deo habebatur, Caeli et Telluris filio, patre vero Saturni et Opis. Hinc Alexander M. ei fecit tamquam Deo. Iustinus: *Expugnata deinde vrbe, reuersus in naues Oceano libamenta dedit, prosperum in patriam reditum precatus.*

v. 568. Ὀρθηγόη Παυδιονὶς] MS. II. Proclus, Tzetzes: ὀρθογόη. Sic et Hesychius et Etymologici magni auctor, Suidas tamen et MS. I. stat a vulgata. v. 570. MS. I, περιτεμνέμεν. v. 574. MS. II. κοῖταν.

v. 582. Ἥμος δὲ σκόλυμος τ' ἀνθεῖ] Hoc tempus significat Theocritus Idyll. VI, 15.

Ἃ δὲ καὶ αὐτόθι τοι διαθρύπτεται, ὡς ἀπ' ἀκάνθας
Ταὶ καπυραὶ χαῖται, τὸ καλὸν θέρος ἀνίκα φρίττει.

Quae sic reddenda sunt: *Illa vero sua sponte lasciuit, quia cardui flores sunt languidi, cum pulcra aestas ardet.* Versionibus vulgatis nullus sensus. Χαῖται καπυραὶ ἀπ' ἀκάνθας, sunt *pappi volantes* Lucretii. Pappi enim sunt flores carduorum. καπυραὶ quia feruore solis flaccidae decidunt et per aërem feruntur. Elegans fragmentum Alcaei de hoc ipso tempore nobis seruauit Proclus: Οἴνῳ πνεύμονα τέγγε. (Sic MS. Gudii) Τὸ γὰρ ἄεερον περιτέλλεται. Ἡ δὲ ὥρα χαλεπά. Ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν τάδε ἂν τέττιξ ἀνθεῖ καὶ σκόλυμος. Corrupta D. Heinsius sic emendat, ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀχέτα τέττιξ. Sed videtur potius scripsisse: ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλων ἀδέα ἂν τέττιξ. *Suaue canit.* vt exprimat illud Hesiodi, λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδήν. vbi tamen MS. H. ἐπιχεύετ'.

v. 584. Καματώδεος] MS. vterque καυματώδεος, vt et vers. 664.

v. 589. Εἰὴ πετραίη τε σκιὴ] Mirifice Interpretes Latini, vt solent *Petrosaque vmbra.* Πετραίη σκιὴ est σκιὰ ἐν σπηλαίῳ, vmbra in antro. vt supra v. 532. γλάφυ πετρῆεν, est antrum in petra. Vbi rursus Interpretes, *cauerna petrosa.* Πέτρα Homero aliisque Graecis Poëtis saepe est antrum in rupe excauatum. Iliad. β.

Ὑΰτε ἔθνεα εἴσι μελισσάων ἀδινάων
Πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων.

Quemadmodum populi euolant apium confertim ex cauo rupis antro nouo examine exeuntium. Idem Iliad. δ'. Πέτρης ἐκβαίνοντα δεδεγμένον ἐκ προδοκῆσιν. *Ex rupis antro exeuntem excipiens insidiis.*

v. 590. Μᾶζα τ' ἀμολγαίη] Est polenta pastoritia, ποιμενικὴ, vt Athenaeus explicat. Μᾶζα est polenta farina conspersa et subacta aqua et oleo. Hesych. Μᾶζα, ἄλφιτα πεφυρμένα ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. A μᾶζα perelegans vocabulum ὑπερμαζᾶν apud Simocattam ep. 77. et Alciphronem ep. 18. legitur. quod est e nimia alimentorum copia lasciuire. Id ipsum quod Belgae eadem ratione peruenuste dicunt: *brood-dronken zijn.* Hesych. ὑπερμαζᾷ, ὑπερτρυφᾷ. Nugatur Tzetzes, qui μᾶζαν dici putat quasi τὸ μὴ ἅζαν. Μᾶζα est a μάττω, subigo. Est enim farina subacta aqua. hinc Latinis massa. Siculi ζ et σσ inuicem

mutant

mutant. Pro πλάσσω dixerunt πλάζω, pro ἀνάσσω ἀνάζω, ζάκυνθος Saguntus.

v. 591. Βοὸς ὑλοφάγε] Interpretes: *bouis arborivorae.* Imo: *bouis quae pascitur frondibus.* Eae enim pabulum boum. Hesych. θαλλὸς βοὸς τροφή, ὃ ἐσθίουσιν οἱ βόες. Phaedrus:

Haec inter ipse dominus a coena redit
Et quia corruptos viderat nuper boues
Accedit ad praesepe: Cur frondis parum est?

In eadem fabula: *Frondem bubulcus affert.* Ouid. III. Metam. v. 730. Res trita est.

v. 594. Ἀντίον εὐκραέος ἀνέμοιο] Reuocaui lectionem veterem, quam seruauit MS. I. et omnes Graeci Interpretes praeter Tzetzem, qui hunc versum non exponit. Legunt autem omnes ἀκραέος ζεφύροιο. Homer. Ὀδυσσ. β.

Τοῖσιν δ' ἵημενον ἦρα ἴσι γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀκραῆ ζέφυρον, κελάδοντ' ἐπὶ οἴνοπα πόντον.

His vero ferentem ventum immisit caesiis oculis Minerua purum Zephyrum, resonantem per obscurum pontum. Sic exponunt Graeci magistri ἀκραῆ purum, nullis aliis ventis permixtum. Alii ἠρέμα πνέοντα, leniter spirantem. quod non probo. Nam et Boreae tribuit Homerus Ὀδυσσ. ξ.

Ἑβδομάτῃ δ' ἀναβάντες ἀπὸ Κρήτης εὐρείης
Ἐπλέομεν Βορέῃ ἀνέμῳ ἀκραέϊ καλῷ.

Septimo vero conscendentes a lata Creta nauigauimus Borea vento puro bono. Vide ibi Eustath. Sed ad priorem locum Ὀδυσσ. β. Scholiorum breuium auctor, qui pro Didymo venditatur: ἀκραῆ Ζέφυρον] ἐπιτήδειον, ἄκρως πνέοντα πρὸς τὴν χρείαν. οὔτε πλέον, οὔτ' ἔλαττον. ἢ τὸν μὴ κεκραμένον Ζέφυρον. Ἀκραῆ Ζέφυρον, *commodum, spirantem quantum opus est, neque nimis vehementer, neque nimis remisse. Aut non mixtum, sed purum Zephyrum.* In MS. II. est εὐκραέος Ζεφύροιο, sicut et apud Homerum nonnullos legisse εὐκραῆ Ζέφυρον Eustathius et Scholiastes obseruant. Sed praetuli consensum libri antiqui cum Interpretibus, vt et ἀκραῆ in Homero retinetur.

v. 596. Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν] Latine redditur imperitissime: *Tertiam aquae partem infunde, quartam vero misce vino.* Estne qui intelligat? Hoc vero dicit Hesiodus: *Tres partes aquae prius infunde, quartam vero vini admisce.* Tribus partibus aquae vnam vini admiscendam esse praecipit.

v. 601. Ἐπαρμένον βίον] Latini Interpretes: *victum sufficientem*, cum sit *conditum, repositum.* Superius v. 407.

Χρήματα δ' εἶν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι.

Inſtrumenta vero omnia domi diſpoſita para. v. 627.

Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ.

Armamenta vero diſpoſita omnia domi repone. v. 617.

Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

annus vero in opere ſic recte diſpoſitus ſit. Si haec feceris, omnia gerentur ſuo tempore, totum annum recte diſpenſaueris in opere faciendo. Vulgo inficete vertitur: *ita annus in opere ruſtico abſolutus ſit.*

v. 602. Ποιεῖσθαι θῆτα] Eſt quaerere, comparare ſibi ſeruum, vt alio loco ποιεῖσθαι γυναῖκα inuenire vxorem. Marc. III, 14. καὶ ἐποίησε δώδεκα ἵνα ἀποστέλλῃ. *Et elegit duodecim quos mitteret.* ἀργύριον ποιεῖν. Demoſth. *comparare argentum.* ποιεῖν πέντε τάλαντα. Matth. XXV, 16. quinque talenta lucrari, facere. Vbi male Interpretes hoc loquendi genus incuſant Latiniſmi, a quo adhorreat Graeca Lingua. Latinos ſic loqui verum eſt, Cic. I. diuinat. *Etiam Philoſophum, ſi commodum ei eſſet, pecuniam facere poſſe.* Sic *rem facere.* Sed Graeci etiam ac Hebraei hoc loquendi genere vſi ſunt, vt Druſius et Grotius ad Matthaeum oſtenderunt. Nec alienum eſt a noſtra vernacula, in qua dicimus *groot geld maecken.* Hinc facere eſt κτᾶσθαι comparare, colligere. Florus lib. I, cap. 1. vbi aqua haeret viris doctis: *Ex variis elementis congregauit corpus, populumque Romanum ipſe fecit.* Ipſe collegit. vt apud Salluſt. *exercitum argento facere*, eſt colligere, comparare. Herodotus l. II. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ ἐποιέετο στρατηΐην εἰς Καππαδοκίην. *Croeſus autem oraculo interpretando aduerſus Cappadociam conſcribebat exercitum.* Nihil certius. Non ſpero futuros impoſterum quibus hic locus Flori mendi ſit ſuſpectus, quique fateantur ſe ignorare quid faciat hoc loco *fecit.* Poſſes quidem etiam exponere *populum Romanum ipſe fecit*, hoc eſt, genuit quaſi populum Romanum, eſt parens populi Romani. Nam facere nonnumquam eſt gignere. Varro III. de R. R. 22. *plerumque pullos ſimiles ſui faciunt.* Sic καρπὸς ποιεῖν apud Lucam XIII, 9. quod non inepte vetus vertit Interpres, *fructus facere*, pro ferre, gignere. Romulus dicitur etiam Romani populi ſator. Ennius:

— — *O Romule, Romule dic o*
Qualem te patriae cuſtodem DI genuerunt.
Tu produxiſti nos endo luminis auras
O pater! O genitor! o ſanguen dIs oriundum.

ſed verius eſt, quod prius dixi.

v. 605. Ἡμερόκοιτος] Latinis *dormitator*, Gloſſae Vet. ἡμερόκοιτος *dormitator, fur nocturnus.* Plautus: *Ni illic homo*

eſt

eſt aut dormitator aut ſector zonarius. Huic opponitur *interdiarius.* Eaedem gloſſae: *Interdiarius* ἡμεροκλέπτης.

CAPVT XIV.

Theocriti epigramma duobus diſtichis ineditis ex MS. auctum. Idem emendatum. Heſiodi locus noue expoſitus. Idem bis reſtitutus. Μέτρα φυλάσσεσθαι. Elegans epigramma in Anthologia emendatum et expoſitum, repudiata magnorum virorum interpretatione. Nemeſis homines pro meritis accipit. Infeſta eſt ſuperbis et oſtentatoribus, et nimiae felicitati. Ἐπιικείς. Καιρὸς. Tempus.

v. 619. Εὖτ' ἂν Πληϊάδες σθένος] Quam periculoſi ſint tum curſus maritimi inſigni exemplo oſtendit Theocritus in epigrammate in Cleonicum, qui circa occaſum Pleiadum in mari periit. Huius epigrammatis quatuor verſus nunc primi edimus ex codice Palatino veterrimo; quem Fridericus Sylburgius contulit cum Anthologia. In qua vt et in Theocriti editionibus prius ſolum diſtichon extat.

Ἄνθρωπε, ζωῆς περιφείδεο, μηδὲ παρ' ὥρην
Ναυτίλος ἴσθι, ὡς ἐ πολὺς ἀνδρὶ βίος.
Δηλαῖε Κλεόνικε, σὺ δ' εἰς λιπαρὴν Θάσον ἐλθεῖν
Ἠπείγευ κοίλης ἔμπορος ἐκ Συρίης.
Ἔμπορος, ὦ Κλεόνικε, δύσιν δ' ὑπὸ Πλειάδος αὐτὴν
Ποντοπόρῳ ναύτῃ Πλειάδι συγκατέβης. lege: ποντοπόρος ναύτης.

Homo parce vitae, neque tempore alieno Nauiga, quia vita hominis eſt breuis. Miſer Cleonice, tu in optimam Thaſum venire properaſti mercator ex Coeleſyria. Mercator Cleonice, ſub ipſum Pleiadis occaſum Mare tranſiens nauta cum Pleiade ſimul occidiſti.

v. 643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Tricantur Graeci Magiſtri, qui contendunt αἰνεῖν εἰρωνικῶς eſſe χαίρειν ἐᾶν, quamuis iis adſtipuletur Plutarchus libello de audiendis Poëtis. Qui, cum hunc locum produxiſſet, ait: τῷ μὲν γὰρ αἰνεῖν σημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν. αὐτῷ δὲ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖσθαι νῦν κέχρηται, καθάπερ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλῶς Φαμὲν ἔχειν, καὶ χαίρειν κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν. ἔτω καὶ τὴν ἐπαινὴν Περσεφόνειαν ἔνιοι Φασὶν ὡς παραιτητὴν εἰρῆσθαι. Αἰνεῖν *hic* ἐπαινεῖν *ſignificat, id eſt, laudare. Laudare autem pro recuſare ponitur hoc loco. Sicut vſitatum nobis eſt dicere bene habet et valeat, cum aliud nolumus et non acci-*

accipimus. Atque sic quidem aiunt Proserpinam vocari ἐπαινὴν quasi aspernandam. Vide Eustath. ad Iliad. ν. p. 720. edit. Basil. Sed non erat vt alienam τῷ αἰνεῖν significationem hic affingerent. Dictum enim est ab Hesiodo eo sensu quo a Virgilio: *laudato ingentia rura, Exiguum colito.*

v. 647. Βέλημαι δὲ χρέα] MS. I, et II. βέλεαι. In secundo praeterea ἀτερπέα λιμόν.

v. 655. Τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ] Latini Interpretes: *praedeliberata vero multa.* Inscite. προπεφραδμένα sunt προκεκηρυγμένα. Per praecones indicata, praedicta. Sed τίθεσθαι ἆθλα hic est *praemia proponere*, non *certamina*, vt male Interpretes, monente Amplissimo Cupero in Obseruat. lib. III, c. 20. Vide et quae notaui ad Luciani Soloecistam. Sic et τίθεσθαι ἀγῶνα in fragmento Pindari apud Plutarchum de animalium sollertia:

Τιθεμένων ἀγώνων πρόφασις ἀρετὰς
Εἰς αἰπὺν ἔβαλε σκότος.

Propositorum praemiorum certaminis declaratio Virtutem in altas coniecit tenebras.

v. 657. Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα] Monet Proclus quosdam scribere Ὕμνῳ νικήσαντ' ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. qui non sunt audiendi. Decisum enim iam est et constitutum ab iis, qui temporum rationes descripserunt, Hesiodum minorem esse Homero centum quasi annis, nec potuisse cum eo de palma certare.

v. 667. Εἰ μὴ δὴ πρόφρων] MS. I. Εἰ δὴ μὴ πρόφρων.

v. 669. τέλος est imperium, potestas, magistratus. Hinc οἱ ἐν τέλει *qui sunt cum imperio*, magistratus.

v. 679. Ἥμος δὴ τοπρῶτον] Sic omnes editiones, quas vidi; cum scribendum τὸ πρῶτον cum MSS. Hoc mendum et in aliis locis saepe sustulimus.

v. 688. Ὅσσ' ἀγορεύω] MS. II. ὡς ἀγορεύω. Sic et in quodam libro se reperisse testatur Commelinus.

v. 691. Μετὰ κύμασι πήματι κύρσαι] MS. I. πήμασι. non inuenusta paronomasia: vt παθήματα μαθήματα, et infinita talia. Versu sequente scribe: Δεινὸν γ' εἰκ' ἐφ' ἅμαξαν cum libro primo et Graecis Interpretibus omnibus.

v. 694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non video cur viri doctissimi μέτρα hic velint exponi tempus. Quis μέτρα accepit pro καιρῷ. Μέτρα φυλάσσεσθαι est modum tenere. Luciano μέτρον ἔπεσθαι. Epigramma de Nemesi in Anthолog:

Ἡ Νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος ἕνεκα; λέξεις.
Πᾶσιν ἀπαγγέλλω· μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Nemesis

Nemeſis cubitum teneo? quamobrem? quaeris. Omnibus praecipio: nequid ſupra modum. Extat de eadem Dea in iiſdem Floridis Graecorum Poëtarum aliud epigramma eiuſdem argumenti, ſed turpiſſima macula foedatum, quam mirum tot viros doctos, qui in illo vertendo elaborarunt, non animadvertiſſe.

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὔνας παρὰ βωμὸν ἔτευξα
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχειν.

Vertit magnus Politianus:

Spem ſimul et Nemeſin poſita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt ſperes omnia, nil habeas.

Sic et Henricus Stephanus, et plurimi alii. Rem prorſus admirabilem Eunum ſpem et Nemeſin in eadem ara conſecraſſe, vt ſperare quidem liceret, ſed numquam potiri! Ad illam aram mortuos arbitror feciſſe quibus omnis vitae rerumque iucundarum ſpes delicuit, non miſeros, quos bona illa Dea *fauet, et melius cras fore ſemper ait.* Deinde quis vmquam audiuit Nemeſin tam crudelem eſſe, quae omnium deſideriis intercedat, neminemque votorum compotem fieri ſinat? Quin contra Nemeſis credebatur eſſe Dea, quae omnes pro meritis accipiebat, ab improbis et inſolentibus exigebat ſupplicia, bonos et modeſtos augebat praemiis, ſic dicta ἀπὸ τῦ τὰ ἴσα νέμειν ἑκάστῳ, quod ſuum cuique tribuat. Artemidorus lib. II. Ὀνειροκριτικ. Νέμεσις ἀεὶ τοῖς κατὰ νόμον ζῶσιν ἀγαθὴ, καὶ μετρίοις ἀνθρώποις, καὶ φιλολόγοις, τοῖς δὲ παρανομοῦσι, καὶ τοῖς ἐπιτιθεμένοις τισὶ, καὶ τοῖς μεγάλων ἀρχομένοις πραγμάτων ἐναντία καθίσαται, καὶ ἐμπόδιος τῶν ἐπιχειρουμένων. *Nemeſis ſemper propitia eſt viuentibus ſecundum legem, et moderatis hominibus, et philologis. At vero contra leges delinquentibus, et his qui aliquibus inſidias ſtruunt, et magnas res moliuntur, aduerſatur, eorumque conatus impedit.* Amm. Marcell. lib. XIV. *Haec et huiuſmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum, bonorumque praemiatrix aliquoties operatur Adraſtia, atque vtinam ſemper, quam vocabulo duplici etiam Nemeſin appellamus.* propterea et paullo poſt addit veteres Theologos finxiſſe Nemeſin eſſe Iuſtitiae filiam. Vides ergo non ſolum acumen et venuſtatem huic epigrammati detraxiſſe deſcriptores aut corruptores; ſed et ipſum ſanum ſenſum. Omnia reſtitues, ſi mecum ſcribes vt Poëtam ſcripſiſſe plane decreui et pro compertiſſimo habeo:

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὔνας παρὰ βωμὸν ἔτευξα
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἄγαν.

Spem ſimul et Nemeſin Eunus in eadem ara poſuit, Illam quidem vt ſperes, hanc vt ne quid nimis. Eunus Nemeſin et Spem in

eadem ara dedicarat, ne improbas ſpes concipiamus, et immodica deſideremus, vt ſimus ἐπιεικεῖς, neque vltra ſortem noſtram efferamur. Sic enim dicebantur qui ſic ſe comparabant, vt ſemper in omni vitae ratione tenerent illud μηδὲν ἄγαν. Galenus III. in προῤῥητικὸν Hippocratis: Ἄνθρωπον ἐπιεικῆ καλοῦμεν τὸν μέτριον, ᾧ μηδὲν ἄγαν πράττεσθαι κατὰ τὸν βίον. *Hominem ἐπιεικῆ vocamus modeſtum, cui ne quid nimis in omni vita curae eſt.* Has eſſe praecipuas Nemeſeos partes, praeter id quod ſuperius attulimus, aliud eiusdem ſententiae epigramma antiquum teſtatur:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχεϊ τῷ τε χαλινῷ
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.

Nemeſis monet hoc cubito et hoc freno ne immoderate quid agas, nec effrenate loquaris. Ἀχάλινα λέγειν, vt apud Euripid. ἀχάλινον ϛόμα. Tacito, *procax lingua.* Tumidis vero, vanis oſtentatoribus, et improba ſpe magna affectantibus Nemeſis eſt infeſtiſſima. Claudianus.

Sed Dea quae nimiis obſtat Rhamnuſia votis
Ingemuit flexitque rotam.

Lucanus:

Et tumidis infeſta colit quae numina Rhamnus.

Ouidius ad ſuperbum et ſuam felicitatem iactantem:

Non metuis dubiae fortunae ſtantis in orbe
Numen, et exoſae verba ſuperba Deae.

Nec iſta Diua valde magna patiebatur eſſe diuturna. Inde et ſi quid excellens peribat, adſignabatur Nemeſi. Statius II. Syluarum mortem formoſiſſimi pueri adſcribit Nemeſi, quia nimiam eius pulcritudinem ferre non potuerit:

Nectere tentabat iuuenum pulcerrimus ille
Cum tribus Eleis vnam trieterida luſtris:
Attendit toruo triſtis Rhamnuſia vultu,
Ac primum impleuitque toros, oculiſque nitorem
Addidit, et ſolito ſublimius ora leuauit.
Heu miſero leuale fauens, ſeſeque videndo
Torſit, et Inuidiam Mortemque amplexa iacenti
Iniecit nexus, carpſitque immitis adunca
Ora verenda manu.

Vide Epicedium in Glauciam. Hoc caput ex Animaduerſionum Variarum libellis libuit hic interſerere. Redeamus nunc ex diuerticulo in viam et ad Heſiodum. Μέτρα hic nihil aliud eſſe quam modum, non tempus, vt viri Graece doctiſſimi notarunt, etiam ex praecedentibus apparet. Praecipit enim Poëta, vt modum ſeruemus in omnibus rebus, neque nimium eredamus nauibus, neque nimium onus imponamus curribus;

vtque

vtque ſingula agamus ſuo tempore, neque hyeme, neque vere mare tentemus, ſed aeſtate, quod ille tempus nauigandi optimum dicit. Hinc et ſtatim ſequitur praeceptum de legitimo tempore vxorem ducendi. Καιρὸς eſt tempus iuſtum, opportunum. vt etiam apud Latinos. Terent. *in tempore venire quod rerum omnium eſt primum.* Apud eumdem: *per tempus aduenis.* Donatus: *oportune.* Sic igitur videtur hic verſus interpungendus:

Μέτρα φυλάσσεσθαι. Καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Modum tene. Tempus vero in omnibus eſt optimum.

v. 696. Μήτε τριηκόντων ἐτέων] In MS. II. pro varia lectione notatum erat: τριήκοντα, quam lectionem Tzetzes probat inuitis Muſis.

v. 698. Τέτορ' ἡβῶῃ] MS. II. ἡβῶοι. Pro[illegible] Tzetzes, Moſchopulus, Pollux, docent omnes hic omiſſum eſſe δέκα, et Poëtae ſententiam eſſe, puellam quatuordecim annorum eſſe nubilem. Sed et hic Latini Interpretes maluerunt errare, quam eruditorum magiſtrorum ſententiae ſubſcribere.

v. 702. Οὐ μὲν γάρ τι] MS. I. ἐδὲν γάρ τι.

CAPVT XV.

Heſiodus emendatus. Γήραϊ θῆκε. Γλώσσης χάριν. Gellius ex coniectura emendatur. Κατὰ μέτρον ἴσα. Heſiodus interpunctione reſtitutus. Noctes cur dicantur eſſe Deorum. Noctu in terris verſari Deos Veterum opinio. Quintilianus in declamationibus emendatus. Αὐλή. Ἀγραυλοι ποιμένες. Concubitum polluere Veteres credebant. Τάφος coena funebris. Χυτρόποδες. Ἀνθράκια. Heſychius emendatus. Λάσανα. Mos Veterum in nouis vaſis luſtrandis. Imbuere. Ἀκίνητα. Multi et graues aliquot Interpretum lapſus.

v. 705. Ὡμῷ γήραϊ δῶκεν] In ſecundo MSCto alia manus: ὠμῷ γήραϊ θῆκεν. Et ſic Stobaeus legit cum Proclo et Tzetze. Ille enim exponit: τὸ ὠμὸν τὸ γῆρας τῷ ἀνδρὶ τιθεῖσαν. Hic: καὶ παρ' ἡλικίαν τιθείσης γηραιὸν καὶ ἀφήλικα. In crudam ſenectutem ponit, facit vt ante tempus ſeneſcat. γήραϊ θῆκε per ellipſin pro ἐν γήραϊ θῆκε, hoc eſt, τιθέναι εἴωθε. Vulgata lectio non poteſt ferri.

v. 709. Γλώσσης χάριν] Eſt quod aliter dicitur νόμῳ χάριν, *dicis gratia.* Gloſſae Latino-Graecae: *dicis cauſa* νόμῳ χάριν.

χάριν. *Dicis gratia* νόμιε χάριν ὡς παρὰ Γαΐῳ τῷ νομικῷ. Interpretes ſine ſenſu: *linguae gratia.* Sequentia lege ex MS. I.

— — εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤτι ἔπος τ' εἰπὼν. Vertunt perperam:
Si autem coeperis aut verbum aliquod locutus infeſtum, aut facias. Vide quae notauimus ad verſ. 294.

v. 712. Ἡγῆτ' ἐς Φιλότητα] MSS. ambo ἠγεῖτ'. verſ. 714. Σὲ δέ μή τι νόος κατελεγχέτω εἶδος. σὲ νόος, pro σᾷ νόος. Quae ἀντίπτωσις Homero familiaris. Quod non monerem, niſi tantillae rei ignorationem fraudi fuiſſe Interpretibus, vt ineptiſſime hunc verſum redderent, deprehendiſſem.

v. 716. Νεικεσσήρα] Vterque codex: νεικητῆρα. Secundus pro ἕταρον, ἑταίρων. Vulgatam tuetur Euſtathius ad Iliad. κ, p. 713. Ἐκ τοῦ νεικῶ, νεικέσω, καὶ ὁ παρ' Ἡσιόδῳ νεικεσσήρ.

v. 719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Hunc locum Latine fecit Gellius lib. I. Noct. Att. 15. *Heſiodus Poëtarum prudentiſſimus linguam non vulgandam, ſed recondendam eſſe dicit, perinde vt theſaurum; eiuſque eſſe in promendo gratiam plurimam, ſi modeſta, et parca, et modulata ſit.* Sed aut Gellius non intellexit quid ſit κατὰ μέτρον ἴσσα, quod non eſt modulata, ſed modum tenens, quae coërcet et reprimit effrenem loquacitatem, ἀχαλίνους λόγους, inanem futilitatem, quae μέτρα φυλάσσει in loquendo: aut forſan ſcripſit: *et parca et moderata ſit.*

v. 721. Εἰ δὲ κακὸν εἴποις] Affert hic Proclus ſimilem Alcaei ſententiam: εἰκ' εἴποις τὰ θέλεις, ἀκούσεις τὰ κ' οὐ θέλεις. Quam quaſi de verbo ad verbum Latine expreſſit Terentius: *ſi mihi pergit quae vult dicere: ea quae non vult audiet.*

v. 722. Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι ἐκ κοινοῦ] Huius loci hic eſt ſenſus: *Ne in conuiuio quod multi inſtruunt amici, ſis moroſus de ſymbolis.* Δαὶς πολύξεινος ἐκ κοινοῦ eſt conuiuium quod de ſymbolis inſtruitur a multis amicis. Talia conuiuia dicebantur ἔρανοι. Heſych. ἔρανος τῶν πολλῶν εὐοχία. Terentio *de ſymbolis eſſe.* Conuiuae ἐρανιζοὶ, σύσσιτοι. Sed haec obuia ſunt et a viris doctis pridem obſeruata.

v. 726. Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν] MS. οὐ γὰρ θ' οἵγε.

v. 727. Ὀρθὸς ὀμιχεῖν] MS. I. ὀρθρὸς. male. Veteres qui veſtibus longis vtebantur, exoneraturi veſicam non erecti ſtabant, ſed procumbebant in terram, vt pedes veſtibus tegerentur. Hinc pedes tegere ſacris Scriptoribus eſt ventris aut veſicae

veſicae excrementa eiicere. Graecis καθέλκεσθαι ἐσθῆτας. Ad idem veſtitus genus pertinet iſtud praeceptum, quo ſtatim Heſiodus vetat nudari αἰδοῖα meientium.

v. 728. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ] Vterque codex: Αὐτὰρ ἐπήν κε δύῃ. Primus poſtea: μεμνημένος ἔς' ἀνιόντος. poſt ἀνιόντα delenda diſtinctio. Sic autem vertendi ſunt hic et ſequens verſus: *Sed etiam poſtquam occidit, memor eius rei, adverſus orientem, neque in via, neque inter eundum extra viam meias.* In vulgata verſione nihil ſani.

v. 730. Μακάρων τοι νύκτες ἔασσιν] MS. I. ἔασιν. Quae hic Moſchopulus et alii tradunt de ſententia Heſiodi, cur noctes dicat eſſe Deorum, non ſunt nauci. Nemo Poetam interpretaturus tam hoſpes eſſe debebat in lectione Poetarum, vt ignoraret illorum ſententiam fuiſſe, noctu Deos verſari in terra et hoc orbe noſtro inter homines, interdiu ſedes ſuperas colere. Stat. I. Sylu. 1.

— — *Huc ſub nocte ſilenti*
Cum ſuperis terrena placent, tua turba relicto
Labetur coelo.

Quintil. declamat. X. *Quotieſcumque domus fuerat grato ſopore proſtrata, aderat ille, quales humanis ſe offerunt oculis propitii Dii, quale laetiſſimum numen eſt cum ſe patitur videre. Sicut omnis religio templorum, omnis religio lucorum, cum tacuere mortalia, et profani procul, errare ſedibus totis, ſolitudine frui, et de ſuis dicitur exire ſimulacris: ita iuuenis meus noctibus totis agebat filium, et paterna domo ac penatibus ſuis fruebatur placidus et mitis, et matri propitius, vt numen et Deus delabi ſyderibus, et venire de liquido puroque aëre videbatur.* Sic legendus hic locus, et diſtinguendus. Vulgo male habet. Hinc pleraeque ἐπιφάνειαι non ſolum apud gentiles, ſed etiam in ſacris libris noctu dicuntur factae.

v. 732. Εὐερκέος αὐλῆς] Αὐλὴ non eſt atrium, vt Interpretes exiſtimant; ſed caula. vti fere ſemper antiquiſſimis Scriptoribus αὐλαὶ ſunt manſiones ὕπαιθραι, in quibus oues, caprae et alia animalia minora ſtabulabantur. Pollux lib. I. Τὰ μὲν οἱ βόες ἴσανται βέρεθμα, βεαύλια, βερσάσεις. Τὰ δὲ αἱ ὄϊς καὶ αἶγες, αὐλὴ καὶ σηκός. Apollon. Argon. I. 575. et 1173. ac ſaepe apud Homerum. Quoniam vero ſub dio erant, inde αὐλίζειν et ἀγραυλεῖν eſt ſub dio agere. In Theog. v. 26. ποιμένες ἄγραυλοι, ſunt paſtores *ſub dio agentes*, non, vt Interpretes, *in agris pernoctantes.* Quem errorem quoque B. Lucae Interpretes errarunt, in capite ſecundo; ſed quem dudum caſtigauit Is. Caſaubonus.

v. 733.

v. 733. Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος] Immerito Proclus hic Hesiodum exagitat, quasi in nimis exilibus tradendis versetur, et de rebus leuibus praecepta praescribat, dum verba in propria notione accipit. Sed Hesiodi verba sunt μυχιαώτερα. Hoc autem vult a concubitu etiam legitimo non rem sacram esse faciendam, ne domi quidem, nedum in publico, ni ante lauto et lustrato corpore. Tibullus:

— — *discedat ab aris*
Cui tulit hesterna gaudia nocte Venus.

Hinc solebant se purificare. Suet. Aug. 94. de Attia Augusti matre, quae cum dracone in templo visa sibi est volutari: *expergefacta quasi ex concubitu mariti sese purificauit.* Quin et alia negotia suscipere non licebat iis qui propter dormierant, nisi antea essent lustrati. Columell. XII, 4. de pistoribus, cocis, cellariis. *His omnibus placuit eum qui rerum harum officium susceperit, castum esse continentemque oportere, quoniam totum in eo sit, ne contrectarentur pocula, vel cibi, nisi aut ab impube, aut certe abstinentissimo rebus Venereis: quibus si fuerit operatus, vel vir vel foemina, debere eos flumine aut perenni aqua priusquam penora contingant ablui. Propter quod his necessarium est pueri vel virginis ministerium, per quos promantur, quae vsus postulat.* Nec Christianis olim licebat statim sacris operari, si cum vxoribus consueuerant. Gregorius M. respons. ad Quaest. X. Aug. Episcop. Ang. *Vir cum propria coniuge dormiens intrare Ecclesiam non debet, sed neque lotus intrare statim debet.* Paullo post: *Et quamuis de hac re diuersae hominum nationes diuersa sentiant atque custodire videantur, Romanorum tamen semper ab antiquioribus vsus fuit post admixtionem propriae coniugis et lauacri purificationem ab ingressu Ecclesiae paulatim reuerenter abstinere.* Sed quanto rectius sapiens illa foemina, cum consuleretur, quando post concubitum liceret mysteriis interesse, respondit; si cum tua vxore rem habuisti, statim, si cum aliena numquam.

v. 735. Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφοι] Τάφος hic non est bustum, sepulcrum, vt rursus male Interpretes, sed περίδειπνον, silicernium, coena funebris, quae opponitur δαιτὶ θεῶν, hoc est conuiuio quod celebratur die festo, aut post sollemne sacrificium. Nullum enim sacrificium sine epulis. Hesych. Τάφος τὸ γινόμενον περίδειπνον ἐπὶ τῇ τῶν κατοιχομένων τιμῇ. Τάφος *est conuiuium quod celebratur in mortuorum honorem.* Homer. Iliad. ψ. v. 29.

Αὐτὰρ ὁ τοῖσι τάφον μενοεικέα δαίνυ.

sed ille his funebres epulas lautas instruxit. Ab hac ferali coena redeuntes vetat Poeta liberis operam dare mali ominis causa,

ſa, quia, vt puto, vana ſuperſtitione capti credebant minime vitales futuros, qui ex hac μίξει procrearentur. Hinc vocat δυσφήμους, et quia Graeci et Romani ſtatuebant omnia feralia polluere propterea purgabantur ab exequiis redeuntes. Feſtus: *Funus proſecuti redeuntes ignem ſupergrediebantur adſperſiv quod purgationis genus vocabant ſuffitionem.*

v. 748. Ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων] *Ab ollis nondum dedicatis.* Sic verte. Χυτρόποδες enim χύτραι, vt Proclus aliique monent. Alioqui ſunt ἑσχάραι τῶν μαγείρων, foculi ſiue ſint fixi, ſiue mobiles, qui carbonibus implebantur et quibus imponebantur ollae, quae et λάσανα dicuntur et ἀνθράκια. Heſych. Ἀνθράκιον τὸ μικρὸν τριπόδιον, καὶ λίθος τίμιος ὁ ἐν δακτυλίῳ, καὶ χυτροπόδιον, καὶ πᾶσα μικρὰ κάμινος. Sic ſcribendus hic locus. ſine ſenſu vulgo legitur et laudatur a viris Graece doctiſſimis χυτροπώλιον. Pollux X, 24. Χυτρόποδας ἔχει μὲν καὶ λάσανα κεκλημένον εὑρεῖν, ὡς Διοκλῆς ἐν Μελίσσαις. Ἀπὸ λασάνων θερμὴν ἀφαιρήσω. Ἐν δὲ τῷ πρώτῳ τῶν Ἱππώνακτος ἰάμβων εἴρηται χυτροπόδιον. ὥσπερ καὶ παρ' Ἡσιόδῳ.

Μὴ δ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἕτερόν τι δηλοῖ. ὅταν δὲ Δίφιλος ἐν ἐπικλήρῳ λέγῃ, Χύτρον μέγαν παρὰ τοῦ μαγείρου. δηλονότι τὴν χύτραν λέγει, ἀλλ' ἐκ τοῦ χυτρόποδα. Paucis interiectis: Χυτρόποδα καί που καὶ ἀνθράκιον εἶπεν, Ἀλέξιδος εἰπόντος ἐν Λημνίᾳ· Καὶ μὴν παρῆν μὲν ἀνθράκιον ἐν μέσῳ σείσων τε κυάμων μέσος· Καὶ γὰρ ὁ σείσων ἀγγεῖον ᾧ κυάμους, ἢ ἄλλό τι τοιοῦτον ἐνέφυγον. Καὶ μὴν ἑσχάραν εἶπεν ἂν τὸ ἀνθράκιον τοῦτο καὶ ἑσχάριον. Ἀριστοφάνης ἐν ταγηνισταῖς εἰπόντος ἑσχάρια. ὁ δὲ Στρατεὺς ἐν Ψυχαστάῖς. Πῶς ἂν νομίσειέ μοι τις θυμελῶπων μεσὴν ἑσχάραν. Apposui pluſcula verba, quia ex illis diſcimus quid fuerit χυτρόπους, λάσανα, ἀνθράκιον, quod video ignorari. Plerique enim putant eſſe *trullam*, vt P. Septimius Florens, vir elegantiſſimus, in Ariſtophanis εἰρήνῃ, qui hos verſus

— — ἐνταῦθα γὰρ
Πρὸ τοῦ πολέμου τὰ λάσανα τῇ βουλῇ ποτ' ἦν,

ſic interpretatur:

— — *ante bellum hic ſcilicet*
Trullae ſtetere in gratiam Senatus.

Cum non ſint trullae, ſed foci ad quos carnes coquebantur Senatui poſt ſacrificia. Vide ibi antiqua ſcholia. χυτρόποδες autem ſunt ipſae χύτραι συνεκδοχικῶς, vt *templa lapidata* apud Sueton. Calig. 6. non ſunt grandine icta, vt exponit vir plurimae lectionis C. Barthius in Aduerſariis, ſed Dii lapidi-

bus

bus impetiti. Veteres autem nullis vasis solebant ante vti ad cibum potumque capiendum, nisi ante lustrata essent libatione ex iis Diis facta. Proclus ad hunc locum ἀπὸ χύτρας μὴ πρῶτον φάγῃς πρὶν σπείσῃς ἐξ αὐτῶν τοῖς θεοῖς. *Ex ollis non ante cibum capias, quam ex iis Diis libaueris.* Sic patinam dedicat Vitellius apud Suetonium: *Hanc quoque* (cenam) *superauit ipse dedicatione patinae, quam ob immensam magnitudinem clypeum Mineruae* Αἰγίδα πολιέχε *dictitabat.* Hoc Latinis proprie est imbuere, quia tum vasa illa imbuebant vino quod Diis libabant. Inde postea *imbuere* de omnibus rebus, quae primo vsui nostro accommodantur. Catullus de Argo naue: *Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.* Etiam de ipsis hominibus dicitur: Florus II, 3. *Cottidiani et domestici hostes tyrocinia militum imbuebant.* Tacit. I. ann. 36. *Imbutasque praeda manus in direptionem Galliarum erupturas.* Id. III. Hist. 15. *Vt ciuili praeda miles imbueretur.*

v. 750. Μηδ' ἐπ' ἀνιπήτοισι καθίζειν] Recte ἀκίνητα Veteres exposuerunt τάφες. In bustis enim stare, sedere, imo busta videre habebatur pro diro et infausto omine. Quam superstitionem gentilium deridet Theodoretus sermone VII. θεραπευτικῆς ἕλλην. Μῦσος ὑπολαμβάνετε τὸ πελάζειν τοῖς τάφοις. *Nefas habetis accedere ad sepulcra.* De his multa viri doctissimi notarunt ad Theophrasti characteres.

CAPVT XVI.

Vulgatus index Ἡμέραι expunctus. Fausti dies et infausti, sicut et horae in fastis notatae. Commoda sydera. A Ioue omnes dies. Hesiodus emendatus ter. Πεπυκασμένος. Antiqua lectio Poetae vindicata. Τετελεσμένον ἦμαρ. Quaternarii numeri sanctitas. Φύσις αἰόλα, Παναίολος. Nicomachus Gerasenus et Anonymus antiquus Scriptor correctus et explicatus. Hesiodo lux. Orcus. Ὅρκος sepulcrum. Menandro medicina. Orcus periurii vindex. Virgilius defensus. Hesiodus denuo correctus. Μεταδόπου.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΗΜΕΡΑΙ] Nec hic index in Vossii codicibus, nec in Gudii Proclo est. Quin nec vllum distinctionis vestigium apparet. In nonnullis tamen libris recentioribus titulum istum exstare viri docti monuerunt, in Veteribus vero non conspici, a quorum auctoritate nobis discedere religio est.

v. 565.

v. 765. Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν] Veteres, vt etiam nunc ſuperſtitioſi homines, alios dies fauſtos, alios infauſtos aç inauſpicatos ad aliquod opus inchoandum ducebant, quos vocabant ἀποφράδας, ἀπαισίας, Latini *Aegyptios*, *ominales*, *religioſos*, *incommodos* (ſicut contra ea *commoda ſydera* ſunt fauſta. Propert. II, el. 26. *Quaeritis et coelo Phoenicum inuenta ſereno Quae ſit ſtella homini commoda, quaeque mala.* Eodem modo Graecis ἡμέραι ἐπιτήδειοι, et ἀνεπιτήδειοι) qui in veterum faſtis erant notati vt ſemper cognoſci poſſint ab aliquid aggreſſuris, felix ne eſſet ille dies, nec ne. Petronius narrat in triclinio Trimalcionis duas tabulas fuiſſe in vtroque poſte defixas, quarum altera *lunae curſum, ſtellarumque ſeptem imagines pictas*, (ſc. habebat) *et qui dies boni, quique incommodi eſſent, diſtinguente bulla notabantur.* Non vero dies tantum ſed et horae aliae fauſtae habebantur, aliae infauſtae. Quod et Proclus obſeruauit addens Diis dicatum eſſe meridiem, Heroïbus vero tempus pomeridianum, ideoque eſſe inauſpicatum: auſpicatiſſimum vero matutinum et veſpertinum. Hinc ſuperſtitioſi nihil auſpicabantur, nulli ſe accingebant operi, niſi inſpectis ephemeridibus, ex quibus capiebatur dies et hora fauſta. Iuuen. Sat. VI. v. 576.

Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro: ſi pruriit frictus ocelli
Angulus, inſpecta geneſi collyria poſcit. etc.

Haec ſuperſtitio primum ab Aegyptiis profecta, vnde dies *Aegyptiaci* dicuntur. Auguſtinus in epiſtolam ad Galatas: *Iam vero ne aliquid inchoëtur aut aedificiorum, aut eiuſmodi quorumlibet operum diebus, quos Aegyptiacos vocant, ſaepe etiam nos monere non dubitant.* Damnati ſunt a Conciliis et Patribus primae Eccleſiae. Merito. Nec tamen noſtrorum faſtorum auctores ab hac ridicula gentilium opinione poſſunt deduci. Tam difficulter inueteratae opiniones et errores eradicantur. Heſiodus autem felicitatis dierum et infelicitatis cauſas tribuit Ioui.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν.

Dies vero ex Ioue obſeruans vt decet. Et paullo poſt:

Αἱ δὲ γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος.

Dies enim ſunt a Ioue ſapiente. Vbi male Interpretes: *hae enim dies.* Omnes dies ſunt a Ioue. Noſter iterum:

Ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι.

Quotquot noctes ac dies a Ioue ſunt. Vt mirer doctos viros hic tricari. Superius in ἔργοις v. 564.

Εὖτ' ἂν δ' ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα.

Cum

Cum autem ſexaginta poſt brumam hybernos dies Iupiter exegeris. Homerus:

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Talis eſt hominum terreſtrium mens
Qualem diem inducit pater deorum et hominum.

Sic enim antiquiſſimos accepiſſe hos verſus teſtantur Euſtathius et Sextus Empiricus lib. V. aduerſus Mathematicos, qui Chaldaeorum opiniones explodit. Vide et viri praeſtantiſſimi et magnae eruditionis Merici Caſauboni, magni parentis dignisſimi filii diſſertationem de hoc Homeri loco, aeternum monumentum amicitiae, quae inter nos intercedit.

v. 766. Τριηκάδα μηνὸς] Τριηκὰς eſt vltima dies, ſiue trigeſima cuiuſuis menſis. Veteres olim ſingulos menſes credebant eſſe triginta dierum, quamuis id, ſi calculos ponas accurate, verum non ſit. Solon, teſte Plutarcho, hunc trigeſimum diem vocauit ἔνην καὶ νέαν, veterem et nouam, quia pars eius diei pertinebat ad lunam veterem, pars ad nouam. Vide quae hic notant Proclus, Moſchopulus, Tzetzes, et in primis Petauius in variis diſſertationibus ad Vranologium, Lib. IV, cap. 13.

v. 781. Σπέρματος ἄρξασθαι] MS. I. σπέρματα δάσασθαι, quod et in ſecundo habetur pro varia lectione. Metri cauſa legendum δάσσασθαι. Sed vulgatam non damno.

v. 783. Κήρη δ' ἀ σύμφορός ἐστιν] MS. I. ἀσύμφορος.

v. 785. Κήρή τε γενέσθαι] Nullus dubito quin omnes probaturi ſint MS. I. lectionem: κήρῃσι γενέσθαι. Sic quoque legendum verſu 794. κήρῃσι δέ τε τετραὰς. Vulgo inepte: κήρη δέ τε τετραὰς. In recentiſſimis editionibus cum iactura metri, κήρη δὲ τετραὰς.

v. 793. Ἴσορρα φῶτα Γίνεσθαι. μέγα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστίν] MS. I. γείνασθαι. MS. II. μάλα. Sic et Palatinos codices legiſſe teſtatur Commelinus, quibus adſtipulantur editiones Baſileenſes Iſingrini et Oporini, quas ſequor. Ibidem male nonnulli ſcribunt πεπνυμένος. πεπυκασμένος enim Graecis dicitur homo prudens, et verſutus eadem ratione qua Latinis *callidus*, cuius ſcilicet animus ita rerum vſu occalluit, vt falli facile non poſſit. Phaedro *retorridi* dicuntur. Hoc vero ſine praeclaris ingenii dotibus conſequi nemo poteſt, etſi a primis annis in luce fori et hominum fuerit verſatus.

v. 797. Πεφύλαξο δὲ θυμῷ τετραὰδ' ἀλεύασθαι] Hos tres verſus ineptiſſime et imperitiſſime verterunt Interpretes: *cautus vero eſto animo vt quartum vites deſinentis et inchoati menſis, doloribus conficiendo animo, valde haec accommoda eſt dies.*

dies. Nihil poteſt fingi imperitius, nihil inſulſius. Miror viros eruditiſſimos, qui hunc Poetam ediderunt, iſtam inſcitiam non caſtigaſſe. Heſiodi vero haec mens eſt: *Teneto vero memoria quarto die vt vites finientis et inchoantis menſis doloribus conficere animum; valde haec ſacra eſt.* Vides ſententiam Poetae recta aduerſari Interpretum Latinorum verſioni. πεφύλαξο θυμῷ, vt ſuperius: ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο, *animo autem ſtudioſe omnia cuſtodi.* Τετελεσμένον ἦμαρ eſt ἱερὸν, vt apud Gregor. τελεῖν ἑορτὴν eſt feſtum celebrare. ἑορτὴ ἐπὶ Χριςῷ τελεμένη, feſtus dies Chriſto dicatus, qui celebratur in honorem Chriſti. Quis ignorat τελετὰς? Quarta vero finientis menſis eſt quarta et viceſima menſis dies; quarta vero inchoantis eſt quarta a kalendis. Apud Graecos enim in quolibet menſe tres erant quartae dies, τετάρτη ἰσαμένε, τετάρτη μεσσέντος, τετάρτη φθίνοντος. Prima quarta, τετάρτη ἰσαμένε, eſt quarta a kalendis: ſecunda quarta τετάρτη μεσσέντος eſt quarta poſt decimam: tertia quarta τετάρτη φθίνοντος eſt quarta poſt viceſimam. Sic etiam ſunt tres tertiae, quintae, ſextae, ſeptimae, octauae, nonae in ſingulo menſe. Paullo ante μέσσης τετράδος, *mediae quartae* meminit, quae eſt quarta decima, τετάρτη μεσσέντος. Verſu 812. et ſequentibus tres nonae, ἐναάδες commemorantur. Et haec ſatis obuia, quae non notaſſem, niſi viderem eſſe qui neſciant qui per τετράδα φθίνοντος καὶ ἰσαμένε μηνὸς dies ſint intelligendi. Ceterum numerus quaternarius quam ſanctus fuerit antiquis, praecipue Pythagoreis, et quam vim ei tribuerint neminem paullo humaniorem fugit. Inter varia cognomina dictus etiam fuit Φύσις Αἴολος. Nicomachus Geraſenus in Ἀριθμητικῶν θεολογεμένων libris: Ἡ δὲ τετρὰς πάλιν αὐτοῖς θαῦμα μέγιςον, ἄλλη θεὸς, etc. ἔςι γὰρ αὐτοῖς τῶν τε φυσικῶν ἀποτελέσμάτων πηγὴ καὶ κλειδοῦχος τῆς Φύσεως, etc. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ Φύσις καὶ Αἰόλα. Vertit A. Schottus: *Quaternarius item magno ipſis eſt miraculo, nouus Deus* etc. *Fons ipſis eſt naturalium effectuum, atque naturae clauiger*, etc. *Imo natura ipſa eſt et varietas.* Sed num Αἰόλα eſt varietas? Meurſius in denario Pythagorico legit: Αἰόλε Φύσις ex Anonymo in Theolog. Arithmeticis: Αἰόλε Φύσιν κατωνομαζον τὴν τετράδα τὸ ποικίλον ἐμφαίνοντες τῆς οἰκειότητος καὶ ὅτι ἂν ἄνευ ταύτης ἡ καθολικὴ διακόσμησις. διὸ καὶ κλειδοῦχόν τινα τῆς Φύσεως αὐτὴν παντα χῆ ἐπωνόμαζον. *Aeoli naturam appellabant quaternarium, varietatem proprietatis indicantes; et quod abſque eo non ſit vniuerſalis conſtitutio, vnde etiam clauigerum naturae quemdam ipſum vndique cognominabant.* Sed quid eſt *Aeoli natura*? Aeolus Vulcaniarum Inſularum Rex

fuisse traditur, et coelestium motuum peritus, ideoque ventorum dominus. Quid vero ille ad naturam rerum omnium parentem? Recte se habet lectio Nicomachi, nisi quod copula sit exterenda, legendumque: ἀλλὰ καὶ αὐτὴ φύσις αἰόλα. Dorica Dialecto, qua vtebantur Pythagorei et omnes magnae Graeciae incolae pro αἰόλη. Sic vice versa emendandus Anonymus ex Nicomacho, non contra. Αἴολος, et Παναίολος sunt φύσεως propria epitheta. Ratio nemini potest esse obscura. Inscriptio antiqua apud Gruterum:

ΦΥΣΙΣ ΠΑΝΑΙΟΛΟΣ
ΠΑΝΤ. ΜΗΤ.

Fuit, qui me reprehendit, quod Nicomachum Gergasenum dixerim, vti vocatur apud Photium, praefatus nullos vmquam fuisse Gergasenos, sed eos dici Gerasenos. Verum si Photio non credit, credat Matthaeo, qui eos vocat, Cap. VIII. 28. *Gergesenos*. Nimirum eadem vrbs vocabatur Γέρασα, et Γέργεσα, incolae Geraseni, Gergaseni, et Gergeseni, quos etiam hoc nomine appellat Iosephus II. de Bello Iudaico 20.

v. 804. Ὅρκον τινυμένας] Interpp. *Periurium vindicantes*. Quis audiuit ὅρκον esse periurium? ὅρκον διαβαίνειν est iurisiurandi fidem violare, periurum fieri. Sed ὅρκος numquam simpliciter est periurium. Ceterum in MS. I. legitur: ὅρκον γενόμενον. *Orcum natum*. Sane sic legisse videtur Virgilius: *quintam fuge: pallidus Orcus Eumenidesque satae*. Vbi Seruius: *Hesiodus Orcum quinta luna dicit natum*. Ex Celso quoque tradit Orcum esse iurisiurandi Deum, pallidum dictum quia iurantes trepidatione palleſcant. Apud Orcum enim defunctas animas iurare, ne quid suos, quos in vita reliquerunt, contra fas adiuuent. Orcus Latinis est Pluto, summus inferorum Deus. Cic. in Verr. *Vt alter Orcus venisse Aetnam, et non Proserpinam, sed ipsam Cererem rapuisse videatur*, hoc est, alter Pluto. Plaut. Poen. I, 130.

Quo die Orcus ab Acheronte mortuos amiserit.

Et sic Latini frequenter. Nonnullis tamen non Pluto, sed Charon Orcus est. Glossae Philoxeni: Orcus Χάρων. Quin et Silius Italicus Cerberum dicit Orcum.

Illatrat ieiunis faucibus Orcus
Armenti quondam custos immanis Iberi.

Vt Veteres videantur omnibus inferis tribuisse nomen Orci, quod a Graecis illos accepisse certum est, qui ὅρκον vocarunt sepulchrum, vt bene obseruat Maximus Scaliger ad Varronem ex Menandro:

Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πολυτελῆ νεκρόν.
Εἰς τὸν ἴσον ὅρκον τῷ σφόδρ' ἔρχεται εὐτελής.

Nam-

Numquam inuideo mortuo opulento, in ſimile ſepulcrum venis etiam valde tenuis. Sic hic locus legitur; pro quo male ſubſtituit vir ſummus ὅρχον· recte tamen ſcripſit εὐτελὴς, cum aliter legeretur εὐτελεῖ. Ὅρκον ſane fuiſſe Deum inferorum patet ex hoc loco Heſiodi, qui illum coniungit cum Furiis, et natum dicit ab Eride in periurorum poenam. Vide et in Theog. v. 231. Sicut autem ἄδης, hoc eſt, Pluto, ſic et ὅρκος inferorum Deus pro ſepulchro ponitur. Ex lectione autem noſtri codicis apparet Virgilium non eſſe hallucinatum, quod Salmaſius in libro de annis climactericiis contendit, cum ſcripſit Orcum natum eſſe quinto die. Sic enim inuenit in ſuis exemplaribus, vt legitur in primo Voſſiano. In hoc tamen abit a ſententia Heſiodi, quod illo die Erinnidas quoque natas canat: cum Heſiodus tantum dicat illas verſari apud ſuperos, ad vindicanda ſcelera flagitioſorum hominum. Sed forſan in hoc ſecutus eſt Orpheum, et Melampodem; qui et ipſi commodorum et incommodorum dierum ephemerides ediderunt cum illorum cauſis, vt Graeci Interpretes, qui illorum teſtimoniis ſaepe vtuntur, oſtendunt.

v. 812. Ἐσθλὴ μὲν γὰρ τ' ἥδε φυτευέμεν] MS. I. ἐσθλὴ μὲν γὰρ θ' ἥδε φυτευέμεν. Bona ſiquidem eſt haec ad plantandum.

v. 818. Παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι] *Pauci veracem dicunt.* Inde Virgilius ait illum diem eſſe contrarium furtis. *Nona fugae melior contraria furtis.* Furibus enim fraudi eſt veritas. Hic eſt huius loci ſenſus, quem et Salmaſius ὁ πάνυ vidit.

v. 820. Μέσση· παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα] MS. I. μεσσήη· παῦροι δὲ μετ' εἰκάδα. quod placet. Subintelligendum autem hic ἴσασι. Paullo ante νῆα πολυκληῖδα perperam vertunt *bene clauatam*, cum ſit πολυκάθεδρος, in qua multa ſunt ſedilia remigum. Κληῖδες enim ſunt tranſtra. v. 823. Μεταδόρποι ſunt μεταξὺ πίπτουσαι, dies *intercidentes* qui inter fauſtos et infauſtos voluuntur. Vulgo *incerti* vertunt. δορπέω eſt πίπτω. Vnde Catadupa Ciceroni Nili catarractes dicitur, quod de altiſſima rupe praeceps cadat.

CAPVT XVII.

Λαοσσόος. Hesiodus emendatus et vindicatus. Τανύσφυρος. Δῶρα Ἀφροδίτης. Πλεκτὰ ἅρματα. In Hesiodo coniectura. Ὀχέειν ἄτην. Phaedrus emendatus. Ἔχειν, habere pro regere. Adamantinus. Obscurus locus Hesiodi et aliquot Homeri expositi. Κυάνεαι πτύχες. Πτύχες in scutis quid. Πτύχες montium iuga. Πολύπτυχος Ὄλυμπος. Ἐλαύνειν, διελαύνειν. Ducere.

ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ] Seruius ad XII. Aeneid. hunc librum laudat nomine Ἀσπιδοποιΐας. *Latinis*, inquit, *secundum Hesiodum in* Ἀσπιδοποιΐᾳ *Vlyssis et Circes filius fuit.* Sed erat Seruius; Non in Ἀσπιδι sed in Theogonia hoc dicit Hesiodus. Et sic legendum videtur apud Seruium.

In Ἀσπιδι v. 3. Λαοσσόος] Ad bella concitantis, bellicosi. Hesych. Λαοσσόος, σεσα ἡ παρορμῶσα εἰς τὸν πόλεμον. Ὃ ἐστιν ἐπίθετον Ἀθήνας. Cur vertant *populorum dissipatoris* causam nullam video. De matre Alcmenae quae Herculem edidit diuersae sunt Veterum sententiae. Pelopis filiam fuisse consentiunt fere omnes. Hinc Hercules Pelopis pronepos dicitur in antiqua inscriptione. Diodorus Siculus illam vocat Eurymedam, Plutarchus Lysidicen, Apollodoro in Bibliotheca Anaxo Alcaei filia dicitur.

v. 9. Ἡ δ' ὡς] Lege: ἡ δὲ.

v. 23. Τῷ δ' ἅμα ἱέμενοι] Diaconus legit ἰέμενοι, et interpretatur πορευόμενοι. Pessime meo iudicio. Ἰέμενοι πολέμοιο καὶ Φυλόπιδος coniungenda esse vel puer videat.

v. 29. Ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ] Cui persuadeas tironem Graecae linguae nescire ἀρῆς ἀλκτῆρα esse depulsatorem malorum, damnorum, calamitatum? Hinc Hercules appellatur ἀλεξίκακος. Interpretes tamen portentoso errore transtulerunt: *Mortis depulsorem.* Inferius:

Θήκετο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον.
Imiecit autem humeris malorum depulsatorem gladium;

v. 35. Ταναυσφύρου Ἠλεκτρυώνης] *Pulcra Electrionida* Ridicule Interpretes. *procera Electryonida.* quam paullo ante appellauerat εὐσφυρον, nunc dixit ταυσφυρον. Hesych. ταυσφυρος, ὀρθόσφυρος, εὔσφυρος, λεπτόσφυρος. quae pulcros et teneros talos habet, formosa. Sic apud eumdem: Ταναϋφὴς est λεπτοφυὴς, tenuiter textus. Ταναηκὲς Veteres exponunt εὐμῆκες. Ταυτρίχα, λεπτότριχα. Ταναὸς non solum μακρὸς, sed et λεπτός.

v. 47.

v. 47. Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσε] Nescio quid hic deliret Diaconus, qui haec verba accipit de Alcmena, asseuerans illam hic a Poëta dici Venerem, quia superius scripserit, eam omnes antecellere mulieres εἴδει καὶ μεγέθει. quae an sano homini in mentem possint venire dubito. Cui enim, praecipue qui Graecos Poëtas enarrandi partes sibi imposuit, poterit latere δῶρα Ἀφροδίτης esse συνεσίαν, εὐνὴν, φιλότητα, *Concubitum*, *consuetudinem*?

v. 52. Βίην Ἡρακλείην] Inepte vertitur: *vim Herculanam*. Cum sit secundum peruulgatam et creberrimam Graecis Poëtis circumscriptionem, *ipse Hercules*. Inferius:

Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος, ἔτι φατειός.

In medio autem draco erat terribilis. Homerus Iliad. β. v. 387.

Εἰ μὴ νὺξ ἐλθοῦσα διακρίνει μένος ἀνδρῶν.

Donec nox irruens dirimat viros, vbi ridicule Interpres, *robur virorum*. Vbi Interpretes denuo: *draconis horror*. Imitatus est Horatius:

Perrupit Acheronta Herculeus labor.

hoc est Hercules, vt apud eumdem *Catonis virtus* est Cato: *Narratur et prisca Catonis virtus saepe incaluisse mero.*

v. 63. Πλεκτοῖσιν ὕΦ' ἅρμασι] Inferius v. 209. ἅρματα κολλήσντα. v. 307. εὐπλεκεῖς δίφρους. hoc est, curtus ex lignis contextos, compactos. πλέκειν de curribus, vt apud Latinos *texere* de nauibus. Claud. *Quae sylua carinas texuit.* Propert. III, 5, 41.

Ite, rates curuae et leti texite causas.

Vt pulcre et verissime emendauit Gronouius ὁ πάνυ in Obseruationibus. Eustathius ad Iliad. Θ. p. 602. Δίφρον παμφαίνων, καθ' ὃ δηλαδὴ μέρος ἐ πέπλεκται. Ἄλλως γὰρ εὐπλεκτα καὶ εὐπλεκεῖς λέγονται. Vide eumdem ad Iliad. Ψ. Texebantur autem currus ex viminibus, vt multis docet Schefferus lib. I. de re vehiculari c. 3.

v. 93. Ἣν ἄτην ἀχέων] *Culpam suam lugens*, non *noxam*, vt vulgus Interpretum. Existimo autem legendum ὀχέων, culpam suam ferens, hoc est, luens. Homer. Iliad. Φ. 300.

Ὁ δὲ Φρεσὶν ἧσιν ἀασθεὶς
Ἤιεν, ἣν ἄτην ὀχέων ἀεσίφρονι θυμῷ.

Hic vero mente sua captus iuit, suam culpam luens stolido animo. Quod loquendi genus etiam Hebraeis frequens, vt in illo, *filius non portet delicta patris*, hoc est, *non luat.*

v. 95. Ἀλλὰ σὺ θάσσον ἔχ' ἡνία ποσὶν ὠκυπόδων ἵππων] Hoc, equos rege frenis. Hoc Phaedro est, *ora conxiuere frenis spumantibus.* Lib. III, fab. 6.

Sed iſtum timeo ſella qui prima ſedens
Iugum flagello temperat lentum meo,
Et ora frenis continet ſpumantibus.

Sic legendum eſſe ante quadraginta annos vidi, et probaui Gronouio. Horatio eſt *ora frenis temperare.* Lib. I. carm. 7.

Gallica nec lupatis temperet ora frenis.

Vbi Scholiaſtes meus ineditus: *Gallica pro Gallicarum equarum ora.* Ouid. *ſpumantia ora coërcere*, VI. Metam.

— — dum flectit in orbem
Quadrupedes curſus, ſpumantiaque ora coërcet.

Id. V. Metam.

— — Dea fertilis angues
Curribus admouit, freniſque coërcuit ora.

Id. epiſt. Phaedrae:

Saepe iuuat verſare leues in puluere currus,
Torquentem frenis ora ſequacis equi.

Seneca Hippolyto v. 1002.

Celſos ſonipedes ocyus ſubigit iugo
Et ora frenis domita ſubſtrictis ligat.

Manil. Lib. V.

Stare leui curru moderantem quattuor ora,
Spumigeris frenata lupis, et flectere equorum
Praeualidas vires.

v. 103. Ἤθεῖε] Male in multis editionibus legitur ἦ θεῖε. In aliis ὦ θεῖε, et ſic legit Ioannes Diaconus. Sed nihil muta. compellabant Seniores. Vide Scholiaſten Homeri ad dictum locum et Apollonii Rhodii ad Lib. III, v. 52. Homerus Iliad. ζ. v. 518.

Ἤθεῖ ἦ μάλα δή σε καὶ ἐσσυμένον κατερύκω.
Venerande, certe te iam valde properantem detineo.

v. 104. Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] Non alia ratione Neptunus dicitur ταύρεος, vti et Oceanus apud Euripidem in Oreſte: Ἢ πόντος Ὠκεανὸς ὃν ταυρόκρανος ἀγκάλαις ἑλίσσων, κυκλοῖ χθόνα. *Aut Pontum quem Oceanus Taurinum caput habens Deuoluens vlnis circuit terram*: quam eius filii, fluuii, nimirum propter violentiam, et ſtrepitum. Feſtus: *Taurorum ſpecie ſimulacra fluminum, id eſt, cum cornibus quod ſunt aerea vt tauri.* Virgil. IV. Georg. 371.

Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus: quo non alius per pinguia culta
In mare purpureum violentior influit amnis.

Horatius lib. IV. carm. ode 14. v. 25.

Sed tauriformis voluitur Auſidus,
Qui regna Dauni praefluit Appuli
Cum ſaeuit.

Strabo

Strabo lib. X. de Acheloo: Οἱ δὲ εἰκάζοντες ἐξ αὐτῶν τἀληθὲς, ταύρῳ μὲν ἐοικότα λέγεσθαι τὸν Ἀχελῶον φασὶ, καθάπερ καὶ τὰς ἄλλας ποταμὰς, ἀπό τε τῶν ἤχων, καὶ τῶν κατὰ τὰ ῥεῖθρα καμπῶν ἃς καλοῦσι κέρατα. *Qui autem ex fabulis verum colligunt, tauro similem forma Acheloum aiunt, vt et alios fluuios, ob strepitus et flexus alueorum, qui cornua dicuntur.* Vide et Aelian. Var. Hist. II, 32. Sic et in antiquis nummis fluuii forma bouis exprimuntur, vt pridem docuit vir doctrina et iudicio magnus Antonius Augustinus in Dialogis.

v. 105. Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει] Interpretes vertunt: *qui Thebarum moenia tenet.* Nec improbo. ἔχει tamen poterat etiam verti, *habet.* Nam habere Latinis aeque vt Graecis ἔχειν dicuntur loca, qui illa possident, et gubernant, qui illis praesunt. Iustin. XII, 4. *Terras inter amnes Hydaspen et Inäum Taxiles habebat.* Flor. IV, 2. *Siciliam et Sardiniam annonae pignora per legatos habuit.* Tacitus II. annal. 20. *Festinare et vrgere vt prouincias et legiones solus habeat.* Sic et homines et Dii dicuntur haberi ab iis, sub quorum potestate et ditione sunt. Ouid. I. Metam. v. 196.

Cum mihi qui fulmen, qui vos habeoque regoque,
Struxerit insidias.

v. 116. Θυμῷ γηθήσας] Nonnulli codices legunt non male: μύθῳ γηθήσας.

v. 136. Κυνέην εὐτιτον ἔθηκε Δαιδαλέην ἀδάμαντος] Diaconus contendit ἀδάμαντα hic non esse lapidem; sed σίδηρον. Hunc sequuntur Latini Interpretes. Sed quis tam hospes est in Veterum Scriptis, cui lateat adamantina Graecis et Latinis dici omnia quae valde dura sunt et firma? Sic Horatius Martis tribuit *adamantinam tunicam.* Ouid. IV. Metam. de sedibus inferorum:

Carceris ante fores clausas adamante sedebant.

hoc est, obicibus et postibus firmissimis. Sexcenta apud Poëtas exempla facile inuenies.

v. 143. Κυάνεαι δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο] Interpretes insciti ssime: *caeruleis plicis fulgorem interfecantibus.* Verte: *caeruleae laminae erant ductae.* Κυάνεαι πτύχες, sunt caeruleae laminae, vt apud Homerum θώρηκος κυάνεος, caerulea lorica. Πτύχες sunt laminae, tabulae, plagulae, coria ex quibus scuta conficiebantur. Etymolog. M. exponit τὰ διάφορα, σπαλλήλως ἐλάσματα. Ex pluribus enim plagulis, pellibus textis, tabulis, pro materiae diuersitate, conficiebantur clypei Graecorum, sicut et scuta Romanorum. Vnde vult Varro scutum dici a secando, quasi secatum. Quamuis autem in ve-

riuerbio labatur Togatorum doctiſſimus, eſt enim ſcutum a σκῦτος, quia pellibus obducebatur, oſtendit tamen Veterum ſcuta ex variis partibus fuiſſe compacta. Liquidiſſime Homerus Iliad. H, v. 248.

Ἐξ δὲ διὰ πτύχας ἦλθε δαΐζων χαλκὸς ἀτειρὴς
Ἐν τῇ ἑβδομάτῃ ῥινῷ σχέτο.

Ceterum ſex per plagulas penetrauit findens haſta, in ſeptima autem pelle haeſit. Aiacis clypeus erat ἑπταβόειος, ſingula pellis conſtituebat πτύχα, ſiue plagulam. Iliad. Υ, in deſcriptione ſcuti Achillis:

Ἀλλὰ δύω μὲν ἔλασσε διὰ πτύχας, αἱ δ' ἄρ' ἔτι τρεῖς
Ἦσαν· ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλασε Κυλλοποδίων
Τὰς δύο χαλκείας, δύο δ' ἔνδοθι κασσιτέροιο
Τὴν δὲ μίαν χρυσῆν.

Sed duas quidam adegit per plagulas, hae autem adhuc tres erant. Quoniam quinque plagulas Vulcanus duxerat, duas aereas, duasque intus ſtanni: Vnam vero auream. In quibus locis ineptiſſime Interpretes πτύχας vertunt plicas, vt in pluribus aliis. Polybius in deſcriptione ſcuti Romanorum σανιδώματα appellat, lib. VI. Ἐκ διπλῆς σανιδώματος, ταυροκόλλῃ πεπηγὼς ὀθονίῳ μετὰ δὲ ταῦτα μοσχείῳ δέρματι περιείληπται. *Scutum e duplici tabulato glutine taurino eſt compactum: extrema ſuperficies linteo, deinde vitulino corio circumtegitur.* Nicetas Choniata lib. I. rerum Iſaaci Angeli in deſcriptione thoracis ex lineo coactili ſaepius aut decies in ſe complicato συμπτύγματα dicit, quae Poetae Veteres πτύχας· Αὐτὸς μέν τοι ὁ Κόῤῥαδος ἄνευ θυρεοῦ τηνικαῦτα διηγωνίζετο, ἐκ δὲ λίνου πεποιημένον ὕφασμα οἴνῳ αὐχηρῷ ἱκανῶς ἡλισμένῳ διάβροχον πολλάκις περιπτυχθὲν δίκην θώρακος ἐνεδύετο. ἐς τοσοῦτον δ' ἦν ἀντιτυπὲς ἅλσι καὶ οἴνῳ συμπιληθὲν, ὡς καὶ βέλος εἶναι παντὸς σεγανώτερον, ἠριθμεῖντο δ' εἰς ὀκτωκαίδεκα καὶ πλείω ὑφάσματος συμπτύγματα. *Ipſe Conradus ſine ſcuto tunc dimicabat: ſed pro loxica textum quoddam geſtabat e lino factum, vino auſtero probe ſalito maceratum, ſaepius replicatum: quod quidem ſale et vino coactum adeo firmum aduerſus ictum erat, vt penetrari a nullo telo poſſet. Erant autem huius texti plagellae octodecim et eo plures.* Propter eamdem rationem tabulae quoque ex quibus fores compingebantur πτύχες dicuntur. Pollux Onomaſt. IX. 5. πτύχες ſunt etiam pugillarium tabulae, ſiue ſint eburneae, ſiue ligneae, ſiue aureae. Hinc δίπτυχον, τρίπτυχον, πολύπτυχον. Nec

longe

longe inde discedit quod pro iugis montium πτύχες ponuntur. Apollon. Rhod. III, 101.

Βῆ ῥ' ἴμεν Οὐλύμποιο κατὰ πτύχας.
Iuit per iuga Olympi.

Vbi ridicule Interpres nouissimus *valles* exponit. Iugis montes connectuntur. Hinc nostro in Theogon. v. 113. πολύπτυχος Ὄλυμπος est multa iuga habens. Ineptе Interpretes: *coelum multis sphaeris implicitum.* Vide Eustath. ad Iliad. Θ. p. 610. vbi varias de huius vocis notione et origine sententias tradit. Ἐλαύνειν vero et διελαύνειν sunt propria in hac re verba. Homerus in loco superius laudato: ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλασε Κυλλοποδίων. *Quoniam quinque laminas duxit Vulcanus.* Idem alio loco: ἣν ἄρα χαλκεὺς ἤλασε, *quam faber aerarius fecit.* Ἐλαύνειν σίδηρον χρυσὸν, ferrum, aurum ducere, proprie dicuntur fabri aurarii et aerarii. Hinc ἐλάσματα sunt laminae ductiles. Eustath. ad d. l. πέντε πτύχας ἤλασε. εἴρηται τοῦτο μὲν κατὰ τέχνην χαλκευτικήν. *dicitur hoc quidem secundum artem fabrorum aerariorum.* Est enim proprium χαλκέργων verbum. Herodot. I, 68. Ἐλθὼν ἐς χαλκήιον ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον. *Cum venisset in officinam aerariam videns ferrum duci.* Idem I, 50. Καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε. *Immensam vim auri liquefecit, ex quo dimidiatos lateres duxit.* Noster inferius in Theogon. 725.

Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται.

Quem circa ferreum septum ductum est. Apollon. Rhod. Argonaut. II, 231.

Οὐδ' εἰ οἱ ἀδάμαντος ἐληλαμένον κέαρ εἴη.

Ne si cor ei sit ex adamante ductum. Ἐλαύνειν Latinis est ducere. Horatius de Alexandri aerea statua: *Ne quis se duceret aere.* Πτύχες recte etiam verti possunt tabulae, quamuis sint ferreae, aut coriaceae, aut ex alia materia. Sic apud Tertull. de pallio eadem tralatione plicae longae in toga dicuntur *tabulae togae*, quod similes sint tabulis.

CAPVT XVIII.

Λευκὰ θέοντες. Ἄπλητος. In Hesiodo menda exemta. Eidem lux. Ἀμφὶ Καινέα, et similes locutiones. Τιταρήσιος. Ἀγελαίη Ἀθηνᾶ. Μάχην κορύσσειν. Danielis Heinsii elegantissima emendatio asserta. Iuuenali lux. Rumpere auditorium. Hesiodus distinctione adiutus. Πάνυφθος κασσίτερος. Κίβισις. Τιταίνειν. Χλωρὸς est ὠχρὸς. ἐπὶ χλωρῷ ἀδάμαντος βαίνειν. Leues in hastis. Et similes loeutiones.

v. 146. Ὀδόντων λευκὰ θεόντων] Peruenustum loquendi genus est pro ὀδόντων λευκῶν. Antiqua inscriptio in consecrationem templi in agro Herodis Attici, ποίη χλωρὰ θέουσα, herba viridis, quod olim obseruauit Salmasius, et ante eum Dauid Hoeschelius in epistola ad Meursium scripta, quae penes me est. Simile loquendi genus apud Aratum, λεπτὰ φάεσαι χηλαί. vertit Cicero: *obscuro corpore cbelae.*

v. 147. Ὀδόντες ἄπλητοι] *Dentes magni.* Hesych. Ἄπλητον, ἀπρόσιτον, ἀχώρισον, μέγα. Interpretes pessime: *dentes inaccessi.* Vt et v. 230. Γοργόνες ἄπλητοι, sunt terribiles. In Theog. v. 151. Χεῖρες ἄπλαγοι *manus magnae, terribiles.* Sophocles: Aiace flagellifero v. 256. Τὸν ἄπλατος ἴσχει. *Hunc furor magnus tenet.* Nam sic legitur in editionibus antiquis. Recentiores Stephaniana, Plantiniana, vt et Graecus Interpres scribunt, ἄπλαγος vt significet furorem seu insaniam veram, hoc est, magnam.

v. 155. Ἐν δ' ὁμαδός τε, Φόβος τ' Ἀνδροκτασίη τε δεδήει] Legendum: ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει. Vertendum vero: *In eo tumultus, terror, et homicidium ardebant* scilicet ira, indignatione, dimicandi libidine.

v. 171. Οὐδέτεροι τρεέτην] Legendum ἀδ' ἕτεροι.

v. 179. Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε] Hi omnes accusatiui ab hoc versu vsque ad 183. exponendi sunt per nominatiuos, *Caeneus Rex, Pirithous,* etc. quod satis indicat versus, qui iis subiicitur:

Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροΐ τεύχε' ἔχοντες.

Latinos Interpretes fugit elegantissimum istud dicendi genus, οἱ ἀμφὶ Πλάτωνα, pro Πλάτων, de quo superius egimus. Poeta omisit articulum.

v. 181. Τιταρήσιον] Notat Diaconus hunc Lapitham nomen accepisse a loco quem coluerit. Is est fluuius Thessaliae. Suidas:

Suidas: Τιταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. Sed et eius accolae eodem nomine fruebantur. Stephanus de Vrbibus: Τιταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. τὸ ἐθνικὸν ὁμοφώνως Τιταρήσιος. Stulte ὄζος Ἄρηος vertitur *notus Martis*. cur non: *filius Martis*? Sic autem omnes dici πολεμικὰς ἄνδρας qui Homerum, parentem omnis doctrinae et elegantiae legerunt, non possunt nescire. Apud eumdem eodem sensu: υἱὲς Ἄρηος.

v. 185. Ἄσβολον οἰωνιστὴν] Ouidio XII. Metamorph. dicitur Astylos:

Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
Astylos.

v. 196. Ἰεμένων τε] *Ruentium*. non: *festinantium*. nisi forsan legendum: θ' ἱεμένων τε auidorum scilicet pugnae.

v. 197. Ἀγελείη τριτογένεια] Caue vertas, *praedatrix Tritogenia*, cum Interpretibus. Retinendum Graecum epitheton *Agelea*. qua significatur bellicosa Minerua. Suidas: Ἀγελείη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἀπὸ τοῦ ἄγειν λείαν, τουτέστι, στρατιωτική. Noster infer. Theog. v. 318. Homerus Iliad. δ. v. 178.

Πρώτη δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελαίη.

Prima Iouis filia Agelaea. vbi aeque inepte Interpretes: *praedatrix*. vide ibi Eustath. scholia Didymi et Etymolog. Magnum.

v. 198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Quid est, *pugnam velle armare*? Sic enim reddiderunt Interpretes. Κορύσσειν μάχην est accendere praelium, ciere bellum, vt Iustinus loquitur de Artemisia: *inter primos duces bellum acerrime ciebat*. Noster paullo ante: Κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν, *accendens pugnam virorum*. Pindarus Isthmionic. VIII.

— — μάχας ἐναριμβρότους
Ἔργον ἐν πεδίῳ κορύσσοντα.

Pugnae homines interimentis opus in campo ciere, quod est fortiter pugnare. Κορύσσειν saepe generaliter est augere. Hesych. Κορύσσειν, αὔξειν. Pindarus Isthmionic. VIII. βίον κορυσσόμενοι ὀρθοβόλοισι μηχαναῖς, fortunas amplificare bonis artibus.

v. 203. Θεῶν δ' ἔδος ἀγνὸς Ὄλυμπος] Elegantissime hunc locum emendauit D. Heinsius, qui legit ἄγνυτ' Ὄλυμπος *frangebatur*, hoc est, resonabat Olympus. Polybius XV. 30. τῶν δὲ διασαφούντων τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως κατερρήγνυτο πᾶς ὁ τόπος τοῦ κρότου καὶ τῆς κραυγῆς. *Satellitibus regia mandata exponentibus plausu et clamore omnia loca replebantur*. Noster Poeta inferius vers. 278.

Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἴεσαν αὐδὴν
Ἐξ ἀπαλῶν στομάτων, περὶ δὲ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.

Atque

Atque hi quidem canoris tibiis emittebant cantum e tenero ore, circumque ipsos frangebatur echo, id est, resonabat. Vers. 347.

Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.

Horum equi deinde obuiam sibi mutuo facti, acutum hinniuere, circaque ipsos frangebatur echo. Virgilius:

Et cantu querulae rumpent arbusta cicadae.

Iuuenal. *Assiduo ruptae lectore columnae.* Nec aliter intelligendus eiusdem Poetae locus Sat. VIII. v. 85.

Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad vocem iucundam, et carmen amicae
Thebaidos, laetam fecit cum Statius vrbem,
Promisitque diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur. Sed cum fregit subsellia versu
Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agauen.

In quo loco exponendo principes ingeniorum Iosephus Scaliger et Isaacus Casaubonus mire tricantur. Ille in Ausonianis lectionibus vult Statium Poetam post incredibilem totius vrbis exspectationem tandem in agone Capitolino Thebaïdem suam recitasse, sed non placuisse, et contra eum alios coronatos. Hoc false significare Iuuenalem dicentem: *sed cum fregit subsellia versu*, nimirum Poetam recitantem non stetisse, sed excidisse, hoc est, non placuisse. In diuersum plane iit Casaubonus in animaduersionibus in Suetonium, qui frangere subsellia interpretatur vehementissime placuisse, sic vt Κρότῳ, *Euge, Sophos* acclamantium quasi subsellia frangerentur. Fundum huius sententiae producit Sidonium Apollinarem V, ep. 70. *Hunc olim perorantem, et rhetorica subsellia plausibili oratione frangentem, socer eloquens vltro in familiam patriciam adsciuit.* Sed vterque nihil aliud significat quam simplicem recitationem, quod et postea ipse Casaubonus fatetur. Frangere subsellia versu eadem ratione dicitur, vt rumpere legendo columnas, cantu arbusta, Olympum. Martianus Capella: *Nam absque his qui perturbantes pectora sensusque cunctorum cognoscentium quoque perfregere subsellia.* Non nego tamen etiam de Κρότῳ et acclamationibus auditorum hoc loquendi genus posse vsurpati. Sidon. lib. IX, ep. 19. *Dignum omnino quem plausibilibus Roma foueres vlnis, quoque recitante crepitantis Athenaei subsellia curuata quaterentur.*

v. 204. Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐσεφάνωτο
Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι· θεαὶ δ' ἐξήρχον ἀοιδῆς] Hi versus nec recte sunt expositi, et praua distinctione corrupti. Ad quod

quod enim referas ἐν ἀγῶνι non est. Sed leuiter distinctione mutata omnis ἀπορία tolletur.

Ἔνθ' ἀγορὴ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐςεφάνωτο
Ἀθανάτων· ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς.

Ibi erat coetus, qui cinctus erat ingentibus opibus Deorum. In certamine Deae vero incipiebant cantare. Ἀγορὰ hic est concio, coetus Deorum, qui Apollinem et Musas audiebant canentes. Posset et τελεία στιγμὴ poni post ἐςεφάνωτο. Sed priorem distinctionem probo.

v. 208. Πανέφθε κασσιτέροιο] Interp. *stanno liquefacto.* Sed πάνεφθος κασσίτερος est idem ἄπεφθος κασσίτερος, stannum bene excoctum, purgatum, optimum. ἄπεφθος χρυσὸς Herodoto est purissimum, *aurum ad obrussam*, vt loquitur Suetonius, lib. I. cap. 50. vbi ἀπέφθῳ χρυσῷ opponit χρυσὸν λευκὸν, *album aurum.* Vbi aurum λευκὸν est aurum cui multum argenti est admixtum, quod propterea dicitur *pallere*, vt apud Catullum, *furore expalluit auri.* Hinc Augustinus sermone de commate Psalmi L. *Quoniam iniquitatem meam ego agnosco. Quid volui? aurum pallorem terrae? argentum liuorem terrae? honorem temporis fumum.* Theodoretus: διαγνῶναι χρυσὸν δόκιμόν τε καὶ ἄπεφθον. *Dignoscere aurum probatum et excoctum.* Vbi perperam vir doctus in Analectis emendat ἄπεπτον, ἀργύριον ἄπεφθον eidem *argentum pustulatum.* Pollux lib. VII. ἄπεφθος χρυσὸς ἀκριβὴς, ἀκήρατος, εἰλικρινὴς, ἀκραιφνής.

v. 224. Ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε] Quam male Interpretes *circum ipsum autem pera ferebatur.* Haec nemo, nisi Graece intelligat, assequetur quid sibi velint. Sensus est, ipsum caput erat sacco inclusum, siue pera. Κίβισις est πήρα, κιβωτός. Callimachus:

Εἰ γὰρ ἐπιθήσει πάντα ἐμὴ κίβισις.

Sic dicta quod in illam reponatur βόσις, id est τροφὴ, si magni Etymologici auctori credimus, qui et hunc Hesiodi locum bene exponit: ἐβάσαζεν ἐν δεκτικῷ τινὶ ἀγγείῳ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος ὁ Περσεύς. Vide et Apollodor. Bibliothec. lib. II. Κίβισις est, quae aliter dicitur κίςη et κοίτη, cista, in qua facientes iter panem circumferebant et obsonia. Vide Pollucem X, 23. Hesychium in κοίτη, et Etymologicum Magnum in κοῖτις. Latinis proprie dicitur *sportula.* Menander in Dyscolo apud Athen. Δειπνοσοφ. IV.

— — Ὡς θύουσι δ' οἱ τοιχωρύχοι
Κοίτας φέροντες, σαμνί' ἐχι τῶν θεῶν
Ἕνεκ' ἀλλ' ἑαυτῶν.

— Vt

— — *Vt ſacrificant parietum perfoſſores*
Ciſtas ferentes et ſerias non Deorum
Cauſa, ſed ſui.

Vbi male Caſaubonus reponendum putat κίσας, quamuis et ipſe poſt in addendis repudiauerit hanc emendationem. Peſſime vero Delecampius vertit *lectos.*

v. 229. Περσεὺς Δαναΐδης ἐτιτάίνετο] Interpretes cum haec, et paullo praecedentia ita vertunt: *Ipſe autem properanti et formidanti ſimilis Perſeus Danaides extendebatur*, ipſi neſcierunt quid dicerent. τιτάίνειν et τιταίνεσθαι interdum eſt currere, feſtinare, fugere. Heſych. τιτάίνειν, σπεύδειν. τιταινόμενος, τρέχων. Et ſic hoc loco accipiendum.

v. 231. Ἐπὶ χλωρᾷ ἀδάμαντος βαινεσέων] Exponitur: *In viridi adamante euntibus.* Virides adamantes quis vidit? χλωρὸς Graecis non ſolum eſt viridis, ſed etiam ὠχρὸς pallidus. Inferius v. 264. Ἀχλὺς χλωρὴ, triſtitia pallida. Theophraſtus carbunculos dixit χλωροειδεςέρας, hoc eſt, pallidiores. Galenus in multis locis notauit apud Hippocratem χλωρὸν frequenter poni pro ὠχρῷ. Sicuti contra ea apud Virgil. Eclog. VI. *pallentes herbae* pro viridibus. Notandum vero loquendi genus exquiſitum ἐπὶ χλωρῷ ἀδάμαντος βαίνειν, *in pallido adamante venire*, pro ornatum adamantibus, vt apud Pindarum ἵπποι ἐν πτεροῖς, *equi in alis* pro alatis. Ennius: *leueſque ſequuntur in haſtis*, hoc eſt, haſtati. Virg. V. Aen.

— — *occurrit Aceſtes*
Horridus in iaculis et pelle Lybiſtidos vrſae.

Iaculis inſtructus, et indutus pelle vrſina. Flor. I, 1. *Iuuentus diuiſa per tribus in equis et armis ad ſubita belli excubaret.* Hoc eſt, equis inſtructa et armis.

v. 235. Ἐχάρασσαν ὀδόντας] Proprie acuebant dentes, vt in ἔργοις v. 573. ἅρπας χαρασσέμεν falces acuere. Sed hoc loco eſt frendebant dentibus, quod frendentium dentes collidantur, ſicut ferrum cum acuitur ducitur in cote.

v. 260. Προφερής τ' ἦν πρεσβυτάτη τε] Hunc verſum nullus dubito quin reſpexerit Ariſtarchus, qui in gloſſa antiqua ad iſtum in Theogonia verſum: Καλλιόπη μὲν προφερεςάτη ἐςὶν ἁπασέων interpretatur προφερέςατον, πρεσβύτατον. Quaſi ἐκ παραλλήλου eſſent poſita προφερὴς et πρεσβυτάτη. Viri quidem doctiſſimi exiſtimant Ariſtarchum ad verſum 578 in ἔργοις, Ἠώς τοι προφέρει μὲν ὁδοῦ προφέρει τε καὶ ἔργου. Sed haec nihil faciunt ad ſignificationem προφερέςατος pro πρεσβύτατος. Ipſum vero Ariſtarchum erraſſe hic ipſe locus, qui, cum illa ſcriberet, eius animo obuerſabatur, vincit. προφερὴς enim eſt excellens, praeſtans. προφερὴς τῶν ἄλλων

prae

prae aliis excellens. Concise dicitur pro ἐκ aut περὶ τῶν ἄλλων, vt δῖα γυναικῶν, *nigrae lanarum*, apud Plinium et mille talia. Haec non monerem, nisi intellexissem ἐ τυχόντας hic impegisse.

CAPVT XIX.

Ἀχλύς. Γαστραχής. Fame laborantium pedes tumescunt. Homeri locus insignis expositus. Mos nuptialis Graecorum. Παίζειν. Ludere. Ὑπὸ φορμίγγων. Hesiodo lux. Βαθὺ λήϊον. Πέτηλα aristae. Versus suppositicius indicatus. Ἐφίεσθαι, ἐπίσχειν ἵππους. Ἀκρίτον ἄεθλον. Ἀγών. Hesiodus emendatus. Gestatio, Ius. Θέα. Ἔλαιον, ἀρώματα pro foris vbi venduntur. Λαοὶ. Λιών. Πολεμίζειν. Σπεύδειν. Hesiodus quinquies correctus. Μαστιχόειν, μαστιχάειν, μασᾶσθαι. Mastare. Θῆλυς ἐέρση. Θήλεια νύξ. Ἡ ἔλαφος ceruus. Ψυχὴ vita. Λαὸς, multitudo. Populus.

v. 264. Παρ' δ' Ἀχλὺς εἰςήκει] Pulcre et erudite docuit V. Cl. Tanaquillus Faber ad Longinum ἀχλὺς hic esse tristitiam. Quo nihil est certius. sic contra Φῶς est χαρά. Hesych. Φῶς, χαρὰ, σωτηρία. Exempla apud Sacros Scriptores et τὰς ἔξω saepe occurrunt. Cur vero ἐπισμυγερὴ transferunt *perustae similis*? Diaconus scilicet exponit κεκαυμένη. Sed iste homo supra triuiales Grammaticorum canones non sapit. Ἐπισμυγερὸς est miser, aerumnosus, plenus dolorum. At γαστραχὴς appellatur, quia fame est confecta et exhausta. Illorum enim qui fame laborant pedes tumescunt cum alia membra macescant, et exarescant. In Ἔργοις, v. 496.

Μή σε κακῇ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.

Ne te malae hyemis difficultas opprimat cum paupertate: macilenta vero crassum pedem manu premas. Ouid. VIII. Metam. v. 807. in insigni descriptione Famis:

Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis, et immodico prodibant tubere tali.

Apud Ephesios lex fuit, μὴ ἐξεῖναι πατρὶ παῖδας ἀποθέσθαι ἕως ἂν διὰ λιμὸν παχυνθῇ τὰς πόδας. *non licere patri liberos exponere donec inedia pedes tumescant.* Plutarchus affirmat fame confectorum pedes turgescere, corporis vero reliquas partes macescere et attenuari. Hinc lux affulget Homeri loco

Ὀδυσσ.

Ὀδυσσ. ρ, cuius ſenſum nec Veteres nec recentes Interpretes ceperunt.

Τὸν κ' εἰ μοι δοίης ςαθμῶν ἐυτῆρα γενέσθαι
Σηκοκόρον τ' ἔμεναι, θαλλόν τ' ἐρίφοισι φορῆναι,
Καί κεν ὀρὸν πίνων, μεγάλην ἐπιγονίδα θείτο.

Hunc ſi mihi dares ſtabulorum cuſtodem eſſe, et caularum curatorem, vt frondes haedis apportaret, Ille ſaltem ſerum bibens craſſum genu faceret. Hoc eſt, ita curarem, vt fame et maciè confectus deſiſteret pererrare alienas vrbes et domos, hominibuſque mendicando negotium faceſſere: non plus cibi iſte bene habitus mendicus caperet, quam ad famem extremam expellendam ſatis eſſet, ne corpus faceret, cui nunc mendicando ſeruit. Vlyſſem fuiſſe bene habitum liquet inferius ex Odyſſ. Φ, vbi Penelope ad Eurymachum procum, qui nolebat Vlyſſem tractare arcum a Penelope propoſitum, illum hoſpitem ait eſſe μέγαν καὶ εὐπηγῆ,

Οὗτος δὲ ξεῖνος μάλα μὲν μέγας ἠδ' εὐπηγής.

Iſte hoſpes valde magnus eſt et validus. Scio Euſtathium, Budaeum, alios omitto, de hoc loco ſentire aliter velleque μεγάλην ἐπιγονίδα θεῖτο eſſe, *corpulentus fieret.* In hanc rem producunt ex ſequente libro,

Οἵην ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγονίδα φαίνει.

Qualem ex pannoſo hoc habita ſenex femur oſtendit. Quod enim hic ἐπιγονίδα dixit, paullo ante appellauit μηρὸς καλός τε μεγάλος τε. Sed hic de femore loquitur, quod craſſum et robuſtum eſt εὐεξίας argumentum. Ibi vero de genu, cuius tumor eſt famis et maciei indicium. Ouidius: *genuaque tumebat orbis.* Ἐπιγονὶς eſt vox πολύσημος. Cicero in Arato vertit *genu.* Sic capiendum in priore loco. Ariſtarchus vero exponit partem ſupra genu, τὸ ἐπάνω τῦ γόνατος femur nimirum, vt poſteriore loco accipitur. Conſtat autem etiam ex hoc verſu οἵην ἐπιγονίδα φαίνει Vlyſſem corpulentum fuiſſe et validum. Cui bono igitur plus corporis feciſſet? Deinde ſerum non videtur multum poſſe conferre ad εὐσαρκίαν. Minatur potius ſe ſeri potu illum redacturum ad maciem, vt cum corpore deponat iſtam ferociam et impudentiam, ac deſinat ὑπερμαζᾶν.

v. 273. Ἐϋσσώτρῳ ἐπ' ἀπήνης] Nimirum ex more Graecorum, qui ſponſas ſellis inſidentes in currus imponebant, quibus ex parentum aedibus in mariti vehebantur. Vide Lucian. in Lapithis. Suid. in Ζεῦγος.

v. 277. Χοροὶ παίζοντες] *Saltantes.* Homer. Ὀδυσσ. ψ, 147.

Τοῖσιν

Τοῖσιν δὲ μέγα δῶμα περίσονα σχίζετο ποσσὶν
Ἀνδρῶν παιζόντων καλλιζώνων τε γυναικῶν.

Horum autem magna domus ſtrepebat pedibus virorum ſaltantium, et ornatarum foeminarum. Sic et *ludere* Latinis. Virgil. Eclog. 6.

Tum vero in numerum Faunoſque feraſque videres
Ludere.

Horat. III, 15.

Mauro propiar deſine funeri
Inter ludere virgines.

Ibidem: *Illam coget amor Nothi*
Laſciuae ſimilem ludere capreae.

Et lib. II, carm. 12.

— — *Nec dare brachia*
Ludentem uitidis virginibus.

hoc eſt choreas ducentem inter virgines. In ſaltationibus Veterum maior brachiorum quam pedum mouendorum ratio habebatur. Ouid.

Si vox eſt, canta: ſi mollia brachia, ſalta.

Antiquus ineditus Interpres Horatii, qui penes me eſt, ad locum illum, ex lib. II. carm. vlt. notat, *dare brachia eſt ſaltare geſtu brachiorum. Exprimit autem habitum mulierum, qua brachiis extentis ſolent ſaltare.* Vide quae nuper docuit Vir eruditiſſimus Franciſcus Vauaſſor in libro omnibus Gratiis et Veneribus condito de ludicra dictione. Ab hac ſignificatione τῷ *ludere*, manauit etiam *ludius*, hoc eſt, ὀρχηστὴς, χορευτὴς, ſaltator, hiſtrio. Prudent.

Saltat Tonantem tauricornem ludius.

Et *ludi* et *ludicra* primo dicta ſunt ſpectacula, quae ludii, ὀρχησταὶ ediderunt, deinde ad alia translata ſpectacula, in quibus nullae ſaltationes.

v. 280. Ὑπὸ Φορμίγγων] Eſt *ad cytharam*, Horat. *ad cytharam ceſſatum ducere curas.* Lucian. lib. περὶ ὀρχήσεως διδάσκαλος πολλὰ τῶν παλαιῶν ὑπ' αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις. *Multos diſcens antiquos ritus ad cantum tibiae et ad cymbala.* Noſter verſu ſequente: κώμαζον ὑπ' αὐλῷ, *comeſſabantur ad fiſtulam.* et v. 283. ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος πρόσθ' ἤιεν. Quae non ceperunt Interpretes, qui vertunt: *ante tibicinem autem ſinguli praecedebant.* Imo: *ſub tibicine ſinguli procedebant.* Quilibet habebat tibicinem qui praecedebat tibia canens, ad cuius cantum ludebat et ſaltabat.

v. 288. Βαθὺ λήϊον] Eſt magnus ager ſegetibus conſitus. Homer. Iliad. β, v. 147.

Ὡς δ' ὅτε πνοιὴ Ζεφύρου βαθὺ λήϊον ἐλθοῦσα

Velut cum ſpirabit Zephyrus in magnum agrum ſegete refertum irruens. Ibi male Interpretes: *altam ſegetem*, vt hic: *profundam ſegetem.* Vbi optime antiqua ſcholia, quae Didymo tribuuntur: βαθὺ λήϊον εὔφορον, σιτοφόρον χωρίον. Diaconus vero et Scholiaſtes Theocriti χωράφιον exponunt. Sed tamen Latinis etiam Poetis *ſeges* eſt ager conſitus ſegete. Virg. I. Georg. *Quid faciat laetas ſegetes, quo ſydere terram Vertere, Maecenas.* Vbi Seruius: *id eſt, quae res terras pingues efficiat. Segetem enim modo pro terra poſuit.* Sic alibi: *Horreſcit ſtrictis ſeges enſibus.* Idem Poeta Eclog. I.

Impius haec tam culta noualia miles habebit?
Barbarus has ſegetes?

hoc eſt, hos agros cultos. Tibull. lib. I. el. 10.

Non ſeges eſt infra, non vinea culta, ſed audax
Cerberus et ſtygiae nauita puppis aquae.

v. 289. Κορωνιόεντα πέτηλα] Reddunt: *roſtrata folia.* Quis vidit folia ariſtarum ſpicis grauida, et quidem roſtrata? Eſt foediſſimus error. Quem corrigere potuiſſent ex Graecis magiſtris, qui hic docent Heſiodum abuti vocabulo πέτηλα, et vti pro ξάχυες, καλάμαι, culmi, ariſtae. Sic in Veteri epigrammate καλλιπέτηλον λήϊον, eſt ager refertus laeta ſegete, grauidus ariſtis. Φύλλα quoque hac notione leguntur apud Herodotum L. I. c. 193. de Babylonis agro: Τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι, τῶν τε πυρῶν, καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσάρων εὐπετέων δακτύλων. *Quaternum autem digitorum maximorum latitudo eſt tritici atque hordei ariſtis.* Legendum vero eſt κορυνιόεντα, ex antiquis libris et editionibus. Quod eſt, faſtigata, capitata, a κορύνη *virga capitata.* Phauorinus: Κορύνη πᾶσα ῥάβδος κεφαλαιωτὴ παρὰ τὴν κάρηνον λέγεται. Heſych. ſimpliciter exponit ramoſus: Κορυνώδες, ὀζώδες. et Κορύνησις, βλάσησις. Sic quidem veteres Grammatici. Sed alii ſcribunt κορυνιόεντα, vt notat Diaconus, hoc eſt, faſtigata, acuminata. Latine poſſis dicere *ſpicatas ariſtas.* Dracontius in Hexaemero 409.

Ventus alit fluctus, et ventus ſpicat ariſtas.

Virgil. I. Georg.

Ferroque faces inſpicat acuto.

vbi Seruium vide. Si itaque ſic ſcribas, eſt κορυνιόεις a κορύνα, vt et κορυνώδης clauae inſtar ſe faſtigans. Sic aſparagum dixit κορυνώδη Theophraſtus, quod Plinius vertit *faſtigatus.* Κορύνη eſt claua. Κορυνιόεντα Diaconus exponit ῥαβδώδη, καὶ δι' εὐπιφρίαν εὔογκα. Κορύνη γὰρ ἡ ῥάβδος. Vide Phavorinum

vorinum in κορύνη et κορυνώδης. Diaconus affert etiam interpretationem lectionis, quae nunc in editis conſpicitur, et exponit κορωνιόεντα μέλαινα, vnde patet a multis ſeculis huius vocis ſcripturam fuiſſe ambiguam. Cur ariſtae nigrae dici poſſint ego ſane non video. Κορωνιόεις poteſt quidem nigrum ſignificare, a κορωνέως, quae eſt ficus nigri coloris, vt Scholiaſtes Ariſtophanis docuit, ſed hic locum non habet. Flauae enim ſunt ariſtae non nigrae. Quamuis Diaconus dicat alias ariſtas eſſe albas, alias flauas, alias nigras. Sed nigras ariſtas, niſi iniuria coeli vitiatas, nemo vidit. Κορωνιόεντα retinent MSS. et editt. antiquae, idque eſt a κορώνη. Quod inter alia notat quoque omne curuum, inflexum, vt ſolent flecti ariſtae cum maturuerunt, grandia ferentes grana. Verſu ſequente Δημήτερος ἀκτὴν. vertendum Cereris donum, vt aliquoties in ἔργοις. quia frugum vſum prima docuit Ceres. Antea glandibus veſcebantur.

v. 291. Ἔπιπλον ἀλωὴν] MS. meus, cum Palatinis, edit. Trincauelli ἔπιτνον, quod recte exponunt ἐξέτεινον ἐπὶ τὴν ἄλω, hoc eſt extenderunt in area demeſſas ariſtas, ſiue manipulos vt rectius exareſcerent: Heſych. πιτνεῖ, ἐκπίπτει, ἐκτείνει. Qui vero retinere vulgatam lectionem malunt, exponunt, arcam, ſeu horreum impleat, vt Theocritus Idyll. VII, v. 34.

— — Μάλα γάρ σφισι πίονι μέτρῳ
Ἡ δαίμων ἔυκρι-θον ἀνεπλήρωσεν ἀλωάν.
— — *Nam ipſis valde pingui menſura*
Dea bono frumento impleuit horreum.

v. 296. Παρὰ δέ σφιν ὄρχος χρύσεος ἦν] Ὄρχος non eſt vitis, vt Interpretes exiſtimant, ſed vitium ordo. Inſcriptio vetus Herodis:

Μήδε τις ἡμερίδων ὄρχος, ἢ ἐνάλσεα δένδρα.
Ne quis vitium ordines aut nemus.

Vid. Scholiaſt. Theocrit. ad Idyll. I, 47. qui videtur hunc locum reſpicere.

v. 299. Τῷ γε μὲν ἓν] Iſte verſus irreptitius eſt. Nemo dubitabit qui hunc locum non negligenter leget, quod miror viros doctos non obſeruaſſe. Quid enim faciat tibicen et ludentes inter agricolarum et vindemiatorum opus? Ne dicam inepte eum interſeri deſcriptioni aurei illius ordinis vitium, quae hoc verſu interrumpitur. Conflatus eſt ex verſu 282 et verſ. 283. Nec agnoſcitur a Diacono et Tzetze. Si auctori huius carminis ſua debet reſtitui integritas, delendus eſt hic ſuppoſititius verſus et tollendus.

v. 308. Ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους] *Immittebant veloces equos*, hoc est, *incitabant laxatis frenis*. sic et Latinis *immittere*. Sergius Galba ad Cic. in X. ad Famil. *Repente equum immisi ad eam legionem tironum quae veniebat ex castris*. Vide Gronovium ad Senecae III. de Ira. Pro ἐφίεσθαι ἵππους inferius dixit ἐπίσχειν ἵππους, v. 550. Ouid. I. Metam. 280.

Fluminibus vestris totas immittite habenas.

Ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους. *nobis immittitis veloces equos*. vbi Interpretes: *contra nos tenetis equos*. Ἐπίσχειν et ἐπέχειν dicuntur ii qui in hostem mouent. Herodot. ἐπέχειν ἐπὶ Λακεδαιμονίους mouere in Lacedaemonios.

v. 309. Ἐπικρατέοντα πέτοντο ἅρματα] Interpretes: *subsultantes volabant currus*. Ἐπικρατεῖν esse subsultare πᾶν πεῖται; legendum: ἐπικροτέοντα.

v. 311. Ἄκριτον εἶχον ἄεθλον] *Indefinitum certamen* Interpretes transtulerunt, quod quale sit, Latinus ciuis non intelligit, cui esset anceps certamen, dubium, cum adhuc certant et quis victoriam reportaturus sit in incerto est. Cui opponitur *decretum praelium*. Cic. X. ad Fam. ep. 10. *Quamobrem quamquam in vno praelio omnis fortuna reipublicae discepta, quod quidem cum haec legeres, iam decretum arbitrabar fore*, finitum, peractum, vt liqueat penes quem sit victoria. Sic et *res iudicata* apud eumdem II. ad Att. 12. *Tota res etiamnum fluctuat, quae si decesserit, magis erunt iudicata quae scribam*. certa, sicut post sententiam latam a iudicibus apparet vter litigatorum vicerit.

v. 312. Ἐντὸς ἀγῶνος] In *stadio, circo*. non: *intra agonem*, quod in versionibus extat sine sensu. Ἀγὼν est locus certaminis, stadium, hippodromus. Hesych. ἀγὼν ὀξύτονον, στάδιον, ἄθροισμα. Idem ἀγὼν ὁ τόπος, ἔνθα ἀθροίζονται οἱ ἀγωνισταί. Antiquorum scholiorum auctor ad v. 91. in Theogon. Ἀγὼν λέγεται τριχῶς· αὐτὸ τὸ χωρίον, ὁ ἐν αὐτῷ ὄχλος, καὶ ξυναμφότερον, ὥσπερ καὶ πόλις. vide et Porphyrii Quaestionum in Homerum vicesimam primam. Equidem pro hominibus, qui conueniunt, et generaliter pro concione, et coetu saepius capitur. Pindarus Isthmionicon 10: Ἐς ὑπερβόρεον ἀγῶνα, *Ad Hyperboreum coetum*. Hesiod. Theog. v. 91.

Ἐρχόμενον δ' ἀν' ἀγῶνα θεὸν ὡς ἱλάσκονται.

Venientem in concionem tamquam Deum venerantur. Sic hunc versum legi in antiquis libris scholiorum auctor annotauit. quae lectio vulgatae praeferenda. In concionibus enim, ludis, spectaculis praecipue magno honore Reges et Principes afficiebantur, quod vel ex vnius Suetonii lectione nemini potest esse

esse ignotum. Non insolens vero Graecis et Latinis res, quae in aliquo loco geruntur, ponere pro ipsis locis, in quibus aguntur. Δρόμος, cursus, et locus vbi curritur, stadium. Phauorinus: Δρόμοις τοῖς γυμνασίοις. ὅτι δρόμοι τόποι τινὲς ἦσαν, ὅπου ἔτρεχον οἱ νέοι. *Gestatio* locus vbi gestabantur lectica: *Ambulatio*, vbi ambulationibus vacabant, sic et Belgis *een wandeling*. Ius pro loco vbi ius dicitur. Titulus XI. lib. X. Π. *de interrogationibus in iure faciendis*. est ἐν βήματι pro tribunali, vt recte Graecos interpretatos esse obseruauit Princeps Iurisconsultorum Cuiacius. Hinc *in ius vocare* est ad tribunal. Θέα spectandi locus. θέαν καταλαμβάνειν apud Lucianum, Synesium, et alios est spectandi locum occupare. Λέσχαι loca in quibus confabulandi causa conueniebant, vt supra vidimus. Οἶνος, ἔλαιον, χύτραι, ὄψον, vinum, oleum, ollae, obsonium, pro foris et tabernis in quibus vinum, oleum, ollae, obsonia venduntur. Βιβλιοθῆκαι tabernae librariae, vbi libri venduntur. Eupolis: περιῆλθεν εἰς τὰ σκόροδα, καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ τὸν λιβανωτὸν καὶ εὐθὺ τῶν ἀρωμάτων, καὶ περὶ τὰ γέλγη. *Abiit in allium, et cepas, tbus, tum et aromata, et omnis generis merces.* hoc est, in loca vbi hae merces venduntur. Ὄρνις pro ὀρνεοπωλεῖον forum vbi aues vendunt. Aristoph. Auibus: ἡ δεινὰ καὶ δέδρακεν ἐκ τῶν ὀρνέων. *Indignis nos afficis malis, qui est ex auibus*, hoc est, foro, in quo aues veneunt. Sic et ἰχθὺς pro ἰχθυοπωλείῳ. Aristoph. in vespis: διεκερμάτιζέ μ' ἂν τοῖς ἰχθύσι *in minutos me concidit numulos in piscibus*, hoc est, *in foro piscatorio*. Sic δεῖγμα specimen rerum venalium, et forum vbi proponebatur.

v. 330. Μέγα Φέρτατε λαῶν] Latine redditur vulgo: *praestantissime populorum*. Sed hoccine de vno homine dici potest? Verte: *fortissime mortalium*. Hesych: Λαοί, ὄχλοι, δῆμοι. δύνανται δὲ ἅπαξ εἰρῆσθαι ἄνθρωποι διὰ τὸ εἶναι λάλοι, ἔνθεν καὶ μέροπες ἀπὸ τοῦ μεμερισμένην ἔχειν τὴν ὄπα ὅ ἐστι Φωνήν.

v. 331. Γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς] Interpp. *dulci aeuo spoliaris*. Cur non: *dulci vita?* Hesych. αἰὼν ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων, ὁ τῆς ζωῆς χρόνος, res trita.

v. 340. Ἐσσυμένως] Non viderunt quo pertineat ἐσσυμένως, qui vertunt *certatim*. Referendum ad ἐβήσατο. Ἐς δίφρον ἐβήσατο ἐσσυμένως. *In currum insiliit celeriter*. Ibidem διόγνητος est generosus, vt millies monuerunt veteres Magistri. Sed surdis auribus praetermiserunt Interpretes.

v. 358. Συνοισόμεθα πτολεμίζειν] Πτολεμίζειν non est bellare, bellum gerere, sed pugnare, dimicare. vt πόλεμος

et Latinis *bellum* frequentissime pro praelio. Sallust. *In eo bello trecenti milites desiderati sunt.*

v. 364. Παντὶ μένει σπεύδων] *Omnibus viribus nitens, incumbens.* Interpretes vt solent: *totis animis festinans.* Hesych. σπεύδων, σπουδάζων, ἐνεργῶν. In ἔργοις· Σπεύδειν ἀρόμενος, φυτεύειν, οἶκον εὖ θέσθαι. incumbere arationi, plantationi, rei familiaris curae. Ibidem σπεύδειν εἰς ἄφενος *diuitiis quaerendis operam dare.* Aelianus II. Var. Hist. 6. Καὶ ἄλλους δὲ ἔσπευδε προσλαβεῖν τῶν νεανίσκων, ὃς μάλιστα ἥδει πρὸς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν θερμοτάτους. *Alios etiam adolescentes in societatem adsciscere studuit, quos ad eiusmodi facinus promtissimos sciebat.* Sic saepissime apud hunc Scriptorem, et alios. Nihil tritius.

v. 372. Ἡνίοχοι δ' ἔπλην] Bene Palatinus codex, ἔμπλην, hoc est πλησίον, ἐπλησίαζον. Sic et Homerus Iliad. β. vide Suidam. probauit etiam Commelinus.

v. 380. Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις] Est Thessalia. Velleius Paterculus: *Acer belli iuuenis, natione Thesprotius, cum magna ciuium manu eam regionem armis occupauit, quae nunc ab eius nomine Thessalia appellatur, ante Myrmidonum vocitata ciuitas.*

v. 389. Ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μαιμώοντι λείβεται] Μαιμώειν et μαιμάειν, quod apud vnum Hesychium in μαιμαρίζειν legitur et exponitur σφοδρῶς μασᾶσθαι, est paragogicum τὸ μασᾶσθαι, μαιμᾶσθαι, id est, edere, mandere, manducare, frendere. Gloss. *pappat* μασᾶται. A quo μάσημα, id est, mansum, cibus. Latini sequiores dixerunt pro eodem *massare*, quod extat apud Theodorum Priscianum lib. I, c. 8. lib. II, c. 29. Vnde liquet μαιμᾶν notare actionem eam, qua animalia collisu dentium et conuentu maxillarum res obiectas comprehensasque antequam deglutiant, commolunt et incidunt. Sic de isto loco Vir summus Thomas Reinesius, in litteris nuperius ad me datis, rectissime et eruditissime censuit. Hinc et μάιμαξ cibus. Homerus Iliad. I. v. 324. μάιμακ' ὅπεί κε λάβῃσι. *Escam postquam inuenerit.* Vide ibi Eustath. p. 655.

v. 395. Θῆλυς ἐέρση] Diacono θῆλυς est ἁπαλὴ tener ros, quem sequuntur Interpretes, qui interpretantur, *mollis*, alii ineptius: *foemineus.* Verum θῆλυς ἐέρση est ros herbas vegetans. Hesych. Θῆλυς ἐέρση ἡ τὰ φυτὰ θάλλειν ποιοῦσα, δρόσος, καὶ θρεπτική. Probat Etymologici Magni auctor, praefatus τὸ θῆλυς dici pro θηλὴ, vt vice versa καρὴ pro καρὺς apud Callim. θηλὴ autem esse a θῶ quod proprie est τρέφω, quia mammarum lacte infantes nutriuntur. Ἔστι, inquit,

Ad. in Z. Sept. V. 243.

inquit, θῶ ῥῆμα δηλᾶυ τὸ τρέφω, ἃ ὁ μέλλων θήσω. Ὅμηρος· γυναῖκα τε θήσατο μαζόν· ἀντὶ τᾶ ἐθήλασεν. Ἐκ τᾶ θήσω ἓν γίνεται ῥηματικὸν ὄνομα θηλή· καὶ τροπῇ θῆλυς· ὡς καρὴ καρυς. At Euſtathius ad Ὀδυσσ. ε, vbi hoc ipſum exponit θῆλυς ἑέρση, θῆλυς ait ſignificare θρεπτικὴν per translationem a foeminis ductam, quia foemellae in omni animalium genere alant pullos ſuos et infantes, non maſculi. Dici autem θῆλυς pro θηλεῖα. Θῆλυς, ait, ἡ θρεπτικὴ τῶν φυτῶν ἐκ μεταφορᾶς τῶν ζώων, ἐν οἷς τὰ θήλεα θρεπτικά εἰσι τῶν νεογνῶν μᾶλλον ἤπερ τὰ ἄῤῥενα. ποιητικῶς δὲ εἶπε τὸ θῆλυς ὁμοίως τῷ πελὺν ἐφ' ὑγρήν· τοιᾶτον καὶ τὸ θῆλυν τε ῥέλαιναν, καὶ τὸ θῆλυς ἀϋτμή. Quod verum eſt. θῆλυς ponitur pro θήλεια. Eadem ratione et apud Sophoclem νὺξ θήλεια dicitur. hoc eſt ὑπόμβρος καὶ ποιοῦσα θάλλειν, vt veteres Grammatici monent. Priorem tamen etymologiam probat Plato in Cratylo, p. 284. edit. Francofurt. Wechelianae: Τὰ δὲ θῆλυ ἀπὸ τῆς θηλῆς τι φαίνεται ἐπωνομάσθαι. ἡ δὲ θηλὴ ἆρα γε, ὦ Ἑρμόγενες, ὅτι τεθηλέναι ποιεῖ, ὥσπερ ἀρδέμεια, etc. Θῆλυ, *eſt foemina* ἀπὸ τῆς θηλῆς, *id papilla dicitur. Θηλὴ autem, Hermogenes, videtur dici, quia germinare facit, quaſi ea quae irrigantur.* Hanc vim et ros et nox habet. Virg. II. Georg.

Et quantum longis carpent armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.

Theophraſt. VIII. hiſt. Plant. 6. Ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Βαβυλῶνι, καὶ Βάκτροις, ὅπου μὴ ὕεται ἡ χώρα, ἢ σπανίως, αἱ δρόσοι τὸ ὅλον ἐκτρέφουσιν, ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ Κυρήνην καὶ Ἑσπερίδας τόποι. *In Aegypto, Babylonia ac Bactriana, vbi raro aut numquam pluit, rore omnia conualeſcunt, ſicut et apud Cyrenenſes et Heſperidas.* Igitur θῆλυς ἑέρση eſt vim habens vegetandi, et fouendi ſata, arbores, plantas, vt conualeſcant.

v. 397. Τῆμος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες τελέθουσι] Lege: Ἧμος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες τελέθουσι. *Quando et milia ariſtas ſurgunt.* Res liquida eſt.

v. 400. Δῶκε δ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος] Veteres Grammatici hoc loco tradunt dona Bacchi ἄχθος appellari, propter labores et moleſtias, quae exhauriendae hominibus in ſerendis et colendis vitibus. Sed verius exiſtimo ἄχθος ea dici propter dolores et mala, quae creat vinum ſi immodice bibatur. Homerus Ὀδυσσ. Φ.

Οἵνῳ σε τρώει μελιηδής, ὅσε καὶ ἄλλους
Βλάπτει, ὃς ἂν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.

Vinum te ſauciat dulce, quod et aliis nocet, quicumque eo copioſe vtitur, et immoderate bibit. Vide et quae ſequuntur, ſi tanti eſt.

v. 402. Κταμένης ἐλάφοιο] Non ceruam, sed ceruum hoc loco et versu sequente 407. intelligi nullus dubito. Graeci enim tam Philosophi quam Poëtae ἡ ἔλαφος dixerunt de ceruo et ceruâ, vt olim docuit vir incomparabilis ad Solinum. Callimachus hymno in Dianam v. 99.

Εὗρες ἐπὶ προμολῆς ὄρεος τᾶ Παῤῥασίοιο
Σκαιρεύσας ἐλάφους.

Reperiebas in cacumine montis Parrhasii Saltantes ceruos. Cervos fuisse non ceruas v. 102. ostendit:

Κεράων δ' ἀπελάμπετο χρυσός.

Cornuum vero aurum elucebat. Ad quem versum vide Spanhemium incomparabilem. Inueniri autem cornutas etiam cervas, praeter illa quae ibi Vir magnus notauit, ostendit cerua cornuta capta in Chersoneso Cimbrica, ante annos circiter triginta, a Duce Holsatiae, quam eleganti elegia descripsit et decantauit doctissimus amicus noster Morhofius, cum superesset.

v. 405. Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ] Puto scribendum: ἠδ' ὡς αἰγυπιοί. v. 410. legend. ἄλλη.

416. Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίη Ἡρακλείη] Lege: βίῃ Ἡρακλείῃ in casu primo. Sic et Diaconus legit, vt ex paraphrasi eius licet colligere.

v. 420. Μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτὸς] De Hercule vulgo haec accipiunt. Hinc vertunt: *Magnum enim robur inciderat viri.* Sed Diaconus Cygno haec tribuit, κατεβλήθη δὲ ἡ μεγάλη ἰσχὺς τᾶ ἀνδρὸς, ἤγουν τᾶ Κύκνε. Quem si sequimur vertendum erat: *magnum vero robur viri concidit,* vir valde robustus concidit. γὰρ et δὲ vicissim nonnumquam apud Poetas permutantur. Versus sequens tum optime cum hoc cohaeret, si Diaconum sequimur.

v. 428. Μελίφρονα θυμὸν ἀπήυρα] Dulcem animam seu vitam eripuit. Θυμὸς hic est ψυχή. Breuium scholiorum auctor in Homeri Iliad. α, v. 173. Θυμὸν παρὰ τῷ ποιητῇ σημαίνει πέντε. τὴν ὀργὴν. ὡς τὸ, θυμὸς δὲ μέγας ἐσὶ διοτρεφέων βασιλήων. τὴν ψυχήν. ὡς ὅταν εἴπῃ, μελιηδέα θυμὸν ἀπήυρα, etc.

v. 431. Οὐρῇ μαστιόων] Rescripsi ex codice Palatino μασιγόων.

v. 473. Λαὸς ἀπείρων] Verte: *populus magnus*, hoc est, ingens multitudo. Virg. I. Aen. *Ac veluti magno in populo cum saepe coorta est seditio.* Iust. XI, 2. *Tantus natorum populus.* Ouid. IV. Metam. v. 447. et lib. VI, 197.

CAPVT

CAPVT XX.

Ἰοειδὴς. Ἑλικοβλέφαρος. Vetus lectio Hesiodo asserta. Γυνοὶ ἐλευθῆρος. Ἐλευθήρη. Cur Mnemosyne illi dicatur imperare. Egregius Hesiodi locus menda liberatus. Γλυκερὴν χείρεσιν εἴρεσην. Ros Achaius. Mel, nectar pro eloquentia. Lucianus emendatus. Θύμος Ἀττικὸς. Antiqua lectio Poëtae restituta, et alius Hesiodi versus a Cratis censura vindicatus. Μηχαναί. Cyclopibus cur centum manus tribuantur. Rursus Hesiodi lectio vindicata ab emendatione Seleuci. Στεινομένη.

In Theogonia v. 3. Κρήνην ἰοειδέα] Non ignoro ἰοειδὲς saepe esse μέλαν, violarum instar nigricans, vt apud Homerum Iliad. λ, πόντος ἰοειδὴς, niger pontus, apud alium Poëtam ἰοειδὴς νεφέλη, nigra nubes. Sed in fonte laudaueris potius liquidas et argento puriores aquas, quam nigras, turbidas, limosas. Hinc adducor facile vt veterum Magistrorum sententiam amplectar, qui κρήνην ἰοειδέα docent esse ἰοῖς, hoc est, ἄνθεσι περιπεφραγμένην, ἀνθώδη, floribus cinctum fontem, in agro floreo situm. Etymologicum Magnum: ἴον ἔνομα βοτάνης, τὸ ἄνθος. παρὰ τὸ ἀνιέναι ταχύ. Καὶ Ἡσίοδος

Περὶ Κρήνην ἰοειδέα

Ἀντὶ τοῦ τὴν ἀνθώδη. Vide et antiqua Scholia Ἀνωνύμου in hoc carmen.

v. 16. Ἑλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] Ἑλικοβλέφαροι et ἑλικώπιδες puellae Graecis dicuntur, qui sunt *mobili oculorum petulantia*, vt Petron. loquitur, siue quae habent, vt idem dicit:

— — *blandos oculos et inquietos*
Et quadam propria nota loquaces.

Qui hinc Ouidio dicuntur *arguti*. Aliter plerique sentiunt, et exponunt: *nigros oculos habentes*. Sed ea vera est quam dixi huius vocis notio, quam facile pluribus confirmarem, nisi res ipsa loqueretur.

v. 28. Ἀληθέα μυθήσασθαι] Antiquorum scholiorum auctor notat in quibusdam libris fuisse γηρύσασθαι, quam lectionem non temere damnem. Sciunt enim qui Veterum Scripta cum iudicio versarunt, rariora et exquisitiora semper fuisse expuncta, et pro iis supposita trita, et ab vsu vulgi minus remota: Μυθήσασθαι alterius est glossema. Hesych. γηρύε-

γηρύεσθαι, φθέγγεσθαι, λέγειν. Hesiodus in ἔργοις, v. 257.

Αὐτίκα παὶρ Διΐ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον.

Statim apud Iouem patrem considens Saturni filium exponis hominum iniquitatem. Nec est quod quis modulum syllabae obiiciat, quasi tertiam ante vltimam habeat breuem. Qui Graecos Poetas non negligenter legerunt norunt ancipitem esse hanc syllabam in plerisque huius notae verbis, vt in δακρύω, ἀνύω, ἀρύω, μηνύω, in ἀορίστοις perpetuo fere produci.

v. 54. Γενοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέσσα] *Fertilitati Eleutherarum imperas*, hoc est, fertilibus Eleutheris. Superius in ἔργοις, νεῦρον βοός, pro νεῦρον βόειον. Eurip. σπερδὴ ποδὸς, pro πὲς σπερδαῖος. quae loquendi genera Hebraeis, et qui eorum idiotismis gaudent, Graecis Scriptoribus Noui Foederis sunt perfamiliaria. Apud quos μωρία κηρύγματος, est κήρυγμα μωρὸν, μισθὸς ἀδικίας, pro μισθὸς ἄδικος. de quibus fuse viri docti. Ἐλευθὴρ est vrbs in confiniis Atticae et Megaricae prope Plataeas, quae postea in numero multitudinis dicta Eleutherae, vt sequentibus temporibus Plataeae, quae Homero Plataea. Nomen fertur accepisse ab Apolline Eleuthere. Stephanus de vrbibus: Ἐλευθεραὶ πόλις Βοιωτίας ἀπὸ Ἐλευθῆρος τοῦ Ἀπόλλωνος. Mnemosyne illi dicitur imperare, quia ibi culta fuit, et forte templum habuit. Horatius de Fortuna:

O diua gratum quae regis Antium.

quia Antii templum erat celebre Fortunae.

v. 59. Μηνῶν φθινόντων] *Exactis mensibus*, Virg. III. Georg. 139.

Exactis grauidae cum mensibus errant.

Aurel. Victor. *Tum exactis mensibus geminos editos.* Plaut. Amphitr. III, 2. *Menses tibi exactos vides.* vulgo male exponunt: *mensium decrescentium.*

v. 83. Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσᾳ γλυκερὴν χείουσιν ἀοιδήν] Quid Regibus cum cantilena? Poetarum hoc donum est, quibus paullo post tribuunt γλυκερὴν αὐδήν, non Regum. Tam celebrem locum, tam πάνδημον, vt cum Luciano loquar, tam diu in mendo cubuisse, nec id animaduertisse viros doctissimos, praesertim cum antiquorum scholiorum auctor veram seruauerit lectionem, quis non miretur? Ille vero ἀοιδὴν legit ἐέρσην.

Ἐέρσην] Ἐέρση, inquit, ἡ δρόσος κυρίως. νῦν δὲ μεταφορικῶς τὸ μέλι. γλυκερὴν δὲ τὸ γλυκὺ καὶ ἀπαλὸν τῶν λόγων. sic scripsisse Hesiodum dubitare nos non sinit Themistius

ſtius in Protreptico ad Valentinianum Iuniorem, quae eſt inter orationes numero vndecima, vbi non ſolum vera Heſiodi ſcriptura retinetur, ſed et exponitur. Nam cum verſus hos vt olim ſcribebantur, recenſuiſſet, Παπαὶ, inquit, ἡλίκον ἀριθμὸν προξενεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ὁ ποιητὴς, εἰ μὴ τῶν μεσῶν ἀμελοῖεν. Πρῶτον μὲν αἰδοίας αὐτὰς ὀνομάζει, etc. καὶ διοτρεφεῖς ὀνομάζει τὰς βασιλέας τὰς ὑπὸ τῶν μεσῶν ἐωραμένας, καὶ ῥυήσεσθαί φησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς γλώττης δρόσον γλυκεῖαν, καὶ λόγας ἐγκάρπους καὶ ὠφελίμους λέγων τὴν δρόσον. *Papae quantam bonorum copiam Poeta regibus conciliat, niſi Muſas contemſerint. Primum enim venerandos illos nominat, etc. Praeterea reges ipſos, quos Muſae reſpexerint, alumnos Iouis appellat, et ex illorum lingua ſuauiſſimum rorem deſtillaturum confirmat, vtiles ac fructuoſas orationes roris nomine ſignificans.* videndus integer locus, qui hos ſex Poetae verſus egregia paraphraſi illuſtrat. Totum enim exſcribere nec vacat, nec lubet. Sic *ros Achaicus* in Catalectis Virgilii, eſt eloquentia Graeca, Attica:

Ite hinc inanes Rhetorum manipli, ite
Inflata rore non Achaico turba.

Sic bene Scaliger et Turnebus emendant, hoc eſt, Rhetores Latini, qui loquaces tantum eſtis, ſed expertes et rudes verae illius Atticae eloquentiae. Ἐέρσην autem hic pro melle poni rectiſſime Scholiaſtes notauit. Mel vero et nectar Poetis ſaepiſſime eſt eloquentia. Ouidio: *Neleia mella* Neſtoris eloquentia. Antiquus Poeta:

Cuius Cecropio pectora melle madent.

Symmachus: *Affluebat enim multo melle facundiae, quod auectum tecum doleo.* Licentius ad Auguſtinum;

— — reputans quae pectore in alto
Conceptum in lucem vomuiſti nectareum mel.

Varro Atacinus:

Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

Lucianus in libro quomodo ſcribenda hiſtoria fere eadem ratione herbam, ex qua mel apes conficiunt, pro eloquentia ponit. Sed locus eſt corruptus, Ἕτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄνερος οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος καὶ τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεσάτην ἀρχῶν ἁπασῶν, καὶ θυμῷ τε Ἀττικῷ ἀποπνέουσαν. Interpretes ſic reddunt: *Alter ſummus Thucydidis imitator valde ſimilis archetypo cum ſuo nomine principium ducit, vt ille feſtiuiſſimum illud principiorum, animumque Atticum ſpiraus.* Profecto non minus feſtiui ſunt librarii ſimul et Interpretes, qui exordio tribuunt animum Atticum, quam hiſtoriographi, qui putabant

putabant ſe egregie referre Thucydidem, ſi nomen ſuum praeponerent ipſi ſuae hiſtoriae, vt Thucydides. Lucianus ſcripſit: χαριεςάτην ἀρχὴν ἁπάσων, καὶ θύμα τῆ Ἀττικῆ ἀποπνέουσαν. *elegantiſſimum omnium exordiorum, et thymum Atticum redolens.* Nihil certius. Quid thymo Attico decantatius, vnde mel Hymettium? Plin. XXI, 2. *Mellis Attici ſumma laus in toto orbe exiſtimatur. Ergo translatum eſt ex Attico thymum. Sed alia ratio naturae obſiſtit non durante Attico thymo, niſi in afflatu maris.* Eubulus:

Καὶ σίλφιον θύμόν τε τῶν Ὑμηττίων.
Silphium et thymum Hymettiorum.

Sed de hac emendatione in noſtris obſeruationibus plura dicemus.

v. 91. Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄςυ] Legitur in aliis exemplaribus ἀν' ἀγῶνα, teſtante ſcholiorum Auctore. quam lectionem ſuperius aſſeruimus ad v. 312. Ἀσπίδος. Non tam per vrbem euntibus, quam in concionem venientibus Regibus hic cultus tribuebatur. Non quidem ignoro Reges olim vrbes ingredientes diuinis fuiſſe honoribus exceptos, inter aras, victimas, ardenteſque taedas inceſſiſſe: ſed antiquiſſimis illis Regibus, quorum regna finiebantur intra patriam, honores maximi in concionibus, ludis, et ſpectaculis praeſtabantur. Quis neſcit etiam longe poſt in Graecia magna virtutis et doctrinae praemia ac honores, ſi cui erant exhibendi, (de agoniſtis nunc non loquor) eos in ſacris illis ludis fuiſſe exhibitos meritis?

v. 93. Οἷά τοι μεσάων] Antiqua ſcholia legunt: οἷά τε μεσάων.

v. 94. Ἐκ γὰρ μεσάων] Non in illis ipſis ſcholiis ſolum, ſed et in Didymi, vt volunt, expoſitionibus ad Homeri Iliad. α. v. 176. ſcribitur: ἐκ γάρ τοι μεσάων.

v. 118. Γαῖ' εὐρύςερνος] Interpretes: *tellus laso pectore praedita.* ſed εὐρύςερνος hic generaliter eſt εὐρεῖα. lata, late patens, quod perpetuum terrae epitheton, ſicut et εὐρυόδεια, quod itidem inepte reddunt *terra latas vias habens.*

v. 142. Οἱ δὴ τό τε μὲν ἄλλα] Crates deleuit hunc verſum, et pro illo ſuppoſuit iſtum:

Οἱ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αὐδήεντες.

cauſa haec eſt. quia Cyclopes fuerint mortales, non dii, nec diis ſimiles. Inde poſtea ab Apolline interempti, teſte Leucippo in Catalogo. Sed haec vis eſt. Quaſi non plures commemorentur in hoc libro, qui ex diis fati mortales tamen nati fuerint. Cyclopes autem diis ſimiles erant robore et ſtaturae magnitudine, non immortalitate.

v. 146.

v. 146. Ἰσχὺς τ' ἠδὲ βίη. καὶ μήχαναὶ ἦσαν ἐν ἔργοις] Μήχαναὶ sunt doli, fraudes, non *molimina*, vt Interpretes. Hinc μηχαναῤῥάφος Euripidi est dolorum consutor. Plaut. *Machinari machinam*, dolum comminiscī. Apud quem frequenter machina est fraus, fallacia.

v. 150. Ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο] Varie veritur. optime, si quid video, *ab humeris prorumpebant*. Non Graeci solum Hesiodi Interpretes, sed et nostrae aetatis viri docti nescio quas friuolas comminiscuntur rationes, cur his terrae filiis tribuantur centum manus. Mihi exploratum est hoc commento nihil aliud significasse Veteres quam hominum illorum violentiam, ferocitatem, et iniustitiam. Erant χειροδίκαι, nihil diuini humanique pensi habebant, omnia vi et manu agebant; omne eorum ius et opes in armis sitae erant. Χεῖρες, vt Latinis *manus* est vis, vt supra notatum. Tales fuisse illos gigantes, qui ante diluuium καθολικὸν commemorantur a Mose, non tam corporis stupenda mole, quam ferocitate, superbia, violentia, iniustitia insignes, Gennadius, Theodoretus, Iohannes Damascenus, pluresque alii docent. Tot manibus, vt solent semper fabularum laeta esse incrementa, postea etiam tot affinxerunt capita. Vide Heraclitum περὶ ἀπίστων cap. 11.

v. 155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] Non assecuti sunt sensum Poetae, qui reddiderant: *suo vero infensi erant parenti*; cum velit: *a suo infestabantur parente*: quia fata cecinerant filios eum regno exuturos, hinc infestus erat liberis. Hi vero non ante succensuerunt parenti, quam a Tellure matre certiores essent facti facinoris, quod in eos coetus moliebatur. ἄχθομαι est μισοῦμαι. Homer. Ὀδυσσ. ς.

Ἤχθετο πᾶσι θεοῖσι,

Infestabatur ab omnibus Diis, inuisus erat omnibus Diis. Quod recte veteres Grammatici praecipiunt esse ab ἄχθομαι, non ἔχθομαι.

v. 160. Στεινομένη] Seleucus scribit ἀχνυμένη. Sed hoc ipsum est ϛεινομένη, vt in illo Poetae: ϛεινομένη νεκύεσσι, *dolens super mortuos*. In tristitia enim cor contrahitur et angitur. Inde Cicero tristitiam definit opinionem recentis mali praesentis, in quo demitti contrahique animo rectum esse videatur.

v. 176. Ἀμφὶ δὲ Γαίῃ Ἱμείρων φιλότητος ἐπέσχετο] Vertunt: *Vndique vero Telluri cupiens amorem imminebat*. Obscure, et parum Latine. Ἱμείρων φιλότητος, est flagrans cupiditate consuescendi, concubitus. Φιλότης enim συνουσία, vt millies apud nostrum et Homerum.

CAPVT

CAPVT XXI.

Heſiodus ſaepius emendatus, vt et Hyginus et Apollodorus. Μεταχρόνιος. Νὺξ. Ζόφος. Ἄριμοι cur Syri antiquis Graecis Scriptoribus ſint dicti. χαλκεόφωνος. λύγξ εἰθεῖα.

v. 188. Μήδεα θ' ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας, ἀδάμαντον
Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο] Aſſentior Commelino, aliiſque ſcribentibus: ἀδάμαντι. Falx enim non abiiciebatur, et in ponto ferebatur, vt vulgata lectio et verſio prae ſe fert, ſed natura Coeli. Interpunge:

Μήδεα θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο,

hoc ſenſu:

Teſteſque, poſtquam vt prius (ſcilicet dictum) reſecuit, ferro,
Proiecit in Epirum.

v. 227. Λήθην τε, Λοιμόν τε] Scribe: Λιμὸν ex Diacono et veterum ſcholiorum Auctore, quos non inſpexit Commelinus, cum pro Λήθην olim λιμὸν ſcriptum fuiſſe tradat. Λήθην omnes agnoſcunt, non vero λοιμόν.

v. 245. Κυμοθόη, Σπειώτε θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα] Pro Κυμοθόη corrupte apud Hyginum legitur *Cymotboea*. Θοὴ vero non eſt epitheton, ſed nomen Nereidis, vti ex antiquis ſcholiis apparet: Θοὴ ἡ ταχυτάτη. Hygin. *Neſaea, Spio, Thoe.* Apud auctorem tamen bibliothecae, qui Apollodorus eſſe dicitur, haec Nympha omiſſa eſt, vt aliae plures: ſicut contra leguntur ibi alia Nympharum nomina, quae nec hic nec apud Hyginum extant. Noſtrae lectioni non obſtat, quod copula deſideretur. Deſideratur et v. 250.

— — Καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια.

Inferius v. 340.

Φᾶσίν τε, Ῥῆσον τ', Ἀχελωΐδα ἀργυροδίνην.

Iſtam lectionem poſtulat quoque numerus Nympharum. Si enim hanc expungas, erunt tantum nouem et quadraginta.

v. 245. Μελίτη] Apollodorus ſuppoſititius: Μελίη. Nihil muta. Homero quoque Μελίτη dicitur, et Virgilio Aen. V. 825. Pro Εὐλιμένη vitioſe Hyginus Clymene. Iam ante enim huius Nereidis meminerat. Bis enim illud nomen occurrit in indice illo Nereidum Hygini.

v. 247. Εὐνείκη] Melius apud Apollod. Εὐνίκη. Corrupte apud Hygin. *Eurydice*, quae nullum inter has marinas Nymphas locum habet.

v. 248.

v. 248. Πρωτὼ] Atqui haec ſuperius v. 243. fuit commemorata. Certum igitur aut hic aut ibi hoc nomen eſſe corruptum. Forſan legendum Κραντὼ, quod Nereidis nomen apud auctorem Bibliothecae.

v. 249. Πρωτομέδεια] Apollodorus, Πρωτομέδουσα.

v. 255. Ἠιόνη] Sic et legendum apud Apollodorum, vbi male Ἰόνη. Pro Γλαυκονόμη, idem auctor Γλαυκοθόη.

v. 256. Πεντοπόρεια] Reſtitue hoc nomen Hygino, vbi male legitur *Panopea*. Panopes paullo ante meminit, quamvis corrupte vulgo legatur in editis *Paenope*.

v. 258. Πελυνόμη] Apollodorus Πελυόνη. Pro Λυσιάνασσα mendoſe Hygin. *Alamiſſa*.

v. 261. Εὐπόμπη] Apollod. Εὐμόλπη, et pro Προνόη male Πιόνη. Et v. ſeq. pro Νημερτὴς vitioſe apud eumdem ſcribitur: Νεόμηρις. Hygin. *Nimertis*.

v. 269. Μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον] Hoc eſt, *ſublimes ferruntur, volant*. Interpretes: *in coelo enim degentes volitant*. Ergo Harpyiae in coelo habitant? Μεταχρόνιος eſt μετέωρος. Apollonius Argonaut. II, 589.

Τψῦ δὲ μεταχρονίη πεφόρητο,

In alto autem ſublimis ferebatur. Et Lib. IV, 952. de pila: καὶ ἐς ἠέρα πέμπει ὕψι μεταχρονίην. *Et in aerem proiicit alte ſublimem*. Scholia ad priorem locum. Τὸ μεταχρονίη σημαίνει τὴν μετέωρον.

v. 270. Γραῖας τέκε καλλιπαρήιας] Quomodo Graeae ſunt καλλιπάρηοι cum ſint canae natae, vnde et γραῖαι dicuntur. Γραῖα enim eſt vetula. Scribendum omnino καλλιπάρηος, vt ſit Cetus epitheton, quod et ſuperius verſu 238. ei tribuitur. Vbi tamen male ſcribitur Κηθὼ, quamuis et apud Hyginum Cetho ſit. Hunc locum ſic emendandum eſſe vidit olim Seleucus apud ſcholiorum conſarcinatorem, cuius auctoritas hic non fuit reſpuenda. Verba ſcholiorum adſcribam vt corrigi debent, in editis enim ſunt corrupta. Φέρκυϊ] Φόρκυς ἡ ἐπαφορὰ τῶν ὑδάτων. Κητὼ δὲ βάθος. Γραῖαν δὲ τὸν ἀφρόν. ἄμεινον δὲ γράφειν καλλιπάρηος, ἵν' ᾖ ἐπὶ Κητᾶς τὸ ἐπίθετον.

v. 275. Πρὸς νυκτὸς] Hoc eſt, πρὸς δύσιν, ad occaſum, quia ibi ſolem Oceano mergi, et noctem oriri credebant. Apud Homerum tamen ζόφος eſt ſeptentrio, ſecundum Ariſtarchi et Strabonis ſententiam, quem vide lib. X, et Merici Caſauboni V. Cl. diatriben de Hackiana Homeri editione. Verſu praecedente mirum cur Interpretes omiſerint πέρην, qua ratione multos in fraudem deduxerunt, qui hac verſione perſuaſi crediderunt Heſiodum Gorgonum ſedem locaſſe in Africa.

Africa. Verum ego nullus dubito quin significauerit Gorgades Insulas, quae sitae sunt contra Ἑσπέρα κέρας olim, nunc Caput Viride dictum. Eae enim a Gorgonibus nomen hoc acceperunt, quod illas coluisse ferantur hae puellae. Iis etiam vicinae sunt Hesperides. De quibus vide ante v. 215.

v. 283. Ὁ δ' ἄορ χρύσειον] Noli credere Latinis Interpretibus, qui hic denuo sensum auctoris non perspexerunt, cum vertunt: *ceterum hic ensem aureum tenebat manibus caris*, quasi ad Pegasum pertineret. Atqui de Chrysaore loquitur, cuius nominis reddit rationem, sicut in praecedente versu Pegasi. Inde opponitur τῷ μὲν, ὁ δὲ. Pegasus dictus quod ad πηγὰς Oceani natus sit, χρυσάωρ, quod manibus teneret, cum ederetur, χρύσαον ἄορ.

v. 304. Εἰν Ἀρίμοισι] *Apud Syros.* Graeci magistri tenere hic affirmant Ἄριμα montes esse Ciliciae et Lydiae. Arimi enim Homero et antiquissimis Poetis Syri dicuntur. Strabo fine lib. XVI. Λέγει καὶ τὰς Ἀρίμους ὁ ποιητὴς, ἃς φασιν ὁ Ποσειδώνιος δέχεσθαι δεῖν μὴ τόπον τινὰ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Κιλικίας, ἢ ἄλλης τινὸς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν Συρίαν αὐτήν. *Nominat etiam Arimos Homerus, quos Posidonius docet accipiendos non locum aliquem Syriae, vel Ciliciae, vel alius terrae: sed Syriam ipsam.* Ferebatur autem Typhoeus occisus esse in Syria ad Orontem fluuium, qui propterea Typhon dictus est. Idem Scriptor eodem loco: Ὀρόντης τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ γεφυρώσαντος αὐτὸν Ὀρόντα μετέλαβε, καλούμενος πρότερον Τυφών. Μυθεύουσι δ' ἐνταῦθά που τὰ περὶ τὴν κεραύνωσιν τοῦ Τυφῶνος, καὶ τοὺς Ἀρίμους. *Orontes cum prius Typhon diceretur mutato nomine ab illo qui in eo pontem fecit, Orontes est appellatus. Huic loco Typhonis fulmine icti fabulam affingunt et Arimos.* Alii tamen et plerique Latini Poetae Insulam Campaniae littoribus aduersam *Inarimen*, quae et Aenaria dicitur, Typhonis antro adsignant decepti similitudine vocis. Vt vero recte docuit Strabo Ἄριμους esse Syros, sic docere non potuit, cur olim Syri dicti sint Ἄριμοι, et quae sit huius appellationis causa. Perabsurda enim sunt quae de illa prodidit. Hoc vero nuper admodum didicimus a Viro Maximo, Samuele Bocharto, qui in Geographia sacra ostendit hoc nomen antiquissimos Graecos accepisse ab Hebraeis, quibus Syria dicitur Aram a conditore suo Aramo Semi filio. Inde Bethuel et Laban Aramaei Genes. XXV. et Syriae regionibus Aram praeponitur. *Aram Naharaim*, Syria duorum fluuiorum apud Sacros Scriptores est Mesopotamia. *Aram Damascek*, Syria Damascena. Vide ipsum Lib. II, cap. 5, et 6.

v. 310.

v. 310. Χαλκεόφωνος] Hoc est *magna voce*. Interpretes: *aenea voce*. Hesych. χαλκεόφωνος, ἰσχυρόφωνος. Stentori Homerus tribuit. Superius in Ἀσπιδι v. 243. χάλκεον ὀξὺ βόων. *Vehementer acute clamabant*. Homerus:

Οἱ δ' ὡς οὖν ἄϊον ὄπα χάλκεον Αἰακίδαο.

Hi vero vt audierunt vocem magnam Achillis. Vide quae de hoc loco notauit Porphyrius Quaestione VI. ad Hom. Virgilio eadem tralatione: *vox ferrea*, Lucretio, *vox aerea*.

v. 313. Λύγρ' εἰδυῖαν] Poeticum dicendi genus pro λυγρὴν, ὀλέθριον, pernicioſam. Superius in ἔργοις, περὶ μήδεα εἰδὼς, prudens. Nec abhorret longe ab hoc illud quod notauimus in Ἀσπιδι, λευκὰ θέοντες, pro λευκοί.

CAPVT XXII.

Vetus lectio repoſita in Heſiodo. Φίκ' ὀλοήν. Φίκιον. Picati. Βοῶπις. Heſychius emendatus, et Dracontius. Βόπαις. Catulaſter. Heſiodo medela. Ἀργέστης ζέφυρος. Heſiodus emendatur, et alio loco exponitur. Γλαυκή.

v. 326. Σφίγγ' ὀλοὴν] Repoſui veterem lectionem ex antiquorum ſcholiorum auctore, qui legit Φίκ' ὀλοήν, et explicat σφίγγα ὀλοήν. addit porro Boeotos dixiſſe Φίκα, vnde Φίκιον locus vbi Sphinx aetatem egerit. Huic Euripidis Scholiaſtes adſtipulatur in Phoeniſſis, qui tradit Φίκιον ὄρος a Sphinge dictum eſſe, ipſamque a Boeotis vocatam Φίκα. Hinc et Latinis picati dicti, quorum pedes formam Sphingum habebant. Feſtus: *Picati appellantur quidam, quorum pedes formati ſunt in ſpeciem Sphingum, quod eas Dorii phicas vocant*. Sic Φίκειον τέρας phiceum monſtrum dicitur Sphinx apud Lycophronem Caſſandra, v. 1463. Φίκιον vero eſt mons Boeotiae, cuius meminit in Ἀσπιδι, v. 33.

— — τάχα δ' ἵξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις
Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.

Celeriter peruenit in Typhaonium, vnde rurſus ad Phicium ſummum acceſſit ſapiens Iupiter. Stephanus de Vrbibus: Φίκειον ὄρος Βοιωτίας καὶ διὰ διφθόγγου, καὶ διὰ βραχέως τοῦ ι. vide et Plutarchum in libello, quod bruta ratione vtantur. Aeoles poſtea praepoſuerunt σ, ſicut pro φάζω, σφάζω, pro μέρδω, σμέρδω, pro μῦς, σμῦς, ſic et pro Φίκιον, σφίκιον. Sic enim ille mons appellatur apud Palaephatum in MSS. in editionibus perperam σφίγγιον ſcribitur.

v. 330. Ἐλεφαίρετο] Bene Grammatici, ἔβλαπτεν. Heſych. ἐλεφηράμενος, βλάψας.

v. 336. Ἐκ κητῆς καὶ Φόρκυος] Rectius alii Φόρκυνος, vt Homerus Odyſſ. α. 72. et alibi. Vide Euſtath. ad Il. β, v. 862. ſed hoc et alii obſeruarunt.

v. 353. Πασιθόη] In nonnullis codicibus extitit πεισιθόη, vt veteres teſtantur.

v. 355. Πλατώτε βοῶπις] Turpiſſime Interpretes: *Plato bouinis oculis.* Vel pueri norunt βοῶπις eſſe magnōs oculos habens. Omnia enim magna Graeci βόεια vocant, vt et priſci Latini. Hinc elephantem dixerunt *bouem Lucam.* Sic Graeci βέπεινα apud Heſych. βέλιμος apud Eraſiſtratum eſt μέγας λιμὸς, *magna fames.* βεγαῖος, μεγάλαυχος iactator: βέπαις, quod legitur apud Alciphronem ep. 62. eſt μέγας παῖς puer adultior. Heſych. βέπαις, νέος μέγας, ἀφῆλιξ, μέγας παῖς ἢ ἰχθὺς, ſcribe ἰσχυρὸς. Gloſſae veteres: *catulaſter* βέπαις. Aliae ἀρτίπαις *catulaſter.* quae vox Dracontio reſtituenda. In lib. II, v. 191. in editis legitur:

Non catulaſtra gerit puerilia, non puer audet
Attrectare tener Martia tela manu.

Legendum: *Non catulaſter agit puerilia.* Loquitur ibi de variis hominum pro diſtincta aetatis ratione ſtudiis. Catulaſtri autem ſunt pueri grandiores, qui incipiunt *catulire*, hoc eſt, ad venerem incitari. Inde et Catulli nomen. Oculi vero magni inter praecipua pulcritudinis τεκμήρια. Liban. Progymnaſ. Ὅμηρος ἐνδείξασθαι βελόμενος ὡς εἴησαν ὀφθαλμοὶ τῇ Ἥρᾳ καλοί τε μεγάλοι τε, βοῶπιν αὐτὴν ἐκάλεσε. *Homerus oſtendere volens quod oculi Iunonis magni eſſent et pulcri, bouinos oculos eam habere dixit.*

v. 375. Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκτεν] Sic et Interpretes: *Crio autem Eurybiae peperit.* Igitur Crio eſt foemina, Eurybia vero mas? Attamen ſuperius Heſiodus oſtendit Eurybiam eſſe filiam Ponti. Quid tricamur? legendum: Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκτεν. Vidit hoc etiam Commelinus, niſi quod pro Κρίῳ male ſcribat Κρείῳ. Sed Κρῖος dicitur et Apollodoro, et Scholiis antiquis, et Euripidis Interpreti.

v. 379. Ἀργέσην Ζέφυρον] Ἀργέσης hic non eſt Caurus, ſed Zephyri ἐπίθετον. Inferius v. 870.

Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ ἀργέσεω Ζεφύροιο.
Praeter Notum et Boream: et celerem Zephyrum.

Homerus Iliad. λ, v. 307.

Ἀργέσταο Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.
Celeris Noti vehemente procella verberans.

Scholia antiqua ad hunc locum Heſiodi: Ἀργέσην τὸν ὀξὺν καὶ ταχὺν, καὶ καθαρὸν εἶπε. Heſych. Ἀργέστο Νότοιο. τοῦ λεγομένου λευκονότου. τινὲς δὲ καλῶς. Ὅμηρος γὰρ τέσσαρας

σαρας

σαρας οἶδεν ἀνέμους. ἔστιν ἓν ταχέος. Sed quam Hesychius damnat expositionem, eam probat Strabo lib. I. quem vide.

v. 417. Ἕρδων ἱερὰ κατὰ νόμον] Est sacra faciens secundum patrios mores et consuetudinem, vt in Carminibus aureis, quae Pythagorae adscribuntur:

Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς νόμῳ ὡς διάκειται,
Τίμα.

Immortales quidem Deos primo secundum patriae consuetudinem, Venerare. κατὰ πάτρια dixit Porphyrius loco supra laudato.

v. 430. Ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ἣν κ' ἐθέλησιν] Sic legunt editiones recentiores: et vertunt: *Inque concione inter homines eminet, qua scilicet voluerit.* Heinsii editio maior: ὧν κ' ἐθέλησιν, Interp. *quorum scilicet vult.* Sed vtraque lectio non est vnius assis. Quem enim commodum sensum inde conficeres? Reponenda est veterum librorum et editionum lectio, quam temere commutauit Commelinus, vt ex notis eius editioni praefixis videre est: *Hic pro ἐνθ', inquit, reposuimus ἐν τ', et pro ὃν κ', ὧν κ'.* Sed ὃν κ' non erat de sua sede deturbandum. Subauditur enim μεταπρέπειν. Sensus est, in concione inter homines excellit quemcumque voluerit excellere Hecate. Eiusdem sententiae versus est in initio Ἔργων, quod me docuit Vir summi ingenii et eruditionis Iohannes Fridericus Gronouius, cui quantum debeant hae reconditae literae nemo ignorat, nisi barbarus, et omnis humanitatis expers:

Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἀφατοί τε φατοί τε.
Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.

Per quem mortales homines pariter sunt *obscuri clarique. Nobiles ignobilesque sunt Iouis magni voluntate.* Sic hic locus ex sententia doctoris nostri est interpungendus. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι, idem est quod hic dixit ὃν κ' ἐθέλησι. Iupiter nobiles et ignobiles, claros et obscuros facit, quos vult. Omnia nunc sunt liquida, discussae omnes tenebrae, quae viros doctos exercuerunt, qui praua distinctione inducti sibi persuaserunt, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι abundare, et ominis causa tantum esse appositum, quia nihil sit quo referatur. Sed nunc quo referatur nemo non videt.

v. 440. Οἱ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται] Γλαυκὴ simpliciter est mare, Latinis *caerula.* Virgil. *caerula verrunt.* Interpretes: *glaucum mare.*

CAPVT XXIII.

Heſiodus emendatur et eius antiquus Scholiaſtes. Αἰγαῖον ὄρος. Ἱερὰ πέτρα. Ἱερὰ πύτνα. Κύβρα. Stephanus emendatus. Γύαλα Παρησσάς. Mos Veterum in Deorum ſtatuis, templis, aris ornandis lana. Cur Homerum Plato e Republica ſua ablegans voluerit ornari lana. Locus Heſiodi ex coniectura emendatus. Παρελθεῖν. Chaos. Heſiodus interpunctione emendatus. Ἐπαινή. Lucianus correctus. Ὠγύγιος. Ἔρματα ἔχειν. Heſiodus emendatus et antiqua Scholia. Μαψαύρας. Horae pulcritudinis praeſides Ὡραίων. Ὡραῖος. Χρυσάμπυκες. Ἄμπυξ. Ἀνάθημα. Mitrae ſunt faſciae, et barbararum mulierum cultus. Στεφάνας. Vetus lectio Heſiodi reſtituta. Ἐγερεκύδοιμος. Ἀφροδίτη νύχιος.

v. 485. Ἀργείῳ ἐν ὄρει] In Cappadocia mons Argaeus eſt, cuius meminit Claudianus, Plinius, alii. In Creta autem fruſtra quaeras montem hoc nomine. Nullus enim in illa reperitur. Itaque in animum induxi meum iam dudum reddendam eſſe Poetae lectionem veram, quam ſeruavit παλαιῶν σχολιῶν Scriptor. Is legit: Αἰγαίῳ ἐν ὄρει, aitque ſic Cretam dictam olim a capra Olenia Iouis nutrice quaſi Caprae montem. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Σημείωσαι ὅτι καὶ ἕτος αἰγίοχον ἐκάλεσεν τὸν Δία, ἐπεὶ αἶγα ἐθήλασεν. ἀφ' ἧς καὶ Κρήτη αἰγὸς ὄρος καλεῖται, καὶ Αἰγεῖον ὑπ' ἐνίων τὸ Ἰδαῖον καλούμενον. Ὁ δ' Ὅμηρος ἐκ τῆς ἰδίας ὅπλας τῆς αἰγίδος αἰγίοχον αὐτὸν ἐκάλεσεν. *Nota quod et iſte (nimirum Heſiodus) Aegiochum dixit Iouem, quia caprae vbera ſuxit. A qua etiam Creta appellatur Caprae mons. Et a nonnullis* Αἰγαῖον *dicitur mons Ida. Homerus ab eius armatura aegide ipſum Aegiochum dixit.* Sic hic locus eſt reſtituendus, qui flagitioſe corruptus eſt in editionibus. Hanc lectionem confirmat quoque Theon ad Aratum, apud quem et ipſum olim ſic lectum fuit in his verſibus:

Δίκτῳ ἐν εὐώδει, ὄρεος σχεδὸν Αἰγαίοιο
Ἄντρῳ ἐγκατέθεντο.

Sic enim ſcriptum fuiſſe, non vt nunc σχεδὸν Ἰδαίοιο, his verbis teſtatur: Τινὲς γράφουσι, σχέδον Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδῳ λαβόντες φάσκοντος, τὸν Δία ἐν Αἰγαίῳ ὄρει πεπυκνωμένῳ

μένῳ ἐν Κρήτῃ τραφῆναι. Hinc et H. Grotius coniicit apud Aratum legendum esse Λύκτῳ, vt hic apud Hesiodum. Sane apud hunc scribi debere Αἰγαῖον luce clarius est. Montem Aegaeum in Creta quia ignorabant, ideo apud Aratum, vt sequentibus prodit Theon, expunctum est et Ἀγαίοιο et mutatum in Ἰδαίοιο. Sane sic olim scriptum fuisse licet ex Scholiaste antiquo Arati discere ad v. 32. Ὃν μιν τότε κερίζοντα Δίκτῳ ἐν εὐώδει ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίοιο. *Qui eum ludentem in Dicta bene olente, prope montem Idaeum.* Τινὲς γράφουσι, σχεδὸν Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδῳ λαβόντες φάσκοντος, τὸν Δία ἐν Αἰγαίῳ ὄρει πεπυκνωμένῳ ἐν Κρήτῃ τραφῆναι. *Quidam hic scribunt* σχεδὸν Αἰγαίοιο *ex Hesiodo id sumentes qui dicit, Iouem in Aegaeo monte in Creta nutritum.* Sed addit idem, *Si in Creta nullus est mons Aegaeus, praestat conquiescere in lectione vulgata apud Aratum, et aliter illum locum interpungere.* Alius est Aegaeus campus, Αἰγαῖον πεδίον, sed ille campus fuit in Phocide, de quo vide Stephanum de Vrbibus in αἰγαῖον πέλαγος, et quae illic notarunt viri docti. Mons Aegaeus est is ipse, mea quidem sententia, qui a Ptolemaeo vocatur ἱερὰ πέτρα. Inde sancta rupes dicta, quia in illius antro credebatur custoditus et enutritus fuisse Iupiter. Erat collis Idae, qui postea ab vrbe in illa posita appellabatur Pytna, et vrbs ἱερὰ Πύτνα, quod cognomen ei adhaesit a colle. Strabo Lib. X. Τῆς δὲ Ἴδης λόφος Πύτνα, ἀφ' ἧς ἱερὰ Πύτνα ἡ πόλις. *Pytna Idae collis, vnde vrbs Hiera Pytna.* Male in Dione Lib. XXXVI. Ἱεραπύδνα scribitur. Quod et nuper animaduertit Vir magnus Ezechiel Spanhemius, in eruditissimo commentario de praestantia et vsu Numismatum antiquorum. Hinc vides cur nonnulli Iouis incunabula ponant in monte Ida. Stephanus de Vrbibus non collem, sed campum dicit. Ἔστι καὶ Αἰγαῖον πεδίον συνάπτον τῇ Κίρρᾳ ὡς Ἡσίοδος. λέγεται παρὰ Αἴγαν ποταμὸν φερόμενον (sic emendarunt viri docti) ἀπὸ τοῦ περὶ τὸ Πύθιον ὄρους, ἀφ' οὗ καὶ τὸ πεδίον Αἰγαῖον. *Est et Aegaeus campus annexus Cirrhae vt apud Hesiodum. Dicitur vero a fluuio* Αἶξ, *qui olim descendit a monte ad Pythium, a quo et campus Aegaeus.* Nullum est dubium, quin hunc locum respexerit ἐνθεόγραφος. Campus Aegaeus late patuit, vt et Pythium et Gortyna in illo fuerint sita. Hinc Strabo Gortynam in campo sedere ait. Hic vero est ille campus Aegaeus. Imo totam Insulam olim Αἰγαῖον fuisse appellatam ex Scholiaste modo accepimus. Sed quaenam illa Cirrha cui fuit adsitus Aegaeus campus? Sane Cirrha in Creta nulla est. Legendum Κύβρα quae eadem est quae Pytna. Stephanus: Ἱερὰ Πύτνα, πόλις Κρήτης, ἡ πρότερον Κύβρα, εἶτα Πύτνα,

εἶτα Κάμιρος, εἶθ' ὕστως ἱερὰ Πύτνα. *Hiera Pytna vrbs Grecae, quae prius Cybra, poſtea Pytna, deinde Camiros, deinceps Hiera Pytna.* Non eſt quod nobis ſcrupulum iniiciant Lyctii, ad quos a Rhea delatum eſſe Iouem paullo ante Heſiodus cecinerat: cum ii ſatis longe a Pytna, ſeu monte Aegaeo abſint. Verum non vrbs intelligitur Lyctus, ſed populus Lyctius, ſub quorum ditione tum fuit et mons et campus Aegaeus. Lyctios enim magnis opibus aliquando floruiſſe Strabo dicto loco oſtendit. Male Hiera petra in mappis Ptolemaei littoribus maris Carpathii appoſita eſt, non longe diſtans a Dicta, cum ſit collis Idae.

v. 499. Γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο. Interpretes: *in iugis Parnaſſi.* Sed γύαλα potius ſunt valles κοιλώματα, quam iuga. Apud Euripid. γύαλα καρποφόρα, *valles frugiferae.* Hoc loco intelligit anfractum illum rupis Parnaſſi et planitiem in qua vrbs et templum Delphicum. De qua Strabo Lib. XI. et Iuſtin. Lib. XXIV. In templi enim ἀναθήμασι longe poſt fuiſſe iſtum βαίτυλον teſtatur Pauſanias in Phocicis: Ἐπαναβάντι δὲ ἀπὸ τοῦ μνήματος, λίθος ἔξιν ἀμέγας, τοῦτο καὶ ἔλαιον ὀσημέραι καταχέασι, καὶ κατὰ ἑορτὴν ἑκάστην ἔρια ἐπιτιθέασι ἀργά. Ἔστι δὲ καὶ δόξα ἐς αὐτὸν δοθῆναι Κρόνῳ τὸν λίθον ἀντὶ τοῦ παιδὸς καὶ ὡς αὖθις ἤμεσεν αὐτὸν ὁ Κρόνος. *Ab eo monimento cum rurſus adſcendere inceperis, lapidem videas modice magnum. Hunc quotidie oleo perfundunt, ſingulisque feſtis lanam in eo ponunt rudem. Fama autem tenet eſſe illum ipſum lapidem, qui datus fuerit Saturno pro puero, quemque poſtea rurſus euomuerit.* Lana ornabatur hic lapis diebus feſtis, quoniam omnia quae maxime ſacra erant, et diuino vellent honore affici, vngebantur, et lana, laneiſque taeniis ac coronis ornabantur. Arborem ſacram Arnob. lib. V. lanarum velleribus colligatam ac circumuolutam dixit. Et Plutarchus in Theſeo ramum ex olea ſacra decerptum ἐρίῳ λευκῷ κατεσκευασμένον, lana alba recinctum fuiſſe ait. Sic ſolebant lares lana cingi, et fores ac arae templorum, cum rem ſacram die ſolemni eſſent facturi, vittis laneis ornari. Propert. IV, 6.

Coſtum molle date, et blandi mihi thuris honores
Terque focum circa laneus orbis eat.

Hinc intelligimus cur Plato, vbi Homerum e ſua republica in aliam ciuitatem dimittendum eſſe cenſet, eum iubeat vnctum et lana coronatum educi. Ἀποπέμποιμέν τε ἄν, inquit, εἰς ἄλλην πόλιν, μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέοντες καὶ ἐρίῳ στέψαντες. *Dimittamus eum in aliam vrbem vnguento caput eius perfundentes, et lana coronantes.* Amandari quidem volebat Homerum e ſua ciuitate, ne qua opinio ſequior de Deo

ciuibus

ciuibus ſuis, qui fabularum myſteria non intelligebant, per imprudentiam ex eius cantibus affricaretur; ſed volebat eum dimitti non tamquam hominem ſceleſtum, et infamem, ſed tamquam hominem diuinum, dignumque qui ad inſtar Dei vngeretur, et lana coronaretur, hoc eſt diuinis afficeretur honoribus. Diis enim et rebus ſacerrimis hic honos habebatur. Homerum enim Plato vnus omnium maximi faciebat, et ob artis diuinitatem mirifice celebrabat, eiuſque ſententiis vtebatur frequenter ad docendum, verbis vero et loquendi generibus ad dictionem expoliendam. Haec eſt vera ratio cur vngi et ἐρίῳ voluerit coronari Homerum Philoſophus: non quod tamquam exul et ciuiliter mortuus fuerit eiectus, quia mortui vngebantur: nec propter Poetarum mollitiem, quam lanea corona ſignificauerit, vt hercle Muſarum et Platonis ingratiis docuit Andreas Schottus Nodorum Ciceronianorum lib. III, cap. 12.

v. 532. Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος] Ellipſis, quam hic fingunt Interpretes, male conuenit cum genio auctoris et ipſius linguae Graecae. Quis enim dicat ταῦτα ἄζεσθαι, pro propter haec venerari, vt illi volunt? Locus eſt contaminatus, qui ſic puto emaculabitur, ſi legas: Ταῦτ' ἄρα φράζόμενος, *haec quidem moliens.* Φ aut vetuſtate temporis, aut alio vitio exoletum, aut negligentia deſcriptorum intercidit, inde ρα a praecedente ſyllaba ἄρα eſt abſorptum, quod frequentiſſime in veterum libris contigiſſe nemo neſcit paullo modo humanior.

v. 574. Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι] Sic lege. vid. Etymol. Magnum. Male vulg. ἀργυφέῃ.

v. 612. Παρελθεῖν] Eſt effugere, vitare Dei conſilia, decreta. Nam *quae fato manent, quamuis ſignificata, non vitantur*, vt Tacitus ait. Homer. Iliad. α, v. 134.

Μήδ' ἔτως ἀγαθός περ ἐὼν, θεοείκελ' Ἀχιλλεῦ,
Κλέπτε νόῳ, ἐπεὶ ἢ παραλεύσεαι, ἢ δέ με πείσῃς.

Ne ſic, quamuis fortis ſis, diuine Achilles, doloſe agas, quoniam non effugies, neque mihi perſuadebis. ἢ παραλεύσεαι, ſcilicet quae decreui facere.

v. 700. Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος] *Incendium ingens corripuit inferorum ſedes.* Sicut paullo ante de clamore:

— — Ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖά τ' ἰωή.

Concuſſio vero grauis venit ad Tartarum caliginoſum, et pedum magnus fragor. Chaos ſaepe eſt inferorum domicilium: Plut-

archus sane χάος, ᾅδην, ὄρφνην, ἔρεβον exponit. Orpheus apud Ouidium X. Metamorph. ad Plutonem et Proserpinam:

Per ego haec plena timoris,
Per chaos hoc ingens, vastique silentia regni Oro.

Statius:

Qui numquam sospite nato
Triste chaos, moestique situs patiere sepulcri.

posses etiam aerem interpretari. Aristophanes in Auibus:

Διὰ τῆς πόλεως τῆς ἀλλοτρίας, καὶ τὸ χάος
Τῶν μηρίων τὴν κνίσαν οὐ διαφορήσετε.

Per vrbem alienam et chaos femorum nidorem non transferetis.

Vbi Suidas et alii veteres Magistri χάος exponunt aërem. Hinc et vetus Interpres Luc. XVI, 26. illud μέγα χάσμα, quod inter epulonem diuitem et Lazarum erat *chaos magnum* interpretatur, hoc est, vastum inane, vastum interuallum quale est aër, siue, vt Tertullianus vertit, immensa distantia sublimitatis et profunditatis. Apud nostrum Poetam inferius v. 740. locum Erebi vastum et immensum in quo Titanes seruabantur χάσμα μέγα dicit, quem postea v. 814. ait esse πέρην χάεος ζοφέροιο, vltra Chaos tenebricosum, hoc est, Erebum. Itaque magis probo priorem expositionem, et hoc nomine, quia de aëre paullo ante verba fecit:

Φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν ἄσπετος.

Flamma vero ad aerem diuinum peruenit magna. Sequentia tam obscure et inepte versa sunt, vt quid Poeta velit ex versione ne Oedipus quidem intelligat. Verba Graeca sunt:

— — εἶσατο δ' αὖτα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ἔκσιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὕτως ὡς ὅτε γαῖα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν Πίλνατο.

Sic interpungenda mihi videntur. Mens Poetae est: *Simile autem videbatur atque si coram oculis quis adspiceret, atque auribus audiret, eodem modo vt cum terra et coelum latum superne appropinquabat.* Aërem, inquit, terram, pontum, Tartara corripiebat ignis fulminum a Ioue missorum, tantusque fragor ex illo oriebatur incendio, ac si coelum ruere, siue terram coelo misceri videret et audiret.

v. 709. Ὄτοβος δ' ἄπλητος] Antiquorum Scholiorum auctor notat in nonnullis exemplaribus legi κόνοβος, quod prae edita lectione placet. v. 718. Ἀργαλέοισιν ἔδησαν. Scholia antiqua legunt ἀργαλέῃσιν, quae vide.

v. 735. Ἐνθάδε γῆς] Appositе ad hunc locum Senecae Hercule furente:

Sterilis profundi vastitas squallet soli,
Et foeda tellus torpet aeterno situ,

Rerum-

Rerumque moeſtus finis, et mundi vltima:
Immotus aer haeret: et pigro ſedet
Nox atra mundo.

Vide Virgil. VI. Aeneid. v. 577. Homer. Iliad. Θ. v. 429.

v. 748. Ἄσσον ἴσσαι] Sic leg. cum vetere Interprete. Nec aliter legiſſe videntur qui Latine verterunt Heſiodum, cum interpretantur *propinquantes*, quod non ſignificat vulgatum ἀμφὶς ἴσσαι.

v. 768. Ἐπαινὴν Περσεφονείην] Eſt hoc proprium Proſerpinae epitheton. Homerus Iliad. ι.

Κικλήσκεσθ' Ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν.

Inuocans Plutonem et terribilem Proſerpinam. Proclus ſuperius, ad Ἔργα· Αἰνεῖν δέ τινες παραιτεῖσθαι παρέλαβον, ὥσπερ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. Reſtituenda haec vox Luciani Necyomantiae: Δαίμονας ὁμοῦ πάντας ἐπεβοᾶτο, ποινὰς, καὶ Ἐριννύας, καὶ νυχίαν Ἑκάτην, καὶ αἰπηνὴν Περσεφόνειαν. Interpres vertit: *Daemonas ſimul omnes inclamat, Poenas, Erinnyes, Hecaten nocturnam, excelſam Proſerpinam.* Foediſſime. lege: ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. terribilem Proſerpinam. Ποιναὶ vero ſunt Furiae.

v. 793. Ἀπολείψας] Bene antiqui Grammatici: σπονδὰς ποιήσας, libans. Libantes enim aliquid de pateris effundebant in menſas et aras. Sic et ſimplex λείβειν. Vnde Latinorum libo, libum, libamen. Inſaniunt qui hic dicunt ab ἀπολείπω eſſe ἀπολείψας.

v. 806. Ὠγύγιον] Referendum eſt ad ὅρκον, non ad ὕδωρ, et exponendum magnum. ὠγύγιος enim eſt magnus. Heſych. ὠγυγίᾳ, παλαιᾷ, ἀρχαίᾳ, μεγάλᾳ πάνυ. Stygem autem fuiſſe maximum Deorum iusiurandum alibi noſter dixit, et res nota eſt.

v. 823. Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν] Nec hic mentem Poetae ceperunt, qui vertunt: *Cuius manus quidem ſunt ob robur operibus aptae.* Ἔργματα ἔχειν eſt ἐργάζεσθαι. Hic eſt ſenſus: *Cuius manus quidem ob robur ſemper operantur.*

v. 851. Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες] Circa Saturnum exiſtentes, qui vna cum illo in vincula ſunt coniecti. Interpretes diverſo plane et abſurdo ſenſu: *A Saturno ſeorſim exiſtentes.* Titanes Saturni fuerunt copiae contra Iouem, a quo victi cum ſuo Imperatore deturbati ſunt ad inferos.

v. 872. Μὰψ αὔραι] Reddidi Heſiodo priſcorum exemplarium lectionem: Μαψαῦραι, quam probant Heſychius et Scholia antiqua. Haec: Μαψαύραι πνεαὶ καὶ μάταιαι πνοιαὶ, οἷον ναιαίας, θρασυίας. Sic lege, illum vide.

v. 875. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄησι] Legendum ἄεισι, quod Aeolice dicitur pro ἀείσι. Et ſic lectum olim fuiſſe Etymologici

gici ſcriptor oſtendit: Τόγε τῶν πληθυντικῶν, ἄεισιν, Αἰωλικώτερον. ἔχρην γὰρ ἀεῖσι, ὥσπερ ἰεῖσιν. Ἄλλοτε δ' ἄλλᾳ ἄεισι. Male legitur ἄλλη in Etymologico. Hanc emendationem ſequens διασκιδνᾶσι confirmat, et ἄησι ferri non poſſe declarat.

v. 903. Αἵ τ' ἔργ' ὡραίοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι] Inſcitiae Interpretum inſigne monumentum et hic locus eſt, dum vertunt: *Quae opera matura faciunt mortalibus hominibus.* Loquitur de horis. Non quidem ignoro eas eſſe coeli ianitrices et miniſtras ſolis. Valer. Flacc. lib. IV.

— — *Sol auricomus cingentibus horis*
Multifidum iubar et biſſena ſydere texta
Loricam induitur.

ſed quis non videt aut alias plane eſſe has Heſiodi horas ab illis Homeri, aut alias partes eis dari a noſtro Poeta, cui ſunt pulcritudinis praeſides. Quod et nomina illarum declarant. Quid enim magis res humanas pulcras reddit et florentes, quam Eunomia, Dice, et Irene, hoc eſt, bonae leges, iuſtitia et Pax. Hae ſane diuae non matura reddunt mortalium opera, ſed ornant, excolunt, nitorem et decus illis conciliant. Pind. Olympion. XIII, de beata et omnium rerum copia affluente Corintho: Ἐν τᾷ δὲ δ' Εὐνομία ναίει κασιγνηταί τε, βάθρον πολίων ἀσφαλὲς Δίκα, καὶ ὁμότροπος Εἰράνα, ταμίαι Ἀνδράσι πλάτε, χρύσεαι παῖδες εὐβούλε Θέμιδος. *In hac (Corintho) Eunomia habitat, ſororeſque, fundamenta vrbium firma, Iuſtitia, et iiſdem moribus praedita pax, diſpenſatrices hominibus diuitiarum, aureae filiae Themidis conſultricis bonae.* Hinc omnibus rebus ornandis adhibentur Horae. In ἔργους in Pandora comenda, v. 74.

— — Ἀμφὶ δὲ τήν γε
Ὧραι καλλίκομοι σέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Ipſam porro Horae pulcram comam habentes coronarunt floribus vernis. Theocritus de poculo pulcerrimo, et ſuauem exhalante odorem Idyll. I, v. 148.

Ἠνὶ δέ τοι τὸ δέπας· θᾶσαι φίλος ὡς καλὸν ἔσδη.
Ὡρᾶν πεπλύσθαί νιν ἐπὶ κράναισι δοκασεῖς.
En tibi poculum: contemplare, amice, quam ſuauiter olet,
Horarum in fontibus ablutum dices.

Hinc ὥρα eſt pulcritudo. Ὡραῖος pulcer. Heſych. ὡραῖος εὔμορφος. εὔτροπος, εὐσχήμων, εὐπρόσωπος. Theocr. Idyll. I, v. 109. Ὡραῖος Χώδωνις. *Formoſus Adonis.* Ὡραίω pulcrum reddo, decus et venuſtatem concilio. Eſt vocula μονήρης, ſicut ſuperius μαξιχόειν, et plures aliae. Pro ὡραίειν frequentius legitur verbum paragogicum ὡραΐζειν. Heſych. ὡραΐζεται, καλλωπίζεται. ὡραϊσμένη, κεκαλλωπισμένη. Quia vero

vero ὡραῖος est pulcer: et homines in adolescentia et iuuentute sunt pulcerrimi, hinc ὡραῖος est ἀκμάζων, in aetatis flore constitutus. In ἔργ. v. 695.

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὸν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι.

In aetatis flore vxorem tuam in domum duc.

Sic enim bene exponit Scholiastes Theocriti ad Idyll. I, v. 109.

v. 916. Μῶσαι χρυσάμπυκες] Interpretes: *Musae aureis mitris reuinctae.* Praestat interpretari: *aureis reticulis ornatae.* Ἄμπυξ est διάδημα, τριχόδεσμος, diadema, reticulum, fascia, qua mulierum coma redimitur. Homerus, Iliad. X, v. 468.

Τῆλε δ' ὑπὸ κρατὸς χέε δέσματα στιγαλόεντα,
Ἄμπυκα, κεκρύφαλον τ' ἠδὲ πλεκτὴν ἀναδέσμην.

Longe autem a capite fudit splendidas fascias, reticulum, vittamque et implexum redimiculum. Vbi breuia Scholia Didymi, vt credunt vulgo: Ἄμπυκα κόσμον τινὰ περὶ τὴν κεφαλήν, ἀνέχοντα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς. Hinc recte ab Hesychio exponitur ἀνάδημα. Anademata enim erant fasciae crinales. Sed et mitrae erant fasciae, quibus coma religabatur. Hinc Iudith. X. μίτραν Castalio reddit fasciam. Verum mitris vtebantur barbarae mulieres, et vetulae, et meretrices: Ouid.

Simulauit anum mitraque capillos
Pressérat.

Iuuen. Sat. III. v. 66. *Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra.* Plerumque vitio vertitur. Itaque mitras tribui Musis οἱ χαρίεντες non ferent. Barbarae enim illae mitrae a Graecarum matronarum et puellarum reticulis fuerunt diuersae. Haec Homero σεφάναι. Iliad. Σ, v. 597.

Καί ῥ' αἱ μὲν καλὰς σεφάνας ἔχον.

Sed apud Pollucem lib. V. cap. 16. rectius legitur:

Τῶν δ' αἱ μὲν πλεκτὰς σεφάνας ἔχον.

Harum hae quidem plexas coronas habebant. Vt superius πλεκτὴ ἀναδέσμη. Στεφάνας autem fuisse propria antiquarum Graecarum mulierum ornamenta capitis ex Aeliani Ποικίλ. Ἱστορ. Lib. I, c. 18. cognoscimus: Πῶς δὲ ἂ διέῤῥεον ὑπὸ τρυφῆς αἱ πολλαὶ τῶν γυναικῶν; Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς σεφάνη ἐπετίθεντο ὑψηλήν. *Quis vero neget pleraſque veteres mulieres luxu diffluxisse? Caput enim ornabant alta fascia.* Sic verte: Erat enim σεφάνη limbus seu fascia altior caput, seu aliud quid ambiens. Hinc et loricae et murorum pinnae σεφάνῃ dicuntur.

v. 925. Ἀγρεκύδοιμον] Miror vnde in recentiores editiones irrepserit haec inepta lectio et vocabulum nihili, cum recte legatur in prima editione maiore Heinsiana, Stephania-

na,

na, ac plerisque aliis omnibus antiquioribus, ἐγερκύδοιμον, quod recte exponunt antiqua Scholia τὴν θόρυβον ἐγείρουσαν. Tumultus, turbas excitantem. Quamuis in editionibus vitio librariorum omissum sit ἐγερκύδοιμος, et sola extet explicatio. Monuit etiam me de restituendo hoc eleganti vocabulo Thomas Reinesius, vir numquam satis laudatus, praefatus extare id quoque apud Cointum Lib. I. v. 178. vbi Eris dicitur Ἐγερκύδοιμος. Synonymum esse ἐγρέμαχος, ἐγερσίμαχος. Ἐγερσίμοθον Διόνυσον dixisse Nonnum XIII. Dionys.

v. 927. Ἐν φιλότητι μιγεῖσα] Legendum est ἀ φιλότητι μιγεῖσα, vt nuper ostendit mihi elegantissimus iuuenis Cuperus ex Scholiaste Apollonii, qui ad Argonaut. I. v. 859. ἀ φιλότητι est sine concubitu, ex se sola, sine consuetudine cum masculo. Nihil certius. Confirmat vetus Scholiastes Hesiodi: Πρῶτος ἅτος τὸν Ἥφαιστον ἐκ μόνης Ἥρας εἶπε. διὸ καὶ τᾶτο σήμηνον. Ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας. *Primus iste Vulcanum ex sola Iunone ponit. ideoque et hoc notat. Homerus vero ex Ioue et Venere.* Et Apollodorus I. Bibliothec. Ἥρα δὲ χωρὶς εὐνῆς ἐγέννησεν Ἥφαιστον. *Iuno sine concubitu peperit Vulcanum.* Hinc et Apollonio dicitur Ἥρης υἱὸς, Iunonis filius non Iouis.

v. 934. Φόβον] Malo vertere *Terrorem*, quam cum Interpretibus, *Timorem*. Sequitur enim Δεῖμος, Timor.

v. 971. Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ] In accentu peccatur. Legendum Κρήτης ἔν πίονι δημῷ, vt superius v. 538. ἔγκατα πίονι δημῷ, *intestina cum pingui adipe*. Κρήτης πίων δημός, *Cretae pinguis adeps*, est Cretae fertilissimus ager.

v. 989. Φιλομμηδὴς Ἀφροδίτη] Sic legendum ex Hesiodi sententia. Vide superius v. 200. et quae ibi notat Interpres.

v. 991. Νησόλον νύχιον] Archilochus emendat μύχιον, quasi agentem in Cypri recessu, qui a nullis possit adiri. Alii eandem vim tribuunt τῷ νύχιον, exponentes ἀφανῆ, λαθραῖον, occultam, quae a nullo videatur: Sed propria vocis significatio retinenda. Pleraque enim sacra Veneris noctu celebrabantur. Inde *nocturnigila* dicitur Plauto. Idem Curcul. I. 3. v. 25, et 40.

Quid tu Veneri pernigilare te voluisti, Phaedrome?
Nam hoc quidem haut multo post lucebit.

Pernigilia Veneris cui non nota? Vide carmen elegans incerti auctoris quod inscribitur, Pernigilium Veneris.

Δόξα τῷ Θεῷ.

DANIELIS HEINSII

INTRODVCTIO

IN DOCTRINAM, QVAE LIBRIS HESIODI

ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ

CONTINETVR:

IN QVA OPINIO, QVAE HACTENVS DE IIS OBTINVIT, REFVTATVR; TOTVM POETAE INSTITVTVM PROBATVR.

NOBILISSIMO AMPLISSIMOQVE VIRO

IANO DOVSAE,

NORDOWICI TOPARCHAE.

Philoſophi Platonici, Vir Nobiliſſime, qui in explicatione ſapientiae amoenitatem illam Poetarum, ſuauitatem, varietatem; numerorum denique, quatenus eam pedeſtris admittit oratio, volubilitatem ſequuti ſunt; vt nimirum magna illa Dea etiam a veſte ſua commendaretur; negant inter alia, cum homine Cimmerio de Solis pulcritudine, cum mediterraneo de maris latitudine, cum Epicuro de Deo agendum eſſe: quia ſcientiarum praeſtantia tota ſimul infundi non poteſt, aut vt illi magnifico axiomate pronunciant, ἐ δι' ἀγγέλων ἡ ἱσορίκ ἔρχεται, ἀλλ' ἐπιςήμης πρὸς ταῦτα δεῖ. Sicut enim omnis homo terram aut agrum videt, ſolus agricola de fertilitate eius iudicat, ita cum omnes hodie Poetas tractent, ſincerum de illis iudicium ab iis exſpectare maximae ſit dementiae. Antiquiſſimi Philoſophi cum in operto ſcientiarum, a quo quam longiſſime vulgus arcendum eſt, verſari ſolent; Rhetores, cum acutiſſime de omni dicendi artificio agunt, Homerum cum Heſiodo ſibi ſufficere exiſtimant. Cum virtutes omnes in oratione perſequuntur, tam quae ad τὸ λεκτικὸν, quam quae ad τὸ πρακτικὸν ſpectant, ex his duobus omnia perficiunt: nec de reliquis anxie ſatagendum exiſtimant. Hoc tempore, quo magnis paſſibus in occaſum literarum itur, ſi quis Philoſophiae ſtudioſo, primum Philoſophorum fuiſſe Homerum cum Plutarcho oſtenderet, non accederet, magis quam ſi Sophiſtam aliquem eſurientem, aut frigidum Atticiſten in ἀδόξῳ verſari audiat: puta febrem commendantem, vel Therſitem. Si quis eloquentiae ſtudioſo plenam συνθέσεως ſcientiam, quae Harmoniam et Rhythmum reſpicit, quam Plato tanti fecit, vt etiam παιδείας nomine in Poetarum ſcriptis eam partem dignatus ſit, ex his petendam in Academiis probaret, frigeret auditorium: quia diu ex animis noſtris principia illa effluxerunt, quibus ad plenam ſcientiam peruenitur, quibuſque monumenta ſua veteres, tamquam aeternitatis ſale, ad immortalitatem condiebant. Si quis ex Heſiodi charactere, miti illo, facili, amoeno, cuius periodi, tamquam ad amuſ-

ſim

ſim quamdam factae, breuitate quadam aequali ſe mutuo excipiunt, totum inter Tragicos Euripidem, inter Lyricos Sapphò, inter Oratores Iſocratem fluxiſſe oſtenderet, fruſtra eſſet: plus enim inueterata poteſt perſuaſio, quam vt rationi, veritati, arti cedat. Vt nonnumquam dubitauerim me hercule, vtrum miſerior ſit vulgus, qui ignorat iſta, an nos qui ab illis talia exſpectamus. Nunc enim ſi quis Poetae obtrectet, reliqua omnia ſcire exiſtimatur: et hoc vno ſcientiam conſequutus videtur, quod illius auctores ſupplantat. Nos, qui neque eo arrogantiae profecti ſumus, vt aliquid nos ſcire exiſtimemus: neque tam aduerſo Genio nati, vt ab omnium iudicio pendeamus, in Ἔργων καὶ Ἡμερῶν libris, in quibus diuina fuiſſe antiquiſſimae ſapientiae myſteria nobis perſuadent Veteres, experiri voluimus: primo, vtrumne inueteratam de iis opinionem tollere, deinde, an praeclaram eorum doctrinam eruere poſſemus: ipſam veritatem quae profunde ſepulta erat, per veſtigia, vt venatores ſolent, indagari. In qua commentatione, obiter et non niſi loco ſuo oſtendimus, quanta ſimplicitate ea proponat Heſiodus, de quibus maxima Philoſophi volumina conſarcinarunt. Non quod eadem vbique illis, quae poſtea Philoſophis, in mentem veniſſe arbitrer: ſed quemadmodum ex ſimplicitate Poetarum, Philoſophorum doctrina conflata eſt: ita ad illuſtrationem Poetarum methodo eorum interdum et verbis opus eſſe. Ab Allegoriis, hoc eſt, Graecorum ambroſia et nectare, niſi cum neceſſe fuit, abſtinuimus: idque tantum ipſius doctrinae et τῆς ἀληθείας cauſa. Scriptum hoc qualecumque, nomini tuo, Nobiliſſime Douſa, inſcripſi: vel vt Poetarum, vel vt patronorum meorum primo. Quis enim tali amore quemquam vnquam eſt proſequutus, quali nos tu, optime virorum? aut quis viuit hodie terrarum vſquam, cui amplius debeamus? Quod ſiue Muſarum, quas tu deperis; ſiue noſtri cauſa a te factum eſt, in ſolidum tenemur. Intereſſe autem cum mea, tum literarum exiſtimaui, quae de κριτηρίῳ huius libri, de inſtituto, de ordine, de doctrina, de ſcopo, contra opinionem Veterum multorum, recentiorum autem omnium diſputauimus, ſub auſpicio illius prodire, qui et ſartam tectam tanti Poetae auctoritatem conſeruare, meam vero infantiam nominis ſui ſplendore protegere poſſit. Vale, vir Nobiliſſime, et nos amare perge.

DANIE-

DANIELIS HEINSII

INTRODVCTIO

IN HESIODI LIBROS

QVI ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ INSCRIBVNTVR.

CAPVT I.

Libros Heſiodi qui ab argumento ΕΡΓΑ inſcribuntur, quanti fecerit vetuſtas, ex Ariſtotele, Platone, Xenophonte, et, qui horum ore loquitur, Socrate videre eſt. Nec mirum, cum in illis perfecta Ethicae et Oeconomicae praecepta tradantur, quibus Philoſophi primi ſua, tamquam firmiſſimo fundamento, ſuperſtruxerunt: quod facillime et elegantia et antiquitate, cui omnes ſenſim quidlibet deferimus, impetrarunt. Noſtra quoque aetate cum omnium iudicio eum dignitatis gradum obtineant, vt iuuentuti prae reliquis commendentur: ſcopus eorum tamen, tum ea quae in iis praecipua ſunt, non aetatis noſtrae doctiſſimos modo; ſed (quod ſine arrogantia dictum a me exiſtimari velim) Graecos Commentatores, quos omnes cum ſuperiori editione noſtra Lectori dedimus, tum Veteres fere omnes, quorum ad nos de his peruenit aliquid, effugiſſe videntur. Noſtrum ergo exiſtimavimus, priuſquam ad ſingula perueniamus, generaliter ea praemittere, quae maieſtatem horum librorum, mentem Poetae, et propoſitum, non commendare modo omnibus, ſed et illuſtrare pureque proponere poſſint: ne quid ſit quod poſthac aut doctores in interpretatione Heſiodi latere, aut auditores ab eius lectione deterrere poſſit. Et enimuero, cum omnes fere antiqui Philoſophi, in eo elaborarint, vt ex Homero diſciplinas omnes, praecipue autem eas, per quas cognitione ſingularum actionum ad prudentiam peruenitur, quae eſt quaedam Φιλοσοφία παραδειγμάτων, vt de hiſtoria pronunciant Veteres, ex his vero Heſiodi, praecepta Politica, Ethica, Oeconomica haurirent: noſtra intererat, vt ea cum iis vel admirari poſſemus, vel frui ſaltem et vſui noſtro applicare. Cum autem inter reliqua in his libris hic et ibi ea ſepulta

quasi iaceant, quibus ex antiquis nonnemo, aeternitatem suam mundi probare nititur: cum ex his libris doctrinam illam Periodicam nobilissimam Plato construxerit, cuius interdum in his commentariis, quasi per nebulam meminit Proclus: quam omnes denique Platonici, et ex iis Poetae Graeci et Latini toties nunc occulte, nunc manifeste, et sublato quasi signo alludunt: cum in proposito Poetae et ratione agendi sit ars admirabilis et propemodum diuina; cum ipsum argumentum horum librorum non controuersum, sed euersum sit; danda est opera vt in his omnibus viris doctis industriam nostram probemus; et, quod proximum est, neque a candore nostro alienum, veniam petamus, sicubi a summis hominibus in eo dissentiamus. In quo cum vix vllus sit Veterum qui praeierit nobis, facilius id de quo laboramus impetrabimus. Priusquam igitur ad Hesiodi lectionem se conferet Lector, breuissime quaedam praemittemus, quae et falsam ex animis opinionem tollant, et veram proponant. Vt autem ad constitutionem veri et refutationem falsi, ad quae sine mediis non peruenitur, pergamus; quaedam praemittenda sunt, quibus ea quae grauiora sunt, tandem innitentur. Primo itaque an de agricultura Poeta scripserit quaeremus: secundo, an si in his libris, ex instituto id fecerit: tertio, an in his tantum. Quibus quaestionibus tamquam velitibus praemissis, reliqua quae maioris momenti sunt adornabimus.

CAPVT II.

Ea quae praemissa sunt capite superiori, eo spectant, vt opiniones partim Veterum quorumdam, partim recentiorum omnium tollamus: ne postea nobis, cum aliquid concludendum erit, occurrant hae salebrae. Sicut enim viatores priusquam viam insistunt, remouere solent quicquid euntem remoratur, aut in itinere diutius quam par est, retinet, quamvis stipulas leuissimas saepenumero aut festucas: ita nos ea prius admonebimus, quibus remotis, ea quae praecipua sunt, facile transigentur. Horum enim omnium non minus quam ceterorum, primum propositum erit veritas, secundum breuitas. Eorum autem quae proposuimus, primum extra controuersiam per se quidem est; nec de eo dubitari potest: quia ex eo tamen alia quaedam tamquam trunco quodam rami ceteri oriri videntur, adiungendum fuit: vtrum de Agricultura scripserit Poeta noster.

De Agricultura scripsisse Hesiodum, vt mille Auctorum testimonia praetermittam, ex iis apparet qui in argumento versati

verſati ſunt eodem; quorum duobus adductis, reliquis ſupersedebimus. M. Varro, de quo merito vt primo Romanorum primo incipimus, poſt enumeratos eos qui in argumento hoc verſati erant, ſed ſoluto ſermone: *Ii, quos dixi*, inquit, *omnes ſoluta oratione ſcripſerunt; eaſdem res etiam quidam verſibus, vt Heſiodus Aſcraeus, Menecrates Ephesius.* Caius Plinius Prooemio Lib. 14. *At Hercule non reperiuntur qui norint multa ab antiquis prodita: tanto priſcorum cura fertilior, aut induſtria felicior fuit. Ante mille annorum, inter principia literarum Heſiodo praecepta Agricolae pandere orſo, ſubſequutiſque non paucis hanc curam eius, vnde nobis creuit labor.* Vt pene in prouerbium ea res abierit. Tyrius Maximus: Γεωργίας ταῦτα ἐ πρεσβύτης Ἰκάριος, ἐδὲ Βοιώτιος ἀνὴρ, ἢ Θετταλικὸς, ἀλλ' ἥλιος αὐτὸς καὶ σελήνη θάλπουσα, καὶ ὄμβροι τρέφοντες, καὶ ἄνεμοι διαπνέοντες. Idem ex Manilio hoc loco, et infinitis aliis probare inſuper habeo: Primo quod in confeſſo ſit res ipſa; deinde quod haec ipſa alterius rei cauſa praemittantur: ad quam feſtinamus.

CAPVT III.

Primum itaque de quo dubium non fuit, ſequitur alterum, in quo plerique Veterum, vt diximus, recentiores autem omnes falluntur: Non eſſe de Agricultura hos libros. Quae pars etſi pluribus infra confirmabitur, vbi argumentum proponemus, quia altero poſito, tollitur alterum; hic nihilominus ordinis et perſpicuitatis cauſa examinanda fuit. Quod vt fiat commodius, locum quaeremus aliquem, in quo exactiſſime et ex inſtituto Poetae ipſius libri τῶν Ἔργων diuiduntur. Eam diuiſionem etiamſi nos ex ipſo Poeta, verbis noſtris conſtituere poteramus, nihil tamen peccabimus ſi accedat et iudicium alterius et auctoritas: nec ea cuiuſuis, ſed naris emunctiſſimae: Luciani, nimirum, qui hoc modo in ſuo cum Heſiodo colloquio, poſtquam reliqua eius opera enumerauit: Ἔτι δὲ γυναικῶν ἀρετὰς, καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότου, καὶ ἀμητοῦ καὶ πλοῦ, καὶ ὅλως τῶν ἄλλων ἁπάντων. Ex enumeratione partium conſtituendum eſt totum aliquid. Totum videtur eſſe παραίνεσις γεωργικὴ, ſeu potius γεωργία. Partes eius ſunt περὶ Πλειάδων, περὶ ἀρότου, περὶ ἀμητοῦ, vel περὶ καιροῦ ἀρότου, περὶ καιροῦ ἀμητοῦ. Quod ſi παραίνεσις γεωργικὴ totum ſit, quaerendum, an reſpectu partium ſuarum, an reſpectu generali propoſiti Scriptoris ipſius, quod in hoc libro ſequitur; an vero vtriuſque. Reſpectu partium eſſe

iam oſtendimus. Si reſpectu Heſiodi, neceſſe eſt vt ὁ πλοῦς ſe habeat ad τὴν γεωργίαν, ſicut ἄροτος, ἀμητὸς, et partes reliquae. At contra, ſicut καιρὸς ἀμητοῦ, καιρὸς ἀρότου, vel ſimpliciter, ἄροτος, ἀμητὸς, pars eſt γεωργίας; ita καιρὸς πλοῦ, vel ναυτιλίης (vt Heſiodus loquitur) et ceterae quae eiuſdem ſunt conſiderationis, partes ſunt τοῦ πλοῦ. Vnde ſequitur, duo praecipua tradi in his libris, quorum cauſa reliqua dicuntur. Quoniam alterum ſub altero non comprehenditur, nec ſe habet ſicut pars ad totum. Si ergo de duobus inter ſe aequalibus agit et eodem ſpectantibus (vtriuſque enim finis idem eſt) aliquid quaerendum eſt, quod illa duo comprehendat. quod quid ſit, poſtea oſtendemus. Nunc enim quid non ſit, non quid ſit, demonſtramus: ibi enim pluribus idem, quamuis alio modo, confirmabitur. Ex hoc rurſus alia nobiliſſima orietur conſideratio: an τὸ Ἔργον in his libris in inſcriptione, κατὰ τὸ κύριον, an vero κατὰ γλῶσσαν ſumatur: de quo infra, de inſcriptione cum loquemur, ſumus acturi.

CAPVT IV.

Secunda quaeſtio ex parte admiſſa, ex parte negata fuit. Heſiodum his libris de Agricultura agere diximus: ſed non aliter quam de Mercatura. Ex propoſito vero magis de illa quam de hac libris tractari, negauimus. Sequitur, an alio in loco id ab eo praeſtitum fuerit. Quo quaeſito ad ſtabilienda, partim quae praemiſſa, partim quae ſequuntura ſunt, opus omnino eſt. Teſtimoniis vtemur, vt eam partem explicemus, neque incertis, neque a poſteriori aetate petitis, quam in eo deceptam ſcimus. Ac primo videamus, quid in Heſiodi Agricultura praecipuum fuerit: ex quo duo ſequentur: et quid in his libris non ſit, de quo iam agimus: et quid ſit, de quo poſtea acturi ſumus. Id vt fiat, partem e multis aliquam eligemus, de qua et in illis maxime, et in his minime, aut omnino non, tractauit. Eſt autem ea, CVRA ARBORVM. Atque haec cauſa eſt, cur Maro, librum ſecundum, in quo diligenter haec pars pertractatur, ASCRAEVM carmen vocarit. Eam partem inter alia (quod notatum hactenus non fuit) quam ſit fuſe perſequutus noſter auctor in Agricultura ſua, videamus. Plinius lib. XIV. multis conqueritur, aetate ſua tantam inductam eſſe, cum ceteris agriculturae partibus, tum huic vero maxime, caliginem, vt pleraque quae ab Heſiodo commemorata fuerunt arborum ignorari coeperint nomina. Quorum omnium in his libris ne vnicum quidem refertur, niſi forte quercum aut vlmum Romanis ignotam fuiſſe arbitremur: quarum tamen ipſarum, neque ratio, neque natura, neque cura, in his libris

deſcri-

deſcribitur: ſed obiter et ratione alia ſola fit mentio. Idem magnus Scriptor, Lib. 15. cap. 1. *Heſiodus quoque*, inquit, *in primis cultum agrorum docendum arbitratus vitam, negauit oleae ſatorem fructum ex ea percepiſſe quemquam. Tam tarda tunc res erat.* Haec quoque in his libris qui tractari exiſtimabit, nae ille fruſtra futurus eſt: cum ipſius oleae ne mentio quidem fiat vlla. Sed plenum Agriculturae Heſiodi ex Manilio argumentum petamus. Poëta igitur ille, poſtquam Homeri ſcripta diligenter, Heſiodi quoque noſtri Theogoniam, et reliqua quae in illis continebantur, recenſuit: librorum ipſius, qui de Agricultura agebant, et Γεωργικῶν, vt veriſimile eſt, inſcriptionem habebant, argumentum his verbis proponit:

Quin etiam ruris cultus legeſque ſacrauit
Militiamque ſoli: quod colles Bacchus amaret,
Quod foecunda Ceres campos, quod Bacchus vtrumque,
Atque arbuſta vagis eſſent quod adultera pomis:
Syluarumque Deos, ſacrataque numina Nymphas,
Pacis opus, magnos naturae condit in vſus.

Vides, vt in ſuperioribus, Plantationem: quae pars praecipua horum librorum hic nuſquam apparet. Ita vt ex hoc Manilii teſtimonio Plantatio et Propagatio vineae, arborum Inſitio, tum quae loca his vel illis commoda ſint vel incommoda, illorum argumentum fuerit librorum. De quibus non ſingulis tantum, ſed et omnibus, altiſſimum in libris τῶν Ἔργων ſilentium. Poſtremo vagatus in iis Poëta fuit circa ſyluarum, hortorum, fluuiorumque deſcriptionem, amoenitatemque illorum: quam Poetae plerumque, vt et hic Manilius Satyrorum et Nympharum nomine deſignant. Nam quae de vineis in vniverſum in his libris, quos Ἔργα vocamus, dicuntur, haec ſunt; quae ne eo quidem ſpectant:

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος ἐς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀποδρέπε οἴκαδε βότρυς,
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας,
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος.

Id eſt:

At poſtquam Orion et Syrius aetherius ardet
In medio, Arcturumque videt Tithonia coniux,
Incipe decerptos ad te vectare racemos,
Et Soli monſtrare decem noctesque dieſque,
Dimidiumque vmbrae: ſexto ſpumantia labris
Laetitiae patris dare munera.

Multo minus quae alibi obiter περὶ σκάφης αἴνης. Accedat et

et illud. M. Cato apud Tullium, in libro de senectute, aliquam ab Hesiodo partem in Agricultura praetermissam queritur, quae ab ipso esset tractata: ea autem erat *Stercoratio*. Atqui si hos libros de Agricultura esse existimasset, multa potius deesse, imo omnia fere questus esset, quae in libris De Re Rvstica, qui hodie Catonis nomine circumferuntur, accuratissime pertractata sunt. Sequitur ergo aliis libris accurate de ea re ab Hesiodo actum esse, quae his contineri putabatur. Ex quo duae veterum recentiorumque opiniones hactenus receptae concidunt: prior, quod horum librorum argumentum ex proposito *Agriculturam* esse existimant: altera, quod hos libros Maronem imitatum esse hactenus omnes arbitrati sunt. In qua opinione cum plurimi apud Veteres fuere, tum vel maxime Seruius: apud nos cum omnes, tum maior omnibus Iulius Scaliger. Qui incomparabilis vir, si persuasum hoc habuisset, neque tam immitis in hos libros Hesiodi fuisset: neque Hesiodi Ἔργα cum Maronis Georgicis contulisset.

CAPVT V.

E via nostra ea remouimus, a quibus non periculum quidem timebamus, nec ruinam, sed molestiam. Nunc vt ad institutum nostrum pergamus, duobus adhuc lectorem capitibus praeparabimus. Diximus supra duo tractari his libris, quorum finis idem est, partes diuersae. Horum alterum quia, sub altero non comprehenditur, aliud quaerendum est quod complectatur vtrumque. Id autem est Oeconomia. Oeconomia, cum sit cura partim possessionis comparandae, partim comparatae iam conseruandae: primum circa quod versatur illa, teste Aristotele, est ἡ γεωργικὴ, id est, agriculturae studium; quod quidem studium in Oeconomica consideratione primum est duobus modis. Primo κατὰ φύσιν, id est, ratione naturae: quia antiquissima eius est ratio et simplicissima. Cum enim plures sint artes, quae circa terram versantur, qualis videlicet, quam Philosophus adfert, ἡ μεταλλευτικὴ, secundariae tamen sunt omnes. Secundo, quia cum Iustitia coniuncta est. Nec enim ab hominibus volentibus lucratur, vt mercatura: neque a nolentibus, vt ars militaris. Tertiam rationem praetermittimus, quam et Aristoteles et ex eo Cato adiungunt; cum vsum in his habeat nullum. Quibus rationibus librorum horum argumentum superstruemus. Cum ergo Agricultura sit prima natura in Oeconomia, recte secundo libro praemittitur, cum autem sit iusta, recte libro primo iustitiae praecepta

cepta traduntur. Cum igitur alter librorum sit Ethicus causa alterius, alter Oeconomicus sed per se; rursus aliud quaerendum est, quod vtrumque contineat; id autem est ea Poetica pars quam Παιδείαν vocamus: paullo aliter quam Platonici; qui etiam ad Harmoniam eam referunt, de qua proxime acturi sumus. Cum igitur plures sint Oeconomiae partes, quibus comparatur possessio; maxime lucrosa est ea quae ab aequitate quam longissime abest; quam plane excludit Poeta: ea est Foeneratura. Proxima ab hac quae non tam cum iniquitate coniuncta est, quam prima; sed magis cum periculo quam prima et vltima: ea est Mercatura. Tertia est quae minus lucri habet et periculi, sed plus aequitatis: ea autem est Agricultura, aequitate et tranquillitate prima, lucro vero vltima. Cuius causa ex Platone et Hesiodo haec reddenda est, quod haec quam minime ab ἡγεμονικῷ abest seculo: quo terra omnia suppeditabat, sed absque cura. Alterae duae quam maxime ad ἐπιθυμητικὸν accedunt: quod *Cupidum* vocauit Catullus.

Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamque omnes cupida de mente fugarunt.

Astraeam enim intelligit, quam vsque ad ἐπιθυμητικὸν permansisse volunt Platonici, cum reliqui Dii in θυμικῷ fugissent.

Eius de quo agit Poeta, libro primo propositionem habemus. Id a nobis dicitur, οἰκονομεῖν: ab eo alibi, οἶκον εὖ θέσθαι. Eius rei in secundo praecepta sequuntur. Inter quae est et illud, quo in diuisione Oeconomiae vtitur Aristoteles:

Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα.

Quae singula infra percurremus. Nunc hoc constituamus. Primus liber aliquid agendum docet, sed iuste: secundus, quid agendum sit, quo pacto, et quando. Eamdem diuisionem apud Maximum Tyrium habes, qui hos libros Oeconomicos esse non ignorasse videtur: Ἐνθυμηθεὶς δὲ ὅτι ὀλίγον μὲν τὸ ξυνετὸν ἐν ἅπασι· τὸ δὲ πολὺ δημαγωγεῖσθαι φιλεῖ, ἑδετέρῳ τῷ γένει ἀποκεκριμένην τὴν ποίησιν ἐξειργάσατο, καθάπερ ὁ Ἡσίοδος· χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ. χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι· ἅμα τοῖς λόγοις Θεογονία. Χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τε ἃ δρασέον καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δρασέον.

CAPVT VI.

Cum supra totum huius libri subiectum in duo diuiserimus, quorum neutrum per se traditur, sed causa alterius; Terrae cultum, et Nauigationem: quorum vtrumque pars est totius:

tius: totum enim est Oeconomia, cuius causa Poëta in alterum deuoluitur, id est, Iustitiae praecepta; rursus et hanc et illam partes esse diximus respectu totius. Totum est Διδασκαλία, seu Παιδεία. quae olim fuit Poëtarum tantum: postea ad Philosophos migrauit. Omnis igitur Melicus, teste Platone, duo spectat: τὴν μελοποιΐαν, sub qua nos paullo aliter quam ille, ea quae ad metra, quae ad numeros eorumque inuentionem, ac dispositionem, comprehendimus: et τὴν Παιδείαν, qua reliqua omnia vsibus hominum accommodantur. Quod nobis est docere partim, partim mouere: alterum ποιεῖν dicebant, alterum χρῆσθαι τοῖς πεποιημένοις. Sicut autem prius necesse est constituere aliquid quam constituto vti; Ita necesse est, priorem esse μελοποιΐαν, posteriorem alteram. Nam, si recte Platonis Παιδείαν consideremus, vix egreditur rhythmum et harmoniam, vt subtiliter disputant eius Interpretes: et potissimum in mouendo versatur, quod duobus illis solet fieri. De quo multa differere possemus, nunc tamen, quia aliud agimus, vocem Παιδείας simpliciter, ἀντὶ διδασκαλίας sumemus, quam Scriptores antiqui tamquam vetustissimum Poetarum constiderant institutum. Ea cum latissime tendat, nos paullo arctius eam hoc loco restringemus. Est igitur duplex, quae docet viuere, et quae scire. Quarum prima instituto nostro conducit: alteram nunc praetermittimus. Rursus eius partes circa vitam priuatam duae versantur. Quarum altera singulos proprie viuere docet, et circa τὴν κτῆσιν occupatur: altera singulos bene viuere docet, et mores complectitur. Vtraque ὠφελεῖν πρὸς τὸν βίον ambigue a Veteribus dicitur. Cum autem Poëta ad hominem ociosum scribat; recte quo pacto comparanda sit substantia, docet: cum ad prodigum, recte quo pacto conseruanda sit, ostendit. Cum ergo duo haec proponat liber primus, secundus perficiat: in alio tamen libri primi consumitur argumentum: in quo antiquissimum παιδείας vsum videmus, quae etiam διδασκαλία appellata est. Cuius institutum est, ἠθικὴ παραίνεσις, non οἰκονομική, multo minus γεωργική. Eius propositum est, vt antiqui Poëtae verbis vtar, εἰπεῖν πρὸς ζωὴν χρήσιμα. Nec dubium est, quin hinc διδάσκαλοι Comici dicti sint et Tragici, qui illud primo simpliciter agebant, vt apparet ex Epitaphio Epicharmi, Comoediae apud Dores inuentoris, quod eiusmodi est:

Ἄτε φωνά Δώριος, χὠ νὴρ ὁ τὰν κωμῳδίαν
Εὑρὼν Ἐπίχαρμος.
Ὦ Βάκχε, χάλκεόν νιν ἀντ' ἀλαθινᾶ
Τὶν ὧδ' ἀνέθηκαν

Τὸν

Τὸν Συρακόσσαις ἐνίδρυται πελωρισᾷ πόλει,
Οἳ ἀνδρὶ πολίτᾳ.
Σωρὸν γὰρ εἶχε χρημάτων μεμναμένοις
Τελεῖν ἐπιχειρα.
Πολλὰ γὰρ ποτταν ζωὰν τοῖς παισὶν εἶπε χρήσιμα.
Μεγάλα χάρις αὐτῷ.

Laudat eum ὅτι πρὸς ζωὰν εἶπε χρήσιμα, et quidem παισὶ, qui Oeconomiae nondum sunt capaces, multo minus, quae ad plures pertinet, Politicae. Haec igitur pars diutius Poëtarum fuit, quam Comicorum; quia prius fuit Poetae nomen quam Comici. Ac Poetae docuerant τὰ πρὸς ζωὰν χρήσιμα, priusquam extaret apud Siculos Comoedia, ad quos τὰ δραματικὰ et eorum inuentionem, vt ex voce δρᾶν, quae κατὰ διάλεκτον illorum est aut vicinorum, probat Aristoteles, proprie spectat. Atque haec causa est cur Philosophi, et praecipue septem illi Graeciae, neglecta plerumque (non semper tamen) Μελοποιΐᾳ, id est, numeris et similibus (nam ita nos illam vocem qua de Musica vtitur Plato, sumimus) sententias in quibus de moribus, de Deo, de virtute egerunt, quae ad hanc παιδείαν spectabant ἄσματα καὶ ᾀδόμενα dixerint. Vnde Thaletis ἄσματα, et aliorum fere omnium a Laertio citantur: quae *Carmina* a veteribus Latinis dicta sunt. Quod, quia a nemine adhuc ostensum est, monere lubet; cum instituto nostro maxime conducat. Hinc illud apud Dionysium Catonem:

Si DEVS est animus, nobis vt Carmina dicunt.

Carmina, id est, dicta Philosophorum. Causa est, quia dicta illa breuia, quibus sententias suas, de Deo, deque reliquis includebant, ᾀδόμενα dicebant, id est, *Carmina*. Sic ᾀδόμενον Thaletis illud extat:

Οὔτι τὰ πολλὰ ἔπη φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν.

Chilonis:

Ἐν λιθίναις ἀκόναις χρυσὸς ἐξετάζεται.

Hodieque, quod obseruatum non fuit, ᾀδόμενα, siue ἄσματα habemus, in libello illo, qui a moribus Cato inscribitur. Primo enim in ᾀδομένοις de Deo agebatur quod et sequutus est ille: qui vt propositi sui rationem occulte redderet, citat continuo τὰ ᾀδόμενα, additque, *nobis vt Carmina dicunt*, id est: ὥσπερ ἐν τοῖς ᾀδομένοις τῶν φιλοσόφων τῶν πάλαι γράφεται. Atque haec causa est, cur breues sententias praemittat: vt, Aleam fuge, et similia. In prioribus enim illis filium suum instruit, sicut in Hypothecis Hesiodi alumnum suum Chiron. His cognoscendis aliquantum temporis impendere poterant in praelectionibus suis triuiales quidam, prius quam Poeticen vniuersam, in qua non solum nihil vident,

ſed cuius vſum ignorant, in contemtum adducerent, et minus certe ocio ſuo abuterentur. Inuenirent numquam tam humiliter Platonem et Ariſtotelem de Poetis ſenſiſſe, quin ſemper ex illis diſcerent. Nos pergamus. Prima igitur materies qua hominibus innotuerunt Poetae haec doctrina fuit, quae primo ἔργων tractatur: nimirum, νουθέτησις et παραινετικαὶ ὑποθῆκαι. Hoc fine vitae hominum adhibebantur, vt vel aetate prouectiores docerent, ſicut Perſen Heſiodus: vel minores, et qui modum viuendi habere nondum poterant. Comicus diuidit eos, qui virtutem docent in διδασκάλους, καὶ ποιητάς. Ab alteris pueros, ab alteris prouectiores doceri vult.

— — τοῖς μὲν γὰρ (inquit) παιδαρίοισιν
Ἔστι διδάσκαλος, ὅσις φράζει, τοῖς δ' ἠβῶσι ποιηταί.

Vtrumque tamen confunditur. Et praeſentia enim ſua, et poſtea ſcriptis, temperantiae et iuſtitiae magiſtri erant publici, quibus ἐπὶ ἀρετῆς παιδείᾳ maximi quique nobiliſſimique committebantur. Vnde etiamnum Platonis aetate vox σοφὸς Poetis, tamquam propria, attributa fuit. Qui ſemper ὁ σοφὸς Ἡσίοδος, ὁ σοφὸς Ὅμηρος, ὁ σοφὸς Ἀρχίλοχος, vt et multis poſt eum aetatibus, quamuis ignota eſſet cauſa. Sic de Repub. 2. poſtquam de Homero, Heſiodo, et Muſaeo egerat, Οὐκοῦν, inquit, ἐπειδὴ τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοὶ καὶ τὴν ἀλήθειαν βιᾶται, καὶ κύριον εὐδαιμονίας. Paullo poſt: Τὴν δὲ τὰ σοφωτάτα Ἀρχιλόχε ἀλώπεκα ἑλκτέον ἐξόπισθεν, κερδαλέαν καὶ ποικίλην. Primum, quod docebant olim, fuit temperantia. Ingenuorum itaque liberis ante pubertatem continuo praeficiebantur, vt proſpicerent, ne forte auderent τῆς ὥρας χαρίζεσθαι, quos παιδαγωγοὺς Graeci, Athenienſes ἀκολάθους, Latini *Comites*, *Cuſtodes*, antiquiores etiam εὐνάχους et ἀοιδοὺς dixerunt: quamuis eorum proprie munus docere eſſet. Ἀκόλαθοι ſaepe apud Platonem dicuntur. Alcibiades in Conuiuio negat ſe, quod formoſus eſſet, abſque ἀκολάθῳ, primo Socratem adire auſum fuiſſe: Ἐφρόνευ γὰρ ἤδη ἐπὶ τῇ ὥρᾳ, inquit, θαυμάσιον ὅσον, ταῦτα οὖν διανοηθεὶς πρὸ τοῦ ἐκ εἰωθὼς ἄνευ ἀκολάθε μόνος μετ' αὐτοῦ γίνεσθαι, τότε ἀποπέμπων τὸν ἀκόλαθον, μόνος συνεγινόμην. Et in Charmide: ἀλλὰ καλῶς ἔφη λέγεις, καὶ καλοῦσιν αὐτὸν καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλαθον, ναὶ ἔφη καλεῖ Χαρμίδην. In cuius vocis interpretatione labitur doctiſſimus Politianus. Virgilius eoſdem ſimili ratione *Comites*, dixit, qua Graeci ἀκολάθους, Lib. Aeneid. 5.

At pater Aeneas nondum certamine miſſo
Cuſtodem ad ſeſe comitemque impubis Iuli
Epitidem vocat.

Ex

Ex his rurſus antiquiſſimi illi fuere, quibus matronae καὶ τὸ γυναικεῖον committebatur. Qualis celeberrimus ille Homeri fuit Odyſſ. γ. qui ἀοιδὸς ab illo dicitur. Iidem σπάδωνες et εὐνῆχοι poſtea Graecis, Latinis *Cuſtodes* dicti ſunt. Heſychius, ἀοιδὸς, ᾠδὸς, κιθαρῳδὸς, καὶ ὁ ποιητὴς, καὶ ὁ θρηνῳδὸς, ὁ εὐνῆχος ποδῶν. Manifeſte ἀοιδὸν εὐνῆχον exponit. Quid vero ſit εὐνῆχος ποδῶν, numquam intellexi, donec approbante tandem mirum in modum maximo Scaligero, εὐνῆχος, σπάδων, emendaui. Veteres enim Magiſtri, ἀοιδὸν illum Homeri, qui in officio Agamemnonis vxorem continebat, εὐνῆχον, interpretati ſunt, quo reſpicit antiquarum omnium Gloſſarum Epitomator, earum praeſertim, quae ad Homerum ſpectant, Heſychius: qui non aliud in animo habuit, cum ἀοιδὸν, σπάδωνα interpretatur, quam quod diximus. Idem Heſych. Ἀοιδοὶ, περιβόητοι, ὀνομαστοὶ, ἢ εὐνῆχοι. Euſtathius; τινὲς δὲ ἀοιδὸν τὸν εὐνῆχον παρενόησαν, ὡς αἰδοῖα μὴ ἔχοντα: ide eo enim Homerico ἀοιδῷ quid non excogitarunt Veteres? Sententiam illam reprobat Didymus, ſeu quicumque eſt, cuius breuia in Odyſſeam Scholia habemus. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ἀοιδοὶ φιλοσόφων τάξιν ἐπεῖχον· τινὲς δὲ κακῶς νοήσαντες τὸν εὐνῆχον ἀπέδοσαν. Sed neuter mentem Veterum intellexit, nec Euſtathius, nec commentator ille. Nam qui ἀοιδὸν εὐνῆχον eſſe dixerunt, τὴν τάξιν reſpexerunt: non autem τὴν τοῦ σώματος λώβην, id eſt, munus, non priuationem corporis: quamobrem errat Euſtathius, qui εὐνῆχον exponit, τὸν αἰδοῖα μὴ ἔχοντα. Nam cum ἀοιδὸν illum Veteres εὐνῆχον exponunt, nihil aliud volunt, quam ſi nos *Cuſtodem* exponeremus: quia *Eunuchi* iidem dicebantur, qui *Cuſtodes* poſtea. Quippe cum σωφρονίζαι Poetae eſſent, et cuſtodiae ab antiquis faeminarum praeficerentur, quo res extra ſuſpicionem eſſet, Eunuchi illi muneri apud Barbaros adhibebantur: qui poſtquam γυναικωνίτιδα non modo occuparant, ſed et puerorum curae praefuerant, manifeſtam integris gentibus ruinam inuexerunt. Atque hoc eſt de quo libro de legib. III. conqueritur Plato, διεφθαρμένην τὴν παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν, ἐπεὶ περιεῖδον ὑπὸ γυναικῶν καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτῶν τοὺς υἱούς. Apud Graecos et Romanos cum obtinuit haec corruptela, non aliam τάξιν habuerunt quam Homericus ἀοιδὸς, quamuis mutilati et moribus diſſimiles. Talis erat, in quem elegantiſſima Naſonis exſtat elegia,

Hei mihi quod dominam, nec vir, nec foemina ſeruas!

Εὐνῆχοι igitur et σπάδωνες, οἱ ἀοιδοὶ ab Heſychio dicuntur, non quod Homeri tempore idem erant, ſed quod poſtea idem

munus

munus ſpadones obtinuerint. Illi enim ſunt qui poſtea a Naſone, Propertio, Plauto et reliquis *Cuſtodes* dici coeperunt. Apud antiquos certum eſt, continentiae magiſtros, quamuis integri eſſent, εὐνέχας dictos eſſe: quod nomen temperantiae eſt, non foeditatis. Cauſa haec eſt. Vetuſtiſſimi τὸ εὖ νῷν ἔχειν intemperantiae directe opponebant, cuius partes omnes ἀνόητα dicebant. Vnde illud apud Comicum, ὕπνε τ' ἀπέχεσθαι, καὶ ἀνοήτων πάντων. Opponebant enim σωφροσύνην καὶ ἀφροσύνην, id eſt, *temperantiam et dementiam*, ſicut poſtea σωφροσύνην et ἀκολασίαν Philoſophi. Atque hoc eſt quod notat Ariſtot. Nicom. VII. c. XI. ἔτι ἐμπέδιον τῷ φρονεῖν αἱ ἡδοναὶ, καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, μᾶλλον οἷον τὴν τῶν Ἀφροδισίων· ἀδύνατα γὰρ δύνασθαί τι νοῆσαι ἐν αὐτῇ. Vnde pro ἀφροδισιάζεσθαι, μωραίνειν dicebant et ἀφρονεῖν, et apud Comicos σιναμωροι ſunt οἱ κατωφερεῖς. Atque hac ratione, vt in Rhetoricis notat idem Philoſophus, factum ſuum excuſabat Helene apud Euripidem, quod ἡ Ἀφροδίτη nihil aliud eſſet, quam ἡ τῆς ἀφρυσύνης ἄρχουσα. Καὶ μῶρα γὰρ πάντ' ἐςὶν Ἀφροδίτη βροτοῖς, Καὶ τἀνομ' ὀρθῶς ἀφροσύνης ἄρχει θεᾶς. Hinc humanae ſapientiae princeps Homerus, de caſta muliere quoties agit,

— — Φρεσὶν, inquit, κήχεητ' ἀγαθῇσι,

id eſt, ad verbum, εὖ νῷν εἶχε. Haec quoque cauſa eſt, cur Horatius τὸν σωφρονοῦντα *integrum* vocet:

— — *et integrae*
Tentator Orion Dianae,
Virginea domitus ſagitta.

Integrae, id eſt, *caſtae*, et vt Homerus loquitur, Φρεσὶν ἀγαθῇσι κεχρημένης. Sic *integrum* opponit alibi *amanti*:

Bracchia et vultus teretesque ſuras
Integer laudo: fuge ſuſpicari,
Cuius octauum trepidauit aetas
Claudere luſtrum.

Putabant videlicet, intemperantiam mentis eſſe mutilationem καὶ πήρωσιν: quemadmodum auditoribus noſtris ibi pluribus, ex Philoſophis, oſtendimus. Nunc enim quantum poſſumus a multorum auctorum teſtimoniis abſtinebimus, et ad inſtitutum noſtrum pergemus. Et certe omnis fere vitii nomine τὸ ἀφροδισιακὸν notabant Veteres. Sic ὕβρις a Comico rei Venereae intemperantia dicitur, et ὑβριςὴς maritus qui a coniuge ſua ſaepe vna nocte τὴν χάριν flagitat. Negat enim Theſeum ὑβριςὴν fuiſſe, ſed σωφρονοῦντα.

— — ἃ γὰρ ἦν ὑβριςὴς
Οὐδ' ἡδὺς ἐν τοῖς ςρώμασι τὴν νύκτα παννυχίζειν,
Γυνὴ δὲ σιναμωρεμένη χαίρει. More

More enim Atticorum ſuorum loquutus eſt, qui ὕβριν τὴν ἀκολασίαν, et ὑβριζὴν τὸν ἀκόλαστον dicebant. Sic Tyrius Maximus τὸν ὑβριζὴν ἔρωτα opponit, vel amori Platonico, vel τῇ σωφροσύνῃ. Serm. 10. Ἀλλὰ αἰσχρὸν μὲν θέαμα, ἵππος ἀφετὸς, αἰσχρὸν δὲ ἄκεσμα ὑβριζὴς ἔρως. ἔτος ἐστὶν ὁ ἔρως ὁ τὰς κρημνὰς πηδῶν, ἔτος ὁ ποταμὰς περῶν, ὁ ξίφος λαμβάνων. Et Serm. 6. Οὗτος τῆς πολιτείας τρόπος, οὐκ ἐν Πειραιεῖ πλαττόμενος, οὐδὲ ἐν Κρήτῃ νομοθετούμενος, ἀλλ' ἐπὶ προφάσει ἡρωϊκῇ ὑπὸ φιλοσοφίᾳ δεικνύμενος, διὰ οἰκονομίας ἡρωϊκῆς. ἄρχοντες αὐτουργοὶ, προβαλευόμενοι, ἀριστεῖς ἀγαθοὶ προπολεμοῦντες. γυνὴ σώφρων, ἀντιτατταμένη ὑβριζαῖς νεανίαις. Et 32. ὑβρίζειν ἀντὶ τοῦ ἀκολαίνειν posuit, et partes Venereas, τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα dixit, λιχνευέτω ἡ γλῶττα. τηκέσθωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ, ἐκλυέτω ἡ ἀκοὴ. πληρέσθω ἡ γαστὴρ, ὑβριζέτω τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα. Dicebant et ἀδικίαν, et vice verſa δικαίας τὰς σωφρονοῦντας. Syneſius antiquarum elegantiarum magnus imitator: τὰ γὰρ εἰς Ἀφροδίτην ἐγὼ δικαιότατος καὶ τῷ Βελλεροφόντῃ σωφρυσύνης ἀμφισβητήσαιμι. Ariſtoteles Rhetoric. 2. τὰς σώφρονας laudat, ὅτι οὐκ ἄδικοι. Εὐνοῦχοι igitur apud Veteres qui fuerint apparet. Atque haec cauſa eſt, cur idem Syneſius Encomio caluitiei, vbi de Homerico ἀοιδῷ agit, Cometen eum fuiſſe negat, quales poſtea molliſſimi illi Eunuchi erant: Οἶμαι δὲ ἐγὼ καὶ τὸν ἀοιδὸν ὃν Ἀγαμέμνων τῇ Κλυταιμνήστρᾳ μελεδωνὸν ἀπολέλοιπε, τοῦ καθ' ἡμᾶς εἶναι γένους. κομήτην γὰρ οὐκ ἄν ποτε γύναιον ἐνδιαβεβλημένης οἰκίας ἐπίστευσε. Atque haec quidem de Παιδείᾳ, et de iis qui hanc apud Veteres τῇ τάξει profeſſi ſunt.

CAPVT VII.

Aliquantum iam promouimus. Oſtendimus, primo Heſiodi, nihil commune eſſe cum ſecundo: niſi quatenus in eo proponitur, aut quatenus ad ea praeparat lectorem in primo, quae eſt traditurus in ſecundo (adhuc enim loquimur cum vulgo qui in libros diuiſit hoc ſcriptum: quam recte autem ſigillatim poſtea oſtendemus.) Quam multi ſint quos ipſa deceperit inſcriptio Veteres Recentioreſque, dubium ei eſſe non poteſt, qui diuerſitatem conſiderat ſententiarum; quae vt omnes verae eſſe non poſſunt, ita omnes falſae eſſe poſſunt. Et vt omnes de poſterioribus duobus aliquid ſtatuerunt: ita primum penitus vel neglexiſſe, vel in iudicio de eo ferendo caeeutiuiſſe videntur. Quod omnino aliud illius ſit κριτήριον, quam reliquorum. Quod ſi alibi in Veterum ſcriptis ſepultum conclamatumque inueniamus, operam nos non luſiſſe exiſtima-

ſtimabimus. Canum igitur in morem qui ἰνηλατοῦντες ad cubile ferae deducuntur, veſtigia ſequemur: vt nimirum videamus, an ex odoratu aliquid a nobis deprehendi poſſit. Servius ad primum Georgic. ita de Poeta ſuo, ſimulque de hoc noſtro, et de his libris agit: *Ingenii autem egit arte, vt potentiam nobis ſui indicaret ingenii, coarctando lata, et angustiora dilatando. Nam cum Homeri et Theocriti breuitate ſcripta collegerit, vnum Heſiodi librum diuiſit in quatuor.* Cum autem Grammaticus ille, de libris ad Perſen loquatur, quos Maronem ibi fruſtra expreſſiſſe exiſtimauit, vnum librum tantum nouit, qui eſt procul dubio ſecundus: in quo de Agricultura agitur; quamuis non ex inſtituto primo, et propoſito Poëtae. Ita primum a ſecundo penitus disiunxit. In his cum nec Suidas, qui ſimpliciter τῶν Ἔργων meminit, neque reliquorum quiſquam, auxilium ferat nobis, iterum ad eum recurremus, qui fuſiſſime ſcripta eius pleraque recenſet, et ob oculos ponit. Is autem eſt Manilius, qui hoc modo:

— — *ſed proximus illi*
Heſiodus memorat Diuos Diuumque parentes,
Et Chaos enixum terras, orbemque ſub illo
Infantem, et primum titubantia ſidera corpus.
Titanas iuuiſſe Iouis cunabula magni:
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,
Atque iterum patrio naſcentem corpore Bacchum,
Omniaque immenſo volitantia numina mundo
Quin etiam ruris cultus, etc.

Heſiodus cum diuerſa libro primo pertractet, praecipuum eſt quod ibi primus manifeſte ſecundam τῶν λογικῶν ſpeciem commemorat, de quibus aliquoties inculcat, et ſub quibus ſaeculum ſuum collocat (cur autem et qua ratione infra dicemus) nimirum τὰς Δαίμονας, qui in ἐπιθυμητικῷ, in quo ſcripſit Heſiodus, inſpectores rerum humanarum, et legati quaſi primae Diuinitatis, id eſt, τῆς πρώτης τῶν θεῶν δυνάμεως, quam Iouem illi dicunt, circa terram praeſentes verſari exiſtimabantur: vnde ἐπιχθόνιοι a Poëta appellantur. Eo ſpectant illa,

Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλε διὰ βελὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας, καὶ σχέτλια ἔργα
Ἠέρα ἐσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν
Πλουτοδόται.

Item:

Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,

Οἵ

Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Manilius igitur κριτήριον huius libri primi esse voluit, id de quo praecipue agitur. Quia primus Hesiodus, vt ex aliis etiam Veterum ostendemus, quemadmodum in Θεογονίᾳ de Diis, siue de prima Diuinitatis specie; ita in hoc libro primus distincte de secunda egit, nimirum περὶ τῶν Δαιμόνων, περὶ τῶν ποτανῶν θεῶν. Quod quidem κριτήριον omnibus de quibus infra disputabimus, cum cohaerentiam totius doctrinae ostendemus, firmiter stabilietur. Haec secunda Diuinitatis species, siue εἶδος λογικὸν, duabus proprietatibus, quae peculiariter conueniunt illi, a Poëtis distinguitur. Prior est, quod *volare* eos dicant, deinde quod circa terram, quod Latinus Poëta dixit, *toto mundo versari.* Ab altero Hesiodus eos φοιτῶντας, ab altero ἐπιχθονίους dixit: vtrumque quoque in Manilio est. Manilius itaque Deos illos de quibus Hesiodum hoc libro egisse ait, *numina volantia*, dixit: quorum descriptionem, quod nulli vmquam in mentem venit, huius libri subiectum facit. Ac primo φοιτῶντας eos vocat ea ratione auctor noster, qua manifestius ποτανοὶ dicebantur, quod ad verbum cum voce Manilii conuenit. Ita in oracvlo quodam apud Eusebium Praeparationis Euangelicae Lib. IV.

Ὅσσοι δ' ἀμφὶ γαῖαν ποτοώμενοι αἰὲν ἔασιν
Τοῖσδε φόνε πλήσας πάντη πυριπληθέα βωμὸν
Ἐν πυρὶ βάλλε δέμας θύσας ζωοῖο ποτανῆς.

Nec aliud in animo habebant Veteres, cum illis *volatilia* tantum, id est, ποτανὰ, vt in oraculo est, sacrificarent. Eadem ratione et a Graecis Theologis πλάνον γένος dicebantur, id est, *genus vagum*, quae vox Hesiodicum illud φοιτῶντας ad verbum exprimit, et ἀλινδούμενοι θεοὶ, καὶ κυλινδούμενοι, id est, *volubiles Dii.* Synesius de insomniis: Τὸ γὰρ ἢ πάντως, ἢ παρὰ μικρὸν ἀληθίζεσθαι, θεῖόν ἐςιν, ἢ πέλας τῆ θείᾳ. τὸ δέ γε πλάνον ἐν ταῖς προῤῥήσεσσιν ἀληκτικόν ἐςι τῶν ἀλινδωμένων εἰς ὕλην, ἐμπαθὲς καὶ φιλότιμον. Eadem ratione eos et ἀληκτικὲς dicebant, quod loco certo non continerentur; tamquam, vt loquitur Niceph. Synesii Schol. λῆξιν καὶ τόπον ἐκ ἔχοντας. Eadem ratione οἱ πέριξ dicebantur: quod humanae vitae inspectores per totum vniuersum diffunderentur, tamquam, vt idem loquitur, περιβλέποντες τῆ μεγάλᾳ θεῶν βασιλέως ὀφθαλμοί. Secunda proprietas est, cum *in mundo volitare* dixit: *mundus* enim est quod χθὼν et γαῖα Hesiodo et aliis: vnde ἐπιχθόνιοι, et φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, et in oraculo ποτώμενοι ἀμφὶ γαῖαν dicuntur. Atque haec causa est, cur a Chaldaeis θῆρες χθονὸς dicerentur. Quamquam

Pythago-

Pythagoricam vocem proprie expreſſit Manilius, qui ἐγκοσμίους θεὰς dicebant. Poſtremo, quod et addi poteſt, manifeſte per vocem *Omnia*, vocem Heſiodi μύριοι expreſſit, aut τρὶς μύριοι. quod Manilius eſſe ἀόριστον oſtendit. Quare eam vocem Clemens aliique patres ἐπὶ χλευασμῷ referunt, propter multitudinem. Τρὶς μύριοι itaque Manilius vertit, *omnia*, ſequutus procul dubio Interpretes vetuſtiſſimos, quales tùm temporis extabant in Heſiodum multi, qui illud τρὶς μύριοι exponebant πάντες: quod etiamnum in Proclo habemus, his verbis: ἡ μὲν μυριὰς δηλοῖ τὸν πάντα τῶν δαιμόνων ἀριθμὸν, ἐν ᾧ παραλαμβάνεται τὸ δαιμόνιον γένος, et plura quae eo ſpectant. De iis egiſſe primo Heſiodum primoque diſtinxiſſe τὸ λογικὸν, in libro Περὶ τῶν ἐλλελοιπότων χρησμῶν Plutarchus oſtendit: Ἡσίοδος δὲ καθαρῶς καὶ διωρισμένως πρώτως ἐξέθηκε τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη· θεὰς, εἶτα δαίμονας πολλὰς κ' ἀγαθὰς, εἶτα ἥρωας, εἶτα ἀνθρώπους, τῶν ἡμιθέων εἰς ἀνθρώπους ἀποκριθέντων. Conſtituit igitur κριτήριον horum librorum τὴν Δαιμονολογίαν. Partim quod circa eam tota doctrina, quae hic traditur verſetur; id quod breui apparebit: partim quod minime inuſitatum eſſet, a parte libro inſcriptionem imponere. Sicut enim Rhapſodi inter canendum Homeri libros diuidebant; ſic citharoedi totum τῶν Ἔργων in conuiuiis cum ad citharam canerent. Vbi illud etiam notandum venit, de quo infra agimus, non in libros diſtinctum fuiſſe hoc ſcriptum, ſicut hodie circumfertur, quod valde recens eſt, ſed in partes ſuas. Apud Plutarchum in Sympoſiacis, citharoedus qui haec Heſiodi canebat, cum Homerico Rhapſodo certat: citharoedus ab eo verſu inchoat, Οὐκ ἄρα μῦνον ἦεν. Quod carmen περὶ τῶν ἐριδῶν fuit. Rhapſodus vero ab illo Homerico, Ζεὺς δ' Ἥρην ἐκάλεσσε κασιγνήτην ἄλοχόν τε, in nuptiis Ptolemaei. Carmen περὶ τῶν ἐριδῶν ſequitur Pandora. In Pandora rurſus ſunt minutae partes, qualis eſt πιθοιγία et aliae, quarum Grammatici meminerunt. Pandoram ſequuntur Periodi, ſeu pars illa quae τὰς λήξεις continet, vſque ad τὴν ἐξύμνησιν τῶν ἡρώων, quae ibi deſinit, Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγώ. Prima λῆξις eſt aetatis aureae, quae τὰς Δαίμονας conſtituit: quos, vt dixi, ποτανὰς antiqui, Manilius *volantia numina* dixit. Sicut autem minime inſolens erat, librum integrum Iliados a parte dicere Πατρώκλειαν, vel λύτρα, vel ὁρκίων ἀφάνισιν, vel ὁρκίων κατάχυσιν, Odyſſeae, Κυκλώπειαν et νεκυίαν, et quod plus eſt, interdum a voce vnica, in illo aut illo libro obuia, ſicut Iliados quartus liber ἐπιπωλήσεις dicitur, quod ibi dixerat de rege Poeta, ἐπιπωλεῖται ἵππους ἀνδρῶν. Euſtathius: Οἱ δὲ σχο-

σχολιαζαὶ πολλαχῶ μέμνηνται καὶ χωρὶς τινὸς προσθήκης τῆς ἐπιπωλήσεως· οἷον ὅτι φησὶν ὁ ποιητὴς ἐν τῇ ἐπιπωλήσει, ἤγουν ἐν τῇ Δ ῥαψωδίᾳ: et paullo post, ἐπιπώλησις δὲ καλεῖται ἡ Δ ῥαψωδία, διότι ἐν αὐτῇ ἐπιπωλεῖται σίχας ἀνδρῶν ὁ βασιλεύς. Ita interdum et a prima voce partem integram distinguere: sicut Βοιωτία Poetae catalogus appellatus fuit: vt nimirum memoriae consuleretur Rhapsodorum: ita quoque Δαιμονολογίαν primum τῶν Ἔργων vocat Manilius, quod ex illa parte pleraque dependeant. Sicut autem Tragoediae nihil aliud, quod ad Oeconomiam, quam τεμάχη poeseos Homericae erant, et exiguam aliquam partem comprehendebant, propter angustiam Tragicae periodi, quae exiguis limitibus terminatur: secus si fiebat, ἐποποιϊκοῦ et πολυμύθε nomen incurrebat Poeta, qualis fuit Agathon, teste Aristotele, qui in eo solo peccauit, alias probus, et vt cum Comico loquar, τῶν γνησίων. Ita Scholiorum auctores, Alcaeus, Anacreon, Praxilla, et alii, in partes Hesiodi παραινετικὰ diuidebant: quod antea fecerant οἱ πρὸς λύραν ᾄδοντες. Primum enim Scholiorum argumentum παραίνεσις fuit. Athen. καλὴν δὲ ταύτην ἐνόμιζον, τὴν παραίνεσιν τε τινὰ καὶ γνώμην ἔχειν δοκοῦσαν χρησίμην εἰς τὸν βίον. Ita, vt dixi, hos libros in partes et membra diuidere solebant. quorum non vltimum est, ἡ Δαιμονολογία. Quod κριτήριον inventum retinebimus, donec quomodo in sequentibus magis magisque cohaereat, et quem locum in reliquis partibus habeat, ostenderimus. Si quis igitur potissimam huius libri primi partem quaerat; dicam esse ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΞ.

CAPVT VIII.

Inuenta aliqua libri primi nota, illud tenendum: duplicem Παιδείαν, siue docendi Poetarum vetustissimis fuisse rationem: quarum vtraque in hoc locum habet. Est enim vel adumbrata, vel manifesta. Adumbrata est, quae vel fabulosis narrationibus constat, vt de Pandora, vel fabulis, vt de Accipitre. Manifesta, vt praecepta de moribus in primo, de administratione domestica in secundo. Nos ea quae tractanda nobis sunt pertexemus, quaeque ad priorem spectant Παιδείαν explicabimus: quae ad posteriorem ostendemus. Diuisio libri vtriusque, quod ad contentum haec est, Agricultura et Nauigatio, Γεωργία καὶ πλοῦς: finis vtriusque idem ἡ κτῆσις. A praecepto inchoat, desumto a diuisione τῆς ἔριδος: quarum alteram improbat, bella nimirum et iudicia, quod a proposito patrisfamilias abhorreant: alteram laudat, quae ad eumdem finem tendit, ad quem Oeconomice, τὸν τῶν ἐπιτηδείων πόρον.

ρον. Post hanc diuisionem operis, sequitur diuisio ex obliquo, et in transitu quasi, his verbis, Αἶψά κε πηδάλιον. Vbi duo proponuntur circa quae cura et industria hominis, cui res familiaris curae sit, versari debeat. Alterum est πλῶτος, qui e terra petitur, et designatur per ἔργα βοῶν: quo vniuersus terrae cultus, et quae ex ea prouenium, comprehenduntur: ὁ πλῶς, qui sub se comprehendit τὸν πόρον, quae est altera vitae comparandae ratio, quam designat τὸ πηδάλιον. Vtriusque rationem cum labore coniunctam esse ait, causa hominum: quorum scelus in Promethei fraudem deriuat, τὰ ἀπατῶντος τὸν Δία. Hac occasione, elegantissima intexitur Pandorae fabula, ex qua cum potissima huius libri atque adeo totius doctrinae dependeat ratio, Graeculi tamen, vt solent, loquacitate sua non tam spem nobis explicandae allegoriae illius quam voluntatem paene praeripuerunt. Dicemus tamen non ea tantum, quae totius operis Hesiodi proposito maxime conducere videbuntur; sed et quae vera sunt, et necessaria, et sine quibus, quae his libris traduntur intelligi posse nemo sanus concedet. Porro priusquam id quod de Pandora dicitur, aggrediamur, doctrina Periodica explicanda est, quae Pandorae προθυσέρως, et more Poetis vsitato subiungitur, cum praemittenda fuerit.

CAPVT IX.

Periodos veteres Platonici, ex opinione praeceptoris sui, duas statuebant: quarum altera mundum a Diis regi existimabant: altera tamquam animalem sibi et industriae suae, hominumque προμηθείᾳ permitti, de quibus ex opinione veterum Poetarum multa in Politico suo Plato, qui inter alia: τὸ γὰρ πᾶν τόδε, τότε μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ξυμποδηγεῖ πορευόμενον, καὶ συγκυκλεῖ, τότε δ' ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περιόδοι τῷ προσηκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφασιν ἤδη χρόνε. τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον ἐς τἀναντία περιάγεται, ζῷον ὄν, καὶ φρόνησιν εἰληχὸς ἐκ τοῦ συναρμόσαντος αὐτὸ κατ' ἀρχάς. τοῦτο δὲ αὐτῷ τὸ ἀναπαλιν ἰέναι, διὰ τόδε ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε. Statuit Plato, interdum a Deo moueri, regi, flectique hoc vniuersum, donec expletus sit ille ambitus: tum rursus sua sponte mundum regi, sibique permitti. Huius alterius Periodi exemplum, sub Saturno locabant: cuius felicitatem ἐν τῷ τοῦ Διὸς αὐτομάτῳ, id est, spontanea rerum omnium suppeditatione, sine labore vllo statuebant: quae vita excludebat τὴν προμήθειαν οἰκονομικήν: id est, humanam in tuenda et comparanda re familiari curam, quia sub τῇ

προνοίᾳ

προνοίᾳ multo felicius, agebat: ideoque merito cum eo Plato Monarcham ſuum confert, Τόδ' ἂν τῶν ἀνθρώπων λεχθὲν αὐτομάτᾳ περὶ βίᾳ, διὰ τὸ τοιόνδε εἴρηται, inquit, θεὸς ἔνεμεν αὐτὰς, ἐπίσατῶν, id eſt: *Quod igitur de ſpontanea illa hominum vita dicitur, ob hanc cauſam dictum eſt: quia ipſe Deus ipſos alebat, tamquam rex eorum et praeſes.* Multa ibidem talia: in quibus verbis fere Heſiodi, quamuis nuſquam meminerit eius, Periodi illius felicitatem deſcribit. Sicut igitur Periodus haec felix et ſub imperio Deorum, ſic deficiente hac et elapſa, vt diuinum imperium, ita benignitas Deorum defecit, et felicitas humana. Sicut prius ſaeculum ſub Deo eſt, ita alterum ſub Fortuna et collegis eius τοῖς Δαίμοσιν. Igitur vt res ſit dilucidior, ſub altero τὸ τᾷ βίᾳ αὐτόματον ſtatuebant, ſub altero τὸ ἀναγκαῖον, ſub altero vitam ſponte affluentem, ſub altero vitae comparandae, labore multo et induſtria, neceſſitatem: in quo Iupiter et ſinguli Dii ea quae prius ipſi miniſtrabant, quae hominibus ſine cura, ſine labore, ſine Oeconomica ratione, ſuppeditabant, fortunae permiſerunt, aut, vt Plato τῇ εἱμαρμένῃ καὶ ἐπιθυμίᾳ. Vnde maximo labore ſingula hominibus inueſtiganda fuerunt: ſinguli enim Dii ſingula dona ſua ſecum ſuſtulerunt, quod Heſiodus κρύπτειν βίον dicit eleganter. Plato ibidem: ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν, ὅπερ ἐρρήθη, νῦν δὴ τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπους, δι' ἑαυτῶν τε ἔδει τὴν τε διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτὰς αὑτῶν ἔχειν. *Poſtquam autem Deorum imperium, de quo iam dictum eſt, hominum curam gerere deſiit, ſibi ipſis illi proſpicere, ſuique curam gerere coacti ſunt.* Pro duabus illis Periodis, quinque Periodica ſaecula, ſeu reuolutiones ſaeculares conſtituit Heſiodus, quarum prima, ſecunda et tertia, ſub ἡγεμονικῷ ſunt: quarta ſub θυμικῷ, quinta ſub ἐπιθυμητικῷ. In quod ſaeculum incidit Heſiodus et Perſes. Ex quo ſequitur, neceſſariam eſſe rei familiaris curam, poſtquam diuitiarum inceſſit cupido, quam ſequuta eſt iudicum iniquitas, quos ignorare ait, Ὅσσον ἐνὶ μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ. id eſt, quam facile olim viueretur, priuſquam Dii humanum genus τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ τύχῃ permiſerant. Tria ſaecula Heſiodi cur ſub ἡγεμονικῷ collocarim, quartum ſub θυμικῷ, cauſa haec eſt, quod Heroicum, maxime ab Hiſtoricis, celebratum ſit et Poetis, ab hac parte: quales ſunt Thebani, qui μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, et Troiani, qui Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο, bellum geſſerunt. Huc illa ſpectant ex Photii Excerptis: Θυμῷ δὲ διανεμαμένην πολιτείαν τὴν ἐπὶ πολέμους καὶ μάχας, καὶ ὡς ἔπιπαν φάναι, τὴν περὶ πρωτείων καὶ δόξης ἀγωνιζομένην, οἵαν γεγέσθαι τὴν ὑπὸ

τῆς ἱστορίας ἑκάστοτε θρυλλουμένην ἀκούομεν. Fuit ergo de his ſaeculis Veterum haec opinio. Sicut ex ἡγεμονικῷ factum erat θυμικὸν, ex θυμικῷ ἐπιθυμητικὸν, ſic futurum iterum ex ἐπιθυμητικῷ ἡγεμονικὸν, ex ἡγεμονικῷ θυμικὸν, atque ita deinceps. Ita vt perpetuus quidam eſſet Περιόδων lapſus et reuolutio. Vnde infelicitatem ſuam deplorat alibi hoc libro Poeta, quod non aut prius natus fuiſſet, aut ſerius; ante τὸ ἐπιθυμητικὸν nimirum, aut poſt illud: ſicut ſuo loco oſtendemus. Circa periodorum reuolutionem Heſiodicam, tota Maronis Pollio verſatur, cuius rationem ignorarunt Interpretes. Primo enim exſpectari ait τὸ ἡγεμονικὸν, ſicut ſub Saturno fuerat.

Magnus ab integro ſaeclorum naſcitur ordo.
Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna:
Iam noua progenies caelo demittitur alto.
Tu modo naſcenti puero, quo ferrea primum
Deſinet, ac toto ſurget gens aurea mundo,
Caſta faue Lucina.

Habes τὸ ἡγεμονικὸν, accipe τὸ ἐπιθυμητικόν:

Pauca tamen ſuberunt priſcae veſtigia fraudis,
Quae tentare Thetin ratibus, quae cingere muris
Oppida, quae iubeant telluri infindere ſulcos.

Habes τὸ ἐπιθυμητικὸν, aut eius effigiem; iam reuolutionem accipe τὸ θυμικοῦ, quod Heroicum Heſiodo vocatur.

Alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo
Delectos Heroas: erunt etiam altera bella,
Atque iterum ad Troiam magnus mitteretur Achilles.

Habes τὸ θυμικὸν, vbi vox *iterum*, ſicut apud Heſiodum τὸ ἔπειτα, circumuolutionem eiuſdem ſaeculi notat, καὶ τὴν περίοδον. Exitum ſiue terminum τοῦ ἡγεμονικοῦ Maro *vltimam aetatem Sibyllini carminis* vocat: quod τὸ ἡγεμονικὸν vltimum inter aetates erat. Quo deſinente, duo priora iterum reuocabantur. Mirum itaque non eſt, ſi eius ratio fugerit Seruium: ita vt fuerint nonnulli, inter quos Pomponius Sabinus eſt, qui Maronem ibi de Heſiodo agere exiſtimarint: *Vel intelligit*, inquit, *de Heſiodo Poeta, cuius Pater Dius fuit, natione Cumaeus: Heſiodus autem libris ſuis quatuor ſaeculorum facit mentionem.*

CAPVT X.

Poſtquam haec conſtituimus, vlterius eundum erit. Duabus de cauſis ſaecula intexit Poeta. Altera eſt, vt oſtendat vitae quaerendae neceſſitatem, καὶ τὸ ἀναγκαῖον τῶν ἐπιτη-

ἐπιτηδευμάτων μετὰ πόνε καὶ ἐπιμελείας, quae ſub ἐπιθυμητικῷ erat, poſtquam defeciſſent Deorum dona. Altera vt oſtendat τὲς ἐπιςάτας τᾶ ἐπιθυμητικᾶ, qui ſunt Δαίμονες. Primum ſaeculum ſicut αὐτομάτως ex terra viuebat: ita et eadem ratione ex ea naſcebantur homines. Vnde Plato eos modo γηγενεῖς, modo γηΐνες vocat. Nota eſt opinio Graecorum veterum de generatione rerum hominumque e luto terrae, et calore Solis, priuſquam ἐκ τᾶς ἀλληλογονίας crearentur. Sicut igitur e terra fiebant, ita rurſus in eamdem fluebant: ita tamen, vt e defectu vnius ſuccederet origo alterius, ne genus interiret. Horum igitur γηγενῶν duo conſtituunt genera: quorum alteri diſſoluebantur; alteri in ſpeciem λογικὴν conuertebantur, et conſtituebant nobilius quid et aërium. In omni vita tria ſtatuunt Platonici; βίον, θάνατον, λῆξιν, ſicut Proclus loquitur: vel, vt nos mallemus, βίον, τελευτὴν, μοῖραν id eſt, vitam, vitae finem, et quod vitae finem ſequitur. Primi igitur ſaeculi homines, quotquot nobiliores erant, poſt emenſum tempus ſuum λῆξιν Δαιμονίαν, ſiue τὲς Δαίμονας τὲς ἐπιχθονίες, conſtituunt. Secundi, τὲς ὑποχθονίες. Tertii ſine λήξει interierunt. Quarti Heroas. Quinti ψυχὴν ἀνθρωπίνην, quos Hierocles περίγεια ζῶα, in libro De fato et prouidentia vocat, vbi eos tertios facit poſt τὰ ἐράνια, quos Deos dicimus. quos ſequuntur τὰ αἰθέρια, quos Daemones appellamus: ὧν τὰ μὲν πρῶτα, inquit, λογικὰ ἐράνιά τε καὶ θεὲς καλεῖσθαι· ἃ δὲ ἡ μετ' ἐκεῖνο τὸ σύςημα ἔχειν ἔλαχε χώρα, λογικὰ αἰθέρια τε καὶ ἀγαθὲς δαίμονας ὀνομάζει, τῶν τε συμφερόντων ἀνθρώποις ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλες γενομένες. τὸ δὲ ἀνθρώπειον φῦλον τὴν τελευταίαν τάξιν ἐπέχειν, οὓς περίγεια τε ζῶα καὶ ἀνθρωπίνας ψυχὰς, καὶ (ὡς ἄν εἴποι Πλάτων) ἀθανάτες ὀνομάζεσθαι ἀνθρώπες. Atque ita fit, vt cum quinque ſint ſaecula, quatuor tantum conſtituantur λήξεις. De continuatione primorum ſaeculorum ita Plato: Ἔχόμενον γάρ ἐςι τᾷ τὲς πρεσβύτας ἐπὶ τὴν τᾶ παιδὸς ἰέναι Φύσιν, ἐκ τῶν τετελευτηκότων αὖ, κειμένων δὲ ἐν γᾷ, πάλιν ἐκεῖ ξυνισαμένες καὶ ἀναβιωσκομένες ἕπεσθαι τᾷ τροπᾷ, συναναχυκλεμένης εἰς τἀναντία τᾶς γενέσεως, καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τᾶτον τὸν λόγον ἐξ ἀναγκης Φυομένες, ἅτως ἔχειν τᾶνομα, καὶ τὸν λόγον, ὅσες μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόσμησε. *Homines*, inquit, *primorum ſaeculorum quoſcumque ex iis Deus poſt mortem meliori non deſtinarat conditioni, mutatione ſenectutis in iuuentutem, perpetuam ſucceſſionem conſtituebant: ita vt ex neceſſitate generationis, quae ſemper in contrarium circumfertur, poſtquam aliquamdiu in terra iacuiſſent, rurſus*

reuiuiſcerent. Atque ita e terra nati dicebantur. Vt ex verbis aliquid conſtituamus: duplices illarum aetatum facit homines: alteri perpetua quadam ſerie humanum genus conſtituebant: qui autem puriores et praeſtantiores erant λῆξιν diuinam conſequebantur, et inter Daemones referebantur. Atque haec cauſa eſt, cur ex aetatibus illis λῆξιν conſtituat Poeta, et εἴδη λογικά. E quibus omnibus vnum ſolum inſtituto ſuo applicat. Id autem eſt τὸ τῶν Δαιμόνων. Repetit enim paullo poſt haec de iiſdem:

Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πτελυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Cum autem duabus de rebus agat: de Iuſtitia, vt diximus, moribuſque, et de rei familiaris cura; duo τῷ Δαιμόνων γένει miniſteria tribuit, quorum vtrumque inſtituto ipſius convenit. Primo enim iuſtitiae inſpectores eos facit: ſecundo rei familiaris curam penes eos eſſe oſtendit, cum πλουτοδότας eos vocet. Ne quis exiſtimet fruſtra Manilium κριτήριον horum librorum feciſſe τὰς Δαίμονας, et quae de iis dicuntur.

CAPVT XI.

Poſtquam igitur Deorum cura penitus deſtituiſſet mortale genus; nec vllum praeterquam in ſe praeſidium et in cura diligentiaque ſua homines haberent, et vt Plato loquitur, ἔδει τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτὰς αὑτῶν ἔχειν, cum in Deorum prouidentia, id eſt, ἐν τῇ τῶν θεῶν προνοίᾳ praeſidium haberent nullum, coepit hominum προμήθεια paullatim ſibi proſpicere, donec tandem τὸ πῦρ inuenit, quod πῦρ Plato εὐπορίαν interpretatur. Heſiodus βίον, id eſt, *vitam*, ſiue *viuendi facultatem*. Hac audacia cum poenam meritus Prometheus, hoc eſt, *ſtulta hominum* προμήθεια eſſet, Iupiter vt factum illud vindicaret, humanis rebus introduxit malum. Haec doctrina enim cum Periodo aetatum ac diuiſione ſic cohaeret: vt Poetae quidem ratione quamuis ſit poſterior, ipſa tamen re ſit prior. Pandora eſt ἡ Τύχη, quam rerum humanarum arbitram, facultatum praecipue, omniumque quae e terra naſcuntur, e mari comparantur, ὁ τέκτων ἐπισάτης καὶ οἰκονόμος Deus eſſe voluit (in qua tamen etiam alia conſiderantur, vt oſtendimus cum de Periſtaſi agimus.) Eam vtrique et mari et terrae, id eſt, toti Oeconomicae rationi, circa quam verſatur Poeta, τῷ πλέοντι, nimirum, καὶ πόρῳ praeficiebant Veteres. Horatius Lib. I.

Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam aequoris

Qui-

Quicumque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.

Dominam enim aequoris vocat, non quod mari et eius tempeſtatibus praefecta eſſet, ſed quod nauigationibus, ſicut eas conſiderat Heſiodus, id eſt, τῷ πέρῳ, et mercaturae. Atque haec cauſa eſt, cur Antii et in maritimis oppidis, ab antiquis haec Dea coleretur. Iam δῶρον θεῶν dictum fuiſſe quicquid ad vitam hominum conducit, ſciunt qui Homerum et Heſiodum legerunt, et quae nos hac de re alibi ad Interpretes Heſiodi diſputamus. Plato in Politico: Ὅθεν δή τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ' ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παιδεύσεως. Loquitur enim de aetate hac, qua Pandora fuit nata. Quotieſcumque autem περὶ θεῶν δώρων loquuntur Veteres, τὰ τηχηρὰ intelligunt. Plutarchus in tractatu Quomodo iuueni legendi ſint Poetae, vbi de Heſiodo loquitur, Τὰ τυχηρὰ, inquit, τῶν ἀγαθῶν, Διὸς δῶρα κέκληκε, πλάτος καὶ ἀρχάς, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτός. Oeconomicae ergo finis eſt, rerum ſufficientia. Quae cum ſub ἡγεμονικῷ δῶρον θεῶν eſſet, ſub ἐπιθυμητικῷ donum Fortunae facta eſt, teſte Heſiodo: quia omnes Dei, et ſinguli, ſua dona huic monſtro reſignarunt: ac propterea Πανδώραν dixerunt,

— — ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν.

Porro cornu Amaltheae geſtaſſe Fortunam, in triuio notum eſt. Quia autem illud τὴν παναπερμίαν continebat, id eſt, terrae dona omnia; imperium autem Fortunae latius pateret, Plutarchus etiam de mari cornu illud interpretatur: in quo fallitur. Locus eſt in libello de Fortuna Romanorum: Τὸ δὲ ὑμενέμενον ἐκεῖνο τὸ πλάτος κέρας ἔχει διὰ χειρὸς, ἀπὸ ἑπτέρας αἰεὶ θαλάσσης μεσὸν, ἀλλ' ὅσα φέρει πᾶσα γῆ, πᾶσα δὲ θάλαττα, καὶ ποταμοὶ καὶ μέταλλα, καὶ λιμένες, ἄφθονα καὶ εὐδην ἐπιχεάμενη. Duo illi attribuebant pictores Veterum: in altera cornu hoc, in altera gubernaculum. Quod geſtabat gubernaculum in altera, ſicut in altera cornu Amaltheae, nauigandi opportunitatem deſignat, et per conſequens τὸν πόρον, id eſt, *diuitias marinas*, ſicut cornu Amaltheae τὸν πλοῦτον, id eſt, *rerum opulentiam*, quod nec Plutarchus, neque reliqui Veteres notarunt. Cauſa haec erat: naui gubernaculum cum demerent, ſignificabant, τὸν ὡραῖον πλοῦν deſiiſſe, id eſt, *tempus nauigandi idoneum*: hoc eſt, aduenisſe autumnum. Quo ex Heſiodi praeſcripto non amplius illi qui circa alteram Oeconomiae partem, quae his libris continetur, verſabantur, mercaturam nimirum, naui ſe committebant, ſi-

cut ſecundo libro docet. Sicut autem cum naui gubernaculum affigerent, aduenisse ver significabant, ita autumnum, cum demerent. Autumno enim in fumum gubernaculum deponebant. Vnde illud: Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κατάθεῖο, et Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ ἐρεμάσασθαι. Vbi per πηδάλιον, alteram Oeconomiae rationem Heſiodus deſignat, τὸν πλοῦν nimirum; cuius finis eſt ὁ πόρος, ſicut per ἔργα cornucopiam. Vtramque hanc, vt dixi, vitae comparandae rationem, Veteres Fortunae attribuebant, ſicut hic Pandorae,

Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῦ κατάθεῖο·
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.

id eſt, continuo gubernaculum in fumum ſuſpendere potuiſſes, neque ad Autumnum vſque expectandum fuiſſet: nec de terra vlterius ſollicitus eſſes, ſed haec omnia faceſſerent. Nunc vtrumque et τὸ πηδάλιον, et τὰ βοῶν ἔργα in manibus Fortunae ſunt. Vbi primo duplicem Oeconomiae, de qua in his libris eſt acturus, rationem proponit, vtrique τὴν Πανδώραν praeficit. Neque alia cauſa eſt, cur τὴν Τύχην Homerus, teſte Pauſania, Deam marinam fecerit, qui, in hymno εἰς Δήμητρα, primo meminiſſe illius notatur, vbi eam cum Cereris filia inter reliquas Oceaninas ludentem introducebat. Quod nos in noſtro εἰς Πανδώραν, vbi Veterum errorem refutamus, his verbis proſequuti ſumus:

Καῖρε πάλιν κρείσσα θεῶν, τραφερῆς τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ τραφερῆς, τῷ καὶ παλάμῃσιν ἀείρεις
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἄγλαον, ἔνθα ἀρέρῃς
Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ ϛαχύεσσι βεβριθὸς,
Ἀμφοτέρου ϛαχύεσσι καὶ ἄνθεσιν· ὅσσα τε γαῖα
Εἰαρινῇ Ζεφύροιο χέει μεθύοντος ἐέρσῃ·
Πηδάλιον δ' ἑτέρῃφι· τόθεν σέθεν ἀμφὶ θεαίνη
Πολλὰ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
Ἦ γὰρ ἀνακτορίην τε μόνην κόσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημαινέειν ἠγοῦντο. Σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα. Τύχην δέ σε Φασὶ καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γέροντος.

Et reliqua quae ſequuntur. Totum enim hymnum, quem in Deam illam, ad explicationem huius doctrinae, ſcripſimus, editioni huic noſtrae adiunximus; ne quid ſtudioſis adoleſcentibus deeſſe poſſit: ſimul vt felicitas eorum ingenium excitetur, vt has Muſas cum Latinis conjungant. Atque haec ſola fuit cauſa, cur pictores antiquiſſimi, Homeri et Heſiodi, vt et reliqui artifices, imitatores, Fortunam vtrumque in manu habere voluerint: cornu, quo deſignatur ἡ γεωργία, et qui

ex

ex ea ὁ πλοῦτος: et πηδάλιον, quo designatur ὁ πλοῦς, et qui ex eo ὁ πόρος. Hanc enim alteram vitae rationem minus iustam τῷ πηδαλίῳ designabant. Hinc eleganter Synesius, Astraeam ex aëre ςάχυν protendere dicit, ἀ πηδάλιον: quod agricultura iustior sit mercatura. Hanc qui non videt esse mentem Hesiodi, quae totius propositionem continet operis, quam nos postea explicabimus, quae veriora esse existimat, amplectatur. Nos duo hoc capite probauimus: Primo quomodo cum aetatum diuisione cohaereat Pandora. Secundo quomodo cum totius operis subiecto. Nunc ad reliqua pergamus.

CAPVT XII.

Restat vt ostendamus, quomodo ea quae de Pandora dicuntur, inter se conueniant. Praeter ea quae ἔργα dici ab Hesiodo infra ostendimus, ἐργασίαν quamdam mulieribus attribuit: ita vocat τὴν ταλασιεργίαν, et hinc quaedam Hesychii Glossa, de qua infra, diuidit τὰ ἔργα, in γεωργίαν, quae viris: et ταλασιεργίαν, quae mulieribus proprie convenit. Ait igitur Poeta noster, Deos singulos dona sua commisisse huic Pandorae. Mineruam primo τὴν ταλασιεργίαν, cui praeest ipsa; vt mulieres quoque habeant quo aliquid ad rem familiarem conferre, et eius potentiam in conquirenda vita experiantur. Iam quod Venus illi χάριν dederit, vt Poeta loquitur, nihil est quod magis huic Deae conueniat: vox enim χάριτος quomodo hic sumatur, in Notis nostris diximus. Duplex Mercurius duplicem illi facultatem, duplicia dona largitur. Prior impudentiam et versutiam: hic Mercurius est ὁ ἐμπορικὸς θεὸς, mercaturae nimirum et eius fraudum, quae in illa Oeconomiae parte committuntur, praeses. Quod autem ille διάκτορος a Poeta dicitur, causa est, quia secum τὸν ἐνδιάθετον λόγον habet: vt Philosophi loquuntur, e quo bona vel mala proficiscuntur, qui Fortunae non minus quam reliqui suum donum largitur, quod est fallere et decipere. Quae Fortuna in emporiis nostris notissima est. Iam alter Mercurius, qui vocem illi suppeditat qua inescare homines possit, ὁ προφορικὸς λόγος est: qui externo vocis ministerio vtitur. At vero donum suum Pitho quod confert, huc respexit Alcman cum Fortunam Πειθῦς ἀδελφὴν dicit. Quod Promethei causa inducta sit; eo alludit idem, cum eamdem Deam Προμηθείας θυγατέρα vocat. Plutarchus de Romanorum fortuna: ἀλλὰ μᾶλλον (de Fortuna loquitur) Εὐνομίας καὶ Πειθοῦς ἀδελφὴ, καὶ Προμηθείας θυγάτηρ, ὡς γενεαλογεῖ

λογεῖ Ἀλκμάν. Nunc quod a Vulcano e luto factam eam vult, naturale est: sine igne, aqua et terra, nihil creatur. Deas autem, etiam τὰς νοητὰς, Poetae vbique ἀνθρωπομορφῶσι. Prometheus est humanae prudentiae et industriae vis: quae dum nimium se effert, dum ignem, id est τὴν εὐπορίαν, teste Platone, a Diis consequi sperat, in vinculum acerbissimum incidit; fortunam, nimirum, et necessitatem fati: cuius auxilio (vt Hesiodus loquitur) vitae comparandae modum Iupiter occultat. Poena audaciae illius, quae τὴν εὐπορίαν illicitis sibi vindicare modis ausa fuit, Fortuna est; Dea caeca et quae cum τῇ Προμηθείᾳ pugnat. Veteres Philosophi, diu deliberarunt, vtrum naturam, quae omnia hominibus suppeditat, Τύχην, an vero Σοφίαν appellarent. Plutarchus libro supra adducto: αὐτὴν τὴν γεννῶσαν ἡμῖν καὶ φέρουσαν ἅπαντα Φύσιν, οἱ μὲν Τύχην εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ σοφίαν. Prometheo opponitur Epimetheus: alter prudentiam significat, quae futura prospicit: alter poenitentiam, quae iam facta deplorat. Hic Epimetheus δῶρον Διὸς accipit: ita Poeta more suo bona fortuita appellat. Quod non solum notat Plutarchus, sed et totam conclusionem ad eamdem Deam, ad quam nos reliqua omnia, refert, in libello De Fortuna. Ἡ μὲν καλῶς ὁ Ἡσιόδου Προμηθεὺς τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελεύεται, μήποτε δῶρον δέξηται παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν, τὰ τυχηρὰ λέγων καὶ τὰ ἐκτός. Vbi manifeste ostendit, quid per donum Iouis Hesiodus designet. Fortunam, nimirum, quae *Pandora* dicitur. Quod autem apud Hesychium legitur, Πανδώρα ἡ γῆ, ὅτι τὰ πρὸς τὸ ζῆν πάντα δωρεῖται. ἀφ' ἧς καὶ ζειδώρος, sciendum est, scholion esse Aristophanis, sicut totum Grammatici illius lexicon, nihil praeter Glossas auctorum continet) quo explicatur Comici locus, qui lepide, γῆν Πάνδωρον vocat. Locus hic est, πρῶτον Πανδώρᾳ θύσαι λευκότριχα κριόν. Interpres Graecus. Πανδώρᾳ, τῇ γῇ, ἐπειδὴ πάντα κατὰ τὸ ζῆν δωρεῖται, ἀφ' ἧς καὶ ζειδώρος καὶ ἀνησιδώρα. Doctrina tam nobilis quae hic a Poeta traditur, memini quod subolueris, mirum est: quorum plerique στοιχειακὰς, καὶ φυσικὰς ἀλληγορίας excogitarunt: quae ἐν τοῖς διδασκαλικοῖς locum non habent: ac propterea ad Theogoniam pertinent. Nos eam, vt putamus, ita manifeste eruimus, vt posthac latere non possit. Ita ergo, inquit Poeta, cum rebus nostris agitur, postquam a Deorum tutela destituti fuimus, vt obiecta sit difficultas maxima: cui Dii singuli munera attribuerunt: penes quam summam facultatem eorum distribuendorum esse voluerunt: vnde processit necessitas artis Oeconomicae, Fortuna nimirum: extra quam qui sunt,

sine

sine difficultate ab Homero viuere dicuntur; quales sunt mortui, vt infra dicemus.

CAPVT XIII.

Ne quid sit quod diligentiam effugiat nostram, aut in Pandora, aut in iis ex quibus illa dependet, in propositione ipsius operis hi versus sunt explicandi, priusquam ad ordinem reliquorum pergamus:

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

quae verba quasi vinculo quodam necessario et indiuulso, cum illis quae postea sequuntur, cohaerent. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε. quae est prima ad Pandoram εἰσβολή. Vita illa, quam occultatam a Diis Poeta praedicat, supponit alteram. Sicut itaque opponuntur inter se aetates: ita et vitae duae diuersissimae. Prioris homines ῥεῖα ζώοντες ab Homero dicuntur: quod vitae genus opponitur huic de quo Hesiodus scripsit, in quo hodie versamur. Vnde ab eodem Homero ῥεῖα ζώοντες, etiam *defuncti*, appellantur, quos vulgo μακάρίτας dicimus. Qui ex hac Fortunae ἀταξίᾳ rursus, vnde deciderant, peruenerunt. Τὸ ῥεῖα ζῆν duabus in rebus constituunt: in simplicitate cum αὐταρκείᾳ: in facilitate cum voluptate. Priore egestas tollitur, et cupiditas: altero labor et difficultas. Exempli gratia, statuamus μυλάχην καὶ ἀσφόδελον, quem Poeta cibum proponit, tamquam sufficientem simpliciter viuentibus. His duobus nihil simplicius, nihil magis obuium: vtrumque tamen sufficit τοῖς ῥεῖα ζώειν προαιρεμένοις. Destruitur haec vita a duobus maxime; cupiditate et labore. Cupiditatis serui hoc tempore omnes sunt: maxime autem illi, qui a pristina illa vitae simplicitate ad luxum iniquis artibus quam maxime declinant. Quales Hesiodi iudices sunt, quos δωροφάγους ille appellat. Labor cupiditati inseruit, quae sunt voces τῶν πρός τι. Vtrumque enim finem suum sequitur. Vtrique fraenum iniectum fuit maximum, quod a Platonicis περίεργασις vocatur. Cum enim cupiditas vitae prioris simplicitatem tollat, labor facilitatem destruat, quorum ab altero saeculum hoc ἐπιθυμητικὸν, ab altero χαλεπὸν dicitur: vtrumque autem comparare studeat quod desiderat; illud quod vtrumque impedit est ἡ περίεργασις. Cupiditas labore vtitur ad consequendam rem cupitam: περίεργασις cupiditati fraenum iniicit et laborem impedit: a quo περιεργατικὸν hoc aeuum, et ἀκούσιον appellatur. Exemplis rem illustremus e vita Oeconomica petitis. Ex nauta si quis quaerat, cum omnia, secus ac olim, arte et labore comparentur, cur nauiget; respondebit,

bit, lucri cauſa. Si ex eo qui vxorem ducit, quam cauſam propoſitam habeat; reſpondebit, liberos. Si ex agricola, cur terram colat; reſpondebit, ob fructus. Si ex homine politico; reſpondebit, honoris cauſa. Si ex militante; vitae gratia. In quibus tria conſideranda ſunt, quae priori vitae adverſantur. Primo cupiditas quae petit; ſecundo, ars, induſtria, labor, quo petit: poſtremo, ſucceſſus, qui cupiditatem et laborem ſequitur, et prioribus duobus imperat. In cuius poteſtate cum ſint reliqua duo, tollitur libertas hominis cupientis et τὸ αὐθαίρετον, quod nihil quam petere poſſit et annuti. Ceterum ſi et nauta, et agricola, et miles ſucceſſu carent, apparet ἡ περίσασις, quae et ante fuit, quia de ſucceſſu ſuo certi eſſe non poſſunt. Itaque et antequam ſucceſſus impeditus eſt, tollitur libertas; quia et non ſuccedere poteſt: et poſtquam impeditus eſt, apparet ſeruitus. Haec tria inter ſe cohaerent, ἐπιθυμία, τέχνη, περίσασις, vt neque cupiditas aliquid ſine arte efficiat, neque ars ſine ſucceſſu eſſe poſſit: neque ſucceſſus ibi imperet vbi priora deſunt. Haec tria in vnica Pandora ſunt conſideranda. τὸ χαρίεν καὶ πιθανὸν, eſt voluptas, ὁ κόσμος τῆς Ἀθήνης eſt ars. Dona Deorum quae commiſſa ſunt illi, eſt Fortunae potentia. Hoc itaque modo apparet quomodo Dii vitam occultarint, ſecundum Heſiodum, de quo in illis verſibus, quos propoſuimus, agit. Illis vero, qui ſequuntur, περίσασις actionum noſtrarum deſcribitur:

Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο
Ὥςε σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.

Niſi, inquit, obſtaret ἡ περίσασις, id eſt, Pandorae potentia, facillime vno die ea conſequeretur homo, quae iam vix toto vitae tempore. Priorem itaque vitam Philoſophi βίον ἁπλοῦν dicebant, ἀπερίσπαστον, ἐλευθερίας ἐπήβολον. Poſteriorem, χαλεπὸν, ἀναγκαῖον, περισπατικόν. Quibus omnibus hoc efficitur, nihil aliud quam Pandoram Heſiodicam circumſcribere Platonem, qui omne illud aeuum quod ſub Diis non eſt, ſed ſub Daemonibus, τῇ εἱμαρμένῃ, id eſt, Fato, ſeu Fortunae, et τῇ ἐπιθυμίᾳ, id eſt, cupiditati attribuit. τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία, id eſt, *Orbem vero rurſus* (poſtquam ex eo Dii receſſerunt) *fatum, eiuſque ſocia cupiditas voluebant.* Nam et Veteres inter Parcas Fortunam numerabant, et quidem plus quam reliquas poſſe exiſtimabant, et τὴν Τύχην, εἱμαρμένην καὶ Μοῖραν dicebant. Quod in noſtro Pandorae hymno his verbis attigimus:

Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, θεὰν περὶ μῆτιν ἔδουσα,
Χηρὸς ἀλεξήτειρα, παμπρέψασα δὲ πότμον.

Εὐσε-

Εὐσεβέων παίδεσσι νόσον δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκοις
Σοὶ δ' ἅμα γεινομένῃ, νόσοι ἀιόλαι, ὀξύ τι πῆμα,
Ἰκέλαι ὀρνίθεσσιν, ἃ ὀρνυμένῃσι μελίσσῃς
Ἀνδρόμεον βίον εὐθὺ διέδραμον· ἐδέ τις ἔσχε
Ἀθανάτων, σέο νόσφι Διὸς βελῇσιν ἀρήγειν,
Οὐδὲ παραιτεῖσθαι συγερὴν μερόπεσσιν ἀνάγκην,
Οὐδὲ κασιγνήτας, τῇσιν σ' ὁμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον, ἣν τε λέγεσι
Ἀνδράσιν ἐσσομένοισιν ἐπικλώθεσαν ἐφεῖναι
Δαίμονα δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μέλαιναν.

Et recte Pausanias: Ἐγὼ μὲν ἓν Πινδάρῳ τάτε ἄλλα πείθομαι τῇ ᾠδῇ, καὶ Μοιρῶν τε εἶναι μίαν τὴν Τύχην, καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφάς τι ἰσχύειν. Atque haec hactenus.

CAPVT XIV.

Vt vlterius pergamus, eaque confirmemus, quae de Pandora sunt dicta, ad habitaculum illius perueniamus: vt bonam illam Deam in lucem porro protrahamus. Illud Hesiodus Πίθον facit: Homerus autem eodem modo, Fortunae secundae et aduersae Πίθον suum designarat. Ita vt ex his duobus similibus locis concluserint iam olim Magistri, ὅτι Φαίνεται νεώτερος Ὁμήρου ὁ Ἡσίοδος. Verba Poetae sunt, apud quem Achilles diuina oratione lugenti Priamo filiique fatum aegro animo ferenti hoc modo loquitur:

Οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο,
Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζωειν ἀχνυμένους· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσί,
Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς οὔδει,
Δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων.
Ὧν μὲν καμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
Ἄλλοτε μὲν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.
ὯΙι δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε,
Καί ἑ κακὴ βόσβρωσις ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει,
Φοιτᾷ δ' ἄτε θεοῖσι τετιμένος, ἄτε βροτοῖσι.

Id est:

Haud equidem prodest misero succumbere luctu,
Haec etenim Diuum lex stat mortalibus aegris.
Viuere sub curis: queis illi longius absunt.
Dolia bina iacent Iouis alto inclusa cubili,
Qualia distribuit terris, laetumque, malumque.
Hinc cui mixta dedit magni concussor Olympi,
Prospera nunc illi, nunc illi aduersa fuere.
At cui dura pater: miserandum protrahit aeuum;

Illum

Illum namque fames terras male ſuada per omnes
Ludibrium premit infelix hominumque Deumque.

Hos verſus vbi adducit Plutarchus, cum eleganti elogio, in Conſolatione ad Apollonium, Heſiodi quoque noſtri hunc locum adducit, eiuſque tamquam recentioris meminit, vt qui in hoc quoque Homerum ſit ſecutus: ὁ δὲ μετὰ τοῦτον καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τῷ χρόνῳ, καί τοι τῶν Μουσῶν ἀναγορεύων ἑαυτὸν μαθητὴν ὁ Ἡσίοδος, καὶ αὐτὸς ἐν πίθῳ καθείρξας τὰ κακὰ, τὴν Πανδώραν ἀνοίξασαν ἀποφαίνει σπέδασθαι τὸ πλῆθος ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν. Differentias in vtriuſque Homeri et Heſiodi Πιθοπλαςίᾳ has notant magiſtri; quod Homerus in coelo conſtituat, Heſiodus in terrra: quod Homerus duplex dolium conſtituat, Heſiodus vnum; quod in Homerico vaſe σωματικὰ ſunt, et ἐξαντλεῖσθαι δυνάμενα, in Heſiodi ſunt ψυχικά. Quae tamen differentia magni momenti non eſt. Homericum Iouem vno ore omnes non Interpretes modo ſed et Philoſophi τὴν εἱμαρμένην (id eſt Fatum) dicunt, quae praeeſt bonis maliſque. Heſiodus noſter oſtendere pergit, quomodo mala in homines inuecta ſint, bona amiſſa: quomodo Iupiter prima Deorum poteſtas, meretrici illi rerum humanarum Fortunae, quae mille illecebras, mille habet dolos, quibus ſtrenuos viros et ſolertes, id eſt, τὰς μηχανικὰς, τὰς τεχνικὰς, quos ἀλφηςὰς vocat, qui ignem, id eſt, rerum inueniendarum rationem ſibi vindicarant, obruat: quomodo Πίθος ille ad terram peruenerit, in quo erant Labor, Senectus, Morbi, et alia. Quae omnia cum inter homines ſparſiſſet, ſola Spes remanſit; quae perpetua ac ſola aduerſae fortunae comes eſt. Si enim Fortunam tollas, Spes non erit: quae ſemper in malis bono animo eſt, quod de inſtabilitate Fortunae cogitat. Niſi enim inſtabilis Fortuna eſſet, in malis Spes non eſſet, in bonis Metus. Pandora igitur, operculo remoto, ſpargit malorum agmen. Sicut autem πιθοπλαςία Iouis eſt; ita πιθοιγία (eleganti voce hunc Heſiodi locum ita vocant Grammatici) Pandorae. Mala illa quae emittuntur (vt recte notat Proclus) in poteſtatem τῶν Δαιμόνων veniunt: quo omnia illa confirmantur, quae ſupra a nobis ſunt dicta. Verba Procli ſunt: ὅτι καὶ τούτων ἔφοροι δαίμονές εἰσιν, οἵ τινες δρῶσιν ἀφανῶς ἐπιπέμποντες τὰς ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην τεταγμένας, καὶ τὰς ἐν τῷ πίθῳ κῆρας διασπείροντες. Nonne ſatis manifeſte Pandoram eſſe τὴν εἱμαρμένην, aut, quod proximum eſt, τὴν Τύχην fatetur? Deinde, Daemonum poteſtatem, quam libri huius, ſeu potius partis prioris, ſubiectum facit Manilius, agnoſcit? Ita vbique Interpretes doctrinam hanc alludunt, et ignari verum fatentur, nuſquam agnoſcunt. Sic itaque, vt Horatii verbis loquar, *Poſt*

Poſt ignem aetheria domo
Sublatum, macies et noua febrium
Terris incubuit cohors,
Semotique prius tarda neceſſitas
Letbi corripuit gradum.

Letbi neceſſitas, eſt ἡ ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης τεταγμένη in ſecunda Periodo: *tarda*, quia in priori non fuit, nimirum ſub Saturno.

CAPVT XV.

Cum variae fuerint de hac Pandora opiniones Veterum: refutanda nobis ea erit, quae maxime aſſertoribus ſuis viſa eſt probabilis: quod ſi fiat, non neceſſe erit vt de reliquis laboremus. Ea eſt eorum qui Πανδώραν, τὴν τέχνην eſſe voluerunt, id eſt, ipſam artem: in qua opinione eſt Tzetzes. Tria, ſecundum Platonem, vniuerſum regunt, Τέχνη, Τύχη, Φύσις. *Ars*, *Fortuna*, *Natura*. Ex his Ars et Fortuna ἐναντιούμενα ſunt. Artis inuentrix eſt ἡ Προμήθεια: nam ſub ἐπιθυμητικῷ ceſſat πρόνοια Deorum, quam offendit Prometheus, et ab hominibus auertit, propterea eius vicem Artem ſubiiſſe exiſtimabant. Ariſtoteles quoque, quotieſcumque de Προμηθείᾳ et eius partibus vel effectis agit, toties illi fere τὴν τύχην opponit, vt libro Ethicor. Nicomach. III. cap. VI. vbi τὸ βουλευτὸν, cum ab aliis, tum praecipue a Fortuna ſeparat. Cum praeterea, vt Philoſophus idem Rhetor. Lib. I. docet, Fortuna ſit eorum, quorum et cauſa non eſt definita, nec alicuius gratia fit, nec ſemper, nec ſaepe, nec ordinate, excluditur προμήθεια, quia nec ſine ratione procedit, nec ſine experientia. Vnde Fortuna ibidem ἄλογος αἰτία ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ dicitur. Qua poena maior eſſe non poteſt, iis praeſertim hominibus, qui ἀλφησταὶ ab Heſiodo dicuntur, et excogitandae ſemper aut inueniendae rei alicui ſunt intenti. Infinita eiuſmodi ex Platone directe adduci poſſunt et ſimpliciter: ex Ariſtotele partim ſimpliciter, partim κατὰ συμπέρασμα. Iam enim hoc ſolummodo agimus, vt doctrinae huius ſeries et ordo pateat: ipſa autem lucem accipiat. Nunc vt et alteram reiiciamus reſtat. Eorum enim opinionem praetermittimus, qui haec omnia ad ſexum mulierum referunt, qui neſciuerunt quid in Scriptis Poetarum ſit τὸ πρακτικὸν, quod pugnat cum τῷ ἀλληγορικῷ et τῷ νοερῷ. Duo illa inter ſe pugnant, ἀπορία, καὶ πλοῦτος: item ἀμηχανία et τέχνη: item id quod ſurripitur, et poena ſurrepti. At vero ignem Promethei eſſe τὸ τεχνικὸν, τὸ πορισικὸν, τὸ μηχανικὸν, et Plato vbique affirmat, et cum eo Tzetzes. Iam hominibus

Pro-

Prometheus, Deus, vt Aeſchylus loquitur, φιλανθρώπε τρόπε, ignem largitus eſt, non vt δῶρον ſuum, qualia ſunt illa, quae propria ſingulorum Deorum cùm ſint, ab illis hominibus ſuppeditantur; ſed vt Diis ſurreptum. Eius rei cauſas duas ſtatuit Plato; vt ſuccurreret τῇ ἀμηχανίᾳ, et τῷ ἀτέχνῳ, quia homines, vt ille inquit, ἐν μεγάλαις ἀπορίαις ἦσαν, πορίζειν ἐπιζάμενοι, id eſt, *magnis difficultatibus vrgebantur, cum de victu ſibi proſpicere non poſſent.* Ignis igitur id eſt, quod Diis ſurripitur, hominibus traditur. Quem ignem Platonici, Dei, opificis vniuerſi, quaſi inſtrumentum ſtatuunt. Iupiter hunc ignem, cum a Prometheo deceptus eſſet, in diuiſione bouis, de quo in Theogonia habes, hominibus ſurripuit: eumdem mox rurſus ſibi vindicat Prometheus, et hominibus tradit; ipſam nimirum artem, ipſam induſtriam, ipſam conquirendae vitae rationem. Quo furto et poenam Iouis ipſe, et clientes eius homines incurrerunt. Poena fuit Pandora. Quam Pandoram ſi Artem interpretemur, eadem erit poena Iouis et munus Promethei, quod abſurdum eſſe quilibet videt. Rurſus quod ἀντί τινος datur, aliud eſt ab eo pro quo datur. Sed Πανδώρα propter ſurreptum ignem immittitur, verum poenae vice, non muneris loco, vt Heſiodus loquitur: Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν. Item, finis artis et eius πορισοῦ ignis, eſt prodeſſe hominibus: qua etiam de cauſa a Prometheo ſurreptus Diis fuit: Pandorae vero nocere: vnde κακὸν ab Heſiodo dicitur. Rurſus ars cum labore iuuat: Pandora cum voluptate nocere dicitur. Ac propterea ſub Saturni Periodo ne ars quidem fuit; ſed ſine labore quidlibet a Deorum benignitate ſuppeditatum fuit. Rurſus, cum ars fuit, fraenum artis inuenta eſt Pandora. Praeterea Heſiodo, (nunc ea quae ab eo dicuntur, ſequimur, nec vmquam in vaſtum illud τῶν μυθολογημένων mare abripi nos patiemur, non enim aliud agimus, quam vt horum librorum doctrinam planam faciamus) τὸ ἁλφεῖν et τὸ τεχνάζειν eadem ſunt: Pandora vocatur πῆμα τοῖς ἁλφηζῆσι, id eſt, iis qui arte, et ſurrepto igne vtebantur, τοῖς εὑρετικοῖς, τοῖς μηχανικοῖς (ita enim vocem illam eſſe accipiendam infra ad ipſum oſtendimus:

— — ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἁλφηζῆσι.

Ergo diuerſa ſunt. Quippe ſi Pandora eorum ſit poena, qui et induſtria vtuntur et arte, oportet aut aliud ſit, aut aliud habeat quam ars et induſtria. Rurſus aliud eſt quod a fauente datur, ab eo quod ab irato immittitur: ſed artem

tra-

tradidit ἐὺς Prometheus (ita dicuntur proprie in Theologia veteri Dii singuli, cum dona sua largiuntur, quae alio nomine ἐὰ dicuntur, et ipsi δωτῆρες ἐάων) aliud quod a Ioue sed χωλωσαμένω. Pluribus idem aliis reiici potest, et nostrum probari. Sed et aliud afferemus argumentum. Pandoram esse Deam quae absentibus Diis, quod in ἐπιθυμητικῷ contigit, omnia dona hominibus largitur, iam supra diximus. Hanc Deam Veteres alio nomine Ἀνταίαν dicunt et Τύχην. Hesiodus in Theogonia Ἑκάτην vocat: refertque vni illi plenam omnium diuinorum beneficiorum distribuendorum potestatem factam esse. Ἀνταίαν et Ῥέαν eamdem esse Apollonii Interpretes ostendunt ad illud: Ἡ δέ πε εὐαγέσσιν ἐπὶ φρένα θῆκε θυηλαῖς Ἀνταίη δαίμων. Interpretes, ἡ Ῥέα ἄτω λέγεται, διότι ἐναντίαι τοῖς Τελχῖσιν ἐγένετο. Etymologus et alii: nam nihil iis qui Graecos auctores vel a limine salutarunt, notius est. Ἀνταίαν eamdem esse cum τῇ Τύχῃ, tum alii, tum vero Flaccus noster ostendit:

O Diua gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos.

Ita Deam indigitabant illam, quae Antii colebatur, παρὰ τὸ ἐπιπέμπειν τὰ ἄντα, pro quo male apud Hesychium legitur τὰ αὐτά. Iam notissimum est, quot absurditates Veteres Hesiodi Interpretes adducant, vt causam in Theogonia reddant, quare Hecaten, quam omnes τὴν Τύχην fatentur, cum Neptuno coniungat, his verbis:

Καὶ τοῖς οἳ γλαύκην δυσπέμφελον ἐργάζονται
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.

Eius rei nos causam supra ostendimus: cum diximus, Τύχην, marinam fuisse Deam, ac propterea πηδάλιον gestare: quod ibi aliis etiam rationibus probauimus. Ita ibi Hesiodus reliquis omnibus, mari, terrae, venationi, militiae, foro, cunctis denique quibus Dii singuli praeerant, vnam Hecaten, vt hic Πανδώραν praeficit. Rheam autem, id est, Hecaten, Pandoram esse patet ex illo loco, qui ab Eusebio II. lib. De praep. citatur: Γενέσθαι δὲ ἐρανῷ θυγατέρας, Βασιλείαν, καὶ Ῥέαν τὴν Πανδώρην. Ceterum conferat lector quae de Hecate Hesiodus, cum iis quae a nobis de Pandora in Hymno dicta sunt. Obtinuit haec opinio apud Veteres, vsque ad regnum Fortunae, id est, τῆς ἀταξίας, quae sub ἐπιθυμητικῷ est, quo nauigatio cepit, fuisse regnum Astraeae τῆς ἀντικειμένης. Vnde opposuerunt Astraeam et Fortunam: quatenus altera spicam, altera gubernaculum ostenderet. Huc respicere

ſpicere Syneſius videtur, ἐν τῷ Περὶ προνοίας. Vbi locum hac de re Arati interpretatur: Ἕως, φησὶν ἐχέροντο θαλάσσῃ, χρυσοῖ δὲ ἦσαν ἄνθρωποι, καὶ θεῶν ἐπιμιξίας ἐτύγχανον· πλοίων δὲ εἰσελθόντων ἐνεργὰς εἰς χρῆσιν βίᾳ, τοσοῦτον ἀπεφοίτησεν ἡ δίκη τῆς γῆς, ὡς μόλις ὁρᾶσθαι νυκτὸς αἰθρίας. καὶ μέντοι νῦν ὀρωμένη, σαφῶν ἡμῖν προτείνει, καὶ ἐπηδάλιον. Illa ſublata, ſequuta eſt Pandora: qua cum aliquamdiu regnum obtinuiſſet, receſſit et Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. Locus elegantiſſimus eſt, apud Auienum Arati Paraphraſten, vbi de Aſtraea:

Seu patris Aſtraei clarum et genus, aurea cuius
Sydera ſunt proles, et qui pro munere morum
Inculpabilium nomen dedit omnibus aſtris:
Aut Peluſiaci magis es Dea littoris Iſis,
Digna poli, conſors et cura latrantis Anubis:
Seu tu Diua Ceres: ſic nam tibi fragrat ariſta,
Et, ceu Syriaco torreatur ſpica calore
Protentata manu: ſeu tu pernicibus alis,
Nec ſat certa gradum viduataque vertice ſummo
Flexipedae vertis veſtigia, lubricum vt aeuum
Sors agat, et ſubitis obrepat mobile fatum
Temporibus — —

Eo loco emendaui *vertis veſtigia*, pro quo male *veſtis* legebatur: reliqua fere ſunt ex editione Grotii noſtri. Ac propterea eamdem Aſtraeam et Fortunam eſſe voluerunt, vt Germanici interpres et alii obſeruant. Quo etiam verſus illi Auieni referri poſſent, modo legatur *Flexibilis*. Gloſſae veteres, *Flexibilis* εὐκαμπής, proprium Fortunae eſt. Vt vt ſit: alii Aſtraeae Fortunam ſucceſſiſſe, alii Aſtraeam in Fortunam mutatam volunt ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. Dio Chryſ. eamdem facit oratione 11. Περὶ τύχης· Ὠνόμασται δὲ ἡ τύχη καὶ πολλοῖς τισὶν ἐν ἀνθρώποις ὀνόμασι· τὸ μὲν ἴσον αὐτῆς, νέμεσις, τὸ δὲ ἄδηλον ἐλπίς, τὸ ἀναγκαῖον μοῖρα, τὸ δὲ δίκαιον θέμις. Eodem tempore coeperunt ſors et fatum: quod coniungit Auienus, ἡ Εἱμαρμένη, ἡ Πανδώρα, οἱ Δαίμονες. Ita vt illi qui περὶ τέχνης ea omnia, quae de Pandora dicuntur, intelligunt, multis partibus impingant. Proclus, vt Platonicum decebat, quicquid de Pandora dicitur, ad τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς refert: qui quamquam vbique rerum ſuarum ſatagat, priuſquam probet τὸ ἄλογον ἐν τῷ Φρονεῖν, et in parte διανοητικῇ eſſe, nobis ſufficit non aliam in his Heſiodi libris allegoriam, aut allegoriae interpretationem adferri, quam quae cum doctrina ſaeculorum cohaeret. Quamquam in eo laudem mereatur Proclus, quod ordinem libri huius et rationem fere eamdem, quam nos oſtendere conatus ſit: tum quod rationem τῶν παρεκβά-

σκβάσεων, qualis est illa de saeculis, connectere cum reliquis tentarit. Rursus tamen omnem ordinem, et institutum Poetae his verbis confundit: καὶ ἔτος δὲ ὁ μῦθος ἐπιτηδειότατος πρὸς ἀποτροπὴν τῆς ἀδελφῆς, ὅπως μὴ σχολάζοι πόρναις. Illud obiter notabunt studiosi, hoc quod de Pandora in Theogonia dicitur πραγματικὸν esse; in his libris ἀλληγορικὸν et νοερόν. Pandora πραγματικὸν est, cum mulierem designat συλληπτικῶς: ἀλληγορικὸν, cum siue Fortunam, siue Artem, siue Voluptatem, siue tale quid: quod saepenumero a viris doctis confunditur. Graeci omnibus scriptis vim suam eripuerunt, cum nihil pragmaticum in illis relinquunt, sed vento inani allegoriarum abrepti, omnia pro nutu fingunt: contra saepenumero nude ea sumunt, quae non nisi νοερῶς cum reliquo Scriptoris instituto conueniunt. Quidam Grammatici aliquam Pandorae partem ἀλληγορικὴν esse voluerunt: aliquam πραγματικήν. Sic ignem cuius hic fit mentio πραγματικὸν esse notant: partim credo διὰ τὴν τῆς πυρὸς ἐν πάσαις ταῖς τέχναις καὶ τῷ βίῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ χρῆσιν, partim διὰ τὸ τὴν τῶν ἀνθρώπων πλάσιν ἄνευ πυρὸς μὴ συντελεῖσθαι. Pergamus.

CAPVT XVI.

Hesiodus igitur ex opinione vetustissimorum qui περὶ τῶν λογικῶν egerunt, et eorum speciebus, in Theogonia sua de prima specie tractauit, cuius sub ἡγεμονικῷ maxima fuit cum hominibus familiaritas, vt ita dicam. Eius non modo genus, ortum, parentes, sed quod amplius est, μοῖραν, vt veteres Theologi vocant, vt ipse Hesiodus, δῶρα persequutus est, et quae quisque hominibus conferret. Tractarat et Ἡρωογονίαν, vt et hodie ex auctoribus compluribus scimus. Mediam vero speciem in primo Ἔργων persequutus est. Hinc igitur lucem accipit locus Manilii, in quo versus ille, qui ad τὰ Ἔργα spectat, ab omnibus ad Θεογονίαν relatus fuit. Postquam enim de Theogonia ita egit,

Hesiodus memorat Diuos, Diuamque parentes,

interiectis aliquot mox versibus, quibus contentum operis describit, hunc adiicit,

Omniaque immenso volitantia numina mundo

Aliter autem Pandoram suam in Theogonia quam ἐν πρώτῳ Ἔργων considerat: in altero enim vt primam foeminam, his verbis:

Τῆς γὰρ ἀλωίου ἐστὶ γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης ἀλλὰ κόρου.

In altero, nimirum in quo nos versamur, longe aliter pro Dea illa, cui Diis immortalibus postquam ἀταξία est inducta, omnia commissa sunt. Causa cur in Theogonia ita consideret, haec est: quod ante τὴν ἀταξίαν, sive sub imperio manifesto Deorum, γηΐνοι fuerint homines, vt supra ex Platone ostendimus, et ex ipsa terra oriundi. Quorum pars maxima λογικὴ erat et pura: altera autem vi illa quam ἄλογον vocant, cuius prior pars est ἡ φυσικὴ, sive vis creandi, et crescendi, maxime carebant. At inducta Pandora, ἀλληλογονία pariter inducta est. Quod nos ita quoque in nostro persequuti sumus:

— — πρώτην δέ σε Φασι γυναῖκα.
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυξο, καὶ ἀγλαὸν ἔλλαχες εἶδος
Παρθενικῆς ὤνασσα, χάριν ϛίλβουσα καὶ αἰδώ.

CAPVT XVII.

Atque haec causa fuit, cur apud Veteres, Φιλησίοδος aliquis, et qui mentem huius libri bene examinarat, quae potissima ex parte circa ἀταξίαν et volubilitatem Fortunae, qua Dii, vt Poëta loquitur, vitae conquirendae rationem occultarunt, versatur, a versu illo, Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ, vsque ad illum, Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω hoc exordium, quod ex Pausania et Plutarcho Hesiodi non esse certo scimus, praefixerit:

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε Δι' ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
Ὄντε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄρρητοί τε, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει,
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα κάρφει.
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Qui versus, aut ego fallor, aut mali Poetae sunt, sed boni Philosophi, et qui cum cura librum hunc perlegerat: meliusque argumentum perceperat, quam eorum quisquam, quem hodie in Hesiodum habemus. In quo tamen omnes non penitus errarunt, quod in hoc exordio vocem Διὸς, ἀντὶ εἱμαρμένης poni mordicus asseuerant: quamuis minime propositum τὸ χρεωμένου, multo minus Hesiodi ex eo institutum perceperint. Argumentum libri hoc exordio continetur, quod a nullo hactenus notatum fuit, multo minus quid sit. Argumentum est vis Fortunae ac potestas, quemadmodum Iliados ira Achillis. Plato in mundo ἀτάκτως περιφερομένῳ, vim quamdam constituit, tamquam animam magni illius Dei, Mundi patris,

patris, quam Stoici εἱμαρμένην et ἀνάγκην vocant, et saepissime Δία. Horatius, qui (vt iam olim renascentibus litteris notauit Muretus) totum hoc exordium, quod Ἔργων primo praefixum legitur, κατὰ λέξιν vertit, *Deus* reddidit: quem eumdem cum Fortuna facit. Ode lib. I. XXXIV.

— — valet ima summis
Mutare, et insignem attenuat Deus,
Obscura promens: hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

Tota huius Deae vis ex periodica reuolutione pendet: quae fit τῷ τῶν θεῶν χωρισμῷ, vt Philosophi loquuntur, id est, segregatione Deorum a rebus mortalium. Nota est Platonicorum et Aristotelicorum lucta περὶ τὸ ἀϊδίον τοῦ κόσμου disputantium, καὶ περὶ τοῦ ἀγεννήτου magni illius Daemonis. Praecipuum argumentum, quo probabant, erat Periodica doctrina, et reuolutio saeculi, quod vocabant τάξεως εἰς ἀταξίαν περιαγωγήν. Quae ἀταξία hanc constituebat potentiam, quam nunc Δία vocat prooemii auctor. Eo argumento ex Platonis Politico desumto, vsus est Proclus noster, vt Philoponus indicat, circa finem decimae octauae disputationis: Ἀλλ' ἐπειδὴ, inquit, καὶ τοῦτο ὡς ἰσχυρὸν ὁ Πρόκλος προβάλλεται εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἀγέννητον εἶναι τὸν κόσμον, κατὰ Πλάτωνα τὸ ἐν τῷ Πολιτικῷ, ὡς ἐν ὑποθέσει χωρίζειν τοῦ κόσμου τὸν θεὸν, καὶ τῷ χωρισμῷ τοῦ θεοῦ εἰς ἀταξίαν αὐτὸν ἐκ τάξεως περιάγοντα. Philoponus igitur, vt Christianus, ἐν ὑποθέσει loquutum ibi ait Platonem, οὐχ' ἁπλῶς, id est, vt ipse Philoponus alibi loquitur, λαμβάνοντα τὸ ἀποδεικτὸν, καὶ ἐκ τούτου ἕτερόν τι δεικνύοντα, *tamquam pro confesso sumentem id cui aliquid superstruit.* Disputatione enim decima octaua, quam refutat Philoponus, ita scripserat Proclus: Εἰ ἄρα τὸν θεὸν ἀπείναι λέγει, Platonem intelligit, τοῦ κόσμου, καὶ παρεῖναι αὖθις ἐν Πολιτικῷ καὶ ἐν Τιμαίῳ, ἀπεῖναι πρότερον, εἶτα παρεῖναι. ἄτω γὰρ εἶχε, φησί, τὸ πᾶν, ὡς εἰκὸς ἔχειν. Et pauis interiectis, Καὶ διὰ ταῦτα τότε μὲν ἐξ ἀτάκτου μεταβάλλειν εἰς τάξιν τὸν κόσμον· τότε δὲ ἐκ τεταγμένου μεταπίπτειν εἰς ἀταξίαν, ἕως ἔφεδρος αὐτοῦ γένηται τῶν πηδαλίων ἁψάμενος ὁ θεός, etc. Hesiodum nostrum certe ἁπλῶς, on modo τὴν εἰς ἀταξίαν ἐκ τάξεως περιαγωγὴν asseruisse eculorum diuisio ostendit: sed et contrariam, τὴν nimirum ἀταξίας εἰς τάξιν, exspectasse manifestum est. Omnia tem Platonis argumenta, siue κατ' ὑπόθεσιν loquitur, siue πλῶς, ex primo Hesiodi desumta sunt: quod si vidissent Inpretes, locum illum melius interpretati essent, qui post

ἀταξίαν ſui ſaeculi, iterum τὸ τεταγμένον notat exſpectari, ſicut ſub Saturno fuit, his verbis:

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐςὶ σιδήρεον, οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ὀιζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι, χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσι.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

Manifeſta periodica reuolutione, finem aetatis ſuae conſtituit in melius, ſicut iam relapſa erat in peius. Rurſus illis,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

Vbi appoſite Proclus ſuam, quam tot ſcriptis aſſeruerat Periodum, notat deſignari, qui in locum illum, δι' ὧν ἐ μόνον δηλοῖ τὴν ἀπὸ τῶν κρειττόνων εἰς τὸ χεῖρον εἶδος τῆς ζωῆς μεταβολὴν, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν ἔσεσθαι, ἀπὸ χειρόνων εἰς τὸ κρεῖττον. τὸ γὰρ ἔπειτα γενέσθαι, δηλοῖ καὶ ἀμείνους ἔσεσθαί τινας τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων ὕςερον, ὥςε καὶ ἐκ τούτου δῆλον, ὅτι τὰς μεταβολὰς ἐθέλησε παραδέναι τῶν περιόδων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἰς τὰ ἐναντία γινομένης. Quamuis nuſquam ſcopum Heſiodi, et ne ibi quidem τὸ κατὰ τὸ ἀκόλουθον totius doctrinae animaduerterit. Magiſter autem Tzetzes impudentiae velificans ſuae Proclum perſtringit: οἱ δὲ λέγοντες τὸς ἔπειτα ἀνθρώπους λέγειν τὸν Ἡσίοδον μέλλειν γενέσθαι, ἐναντίως τῷ Ἡσιόδῳ, καὶ ὁ κατ' ἐκεῖνόν φασι. Vbi vides hominem nugaciſſimum: qui rationem ignorare maluerit, cur Heſiodus ἔπειτα adiungat, aut turpiter diſſimulare, quam ex alio diſcere, aut non maledicere. Sub ἀταξίᾳ igitur, ſub qua ſe natum eſſe deplorat Heſiodus, Dei vicaria eſt Pandora, quae Ζεὺς ab auctore prooemii dicitur, cuius ſunt collegae Δαίμονες vnde ſaepenumero ὁ Δαίμων Graecis et ἡ Τύχη idem numen eſt. Hinc Romanis, quotieſcumque Graecorum Δαίμων vertunt, vox *Deus* nihil aliud quam Fortunam deſignat. Sic Naſo:

Vota ſuos habuere Deos,

id eſt, ſucceſſum euentumque ſuum. Maro:

Aſcanius curuo direxit ſpicula cornu:
Nec dextrae erranti Deus abfuit.

Quod nos aliquando reddidimus:

Ἀσκάνιος δ' ἄρ' ἔπαλλεν ἀπὸ νευρῆφιν ὀϊστόν·
Οὐδὲ τύχης παλάμη πέλεν ἄμμορος.

Hi ſunt quos interdum *iniuſtos Deos* vocant Poetae, quotiescumque virtutem fortuna non ſequitur. Sic Silius, *Iniuſtis neglecta Deis*, id eſt, τοῖς Δαίμοσιν, qui ἐν τῇ ἀταξίᾳ rerum

rum potiuntur. Contra εὐδαιμονία a Marco Tullio ex Socratico Xenophonte definitur. *Fortuna cum virtute coniuncta:* quia Xenophon dixerat: Δικαίως μοι δοκεῖς, ὦ Κῦρε, εὐδαίμων εἶναι, ἀγαθὸς γὰρ ὢν ἀνὴρ, εὐδαιμονεῖς. Quod Tullius vertit: *Recte vero te Cyre beatum ferunt: quoniam virtuti tuae fortuna coniuncta est.*

CAPVT XVIII.

Postquam ea ostendimus quo spectent quae ab Hesiodo in his libris obscurius tractantur, quam vt vel ratio eorum perspici, vel quomodo cum instituto Poetae ipsius cohaereant continuo videri possit, necesse est, cum variae sint de distinctione librorum sententiae, de quo supra aliquid diximus, fusius nostram explicemus. Idque eo maxime, quia in iis quae praemisimus saepenumero distinctionem librorum, quae nunc obtinet, et quam in editione nostra seruauimus, sequuti sumus. Existimamus igitur, imo dicimus, totum illud quod sub Ἔργων καὶ Ἡμερῶν nomine circumfertur, librum esse vnum, partes multas. Argumentum quo probamus non vnum habemus, et quae talia sunt vt dubitandum ne sit quidem. Ac primo manifesta Seruii auctoritas, qui Hesiodum vnum ad Persen scripsisse testatur. Deinde quia quamcumque partem horum librorum citant Veteres, Ἔργα καὶ Ἡμέρας vocant. Sic Etymologus. Αἰρεύμενον, inquit, αἴροντα, λαμβάνοντα. παρὰ τὸ αἱρῶ τὸ σημαῖνον τὸ λαμβάνω, κατὰ πλεονασμὸν, αἱρῶ, αἱρέμαι, αἱρεύμενον, καὶ τροπῇ Αἰολικῇ αἱρεύμενον. Ἡσίοδος ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις· καί σε ἔολπα Γηθήσειν, βιότε αἱρευμένον ἔνδον ἐόντος. Item in ἀκίνητα. Ἀκίνητα, καθόλε μὲν τὰ μὴ κινέμενα· παρ' Ἡσιόδῳ δὲ ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις, ὁ τάφος. Μήδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν. Item in ἀλεύω. δεινὴν δὲ βροτῶν ἐπαλεύεο φήμην. Titulus igitur generalis totius operis est, Ἔργα καὶ Ἡμέραι: quamobrem neque necesse fuit duas priores partes Ἔργων, posteriorem Ἡμερῶν titulo distinguere, quod Henricus Stephanus diligenter seruauit tamen, et quisquis accuratus. Nam et Magistri veteres totius libri ad Persen inscriptionem esse notant Ἔργα καὶ Ἡμέρας. διὰ ταῦτα, inquiunt, πᾶν τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται Ἡσιόδε Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quod vt exemplo aliquo confirmemus, videamus quomodo hos libros citare soleant Veteres. Philostratus ἐν Ἥρωσι, Homerum et Hesiodum certasse notat coram Panide rege, (cuius certaminis et libellus vulgo inscriptus Ἀγὼν Ὁμήρε καὶ Ἡσιόδε meminit, vt et Tzetzes noster, vbi accurate, vt sibi videtur, de

Poeta noſtro, diſputat) vtrumque vero recitaſſe partem aliquam operis ſui: partes autem illas ita diſtinguit, vt alterum περὶ Αἰάντοιν recitaſſe dicat; alterum partem eam, vbi Perſen iubet ἔργων τε ἅπτεσθαι καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι. In quo Philoſtratus etiam morem, ſicut in Homeri verſibus Rhapſodorum, ita in Heſiodi τῶν κιθαριστῶν obſeruauit, qui in cantilenas hos libros diuidebant. Quae omnia ea etiam confirmant, quae a nobis de ſubiecto horum librorum ſunt dicta. Nam ſicut Homeri operis, quo ea quae ad Troiam geſta ſunt complexus eſt, partes multae ſunt (vt recte notat Philoſophus, cum de Tragica periodo agit), quae rurſus minutas partes conſtituunt, quarum partium vna eſt περὶ Αἰάντοιν, de qua agit Philoſtratus, cum ſubiectum ſit ira Achillis: ita partes huius operis multae ſunt; quas non in libros, vt nos, ſed in minutas partes et membra diſtinguebant. Cum autem ſubiectum ſit Oeconomica παιδεία, pars eius aliqua eſt ἡ γεωργία, quae rurſus minutas habet partes, tam reſpectu ſui, quam reſpectu operis et ipſius Oeconomiae. Sed audiamus Philoſtratum: qui dicit ᾅσαι ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μὲν τὰ ἔπη τὰ περὶ τοῖν Αἰάντοιν, καὶ ὡς αἱ Φάλαγγες αὐτοῖς ἀναμεῖαί τε καρτεραὶ ἦσαν· τὸν δὲ τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην· ἐν οἷς αὐτὸν ἔργων τε ἐκέλευεν ἅπτεσθαι, καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι, ὡς μὴ δέοιτο ἑτέρων, μηδὲ πεινῴη. Vbi manifeſtiſſime illa, quae iuxta principium libri ſecundi ſunt, reſpicit:

— — ἐργάζευ νήπιε Πέρση
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μήποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας — —

Ita vt Homeri cantilena haec fuerit:

Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιὰς ἴσχοντο Φάλαγγες
Καρτεραὶ, ἃς κ' οὔ κεν Ἄρης ὀγόσαιτο μετελθών,
Οὔτε τέ κ' Ἀθηναίη λαοσσόος, οἱ γάρ ἄριστοι
Κριθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον,
Φράξαντες δόρυ δορί, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ,
Ἀσπὶς δ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Ψαῦον δ' ἱππόκομοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισιν.
Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακραῖς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας, ἄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων,
Θωρηκῶν τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
Ἐρχομένων ἅμυδις· μάλα κεν θρασυκάρδιος εἴη,
Ὅς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, οὐδ' ἀκαχοιτο.

Heſiodi

Hesiodi vero:

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων·
Αἱ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται, αὖθις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαραξομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος· οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάουσ', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀποπροθι πίονα χῶρον
Ναίουσιν· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι, εἴ χ' ὥρια πάντα θέλησθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος, ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρι' ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω· ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσι.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι· ἢν δ' ἔτι λυπῇς,
Χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις,
Ἀχρειὸς δ' ἔσαι ἐπέων νομός· ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.

Ipse manifeste videamus, minime obtinuisse librorum distinctionem, quae hodie. Praeterea doctrinam τῶν Ἡμερῶν doctrinam fuisse quae subsequebatur, et cohaerebat sine vlla distinctione, cum ea quae est τῶν Ἔργων. Nam certe in Orphei quoque libris doctrina τῶν Ἡμερῶν fuit conclusio quaedam τῶν Ἔργων, quod docet ipsum exordium manifestissime, quod tale est:

Πάντ' ἐδάης Μουσαῖε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τοι ἐξερέω· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
Οἵην τάξιν ἔχοντα κυρεῖ. μάλα γὰρ χρέος ἐξίν
Ἰδμεναι, ὡς αὖτη παρέχει κλέος ἄντυγι μηνός·

Non aliter fere Hesiodus:

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμῳῆσι. — —

Praeterea cum ratio dierum non magis ad γεωργίαν pertineat, quamuis plura in ea obseruanda sint, quod ad rationem earum, quam ad mercaturam; tota autem Oeconomiae Hesiodi ratio circa duo illa hoc libro versetur, manifestum satis est, totam considerationem dierum, praeceptum esse aliquod, quod doctrinam

ctrinam vtriusque absoluat: ita vt alterum ostendat τὸ ὅτι δεῖ, alterum τὸ πότε.

CAPVT XIX.

Illustrata minima huius libri parte, quae plurimum difficultatis habet, reliqua iam plana sunt, quae omnia hoc capite proponemus: vt ordo eorum facilius et series perspiciatur. Sequitur saeculi illius descriptio, in quo Αἰδὼς καὶ Νέμεσις terras relinquunt, ac coelum petunt. Vltimum diuortium id est, quod cum homine fecit Deorum praesentia. Cum illis subeunt tum alia, tum mater scelerum iniustitia. Hac occasione singulare ἀδικίας proponit exemplum, a causa desumtum, quae misere peruertebatur a iudicibus. Quod vt occultius proponat, suauissimam de accipitre et philomela fabellam, quales erant illae, quas Graeci αἴνους vocant, interserit. Eiusmodi αἶνοι, quales sunt plerique Aesopici, quos venerabatur antiquitas, desumebant ab ἡγεμονικῷ, et Saturni aetate, qua cum reliqua hominibus et Diis, tum vel maxime vox communis erat et familiaritas, vtpote nondum inuenta κρεοφαγία: quales fuerunt qui sequuti sunt homines, quorum Poeta vt feritatem ostendat, negat eos amplius σῖτον ἐσθίειν. Vocem autem σῖτος ita ab Hesiodo sumi, iam olim magistri viderunt. Plato in Politico vbi ἡγεμονικὸν saeculum cum reliquis confert, beatissimos ait eius saeculi fuisse homines, si quidem ex[illegible] quis animalibus cum quibus viuebant quotidie, et loquebantur quotidie, didicerant, quae ex vniuscuiusque naturae cognitione percepta, ad sapientiam spectabant. Locus illius est: Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς ἔτι πολλῆς σχολῆς καὶ δυνάμεως, πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι συγγίνεσθαι, κατεχρῶντο τούτοις σύμπασιν ἐπὶ Φιλοσοφίαν, μετά τε θηρίων καὶ μετ' ἀλλήλων ὁμιλοῦντες, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης φύσεως, εἴ τινά τις ἰδίαν δύναμιν ἔχοι, ἤσθετό τι διαφορον τῶν ἄλλων εἰς συναγυρμὸν φρονήσεως, εὕηρίτον ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίῳ πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον· εἰ δὲ ἐμπιπλαμένοι σίτων ἄδην καὶ ποτῶν, διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ θηρία μύθους, οἷοι δὴ καὶ τὰ νῦν περὶ αὐτῶν λέγονται, etc. Ex quo apparet, omnes μύθους illos inter homines feraslque, vel ferarum inter se, ad illud saeculum referri solere. Quorum quosdam Plato reprehendit, quod nihil minus quam sapientiam docerent ac virtutem, quales multi tum circumferebantur. Hinc apparet partim μεμψιμοιρία, partim iniquitas Aristarchi, qui versus illos e numero eiiciebat reliquorum:

Ἄφρων

Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε ςέρεται. πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

Cauſam addebat: ὅτι ἀλόγῳ γνωμολογεῖν ἐ πρέπον. Atqui tempore ἡγεμονικῷ, λόγον aliquem tribuebant reliquis animalibus, vt pote nondum exiſtente τῷ ἀλόγῳ maxima ex parte ante τὴν ἀλληλογονίαν, quod ſub ἐπιθυμητικῷ maximum eſt, cuiuſque pars praecipua ἡ ἐπιθυμία καὶ ἀκολασία. Eam enim vocem ita vt Ariſtoteli ſumitur conſideramus, quam Veteres exiſtimabant τὴν ἀντικειμένην τῷ φρονεῖν δύναμιν e ſede ſua eiicere. Haec cauſa fuit cur quotieſcumque Platonici, aut alii, fabulis vtuntur, haec fere verba adiungant, ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις, vt oſtendant ex alio aeuo, quod multum ab hoc diſcrepat, fabulas deſumi. Sic. Max. Tyr. Diſp. IX. Ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάγειρος ἐβάδιζον ἄμφω κοινὴν ὁδόν. ἰδόντες δὲ ἐκ ποίμνης ἄρνα εὐτραφῆ πλανώμενον, ἀποκεκριμένα τῶν συνόμων, ὥσαντο ἐπ' αὐτὸν ἄμφω (ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις.) Deinde ſequitur longa deſcriptio praemiorum iuſtitiae, poenarum iniuſtitiae. Atque ita conuenienter ſe ad iudices conuertit, quos monet, vt vel hanc ob cauſam iuſtitiae rationem habeant, τὴν nimirum τῶν Δαιμόνων praeſentiam, qui proprie inſpectores cum aliarum rerum a Ioue, tum vel maxime eorum qui iuſte aut contra iudicarent: quos propterea ſuſtinere ait munus βασιλικὸν, id eſt, δικαϛικόν. Siquidem ea vox vbique forenſis eſt apud Poetam. Vbi rurſus obiter iniuriam ſibi factam proponit: oſtenditque deueniſſe eo improbitatem ſaeculi; vt primum dedecus ſit virum eſſe iuſtum: quamobrem καθ' ὑπόθεσιν iniuſtitiam eſſe dicit praeferendam. Quem locum a verſu, cuius initium, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, ad eum vſque cuius initium, Ἀλλὰ τά γ' ἔπω ἔςλπα, eiiciebat Plutarchus. Poſtea fratrem rurſus peculiariter ad iuſtitiam adhortatur, quia alterum hominum proprium, alterum belluarum eſt. Illa namque τὴν ὁμιλίαν tollit, quae tam neceſſaria eſt, vt humanam ſocietatem conſtituat: cuius δικαίῳ ne latronum quidem ſocietas carere poteſt, teſte Platone. Ibi periurio poenas, pretium virtuti ponit. Quae doctrina Pythagorica eſt, qui impietatem τῷ ὅρκῳ metiebantur: ſicut Plato De Rep. ſecundo εὔορκον et ὅσιον coniungit. Sequitur collatio inter aditum virtutis qui aſper eſt; et vitiorum, qui facilis: ita vt in altero praecedat dolor aliquis: in altero ſequatur aeternus. Hic primum virtutis praemium illi defert, qui per ſe ſapit: alterum illi qui monitus: inutilem illum oſtendit qui nec ſponte, nec per ſe. Iuſte vt quis agat, eſſe neceſſarium oſtendit τὸ ἐργάζεσθαι in genere,

cuius

cuius finis est τὸ πλουτεῖν, sicut otii paupertas et miseria. Diuitias enim sequitur confidentia: paupertatem pudor. Cum enim necesse sit viuere, sequitur vt vel iuste vel iniuste comparentur τὰ ἐπιτήδεια. Iuste potest, qui labore suo de vita sibi prospicit: iniuste, qui vel verbis vel re aliquem decipit. Sequuntur variae iniustitiae species. Τῷ. δικαίῳ enim more Veterum scelera omnia opponit. Atque ita ad finem vsque praecepta sequuntur, partim publica, quae ad συναλλακτικὴν spectant, partim priuata quae ad κτητικὴν referuntur. Priore parte in doctrina hac consumpta, ducentis et aliquot versibus praecepta primae Oeconomiae partis sequuntur. Ea autem est Agricultura. Primum est Arandi tempus: secundum modus; vbi terram diuidit εἰς πεδινὴν, ὀρεινὴν, καὶ παραθαλασσίαν. Huius rei finem proponit duplicem. Primus est specialis, et rursus ad Agriculturam spectat: alter generalior, vt ad Oeconomicen. Prior est, vt omnia suo tempore proueniant: alter vt res familiaris fiat auctior. Sequitur praeceptum Oeconomicum simulque rusticum: de domo, vt capiat: de muliere, vt seruet: de boue, vt laboret. Sequitur ξυλοτομία, siue *lignatio*, quae vtrique confert: Agriculturae ad aratrum et instrumenta similia: Patrifamilias ad thalamum et alia. Huius lignationis tempus distinguitur. Hanc sequitur praescriptio de numero aratrorum, de numero et aetate boum, quando pascere et in campum deducere oporteat. Tum de his, de instrumentis, de curru, et aliis comparandis. Post haec, quando inuertenda sit terra; quando iteranda; quo modo et quibus Diis supplicandum; de abigendis auibus. Hic iterum generales sententiae de labore et industria inseruntur; cuius finis est rei familiaris opulentia. Sero arantibus quid obseruandum sit: tum diligentem habendam esse singularum anni tempestatum rationem. Et quoniam nihil homines magis effoeminare existimabatur quam ignis, qui βαναύσων erat proprius, ad quos ociosi homines confluere solebant, sicut suo loco in Notis ostendimus: monet Persen, vt tabernas huiusmodi et λέσχας hyeme praetereat, potiusque de domesticis cogitet: ne et paupertate simul obruatur et frigore. Quorum alterum τῷ ἀπορουῦντος, alterum τῷ θηλυνομένῳ est. Ibi tum ostendit, nihil agendi finem esse improbitatem, et artes non bonas, monetque aestate de hyeme, deque σκηνοποιΐᾳ, priusquam ab hyemis violentia praeueniatur, patrifamilias esse cogitandum. Sequitur luculenta hyemis, et eius incommoditatum descriptio; cuius iniuria quomodo sit propulsanda: quomodo praeuertenda sit pluuia: quae ratio Oeconomica hyemis tempore, propter inaequalem diuisionem τῶν νυχθημέρων

ineunda

ineunda sit, ad veris vsque aduentum potissimum, demonstrat. Quando sint putandae vites, quando acuendae falces. Aestate duo fugienda esse; mane somnum in lecto; pomeridianis horis in vmbra. Quorum alterum κοῖτον ἐπ' ἠοῖ, alterum θάλπος σκιερὸς vocat. Agnae quando pinguissimae: vinum quando praestantissimum sit: quorum vtrumque est, cum carduus viret, cicada canit. Quaenam ratio in victu, quae in vini mixtione sit habenda, de qua hac occasione tradit praeceptum. Quando triturandum sit, qua in area et solo: quomodo et quando intus reponendum. Quid de famulo, ancilla, et cui stode cane obseruandum sit: quid de paleis: quando famulis cessandum. Autumnus sequitur. Quando et quo tempore vuae carpendae, quamdiu soli exponendae, quando in labra colligenda. Atque ita prioris Oeconomiae pars cum anno absoluto absoluitur. In hac consideratione vltima est ea doctrina quae Ephemeris ab agricolis vocatur: quae a vere incipit et aratione, in eaque rursus desinit: quam Tzetzes et alii in illa parte constituerunt, quam Ἡμέρας dicimus. Hanc excipit pars altera, quae vt maius lucrum propositum habet; ita minus iusta est, longiusque ab ἡγεμονικοῦ ratione recedit, quod ex terra viuebat: sicut etiamnum agricolae, excepto labore, quem induxit Pandora. Primum quod in ea est, agit περὶ μέτρου θαλάσσης, quod male intellectum fuit ab Interpretibus: nam ita vocat τὸν ἐπιτήδειον καιρὸν, quem constituit diebus quadraginta, post conuersionem Solis. Agit de onere deinceps nauibus committendo, et quamdiu reditus differendus sit. Nauigationem constituit duplicem: Εἰαρινὴν, quae vsitatissima fuit, minus tuta tamen est: Θερινὴν, quae tutior multo, et minori cum periculo coniuncta. Sequuntur deinde rursus praecepta in genere Oeconomica, de aetate viri et faeminae: quando potissimum paterfamilias, quot annorum, qualem denique eligere debeat: quid spectandum, quid fugiendum. Restant versus aliquot, qui omnes praecepta de vita communi, de Diis, de hominibus, et pleraque superstitiosa ad finem vsque continent.

CAPVT XX.

Postquam ex ipsis Hesiodi operibus, quae prior operis huius pars est, probauimus errasse eos qui hos libros de Agricultura esse existimarunt: idem nunc ex altera parte praestabimus, quae Ἡμέραι inscribitur. Inter reliquas doctrinas quas Agricultura complectitur, minime ignobilissima est illa, quae Ἐφημερὶς dicitur. Est autem in Agricultura Ἐφημερὶς doctrina,

doctrina, quae docet quando vnumquodque in ea agendum sit. Quia autem doctrinam τῶν Ἡμερῶν cum Ἐφημερίδι confundunt Interpretes, aliquid prius de hoc errore dicendum est. Ac primum Ἐφημερίδα in Hesiodi Operibus non in Diebus, habemus, Ἐφημερίδες toto opere sparsae sunt. Sic, si quaeris quando arandum sit; respondebit, εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς. Si quaeris, quando ligna caedenda sint, respondebit, Ἥμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο, et quae sequuntur. Atque ita toto opere. Manifeste autem ibi plena Ephemeris totius anni incipit, Μῆνα δὲ Ληναιῶνα vbi ostenditur ob inaequalitatem dierum quid illa anni tempestate agendum in opere, quid in administratione domestica seruandum sit. Atque ibi hyems et dies eius. Ver ibi habes, et quae agenda sint, Εὖτ' ἂν δ' ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο Χειμέρι' ἐντελέσῃ Ζεὺς ἤματα. Aestas et quae in ea agenda sunt ibi, Ἥμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ. Atque haec causa est cur Philosophus ex diuisione Hesiodi mulieres salacissimas esse dicat ἐπὶ σκολύμῳ: quod dicendi genus cum non perceperint Aristotelis Interpretes, nos id suo loco illustramus. Autumnus, et quae in eo agenda, ibi. Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος. Atque ita tota Ephemeris absoluta est. Quam Hesiodi rationem his verbis in Auibus suis lepide alludit Comicus:

Πρῶτα μὲν ὥρας Φαίνομεν ἡμεῖς ἦρος, χειμῶνος, ὀπώρας.
Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος πρώζῃσ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ,
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει πρεμάσαντι καθεύδειν, etc.

Errant enim qui Ephemeridis diuisionem καθ' ἡμέρας necessario statuunt, cum sit καθ' ὥρας καὶ μῆνας. Quo respexit idem Comicus, Ranis:

Ὀρφεὺς γὰρ μέν, inquit, τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε,
Φόνων τ' ἀπέχεσθαι.
Μουσαῖος δ' ἐξακέσεις τε νόσων καὶ χρησμούς. Ἡσίοδος δὲ,
Τῆς ἐργασίας, καρπῶν ὥρας, ἀρότους.

Nam de operibus loquitur. In Geoponicis, quae sub Constantini nomine circumferuntur vulgo, liber tertius est Ephemeris, quae definitur ibi a vetere magistro ἡ προσήκουσα ἑκάστῳ μηνὶ ἐργασία, καὶ τί δεῖ καθ' ἕκαστον μῆνα ἐργάζεσθαι. Incipit auctor eius a Ianuario, definit in Decembrem. Sic Ephemeris erit, si dicam, Τῷ Ἰανουαρίῳ χρὴ κοπράζειν τὰ καρποφορέντα τῶν δένδρων· τῷ Φευρουαρίῳ χρὴ πᾶν δένδρον φυτεύειν, et sic in reliquis. Quae doctrina nihil habet commune cum Diebus Hesiodi. Hinc, vt ego arbitror, iterum aliud sequitur erratum Tzetzae, qui Orphea quoque Ἡμέρας scripsisse

ſcripſiſſe vult, cum ille Ephemeridas ſcripſerit: diuidit enim magis, vt ex principio apparet, opera Agriculturae κατὰ μῆνας. Verba Orphei ſunt:

Πάντ' ἀδάης; Μεσαῖε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τοι ἐξερέω.

Et rurſus paullo poſt idem; ὡς αὕτη παρέχει κλέος ἄντυγα μήνης. Singulos tamen dies videtur perſequutus ille, ſed ex ratione Planetarum, Solis, et Lunae, prout cum plantis conveniunt: nam et hi verſus eius adducuntur:

Πρῶτον μὲν πρώτῳ ἐνὶ ἤματι φαίνεται Ἄρης.
Μήνη δ' εἰς τ' Ἄρην ἐπιτέλλεται ἴσχεο δ' ἔργων.
Τὴν δὲ γαῖ' ἐξανύσασα φύσιν δίκερων ἀναφαίνει.
Αὐτὰρ ἐπὴν τρίτον ἦμαρ ἀποπροθεν ἠελίοιο,
Πᾶσιν ἐπίχθονίοισι φυτοσπόρε κίτιν ἀλκήν.
Τετράδι δ' αὐξομένη πολυφεγγέα λαμπάδα τείνει.

Praeterea cum Heraclitus Heſiodum riſiſſet, quod aliam diem φαύλην, aut, vt ipſe loquitur, μητρυιὰν putaret, aliam μητέρα, ſiue ἀγαθὴν, quod omnes dies aequales ſunt, demens tia maxima eſſet cogitare velle, Ephemeridas ruſticorum, quarum ratio et natura, e Sole et Luna, κατὰ φύσιν eſt petita, euertere voluiſſe. Oſtendimus igitur aliud eſſe Ephemeridem, aliud doctrinam eam, quae Ἡμερῶν ab Heſiodo vocatur: de qua iam agemus. Dies ſunt vel Boni, vel Mali, vel Mediocres. Rurſus id quod ſunt dies, Boni vel Mali, vel Mediocres; partim ſuo, partim reſpectu operum ſunt quae aguntur. Quorum diuerſitatem commoditas vel incommoditas dierum ſequitur. Vtraque ratio conſiſtit, vel in natura: vt cum quaero rationem, cur Athenienſes diem συνοδικὸν ad contrahendas nuptias praeferant reliquis: cauſam reddo: quia naturaliter tum cum Sole Luna coit. Vel ex religione: vt cum quintum diem doceo vitandum. Cauſa eſt: quia tum circumerrant Erinnyes: ſeptimum approbo. Cauſa eſt: quia tum natus eſt Apollo. Vel ex ratione numerorum et vi occulta: vt cum quartam laudo, ob vim quaternarii magni illius μυστικῆς Πυθαγορικῆς. quae praecipue in his ſpectatur, et ita nituntur reliqua. Dubium autem non eſt, quin alii quoque rerum earumdem Scriptores, praecipue autem qui Γεωνικὰ dederunt, aut in iis aliquid praeſtiterunt, hac quoque in re Heſiodum ſequuti ſint. Quo procul dubio Chriſtianorum, hominum cenſuram meruerunt, qui ſuperſtitiones eas tamquam ἀπίσας et τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας ἀπ ἀναξίας animis ſuorum euellere conati ſunt. Nec alio ſpectare tum eſt, eam quam Photius de Vindanii Anatolii Beryti,

et

et aliorum quorundam scriptis reliquit. ἔχω δ' ὅμως καὶ ἔστιν τοῦτο τὸ βιβλίον τερατώδη καὶ ἄπιστα, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης ὑποπλεα· ἃ δεῖ τὸν εὐσεβῆ γηπόνον ἐκτρεπόμενον, τῶν λοιπῶν συλλέγειν τὰ χρήσιμα. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ, τῶν τὰς γεωργικὰς πραγματείας συγγραψαμένων, σχεδόν τι τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅσα ἐμὲ εἰδέναι, ἐπιφαίνονται· ἀπὶ ἐπὶ πολλοῖς δὲ διαφωνοῦσιν, ἐν οἷς δὲ διαπεφωνήκασι, ἡ τοῦ Λέοντος τῶν ἄλλων προτρίνεται πεῖρα. Ex his tota Nicomachi Geraseni constabat Theologia: quod opus recte vir cordatus διανοίας ἀ καθαρευούσης βλάβης ἀναπλάσματα vocauit. Reliquae rationes sunt παρατηρήσεως, et pro causa habent experientiam. Generalior diuisio talis esset. Dies sunt vel ἐργάσιμοι, vel ἱεροὶ, vel ἀποφράδες. Ἐργάσιμοι sunt, qui et ἀνύσιμοι et ὀνήσιμοι dicuntur: ἱεροὶ quos θεῶν Ἡμέρας vocat Lucianus, quibus opponuntur ἀποφράδες. Ex illis cum maxime τὰς ἐργασίμους consideret Hesiodus, nos cum Heraclito τὴν ἀποφράδα τῇ ἐργασίμῳ opponimus, non τῇ ἱερᾷ, in huius quidem operis consideratione. Nam de eo ita notat Plutarchus, Περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴτε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴτε μὴ, οἱ ὀρθῶς Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ, τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν ἅσαν, ἑτέρωθι διηπόρηται. Politianum quantum fugerit ratio, qui tres Iouis dies statuit, ex loco Hesiodi male intellecto, in Notis ostendimus. Iam ad institutum nostrum pergamus, latiusque quam Agriculturam patere, hanc partem ostendamus: quod vt fiat, iterum totum Ἔργων καὶ Ἡμερῶν librum diuidamus, hoc pacto. Circa duo operis totius ratio versatur. Primo enim aliquid agendum, quid, et quando, docet. Secundo, dies aptos et ineptos, vel mediocres, cum causis suis ostendit. Illud quod agendum est, Agricultura est: quae non est praecipua, quia habet aequalem: neque sola, quia adiunctam habet alteram. Ea est Nauigatio. Sicut igitur doctrina τῶν Ἔργων latius patet, quam illarum altera, quia de vtraque agit: ita τῶν Ἡμερῶν, quia vtrique dies assignat. Ac de Agricultura vbi agat notissimum est: sicut ibi:

Ἡ μὲν ὅϊς πείκειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. et
Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη, et alii.

De altera:

— — ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,
Νηΐά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται,
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.

Ostendimus vtramque partem hic esse sicut in altera. Nunc etiam totum. Oeconomia duplex est, vt diximus, vel conquirendi:

quirendi: ad quam ſpectat vtraque pars de qua egimus, Agricultura et Nauigatio. vel conſeruandi, quae proprie Oeconomica dicitur, quam continuo in primo Ἡμερῶν habes·

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμωέσσι, τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἔργα τ' ἐποκτεύειν, ἠδ' ἁρμαλίην δατέασθαι.

Ἁρμαλίην δατέασθαι munus erat in magnis familiis τῷ οἰκονόμῳ quae ſecunda perſona erat μετ' αὐτὸν, id eſt, poſt dominum; Lucianus ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς, κατὰ δύο ὀβολὰς καὶ τέτταρας, καὶ βαρὺς αἰτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς· ἵνα δ' ἓν λάβῃς, κολακευτέος μὲν αὐτὸς, καὶ ἱκετευτέος. θεραπευτέος δὲ καὶ οἰκονόμος. ἔτος μὲν καὶ ἄλλος θεραπείας τρόπος. Ii πενέσας ſuos vt plurimum habebant, quorum erat ſingula πένεσθαι. Qua voce Poeta eadem ratione infra de tota Oeconomia vtitur.

Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε δύω γέ μεν ἤματα μηνὸς.
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.

Vnde Theocritus Χάρισιν·

Πολλοὶ ἐν Ἀντιόχοιο δόμοις καὶ ἄνακτος Ἀλεύα
Ἁρμαλίην ἔμμηνον ἐμετρήσαντο πενέσαι.

Rurſus alio argumento vtamur. Cum ἐργασία ſit duplex reſpectu duorum, quae familiam conſtituunt, et ex conſequenti Oeconomicis legibus vtuntur: vt vnum ex multis ſumamus, Agricultura virorum, Lanificium mulierum; vtriuſque meminit. Nam vti non omni die prius fieri poſſe exiſtimat, ita neque poſterius. Diem autem vnum altero, tam huic quam illi, magis conducere. Sic:

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νέῃ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείω. ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται,
Τῇδ' ἰσὸν ςήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.

Mulieris nentis idem ſcopus eſt qui viri arantis, ὁ πλῶτος: vtrumque ἔργον eſt, ſicut et nauigatio. Rurſus alio argumento vtemur. Ὑλοτομία duplicem vſum habet qui extra Agriculturam ſe extendit. Alter eſt πρὸς θάλαμον: alter πρὸς νῆα. Vtrumque conſiderat bonus Oeconomus. Thalamum ſtruebat paterfamilias, cum vxorem duceret: vnde Homerus θάλαμον νέον dixit: ad quam rem τῇ ὑλοτομίᾳ erat opus. Nauem, cum mercaturam inſtitueret. Vtriuſque tempus commodiſſimum hic traditur:

— — Ὑλοτόμοντε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,
Νῆά τε ξύλα πολλὰ, τή τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.

Possunt et alia eiusmodi adferri: quod faceremus fortasse, nisi alio festinaremus.

CAPVT XXI.

Ex his omnibus iam satis superque apparet, quomodo vox Ἔργων in Poetae inscriptione sumenda sit. Cum enim ad speciem ea refertur; vel κατά τι ἐξαίρετον, vt loquuntur Magistri, sumatur necesse est: vel κατὰ γλῶσσαν, aut saltem κατὰ διάλεκτον. Quod si κατά τι ἐξαίρετον sumitur, peccauit translatione inepta, ἀπὸ γένους ἐπ' εἶδος: quae et inepta esset, quia in inscriptionibus simpliciter loquendum est, est inanis, quia falsa: angustior enim contento effet. Quod si κατὰ γλῶσσαν, aut διάλεκτον, rursus peccauit, cum partim τῶν κυρίων, quibus opponitur ἡ γλῶσσα, partim τῶν κοινῶν, quibus opponitur ἡ διάλεκτος, ibi maxima habenda est ratio, vbi ea tradimus, quae ab omnibus intelligi volumus. quod in inscriptionibus maxime obseruandum est. Qui vocem ἔργον ἀπὸ τῆς ἔρας deducunt, κατὰ διάλεκτον eam sumunt, quae multum ab Hesiodi abhorret: plerique κατ' ἐξοχήν, inter quos est Eustathius. Vtro modo sumatur, a Poetarum ratione non abhorret. Sicut in illo Poetae, ἀγρὸν δ' ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων. Ouidius κατὰ διάλεκτον, *facta* vertit. *Non hominum video, non ego facta boum.* Porro cum simpliciter vocem ἔργων ad omnia transferant Veteres, quid opus est nodum in scirpo quaerere? Est igitur ἔργον, τὸ ἔργον τὸ οἰκονομικὸν, τὸ πρὸς τὸν βίον συμφέρον. Ita inscriptionem horum librorum manifeste interpretatur Max. Tyrius, Sermone εἴ ἐσι καθ' Ὅμηρον αἵρεσις, vbi diligenter de Hesiodi libris agit, tandemque, χωρὶς δὲ, inquit, αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις, Θεογονία χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον ἔργά τε ἃ δρασέον, καὶ ἡμέραν ἐν αἷς δρασέον, vt supra ostendimus. Non potuit paucioribus verbis melius omnia ea approbare de quibus supra disputauimus, simulque ea confirmare, de quibus hic agimus. Cum autem nusquam improprie in his libris vox Ἔργων sumatur, quae dementia esset, ibi improprie eam sumere, vbi tantum propria esse debet? Sic, Ἐργάζευ Πέρση διὸν γένος. et, Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσω μέτρια κοσμεῖν. et, Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε. et, Καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισι Ἔσσεαι, ἠδὲ βροτοῖς. et, Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ' ὄνειδος. et, Εἰδέναι ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσουν ἀεργοί. et, Ἐργάζευ νήπιε Πέρση Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο. et alibi. Praeterea sicut ἔργα βοῶν, ita

ἔργα

ἔργα νηῶν dicunt Poetae: et sicut γῆν ἐργάζεσθαι, ita πόντον ἐργάζεσθαι. Elegans exemplum est in Theogonia, vbi γλαυκὴν ἐργάζεσθαι dixit de mari. Καὶ τοῖς οἱ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται. Ita vt hinc appareant somnia Grammaticorum, qui subtilius haec inquirunt: et quibus vnus finis est ostentatio eruditionis per fas et nefas. Vt concludamus, non aliter vocem Ἔργων in Hesiodi libris sumi certum est, quam a Philosopho sumitur Rhetoricorum secundo in his verbis: Διὸ τὰς ἐλευθερίους καὶ ἀνδρείους τιμῶσι, καὶ τὰς δικαίους· τοιούτους δ' ὑπολαμβάνουσι τοὺς μὴ ἀφ' ἑτέρων ζῶντας. τοιοῦτοι δ' οἱ ἀπὸ τῶν ἐργάζεσθαι, καὶ τούτων οἱ ἀπὸ γεωργίας, καὶ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοὶ μάλιστα. Ex quibus verbis, vt infra alibi ostendimus, perfecta huius libri reddi potest ratio. Cum enim τοὺς ἐργαζομένους, et τοὺς αὐτουργοὺς Veteres maxime iustos putarent, apparet non modo quomodo sumenda sit vox illa, sed et cur de iustitia agat. Sic et apud Homerum Odyss. Ξ. vbi hanc Oeconomiam tangit:

Τοῖος ἔα ἐν πολέμῳ, ἔργον δέ μοι ἐκ φίλον ἦεν,
Οὐδ' οἰκωφελίη, ἥτε τρέφει ἀγλαὰ τέκνα.

Atque haec hactenus.

FINIS.

DANIELIS HEINSII

HYMNVS

IN HESIODI PANDORAM.

Ex quo, quae Hesiodi Pandora sit, intelligitur.

Ἀθανάτων βασίλειαν ἀείδομεν ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Νόσφιν ἀεὶ κρατέουσαν· ἐπεὶ κατ' ἀπείρονα γαῖαν
Πλαζόμενοι λιπόμεσθα θεῶν, ἀεσίφρονι θυμῷ·
Ἀρξάμενοι, ὡς πρῶτα φερέσβια δῶρα καλύψας
Ἰαπετιονίδαο χολωσάμενος διὰ βελὰς
Ζεὺς κρατερὸς γλυκόπικρον ἐπήγαγε πῆμα βροτοῖσι.
Ἴλαθι πασιμέλεσα, πανόλβιε, πότνα θεάων.
Εὐφροσύνης δώτειρα, καὶ εὐάντησον ἰόντι.
Ὡς ποτε γῆ τετάνυσο, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Ἀμφιταλαντεύεσαν ἑλισσόμενος περὶ γαῖαν
Τείρεσιν ἐσεφάνωτο, καὶ ἠελίκ γλυκὺ φέγγος
Αὐτοκασιγνήτης ἐξέψατο κύκλα σελήνης,
Ἤδη χθὼν λιπαροῖσι καλυψαμένη Διὸς ὄμβροις
Ἀνθρώπων τέκε φῦλα, καὶ εὐρυπόρε διὰ κολπε
Ἔθνεα βοτρυδὸν χρυσέων ἀνετέλλετο λαῶν.
Χρυσέων μὲν πρώτισα καὶ ἀργυρέων γένος ἀνδρῶν
Μήτηρ τίκτετο γαῖα, θεοῖς πάντεσσι μεμηλὸς,
Ἔκτος ἀλιτροσύνης λυσσώδεος, ἐκτὸς ἀνάγκης,
Τοῖσι βίον πόρε δένδρα, καὶ ἡ πρότερον τέκε μήτηρ,
Πήχεας ἀμπετάσασα, φίλα μαιώσατο τέκνα,
Πάντα χαρισσαμένη. δεινὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα,
Οὐδὲ βίον μερόπεσσιν ἀποπροθεν ἅρματα πόντε,
Νῆες ἀγίνεσκον, Βορέω πνείοντος ἀπειλὴν
Λαίφεσι πεπταμένοισιν ἀνὰ μέγα κῦμα θέεσαν.
Τοὶ δὲ θεοὶ μερόπεσσι μεμιγμένοι εἶδαρ ἔδουσι,
Πάντοθεν εὐρύοπα νεφεληγερέτα κατ' αἶαν.
Ζεὺς δ' ὅτε δὴ χείρεσσι καὶ εὐρέϊ καρτὶ πεποιθὼς
Ὃν γενέτην κρατερῇσιν ἀλυκτοπέδῃσι πελάσσας
Οὐρανόθεν βιάεντα κατήγαγεν, ἐκ δὲ διώξας

Ἰαπετὸν

Ἰαπετὸν δολόεντα, νεὴς ἐπεβήσατο τιμῆς,
Δηὐτότε χάλκειον γένος, ὄβριμον, ἀνέτ' ἀνεκτὸν,
Ἀθανάτοισι θεοῖσιν ἀπαχθόμενον, τέκε γαῖα
Ἄρρεϊ πεφρικὸς, καὶ ἀναιδείῃσι νόοιο
Ἴσσερα θεσμὰ θεῶν τελέσαν κενεόφρονος ὁρμῆς.
Τὰς δὲ ῥέα λείπεσκον ὅσοι ναετῆρες Ὀλύμπε
Ἀνδράσιν ὠκυμόροισι πάλαι μίγνυντο κατ' αἶσαν·
Οἱ δὲ μὲν οἰώθησαν ἀκινήτοισι δὲ μόχθοις
Καὶ θανάτων συγερῇσιν ἐδεδλώθησαν ἀνάγκης.
Δῶρα δὲ πάντα θεῶν μίνυθον. Ζεὺς δ' ἄφθιτα εἰδὼς
Κρύψατο πῦρ, πενίης ἄκος ἄμμορον, ἔρμα βίοιο,
Σύμφορον εὐπορίης. Τὸ μὲν αὐτίκα μέρμερος υἱὸς
Ἰαπετῦ, κοίλοισιν ἐνὶ νάρθηξι καλύψας,
Ζῆνα λαθὼν κλέπτεσκε, θεῶν πρόμον ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν·
Οὐδ' ὅπιν ἀθανάτων πεφυλαγμένος, ἀλλ' ὅγε μῆνιν
Εὐρυβίης Κρονίωνος ἐνὶ ςήθεσσιν ἀλύξας,
Νήπιος. ἦ μάλα μέλλεν ἀτειρέϊ νηλέϊ θεσμὸν
Λειπέμεν ἀνθρώποισι, καὶ αὐτὸς πήματι κύρσαι.
Ἀλλ' ὅτε δὴ γίνωσκε κατὰ φρένας ἔνδον ἐΐσας
Ζεὺς ἀπαφισκόμενος, καὶ ἀμερσαμένος φλογὸς αὐγῆς,
Δεινὰ παθὼν κεχόλωτο, καὶ ὀσσόμενος κατὰ θυμὸν
Ἀργαλέας ὀδύνας (αἵ τ' ὤφελον ἐδ' ἐγένοντο
Ἀμφί τε γῆν πονέεσσι, καὶ ἁλμυρὰ νῶτα θαλάσσης)
Παρθένον αἰδοίην διερῆς ἐπλάσσατο γαίης,
Παρθένον αἰολομερφον, ἄτερ φιλότητος ἀνάγκης,
Παρθένον, ἣ χθὼν πᾶσα καὶ ὑδατόεντες ἔναυλοι,
Ὅσσά τε γῆ κοίλῃσιν ὑπὸ ῥίζῃσι κέκευθε,
Τῆτ' ἐπιτέτραπτο φυτὰ μυρία, καὶ μέγας ὄλβος.
Ἔνθα σε τὸ πρῶτον πυρσεὶς Ἥφαιςος ἔτευξε,
Πᾶν δ' ἐπιβέβλησαι ὅσσων μερόπεσσιν ὀνῆαι·
Πάντα θεῶν λάχες ὄλβον, ἴῃ γεγαυῖα περ αὐτή.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, πολύλλιτε μῆτερ ἁπάντων,
Μῆτερ ἀπημονίης. τίνα σοι τίνα μῦθον ἀνάψω;
Πῶς δέ σε κηλήσειν, σέθεν ἱλέω ἀντιβολήσω;
Χαῖρε θεῶν κρείσσα, θεῶν θεὸς αὐτὴ ἔῦσα,
Δημήτηρ μὲν ἔῦσα, καὶ εὐρύοπα Ἀθήνη,
Ἐν χθονὶ Δημήτηρ, καὶ ἐνὶ πτολέμοισιν Ἀθήνη,
Ἐν δὲ πόθοις Κυθέρεια καὶ Ἵμερος. ἦ μάλα κεῖνος
Ὄλβιος, ᾧ τύνη λευκωλένου εἵνεκα κούρης
Ἤπιος ἦσθα θεὸς, καὶ ἐπέβλεπες ὄμματι λευκῷ,
Ἐκ δ' ἔβαλες πενίην θυμοφθόρον. ἐσθλά τε πολλὰ,
Χρύσεά θ' ἱμερόεντος ἐπήγαγες ὄλβια γάμοιο,
Ἐν δ' ἔρον, ἐν δ' ἔριδας τε, καὶ ἡδέα Κυπρίδος ἔργα.
Τῶν ἅμα γὰρ πάντων πάλαι ἔμμορες, ἐξέτι κούρη

Ὁππότε δὴ τὸ πρῶτον ἐνὶ μερόπεσσι φάνησθα
Ζηνὶ χαρισσομένη πρώτην δέ σε Φαντὶ γυναῖκα·
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυξο, καὶ ἀγλαὸν ἔλλαχες εἶδος
Παρθενικῆς, ὤνασσα, χάριν σίλβουσα καὶ αἰδώ.
Τῷ καὶ ἐγώ τοι πρῶτος, ἔτι χνόον ἀβρὸν ἀέξων,
Ἦβης χρύσεον ἄνθος, ἔτι νέος, ἐδὲ βολάων
Νῆϊς ἐὼν πάντῃ τῶν Κύπριδος, ἐδὲ πόθοιο,
Εὐεπίης σπένδω μαλακὸν γάνος. ἴλαθι πότνα,
Ἴλαθι. δὸς δ' ἡμῖν γλυκερῆς ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Χαῖρε πάλιν τρίλλισε, θεῶν ἐπιειμένη ἀλκήν,
Ἀλκὴν μὲν πάντων τε θεῶν, πασῶν τε θεαινῶν,
Εἰρήνης ὀχετηγὲ, καὶ ἰθύντειρα κυδοιμῷ,
Ἐλπίδος ἡγήτειρα τίς ἄν σοι καρτὶ μαχοιτο,
Ἢ πολυωνυμίῃσι θεῶν οἳ ὄλυμπον ἔχουσι.
Δήμητερ μεγάλ' χαῖρε, καὶ Ἀμφιτρίτη ἄνασσα,
Ἐν χθονὶ Δήμητερ, Ἀμφιτρίτη κατὰ πόντον.
Τῷ καὶ ὅσοι σπεύδουσιν ἀρόμμενοι ἠδὲ φυτεύειν,
Ὅσσοι ἐπασσυτέρῃσι πέδον κρούουσι μακέλλῃς,
Ὅσσοι ἀμησάμενοι πολυγηθέα καρπὸν ἀρούρης,
Ἐκτελέα, βρίθοντα, περισφίγγουσιν ἀμάλλαις,
Σὸν πρῶτόν τε μέσον τε καὶ ὑσάτιον περὶ βωμὸν
Αἰὲν ἑλίσσοντας, καὶ ἑλισσομένοι ποτὶ δῶμα,
Παμπλῆθές τι φέρουσι καὶ ἐ φατόν. Ἴλαθι πότνα,
Ἴλαθι. μὴ δή τοί τις ἐμοὶ φίλος ἢ ἀπὸ θυμοῦ.
Νόσφι σέθεν γὰρ, ἄνασσα, μάτην φυτοεργὸς ἀλωεὺς
Τετράγυον κατὰ νειὸν, ὁμῶς δῆλός τε καὶ αὐτός,
Ὤλκα πέρι μογέοντε, κατατρίβουσιν ἄροτρον.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεαινῶν.
Ἐξέτι γὰρ κείνε, ὁπότε Νέμεσίς τε καὶ Αἰδὼς,
Αἰδώς τε Νέμεσίς τε, θεῶν ἀριδείκετα τέκνα,
Ὑσάτῳ ἀθανάτων λιπέτην χθόνα καὶ μένος ἀνδρῶν
Νόσφι σαοφροσύνης, παρά τοι τέλος ἐσὶν ἁπάντων.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, τραφερῆς τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ τραφερῆς· τῷ καὶ παλάμῃσιν ἀείρεις,
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἀγλαὸν, ἔθαρ ἀρούρης,
Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ σαχύεσσι βεβριθὸς,
Ἀμφότερον σαχύεσσι καὶ ἄνθεσιν. ὅσσα τε γαῖα
Εἰαρινῷ Ζεφύροιο χέει μεθιόντος ἐέρσῃ,
Πηδάλιον δ' ἑτέρῃφι· τόθεν σέθεν ἄμφι, θεαίνη,
Δεινὰ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
Ἦ γὰρ ἀναιτορίην τε μόνην κόσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημανέειν ἠγέοντο· σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα, Τύχην δέ σε Φαντὶ καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γέροντος.

Πάντῃ

Πάντη δὲ σπέρχεσα κατ' ἄσατον οἶδμα θαλάσσης
Ἰσίατ' ἐκπετάσασα, περιπλομένοισιν ἔοικας.
Ναυτιλίη σοι πάμπαν ἐπεύαδεν· ὅς δε, πόροιο
Νῆα θοὴν ἐπὶ πόντον ἐλαύνεται ἄμφι καὶ ὄλβῳ,
Σοὶ ἀνὰ χεῖρα τίταινε· Σὺ δὲ μεδέουσα κατέσχες,
Ἐμπορίης πόντοιο, καὶ εὐφορίης κατὰ γαῖαν.
Χαῖρέ μοι Ἀνταίη μεγαλώνυμε, μῆτερ ἀνάγκης,
Ἣδὲ Διὸς μεγάλοιο· σὺ γὰρ Τιτῆσι μέτεσκες
Παντὸς ἔτι κρατέουσι, παρὰ προτέροισι θεοῖσι,
Ῥείη πλικτοδότειρα. μούνη δ' Ἀΐδαο θεάων
Ὧν πάρος ἔλλαχες αἶσαν, ἔτ' ἔμπεδα ταῦτα φυλάσσεις.
Μινογενὴς Ἑκάτη, δεινὴ κλωσῆρος ἄνασσα,
Γαίης κοιρανέουσα, καὶ ἰθύνουσα θάλασσαν.
Χαῖρε Διὸς δέσποινα, Ποσειδάωνος ἑταίρη.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεινῶν,
Ἄρτεμις θηρήτειρα καὶ Εὐνομίη, καὶ Ἀπόλλων,
Ἄρτεμις ἐν βήσσῃσι, καὶ ἐν νήεσσιν Ἀπόλλων,
Εὐνομίη δ' ἀγορῇσι. Σὺ δὲ ζοντεντας ὀΐζὺς
Ἢ λύκε ἢ χλαίνε κατεναντίον ἐς σκοπὸν ἕλκεις·
Οὔτε παρέσφηλές γε, καὶ εἰ μάλα τηλόθεν ἔσῃ·
Ἰθὺ τιτυσκόμενος. τύχε δ' ἢ μάλα καίριον αὐτῆς
Ὅς μεγάλη βληθεῖσα, καὶ ἀσπαίρουσα ποδοῖιν
Ὠκέτιον θανάτοιο μέλος κρυόεντος ἀείδει.
Καί σέ τις ἡγεμόνην γλυκερῆς αἰτεύμενος ἄγρης
Καὶν ἐλάφῳ περίπιπτε, καὶ ἐν νιφάδεσσι λαγωὸν
Ὦρσεν ὑπ' ἐκ κοιτέων, γλυκερὸν σκυλάκεσσιν ἀγῶνα.
Τοῖς δὲ μέγ' εὔφρηνεν κραδίην, μάλα δ' ἀμφὶ πονεῦσιν,
Ἴχνιον ἔνθα καὶ ἔνθα διωκόμενα, περὶ δ' εὐνὴν
Πολλὰ περισκαίρουσιν, ἀεὶ δ' ἐλελίσσεται ἠΰ,
Ἄγγελος εὐφροσύνης θελξίφρονος, ἔγκελος αὐδῇ,
Μείλιον ἀγρώσσουσι, μέγα σπεύδουσιν ἄγαλμα.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄναασσα θεῶν πέρι μῆτιν ἔεσσα,
Κηρὸς ἀλεξήτειρα, παρατρέψασα δὲ πότμον
Εὐσεβέων παίδεσσι· νόσον δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκεις.
Σοὶ δ' ἅμα γενομένῃ νόσοι αἰόλαι ὀξύ τι πῆμα,
Ἰκελαι ὀρνίθεσσιν ἢ ὀρνυμένῃσι μελίσσῃς
Ἀνδρόμεον βίον ἄμφι διέδραμον, ἐδέ τις ἔσχεν
Ἀθανάτων σέο νόσφι, Διὸς βελῇσιν, ἀρήγειν,
Οὐδὲ παραιτεῖσθαι συγερὴν μερόπεσσιν ἀνάγκην.
Οὐδὲ καασιγνήτας, τῇσίν σ' ὁμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λαχέσίν τε καὶ Ἄτροπον· ἣν τε λέγεσκε
Ἀνδράσιν ἐσσομένοισιν ἐπικλώθουσαν ἐφῆναι
Δαίμονας δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μέλαιναν.

Χαῖρε πάλιν, κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Εὐνομίη τε Θέμις τε· σὺ γὰρ κρατέουσα δικαζεῖ
Ἢ κυάμοις λευκοῖσι τὸν, ἢ ψηφοῖσι καθίζεις,
Ξείνοις ἰθύνοντα δίκας καὶ ἐπίφρονι λαῷ.
Κλήρων γὰρ μεδέουσα, σὺ τὸν μέγαν ὄλβον ἀφαιρεῖς,
Τῷ δὲ πάλιν πόρες ἄλλον· ἐπεὶ βασιληΐδες ἀρχαὶ
Χρυσεῖ πλήθος περίεσσιον, ἔρκος ἀνάκτων,
Παίγματά σοι τελέθεσι. σὺ δὲ ςέφανόν τε καὶ εὖχος
Τῷ μὲν ἀίςωσας, τῷ δ' αὖ πολὺ μεῖζον ἔθηκας.
Χαῖρε μέγα κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Ἵλαθί μοι χαῖρε, καὶ ἱμερόεντας ἀοιδὰς,
Μουσάων Φίλα τέκνα, καινὴν ἀπὸ λιμὸν ἄγουσα,
Ἣ θέμις ἐςὶν, ἄνασσα, τύχης ἐπίβησον ἀρίςης.

DANIE-

DANIELIS HEINSII
IN HESIODVM
EPIGRAMMATA.

Δήμητερ τρίλλισε, σὲ μὲν πολυγηθέα καρπὸν
Ἀλδαίνειν σοφίης εἰκὸς, ἄ τε ςαχύων.
Τὸν μὲν παῖς Δίοιο καὶ ἀγχίνοος Πυκιμήδης,
Ἄσκρης ἐγναέτης, οἶδεν ἀμησάμενος·
Σεῦ γὰρ ὕπο τρεφθεὶς μεγαλώνυμε, χειρὶ δ' ἐχέτλην
Τὴ μὲν ἀερταίζων, τὴ δὲ μέγα δρέπανον,
Ἄρτόν τ' ὀκταύλωμον, ἀεικέα λιμὸν ἀμύνειν,
Παντοίης κορυφὴν δρέψατ' ἀπ' ἰδμοσύνης.
Τῶν δέ σοι ἀγλαόκαρπα θαλύσια δῶκε κομίζειν,
Μελπόμενος γλυκερῆς ἔργα γεηπονίης.
Σωφροσύνην δ' ἐδίδαξε, καὶ ὡς πλέον ἥμισυ παντὸς,
Ἐκ Μουσέων σοφίης μέτρα διδασκόμενος.
Ἀλλὰ γέρον μάλα χαῖρε, πανόλβιε. σοὶ γὰρ ἔνεγκε
Πολλὴν καὶ πίνυτην γαῖα φυτοσπορίην.

Ad eumdem.

Δαφνοφάγος, γλυκύμυθος, ἀνὴρ φίλος ἐρανίδῃσι,
Γῆς ἀρότας θεῖος δείκνυεν Ἡσίοδος,
Πιερίδων γείτων πολυώνυμος. ὦ πόποι, ὦ Ζεῦ,
Ἡ γλαφυρῶς ταύτης ὤνατο γειτονίης.

Ad eumdem.

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
Αἱ σελίδες θείαι φαντό ποθ' Ἡσιόδου.
Ταῦτ' ἄρα φρασσάμενος, γλυκερῆς φίλος ἦλθα Μούσης,
Γειτονίης αὐτῶν ἔμμορε Πιερίδων.

Ad eumdem.

Ὦ μάκαρ, ὦ ξανθῆς Δημήτερος ἔργα κομίζων,
Βέλτις Εἰρήνης παῖ, γέρον Ἡσίοδε,
Δαίμοσιν οἷος ἔησθα, νέμων ἐνὶ βένθεσιν ὕλης
Ποίμνην ἠδ' ἀγέλην τῆς Ἑλικωνιάδος.
Ἔνθά σε βουκολέοντα θεῶν καλὰ τέκνα θεῶντο,

Πηκτίδι σῇ Φίλην τερπόμενον κραδίην·
Ἢ τάχα πεμπάζοντα βόας, καὶ μηκάδας αἶγας,
Ἢ τάχα καὶ λεπτὰς πηγνύμενον δόνακας,
Ἔν τε ποης ῥαδινῇσι καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν,
Οἷα φιλεῖ λιγυρῶν σῆθεα μηλονόμων.
Καί τοι σκῆπτρον ἔδον Μωσέων βασιλῆα γενέσθαι,
Αὐτοφυὲς θεῖον σῆμα δαημοσύνης.
Χαῖρε πάτερ τοιόδεσσι, καὶ ἵλαος ἄμμι γένοιο,
Αἰπόλε μὲν πρότερον, νῦν δ' ἄρ' ἀοιδοπόλε.

Ad eumdem.

Τψαγόραν ποτ' ἀοιδὸν ἀναζητοῦντος Ἄρηος,
Ἡ Φύσις ἀρχαίων δείξατο Μαιονίδην.
Δεινὸς Ἄρης μέγ' ἔχαιρε, καὶ οἱ πτολέμοις τε μάχας τε
Κέκλετο, καὶ δῖον μελπέμεν Αἰακίδην.
Τοῦδ' ἄρα γινομένοιο πάλαι κλυτὰ πότνια Δηὼ,
Βῆ δ' ἴμεν ὑψηλῆς ἄγκεα Πιερίης.
Ἔνθ' ἄρα οἱ κλυτότοξος ἐναντίος ἦλθεν Ἀπόλλων,
Ὦκα μάλ', Ἀσκραῖον δεῖξατο δ' Ἡσίοδον,
Ἡσίοδον Φιλόμυθον, ὃν ἐν κώμῃ
Βοσκόμενον γλυκερῶν ἄγχι Ἑλικωνιάδων.
Ὡς ὁ μὲν ἤδε μόθον Πηληιάδεω Ἀχιλῆος,
Καὶ προτέρων ὁρμὰς καὶ μένος ἡμιθέων.
Αὐτὰρ ὁ γῆς ἀρότας, καὶ ἀρηρότα τοῖσι μάλιστα
Ἐν Διὸς ἐρανίῃ σήματα, τάς τ' ἔριδας.
Ὡς ἐρίδων μεγάλων δισσῶν ἀνὰ γαῖαν ἐσσῶν,
Ὃς γ' ἐπιμωμητὴν ἤνεεν, ὃς δ' ἀγαθήν.

Ad eumdem.

Χαῖρε θεῶν Ἀσυρικῆς τοι ἐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι
Μήδεα καὶ πλήθη καὶ γένος ἐξανύσας,
Μωσάων ὑποφῆτα παλαιγενές. ἤτοι ἔκευθες
Πολλὰ πάτερ θυμῷ δήνεα καὶ πραπίδας,
Τείρεα πάντα μαθὼν, τάπερ ἐρανὸς ἐσεφάνωται,
Καὶ Κρονίδαι βυλὰς, καὶ φάος ἠελίῳ,
Τήντε Σεληναίης λιπαρὴν φλόγα, μαῖαν ἀρούρης,
Ἄγλαὸν ἀρχαίης σῆμα φυτοσπορίης.
Ἀρκάδες ἱλήκοιτε, μόνος προσέλῆνος ἔεσκε
Πάντα Σεληναίης γνοὺς πόρον Ἡσίοδος.

ARGV-

ARGVMENTVM

IN

LIBROS HESIODI

QVI OPERA ET DIES INSCRIBVNTVR:

SICVT EOS ESSE INTELLIGENDOS IN INTRODVCTIONE DOCETVR, GRAECE CONSCRIPTVM OLIM A DANIELE HEINSIO, ET NVNC LATINE REDDITVM.

Facto a contentionum diuisione initio, Poeta alteram quam esse reprehensione dignam et vituperio ostendit, reiicit: alteram vero vt rebus praeferat omnibus, fratrem suum Persen monet. Quod altera in fori molestiis omne fere tempus ponit: altera autem, quae honesta est et bona, solo labore cum iustitia, quae ad vitam requiruntur, sibi comparat. Postquam enim mentis, vt Poeta loquitur, vaferrimae Prometheus, Ioui ignem, hoc est, vitae abundantiam (sicut huc alludens ait alibi diuinus Plato) furtim surripuisset, Iupiter hominibus, quos industrios vocat ac solertes, hoc est, de comparandis facultatibus sollicitis, malum magnum, Pandoram nempe, hoc est, Fortunam, quae omnia Deorum dona, id est, beneficia naturae, sibi vindicare coepit, in medium

Ἐκ τῆς ταὶν ἐρίδοιν διαιρέσεως ἀρξάμενος ὁ ποιητὴς τὴν ἐπιμωμητὴν, ἤτοι ἐπίψογον, ἀποδοκιμάζει. τὴν δὲ ἑτέραν περὶ παντὸς ποιεῖν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ τῷ Πέρσῃ ὑποτίθεται. ὡς ἐκείνης μὲν περὶ φιλονεικείας καὶ τὰς τῶν ἀγορῶν διατριβὰς τὸν πλεῖστον χρόνον ἐχούσης, τῆς δὲ, τῆς καλῆς τε καὶ ἀγαθῆς, μόνῳ τῷ πόνῳ μετὰ δικαιοσύνης τῶν ἐπιτηδείων μεταποιουμένης. Ἐπεὶ γὰρ ὁ ἀγκυλομήτης Προμηθεὺς τῷ Διὶ τὸ πῦρ, τετέσι τὴν τοῦ βίου εὐπορίαν, (ὡς φησί που πρὸς ταῦτα νεανιευόμενος ὁ θεῖος Πλάτων) κλέψας ἔλαθεν, ὁ Ζεὺς τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς ἀλφηστοῖς καὶ εὑρετικοῖς, ἤγειρε τοῖς περὶ τὰ τοῦ πόρου σπουδάζουσι, κακὸν μέγα, τὴν Πανδώραν, ἤτοι τὴν τύχην, τὴν πάντα τὰ τῶν θεῶν δῶρα τὰ φυσικὰ δηλαδὴ εὐεργετήματα, περιβεβλημένην, παρεσκευά-

σε

σε. Καὶ ἔτω μὲν τὸν τοῦ βίου πόρον ἡ τύχη ἐπιτέτραπται, τῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ προμηθείᾳ τε καὶ ἐπιμελείᾳ τούτων ἐφιέσθαι χαλεπὸν ἐγένετο. Τὸ πάλαι γὰρ, μήπω ῥαδιεργήσαντος τοῦ Προμηθέως, πάντα σὺν πρὸς τὸν βίον ἐπιτήδεια, εὐπόριστα λίαν καὶ παρὰ πόδας. Κρόνος γὰρ τοπρῶτον χρυσοῦν τι τῶν ἀνθρώπων γένος ἐμηχανήσατο, ᾧ τινι πάντα αὐτοματίζεσθαι ἡ γῆ ἐδωρήσατο. Τοῦτο ἦν τὸ χρυσοῦν γένος, θανάτῳ τινὶ μαλακῷ τε καὶ ἡδυπαθεῖ περιπεσὸν, δαιμονίας λήξεώς τε καὶ ἐνομωσίας ἔτυχε. Τούτῳ τῷ γένει ἠκολουθεῖ τὸ δεύτερον, τὸ ἀργυροῦν τοῦ χρυσοῦ χεῖρον μὲν τὰ πάντα ὄν, καθαρὸν δὲ μᾶλλον τῶν ὕστερον γενομένων. Ὁ Ζεὺς οὖν, ἤγουν ἡ εἱμαρμένη, καὶ τοῦτο τὸ γένος κρύπτει· καὶ ἔτω μὲν τοῦ βίου ἀπαλλαχθὲν, τῆς τῶν ὑποχθονίων θνητῶν μακάρων λήξεως ἐπήβολον ἐποιήσατο. Περὶ μὲν οὖν τὸ τρίτον γένος τὸ χαλκοῦν τοῦντεῦθεν διαλαμβάνει, δεινόν τε φησὶ καὶ ἐμβριμὲ· οἵτινες οἱ ἄνθρωποι ἀλληλοκτονίᾳ τε καὶ ἀφροσύνῃ ἀλλήλων ἔπεσον, νωνύμως, ἤγουν λήξεως μὲν ἀδεμιᾶς τυχόντες, πανολεθρίως δὲ εἰς ᾅδου καταβαίνοντες. Τῷ τρίτῳ τούτῳ τὸ τῶν ἡρώων ἕπεται, τῶν ἀμφὶ τὸν Ἐτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην μάλιστα, τῶν δηλαδὴ τόν τε πρῶτον πόλεμον καὶ ἀρχαιότατον Θηβαϊκὸν λεγόμενον, καὶ τῶν ἀμφὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενέλαον, τῶν

produxit. Ita tota vitae comparandae ratio, Fortunae est commissa: prudentiae autem hominum ac curae ea sibi comparare coepit esse difficillimum. Olim ergo, ante vafrum hoc Promethei factum, omnia quae ad viuendum erant necessaria, facillime comparabantur, et ad manus erant. Saturnus enim primo omnium, genus quoddam aureum fabricabat hominum. Cui sua sponte omnia suppeditabat terra. Hoc genus, leni ac iucunda morte cum hac vita defungeretur, vitam daemonum et nomen post obitum consequebatur. Hoc autem, alterum est secutum, quod argenteum dixerunt: quod vt aureo in omnibus deterius, ita purius fuit quam sequentia. Iupiter ergo, hoc est, Fatum, etiam hoc genus aufert: quod defunctum, vitam eorum duxit, quos Beatos Subterrestres vocat. Ita ad tertium, aereum nimirum tranfit, quod sceleſtum esse et impetuosum docet. Qui quidem homines caede mutua et imprudentia cecidere: ceterum nec nomen, nec vt alii certam viuendi post obitum consecuti sunt rationem, vt qui funditus exstincti ad inferos descenderent. Hoc tertium iam genus, Heroes sequuntur (ita tum Eteoclem ac Polynicen, reliquosque qui primum et antiquissimum, Thebanum bellum, tum Agamemnona et Menelaum, reliquos-

siquidque qui Troianum constituerunt, vocat) quos Homerus describit. Quorum alii morte sublati, penitus interierunt: alii eorum etiam nunc Beatorum insulas colunt. Hinc ferreum, eiusque iniustitiam describere pergit: maxime autem tangit iudices, quorum breui ac venusta fabella, corruptelas taxat. Reliqua pars libri, iustitiae ac iniustitiae praemia ob oculos ponit: tum et monita quaedam sapientissima Persae propomit. Maxima ex parte autem ratio scribendi, quae praecepta continet, parum inter se cohaeret: ita vt soluta quasi et nihil minus quam adstricta sit oratio. Quae subinde quoque antiquitatem spirat, et non semel idem repetit: prorsusque a scribendi ratione, qua recentiores sunt vsi, qui nudas orationi sententias intexunt, abhorret. Non raro et digreditur: vt videlicet taedium fratris, quod ex admonitionibus haurire ac praeceptis poterat, dilueret. Posthaec ad Oeconomicam transit, cuius rationem initio ab agricultura facto, praescribit. Tota autem haec doctrina, in describendo tempore ad arandum idoneo, tum delineando messis et vindemiae, et serendi ligni tempore versatur. Praeter haec, tum eorum quae recte ac ordine geruntur successum et exitum, tum eorum quae negli-

τε ἄλλων ὧν ἡ πειθὼ μέμνηται, τὸν Ἑρωϊκὸν συγγραμμένων· ὧν οἱ μὲν τῷ θανάτῳ ὑποπεπτωκότες παντελεῖ ἀπώλοντο· οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔτι νῦν τὰς μακάρων νήσους οἰκοῦσι. Ἐκ τούτου τὸ σιδηροῦν, καὶ τὰς αὐτῷ ἀνομίας διελθεῖν ἐπιβάλλεται· τά τε τῶν δικαστῶν μάλιστα, οὓς αἶνος τις βραχεῖ τε καὶ χαριέντι τῆς δωροδοκίας ἅπτεται. Τὸ λοιπὸν δὲ τὸ λόγου τὰ τε τῆς ἀδικίας τε καὶ δικαιοσύνης ἐπίχειρα ὑπετυπῶν διατρίβεται, καὶ παραινέσεις τινὰς τῶν σοφωτάτων τῷ Πέρσῃ ὑποβάλλει. Τὸ πλεῖστον δὲ τῶν ὑποθημοσύνων τῶν ἐνταῦθα κειμένων ὁ χαρακτὴρ ἀφορισμός ἐστι καὶ ἀπόλυτος αὐτῷ· καὶ ἀσύνδετος ὡς ἐπίπαν ὁ λόγος. ἔστιν ὅτε καὶ ἀρχαιολογικῇ ταυτολογίᾳ κεχρημένος, καὶ τὸ κατὰ γυμνὴν τῆς τῶν νεωτέρων γνωμολογίας παρενθήκην ὑποφαίνων. Κέχρηται δὲ καὶ παρεμβάσει ἐν ὀλίγῃ, τὸν ἀδελφὸν ἀπὸ τῶν περὶ τὰς ὑποθήκας καὶ παραινέσεις ταύτας κόρον ἀναλαμβάνων καὶ ἀνακτώμενος. Μετὰ ταῦτα εἰσβάλλει τὴν οἰκονομικὴν διδάσκειν, ἀπὸ τῆς γεωργίας εὐθὺς ἀρξάμενος. Ἔχει δὲ πᾶσα ἡ διδασκαλία αὕτη περὶ καιρὰς προσφόρους ἀροτριάσεως καὶ ἀμητοῦ, περὶ τρυγητοῦ καὶ ξυλοτομίαν, περὶ τὰς ἀποβάσεις τῶν γε ὀρθῶς καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων, καὶ τῶν παραλελειμμένων τὰς ζημίας, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Ἔτι

Ἔτι τῶν ὡρῶν τὴν διάκρισιν, καὶ πρὸς ἅ τινα μάλιστα τῶν ἔργων οἰκείως αὐτῶν ἑκάστη διάκειται, μέχρι εἴκοσιν καὶ τριῶν καὶ λ δ'. Ὡς μέχρι τέτε μὲν ἡ πρώτη τῆς οἰκονομικῆς. Τῶν δὲ ἀνθρώπων προϊόντος τε χρόνε καὶ ἐπιδιδομένης ἅμα τῆς ἐπιθυμίας, ἐ περὶ μόνον τι προσόδε εἶδος σπεδαζόντων, ἀλλὰ περὶ πᾶν, μᾶλλον δὲ οἱονδήποτε, ἔ κέρδός τι κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐν χερσὶ φανέν, ἀσχολεμένων, τὸ ἕτερον τῆς οἰκονομίας μέρος διέρχεται Φράζων, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα διαλαμβάνων. ἔτω γὰρ τὴν τε πλε ἀκμὴν καὶ τῶν καιρῶν τὸν ἐπιτηδειότατον μάλιστα, καλῶν φαίνεται. Πάλιν δὲ μετὰ ταῦτα ἐν ὑποθήκαις κατακλήγει. Προσθεὶς δὲ τὴν τῶν ἀθεράτων ὄπιν, ὑποδιαίρεσιν αὐτῆς ἐνταῦθα πεποίηκεν, καὶ ἀκολέθως, ἀπὸ γένες, ἦγεν, τε τῶν θεῶν σεβάσματος, ἀρχόμενος, εἶτα εἰς τὸ καθέκασον, καὶ τὸ εἶδος, ὑπάγει. Καὶ ἔτω μὲν πᾶς ὁ τῶν Ἔργων λόγος, κατὰ τὸν κωμικὸν, ἐκτετόξευται. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον, τῶν τε ἀγαθῶν καὶ φαύλων ἡμερῶν, περὶ καὶ τῆς τῶν μέσων κρατηρήσεως, τῆς τε ἐκλογῆς αὐτῶν καὶ τῆς ἀπε:λογῆς, ἐν βραχεῖ περιέχει.

guntur, damna ac noxas ostendit. Huc accedunt, tempestatum anni distinctiones: tum quibus quaeque rebus sit idonea. Vsque ad viginti et octo aut triginta et quatuor fere versus. Atque hactenus quidem prima Oeconomiae pars. Ceterum cum homines, partim temporis progressu, partim acriore lucri desiderio, non vnum tantum aliquem lucrandi modum amplecterentur, verum omnia, quaecumque modo lucrum aliquod promitterent, adorirentur, alteram Oeconomiae aggreditur partem: qua occasione, de natura ac ratione maris loquitur. Ita enim tempus ad nauigandum maxime idoneum, videtur vocare. Posthaec rursus in praeceptis desinit. Cum autem de debita Diis reuerentia inter alia loquatur, diuisionem eius subiungit: et cum initium a genere, hoc est, Deorum veneratione fecisset; ad singula, hoc est, eius species pergit. Atque ita quidem totum Operum ac Dierum argumentum absoluitur. Quod autem est reliquum, de bonorum ac malorum, tum vero mediocrium dierum obseruatione agit: tum qui eligendi, qui reiiciendi sint, breuiter praecipit.

INDEX HESIODEVS.

Litera Θ. designat Θεογονίαν, A. Ἀσπίδα Ἡρακλέους, E. Ἔργα καὶ ἡμέρας.

A.

Ἀγαυὴ, Θ. 246. Ἀγαυὴν Θ. 975
Ἀγαυρῆ. Θ. 831
Ἀγελείη. A. 197. Ἀγελείης Θ. 318
Ἀγέρατον. Θ. 924
Ἀγκυλομήτην. Θ. 19. ἀγκυλομήτης Θ. 137. 168. 473. 495. 545. E. 48
Ἀγκυλοχείλαι. A. 405
Ἀγλαΐην. Θ. 909. 944
Ἀγχίση. Θ. 1008
Ἀδμήτη. Θ. 349
Ἄελλω. Θ. 267
Ἀθηναίη. A. 126. 443. Ἀθηναίης Θ. 318. E. 430
Ἀθήνη. Θ. 572. 576. A. 325. 343. 455. 470. E. 72. 76
Ἀθήνην. Θ. 13. 887. E. 63
Αἰακῆ. Θ. 1004
Αἰγειδην. A. 182
Αἰδαο. E. 152
Αἰδεῶ. Θ. 311. 767. 773
Αἰδην Θ. 455
Αἰδης. Θ. 849
Αἰδωνεύς. Θ. 913
Αἰήταο. Θ. 991
Αἰήτην. Θ. 956
Αἰήτης. Θ. 957
Αἰήτῃ. Θ. 993
Αἰθιόπων Θ. 934
Αἰνείαν. Θ. 1007
Αἴσηπον. Θ. 342
Αἰσονίδης. Θ. 992. 998
Ἀκάζη. Θ. 356
Ἀκταίη. Θ. 249
Ἀλιάκμονα. Θ. 341
Ἀλιμήδη. Θ. 255
Ἀλκαίοιο. A. 26
Ἀλκείδαο. A. 112
Ἀλκμήνη. Θ. 942. A. 3.
Ἀλκμήνης. Θ. 526. 949. A. 467
Ἄλφειον. Θ. 338
Ἀμβροσίη. Θ. 69
Ἀμβροσίην. Θ. 639. 641
Ἀμβροσίης. Θ. 795
Ἀμήσεις. E. 480
Ἀμητῆ. E. 384. 575
Ἀμᾶσθαι. E. 775
Ἀμᾶται. E. 777. Ἀμάειν. E. 392
Ἀμφιγυήεις. Θ. 570. 578. 944. A. 219. E. 70
Ἀμφιδάμαντος. E. 654
Ἀμφιέω. Θ. 360
Ἀμφιτρίτη. Θ. 243. 254
Ἀμφιτρίτης. Θ. 929
Ἀμφιτρύων. A. 37. 44. 80
Ἀμφιτρύωνα. A. 2
Ἀμφιτρύωνι. A. 54
Ἀμφιτρυωνιάδης. Θ. 317. A. 165. 416. 433. 459
Ἀμῶνται. Θ. 598

Ἄναυρος. Α. 477
Ἀνδρογόνος. Ε. 783. 788. 794
Ἄνθεια. Α. 381
Ἄνθην. Α. 474
Ἄνοξος. Ε. 524
Ἀπάτην. Θ. 224
Ἀπέσαντος. Θ. 331
Ἀπόλλων. Α. 68. 478
Ἀπόλλωνα. Θ. 14. 917. Ε. 771
Ἀπόλλωνι. Θ. 347
Ἀπόλλωνος Θ. 94. Α. 58. 70. Ω. 100
Ἀραχνης. Ε. 777
Ἀραχνια. Ε. 475
Αἰγαιω. Θ. 484
Ἀργειην. Θ. 42
Ἀργειφόντην. Ε. 68. 84
Ἀργειφόντης. Ε. 77
Ἀργέσεω. Θ. 869
Ἀργέσην. Θ. 379
Ἀργην. Θ. 140
Ἀργυρόπεζα. Θ. 1005
Ἀρδησκον. Θ. 345
Ἄρειον. Ε. 157
Ἀρειονα. Α. 120. Ε. 191
Ἄρεος. Α. 98. 191. 450
Ἄρες. Α. 446
Ἄρηα. Θ. 921
Ἄρηϊ. Θ. 931. 935
Ἄρην. Α. 59. 333. 425. 457
Ἄρηος. Α. 109. 181. 434. 444. Ε. 145
Ἀρητιάδην. Α. 57
Ἀριάδνην. Θ. 946
Ἀρίμοισιν. Θ. 304
Ἀρισαῖος. Θ. 976
Ἀρκτῆρον. Ε. 610
Ἀρκτῆρος. Ε. 566
Ἁρμονιη. Θ. 974
Ἀρνην. Α. 475
Ἀρόης. Ε. 479
Ἀρόμμεναι. Ε. 22
Ἀροσεις. Ε. 485
Ἀροτῆρα. Ε. 405
Ἀροτῆρες. Α. 280
Ἀροτοιο. Ε. 384. 450. 460
Ἀροτός. Ε. 460
Ἀρότρε. Ε. 467. 616
Ἀροτρα. Ε. 432
Ἄροτρον Ε. 439
Ἀρότρῳ Ε. 467
Ἀρᾶν. Ε. 429
Ἀρόων. Ε. 460
Ἄρπας Ε. 473
Ἁρπυῖας Θ. 267
Ἀρτεμίν Θ. 14. 917
Ἄσβολον Α. 185
Ἀσίη. Θ. 359
Ἄσκρη Ε. 640
Ἀξερίην. Θ. 409
Ἀξραῖον. Θ. 376
Ἀξραίω. Θ. 378
Αὐδοδέλω. Ε. 41
Ἀτλαγενέων. Ε. 383
Ἄτλαντα Θ. 509
Ἀτλαντὶς. Θ. 937
Ἄτλας. Θ. 517
Ἄτροπον. Θ. 218. 904
Ἄτροπος. Α. 259
Ἀτρυτώνην. Θ. 924
Αὐλίδος. Ε. 651
Αὐτονόην. Θ. 976
Αὐτονόμη. Θ. 258
Ἀφρογενῆ. Θ. 196
Ἀφροδίτη. Θ. 988
Ἀφροδίτην. Θ. 16. 195. 821. 961. 1004. Ε. 65
Ἀφροδίτης. Θ. 974. 979. Α. 8. 47. Ε. 521
Ἀχαιοὶ. Ε. 651
Ἀχελωΐου. Θ. 340
Ἀχιλλῆα. Θ. 1006

B.

Βελλεροφόντης. Θ. 325
Βυβλίνος. Ε. 589

Βοιωτοί. Α. 24
Βορέαο. Ε. 506. 547
Βορέην. Θ. 379
Βορέης. Ε. 518. 553
Βορέω. Θ. 869
Βοωτεῖν. Ε. 391
Βριάρεω. Θ. 616
Βριάρεων. Θ. 816
Βριάρεως. Θ. 149. 713. 733

Γ.

Γαῖα. Θ. 117. etc.
Γαλαξαύρη. Θ. 353
Γαλήνη. Θ. 244
Γαμεῖν. Ε. 699. etc.
Γείτονα. Ε. 23. 695
Γείτονας. Ε. 400
Γείτονες. Ε. 345. 347
Γείτονος. Ε. 349
Γείτοσι. Ε. 701
Γείτων. Ε. 23. 346. 348
Γένος — χρύσεον, καὶ τὰ ἄλλα Ε. 109. etc.
Γηρυονῆα. Θ. 981
Γηρυονῆϊ. Θ. 309
Γίγαντας. Θ. 185
Γιγάντων. Θ. 50
Γλαύκη. Θ. 244
Γλαυκονόμη. Θ. 256
Γλαυκώπιδα. Θ. 894. 923
Γλαυκώπιδος. Θ. 586
Γλαυκῶπιν. Θ. 13. 887
Γλαυκῶπις. Θ. 572. Α. 325. 343. 455. 470. Ε. 72
Γοργείοις. Α. 237
Γοργόνες. Α. 230
Γοργὼς. Θ. 274. Α. 224
Γραίας. Θ. 270. 271
Γρηνικόν. Θ. 342
Γύγη. Θ. 617
Γύγης. Θ. 149. 713. 733. 816
Γύην. Ε. 427

Δ.

Δανάης. Α. 216
Δαναΐδης. Α. 229
Δεῖμον. Θ. 933
Δεῖμος. Α. 195. 463
Δελφῖνες. Α. 210. 212
Δημήτερος. Α. 290. Ε. 32. 393. 466. 597. 805
Δημήτερι. Ε. 465
Δημήτηρ. Θ. 967. Ε. 300
Δήμητρα. Θ. 453
Δήμητρος. Θ. 911
Δία. Θ. 11. 468. Ε. 52. 273
Διάκτορον. Ε. 68
Διάκτορος. Ε. 77
Διΐ. Θ. 36. 286. etc.
Δίκην. Θ. 901
Διόθεν. Α. 22. Ε. 17. 63
Διός. Θ. 13. 25. etc.
Διώνη. Θ. 353
Διώνην. Θ. 17
Διώνυσον. Θ. 940
Διώνυσος. Θ. 946. Α. 48
Δρύαλον. Α. 187
Δρύαντα. Α. 179
Δυναμένη. Α. 248
Δωρίδος. Θ. 241
Δωρίς. Θ. 250. 350
Δωτὼ. Θ. 248

Ε.

Εἰλειθυίαν. Θ. 921
Ἑκάτη. Θ. 441
Ἑκατηβελέταο. Α. 100
Ἑκατηβόλε. Α. 58
Ἑκάτην. Θ. 411. 418
Ἑκατόμβας. Α. 479
Ἑκηβόλε. Θ. 94
Ἑλένης. Ε. 165
Ἐλευθῆρος. Θ. 54
Ἑλίκη. Α. 381
Ἑλίκην. Α. 475

Ἑλικοβλέφαρον. Θ. 16
Ἑλικῶνι. Θ. 7
Ἑλικωνιάδεσσ'. Ε. 658
Ἑλικωνιάδων. Θ. 1
Ἑλικῶνος. Θ. 2. 23. Ε. 639
Ἑλικώπιδα. Θ. 298. 997
Ἑλικώπιδι. Θ. 307
Ἑλλάδος. Ε. 653
Ἐννοσίγαιον. Θ. 15. 456
Ἐνοσίχθων. Ε. 667
Ἐννοσιγαίῳ. Θ. 441
Ἐννοσιγαίᾳ. Θ. 929
Ἐννοσίγαιος. Θ. 817. Α. 104
Ἐνυαλίοιο. Α. 371
Ἐνυώ. Θ. 273
Ἐξάδιον. Α. 180
Ἐπιμηθέα. Θ. 511. Ε. 84
Ἐπιμηθεύς. Ε. 85
Ἑπτάπορον. Θ. 341
Ἑπταπύλῳ. Α. 49. Ε. 162
Ἐρατώ. Θ. 78. 247
Ἐρέβει. Θ. 125
Ἐρεβεύσφι. Θ. 668
Ἔρεβος. Θ. 123. 515.
Ἔριν. Θ. 225. Ε. 16
Ἐριννύας. Ε. 803
Ἐριννῦς. Θ. 185. 472
Ἔρις. Θ. 226. 781. Α. 148. 156. Ε. 24. 28. 804.
Ἑρμείην. Ε. 68
Ἑρμῆ. Θ. 444
Ἑρμῆν. Θ. 937
Ἕρμον. Θ. 343
Ἔρος. Θ. 120. 201. 909
Ἐρυθείη. Θ. 290. 982
Ἑσπερίδας. Θ. 215
Ἑσπερίδες. Θ. 275
Ἑσπερίδων. Θ. 518
Εὐαγόρη. Θ. 257
Εὐάρνη. Θ. 259
Εὐβοίην. Ε. 651
Εὐδώρη. Θ. 244. 360
Εὐηνόν. Θ. 345
Εὐκράτη. Θ. 243
Εὐκρινέες. Ε. 670
Εὐλιμένη. Θ. 246
Εὐνείκη. Θ. 247
Εὐνομίην. Θ. 901
Εὐόρκα. Ε. 190. 285.
Εὐπόμπη. Θ. 261
Εὐρυάλη. Θ. 276
Εὐρυβίη. Θ. 375
Εὐρυβίην. Θ. 239
Εὐρυβίης. Θ. 930
Εὐρυνόμη. Θ. 358. 906
Εὐρυσθῆα. Α. 91
Εὐρυτίωνα. Θ. 293
Εὐρώπη. Θ. 357
Εὐτέρπη. Θ. 77
Εὐφρόνᾳ. Ε. 560
Εὐφροσύνην. Θ. 908
Ἔχιδνα. Θ. 304
Ἔχιδναν. Θ. 297
Ἑωσφόρον. Θ. 381

Z.

Ζεὺς *cum suis casibus. Passim.*
Ζέφυρον. Θ. 379
Ζεφύρε. Θ. 869
Ζῆλον. Θ. 384
Ζυγά. Ε. 815
Ζυγόν. Ε. 815

H.

Ἦβην Θ. 17. 921. 949.
Ἥβης. Θ. 987. Ε. 133. 438.
Ἠιόνη. Θ. 255
Ἠλέκτρη. Θ. 349
Ἠλέκτρην. Θ. 266
Ἠλεκτρυόνα. Α. 82
Ἠλεκτρυόνης. Α. 16. 35
Ἠλεκτρυονος Α. 3
Ἠλέκτρῳ. Α. 142
Ἠμαθίωνα Θ. 984
Ἠνιόχην. Α. 83
Ἧς. Θ. 451. Ε. 724. 821
Ἠπειροί. Θ. 963

Ἠπείροιο. Θ. 189
Ἤπειρος. Θ. 581
Ἠπειρε E. 624
Ἡρακλέης *cum suis casibus. Passim.*
Ἥρη. Θ. 314. 328. 926
Ἥρην. Θ. 11. 454. 920
Ἥρης. Θ. 951
Ἡριγένεια Θ. 381
Ἠριδανόν. Θ. 388
Ἥρωες. E. 172
Ἥρωϊ. Θ. 969. 1008
Ἥρως. A. 37. 78. 118.
Ἡρώων A. 19
Ἡσίοδον. Θ. 22
Ἡφαίσοιο. A. 244. 297. 313.
Ἥφαιςον Θ. 926. E. 60
Ἥφαιςος. Θ. 944. A. 319
Ἡφαίςε. Θ. 865. A. 123

Θ.

Θάλεια Θ. 77
Θαλίη. Θ. 245
Θαύμαντα. Θ. 237
Θαύμαντος. Θ 779
Θαύμας. Θ. 265
Θεία. Θ. 371
Θέμιν. Θ. 16. 135. 900
Θεμιςονόην A. 356
Θεμιςώ. Θ. 261
Θέτης. Θ. 244. 1005
Θηβαγένεος. Θ. 530
Θήβας. A. 2. 13
Θήβη. Θ. 977. A. 49. E. 363
Θήβην. A. 80
Θήβης. A. 105
Θοή. Θ. 245. 354.
Θρηϊκίε. E. 553
Θρήκης. E. 507

I.

Ἰάνειρα. Θ. 356
Ἰάνθη. Θ. 359
Ἰαπετιονίδη. Θ. 527. 542. 558. E. 54
Ἰαπετιονίδης. Θ. 6. 13
Ἰαπετοῖο. Θ. 564. 745. E. 50.
Ἰαπετός. Θ. 507
Ἰαςίῳ. Θ. 969
Ἰαωλκόν. A. 174
Ἰαωλκός. A. 380
Ἴδης. Θ. 1009
Ἰδυῖα. Θ. 352
Ἰήςονι Θ. 999
Ἵμερος. Θ. 64. 201. E. 618
Ἰνώ. Θ. 975
Ἰόλαε. A. 78. 118
Ἰόλαον. A. 77
Ἰόλαος. A. 102. 323. 340. 467
Ἰολάε. A. 74
Ἰολάῳ. Θ. 317
Ἱπποθόη. Θ. 251
Ἱπποδόκη. Θ. 251
Ἱππακρήνης Θ. 6
Ἵππῳ. Θ. 351
Ἶριν. Θ. 266. 783
Ἶρις. Θ. 779
Ἶςρον. Θ. 338
Ἰφικλείδην. A. 111
Ἰφικλῆα. A. 54
Ἰωλκόν. Θ. 996

K.

Καδμείη. Θ. 939
Καδμείοιςι. Θ. 326
Καδμείος. A. 13
Καδμηΐδι. F. 162
Κάδμος. Θ. 936
Κάδμῳ. Θ. 974
Καΐκου. Θ. 343
Καινέα. A. 179
Καλλιόπη. Θ. 97
Καλλιρόη. Θ. 288. 351. 980
Καλυψώ. Θ. 359. 1015
Κενταυροί. A. 184
Κέρβερον. Θ. 311
Κερκηΐς. Θ. 355
Κεφάλῳ. Θ. 985
Κῆρα. Θ. 211

Κῆρας. Θ. 217
Κῆρες. Α. 239
Κητᾶς. Θ. 336
Κητώ. Θ. 238. 270. 333.
Κήϋκα. Α. 354. 476.
Κίρκη. Θ. 1010
Κλειώ. Θ. 77
Κλυμένη. Θ. 351
Κλυμένην. Θ. 508
Κλυτίη. Θ. 352
Κλωθώ. Θ. 218. 904. Α. 258
Κοῖον. Θ. 134
Κοίη. Θ. 404
Κοίω. Θ. 375
Κόκκυξ. Ε. 486
Κορώνη. Ε. 679. 747
Κόττος. Θ. 149. 653. 713. 733. 816.
Κόττῳ. Θ. 617
Κρήτη. Θ. 480
Κρήτης. Θ. 477. 970
Κρονίδης, Κρονίων, Κρόνος, *cum suis casibus. Passim.*
Κυανοχαίτην. Α. 120
Κυανοχαίτης. Θ. 278
Κυθέρεια. Θ. 933. 1007
Κυθέρειαν. Θ. 196. 198
Κυθήροις. Θ. 192. 198
Κύκλωπας. Θ. 139
Κύκλωπες. Θ. 144
Κύκνος *cum suis casibus.* Α. *Passim.*
Κυματολήγη. Θ. 253
Κύμην. Ε. 636
Κυμοδόκη. Θ. 252
Κυμοθόη. Θ. 245
Κυμοπόλειαν. Θ. 818
Κυμώ. Θ. 255
Κυπρογενῆ. Θ. 199
Κύπρον. Θ. 193
Κύπρῳ. Θ. 199

Λ.

Λάδωνα. Θ. 344
Λαομέδεια. Θ. 257
Λαπιθάων. Α. 178
Λατῖνον. Θ. 1012
Λάχεσιν. Θ. 218. 904
Λάχεσις. 258
Λειαγόρη Θ. 257
Λερναίην. Θ. 314
Ληναιῶνα. Ε. 504
Λητοΐδης. Α. 419
Λητᾶς. Α. 202
Λητώ. Θ. 19. 406. 917. Ε. 771
Λοκροί. Α. 25
Λυγγῆος. Α. 327
Λύκτον. Θ. 477. 482
Λυσιάνασσα. Θ. 258

Μ.

Μαίανδρον. Θ. 339
Μαίη. Θ. 937
Μαλάχη. Ε. 41
Μέδουσα. Θ. 276
Μελίας. Θ. 187
Μελίτη. Θ. 246
Μέμνονα. Θ. 983
Μενεσθώ. Θ. 357
Μενίππη. Θ. 260
Μενοίτιον. Θ. 510. 514
Μεσάβων. Ε. 469
Μήδειαν. Θ. 960
Μήδειον. Θ. 1000
Μηκώνη. Θ. 535
Μηλόβοσις. Θ. 354
Μῆτιν. Θ. 471. 885. Α. 28
Μῆτις. Θ. 358
Μίμαντα. Α. 186
Μίνως. Θ. 947
Μνημοσύνη. Θ. 54
Μνημοσύνην. Θ. 135
Μνημοσύνης. Θ. 914
Μοίρας. Θ. 217. 903
Μόρον. Θ. 210
Μορφνοῖο. Θ. 134
Μοῦσαι. Θ. 25. 52. 75. 96. 114. 915. 965. 1020. Α. 206. Ε. 1. 662
Μουσάων.

Μεσάων. Θ. 1. 36. 93. 94. 100.
Μέσῃσι. Θ. 655
Μόψον. A. 181
Μυρμιδόνων. A. 380. 454
Μῶμον. Θ. 214

N.

Ναυσίθοον. Θ. 1015
Ναυσίνοον. Θ. 1016
Ναυτιλίης. E. 618. 642. 649
Νεῖλον. Θ. 338
Νειόν. Νειός. E. 463. 464
Νέκταρ. Θ. 639. 641
Νέκταρος. Θ. 795
Νεμειαιόν. Θ. 327
Νεμείης. Θ. 329. 331
Νέμεσιν. Θ. 223
Νέμεσις. E. 1000
Νέσσον. Θ. 341
Νημερτής. Θ. 262
Νηρέα. Θ. 233
Νηρῆος. Θ. 240. 263. 1002
Νησαίη. Θ. 249
Νησῶ. Θ. 261
Νίκην. Θ. 384
Νόμον. Θ. 417. E. 276
Νόμος. E. 388
Νόμῃς. Θ. 66
Νομόν. E. 526
Νομός. E. 403
Νότον. Θ. 480
Νότῳ. Θ. 869
Νότιο. E. 675
Νύμφας. Θ. 187. Νυμφέων. Θ. 130
Νύμφη. Θ. 305
Νύμφην. Θ. 298
Νὺξ *cum suis casibus. Passim.*

Ξ.

Ξάνθη. Θ. 356
Ξενοδόκῳ. E. 183
Ξεῖνος. E. 183
Ξείνοισι. E. 225
Ξεῖνον. E. 227

O.

Ὀδυσσῆϊ. Θ. 1015
Ὀδυσσῆος. Θ. 1011
Ὀθρυός. Θ. 631
Οἰδιπόδαο. E. 163
Ὀϊζύν. Θ. 214
Ὀλμειῷ. Θ. 6
Ὄλυμπος *cum suis casibus. Passim.*
Ὁπλέα. A. 180
Οὐρανίδας. Θ. 502
Οὐρανίδῃ. Θ. 486
Οὐρανίῃ. Θ. 78. 350.
Οὐρανὸς *cum suis casibus. Passim.*
Οὔρεα. Θ. 129. 130. 834
Οὔριον. A. 136
Ὀψαρότης. E. 490

Π.

Παγασαίῳ. A. 70
Πάλλαντα. Θ. 376
Πάλλαντι. Θ. 383
Παλλάς. Θ. 574. A. 126. E. 76
Πανδιονίς. E. 568
Πανδώρην. E. 81
Πανελλήνεσσι. E. 528
Πανόπτη. Θ. 250
Παρθένιον. Θ. 344
Παρνησσοῖο. Θ. 499
Πασιθέη. Θ. 247
Πασιθόῃ. Θ. 352
Πειθώ. Θ. 349. E. 73
Πειρίθοον. A. 179
Πελίης. Θ. 995
Περσεύς. Θ. 280. A. 216. 229
Περσεφονείης. Θ. 767. 773
Περσεφόνην. Θ. 912

Πέρση. E. 10. Πέρση. 27. 213. 274. 286. 299. 397. 611. 633. 641
Περσηΐς. Θ. 956. 396
Πέρσην. Θ. 376
Περσης. Θ. 409
Πετραίη. Θ. 357. E. 389
Πευκείδας. A. 187
Πεφρηδώ. Θ. 273
Πήγασος. Θ. 281. 325
Πηλεΐ. Θ. 1005
Πηνειόν. Θ. 343
Πιερίδες. A. 206
Πιερίη. Θ. 53
Πιερίηθεν. E. 1
Πληϊάδες. E. 572
Πληϊάδος. E. 615. 619
Πληϊάδων. E. 383
Πληξαύρη. Θ. 353
Πλεῖτον. Θ. 968. E. 637
Πλεκτώ. Θ. 355
Πολυδώρη. Θ. 354
Πολύδωρον. Θ. 977
Πολύμνια. Θ. 78
Ποντοπόρεια. Θ. 256
Ποσειδάων. E. 667
Ποσειδάονα. Θ. 15
Ποσειδῶν. Θ. 731
Πελυνόμη. Θ. 258
Πρόλοχον. A. 180
Προμηθέα. Θ. 510. 521
Προμηθεύς. Θ. 445. 613. E. 48. 86
Προνόη. Θ. 261
Πρυμνώ. Θ. 350
Πρωτομέδεια. Θ. 249
Πρωτώ. Θ. 243. 248
Πυθοῖδε. A. 480
Πύλε. A. 360

P.

Ῥείε. Θ. 453
Ῥείη. Θ. 624
Ῥεῖαν. Θ. 135
Ῥῆσον. Θ. 340
Ῥοδία. Θ. 351
Ῥόδιον. Θ. 341
Ῥοδοδάκτυλος. E. 610
Ῥοδόπηχυς. Θ. 247. 251

Σ.

Σαγγάριον Θ. 344
Σαώ. Θ. 243
Σείριος. A. 397. E. 417. 587. 609
Σειρίε. A. 153
Σελήνην. Θ. 13. 371
Σεμέλη. Θ. 939
Σεμέλην. Θ. 975
Σθεινώ. Θ. 276
Σιμόεντα. Θ. 342
Σκάμανδρον. Θ. 345
Σπειώ. Θ. 245
Στρύμονα. Θ. 339
Στυγός. Θ. 804
Στύξ. Θ. 361. 383. 389. 397. 775

T.

Τάρταρα. Θ. 119. 840
Τάρταρον. Θ. 681. 720. 724. 867. A. 255
Ταρτάρε Θ. 735. 806. 821
Ταύρεος. A. 104
Ταφίων. A. 19
Τελεσθώ. Θ. 358
Τερψιχόρη. Θ. 78
Τηθύν. Θ. 136
Τηθύος. Θ. 362
Τηθύς. Θ. 337. 368
Τηλεβοάων. A. 19
Τίρυνθ'. Θ. 292
Τίρυνθος. A. 181
Τιταρήσιον. A. 181
Τιτῆνες *cum suis casibus.* Θ. *Passim.*
Τεηχῖνα. A. 353
Τεηχῖνος. A. 355. 469
Τρίποδ'. E. 657

Τρί-

Τρίποδι. E. 533
Τριπόλω. Θ. 970
Τρίπος. A. 312
Τριτογένεια. A. 197
Τριτογένειαν. Θ. 894. 923
Τροίην. E. 165. 652
Τυρσηνοῖσιν. Θ. 1014
Τυφάονα. Θ. 306
Τυφάονιον. A. 32
Τυφωέα. Θ. 820
Τυφωέος. Θ. 868
Τύχη. Θ. 360

Υ.

Ὑάδες. E. 615
Ὕδρην. Θ. 313
Ὑπεριόνα Θ. 134
Ὑπεριονίδαο. Θ. 1010
Ὑπερίονος. Θ. 374

Φ.

Φαέθοντα. Θ. 986
Φαέθων. Θ. 759
Φάληρον. A. 180
Φᾶσιν. Θ. 340
Φῆκ'. Θ. 326
Φίκιον. A. 33
Φιλήτητι. E. 375
Φιλλυρίδης Θ. 1001
Φοίβη. Θ. 404
Φοίβην. Θ. 136
Φοῖβον. Θ. 14. 933
Φοῖβος. A. 68
Φοιβε. A. 100
Φόρκυϊ. Θ. 270. 333
Φόρκυν. Θ. 237
Φόρκυνος. Θ. 336

Χ.

Χάεος. Θ. 123. 813
Χαλκίδα. E. 655
Χάος. Θ. 116. 699
Χάριτας. Θ. 906
Χάριτες. Θ. 64. E. 73
Χαρίτων. Θ. 945
Χελιδών. E. 568
Χθονίᾳ. Θ. 766
Χθονίας. Θ. 696
Χθονίῳ. E. 463
Χίμαιρα. Θ. 323
Χίμαιραν. Θ. 319
Χιμαίρης. Θ. 329

Ψ.

Ψαμάθη. Θ. 260. 1003

Ω.

Ὠγύγιον. Θ. 805
Ὠκεανῖναι. Θ. 364
Ὠκεανίνη. Θ. 389. 955
Ὠκεανίνην. Θ. 507
Ὠκεανὸς *cum suis casibus. Passim.*
Ὠκυπέτην. Θ. 267
Ὠκυρόη. Θ. 360
Ὧραι. Θ. 58. E. 75
Ὥρας. Θ. 900
Ὡρίων. E. 609
Ὡρίωνος. E. 598. 615. 619

FINIS.